LENIN

A HÁBORÚRÓL, A HADSEREGRŐL ÉS A HADTUDOMÁNYRÓL

LENIN

A HÁBORÚRÓL, A HADSEREGRŐL ÉS A HADTUDOMÁNYRÓL

II. KÖTET

BUDAPEST, 1958

A mű eredeti címe:

В. И. ЛЕНИН О ВОЙНЕ, АРМИИ И ВОЕННОЙ НАУКЕ

ELŐSZÓ

A kötet Leninnek azokat a műveit, beszédeit és cikkeit tartalmazza, amelyekben a szovjet haza védelmének, az új típusú szocialista hadsereg megteremtésének fontosabb kérdéseit világítja meg.

A kötet megmutatja, hogyan lelkesítette a munkásokat és a dolgozó parasztokat a Lenin vezette kommunista párt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelméért vívott harcban, a külföldi katonai intervenció és a burzsoá földesúri ellenforradalom ellen vívott küzdelemben.

A Lenin egyes műveit és a kiválasztott részleteket tartalmazó kötet az 1917 márciustól 1923 márciusig terjedő időszakot fogja át. A kötet három részből áll, az anyag időrendi sorrendben van összeállítva.

Az első rész (1917 március—október) azokat a munkákat foglalja magába, amelyek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előkészítésének időszakával foglalkoznak. Lenint ezekben a művekben mint zseniális katonai teoretikust és stratégát, kiváló vezéregyéniséget és az októberi győzelem szervezőjét ismerjük meg.

A munkásosztály harcát vezetve, Lenin tovább fejlesztette és az új viszonyoknak megfelelően konkretizálta Marx és Engels legfontosabb tételeit a proletariátus fegyveres harcának művészetéről. „A marxizmus és felkelés", „A válság megérett", „Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?", „Egy kívülálló tanácsai", „Levél bolsevik barátainkhoz" című munkákban, melyeket Lenin 1917 szeptember—október hónapokban írt, az ország osztályerő viszonyainak

mély elemzését adta, sokoldalúan kidolgozta a proletariátus forradalmi hadserege fegyveres harcának módjait és formáit, kifejtette a hadtudomány és a katonai szervezés fő tételeit. „Az állam és forradalom" című klasszikus művében Lenin megsemmisítő kritikának vetette alá az opportunizmust, megvédelmezte és tovább fejlesztette Marx és Engels tanítását az államról, megmutatta a dolgozó tömegeknek, hogy mit kell cselekedniük a kapitalizmus igája alóli felszabadítás és az új proletárállam és fegyveres erőinek építése érdekében.

A második rész (1917 október—1920 november) magába foglalja a külföldi katonai intervenció és a polgárháború időszakában írt munkákat.

Lenin, a kommunista párt és a Szovjetunió nagy vezére, a világ első munkás-paraszt államának, a szovjet államnak a megalapítója, szervezője, és az intervenciósok, valamint a fehérgárdisták megsemmisítésének irányítója volt az 1918—1920-as években. A háború nehéz éveiben Lenin irányította a kommunista párt központi bizottságát, a Népbiztosok Tanácsát, valamint a Munkás-Paraszt Védelmi Tanácsot. Lenin vezetésével a párt és a kormány megoldotta a szovjet állam és fegyveres erői építésének legbonyolultabb kérdéseit. A legfontosabb stratégiai terveket és védelmi intézkedéseket közvetlenül Lenin vezetésével vitatták meg, dolgozták ki és hoztak határozatokat a kongresszusokon, pártkonferenciákon és a Központi Bizottság, valamint a Politikai Bizottság ülésein.

Lenin egész párt-, állami és katonai tevékenysége során következetesen megvalósította a kollektív vezetés elvét, támaszkodott a széles dolgozó tömegekre. Állandó szoros kapcsolatot tartott az arcvonal csapataival és a hátországgal. Gondoskodott a Vörös Hadsereg és a Flotta katonáinak politikai neveléséről. A polgárháború legválságosabb pillanataiban a Központi Bizottság fontosabb felhívásait a pártszervezetekhez, a Vörös Hadsereghez, a dolgozókhoz Lenin dolgozta ki. Az olyan dokumentumok, mint „Veszélyben a szocialista haza!", „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának tézisei a Keleti Front helyzetével kapcsolatban", „Fel mindannyian harcra Gyenyikin ellen!", melyeket Lenin írt, igen nagy szerepet játszottak a tömegek mozgósításában a szocialista haza védelmében.

A könyv harmadik része (1920 december—1923 március) Leninnek azokat a munkáit foglalja magába, amelyekben általánosítja a

szovjet nép harcának és győzelmének tapasztalatait az egyesített külföldi imperialista intervenció és belső burzsoá-földesúri ellenforradalom elleni harcban. Ugyanez a rész tartalmazza Leninnek azokat a munkáit, amelyekben meghatározza az utat a szocializmus építése, valamint a szovjet állam fegyveres erőinek erősítése terén. Lenin 1921 decemberében a szovjetek IX. összoroszországi kongresszusán felhívta a dolgozó tömegeket az éberség fokozásának szükségességére. Ezt mondotta: „Amikor hozzáfogunk a békés építéshez, minden erőnket megfeszítjük, hogy azt szüntelenül folytassuk. Ugyanakkor, elvtársak, legyenek résen, őrizzék meg országunk, és Vörös Hadseregünk védelmi képességeit, mint szemünk fényét, és jegyezzék meg, hogy a munkások és a parasztok, és az ő vívmányaik rovására, gyengeséget nem engedhetünk meg egyetlen pillanatra sem."

Lenin gazdag katonai-elméleti hagyatékának tanulmányozása nagy segítséget nyújt a szocialista hadsereg gyakorlati munkájában, hozzájárul a szocialista országok védelmi erejének erősítéséhez.

A kötetben szereplő valamennyi munkát Lenin Művei magyar nyelvű kiadása nyomán állítottuk össze. A lábjegyzetek és a kötet végén közölt jegyzetek Lenin Műveinek magyar nyelvű kiadása és az orosz nyelvű kiadás alapján készültek, a szükséges kiegészítésekkel és változtatásokkal.

A gyűjtemény Leninnek számos katonai kérdésekkel foglalkozó levelét, táviratát, üdvözletét stb. nem tartalmazza. Ezek nagy többségükben nem szerepelnek Lenin Műveinek magyar nyelvű kiadásában sem. Ezek külön kötetben, Lenin: Katonai levelek címmel kerülnek kiadásra.

A kiadó.

1917 MÁRCIUS—OKTÓBER

AZ 1917. MÁRCIUS 4-I (17-I) TÉZISEK FOGALMAZVÁNYA[1]

A pillanatnyilag, 1917. március 17-én, Zürichben rendelkezésre álló oroszországi hírek olyan szűkszavúak és az események országunkban most olyan gyorsan fejlődnek, hogy a dolgok állásáról csak nagy óvatossággal lehet ítéletet mondani.

Tegnap a táviratok úgy tüntették fel a dolgot, hogy a cár már lemondott és az új, oktobrista-kadet kormány[2] már megegyezést kötött a Romanov-dinasztia más képviselőivel. Egy mai angliai hír szerint a cár még nem mondott le és tartózkodási helye ismeretlen! Vagyis a cár megkísérli az ellenállást, kísérletet tesz arra, hogy pártot és talán haderőt szervezzen a restauráció érdekében; lehetséges, hogy a cár, ha sikerül elmenekülnie Oroszországból, vagy sikerül a maga oldalára állítania a katonaság egy részét, a nép becsapása céljából kiáltvánnyal áll majd elő, amelyben bejelenti, hogy haladéktalanul különbékét köt Németországgal!

A dolgok ilyen állása mellett a proletariátus feladata eléggé bonyolult. Nem kétséges, hogy a lehető legjobban meg kell szerveznie sorait, össze kell gyűjtenie erőit, fel kell fegyverkeznie, meg kell erősítenie és még jobban ki kell építenie szövetségét a városi és falusi dolgozó tömegek minden rétegével, hogy kíméletlen ellenállást tanúsíthasson a cári reakcióval szemben és teljesen szétzúzhassa a cári monarchiát.

Másfelől, az új kormány, amely Pétervárott megragadta a hatalmat, vagy helyesebben szólva, kiragadta azt a hősies, véres harcban győzelmet aratott proletariátus kezéből, liberális burzsoákból és földbirtokosokból áll, s ezek járszalagján halad Kerenszkij, a demokratikus parasztságnak és talán a burzsoá útra vitt, az internacionalizmusról megfeledkezett munkások egy részének képviselője. Az új kormány a Németország elleni imperialista háborúnak, vagyis az angol és francia imperialista kormánnyal szövetségben folytatott háborúnak, az idegen országok, Örményország, Galícia, Konstantinápoly stb. kifosztásáért és meghódításáért folytatott háborúnak közismert híveiből és védelmezőiből áll.

Az új kormány nem adhat Oroszország népeinek (sem azoknak a nemzeteknek, amelyekkel a háború kötött összsze bennünket) sem békét, sem kenyeret, sem teljes szabadságot, s ezért a munkásosztálynak folytatnia kell harcát a szocializmusért és a békéért, ki kell használnia ennek érdekében az új helyzetet és meg kell magyaráznia azt a legszélesebb néptömegeknek.

Az új kormány nem adhat békét azért sem, mert a tőkéseket és a földbirtokosokat képviseli, és azért sem, mert szerződések és pénzügyi kötelezettségek fűzik Anglia és Franciaország tőkéseihez. Ezért Oroszország szociáldemokráciájának, ha hű akar maradni az internacionalizmushoz, mindenekelőtt és elsősorban azt kell megmagyaráznia a békére vágyó néptömegeknek, hogy a békét ezzel a kormánnyal nem lehet kivívni. Ez a kormány a néphez intézett első (március 17-i) felhívásában egy szót sem szólt a jelenlegi pillanat legfőbb és alapvető kérdéséről, a békéről. Titokban tartja azokat a rabló-szerződéseket, amelyeket a cárizmus kötött Angliával, Franciaországgal, Olaszországgal, Japánnal stb. El akarja titkolni a nép elől az igazságot saját háborús programját illetőleg, azt, hogy a háború mellett, Németország legyőzése mellett van. Nem teheti meg azt, amire most a népeknek szükségük van: nem tehet javaslatot haladéktalanul és nyíltan valamennyi hadviselő országnak az

azonnali fegyverszünetre, majd pedig a békekötésre a gyarmatok és minden függő és nem teljes jogú nemzet teljes felszabadítása alapján. Ennek megvalósításához munkáskormány szükséges, amely szövetségben van, először, a falusi lakosság legszegényebb tömegeivel; másodszor, valamennyi hadviselő ország forradalmi munkásaival.

Az új kormány nem adhat a népnek kenyeret. Márpedig semmiféle szabadság nem elégíti ki a tömegeket, amelyek éheznek a készletek hiánya, azok rossz elosztása, főleg pedig annak következtében, hogy a készleteket a földbirtokosok és a tőkések kaparintják meg. Ahhoz, hogy a népnek kenyeret adjunk, forradalmi rendszabályokra van szükség a földbirtokosok és tőkések ellen, márpedig ezeket a rendszabályokat csakis munkáskormány képes megvalósítani.

Az új kormány, végül, nem adhat a népnek teljes szabadságot sem, bár 1917. március 17-i kiáltványában kizárólag a politikai szabadságról beszél, és hallgat a többi, nem kevésbé fontos kérdésről. Az új kormány már kísérletet tett a Romanov-dinasztiával való megegyezésre, hiszen a nép akaratával nem számolva, a dinasztia elismerését javasolta, azon az alapon, hogy II. Miklós mondjon le és fia mellé a Romanov-család egy tagját nevezzék ki régensnek. Az új kormány kiáltványában mindenféle szabadságot ígér, de nem teljesíti közvetlen és feltétlen kötelességét, amely azt írja elő, hogy haladéktalanul meg kell valósítani a szabadságjogokat, keresztül kell vinni a tisztek stb. választását a katonák által, ki kell írni a pétervári, moszkvai stb. városi duma választásait a valóban általános, nem pedig csupán a férfiakra kiterjedő választójog alapján, meg kell nyitni minden kincstári és középületet a népgyűlések számára, ki kell írni valamennyi helyi intézmény és zemsztvo választásait, ugyanilyen valóban általános választójog alapján, el kell törölni a helyi önkormányzatok jogainak minden korlátozását, fel kell függeszteni minden olyan hivatalnokot, akit felülről neveztek ki a helyi önkormányzatokon való felügyelet céljából, meg kell valósítani nemcsak a vallásszabadságot, hanem a vallástól való szabadságot is, azonnal

el kell választani az iskolát az egyháztól és az iskolát fel kell szabadítani a hivatalnoki gyámkodás alól stb.

Az új kormány március 17-i egész kiáltványa a legteljesebb bizalmatlanságot kelti, mivel csupán ígéretekből áll és nem léptet életbe haladéktalanul egyetlenegyet sem a legfontosabb rendszabályok közül, amelyeket teljes mértékben azonnal meg lehetne és meg is kellene valósítani.

Az új kormány programjában egyetlen szó sincs sem a nyolcórás munkanapról és a munkások helyzetének egyéb gazdasági megjavításáról, sem arról, hogy a földet a parasztoknak kell adni, hogy minden földesúri földet megváltás nélkül át kell adni a parasztoknak, s az új kormány azzal, hogy hallgat ezekről az életbevágó kérdésekről, elárulja kapitalista és földesúri mivoltát.

A népnek békét, kenyeret és teljes szabadságot csakis a munkáskormány adhat, amely, először, a paraszti lakosság túlnyomó többségére, a mezőgazdasági munkásokra és a legszegényebb parasztokra; másodszor, a hadviselő országok forradalmi munkásaival való szövetségre támaszkodik.

Ezért a forradalmi proletariátus a március 1-i (14-i) forradalmat nem tekintheti másnak, mint első, még korántsem teljes győzelmének a maga nagy útján; a proletariátusnak feltétlenül azt a feladatot kell maga elé tűznie, hogy folytassa a harcot a demokratikus köztársaság és a szocializmus kivívásáért.

A proletariátusnak és az OSZDMP-nek e feladat végrehajtásához elsősorban azt a viszonylagos és nem teljes szabadságot kell kihasználnia, amelyet az új kormány életbeléptet és amelyet biztosítani és kiszélesíteni csakis a további állhatatosabb és szívósabb forradalmi harc képes.

A falu és a város dolgozó tömegeinek, valamint a katonaságnak feltétlenül meg kell tudnia az igazságot a jelenlegi kormányról és a lényeges kérdésekben elfoglalt igazi álláspontjáról. Meg kell szervezni a munkásküldöttek szovjetjeit és fel kell fegyverezni a munkásokat; a proletárszervezeteket ki kell terjeszteni a hadseregre (amelynek az új kormány ugyancsak ígér politikai jogokat) és a falura; különösen szük-

séges a mezőgazdasági bérmunkások külön osztályszervezete.

A forradalom következő szakaszának teljes győzelmét és a munkáskormány hatalomrajutását csakis a lakosság legszélesebb tömegeinek felvilágosításával és megszervezésével lehet biztosítani.

Ennek a feladatnak teljesítéséhez, amelyet forradalmi időben és a háború súlyos tanulságainak hatására a nép hasonlíthatatlanul rövidebb idő alatt tehet magáévá, mint rendes körülmények között, feltétlenül szükség van a forradalmi proletariátus pártjának eszmei és szervezeti önállóságára; ez a párt hű maradt az internacionalizmushoz és nem hallgatott a hazug burzsoá frázisokra, melyek a népet a jelenlegi imperialista, rablóháborúban a „haza védelmével" kapcsolatos beszédekkel ámítják.

Nemcsak a jelenlegi kormány, hanem még egy demokratikus burzsoá köztársasági kormány sem képes megszabadítani a népet az imperialista háborútól és biztosítani a békét ha csak Kerenszkijből és más narodnyik és „marxista" szociálpatriótákból áll.

Ezért semmiféle blokkra vagy szövetségre, sőt még megegyezésre sem léphetünk sem a „honvédő" munkásokkal, sem Gvozgyev—Potreszov—Cshenkeli—Kerenszkij stb. irányzatával, sem olyan emberekkel, akik Csheidzéhez és másokhoz hasonlóan ebben az alapvető kérdésben ingadozó és határozatlan álláspontot foglalnak el. Az ilyen megegyezések nemcsak hogy megtévesztenék a tömegeket és függővé tennék őket Oroszország imperialista burzsoáziájától, hanem meggyengítenék és aláásnák azt a vezető szerepet, amelyet a proletariátusnak, a népeknek az imperialista háborúktól való megszabadításában és a világ munkáskormányai közötti valóban tartós béke biztosításában játszania kell.

Először 1924-ben, a Leninszkij Szbornyik II. kötetében jelent meg.

Lenin Művei, 23. kötet

LEVELEK A TÁVOLBÓL[3]

HARMADIK LEVÉL

A PROLETÁR-MILÍCIÁRÓL

Azt a következtetést, amelyet Csheidze ingadozó taktikájával kapcsolatban tegnap levontam,[4] ma, március 10-én (23-án), minden tekintetben igazolta két dokumentum. Az első — egy kivonat pártunk, az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Központi Bizottságának pétervári kiáltványából, amelyet a Frankfurter Zeitunggal[5] Stockholmból távirati úton közöltek. Ebben az okmányban szó sem esik sem a Gucskov-kormány támogatásáról, sem pedig megdöntéséről; a munkásokat és a katonákat arra szólítja fel, hogy szervezkedjenek a Munkásküldöttek Szovjetje körül, válasszanak képviselőket a Szovjetbe, akik harcolni fognak a cárizmus ellen, a köztársaságért, a nyolcórás munkanapért, a földesúri földek és a gabonakészletek elkobzásáért és ami a legfontosabb — a rablóháború befejezéséért. Ezzel kapcsolatban különösen fontos és különösen időszerű Központi Bizottságunknak az a tökéletesen helyes gondolata, hogy a béke érdekében feltétlenül érintkezésbe kell lépni *valamennyi hadviselő ország proletárjaival.*

A békét a burzsoá kormányok közötti tárgyalásoktól és kapcsolatoktól várni — önámítás és népámítás volna.

A másik dokumentum — egy másik német lapnak (a Vossische Zeitungnak[6]) ugyancsak távirati úton, Stockholmból küldött híre a Csheidze duma-frakciója és a munka-

csoport (? Arbeiterfraction), valamint 15 munkásszövetség megbízottai között március 2-án (15-én) lezajlott tanácskozásról és arról a kiáltványról, amelyet a rákövetkező napon tettek közzé. A táviratot a felhívás 11 pontjából csak hármat ismertet: az elsőt, amely a köztársaságot, a másodikat, amely a békét és a béketárgyalások haladéktalan megkezdését, és a harmadikat, amely „az orosz munkásosztály képviselőinek a kormányban való megfelelő részvételét" követeli.

Ha ezt a pontot a táviratban helyesen ismertették, akkor megértem, miért dícséri a burzsoázia Csheidzét. Megértem, miért következett az angol gucskovistáknak a Timesban[7] elhangzott dícséretére, amelyet fentebb idéztem, a francia gucskovisták dicsérete a Le Tempsban[8]. A francia milliomosoknak és imperialistáknak ez a lapja március 22-én a következőket írja: „A munkáspártok vezérei, különösen Csheidze úr, minden befolyásukat latbavetik, hogy mérsékeljék a dolgozó osztályok kívánságait."

Valóban, az a követelés, hogy a munkások „vegyenek részt" a Gucskov—Miljukov-kormányban, elméletileg és politikailag képtelenség: ha mint kisebbség vesznek részt, az azt jelentené, hogy sakkfigurák lennének; „egyenlő arányban" részt venniük lehetetlen, hiszen a háború folytatásának követelését nem lehet kibékíteni azzal a követeléssel, hogy kössenek fegyverszünetet és indítsák meg a béketárgyalásokat; ahhoz, hogy mint többség „vegyenek részt", elég erősnek kell lenniük a Gucskov—Miljukov-kormány *megdöntéséhez*. A gyakorlatban a „részvétel" követelése azt jelenti, hogy a legrosszabbfajta louisblancizmusnak hódolunk, vagyis megfeledkezünk az osztályharcról és az osztályharc reális körülményeiről, üresen kongó frázisokkal dobálózunk, illúziókat terjesztünk a munkások között, s a Miljukovval vagy Kerenszkijjel való tárgyalásokra vesztegetjük a *drága* időt, amit arra kell felhasználni, hogy létrehozzuk azt a *valóságos* forradalmi és osztályerőt, a proletármilíciát, amely *bizalmat* tud *ébreszteni* a lakosság *minden* szegény rétegében, tehát a lakosság óriási többségében,

segíteni tud ezeknek a szervezkedésben, segíteni tud *e z e k n e k* a kenyérért, békéért és szabadságért folytatott harcukban.

Ez a hiba Csheidze és csoportjának felhívásában (nem beszélek a SZB, a Szervező Bizottság *pártjáról*, mivel a számomra elérhető forrásokban egy árva szó sincs a Szervező Bizottságról)[9] — ez a hiba annál is furcsább, mert a március 2-i (15-i) tanácskozáson Csheidze legközelebbi elvbarátja, Szkobelev, az újságok szerint a következőket mondotta: „Oroszország a második, igazi (wirklich, szó szerint: valóságos) forradalom küszöbén áll."

Ez az igazság, amelyből Szkobelev és Csheidze elfelejtette levonni a gyakorlati következtetéseket. Innen, ebből az átkozott távolból nem tudom megítélni, milyen közel van ez a második forradalom. Szkobelev ott, helyben, jobban láthatja. Ezért nem teszek fel magamnak olyan kérdéseket, amelyeknek eldöntéséhez nincsenek és nem is lehetnek konkrét adataim. Itt csak azt hangsúlyozom, hogy egy „kívülálló tanú" azaz Szkobelev, aki nem tartozik a mi pártunkhoz, megerősítette azt a *tényleges* következtetést, amelyre első levelemben jutottam, mégpedig azt, hogy a február—márciusi forradalom a forradalomnak csak *első szakasza* volt. Oroszország sajátos történelmi helyzetben van, a forradalom következő szakaszára, vagy, Szkobelev kifejezésével élve, a „második forradalomra" való *átmenet* idejét éli.

Ha marxisták akarunk lenni és tanulni akarunk a világ forradalmainak tapasztalataiból, akkor igyekeznünk kell megérteni, miben rejlik ennek az *átmeneti* helyzetnek a *sajátszerűsége* és milyen taktika következik objektív sajátosságaiból.

A helyzet sajátszerűsége abban rejlik, hogy a Gucskov—Miljukov-kormány rendkívül könnyen jutott az első győzelemhez, mégpedig a következő három legfőbb körülmény folytán: 1. az angol—francia finánctőkének és ügynökeinek segítsége; 2. a hadsereg felső rétegei egy részének segítsége; 3. az orosz burzsoázia összességének kész szervezete, a

zemsztvo- és városi intézmények, az állami duma, a hadiipari bizottságok stb. formájában.

A Gucskov-kormány kutyaszorítóban van: minthogy a tőke érdekeihez láncolt kormány kénytelen arra törekedni, hogy folytassa a fosztogató rablóháborút, megvédje a tőke és a földbirtokosok hallatlan profitját, és visszaállítsa a monarchiát. A kormány, amelyet köt az, hogy forradalom útján jött létre és az, hogy éles fordulattal kell áttérnie a cárizmusról a demokráciára, az éhező és békét követelő tömegek nyomása alatt kénytelen hazudozni, kibúvókat keresni, időt nyerni, minél többet „proklamálni" és ígérni (az ígéret az egyetlen dolog, ami még a mai őrült drágaság idején is olcsó), minél kevesebbet végrehajtani, egyik kezével engedményeket tenni, a másikkal visszavenni az engedményeket.

Az új kormány, bizonyos körülmények között, a számára legjobb esetben valamelyest elodázhatja a csődöt, ha az egész orosz burzsoázia és burzsoá értelmiség teljes szervezőerejére támaszkodik. De még ebben az esetben *sincs ereje* ahhoz, hogy elkerülje a csődöt, mert *nem lehet* kitépni magunkat a világkapitalizmus-szülte ijesztő szörnyeteg, az imperialista háború és az éhinség karmaiból, ha nem hagyjuk el a burzsoá viszonyok talaját, nem térünk át forradalmi rendszabályokra, nem apellálunk az orosz és a világproletariátus roppant történelmi hősiességére.

Ebből az következik, hogy nem dönthetjük meg egyetlen csapással az új kormányt, vagy, ha meg is tehetjük ezt (forradalmi időkben a lehetőségek határai ezerszeresen kitágulnak), nem tarthatjuk meg a hatalmat, ha az orosz burzsoázia és burzsoá értelmiség nagyszerű szervezetével *nem szegezzük szembe* a városi és falusi szegénység, a félproletariátus és a kistulajdonosok egész hatalmas tömegét vezető *proletariátus* ugyanolyan nagyszerű *szervezetét*.

Egészen mindegy, hogy fellángolt-e már a „második forradalom" Pétervárott (megmondtam, hogy egészen ostoba gondolat volna külföldről kiszámítani a forradalom érlelődésének konkrét ütemét), vagy elhalasztódott egy időre, vagy

már megkezdődött Oroszország egyes vidékein (úgy látszik, vannak bizonyos jelek, amelyek e mellett szólnak) — *mindenesetre* a napirenden levő jelszónak a forradalom előestéjén, a forradalom idején és a forradalom másnapján egyaránt a *proletariátus megszervezésének* kell lennie.

Munkások, elvtársak! A proletárhősiesség csodáit vittétek véghez tegnap, amikor megdöntöttétek a cári monarchiát. Elkerülhetetlen, hogy ugyanilyen hősiesség csodáit vigyétek véghez ismét a többé vagy kevésbé közeli jövőben (vagy lehet, hogy éppen most, amikor ezeket a sorokat írom) — az imperialista háborút viselő földbirtokosok és kapitalisták hatalmának megdöntése érdekében. Nem *győzhettek tartósan* ebben a következő, „igazi" forradalomban, ha nem művelitek a *proletárszervezettség csodáit!*

A jelenlegi pillanat jelszava: szervezkedés. De ha beérnők ezzel, még semmit sem mondanánk, hiszen egyrészt, szervezkedésre *mindig* szükség van, tehát, ha csak „a tömegek megszervezésének" szükségességére mutatunk rá, ez még az égvilágon semmit sem magyaráz meg; másrészt pedig, aki beérné ezzel, az csak azt szajkózná, amit a liberálisok mondanak, hiszen a *liberálisok* uralmuk megszilárdítása érdekében *é p p e n* azt kívánják, hogy a munkások *ne menjenek túl* a *m e g s z o k o t t*, „legális" (a „normális" burzsoá társadalom szempontjából legális) szervezeteken, vagyis, hogy a munkások *mást* ne tegyenek, mint hogy beiratkoznak pártjukba, szakszervezetükbe, szövetkezetükbe stb. stb.

A munkások osztályösztönükkel megértették, hogy forradalmi időben *nem csupán* a megszokott, hanem egészen más szervezetre van szükségük, helyesen léptek rá arra az útra, amelyet 1905-ös forradalmunk és az 1871-es párizsi kommün mutatott, létrehozták a *Munkásküldöttek Szovjetjét*, megkezdték ennek fejlesztését, kibővítését, erősítését a *katona*küldöttek, és kétségkívül, a falusi *bér*munkások, továbbá (egy vagy más formában) az egész szegényparasztság küldötteinek bevonása útján.

A legeslegelső, halaszthatatlanul fontos feladat az, hogy Oroszország kivétel nélkül minden helységében létrehozzunk

ilyen szervezeteket, a proletár és félproletár lakosság, azaz — ha gazdaságilag kevésbé pontos, de népszerűbb kifejezéssel akarunk élni — a dolgozók és kizsákmányoltak kivétel nélkül minden foglalkozási csoportja és rétege számára. A dolognak elébe vágva, megjegyzem, hogy pártunknak (amelynek az új típusú proletárszervezetekben játszott *külön* szerepéről egyik legközelebbi levelemben remélhetőleg lesz alkalmam beszélni) az egész paraszti tömeg számára különös nyomatékkal azt kell javasolnia, hogy a bérmunkások, továbbá a gabonát el nem adó kisföldművelők, a jómódú parasztokból *különálló* szovjeteket létesítsenek; e feltétel nélkül általában sem igazi proletárpolitikát nem lehet folytatni,* sem pedig az embermilliók legfontosabb gyakorlati élet-halál kérdéséhez: a *gabona* helyes elosztásához, a gabonatermelés növeléséhez stb. nem lehet helyesen hozzányúlni.

De felmerül a kérdés, hogy mit kell tenniük a Munkásküldöttek Szovjetjeinek? A Munkásküldöttek Szovjetjei „a felkelés, a forradalmi hatalom szerveinek tekintendők", írtuk a genfi Szocial-Demokrat 47. számában, 1915. október 13-án.**[10]

Ezt az elméleti tételt, amelyet az 1871-es kommün és az 1905-ös orosz forradalom tapasztalataiból vontunk le, éppen a mostani oroszországi forradalom mostani szakaszának gyakorlati útmutatásai alapján meg kell magyarázni és konkrétabban ki kell fejteni.

Szükségünk van forradalmi *hatalomra* (bizonyos átmeneti időszakra), *államra*. Ebben különbözünk az anarchistáktól. A forradalmi marxisták és az anarchisták között a különbség nemcsak az, hogy az előbbiek a központosított, nagyüzemű, kommunista termelés mellett vannak, az utóbbiak viszont a szétforgácsolt kistermelés mellett. Nem, a különbség éppen a hatalom, az állam kérdésében az, hogy

* A falun most megindul a harc a kisparasztokért és a középparasztság egy részéért. A földbirtokosok, a jómódú parasztságra támaszkodva, arra fognak törekedni, hogy alárendeljék őket a burzsoáziának. Nekünk a mezőgazdasági bérmunkásokra és a szegényparasztságra támaszkodva arra kell törekednünk, hogy a legszorosabb szövetség jöjjön létre köztük és a városi proletariátus között.

** Lenin Művei 21. köt., 410. old. — *Szerk.*

mi az állam forradalmi formáinak a szocializmusért folytatott harc érdekében való forradalmi kihasználása *mellett* vagyunk, az anarchisták viszont — *ellene* vannak.

Nekünk szükségünk van államra. De *nem olyan* államra van szükségünk, amilyet a burzsoázia teremtett mindenütt, az alkotmányos monarchiától kezdve egészen a legdemokratikusabb köztársaságokig. És ebben különbözünk a régi, rothadásnak indult szocialista pártok opportunistáitól és kautskystáitól, akik kiforgatták vagy elfelejtették a párizsi kommün tanulságait és ezeknek a tanulságoknak marxi-engelsi elemzését.*

Nekünk szükségünk van államra, de *nem* olyanra, amilyenre a burzsoáziának van szüksége, nem olyanra, amelynek hatalmi szervei, a rendőrség, a hadsereg és a bürokrácia (a hivatalnoki kar), elkülönültek a néptől és szembeállíthatók a néppel. Valamennyi burzsoá forradalom csak tökéletesítette *ezt* az államgépezetet, csak átadta *azt* az egyik párt kezéből egy másik párt kezébe.[11]

A proletáriátusnak viszont, ha meg akarja védelmezni a mostani forradalom vívmányait és tovább akar menni, ha ki akarja vívni a békét, a kenyeret és a szabadságot Marx szavaival élve, „*össze kell törnie*" ezt a „kész" államgépezetet és újjal kell azt felcserélnie, úgy, hogy a rendőrséget, a hadsereget és a hivatalnoki kart *egybeolvasztja* a *mind egy szálig felfegyverzett néppel.* A proletariátusnak, az 1871-es párizsi kommün és az 1905-ös orosz forradalom tapasztalatai által kijelölt úton haladva, meg kell szerveznie és fel kell fegyvereznie a lakosság *valamennyi* szegény, kizsákmányolt részét, hogy közvetlenül ezek *maguk* vegyék kezükbe az államhatalmi szerveket, *maguk alkossák* ennek a hatalomnak intézményeit.

És Oroszország munkásai már az első forradalom első szakaszában, 1917 február—márciusában, *ráléptek* erre az

* Egyik legközelebbi levelemben, vagy külön cikkben részletesen foglalkozom majd ezzel az elemzéssel, amely különösen Marx „Polgárháború Franciaországban" című művében, Engelsnek e mű 3. kiadásához írt előszavában, Marx 1871. április 12-i és Engels 1875. március 18—28-i leveleiben található, továbbá azzal, hogy miképpen forgatta ki Kautsky teljesen a marxizmust 1912-ben, Pannekoekkal az állam úgynevezett „elpusztítása" kérdésében folytatott vitájában.[11]

útra. A feladat most már csak az, hogy világosan megértsük, milyen is ez az új út, az, hogy bátran, szilárdan és kitartóan tovább haladjunk rajta.

Az angol—francia és orosz tőkések csak „el akarták mozdítani", sőt csak „meg akarták ijeszteni" II. Miklóst, úgy azonban, hogy a régi államgépezet, a rendőrség, a hadsereg és a hivatalnoki kar érintetlenül maradjon.

A munkások továbbmentek és összetörték az államgépezetet. És most nemcsak az angol—francia, hanem a német tőkések is üvöltenek dühükben és rémületükben, például annak láttán, hogy az orosz katonák hogyan lövik agyon tisztjeiket, akár Gucskov és Miljukov hívét, Nyepenyin admirálist is.

Azt mondottam az előbb, hogy a munkások összetörték a régi államgépezetet. Pontosabban: *megkezdték* összetörését.

Nézzünk egy konkrét példát.

A rendőrséget Pétervárott és sok más helyen részben felkoncolták, részben eltávolították. A Gucskov—Miljukov-kormány *nem képes* sem a monarchia visszaállítására, sem általában a hatalom megtartására, *ha nem állítja vissza* a rendőrséget, mint a burzsoázia parancsnoksága alatt álló felfegyverzett embereknek a néptől elkülönült és a néppel szembeállított szervezetét. Ez olyan világos mint a nap.

Az új kormánynak másrészt számolnia kell a forradalmi néppel, félengedményekkel és ígéretekkel kell jóllakatnia a népet, húznia kell az időt. Ezért félrendszabályt léptet életbe: „népi milíciát" létesít, választott vezetőkkel (milyen szörnyen jól hangzik ez! milyen szörnyen demokratikusan, forradalmian és szépen hangzik!) — *de . . . de*, először is, a zemsztvo- és városi önkormányzatok ellenőrzése, parancsnoksága alá helyezi, vagyis a Véres Miklós és Akasztó Sztolipin törvényei alapján választott földbirtokosok és kapitalisták parancsnoksága alá!! Másodszor, noha a milíciát, hogy a „népnek" port hintsen a szemébe — „népi"-nek nevezi, *valójában* nem szólítja fel a népet, hogy *mind egy szálig* részt vegyen ebben a milíciában *és nem kötelezi* a munkáltatókat és a tőkéseket arra, hogy az alkalmazottaknak és a

munkásoknak a rendes bért *fizessék azokért az órákért és napokért*, amelyeket *közszolgálatban*, vagyis a milíciában töltenek.

Itt van a kutya elásva. Ilyen úton igyekszik Gucskovék és Miljukovék földbirtokos és tőkés kormánya elérni, hogy a „népi milícia" papíron maradjon, a valóságban pedig lassanként, szép csendben visszaállítja a *burzsoá*, népellenes milíciát, előbb „8000 diákból és professzorból" (így írják le a külföldi lapok a jelenlegi pétervári milíciát) — ez nyilvánvalóan csak játékszer! —, majd pedig fokozatosan a régi és az új *rendőrségből*.

Ne engedjük visszaállítani a rendőrséget! Ne engedjük ki kezünkből a helyi hatóságokat! Létre kell hozni a valóban az egész népre kiterjedő, az egész népet magában foglaló, a proletariátus vezetése alatt álló milíciát! — ez a napirenden levő feladat, ez a jelenlegi pillanat jelszava, amely egyaránt megfelel mind a további osztályharc, a további forradalmi mozgalom helyesen felfogott érdekeinek, mindpedig minden munkás, minden paraszt, minden dolgozó és kizsákmányolt ember demokratikus ösztönének, akiknek feltétlenül gyűlölniök kell a városi és falusi rendőröket, a csendbiztosokat, azt, hogy földbirtokosok és tőkések parancsolnak a nép fölött hatalommal rendelkező felfegyverzett embereknek.

Milyen rendőrség kell *nekik*, Gucskovéknak és Miljukovéknak, a földbirtokosoknak és a kapitalistáknak? Ugyanolyan, mint a cári monarchiában volt. A világ *minden* burzsoá és burzsoá-demokratikus köztársasága, egészen rövid forradalmi időszakok után, *éppen ilyen* rendőrséget, a néptől elkülönült és a néppel szembeállított, egy vagy más módon a burzsoáziának alárendelt felfegyverzett emberekből álló külön szervezetet létesített, illetve ezt a szervezetet állította vissza.

Milyen milícia kell nekünk, a proletariátusnak, valamennyi dolgozónak? Valóban *népi* milícia, vagyis olyan, amely, először is, az *egész* lakosságból, az egész felnőtt *férfi és női* lakosságból áll, másodszor pedig egyesíti magában a népi hadsereg funkcióit és a rendőrség funkcióit, az állami rend és az államigazgatás fő és alapvető szervének funkcióit.

Hogy ezt a tételt szemléletesebbé tegyük, vegyünk egy tisztán sémaszerű példát. Mondani sem kell, hogy ostoba gondolat volna a proletármilícia bármiféle „tervét" összeállítani: amikor a munkásság és az egész nép igazi tömegei gyakorlatilag fognak hozzá a dologhoz, százszor jobban kidolgozzák és megtervezik azt, mint bármiféle teoretikusok. Én nem „tervet" ajánlok, csupán szemléltetni akarom gondolatomat.

Pétervár lakosainak száma körülbelül kétmillió. Ennek több mint fele 15 és 65 év között van. Vegyük a felét — egymilliót. Sőt, vonjuk le ennek teljes negyedrészét betegekre stb., akik jelenleg valamilyen nyomós oknál fogva nem vehetnek részt a közszolgálatban. Marad 750 000 ember, akik, ha a milíciában, tegyük fel, 15 napból egy napot dolgoznának (és erre az időre tovább kapnák bérüket munkáltatójuktól), 50 000 főnyi hadsereget alkotnának.

Ilyen típusú „államra" van nekünk szükségünk!

Az ilyen milícia nemcsak szavakban, hanem a valóságban is „népi milícia" lenne.

Ezen az úton kell afelé haladnunk, hogy *ne lehessen* visszaállítani sem a külön rendőrséget, sem a külön, a néptől elkülönült hadsereget.

Az ilyen milícia 95 százalékban munkásokból és parasztokból állna, *valóban* a nép óriási többségének eszét és akaratát, erejét és hatalmát fejezné ki. Az ilyen milícia valóban az egész népet felfegyverezné és katonai kiképzésben részesítené, s biztosítaná, *nem* Gucskov módjára, *nem* Miljukov módjára, a reakció visszaállítására irányuló minden kísérlettel, a cári ügynökök minden cselszövésével szemben. Ez a milícia a „Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének" végrehajtó szerve volna, a lakosság *abszolút* bizalmát és megbecsülését élvezné, mert maga is az utolsó emberig az egész nép szervezete lenne. Az ilyen milícia a demokráciát tetszetős cégérből, amely elleplezi azt, hogy a kapitalisták leigázzák a népet és gúnyt űznek a népből, a *tömegek* igazi *megnevelésének*, az államügyek *összességében* való részvételre nevelésének eszközévé változtatná. Az ilyen milícia bevonná

a serdülő ifjúságot a politikai életbe, és nemcsak szóval, hanem valójában, *a munka* útján tanítaná őket. Az ilyen milícia kifejtené azokat a funkciókat, amelyek, szaknyelven szólva, a „jóléti rendőrség", az egészségügyi felügyelet stb. körébe tartoznak és mind egy szálig bevonná ezekbe a dolgokba a felnőtt nőket. Márpedig *nem lehet* biztosítani a valódi szabadságot, sőt, a szocializmusról nem is szólva, még a demokráciát *sem lehet* felépíteni, ha nem vonjuk be a nőket a közszolgálatba, a milíciába, a politikai életbe, ha nem ragadjuk ki a nőket a háztartás és a konyha butító légköréből.

Az ilyen milícia proletármilícia volna, mivel az ipari és városi munkásokat ugyanolyan természetesen és elkerülhetetlenül juttatná hozzá ahhoz, hogy vezető befolyást gyakoroljanak a szegényparaszt tömegekre, amilyen természetesen és elkerülhetetlenül vezető helyen állottak a nép egész forradalmi harcában, mind 1905—1907-ben, mind pedig 1917-ben.

Az ilyen milícia biztosítaná a teljes rendet és az odaadóan betartott elvtársias fegyelmet. Ugyanakkor pedig a valamennyi hadviselő országra kiható súlyos válságban lehetővé tenné, hogy valóban demokratikusan vegyük fel a harcot ez ellen a válság ellen, helyesen és gyorsan megvalósíthassuk a gabona- és egyéb készletek elosztását, életbeléptessük az „általános munkakötelezettséget", amit a franciák most „polgári mozgósításnak", a németek pedig „kötelező polgári szolgálatnak" neveznek és ami nélkül *nem lehet — bebizonyosodott, hogy nem lehet* — begyógyítani a sebeket, amelyeket a szörnyű rablóháború ejtett és ejt.

Talán bizony Oroszország proletariátusa csak azért ontotta vérét, hogy csupán politikai demokratikus reformok hangzatos ígérgetésével lakassák jól? Hát nem azt követeli és nem arra törekedik, hogy *minden* dolgozó *azonnal* bizonyos javulást lásson és érezzen az életében? Hogy minden családnak legyen kenyere? Hogy minden gyermeknek meglegyen a maga napi tejadagja és hogy egyetlen gazdag felnőtt se ihasson a szükségesnél több tejet, amíg a gyermekek

nincsenek ellátva? Hogy azok a paloták és luxuslakások, amelyeket a cár és az arisztokraták elhagytak, ne álljanak üresen, hanem hajléktalanoknak és nincsteleneknek adjanak szállást? Ki léptetheti életbe mindezeket a rendszabályokat, ha nem az egész népet felölelő milícia, amelyben a nők feltétlenül éppen úgy részt vesznek mint a férfiak?

Ezek a rendszabályok *még nem* jelentenek szocializmust. Ezek a fogyasztás szabályozására, nem pedig a termelés átszervezésére vonatkoznak. Ezek még nem jelentenék a „proletárdiktatúrát", hanem csupán „a proletariátus és a szegényparasztság forradalmi-demokratikus diktatúráját". Most nem az a fontos, hogy elméletileg hogyan osztályozzuk ezeket. Óriási hiba volna, ha a forradalom bonyolult, égető, gyorsan fejlődő gyakorlati feladatait, a szűken értelmezett „elmélet" Prokrusztész ágyába szorítanók, ahelyett, hogy az elméletben mindenekelőtt és legfőképpen *a cselekvés vezérfonalát* látnánk.

Van-e elég öntudatosság, kitartás, hősiesség az orosz munkások tömegében ahhoz, hogy „a proletárszervezettség csodáit" vigyék véghez, azután, hogy nyílt forradalmi harcban a bátorság, kezdeményezés és önfeláldozás csodáit művelték? Ezt nem tudjuk és hiábavaló dolog volna találgatni is, hiszen ilyen kérdésekre *csakis* a gyakorlat adhat választ.

Amit biztosan tudunk, és amit, mint pártnak, meg kell magyaráznunk a tömegeknek, az egyrészt az, hogy itt van a történelemnek egy roppant erejű motorja, amely hallatlan válságot, éhínséget és tengernyi bajt idéz elő. Ez a motor a háború, amelyet *mindkét* hadviselő tábor kapitalistái rabló célokból folytatnak. Ez a „motor" számos igen gazdag, szabad és felvilágosult nemzetet a szakadék szélére juttatott. Arra *kényszeríti* a népeket, hogy a legvégsőkig megfeszítsék minden erejüket, elviselhetetlen helyzetbe juttatja őket, s nem valamiféle „elméletek" megvalósítását tűzi napirendre (erről szó sincs és ettől az illúziótól Marx mindig óva intette a szocialistákat), hanem a legvégső, gyakorlatilag lehetséges rendszabályok életbeléptetését, mert a leg-

végső rendszabályok *nélkül* az emberek millióira pusztulás, azonnali és feltétlen éhenpusztulás vár.

Azt, hogy az élenjáró osztály forradalmi lelkesedése *sokra* képes olyan körülmények között, amikor az objektív helyzet az egész néptől végső rendszabályokat *követel*, bizonyítani sem kell. A dolognak *ezt* az oldalát Oroszországban mindenki saját szemével látja és *érzi*.

Fontos, hogy megértsük, hogy forradalmi időkben az objektív helyzet ugyanolyan gyorsan és hirtelen változik, amilyen gyors általában az élet folyása. És nekünk *értenünk kell ahhoz*, hogy taktikánkat és legközelebbi feladatainkat *hozzá alkalmazzuk* minden egyes adott helyzet *sajátosságaihoz*. 1917 februárja előtt a bátor forradalmi-internacionalista propaganda, a tömegek harcba szólítása, a tömegek felébresztése volt napirenden. A februári—márciusi napok az önfeláldozó harc hősiességét követelték meg, hogy haladéktalanul el lehessen tiporni a legközelebbi ellenséget — a cárizmust. Most a forradalom első szakaszából a másodikba vezető *átmenet*, a cárizmussal való „összecsapásról" a gucskov—miljukovi, földbirtokos és tőkés imperializmussal való „összecsapásra" vezető átmenet idejét éljük. A napirenden most a *szervezési* feladat van, de semmiesetre sem abban a sablonos értelemben, hogy csak a sablonos szervezetek terén dolgozzunk, hanem olyan értelemben, hogy az elnyomott osztályok hallatlanul széles tömegeit kell bevonni a szervezetbe és hogy magának ennek a szervezetnek kell katonai, általános állami és népgazdasági feladatokat betöltenie.

Ennek a sajátságos feladatnak a betöltéséhez a proletariátus különböző utakon látott hozzá és fog hozzálátni. A február—márciusi forradalom Oroszország egyes helyein csaknem az egész hatalmat a kezébe adja — más helyein esetleg „erőszakos" úton fogja majd létrehozni és kibővíteni a proletármilíciát —, megint másutt valószínűleg azért fog küzdeni, hogy az általános stb. választójog alapján haladéktalanul megejtsék a városi dumák és a zemsztvók választásait, hogy ezeket forradalmi központokká tegye stb. addig is,

amíg a proletárszervezettség fokozódása, a katonák közeledése a munkásokhoz, a parasztság mozgalma, az, hogy igen sokan csalódnak a Gucskov- és Miljukov-féle katonai imperialista kormány alkalmas voltában, közel nem hozza azt az órát, amikor ezt a kormányt felváltja a Munkásküldöttek Szovjetjének „kormánya".

Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy Pétervár tőszomszédságában ott van az egyik legfejlettebb, ténylegesen köztársasági ország, Finnország, amely 1905-től 1917-ig az oroszországi forradalmi összecsapások fedezete alatt a demokráciát viszonylag békésen fejlesztette és a nép *többségét* a szocializmus oldalára állította. Az oroszországi proletariátus a Finn Köztársaságnak teljes szabadságot biztosít, egész a különválás szabadságáig (most, amikor a kadet Rogyicsev olyan méltatlanul alkussza ki Helsingforsban az előjogok foszlányait a nagyoroszok számára, aligha ingadozik akár egyetlen szociáldemokrata is ebben a tekintetben) — és éppen ezzel vívja ki a finn munkások *teljes* bizalmát és azt, hogy elvtársi segítséget nyújtsanak az egész oroszországi proletariátus ügyének. A nehéz és nagy dolgokban a hibák elkerülhetetlenek — mi sem fogjuk őket elkerülni —, a finn munkások jobb szervezők, segíteni fognak nekünk ezen a téren, a *maguk módján* előbbre viszik majd a szocialista köztársaság megszervezését.

Forradalmi győzelmek magában Oroszországban, békés szervezési sikerek Finnországban ezeknek a győzelmeknek fedezete alatt, az orosz munkások áttérése a forradalmi-szervezői feladatokra, új méretekben, a hatalom meghódítása a proletariátus és a lakosság legszegényebb rétegei által, a nyugati szocialista forradalom ügyének ösztönzése és fejlesztése — ez az az út, amely elvezet bennünket a *békéhez* és a *szocializmushoz*.

N. Lenin

Zürich, 1917. március 11. (24.)

Először 1924-ben, a Kommunyisztyicseszkij Internacional c. folyóirat 3—4. számában jelent meg.

J. GANYECKIJNEK

1917. III. 30.

Kedves Elvtárs! Szívem mélyéből köszönöm fáradozását és segítségét. Természetesen nem vehetem igénybe olyanok szolgálatait, akiknek bármi közük van a „Kolokol"[12] kiadójához. Ma feladtam egy táviratot Önnek, amelyben azt írtam, hogy csak úgy remélhetjük, hogy valaha is kijuthatunk innen, ha a svájci emigránsokat kicserélik német internáltakra. Anglia semmiképpen sem hajlandó engedélyezni az átutazást — sem nekem, sem általában az internacionalistáknak, sem Martovnak és barátainak, sem Natanszonnak és barátainak. Csernovot visszaküldték az angolok Franciaországba, pedig megvoltak az átutazáshoz szükséges iratai! Világos, hogy az orosz *proletár*forradalomnak nincs ádázabb ellensége az angol imperialistáknál. Világos, hogy az angol—francia imperialista tőke szolgája, és az orosz imperialista Miljukov (és társai) *m i n d e n r e* képesek, csalásra, árulásra, mindenre, de mindenre, csak hogy megakadályozzák az internacionalisták hazatérését Oroszországba. Ha ebben a vonatkozásban a legcsekélyebb bizalommal volnánk akár Miljukov, akár Kerenszkij iránt (Kerenszkij üresfejű fecsegő, aki objektív szerepét tekintve nem egyéb, mint az orosz imperialista burzsoázia ügynöke), ezzel egyenest pusztulásba sodornánk a munkásmozgalmat és pártunkat, s ez az internacionalizmus elárulásával lenne határos. Az egyetlen, túlzás

nélkül mondva, az egyetlen reménységünk arra, hogy visszajussunk Oroszországba: ha minél előbb Oroszországba küldünk egy megbízható embert, az a „munkásküldöttek szovjetjére" nyomást gyakorolva *kieszközölje* a kormánytól az összes svájci emigránsoknak német internáltakkal való *kicserélését*. A legnagyobb eréllyel kell eljárni; jegyzőkönyvbe kell venni minden egyes lépést, nem szabad sajnálni a pénzt táviratokra, dokumentumokat kell gyűjteni Miljukov és társai ellen, akik képesek arra, hogy húzzák-halasszák az ügyet, s ígéretekkel traktáljanak, bolonddá tegyenek bennünket stb. Képzelheti, micsoda kínszenvedés valamennyiünknek itt rostokolni ilyen időkben.

Továbbá. Elvi megfontolásokból *még inkább szükség van* arra, hogy egy megbízható embert Oroszországba küldjünk. Mint erre a külföldi lapok legutóbbi hírei egyre világosabban utalnak, a kormány — Kerenszkij közvetlen segítségével és az (enyhén szólva) megbocsáthatatlanul ingadozó Csheidze jóvoltából — arra törekszik, mégpedig *nem minden siker nélkül*, hogy becsapja a munkásokat: az imperialista háborút „védekező" háborúnak tünteti fel. A sztpétervári távirati ügynökség 1917. III. 30-i távirata szerint Csheidze bedőlt ennek a jelszónak, amelyet — ha hihetünk ennek a természetesen általában megbízhatatlan hírforrásnak — a munkásküldöttek szovjetje is elfogadott. Mindenesetre, még ha nem is igaz ez a hír, kétségkívül *óriási* az ilyen becsapás *veszélye*. A pártnak minden erejét latbavetve küzdenie kell ellene. Pártunk örök szégyene lenne, a párt politikailag lehetetlenné tenné magát, ha hagyná, hogy így becsapják. Az egyik közleményből ítélve Muranov *Szkobelevvel együtt* visszatért Kronstadtból. Ha Muranov Gucskovék és Miljukovék ideiglenes kormányának *megbízásából* utazott oda, nagyon kérem, üzenje meg (egy megbízható ember útján) és *közölje a sajtóban*, hogy én *ezt feltétlenül ellítélem*, s hogy legmélyebb meggyőződésem szerint *veszélyes, megengedhetetlen dolog és ártalmas* a munkásosztályra nézve minden közeledés azokhoz az ingatag elemekhez, akik a szociálpatriotizmus felé hajlanak, és

Csheidzének meg társainak mélységesen hibás, mélységesen ártalmas szociálpacifista, kautskysta álláspontjára helyezkednek.

Remélem, megkapta „Levelek a távolból" c. írásaimat (1—4. sz.),[13] amelyekben ismertettem e nézetek elméleti és politikai alapjait. Ha ezek a levelek elvesztek vagy nem jutottak el Pétervárig, kérem, táviratozzon, és akkor elküldöm a másolatot.

Kétségtelen, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Pétervári Szovjetjében nagyon sokan, sőt úgy látszik többségben vannak azok, akik (1) Kerenszkijnek, az imperialista burzsoázia igen veszélyes ügynökének a hívei — Kerenszkij imperialista politikát folytat, vagyis tengernyi hangzatos frázis és üres ígéret leple alatt védelmezi és igazolja az *Oroszország részéről* rabló, hódító háborút; (2) a pokolian ingadozó Csheidze hívei —, Csheidze a szociálpatriotizmus felé hajlik és teljes mértékben osztja a kautskyzmus összes lapos ostobaságait. Pártunknak a legnagyobb eréllyel és kitartással, a legkönyörtelenebbül és a legnagyobb elvi következetességgel kell harcolnia *mindkét* áramlat ellen. Ami engem illet, én pillanatnyi habozás nélkül kijelentem, mégpedig a sajtóban, hogy még az azonnali szakítást is helyesebbnek tartom, pártunk bármely tagjáról legyen is szó, mint azt, hogy engedményeket tegyünk Kerenszkij és társai szociálpatriotizmusának vagy Csheidze és társai szociálpacifizmusának és kautskyzmusának.

Ha törik, ha szakad, követelnem kell, hogy Pétervárott újra adják ki — akár A cárizmus utolsó éveinek történetéből címmel — az itteni Szocial-Demokratot, Leninnek és Zinovjevnek a háborúról és a szocializmusról szóló brosúráját[14], a Kommunyisztot[15] és a Szbornyik Szocial-Demokratát.[16] De legfőképpen és mindenekelőtt a Szocial-Demokrat 47. (1915. X. 13-i) számában megjelent *téziseket*.[17] Ezek a tézisek most különösen fontosak.

Ezek a tézisek nyíltan, világosan, pontosan megmondják — mégpedig 1½ évvel a forradalom előtt —, hogy mit kell tennünk az oroszországi forradalom esetén.

Ezeket a téziseket ragyogóan, szóról szóra igazolta a forradalom.

A háború Oroszország részéről továbbra is imperialista háború és *nem is lehet* más, amíg (1) a földbirtokosok és tőkések, a burzsoá *osztály* képviselői vannak hatalmon; (2) amíg ennek a burzsoáziának olyan nyílt ügynökei és kiszolgálói vannak hatalmon, mint Kerenszkij és a többi szociálpatrióta; (3) amíg érvényben vannak a cárizmusnak az angol és francia imperialistákkal kötött szerződései (Gucskov és Miljukov kormánya *nyíltan* kijelentette *külföldön* — nem tudom, Oroszországban megtette-e —, hogy *tiszteletben tartja* ezeket a szerződéseket). Ezek a szerződések rablószerződések, Galícia, Örményország, Konstantinápoly stb., stb. elfoglalására vonatkoznak; (4) amíg ezeket a szerződéseket *nem* hozzák nyilvánosságra és *nem* érvénytelenítik; (5) amíg Oroszország általában *nem* bontja fel az angol és francia burzsoá, imperialista kormányokkal való egész szövetséget; (6) amíg Oroszországban *nem* megy át az államhatalom az imperialista burzsoázia *kezéből* (puszta ígéretek és „pacifista" kijelentések — bármennyire készpénznek veszik is ezeket az együgyű, Kaustky Csheidze és társaik — *nem* változtatják át a burzsoáziát *nem*-burzsoáziává) a proletariátus *kezébe* — amely **egyedül** képes arra — ha támogatja a parasztság legszegényebb része — hogy *nem szóban*, hanem valóban szakítson a tőke érdekeivel, az imperialista politikával, felhagyjon más országok kifosztásával, *teljesen* felszabadítsa a nagyoroszok elnyomása alatt sínylődő népeket, *azonnal* kivonja Örményországból és Galíciából a csapatokat stb.; (7) egyedül a proletariátus képes arra — ha megszabadul a hazai nemzeti burzsoázia befolyásától —, hogy *őszinte* bizalmat ébresszen az *összes* hadviselő országok proletárjaiban és *velük* béketárgyalásokat kezdjen; (8) ezeket a proletár békefeltételeket pontosan és világosan kifejti a *Szocial-Demokrat* 47. száma és az én *4. sz. levelem*.

Mindebből világos, hogy ez a jelszó: mi *most* a köztársaságot védelmezzük Oroszországban, mi *most* „védelmi

háborút" folytatunk, mi *Vilmos* ellen, Vilmos *megdöntéséért* fogunk harcolni — a legnagyobb csalás, a munkások legnagyobbfokú becsapása!! Gucskov—Lvov—Miljukov és társaik ugyanis földbirtokosok és tőkések, a földbirtokosok és tőkések *osztályának* képviselői, *imperialisták*, akik *ugyanazokért* a rabló célokért harcolnak a cárizmus ugyanazon régi rablásszerződéseinek alapján, *ugyanazzal* az angol, francia és olasz imperialista, rabló burzsoáziával szövetségben.

Az oroszországi burzsoá és *imperialista* köztársaságnak a németekhez intézett felhívása: „döntsétek meg Vilmost", nem egyéb, mint a francia szociálsoviniszták, a szocializmust eláruló Jules Guesde, Sembat és társai hazug jelszavának megismétlése.

Nagyon népszerű nyelven, nagyon világosan, a tudálékos kifejezéseket kerülve, meg kell magyarázni a munkásoknak és a katonáknak, hogy nemcsak Vilmost kell megdönteni, hanem az angol és az olasz királyt is. Ez az egyik. A másik és a *fő* dolog az, hogy meg kell dönteni a *burzsoá* kormányokat, mégpedig *Oroszországon kell kezdeni*, mert különben nem lesz béke. Meglehet, hogy a Gucskov—Miljukov kormányt *nem tudjuk* „megdönteni" azonnal. Meglehet. De ez nem ok arra, hogy *hazudjunk!!* A munkásoknak meg kell mondanunk *az igazat*. Meg kell mondanunk, hogy Gucskov—Miljukov és társaik kormánya imperialista kormány, hogy a munkásoknak és a parasztoknak *előbb* (hogy most vagy az alkotmányozó gyűlési választások után, feltéve, hogy nem csapják be a munkásokat ezzel a gyűléssel, s nem halasztják végül is a háború utánra a választásokat — innen nem lehet dönteni), előbb az *egész* államhatalmat a munkásosztály, a tőke ellensége, az imperialista háború ellensége kezébe kell átadniuk, és csak akkor lesz *joguk* arra, hogy kiadják a felhívást az *összes* királyok és az *összes* burzsoá kormányok megdöntésére.

Az istenre kérem, igyekezzék mindezt eljuttatni Pétervárra a Pravdának[18] és Muranovnak és Kamenyevnek és a

többieknek. Az istenre kérem, tegyen meg mindent, hogy a lehető legmegbízhatóbb emberrel küldje. Az volna a legjobb, ha egy olyasféle megbízható, okos fiú menne, mint Kuba[19] (az illető nagy szolgálatot tenne vele az egész nemzetközi munkásmozgalomnak) és segítene pétervári barátainknak!! Remélem, teljesíteni fogja kérésemet!! Tegyen meg mindent, amit csak tud.

Pétervárott hallatlanul nehéz a helyzet. A republikánus patrióták *teljes* erőből dolgoznak. Szennyel és mocsokkal akarják elárasztani pártunkat (a Csernomazov-„ügy" — küldöm az erre vonatkozó dokumentumot)[20] stb., stb.

Nem szabad bízni sem Csheidzében és társaiban, sem Szuhanovban, sem Sztyeklovban. Semmiféle közeledés más pártokhoz — senkihez! Egyáltalán ne bízzunk Gucskov—Miljukov és társaik kormányában és ne támogassuk ezt a kormányt!! Megalkuvás nélkül propagálni mindenütt, a sajtóban is, a munkásküldöttek szovjetjén belül is az internacionalizmust, a köztársasági sovinizmus és a szociálsovinizmus elleni harcot, szervezni a *mi* pártunkat — ez a lényeg.

A Pétervár és Stockholm közötti összeköttetésre ne sajnálja a pénzt!!

Nagyon kérem, kedves elvtárs, táviratilag nyugtázza ezt a levelemet, és általában gondoskodjék róla, hogy minden tekintetben au courant* legyek. Remélem, ebben segítenek majd svéd barátaink is.

Baráti kézszorítással! *Lenin*

Zürichből Stockholmba.
Először 1921-ben jelent meg.

Lenin Művei, 35. kötet.

* Folyamatosan tájékoztatva. — *Szerk.*

BÚCSÚLEVÉL A SVÁJCI MUNKÁSOKHOZ

(Részlet)

Jelszavunk: semmiféle támogatást a Gucskov—Miljukov-kormánynak! Félrevezeti a népet, aki azt mondja, hogy ez a támogatás szükséges a cárizmus visszaállítása elleni harc érdekében. Ellenkezőleg, éppen a Gucskov-kormány *folytatott máris* tárgyalásokat a monarchia visszaállításáról Oroszországban. *Csak* a proletariátus felfegyverzése és megszervezése képes *megakadályozni* a Gucskovokat és társaikat abban, hogy *visszaállítsák* Oroszországban a monarchiát. Csak Oroszországnak *és egész Európának* az internacionalizmushoz hű maradó forradalmi proletariátusa képes megszabadítani az emberiséget az imperialista háború borzalmaitól!

Nem hunyunk szemet azok előtt a hatalmas nehézségek előtt, amelyek Oroszország proletariátusának forradalmi-internacionalista élcsapata előtt állnak. Az olyan időkben, mint a mostani, a leghirtelenebb és leggyorsabb változások lehetségesek.

A Szocial-Demokrat 47. számában egyenesen és világosan megfeleltünk arra a természetszerűleg felvetődő kérdésre, hogy mit tenne pártunk, ha a forradalom *azonnal* hatalomra juttatná?

A következőket válaszoltuk:

1. haladéktalanul felajánlanánk a békét *valamennyi* hadviselő népnek;

2. közzétennénk békefeltételeinket, amelyek *minden* gyarmat és *minden* elnyomott vagy nem teljes jogú nép azonnali felszabadítását tartalmazzák;

3. haladéktalanul megkezdenénk és véghezvinnénk a nagyoroszok által elnyomott népek felszabadítását;

4. egy pillanatig sem áltatjuk magunkat, tudjuk, hogy ezek a feltételek *elfogadhatatlanok* lennének Németország nem csupán monarchista, hanem köztársasági burzsoáziája számára is, *és nem* csupán Németország, hanem Anglia és Franciaország kapitalista kormánya számára is.

Forradalmi háborút kellene viselnünk a német, és nemcsak a német burzsoázia ellen. *Viselnénk ezt a háborút.* Mi nem vagyunk pacifisták. Ellenezzük a zsákmánynak a kapitalisták közötti felosztásáért folyó imperialista háborúkat, de mindig kijelentettük, hogy ostobaság volna, ha a forradalmi proletariátus lemondana a forradalmi háborúkról, amelyek szükségesek *lehetnek a szocializmus érdekében.*

A feladat, melyet a Szocial-Demokrat 47. számában körvonalaztunk, roppant nagy. Ezt a feladatot csak a proletariátus és a burzsoázia közötti nagy osztályösszeütközések hosszú során keresztül lehet megoldani. De nem a mi türelmetlenségünk, nem a mi kívánságaink, hanem az imperialista háború teremtette *objektív feltételek* vitték az *egész* emberiséget zsákutcába és állították az elé a választás elé, hogy vagy megengedi az emberek további millióinak elpusztítását és az egész európai kultúra megsemmisítését, vagy pedig *minden* civilizált országban a forradalmi proletariátus kezébe adja a hatalmat, megvalósítja a szocialista forradalmat.

Az orosz proletariátusnak az a nagy megtiszteltetés jutott osztályrészül, hogy ő *kezdte meg* az imperialista háború által objektív szükségszerűséggel előidézett forradalmak sorát. De teljesen távol áll tőlünk az a gondolat, hogy az orosz proletariátust más országok munkásságával szemben kiválasztott forradalmi proletariátusnak tartsuk. Nagyon jól tudjuk, hogy Oroszország proletariátusa *kevésbé*

szervezett, felkészült és öntudatos, mint más országok munkássága. Oroszország proletariátusát nem különleges tulajdonságai, hanem csakis a történelmileg kialakult különleges viszonyok tették *bizonyos*, *lehet*, *hogy igen rövid időre*, az egész világ forradalmi proletariátusának élharcosává.

A megírás ideje: 1917. március 26. (április 8.)
Megjelent 1917. május 1-én, a Jugend-Internacionale című lap 8. számában.

Lenin Művei, 23. kötet.

A PROLETARIÁTUS FELADATAI A JELENLEGI FORRADALOMBAN[21]

Minthogy csak április 3-án éjjel érkeztem meg Petrográdba, az április 4-i gyűlésen a forradalmi proletariátus feladatairól szóló előadásomat magától értetődően csupán a magam nevében tarthattam meg, és előre kellett bocsátanom, hogy felkészültségem hiányos.

Az egyetlen dolog, amit a magam — és *jóhiszemű* ellenfeleim — munkájának megkönnyítésére tehettem, az volt, hogy *írásba foglalt* téziseket készítettem. A téziseket felolvastam és a szövegüket átadtam Cereteli elvtársnak. Nagyon lassan és *két ízben* olvastam fel a téziseket: először a bolsevikok gyűlésén, majd egy másik gyűlésen, amelyen a bolsevikokon kívül mensevikek is részt vettek.

Közzéteszem ezeket az én, egyéni téziseimet és csak igen rövid magyarázó megjegyzéseket fűzök hozzájuk, amelyeket előadásomban sokkal részletesebben fejtettem ki.

TÉZISEK

1. A háború tekintetében az az álláspontunk, hogy mivel a háború Oroszország részéről Lvov és társai új kormánya alatt is feltétlenül imperialista rablóháború marad, mégpedig e kormány kapitalista jellegénél fogva — a legcsekélyebb engedmény sem tehető a „forradalmi honvédelem" javára.

Forradalmi háborúhoz, amely valóban igazolja a forradalmi honvédelmet, az öntudatos proletariátus csak a következő feltételekkel járulhat hozzá: a) ha a hatalom a proletariátus és a hozzá csatlakozó szegényparaszt rétegek kezébe megy át; b) ha valóban, nem pedig csak szavakban, lemondanak minden annexióról; c) ha valóban teljesen szakítanak minden tőkés érdekkel.

Tekintettel arra, hogy a forradalmi honvédelem tömegekből való híveinek széles rétegei kétségtelenül jóhiszeműek, a háborút csak szükségszerűségből, nem pedig hódítások kedvéért ismerik el, és tekintettel arra, hogy a burzsoázia félrevezeti őket — különösen alaposan, kitartóan és türelmesen kell nekik megmagyarázni tévedésüket, meg kell magyarázni a tőke és az imperialista háború közötti elválaszthatatlan összefüggést, be kell bizonyítani, hogy *lehetetlen* a háborút igazán demokratikus, nem erőszakos békével befejezni — a tőke megdöntése nélkül.

Meg kell szervezni ennek a nézetnek legszélesebb körű propagandáját a harcoló hadsereg körében.

Lövészárok-barátkozás.

2. A mai oroszországi helyzet sajátszerűsége az, hogy *átmenet* a forradalom első szakaszából, amely a proletariátus kellő tudatosságának és szervezettségének hiányában a burzsoázia kezébe adta a hatalmat, annak *második* szakaszába, amely a proletariátusnak és a parasztság legszegényebb rétegeinek kezébe kell hogy adja a hatalmat.

Ezt az átmenetet egyrészt a legteljesebb legalitás (Oroszország *ez idő szerint* a világon valamennyi hadviselő ország között a legszabadabb ország), másrészt az jellemzi, hogy a tömegekkel szemben nem alkalmaznak erőszakot és végül, hogy ezek a tömegek a kapitalistáknak, a béke és a szocializmus legádázabb ellenségeinek kormányával szemben hiszékeny és nem öntudatos magatartást tanúsítanak.

Ez a sajátszerűség azt követeli tőlünk, hogy alkalmazkodni tudjunk a pártmunka *különleges* feltételeihez, amelyet a proletariátus hallatlanul nagy, politikai életre éppen hogy felébredt tömegeinek körében kell végeznünk.

3. Semmiféle támogatást az Ideiglenes Kormánynak; meg kell magyarázni, hogy az Ideiglenes Kormány minden ígérete, különösen az az ígérete, hogy lemond az annexiókról, teljesen hazug. Az Ideiglenes Kormány leleplezése ahelyett a megengedhetetlen, illúziókat keltő „követelés" helyett, hogy *ez* a kormány, a tőkések kormánya, *ne legyen többé* imperialista kormány.

4. Annak a ténynek elismerése, hogy pártunk a Munkásküldöttek Szovjetjeiben legtöbbnyire kisebbségben, mégpedig egyelőre gyenge kisebbségben van a burzsoázia befolyása alatt álló és ezt a befolyást a proletariátusra átvivő *valamennyi* kispolgári elem *blokkjával* szemben, amely a népi szocialistáktól és szociálforradalmároktól egészen a Szervező Bizottságig (Csheidze, Cereteli és mások), Sztyeklovig stb., stb. terjed.

A tömegek felvilágosítása arról, hogy a Munkásküldöttek Szovjetje a forradalmi kormány *egyetlen lehetséges* formája s ezért mindaddig, amíg *ez* a kormány enged a burzsoázia befolyásának, a mi feladatunk csakis a Szovjetek taktikai tévedéseinek türelmes, rendszeres, kitartó és különösen a tömegek gyakorlati szükségleteihez alkalmazkodó *megmagyarázása* lehet.

Amíg kisebbségben vagyunk, a hibák bírálatának és megvilágításának munkáját végezzük, de ugyanakkor hirdetjük, hogy az egész államhatalomnak a Munkásküldöttek Szovjetjei kezébe kell átmennie, hogy a tömegek a tapasztalatok útján szabaduljanak meg tévedéseiktől.

5. Nem parlamentáris köztársaság — a Munkásküldöttek Szovjetjeitől ehhez visszatérni hátrafelé tett lépés volna —, hanem a Munkás-, Béres- és Parasztküldöttek országszerte alulról fölfelé felépített Szovjetjeinek Köztársasága.

A rendőrség, a hadsereg és a hivatalnoki kar megszüntetése.* Valamennyi hivatalnoknak — akiket egytől egyig választani kell és akiknek bármikor leválthatóknak kell lenniük — egy jó munkás átlagos bérét nem meghaladó díjazása.

* Vagyis az állandó hadseregnek általános népfelfegyverzéssel való felváltása.

6. Az agrárprogramban a súlypontot a Béresküldöttek Szovjetjeire kell helyezni.

Minden földesúri föld elkobzása.

Minden földet nacionalizálni kell az országban, a földdel való rendelkezés joga a Béres- és Parasztküldöttek helyi Szovjetjeit illeti meg. A Szegényparaszt-küldöttek Szovjetjeinek különválasztása. Mintagazdaság létesítése minden nagybirtokból (a helyi és egyéb viszonyoknak, valamint a helyi hatóságok határozatainak megfelelően, körülbelül 100-tól 300 gyeszjatyináig terjedő nagyságban), a Béresküldöttek ellenőrzésével és a köz számlájára.

7. Az ország valamennyi bankjának haladéktalan egybeolvasztása egyetlen nemzeti bankká, amely fölött a Munkásküldöttek Szovjetje gyakorolja az ellenőrzést.

8. *Közvetlen* feladatunk nem a szocializmus „bevezetése", hanem csak a javak társadalmi termelésének és elosztásának a Munkásküldöttek Szovjetjei által történő *ellenőrzésére* való azonnali áttérés.

9. Pártfeladatok:

a) Azonnali pártkongresszus;

b) a pártprogram megváltoztatása, a legfontosabb:

1. az imperializmusról és az imperialista háborúról,
2. az államhoz való viszonyról és *a mi* követelésünk: a „kommün-állam",*
3. az elavult minimális program módosítása;

c) a párt nevének megváltoztatása.**

10. Az internacionálé megújítása.

Forradalmi internacionálé, a *szociálsoviniszták* és a „centrum"*** ellen irányuló internacionálé alapításának kezdeményezése.

* Vagyis olyan állam, amelynek első mintája a párizsi kommün volt.

** „Szociáldemokrácia" helyett, amelynek hivatalos vezérei az *egész* világon elárulták a szocializmust és átpártoltak a burzsoáziához (a „honvédők" és az ingadozó „kautskysták"), *kommunista pártnak* kell neveznünk magunkat.

*** „Centrum"-nak a nemzetközi szociáldemokrata mozgalomban azt az irányzatot nevezik, amely a soviniszták (= „honvédők") és az internacionalisták között ingadozik, nevezetesen: Kautsky és társai Németországban, Longuet és társai Franciaországban, Csheidze és társai Oroszországban, Turati és társai Olaszországban, MacDonald és társai Angliában stb.

Hogy az olvasó megértse, miért kellett ritka kivételként külön hangsúlyoznom a jóhiszemű ellenfelek „esetét", kérem, hasonlítsa össze ezekkel a tézisekkel Goldenberg úr következő ellenvetését: Lenin „kitűzte a polgárháború zászlaját a forradalmi demokrácián belül" (Plehanov úr Jegyinsztvójának[22] 5. számából idézek).

Nemde, valóságos gyöngyszem?

Én írásban és élőszóval váltig hangoztatom: „tekintettel arra, hogy a forradalmi honvédelem *tömegekből* való híveinek *széles* rétegei kétségtelenül jóhiszeműek... tekintettel arra, hogy a burzsoázia félrevezeti őket, *különösen* alaposan, kitartóan és *türelmesen* kell nekik megmagyarázni tévedésüket..."

Ezzel szemben egyes burzsoá urak, akik szociáldemokratáknak nevezik magukat, de akik *nem* tartoznak sem a *széles* rétegekhez, sem a „honvédelemnek" a *tömegekből* való híveihez, nem átallják úgy adni tovább és értelmezni nézeteimet, hogy „kitűzte (!) a polgárháború zászlaját (!)" (polgárháborúról a tézisekben egyetlen szó sincs, előadásomban sem volt egyetlen szó sem!) „a forradalmi demokrácián belül (!!)..."

Mi ez? Miben különbözik ez a pogromagitációtól? a Ruszkaja Voljá-tól?[23]

Én írásban és élőszóval váltig hangoztatom: „A forradalmi kormány *egyetlen lehetséges* formája a Munkásküldöttek Szovjetje s ezért a mi feladatunk csakis a szovjetek taktikai tévedéseinek, türelmes, rendszeres, kitartó és különösen a tömegek gyakorlati szükségleteihez alkalmazkodó *megmagyarázása* lehet..."

Ezzel szemben bizonyos fajtájú ellenfeleim úgy tüntetik fel nézeteimet, mint felhívást „polgárháborúra a forradalmi demokrácián belül"!!

Én azért támadtam az Ideiglenes Kormányt, mert *nem* tűzött ki sem közeli, sem általában semminemű határidőt az alkotmányozó gyűlés összehívására, hanem ígéretekkel intézte el a dolgot. Én bebizonyítottam, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei *nélkül* az alkot-

mányozó gyűlés összehívása nincs biztosítva, annak sikere lehetetlen.

Olyan nézetet tulajdonítanak nekem, hogy ellene vagyok az alkotmányozó gyűlés mielőbbi összehívásának!!!

Mindezt „félrebeszélésnek" nevezném, ha a politikai harc évtizedei nem tanítottak volna meg arra, hogy az ellenfelek jóhiszeműségét ritka kivételnek tartsam.

Plehanov úr lapjában „félrebeszélésnek" nevezte beszédemet. Rendben van, Plehanov úr! De nézze csak, milyen esetlen, milyen ügyetlen és milyen kevéssé leleményes ön, amikor vitatkozik. Ha én két óra hosszat félrebeszéltem, hogyan tűrhette száz és száz hallgató ezt a „félrebeszélést"? Továbbá. Miért szentel az ön lapja egész hasábot e „félrebeszélés" ismertetésének? Hát bizony, ami a logikát illeti, ön nagyon gyenge lábon áll.

Persze sokkal könnyebb kiabálni, szitkozódni, jajgatni, mint megkísérelni elmondani, megmagyarázni, felidézni az emlékezetemben, *hogyan* vélekedett Marx és Engels 1871-ben, 1872-ben és 1875-ben a párizsi kommün tapasztalatairól[24] és arról, hogy *milyen* államra van szüksége a proletariátusnak.

Plehanov úr, az egykori marxista, valószínűleg nem szívesen emlékezik vissza a marxizmusra.

Idéztem Rosa Luxemburg szavait, aki 1914. augusztus 4-én „bűzlő hullának" nevezte a *német* szociáldemokráciát. Plehanov úrék, Goldenberg úrék és társaik pedig „megsértődnek"... ugyan ki miatt? — A *német* soviniszták miatt, akiket sovinisztáknak neveztek!

Kátyúba jutottak ezek a szegény orosz szociálsoviniszták — ezek a szavakban szocialisták, tettekben soviniszták.

Megjelent 1917. április 7-én, a Pravda 26. számában. Aláírás: N. Lenin.

A PROLETARIÁTUS FELADATAI FORRADALMUNKBAN

A PROLETÁRPÁRT PLATFORMJÁNAK TERVEZETE

(Részlet)

A jelenlegi történelmi helyzetet Oroszországban a következő alapvonások jellemzik:

A LEZAJLOTT FORRADALOM OSZTÁLYJELLEGE

1. A régi cári hatalom, amely csak maroknyi feudális földesurat képviselt, akik az egész államgépezetet (a hadsereget, a rendőrséget és a hivatalnoki kart) irányították, össze van törve és félre van állítva, de nincs megsemmisítve. A monarchiát forma szerint nem szüntették meg. A Romanov-banda folytatja monarchista cselszövéseit. A feudális földesurak óriási földbirtokait nem számolták fel.

2. Az államhatalom Oroszországban egy új *osztály* kezébe, nevezetesen a burzsoázia és az elburzsoásodott földbirtokosok osztályának kezébe ment át. *Ennyiben* a burzsoá-demokratikus forradalom Oroszországban befejeződött.

A hatalomra került burzsoázia blokkot (szövetséget) kötött a nyiltan monarchista elemekkel, akik hallatlan igyekezettel támogatták 1906—14-ben Véres Miklóst és Akasztó Sztolipint (Gucskov és más, a kadetoknál jobboldalibb politikusok). Lvovnak és Társainak új burzsoá kormánya tárgyalni igyekezett és tárgyalásokba is bocsátkozott a Romanovokkal a monarchia helyreállításáról Orosz-

országban. Ez a kormány, hangzatos forradalmi frázisok kíséretében, a régi rend híveit nevezi ki a vezető tisztségekre. Ez a kormány azon van, hogy az államgépezet egész apparátusát (a hadsereget, a rendőrséget, és a hivatalnoki kart) minél kevésbé reformálja meg és a burzsoázia kezére játssza. A tömegakciók forradalmi kezdeményezését és a hatalomnak a nép által *alulról* való megragadását — a forradalom valódi sikereinek ezt az *egyetlen* biztosítékát — az új kormány máris kezdi mindenképpen akadályozni.

Ez a kormány mindeddig még csak ki sem tűzte az alkotmányozó gyűlés időpontját. A földesúri földbirtokhoz, a feudális cárizmusnak ehhez az anyagi alapjához nem nyúl hozzá. Ennek a kormánynak eszeágában sincs, hogy a monopolista pénzügyi szervezetek, a nagybankok, a kapitalista szindikátusok és kartellek stb. működésének kivizsgálásához, a működés adatainak közzétételéhez, és e szervezetek ellenőrzéséhez hozzáfogjon.

Az új kormányban a legfőbb, a döntő miniszteri tárcák (a belügyminisztérium és a hadügyminisztérium, vagyis a hadsereg és a rendőrség, a hivatalnoki kar, a tömegek elnyomását szolgáló egész gépezet fölötti parancsnoklás) közismert monarchisták és a földesúri nagybirtok híveinek kezében vannak. A kadetok, az újsütetű republikánusok, a botcsinálta republikánusok másodrendű tárcákat kaptak, amelyek nincsenek közvetlen kapcsolatban a nép fölötti *parancsnoklással* és az államhatalom gépezetével. A. Kerenszkij, a trudovikok képviselője és „szintén szocialista", egyáltalán semmiféle szerepet sem játszik, az ő dolga csak annyi, hogy hangzatos frázisokkal elaltassa a nép éberségét és figyelmét.

Mindezeknél az okoknál fogva az új polgári kormány még a belpolitika terén sem érdemli meg a proletariátus legcsekélyebb bizalmát sem, és nem engedhető meg, hogy a proletariátus ennek a kormánynak bármiféle támogatást nyújtson.

AZ ÚJ KORMÁNY KÜLPOLITIKÁJA

3. A külpolitikában, amelyet az objektív körülmények most előtérbe állítanak, az új kormány az imperialista háború folytatásának, az imperialista hatalmakkal, Angliával, Franciaországgal stb. szövetségben, a tőkés zsákmány felosztásáért, a kis és gyenge népek elnyomásáért viselt háború folytatásának a kormánya.

Az új kormány, amely az orosz tőke, és az orosz tőke hatalmas pártfogója és gazdája, az egész világon a leggazdagabb angol—francia imperialista tőke érdekeinek van alávetve — ellentétben azokkal a kívánságokkal, amelyeket Oroszország népeinek kétségtelen többsége a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetjei útján a leghatározottabb formában kinyilvánított —, nem tett semmiféle reális lépést a kapitalisták érdekeiért folyó népmészárlás beszüntetésére. Még azokat a nyilvánvalóan rablásra irányuló titkos szerződéseket sem hozta nyilvánosságra (Perzsia felosztásáról, Kína megrablásáról, Törökország megrablásáról, Ausztria felosztásáról, Kelet-Poroszország elvételéről, a német gyarmatok elvételéről stb.), amelyek Oroszországot tudvalevőleg az angol—francia imperialista rablótőkéhez kötik. Ez a kormány *megerősítette* ezeket a szerződéseket, amelyeket a cárizmus kötött — a cárizmus, amely az évszázadok folyamán más zsarnokoknál és kényuraknál is több népet rabolt ki és nyomott el, a cárizmus, amely nemcsak hogy elnyomta, de meg is gyalázta és meg is rontotta a nagyorosz népet azzal, hogy más népek hóhérává tette.

Az új kormány, miután megerősítette ezeket a gyalázatos és rabló szerződéseket, nem javasolt azonnali fegyverszünetet valamennyi hadviselő népnek, annak ellenére, hogy Oroszország népeinek többsége a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei útján világosan kifejezte ezt a követelését. A kormány ezt a kérdést ünnepélyes, hangzatos, hivalkodó, de teljesen üres nyilatkozatokkal és frázisokkal ütötte el, amelyek a burzsoá diplomaták szájában mindig arra szolgáltak és szolgálnak, hogy az elnyomott nép hiszékeny és naiv tömegeit becsapják.

4. Ezért az új kormány a külpolitika terén a legcsekélyebb bizalmat sem érdemli, sőt, ha valaki még mindig olyan követeléseket támasztana vele szemben, hogy nyilvánítsa ki Oroszország népeinek békeakaratát, hogy mondjon le az annexiókról stb. stb., ez a valóságban nem jelentene mást, mint azt, hogy becsapja a népet, megvalósíthatatlan reményeket kelt benne, késlelteti öntudatának tisztulását, közvetve megbékíti a háború folytatásával, amelynek igazi társadalmi jellegét nem jámbor óhajok határozzák meg, hanem a háborút viselő kormány osztályjellege, a kormány által képviselt osztálynak Oroszország, Anglia, Franciaország stb. imperialista finánctőkéjével való kapcsolata, az a *reális, valóságos politika*, amelyet ez az osztály folytat.

A SAJÁTOS KETTŐSHATALOM ÉS OSZTÁLYJELENTŐSÉGE

5. Forradalmunk legfőbb sajátossága, mely a legsürgetőbben követeli, hogy figyelmesen megvizsgálják — az a *kettőshatalom*, mely mindjárt a forradalom győzelme utáni első napokban kialakult.

Ez a kettőshatalom abban nyilvánul meg, hogy *két* kormány van: a burzsoázia fő, igazi, valóságos kormánya, Lvov és Társai „Ideiglenes Kormánya", amelynek kezében van a hatalom valamennyi szerve, és egy kiegészítő kormány, mellékkormány, „ellenőrző" kormány, a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje formájában, amelynek kezében nincsenek államhatalmi szervek, de közvetlenül a nép nyilvánvaló és feltétlen többségére, a felfegyverzett munkásokra és katonákra támaszkodik.

Ennek a kettőshatalomnak osztályeredete azzal magyarázható, és osztályjelentősége abban áll, hogy az 1917-es márciusi orosz forradalom nemcsak elsöpörte az egész cári monarchiát és nemcsak átadta az egész hatalmat a burzsoáziának, hanem egyben *közvetlen közel jutott* a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájához. A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje és más,

helyi szovjetjei éppen ezt a diktatúrát (vagyis olyan hatalmat, amely nem törvényre, hanem a lakosság felfegyverzett tömegeinek közvetlen erejére támaszkodik) és éppen az említett osztályok diktatúráját jelentik.

6. Az orosz forradalom következő, a legnagyobb mértékben fontos sajátossága az, hogy a Katona- és Munkásküldöttek Petrográdi Szovjetje, amely minden jel szerint a helyi szovjetek többségének a bizalmát bírja, *önként* átadja az államhatalmat a burzsoáziának és a *burzsoázia* Ideiglenes Kormányának, önként *lemond* az elsőbbségről annak javára azzal, hogy egyességet köt vele a kormány támogatásáról, maga pedig beéri a megfigyelő, az alkotmányozó gyűlés összehívására ügyelő ellenőr szerepével (az alkotmányozó gyűlés összehívásának határidejét az Ideiglenes Kormány mindeddig még csak nyilvánosságra sem hozta).

Ez a rendkívül sajátságos, a történelemben ilyen formában nem tapasztalt körülmény *két* diktatúrának *össze- és egybefonódását* hozta létre: az egyik a burzsoázia diktatúrája (mert Lvov és Társainak kormánya diktatúra, vagyis olyan hatalom, amely nem törvényre és nem a népakarat előzetes megnyilvánulására támaszkodik, hanem a hatalomnak erőszak útján való megragadására, és a hatalmat egy meghatározott osztály, mégpedig a burzsoázia ragadja meg), a másik a proletariátus és a parasztság diktatúrája (a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje).

A legkisebb kétség sem férhet ahhoz, hogy az ilyen „összefonódás" sokáig *nem állhat fenn*. Két hatalom *nem lehet* az államban. Egyiküknek meg kell semmisülnie és az egész orosz burzsoázia már minden erejével, minden módon, mindenütt azon fáradozik, hogy eltávolítsa az útból, megfossza erejétől, a semmivel tegye egyenlővé a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetjeit, hogy megteremtse a burzsoázia egyeduralmát.

A forradalom fejlődésében a kettőshatalom csak *átmenetet* fejez ki, amikor a forradalom már túlhaladt a szokásos polgári-demokratikus forradalmon, de *még nem ért el* a proletariátus és a parasztság „tiszta" diktatúrájáig.

Ennek az átmeneti ingatag helyzetnek osztályjelentősége (és osztályszempontból való magyarázata) a következő: mint minden forradalom, a mi forradalmunk is a tömegek legnagyobb hősiességét és önfeláldozását követelte meg a cárizmus elleni harcban és ugyanakkor egy csapással rengeteg kispolgárt *vont be a mozgalomba*.

Minden valóságos forradalomnak egyik fő, tudományos és gyakorlati-politikai ismertetőjele az, hogy szokatlanul gyorsan, hirtelen és ugrásszerűen emelkedik a politikai életben, *az állam berendezésében való* aktív, önálló, tényleges részvételre áttérő „nyárspolgárok" száma.

Így van ez Oroszországban is. Oroszország most forrong. Milliók és tízmilliók, akik politikailag egy évtizeden át szunnyadtak, akiket a rettenetes cári iga, a földesurak és gyárosok számára végzett kényszermunka teljes politikai tétlenségre kárhoztatott, most *felébredtek* és *belesodródtak* a politikába. Ámde kik ezek a milliók és tízmilliók? Többnyire kistulajdonosok, kispolgárok, olyan emberek, akik a tőkések és a bérmunkások között a középen állnak. Oroszország valamennyi európai ország között a legkispolgáribb ország.

A hatalmas kispolgári hullám mindent elárasztott, nemcsak számbeli súlyával, de eszmeileg is ránehezedett az öntudatos proletariátusra, azaz igen széles munkásköröket fertőzött meg, árasztott el kispolgári politikai nézetekkel.

A kispolgárság az életben a burzsoáziától függ, maga is tulajdonos módjára, nem pedig proletármódra él (ha a társadalmi *termelésben* elfoglalt *helyét* tekintjük), gondolkozásmódjában pedig a burzsoáziát követi.

Hiszékeny és nem öntudatos magatartás a kapitalisták, a béke és a szocializmus legádázabb ellenségei iránt — ez az, ami Oroszországban a *tömegek* mai politikáját jellemzi, ez az, ami forradalmi gyorsasággal *nőtt ki* ennek a valamennyi európai ország között legkispolgáribb országnak társadalmi és gazdasági talaján. Ez az *osztály*alapja annak az *„egyezségnek"* (hangsúlyozom, hogy nem annyira szabályszerű egyezségre, mint inkább a *tényleges* támogatásra, hallgatólagos egyezségre, a hatalom iránti hiszékeny, nem öntudatos

engedékenységre gondolok), amely az Ideiglenes Kormány és a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje között létrejött. Ez az egyezség Gucskovnak zsíros falatot, valóságos hatalmat juttatott, a szovjetnek pedig ígéreteket, tiszteletet (ideigóráig), hízelgést, frázisokat, fogadkozásokat, hajbókolást a kerenszkijek részéről.

Az oroszországi proletariátus számbeli gyengesége, öntudatosságának és szervezettségének elégtelensége — ugyanannak az éremnek a másik oldala.

Valamennyi narodnyik párt, az eszereket is beleértve, mindig kispolgári párt volt, a Szervező Bizottság pártja (Csheidze, Cereteli stb.) szintén; a pártonkívüli forradalmárokat (Sztyeklov és mások) hasonlóképpen elragadta az ár, vagy pedig nem lettek úrrá, nem tudtak úrrá lenni az áron.

A TAKTIKÁNAK AZ EDDIGI FEJTEGETÉSEKBŐL KÖVETKEZŐ SAJÁTSZERŰSÉGE

7. A valóságos helyzet fentemlített sajátszerűségéből következik a *jelenlegi* pillanat taktikájának az a sajátszerűsége, amelynek figyelembevétele a marxistára nézve kötelező, minthogy a marxistáknak az objektív tényekkel, a tömegekkel és osztályokkal, nem pedig egyes személyekkel stb. kell számolnia.

Ez a sajátszerűség mindenekelőtt azt követeli meg, hogy „ecetet és epét öntsünk a forradalmi-demokratikus frázisok cukros vizébe" (mint Tyeodorovics elvtárs, pártunk Központi Bizottságának tagja, a Vasúti Alkalmazottak és Munkások Petrográdi Összoroszországi Kongresszusának tegnapi ülésén — nagyon találóan — mondotta). Megköveteli a bíráló tevékenységet, az eszerek és a szociáldemokrata kispolgári pártok hibáinak *megmagyarázását, az öntudatos*, proletár, kommunista párt elemeinek előkészítését és összefogását, a proletariátus *kiszabadítását* az „általános" kispolgári őrület karmaiból.

Ez „csak" propaganda-munkának *látszik*. A valóságban ez a *legyakorlatibb forradalmi* munka, mert nem lehet előre-

lendíteni az olyan forradalmat, amely megtorpant, frázisokba fulladt, „egy helyben topog", de nem külső akadályok *következtében, nem azért*, mert a burzsoázia *erőszakot* alkalmaz ellene (Gucskov egyelőre még csak fenyegetőzik azzal, hogy erőszakot fog alkalmazni a katonatömegekkel szemben), hanem *azért*, mert a tömegek hiszékenyen öntudatlanok.

Csak ha harcolunk ez ellen a hiszékeny öntudatlanság ellen (és ez ellen kizárólag eszmei harcot lehet és kell folytatni, elvtársias meggyőzés és az *élet tapasztalataira* való hivatkozás útján), csakis akkor szabadulhatunk fel a *forradalmi frázisok* mostani *tobzódásának* uralma alól és adhatunk valóban előrelendítő lökést a proletárok öntudatosodásának, s ugyanúgy a tömegek öntudatosodásának és a tömegek bátor, elszánt *helyi* kezdeményezésének, csakis akkor segíthetjük elő azt, hogy a tömegek maguk váltsák valóra, fejlesszék tovább és szilárdítsák meg a szabadságjogokat, a demokráciát, és azt az elvet, amely szerint az egész földnek az egész nép birtokában kell lennie.

8. A burzsoá és földbirtokos kormányok világszerte szerzett tapasztalataik alapján *két* módszert dolgoztak ki arra, hogyan tartsák a népet elnyomásban. Az első: az erőszak. I. Romanov Miklós — Deres Miklós —, és II. Miklós — Véres Miklós — megmutatták az orosz népnek az ilyen hóhérmódszerek alkalmazásának minden lehető és lehetetlen változatát. De van egy másik módszer is, amelyet a nagy forradalmak és forradalmi tömegmozgalmak egész során „okult" angol és francia burzsoázia dolgozott ki a legjobban. Ez a módszer: az ámításnak, a hízelgésnek, a frázisoknak, a milliónyi ígéretnek, a garasos borravalóknak, a lényegtelen engedményeknek és a lényeghez való ragaszkodásnak a módszere.

A jelenlegi pillanat sajátossága Oroszországban: szédítően gyors átmenet az első módszerről a másodikra, a nép elleni erőszakról a népnek való *hízelgésre*, a népnek ígéretekkel való áltatására. Vaszka kandúr csak hallgatja és eszik tovább. Miljukov és Gucskov kezükben tartják a hatalmat, őrzik a tőke profitját, folytatják az imperialista háborút az orosz és az angol—francia tőke érdekében és

közben ígéretekkel, szavalatokkal, hatásvadászó nyilatkozatokkal felelgetnek az olyan „szakácsok" beszédeire, mint Csheidze, Cereteli, Sztyeklov, akik fenyegetőznek, intenek, átkozódnak, könyörögnek, követelnek, kinyilatkoztatnak... Vaszka kandúr csak hallgatja — és eszik tovább.

S a hiszékeny öntudatlanság és az öntudatlan hiszékenység napról napra csökkenni fog, különösen a proletárok és a *szegény*parasztok között, akiket az élet (társadalmi és gazdasági helyzetük) arra tanít, hogy ne higgyenek a kapitalistáknak.

A kispolgárság vezéreinek a burzsoázia iránti bizalomra „kell" oktatniuk a népet. A proletároknak bizalmatlanságra kell a népet oktatniuk.

A FORRADALMI „HONVÉDELEM" ÉS OSZTÁLYJELENTŐSÉGE

9. A „majdnem mindent" elöntő kispolgári áradat legnagyobb, legkirívóbb megnyilvánulása kétségtelenül a *forradalmi „honvédelem"*. Ez az orosz forradalom további fejlődésének és sikerének legádázabb ellensége.

Aki ebben a kérdésben lépre ment és nem tudott kiszabadulni, az elveszett a forradalom számára. De a tömegek másképpen kerülnek csapdába, mint a vezérek és *másképpen*, a fejlődés más útján, más módon szabadulnak ki.

A forradalmi „honvédelem" egyrészt annak gyümölcse, hogy a burzsoázia becsapja a tömegeket, annak gyümölcse, hogy a parasztság, valamint a munkások egy része is, hiszékenyen öntudatlan, másrészt pedig a kistulajdonos érdekeit és szempontjait fejezi ki, aki bizonyos fokig maga is érdekelt az annexiókban és a bankprofitban, aki „szentül" őrzi a cárizmus hagyományait, amely a nagyoroszokat megrontotta a más népeken való hóhérkodással.

A burzsoázia becsapja a népet, a népnek a forradalommal kapcsolatban érzett nemes büszkeségére spekulál és úgy tünteti fel a dolgot, hogy a forradalomnak ez a jelenlegi szakasza, amikor a cári monarchiát a Gucskov—Miljukov-féle majdnem-köztársaság váltotta fel, megváltoztatta az

Oroszország által viselt háború *társadalmi és politikai* jellegét. És a nép ezt — egy időre — elhitte, nagymértékben a régi idők előítélete következtében, amely arra készteti, hogy a nagyoroszon kívül Oroszország más népeiben olyasvalamit lásson, ami a nagyoroszok tulajdona vagy ősi birtoka. A nagyorosz nép galád megrontása a cárizmus által, mely a nagyorosz népet arra nevelte, hogy más népekben valami alsóbbrendűt, valami „jogosan" Nagy-Oroszországhoz tartozót lásson, nem tűnhetett el *egy csapásra*.

Nekünk *értenünk* kell ahhoz, hogy megmagyarázzuk a tömegeknek, hogy a háború társadalmi és politikai jellegét nem egyes személyek és csoportok, sőt nem is az egyes népek „jóakarata" határozza meg, hanem: a háborút viselő *osztály* helyzete, az osztály *politikája*, melynek a háború folytatása, a tőkének mint a modern társadalom uralkodó gazdasági erejének *kapcsolatai*, a nemzetközi tőke *imperialista jellege*, Oroszországnak Angliától és Franciaországtól való függése a pénzügyek, a bankok, a diplomácia terén stb. Mindezt ügyesen, a tömegek számára érthetően megmagyarázni *nem könnyű* dolog, senki közülünk nem tudná ezt egyszerre hibátlanul elvégezni.

De propagandánk irányának, helyesebben tartalmának, ilyennek és csakis ilyennek kell lennie. A forradalmi „honvédelemnek" tett legcsekélyebb engedmény — *árulás a szocializmussal szemben, a nemzetköziség* teljes megtagadása, akármilyen szép frázisokkal, akármilyen „gyakorlati" meggondolásokkal igyekeznek is azt igazolni.

A „le a háborúval" jelszó, természetesen, helyes, de nem számol a jelenlegi feladatok sajátosságaival, nem számol azzal, hogy *másképpen* kell *megközelíteni* a széles tömegeket. Ez a jelszó, szerintem, hasonlít a „le a cárral" jelszóra, amellyel a „régi jó idők" ügyetlen agitátora minden teketória nélkül a falura ment és — ott jól elverték. A forradalmi „honvédelemnek" a tömegekből való hívei *jóhiszeműek* — nem egyéni, hanem osztályértelemben —, vagyis olyan *osztályokhoz* tartoznak (munkások és szegényparasztok), amelyeknek az annexiókból és az idegen népek elnyomásából

valóban semmi hasznuk sincs. Ezeket nem szabad egy kalap alá venni a burzsoákkal és az „intellektuel" urakkal, akik nagyon jól tudják, hogy *nem lehet* lemondani az annexiókról, ha nem mondanak le a tőke uralmáról, és akik szép frázisokkal, szertelen ígéretekkel, számtalan biztatással, lelkiismeretlenül becsapják a tömegeket.

A „honvédelemnek" a tömegekből való híve egyszerűen, nyárspolgári szemmel nézi a dolgot: „Én nem akarok annexiót, a német »szorítja« az *én* torkomat, tehát igaz ügyet védelmezek, és egyáltalán nem holmi imperialista érdekeket." Az ilyen embernek újra és újra meg kell magyarázni, hogy nem az ő személyes óhajairól, hanem a tömegek, az *osztály* viszonyairól és feltételeiről, politikai viszonyokról és feltételektől, a háborúnak a tőke érdekeivel és a bankok nemzetközi hálózatával való összefüggéséről stb. van szó. Csak a „honvédelem" ellen folytatott ilyen harc komoly harc és biztat — talán nem nagyon gyors, de biztos és maradandó — sikerrel.

HOGYAN LEHET BEFEJEZNI A HÁBORÚT?

10. A háborút nem lehet „tetszés szerint" befejezni. Nem lehet az egyik fél határozatával befejezni. Nem lehet befejezni azzal, hogy — egy „honvédő" katona szavaival élve — „földbe döfjük a szuronyt".

A háborút nem lehet befejezni a különböző országok szocialistáinak „megegyezésével", a világ proletárjainak „akciójával", a népek „akaratával" stb. — minden ilyenfajta frázis, amellyel a „honvédő" és „félig honvédő", félig internacionalista újságok cikkei tele vannak, valamint a számtalan határozat, felhívás, kiáltvány, a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetjének határozatai — mindezek a frázisok nem egyebek, mint kispolgárok üres, ártatlan, jámbor óhajai. Mi sem ártalmasabb ezeknél a „népek békeakaratának kinyilatkoztatásával", a proletariátus forradalmi akcióinak *sorrendjével* (az orosz proletariátus után a németen „van a

sor") stb. kapcsolatban hangoztatott frázisoknál. Mindez louisblancizmus, édes álmodozás, „politikai kampányokkal" való játék, lényegében csak a Vaszka kandúrról szóló mese ismételgetése.

A háborút nem a rabló kapitalisták rosszakarata idézte elő, bár kétségtelenül *csakis* az ő érdekükben folyik, csakis őket gazdagítja. A háborút a világtőke félévszázados fejlődése, a világtőke milliárd meg milliárd kapcsolata és összefüggése hozta létre. *Nem lehet* kiugrani az imperialista háborúból, *nem lehet* demokratikus, erőszak nélküli békét elérni, ha nem döntjük meg a tőke uralmát, ha az államhatalom nem megy át egy *másik* osztály, a proletariátus kezébe.

Az 1917-es február—márciusi orosz forradalom az imperialista háború polgárháborúvá való átváltoztatásának kezdete volt. Ez a forradalom megtette az *első* lépést a háború befejezése felé. Csak a *második* lépés *biztosíthatja* a háború befejezését, nevezetesen az, ha az államhatalom átmegy a proletariátus kezébe. Ez lesz a kezdete az egész világra kiterjedő „frontáttörésnek" — a tőkés érdekek frontja áttörésének, és csakis *ennek* a frontnak áttörése után szabadíthatja meg a proletariátus az emberiséget a háború borzalmaitól és ajándékozhatja meg a tartós béke áldásaival.

És az orosz forradalom a tőke „frontjának" ilyen „áttöréséhez" *máris* egészen közel vitte Oroszország proletariátusát azzal, hogy megteremtette a Munkásküldöttek Szovjetjeit.

A FORRADALMUNKBÓL KINŐVŐ ÚJ ÁLLAMTÍPUS

11. A Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. küldöttek Szovjetjeit nemcsak abban a tekintetben nem értik meg, hogy a többség nem látja világosan osztályjelentőségüket, szerepüket az *orosz* forradalomban. Nem értik meg a szovjeteket abban a tekintetben sem, hogy új államformát, helyesebben, új *államtípust* képviselnek.

A burzsoá államok legtökéletesebb, legelőrehaladottabb formája a *parlamentáris demokratikus köztársaság:* a hatalom a parlament kezében van; az államgépezet, a kormányzás gépezete és szervei a szokásosak: állandó hadsereg, rendőrség és hivatalnoki kar, amely a valóságban le nem váltható kiváltságokkal rendelkezik, és a nép *fölött* áll.

De a forradalmi korszakok a XIX. század végétől a demokratikus állam *legfelső* típusát hozzák létre, az olyan államot, amely bizonyos vonatkozásban, Engels kifejezése szerint, már megszűnik állam lenni, „már nem is... állam a szó szoros értelmében".[25] Ez — a párizsi kommün típusú állam, amely a néptől elkülönült hadsereget és rendőrséget magának a népnek egyenes és közvetlen felfegyverzésével *váltja fel. Ez* a kommün lényege, a kommüné, melyet hazugságokkal és rágalmakkal árasztottak el a burzsoá írók, és amelyről tévesen állították többek között azt, hogy azonnal „be akarta vezetni" a szocializmust.

1905-ben és 1917-ben az orosz forradalom kimondottan ilyen típusú állam megteremtéséhez *kezdett* hozzá. A nép képviselőiből álló Összoroszországi Alkotmányozó Gyűlés, vagy a szovjetek szovjetje stb. által egyesített Munkás-, Katona- és Paraszt- stb. küldöttek Szovjetjeinek Köztársasága — ez az, ami *az életben nálunk már megvalósulóban van*, most, ez idő szerint, a sokmilliónyi nép kezdeményezésére, mely önhatalmúan, a *maga módja szerint* teremt demokráciát, nem várva be sem azt, hogy a kadet-professzor urak megírják törvénytervezeteiket a parlamentáris burzsoá köztársaság számára, sem pedig azt, hogy a kispolgári „szociáldemokrácia" Plehanov vagy Kautsky fajtájából való pedáns és maradi hősei lemondjanak a marxizmus államelméletének elferdítéséről.

A marxizmus abban különbözik az anarchizmustól, hogy elismeri az állam és az államhatalom *szükségességét* a forradalmi korszakban általában, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszakában különösen.

A marxizmus abban különbözik Plehanov meg Kautsky úrék és társaik kispolgári, opportunista „szociáldemokratiz-

musától", hogy az említett korszakok számára *nem* olyan államot tart szükségesnek, mint amilyen a közönséges parlamentáris burzsoá köztársaság, hanem olyan államot, mint a párizsi kommün.

Ez az utóbbi államtípus a régitől főleg a következőkben különbözik:

A parlamentáris burzsoá köztársaságtól a monarchiához való visszatérés egészen könnyű (ahogy a történelem be is bizonyította), mert érintetlen marad az egész elnyomó gépezet: a hadsereg, a rendőrség és a hivatalnoki kar. A Kommün és a Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. küldöttek Szovjetjei *összetörik* és kiküszöbölik ezt a gépezetet.

A parlamentáris burzsoá köztársaság korlátozza, fojtogatja a *tömegek* önálló politikai életét, közvetlen részvételét az egész állami élet *demokratikus* építésében, a legalsó foktól a legfelsőig. A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei ennek az ellenkezőjét teszik.

Ez utóbbiak azt az államtípust újítják fel, amelyet a párizsi kommün alakított ki és amelyet Marx annak „a végre felfedezett politikai formának" nevezett, „amely mellett a munka gazdasági felszabadítása *végbemehet*".[26]

Rendszerint azt az ellenvetést szokták tenni, hogy az orosz nép nincs felkészülve a kommün „bevezetésére". Ez feudális urak érve, akik azt mondták, hogy a parasztok nem értek még meg a szabadságra. A kommün, vagyis a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei nem „vezetnek be", nem szándékoznak „bevezetni" és ne is vezessenek be *semmiféle* olyan újítást, amely nem érett meg teljesen mind a gazdasági valóságban, mind a nép túlnyomó többségének tudatában. Minél súlyosabb a gazdasági csőd, és a háborúszülte válság, annál égetőbben van szükség a legtökéletesebb politikai formára, amely *megkönnyíti* azoknak a rettenetes sebeknek a begyógyítását, amelyeket a háború ütött az emberiségen. Minél kevesebb szervezeti tapasztalattal rendelkezik az orosz nép, annál határozottabban kell *hozzájognia* a szervezeti felépítéshez *magának a népnek*, nem pedig csak

a burzsoázia elvtelen politikusainak és „jövedelmező állásocskákban" ülő hivatalnokainak.

Minél előbb vetkőzzük le a Plehanov meg Kautsky úrék és társaik által eltorzított marxizmusnak, ennek az álmarxizmusnak régi előítéleteit, minél buzgóbban segítünk a népnek abban, hogy azonnal és mindenütt kiépítse a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, hogy ezek kezükbe vegyék az *egész* életet, minél tovább húzzák-halasztják Lvov úrék és társaik az alkotmányozó gyűlés egybehívását, annál könnyebb lesz majd a népnek (akár az alkotmányozó gyűlés útján, akár anélkül, ha Lvov nagyon sokáig nem hívja egybe) a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Köztársasága javára döntenie. A nép új szervezeti építőmunkájában a hibák eleinte elkerülhetetlenek, de jobb hibákat elkövetni és haladni előre, mint *várni*, amíg a Lvov úr által összehívott jogász-profeszszorok megírják majd az alkotmányozó gyűlés egybehívásáról és a parlamentáris burzsoá köztársaság megörökítéséről, a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megfojtásáról szóló törvényeket.

Ha szervezkedünk és okosan folytatjuk propagandánkat, nemcsak a proletárok, de a parasztság kilenctized része is ellene lesz a rendőrség visszaállításának, a le nem váltható és kiváltságos hivatalnoki karnak, a néptől elkülönített hadseregnek. Már pedig kizárólag ez az új államtípus lényege.

12. A rendőrségnek népi milíciával való felváltása olyan újítás, amely a forradalom egész menetéből következik s amely most Oroszország legtöbb helyén megvalósul. Meg kell magyaráznunk a tömegeknek, hogy a szokásos típusú burzsoá forradalmak többségében az ilyen újítás mindig igen rövid életű volt és hogy még a legdemokratikusabb és legrepublikánusabb burzsoázia is mindig visszaállította a régi, cári típusú, a néptől elkülönített rendőrséget, amely burzsoá parancsnokság alatt áll és alkalmas arra, hogy mindenképpen elnyomja a népet.

Annak, hogy *ne hagyjuk* a rendőrséget visszaállítani, csak egy módja van: általános népi milícia létesítése, ennek egybeolvasztása a hadsereggel (az állandó hadsereg felváltása

a nép általános felfegyverzésével). Ebben a milíciában részt kell vennie kivétel nélkül minden egyes férfi és női állampolgárnak 15 évtől 65 évig, ha szabad ezekkel a hozzávetőleges korhatárokkal meghatározni a serdülőkorban levők és az öregek részvételét. A tőkések kötelesek megfizetni a bérmunkásoknak, háztartási alkalmazottaknak stb. azokat a napokat, amelyeket a milíciában végzett közszolgálatnak szentelnek. Ha nem vonják be a nőket nemcsak általában a politikai életben való önálló részvételbe, de az állandó, mindenkire kiterjedő közszolgálatba is, nem lehet szó szocializmusról, de még teljes és szilárd demokráciáról sem. Az olyan „rendészeti" feladatok, mint a betegekről, a hajléktalan gyermekekről, az élelmiszer-ellenőrzésről stb. való gondoskodás, egyáltalán nem valósíthatók meg kielégítő módon a nők tényleges és nemcsak papíron meglevő egyenjogúsága nélkül.

Nem szabad megengedni a rendőrség visszaállítását, be kell vonni az egész nép szervező erőit a mindenkire kiterjedő milícia megteremtésébe — ezeket a feladatokat kell a proletariátusnak a tömegek között hirdetnie a forradalom megvédése, megszilárdítása és továbbfejlesztése érdekében.

Először 1917 szeptemberében jelent meg külön brosúra formájában, a Priboj kiadásában. Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei, 24. kötet.

BESZÉD A KATONÁKHOZ AZ IZMAILI-EZRED GYŰLÉSÉN, 1917. ÁPRILIS 10-ÉN (23-ÁN)

Katonák! Elvtársak! Most az államrend kérdése van napirenden. A kapitalisták, akik most az államhatalmat kezükben tartják, parlamentáris burzsoá köztársaságot, vagyis olyan államrendet akarnak, amelyben nincs cár, de a hatalom továbbra is a kapitalistáké, akik az országot a régi intézmények, mégpedig a rendőrség, a hivatalnoki kar és az állandó hadsereg révén kormányozzák.

Mi másfajta, a nép érdekeinek jobban megfelelő, demokratikusabb köztársaságot akarunk. Petrográd forradalmi munkásai és katonái megdöntötték a cárizmust és teljesen megtisztították a fővárost a rendőrségtől. Az egész világ munkásai lelkesen és reménykedve tekintenek Oroszország forradalmi munkásaira és katonáira, a munkásosztály nemzetközi felszabadító hadseregének élcsapatára. Elkezdtük a forradalmat, s most erősítenünk és folytatnunk kell. Ne engedjük meg, hogy a rendőrséget ismét felállítsák! Az államban minden hatalomnak, lent, mint fent, a legeldugottabb kis falutól Petrográd minden negyedéig, a Munkás-, Katona-, Béres-, Paraszt- stb. küldöttek Szovjetjeinek a kezében kell lennie. A központi államhatalomnak ezeket a helyi szovjeteket egyesítő alkotmányozó gyűlésnek vagy népi gyűlésnek, vagy szovjetek szovjetjének kell lennie — nem a név a fontos.

Nem a rendőrség, nem a népnek felelősséggel nem tartozó, a nép fölött álló hivatalnokok, nem a néptől elkülö-

nített állandó hadsereg, *hanem* maga a szovjetek által egyesített, *egy szálig felfegyverzett nép* az, amelynek az államot kormányoznia kell. Ez fogja a szükséges rendet megteremteni, az ilyen hatalomnak a munkások és a parasztok nemcsak engedelmeskedni fognak, *de tisztelni is* fogják.

Csakis az ilyen hatalom, csak maguk a Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei tudják a nagy kérdést, a földkérdést, nem a földbirtokosok érdekében és nem bürokratikusan megoldani. A föld ne legyen a földbirtokosoké. A parasztbizottságok azonnal vegyék el a földet a földbirtokosoktól, szigorúan ügyelve arra, hogy a javakban kár ne essék, és gondoskodjanak a gabonatermelés *növeléséről*, hogy a katonáknak a fronton jobb legyen az ellátásuk. Az egész föld a nép tulajdona legyen, a földdel pedig a parasztküldöttek helyi szovjetjei rendelkezzenek. A béreseknek és a szegényparasztoknak, hogy a gazdagparasztok — akik ugyancsak tőkések — ne károsíthassák meg és ne csaphassák be őket, vagy külön kell tanácskozniuk, tömörülniük, egyesülniük, vagy pedig meg kell alakítaniuk saját szovjetjeiket, a Béresküldöttek Szovjetjeit.

Ne engedjétek meg, hogy a rendőrséget újra felállítsák, ne adjátok sem az államhatalmat, sem az államigazgatást nem választott, nem leváltható, burzsoá fizetést élvező hivatalnokok kezébe, egyesüljetek, tömörüljetek, szervezkedjetek magatok, ne bízzatok senkiben, csak a saját eszetekre, saját tapasztalataitokra hallgassatok — s akkor Oroszország kemény, egyenletes és biztos léptekkel haladhat majd előre mind hazánknak, mind az egész emberiségnek a háború borzalmaitól és a tőke igájától való megszabadulása felé.

Kormányunk, a tőkések kormánya, tovább folytatja a háborút a tőkések érdekében. Akárcsak a német tőkések, élükön Vilmossal, a koronás rablóval, *valamennyi* más ország kapitalistái is a tőkés profiton való osztozkodás miatt, a világuralomért viselik a háborút. Az emberek száz- meg százmillióit, a földkerekség majdnem minden országát belesodorták ebbe a bűnös háborúba, sok százmilliárdnyi tőkét fektettek be olyan „jövedelmező" vállalkozásokba, amelyek

a népekre halált, éhínséget, romlást és elvadulást, a tőkéseknek pedig őrületes, botrányosan magas nyereséget hoznak. Csak egy mód van arra, hogy ennek a szörnyű háborúnak a karmaiból kiszabaduljunk és valóban demokratikus, nem erőszakos békét kössünk, mégpedig: az egész államhatalomnak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe kell átmennie. A munkások és a szegényparasztok, akik nem érdekeltek a tőkés profit védelmezésében, a gyenge népek kifosztásában, valóban megvalósíthatják azt, amit a tőkések csak ígérgetnek, vagyis befejezhetik a háborút olyan tartós békével, mely kivétel nélkül minden népnek biztosítja a szabadságot.

Pravda, 30. sz.
1917. április 12.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei, 24. kötet.

A PROLETÁRMILÍCIÁRÓL

Április 14-én lapunk egy Kanavinból (Nyizsnyij-Novgorod-i kormányzóság) kapott tudósítás alapján közölte, hogy „*majdnem minden gyárban bevezették a gyárigazgatóság által fizetett, munkásokból álló milíciát.*"

A kanavini járásban a tudósító közlése szerint 16 gyár van, a munkások száma a vasutakon kívül körülbelül 30 000, tehát a tőkések által fizetett munkásmilícia bevezetése a szóban forgó vidéken már jelentős számú nagyüzemre terjedt ki.

A tőkések által fizetett munkásmilícia bevezetése olyan intézkedés, amelynek hatalmas — túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy óriási, döntő — jelentősége van, mind gyakorlati, mind elvi szempontból. A forradalom nem tekinthető biztosítottnak, vívmányainak sikere nem biztosítható, a forradalom továbbfejlődése *lehetetlen*, ha ez az intézkedés nem válik általánossá, ha nem valósítják meg teljesen és nem hajtják végre az egész országban.

A burzsoá és földbirtokos köztársaságiak, akik csak akkor váltak köztársaságiakká, amikor már meggyőződtek arról, hogy *másként* nem parancsolgathatnak a népnek, igyekeznek egy minél monarchikusabb köztársaságot létrehozni, olyasfélét, mint a francia köztársaság, amelyet Scsedrin köztársaságiak nélküli köztársaságnak nevezett.[27]

A földbirtokosok és tőkések számára jelenleg, miután meggyőződtek a forradalmi tömegek erejéről, az a legfon-

tosabb, hogy *megtartsák* a régi rendszer legfontosabb intézményeit, megtartsák az elnyomás régi eszközeit: a rendőrséget, a hivatalnoki kart és az állandó hadsereget. Arra törekszenek, hogy a „polgári milíciát" a régihez szabják, vagyis hogy a felfegyverzett embereknek a néptől elszakadt, a burzsoáziához minél közelebb álló, a burzsoáziához tartozó egyének parancsnoksága alá rendelt kis osztagaiból álljon.

A szociáldemokrácia minimális programja az állandó hadseregnek általános népfelfegyverzéssel való felváltását követeli. Csakhogy az európai hivatalos szociáldemokraták többsége és a mi mensevikjeink vezetőinek a többsége „elfelejtette" vagy félretolta a párt programját, s a nemzetköziséget sovinizmussal („honvédelemmel"), a forradalmi taktikát reformizmussal cserélte fel.

Márpedig éppen most, forradalmi helyzetben, különösen sürgős szükség van a nép általános felfegyverzésére. Csalás és hazug kibúvó volna arra hivatkozni, hogy ha van forradalmi hadsereg, fölösleges a proletariátus felfegyverzése, vagy pedig arra, hogy „nincs elég" fegyver. Arról van szó, hogy azonnal hozzá kell látni az általános, az egész népet egy szálig felölelő milícia szervezéséhez, amely majd megtanulja a fegyverforgatást, még akkor is, ha „nincs elég" fegyver mindenki számára; hiszen a népnek egyáltalán nincs szüksége feltétlenül annyi fegyverre, hogy mindenkinek mindig legyen fegyvere. Az egész népnek egy szálig meg kell tanulnia a fegyverforgatást, és egy szálig be kell lépnie a milíciába, amely felváltja a rendőrséget és az állandó hadsereget.

A munkásoknak arra van szükségük, hogy ne legyen néptől elszakadt hadsereg, hogy a munkások és a katonák *egybeolvadjanak* egy egyéges, az egész népre kiterjedő milíciában.

Enélkül fennmarad az elnyomás apparátusa, amely kész kiszolgálni ma Gucskovot és barátait, az ellenforradalmi tábornokokat, holnap meg esetleg Radko Dmitrijevet vagy valamilyen trónkövetelőt, aki népszavazáson alapuló monarchiát akar alapítani.

A tőkéseknek most köztársaságra van szükségük, mert másként „nem boldogulnak" a néppel. Csakhogy nekik „parlamentáris" köztársaság kell, vagyis az, hogy a demokratizmus a demokratikus *választásokra* szorítkozzék, arra a jogra, hogy a parlamentbe olyan embereket küldhessenek, akik — Marx találó és mélységesen igaz megjegyzése szerint — a népet *képviselik* és *leteperik*.[28]

A mai szociáldemokrácia opportunistái, akik Marxot Scheidemannal cserélik fel, bemagolták azt a szabályt, hogy a parlamentarizmust „ki kell használni" (ez vitathatatlan), de elfelejtették Marx tanításait arról, hogy mi a proletárdemokrácia értelme a burzsoá parlamentarizmussal *szemben*.

A népnek azért van szüksége a köztársaságra, hogy a tömegeket demokráciára nevelje. *Nemcsak* demokratikus típusú képviseletre van szükség, hanem arra is, hogy az egész államigazgatást alulról, maguk a tömegek építsék fel, és hogy a tömegek hatékony részt vegyenek az élet minden megnyilvánulásában, tevékeny szerepet játsszanak az igazgatásban. Az elnyomás régi szerveinek, a rendőrségnek, a hivatalnoki karnak és az állandó hadseregnek a nép általános felfegyverzésével, valóban általános milíciával történő *felváltása* az egyetlen út, amely leginkább biztosítja az országot a monarchia visszaállítása ellen és *lehetővé* teszi, hogy tervszerűen, szilárd és határozott léptekkel haladjunk a szocializmus felé, nem úgy, hogy felülről „bevezetjük", hanem úgy, hogy a proletárok és félproletárok hatalmas tömegeit megtanítjuk az államigazgatás művészetére, az *egész* államhatalommal való rendelkezésre.

A burzsoá parlamentáris köztársaságnak, amely arra törekszik, hogy a tőke uralmát örökkévalóvá tegye, az eszményképe, hogy a közszolgálatot a nép fölött álló rendőrség, a burzsoáziát szívvel-lélekkel szolgáló hivatalnoki kar és a földbirtokosok és tőkések parancsnoksága alatt álló állandó hadsereg lássa el.

A munkásosztálynak az az eszményképe, hogy a közszolgálatot az egész népet felölelő, valóban általános férfi- és női milícia lássa el, amely alkalmas arra, hogy részben

felváltsa a hivatalnokokat, amely nemcsak azon alapul, hogy minden hivatali tisztséget választás útján töltenek be, nemcsak azon, hogy a hivatalnokok bármely időpontban leválthatók, hanem azon is, hogy munkájukat nem „úri módon", nem burzsoá módon, hanem munkás módon díjazzák.

Ez az eszménykép nemcsak hogy bekerült programunkba, nemcsak hogy elfoglalta helyét a nyugati munkásmozgalom történetében, nevezetesen a párizsi kommün tapasztalatai között, ezt az eszményképet nemcsak hogy Marx méltatta, kiemelte, tisztázta és ajánlotta, de gyakorlatilag is alkalmazták már Oroszország munkásai 1905-ben és 1917-ben.

A Munkásküldöttek Szovjetjei, jelentőségük szerint, az általuk teremtett államhatalom típusa szerint, éppen olyan demokrácia intézményei, amely kiküszöböli a régi elnyomószerveket, amely rátér az egész népet felölelő milícia útjára.

De hogyan lehet a milíciát általános népi milíciává tenni, amikor a proletárok és a félproletárok a gyárakban robotolnak s elgyötri őket a földbirtokosok és a tőkések számára végzett fegyencmunka?

Csak egy a módja: a munkásmilíciát a tőkéseknek kell fizetniük.

A tőkéseknek kell megfizetniük a munkásoknak azokat az órákat vagy napokat, amelyeket a proletárok közszolgálatban töltenek.

Erre a helyes útra maguk a munkástömegek lépnek. A Nyizsnyij-Novgorod-i munkások példája legyen mintakép egész Oroszország számára.

Munkások, elvtársak! Győzzétek meg a parasztokat és az egész népet arról, hogy a rendőrség és a régi hivatalnoki kar helyébe meg kell teremteni az általános milíciát! Vezessétek be az ilyen, és csakis az ilyen milíciát. Vezessétek be a Munkásküldöttek Szovjetjei útján, a Parasztküldöttek Szovjetjei útján, a helyi önkormányzati szervek útján, amelyek a munkásosztály kezébe kerülnek. Semmiesetre se elégedjetek meg burzsoá milíciával. Vonjátok be a nőket a közszolgálatba, a férfiakkal egy sorba. Feltétlenül vigyétek keresztül, hogy a tőkések megfizessék a munkásoknak azokat a napokat,

amelyeket a milíciában teljesített közszolgálatban töltöttek el!

Tanuljatok demokráciát gyakorlatilag, azonnal, magatok, alulról; emeljétek a tömegeket az igazgatásban való tevékeny, közvetlen, általános részvétel magaslatára; ez, és csakis ez a záloga a forradalom teljes győzelmének és szilárd, megfontolt, tervszerű előrehaladásának.

Pravda, 36. sz.
1917. május 3. (április 20.)

Lenin Művei, 24. kötet.

FELHÍVÁS A HADVISELŐ ORSZÁGOK KATONÁIHOZ

Katonatestvérek!

Valamennyiünket elgyötört a szörnyű háború, amely milliónyi életet oltott ki, az emberek millióit tette nyomorékká, hallatlan nyomorúságot, pusztulást és éhséget hozott magával.

És egyre nagyobb azoknak a száma, akik felteszik maguknak a kérdést: miért kezdték, és miért viselik ezt a háborút?

Napról napra világosabbá válik előttünk, munkások és parasztok előtt, akik a háború fő terhét viseljük, hogy ezt a háborút a világ kapitalistái kezdték és viselik a kapitalisták érdekeiért, a világuralomért, piacokért a gyárosok, nagytőkések és bankárok számára, a gyenge népek kifosztásáért. Osztozkodnak a gyarmatokon, területeket hódítanak a Balkánon és Törökországban — és ezért kell az európai népeknek tönkremenniük, ezért kell nekünk elpusztulnunk és látnunk családunk romlását, éhezését, pusztulását.

A tőkésosztály jól megszedi magát minden országában, a megrendelésekből és a hadiszállításokból, az annektált országokban szerzett koncessziókból, az árdrágításból óriási, hallatlan, botrányosan magas profitot zsebel be. A tőkésosztály minden népre hosszú évtizedekre sarcot vetett ki a sokmilliárdos hadikölcsönök magas kamatai formájában. Mi pedig, munkások és parasztok, pusztuljunk el, menjünk

tönkre, éhezzünk, s viseljük mindezt türelmesen és erősítsük elnyomóinkat, a tőkéseket azzal, hogy a különböző országok munkásai egymást irtják, gyűlölettel vannak eltelve egymás iránt.

Hát valóban engedelmesen fogjuk viselni járműnkat, valóban tűrni fogjuk a tőkésosztályok közt folyó háborút? Hát valóban el fogjuk húzni ezt a háborút azzal, hogy saját nemzeti kormányaink, saját nemzeti burzsoáziánk, saját nemzeti kapitalistáink mellé állunk, s ezzel megbontjuk valamennyi ország, az egész világ munkásainak nemzetközi egységét?

Nem, katonatestvérek, ideje, hogy felnyíljon a szemünk, ideje, hogy magunk vegyük kezünkbe sorsunk intézését. Minden országban növekszik, terjed és erősödik a nép felháborodása a tőkésosztály ellen, amely a népet belesodorta ebbe a háborúba. Nemcsak Németországban, de Angliában is, amely a háború előtt különösen szabad országnak számított, a munkásosztály igazi barátainak és képviselőinek százai meg százai sínylődnek börtönben azért, mert becsületesen és őszintén szót emeltek a háború ellen és a kapitalisták ellen. Az oroszországi forradalom csak az első forradalom első lépése, utána következnie kell és következni is fog a többi.

Oroszországban az új kormány — amely megdöntötte II. Miklóst, aki ugyanolyan koronás rabló, mint II. Vilmos —, a kapitalisták kormánya. Ez a kormány ugyanolyan imperialista rablóháborút visel, mint Németország, Anglia és más országok tőkései. Megerősítette azokat a titkos rablószerződéseket, amelyeket II. Miklós Anglia, Franciaország stb. tőkéseivel kötött, nem hozza nyilvánosságra ezeket a szerződéseket, mint ahogy a német kormány sem hozza nyilvánosságra az Ausztriával, Bulgáriával stb. kötött, ugyanilyen rabló titkos szerződéseit.

Az orosz Ideiglenes Kormány április 20-án közzétett egy jegyzéket, amelyben még egyszer megerősíti a cár által kötött régi rablószerződéseket és kijelenti, hogy hajlandó folytatni a háborút a teljes győzelemig, s ezzel még azoknál

is felháborodást idézett elő, akik eddig bíztak benne és támogatták.

Ámde az orosz forradalom, a kapitalisták kormányán kívül, a munkások és parasztok óriási többségét képviselő, önhatalmú forradalmi szervezeteket is létrehozott, nevezetesen, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeit Petrográdban és Oroszország legtöbb városában. Eddig még a katonák többsége és a munkások egy része Oroszországban — ugyanúgy mint nagyon sok munkás és katona Németországban — öntudatlansága folytán bízik a tőkések kormányában, az annexiók nélküli békéről, a védelmi háborúról és ehhez hasonlókról mondott üres és hazug beszédeiben.

De a munkások és a szegényparasztok, a tőkésektől eltérően, nincsenek érdekelve sem az annexiókban, sem a tőkések profitjának megóvásában. Ezért minden egyes nap, a kapitalisták kormányának minden egyes lépése Oroszországban is, Németországban is egyre inkább le fogja leplezni a kapitalisták csalását, le fogja leplezni azt, hogy mindaddig, amíg a tőkések uralmon lesznek, nem lehetséges valóban demokratikus, nem erőszakos béke, vagyis olyan béke, amelynek alapja a tényleges lemondás minden annexióról, kivétel nélkül minden gyarmat, kivétel nélkül minden elnyomott, erőszakkal bekebelezett vagy nem teljes jogú nép felszabadítása — addig a háború, minden valószínűség szerint, egyre jobban kiéleződik és elhúzódik.

Csakis abban az esetben, ha az államhatalom, például a két, jelenleg ellenséges államban, Oroszországban és Németországban, teljes egészében és kizárólag a Munkás- és Katonaküldöttek forradalmi Szovjetjeinek a kezébe megy át, amelyek képesek nemcsak szavakban, hanem valójában is eltépni a tőke összeköttetéseinek és érdekeinek hálóját, a két hadviselő ország munkásai csakis ebben az esetben fognak eltelni egymás iránt bizalommal és tudnak majd gyorsan véget vetni a háborúnak valóban demokratikus, valóban *minden* népet és nemzetiséget felszabadító béke alapján.

Katonatestvérek!

Tegyünk meg mindent, ami rajtunk áll, annak érdekében, hogy meggyorsítsuk ennek bekövetkezését, hogy elérjük ezt a célt. Nem fogunk visszariadni az áldozatoktól — a munkásforradalom érdekében hozott áldozatok nem lesznek olyan súlyosak, mint a háborús áldozatok. A forradalom minden győzelmes lépése az emberek százezreit és millióit menti meg a haláltól, a romlástól és az éhségtől.

Béke a kunyhóknak, háború a palotáknak! Béke az egész világ munkásainak! Éljen a világ forradalmi munkásainak testvéri egysége! Éljen a szocializmus!

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Központi Bizottsága.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Petrográdi Bizottsága.

A Pravda szerkesztősége.

Pravda, 37. sz.
1917. május 4. (április 21.)

Lenin Művei, 24. kötet.

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT VII. (ÁPRILISI) ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJA 1917. ÁPRILIS 24—29. (MÁJUS 12.)[29]

ELŐADÓI BESZÉD A POLITIKAI HELYZETRŐL ÁPRILIS 27. (MÁJUS 10.)

(Részletek)

Most áttérek a háború kérdésére, amely gyakorlatilag egyesített bennünket, amikor felléptünk a kölcsön ellen; a kölcsön kérdésében elfoglalt álláspont egyszeriben szemmelláthatóan megmutatta, hogyan oszlanak meg a politikai erők. Mint a Recs[30] írta, a Jegyinsztvo kivételével mindenki ingadozik, az egész kispolgári tömeg fenntartással támogatja a kölcsönt. A tőkések savanyú arcot vágnak, de mosolyogva zsebre dugják a határozatot, és azt mondják: „ti beszélhettek, de cselekedni mégis mi fogunk". Mindazokat, akik most a kölcsönt megszavazzák, az egész világon szociálsovinisztáknak nevezik.

Most pedig mindjárt fel is olvasom a háborúról szóló határozati javaslatot. Ez három részből áll: 1. a háború jellemzése osztálytartalmának szempontjából, 2. a tömegek forradalmi „honvédelme", ami egyetlen más országban sincs meg, és 3. hogyan fejezzük be a háborút.

Sokaknak közülünk, s így nekem személyesen is, alkalmunk volt beszédeket mondani, főként katonák előtt, és azt hiszem, ha mindent osztályszempontból világítunk meg, állásfoglalásunk leghomályosabb pontja számukra éppen az, hogyan akarunk véget vetni a háborúnak, hogyan tartjuk lehetségesnek a háború befejezését. A nagy tömegek körében rengeteg a félreértés, egyáltalában nem értik álláspontunkat és ezért ezen a ponton különösen közérthetőnek kell lennünk.

(Olvassa a háborúról szóló határozati javaslatot.)

„A jelenlegi háború a hadviselő hatalmak mindkét csoportja részéről imperialista háború, vagyis olyan háború, amelyet a tőkések a világuralomért, a kapitalista zsákmány felosztásáért, a finánctőke, a banktőke számára kedvező piacokért, a gyenge népek elnyomásáért viselnek.

Az a tény, hogy Oroszországban az államhatalom II. Miklós kezéből Gucskov, Lvov stb. kormányának, a földbirtokosok és tőkések kormányának kezébe ment át, nem változtatta és nem is változtathatta meg Oroszország részéről a háborúnak ezt az osztályjellegét és osztálytartalmát.

Az a tény, hogy az új kormány ugyanúgy, ugyanolyan imperialista, vagyis hódító, rablóháborút visel, a következő körülményben jutott különösen világosan kifejezésre: az új kormány nemcsak hogy nem hozta nyilvánosságra azokat a titkos szerződéseket, amelyeket a volt cár, II. Miklós kötött Anglia, Franciaország stb. kapitalista kormányaival, hanem formailag is megerősítette ezeket a szerződéseket. Ezt a nép akaratának megkérdezése nélkül és azzal a nyilvánvaló céllal tette, hogy becsapja a népet, hiszen köztudomású, hogy a volt cárnak ezek a titkos szerződései az első betűtől az utolsóig rablószerződések, amelyek Kína, Perzsia, Törökország, Ausztria stb. kifosztásával kecsegtetik az orosz tőkéseket.

Ezért a proletárpárt sem a mostani háborút, sem a mostani kormányt, sem ennek kölcsöneit, bármilyen hangzatos neveket adjanak is ezeknek a kölcsönöknek, semmiképpen sem támogathatja, hacsak nem szakít teljesen a nemzetköziséggel, vagyis a világ munkásait a tőkés iga elleni harcban összefűző testvéri szolidaritással.

Semmiféle bizalmat nem érdemel a jelenlegi kormánynak az az ígérete sem, hogy lemond az annexiókról, vagyis idegen országok meghódításáról, vagy arról, hogy bármely népet erőszakkal Oroszország keretei között tartson. Mert először is, a tőkések, akiket az orosz és az angol—francia banktőke ezernyi szállal fűz egymáshoz, s akik a tőke érdekeit védik, nem mondhatnak le ebben a háborúban az annexiókról, hacsak

nem adják fel tőkés mivoltukat, hacsak nem mondanak le a kölcsönökbe, koncessziókba, hadiüzemekbe stb. fektetett milliárdokból származó profitról. Másodszor, az új kormány, hogy a népet félrevezesse, lemondott ugyan az annexiókról, de 1917. április 9-én Moszkvában Miljukov útján kijelentette, hogy nem mond le az annexiókról. Harmadszor, mint a Gyelo Naroda[31] — vagyis az a lap, amelynek irányításában Kerenszkij miniszter közreműködik — leleplezte, Miljukov még csak nem is közölte a külfölddel az annexiókról való lemondást tartalmazó nyilatkozatát.

Ezért a konferencia óva inti a népet a tőkések üres ígéreteitől és kijelenti, hogy szigorúan meg kell különböztetni egymástól azt, ha szavakban mondanak le az annexióról, és azt, ha valóban lemondanak az annexióról, vagyis haladéktalanul közzétesznek minden titkos rablószerződést, minden külpolitikai okmányt és haladéktalanul megkezdik mindazoknak a népeknek teljes felszabadítását, melyeket a tőkésosztály, folytatva a volt cár, II. Miklós, népünket meggyalázó politikáját, elnyom, erőszakkal Oroszországhoz láncol, vagy nem részesít egyenlő jogokban."

A határozat e részének második fele a kormány ígéreteivel foglalkozik. Marxista számára ez a rész talán fölösleges lenne, de a nép számára fontos. Ezért kell hozzáfűznünk, hogy miért nem hiszünk ezekben az ígéretekben, miért nem szabad bíznunk a kormányban. Semmiféle bizalmat nem érdemelnek a jelenlegi kormánynak azok az ígéretei, hogy lemond az imperialista politikáról. Ezen a téren a mi vonalunk nem lehet az, hogy a kormánytól a szerződések nyilvánosságra hozatalát követeljük. Ez illúzió volna. Ezt követelni a kapitalisták kormányától — ugyanannyi, mintha az üzleti szélhámosságok feltárását követelnők. Ha azt mondjuk, hogy le kell mondani az annexiókról és a hadisarcról, azt is meg kell mondanunk, hogyan tegyük ezt meg; ha pedig azt kérdezik tőlünk, ki fogja ezt megtenni, azt válaszoljuk, hogy ez — lényegében forradalmi lépés és ilyen lépésre csak a forradalmi proletariátus képes. Máskülönben ezek csupán üres ígéretek, óhajok lesznek, amelyekkel a kapitalisták orránál fogva vezetik a népet.

(Folytatja a határozati javaslat felolvasását.)

„Az úgynevezett »forradalmi honvédelem«, amely most Oroszországban magával sodorta csaknem valamennyi narodnyik pártot (a népi szocialistákat, trudovikokat, szociálforradalmárokat) és a mensevik szociáldemokraták opportunista pártját (a Szervező Bizottság, Csheidze, Cereteli stb.), valamint a pártonkívüli forradalmárok többségét, osztálytartalmát tekintve egyrészt azoknak a kispolgároknak, kistulajdonosoknak és jómódú parasztoknak érdekeit és álláspontját képviseli, akik a tőkésekhez hasonlóan hasznot húznak a gyenge népekkel szemben alkalmazott erőszakból, másrészt pedig annak következménye, hogy a tőkések, akik a titkos szerződéseket nem hozzák nyilvánosságra s ígéretekkel és szép szólamokkal akarják elütni a dolgot — becsapják a néptömegeket.

El kell ismerni, hogy a »forradalmi honvédők« igen nagy tömegei jóhiszeműek, vagyis *valóban* nem kívánják az annexiókat, a hódításokat, az erőszakot a gyenge népekkel szemben, és *valóban* arra törekednek, hogy *valamennyi* hadviselő ország demokratikus és nem erőszakos békét kössön. El kell ezt ismerni azért, mert a városi és falusi proletárok és félproletárok (vagyis azok, akik abból élnek, hogy egészben vagy részben eladják munkaerejüket a tőkéseknek) osztályhelyzetüknél fogva nincsenek érdekelve a tőkések profitjában.

Ezért a konferencia megállapítja, hogy a »forradalmi honvédelemnek« tett akár legcsekélyebb engedmény is feltétlenül megengedhetetlen, valójában teljes szakítást jelent a nemzetköziséggel és a szocializmussal, s egyúttal kijelenti, hogy mindaddig, amíg az orosz tőkések és Ideiglenes Kormányuk csupán fenyegetőznek a nép elleni erőszakkal (például Gucskov szomorú nevezetességű rendelete, amely büntetéssel fenyegeti a katonákat feljebbvalóik önhatalmú elmozdításáért), mindaddig, amíg a kapitalisták *nem* térnek át arra, hogy erőszakot alkalmazzanak a munkás-, katona-, paraszt-, béres- és egyéb küldöttek szabadon szervezkedő, *minden* néven nevezendő hatóságot szabadon leváltó és választó szovjetjei ellen — mindaddig pártunk általában az erőszaktól

való tartózkodást fogja hirdetni, s a »forradalmi honvédelem« híveinek súlyos és végzetes hibája ellen kizárólag az elvtársi meggyőzés módszerével, annak az igazságnak megmagyarázása útján fog harcolni, hogy jelenleg Oroszországban a háború gyors befejezésének legfőbb akadálya az, hogy a nagy tömegek öntudatlanságuk folytán bizakodva tekintenek a tőkések, a béke és a szocializmus e leggonoszabb ellenségei kormányára."

A kispolgárság egy része érdekelve van a tőkéseknek ebben a politikájában, ez nem lehet kétséges, és ezért a proletárpártnak most nem szabad reménykednie a parasztsággal való érdekközösségben. Mi harcolunk azért, hogy a parasztság átjöjjön a mi oldalunkra, de a parasztság bizonyos mértékben tudatosan a tőkések oldalán áll.

Cseppet sem kétséges, hogy a proletariátus és a félproletariátus, mint osztály, nincs érdekelve a háborúban. A hagyományok és a félrevezetés befolyása alatt vannak. Még nincsenek politikai tapasztalataik. Ebből következik feladatunk: huzamos időn át felvilágosító munkát kell végeznünk. A legcsekélyebb elvi engedményt sem tesszük nekik, de nem kezelhetjük őket úgy, mint a szociálsovinisztákat. A lakosságnak ezek az elemei sohasem voltak szocialisták, halvány fogalmuk sincs a szocializmusról, csak most ébrednek politikai életre. Öntudatuk azonban rendkívül gyorsan fejlődik, látókörük is tágul. Értenünk kell ahhoz, hogyan közeledjünk hozzájuk a felvilágosítással, és ez a legnehezebb feladat, kiváltképpen olyan párt számára, amely tegnap még illegalitásban volt.

Egyesekben felmerül az a gondolat, hogy vajon nem tagadtuk-e meg önmagunkat: hiszen mi azt hirdettük, hogy az imperialista háborút át kell változtatni polgárháborúvá, most pedig önmagunkat cáfoljuk meg. De Oroszországban az első polgárháború befejeződött, most térünk át a második, az imperializmus és a felfegyverzett nép közötti háborúra, és ebben az átmeneti időszakban, amíg a fegyveres erő a katonák kezében van, amíg Miljukov és Gucskov nem folyamodik erőszakhoz, ez a polgárháború számunkra békés, huzamos és

türelmes osztálypropagandává változik át. Ha polgárháborúról beszélünk, mielőtt még az emberek megértették volna annak szükségességét, kétségkívül a blanquizmus[32] útjára lépünk. Mi a polgárháború mellett vagyunk, de csak akkor, ha öntudatos osztály folytatja. Megdönteni azt lehet, akit a nép zsarnoknak ismer. Most viszont nincsenek zsarnokok, az ágyúk és puskák a katonák, nem pedig a tőkések kezében vannak, a tőkések most nem erőszakhoz folyamodnak, hanem csaláshoz, most erőszakot emlegetni nem lehet, ez értelmetlenség volna. Tudnunk kell alkalmazni a marxizmus szempontjait, amely azt tanítja, hogy az imperialista háborúnak polgárháborúvá való átváltoztatása objektív feltételeken, nem pedig szubjektív feltételeken alapul. Egyelőre lemondunk erről a jelszóról, de csak egyelőre. A fegyverek most a katonák és a munkások kezében vannak, nem pedig a tőkések kezében. Amíg a kormány még nem indította meg a háborút, békés propagandát folytatunk.

A kormány számára előnyös volna, ha meggondolatlanul mi tennénk az első lépést valamely akcióra, nekik ez előnyös volna. Eszi őket a méreg, mert pártunk a békés tüntetés jelszavát adta ki. A kispolgárságnak, amely most várakozó álláspontot foglal el, hajszálnyi elvi engedményt sem szabad tennünk. Proletárpárt nem követhetne el veszélyesebb hibát, mint ha taktikáját szubjektív óhajokra építené ott, ahol szervezettségre van szükség. Nem mondhatjuk, hogy a többség mellettünk van; jelenleg bizalmatlanságra, bizalmatlanságra és megint csak bizalmatlanságra van szükség. A proletariátus taktikáját óhajokra alapozni — ugyanannyi, mint agyonütni.

A harmadik pont arra a kérdésre vonatkozik, hogyan fejezzük be a háborút. A marxisták álláspontja ismeretes, a nehézség azonban abban van, hogyan magyarázzuk meg a tömegeknek a legvilágosabb formában. Mi nem vagyunk pacifisták és nem mondhatunk le a forradalmi háborúról. Miben különbözik a forradalmi háború a kapitalista háborútól? Mindenekelőtt abban, hogy melyik osztály van érdekelve benne és az érdekelt osztály milyen politikát folytat ebben

a háborúban... Amikor a tömegek elé lépünk, konkrét válaszokat kell adnunk nekik. Tehát, az első kérdés: hogyan különböztessük meg a forradalmi háborút a kapitalista háborútól? Az egyszerű emberek nem értik, mi a kettő között a különbség, nem értik, hogy itt különböző osztályokról van szó. Nekünk nemcsak elméletileg kell beszélnünk, hanem gyakorlatilag is meg kell mutatnunk, hogy akkor fogunk valóban forradalmi háborút viselni, amikor a hatalom a proletariátus kezében lesz. Nézetem szerint, ha így vetjük fel a kérdést, világosabb választ kapunk arra a kérdésre, hogy milyen ez a háború, és ki viseli.

A Pravdában megjelent a hadviselő országok katonáihoz szóló felhívás tervezete.* Értesüléseink vannak arról, hogy a fronton folyik a lövészárok-barátkozás, de egyelőre félig ösztönösen. A lövészárok-barátkozásnak az a fogyatékossága, hogy híjával van a világos politikai gondolatnak. A katonák ösztönösen megérezték, hogy alulról kell cselekedniük, osztályösztönük, a forradalmi beállítottságú emberek osztályösztöne megsúgta nekik, hogy ez az egyetlen helyes út. De a forradalomhoz ez nem elegendő. Világos politikai választ akarunk adni. Ahhoz, hogy a háborúnak véget lehessen vetni, a hatalomnak a forradalmi osztály kezébe kell átmennie. Javasolnám, hogy a konferencia nevében intézzünk felhívást valamennyi hadviselő ország katonáihoz és nyomassuk ki ezt a felhívást minden nyelven. Ha mi ahelyett, hogy elcsépelt frázisokat hangoztatunk olyan békekonferenciákról, amelyek részvevőinek fele az imperialista kormányok titkos vagy nyílt ügynöke, szétküldjük ezt a felhívást, akkor ez ezerszerte gyorsabban vezet majd el bennünket a célhoz, mint minden békekonferencia. Nem akarunk tárgyalni a német Plehanovokkal. Amikor a vasúti kocsiban Németországon át utaztunk, ezek a szociálsoviniszta urak, a német Plehanovok, megpróbáltak bejutni hozzánk a vasúti kocsiba, mi azonban azt feleltük nekik, hogy egyetlen közülük való szocialista se jöjjön be hozzánk, ha pedig bejönnek, nagy botrány nélkül nem

* Lásd ebben a kötetben 69–72. old. — *Szerk.*

engedjük ki őket. Ha például Karl Liebknechtet beengedték volna hozzánk, vele beszéltünk volna. Amikor majd kiadjuk a világ dolgozóihoz szóló felhívásunkat és abban közöljük válaszunkat arra a kérdésre, hogyan lehet befejezni a háborút, s amikor majd a katonák elolvassák válaszunkat, amely megjelöli a politikai kivezető utat a háborúból, akkor óriási léptekkel fog előrehaladni a lövészárok-barátkozás. Ez elengedhetetlen ahhoz, hogy a lövészárok-barátkozás túljusson a háborútól való ösztönös irtózás fokán és átcsapjon annak világos politikai felismerésébe, hogy milyen módon lehet kijutni ebből a háborúból.

Áttérek a harmadik kérdésre, mégpedig a jelenlegi helyzet megítélésére a nemzetközi munkásmozgalom helyzetének és a nemzetközi kapitalizmus helyzetének szempontjából. A marxizmus szempontjából nincs értelme, hogy akkor, amikor imperializmusról beszélünk, csupán egyetlen ország helyzetét vizsgáljuk, holott a tőkés országok igen szorosan összefüggnek egymással. Most pedig, a háború idején, ez az összefüggés hasonlíthatatlanul erősebb. Az egész emberiség egyetlen véres csomóvá gabalyodott össze, s egyenként kikerülni belőle nem lehet. Ha vannak is fejlettebb és kevésbé fejlett országok, a jelenlegi háború valamennyit olyan szálakkal fűzte össze, hogy a szabadulás egyetlen ország számára lehetetlen és értelmetlen.

Rövid tudósítás, megjelent 1917. május 8-án (április 25-én), a Pravda 40. számában.
A teljes szöveg először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

8

BESZÉD A HÁBORÚRÓL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLAT VÉDELMÉBEN ÁPRILIS 27. (MÁJUS 10.)

Elvtársak, a háborúról szóló határozati javaslat eredeti szövegét felolvastam a városi konferencián. A válság következtében, amely Petrográdban valamennyi elvtárs figyelmét

és erejét lekötötte, ezt a javaslatot nem volt módunk kijavítani. A bizottság azonban tegnap és ma eredményesen dolgozott, módosította, jelentékenyen megrövidítette, és véleményünk szerint megjavította a határozatot.

Néhány szót akarok szólni ennek a határozati javaslatnak a szerkezetéről. A határozati javaslat három részből áll: az első rész a háború osztályelemzésével foglalkozik, s ezt egy elvi nyilatkozat egészíti ki, amelyben leszegezzük, hogy miért óv a párt a kormányígéretek iránt táplált bármilyen bizalomtól és az Ideiglenes Kormány minden néven nevezendő támogatásától. A határozati javaslat második része a forradalmi „honvédelemnek", mint annak a rendkívül széles tömegekre kiterjedő irányzatnak a kérdésével foglalkozik, amely jelenleg a nép óriási többségét egyesítette ellenünk. A feladat az, hogy meghatározzuk ennek a forradalmi „honvédelemnek" az osztálytartalmát, azt, hogy mi a lényege, milyenek a reális erőviszonyok és hogyan harcoljunk ez ellen az irányzat ellen. A határozati javaslat harmadik része arra a kérdésre vonatkozik, hogyan fejezzük be a háborút. Erre a gyakorlati és pártunk szempontjából igen fontos kérdésre részletesen kellett felelnünk, és úgy véljük, hogy sikerült kielégítő választ adnunk erre a kérdésre. A Pravda számos cikke és több vidéki lap (amelyik rendkívül pontatlanul érkezik: a posta nem működik és minden alkalmat meg kell ragadni, hogy a Központi Bizottság számára a vidéki lapokat megszerezzük), amely sok cikket közölt a háborúról, megmagyarázta a háborúval és a kölcsön kérdésével szemben elfoglalt elutasító álláspontunkat. Úgy gondolom, hogy a kölcsön elleni szavazás eldöntötte a forradalmi „honvédelemmel" szemben elfoglalt elutasító álláspont kérdését. Erre részletesen nem tudok kitérni.

„A jelenlegi háború a hadviselő hatalmak mindkét csoportja részéről imperialista háború, vagyis olyan háború, amelyet a tőkések a világuralomból származó előnyök felosztásáért, a finánctőke (banktőke) piacaiért, a gyenge népek alávetéséért stb. viselnek."

Az első és sarkalatos tétel a háború tartalmának kérdésével, egy általános és politikai jellegű kérdéssel, azzal a vitatott

kérdéssel foglalkozik, amelyet a tőkések és a szociálsoviniszták gondosan megkerülnek. Ezért kell az első helyre állítanunk és kiegészítenünk a következőkkel:

„A háború minden egyes napja gazdagítja a finánc- és az ipari burzsoáziát, sorvasztja és kimeríti a proletariátus és a parasztság erejét valamennyi hadviselő országban, de a semleges országokban is. Oroszországban pedig a háború elhúzódása, ezenkívül, igen nagy mértékben veszélyezteti a forradalom vivmányait és továbbfejlődését.

Az, hogy az államhatalom Oroszországban az Ideiglenes Kormány, a földbirtokosok és kapitalisták kormánya kezébe ment át, nem változtatta és nem is változtathatta meg a háborúnak ezt a jellegét és jelentőségét Oroszország részéről."

Ez a mondat, amelyet most olvastam fel, nagy jelentőségű egész propagandánkban és agitációnkban. Megváltozott-e most és megváltozhat-e a háború osztályjellege? Válaszunk azon alapul, hogy a hatalom a földbirtokosok és a tőkések kezébe, ugyanannak a kormánynak a kezébe ment át, amely ezt a háborút előkészítette. A továbbiakban áttérünk a háború jellegét legjobban szemléltető tények egyikére. Más dolog — az az osztályjelleg, amely bizonyos osztályok évtizedeken át folytatott egész politikájában jut kifejezésre, és megint más dolog a háborúnak szemmelláthatóan megnyilvánuló osztályjellege.

„Különösen világosan kifejezésre jutott ez a tény abban, hogy az új kormány nemcsak hogy nem hozta nyilvánosságra azokat a titkos szerződéseket, amelyeket II. Miklós cár kötött Anglia, Franciaország stb. kapitalista kormányaival, hanem a nép megkérdezése nélkül formailag is megerősítette ezeket a titkos szerződéseket, amelyek Kína, Perzsia, Törökország, Ausztria stb. kifosztásával kecsegtetik az orosz tőkéseket. Ezeknek a szerződéseknek eltitkolásával félrevezetik az orosz népet a háború igazi jellegét illetően."

Tehát még egyszer hangsúlyozom, hogy mi rámutattunk arra, hogy a háború jellege különösen világosan beigazolódott. Sőt, a háború jellege még azzal sem változna meg egy cseppet sem, ha egyáltalában nem lennének szerződések, mert a tőkés-

csoportok közti megegyezés nagyon gyakran minden szerződés nélkül is elérhető. De a szerződések megvannak, értelmük különösen világos, és mi, az agitátorok és propagandisták munkájának egységesítése érdekében, különösen szükségesnek tartjuk e tény hangsúlyozását, s ezért elhatároztuk, hogy ezt a pontot külön tárgyaljuk. A nép figyelme erre a tényre szegeződik, és erre is kell szegeződnie, annál is inkább, mert ezeket a szerződéseket nálunk a cár kötötte, akit megdöntöttünk, úgyhogy a nép figyelmét fel kell hívni arra a körülményre, hogy a kormány a háborút a régi kormányok által megkötött szerződések alapján folytatja. Azt hiszem, hogy ezen a ponton mutatkoznak meg a legkirívóbb formában az ellentétek a tőkések érdekei és a nép akarata között, s az agitátoroknak az a feladatuk, hogy feltárják ezeket az ellentéteket és ráirányítsák ezekre a nép figyelmét, hogy a tömegek tudatának megvilágosítására törekedjenek úgy, hogy osztálytudatukhoz apellálnak. A szerződések tartalma pedig olyan, hogy nem férhet semmi kétség ahhoz, hogy más országok kifosztása révén hatalmas haszonnal kecsegtetik a tőkéseket, az ilyen szerződések mindig, minden országban titkosak maradnak. Nincs a világon egyetlen olyan köztársaság sem, amely nyíltan folytatná a külpolitikát. Amíg a kapitalista rend fennáll, nem várhatjuk, hogy a tőkések betekintést engedjenek üzleti könyveikbe. A termelési eszközök magántulajdona kiterjed a részvények és a pénzügyi műveletek magántulajdonára is. A mostani diplomácia legfontosabb alapját azok a pénzügyi műveletek alkotják, amelyek a gyenge népek kifosztását és elnyomását célozzák. A mi szempontunkból ezek azok a sarkalatos tételek, amelyekből a háború egész megítélése adódik. Ezekből vonjuk le a következtetést:

„Ezért a proletárpárt nem támogathatja sem a mostani háborút, sem a mostani kormányt, sem ennek kölcsöneit, hacsak nem szakít teljesen a nemzetköziséggel, vagyis a világ munkásait a tőkés iga elleni harcban összefűző testvéri szolidaritással."

Ez legfőbb, alapvető következtetésünk, amely egész taktikánkat megszabja és elválaszt bennünket minden más

párttól, bármennyire is szocialistának nevezze magát. Ez a mindannyiunk számára vitathatatlan tétel már eleve meghatározza viszonyunkat minden más politikai párthoz.

A továbbiakban arról a kérdésről van szó, hogy kormányunk különösen bőkezűen dobálózik az ígéretekkel. Ezek körül az ígéretek körül hosszú ideje folyik a szovjetek kampánya, amelyek belegabalyodtak ezekbe az ígéretekbe s ezekkel kecsegtetik a népet. Ezért szükségesnek tartjuk, hogy az osztályhelyzet merőben objektív elemzését kiegészítsük az ígéretek értékelésével, amelyek természetesen a marxisták szemében önmagukban véve fabatkát sem érnek. De a nagy tömegek számára sokat jelentenek, és még többet jelentenek a politika szempontjából. A petrográdi szovjet belegabalyodott ezekbe az ígéretekbe és azzal, hogy támogatást ígér, súlyt ad nekik. Ezért egészítjük ki ezt a pontot a következő megfogalmazással:

„Semmiféle bizalmat nem érdemelnek a jelenlegi kormánynak azok az ígéretei, hogy lemond az annexiókról, vagyis idegen országok meghódításáról, vagy arról, hogy bármely népet erőszakkal Oroszország keretei között tartson."

Minthogy az „annexió" szó — idegen szó, pontos politikai meghatározását adjuk, amilyet sem a kadetpárt, sem a kispolgári demokrata pártok (a narodnyikok és a mensevikek) nem képesek adni. Nincs még egy szó, amelyet ennyire értelmetlenül és pongyolán használnának.

„Mert, először is, a tőkések, akiket a banktőke ezer szállal köt össze, nem mondhatnak le ebben a háborúban az annexiókról, hacsak nem mondanak le a kölcsönökbe, koncessziókba, hadiüzemekbe stb. fektetett milliárdokból származó profitról; másodszor, az új kormány, hogy a népet félrevezesse, lemondott ugyan az annexiókról, de 1917. április 9-én Moszkvában Miljukov útján kijelentette, hogy nem mond le az annexiókról, az április 18-i jegyzékkel és az április 22-i magyarázattal pedig megerősítette politikájának hódító jellegét.

Ezért a konferencia óva inti a népet a tőkések üres ígéreteitől és kijelenti, hogy szigorúan meg kell különböztetni egymástól azt, ha szavakban mondanak le az annexiókról, és azt,

ha valóban lemondanak az annexiókról, vagyis haladéktalanul nyilvánosságra hoznak és hatályon kívül helyeznek minden titkos rablószerződést, továbbá haladéktalanul biztosítják valamennyi népnek azt a jogát, hogy szabad szavazással döntse el, vajon független államot kíván-e alkotni, vagy valamelyik tetszés szerinti államhoz kíván tartozni."

Szükségesnek tartottuk, hogy rámutassunk erre, mert az annexiók nélküli béke kérdése, mindezeknek a békefeltételek körül folyó vitáknak sarkalatos kérdése. Minden párt elismeri, hogy a béke választ elé állít, és hogy az annexiós béke minden ország számára hallatlan katasztrófát jelent. És egy olyan nép előtt, amelynek országában politikai szabadság van, a béke kérdése csakis mint annexiók nélküli béke vethető fel. Ezért kénytelenek az annexiók nélküli béke mellett állást foglalni, s nem tehetnek mást, mint hogy az annexiók fogalmának elködösítésével hazudoznak vagy megkerülik ezt a kérdést. A Recs például nagy hangon azt írja, hogy Kurland visszacsatolása igenis lemondás az annexiókról. Amikor a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjében felszólaltam, egy katona cédulát nyújtott át nekem a következő kérdéssel: „Azért kell verekednünk, hogy visszahódítsuk Kurlandot. Vajon Kurland visszafoglalása azt jelenti, hogy az annexiók mellett vagyunk?" Igennel kellett válaszolnunk. Mi ellene vagyunk annak, hogy Németország erőszakkal magához csatolhassa Kurlandot, de ellene vagyunk annak is, hogy Oroszország erőszakkal megtartsa Kurlandot. Például, kormányunk Lengyelország függetlenségéről kiáltványt bocsátott ki, amelyet teletömött semmitmondó frázisokkal. Azt írták, hogy Lengyelországnak szabad katonai szövetségben kell lennie Oroszországgal. Csak ez a három szó igaz. A kis Lengyelország szabad katonai szövetsége a hatalmas Oroszországgal valójában Lengyelország teljes katonai leigázása. Politikailag kormányunk adhat szabadságot, Lengyelország határait mégis a katonai szövetség fogja megszabni.

Ha mi azért fogunk harcolni, hogy az orosz tőkések hatalmukba kerítsék Kurlandot és Lengyelországot a régi határok között — akkor a német tőkéseknek joguk van kifosztani

Kurlandot. A német tőkések a következő ellenvetéssel élhetnek: együtt fosztottuk ki Lengyelországot. Amikor a XVIII. sz. végén hozzákezdtünk Lengyelország feldarabolásához, Poroszország kicsiny és gyenge hatalom, Oroszország viszont óriási hatalom volt, s így Oroszország többet rabolt. Most mi erősödtünk meg, engedjétek meg tehát, hogy nagyobb részt szakítsunk le magunknak. A tőkéseknek ez ellen a logikája ellen semmit sem lehet felhozni. Japán 1863-ban semmi volt Oroszországhoz képest, 1905-ben pedig elpáholta Oroszországot. Németország az 1863—1873-as években semmi volt Angliához képest, most pedig erősebb, mint Anglia. A német tőkések a következő ellenvetéssel élhetnek: amikor elvették tőlünk Kurlandot, gyengék voltunk, most már erősebbek vagyunk mint ti és vissza akarjuk venni. Ha nem mondunk le az annexiókról, igazoljuk a gyenge népek leigázásáért folyó végnélküli háborúkat. Lemondani az annexiókról annyi, mint biztosítani minden népnek a szabad döntést: külön akar-e élni vagy más népekkel együtt. Ehhez természetesen ki kell vonni a csapatokat. Aki az annexiók kérdésében megengedi akár a legkisebb ingadozást — az igazolja a végnélküli háborúkat. Ebben a tekintetben tehát semmiféle ingadozást sem engedhetünk meg. A mi feleletünk az annexiók kérdésében: a népek szabad döntése. Mit tegyünk, hogy ez a politikai szabadság gazdasági szabadság is legyen? Ehhez elengedhetetlen a hatalomnak a proletariátus kezébe való átmenete és a tőkés iga lerázása.

Most áttérek a határozati javaslat második részére:

„Az úgynevezett »forradalmi honvédelem«, amely most Oroszországban magával sodorta valamennyi narodnyik pártot (a népi szocialistákat, trudovikokat, szociálforradalmárokat) és a mensevik szociáldemokraták opportunista pártját (a Szervező Bizottság, Csheidze, Cereteli stb.), valamint a pártonkívüli forradalmárok többségét, osztálytartalmát tekintve egyrészt a jómódú parasztoknak és a kistulajdonosok egy részének érdekeit és álláspontját képviseli, akik a tőkésekhez hasonlóan hasznot húznak a gyenge népekkel szemben alkalmazott erőszakból. Másrészt, a forradalmi »honvédelem«

annak következménye, hogy a tőkések becsapják a városi és falusi proletárok és félproletárok egy részét, akik osztályhelyzetüknél fogva nincsenek érdekelve a tőkések profitjában és az imperialista háborúban."

Ezen a téren tehát az a feladatunk, hogy meghatározzuk, milyen rétegekben fejlődhetett és fejlődött ki a „honvédő" hangulat. Oroszország — a legkispolgáribb ország és a kispolgárság felső rétegei közvetlenül érdekelve vannak ennek a háborúnak a folytatásában. A jómódú parasztság, a tőkésekhez hasonlóan, hasznot húz a háborúból. Másrészt a proletariátus és a félproletariátus tömegeinek nem fűződik érdekük az annexiókhoz, mivel nem húznak hasznot a banktőkéből. Hogyan helyezkedhettek ezek az osztályok a forradalmi „honvédelem" álláspontjára? Ezeknek az osztályoknak a forradalmi „honvédelem" kérdésében tanúsított magatartása a kapitalisták ideológiai befolyásának a következménye, amit a határozat azzal a szóval fejez ki, hogy „becsapták" őket. Nem tudnak különbséget tenni a tőkések érdekei és az ország érdekei között. Ebből számunkra ez a következtetés adódik:

„A konferencia megállapítja, hogy a forradalmi »honvédelemnek« tett akár legcsekélyebb engedmény is feltétlenül megengedhetetlen és valójában teljes szakítást jelent a nemzetköziséggel és a szocializmussal. Ami a nagy néptömegek »honvédő« hangulatát illeti, pártunk ez ellen a hangulat ellen annak az igazságnak fáradhatatlan megmagyarázása útján fog harcolni, hogy jelenleg Oroszországban a háború gyors befejezésének egyik legfőbb akadálya az, hogy az öntudatlanság folytán bizakodva tekintenek a tőkések kormányára."

Ezek az utolsó szavak fejezik ki azt a sajátosságot, amely élesen megkülönbözteti Oroszországot valamennyi többi, nyugati tőkés országtól és valamennyi kapitalista demokratikus köztársaságtól. Azokról az országokról ugyanis nem mondhatjuk, hogy az öntudatlan tömegek hiszékenysége a legfőbb oka a háború folytatásának. Azokban az országokban a tömegeket most vasmarokkal szorítja a katonai fegyelem, mégpedig annál erősebb fegyelem, minél demokratikusabb

a köztársaság, mivel a demokratikus köztársaságban a jog a „népakaratra" támaszkodik. Oroszországban a forradalom következtében ez a fegyelem nem létezik. A tömegek szabadon választják képviselőiket a szovjetekbe — ilyen jelenséget most sehol a világon nem tapasztalhatunk. De a tömegek öntudatlanságuk folytán hiszékenyek, s ennélfogva határozottan felhasználják őket a harcra. A felvilágosításon kívül itt semmi mást nem tehetünk. A felvilágosításnak itt a közvetlen forradalmi feladatokra és akció módszerekre kell vonatkoznia. Amikor a tömegek szabadok, ostoba blanquizmus, közönséges kalandor kísérlet lenne bármit is tenni a kisebbség nevében, a tömegek felvilágosítása nélkül. Csak a tömegek megnyerésével — ha meg lehet nyerni őket —, csak ezen a módon teremtjük meg a proletár-osztályharc győzelmének szilárd támaszát.

Áttérek a határozati javaslat harmadik részére:

„Ami a legfontosabb kérdést, vagyis azt a kérdést illeti, hogyan lehet befejezni a lehető leggyorsabban és amellett nem erőszakos, hanem valóban demokratikus békével a tőkéseknek ezt a háborúját, a konferencia megállapítja és határozatilag kimondja:

Nem lehet befejezni ezt a háborút úgy, hogy csak az egyik fél katonái tagadják meg a háború folytatását, hogy az egyik hadviselő fél egyszerűen beszünteti a hadműveleteket."

A háború ilyenfajta befejezésének gondolatát gyakran igyekeznek nyakunkba varrni olyan emberek, akik az ellenfél elleni harcot úgy szeretnék megkönnyíteni, hogy eltorzítják nézeteit; a tőkések szokásos módszere ez, akik azt a zagyva gondolatot tulajdonítják nekünk, hogy a háborút be lehet fejezni a harc egyoldalú megtagadásával. És a tőkések a következő ellenvetéssel hozakodnak elő: „nem lehet befejezni a háborút azzal, hogy a földbe döfjük a szuronyt" mint azt egy katona, aki tipikus forradalmi „honvédő", megfogalmazta. Én azt mondom, hogy ez nem ellenvetés. Anarchista gondolat az, hogy a háborút be lehet fejezni, ha a kormányon levő osztályok a régiek maradnak; ez vagy anarchista gondolat, amelynek nincs jelentősége, nincs politikai értelme, vagy

ködös pacifizmus, és aki ilyet mond, az egyáltalán nem érti a politika és az elnyomó osztály közötti összefüggéseket. A háború rossz, a béke pedig jó... Persze ezt a gondolatot meg kell magyarázni, népszerűsíteni kell a tömegek előtt. És általában szólva valamennyi határozatunk a vezető rétegeknek, a marxistáknak szól, ezek a határozatok semmiképpen se alkalmasak arra, hogy a tömegek olvassák, hanem arra valók, hogy egységes politikai vezérfonalul szolgáljanak minden propagandista és agitátor számára. Ezért fűztünk hozzá egy további bekezdést:

„A konferencia ismételten tiltakozik az ellen az aljas rágalom ellen, amelyet a tőkések terjesztenek pártunkról, és amely szerint mi rokonszenvezünk a Németországgal való különbékével. Mi a német tőkéseket éppen olyan rablóknak tekintjük, mint az orosz, angol, francia stb. tőkéseket, Vilmos császárt pedig éppen olyan koronás rablónak, mint II. Miklóst, vagy az angol, olasz, román és minden más uralkodót."

E körül a pont körül a bizottságban vita keletkezett, egyrészt azzal kapcsolatban, hogy nem csaptunk-e át ennél a résznél túlságosan népszerű stílusba, másrészt pedig felmerült az a kérdés, vajon az angol, olasz és román uralkodók kiérdemelték-e azt a megtiszteltetést, hogy itt szerepeljenek. Alapos vita után azonban arra az egyöntetű megegyezésre jutottunk, hogy abban a pillanatban, amikor azt a célt tűztük magunk elé, hogy megcáfoljuk azokat a rágalmakat, amelyeket a Birzsovka[33] többnyire durván, a Recs finoman, a Jegyinsztvo pedig félreérthetetlen célzásokkal igyekezett terjeszteni pártunkról — az ilyen kérdésben ezeknek a fogalmaknak leghatározottabb és legélesebb bírálatával kell fellépni, s a legszélesebb tömegeket kell szem előtt tartani. Amennyiben pedig azt mondják nekünk: ha ti Vilmost rablónak tartjátok, segítsetek nekünk őt megdöntetni — akkor azt válaszolhatjuk, hogy a többiek is mind rablók, ellenük is harcolnunk kell, úgy hogy nem szabad megfeledkezni az olasz és a román királyról sem, szövetségeseink között is vannak ilyenek. Ez a két bekezdés azokat a rágalmakat utasítja vissza, amelyekkel az egész ügyet a pogrom és gyalázkodás felé akarják terelni.

Ezért kell a továbbiakban áttérnünk arra a komoly gyakorlati kérdésre, hogyan fejezzük be ezt a háborút.

„Pártunk türelmesen, de állhatatosan meg fogja magyarázni a népnek azt az igazságot, hogy a háborúkat a *kormányok* viselik, hogy a háborúk mindig elválaszthatatlanul bizonyos *osztályok* politikájával függenek össze, s hogy ezt a háborút demokratikus békével *csakis* úgy lehet befejezni, ha az egész államhatalom legalább néhány hadviselő országban átmegy a proletárok és a félproletárok osztályának kezébe, amely valóban képes véget vetni a tőkés elnyomásnak."

Ezek az igazságok, hogy a háborúkat tőkések viselik, s hogy a háborúk a tőkések osztályérdekeivel függenek össze, a marxisták számára abszolút igazságok. Annak, aki marxista, ezt nem kell különösebben magyarázgatni. De a nagy tömegek előtt minden gyakorlott propagandistának és agitátornak értenie kell ahhoz, hogy ezt az igazságot idegen szavak nélkül megmagyarázza, mert nálunk a viták rendszerint üres szitkozódássá válnak, amelyek semmire sem vezetnek. És mi ennek az igazságnak megmagyarázására törekszünk a határozati javaslat minden részében. Azt mondjuk: ha meg akarjuk érteni a háborút, fel kell vetni azt a kérdést, kinek előnyös; ha meg akarjuk érteni, hogy milyen módon fejezhető be a háború, azt a kérdést kell felvetni, hogy melyik osztály számára hátrányos. Az összefüggés itt világos, és ebből vonjuk le a további következtetést:

„A forradalmi osztály, miután kezébe vette Oroszországban az államhatalmat, számos olyan intézkedést tenne, amelyek a tőkések gazdasági uralmának megszüntetésére vezetnek, továbbá olyan intézkedéseket, amelyek teljes politikai ártalmatlanná tételükre vezetnek, s haladéktalanul és nyíltan demokratikus békét ajánlana fel minden népnek, minden néven nevezendő annexióról való teljes lemondás alapján."

Ha a forradalmi osztály nevében beszélünk, a nép joggal kérdi: no és ti, hát ti mit tennétek az ő helyükben, hogy befejezzük a háborút? Ez elkerülhetetlen kérdés. Bennünket a nép most képviselőivé választ, s nekünk teljesen pontos választ kell adnunk. A hatalomra jutott forradalmi osztály

azzal kezdené, hogy aláásná a tőkések uralmát és minden népnek pontosan körülírt békefeltételeket javasolna, mert ha a tőkések gazdasági uralmát nem ássa alá, akkor minden csak papíron marad. Ezt csak győztes osztály teheti meg, csak az hozhat politikai változást.

Még egyszer ismétlem: ahhoz, hogy ezt az igazságot a fejletlen néptömegeknek megmagyarázzuk, szükség van azokra az összekötő láncszemekre, amelyek a képzetlen embereket közelebb viszik a kérdés megértéséhez. A háborúról szóló népszerű irodalomnak minden hibája és minden hazugsága abból fakad, hogy megkerüli, elhallgatja ezt a kérdést, úgy tünteti fel a dolgot, mintha nem létezne osztályharc, mintha két ország békében élt volna egymással, de azután az egyik megtámadta a másikat, a másik meg védekezik. Ez vulgáris gondolatmenet, amelyben nyoma sincs az objektivitásnak — a nép tudatos félrevezetése tanult emberek részéről. Ha ehhez a kérdéshez helyesen tudunk hozzányúlni, akkor a nép minden fia megérti a lényeget; hiszen mások az uralkodó osztályok érdekei, és megint mások az elnyomott osztályok érdekei.

Mi lenne, ha a forradalmi osztály kézbe venné a hatalmat?

„Ezek az intézkedések és a nyílt békeajánlat megteremtenék a hadviselő országok munkásságának egymás iránti teljes bizalmát..."

Most ez a bizalom nem lehetséges, kiáltványokkal ezt a bizalmat nem teremtjük meg. Egy gondolkodó azt mondta, hogy az embernek azért adatott a nyelv, hogy gondolatait elrejtse, a diplomaták pedig állandóan azt hajtogatják: „a konferenciák azért ülnek össze, hogy félrevezessék a néptömegeket". Nemcsak tőkések okoskodnak így, hanem a szocialisták is. Elmondhatjuk ezt többek között arról a konferenciáról is, amelyet Borgbjerg[34] hívott egybe.

„...és elkerülhetetlenül a proletariátus felkeléseire vezetnének azok ellen az imperialista kormányok ellen, amelyek ellene szegülnének a felajánlott békének."

Amikor most egy kapitalista kormány azt mondja, „mi az annexiók nélküli béke mellett vagyunk", ebben senki sem

hisz. A néptömegekben megvan az elnyomott osztályok ösztöne, amely azt mondja nekik, hogy semmi sem változott. Csak akkor bíznának a felkelésekben és csak akkor kísérelnék meg a felkeléseket, ha egy ország politikája valóban megváltozna. „Felkelésekről" beszélünk, mivel valamennyi országról szó van. „*Egy* országban a forradalom már kitört, most Németországban kell kitörnie" — ez az okoskodás hamis. Sorrendet próbálnak felállítani, de ezt tenni nem szabad. Mindannyian átéltük az 1905-ös forradalmat, mindannyian hallhattuk vagy láttuk, hogy az egész világon kiváltotta a forradalmi eszmék terjedését, amit Marx mindig hangoztatott. A forradalmat nem lehet csinálni, nem lehet meghatározni a sorrendet sem. A forradalmat nem lehet megrendelni, a forradalom megérik. Merő szélhámosság az, amihez most Oroszországban különösen gyakran folyamodnak. A népnek azt mondják: ti Oroszországban megcsináltátok a forradalmat, most a németeken a sor. Ha az objektív feltételek megváltoznak, a felkelés elkerülhetetlen. De hogy milyen sorrendben, melyik pillanatban és milyen sikerrel, azt nem tudjuk. Azt mondják nekünk: ha Oroszországban a forradalmi osztály kezébe veszi a hatalmat, de más országokban nem tör ki a felkelés, mit csináljon akkor a forradalmi párt? Mi történjék akkor? Erre a kérdésre ad választ határozati javaslatunk utolsó pontja.

„Amíg azonban a forradalmi osztály Oroszországban nem vette kezébe az egész államhatalmat, pártunk minden módon támogatni fogja azokat a külföldi proletárpártokat és csoportokat, amelyek már a háború idején valóban forradalmi harcot folytatnak imperialista kormányaik és saját burzsoáziájuk ellen."

Ez minden, amit azonnal megígérhetünk és amit tennünk kell. A forradalom valamennyi országban érlelődik, de hogy mikor és milyen mértékben érik meg — azt senki sem tudja. Minden országban vannak olyan emberek, akik forradalmi harcot folytatnak saját kormányaik ellen. Ezeket és csakis ezeket kell támogatnunk. Ez tett, minden egyéb pedig hazugság. És hozzátesszük:

„Különösen elősegíti majd a párt a fronton valamennyi hadviselő ország katonái közt megindult tömeges lövészárok-barátkozást..."

Ez a megjegyzés Plehanov ellenvetésére vonatkozik: „Mire vezet ez? — kérdezi Plehanov. — No, csak barátkozzatok, de azután? Hiszen ez a különbéke lehetőségét jelenti a fronton." Ez szemfényvesztés, nem pedig komoly érv. Mi valamennyi fronton lövészárok-barátkozást akarunk és ezt igyekszünk előmozdítani. Amikor Svájcban dolgoztunk, egy felhívás szövegét két nyelven adtunk ki: az egyik oldalon franciául, a másik oldalon pedig németül, és a felhívás ugyanazt a célt szolgálta, amely felé az orosz katonákat vezetjük. Nem szorítkozunk csupán az Oroszország és Németország közti lövészárok-barátkozásra, mi lövészárok-barátkozásra hívunk fel mindenkit. Mármost mit értsünk lövészárok-barátkozáson?

„...s arra törekszik, hogy az elnyomottak szolidaritásának ezt az ösztönös megnyilvánulását tudatos és a lehető legszervezettebb mozgalommá változtassa, amely arra irányul, hogy valamennyi hadviselő országban az egész államhatalom a forradalmi proletariátus kezébe menjen át."

Most a lövészárok-barátkozás ösztönös és ebben a tekintetben ne áltassuk magunkat. Ezt el kell ismernünk, nehogy tévedésbe ejtsük a népet. A lövészárok-barátkozást folytató katonáknak nincs világos politikai elgondolásuk. Azoknak az elnyomott embereknek az ösztöne vezeti őket, akik kifáradtak, elcsigázódtak, és azon az úton vannak, hogy ne higgyenek többé a tőkéseknek: „amíg ti ott a békéről beszéltek — két és fél éve halljuk már ezt —, addig mi magunk hozzálátunk". Ez az igazi osztályösztön. Ilyen ösztön nélkül a forradalom ügye reménytelen lenne. Hiszen tudják, hogy a munkásságot senki sem szabadítaná fel, ha nem szabadítaná fel önmagát. De elég-e ez az ösztön? Csak az ösztönnel nem sokra megyünk. És azért van szükség arra, hogy ez az ösztön tudatba csapjon át.

„A hadviselő országok katonáihoz" szóló felhívásban válaszolunk arra a kérdésre, hogy mivé kell átváltoznia ennek a lövészárok-barátkozásnak — azzá, hogy a politikai hata-

lom a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe menjen át. A német munkások természetesen másként nevezik majd szovjetjeiket, ez nem fontos. Lényeges azonban, amit kétségtelenül helyesen állapítottunk meg, hogy ez a mozgalom ösztönös, és hogy nem érjük be az ilyen mozgalomra való buzdítással, hanem feladatunknak tekintjük, hogy valamennyi ország egyenruhába bujtatott munkásainak és parasztjainak ezt az ösztönös közeledését tudatos mozgalommá változtassuk, amelynek célja: a hatalom átmenete minden hadviselő országban a forradalmi proletariátus kezébe. Ez a feladat nagyon nehéz, de az a helyzet, amelybe a tőkésuralom az emberiséget taszította, ugyancsak hallatlanul nehéz, és az emberiséget egyenesen a pusztulás felé viszi. Ezért váltja majd ki a felháborodásnak azt a kitörését, amely a proletárforradalom záloga.

Ez a mi határozati javaslatunk, amelyet a konferencia figyelmébe ajánlunk.

Rövid tudósítás, megjelent a Pravda 1917. május 12-i (április 29-i) 44. számában. A teljes szöveg először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

9

HATÁROZAT A HÁBORÚRÓL

I

A jelenlegi háború a hadviselő hatalmak mindkét csoportja részéről imperialista háború, vagyis olyan háború, amelyet a tőkések a világuralomból származó előnyök felosztásáért, a finánctőke (a banktőke) piacaiért, a gyenge népek alávetéséért stb. viselnek. A háború minden egyes napja gazdagítja a finánc- és az ipari burzsoáziát, sorvasztja és kimeríti a proletariátus és a parasztság erejét valamennyi hadviselő országban, de a semleges országokban is. Oroszországban pedig a háború elhúzódása ezenkívül, igen nagy-

mértékben veszélyezteti a forradalom vívmányait és továbbfejlődését.

Az, hogy az államhatalom Oroszországban az Ideiglenes Kormány, a földbirtokosok és kapitalisták kormánya kezébe ment át, nem változtatta és nem is változtathatta meg a háborúnak ezt a jellegét és jelentőségét Oroszország részéről.

Különösen világosan kifejezésre jutott ez a tény abban, hogy az új kormány nemcsak hogy nem hozta nyilvánosságra azokat a titkos szerződéseket, amelyeket II. Miklós cár kötött Anglia, Franciaország stb. kapitalista kormányaival, hanem a nép megkérdezése nélkül formailag is megerősítette ezeket a titkos szerződéseket, amelyek Kína, Perzsia, Törökország, Ausztria stb. kifosztásával kecsegtetik az orosz tőkéseket. Ezeknek a szerződéseknek eltitkolásával félrevezetik az orosz népet a háború igazi jellegét illetően.

Ezért a proletárpárt nem támogathatja sem a mostani háborút, sem a mostani kormányt, sem ennek kölcsöneit, hacsak nem szakít teljesen a nemzetköziséggel, vagyis a világ munkásait a tőkés iga elleni harcban összefűző testvéri szolidaritással.

Semmiféle bizalmat nem érdemelnek a jelenlegi kormánynak azok az ígéretei, hogy lemond az annexiókról, vagyis idegen országok meghódításáról, vagy arról, hogy bármely népet erőszakkal Oroszország keretei között tartson. Mert, először is, a tőkések, akiket a banktőke ezer szállal köt össze, nem mondhatnak le ebben a háborúban az annexiókról, hacsak nem mondanak le a kölcsönökbe, koncessziókba, hadiüzemekbe stb. fektetett milliárdokból származó profitról. Másodszor az új kormány, hogy a népet félrevezesse, lemondott ugyan az annexiókról, de 1917. április 9-én Moszkvában Miljukov útján kijelentette, hogy nem mond le az annexiókról, az április 18-i jegyzékkel és az április 22-i magyarázattal pedig megerősítette politikájának hódító jellegét. Ezért a konferencia óva inti a népet a tőkések üres ígéreteitől és kijelenti, hogy szigorúan meg kell különböztetni egymástól azt, ha szavakban mondanak le az

annexiókról, és azt, ha valóban lemondanak az annexiókról, vagyis haladéktalanul nyilvánosságra hoznak és hatályon kívül helyeznek minden titkos rablószerződést, továbbá haladéktalanul biztosítják valamennyi népnek azt a jogát, hogy szabad szavazással döntse el, vajon független államot kíván-e alkotni, vagy valamelyik tetszés szerinti államhoz kíván tartozni.

II

Az úgynevezett „forradalmi honvédelem", amely most Oroszországban magával sodorta valamennyi narodnyik pártot (a népi szocialistákat, trudovikokat, szociálforradalmárokat) és a mensevik szociáldemokraták opportunista pártját (a Szervező Bizottság, Csheidze, Cereteli stb.), valamint a pártonkívüli forradalmárok többségét, osztálytartalmát tekintve egyrészt a jómódú parasztoknak és a kistulajdonosok egy részének érdekeit és álláspontját képviseli, akik a tőkésekhez hasonlóan hasznot húznak a gyenge népekkel szemben alkalmazott erőszakból. Másrészt, a „forradalmi honvédelem" annak következménye, hogy a tőkések becsapják a városi és falusi proletárok és félproletárok egy részét, akik osztályhelyzetüknél fogva nincsenek érdekelve a tőkések profitjában és az imperialista háborúban.

A konferencia megállapítja, hogy a „forradalmi honvédelemnek" tett akár legcsekélyebb engedmény is feltétlenül megengedhetetlen és valójában teljes szakítást jelent a nemzetköziséggel és a szocializmussal. Ami a nagy néptömegek „honvédő" hangulatát illeti, pártunk ez ellen a hangulat ellen annak az igazságnak fáradhatatlan megmagyarázása útján fog harcolni, hogy jelenleg Oroszországban a háború gyors befejezésének egyik legfőbb akadálya az, hogy az öntudatlanság folytán bizakodva tekintenek a tőkések kormányára.

III

Ami a legfontosabb kérdést, vagyis azt a kérdést illeti, hogyan lehet befejezni a lehető leggyorsabban és amellett nem erőszakos, hanem valóban demokratikus békével a tőkéseknek ezt a háborúját, a konferencia megállapítja és határozatilag kimondja:

Nem lehet befejezni ezt a háborút úgy, hogy csak az egyik fél katonái tagadják meg a háború folytatását, hogy az egyik hadviselő fél egyszerűen beszünteti a hadműveleteket.

A konferencia ismételten tiltakozik az ellen az aljas rágalom ellen, amelyet a tőkések terjesztenek pártunkról, és amely szerint mi rokonszenvezünk a Németországgal való különbékével. Mi a német tőkéseket éppen olyan rablóknak tekintjük, mint az orosz, angol, francia stb. tőkéseket, Vilmos császárt pedig éppen olyan koronás rablónak, mint II. Miklóst, vagy az angol, olasz, román és minden más uralkodót.

Pártunk türelmesen, de állhatatosan meg fogja magyarázni a népnek azt az igazságot, hogy a háborúkat a *kormányok* viselik, hogy a háborúk mindig elválaszthatatlanul bizonyos *osztályok* politikájával függenek össze, s hogy ezt a háborút demokratikus békével *csakis* úgy lehet befejezni, ha az egész államhatalom legalább néhány hadviselő országban átmegy a proletárok és a félproletárok osztályának kezébe, amely valóban képes véget vetni a tőkés elnyomásnak.

A forradalmi osztály, ha kezébe venné Oroszországban az államhatalmat, számos olyan intézkedést tenne, amelyek aláássák a tőkések gazdasági uralmát, továbbá olyan intézkedéseket, amelyek teljes politikai ártalmatlanná tételükre vezetnek, s haladéktalanul és nyíltan demokratikus békét ajánlana fel minden népnek, minden néven nevezendő annexióról és hadisarcról való teljes lemondás alapján. Ezek az intézkedések és a nyílt békeajánlat megteremtenék a hadviselő országok munkásságának egymás iránti teljes bizalmát és elkerülhetetlenül a proletariátus felkeléseire ve-

zetnének azok ellen az imperialista kormányok ellen, amelyek ellene szegülnének a felajánlott békének.

Amíg azonban a forradalmi osztály Oroszországban nem vette kezébe az egész államhatalmat, pártunk minden módon támogatni fogja azokat a külföldi proletárpártokat és csoportokat, amelyek már a háború idején valóban forradalmi harcot folytatnak imperialista kormányaik és saját burzsoáziájuk ellen. Különösen elősegíti majd a párt a fronton valamennyi hadviselő ország katonái közt megindult tömeges lövészárok-barátkozást, s arra törekszik, hogy az elnyomottak szolidaritásának ezt az ösztönös megnyilvánulását tudatos és a lehető legszervezettebb mozgalommá változtassa, amely arra irányul, hogy valamennyi hadviselő országban az egész államhatalom a forradalmi proletariátus kezébe menjen át.

Pravda, 44. sz.
1917. május 12. (április 29.)

Lenin Művei, 24. köte.

A LÖVÉSZÁROK-BARÁTKOZÁS JELENTŐSÉGE

A tőkések vagy kigúnyolják a katonák barátkozását a fronton, vagy pedig veszett dühvel támadják, hazudnak és rágalmaznak, azt állítják, hogy lényegében arról van szó, hogy a németek „rászedik" az oroszokat, s közben — *saját* tábornokaik és tisztjeik útján — büntetéssel fenyegetnek a lövészárok-barátkozásért.

A tőke és a profit „szent tulajdonának" védelme szempontjából a kapitalistáknak ez a politikája teljesen helyes: valóban, ahhoz, hogy a szocialista proletárforradalmat csírájában *elfojtsák*, a lövészárok-barátkozással szemben pontosan olyan álláspontot *kell* elfoglalni, amilyet a tőkések elfoglalnak.

Az öntudatos munkások és velük együtt, az elnyomott osztályok biztos ösztönével, a félproletár tömegek, a szegényparaszt tömegek is, a legőszintébben rokonszenveznek a lövészárok-barátkozással. Világos, hogy a lövészárok-barátkozás a békéhez vezető út. Világos, hogy ez az út nem a tőkés kormányokon át vezet, nem a velük kötött szövetségnek, hanem az *ellenük* folytatott harcnak az útja. Világos, hogy ez az út fejleszti, erősíti, szilárdítja a testvéri bizalmat a különböző országok munkásai között. Világos, hogy ezen az úton haladva, *megkezdődik* a kaszárnyabörtön átkozott fegyelmének *szétzúzása*, azé a fegyelemé, amely a katonákat vakon alárendeli „saját" tisztjeiknek és tábornokaiknak, saját tőkéseiknek (hiszen a tisztek és tábornokok nagy része maga is vagy a tőkésosztályhoz tartozik, vagy annak ér-

dekeit védi). Világos, hogy a lövészárok-barátkozás a *tömegek* forradalmi kezdeményezése, az elnyomott osztályok lelkiismeretének, elméjének, bátorságának felébredése, más szóval a szocialista proletárforradalomhoz vezető lépések láncának egyik szeme.

Éljen a lövészárok-barátkozás! Éljen a proletariátus *kezdődő* szocialista világforradalma!

Hogy a lövészárok-barátkozás a lehető legkönnyebben, legbiztosabban és leggyorsabban vezessen célunkhoz, kötelesek vagyunk gondoskodni legnagyobbfokú szervezettségéről és világos politikai programjáról.

Bármennyire rágalmazzon is bennünket a tőkések és cinkosaik dühöngő sajtója, amely anarchistáknak nevez minket, mi fáradhatatlanul ismételjük: nem vagyunk anarchisták, a legjobb tömegszervezet és a legszilárdabb „állam"-hatalom lelkes hívei vagyunk, csak éppen nem olyan államot akarunk, mint a burzsoá-parlamentáris köztársaság, hanem olyat, mint a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Köztársasága.

Mindig azt tanácsoltuk és most is azt tanácsoljuk, hogy a lövészárok-barátkozást a lehető legszervezettebben folytassák, maguknak a katonáknak kell — meggondoltságukkal, tapasztalatukkal, megfigyeléseikkel — őrködni afölött, hogy rászedés itt ne legyen, s igyekezniük kell eltávolítani a a gyűlésekről a tiszteket és tábornokokat, akiknek nagy része rosszindulatú rágalmakat terjeszt a lövészárok-barátkozás ellen.

Arra törekszünk, hogy a lövészárok-barátkozás ne szorítkozzék általánosságban a béke körül folyó beszélgetésekre, hanem *világos* politikai program megvitatására, annak a kérdésnek a megvitatására térjen át, *hogyan* fejezzük be a háborút, *hogyan* rázzuk le a tőkéseknek a jármát, akik a háborút megkezdték és most elhúzzák.

Ezért pártunk felhívást intézett a hadviselő országok katonáihoz (szövegét lásd a Pravda 37. számában),* amely

* Lásd ebben a kötetben 69—72. old. — *Szerk.*

ezekre a kérdésekre határozott és pontos választ adott, s amelyben világosan kifejtettük politikai programunkat.

Helyes, hogy a katonák átkozzák a háborút. Helyes, hogy békét követelnek. Helyes, hogy kezdik érezni, hogy a háborúból a tőkések húznak hasznot. Helyes, hogy a fegyház-fegyelmet felrúgva, valamennyi fronton maguk kezdik meg a lövészárok-barátkozást. Mindez nagyon helyes.

De ez még nem elég.

A katonáknak most már olyan lövészárok-barátkozásra kell áttérniük, amelynek során világos politikai programot vitatnak meg. Mi nem vagyunk anarchisták. Mi nem ringatjuk magunkat abban a hitben, hogy a háború befejezhető a harc egyszerű „megtagadásával", úgy, hogy egyes személyek, csoportok vagy véletlenül összeverődött „tömegek" megtagadják a harcot. Az az álláspontunk, hogy a háborút egész sor országban kitörő *forradalomnak*, vagyis annak kell befejeznie és az is fogja befejezni, hogy az *állam*hatalmat egy új osztály hódítja meg, még pedig: nem a tőkések, nem a kistulajdonosok (akik féligmeddig mindig a tőkésektől függnek), hanem a proletárok és félproletárok.

Abban a felhívásban, amelyet a hadviselő országok katonáihoz intéztünk, kifejtettük a nemzetközi munkásforradalom programját; ez a program: az egész államhatalom átmenete a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe.

Katona elvtársak! Tárgyaljátok meg ezt a programot egymás között és a német katonákkal együtt! Ez segíteni fog benneteket abban, hogy megtaláljátok a biztos, a legszervezettebb, legrövidebb utat a háború befejezéséhez és a tőkés iga lerázásához.

*

Néhány szót Plehanovról, a tőke egyik lakájáról. Szánalmas látvány, milyen mélyre süllyedt ez az egykori szocialista! A lövészárok-barátkozást „áruláshoz" hasonlítja!! Így

okoskodik: vajon nem vezet-e a lövészárok-barátkozás, ha sikerül, különbékére?

Nem, tisztelt egykori szocialista, a lövészárok-barátkozás, amelyet mi *valamennyi* fronton támogattunk, nem néhány ország kapitalistái közötti „különbékére", hanem valamennyi ország forradalmi munkássága közötti általános békére vezet, valamennyi ország kapitalistái *ellenére*, a kapitalisták *ellen*, a kapitalista iga lerázása érdekében.

Pravda, 43. sz.
1917. május 11. (április 28.)

Lenin Művei, 24. kötet.

MILYEN NYILATKOZATOKAT TETT PÁRTUNK A HÁBORÚRÓL A FORRADALOM ELŐTT

Különösen érdekesek azok a nyilatkozatok, amelyek éppen a soviniszta („honvédő") forradalom győzelmét tartották szem előtt. Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártnak Zinovjev és Lenin szerkesztésében Genfben megjelent központi lapja, a Szocial-Demokrat 1915. október 13-i, 47. számában a szerkesztőség nevében a következőket közölte:

„...8. Forradalmár-soviniszták azok, akik azért akarják legyőzni a cárizmust, hogy legyőzhessék Németországot, hogy más országokat fosztogathassanak, hogy megszilárdítsák a nagyoroszok uralmát Oroszország más népei fölött stb. A forradalmi sovinizmus alapja — a kispolgárság osztályhelyzete. A kispolgárság mindig a burzsoázia és a proletariátus között ingadozik. Most a proletár internacionalizmus és a sovinizmus között ingadozik (amely akadályozza a kispolgárságot abban, hogy legalább a demokratikus forradalom szempontjából következetesen forradalmi legyen). Oroszországban ennek a kispolgárságnak mai politikai kifejezői: a trudovikok,[35] a szociálforradalmárok, a Nasa Zarja,[36] a Csheidze-frakció, a Szervező Bizottság, Plehanov úr és a hasonszőrűek. 9. Ha Oroszországban győznének a forradalmi soviniszták, mi a mostani háborúban az *ő* „hazájuk" védelme ellen volnánk. Jelszavunk — a soviniszták ellen, még akkor is, ha forradalmárok és köztár-

saságpártiak, *ellenük és* a nemzetközi proletariátus szövetsége *mellett* a szocialista forradalom érdekében. 10. Arra a kérdésre, lehet-e a proletariátusnak vezető szerepe a burzsoá orosz forradalomban, mi azt feleljük: igen, lehet, *ha* a kispolgárság a döntő időpontban balra fordul, márpedig nemcsak a mi propagandánk, hanem egész sor objektív gazdasági, pénzügyi (a háború terhei), katonai, politikai stb. tényező is balra hajtja a kispolgárságot. 11. Arra a kérdésre, mit tenne a proletariátus pártja, ha a forradalom hatalomra juttatná a mostani háborúban, azt feleljük: békét ajánlanánk *minden* hadviselőnek — a gyarmatok és *valamennyi* függő, elnyomott és nem teljes jogú nép felszabadításának feltételével. Sem Németország, sem Anglia, sem Franciaország mostani kormányai nem fogadnák el ezt a feltételt. Akkor forradalmi háborút kellene előkészítenünk és indítanunk, vagyis nemcsak egész minimális programunkat valósítanók meg a legenergikusabb rendszabályokkal, hanem módszeresen felkelésbe vinnők a nagyoroszok által ma elnyomott népeket is, Ázsia valamennyi gyarmati és függő országát (Indiát, Kínát, Perzsiát stb.) — és elsősorban — Európa szocialista proletariátusát kormányai ellen és szociálsovinisztáinak akarata ellenére. Kétségtelen, hogy az oroszországi proletariátus győzelme rendkívül kedvező feltételeket teremtene a forradalom kibontakozására mind Ázsiában, mind Európában. Ezt *már* 1905 *is* bebizonyította. A forradalmi proletariátus nemzetközi szolidaritása pedig *tény*, az opportunizmus és a szociálsovinizmus szennyes tajtékja ellenére".*[37]

Pravda, 56. sz.
1917. május 26. (13.)

Lenin Művei, 24. kötet.

* Lenin Művei 21. köt., 411—412. old. —*Szerk.*

A HÁBORÚ ÉS A FORRADALOM

FELOLVASÁS 1917. MÁJUS 14-ÉN. (27-ÉN.)

A háború és forradalom kérdése az utóbbi időben az egész sajtóban és minden egyes népgyűlésen oly gyakran merül fel, hogy ennek a kérdésnek számos vonatkozását önök közül sokan valószínűleg nemcsak jól ismerik, hanem ott tartanak, hogy ez már untatja is önöket. Ebben a kerületben még egyszer sem volt alkalmam beszélni, nem volt alkalmam mégcsak részt venni sem pártgyűléseken vagy általában népgyűléseken, s ezért könnyen megtörténhet, hogy ismert dolgokat adok elő, vagy pedig nem térek ki elég részletesen a kérdés olyan vonatkozásaira, amelyek önöket nagyon érdeklik.

Úgy látom, hogy a legfontosabb, amiről a háború kérdésénél rendszerint megfeledkeznek, amire nem fordítanak elegendő figyelmet, a legfontosabb, ami miatt oly sok, és talán hozzátehetném, hogy üres, reménytelen, céltalan vita folyik — az, hogy megfeledkeznek arról az alapvető kérdésről, hogy mi a háború osztályjellege, miért tört ki ez a háború, milyen osztályok viselik, milyen történeti és gazdaságtörténeti feltételek idézték elő. Amennyire tömeggyűléseken és pártgyűléseken sikerült figyelemmel kísérnem, hogyan vetik fel nálunk a háború kérdését, arra a meggyőződésre jutottam, hogy ezen a téren rengeteg a félreértés, mégpedig azért, mert amikor a háború kérdését elemezzük, igen gyakran teljesen különböző nyelven beszélünk.

A marxizmus, vagyis a modern tudományos szocializmus szempontjából akkor, amikor szocialisták azt beszélik meg, hogyan kell értékelni a háborút és milyen álláspontot kell elfoglalni a háború tekintetében, a fő kérdés az, hogy miért viselik, milyen osztályok készítették elő és irányították az illető háborút. Mi, marxisták, nem tartozunk azok közé, akik feltétlen ellenségei minden háborúnak. Mi azt mondjuk: célunk a szocialista társadalmi rend kivívása, amely azzal, hogy kiküszöböli az emberek osztályokra tagozódását, kiküszöböli azt, hogy ember az embert és az egyik nemzet a másikat kizsákmányolja, múlhatatlanul kiküszöböli általában a háborúk minden lehetőségét. De abban a háborúban, amelyet ezért a szocialista társadalmi rendért folytatunk, múlhatatlanul elő fognak adódni olyan helyzetek, amikor az egyes nemzeteken belül folyó osztályharc összetalálkozhat egy, a különböző nemzetek között folyó és ugyanezen osztályharc szülte háborúval, s éppen ezért nem tagadhatjuk a forradalmi háborúk, vagyis az olyan háborúk lehetőségét, amelyek az osztályharcból fakadtak, amelyeket forradalmi osztályok viselnek és amelyeknek kétségtelen, közvetlen forradalmi jelentőségük van. Annál kevésbé tagadhatjuk ezt, mivel az európai forradalmak történetében a legutóbbi évszázad, mintegy 125—135 esztendő folyamán, a túlnyomóan reakciós háborúk mellett, voltak forradalmi háborúk is, például a francia forradalmi néptömegek háborúja az egyesült, monarchista, elmaradt, feudális és félfeudális Európa ellen. És jelenleg nincs a tömegek félrevezetésére elterjedtebb módszer Nyugat-Európában, a legutóbbi időben pedig nálunk Oroszországban is, mint az, hogy a forradalmi háborúk példájára hivatkozva csapják be őket. Háború és háború közt különbség van. Meg kell értenünk, hogy milyen történelmi feltételekből fakadt a jelenlegi háború, milyen osztályok viselik, milyen célból. Ha ezt nem értettük meg, akkor a háborúval kapcsolatos minden elgondolásunkat teljes meddőségre kárhoztatjuk, tisztán szószátyár és terméketlen vitákba fullasztjuk. Ezért, ha már a háború és a forradalom összefüggésének kérdését választották témájuknak, legyen

szabad részletesen kitérnem a kérdésnek erre a vonatkozására.

Közismert az a mondás, amely Clausewitztől, az egyik leghíresebb hadbölcseleti és hadtörténeti írótól származik, s így hangzik: „A háború a politika folytatása más eszközökkel".[38] Ez a mondás olyan írótól származik, aki tanulmányozta a háborúk történetét és ebből a történelemből — nem sokkal a napóleoni háborúk korszaka után — filozófiai tanulságokat vont le. Ez az író, akinek alapeszméit napjainkban minden gondolkodó ember feltétlenül magáévá tette, már mintegy 80 esztendővel ezelőtt harcolt az ellen a nyárspolgári és ostoba előítélet ellen, amely szerint a háború elválasztható az illető kormányok, az illető osztályok politikájától, amely szerint a háború akár csak egy esetben is úgy tekinthető, mint egyszerű támadás, a béke felborítása, majd ennek a felborított békének helyreállítása. Hajbakaptak és kibékültek! Ezt a felületes és ostoba nézetet már évtizedekkel ezelőtt megcáfolták és megcáfolhatja bármely háborús történelmi korszak minden, valamennyire is figyelmes elemzése.

A háború a politika folytatása más eszközökkel. Minden háború elválaszthatatlanul azzal a politikai renddel függ össze, amelyből fakad. Azt a politikát, amelyet egy bizonyos hatalom, s ezen a hatalmon belül egy bizonyos osztály a háború előtt hosszú időn át folytatott, ugyanez az osztály elkerülhetetlenül és holtbizonyosan tovább folytatja a háború alatt is, csak éppen tevékenysége formáját változtatja meg.

A háború a politika folytatása más eszközökkel. Amikor a francia forradalmi városi lakosság és forradalmi parasztság a XVIII. század végén forradalmi úton megdöntötte a monarchiát és megteremtette a demokratikus köztársaságot, leszámolt uralkodójával és forradalmi módon leszámolt földbirtokosaival is — a forradalmi osztálynak ez a politikája az önkényuralmi, cári, királyi, félfeudális Európa valamennyi többi részét is szükségszerűen alapjaiban megrendítette. S a Franciaországban győzelmes forradalmi osztály e politikájának elkerülhetetlen folytatásai voltak azok a háborúk, amelyekben

Európa valamennyi monarchikus nemzete szembefordult a forradalmi Franciaországgal, létrehozta híres koalícióját és ellenforradalmi háborút indított Franciaország ellen. Ahogyan akkor a francia forradalmi nép az országon belül először fejtett ki évszázadokon át nem tapasztalt maximális forradalmi energiát, a XVIII. század végi háborúban is ugyanolyan hatalmas forradalmi alkotóerőről tett tanúságot azzal, hogy átalakította a stratégia egész rendszerét, félredobta a háború minden régi törvényét és szokásait, a régi hadsereg helyett új, forradalmi, népi hadsereget teremtett és új stratégiát hozott létre. Ez a példa, úgy vélem, különösen figyelemre méltó, mert szemléletesen mutatja azt, amiről a polgári lapok publicistái most lépten-nyomon megfeledkeznek akkor, amikor azoknak a teljesen fejletlen tömegeknek előítéleteire és nyárspolgári tudatlanságára spekulálnak, amelyek nem értik meg, hogy minden háború elválaszthatatlan gazdasági és történeti összefüggésben van az egyes országoknak, az egyes osztályoknak a háborút megelőző politikájával, annak az osztálynak a politikájával, amely a háború előtt uralkodott és úgynevezett „békés" eszközökkel biztosította céljainak elérését. Úgynevezett — mert azokat a vérengzéseket, amelyek például a gyarmatok fölötti „békés" uralomhoz rendszerint szükségesek, aligha lehet békéseknek nevezni.

Európában béke honolt, de azért maradt fenn a béke, mert az európai népek a gyarmati lakosság százmilliói fölött való uralmukat csak állandó, szakadatlan, soha nem szünetelő háborúk révén tudták biztosítani, amelyeket mi, európaiak, nem is tekintünk háborúnak, mivel igen gyakran egyáltalában nem háborúhoz, hanem fegyvertelen népek brutális lemészárlásához, kiirtásához hasonlítottak. A dolog lényege azonban éppen az, hogy a jelenlegi háború megértéséhez mindenekelőtt nagy vonásaiban szemügyre kell vennünk az európai hatalmak politikáját egészében véve. Nem egyes példákat, egyes eseteket kell kiragadnunk, amelyeket mindig könnyű kiszakítani a társadalmi jelenségek összefüggéseiből, s amúgy is értéktelenek, mivel ugyanilyen könnyen fel lehet hozni egy ellenkező példát. Nem, az európai államok egész

rendszerének egész politikáját gazdasági és politikai kölcsönös összefüggésében kell megvizsgálni ahhoz, hogy megértsük, hogyan következett ebből a rendszerből elháríthatatlanul és elkerülhetetlenül a jelenlegi háború.

Állandóan megfigyelhetünk olyan törekvéseket, különösen a tőkés lapoknál — akár monarchisták, akár köztársaságiak —, hogy a jelenlegi háborúba tőle idegen történeti tartalmat csempésszenek be. Így például a francia köztársaságban nincs elterjedtebb módszer, mint az a kísérlet, hogy úgy tüntessék fel ezt a háborút, mintha Franciaország részéről a nagy francia forradalom 1792-es háborúinak folytatása és hasonmása volna. Nincs elterjedtebb módszer a francia néptömegeknek, a francia munkásoknak és a világ munkásainak félrevezetésére, mint az, hogy annak a kornak „zsargonját", egyes jelszavait átviszik a mi korunkra, megpróbálják a dolgot úgy feltüntetni, hogy lám most is a köztársasági Franciaország védi szabadságát a monarchiával szemben. Megfeledkeznek arról a „jelentéktelen" körülményről, hogy akkor, 1792-ben, az a forradalmi osztály viselt háborút Franciaországban, amely soha nem látott forradalmat hajtott végre, a tömegek példátlan hősiességével alapjáig lerombolta a francia monarchiát és felkelt az egyesült monarchista Európa ellen, nem egyébért, hanem csakis azért, hogy folytassa forradalmi harcát.

A háború Franciaországban ama forradalmi osztály politikájának folytatása volt, amely végrehajtotta a forradalmat, kivívta a köztársaságot, addig soha nem látott erélylyel leszámolt a francia tőkésekkel és földbirtokosokkal, és ennek a politikának jegyében, ennek folytatásaként forradalmi háborút viselt az egyesült monarchista Európa ellen.

Most viszont mindenekelőtt a kapitalista hatalmak két csoportjának szövetségével van dolgunk. A legnagyobb tőkés világhatalmakkal — Angliával, Franciaországgal, Amerikával, Németországgal — van dolgunk, amelyeknek egész politikája évtizedek hosszú során át szakadatlan gazdasági versengésből állt abban a kérdésben, hogyan szerezzék meg a világuralmat, hogyan nyomják el a kis népeket, hogyan biztosítsanak

maguknak háromszoros és tízszeres profitot a banktőke után, amely az egész világot befolyásának hálójába kerítette. Ebben rejlik Anglia és Németország igazi politikája. Ez az, amit hangsúlyozok. Nem lehet ezt elégszer hangsúlyozni, mert ha erről megfeledkezünk, semmit nem érthetünk meg a jelenlegi háborúból és akkor tehetetlenekké válunk, kiszolgáltatjuk magunkat bármelyik burzsoá publicistának, aki hazug frázisokkal hozakodik elő.

A legnagyobb tőkés óriások mindkét csoportjának igazi politikáját — azaz Anglia és Németország politikáját, amelyek szövetségeseikkel együtt egymásra támadtak — a háború előtti jó néhány évtizedre visszanyúlva egészében kell tanulmányozni és megérteni. Ha ezt elmulasztanók, nemcsak hogy a tudományos szocializmus és általában minden társadalomtudomány alapkövetelményéről feledkeznénk meg, hanem annak lehetőségétől is megfosztanók magunkat, hogy bármit is megértsünk a jelenlegi háborúból. Kiszolgáltatnók magunkat Miljukovnak, a csalónak, aki a népek sovinizmusát és egymás elleni gyűlöletét szítja olyan módszerekkel, amelyeket kivétel nélkül mindenütt felhasználnak, olyan módszerekkel, amelyekről az előadásom elején említett Clausewitz nyolcvan esztendővel ezelőtt írt és amelyekkel kapcsolatban már akkor kigúnyolta azt a felfogást, hogy — a népek békén éltek, azután hajbakaptak! Mennyire igaza van! Vagy talán meg lehet magyarázni a háborút anélkül, hogy összefüggésbe hoznók valamely adott államnak, valamely adott államcsoportnak, bizonyos osztályoknak a háborút megelőző politikájával? Még egyszer ismételem: ez az alapvető kérdés, amelyről állandóan megfeledkeznek, s amelynek meg nem értése az oka annak, hogy a háborúval kapcsolatos viták kilenctizede üres civakodássá és szócséplésé fajul. Azt mondjuk: ha önök nem tanulmányozták a hadviselő hatalmak mindkét csoportjának sok évtizedes politikáját — hogy elkerülhessék a véletleneket, az egyes példák kiragadását —, ha nem mutatták ki ennek a háborúnak összefüggését a háborút megelőző politikával, akkor semmit sem értettek meg ebből a háborúból!

Ez a politika pedig egyetlen egy dolgot mutat: szakadatlan gazdasági versengést két roppant világhatalom, két kapitalista gazdaság között. Az egyik oldalon — Anglia, az az állam, amely a földteke nagyobb részén uralkodik, az az állam, amely gazdagság szempontjából az első helyen áll, amely ezt a gazdagságot nem annyira munkásainak munkájával hozta létre, mint inkább mérhetetlen kiterjedésű gyarmatainak kizsákmányolásával, azoknak az angol bankoknak mérhetetlen erejével, melyek valamennyi többi bank élén néhány — talán három, négy, öt — olyan bank-óriásból álló csoporttá alakultak, amelyek sok száz milliárd rubellel rendelkeznek, még pedig úgy, hogy túlzás nélkül elmondhatjuk: nincs olyan kis földdarab az egész földtekén, amelyre ez a tőke rá ne tette volna vaskezét, nincs olyan kis földdarab, amelyet ne hálózott volna be ezer szállal az angol tőke. Ez a tőke a XIX. sz. végén és a XX. sz. elején olyan méretűvé nőtt, hogy működési körét messze az egyes országok határain túlra terjesztette ki, és hallatlan vagyonnal rendelkező bankóriásokból álló csoportot alakított. Miután megteremtette ezt a néhány bankot, ennek a hálózatnak segítségével sok száz milliárd rubellel behálózta az egész világot. Ez a lényege Anglia gazdaságpolitikájának és Franciaország gazdaságpolitikájának, amelyről maguk a francia írók, például a jelenleg volt-szocialisták vezetése alatt álló l'Humanité-nak[39] a munkatársai, már néhány évvel a háború előtt azt írták (például, nem más mint Lysis, a híres pénzügyi szakíró): „Franciaország — finánemonarchia, Franciaország — finánc-oligarchia, Franciaország — a világ uzsorása."

Másrészt, ezzel a főként angol—francia csoporttal szemben fellépett egy másik, még ragadozóbb, még rablóbb jellegű csoport — azoknak a csoportja, akik akkor jutottak el a kapitalisták terített asztalához, amikor már minden helyet elfoglaltak, akik azonban a tőkés termelés fejlesztésének új módszereit vetették harcba, a jobb technikát, a páratlan szervezettséget, amely a régi kapitalizmust, a szabadverseny korának kapitalizmusát, az óriási trösztök, szindikátusok, kartellek kapitalizmusává alakította át. Ez a csoport beve-

zette a tőkés termelés államosításának elveit, a kapitalizmus óriási erőinek egyesítését az állam óriási erőivel egyetlen olyan gépezetté, amely az emberek tízmillióit állítja be az államkapitalizmus egységes szervezetébe. Ez az a több évtizedre terjedő gazdaságtörténet és diplomácia-történet, amelyet senki sem hagyhat figyelmen kívül. Csak ez mutatja meg önöknek a háború kérdésének helyes megoldásához vezető utat, és vezeti önöket arra a következtetésre, hogy a jelenlegi háború szintén azoknak az osztályoknak a politikájából fakad, amelyek ebben a háborúban hajbakaptak, két óriás politikájából, amelyek már jóval a háború előtt az egész világra, valamennyi országra kivetették pénzügyi kizsákmányolásuk hálóját és gazdaságilag az egész világot felosztották egymás közt a háború előtt. Össze kellett ütközniük, mert ennek az uralomnak az újrafelosztása a kapitalizmus szempontjából elkerülhetetlenné vált.

A régi felosztás azon alapult, hogy Anglia korábbi versenytársait néhány évszázad folyamán tönkretette. Korábbi versenytársa volt Hollandia, amely az egész világon uralkodott, korábbi versenytársa volt Franciaország, amely mintegy száz éven át viselt háborút az uralomért. Anglia hosszú háborúk útján szilárdította meg, gazdasági ereje alapján, kereskedelmi tőkéjének erejét, sehol sem vitatott világuralmát. Megjelent az új rabló, 1871-ben létrejött az új kapitalista hatalom, amely hasonlíthatatlanul gyorsabban fejlődött, mint Anglia. Ez — alapvető tény. Egyetlen olyan gazdaságtörténeti könyvet sem találnak, amely ne ismerné el ezt a vitathatatlan tényt — Németország gyorsabb fejlődését. A német kapitalizmus gyors fejlődése annak a fiatal és erőteljes rablónak a fejlődése volt, amely megjelent az európai hatalmak szövetségében és azt mondta: „Tönkretettétek Hollandiát, legyőztétek Franciaországot, kezetekbe kaparintottátok a fél világot — méltóztassatok kiadni nekünk a bennünket megillető részt." De mit jelent az, hogy „bennünket megillető rész"? Hogyan lehet ezt meghatározni a tőkés világban, a bankok világában? Az erőt ott a bankok száma határozza meg, az erőt ott úgy határozzák meg, ahogy az ame-

rikai milliárdosok egyik lapja, teljes amerikai őszinteséggel, teljes amerikai cinizmussal meghatározta. Ez a lap kijelentette: „Európában háború folyik a világuralomért. A világuralomhoz két dolog kell: dollárok és bankok. Dollárjaink vannak, bankokat majd alapítunk és uralkodni fogunk a világon." Ez az amerikai milliárdosok vezető lapjának a nyilatkozata. Meg kell mondanom, hogy a felfuvalkodott és pökhendi milliárdosnak ebben az amerikaiasan cinikus mondatában ezerszer több igazság van, mint azoknak a burzsoá hazudozóknak ezer cikkében, akik úgy tüntetik fel ezt a háborút, mint valamiféle nemzeti érdekekért, nemzeti kérdésekért viselt háborút, és más hasonló nyilvánvaló hazugságokat állítanak, amelyek elvetik az egész történelmet, s egyes példákat ragadnak ki, mint például azt, hogy a német rabló rávetette magát Belgiumra. Ez a példa, kétségkívül, igaz. Igen, a rablóknak ez a csoportja hallatlan brutalitással rárontott Belgiumra, de ugyanazt tette, amit a rablók másik csoportja tegnap más módszerekkel tett és ma más nemzetekkel szemben tesz.

Amikor az annexiók kérdéséről vitatkozunk — hiszen ez a kérdés hozzátartozik ahhoz, amit megpróbáltam önök előtt röviden kifejteni, mint a jelenlegi háborút kiváltó gazdasági és diplomáciai viszonyok történetét —, amikor az annexiókról vitatkozunk, mindig megfeledkezünk arról, hogy rendszerint éppen ez az, amiért ez a háború folyik: a hódítások felosztásáért, vagy hogy népszerűbben fejezzem ki magam, annak a zsákmánynak a felosztásáért, amelyet a rablók két csoportja összeharácsolt. És amikor az annexiókról vitatkozunk, állandóan találkozunk olyan módszerekkel, amelyek tudományos szempontból semmiféle kritikát sem bírnak ki, társadalmi-publicisztikai szempontból pedig csak durva csalásnak nevezhetők. Kérdezzenek meg egy orosz soviniszta vagy szociálsoviniszta, és az nagyszerűen elmagyarázza önöknek, hogy mi az annexió Németország részéről — ezt pompásan érti. De sohasem válaszol önöknek, ha arra kérik, hogy olyan általános formában határozza meg az annexiót, amely érvényes mind Németországra, mind Angliára, mind Orosz-

országra. Ezt sohasem teszi meg! És amikor a Recs című lap (hogy áttérjünk az elméletről a gyakorlatra) a mi lapunkat, a Pravdát gúnyolva azt mondta: „Ezek a pravdisták Kurlandot annektált területnek tekintik! hogyan lehet ilyen emberekkel szóba állni?", s amikor mi azt feleltük: „Szíveskedjék az annexiót úgy meghatározni, hogy érvényes legyen mind a németekre, mind az angolokra, mind az oroszokra és hozzátesszük, hogy vagy kitér ez elől, vagy pedig azonnal leleplezzük"*[40] — a Recs elhallgatott. Állítjuk, hogy egy lap sem határozta meg soha az annexiót úgy, sem azoké a soviniszták általában, akik egyszerűen azt mondják, hogy védeni kell a hazát, sem a szociálsoviniszták, hogy a meghatározás Németországra is, Oroszországra is vonatkozott volna, úgy, hogy bármelyik félre alkalmazható lett volna. És nem is határozhatják meg, mert ez a háború mindkét részről, mindkét hadviselő csoport részéről az annexiók, vagyis a hódítások, a kapitalista rablás politikájának folytatása. Érthető ezért, hogy annak a kérdésnek, hogy e két rabló közül melyik rántott először kést, számunkra nincs semmi jelentősége. Vizsgálják meg mindkét csoport tengerészeti és katonai kiadásainak néhány évtizedes történetét, vizsgálják meg azoknak a kis háborúknak a történetét, amelyeket a nagy háborúk előtt viseltek, s amelyek azért „kis háborúk", mert kevés európai pusztult el bennük, ezzel szemben százezrével pusztultak el azoknak a népeknek a fiai, amelyeket elnyomtak, és amelyek az ő szempontjukból nem is számítanak népeknek (holmi ázsiaiak, afrikaiak — hát egyáltalában népek ezek?); e népek ellen úgy viseltek háborút, hogy ezek fegyvertelenek voltak és géppuskatűzzel kaszálták őket. Hát háború ez? Ez tulajdonképpen nem is háború, erről meg lehet feledkezni. Így akarják teljesen félrevezetni a néptömegeket.

Ebben a háborúban azoknak a hódításoknak, egész népek lemészárlásának, hallatlan kegyetlenkedéseknek a politikája folytatódik, amelyeket a németek és az angolok Afrikában, az angolok és az oroszok Perzsiában hajtottak végre — nem

* Lásd Lenin Művei 24. köt., 17—18. old. — *Szerk.*

tudom, melyikük nagyobb mértékben — s amelyek miatt a német tőkések ellenségnek tekintették őket. Hogy-hogy, ti erősek vagytok, mert gazdagok vagytok? De mi erősebbek vagyunk, és ezért ugyanolyan „szent" jogunk van arra, hogy raboljunk. Ebben csúcsosodik ki az angol és a német finánctőke igazi története, a háborút megelőző évtizedekben. Ez az orosz—német, orosz—angol és német—angol kapcsolatok története. Ez a nyitja annak a kérdésnek, hogy miért viselnek háborút. Ezért szemfényvesztés és csalás az a dajkamese, amelyet a háború kitörésének okairól terjesztenek. Megfeledkezve a finánctőke történetéről, megfeledkezve arról, hogyan érlelődött ez az újrafelosztásért folyó háború, egyszerűen a következőképpen tüntetik fel a dolgot: két nép békésen éldegélt, azután — egyes népek támadóként léptek fel, más népek védekezni kezdtek. Elfelejtik az egész tudományt, elfelejtik a bankokat, a népeket fegyverbe szólítják, fegyverbe szólítják a parasztságot, amely nem tudja, hogy mi fán terem a politika. Védekezni kell — ez minden! Ha így gondolkoznak, akkor az lenne a logikus, ha betiltanának minden lapot, elégetnének minden könyvet, és megtiltanák, hogy a sajtó foglalkozzék az annexiókkal — ezen az úton eljuthatnak az annexiók ilyen felfogásának igazolásához. Nem mondhatják meg az igazat az annexiókról, mert mind Oroszország, mind Anglia, mind Németország egész története az annexiókért folytatott szakadatlan, kíméletlen, véres háborúk története. Perzsiában és Afrikában kíméletlen háborúkat viseltek a liberálisok, akik megkorbácsoltatták Indiában a politikai elítélteket azért, mert olyan követeléseket merészeltek felállítani, amilyenekért nálunk Oroszországban harcoltak. A francia gyarmati csapatok szintén elnyomták a népeket. Ez az előtörténet, ez a soha nem látott fosztogatás igazi története! Ezeknek az osztályoknak ez a politikája az, amelynek a folytatása a jelenlegi háború. Ezért nem felelhetik az annexiók kérdésére azt, amit mi felelünk, amikor azt mondjuk: minden olyan nép, amely nem többségének szabad akaratából, hanem az uralkodónak vagy a kormánynak döntése alapján csatlakozott egy másik néphez — annektált nép, leigázott nép.

Lemondani az annexiókról annyi, mint minden népnek megadni azt a jogot, hogy külön államot alkosson, vagy szövetségben éljen azzal, akivel akar. Az ilyen felelet, minden valamennyire is öntudatos munkás számára, teljesen világos.

Azoknak a határozatoknak bármelyikében, amelyeket tucatszámra szavaznak meg és tesznek közzé, például a Zemlja i Volja[41] című lapban, a következő, rosszul megfogalmazott feleletet találják: nem akarunk olyan háborút, amelyet más népek fölötti uralomért viselnek, mi szabadságunkért harcolunk — így beszél minden munkás és paraszt, s ezzel a munkásnak, a dolgozó embernek a háborúról alkotott véleményét fejezi ki. Ezzel azt mondják: ha a háború a dolgozók érdekében, a kizsákmányolók ellen folyna, mi a háború mellett lennénk. Akkor mi is a háború mellett foglalnánk állást és nincs az a forradalmi párt, amely ellene lehetne az ilyen háborúnak. E nagyszámú határozat szerzőinek nincs igazuk, mert úgy képzelik el a dolgot, mintha a háborút ők viselnék. Mi katonák, mi munkások, mi parasztok szabadságunkért harcolunk. Sohasem fogom elfelejteni azt a kérdést, amelyet egy népgyűlés után intézett hozzám egyikük: „Miért beszél egyre a tőkések ellen? Hát én talán tőkés vagyok? Mi — munkások vagyunk, mi a szabadságunkat védjük." Nem igaz — önök azért háborúskodnak, mert engedelmeskednek kapitalista kormányuknak, a háborút nem a népek, hanem a kormányok viselik. Nem csodálkozom, ha valamelyik munkás vagy paraszt, aki nem tanulmányozta a politikát, akinek nem volt része abban a szerencsében vagy balszerencsében, hogy kifürkészhette volna a diplomácia titkait, hogy alaposan áttekintette volna ennek a pénzügyi rablásnak (hacsak Perzsia Oroszország és Anglia általi elnyomásának) képét, nem csodálkozom, hogy megfeledkezik erről a történelemről, hogy naivan megkérdi: mi dolgom van nekem a tőkésekkel, ha én háborúskodom? Nem érti a háború és a kormány közötti összefüggést, nem érti, hogy a háborút a kormány viseli, ő pedig az az eszköz, amelyet a kormány felhasznál. Nevezheti magát forradalmi népnek, írhat ékesszóló határozatokat — az oroszok számára ez sokat jelent, hiszen

az ilyesmi csak nemrég vált lehetővé. Nemrégen jelent meg az Ideiglenes Kormány „forradalmi" nyilatkozata. Ez nem változtat a dolgon, és más népek, amelyek tapasztaltabbak nálunk a tömegeknek a tőkések által, „forradalmi" kiáltványok írása útján történő becsapása művészetében, régen megdöntöttek ezen a téren minden világrekordot. Ha megvizsgáljuk a francia köztársaság parlamentjének történetét, attól az időtől fogva, hogy Franciaország a cárizmust támogató köztársasággá vált — a francia parlament történetének évtizedei alatt tucatnyi példát találunk arra, hogy a legszebb szavakkal teletűzdelt kiáltványok a legocsmányabb gyarmati és pénzügyi fosztogatás politikáját leplezték. A francia harmadik köztársaság egész története ennek a fosztogatásnak a története. Ezek a forrásai a jelenlegi háborúnak. Ez nem a tőkések rosszakaratának, nem az uralkodók valamiféle hibás politikájának a következménye. Ez a felfogás helytelen volna. Nem, ezt a háborút elkerülhetetlenül idézte elő az óriási módon megnőtt nagykapitalizmusnak, különösen a bankkapitalizmusnak az a fejlődése, amely oda vezetett, hogy mintegy négy berlini és öt vagy hat londoni bank uralkodik az egész világon, magukhoz ragadnak minden anyagi eszközt, pénzügyi politikájukat alátámasztják az egész fegyveres erővel és végül, hallatlanul brutális összecsapásban mérték össze erejüket azért, mert már nincs szabadon elfoglalható terület. Vagy az egyiknek, vagy a másiknak le kell mondania gyarmatai birtoklásáról. Az ilyen kérdések ebben a tőkés világban nem szabad megegyezés útján oldódnak meg. Ezt csak háború útján oldhatják meg. Ezért nevetséges dolog az egyik vagy a másik koronás rablót vádolni. Ezek a koronás rablók valamennyien egyformák. Ezért értelmetlen dolog az is, ha az egyik vagy a másik ország tőkéseit vádolják. Ők csak abban bűnösök, hogy ezt a rendszert megteremtették. De ami történik, megfelel mindazoknak a törvényeknek, amelyeket a civilizált állam minden erejével védelmez. „Teljes mértékben jogom van ehhez, részvényeket vásárolok. A világ minden bírósága, minden rendőrsége, minden állandó hadserege, minden hajóhada megvédi ezt a részvényeimhez való

szent jogomat." Ha olyan bankok létesülnek, amelyek száz meg százmillió rubelt forgatnak, ha ezek a bankok a fosztogatás hálóját kivetették az egész világra, ha ezek a bankok élethalálharcban ütköztek össze — ki a bűnös? Keresd a bűnöst! A kapitalizmus félévszázados fejlődése a bűnös ebben és nincs más kivezető út, mint a tőkések uralmának megdöntése és a munkásforradalom. Ehhez a válaszhoz jutott el pártunk a háború elemzése alapján, ezért mondjuk mi: az annexiók fölöttébb egyszerű kérdését is annyira összezavarták, a burzsoá pártok képviselői annyit hazudtak, hogy úgy tüntethetik fel a dolgot, mintha Kurland nem Oroszország által annektált terület volna. Kurlandot és Lengyelországot ez a három koronás rabló együtt osztotta fel. Száz évig osztozkodtak, az eleven húsba vájták fogukat, s az orosz rabló nagyobb darabot szakított le, mert akkor ő volt az erősebb. De amikor a fiatal rablóból, az akkori felosztás részvevőjéből, erős tőkés hatalom fejlődött ki — Németország, ez azt mondta: gyerünk, osztozzunk újra! Ti meg akarjátok tartani a régit? Azt gondoljátok, hogy erősebbek vagytok? Ám mérjük össze erőnket!

Ez a lényege ennek a háborúnak. A felhívás — „mérjük össze erőnket!" — természetesen csupán a fosztogatás több évtizedes politikáját, a nagy bankok politikáját fejezi ki. Ez az oka annak, hogy a bármely munkás és paraszt számára egyszerű és érthető igazságot az annexiókról senki sem mondhatja úgy meg, mint mi. Ez az oka annak, hogy a szerződések kérdését, amely annyira egyszerű, az egész sajtó oly szemérmetlenül összezavarta. Önök azt mondják, hogy nálunk forradalmi kormány van, hogy ebbe a forradalmi kormányba csaknem teljesen szocialista, narodnyik és mensevik miniszterek léptek be. De amikor az annexiók nélküli békéről nyilatkoznak, csak éppen azzal a feltétellel, hogy nem határozzák meg, mi az annexiók nélküli béke (ez azt jelenti, a németek által annektált területeket elvenni, a mieinket pedig megtartani) — mi azt mondjuk: mit ér az önök „forradalmi" kormánya, mit érnek kiáltványaik, nyilatkozataik arról, hogy nem akarnak hódító háborút, ha ugyanakkor offenzívára

szólítják fel a hadsereget? Vajon önök nem tudják, hogy szerződéseink vannak, s hogy ezeket Véres Miklós kötötte izigvérig rabló módszerekkel? Önök ezt nem tudják? Olyan munkásoknak és parasztoknak, akik nem raboltak, akik nem olvastak okos könyveket, megbocsátható, hogy ezt nem tudják, de amikor ugyanezt tanult kadetok prédikálják, ők jól tudják, mit tartalmaznak ezek a szerződések. Ezek a szerződések — „titkosak", de valamennyi ország diplomáciai sajtója beszél róluk. „Te a tengerszorosokat kapod, te — Örményországot, te — Galíciát, te — Elzász-Lotaringiát, te — Triesztet, mi pedig véglegesen felosztjuk Perzsiát." A német tőkések meg azt mondják: „Én pedig elfoglalom Egyiptomot, én pedig leigázom az európai népeket, ha nem adjátok vissza gyarmataimat, mégpedig kamatostól." A részvény — olyasvalami, ami kamatok nélkül elképzelhetetlen. Ez az oka annak, hogy a szerződések kötése, amely olyan egyszerű és világos kérdés, égbekiáltó, hallatlan, pimasz hazugságok tömegét váltotta ki valamennyi tőkés lap hasábjain.

Nézzék meg a Gyeny[42] mai számát. Vodovozov, aki semmiképpen sem vádolható bolsevizmussal, de becsületes demokrata: kijelenti: ellensége vagyok a titkos szerződéseknek, engedjék meg, hogy beszéljek a Romániával kötött szerződésről. Van titkos szerződés Romániával, s ez abban áll, hogy Románia számos idegen népet fog kapni, ha a szövetségesek oldalán vesz részt a háborúban. Szakasztott mása ennek más szövetségesek valamennyi szerződése. Szerződés nélkül nem fognának hozzá ahhoz, hogy mindenkit leigázzanak. Ahhoz, hogy ezeknek a szerződéseknek tartalmát megismerjük, nem kell a szaklapokban kutatnunk. Elegendő felidézni a gazdaságtörténetnek és a diplomácia történetének fő tényeit ahhoz, hogy megismerjük ezeket a szerződéseket. Hiszen Ausztria évtizedeken át szorongatta a Balkánt, hogy elnyomójává váljék... S ha a háborúban összecsaptak, ez azért történt, mert szükségképpen össze kellett csapniok. Ez az oka annak, hogy Miljukov volt miniszter és Tyerescsenko jelenlegi miniszter (az egyik — szocialista miniszterek nélküli kormányban, a másik olyan kormányban, amelyben számos

majdnem-szocialista miniszter van) a néptömegeknek a szerződések közzétételére vonatkozó, és egyre erélyesebbé váló minden felhívására kijelentik: a szerződések nyilvánosságra hozatala szakítást jelent a szövetségesekkel.

A szerződéseket tehát nem lehet nyilvánosságra hozni, mert ezek mindannyian — egyazon rablóbanda tagjai. Egyetértünk Miljukovval és Tyerescsenkóval abban, hogy a szerződéseket nem lehet nyilvánosságra hozni. Ebből két különböző következtetést vonhatunk le. Ha egyetértünk Miljukovval és Tyerescsenkóval abban, hogy a szerződéseket nem lehet nyilvánosságra hozni, mi következik ebből? Ha a szerződéseket nem lehet nyilvánosságra hozni, akkor támogatni kell a kapitalista minisztereket a háború folytatásában. A másik következtetés pedig így hangzik: minthogy maguk a tőkések a szerződéseket nem hozhatják nyilvánosságra, meg kell dönteni a tőkéseket. Hogy e következtetések közül melyiket tekintik helyesebbnek, kérem, döntsék el maguk, de kérem, hogy feltétlenül fontolják meg a következményeket. Aki úgy okoskodik, mint a narodnyik és mensevik miniszterek, a következő eredményre jut: ha a kormány azt mondja, hogy a szerződéseket nem lehet nyilvánosságra hozni, akkor újabb kiáltványt kell kibocsátani. A papír még nem annyira drága, hogy ne lehessen újabb kiáltványokat írni. Megírjuk az új kiáltványt és megindítjuk az új offenzívát. Miért? Mi célból? Ki fogja megszabni ezeket a célokat? A katonákat felhívják arra, hogy hajtsák végre a Romániával és Franciaországgal kötött rablószerződéseket. Küldjék el Vodovozovnak ezt a cikkét a frontra, és azután panaszkodjanak: ezek mind bolsevikok, bizonyára a bolsevikok találták ki a Romániával kötött szerződést. De akkor nemcsak a Pravdát kell eltörölni a föld színéről, hanem száműzetésbe kell küldeni még Vodovozovot is, azért, mert történelmet tanult, el kell égetni Miljukov valamennyi könyvét, e rendkívül veszélyes könyveket. Próbálják felütni a „népszabadság"[43] pártja vezérének, a volt külügyminiszternek bármelyik könyvét. Jó könyvek. Miről szólnak? Arról, hogy Oroszországnak „joga" van a tengerszorosokra, Örményországra, Galíciára, Kelet-Porosz-

országra. Mindent elosztott, még térképet is mellékelt. Nemcsak a bolsevikokat meg Vodovozovot kell Szibériába küldeni, azért mert ilyen forradalmi cikkeket írnak, el kell égetni Miljukov könyveit is, mert ha most egyszerű idézetgyűjteményt állítunk össze Miljukovnak ezekből a könyveiből, és kiküldjük a frontra, egyetlen gyújtó kiáltvány sem váltana ki olyan gyújtó hatást, mint ez a gyűjtemény.

A szerint a rövid vázlat szerint, melyet mai előadásom számára készítettem, most még csak a „forradalmi honvédelem" kérdésére kell kitérnem. Azt hiszem, hogy mindazok után, amiket alkalmam volt itt önöknek elmondani, már elég, ha röviden beszélek erről a kérdésről.

„Forradalmi honvédelemnek" a háború olyan leplezését nevezik, amely arra való hivatkozással történik, hogy hiszen mi forradalmat csináltunk, hiszen mi forradalmi nép vagyunk, nálunk — forradalmi demokrácia van. De milyen választ adunk mi erre a kérdésre? Milyen forradalmat csináltunk? Elkergettük Miklóst. Ez a forradalom nem volt nagyon nehéz, az olyan forradalomhoz viszonyítva, amely az egész földbirtokos- és tőkésosztályt döntené meg. Ki került hatalomra forradalmunk után? A földbirtokosok és a tőkések — ugyanazok, akik Európában már hosszú idő óta hatalmon vannak. Európában száz évvel ezelőtt játszódtak le ezek a forradalmak, a Tyerescsenkók, Miljukovok és Konovalovok ott már régen hatalmon vannak, és semmiféle jelentősége sincs annak, hogy fizetik-e szegény kis uralkodójuk civillistáját[44] vagy lemondanak erről a fényűzésről. A bank bank marad, akár koncessziókba fektetik a sok tőkét, akár nem, a profit profit marad, akár köztársaság van, akár monarchia. Ha valamelyik barbár ország olyan vakmerő volna, hogy nem engedelmeskedne a mi civilizált tőkénknek, amely olyan gyönyörű bankokat állít fel a gyarmatokon, Afrikában, Perzsiában, ha valamelyik barbár nép nem engedelmeskedne a mi civilizált bankunknak, akkor oda csapatokat küldünk ki, amelyek meghonosítják a kultúrát, a rendet és a civilizációt, mint Ljahov tette Perzsiában,[45] s mint a francia „köztársasági" csapatok tették, amelyek ugyanolyan kegyetlenül pusztítot-

ták Afrika népeit. A dolog egyre megy: ez ugyanaz a „forradalmi honvédelem", csakhogy az öntudatlan nagy néptömegeknél nyilvánul meg, amelyek nem látják a háború és a kormány összefüggését, nem tudják, hogy ezt a politikát szerződések szentesítik. A szerződések megmaradtak, a bankok megmaradtak, a koncessziók megmaradtak. Oroszországban a kormányban osztályuk legjobbjai ülnek, de ez a világháború jellegén egyáltalán semmit sem változtatott. Az új „forradalmi honvédelem" a forradalom nagy fogalmával csupán leplezi a szennyes és undorító szerződések miatt folyó szennyes és véres háborút.

Az orosz forradalom nem változtatta meg a háborút, de olyan szervezeteket teremtett, amilyenek egyetlen országban sincsenek, és a nyugati forradalmak többségében nem voltak. A legtöbb forradalom megelégedett azzal, hogy a mi Tyereszcsenkóink és Konovalovaink kormányához hasonló új kormány jött létre, ezzel szemben az ország passzív és szervezetlen maradt. Az orosz forradalom tovább ment. Ebben a tényben rejlik a csírája annak a lehetőségnek, hogy legyőzze a háborút. Ez a tény abban áll, hogy a „majdnem szocialista" miniszterekből álló kormányon kívül, az imperialista háború kormányán, az offenzíva kormányán, az angol—francia tőkével összeköttetésben álló kormányon kívül, ettől függetlenül Oroszország-szerte megvan a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjének hálózata. Ez az a forradalom, amely még nem mondotta ki az utolsó szót. Ez az a forradalom, amilyen Nyugat-Európában ilyen körülmények között nem volt. Ez a szervezete azoknak az osztályoknak, amelyeknek valóban nincs szükségük annexiókra, amelyeknek nincsenek milliós bankbetétjeik, amelyek csakugyan nincsenek érdekelve abban, hogy Ljahov orosz ezredes és az angol liberális nagykövet jól osztotta-e fel Perzsiát. Ez a záloga annak, hogy ez a forradalom tovább mehet. Az, hogy azok az osztályok, amelyek valóban nincsenek érdekelve az annexiókban — a tőkés kormánnyal szemben tanúsított rendkívül hiszékeny magatartásuk ellenére, a szörnyű zűrzavar, a szörnyű csalás ellenére, amely magának a „forradalmi honvédelemnek"

a fogalmában rejlik, annak ellenére, hogy támogatják a kölcsönt, támogatják az imperialista háború kormányát, mindezek ellenére —, olyan szervezeteket tudtak teremteni, amelyekben az elnyomott osztályok tömegei vannak képviselve. Ezek a szervezetek — a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei, amelyek Oroszország nagyon sok helyén sokkal tovább jutottak forradalmi munkájukban, mint Petrográdban. Egészen természetes ez, mert Petrográdban van a tőkések központi szerve.

És ha Szkobelev tegnapi beszédében azt mondta: elveszszük az egész profitot, elvesszük 100%-ig, ez azért volt, mert nagyot akart mondani, miniszter módra nagyot akart mondani. Ha megnézik a Recs mai számát, látni fogják, milyen álláspontot foglal el a lap Szkobelev beszédének ezzel a részével kapcsolatban. Azt írja: „De hiszen ez az éhínség, a halál, szóval az egészet elveszik!" Szkobelev miniszter tovább megy, mint a legszélsőségesebb bolsevik. Rágalom az, hogy a bolsevikok a legbaloldalibbak. Szkobelev miniszter sokkal „baloldalibb". Rám a leggyalázatosabb szidalmakat szórták — állítólag azt javasoltam, hogy csaknem teljesen vetkőztessük le a tőkéseket. Legalábbis Sulgin azt mondta: „Ám vetkőztessenek le bennünket!" Képzeljék el, amint egy bolsevik odalép Sulgin polgártárshoz és le akarja vetkőztetni. Sokkal inkább vádolhatná ezzel Szkobelev minisztert. Ilyen messzire mi sohasem mentünk. Sohasem javasoltuk, hogy vegyék el a profit 100%-át. Ennek az ígéretnek mégis van értéke. Ha előveszik pártunk határozatát, látni fogják, hogy a határozatban ugyanazt javasoljuk megalapozottabb formában, amit én javasoltam. Ellenőrzés alá kell venni a bankokat,[46] azután pedig igazságos jövedelmi adókat kell kivetni.* Ez minden! Szkobelev azt javasolja, hogy egy rubelből 100 kopejkát vegyünk el. Mi semmi ehhez hasonlót nem javasoltunk és nem javaslunk. Persze, Szkobelev is csak éppen nagyot akart mondani. Nem szándéka komolyan hozzáfogni ennek megvalósításához, de ha van is ilyen szándéka, nem

* Lásd Lenin Művei 24. köt., 317. old. — *Szerk.*

hajthatja végre annál az egyszerű oknál fogva, mert mindezt megígérni és közben Tyerescsenkóval és Konovalovval barátkozni — kissé nevetséges. Elvenni a milliomosoktól jövedelmük 80—90%-át — ez lehetséges, de nem ilyen miniszterekkel. Ha a hatalom a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezében volna, azok valóban elvennék, de akkor sem az egészet — nincs szükségük erre. A jövedelem nagyobbik részét vennék el. Más államhatalom ezt nem tudja megtenni. Szkobelev minisztert a legjobb szándékok vezérelhetik. Több évtizeden át figyelemmel kísértem ezeket a pártokat, már 30 éve vagyok a forradalmi mozgalomban. Azért a legkevésbé sem vonom kétségbe jó szándékaikat. De nem erről van szó, nem a jó szándékokról van szó. A pokolba vezető út is jó szándékokkal van kikövezve. Valamennyi hivatal színültig tele van aktákkal, amelyeket a miniszter polgártársak írtak alá, és ez mit sem változtatott a dolgon. Kezdjenek hozzá, ha be akarják vezetni az ellenőrzést, kezdjenek hozzá! Programunk olyan, hogy amikor Szkobelev beszédét olvassuk, azt mondhatjuk: mi ennél többet nem követelünk. Mi sokkal mérsékeltebbek vagyunk, mint Szkobelev miniszter. Ő ellenőrzést is javasol, meg 100%-ot is. Mi 100%-ot nem akarunk elvenni, de azt mondjuk: „Ameddig nem lépnek a tettek útjára, addig nem hiszünk önöknek." Ez a különbség közöttünk: mi nem hiszünk a szavaknak és az ígéreteknek, s másoknak sem tanácsoljuk, hogy higgyenek. A parlamentáris köztársaságok tapasztalata arra tanít bennünket, hogy papiros nyilatkozatokban nem szabad bízni. Ha akarják az ellenőrzést, hozzá kell kezdeni. Egyetlen nap elegendő ahhoz, hogy az ilyen ellenőrzésről szóló törvényt kibocsássák. Minden bank alkalmazottainak szovjetje, minden gyár munkásainak szovjetje, minden párt jogot kap az ellenőrzésre. Ezt nem lehet — mondják —, ez üzleti titok, ez szent magántulajdon! Nos, ahogy tetszik, válasszanak, vagy-vagy. Ha valamennyi üzleti könyvet, számlát, a trösztök valamennyi pénzügyi műveletét meg akarják védeni, akkor nem kell fecsegni az ellenőrzésről, nem kell beszélni arról, hogy elpusztul az ország.

Németországban még rosszabb a helyzet. Oroszországban lehet kenyeret szerezni, Németországban nem lehet. Oroszországban szervezéssel sok mindent lehet tenni. Németországban már semmit sem lehet tenni. Kenyér már nincs, és az egész nép pusztulása elkerülhetetlen. Mostanában arról írnak, hogy Oroszország a pusztulás szélén áll. Ha ez így van, akkor a „szent" magántulajdon védelme — bűn. Éppen ezért, mit jelent az ellenőrzés szó? Talán elfelejtették, hogy Romanov Miklós is sokat írt az ellenőrzésről. Ezerszer is megtalálni nála az állami ellenőrzés, a társadalmi ellenőrzés, a szenátorok kinevezése szavakat. A nagyiparosok a forradalmat követő két hónap alatt egész Oroszországot kifosztották. A tőke több százszázalékos profitot vágott zsebre, minden jelentés erről tanúskodik. De amikor a munkások két hónappal a forradalom után azt „merészelték" mondani, hogy emberi módon akarnak élni, akkor az ország egész tőkés sajtója felhördült. A Recs minden száma bőszen azt ordítozza, hogy a munkások kifosztják az országot, pedig hiszen mi csak a tőkések ellenőrzését ígérjük. Nem lehetne kevesebbet ígérni, nem lehetne többet tenni? Ha önök hivatalnoki ellenőrzést akarnak, ellenőrzést ugyanolyan szervek útján, mint azelőtt, pártunk szilárd meggyőződéssel vallja, hogy ebben önöket nem szabad támogatni, még akkor sem, ha a kormányban féltucat helyett egy tucat narodnyik és mensevik miniszter ülne. Az ellenőrzést csak maga a nép valósíthatja meg. A banktisztviselők szovjetjei, a mérnökszovjetek, a munkás-szovjetek által gyakorolt ellenőrzést kell megszervezniük és ezt az ellenőrzést már holnap meg kell kezdeni. Minden hivatalnokot büntetés terhe alatt felelősségre kell vonni abban az esetben, ha ezek közül az intézmények közül bármelyiknek hamis bavallást tesz. Az ország pusztulásáról van szó. Tudni akarjuk tehát, hogy mennyi gabona, mennyi nyersanyag, hány munkás áll rendelkezésre, s hogy hová kell beállítani ezeket a munkásokat.

Most pedig rátérek az utolsó kérdésre. Arra a kérdésre, hogyan fejezzük be a háborút. Azt az ostoba nézetet tulajdonítják nekünk, hogy mi különbékét akarunk. A német

kapitalista rablók lépéseket tesznek a béke érdekében, azt mondják: adok neked egy darabot Törökországból és Örményországból, ha te érclelőhelyeket adsz nekem. Ez az, amiről a diplomaták minden egyes semleges városban tárgyalnak! Mindenki tudja ezt. Csakhogy ezt a szokásos diplomáciai frázissal leplezik. Azért diplomaták, hogy diplomáciai nyelven beszéljenek. Micsoda zagyva beszéd az, hogy mi különbékével akarjuk befejezni a háborút! A háborúnak, amelyet a leggazdagabb hatalmak tőkései viselnek, amelyet a gazdasági fejlődés sok évtizedes története idézett elő, véget vetni úgy, hogy az egyik fél abbahagyja a hadműveleteket, olyan ostobaság, hogy még cáfolni is nevetséges. Ha mi külön határozatot írtunk ennek megcáfolására, annak az az oka, hogy tekintettel kell lennünk a nagy tömegekre, amelyek előtt rágalmaznak bennünket. De erről még beszélni sem kell komolyan. A háborút, amelyet a világ tőkései viselnek, nem lehet befejezni munkásforradalom nélkül, amely ezek ellen a tőkések ellen irányul. Amíg az ellenőrzést nem viszik át a frázisok területéről a tettek mezejére, amíg a tőkés kormány helyére nem lép a forradalmi proletariátus kormánya, mindaddig a kormány arra van kárhoztatva, hogy egyre csak azt hajtogassa: elpusztulunk, elpusztulunk, elpusztulunk. Jelenleg a „szabad" Angliában börtönbe vetik a szocialistákat azért, mert ugyanazt mondják, amit én. Németországban bebörtönözték Liebknechtet, aki ugyanazt mondotta, amit én mondok, Ausztriában bebörtönözték Friedrich Adlert, aki ugyanezt mondotta, de revolverrel (lehet, hogy már ki is végezték). A munkástömegek rokonszenve valamennyi országban az ilyen szocialisták felé fordul, nem pedig azok felé, akik átálltak saját tőkéseik oldalára. A munkásforradalom érlelődik az egész világon. Más országokban természetesen nehezebb. Ott nincsenek olyan félkegyelműek, mint Miklós és Raszputyin. Ott a kormány élén osztályuk legjobb férfiai állnak. Ott nincsenek meg az önkényuralom elleni forradalom feltételei, ott már megvan a tőkésosztály kormánya. Ott már hosszú idő óta ennek az osztálynak legtehetségesebb képviselői kormányoznak. Ez az oka annak,

hogy ott a forradalom, ha még nem is következett be, de elkerülhetetlen, bármily nagyszámú forradalmár pusztuljon is el, mint ahogy elpusztul Friedrich Adler, mint ahogy elpusztul Karl Liebknecht. A jövő az övék, és mellettük áll a világ munkássága. És a munkásságnak minden országban győzni kell.

Ami Amerika háborúba lépését illeti, a következőket mondhatom. Arra hivatkoznak, hogy Amerikában demokrácia van, hogy ott van Fehér Ház. Én azt mondom: félévszázaddal ezelőtt döntötték meg a rabszolgaságot. A rabszolgaság miatt kitört háború 1865-ben ért véget.[47] Azóta pedig egyesek milliárdosokká lettek. Pénzügyileg markukban tartják egész Amerikát, Mexikó leigázására készülnek, és elkerülhetetlenül sor kerül majd arra, hogy háborút viseljenek Japán ellen a Csendes-óceán felosztásáért. Ezt a háborút már néhány évtized óta előkészítik. Ennek egész irodalma van. És Amerika háborúba lépésének igazi célja: a Japán elleni jövendő háború előkészítése. Az amerikai nép mégis csak jelentős szabadságot élvez, és nehéz feltételezni, hogy tűrje a kötelező katonai szolgálatot, azt, hogy hadsereget létesítsenek valamiféle hódító célra, például a Japán elleni harc érdekében. Az amerikaiak Európa példáján látják, hogy ez mire vezet. És most az amerikai tőkéseknek be kellett avatkozniuk ebbe a háborúba, hogy a kis népek jogaiért vívott harc magasztos eszményei mögé rejtőzve, ürügyük legyen egy erős állandó hadsereg létesítésére.

A parasztok nem hajlandók pénzért gabonát adni, és munkaeszközöket, lábbelit meg ruhát követelnek. Ebben az elhatározásban van egy óriási adag rendkívül mély igazság. Valóban, a gazdasági bomlás az országban olyan méreteket öltött, hogy bár kisebb mértékben, de Oroszországban is megfigyelhető az, ami más országokban már régen bekövetkezett: a pénz elvesztette vásárlóerejét. Az események egész menete annyira aláásta a kapitalizmus uralmát, hogy például a parasztok nem fogadják el a pénzt. Azt mondják: „Mire nekünk pénz?" És igazuk van. A kapitalizmus uralmát nem az ássa alá, hogy valaki meg akarja ragadni a hatalmat.

„Megragadni" a hatalmat értelmetlen dolog volna. Lehetetlen volna véget vetni a kapitalizmus uralmának, ha nem efelé vezetne a tőkés országok egész gazdasági fejlődése. A háború meggyorsította ezt a folyamatot és ez a kapitalizmust lehetetlenné tette. Semmiféle erő sem pusztíthatná el a kapitalizmust, ha a történelem nem mosta és nem ásta volna alá.

Igen szemléltető példa. Ez a paraszt azt fejezi ki, amit mindenki tapasztal: a pénz hatalma alá van ásva. Az egyetlen kivezető út itt — a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek hozzájárulása ahhoz, hogy a gabonáért munkaeszközöket, ruhát és lábbelit adjanak. Ilyen irányban haladnak a dolgok, az élet sugalmazza ezt a feleletet. Különben az emberek milliói maradnak éhen, lábbeli és ruha nélkül. Az emberek tízmilliói közvetlenül a pusztulás szélén állanak, és itt most a legkisebb gondunk is nagyobb, mint az, hogy a tőkések érdekeit védelmezzük. A kivezető út csak az lehet, hogy minden hatalom átmegy a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek szovjetjeinek kezébe, amelyek a lakosság többségét képviselik. Lehet, hogy ezzel kapcsolatban történnek majd hibák. Senki sem állítja, hogy ilyen nehéz dolgot egyszeriben dűlőre lehet juttatni. Mi semmi ilyesmit nem mondunk. Azt mondják nekünk: mi akarjuk, hogy a hatalom a szovjetek kezében legyen, ők pedig nem akarják. Mi azt mondjuk, hogy élettapasztalatuk majd rávezeti őket, és az egész nép belátja, hogy nincs más kivezető út. A hatalom „megragadását" mi nem akarjuk, mivel a forradalmak tapasztalata arra tanít, hogy csak az a hatalom szilárd, amely a lakosság többségére támaszkodik. A hatalom „megragadása" tehát kaland volna, és pártunk erre nem vállalkozna. Ha a kormány a többség kormánya lesz, lehet, hogy olyan politikát fog folytatni, amely elinte hibásnak fog bizonyulni, de más kivezető út nincs. Ebben az esetben a politikai irány ugyanezeken a szervezeteken belül békésen megváltozik. Más szervezeteket nem lehet kitalálni. Ezért mondjuk azt, hogy a kérdés másféle megoldása elképzelhetetlen.

Hogyan fejezzük be a háborút? Ha a hatalmat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje venné kezébe, a németek pedig folytatnák a háborút — mit tennénk akkor? Azok, akiket pártunk nézetei érdekelnek, olvashatták volna a napokban Pravda című lapunkban, amelyben pontosan idéztük azt, amit erről még külföldön, 1915-ben mondottunk: ha Oroszország forradalmi osztálya, a munkásosztály, hatalomra kerül, fel kell ajánlania a békét. És ha feltételeinket a német tőkések vagy bármely más ország tőkései elutasítják, akkor a forradalmi osztály teljesen a háború mellett lesz.* Nem azt javasoljuk, hogy a háborút egy csapásra fejezzük be. Ezt nem ígérjük. Olyan lehetetlen és megvalósíthatatlan dolgot, mint a háború befejezése az egyik fél elhatározása alapján — mi nem hirdetünk. Könnyű ilyen ígéretet tenni, de nem lehet betartani. Ebből a szörnyű háborúból könnyen kikerülni nem lehet. Három éve háborúskodnak. Önök — vagy tíz évig fognak háborút viselni, vagy hozzáfognak a nehéz, súlyos forradalomhoz. Más kivezető út nincs. Mi azt mondjuk: a háborút, amelyet a kapitalista kormányok kezdtek, csak munkásforradalommal lehet befejezni. Akit érdekel a szocialista mozgalom, olvassa el az 1912-es bázeli kiáltványt,[48] amelyet egyhangúlag elfogadott a világ minden szocialista pártja, azt a kiáltványt, amelyet mi a Pravdában közöltünk, azt a kiáltványt, amelyet most egyetlen hadviselő országban sem lehet megjelentetni, sem a „szabad" Angliában, sem a köztársasági Franciaországban, mert ez a kiáltvány még a háború előtt megmondta az igazságot a háborúról. Ott az áll: Anglia és Németország között háború lesz a tőkések versengése miatt. Ott az áll: annyi lőpor halmozódott fel, hogy a fegyverek maguktól elsülnek. Meg van benne írva, hogy miért fog a háború kitörni, és meg van benne mondva, hogy a háború proletárforradalomra vezet. Ezért mondjuk mi azoknak a szocialistáknak, akik, miután a kiáltványt aláírták, átálltak saját tőkés kormányaik oldalára, hogy elárulták a szocializmust. A szocialisták az egész világon két táborra szakadtak. Egyesek közülük — miniszterek,

* Lásd Lenin Művei 24. köt., 411—412. old. — *Szerk.*

mások börtönben vannak. A szocialisták egy része az egész világon a háborús készülődést hirdeti, másik része pedig, mint az amerikai Bebel — Eug. Debs,[49] akinek az amerikai munkások körében óriási tekintélye van —, azt mondja: „Inkább lőjenek agyon, de erre a háborúra egyetlen centet sem adok. Csak a proletariátusnak a világ kapitalistái ellen viselt háborújáért vagyok hajlandó harcolni." Így szakadtak két táborra a szocialisták az egész világon. A szociálpatrióták az egész világon azt gondolják, hogy hazájukat védik. Tévednek — az egyik maroknyi tőkéscsoport érdekeit védik a másik ellen. Mi a proletárforradalmat hirdetjük — azt az egyetlen igaz ügyet, amelyért sokan vérpadra, százak és ezrek pedig börtönbe mentek. Ezek a bebörtönzött szocialisták kisebbségben vannak, de mellettük van a munkásosztály, mellettük van az egész gazdasági fejlődés. Mindez azt mutatja nekünk, hogy más kivezető út nincs. Ennek a háborúnak csak néhány ország munkásforradalmával lehet véget vetni. Egyelőre pedig ezt a forradalmat elő kell készítenünk, elő kell segítenünk. Amíg a háborút a cár viselte, az orosz nép a háborúval szemben érzett minden gyűlölete és minden békeakarata ellenére sem tehetett mást a háború ellen, mint hogy előkészítette a forradalmat a cár ellen, és a cár megdöntését. Így is történt. Igazolta ezt önöknek a történelem tegnap és igazolni fogja ezt önöknek holnap. Mi már régen megmondottuk: segíteni kell az érlelődő orosz forradalmat. Megmondtuk ezt 1914 végén. Ezért duma-képviselőinket Szibériába száműzték, nekünk pedig azt mondták: „Nem válaszoltok. Forradalomra hivatkoztok akkor, amikor a sztrájkok véget értek, amikor a képviselők fegyházban vannak, amikor egyetlen újság sincs!" És azzal vádoltak bennünket, hogy kitérünk a válasz elől. Hosszú éveken át hallottuk ezeket a vádakat, elvtársak. Azt feleltük: önök háborgathatnak, de ameddig a cárt nem kergettük el, semmit sem lehet tenni a háború ellen. És az, amit előre megmondtunk, beigazolódott. Még nem igazolódott be teljesen, de már kezd beigazolódni. A forradalom kezdi megváltoztatni a háborút Oroszország részéről. A tőkések még folytatják a

háborút, és mi azt mondjuk: amíg a munkásforradalom nem tör ki néhány országban, a háború nem érhet véget, mert azok az emberek maradnak hatalmon, akik akarják ezt a háborút. Azt mondják nekünk: „Úgy látszik, mintha minden aludna az egyes országokban. Németországban a szocialisták mind egy szálig a háború mellett vannak, csak Liebknecht van ellene." Erre én azt felelem: csak Liebknecht képviseli a munkásosztályt, csak benne, az ő híveiben, a német proletariátusban reménykedik mindenki. Önök nem hisznek ebben? Ám folytassák a háborút! Más út nincs. Ha nem hisznek Liebknechtben, ha nem hisznek a munkások forradalmában, az érlelődő forradalomban, ha ebben nem hisznek, ám higgyenek a tőkéseknek!

A néhány országban kitörő munkásforradalmon kívül ebben a háborúban senki sem fog győzni. A háború nem játék, a háború szörnyű dolog, a háború sok millió áldozatot követel és nem olyan könnyű befejezni.

A katonák a fronton nem különíthetik el a frontot az államtól, és nem dönthetnek a maguk módján. A katonák a fronton — az ország egy része. Amíg az állam háborút visel, addig a front is szenvedni fog. Itt semmit sem tehetünk. A háborút az uralkodó osztályok idézték elő, csak a munkásosztály forradalma fejezheti be. Hogy önök hamarosan békéhez jutnak-e, az csak attól függ, hogyan fejlődik a forradalom. Bármily érzelgős dolgokat mondjanak is, bármennyire mondják is önöknek: nosza, vessünk véget azonnal a háborúnak, a forradalom fejlődése nélkül ez nem lehetséges. Amikor majd a hatalom átmegy a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei kezébe, a kapitalisták ellenünk fognak fordulni: Japán — ellenünk lesz, Franciaország — ellenünk lesz, Anglia — ellenünk lesz; minden ország kormánya ellenünk lesz. Ellenünk lesznek a kapitalisták, mellettünk lesznek a munkások. Akkor — véget ér a háború, amelyet a tőkések kezdtek. Ez a válasz arra a kérdésre, hogyan fejezzük be a háborút.

Először 1929. április 23-án, Pravda 93. számában jelent meg.

Lenin Művei, 24. kötet.

A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA 1917. JÚNIUS 3—24. (JÚNIUS 16—JÚLIUS 7.)[50]

(Részlet)

2

BESZÉD A HÁBORÚRÓL JÚNIUS 9. (22.)

Elvtársak, engedjék meg, hogy mielőtt hozzáfognék a háború kérdésének elemzéséhez, két részletet idézzek abból a március 14-én megjelent felhívásból, amelyet a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje valamennyi országhoz intézett. „Eljött az ideje annak" — mondja a felhívás —, „hogy döntő harcot indítsunk valamennyi ország kormányának hódító törekvései ellen, eljött az ideje annak, hogy a népek kezükbe vegyék a háború és a béke kérdésének eldöntését." A felhívás egy másik része, amely az osztráknémet koalíció proletárjainak szól, így hangzik: „ne engedjétek, hogy a királyok, a földbirtokosok és a bankárok a hódítás és az erőszak eszközéül használjanak fel benneteket." Ez az a két részlet, amely az oroszországi munkások és parasztok határozatainak tucatjaiban, százaiban, sőt talán ezreiben különböző fogalmazásokban megismétlődik.

Ez a két részlet, meggyőződésem szerint, mindennél világosabban rámutat arra az ellentmondásokkal teli, tarthatatlanul zűrzavaros helyzetre, amelybe a forradalmi munkások és parasztok a mensevikek és narodnyikok jelenlegi politikája következtében kerültek. Egyrészt a háború támogatása mellett vannak, másrészt azoknak az osztályoknak a képviselői közé tartoznak, amelyeket nem fűznek érdekek az országok kormányainak hódító törekvéseihez, s ezt természetesen meg is mondják. Ez a gondolkodásmód és ez az ideológia, bármilyen zavaros is, rendkívül mélyen benne

gyökerezik csaknem minden munkásban és parasztban. Tudatában vannak annak, hogy a háború valamennyi ország részéről a kormány hódító törekvései miatt folyik. De ugyanakkor rendkívül homályosan ismerik fel, vagy egyáltalán nem értik meg azt, hogy a kormány, bármilyen is a kormányforma, bizonyos osztályok érdekeit fejezi ki, hogy tehát a kormány és a nép szembeállítása, amint ezt a fenti idézetek közül az elsőben teszik, rendkívül nagy elméleti zűrzavarról, teljes politikai tehetetlenségről tesz tanúbizonyságot és azt jelenti, hogy azok az emberek, akik ezt teszik, önnönmagukat és egész politikájukat szerfölött bizonytalan, ingatag álláspontra és magatartásra kárhoztatják. S pontosan ugyanaz a helyzet az imént felolvasott második idézet befejező szavaival — ez a nagyszerű felhívás: „ne engedjétek, hogy a királyok, a földbirtokosok és a bankárok a hódítás és az erőszak eszközéül használjanak fel benneteket" — remek, de azt sem szabad engedniük, hogy „a' sajátjaik" felhasználhassák magukat, mert ha maguk, orosz munkások és parasztok, felhívással fordulnak Ausztria és Németország munkásaihoz és parasztjaihoz, azoknak az országoknak munkásaihoz és parasztjaihoz, amelyeknek kormányai és uralkodó osztályai ugyanolyan rabló, fosztogató háborút folytatnak, mint az orosz tőkések és bankárok, mint az angol és a francia tőkések és bankárok — ha maguk azt mondják: „ne engedjétek, hogy bankáraitok eszközéül használjanak fel benneteket", saját bankáraikat pedig beengedik a kormányba és odaültetik őket a szocialista miniszterek mellé, minden felhívásukat semmivé teszik, a gyakorlatban megdöntik egész politikájukat. A gyakorlatban mintha nem is lettek volna nagyszerű törekvéseik és óhajaik, mert elősegítik, hogy Oroszország folytassa a régi imperialista háborút, a régi hódító háborút. Ellentmondásba kerülnek azokkal a tömegekkel, amelyeket képviselnek, mert ezek a tömegek sohasem fognak a tőkések álláspontjára helyezkedni, amelyet Miljukov, Maklakov és mások nyíltan hangoztatnak, amikor azt mondják, hogy „nincs bűnösebb gondolat, mint az, hogy a háború a tőke érdekeiért folyik".

Nem tudom, bűnös-e ez a gondolat, nem kételkedem abban, hogy azok szempontjából, akik ma valahogy még csak megvannak, de holnap talán már nincsenek, ez a gondolat bűnös, de ez az egyetlen helyes gondolat, az egyetlen gondolat, amely kifejezi e háborúról vallott nézetünket, az egyetlen gondolat, amely kifejezi az elnyomott osztályok érdekeit, az elnyomók elleni harcot; s amikor azt mondjuk, hogy a háború tőkés háború, hódító háború, nem szabad ábrándokban ringatnunk magunkat; egy szóval sem mondjuk, hogy egyes személyek, királyok bűnei előidézhettek egy ilyen háborút.

Az imperializmus a világtőke meghatározott fejlődési szakasza; a kapitalizmus, évtizedes előkészítő időszak után, odáig jutott, hogy a rendkívül gazdag országoknak egy kis csoportja — mindössze négy ország: Anglia, Franciaország, Németország és Amerika — akkora, százmilliárdokra rúgó őrült vagyonokat halmozott fel, olyan hatalmat halmozott fel a nagybankok és a nagytőkések kezében — ezek száma egy-kettő vagy legfeljebb egy fél tucat az egyes említett országokban —, olyan gigászi hatalmat, amely az egész világot átfogja, amely területileg, gyarmatok formájában a szó szoros értelmében felosztotta az egész földkerekséget. Ezeknek a hatalmaknak a gyarmatai a világ minden táján egymásba ütköztek. Ezek az államok gazdaságilag is felosztották egymás között a földtekét, hiszen nincs a földkerekségnek egyetlen olyan kis zuga sem, ahová a koncessziók, a finánctőke szálai el ne jutottak volna. Ezek az annexiók alapjai. Az annexiók nem valakinek az agyában fogantak meg, nem azért került sor az annexiókra, mert az emberek szabadságszerető emberekből hirtelen reakciósokká lettek. Az annexiók nem egyebek, mint politikai kifejezései és politikai formái az óriásbankok uralmának, amely a kapitalizmusból nőtt ki, szükségszerűen, nem pedig egyesek hibájából, azért, mert a részvény a bankok alapja, a részvények felhalmozása pedig az imperializmus alapja. S a nagybankok, amelyek többszázmilliárdos tőkével az egész világ felett uralkodnak és a tőkések és monopolisták szövetségei útján egész iparágakat egyesítenek — íme, ez az imperializmus,

amely a roppant gazdag rablók három csoportjára osztotta fel az egész világot!

Az egyik csoportnak, az elsőnek, amely Európában közelebb van hozzánk, Anglia áll az élén, a két másik csoport élén Németország, illetőleg Amerika áll, a többi szekértoló pedig kénytelen segédkezni mindaddig, amíg fennmaradnak a kapitalista viszonyok. Ha tehát tiszta képet alkotnak maguknak a dolog lényegéről, amelyet minden elnyomott ember ösztönösen felismer, amelyet az orosz munkások és parasztok óriási többsége ösztönösen felismer, ha tiszta képet alkotnak maguknak erről, akkor megértik, hogy milyen nevetséges az a gondolat, hogy a háború ellen szavakkal, kiáltványokkal, proklamációkkal, szocialista kongresszusokkal lehet harcolni. Nevetséges azért, mert akárhány ilyen kiáltványt adnak is ki, akárhány politikai átalakulást hajtanak is végre — Oroszországban megdöntötték Romanov Miklóst és bizonyos mértékig köztársaság jött létre; Oroszország óriási lépést tett előre, talán egy csapásra csaknem utólérte Franciaországot, amely más viszonyok között száz év alatt tette meg ezt az utat és kapitalista ország maradt —, a bankok továbbra is korlátlan hatalommal rendelkeznek. Megmaradnak a tőkések. Igaz, hogy kicsit összébb húzódtak, mint ahogy 1905-ben is összébb húzódtak, de vajon ez azt jelenti, hogy valami kár esett bennük? Ha az oroszok számára ez újdonságszámba megy is, Európában minden forradalom megmutatta, hogy valahányszor a forradalom hulláma magasba csap, a munkások valamivel többet érnek el, de a tőkések hatalma mégis csak hatalom marad. Az imperialista háború elleni harc csakis oly módon lehetséges, hogy a forradalmi osztályok világméretekben harcolnak az uralkodó osztályok ellen. Itt általában nem a földbirtokosokra gondolok, jóllehet Oroszországban vannak földbirtokosok és jóllehet nagyobb szerepük van Oroszországban, mint bármely más országban, de nem ez az az osztály, amely az imperializmust létrehozta. A tőkések osztályára gondolok, amelynek élén a leghatalmasabb pénzmágnások és bankok állanak, s amíg ezt az osztályt — amely uralkodik az elnyomott prole-

tárokon és a velük szövetségben álló szegényparasztokon, a félproletárokon, amint programunkban nevezzük őket —, amíg ezt az osztályt meg nem döntöttük, nincsen kivezető út ebből a háborúból. Csak teljesen szűk orosz szempontból kiinduló emberek ringathatják magukat abban az ábrándban, hogy önök a többi néphez intézett kiáltványokkal, felhívásokkal egyesíthetik a világ dolgozóit, csak olyan emberek, akik nem tudják, hogy Nyugat-Európában, ahol a munkások és a parasztok megszokták a politikai átalakulásokat s tucatjával láttak ilyeneket, mennyire kineveti a sajtó az ilyen szólamokat és felhívásokat. A nyugat-európai munkások és parasztok nem tudják, hogy Oroszországban valóban felkelt a munkások tömege, akik többségükben tele vannak bizalommal, elítélik a világ tőkéseinek hódító törekvéseit, és azt kívánják, hogy a népek megszabaduljanak a bankároktól. De az európaiak nem értik meg, mi az oka annak, hogy önök, akiknek olyan szervezeteik vannak, mint a világon egyetlen más népnek sem, olyan szervezeteik, mint a Munkás-, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjei, amelyek fel vannak fegyverezve — hogy önök elküldik szocialistáikat a kormányba miniszternek. Önök mégis ezeknek a bankároknak a kezébe adják a hatalmat. Külföldön nemcsak naivitással vádolják önöket, ez volna még a legkevesebb — az európaiak ugyanis már elszoktak attól, hogy megértsék a naivitást a politikában, már nem értik meg, hogy Oroszországban tízmilliók vannak, akik most ébrednek először életre, hogy Oroszországban nem tudják, mit jelent az osztályok kapcsolata a kormánnyal, mit jelent a kormány és a háború közti kapcsolat. A háború a burzsoá politika folytatása és semmi egyéb. Az az osztály, amely uralkodik, háború idején is megszabja a politikát. A háború minden ízében politika, azt jelenti, hogy ezek az uralkodó osztályok más úton folytatják ugyanazoknak a céloknak a megvalósítását. Amikor tehát önök felhívásaikban, a munkások és parasztok felhívásában azt írják, hogy „döntsétek meg bankáraitokat" — az európai országokban minden öntudatos munkás vagy kineveti önöket, vagy keservesen sír, és azt mondja magában: „mit tehetünk,

amikor ott megdöntöttek egy félvad idiótát, egy szörnyuralkodót, amilyeneket mi már régen elkergettünk — ez minden bűnünk —, és most »majdnem szocialista« miniszteireikkel az orosz bankárokat támogatják"?!

A bankárok hatalmon maradnak, imperialista háború útján folytatnak külpolitikát, és csorbítatlanul fenntartják azokat a szerződéseket, amelyeket Oroszország részéről Második Miklós kötött. Ez nálunk különösen kirívó. Az orosz imperialista külpolitika alapjait nem a mostani tőkések rakták le, hanem az előző kormány Romanov Miklóssal az élén, akit mi megdöntöttünk. Romanov Miklós kötötte ezeket a szerződéseket, ezek a szerződések titkosak maradnak, a tőkések nem hozhatják őket nyilvánosságra, mert tőkések. De egyetlen munkás és paraszt sem értheti meg ezt a zűrzavart, mert azt mondja magában: ha más országok tőkéseinek megdöntésére szólítunk fel, akkor mindenekelőtt le a mi bankárainkkal, különben nem hisz nekünk senki, és senki nem vesz bennünket komolyan, azt fogják mondani rólunk: ti együgyű orosz barbárok vagytok, akik olyan szavakat írtok, amelyek magukban véve nagyszerűek, de nincs politikai tartalmuk, vagy még rosszabbat gondolnak: azt, hogy önök képmutatók. Ilyen dolgokra bukkannának a külföldi sajtóban, ha minden irányhoz tartozó lapok akadálytalanul bejutnának a határon Oroszországba, s Torneóban nem tartanák vissza az angol és a francia hatóságok. Csak egy csokorba való idézetet kellene összeválogatni a külföldi lapokból, s ezek alapján máris meggyőződnének arról, hogy milyen kiáltó ellentmondásokba keverednek, meggyőződnének arról, hogy milyen hihetetlenül nevetséges és téves az a gondolat, hogy szocialista konferenciákkal, kongresszusokon szocialistákkal kötött megegyezésekkel lehet ez ellen a háború ellen harcolni. Ha az imperializmus egyes személyek hibája vagy bűne volna, nem volna szükség a szocializmusra. Az imperializmus a kapitalizmus fejlődésének utolsó szakasza, amelyben a kapitalizmus odáig fejlődött, hogy felosztotta az egész világot, és hogy két óriási csoport birokra kelt egymással életre-halálra. Vagy az egyiket szol-

gálod, vagy a másikat, vagy pedig megdöntöd mindkét csoportot — semmiféle más út nem lehetséges. Amikor önök azt hozzák fel a különbéke ellen, hogy, mint mondják, nem akarják a német imperializmust szolgálni — ez teljesen helyes, ezért vagyunk mi is a különbéke ellen. Ténylegesen azonban, kívánságuk ellenére, önök továbbra is az angol—francia imperializmust szolgálják, amelynek ugyanolyan hódító, rabló törekvései vannak, mint amilyeneket, Romanov Miklós segítségével, az orosz tőkések is szerződésekbe foglaltak. Mi nem ismerjük ezeknek a szerződéseknek a szövegét, de mindenki, aki figyelemmel kísérte a politikai irodalmat, aki legalább egy közgazdasági vagy diplomáciai tárgyú könyvecskét átlapozott, ismeri ezeknek a szerződéseknek a tartalmát. Ha jól emlékszem, Miljukov is megírta könyveiben ezekről a szerződésekről és ígéretekről, hogy elrabolják Galíciát, elrabolják a tengerszorosokat, Örményországot, hogy fenntartják a régi annexiókat és egy csomó újabb annexióra vezetnek.

Ezt mindenki tudja, de a szerződéseket továbbra is titokban tartják, nekünk pedig azt mondják: ha hatályon kívül helyezitek ezeket a szerződéseket, akkor ez azt jelenti, hogy szakítottok a szövetségesekkel.

A különbéke kérdésével kapcsolatban már megmondottam, hogy számunkra szóba se jöhet a különbéke, és hogy pártunk határozata alapján egy percig sem kétséges, hogy visszautasítjuk, mint általában minden megegyezést a tőkésekkel. A mi szemünkben a különbéke megegyezés a német rablókkal, mert ezek ugyanúgy rabolnak, mint a többiek. De ugyanolyan különbéke az orosz tőkével való megegyezés az orosz Ideiglenes Kormányban. A cári szerződések megmaradtak, s ezek szintén más népeket fosztogatnak és fojtogatnak. Amikor azt mondják: „annexiók és hadisarc nélküli békét," s minden orosz munkásnak és parasztnak ezt kell követelnie, mert erre tanítja az élet, mert semmi érdeke nem fűződik a bankok profitjához, mert élni akar, azt válaszolom, hogy az önök vezérei, a mostani Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének narodnyik és mensevik párti vezérei

belezavarodtak ebbe a jelszóba. Izvesztyijá-jukban azt mondották, hogy ez a status quot, vagyis a háború előtti helyzetet jelenti — visszatérést ahhoz, ami a háború előtt volt. Vajon ez nem kapitalista béke? De még mennyire kapitalista béke! Amikor önök ilyen jelszót adnak ki, tudniuk kell, hogy az események menete hatalomra juttathatja pártjaikat, forradalom idején ez lehetséges, meg kell majd tenniük azt, amit mondanak, s ha most annexiók nélküli békét javasolnak, a németek elfogadják, de nem fogadják el az angolok, mert az angol tőkések egy talpalatnyi földet nem veszítettek el, hanem a világ minden zugában harácsoltak. A németek sok mindent összeharácsoltak, de sokat el is vesztettek, s nemcsak sokat vesztettek, hanem szembe kerültek Amerikával, ezzel a gigantikus ellenséggel. Ha önök, akik annexiók nélküli békét javasolnak, ezen a status quot értik, akkor odáig süllyednek, hogy javaslatuk eredménye — különbéke a tőkésekkel, mert ha önök ezt javasolják, akkor a német tőkések, akik azt látják, hogy ellenük van Amerika és Olaszország, amelyekkel régebben szerződéseket kötöttek, azt mondják majd: „igen, elfogadjuk ezt az annexiók nélküli békét. Ez számunkra nem vereség, hanem győzelem Amerikával és Olaszországgal szemben." Önök ténylegesen odáig süllyednek, hogy különbékét kötnek a tőkésekkel, amivel bennünket vádolnak, mert politikájukban, a valóságban, gyakorlati lépéseikben nem szakítanak végérvényesen azokkal a bankárokkal, az imperialista világuralomnak azokkal a szószólóival, akiket önök és az önök „szocialista" miniszterei az Ideiglenes Kormányban támogatnak.

Ezzel olyan ellentmondásokkal teli és bizonytalan helyzetbe juttatják magukat, hogy a tömegek félreértik önöket. A tömegek, amelyeknek nem érdekük az annexió, azt mondják: nem akarunk semmiféle tőkések miatt sem harcolni. Amikor azt mondják nekünk, hogy a világ szocialistáinak kongresszusaival és megegyezéseivel véget lehet vetni az ilyen politikának, azt válaszoljuk: ha az imperializmus egyes gonosztevők műve volna — talán; de az imperializmus a világkapitalizmus fejlődése, amellyel a munkásmozgalom összefügg.

Az imperializmus győzelme a kezdete annak, hogy a szocialisták minden országban elkerülhetetlenül, szükségképpen két táborra szakadnak. Aki még ma is úgy beszél a szocialistákról, mint valami egészről, mint olyasmiről, ami egységes egész lehet, az becsapja sajátmagát és becsap másokat is. A háború egész menete, a háború két és fél esztendeje idézte elő ezt a szakadást — amióta a bázeli kiáltvány, amelyet egyhangúlag aláírtak, megállapította, hogy ennek a háborúnak az alapja az imperialista kapitalizmus. Itt, a bázeli kiáltványban, egyetlen szó sincs a „haza védelméről". A háború előtt nem lehetett másmilyen kiáltványt írni, mint ahogy ma sem javasolja egyetlen szocialista sem, hogy írjunk kiáltványt a „haza védelméről" a Japán és Amerika között folyó háborúval kapcsolatban, amikor nem a saját bőréről, nem a saját tőkéseiről és nem a saját minisztereiről van szó. Írjanak hát határozati javaslatot nemzetközi kongresszusok számára! Önök tudják, hogy Japán és Amerika háborúja már tény, ezt a háborút évtizedeken át készítették elő, ez nem véletlen jelenség; a taktika nem függ attól, hogy ki adja le az első lövést. Ez nevetséges. Önök nagyon jól tudják, hogy a japán kapitalizmus ugyanolyan rabló, mint az amerikai. Mindkét fél beszél majd a „haza védelméről"; ez vagy bűn lesz, vagy pedig borzalmas gyengeség, amelynek az az oka, hogy tőkés ellenségeink érdekeit „védjük". Ezért mondjuk, hogy a szocializmus visszavonhatatlanul kettészakadt. A szocialisták teljesen cserben hagyták a szocializmust, mégpedig éppen azok, akik saját kormányuk vagy saját bankáraik, saját tőkéseik pártjára álltak, bármennyire hangoztatják is, hogy semmi közük hozzájuk, bármennyire elítélik is őket. Nem az elítélés a lényeg.Olykor azonban azzal, hogy elítélik a németeket, mert saját tőkéseiket támogatják, azt igyekeznek takargatni, hogy védelmezik ugyanezt a „bűnt", ha azt az oroszok követik el. Ha önök vádat emelnek a német szociálsoviniszták ellen, vagyis azok ellen az emberek ellen, akik szavakban szocialisták — lehet, hogy sokan közülük lélekben szocialisták —, valójában azonban soviniszták, valójában nem a német

népet, hanem a szennyes, haszonleső és rabló német tőkéseket védik, akkor ne védelmezzék az angol, a francia és az orosz tőkéseket. A német szociálsovinisták nem rosszabbak azoknál, akik kormányunkban a titkos szerződések és a rablás régi politikáját folytatják s ezt jóindulatú jámbor óhajokkal leplezgetik, amelyekben sok a jóindulat, amelyek a tömegek szempontjából, elismerem, egészen őszinték, de amelyekben egyetlen szót nem ismerek el és nem ismerhetek el politikai igazságnak. Ez csak az önök óhaja, a háború pedig továbbra is ugyanolyan imperialista háború marad és ugyanazokért a titkos szerződésekért folyik! Önök más népeket arra hívnak fel, hogy döntsék meg bankáraikat, de sajátjaikat támogatják! Békéről beszélnek, de nem mondták meg, hogy milyen békére gondolnak. A status quon alapuló békével kapcsolatban senki sem válaszolt nekünk, amikor rámutattunk erre az égbekiáltó ellentmondásra. Határozatukban, amelyben annexiók nélküli békéről fognak beszélni, semmiképpen sem mondhatják majd, hogy ez nem a status quo. Azt sem mondhatják, hogy ez a status quo, vagyis a háború előtti állapot visszaállítása. Hát akkor micsoda? El akarják venni Angliától a német gyarmatokat? Próbálják csak meg békés egyezményekkel! Mindenki ki fogja nevetni önöket. Próbálják csak meg Japántól forradalom nélkül elvenni az elrabolt Kiaocsut és a csendes-óceáni szigeteket![51]

Önök megoldhatatlan ellentmondásokba keveredtek. S amikor mi azt mondjuk, hogy „annexiók nélkül", egyben azt mondjuk, hogy számunkra ez a jelszó csak alárendelt része a világimperializmus elleni harcnak. Mi azt mondjuk, hogy minden népet fel akarunk szabadítani és hogy a felszabadítást saját népeinken akarjuk kezdeni. Önök az annexiók elleni háborúról és az annexiók nélküli békéről beszélnek, Oroszországban magában pedig folytatják az annexiós politikát. Ez hallatlan. Önök és az önök kormánya, az önök új miniszterei valójában Finnországgal és Ukrajnával szemben továbbra is annexiós politikát folytatnak. Belekötnek az ukrán kongresszusba, miniszterek útján betiltják üléseit.[52] Ez talán nem annexió? Ezzel a politikával gúnyt

űznek annak a nemzetnek jogaiból, amelyet a cárok azért kínoztak, mert gyermekei anyanyelvükön akarnak beszélni. Ez azt jelenti, hogy félnek az önálló köztársaságoktól. A munkások és parasztok szempontjából nincs ebben semmi félelmetes. Hadd legyen Oroszország szabad köztársaságok szövetsége. A munkás- és paraszttömegek nem fognak háborút viselni azért, hogy ennek útját állják. Szabaduljon fel minden nép, mindenekelőtt szabaduljanak fel mindazok a nemzetek, amelyek segítségével önök Oroszországban végrehajtják a forradalmat. Ha nem teszik meg ezt a lépést, arra kárhoztatják magukat, hogy szavakban „forradalmi" demokrácia" lesznek, valójában pedig egész politikájuk ellenforradalmi.

Az önök külpolitikája antidemokratikus és ellenforradalmi, a forradalmi politika pedig elkerülhetetlenné teheti az önök számára a forradalmi háborút. De ez nem okvetlenül így van. Az előadó és az utóbbi időben a sajtó is igen sokat foglalkozott ezzel a kérdéssel. Nagyon szeretnék ezzel részletesebben foglalkozni.

Hogyan képzeljük a gyakorlatban a kivezető utat ebből a háborúból? Azt mondjuk: ebből a háborúból a forradalom az egyetlen kivezető út. Támogassák a tőkések által elnyomott osztályok forradalmát, döntsék meg országukban a tőkések osztályát és ezzel mutassanak példát a többi országnak. Csak ez szocializmus. Csak ez harc a háború ellen. Minden egyéb — igéret vagy szólam, vagy jóindulatú jámbor óhaj. A szocializmus a világ minden országában kettészakadt. Önök mindjobban összezavarodnak, amikor kapcsolatba lépnek azokkal a szocialistákkal, akik támogatják kormányukat, önök elfelejtik, hogy Angliában és Németországban az igazi szocialisták, akik a tömegek szocializmusát fejezik ki, egyedül maradtak és börtönben ülnek. Márpedig csak ők képviselik a proletármozgalom érdekeit. De mi lenne, ha Oroszországban az elnyomott osztály hatalomra kerülne? Amikor azt mondják nekünk: hogy akarjátok magatokat egyedül a háborúból kitépni — azt válaszoljuk: ezt egyedül nem tehetjük meg. Pártunk minden egyes hatá-

rozatában, minden népgyűlési szónokunk minden egyes beszédében megállapítja, hogy ostobaság, ha valaki azt képzeli, hogy egyedül kitéphetjük magunkat ebből a háborúból. Ebbe a háborúba emberek százmilliói, százmilliós tőkék bonyolódtak bele. S nincs belőle más kivezető út, mint az, hogy a hatalom a forradalmi osztály kezébe megy át, amelynek a gyakorlatban az a kötelessége, hogy az imperializmust megszüntesse, vagyis a pénzügyi szálakat, a bankszálakat, az annexiós szálakat szétszakítsa. Amíg ezt a valóságban meg nem tettük, semmit nem tettünk. Az átalakulás arra szorítkozott, hogy önök cárizmus és imperializmus helyett egy velejéig imperialista csaknem-köztársaságot kaptak, amely még a forradalmi munkások és parasztok küldötteí által képviselve sem tudja Finnországot és Ukrajnát demokratikusan kezelni, vagyis nem félve attól, hogy különválnak.

Amikor azt mondják, hogy mi különbékére törekszünk, valótlanságot mondanak. Mi azt mondjuk: semmiféle különbékét semmiféle tőkésekkel, legkevésbé az orosz tőkésekkel. Az Ideiglenes Kormány azonban különbékét kötött az orosz tőkésekkel. Le az ilyen különbékével! (Taps.) Nem ismerünk el semmiféle különbékét a német tőkésekkel és semmiféle tárgyalásokba nem bocsátkozunk, de az angol és a francia imperialistákkal sem akarunk semmiféle különbékét. Azt mondják nekünk, hogy ha szakítunk velük, az annyi, mintha megegyezésre lépnénk a német imperialistákkal. Ez nem igaz, haladéktalanul szakítanunk kell velük, mert ez a szövetség rablószövetség. Azt mondják, hogy nem lehet nyilvánosságra hozni a szerződéseket, mert ezzel minden munkás és minden paraszt előtt szégyenbe hoznánk kormányunkat, egész politikánkat. Ha nyilvánosságra hoznánk ezeket a szerződéseket és világosan megmondanánk a gyűléseken az orosz munkásoknak és az orosz parasztoknak, külön-külön minden elhagyott falucskában: lám miért harcolsz most, a tengerszorosokért, Örményország visszatartásáért, akkor mindenki azt válaszolná: ilyen háborút nem akarunk. (Elnök: „Az ön ideje lejárt." Felkiáltások: „Halljuk.") Még tíz percet. (Felkiáltások: „Halljuk.")

Azt mondom, hogy helytelen az ilyen szembeállítás: „vagy az angol imperialistákkal, vagy a németekkel". Ha a németekkel békét kötünk, akkor ez — háború az angolokkal, és fordítva. Az ilyen szembeállítás megfelel azoknak, akik nem szakítanak saját tőkéseikkel és bankáraikkal, akik velük bármiféle szövetséget is megengedhetőnek tartanak. Nekünk ez nem felel meg. Mi azt mondjuk, hogy fenntartjuk az elnyomott osztállyal, az elnyomott népekkel való szövetségünket. Maradjatok hűek ehhez a szövetséghez, akkor forradalmi demokrácia lesztek. Ez nem könnyű feladat. Ha meg akarjuk oldani ezt a feladatot, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy bizonyos körülmények között elkerülhetetlen a forradalmi háború. Egyetlen forradalmi osztály sem mondhat le a forradalmi háborúról, mert ha erről lemondana, nevetséges pacifizmusra kárhoztatná magát. Mi nem vagyunk tolsztojisták. Ha a forradalmi osztály kezébe veszi a hatalmat, ha államában nincsenek többé annektált területek, ha a bankok és a nagytőke kezében nem lesz hatalom, ami nem egykönnyen valósítható meg Oroszországban, akkor ez az osztály forradalmi háborút fog viselni, nem szavakban, hanem a valóságban. Az ilyen háború elől nem zárkózhatunk el. Ez tolsztojizmust, nyárspolgáriságot jelentene, azt jelentené, hogy megfeledkezünk a marxizmus egész tudományáról, valamennyi európai forradalom tapasztalatairól.

Oroszország egymaga nem ugorhat ki a háborúból. Oroszországnak azonban hatalmas szövetségesei fejlődnek, akik most nem hisznek önöknek, mégpedig azért nem, mert az önök álláspontja tele van ellentmondásokkal vagy naiv, azért nem, mert önök más népeknek azt tanácsolják: „le az annexiókkal", a saját portájukon pedig meghonosítják az annexiókat. Más népeknek ezt mondják: döntsétek meg a bankárokat. A sajátjaikat pedig nem döntik meg. Próbálkozzanak más politikával. Hozzák nyilvánosságra a szerződéseket, s a munkások és parasztok előtt, valamint a gyűléseken pellengérezzék ki ezeket. Jelentsék ki, hogy semmiféle békét nem kötnek a német tőkésekkel és teljesen szakítanak

az angol—francia tőkésekkel. Az angolok hordják el az irhájukat Törökországból és ne háborúskodjanak Bagdadért. Takarodjanak ki Indiából és Egyiptomból. Nem akarunk háborút viselni azért, hogy megmaradjon az összeharácsolt zsákmány, mint ahogy szemernyi energiát sem áldozunk arra, hogy a német rablók megtartsák zsákmányukat. Ha önök ezt *megteszik* — márpedig önök ezt csak mondották, de a politikában nem hisznek a szavaknak és jól teszik, hogy nem hisznek —, ha ezt nemcsak mondani fogják, hanem meg is teszik, akkor azok a szövetségesek, akik máris megvannak, meg is mutatkoznak majd. Figyeljék csak meg az elnyomott munkások és parasztok hangulatát, ők fájlalják és sajnálják, hogy önök olyan gyengék, hogy bár fegyver van a kezükben, mégis meghagyják a bankárokat. Az önök szövetségesei — valamennyi ország elnyomott munkásai. Bekövetkezik majd az, amit az 1905-ös forradalom a gyakorlatban megmutatott. Amikor a forradalom megindult, rendkívül gyenge volt. S mi volt az eredménye nemzetközi viszonylatban? Hogyan határozta meg ez a politika, 1905 története, az orosz forradalom külpolitikáját? Önök ma a tőkésekkel teljes összhangban folytatják az orosz forradalom külpolitikáját. Pedig 1905 megmutatta, hogy milyennek kell lennie az orosz forradalom külpolitikájának. Kétségbevonhatatlan tény, hogy 1905. október 17-e után Bécsben és Prágában utcai tömegforrongások kezdődtek és barikádokat kezdtek építeni. 1905 után bekövetkezett 1908 Törökországban, 1909 Perzsiában és 1910 Kínában.[53] Ha valóban a forradalmi demokráciához, a munkásosztályhoz, az elnyomottakhoz fordulnak, s nem fogják összeszűrni a levet a tőkésekkel, akkor nem az elnyomó osztályok lesznek a szövetségeseik, hanem az elnyomott osztályok, nem azok a népek, amelyeknél most ideiglenesen az elnyomó osztályok a hangadók, hanem azok a népek, amelyeket ma darabokra tépnek.

Itt emlegetik a német frontot, amellyel kapcsolatban közülünk senki sem javasolta a legcsekélyebb változtatást sem. kivéve az egyik oldalon német, a másikon orosz nyelvű felhívásaink szabad terjesztését. Ezekben a felhívásokban

azt olvassuk: mindkét ország tőkései rablók. Elseprésük — csak egy lépés a béke felé. De vannak más frontok is. A török fronton van egy hadseregünk, amelynek létszámát nem ismerem. Tegyük fel, hogy körülbelül hárommillió fő. Ha ez a hadsereg, amely ma Örményországban állomásozik és területeket annektál, amit önök tűrnek, jóllehet a többi népnek annexiók nélküli békét hirdetnek, és jóllehet erő és hatalom van az önök kezében — ha ez a hadsereg áttérne erre a programra, ha Örményországot független örmény köztársasággá tenné, s odaadná nekik azt a pénzt, amelyet Anglia és Franciaország pénzemberei elszednek tőlünk, akkor jobban állnánk.

Azt mondják, hogy Anglia és Franciaország pénzügyi támogatása nélkül nem boldogulunk. Ez a támogatás azonban úgy „támogat" minket, ahogy a kötél támogatja az akasztott embert. Hadd mondja hát meg az orosz forradalmi osztály: le az ilyen támogatással, nem ismerem el azokat az adósságokat, amelyeket francia és angol tőkésekkel csináltak, mindenkit felkelésre hívok fel a tőkések ellen. Semmiféle békét a német tőkésekkel és semmiféle szövetséget az angolokkal és franciákkal! Ha valóban ilyen politikát folytatnának, akkor a török fronton levő hadseregünk felszabadulna, és más frontokra mehetne, mert Ázsia valamennyi népe látná, hogy az orosz nép nemcsak szavakban hirdeti a nemzetek önrendelkezésén alapuló annexiók nélküli békét, hanem az orosz munkás és paraszt valóban az elnyomott kis népek élére áll, és az imperializmus elleni harc számára nem puszta óhaj és nem tetszetős miniszteri szólam, hanem a forradalom létérdeke.

Olyan helyzetben vagyunk, hogy forradalmi háború fenyegethet ugyan bennünket, de nem okvetlenül kerül sor erre a háborúra, mert az angol imperialisták aligha viselhetnek majd háborút ellenünk, ha önök gyakorlati példával fordulnak az Oroszországot körülvevő népek felé. Mutassák meg, hogy felszabadítják az örmény köztársaságot, hogy minden országban megegyezésre lépnek a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeivel, hogy önök a szabad köztársaság mel-

lett vannak, s akkor az orosz forradalom külpolitikája valóban forradalmi, valóban demokratikus politikává válna. Ma még csak szavakban ilyen, a gyakorlatban azonban ellenforradalmi, mert önök be vannak fogva az angol és a francia imperializmus igájába és nem hajlandók ezt nyíltan megmondani, félnek ezt beismerni. Jobb volna, ha e helyett a felhívás helyett, hogy „döntsétek meg az idegen bankárokat", nyíltan megmondanák az orosz népnek, a munkásoknak és parasztoknak: „mi túlságosan gyengék vagyunk, nem tudjuk lerázni az angol—francia imperialisták igáját, rabjaik vagyunk, ezért viselünk háborút". Ezzel megmondanák a keserű valóságot, ennek forradalmi jelentősége lenne, ez valóban közelebb hozná ennek a rablóháborúnak a végét. Ez ezerszer többet ér, mint a francia és angol szociálsovinisztákkal való megegyezés, mint kongresszusok összehívása, amihez ők hozzájárulnak — ezerszer többet ér, mint ennek a politikának a folytatása, amely a valóságban azt jelenti, hogy félnek szakítani az egyik ország imperialistáival, és megmaradnak a másik ország imperialistái szövetségesének. Önök támaszkodhatnak az európai országok elnyomott osztályaira, azoknak a gyengébb országoknak elnyomott népeire, amelyeket Oroszország a cárok idején fojtogatott, s amelyeket fojtogat, mint most Örményországot; ezekre támaszkodva szabadságot adhatnak, munkás- és parasztbizottságaikat támogatva valamennyi elnyomott osztály, valamennyi elnyomott nép élére állnának a német imperializmus és az angol imperializmus elleni háborúban, amelyek nem egyesülhetnek önök ellen, mert élethalálharcot vívnak egymással, mert reménytelenül nehéz helyzetben vannak, míg az orosz forradalom külpolitikájának, az elnyomott osztályokkal, az elnyomott népekkel való őszinte tényleges szövetségnek minden reménye megvan a sikerre, s 99 százalékban bizonyos, hogy sikere lesz!

Nemrég pártunk moszkvai lapjában olvastuk egy paraszt levelét, amelyben programunkat fejtegeti. Engedelmükkel azzal fejezem be beszédemet, hogy egy kis részt idézek ebből a levélből, amely megmutatja, hogy egy paraszt hogyan

fogta fel programunkat. Ez a levél pártunk moszkvai lapjának, a Szocial-Demokratnak[54] 59. számában jelent meg, majd a Pravda 68. száma is közölte:

„Erősebben kell szorítani a burzsoáziát, hogy szétlapuljon. Akkor vége szakad a háborúnak. De ha a burzsoáziát nem szorítjuk elég erősen, akkor jaj nekünk." (T a p s.)

Pravda, 95., 96. és 97. sz.
1917. július 13. (június 30.),
14. (1.) és 15. (2.)

Lenin Művei, 25. kötet.

AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

Lehet, hogy ezek a sorok későn érkeznek, hiszen az események olykor valósággal szédítő ütemben fejlődnek. Én ezt augusztus 30-án, szerdán írom, a címzettek legkorábban szeptember 2-án, pénteken fogják olvasni. De mégis — próba szerencse — kötelességemnek tartom, hogy megírjam a következőt.

Kornyilov felkelésével teljesen váratlan (ilyen körülmények között és ilyen formában váratlan) és valósággal hihetetlenül éles fordulatot vettek az események.

Mint minden éles fordulat, ez is szükségessé teszi a taktika felülvizsgálását és megváltoztatását. És, mint minden felülvizsgálattal, igen óvatosaknak kell lennünk, nehogy az elvtelenség hibájába essünk.

Meggyőződésem szerint azok esnek az elvtelenség hibájába, akik (mint például Volodarszkij) odáig süllyednek, hogy „honvédőkké" válnak, vagy hogy (mint más bolsevikok) *blokkra* lépnek az eszerekkel, *támogatják* az Ideiglenes Kormányt. Ez teljesen helytelen, ez elvtelenség. Mi *c s a k* akkor leszünk honvédőkké, *ha* a hatalom *már* a proletariátus kezébe ment át, *ha már* békét javasoltunk, *ha már* széttéptük a titkos szerződéseket és felbontottuk a bankokkal való kapcsolatokat, *c s a k m i n d e z e k u t á n*. Sem Riga elfoglalása, *sem Petrográd elfoglalása* nem tesz bennünket honvédőkké. (Nagyon kérem, olvastassák el ezt Volodarszkijjal.) Addig a pro-

letárforradalom mellett vagyunk, ellenezzük a háborút, *nem* vagyunk honvédők.

És Kerenszkij kormányát *még most sem* kell támogatnunk. Ez elvtelenség. Azt fogják kérdezni: hát nem kell Kornyilov ellen harcolnunk? Persze, hogy kell! De ez nem egy és ugyanaz; van egy határ; ezt a határt egyes bolsevikok átlépik, és a „paktálás" hibájába esnek, hagyják, hogy az események árja magával *sodorja* őket.

Fogunk harcolni, harcolunk Kornyilov ellen, *ugyanúgy mint* Kerenszkij *csapatai*, de nem támogatjuk Kerenszkijt, **hanem** leleplezzük gyengeségét. Ez különbség. Ez eléggé finom különbség, de rendkívül lényeges, és nem szabad róla megfeledkezni.

Mi hát a taktikánkban a Kornyilov felkelése után beállott változás?

Az, hogy megváltoztatjuk Kerenszkij ellen vívott harcunk *formáját*. Szemernyivel sem gyengül vele szemben ellenséges érzelmünk, egyetlen szót nem vonunk vissza abból, amit ellene mondottunk, nem mondunk le arról a feladatról, hogy megdöntsük Kerenszkijt, de azt mondjuk: *figyelembe* kell *venni* a pillanatnyi helyzetet, mi nem akarjuk azonnal megdönteni Kerenszkijt, most *másképpen* fogunk hozzá a Kerenszkij elleni harc feladatának megoldásához, mégpedig: felvilágosítjuk a népet (amely Kornyilov ellen harcol) Kerenszkij *gyengeségéről* és *ingadozásáról*. Ezt eddig is megtettük. De most ez lett a *legfontosabb:* ebben van a változás.

Továbbá abban van a változás, hogy most a *legfontosabb:* fokozott agitáció a Kerenszkijjel szemben támasztott, bizonyos fokig „részletkövetelések" érdekében: tartóztasd le Miljukovot, fegyverezd fel a petrográdi munkásokat, rendeld Petrográdba a kronstadti, viborgi és helsingforsi csapatokat, kergesd szét az állami dumát, tartóztasd le Rodzjankót, törvényesítsd a földesúri földeknek a parasztok kezébe való átadását, vezess be munkásellenőrzést a gabona és a gyárak felett stb. És nemcsak Kerenszkijjel, *nem is annyira* Kerenszkijjel **szemben** kell támasztanunk ezeket a követeléseket, mint inkább a munkásokkal, a katonákkal és a paraszt-

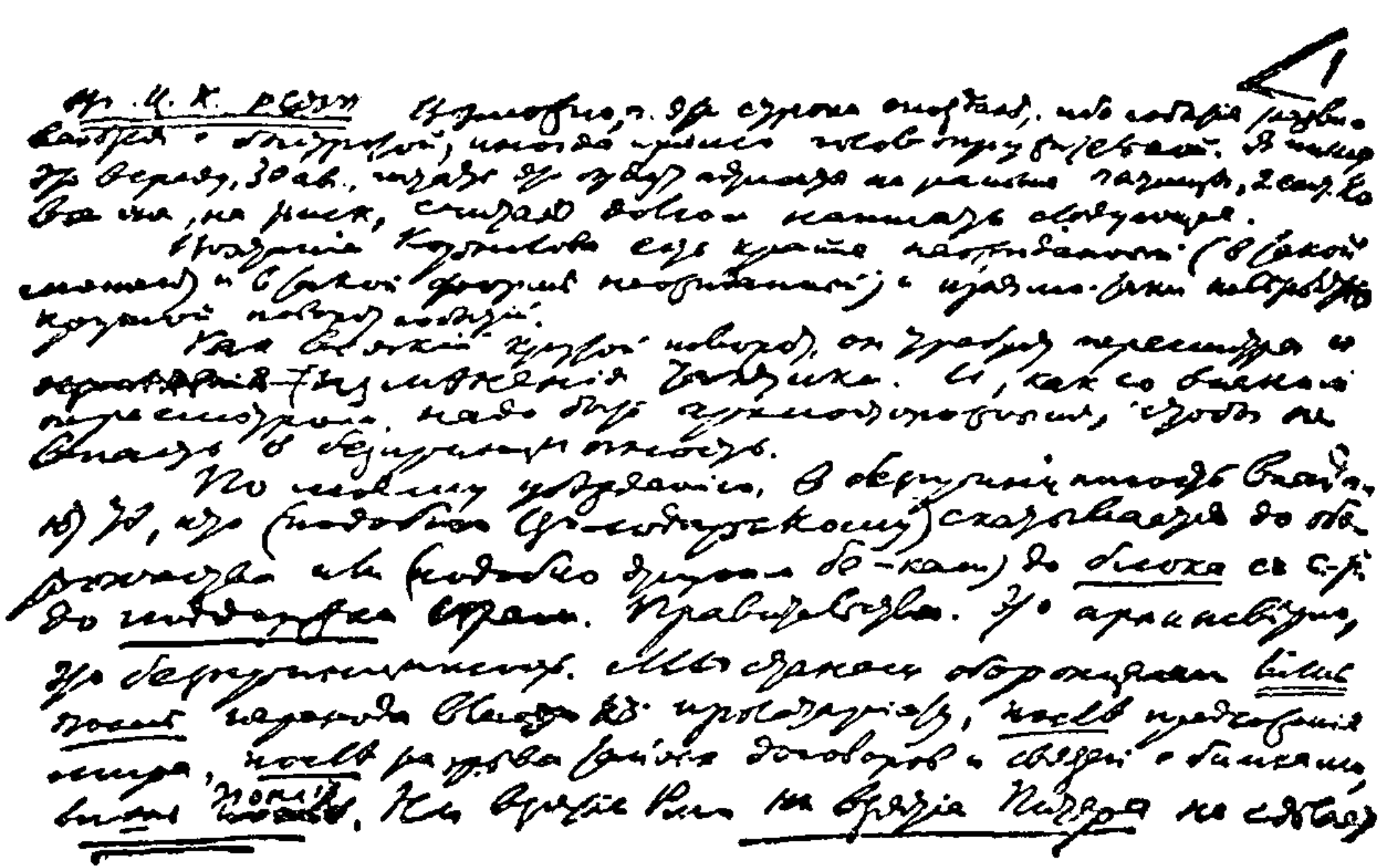

Lenin levele az OSZDMP Központi Bizottságához 1917. augusztus 30-án (szeptember 12-én). A levél első oldala.

Kisebbítve

tokkal szemben, akiket *magával sodor* a Kornyilov elleni harc menete. Tovább kell *sodorni* őket, arra kell őket buzdítani, hogy verjék agyon azokat a tábornokokat és tiszteket, akik Kornyilov mellett foglaltak állást, el kell érni, hogy *ők* követeljék azonnal a földnek a parasztok kezébe való átadását, rá kell vezetni *őket* arra a gondolatra, hogy okvetlenül le kell tartóztatni Rodzjankót és Miljukovot, hogy szét kell kergetni az állami dumát, hogy be kell tiltani a Recset és a többi burzsoá lapot és hogy vizsgálatot kell indítani ellenük. Különösen a „baloldali" eszereket kell ebbe az irányba terelni.

Helytelen volna, ha valaki azt gondolná, hogy *távolabb* kerültünk attól a feladattól, hogy a proletariátus kivívja a hatalmat. Nem. Sokkal közelebb kerültünk e feladat megoldásához, de nem *egyenesen*, hanem oldalról. S az agitációnak *e pillanatban* nem is annyira közvetlenül kell Kerenszkij ellen irányulnia, mint inkább *közvetve*, ellene, de közvetve, mégpedig oly módon, hogy aktív, a lehető legaktívabb, valóban forradalmi háborút követelünk Kornyilov ellen. Csakis ennek a háborúnak a fejlődése juttathat *bennünket* hatalomra, és agitációnkban erről minél kevesebbet kell *beszélnünk* (de mindig arra gondolva, hogy az események már holnap hatalomra juttathatnak bennünket és akkor ezt a hatalmat nem adjuk ki a kezünkből). Nézetem szerint ezt az agitátorokhoz intézett levélben (nem a sajtóban) kellene közölni az agitátor és propagandista csoportokkal, általában a párttagokkal. Az ország védelméről, a forradalmi demokrácia egységfrontjáról, az Ideiglenes Kormány támogatásáról stb. szóló *frázisok* ellen a legkíméletlenebbül kell harcolni, éppen mint a frázisok ellen. Most elérkezett a *tettek* ideje: önök, eszer és mensevik urak, régen elnyűtték már ezeket a frázisokat. Most elérkezett a *tettek* ideje, Kornyilov ellen a háborút forradalmi módon kell folytatni, ebbe be kell vonni a tömegeket, meg kell mozgatni, lelkesíteni kell őket (Kerenszkij pedig *fél* a tömegektől, *fél* a néptől). A németek elleni háborúban éppen most *tettre* van szükség: *azonnal* és *feltétlenül békét* kell **javasolni,** *pontosan* megszabott feltételekkel. Ha ezt megtesszük, akkor *lehetőségünk* van arra, hogy

vagy gyorsan békét kössünk, vagy pedig a háborút forradalmi háborúvá változtassuk, ellenkező esetben a mensevikek és az eszerek mind az imperializmus lakájai maradnak.

*

P. S. E levél megírása *után* elolvastam a Rabocsij hat számát és meg kell állapítanom, hogy teljesen egyetértünk. Tiszta szívből üdvözlöm a nagyszerű vezércikkeket,[55] a sajtószemlét, valamint V. M—n és Vol—szkij cikkét. Volodarszkij beszédével kapcsolatban elolvastam a szerkesztőségnek írt levelét, amely szintén „likvidálja" szemrehányásaimat. Még egyszer szívből üdvözlöm önöket és kívánom a legjobbakat!

Lenin

A megírás ideje: 1917. augusztus 30. (szeptember 12.)
Először 1920. november 7-én, a Pravda 250. számában jelent meg.

Lenin Művei, 25. kötet.

A FENYEGETŐ KATASZTRÓFA ÉS HOGYAN HARCOLJUNK ELLENE

(Részlet)

HARC A GAZDASÁGI BOMLÁS ELLEN ÉS A HÁBORÚ

A közeledő katasztrófa elleni harci rendszabályok kérdése egy másik, igen fontos kérdés megvilágításához vezet el bennünket: a bel- és külpolitika összefüggésének kérdéséhez, vagy más szóval: a hódító, imperialista háború és a forradalmi proletárháború, a bűnös rablóháború és az igazságos demokratikus háború közötti viszony kérdéséhez.

A katasztrófa elleni harc fentebb leírt rendszabályai, mint már megállapítottuk, rendkívüli mértékben fokoznák az ország védelmi képességét vagy más szóval: katonai erejét. Egyrészt ez. Másrészt viszont, ezek a rendszabályok nem valósíthatók meg anélkül, hogy a hódító háborút ne változtatnánk igazságos háborúvá, hogy a kapitalisták által, a kapitalizmus érdekében viselt háborút ne változtatnánk a proletariátus által valamennyi dolgozó és kizsákmányolt érdekében viselt háborúvá.

Valóban. A bankok és szindikátusok államosítása, az üzleti titok megszüntetésével és a tőkések felett gyakorolt munkásellenőrzéssel együtt, nemcsak roppant megtakarítást jelentene a nép munkájában, nemcsak az erők és anyagi eszközök megtakarítását tenné lehetővé, hanem a lakosság dolgozó *tömegeinek*, a lakosság többségének helyzetét is megjavítaná. A modern háborúban, mint ismeretes, a gazdasági szervezetnek döntő jelentősége van. Oroszországnak van elég gabonája, szene, ásványolaja, vasa — e tekintetben a mi hely-

zetünk jobb, mint bármely más európai hadviselő országé. Ha pedig az említett eszközök felhasználásával harcot folytatnánk a gazdasági leromlás ellen, ha mozgósítanánk e harcra a tömegek öntevékenységét, ha megjavítanánk helyzetüket, ha államosítanánk a bankokat és szindikátusokat, Oroszország a maga forradalmát és demokráciáját felhasználná arra, hogy az egész országot a szervezettségnek az eddiginél mérhetetlenül magasabb fokára emelje.

Ha az eszerek és mensevikek áprilisban az ellenőrzési rendszabályokat akadályozó és a termelést szabolátó burzsoáziával való „koalíció" helyett megvalósították volna azt, hogy a hatalom a szovjetek kezébe menjen át, és erejüket nem a „miniszteri váltófutásra" fordították volna, nem arra, hogy a kadetek mellett bürokraták módjára a miniszteri, miniszterhelyettesi stb. székeket koptassák, hanem arra, hogy vezessék a munkásokat és parasztokat az ellenőrzésben, amelyet *ők* gyakorolnak a kapitalisták *felett*, a kapitalisták *ellen* folytatott *háborújukban* — akkor Oroszország ma olyan ország volna, amelyben teljes gazdasági átalakulás megy végbe, amelyben a föld a paraszté, a bankok államosítva vannak, vagyis Oroszország *ennyiben* (s ezek a mai élet rendkívül fontos gazdasági alapjai) *felette* állna valamennyi többi kapitalista országnak.

Egy olyan országnak, ahol a bankok államosítva vannak, védelmi képessége, katonai ereje *nagyobb*, mint az olyan országé, ahol a bankok magánkézben maradnak. Egy olyan paraszti ország katonai ereje, ahol a föld a parasztbizottságok kezén van, *nagyobb*, mint az olyan országé, ahol a föld a földesurak birtokában van.

Állandóan a franciák 1792—93-as hősies hazafiasságára és katonai vitézségük csodáira hivatkoznak. De megfeledkeznek azokról az anyagi, történelmi és gazdasági előfeltételekről, melyek tulajdonképpen lehetségessé tették ezeket a csodákat. Valóban forradalmi leszámolás az idejétmúlt feudalizmussal, az egész ország áttérése — mégpedig igazán forradalmi demokratikus gyorsasággal, határozottsággal, eréllyel és odaadással — fejlettebb termelési módra, a szabad paraszti földbirtok-

lásra — ezek azok az anyagi, gazdasági feltételek, amelyek „csodálatos" gyorsasággal megmentették Franciaországot, mert *teljesen átalakították, újjáteremtették* gazdasági alapját.

Franciaország példája egyről és csakis egyről tanúskodik: ahhoz, hogy Oroszországot képessé tegyük a védelemre, hogy Oroszországban is elérjük a tömeghősiesség „csodáit", „jakobinus" könyörtelenséggel el kell söpörnünk mindent, ami régi, *gazdasági tekintetben* meg kell újítanunk, új életre kell keltenünk Oroszországot. Ezt pedig a XX. században nem tehetjük meg, ha csupán a cárizmust söpörjük el (Franciaország 125 évvel ezelőtt nem szorítkozott erre). Sőt, ehhez még az sem elegendő, ha forradalmi módon megsemmisítjük a földesúri földbirtoklást (mi még ezt sem tettük meg, mert az eszerek és mensevikek elárulták a parasztságot!), ha a földet átadjuk a parasztságnak. Hiszen a XX. században élünk, és ha uralkodunk a föld felett, de *nem uralkodunk a bankok felett*, nem tudunk teljes átalakulást, megújulást vinni a nép életébe.

Franciaország anyagi, termelési megújhodása a XVIII. század végén együttjárt a politikai és szellemi megújhodással, a forradalmi demokrácia és a forradalmi proletariátus diktatúrájával (a demokrácia még nem vált külön a proletariátustól és még majdnem egészen egybe volt vele forrva), együttjárt azzal, hogy könyörtelenül hadat üzentek mindennek, ami reakciós volt. Az egész népet és különösen a tömegeket, vagyis az *elnyomott* osztályokat, határtalan forradalmi lelkesedés töltötte el; a háborút *mindenki* igazságos, védelmi háborúnak tartotta, s *valóban* az is *volt*. A forradalmi Franciaország védekezett a reakciós és monarchista Európával szemben. Nem 1792—93-ban változtak át a háborúk Franciaország részéről védelmi háborúkból hódító háborúkká, hanem sok évvel később, a reakciónak az országon belül aratott győzelme *után*, Napóleon ellenforradalmi diktatúrája változtatta őket azzá.

És Oroszországban? Mi továbbra is imperialista háborút folytatunk a kapitalisták érdekében, szövetségben az imperialistákkal, azoknak a titkos szerződéseknek értelmében, amelyeket a *cár* kötött Anglia és más országok tőkéseivel,

s amelyekben az orosz kapitalistáknak megígérték, hogy kirabolhatnak idegen országokat, megígérték Konstantinápolyt, Lvovot, Örményországot stb.

A háború Oroszország részéről igazságtalan, reakciós, hódító háború marad mindaddig, amíg Oroszország igazságos békét nem javasol és nem szakít az imperializmussal. A háború szociális jellegét, igazi jelentőségét nem az határozza meg, hogy hol állnak az ellenséges csapatok (ahogy az eszerek és mensevikek gondolják, akik olyan vulgárisan gondolkoznak, mint egy tudatlan paraszt). Ezt a jelleget az határozza meg, hogy *milyen politika* folytatása a háború („a háború a politika folytatása"), hogy *melyik osztály* és milyen céllal visel háborút.

Nem lehet a tömegeket titkos szerződések értelmében rablóháborúba vinni, s ugyanakkor lelkesedésükre számítani. A forradalmi Oroszország élenjáró osztálya, a proletariátus egyre világosabban felismeri a háború bűnös voltát s a burzsoázia nemcsak hogy nem tudta a tömegeket ettől a meggyőződésüktől eltéríteni, hanem éppen ellenkezőleg, egyre erősödik annak a tudata, hogy ez a háború bűnös háború. Oroszország *mindkét fővárosának* proletariátusa végleg internacionalistává lett!

Hogy is beszélhetnénk itt arról, hogy a tömegek lelkesednek a háborúért!

Az egyik elválaszthatatlanul egybe van kapcsolva a másikkal, elválaszthatatlanul egybe van kapcsolva a belpolitika és a külpolitika. Nem lehet az országot védelemre képessé tenni nagy hősiességre képes nép nélkül, amely merészen, erélyesen hajtja végre a nagy gazdasági átalakításokat. És nem lehet a tömegeket hősiességre serkenteni, ha nem szakítunk az imperializmussal, ha nem ajánljuk fel minden népnek a demokratikus békét és nem változtatjuk át ily módon a háborút hódító, rabló, bűnös háborúból igazságos, védelmi, forradalmi háborúvá.

Forradalmunkat és az imperializmus vasfogójába szorított országunkat csak úgy menthetjük meg, ha mind a belpolitikában, mind a külpolitikában eltökélten és következetesen szakítunk a tőkésekkel.

A FORRADALMI DEMOKRÁCIA ÉS A FORRADALMI PROLETARIÁTUS

Ha a mai Oroszország demokráciája valóban forradalmi demokrácia akar lenni, akkor a proletariátussal a legszorosabb szövetségben kell haladnia, támogatnia kell a proletariátus, az egyetlen következetesen forradalmi osztály harcát.

Ehhez a következtetéshez vezetett el bennünket annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy milyen eszközökkel kell küzdenünk a hihetetlen méretű, elkerülhetetlen katasztrófa ellen.

A háború olyan felmérhetetlen válságot idézett elő, annyira túlfeszítette a nép anyagi és erkölcsi erőit, olyan súlyos csapásokat mért az egész mai társadalmi szervezetre, hogy az emberiségnek választania kellett: vagy elpusztul, vagy pedig a legforradalmibb osztályra bízza sorsát, hogy a leggyorsabb és legradikálisabb úton áttérhessen egy fejlettebb termelési módra.

Számos történelmi oknál fogva — Oroszország nagyobb elmaradottsága, különleges háborús nehézségei, a cárizmus rendkívüli korhadtsága, az 1905-ös év hagyományainak rendkívüli elevensége következtében — Oroszországban előbb tört ki a forradalom, mint más országokban. A forradalom eredménye az, hogy Oroszország *politikai* rendje tekintetében néhány hónap alatt utolérte az előrehaladott országokat.

De ez kevés. A háború könyörtelen, a háború kíméletlenül élesen veti fel a kérdést: vagy elpusztulunk, vagy *gazdaságilag is* utolérjük és túlszárnyaljuk az előrehaladott országokat.

Ez lehetséges, mert számos előrehaladott ország kész tapasztalatai, technikájuk és kultúrájuk kész eredményei rendelkezésünkre állanak. Erkölcsi támaszunk az egyre növekvő tiltakozás a háború ellen Európában, az érlelődő munkás-világforradalom légköre. Ösztönöz és sarkall bennünket az imperialista háború idején rendkívül ritka forradalmi-demokratikus szabadság.

Elpusztulni, vagy teljes gőzzel előreiramodni. Így tette fel a kérdést a történelem.

S a proletariátusnak a parasztsághoz való viszonya az adott helyzetben megerősíti — megfelelő módosításokkal — a régi bolsevik álláspontot: ki kell ragadni a parasztságot a burzsoázia befolyása alól. Csakis ez lehet a forradalom megmentésének záloga.

A parasztság ugyanis az egész kispolgári tömegnek számbelileg legerősebb képviselője.

Eszereink és mensevikjeink reakciós szerepet vállaltak magukra: a parasztságot továbbra is a burzsoázia befolyása alatt akarják tartani, a parasztságot a burzsoáziával, nem pedig a proletariátussal való koalíció felé akarják vezetni.

A forradalom tapasztalatai gyorsan tanítják a tömegeket. S az eszerek és a mensevikek reakciós politikája hajótörést szenved: mindkét főváros szovjetjeiben alulmaradtak.[56] Mindkét kispolgári-demokrata pártban nő a „baloldali" ellenzék. Petrográdban 1917. szeptember 10-én az eszerek városi értekezletén a küldöttek kétharmada a *baloldali* eszerek mellett szavazott, akik a proletariátussal való szövetség felé hajlanak és visszautasítják a burzsoáziával való szövetséget (koalíciót).

Az eszerek és a mensevikek a burzsoázia kedvelt szembeállítását ismételgetik: burzsoázia és demokrácia. Ez a szembeállítás azonban lényegében éppoly értelmetlen, mintha a fontot a rőffel hasonlítanánk össze.

Van demokratikus burzsoázia és van burzsoá demokrácia: ezt csak az tagadhatja, aki teljesen járatlan mind a történelem, mind a politikai gazdaságtan terén.

Az eszereknek és mensevikeknek azért volt szükségük erre a helytelen szembeállításra, hogy *elleplezzék* az elvitathatatlan tényt: a burzsoázia és a proletariátus között ott áll a *kispolgárság*. A kispolgárság, gazdasági osztályhelyzete folytán, elkerülhetetlenül a burzsoázia és a proletariátus között ingadozik.

Az eszerek és a mensevikek a kispolgárságot a burzsoáziával való szövetség felé vonják. Ez a lényege egész „koalíciójuknak", egész koalíciós kormányuknak, Kerenszkij, e tipikus félkadet, egész politikájának. A forradalom félesztendeje alatt ez a politika teljesen csődöt mondott.

A kadetok kárörvendenek: a forradalom, mondják, csődbe jutott, a forradalom *nem* birkózott meg sem a háborúval, sem a gazdasági zűrzavarral.

Nem igaz. A *kadetek* és az *eszerek-mensevikek* jutottak csődbe, mert ez a blokk (szövetség) egy fél évig kormányozta Oroszországot, és e fél év alatt fokozta a gazdasági zűrzavart, összekuszálta és súlyosbította a katonai helyzetet.

Minél teljesebben csődbe jutott a burzsoáziának az *eszerekkel és a mensevikekkel* kötött *szövetsége*, annál gyorsabban *tanul* a nép. Annál könnyebben találja meg a *helyes* kivezető utat: a szegényparasztságnak, vagyis a parasztság többségének szövetségét a proletariátussal.

1917. szeptember 10—14.

Megjelent 1917. október végén, külön brosúra formájában, a Priboj kiadásában.

ÁLLAM ÉS FORRADALOM

A MARXIZMUS TANÍTÁSA AZ ÁLLAMOKRÓL ÉS A PROLETARIÁTUS FELADATAI A FORRADALOMBAN[57]

(Részletek)

ELŐSZÓ AZ ELSŐ KIADÁSHOZ

Az állam kérdése jelenleg különös jelentőségre tesz szert mind elméleti, mind gyakorlati politikai szempontból. Az imperialista háború rendkívül meggyorsította és kiélezte azt a folyamatot, amelynek során a monopolkapitalizmus állammonopolista kapitalizmussá alakul át. A dolgozó tömegeket egyre szörnyűségesebben nyomja el az állam, amely mind szorosabban olvad egybe a kapitalisták mindenható egyesüléseivel. A legelőrehaladottabb országok — ez országok „hátországáról" beszélünk — katonai fegyházakká válnak a munkások számára.

Az elhúzódó háború hallatlan borzalmai és nyomora elviselhetetlenné teszik a tömegek helyzetét, fokozzák felháborodásukat. Szemmelláthatóan érlelődik a nemzetközi proletárforradalom. Az államhoz való viszonyának kérdése gyakorlati jelentőségre tesz szert.

Az opportunizmusnak a viszonylag békés fejlődés évtizedei folyamán felhalmozódott elemei megteremtették a szociálsovinizmus áramlatát, amely az egész világ hivatalos szocialista pártjaiban uralkodik. Ezt az áramlatot (Plehanov, Potreszov, Breskovszkaja, Rubanovics, azután némileg leplezett formában Cereteli, Csernov úrék és társaik Oroszországban; Scheidemann, Legien, David stb. Németországban; Renaudel, Guesde, Vandervelde Franciaországban és Belgiumban; Hyndman és a fábiánusok[58] Angliában stb., stb.), amely

szavakban szocializmus, valójában sovinizmus, az jellemzi, hogy a „szocializmus vezérei" aljas talpnyaló módon alkalmazkodnak nemcsak „saját" nemzeti burzsoáziájuk, hanem éppen „saját" államuk érdekeihez, hiszen az úgynevezett nagyhatalmak többsége már régóta számos kicsi és gyenge népet kizsákmányol és leigáz. Az imperialista háború pedig éppen az ilyenfajta zsákmány felosztásáért és újrafelosztásáért folyó háború. Lehetetlen harcolni a dolgozó tömegeknek általában a burzsoázia és különösen az imperialista burzsoázia befolyása alól való felszabadításáért, ha nem harcolunk az „állammal" kapcsolatos opportunista előítéletek ellen.

Először megvizsgáljuk Marx és Engels tanítását az államról, és különösen részletesen foglalkozunk e tanítás elfelejtett vagy opportunista módon elferdített részeivel. Azután külön foglalkozunk majd ezeknek a ferdítéseknek legfőbb képviselőjével, Karl Kautskyval, annak a II. Internacionálénak (1889—1914) legismertebb vezérével, amely a most folyó háború idején olyan siralmasan csődöt mondott. Végül összegezni fogjuk az 1905-ös és különösen az 1917-es orosz forradalom tapasztalatainak legfőbb eredményeit. Ez utóbbi ez idő szerint (1917 augusztus elején) nyilván befejezi fejlődésének első szakaszát, de ez az egész forradalom általában csak úgy érthető meg, mint az imperialista háború által előidézett szocialista proletárforradalmak láncolatának egyik láncszeme. Ily módon az a kérdés, hogy milyen a proletariátus szocialista forradalmának viszonya az államhoz, nemcsak gyakorlati-politikai jelentőségre tesz szert, hanem a legaktuálisabb jelentőségre is, mert arról van itt szó, hogy megmagyarázzuk a tömegeknek, mit kell tenniük a legközelebbi jövőben, hogy felszabaduljanak a tőke igája alól.

1917 augusztus.

A szerző

I. fejezet

OSZTÁLYTÁRSADALOM ÉS ÁLLAM

1. Az állam — az osztályellentétek kibékíthetetlenségének terméke

Marx tanításával most ugyanaz történik, ami nemegyszer megtörtént már a történelemben a forradalmi gondolkodóknak és az elnyomott osztályok által vívott szabadságharc vezéreinek tanításaival. A nagy forradalmároknak, amíg éltek, az elnyomó osztályok állandó üldözéssel fizettek, tanításaikat a legvadabb dühvel, a legtajtékzóbb gyűlölettel, a hazugság és rágalom legféktelenebb áradatával fogadták. Haláluk után megkísérlik, hogy ártalmatlan szentképekké változtassák, úgyszólván szentté avassák őket, *nevüket* az elnyomott osztályok „vigasztalására" és ámítására bizonyos dicsőséggel övezik, s ugyanakkor kiherélik forradalmi tanításuk *tartalmát*, kicsorbítják forradalmi élét, elsekélyesítik. Egyfelől a burzsoázia és másfelől a munkásmozgalom opportunistái ma összetalálkoznak a marxizmus ilyen „megmunkálásában". Elfelejtik, elhomályosítják, eltorzítják a tanítás forradalmi oldalát, forradalmi lelkét. Előtérbe tolják és dicsőítik azt, amit a burzsoázia elfogadhat vagy elfogadhatónak tart. Ma minden szociálsoviniszta „marxista" — ez nem tréfa! S német polgári tudósok, akik tegnap még a marxizmus kiirtásának a specialistái voltak, mind gyakrabban „német nemzeti" Marxról beszélnek, aki — szerintük — felnevelte a rablóháború viselésére oly nagyszerűen megszervezett munkásegyesületeket!

Ilyen körülmények között, amikor a marxizmus elferdítése ilyen hallatlanul elterjedt, feladatunk elsősorban abban áll, hogy *helyreállítsuk* Marxnak az államról szóló igazi tanítását. Ehhez számos hosszú részletet kell idéznünk Marx és Engels műveiből. A hosszú idézetek természetesen nehézkessé teszik a kérdés tárgyalását és egy cseppet sem fogják elősegí-

teni a közérthetőséget. De semmiképpen sem lehetünk meg nélkülük. Feltétlenül és lehetőleg csonkítatlanul idéznünk kell Marx és Engels műveiből az állam kérdésére vonatkozó minden, vagy legalábbis minden döntő jelentőségű helyet, hogy az olvasó önállóan fogalmat alkothasson magának a tudományos szocializmus alapítói által vallott nézetek összességéről és e nézetek fejlődéséről, továbbá, hogy okmányokkal bizonyítsuk be és szemléltetően mutassuk meg, hogyan ferdítette el ezeket a nézeteket a ma uralkodó „kautskyzmus".

Kezdjük Engels Frigyes legelterjedtebb művével, „A család, a magántulajdon és az állam eredete" című munkájával, amely 1894-ben, Stuttgartban már hatodik kiadásban jelent meg. Az idézeteket le kell fordítanunk a német eredetiből, mert az orosz fordítások, bármilyen sok van is belőlük, nagyobbrészt vagy hiányosak, vagy egyáltalán nem kielégítőek.

> „Az állam — mondja Engels, történelmi elemzését összefoglalva — tehát semmi esetre sem olyan hatalom, amelyet kívülről kényszerítenek rá a társadalomra; éppoly kevéssé »az erkölcsi eszme valósága« vagy »az értelem képe és valósága«, mint Hegel állítja. Az állam, ellenkezőleg, a társadalom terméke a társadalom bizonyos fejlettségi fokán; annak bevallása, hogy ez a társadalom megoldhatatlan ellentmondásba bonyolódott önmagával, kibékíthetetlen ellentétekre hasadt, amelyeknek leküzdésére képtelen. Hogy azonban ezek az ellentétek, az ellentétes gazdasági érdekű osztályok ne semmisítsék meg egymást és a társadalmat meddő küzdelemben, olyan hatalom vált szükségessé, amely látszólag a társadalom fölött áll, az összeütközést tompítja és a »rend« határain belül tartja; és ez a hatalom, amely a társadalomból keletkezett, de fölébe helyezi magát, s mindjobban elidegenedik tőle: az állam" (6. német kiadás, 177—178. old.)[59]

Itt egészen világosan kifejezésre jut, hogy mi a marxizmus alapgondolata az állam történeti szerepének és jelen-

tőségének kérdéséről. Az állam az osztályellentétek *kibékíthetetlenségének* terméke és megnyilvánulása. Állam ott, akkor és annyiban jön létre, ahol, amikor és amennyiben objektíve *lehetetlen* az osztályellentétek kibékítése. És fordítva: az állam léte bizonyítja, hogy az osztályellentétek kibékíthetetlenek.

Éppen ennél a legfontosabb és alapvető pontnál kezdődik a marxizmus elferdítése, amely két fő irányban halad.

Egyrészt, a polgári és főleg a kispolgári ideológusok — akik kétségtelen történeti tények nyomására kénytelenek elismerni, hogy állam csak ott van, ahol osztályellentétek és osztályharc van — úgy „helyesbítik" Marxot, hogy az állam az osztályok *kibékítésének* szerve. Marx szerint az állam nem keletkezhetett volna és nem maradhatott volna fenn, ha az osztályok kibékítése lehetséges volna. A kispolgári és nyárspolgári professzorok és publicisták szerint — akik emellett gyakran jóindulatúan Marxra hivatkoznak! — az állam, ellenkezőleg, kibéküti az osztályokat. Marx szerint az állam az osztály*uralom* szerve, az egyik osztály szerve a másik *elnyomására*, egy olyan „rendnek" a megteremtése, amely az osztályok közötti összeütközéseket mérsékelve, ezt az elnyomást törvényesíti és tartóssá teszi. A kispolgári politikusok véleménye szerint a rend éppen az osztályok kibékítése, nempedig az egyik osztály elnyomása a másik által; az összeütközések mérséklése szerintük kibékítést jelent és nem azt, hogy az elnyomott osztályokat megfosztják bizonyos harci eszközöktől és módszerektől, amelyekkel lerázhatnák magukról elnyomóikat.

Az 1917-es forradalomban például, éppen amikor az állam jelentőségének és szerepének kérdése teljes nagyságában merült fel, a gyakorlatban merült fel, mint a rögtöni cselekvés, mégpedig a tömegcselekvés kérdése, valamennyi eszer (szociálforradalmár) és mensevik tüstént és teljesen lecsúszott annak a kispolgári elméletnek az álláspontjára, amely az állam szerepét az osztályok „kibékítésében" látja. E két párt politikusainak számtalan határozatát és cikkét teljesen átitatja a „kibékítésnek" ez a kispolgári és nyárspolgári elmélete. A

kispolgári demokrácia sohasem tudja megérteni, hogy az állam egy meghatározott osztály hatalmi szerve, amely osztályt *nem lehet* kibékíteni ellenlábasával (a vele szemben álló osztállyal). Eszereinknek és mensevikjeinknek az államhoz való viszonya — egyik legszemléltetőbb megnyilvánulása annak, hogy ők egyáltalán nem szocialisták (amit mi, bolsevikok, mindig is állítottunk), hanem majdnem szocialista frazeológiát használó kispolgári demokraták.

Másrészt, a „kautskysták" sokkal finomabb formában forgatják ki a marxizmust. „Elméletileg" sem azt nem tagadják, hogy az állam az osztályuralom szerve, sem azt, hogy az osztályellentétek kibékíthetetlenek. De figyelmen kívül hagyják vagy elködösítik a következőt: ha az állam az osztályellentétek kibékíthetetlenségének terméke, ha olyan hatalom, amely a társadalom *felett* áll, s *„mindjobban elidegenedik* a társadalomtól", akkor nyilvánvaló, hogy az elnyomott osztály felszabadítása nemcsak hogy erőszakos forradalom nélkül lehetetlen, *hanem* lehetetlen annak az államhatalmi gépezetnek *megsemmisítése nélkül is*, amelyet az uralkodó osztály teremtett és amelyben ez az „elidegenedés" megtestesül. Marx ezt az elméletileg önmagában is világos következtetést, mint később látni fogjuk, a forradalom feladatainak konkrét történelmi elemzése alapján, a legteljesebb határozottsággal vonta le. És éppen ezt a következtetést... „felejtette el" és forgatta ki Kautsky — amint azt további fejtegetéseinkben részletesen ki fogjuk mutatni.

2. *Felfegyverzett emberek külön alakulatai, börtönök stb.*

„...A régi nemzetségi szervezettel szemben az államot — folytatja Engels — elsősorban az állampolgárok terület szerinti beosztása jellemzi..."

Nekünk ez a beosztás „természetesnek" látszik, holott az a régi nemzetségi vagy törzsi szervezettel folytatott hosszú küzdelem eredménye.

„...Az állam második jellegzetessége olyan közhatalom létesítése, amely már nem közvetlenül azonos az önmagát fegyveres hatalomként megszervező lakossággal. Ez a külön hatalom, ez a közhatalom azért szükséges, mert a lakosság öntevékeny fegyveres szervezete a lakosság osztályokra szakadása óta lehetetlenné vált... Ez a közhatalom minden államban megvan; nemcsak felfegyverzett emberekből áll, hanem dologi tartozékokból is, börtönökből és mindenféle kényszer-intézményekből, amelyekről a nemzetségi társadalom mitsem tudott..."

Engels az államnak nevezett „hatalom" fogalmát fejtegeti, annak a hatalomnak a fogalmát, amely a társadalomból fakadt, de föléje helyezkedett és tőle mind jobban és jobban elidegenedik. Miből áll elsősorban ez a hatalom? Felfegyverzett emberek külön alakulataiból, amelyeknek börtönök stb. állnak rendelkezésükre.

Jogunk van felfegyverzett emberek külön alakulatairól beszélni, mert a minden állam lényegéhez tartozó közhatalom „már nem közvetlenül azonos" a fegyveres lakossággal, a lakosság „öntevékeny fegyveres szervezetével".

Mint minden nagy forradalmi gondolkodó, Engels is éppen arra akarja ráterelni az öntudatos munkások figyelmét, ami az uralkodó nyárspolgári szellem számára a legkevésbé figyelemreméltó, a legmegszokottabb, s amit nemcsak szívós, de mondhatnók megkövesedett előítéletek szentesítettek. Az állandó hadsereg és a rendőrség az államhatalom erejének legfőbb eszközei, de — vajon lehet-e ez másképpen?

Azoknak a XIX. századvégi európaiaknak hatalmas többsége szempontjából, akikhez Engels fordult és akik nem éltek át és nem figyeltek meg közelről egyetlen nagy forradalmat sem, ez nem is lehet másképpen. Az ő számukra teljesen érthetetlen, hogy mi is az a „lakosság öntevékeny fegyveres szervezete"? Arra a kérdésre, hogy miért váltak szükségessé külön, a társadalom fölé helyezett és a társadalomtól elidegenedett fegyveres alakulatok (rendőrség, állandó hadsereg),

a nyugat-európai és az orosz nyárspolgár hajlandó néhány Spencertől vagy Mihajlovszkijtól kölcsönvett frázissal a társadalmi élet fokozódott bonyolultságára, a funkciók differenciálódására stb. való utalással felelni.

Az ilyen utalás „tudományosnak" látszik és nagyszerűen álomba ringatja a nyárspolgárt, mert éppen azt homályosítja el, ami a legfőbb és alapvető: azt a tényt, hogy a társadalom kibékíthetetlenül ellenséges osztályokra szakad.

Ha ez a szakadás nem volna, akkor a „lakosság öntevékeny fegyveres szervezete" csak bonyolultságával, technikájának fejlettségével stb. különböznék a dorongot ragadó majomhorda, vagypedig az ősemberek, vagy a nemzetségi társadalomban egyesült emberek primitív szervezetétől, de az ilyen szervezet lehetséges volna.

Ez a szervezet azért lehetetlen, mert a civilizált társadalom egymással szemben ellenséges, mégpedig kibékíthetetlenül ellenséges osztályokra szakad, amelyeknek „öntevékeny" felfegyverkezése egymásközti fegyveres harcra vezetne. Létrejön az állam, külön hatalom alakul, megalakulnak a felfegyverzett emberek külön alakulatai; és minden forradalom, amikor szétrombolja az államgépezetet, szemléltetően mutatja, miképpen igyekszik az uralkodó osztály felújítani a felfegyverzett emberek *ő t* szolgáló külön alakulatait, miképpen törekszik az elnyomott osztály hasonló, új szervezetet létrehozni, amely alkalmas arra, hogy a kizsákmányoltakat és ne a kizsákmányolókat szolgálja.

Engels az idézett fejtegetésben elméletileg veti fel ugyanazt a kérdést, amelyet minden nagy forradalom felvet a gyakorlatban, szemléltetően, mégpedig a tömegcselekvés méreteiben, nevezetesen azt a kérdést, hogy hogyan viszonylanak egymáshoz a felfegyverzett emberek „külön" alakulatai és a „lakosság öntevékeny fegyveres szervezete". Látni fogjuk, hogyan világítják meg konkrétan ezt a kérdést az európai forradalmak és az orosz forradalmak tapasztalatai.

De térjünk vissza Engels fejtegetéséhez.

Engels rámutat arra, hogy néha, például Észak-Amerika egyes vidékein ez a közhatalom gyenge (itt a tőkés társadalom

szempontjából ritka kivételről van szó és az imperializmus előtti korszak Észak-Amerikájának azokról a részeiről, ahol a szabad telepes volt túlsúlyban), általában azonban erősödik:

„...De (a közhatalom) olyan mértékben erősödik, amilyen mértékben az osztályellentétek az államon belül kiéleződnek és amilyen mértékben az egymással határos államok nőnek és népességben gyarapodnak — csak mai Európánkat kell megnézni, ahol az osztályharc és a hódítási verseny a közhatalmat olyan magas fokra emelte, amelyen az egész társadalmat, sőt az államot is elnyeléssel fenyegeti..."

Ezt Engels legkésőbb a múlt század 90-es éveinek elején írta. Utolsó előszavának kelte 1891. június 16-a. Akkor az imperializmusba való átmenet — mind a trösztök teljhatalma, mind a nagybankok mindenhatósága, mind a nagyszabású gyarmatpolitika tekintetében — Franciaországban éppen csak megkezdődött, még gyengébb volt Észak-Amerikában és Németországban. Azóta a „hódítási verseny" óriási lépést tett előre, annál is inkább, mert a földteke a XX. század második évtizedének kezdetén véglegesen fel volt osztva e „versengő hódítók", azaz a nagy rablóhatalmak között. Azóta a szárazföldi és a tengeri fegyverzet hihetetlen mértékben megnövekedett és az Anglia vagy Németország világuralmáért, a zsákmány felosztásáért folyó 1914—17-es rablóháború következtében, a rabló államhatalom olyan nagymértékben „nyeli el" a társadalom minden erejét, hogy ez teljes katasztrófát idéz elő.

Engels már 1891-ben rá tudott mutatni a „hódítási versenyre" mint a nagyhatalmak külpolitikájának egyik legfontosabb jellemző vonására, a szociálsoviniszta gazfickók azonban az 1914—17-es években, amikor ez a sokszorosan kiéleződött verseny előidézte az imperialista háborút, „saját" burzsoáziájuk rabló érdekeinek megvédését a „haza védelméről", a „köztársaság és a forradalom oltalmazásáról" stb. szóló frázisokkal takargatják!

3. *Az állam — az elnyomott osztály kizsákmányolásának eszköze*

Egy, a társadalom felett álló külön közhatalom fenntartására adók és államkölcsönök kellenek.

„A közhatalom és az adóbehajtás jogának birtokában — írja Engels — a hivatalnokok most már a társadalomnak, a társadalom *fölött* álló szerveivé váltak. A szabad, önkéntes tisztelet, amellyel a nemzetségi társadalom övezte szerveit, őket már nem elégíti ki, még ha meg is kaphatnák azt..." Kivételes törvényeket hoznak a hivatalnokok szentségéről és sérthetetlenségéről. „A leghitványabb rendőrszolgának" nagyobb a „tekintélye", mint a nemzetség képviselőinek, de a civilizált állam katonai hatalmának feje is megirigyelheti a nemzetségfőt azért a „kényszertől mentes tiszteletért", amellyel a társadalom körülveszi.

Itt Engels felveti a hivatalnokok, mint az államhatalom szervei, kiváltságos helyzetének kérdését. Lényegesként azt emeli ki, hogy mi helyezi őket a társadalom *fölé?* Látni fogjuk, hogy ezt az elméleti kérdést hogyan oldotta meg a gyakorlatban a párizsi kommün 1871-ben és milyen reakciósan elködösítette Kautsky 1912-ben.

„Minthogy az állam abból a szükségből keletkezett, hogy az osztályellentéteket fékentartsa, de minthogy ugyanakkor ez osztályok összeütközésének közepette keletkezett, ezért az állam rendszerint a leghatalmasabb, gazdaságilag uralkodó osztály állama, amely osztály általa politikailag is uralkodó osztállyá válik és így az elnyomott osztály fékentartásának és kizsákmányolásának új eszközeire tesz szert..." Nemcsak az ókori és a feudális állam volt a rabszolgák és a jobbágyok kizsákmányolásának szerve, hanem a „modern képviseleti állam is a tőke eszköze a bérmunka kizsákmányolására. Kivételesen

azonban olyan korszakok is előfordulnak, amelyekben az egymással küzdő osztályok majdnem annyira egyensúlyban tartják egymást, hogy az államhatalom, mint látszólagos közvetítő, pillanatnyilag bizonyos önállóságra tesz szert mindkét féllel szemben..." Ilyen a XVII. és XVIII. század abszolút monarchiája, ilyen az első és második császárság bonapartizmusa Franciaországbna, ilyen Bismarck-Németországban.

Ilyen — tesszük mi hozzá — a köztársasági Oroszország Kerenszkij kormánya, amióta áttért a forradalmi proletariátus üldözésére, abban az időpontban, amikor a szovjetek a kispolgári demokraták vezetése következtében *már* erőtlenek, a burzsoázia azonban *még* nem elég erős ahhoz, hogy egyszerűen szétkergesse őket.

A demokratikus köztársaságban — folytatja Engels — „a vagyon közvetve, de annál biztosabban gyakorolja hatalmát", mégpedig először is „a hivatalnokok közvetlen megvesztegetése" (Amerika), másodszor „a kormány és a tőzsde szövetsége" (Franciaország és Amerika) útján.

Jelenleg az imperializmus és a bankok uralma rendkívüli művészetté „fejlesztette" ezt a két módszert, amellyel bármely demokratikus köztársaságban védik és érvényesítik a vagyon mindenhatóságát. Ha például Oroszországban Palcsinszkij úr már a demokratikus köztársaság első hónapjaiban — mondhatnók annak a házasságnak a mézesheteiben, amelyet a koalíciós kormányban a „szocialista" eszerek és mensevikek a burzsoáziával kötöttek — elszabotált minden rendszabályt, amelynek az volt a célja, hogy megzabolázza a tőkéseket és megakadályozza fosztogatásaikat, megakadályozza azt, hogy a hadiszállításokkal megrabolják az államkincstárt, és ha azután a kapitalisták a kormányukból kivált Palcsinszkij urat (akit természetesen egy másik, de teljesen ugyanolyan Palcsinszkij váltott fel) 120 000 rubel évi fizetéssel járó állásocskával „jutalmazták meg" — akkor mi ez? köz-

vetlen vagy közvetett vesztegetés? a kormány és a szindikátusok szövetsége vagy „csak" baráti kapcsolat? Milyen szerepük van a Csernovoknak és Cereteliknek, Avkszentyeveknek és Szkobeleveknek? — „Közvetlen" vagy csak közvetett szövetségesei-e az államkincstárt megrabló milliomosoknak?

A „vagyon" mindenhatósága azért *biztosítottabb* a demokratikus köztársaságban, mert nem függ a kapitalizmus rossz politikai burkától. A demokratikus köztársaság a kapitalizmus lehető legjobb burka és ezért a tőke, miután (a Palcsinszkijok, Csernovok, Ceretelik és társaik révén) birtokába vette ezt a legjobb burkot, olyan biztosan és szilárdan alapozza meg hatalmát, hogy ezt a hatalmat a burzsoá-demokratikus köztársaságban a személyeknek, intézményeknek, pártoknak *semmiféle* változása sem ingatja meg.

Meg kell még jegyeznünk, hogy Engels az általános választójogot a leghatározottabban a burzsoá uralom eszközének nevezi. Az általános választójog — mondja Engels, nyilvánvalóan számot vetve a német szociáldemokrácia hosszú időn át szerzett tapasztalataival — nem egyéb, mint

> „a munkásosztály érettségének fokmérője. A mai államban ennél több soha nem lehet és nem is lesz."

A mi eszereinkhez és mensevikjeinkhez hasonló kispolgári demokraták, s ugyanúgy édestestvéreik, Nyugat-Európa szociálsovinisztái és opportunistái, éppen hogy „többet" várnak az általános választójogtól. Maguk is azt a hamis nézetet vallják és a néppel is elhitetik, hogy az általános választójog a *„mai államban"* valóban ki tudja fejezni a dolgozók többségének akaratát és biztosítani tudja ennek az akaratnak megvalósítását.

Mi ezt a ferde nézetet itt csak megemlíthetjük, csak utalhatunk arra, hogy Engels teljesen világos, pontos és konkrét kijelentését a „hivatalos" (azaz opportunista) szocialista pártok propagandájukban és agitációjukban lépten-nyomon elferdítik. Hogy mennyire ferde ez a nézet, amelyet Engels

itt elvet, azt részletesen megvilágítjuk majd további fejtegetéseinkben, amikor Marxnak és Engelsnek a „*mai*" államról vallott nézetével fogunk foglalkozni.

Idevágó nézeteit Engels legnépszerűbb művében a következő szavakban foglalja össze:

> „Az állam tehát nem öröktől fogva való. Voltak társadalmak, amelyek megvoltak nélküle is, amelyeknek államról és államhatalomról sejtelmük sem volt. A gazdasági fejlődés bizonyos fokán, amellyel szükségszerűen velejárt a társadalom osztályokra szakadása, e szakadás következtében az állam szükségességgé vált. Most gyors léptekkel közeledünk a termelés fejlődésének olyan fokához, amelyen ezeknek az osztályoknak a léte nemcsak nem szükségszerűség többé, hanem a termelés határozott akadályává válik. Eltűnésük tehát ugyanolyan elkerülhetetlen, amilyen egykor keletkezésük volt. Velük együtt elkerülhetetlenül eltűnik az állam. A társadalom, amely a termelést a termelők szabad és egyenlő társulása alapján újjászervezi, az egész államgépezetet oda helyezi, ahová akkor való lesz: a régiségek múzeumába, a rokka és a bronzbalta mellé."

A mai szociáldemokrácia propaganda- és agitációs irodalmában nem valami gyakran találkozunk ezzel az idézettel. De még akkor is, ha találkozunk vele, legtöbbször úgy idézik, mintha szentkép előtt hajlonganának, azaz csak azért, hogy hivatalosan kifejezésre juttassák Engels iránti tiszteletüket, és nem is próbálják elképzelni, hogy a forradalomnak milyen hatalmas erejű lendülete szükséges ahhoz, hogy „az egész államgépezetet a régiségek múzeumába helyezzük". Többnyire még azt sem látjuk, hogy megértenék, mit is nevez Engels államgépezetnek.

4. *Az állam „elhalása" és az erőszakos forradalom*

Engelsnek az állam „elhalásáról" szóló szavai olyan közismertek, olyan gyakran idézik őket és olyan szemléltetően mutatják a lényegét annak a megszokott hamisításnak, amelylyel a marxizmust opportunizmussá gyúrják át, hogy behatóan kell velük foglalkozni. Idézzük itt az egész fejtegetést, amelyből ezek a szavak valók:

„A proletariátus megragadja az államhatalmat és a termelési eszközöket egyelőre állami tulajdonná változtatja. Ezzel azonban megszünteti önmagát mint proletariátust, ezzel megszüntet minden osztálykülönbséget és osztályellentétet, s ezzel megszünteti az államot is mint államot. Az eddigi, osztályellentétekben mozgó társadalomnak szüksége volt az államra, vagyis a mindenkori kizsákmányoló osztály ama szervezetére, amely a termelés külső feltételeinek fenntartására, nevezetesen tehát arra szolgált, hogy a kizsákmányolt osztályt az elnyomatásnak a fennálló termelési mód által megadott feltételei között (rabszolgaság, jobbágyság vagy féljobbágyság, bérmunka) erőszakkal fékentartsa. Az állam az egész társadalom hivatalos képviselője, látható testületben való összefoglalása volt, de csak annyiban volt ez, amennyiben annak az osztálynak állama volt, amely a maga idejében maga képviselte az egész társadalmat: az ókorban a rabszolgatartó állampolgárok állama, a középkorban a feudális nemesség, korunkban a burzsoázia állama. Azzal, hogy végre ténylegesen az egész társadalom képviselőjévé lesz, feleslegessé teszi önmagát. Mihelyt nem lesz többé elnyomandó társadalmi osztály, mihelyt az osztályuralommal együtt és a termelés eddigi anarchiájában gyökerező, az egyéni létért folytatott küzdelemmel együtt az ezekből fakadó összeütközések és erőszakosságok is megszűnnek, nem lesz mit elnyomni többé, ami külön elnyomó hatalmat, államot tenne szükségessé. Az első ténykedés, amelyben az állam valóban az egész tár-

sadalom képviselőjeként lép fel — a termelési eszközök birtokbavétele a társadalom nevében —, egyszersmind utolsó önálló ténykedése mint államnak. Valamely államhatalomnak társadalmi viszonyokba való beavatkozása fokozatosan minden téren fölöslegessé lesz, s azután magától elalszik. A személyek feletti kormányzás helyébe dolgok igazgatása és termelési folyamatok vezetése lép. Az államot nem »törlik el« *az állam elhal*. Ennek alapján kell megítélni a »szabad népállam« frázisát, melynek agitációs szempontból időlegesen lehet létjogosultsága, de tudományos szempontból végső soron nem helytálló; szintúgy az úgynevezett anarchistáknak azt a követelését, hogy az államot máról holnapra töröljék el" („Anti-Dühring. Hogyan »forradalmasítja« Eugen Dühring úr a tudományt?" 3. német kiadás, Stuttgart, 1894. 301—303. old.)[60]

Semmi esetre sem tévedünk, ha azt mondjuk, hogy Engelsnek ebből a gondolatokban csodálatosan gazdag fejtegetéséből a mai szocialista pártokban a szocialista gondolkodás valódi közkincsévé csak az lett, hogy Marx szerint az állam „elhal", ellentétben az állam „eltöréséről" szóló anarchista tanítással. A marxizmus ilyen megnyírbálása nem egyéb, mint opportunizmussá való alacsonyítása, mert az ilyen „értelmezés" esetén csak valami zavaros elképzelés marad meg egy lassú, egyenletes, fokozatos változásról, amely mentes az ugrásoktól és viharoktól, mentes a forradalomtól. Az állam „elhalása" a köznapi, általánosan elterjedt értelemben, mondhatnánk tömegértelemben, kétségtelenül a forradalom elködösítését, ha ugyan nem tagadását jelenti.

Márpedig az ilyen „értelmezés" nem egyéb, mint a marxizmus legdurvább, csak a burzsoáziának előnyös elferdítése, amely elméletileg azon alapszik, hogy megfeledkeznek azokról a legfontosabb körülményekről és megfontolásokról, amelyekre pedig Engels már az általunk teljes egészében idézett „összefoglaló" fejtegetésében is rámutat.

Először. Ennek a fejtegetésnek a legelején azt mondja

Engels, hogy a proletariátus az államhatalom megragadásával „megszünteti* az államot mint államot". Hogy ez mit jelent, azon „nem szokás" gondolkodni. Erről rendszerint egyáltalán nem vesznek tudomást, vagy Engels holmi „hegelista gyengéjének" tekintik. Valójában ezek a szavak röviden összefoglalják az egyik legnagyobb proletárforradalomnak, az 1871-es párizsi kommünnek a tapasztalatait, amiről a megfelelő helyen még bővebben fogunk beszélni. Valójában Engels itt a *burzsoázia* államának a proletárforradalom útján történő „megszüntetéséről" beszél, az elhalásról szóló szavak pedig a szocialista forradalom *után* keletkezett *proletár*állam maradványaira vonatkoznak. A burzsoá állam Engels szerint nem „hal el", hanem a proletariátus a forradalomban „*megszünteti*". Ami e forradalom után elhal, ez a proletárállam vagy félállam.

Másodszor. Az állam „külön elnyomó hatalom". Engels ezt a nagyszerű és csodálatosan mély meghatározást itt a lehető legvilágosabban fogalmazta meg. Ebből pedig az következik, hogy azt a „külön elnyomó hatalmat", amellyel a burzsoázia a proletariátust, a maroknyi gazdag a dolgozók millióit elnyomja, fel kell hogy váltsa egy olyan „külön elnyomó hatalom", amellyel a proletariátus elnyomja a burzsoáziát (a proletariátus diktatúrája). Éppen ebben áll az „államnak mint államnak a megszüntetése". Éppen ebben áll az a „ténykedés," amellyel a társadalom nevében birtokba veszik a termelési eszközöket. És magától értetődik, hogy az egyik (a burzsoá) „külön hatalomnak" *ilyen* felváltása a másik (a proletár) „külön hatalom" által — semmiképpen sem mehet végbe „elhalás" formájában.

Harmadszor. Az „elhalásról" és — ami még kifejezőbb és színesebb — az „elalvásról" Engels egész világosan és határozottan arra a korszakra vonatkozólag beszél, amely az *után* következik be, hogy „az állam az egész társadalom nevében birtokba vette a termelési eszközöket", vagyis a szocialista forradalom *utáni* korszakra vonatkozólag. Mindnyájan tudjuk, hogy az „állam" politikai formája ebben

* Engelsnél németül: hebt auf. — *Szerk.*

az időben a legteljesebb demokrácia. De az opportunisták közül, akik a marxizmust szemérmetlenül elferdítik, egyetlenegynek sem jut eszébe, hogy Engelsnél itt tehát a *demokrácia* „elalvásáról" és „elhalásáról" van szó. Ez első pillanatra nagyon különösnek tűnik. De csak annak „érthetetlen", aki nem gondolkodott azon, hogy a demokrácia *szintén* állam és hogy következésképpen a demokrácia is eltűnik, amikor eltűnik az állam. A burzsoá államot csak forradalom ..szüntetheti meg". Az állam általában, azaz a legteljesebb demokrácia, csak „elhalhat".

Negyedszer. Amikor Engels felállítja azt a híres tételét, hogy „az állam elhal", azonnal konkrétan megmagyarázza, hogy ez a tétel mind az opportunisták, mind az anarchisták ellen irányul. Emellett Engels az „állam elhalásáról" szóló tételének éppen azt a következtetését teszi első helyre, amely az opportunisták ellen irányul.

Fogadni mernék, hogy 10 000 ember közül, akik olvastak vagy hallottak az állam „elhalásáról", 9990 egyáltalán nem tudja vagy nem emlékszik arra, hogy Engels az ebből a tételből folyó következtetéseit *nemcsak* az anarchisták ellen fordította. A fennmaradó tíz ember közül pedig kilenc bizonyára nem tudja, mi az a „szabad népállam" és hogy miért jelent az ez ellen a jelszó ellen intézett támadás — támadást az opportunisták ellen. Így írják a történelmet! Így hamisítanak meg észrevétlenül egy nagyszerű forradalmi tanítást az uralkodó nyárspolgárok szájaíze szerint. Az anarchisták ellen irányuló következtetést ezerszer elismételték, ellaposították, nagyon leegyszerűsítve beleverték az emberek fejébe, és előítéletté kövesedett. Az opportunisták elleni következtetést azonban agyonhallgatták és „elfelejtették"!

A „szabad népállam" a 70-es évek német szociáldemokratáinak programkövetelése és közkeletű jelszava volt. Ebben a jelszóban a demokrácia fogalmának kispolgárian dagályos körülírásán kívül semmiféle politikai tartalom nincs. Amennyiben ezzel a jelszóval legálisan a demokratikus köztársaságra céloztak, annyiban Engels hajlandó volt ezt a jelszót „időlegesen" agitációs szempontból „helyeselni". De ez a jelszó

opportunista jelszó volt, mert nemcsak a burzsoá demokrácia szépítgetését fejezte ki, hanem azt is, hogy nem értették meg az általában minden államra vonatkozó szocialista kritikát. Mi a demokratikus köztársaság hívei vagyunk, mert ez a proletariátus számára a kapitalizmusban a legjobb államforma, de nincs jogunk elfeledni, hogy a legdemokratikusabb burzsoá köztársaságban is bérrabszolgaság a nép sorsa. Továbbá. Minden állam „külön elnyomó hatalom" az elnyomott osztály elnyomására. Ezért *minden* állam *nem*-szabad és *nem*-népállam. Marx és Engels a 70-es években nemegyszer magyarázták ezt elvtársaiknak.

Ötödször. Engelsnek ugyanabban a művében, amelynek az állam elhalásáról szóló fejtegetésére mindenki emlékszik, az erőszakos forradalom jelentőségéről is találunk egy fejtegetést. Szerepének történelmi értékelése Engelsnél az erőszakos forradalom valóságos dicshimnuszává válik. Erre „senki nem emlékszik", ennek a gondolatnak jelentőségéről a mai szocialista pártokban nem szokás beszélni, sőt erre még csak gondolni sem szoktak, a tömegek között folytatott mindennapos propagandában és agitációban ezeknek a gondolatoknak semmi szerepük nincsen. Márpedig ezek a gondolatok az állam „elhalásával" elválaszthatatlan, harmonikus egységgé forrtak össze.

Engelsnek ez a fejtegetése így hangzik:

„...Hogy azonban az erőszak még egy más szerepet" (nemcsak az abszolút gonoszét), „mégpedig forradalmi szerepet is játszik a történelemben, hogy Marx szavai szerint, bábája minden régi társadalomnak, amely egy új társadalommal terhes, hogy az erőszak az az eszköz, amelynek segítségével a társadalmi haladás utat tör magának és megmerevült, elhalt politikai formákat összezúz — minderről egyetlen szó sem esik Dühring úrnál! Csak sóhajtozva és nyögdécselve engedi meg annak a lehetőségét, hogy a kizsákmányolás rendszerének megdöntéséhez talán erőszakra lesz majd szükség — sajnos

merthogy az erőszak minden alkalmazása demoralizálja azt, aki alkalmazza. És ezt annak a magas erkölcsi és szellemi fellendülésnek ellenére mondja, amely minden győzelmes forradalom következménye volt! És ezt Németországban mondja, ahol egy erőszakos összeütközés — hiszen azt rákényszeríthetik a népre —, legalábbis azzal az előnnyel járna, hogy kiirtaná a harmincéves háború megaláztatásából a nemzeti tudatba behatolt szolgalelkűséget. És ez a zavaros, ványadt és erőtlen prédikátori gondolkodásmód szeretné magát ráerőszakolni a legforradalmibb pártra, amelyet a történelem valaha is ismert?" (3. német kiadás, 193. old. II. rész, 4. fejezetének vége.)

Hogyan lehet az erőszakos forradalomnak ezt a dicshimnuszát, amelyet Engels a német szociáldemokratáknak 1878-tól 94-ig, vagyis haláláig, állhatatosan hirdetett, az állam „elhalásáról" szóló elmélettel egy tanításban egyesíteni?

Rendszerint az eklekticizmus segítségével egyeztetik össze, elvtelenül vagy szofista módon, önkényesen (vagy hogy megnyerjék a hatalmon levők tetszését) hol az egyik, hol a másik álláspontot ragadva ki, és száz eset közül kilencvenkilencben, ha ugyan nem még gyakrabban, éppen az „elhalást" tolják előtérbe. A dialektikát eklekticizmussal helyettesítik: ez a mai hivatalos szociáldemokrata irodalomban a legmegszokottabb és legelterjedtebb jelenség a marxizmus terén. Az ilyen helyettesítés persze nem újdonság, hiszen már a klasszikus görög filozófia történetében is megfigyelhető. Amikor a marxizmust opportunizmussá hamisítják, éppen a dialektikának eklekticizmussá hamisítása téveszti meg legkönnyebben a tömegeket, látszatra kielégít, látszatra figyelembe veszi a folyamatnak minden oldalát, a fejlődés valamennyi irányát, valamennyi ellentétes befolyást és így tovább, holott a valóságban a társadalmi fejlődés folyamatának semmilyen egységes és forradalmi felfogását nem adja.

Már fentebb beszéltünk arról és további fejtegetésünk során részletesebben megmutatjuk még, hogy Marxnak és Engelsnek az erőszakos forradalom elkerülhetetlenségéről szóló tanítása a burzsoá államra vonatkozik. Ez utóbbit a proletárállam (proletárdiktatúra) *nem* vált*hatja* fel „elhalás" útján, hanem rendszerint csak erőszakos forradalom útján. A dicshimnusz, amelyet Engels az erőszakos forradalomról zeng és amely teljesen megfelel Marx ismételt kijelentéseinek — (emlékezzünk „A filozófia nyomora"[61] és a Kommunista Kiáltvány[62] végére, ahol büszkén és nyíltan beszél az erőszakos forradalom elkerülhetetlenségéről; emlékezzünk a majdnem 30 évvel később, 1875-ben írt munkájára, a gothai program kritikájára,[63] amelyben Marx kíméletlenül ostorozza e programnak az opportunizmusát) —, ez a dicshimnusz semmiképpen sem „rajongás, semmiképpen sem szavalás, nem polemikus kirohanás. Az, hogy az erőszakos forradalmat illetőleg a tömegeknek *ilyen*, éppen ilyen nézetekre való rendszeres nevelése elengedhetetlenül szükséges — Marx és Engels *egész* tanításának alapja. Az a tény, hogy a ma uralkodó szociálsoviniszta és kautskysta irányzatok Marx és Engels tanát elárulják, különösen szemléletesen abban jut kifejezésre, hogy az egyik is, a másik is megfeledkezik az *ilyen* propagandáról, az ilyen agitációról.

A burzsoá államot a proletárállam nem válthatja fel erőszakos forradalom nélkül. A proletárállam megszűnése, azaz mindenféle állam megszűnése, nem mehet végbe másképp, csak „elhalás" útján.

Ezeket a nézeteket Marx és Engels részletesen és konkrétan kifejtették oly módon, hogy minden egyes forradalmi helyzetet megvizsgáltak és levonták minden egyes forradalom tapasztalatainak tanulságait. Most rátérünk tanításunk e kétségkívül legfontosabb részére.

III. fejezet

ÁLLAM ÉS FORRADALOM. AZ 1871-ES PÁRIZSI KOMMÜN TAPASZTALATAI. MARX ELEMZÉSE

1. Miben áll a kommünárdok kísérletének hősiessége?

Mint tudjuk, Marx 1870 őszén, néhány hónappal a kommün előtt, figyelmeztette a párizsi munkásokat és igyekezett bebizonyítani, hogy a kormány megdöntésének kísérlete kétségbeesésből elkövetett ostobaság volna. De amikor 1871 márciusában a munkásokat *rákényszerítették* a döntő küzdelemre és azok a harcot felvették, amikor a felkelés ténnyé vált, Marx, noha az előjelek kedvezőtlenek voltak, a legnagyobb lelkesedéssel üdvözölte a proletárforradalmat. Marx nem helyezkedett mereven az „időszerűtlen" mozgalom vaskalapos elítélésének álláspontjára, mint a marxizmus szomorú hírnevű orosz renegátja, Plehanov, aki 1905 novemberében a munkások és parasztok harcának buzdítása szellemében írt, 1905 decembere után pedig liberális módjára harsogta: „nem kellett volna fegyvert fogni".

Marx azonban nemcsak lelkesedett az „eget ostromló" — hogy az ő kifejezésével éljünk — kommünárdok hősiességéért. A forradalmi tömegmozgalomban, jóllehet az nem érte el célját, rendkívül fontos történelmi kísérletet látott, a proletár-világforradalom bizonyos lépését előre, gyakorlati lépést, amely fontosabb a programok és fejtegetések százainál. Ezt a kísérletet elemezni, levonni belőle a taktikai tanulságokat, ennek a kísérletnek az alapján felülvizsgálni saját elméletét — ezt a feladatot tűzte maga elé Marx.

Marx az egyetlen „helyesbítést", amelyet a Kommunista Kiáltványon végrehajtani szükségesnek látott, a párizsi kommünárdok forradalmi tapasztalatai alapján hajtotta végre.

A Kommunista Kiáltvány új német kiadásának utolsó előszava, amelyet mindkét szerző aláírt, 1872. június 24-én

kelt. Ebben az előszóban a szerzők, Marx Károly és Engels Frigyes, azt mondják, hogy a „Kommunista Kiáltvány" programja „helyenként elavult".

„...*Különösen a kommün tett arról bizonyságot — folytatják a szerzők —, hogy a „munkásosztály nem veheti egyszerűen birtokba a kész államgépezetet, hogy azt saját céljaira működésbe hozza*"..."[64]

Ennek az idézetnek kettős idézőjelbe foglalt részét a szerzők Marx „A polgárháború Franciaországban" című munkájából vették át.

Így tehát Marx és Engels a párizsi kommün egyik alapvető és fő tanulságának olyan óriási fontosságot tulajdonítottak, hogy mint lényegbevágó módosítást beiktatták a Kommunista Kiáltványba.

Rendkívül jellemző az, hogy az opportunisták éppen ezt a lényegbevágó módosítást ferdítették el, és az, hogy a módosítás értelme a Kommunista Kiáltvány olvasóinak kilenctizede, ha ugyan nem kilencvenkilenc százaléka előtt bizonyára ismeretlen. Ezzel a ferdítéssel részletesebben lejjebb, egy külön a ferdítéseknek szentelt fejezetben fogunk foglalkozni. Egyelőre elég megjegyeznünk, hogy Marx fent idézett híres kijelentésének közkeletű, vulgáris „értelmezése" szerint Marx itt a lassú fejlődés eszméjét hangsúlyozza, szemben a hatalom megragadásával stb.

A valóságban *éppen fordítva* áll a dolog. Marx gondolata az, hogy a munkásosztálynak *szét kell zúznia, össze kell törnie* a „kész államgépezetet" és nem szorítkozhat pusztán arra, hogy azt birtokba vegye.

1871. április 12-én, tehát éppen a kommün alatt, Marx a következőket írta Kugelmann-nak:

„Ha »Brumaire tizennyolcadikája« c. munkám utolsó fejezetében utánanézel, látni fogod, hogy szerintem a legközelebbi francia forradalomnak nem azt kell megkísérelnie, amit eddig cselekedett, hogy a bürokratikus-

katonai gépezetet egyik kézből a másikba adja át, hanem hogy azt *összetörje*" (Marx kiemelése; az eredetiben a zerbrechen szó szerepel), „s hogy ez minden valóban népi forradalom előfeltétele a kontinensen. Ezt kísérelték meg a mi hős párizsi elvtársaink is" (Die Neue Zeit XX. évf., 1901—1902. 1. köt. 709. old.).[65] (Marx Kugelmannhoz intézett leveleit két ízben is kiadták oroszul, az egyiket én rendeztem sajtó alá és én írtam hozzá előszót.)*[66]

A „bürokratikus-katonai államgépezetet összetörni" — ezek a szavak fejezik ki röviden azt a legfőbb tanulságot, melyet a marxizmus levon a proletariátus ama feladatait illetően, amely a forradalomban az állammal kapcsolatban reáhárulnak. És éppen ez volt az a tanulság, melyet nemcsak hogy elfelejtett, hanem egyenesen meghamisított a marxizmus uralkodó, kautskysta „értelmezése"!

Ami Marxnak a „Brumaire tizennyolcadikára" való utalását illeti, a megfelelő helyet fentebb teljes egészében idéztük.

Marx idézett fejtegetéséből két pontot érdekes külön kiemelnünk. Először, Marx végkövetkeztetését a kontinensre korlátozza. Ez érthető volt 1871-ben, amikor Anglia még mintaképe volt a teljesen kapitalista, de militarizmustól, és jelentős mértékben bürokratizmustól mentes országnak. Marx tehát kivételt tett Angliával, ahol akkor a forradalom, sőt a népforradalom is a „kész államgépezet" szétrombolásának előfeltétele *nélkül* is lehetségesnek látszott és lehetséges volt.

Most, 1917-ben, az első nagy imperialista háború korában, Marxnak ez a korlátozása elesik. Anglia is, Amerika is, az angolszász „szabadságnak" — a militarizmus és bürokratizmus hiányának értelmében vett „szabadságnak" — ezek a legnagyobb és az egész földkerekségen legutolsó képviselői, egészen elmerültek a szennyes és véres általános európai mocsárban, a mindent maguk alá gyűrő, mindent

* Lásd Lenin: Marx, Engels, marxizmus. 1949. 163—170. old. — *Szerk.*

elnyomó bürokratikus-katonai intézmények mocsarában. Most Angliában is, Amerikában is „minden valóban népi forradalom előfeltétele" a „kész" (ott 1914—1917-ben „európai", általános imperialista tökéletességig kiépített) „államgépezet" *összetörése, szétrombolása.*

Másodszor, különös figyelmet érdemel Marx rendkívül mélyértelmű megjegyzése, hogy a bürokratikus-katonai államgépezet szétrombolása „minden valóban *népi* forradalom előfeltétele". A „népi" forradalom fogalma furcsán hangzik Marx szájából, s az orosz plehanovisták és mensevikek, ezek a Sztruve-követők, akik szeretnének marxistaszámba menni, Marxnak ezt a kifejezését még „nyelvbotlásnak" nyilváníthatnák. Ők a marxizmust olyan siralmas liberális torzképpé zsugorították, hogy a polgári és a proletárforradalom szembeállításán kívül semmit sem ismernek, s még ezt a szembeállítást is a lehető legmerevebben fogják fel.

Ha a XX. század forradalmait vesszük példának, akkor természetesen el kell ismernünk, hogy mind a portugál, mind a török forradalom polgári forradalom volt. De sem az egyik, sem a másik nem „népi" forradalom, mert a nép tömege, a nép óriási többsége sem az egyikben, sem a másikban tevékenyen, önállóan, saját gazdasági és politikai követeléseivel nem vesz észrevehetően részt. Az 1905—1907-es orosz polgári forradalom viszont, ámbár nem mutathatott fel olyan „fényes" sikereket, mint időnként a portugál és a török forradalom, kétségtelenül „valóban népi" forradalom volt, mert a nép tömege, a nép többsége, az elnyomással és kizsákmányolással elfojtott „legalsó" társadalmi rétegek önállóan felkeltek és a forradalom egész menetére rányomták *saját* követeléseiknek, *saját* kísérleteiknek bélyegét, amelyek arra irányultak, hogy a régi, szétrombolandó társadalom helyébe a maguk módján felépítsék az új társadalmat.

1871-ben Európában a kontinens egyetlen országában sem volt a proletariátus a nép többsége. „Népi" forradalom, amely valóban a többséget sodorja a mozgalomba, csak az a

forradalom lehetett, mely a proletariátust is, a parasztságot is felöleli. Ez a két osztály alkotta akkor a „népet". Ezt a két osztályt az egyesíti, hogy a „bürokratikus-katonai államgépezet" leigázza, elnyomja, kizsákmányolja őket. *Szétzúzni* ezt a gépezetet, *összetörni* ezt a gépezetet — ez az igazi érdeke a „népnek", a nép többségének, a munkásoknak és a parasztok többségének, ez az „előfeltétele" a szegényparasztok és a proletárok szabad szövetségének, s az ilyen szövetség nélkül nem tartós a demokrácia és lehetetlen a szocialista átalakulás.

Tudvalevően éppen ilyen szövetséghez igyekezett utat törni magának a párizsi kommün, amely azonban több belső és külső oknál fogva nem érte el célját.

Következésképpen, amikor Marx „valóban népi forradalomról" beszélt, anélkül, hogy a legkisebb mértékben is megfeledkezett volna a kispolgárság sajátosságairól (ezekről sokat és gyakran beszélt), pontosan számot vetett az 1871-es Európa kontinentális államainak többségében akkor fennálló tényleges osztályviszonyokkal. Másrészt pedig megállapította, hogy mind a munkások, mind a parasztok érdekei megkövetelik az államgépezet „szétzúzását", hogy ez egyesíti őket és azt a közös feladatot tűzi eléjük, hogy az „élősdit" eltegyék az útból és valami újjal pótolják.

De vajon mivel?

2. *Mivel kell helyettesíteni a szétzúzott államgépezetet?*

Erre a kérdésre Marx 1847-ben a Kommunista Kiáltványban még egészen elvont feleletet adott, helyesebben olyat, amely rámutat ugyan a feladatokra, de nem a megoldás eszközeire. A Kommunista Kiáltvány felelete az volt, hogy az államgépezetet a „proletariátus uralkodó osztállyá szervezésével", a „demokrácia kivívásával" kell pótolni.

Marx nem bocsátkozott utópiákba és a tömegmozgalom *tapasztalataitól* várt feleletet arra a kérdésre, hogy milyen

konkrét formákat fog ölteni a proletariátusnak mint uralkodó osztálynak ez a szervezete és hogyan kapcsolódik majd össze ez a szervezet a „demokrácia" legteljesebb és legkövetkezetesebb „kivívásával".

A kommün tapasztalatait, bármily gyérek voltak is, Marx a Polgárháború Franciaországban című művében a legfigyelmesebb elemzésnek veti alá. Ennek a műnek legfontosabb részeit az alábbiakban idézzük:

> A XIX. században kifejlődött a középkorból származó „központosított államhatalom, mindenütt jelenlevő szerveivel: állandó hadsereggel, rendőrséggel, bürokráciával, papsággal, bírói karral". A tőke és a munka közötti osztályellentét fejlődésével „az államhatalom mindinkább a munkásosztály elnyomására szolgáló közhatalomnak, az osztályuralom gépezetének jellegét öltötte. Minden forradalom után, amely az osztályharc bizonyos előrehaladását jelzi, egyre élesebben bontakozik ki az államhatalom merőben elnyomó jellege." Az 1848—49-es forradalom után az államhatalom „a tőke nemzeti harci fegyverévé" válik „a munka ellen". A második császárság még jobban megszilárdítja ezt az állapotot.
>
> „A császárság szöges ellentéte volt a kommün." „A kommün határozott formája volt" „egy olyan köztársaságnak, amelynek feladata nemcsak az, hogy az osztályuralom monarchikus formáját, hanem hogy magát az osztályuralmat is felszámolja..."

Miben állott a proletár szocialista köztársaságnak ez a „határozott" formája? Milyen volt az az állam, melynek kialakítását a kommün megkezdte?

> „...A kommün első határozata... az volt, hogy megszüntette az állandó hadsereget és helyébe a felfegyverzett népet állította..."

Ez a követelés ma megvan minden párt programjában, amely magát szocialistának akarja nevezni. De hogy mennyit érnek programjaik, azt mindennél világosabban eszereink és mensevikeink viselkedéséből láthatjuk, akik éppen a február 27-i forradalom után lemondtak ennek a követelésnek gyakorlati valóraváltásáról!

„...A kommün általános választójog alapján Párizs különböző kerületeiben megválasztott városi tanácsnokokból alakult. Ezek felelősek és bármikor elmozdíthatók voltak. Többségük természetszerűleg munkásokból vagy a munkásosztály elismert képviselőiből állott..."

„...A rendőrséget, amely eddig a központi kormány eszköze volt, azonnal megfosztották minden politikai jellegétől és a kommün felelős, bármikor elmozdítható eszközévé változtatták... Ugyanez történt a közigazgatás valamennyi más ágának hivatalnokaival is... Kezdve a kommün tagjain, felülről lefelé, a közszolgálatot mindenkinek *munkás-munkabérért* kellett ellátnia. A magas állami méltóságok szerzett előjogai és reprezentációs költségei ezekkel a magas méltóságokkal együtt eltűntek... Mihelyt az állandó hadsereget és a rendőrséget, a régi kormányzat anyagi hatalmának eszközeit már eltávolította, a kommün azonnal hozzálátott, hogy a szellemi elnyomás eszközét, a papok hatalmát megtörje... A bírósági tisztviselőket megfosztották látszólagos függetlenségüktől... a jövőben választották volna őket, s felelősek és elmozdíthatók lettek volna..."[67]

A kommün tehát az összetört államgépezetet látszólag „csak" teljesebb demokráciával pótolta: megszüntette az állandó hadsereget, választhatóvá és elmozdíthatóvá tett minden hivatalos személyt. A valóságban azonban ez a „csak" annyit jelent, hogy bizonyos fajtájú intézményeket óriási mértékben felváltottak elvileg másfajta intézményekkel. Éppen itt figyelhetünk meg egy olyan esetet, amikor „a mennyiség minőségbe csap át": a demokrácia, amelyet

az elképzelhető legnagyobb tökéletességgel és következetességgel hajtanak végre, burzsoá demokráciából proletárdemokráciává változik át, államból (azaz egy bizonyos osztály elnyomására szolgáló külön hatalomból) olyasvalamivé lesz, ami tulajdonképpen már nem állam.

A burzsoáziának és a burzsoázia ellenállásának elnyomására még mindig szükség van. Különösen szükséges volt ez a kommün számára, és bukásának egyik oka éppen az, hogy ezt nem elég határozottan tette. De az elnyomó szerv itt már a lakosság többsége és nem a kisebbség, mint eddig mindenkor — a rabszolgaság, a jobbágyság és a bérrabszolgaság idejében egyaránt. Mihelyt azonban a nép többsége *maga* nyomja el elnyomóit, akkor *már nincs szükség* az elnyomáshoz „külön hatalomra"! Ebben az értelemben az állam *kezd elhalni*. A kiváltságos kisebbség külön intézményei (kiváltságos hivatalnokok, az állandó hadsereg parancsnoksága) helyett maga a többség közvetlenül hajthatja végre az elnyomást, és minél inkább vesz részt az egész nép az államhatalom tecndőinek gyakorlásában, annál kevésbé lesz szükség erre a hatalomra.

Ebből a szempontból különösen figyelemre méltó a kommün következő rendelkezése, amelyet Marx kiemelt: a mindenféle reprezentációs pénzek kiutalásának és a hivatalnokok mindenfajta pénzbeli kiváltságainak megszüntetése, *valamennyi* köztisztviselő fizetésének leszállítása a „*munkásmunkabér*" színvonalára. Éppen itt nyilvánul meg a legszembetűnőbben a *fordulat* — a burzsoá demokráciától a proletárdemokráciához, az elnyomók demokráciájától az elnyomott osztályok demokráciájához, az államtól, mint bizonyos osztály elnyomására szolgáló „*külön hatalomtól*", ahhoz, hogy a nép többségének, a munkásoknak és parasztoknak *közös hatalmával* nyomják el az elnyomókat. És Marx tanításainak éppen ezt a különösen szemléltető, az állam kérdésében talán legfontosabb pontját felejtették el a legjobban! A népszerű kommentárokban — melyeknek se szeri, se száma — erről nem beszélnek. A „szokás" az, hogy erről hallgatnak, mintha valami idejétmúlt „naivitásról" volna

szó, körülbelül úgy, mint ahogy a keresztények, miután a kereszténység államvallássá lett, „megfeledkeztek" a demokratikus forradalmi szellemtől áthatott őskereszténység „naivitásáról".

A legmagasabb állami tisztviselők fizetésének csökkentése „egyszerűen" a naiv és primitív demokrácia követelésének látszik. A legújabb opportunizmus egyik „megalapítója", Eduard Bernstein, egykori szociáldemokrata, nemegyszer gyakorolta magát a „primitív" demokratizmust csipkedő lapos burzsoá szajkózásában. Mint minden opportunista, mint a mostani kautskysták is, egyáltalán nem értette meg, hogy először is, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet *lehetetlen* anélkül, hogy bizonyos fokig „vissza" ne térnénk a „primitív" demokratizmushoz (máskülönben hogyan lehetne áttérni arra, hogy az állami funkciókat a lakosság többsége, sőt kivétel nélkül az egész lakosság gyakorolja?), másodszor pedig, hogy a kapitalizmus és a kapitalista kultúra fölé épített „primitív demokratizmus nem azonos az ősidők, vagy a kapitalizmus előtti idők primitív demokratizmusával. A kapitalista kultúra *megteremtette* a nagyüzemeket, a gyárakat, a vasutakat, a postát, a telefont stb., s *ezen az alapon* a régi „államhatalom" funkcióinak túlnyomó többsége annyira leegyszerűsödött és a nyilvántartás, bejegyzés, ellenőrzés olyan egyszerű műveleteire redukálható, hogy ezeket a funkciókat minden írniolvasni tudó ember elvégezheti, hogy ezeket a funkciókat feltétlenül el lehet végezni közönséges „munkás-munkabérért", és hogy ezektől a funkcióktól teljesen el lehet (és el is kell) venni a kiváltságos, a „főnökösködési" jellegnek még az árnyékát is.

A köztisztviselők teljes választhatósága, az, hogy *bármikor* kivétel nélkül valamennyien elmozdíthatók, hogy fizetésüket a közönséges „munkás-munkabér" színvonalára szállítják le — ezek azok az egyszerű és „magától értetődő" demokratikus rendszabályok, amelyek teljesen összekapcsolják a munkásoknak és a parasztok többségének érdekeit, egyben hidat vernek a kapitalizmustól a szocializmushoz.

Ezek a rendszabályok a társadalomnak állami, tisztán politikai átépítésére vonatkoznak, de teljes értelmükhöz és jelentőségükhöz természetesen csak a „kisajátítók" kisajátításának" megvalósításával vagy előkészítésével kapcsolatban jutnak, azaz akkor, ha a termelési eszközök kapitalista magántulajdonból társadalmi tulajdonba mennek át.

> „A kommün — írta Marx — valóra váltotta minden burzsoá forradalom jelszavát — az olcsó kormányzatot — azáltal, hogy megszüntette a két legnagyobb kiadási forrást, az állandó hadsereget és a hivatalnoki kart."

A parasztságnak éppúgy, mint a kispolgárság többi rétegének is, csak elenyésző kisebbsége „emelkedik fel", „viszi valamire" a szó polgári értelmében, azaz válik vagy jómódú emberré, burzsoává, vagy jól kereső és kiváltságos helyzetben levő hivatalnokká. A parasztság óriási többségét minden olyan kapitalista államban, ahol egyáltalán van parasztság (és ilyen a kapitalista országok többsége), a kormány elnyomja, ezért vágyakozik a parasztság a kormány megdöntésére, ezért sóvárog „olcsó" kormány után. Ezt *csak* a proletariátus valósíthatja meg, és azzal, hogy megvalósítja, egy lépéssel közeledik az állam szocialista átalakítása felé.

A megírás ideje: 1917 augusztus—szeptember. Megjelent 1918-ban, a Zsizny i Znanyije kiadásában, külön brosúra formájában.

A BOLSEVIKOKNAK KÉZBE KELL VENNIÜK A HATALMAT[68]

LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁGHOZ,
AZ OSZDMP PETROGRÁDI ÉS MOSZKVAI BIZOTTSÁGÁHOZ

A bolsevikok, miután a Munkás- és Katonaküldöttek mindkét fővárosi Szovjetjében többségbe kerültek, kézbe vehetik és *kell* is hogy kézbe vegyék az államhatalmat.

Kézbe vehetik, mert a két főváros népe forradalmi elemeinek aktív többsége elegendő ahhoz, hogy magával ragadja a tömegeket, legyőzze az ellenfél ellenállását, szétzúzza az ellenfelet, meghódítsa és meg is tartsa a hatalmat. Mert ha a bolsevikok azonnal felajánlják a demokratikus békét, azonnal átadják a földet a parasztoknak, visszaállítják a Kerenszkij által szétvert demokratikus intézményeket és lábbal tiport szabadságjogokat, olyan kormányt fognak alakítani, melyet *senki* sem dönt meg.

A nép többsége *mellettünk* van. Ezt a május 6-ától augusztus 31-ig és szeptember 12-ig megtett hosszú és nehéz út bebizonyította:[69] a többség a fővárosi szovjetekben annak a fejlődésnek az *eredménye*, melyet a nép *a mi irányunkban tett*. Az eszerek és mensevikek ingadozásai, az internacionalisták megerősödése soraikban, ugyanezt bizonyítják.

A Demokratikus Tanácskozás *nem* képviseli a forradalmi nép többségét, hanem *csak a megalkuvó kispolgári felső rétegeket*. Ne hagyjuk magunkat a választások számadataival félrevezetni, nem a választások a fontosak: hasonlítsák össze a petrográdi és a moszkvai városi dumák választásait a szovjetválasztásokkal. Hasonlítsák össze a moszkvai válasz-

tásokat és az augusztus 12-i moszkvai sztrájkot: ezek az objektív adatok arról, hogy a tömegeket vezető forradalmi elemek többségben vannak.

A Demokratikus Tanácskozás becsapja a parasztságot, nem ad neki sem békét, sem földet.

A parasztságot *csakis* a bolsevik kormány fogja kielégíteni.

*

Miért kell a bolsevikoknak éppen *most* kézbe venniük a hatalmat?

Azért, mert Petrográd küszöbön álló átadása százszorosan lerontja esélyeinket.

Márpedig Petrográd átadását, amikor a hadsereg élén Kerenszkij és társai állanak, nincs erőnk megakadályozni.

Az alkotmányozó gyűlést sem szabad „megvárnunk", mert Kerenszkij és társai ugyancsak Petrográd átadásával azt mindig *meghiúsíthatják*. Csak a mi pártunk biztosíthatja, miután kézbe vette a hatalmat, az alkotmányozó gyűlés összehívását, és a mi pártunk, miután a hatalmat kézbe vette, vádat fog emelni a többi párt ellen a halogatás miatt és a vádat be is fogja bizonyítani.[70]

Az angol és a német imperialisták közötti különbékét meg kell és meg is lehet akadályozni, de csak gyors cselekvéssel.

A népet kifárasztották a mensevikek és eszerek ingadozásai. Csak a fővárosokban aratott győzelmünk fogja mellénk állítani a parasztságot.

*

Nem a felkelés „napjáról" van szó, nem a felkelés szoros értelemben vett „pillanatáról". Ezt csakis azoknak az egybehangzó véleménye dönti majd el, akik érintkezésben vannak a munkásokkal és a katonákkal, *a tömegekkel*.

Arról van szó, hogy pártunk most a Demokratikus Tanácskozáson ténylegesen *saját kongresszusát* tartja, és

ennek a kongresszusnak döntenie *kell* (akár akarja, akár nem, döntenie kell) a *forradalom sorsa felől.*

Arról van szó, hogy a *feladatot* világossá tegyük a párt előtt: napirendre kell tűzni a *fegyveres felkelést* Petrográdban és Moszkvában (és vidékén), a hatalom meghódítását, a kormány megdöntését. Meg kell fontolni, *hogyan* agitáljunk ennek érdekében úgy, hogy a sajtóban ne ezeket a kifejezéseket használjuk.

Fel kell elevenítenünk emlékezetünkben, alaposan át kell gondolnunk, amit Marx a felkelésről mondott: „a *felkelés — művészet*"[71] stb.

*

A bolsevikok „formális" többségére várni naiv dolog: *ezt* egyetlen forradalom sem várja meg. Kerenszkij és társai sem várnak, hanem előkészítik Petrográd átadását. Éppen a „Demokratikus Tanácskozás" szánalmas ingadozásainak kell véget vetniük és éppen ezek fognak véget vetni a petrográdi és moszkvai munkások türelmének! A történelem nem bocsátja meg nekünk, ha most nem vesszük kézbe a hatalmat.

Nincs apparátus? Az apparátus megvan: a szovjetek és a demokratikus szervezetek. A nemzetközi helyzet *éppen* most, az angol—német különbéke *küszöbén, nekünk kedvez.* Éppen most békét ajánlani fel a népeknek — ugyanannyi, mint *győzni.*

Ha Moszvában és Petrográdban *egyszerre* vesszük kézbe a hatalmat (nem fontos ki kezdi; sőt talán Moszkva is kezdheti), *feltétlenül és kétségtelenül* győzni fogunk.

N. Lenin

A megírás ideje: 1917. szeptember 12—14. (25—27.)
Először 1921-ben, a Proletarszkaja Revoljucija c. folyóirat 2. számában jelent meg.

Lenin Művei, 26. kötet.

MARXIZMUS ÉS FELKELÉS

LEVÉL AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁHOZ

Az az opportunista hazugság, hogy a felkelést előkészíteni, általában a felkelést művészetnek tekinteni, nem egyéb, mint „blanquizmus" — azok közé a legrosszindulatúbb és alighanem legelterjedtebb ferdítések közé tartozik, amelyekkel az uralkodó „szocialista" pártok a marxizmust meghamisítják.

Már Bernstein, az opportunizmus vezére, szomorú hírnévre tett szert azzal, hogy a marxizmust blanquizmussal vádolta meg és a mai opportunisták, amikor nagy hangon blanquizmust emlegetnek, alapjában véve a legkisebb mértékben sem frissítik fel és semmivel sem „gazdagítják" Bernstein szegényes „eszméit".

Blanquizmussal vádolják a marxistákat azért, mert a felkelést művészetnek tekintik! Elképzelhető-e az igazságnak ennél felháborítóbb meghamisítása, amikor pedig egyetlen marxista sem tagadhatja, hogy éppen Marx egészen határozottan, világosan és félreérthetetlenül nyilatkozott ebben a kérdésben s a felkelést igenis *művészetnek* nevezte és kijelentette, hogy a felkelést úgy kell kezelni, mint művészetet, hogy ki kell *vívni* az első sikert és sikerről sikerre kell haladni, nem hagyva abba a *támadást* az ellenség ellen, kihasználva az ellenségnél mutatkozó zavart stb. stb.

A felkelésnek, hogy sikeres legyen, nem összeesküvésre, nem pártra, hanem az élenjáró osztályra kell támaszkodnia.

Ez az első feltétel. A felkelésnek a *nép forradalmi lendületére* kell támaszkodnia. Ez a második feltétel. A felkelésnek az érlelődő forradalom történetében beállt olyan *fordulópontra* kell támaszkodnia, amikor a nép élenjáró rétegeinek aktivitása a legnagyobb, amikor az *ingadozás* az ellenségek soraiban és a *forradalom gyenge, felemás, határozatlan barátainak soraiban* a legerősebb. Ez a harmadik feltétel. A felkelés kérdésének feltevésében ez a három feltétel különbözteti meg a *marxizmust a blanquizmustól.*

De ha egyszer ezek a feltételek adva vannak, akkor lemondani arról, hogy a felkelést *művészetként* kezeljük, annyit jelent, mint elárulni a marxizmust és elárulni a forradalmat.

Hogy bebizonyítsuk, miért kell éppen a mostani pillanatot olyannak tartanunk, amikor a pártra nézve *kötelező* annak elismerése, hogy a *felkelést* az események alakulása objektíve napirendre tűzte és a felkelést művészetként kell kezelni — hogy ezt bebizonyítsuk, talán a legjobb, ha az összehasonlítás módszerét vesszük igénybe és július 3—4-ét szembeállítjuk a szeptemberi napokkal.

Július 3—4-én, mitsem vétve az igazság ellen, fel lehetett vetni a kérdést a következőképpen: helyesebb volna kézbe venni a hatalmat, hiszen máskülönben ellenségeink így is, úgy is felkeléssel fognak vádolni bennünket, és mint felkelőket, le fognak velünk számolni. Ebből azonban akkor nem lehetett azt a következtetést levonni, hogy a hatalmat kézbe kell venni, hiszen a felkelés győzelmének objektív feltételei akkor nem voltak meg.

1. Nem volt még mellettünk az az osztály, amely a forradalom élcsapata.

Nem volt még többségünk a fővárosok munkásai és katonái között. Most többségünk van mind a két szovjetben. Ezt a többséget *csak* július és augusztus története, a bolsevikokkal való „leszámolás" tapasztalatai és a Kornyilov-lázadás tapasztalatai teremtették meg.

2. Akkor nem volt általános, az egész népet magával ragadó forradalmi fellendülés. Most, a Kornyilov-lázadás

után, van. Bizonyítja ezt a vidék és az, hogy a szovjetek sok helyen kézbe vették a hatalmat.

3. Akkor nem volt *ingadozás*, komoly általános politikai méretekben, ellenségeink és a felemás kispolgárság soraiban. Most az ingadozás óriási: fő ellenségünk — a szövetséges és a világimperializmus, hiszen a „szövetségesek" a világimperializmus élén állnak — *ingadozni kezdett* aközött, hogy folytassa-e a háborút a győzelemig vagy kössön különbékét Oroszország rovására. Kispolgári demokratáink, miután többségüket a nép között szemmelláthatóan elvesztették, óriási mértékben ingadozni kezdtek és lemondtak a kadetokkal való blokkról, azaz koalícióról.

4. Ezért július 3—4-én a felkelés hiba lett volna: a hatalmat sem fizikailag, sem politikailag nem tudtuk volna megtartani. Fizikailag nem tudtuk volna megtartani, annak ellenére, hogy Petrográd egyes pillanatokban a kezünkben volt, mert saját munkásaink és katonáink akkor még nem lettek volna hajlandók *küzdeni*, *meghalni* Petrográd birtoklásáért: nem volt még olyan „ádáz düh"; olyan izzó gyűlölet *mind* Kerenszkijékkel, *mind* Cereteli—Csernovékkal *szemben*, embereinket még nem edzették meg a bolsevik-üldözések tapasztalatai, amelyekben az eszerek és a mensevikek is részt vettek.

Politikailag július 3—4-én nem tudtuk volna megtartani a hatalmat, mert a *Kornyilov-lázadás előtt* a hadsereg és a vidék felvonulhatott volna és fel is vonult volna Petrográd ellen.

Most egészen más a helyzet.

Miénk annak az *osztálynak* a többsége, amely a forradalom élcsapata, a nép élcsapata, amely magával tudja ragadni a tömegeket.

Miénk a nép *többsége*, mert Csernov távozása korántsem az egyetlen, hanem csupán a legkirívóbb, legszemléltetőbb jele annak, hogy a parasztság az eszerek blokkjától (és maguktól az eszerektől) *nem fogja megkapni a földet*. Márpedig ebben van a forradalom általános népi jellegének lényege.

Megvan az az előnyünk, hogy olyan párt vagyunk, amely biztosan tudja, hogy az *egész imperializmus* és az

egész mensevik—eszer blokk hallatlan ingadozásai közepette milyen úton kell haladnia.

Miénk a *biztos győzelem*, mert a nép már egészen közel van a kétségbeeséshez, mi pedig az egész népnek a helyes kivezető utat mutatjuk, miután a „kornyilovi napokban" az egész népnek bebizonyítottuk vezetésünk jelentőségét, majd kompromisszumot *ajánlottunk fel* a blokkistáknak, amit *azok visszautasítottak*, anélkül, hogy ugyanakkor részükről az ingadozások megszűntek volna.

A legnagyobb hiba volna azt hinni, hogy a mi kompromisszum-ajánlatunkat *még* nem vetették el, hogy a Demokratikus Tanácskozás *még* elfogadhatja. A kompromisszumot *párt* ajánlotta fel *pártoknak;* másképpen nem lehetett felajánlani. A *pártok* elvetették. A Demokratikus Tanácskozás csak *tanácskozás*, semmi több. Egyet nem szabad elfelejteni: a forradalmi nép *többsége*, a szegény és elkeseredett parasztság, nincs képviselve a tanácskozáson. Ez a *nép kisebbségének* a tanácskozása — ne feledjük ezt a nyilvánvaló igazságot. A legnagyobb hiba, a legnagyobb parlamenti kretenizmus volna részünkről, ha a Demokratikus Tanácskozásban parlamentet látnánk, mert még *ha* parlamentnek és a forradalom szuverén parlamentjének nyilvánítaná is magát, akkor *sem döntene* el semmit: a döntést *máshol* hozzák meg, Petrográd és Moszkva munkásnegyedeiben fognak dönteni.

A sikeres felkelés minden objektív előfeltétele adva van számunkra. Olyan rendkívül előnyös helyzetben vagyunk, amikor *csakis* a mi győzelmes felkelésünk vet véget a népet gyötrő ingadozásoknak, a világ e leggyötrelmesebb dolgának; amikor *csakis a mi* győzelmes felkelésünk *hiúsítja meg* a forradalom elleni különbékével űzött játékot, meghiúsítja azzal, hogy nyíltan felajánlja a teljesebb, az igazságosabb, a minél előbbi békét, a forradalom *érdekét szolgáló* békét.

Végül, csakis a mi pártunk *tudja*, miután győzött a felkelésben, megmenteni Petrográdot, mert ha a mi béke-ajánlatunkat visszautasítják és még csak fegyverszünetet sem kapunk, akkor *mi* leszünk a „honvédők", akkor mi állunk a *háborús pártok élére*, mi leszünk a *„legháborúsabb"*

párt, mi valóban forradalmi módon fogjuk folytatni a háborút. Elvesszük a kapitalistáktól az utolsó szem gabonát és az utolsó pár csizmát. A száraz kenyérhéjat hagyjuk csak majd meg nekik és bocskort húzunk a lábukra. Minden gabonát és minden lábbelit a frontnak adunk.

És akkor megvédjük Petrográdot.

Oroszországban az igazi forradalmi háború számára az erőforrások, mind az anyagiak, mind a szellemiek, még mérhetetlenül nagyok; száz közül kilencvenkilenc eshetőség szól amellett, hogy a németektől legalább fegyverszünetet kapunk. És most fegyverszünetet kapni — annyit jelent, mint már le is győzni az *egész világot.*

*

Miután felismertük, hogy Petrográd és Moszkva munkásainak felkelése feltétlenül szükséges ahhoz, hogy megmentsük a forradalmat és megmentsük Oroszországot attól, hogy a két koalíció imperialistái „külön" feldarabolják, kötelességünk, először, politikai taktikánkat a tanácskozáson az érlelődő felkelés körülményeihez alkalmazni; kötelességünk, másodszor, bebizonyítani, hogy nemcsak szavakban ismerjük el Marx gondolatát, amely szerint a felkelést művészetnek kell tekinteni.

A tanácskozáson haladéktalanul szorosan össze kell fogni a bolsevik frakciót, számhajhászás nélkül, nem félve attól, hogy az ingadozókat az ingadozók táborában hagyjuk: *ott* többet használnak a forradalom ügyének, mint az elszánt és önfeláldozó harcosok táborában.

Meg kell fogalmaznunk a bolsevikok rövid nyilatkozatát, amelyben a legnyomatékosabban ki kell emelnünk, hogy nem helyénvalók a hosszú beszédek, hogy egyáltalán nincs helye „beszédeknek", hogy a forradalom megmentése érdekében azonnali cselekvésre van szükség, hogy feltétlenül szükség van a teljes szakításra a burzsoáziával, az egész jelenlegi kormány teljes elmozdítására, teljes szakításra az angol—francia imperialistákkal, akik Oroszország „külön"

feldarabolására készülnek, hogy az egész hatalomnak azonnal át kell mennie a *forradalmi demokrácia kezébe, melynek élén a forradalmi proletariátus áll.*

Nyilatkozatunknak ezt a következtetést, a programtervezetekbe kapcsolódva, a lehető legrövidebben és legélesebben kell megfogalmaznia: békét a népeknek, földet a parasztoknak, a botrányos nyereségek elkobzása és a termelést botrányosan károsító tőkések megzabolázása.

Minél rövidebb, minél élesebb lesz a nyilatkozat, annál jobb. Még csak két nagyon fontos pontra kell benne világosan rámutatni: a népet elgyötörték az ingadozások, a népet agyonkínozta az eszerek és mensevikek határozatlansága; mi végérvényesen szakítunk ezekkel a *pártokkal*, mert elárulták a forradalmat.

És a másik: ha azonnal felajánljuk az annexiók nélküli békét, azonnal szakítunk a szövetséges imperialistákkal és mindenféle imperialistákkal, akkor vagy azonnali fegyverszünethez jutunk, vagy pedig az egész forradalmi proletariátus a honvédelem álláspontjára helyezkedik és megkezdődik, a forradalmi proletariátus vezetésével, a forradalmi demokrácia valóban igazságos, valóban forradalmi háborúja.

Miután felolvastuk ezt a nyilatkozatot és felszólítottuk a tanácskozást, hogy *döntsön*, és ne szónokoljon, *cselekedjék*, és ne határozati javaslatokat írjon, egész frakciónkat a *gyárakba és a kaszárnyákba kell indítanunk:* ott van a helye, ott vannak az élet idegei, ott van a forradalom megmentésének a forrása, ott van a demokratikus tanácskozás motorja.

Ott kell majd tüzes, szenvedélyes beszédekben megmagyaráznunk programunkat, és a kérdést a következőképpen felvetni: vagy *teljesen* elfogadja programunkat a tanácskozás, vagy felkelés. Középút nincs. Várni nem szabad. Elvész a forradalom.

Ha így vetjük fel a kérdést, ha az egész frakciót a gyárakba és a kaszárnyákba összpontosítjuk, akkor *helyesen tudjuk majd megválasztani a felkelés megkezdésének időpontját.*

Ahhoz azonban, hogy marxista módon, vagyis művészetként kezeljük a felkelést, egyidejűleg, egy percet sem veszítve,

meg kell szervezni a felkelő csapatok *vezérkarát*, el kell osztani az erőket, a hű ezredeket a legfontosabb pontokra kell vezényelni, be kell keríteni az Alekszandra Színházat, el kell foglalni a Péter-Pál erődöt, le kell tartóztatni a vezérkart és a kormányt, a hadapródiskolások és a vad hadosztály ellen olyan csapatokat kell küldeni, melyek inkább ott pusztulnak, de nem engedik az ellenséget a város központjai felé nyomulni; mozgósítanunk kell a felfegyverzett munkásokat, fel kell őket hívni a végső élethalálharcra, azonnal el kell foglalni a távírót és a telefont, a telefonközpontban a *mi* felkelési vezérkarunkat kell elhelyezni, össze kell vele kötni telefon útján minden gyárat, minden ezredet, a fegyveres harc minden pontját stb.

Mindezt természetesen csak hozzávetőlegesen, csak annak *megvilágítására* mondom, hogy a jelenlegi helyzetben nem maradhatunk hűek a marxizmushoz, nem maradhatunk hűek a forradalomhoz, *ha a felkelést nem tekintjük művészetnek.*

N. Lenin

A megírás ideje: 1917. szeptember 13—14. (26—27.)
Először 1921-ben, a Proletarszkaja Revoljucija c. folyóirat 2. számában jelent meg.

Lenin Művei, 26. kötet.

AZ OROSZ FORRADALOM ÉS A POLGÁRHÁBORÚ

POLGÁRHÁBORÚVAL IJESZTGETNEK

A burzsoázia, mivel megijedt attól, hogy a mensevikek és az eszerek visszautasították a kadetokkal való koalíciót,[72] hogy a demokrácia esetleg nagyon jól meg tudja alakítani a kormányt nélkülük és nagyon jól tudja kormányozni Oroszországot az ő rovásukra, minden erejével azon van, hogy megijessze a demokráciát.

Csak minél nagyobb buzgalommal ijesztgetni — ez az egész burzsoá sajtó jelszava. Ijesztgetni minden erővel! Hazudj, rágalmazz — mindegy, csak ijesztgess!

Ijesztget a „Birzsovka" — bolsevik akciókról koholt hírekkel. Alekszejev lemondásáról és egy Petrográdot fenyegető német áttörésről szóló hírekkel ijesztgetnek, mintha a tények nem bizonyították volna be, hogy éppen a kornyilovista tábornokok (márpedig Alekszejev is feltétlenül közéjük tartozik) képesek arra, hogy megnyissák a frontot a németek előtt, akár Galíciában, akár Riga, akár Petrográd előtt, hogy éppen a kornyilovista tábornokok váltják ki a hadsereg ádáz gyűlöletét a főhadiszállás iránt.

Ennek a demokrácia megijesztésére szánt fogásnak azzal akarnak minél „megbízhatóbb" és meggyőzőbb formát adni, hogy a „polgárháború" veszélyére hivatkoznak. Az ijesztgetés valamennyi formája közül talán a polgárháborúval való ijesztgetés a legelterjedtebb. Ezt az elterjedt, nyárspolgári körökben igen felkapott gondolatot a népszabadság pártjá-

nak a Don melletti Rosztovban működő bizottsága szeptember 1-i határozatában (Recs, 210. sz.) a következőképpen fogalmazta meg:

„...A bizottság meg van győződve arról, hogy a polgárháború elsöpörheti a forradalom minden vívmányát és vértengerbe fojthatja fiatal, még meg nem erősödött szabadságunkat, s ezért úgy gondolja, hogy a forradalom vívmányainak megmentése érdekében erélyesen tiltakozni kell a forradalomnak megvalósíthatatlan szocialista utópiák által diktált elmélyítése ellen..."

Itt jut a legvilágosabb, legpontosabb, legátgondoltabb és legkimerítőbb formában kifejezésre az az alapgondolat, amellyel számtalanszor találkozunk a Recs vezércikkeiben, Plehanov és Potreszov cikkeiben, a mensevik újságok vezércikkeiben és így tovább, és így tovább. Ezért nem lesz hiábavaló dolog, ha részletesebben foglalkozunk ezzel a gondolattal.

Vizsgáljuk meg a polgárháború kérdését konkrétabban, többek között forradalmunk már eddig szerzett, féléves tapasztalata alapján.

Ez a tapasztalat, a legteljesebb összhangban a XVIII. század vége óta lezajlott valamennyi európai forradalom tapasztalataival, azt mutatja nekünk, hogy a polgárháború az osztályharc legélesebb formája, amikor egész sor gazdasági meg politikai összeütközés és összecsapás addig ismétlődik, tornyosul egymásra, szélesedik és éleződik, míg ezek az összeütközések egyik osztálynak a másik ellen vívott fegyveres harcába csapnak át. A csak valamelyest is szabad és fejlett országokban a leggyakrabban — sőt mondhatjuk, hogy majdnem kizárólag — azok között az osztályok között figyelhető meg polgárháború, amelyek ellentétét a kapitalizmus egész gazdasági fejlődése, az egész világ modern társadalmának egész története hozza létre és mélyíti ki: a burzsoázia és a proletariátus között.

Így forradalmunk elmúlt fél éve alatt is, április 20—21-én és július 3—4-én, igen erős ösztönös kirobbanásokat tapasztaltunk, amelyek már-már odáig mentek, hogy a

proletariátus megkezdte a polgárháborút. A Kornyilov-felkelés pedig, amely, élén a kadet párttal, a földbirtokosok és a kapitalisták által támogatott katonai összeesküvés volt, már azt jelentette, hogy a burzsoázia ténylegesen megkezdte a polgárháborút.

Ezek a tények. Ez saját forradalmunk története. És elsősorban ebből a történetből kell tanulnunk, elsősorban ennek a történetnek a menetén és osztálytartalmán kell alaposan gondolkodnunk.

Próbáljuk meg összehasonlítani az oroszországi proletár és burzsoá polgárháború elemeit: 1. a mozgalom ösztönössége, 2. céljai, 3. a benne részt vevő tömegek tudatossága, 4. a mozgalom erői és 5. szívóssága szempontjából. Úgy gondoljuk, hogy ha mindazok a pártok, amelyek most csak úgy „dobálóznak" a „polgárháború" szóval, így tennék fel a kérdést és megkísérelnék valóban tanulmányozni a polgárháború elemeit, akkor az egész orosz forradalom tudatossága igen-igen sokat nyerne.

Kezdjük a mozgalom ösztönösségével. Július 3—4-ét illetően olyan tanúk vallomásai állnak rendelkezésünkre, mint a mensevik Rabocsaja Gazeta[73] és az eszer Gyelo Naroda[74], amelyek elismerték azt a *tényt*, hogy a mozgalom ösztönösen hatalmasodott el. Ezeket a vallomásokat a Proletarszkoje Gyelo[75] egyik cikkében idéztem, amely „Válasz a rágalmazóknak"* címmel külön röpirat formájában jelent meg. De a mensevikek és az eszerek, teljesen érthető okokból, azért, hogy igazolják magukat, a bolsevikok üldözésében való részvételüket, hivatalosan továbbra is tagadják a július 3—4-i kirobbanás ösztönösségét.

Mellőzzük egyelőre a vitathatót. Foglalkozzunk azzal, ami vitathatatlan. Az április 20—21-i mozgalom ösztönösségét senki sem vitatja. Ehhez az ösztönös mozgalomhoz csatlakozott a bolsevik párt a „minden hatalmat a szovjeteknek" jelszóval, és a bolsevik párttól teljesen függetlenül csatlakozott a mozgalomhoz az elhunyt Linde is, aki 30 000, a kormány

* Lásd Lenin Művei 25. köt., 220—232. old. — *Szerk.*

letartóztatására kész fegyveres katonát vitt ki az utcára. (Egyébként, zárójelben mondva, azt a tényt, hogy csapatokat vittek ki az utcára, még nem vizsgálták meg és nem tanulmányozták. Ha azonban alaposan fontolóra vesszük és április 20-át az események történeti összefüggésébe állítjuk, vagyis egy február 28-ától augusztus 29-éig húzódó lánc egyik szemének tekintjük, világossá válik, hogy a bolsevikok bűne és hibája az volt, hogy taktikájuk *nem volt eléggé* forradalmi, és semmiesetre sem az, hogy túlságosan forradalmi volt, amivel a nyárspolgárok vádolnak bennünket.)

Szóval, annak a mozgalomnak ösztönössége, amely már-már odáig ment, hogy a proletariátus megkezdte a polgárháborút — kétségtelen. Ezzel szemben a Kornyilov-lázadásban semmi olyan nincs, ami akár megközelítőleg is hasonlítana az ösztönösséghez: ebben csupán a tábornokok összeesküvéséről van szó, akik arra számítottak, hogy megtévesztéssel és parancsszóval maguk mellé állítják a csapatok egy részét.

Az, hogy a mozgalom ösztönössége a tömegekbe való mély behatolásának, gyökerei szívósságának, a mozgalom elháríthatatlanságának a jele — kétségtelen. A tények a mozgalom ösztönössége szempontjából azt mutatják, hogy a proletárforradalomnak van talaja, a burzsoá ellenforradalomnak pedig nincs.

Nézzük a mozgalom céljait. Április 20—21-e főleg a bolsevik jelszavak jegyében zajlott le, július 3—4-e pedig egyenesen e jelszavakkal kapcsolatban, ezek hatására és ezektől vezettetve érlelődött meg. A proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájáról, a békéről és a béke haladéktalan felajánlásáról, a földesúri földek elkobzásáról — a proletariátus polgárháborújának e fő *céljairól*, a bolsevik párt lapjaiban és a szóbeli agitációban egészen nyíltan, határozottan, világosan, félreérthetetlenül a nagy nyilvánosság előtt beszélt.

Ami a Kornyilov-lázadás céljait illeti, mindnyájan tudjuk és a demokrácia táborában senki sem vitatja, hogy a cél a földbirtokosok és a burzsoázia diktatúrája, a szovjetek szétkergetése, a monarchia visszaállításának előkészítése volt. A kadet párt — ez a fő kornyilovista párt (ezt a pártot, melles-

leg szólva, mostantól kezdve Kornyilov pártnak kellene nevezni), bár nagyobb sajtója és több agitációs lehetősége van, mint a bolsevikoknak, sohasem szánta rá és soha nem is fogja rászánni magát arra, hogy nyíltan beszéljen a népnek akár a burzsoázia diktatúrájáról, akár a szovjetek szétkergetéséről, akár általában a kornyilovisták céljairól!

A mozgalom céljai szempontjából a tények azt mutatják, hogy a proletár polgárháború nyíltan megismertetheti a néppel végső céljait és ezzel megnyeri a dolgozók rokonszenvét, a burzsoá polgárháború viszont csak céljainak eltitkolásával kísérelheti meg, hogy a tömegek egy részét maga mellé állítsa; innen van az óriási különbség a tömegek tudatossága kérdésében.

Objektív adatok erre a kérdésre vonatkozóan, úgy látszik, kizárólag a pártállással és a választásokkal kapcsolatban vannak. Más tények, amelyek lehetővé tennék a tömegek öntudatosságának pontos megítélését, nyilván nincsenek. Hogy a proletárforradalmi mozgalom élén a bolsevik párt, a burzsoá ellenforradalom élén pedig a kadet párt áll — ez világos és a forradalom féléves tapasztalata után aligha vitatható. A szóban forgó kérdést illetően három, tényeken alapuló összehasonlítást hozhatunk fel. Ha a petrográdi kerületi dumák májusi választásait összehasonlítjuk a központi duma augusztusi választásaival, a kadet szavazatok csökkenését és a bolsevik szavazatok óriási növekedését látjuk. A kadet sajtó elismeri, hogy ott, ahol nagy munkás- vagy katonatömegek vannak, rendszerint azt tapasztaljuk, hogy a bolsevizmus is erős.

Továbbá, a *tömegeknek* a párthoz való viszonyában a tudatosságot, mivel a párttagok számának alakulásával, a gyűlések látogatottságával stb. kapcsolatban nincs semmiféle statisztika, tények alapján csak a párt számára rendezett gyűjtésekről nyilvánosságra hozott adatok alapulvételével ítélhetjük meg. Ezek az adatok azt mutatják, hogy a bolsevik munkások óriási tömeghősiességről tettek tanúságot a Pravda számára, a betiltott újságok számára stb. rendezett gyűjtések alkalmával. A gyűjtésekről szóló jelentést mindig közölték a sajtóban. A kadetoknál semmi hasonlót nem láttunk: pártmunkájukat

szemmelláthatóan a gazdagok adományai „táplálják". Nyoma sincs a tömegek aktív támogatásának.

Végül, egyrészt az április 20—21-i és a július 3—4-i mozgalom, másrészt a Kornyilov-lázadás összehasonlítása azt mutatja nekünk, hogy a bolsevikok nyíltan rámutatnak a tömegek előtt azokra, akik ellenségeik a polgárháborúban: a burzsoáziára, a földbirtokosokra és a kapitalistákra. A Kornyilov-lázadás már megmutatta, hogy a Kornyilovot követő csapatokat *egyenesen becsapták*, amit a „vad hadosztálynak" és a kornyilovista katonavonatoknak a petrográdiakkal való legelső találkozása felfedett.

Menjünk tovább. Nézzük, milyen adatokkal rendelkezünk a proletariátus és a burzsoázia *erejéről* a polgárháborúban. A bolsevikok ereje csak a proletárok számában, öntudatosságukban és a mensevik meg eszer „alsóbb rétegeknek" (azaz a munkásoknak és szegényparasztoknak) a bolsevik jelszavak iránt érzett rokonszenvében rejlik. Az, hogy a valóságban éppen ezek a jelszavak ragadták magukkal április 20—21-én, június 18-án és július 3—4-én a petrográdi aktív forradalmi tömegek *többségét* — tény.

Emellett a „parlamenti" választások adatainak az említett tömegmozgalmak adataival való összehasonlítása teljesen igazolni fogja Oroszország tekintetében azt a Nyugaton már sokszor tett megfigyelést, hogy a forradalmi proletariátus *ereje* abból a szempontból tekintve, hogy milyen hatással van a *tömegekre* és mennyire tudja a tömegeket magával ragadni a harcba, hasonlíthatatlanul *nagyobb a parlamenten kívüli* harcban, mint a parlamenti harcban. Ez igen fontos megfigyelés a polgárháború kérdésében.

Érthető, miért tüntetik fel kisebbnek a parlamenti harc és a választások feltételei és körülményei az elnyomott osztályok erejét ahhoz az erőhöz viszonyítva, amelyet a polgárháborúban ténylegesen ki tudnak fejteni.

A kadetok és a kornyilovisták ereje a *gazdagság* erejében rejlik. Hogy az angol—francia tőke és imperializmus a kadetok *mellett* és a kornyiloviáda *mellett* van, azt igen sok politikai fellépés és a sajtó bebizonyította. Köztudomású, hogy az auguszt-

tus 12-i Moszkvai Tanácskozás[76] egész „jobboldala" tomboló lelkesedéssel állt ki Kornyilov és Kalegyin mellett. Köztudomású, hogyan „segített" a francia és az angol polgári sajtó Kornyilovnak. Vannak jelek, amelyek azt mutatják, hogy a *bankok* támogatták.

A gazdagság egész ereje Kornyilov mellé állt, mégis milyen siralmasan és gyorsan kudarcot vallott! A gazdagokon kívül a kornyilovistáknál csak két társadalmi erő található: a „vad hadosztály" és a kozákság. Az első esetben *csak* a tudatlanság és a megtévesztés erejéről van szó. Ez az erő annál rettenetesebb, minél inkább a burzsoázia kezében marad a sajtó. A proletariátus, miután győzött a polgárháborúban, *ezt* az „erő"-forrást egycsapásra, mégpedig radikálisan betömné.

Ami a kozákságot illeti, itt a lakosságnak Oroszország egyik határvidékén élő, gazdag, kis- és közép-földtulajdonosokból álló (az átlagos földbirtok mintegy 50 gyeszjatyina) rétegével van dolgunk, akik az élet, a gazdálkodási mód és a szokások különösen sok középkori vonását őrizték meg. Ezt egy orosz Vendée társadalmi és gazdasági alapjának tekinthetjük. De mit mutattak a Kornyilov—Kalegyin-mozgalom *tényei!* Még Kalegyin, a Gucskovok, Miljukovok, Rjabusinszkijek és társaik által támogatott „szeretett vezér" *sem állított talpra* tömegmozgalmat!! Kalegyin sokkal „nyíltabban", egyenesebb vonalban ment a polgárháború felé, mint a bolsevikok. Kalegyin se szó se beszéd, „elutazott talpraállítani a Dont", és mégsem hozott létre semmiféle tömegmozgalmat a „saját" szülőföldjén, az összorosz demokráciától elszigetelt kozákföldön! Ezzel szemben a bolsevikellenes összoroszországi demokrácia befolyásának és erejének központjában a proletármozgalom spontán kitöréseit figyelhetjük meg.

Arról, hogy a kozákság különböző rétegeinek és különféle gazdasági csoportjainak mi az álláspontja a demokráciával és a Kornyilov-lázadással kapcsolatban, nem rendelkezünk objektív adatokkal. Csak bizonyos jelekből következtetünk arra, hogy a szegény- és középparaszt kozákok többsége inkább a demokráciához húz és csak a tisztikar, valamint

a jómódú kozákság felsőbb rétegei kornyilovisták szívvel-lélekkel.

Mindenesetre, augusztus 26—31-e tapasztalatai után történelmileg bebizonyítottnak vehető, hogy a burzsoá ellenforradalmat támogató kozák tömegmozgalom rendkívül gyenge.

Marad az utolsó kérdés: a mozgalom *szívóssága*. A bolsevik, proletárforradalmi mozgalmat illetően bebizonyított tény, hogy a bolsevizmus ellen az Orosz Köztársaság féléves fennállása alatt egyaránt folyt a harc mind eszmei vonalon, mégpedig úgy, hogy a lapok és agitációs erők *óriási* túlsúlya a bolsevikok ellenfeleinek oldalán volt (és úgy, hogy „nagy bátran" a rágalomhadjáratot is az „eszmei" harchoz számították), mind pedig *megtorlások útján:* százakat tartóztattak le, feldúlták a központi nyomdát, betiltották a központi lapot és betiltottak több újságot. Az eredményt tények bizonyítják: a bolsevizmus óriási mértékben megerősödött az augusztusi petrográdi választásokon, továbbá megerősödtek mind az eszer, mind a mensevik pártban a bolsevizmushoz közeledő internacionalista és „baloldali" áramlatok. Tehát a proletárforradalmi mozgalom szívóssága a köztársasági Oroszországban igen nagy. A tények azt mutatják, hogy a kadetok, eszerek és mensevikek együttes erőfeszítéseinek a legkisebb mértékben *sem sikerült* meggyengíteni ezt a mozgalmat. Ellenkezőleg, éppen a kornyilovisták koalíciója a „demokráciával" — *megerősítette* a bolsevizmust. Az eszmei ráhatáson *és* a megtorlásokon kívül nincs más harci eszköz a proletárforradalmi áramlat elleni harcban.

A kadet-kornyilovista mozgalom szívósságáról egyelőre nincsenek adatok. A kadetoknak semmiféle üldözésben sem volt részük. Még Gucskovot is kiengedék, sőt Maklakovot és Miljukovot sem tartóztatták le. Még a Recset sem tiltották be. A kadetokat kímélik. A Kerenszkij-kormány *udvarol* a kadetoknak, a kornyilovistáknak. És mi lenne, ha a következőképpen vetnők fel a kérdést: tegyük fel, hogy az angol—francia és az orosz Rjabusinszkijek további milliókat és milliókat juttatnak a kadeteknek, a Jegyinsztvónak, a Gyeny-

nek stb. egy új választási kampányra Petrográdban — valószínű-e, hogy szavazataik száma most, a Kornyilov-lázadás után, megnő? Erre a kérdésre a gyűlések stb. alapján ítélve, alighanem tagadó választ kell adni...

*

Ha az orosz forradalom történetéből vett adatok általunk végrehajtott összehasonlításának eredményeit egybefoglaljuk, arra a következtetésre jutunk, hogy a polgárháború kezdete a proletariátus részéről a mozgalom erejét, tudatosságát, megalapozottságát, növekedését és szívósságát mutatta. A polgárháború kezdete a burzsoázia részéről nem mutatott semmiféle erőt, semmiféle tömegtudatosságot, semmiféle megalapozottságot, semmiféle győzelmi esélyt.

A kadetok szövetsége az eszerekkel és a mensevikekkel a bolsevikok, azaz a forradalmi proletariátus ellen, több hónapon át a gyakorlatban került kipróbálásra és ez a szövetség, amely ideiglenesen összeboronálta a kornyilovistákat a „demokráciával", a valóságban nem a bolsevikok gyengülésére, hanem megerősödésére, a „koalíció" csődjére, a mensevikek soraiban is a „baloldali" ellenzék megerősödésére vezetett.

A bolsevikok szövetsége a mensevikekkel és eszerekkel a kadetok ellen, a burzsoázia ellen, *még nem került kipróbálásra*. Illetőleg, hogy pontosabbak legyünk, az ilyen szövetség csak *egy arcvonalon került kipróbálásra*, csak *öt nap* folyamán, augusztus 26—31-éig, a Kornyilov-lázadás idején, és az ilyen szövetség ez alatt az idő alatt az ellenforradalmon még egyetlen forradalomban sem tapasztalt könnyedséggel aratott teljes győzelmet eredményezett, a burzsoá, földesúri és kapitalista, szövetséges-imperialista és kadet ellenforradalom olyan megsemmisítő vereségét eredményezte, hogy az *erről az oldalról* kezdeményezett polgárháború összeomlott, mindjárt az elején teljes kudarcot vallott, elbukott, mielőtt bármi néven nevezendő „harcra" került volna sor.

És e történelmi tény láttára az egész burzsoá sajtó, valamennyi kóristájával (a Plehanovokkal, Potreszovokkal, Bres-

ko-Breskovszkajákkal stb.) egyetemben, teli torokkal azt ordítja, hogy éppen a bolsevikok szövetsége a mensevikekkel és eszerekkel az, ami a polgárháború borzalmaival „fenyeget"!

Ezen csak nevetni lehetne, ha nem volna olyan szomorú. A szomorú az, hogy egyáltalán meghallgatásra találhatnak az efféle szemmelláthatóan, nyilvánvaló, égbekiáltó ostobaságok, a tényeknek, forradalmunk egész történetének ilyen kigúnyolása... Ez azt bizonyítja, hogy még mindig óriási mértékben van elterjedve az önző burzsoá hazugság (és ez elkerülhetetlen mindaddig, amíg a sajtót a burzsoázia monopolizálja), amely elfojtja, túlordítja a forradalom minden kétséget kizáró, kézzel fogható, vitathatatlan tanulságait.

Ha van a forradalomnak teljesen vitathatatlan, tényekkel teljesen bebizonyított tanulsága, akkor csak az, hogy kizárólag a bolsevikok szövetsége az eszerekkel és a mensevikekkel, kizárólag az egész hatalom azonnali átmenete a szovjetek kezébe, tenné lehetetlenné Oroszországban a polgárháborút. Mert az ilyen szövetség ellen, a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei ellen, nem képzelhető el a burzsoázia által kezdett semmiféle polgárháború, az ilyen „háború" még csak egyetlen ütközetig sem jutna el, a burzsoázia *másodszor*, a Kornyilov-lázadás után, még csak egy „vad hadosztályt" sem találna, még kozákságot sem találna annyit, mint azelőtt, a szovjet kormány elleni mozgalom céljaira!

Valamely forradalom békés fejlődése általában rendkívül ritka és nehéz dolog, mert a forradalom a legélesebb osztályellentétek lehető legnagyobb mértékű kiéleződése, de olyan parasztországban, melyben a proletariátus és a parasztság szövetsége *békét tud* adni a fölöttébb igazságtalan és bűnös háború agyongyötörte tömegeknek, a parasztságnak pedig oda tudja adni az egész *földet*, ilyen országban, ilyen kivételes történelmi helyzetben a forradalom békés fejlődése, az egész hatalomnak a szovjetek kezébe való átmenete esetén *lehetséges* és *valószínű*. A szovjeteken belül a pártok harca a hatalomért végbemehet békés úton, ha a szovjetek teljesen demokratikusak, ha lemondanak az olyan „kis lopásokról", a demokratikus elveknek olyan „körülnyírbálásáról", mint az,

hogy a katonáknak minden ötszáz, a munkásoknak pedig minden ezer választó után biztosítanak egy képviselőt. Demokratikus köztársaságban az ilyen kis lopásoknak el kell tűnniük.

S az olyan szovjetekkel szemben, amelyek az egész földet megváltás nélkül odaadják a parasztoknak és igazságos békét ajánlanak fel valamennyi népnek, az ilyen szovjetekkel szemben az angol—francia és orosz burzsoázia, a Kornyilovok, Buhananok és Rjabusinszkijek, a Miljukovok, Plehanovok és Potreszovok bármilyen szövetsége egyáltalán nem félelmetes, teljesen tehetetlen.

A burzsoázia ellenállása a földnek megváltás nélkül a parasztság kezébe adásával szemben, az élet más területein végbemenő hasonló átalakulásokkal szemben, az igazságos békével és az imperializmussal való szakítással szemben, természetesen elkerülhetetlen. Ahhoz azonban, hogy az ellenállás polgárháborúig fokozódjék, legalább valamelyes *tömegekre* van szükség, amelyek képesek *harcolni* és legyőzni a szovjeteket. Ilyen tömegei azonban a burzsoáziának *nincsenek*, és nincs is honnan előteremtenie ilyen tömegeket. Minél hamarabb és minél határozottabban veszik kézbe a szovjetek az egész hatalmat, annál hamarabb megy végbe a „vad hadosztályok" és a kozákok soraiban a szakadás egy öntudatos kornyilovistákból álló egészen jelentéktelen kisebbségre és egy óriási többségre, amely a munkások és parasztok demokratikus és *szocialista* (mert akkor igenis a szocializmusról lesz majd szó) szövetségének híveiből fog állani.

A burzsoázia ellenállása, ha a hatalom a szovjetek kezébe megy át, arra vezet majd, hogy *minden egyes* kapitalistára *száz meg száz* munkás és paraszt fog „vigyázni", felügyelni, mindegyiket száz meg száz munkás és paraszt fogja ellenőrizni és nyilvántartani, akiknek az érdeke meg fogja kívánni, hogy harcoljanak a kapitalista népámítás ellen. Ennek a nyilvántartásnak és ellenőrzésnek a formáit és módozatait éppen a kapitalizmus, éppen a kapitalizmus olyan alkotásai egyszerűsítették le, mint a bankok, a nagy gyárak, a szindikátusok, a vasutak, a posta, a fogyasztási szövetkezetek és a szak-

szervezetek. Teljesen elegendő lesz, ha a szovjetek egész vagyonuk elkobzásával és rövid elzárással büntetik meg a legrészletesebb nyilvántartás alól kibújó vagy a népet félrevezető kapitalistákat, hogy ezen a vérontás nélküli úton megtörjék a burzsoázia minden ellenállását. Mert éppen a bankok azok, ha államosítva vannak, éppen az alkalmazottak szövetségei, a posta, a fogyasztási szövetkezetek és a szakszervezetek azok, amelyek útján az ellenőrzés és a nyilvántartás egyetemessé, mindenhatóvá, mindenütt jelenlevővé, kijátszhatatlanná válik.

És az orosz szovjetek — az orosz munkások és szegényparasztok szövetsége — nem állnak egyedül, amikor a szocializmus felé tesznek *lépéseket.* Ha egyedül lennénk, nem birkóznánk meg ezzel a feladattal mindvégig, méghozzá békés úton, mivel ez a feladat, a dolog lényegénél fogva, nemzetközi feladat. Mi azonban óriási tartalékokkal rendelkezünk, az előrehaladottabb munkások seregei állnak mögöttünk más országokban, amelyekben Oroszország szakítása az imperializmussal és az imperialista háborúval egészen biztosan meggyorsítja az érlelődő szocialista munkásforradalmat.

*

A polgárháború „vérözönéről" beszélnek. Erről van szó a kornyilovista kadetok fentebb idézett határozatában. Ezt a frázist ismételgetik ezernyi hangnemben a burzsoák és az opportunisták, ahányan csak vannak. Az öntudatos munkások ezen a frázison csak nevetnek és nevetni is fognak, s a Kornyilov-lázadás után nem is tehetnek mást.

De a „vérözön" kérdését háborús időben, amilyenben most élünk, csak az erőviszonyok hozzávetőleges számbavétele, a következmények és eredmények felbecsülése alapján lehet és így is kell feltenni, komolyan kell venni, nempedig mint üres, elcsépelt frázist, nem úgy, mint ami csupán a kadetok képmutatása, akik *mindent* megtettek annak *érdekében,* hogy Kornyilovnak sikerüljön „vérözönnel" elárasztani Oroszországot, a burzsoá diktatúra, a földesúri hatalom és a monarchia visszaállítása céljából.

„Vérözönről" beszélnek nekünk. Tisztázzuk a kérdésnek *ezt az oldalát is.*

Tegyük fel, hogy a mensevikek és az eszerek ingadozásai tovább tartanak, *nem* adják át a hatalmat a szovjeteknek, *nem* döntik meg Kerenszkijt, a burzsoáziával való régi, rothadt kompromisszumot egy kissé más formában (kadetok helyett például „pártonkívüli" *kornyilovistákkal)* visszaállítják, az államhatalom apparátusát nem váltják fel szovjet apparátussal, nem ajánlanak fel békét, nem szakítanak az imperializmussal, nem kobozzák el a földbirtokosok földjét. Tegyük fel, hogy a mensevikek és az eszerek mostani ingadozásainak ez lenne a vége, így végződne „szeptember 12-e".

Saját forradalmunk tapasztalata napnál világosabban mutatja, hogy ennek a következménye az volna, hogy az eszerek és a mensevikek tovább gyengülnének, mégjobban elszakadnának a tömegektől, a tömegekben hihetetlen mértékben fokozódna a felháborodás és az elkeseredés, óriási mértékben erősödne a rokonszenv a forradalmi proletariátus, a bolsevikok iránt.

A fővárosi proletariátus akkor még közelebb állna a kommünhöz, a munkásfelkeléshez, a hatalom meghódításához, a sokkal magasabb, sokkal határozottabb formában végbemenő (polgárháborúhoz, mint most: április 20—21-e és július 3—4-e tapasztalata után el kell ismerni, hogy ez az eredmény történelmileg elkerülhetetlen.

„Vérözön" — harsogják a kadetok. De az ilyen vérözön meghozná a proletariátus és a szegényparasztság győzelmét, ez a győzelem pedig kilencvenkilenc százalékos valószínűséggel véget vetne az imperialista háborúnak, és meghozná a *békét, azaz százezrek* életét mentené meg, akik most a kapitalista profit és az elrabolt (annektált) területek felosztásáért ontják vérüket. Ha április 20—21-e az egész hatalomnak a szovjetek kezébe való átmenetével végződött volna, a szovjeteken belül pedig a szegényparasztsággal szövetségben levő bolsevikok győzelmét eredményezte volna, akkor ez, bár „vérözönbe" került volna, *félmillió* orosz katona életét mentette volna meg, amennyi biztosan elpusztult a június 18-i harcokban.

Így vélekedik és így fog vélekedni minden öntudatos orosz munkás és katona, ha mérlegeli és fontolóra veszi a polgárháború mindenütt felmerülő kérdését, és természetesen, az a munkás és katona, aki átélt és alaposan meghányt-vetett magában egyet s mást, nem fog megijedni, ha olyan emberek, pártok és csoportok jajveszékelnek a „vérözön" miatt, akik *további millió meg millió* orosz katona életét akarják feláldozni Konstantinápolyért, Lvovért, Varsóért a „Németország fölötti győzelemért".

A belső polgárháború semmilyen „vérözöne" sem hasonlítható mégcsak megközelítőleg sem ahhoz a *tengernyi* vérhez, amelyet az orosz imperialisták június 19-e[77] után ontottak (annak ellenére, hogy ezt a vérontást a hatalomnak a szovjetek kezébe adásával minden valószínűség szerint el lehetett volna kerülni).

Háború idején Miljukov, Potreszov és Plehanov úréknak óvatosabban kellene érvelniük a polgárháború „vérözöne" *ellen*, mert a katonák *tengernyi* vért láttak, tudják, hogy mi az.

Az orosz forradalom nemzetközi helyzete most, 1917-ben, a hallatlanul nehéz, a népeket elgyötrő és bűnös háború negyedik évében olyan, hogy az igazságos béke felajánlása a polgárháborúban győztes orosz proletariátus részéről azt jelentené, hogy kilencvenkilenc százalékos valószínűséggel el lehetne érni a fegyverszünetet és a békét, *további tengernyi vérontás nélkül.*

Hiszen az egymással ellenségként szembenálló angol—francia és német imperializmus egyesülése az oroszországi proletár-szocialista köztársaság *ellen* gyakorlatilag *lehetetlen*, az angol, japán és amerikai imperializmus egyesülése ellenünk viszont igen-igen nehezen megvalósítható dolog, és számunkra, már csak Oroszország földrajzi helyzete folytán is, egyáltalán nem veszedelmes. Ugyanakkor tény az, hogy *valamennyi* európai államban vannak forradalmi és szocialista proletártömegek, kétségtelen, hogy a szocialista világforradalom érlelődik és elkerülhetetlen, és ennek a forradalomnak természetesen nem küldöttségekkel és a külföldi Plehanovokkal és

Ceretelikkel tartott stockholmi konferenciásdikkal lehet komoly segítséget nyújtani, hanem csak az orosz forradalom előrelendítésével.

A burzsoák azt üvöltözik, hogy Oroszországban a kommün veresége, azaz a proletariátus veresége elkerülhetetlen, ha a proletariátus meghódítaná a hatalmat.

Ez hazug, osztályönzés sugallta üvöltözés.

Oroszország proletariátusának, ha meghódítja a hatalmat, *minden* esélye megvan arra, hogy azt meg is tartsa és hogy Oroszországot elvezesse a győzelmes nyugati forradalomig.

Mert, először, mi sokat tanultunk a kommün óta és nem ismételnők meg a kommün végzetes hibáit, nem hagynánk a bankokat a burzsoázia kezében, nem szorítkoznánk saját versailles-istáinkkal (azaz kornyilovistáinkkal) szemben a védelemre, hanem támadásba mennénk át ellenük és széttaposnánk őket.

Másodszor, a győztes proletariátus békét fog adni Oroszországnak. És a több mint három éven át tartó népmészárlás borzalmai után semmilyen erő sem fogja megdönteni a *béke* kormányát, a tisztességes, őszinte és igazságos béke kormányát.

Harmadszor, a győztes proletariátus haladéktalanul oda fogja adni a földet a parasztságnak, megváltás nélkül. És a parasztság óriási többsége, melyet halálosan kifárasztott és elkeserített a „földesurakkal való játék", amit kormányunk, különösen a „koalíciós" kormány, különösen a Kerenszkij-kormány űz, teljes egészében, minden módon, odaadóan támogatni fogja a győztes proletariátust.

Önök, mensevik és eszer urak, valamennyien a nép „hősies erőfeszítéseiről" beszélnek. Éppen a napokban ismételten rábukkantam erre a frázisra, lapjuk, az Izvesztyija CIK[78] vezércikkében. Önöknél ez *csak* frázis. De a munkások és parasztok, akik elolvassák, *gondolkoznak* rajta és valahányszor gondolkoznak rajta, a Kornyilov-lázadás tapasztalatán, Pesehonov miniszterségének „tapasztalatán", Csernov miniszterségének *stb.* „tapasztalatain" okulva, múlhatatlanul

azt a következtetést vonják le: de hiszen ez a „hősies erőfeszítés" nem egyéb, mint annak a jele, hogy a szegényparasztság bízik a városi munkásságban, leghűségesebb szövetségesében és vezérében. A hősies erőfeszítés nem egyéb, mint annak a jele, hogy az orosz proletariátus a polgárháborúban legyőzi a burzsoáziát, hiszen csak ez a győzelem jelent menekvést a kínzó ingadozásoktól, csak ez a győzelem jelent megoldást, ad földet és hozza meg a békét.

Ha valóra lehet váltani a városi munkások és a szegényparasztság szövetségét azzal, hogy a hatalmat azonnal a szovjeteknek adják át, annál jobb. A bolsevikok *mindent* meg fognak tenni, hogy biztosítsák a forradalom fejlődésének ezt a *békés* útját. Enélkül egymaga, önmagában véve, az alkotmányozó gyűlés sem jelent menekvést, mert az alkotmányozó gyűlésben az eszerek igenis folytathatják a megalkuvó "játékot" a kadetokkal, Bresko-Breskovszkajával és Kerenszkijjel (mivel jobbak ezek a kadetoknál?) stb. stb.

Ha még a Kornyilov-lázadás tapasztalatai sem bírták a „demokráciát" jobb belátásra, és folytatni fogja az ingadozások és a paktálás végzetes politikáját, akkor mi azt fogjuk mondani: semmi sincs annyira romboló hatással a proletárforradalomra, mint ezek az ingadozások. Ne ijesztgessenek hát, uraim, polgárháborúval: a polgárháború elkerülhetetlen, és ha önök nem hajlandók azonnal, gyökeresen leszámolni a kornyiloviádával és a „koalícióval" — akkor ez a háború meghozza majd a győzelmet a kizsákmányolókon, odaadja a földet a parasztoknak, meghozza a békét a népeknek, megnyitja a világ szocialista proletariátusának győzelmes forradalma felé vezető biztos utat.

Rabocsij Puty 12. sz.
1917. szeptember 29. (16.)
Aláírás: N. Lenin.

LEVÉL A FINNORSZÁGI HADSEREG, FLOTTA ÉS MUNKÁSOK TERÜLETI BIZOTTSÁGA ELNÖKÉHEZ

(Részlet)

Megragadom a behatóbb eszmecserére kínálkozó alkalmat.

1

Az általános politikai helyzet nagy aggodalommal tölt el. A Petrográdi Szovjet és a bolsevikok hadat üzentek a kormánynak. A kormány azonban csapatokkal rendelkezik és *rendszeresen* készülődik (Kerenszkij a főhadiszálláson van, világos dolog, tárgyalásokat folytat a kornyilovistákkal arról, hogy küldjenek csapatokat a bolsevikok leverésére, méghozzá a tárgyalások *gyakorlatias* mederben folynak).

Hát mi mit csinálunk? Csak határozatokat hozunk? Időt vesztegetünk, „határidőket" tűzünk ki (október 20-ra van kitűzve a szovjetkongresszus — nem nevetséges dolog ezt így elodázni? Nem nevetséges dolog erre építeni?). A bolsevikok *nem* dolgoznak rendszeresen azon, hogy előkészítsék *s a j á t* katonai erőiket Kerenszkij megdöntésére.

Az események teljesen igazolták a demokratikus tanácskozás idején tett javaslatom helyességét, mégpedig azt, hogy a pártnak napirendre *kell* tűznie a fegyveres felkelést*. Az események *kényszerítenek* erre. A történelem most a *katonai* kérdést központi *politikai* kérdéssé avatta. Félek, hogy a bolse-

* Lásd Lenin Művei 26. köt., 1—3. old. — *Szerk.*

vikok, belemerülve az „aktuális dolgokba", az apró-cseprő mindennapi kérdésekbe és *„remélve"*, hogy a „hullám el fogja söpörni Kerenszkijt", megfeledkeznek erről. Az ilyen remény naiv, ugyanaz, mintha valaki rábízná magát arra, hogy „majd csak lesz valahogy". A forradalmi proletariátus pártja részéről ez bűntettnek bizonyulhat.

Szerintem a pártban annak érdekében kell agitálni, hogy komolyan vegyék a fegyveres felkelést — e célból le kell gépeltetni ezt a levelet is, és meg kell küldeni a petrográdiaknak és a moszkvaiaknak.

2

Most pedig az Ön szerepéről. Úgylátszik, hogy az egyetlen, amit *teljesen* a kezünkben tarthatunk és ami *komoly* katonai szerepet játszik — az a finnországi haderő és a Balti Flotta. Úgy gondolom, hogy Önnek ki kell használnia magas állását, át kell hárítania minden apró-cseprő hétköznapi munkát a helyettesekre és a titkárokra, nem szabad időt vesztegetnie „határozatokra", hanem *minden figyelmét* arra kell fordítania, hogy a finnországi haderőt + flottát *katonailag* előkészítse Kerenszkij küszöbön álló megdöntésére. Létre kell hozni egy *titkos* bizottságot a *legmegbízhatóbb* katonákból, *behatóan* meg kell velük tárgyalni a dolgokat, a lehető legpontosabb adatokat kell gyűjteni (és ezeket *saját magának* kell ellenőriznie) a Petrográd körül és Petrográdban állomásozó csapatok létszámáról és elhelyezéséről, a Petrográdba irányuló finnországi csapatszállításokról, a flottamozdulatokról stb.

Ha ezt nem tesszük meg, a ragyogó határozatokkal és a szovjetekkel, de *hatalom nélkül*, nevetséges tökfilkónak bizonyulhatunk!! Úgy gondolom, Önnek módjában áll összeválogatni a valóban megbízható és hozzáértő katonai szakembereket, Inóba[79] és másfontosabb pontokra utazni, *komolyan* mérlegelni és tanulmányozni az ügyet, nem építve a nálunk *nagyon elterjedt* kérkedő frázisokra.

Hogy mi *semmiesetre* sem engedhetjük meg a csapatok elvezényelését Finnországból, az világos. Jobb *min-*

d e n t egy kártyára feltenni, a felkelésre, a hatalom kézbevételére — azért, hogy átadjuk azt a szovjetkongresszusnak. Ma azt olvasom az újságokban, hogy a csapat-partraszállítás veszélye már két hét múlva egyenlő lesz a nullával. Szóval egészen kevés ideje van az előkészületekre.

3

Továbbá. A finnországi „hatalmat" arra kell kihasználni, hogy az itt, Finnországban állomásozó kozákok között rendszeres propagandát folytassunk. Egy részüket Kerenszkij és társai szándékosan vonták ki Viborgból, például, mert féltek a „bolsevizálástól„", és Uszikirkóban meg Perkjarviban, Viborg és Terioki között (a bolsevikoktól) jól elszigetelve tartják őket. Tanulmányozni kell a kozákok elhelyezésére vonatkozó minden értesülést, és meg kell szervezni, hogy Finnország legjobb matrózaiból és katonáiból álló *agitátor-osztagokat* küldjenek hozzájuk. Ez feltétlenül szükséges. Ugyanez érvényes az irodalomra is.

4

Továbbá. Természetesen a matrózoknak is, a katonáknak is adnak szabadságot. A falvakba rövid időre szabadságoltakból agitátor-osztagokat kell összeállítani, hogy rendszeresen utazzanak be minden kormányzóságot, és agitáljanak a falvakban mind általában, mind pedig az alkotmányozó gyűlés mellett. Az Ön helyzete rendkívül kedvező, mert Ön azonnal *hozzákezdhet* annak a baloldali eszerekkel való blokknak megvalósításához, amely az egyetlen eszköze annak, hogy szilárd hatalmunk legyen Oroszországban és többségünk legyen az alkotmányozó gyűlésben. Amíg ott huzavonával töltik az időt, Ön hozzon létre haladéktalanul ilyen *blokkot*, szervezze meg a röpiratkiadást (tisztázza, mit tehet technikailag ennek és a röpiratok Oroszországba szállításának érdekében), és akkor minden olyan agitációs csoportban, amelyet a falvakba küldenek,

legalább *két* embernek kell lennie: egynek a bolsevikok, egynek pedig a baloldali eszerek részéről. Falun az eszer „cég" egyelőre uralkodik, és önnek ki kell használnia szerencsés helyzetét (önnél baloldali eszerek vannak), hogy falun *ennek* a cégnek a *nevében* valósítsák meg a bolsevikok blokkját a *baloldali* eszerekkel, a parasztok blokkját a munkásokkal, nem pedig a kapitalistákkal.

5

Szerintem, az elmék helyes előkészítése érdekében most mindjárt ki kell adni a jelszót: a hatalomnak haladéktalanul a Petrográdi Szovjet kezébe kell átmennie, *amely át fogja azt adni* a szovjetkongresszusnak. Mert mire való tűrni még három hétig a háborút és Kerenszkij „kornyilovista előkészületeit".

Ha a bolsevikok és a baloldali eszerek ezt a jelszót *propagálják* Finnországban, ebből csak előny származhat.

A megírás ideje: 1917. szeptember 27. (október 10.)
Először 1925. november 7-én, a Pravda 255. számában jelent meg.

A VÁLSÁG MEGÉRETT[80]

I

Kétségtelen, hogy szeptember vége óriási fordulatot hozott az orosz forradalom történetében és minden jel szerint a világforradalom történetében is.

A munkás világforradalom egyesek fellépésével kezdődött, akik önfeláldozó bátorsággal képviselték a rothadt hivatalos „szocialista", a valóságban azonban szociálsoviniszta mozgalomban még megmaradt becsületes elemeket. Liebknecht Németországban, Adler Ausztriában, MacLean Angliában — ezek a legismertebb nevek azok között az egymagukban álló hősök között, akik magukra vállalták a világforradalom előfutárainak nehéz szerepét.

E forradalom történelmi előkészítésében a második szakasz a nagyarányú tömegerjedés volt, amely a hivatalos pártok kettészakadásának formájában is, illegális kiadványok formájában is, utcai tüntetések formájában is felszínre tört. Erősödött a tiltakozás a háború ellen — nőtt az áldozatok száma a kormány üldözései következtében. A törvényes rendjükkel, sőt szabadságukkal kérkedő országok, Németország, Franciaország, Olaszország és Anglia börtönei megteltek az internacionalistáknak, a háború ellenzőinek, a munkásforradalom híveinek százaival.

Most elérkezett a harmadik szakasz, amelyet a forradalom előestéjének nevezhetünk. A párt vezetőinek tömeges letartóztatása a szabad Olaszországban és különösen az, hogy Német-

országban *katonai felkelések* kezdődtek — ezek a nagy fordulat kétségtelen jelei, a világméretű *forradalom előestéjének* jelei.

Kétségtelen, hogy Németországban már korábban is voltak a hadseregben egyes zendülések, de ezek annyira jelentéktelenek, annyira szétforgácsoltak, annyira gyengék voltak, hogy sikerült azokat elpalástolni, agyonhallgatni — és ami ebben a legfontosabb, ezzel meggátolni azt, hogy a zendülések *megfertőzzék a tömegeket.* Végül azonban egy olyan mozgalom is megérett a flottában, amelyet már a német katonai fegyházrendszer páratlanul kidolgozott és hihetetlen vaskalapossággal betartott szigorú rendszabályai mellett *sem sikerült* többé sem elpalástolni, sem agyonhallgatni.

Nincs helye többé kételyeknek. Proletár világforradalom küszöbén állunk. És mivel a világ proletár internacionalistái között csak mi, orosz bolsevikok, élvezünk viszonylag igen nagy szabadságot, csak nekünk van legális pártunk és vagy két tucat újságunk, csak mi vagyunk olyan helyzetben, hogy forradalmi időben a mi oldalunkon vannak a Munkás- és Katonaküldöttek fővárosi Szovjetjei és a néptömegek *többsége,* ránk igazán lehet és kell is vonatkoztatni a mondást: akinek sok adatott, attól sokat is követelnek.

II

Oroszországban a forradalom kétségtelenül fordulópontjához érkezett.

Ebben a parasztországban, egy forradalmi köztársasági kormány idején, amely a kispolgári demokrácia soraiban tegnap még uralkodó eszer és mensevik párt támogatását élvezi, nő a *parasztfelkelés.*

Ez hihetetlen, de tény.

És minket, bolsevikokat, nem lep meg ez a tény, mi mindig hangoztattuk, hogy a burzsoáziával való hírhedt „koalíció" kormánya a demokratizmus és a forradalom *elárulásának* kormánya, az *imperialista* mészárlás kormánya, olyan kor-

mány, amely a kapitalistákat és a földbirtokosokat *védi* a néppel *szemben*.

Oroszországban az eszer és mensevik megtévesztés következtében, köztársaság idején, forradalom idején, a szovjetek mellett megmaradt és megmarad a kapitalisták és földbirtokosok kormánya. Ez a szomorú és fenyegető valóság. Mi csodálnivaló van azon, ha Oroszországban azoknak a hallatlan szenvedéseknek közepette, amelyeket az imperialista háború elhúzása és e háború következményei okoztak a népnek, parasztfelkelés kezdődött és hatalmasodik el?

Mi csodálnivaló van azon, ha a bolsevikok ellenfelei, ugyanannak a *hivatalos* eszer pártnak a vezérei, amely az egész idő alatt a „koalíciót" támogatta, amely mögött az utolsó napokig vagy az utolsó hetekig ott állt a nép többsége, amely továbbra is gáncsolja és üldözi az „új" eszereket, akik meggyőződtek arról, hogy a koalíciós politika elárulja a parasztok érdekeit — ha a hivatalos eszer párt e vezérei szeptember 29-én a következőket írják hivatalos lapjuk, a Gyelo Naroda szerkesztőségi vezércikkében:

„...Mindmáig majdnem semmi sem történt azoknak a jobbágyi viszonyoknak megszüntetése érdekében, amelyek éppen a középoroszországi falvakban még mindig uralkodnak... A falusi földviszonyok rendezéséről szóló törvényt, amelyet már régen az Ideiglenes Kormány elé terjesztettek és amely már olyan tisztítótüzön is keresztülment, mint amilyen a Jogi Tanácskozás, ez a törvény reménytelenül megrekedt bizonyos irodákban... Talán nincs igazunk, amikor azt állítjuk, hogy köztársasági kormányunk még korántsem szabadult meg a cári kormányzat régi szokásaitól, hogy a sztolipini fogások még erősen éreztetik hatásukat a forradalmi miniszterek módszereiben."

Ezt írják a hivatalos eszerek! Vegyék csak fontolóra: a koalíció hívei *kénytelenek* elismerni, hogy a forradalom hét hónapja alatt egy parasztországban „majdnem semmi sem történt a jobbágyi viszonyok megszüntetése érdekében", melyek között a parasztok élnek, a földbirtokosok parasztnyúzásának megszüntetése érdekében! Ezek az eszerek *kénytelenek sztolipi-*

nistáknak nevezni kollégájukat, Kerenszkijt és egész miniszterbandáját.

Találhatunk-e ellenfeleink táborában ennél ékesebben szóló bizonyítékot, amely nemcsak azt tanúsítja, hogy a koalíció összeomlott, nemcsak azt, hogy a hivatalos eszerek, akik tűrik Kerenszkijt, *népellenes*, *parasztellenes*, *ellenforradalmi* párttá váltak, hanem azt is, hogy az egész orosz forradalom fordulóponthoz érkezett?

Parasztfelkelés egy parasztországban az eszer Kerenszkij, a mensevik Nyikityin meg Gvozgyev és más miniszterek kormánya ellen, akik a tőkét és a földbirtokosok érdekeit képviselik! És a köztársasági kormány *katonai rendszabályokkal* nyomja el ezt a felkelést.

Nevezheti-e magát valaki nyugodt lelkiismerettel a proletariátus őszinte hívének, ha látja ezeket a tényeket s ugyanakkor tagadja, hogy a válság megérett, hogy a forradalom hatalmas fordulatot él át, hogy a kormány győzelme a parasztfelkelés fölött most a forradalom végleges eltemetése, a kornyiloviáda végleges diadala volna?

III

Egészen világos, hogy ha egy parasztországban a demokratikus köztársaság hét hónapja után odáig fejlődhettek a dolgok, hogy parasztfelkelés tört ki, akkor ez megcáfolhatatlanul bizonyítja a forradalom országos csődjét, annak hallatlanul súlyos válságát, azt, hogy az ellenforradalmi erők *törésre viszik a dolgot*.

Ez egészen világos. Olyan tény mellett, mint a parasztfelkelés, valamennyi többi politikai tünetnek, még ha ellentmondanának is az érlelődő országos válságnak, a szó szoros értelmében semmi jelentősége sem volna.

Csakhogy éppen fordítva, valamennyi tünet azt mutatja, hogy az országos válság megérett.

Az agrárkérdés után Oroszország államéletében, kiváltképp a lakosság kispolgári tömegei számára, a nemzetiségi

Россійская Соціалъ-Демократическая Рабочая Партія.

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

Центральный органъ Р. С. Д. Р. П.

РАБОЧІЙ ПУТЬ

№ 30 Суббота — ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА — 20-го Октября (7-го октября ст. ст.) 1917 г.

Товарищи рабочіе, солдаты и крестьяне! Готовьтесь къ Всероссійскому Съѣзду Совѣтовъ на 20-ое октября! Немедленно созывайте Областные Съѣзды Совѣтовъ!

Сегодня въ номерѣ.

A Rabocsij Puty 1917. október 20-i (7-i), 30. számának első oldala. Ebben a számban jelent meg Lenin A válság megérett c. cikke

Kisebbítve

kérdésnek van különösen nagy jelentősége. És azt látjuk, hogy a Cereteli úr és Társai által csalárdul megrendezett „Demokratikus" Tanácskozáson, ami a radikalizmust illeti, a „nemzetiségi" kúria áll a második helyen, hogy a koalíció *ellen* leadott szavazatok százalékarányát tekintve (55-ből 40) csak a szakszervezetek előzik meg és *felülmúlja* a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjének kúriáját. Finnországból Kerenszkij kormánya, a parasztfelkelés elnyomásának kormánya, kivonja a forradalmi csapatokat, hogy megerősítse a reakciós finn burzsoáziát. Ukrajnában általában az ukránok, különösen pedig az ukrán csapatok konfliktusai a kormánnyal egyre gyakoribbá válnak.

Nézzük továbbá a hadsereget, amelynek háborús időben rendkívül komoly jelentősége van az egész államéletben. Láttuk, hogy a finnországi csapatok és a Balti Flotta teljesen *szakítottak* a kormánnyal. Ismerjük Dubaszov, egy nem bolsevik tiszt kijelentését, aki az egész front nevében beszél, és minden bolseviknál forradalmibb hangon azt mondja, hogy a katonák nem fognak többé harcolni.[81] Ismerjük az arra vonatkozó kormányjelentéseket, hogy a katonák „idegesek", hogy nem lehet kezeskedni a „rendért" (tudniillik azért, hogy ezek a csapatok részt fognak venni a parasztfelkelés leverésében). Végül, látjuk a moszkvai szavazást, ahol 17 000 katona közül 14 000 a bolsevikokra szavaz.

Általában, ez a szavazás a moszkvai kerületi dumák választásain — a közhangulatban bekövetkezett gyökeres fordulatnak egyik legmeglepőbb tünete. Hogy Moszkva kispolgáribb jellegű, mint Petrográd, az közismert dolog. Hogy a moszkvai proletariátusnak hasonlíthatatlanul több kapcsolata van és sokkal inkább rokonszenvez a faluval, hogy hasonlíthatatlanul közelebb áll a falvak, a parasztok hangulatához, az sokszor megerősített és vitathatatlan tény.

És egyszerre csak Moszkvában az eszerekre és mensevikekre leadott szavazatok számaránya, amely júniusban 70 százalék volt, 18 százalékra esik. A kispolgárság elfordult a koalíciótól, a nép elfordult a koalíciótól, ebben nem lehet kételkedni. A kadetokra leadott szavazatok aránya 17 száza-

lékról 30 százalékra emelkedett, de kisebbségben maradtak, reménytelen kisebbségben, annak ellenére, hogy a „jobboldali eszerek és a „jobboldali" mensevikek nyilvánvalóan csatlakoztak hozzájuk. És a Russzkije Vedomosztyi[82] azt írja, hogy a kadetokra leadott szavazatok *abszolút* száma *67 000*-ről *62 000*-re csökkent. Csak a bolsevik szavazatok száma nőtt meg, mégpedig 34 000-ről 82 000-re. A bolsevikok a szavazatok 47 százalékát kapták. Hogy a baloldali eszerekkel együtt most többségünk van a szovjetekben is, a hadseregben is, az *országban* is, az egészen kétségtelen.

Ugyanakkor a nemcsak jellegzetes, hanem nagyon is reális jelentőségű tünetek közé kell számítanunk azt is, hogy a vasutasok és a postaalkalmazottak gazdasági, politikai és katonai szempontból óriási szerepet játszó serege továbbra is hadilábon áll a kormánnyal, és még a „honvédő" mensevikek sincsenek megelégedve „saját" miniszterükkel, Nyikityinnel, a hivatalos eszerek pedig Kerenszkijt és Társait „sztolipinistáknak" nevezik. Nem világos-e, hogy ha a mensevikek és eszerek így „támogatják" a kormányt, annak, ha egyáltalán van jelentősége, csak negatív jelentősége lehet?

IV

. . . . . .

V

Igen, a Központi Végrehajtó Bizottság vezérei olyan taktikát követnek, amely csak arra jó, hogy védje a burzsoáziát és a földbirtokosokat. És a legkevésbé sem kétséges, hogy a bolsevikok, ha beleesnének az alkotmányos illúziók, a szovjetkongresszusban és az alkotmányozó gyűlés összehívásában való „hit", a szovjetkongresszusra való „várakozás" stb. csapdájába, nem kétséges, hogy az ilyen bolsevikok a proletárügy *szánalmas árulóinak* bizonyulnának.

A proletárügy árulói volnának, mert magatartásukkal elárulnák a német forradalmi munkásokat, akik megkezdték a felkelést a flottában. Ilyen körülmények között „megvárni" a szovjetkongresszust stb. — az *internacionalizmus elárulása*, a nemzetközi szocialista forradalom ügyének elárulása.

Mert az internacionalizmus nem frázisokból, nem szolidaritás-nyilatkozatokból, nem határozatokból áll, hanem *tettekből*.

A bolsevikok a *parasztság* árulói volnának, mert tűrni, hogy a kormány, amelyet *még* a Gyelo Naroda is sztolipinistákhoz hasonlít, elnyomja a parasztfelkelést, ugyanannyi, mint *pusztulásba dönteni* a forradalmat, pusztulásba dönteni örökre és visszavonhatatlanul. Nagyhangon anarchiát emlegetnek, és azt kiabálják, hogy nő a tömegek közömbössége: hát hogyne volnának a tömegek közömbösek a választások iránt, amikor a parasztságot *felkelésbe kergették*, az úgynevezett „forradalmi demokrácia" pedig türelmesen nézi, hogyan nyomják el katonai erővel!!

A bolsevikok a demokrácia és a szabadság árulóinak bizonyulnának, mert ilyen helyzetben tűrni, hogy elnyomják a parasztfelkelést, *u g y a n a n n y i*, mint engedni, hogy meghamisítsák az alkotmányozógyűlési választásokat *pontosan úgy* — ha ugyan nem hitványabbul, durvábban —, mint ahogy meghamisították a „Demokratikus Tanácskozást" és az „előparlamentet".

A válság megérett. Az orosz forradalom jövője forog kockán. A bolsevik párt becsületéről van szó. A szocializmusért folyó nemzetközi munkásmozgalom jövője forog kockán.

A válság megérett...

1917. szeptember 29.

*

Eddig a helyig ki lehet nyomatni, a folytatást a *K ö z p o n t i B i z o t t s á g , a p e t r o g r á d i b i z o t t s á g , a m o s z k v a i b i z o t t s á g é s a s z o v j e t e k* tagjai között kell *s z é t o s z t a n i*.

VI

Nos, mit tegyünk? Aussprechen, was ist; „meg kell mondani, ami van", el kell ismerni az igazságot, hogy nálunk a Központi Bizottságban és a párt vezető köreiben van egy irányzat vagy vélemény, azoké, akik a szovjetkongresszus *megvárása* mellett, a hatalom azonnali kézbevétele *ellen*, az azonnali felkelés *ellen* vannak. Ezt az irányzatot vagy véleményt *le kell győzni*.[83]

Máskülönben a bolsevikok örökre *meggyaláznák magukat* és mint párt, *elvesztenék minden jelentőségüket*.

Mert egy ilyen pillanatot elszalasztani és „megvárni" a szovjetkongresszust, *kész idiotizmus* vagy *teljes árulás*.

A német munkások teljes elárulása. Nem várhatunk addig, amíg náluk *megkezdődik* a forradalom!! Akkor a Liber-Danok is annak „támogatása" mellett lesznek. A forradalom azonban *nem kezdődhet* meg addig, amíg Kerenszkij, Kiskin és társaik vannak hatalmon.

A parasztság teljes elárulása. Ha engednők elnyomni a parasztfelkelést, ugyanakkor, amikor mindkét *fővárosi* szovjet a kezünkben van, az azt jelentené, hogy *elvesztenénk*, mégpedig *megérdemelten vesztenénk el*, a parasztok minden bizalmát, azt jelentené, hogy a parasztok szemében a Liber-Danokkal és a többi gazemberrel kerülnénk egy sorba.

„Megvárni" a szovjetkongresszust kész idiotizmus, mert ez azt jelenti, hogy *heteket* mulasztunk, márpedig most hetek, sőt napok döntenek el *mindent*. Ez azt jelenti, hogy gyáván *lemondunk* a hatalom kézbevételéről, hiszen ez november 1—2-án már lehetetlen lesz (politikailag is, technikailag is: az együgyű módon „kitűzött"* felkelés napjáig kozákságot vonnak össze).

* Október 20-ra „hívni össze" a szovjetkongresszust, hogy határozza el a „hatalom kézbevételét" — ugyan miben különbözik ez a felkelés együgyű módon való „kitűzésétől"?? Most kézbe lehet venni a hatalmat, október 20—29-én azonban nem fogják engedni nekünk, hogy kézbe vegyük.

„Megvárni" a szovjetkongresszust — idiotizmus, hiszen a kongresszus *semmit sem fog adni, semmit sem adhat!*

„Erkölcsi" jelentőség? Csodálatos!! A határozatok és a Liber-Danokkal[84] folytatott megbeszélések „jelentősége" — amikor tudjuk, hogy a szovjetek a parasztok *mellett* vannak, és hogy a parasztfelkelést *elnyomják!!* Ezzel a *szovjeteket* szánalmas fecsegők szerepére kárhoztatjuk. Előbb győzzétek le Kerenszkijt, azután hívjátok össze a kongresszust.

A felkelés győzelme most *biztosítva* van a bolsevikok számára: 1. mi (ha nem fogjuk „megvárni" a szovjetkongresszust) *váratlanul*, mégpedig három pontból* — Petrográd, Moszkva és a Balti Flotta — kiindulva csaphatunk le; 2. olyan jelszavaink vannak, amelyek biztosítják számunkra a támogatást: le a kormánnyal, amely elnyomja a földbirtokosok ellen irányuló parasztfelkelést! 3. többségünk van az *országban*; 4. a mensevikeknél és az eszereknél teljes a felfordulás; 5. technikailag megvan a lehetőségünk arra, hogy kézbe vegyük a hatalmat Moszkvában (sőt, Moszkva kezdhetné, hogy meglepetésszerűen üssünk rajta az ellenségen); 6. *ezrekre* menő felfegyverzett munkásunk és katonánk van Petrográdban, akik *egy csapásra* elfoglalhatják a Téli Palotát, a fővezérkar épületét, a telefonközpontot és valamennyi nagy nyomdát; ezekről a helyekről nem lehet majd kiverni minket — a *hadseregben* pedig olyan agitáció fog folyni, hogy *nem lehet* majd harcolni ez ellen a kormány ellen, amely meghozza a békét, a parasztoknak odaadja a földet stb.

Ha egyszerre, váratlanul, három pontból — Petrográd, Moszkva és a Balti Flotta — kiindulva csapnánk le, száz közül kilencvenkilenc eshetőség szól amellett, hogy kevesebb áldozattal győzünk, mint amennyibe július 3—5-e került, mert a *csapatok nem fognak* a béke kormánya ellen vonulni. Sőt, ha Kerenszkijnek *már* van „megbízható" lovas-

* Mit tett a párt a csapatok elhelyezésének stb. *tanulmányozása* érdekében? a felkelésnek mint olyannak a végrehajtása érdekében, ami „művészet"? — csak szószaporítás a Központi Végrehajtó Bizottságban stb.!!

sága stb. Petrográdban, még akkor is kénytelen lesz *megadni magát*, ha két oldalról csapunk le rá és a hadsereg *velünk* rokonszenvez. Ha még olyan esélyek mellett sem vesszük kézbe a hatalmat, mint amilyenekkel most rendelkezünk, akkor minden beszéd arról, hogy a hatalmat a szovjeteknek — *hazugsággá* válik.

Ha most nem vesszük kézbe a hatalmat, ha „várunk", fecsegünk a Központi Végrehajtó Bizottságban, ha kielégít minket a „harc a szervért" (a szovjetért), a „harc a kongresszusért", az annyit jelent, hogy *romlásba döntjük a forradalmat.*

Abban, hogy a Központi Bizottság *még csak nem is válaszolt* a demokratikus tanácskozás kezdete óta ilyen szellemben tett előterjesztéseimre, hogy a központi lap *törli* cikkeimből azokat a részeket, ahol rámutatok a bolsevikok olyan égbekiáltó hibáira, mint az előparlamentben való részvételről hozott szégyenletes határozat, mint az, hogy a mensevikeknek helyet biztosítottak a szovjet elnökségében stb. stb. — mindebben „gyöngéd" célzást kell látnom arra, hogy a Központi Bizottság még csak meg sem akarja tárgyalni ezt a kérdést, gyöngéd célzást arra, hogy el akarnak hallgattatni és azt ajánlják, hogy álljak félre.

Kénytelen vagyok *a központi bizottsági tagság alóli felmentésemet kérni*, amit ezennel meg is teszek, fenntartva magamnak a jogot az agitációra a párt *alsó szervezeteiben* és a pártkongresszuson.

Mert mély meggyőződésem az, hogy ha „megvárjuk" a szovjetkongresszust és most elszalasztjuk az alkalmat, *romlásba döntjük* a forradalmat.

IX/29.

P. S.* A tények egész sora azt mutatta, hogy *még* a kozákcsapatok sem fognak a béke kormánya ellen vonulni!

* Postscriptum: utóirat. — *Szerk.*

És mennyien vannak? hol vannak? És talán az egész hadsereg nem fog olyan csapatokat kivezényelni, melyek *m e l l e t t ü n k* lesznek?

Az I—III. és az V. fejezet 1917. október 20-án (7-én), a Rabocsij Puty 30. számában jelent meg. Aláírás: N. L e n i n

Lenin Művei, 26. kötet.

MEGTARTHATJÁK-E A BOLSEVIKOK AZ ÁLLAMHATALMAT?[85]

(Részlet)

UTÓSZÓ

A fenti sorok már meg voltak írva, amikor a Novaja Zsizny[86] október 1-i vezércikkében a korlátoltság újabb gyöngyszemével ajándékozott meg bennünket, és ez a korlátoltság már csak azért is veszedelmesebb, mert a bolsevikok iránti rokonszenv álarca mögé rejtőzik, és a tudálékos nyárspolgári bölcselkedés köntösében lép fel: „ne engedjétek magatokat provokálni" (ne engedjétek magatokat csapdába ejteni a provokáció körül csapott lármával, amelynek az a célja, hogy megijesszék a bolsevikokat és rábírják őket arra, hogy *ne* vegyék kézbe a hatalmat).

Vegyük szemügyre ezt a gyöngyszemet:

„Egyrészt a július 3—5-i mozgalmak, másrészt a kornyilovi napok tanulságai teljesen világosan megmutatták, hogy a demokrácia, amely a lakosság körében igen nagy befolyással bíró szervekkel rendelkezik, legyőzhetetlen, ha a polgárháborúban védelmi állást foglal el, és vereséget szenved, elveszti a közbülső, ingadozó elemeket, ha saját kezébe veszi a támadó kezdeményezést."

Ha a bolsevikok bármilyen formában, akár a legcsekélyebb engedményt tennék annak a nyárspolgári korlátoltságnak, amely ebben a gondolatmenetben kifejezésre jut, romlásba döntenék pártjukat is, a forradalmat is.

Az idézett cikk szerzője, aki fejébe vette, hogy a polgárháborúról (éppen a minden tekintetben kellemes dáma képes-

ségeinek megfelelő téma) fog beszélni, úgy kiforgatta az e kérdéssel kapcsolatos *történelmi tanulságokat*, hogy az már szinte valószínűtlenül komikus.

Nézzük, hogyan vélekedett *ezekről* a tanulságokról, az *ezzel* a kérdéssel kapcsolatos történelmi tanulságokról a proletár forradalmi taktika képviselője és megalapozója, Marx Károly:

„A felkelés művészet, akárcsak a háború vagy más művészetek, és bizonyos szabályoknak van alávetve, amelyek elhanyagolása az ellenük vétő párt pusztulására vezet. Ezek a szabályok, amelyek logikusan következnek azoknak a pártoknak és azoknak a körülményeknek a lényegéből, amelyek között ilyen esetben dolgozni kell, oly világosak és egyszerűek, hogy a rövid 1848-as tapasztalat a németeket meglehetősen megismertette velük. Először is sohasem szabad játszani a felkeléssel, ha nincs meg a szilárd elhatározás, hogy végigvisszük (szó szerint: hogy a játék minden következményét vállaljuk). A felkelés a legnagyobb mértékben határozatlan mennyiségekkel való számolás, amelyek értéke mindennap változhat. A haderők, amelyek ellen harcolni kell, rendelkeznek a szervezettség, a fegyelem és a hagyományos tekintély minden előnyével" (Marx a felkelés „legnehezebb" válfajára gondol: a „szilárd" régi hatalom elleni felkelésre, a forradalom és a kormány ingadozásainak hatása alatt fel nem bomlott hadsereg elleni felkelésre); „ha a felkelők nem tudnak nagy erőket előteremteni ellenük, akkor megverik és megsemmisítik őket. Másodszor, ha a felkelés már megkezdődött, a legnagyobb határozottsággal kell cselekedni és támadásba kell átmenni. A védekezés minden fegyveres felkelés halála; elbukott, még mielőtt az ellenséggel összemérhette volna erejét. Lepd meg az ellenfelet, amíg csapatai széjjel vannak szórva, gondoskodj naponta újabb, akár kis sikerekről; tartsd fenn az erkölcsi fölényt, amit az első sikeres felkelés hozott neked; állítsd a magad oldalára azokat az ingadozó elemeket, akik mindig az erősebb ösztönzést követik és mindig a biztos oldalra állnak; kényszerítsd ellenségedet visszavonulásra, még mielőtt összegyűjthette volna ellened erőit; röviden, járj el Dantonnak, a

forradalmi taktika eddig ismert legnagyobb mesterének szavai szerint: merészség, merészség és még egyszer merészség!" („Forradalom és ellenforradalom Németországban", 1907-es német kiadás, 118. old.).

Mi mindezt már megváltoztattuk — mondhatják magukról a Novaja Zsizny „szintén-marxistái" —, nekünk a hármas merészség helyett két jó tulajdonságunk van: „kettő, uram: mértékletesség és pontosság". „Nekünk" a világtörténelem tapasztalata, a nagy francia forradalom tapasztalata — semmi. „Nekünk" az 1917-es két mozgalom Molcsalin szemüvegén át eltorzult tapasztalatai fontosak.

Nézzük meg ezeket a tapasztalatokat e nélkül a bájos szemüveg nélkül.

Július 3—5-ét önök „polgárháborúval" hasonlítják össze, mert hittek Alekszinszkijnek, Pereverzevnek és társaiknak. Jellemző a Novaja Zsizny szerkesztőségében ülő urakra, hogy hisznek az *ilyen* embereknek (de önállóan, bár egy nagy napilap óriási apparátusa állott rendelkezésükre, egyáltalán semmit sem tettek annak érdekében, hogy a július 3—5-i eseményekről *értesüléseket szerezzenek be).*

De tegyük fel egy pillanatra még azt is, hogy július 3—5-e nem a polgárháború kezdete volt, amelyet a bolsevikok tartottak vissza a kezdeti stádium keretei között, hanem igazi polgárháború. Tegyük fel.

Mit bizonyít ebben az esetben ez a tanulság?

Először, hogy a bolsevikok *nem* mentek át támadásba, mert vitathatatlan, hogy a július 3-ról 4-re virradó éjszaka, sőt még július 4-én is igen sokat elértek volna, ha támadásba mentek volna át. A védekezés volt a gyengeségük, ha polgárháborúról beszélünk (mint a Novaja Zsizny, nem pedig arról, hogy az ösztönös kitörést az április 20—21-ihez hasonló tüntetéssé változtatták át, mint azt a *tények* mutatják).

Eszerint a „tanulság" a Novaja Zsizny bölcsei *ellen* szól.

Másodszor, a bolsevikoknak még csak céljuk sem volt július 3—4-én a felkelés, *egyetlenegy bolsevik bizottság* mégcsak fel sem vetett hasonló kérdést, ennek oka azonban *kívül* esik a Novaja Zsizny-nyel folytatott vitánkon. Mi ugyanis a „pol-

gárháború", azaz a felkelés *tanulságairól* vitatkozunk, nem pedig arról az esetről, amikor a forradalmi pártot visszatartja a felkelés gondolatától az a felismerés, hogy nyilvánvalóan nincs mögötte a többség.

Mivel pedig mindenki tudja, hogy a bolsevikok csak *jóval* 1917 júliusa *után* szerezték meg a többséget mind a fővárosi szovjetekben, mind az országban (Moszkvában a szavazatok több mint 49%-át), ebből ismét csak az következik, hogy a „tanulságok" egészen mások, egyáltalán nem azok, amelyeket a Novaja Zsizny minden tekintetben kellemes dámája óhajtana.

Nem, nem, jobb lesz, ha nem ártják bele magukat a politikába, polgártársak ott a Novaja Zsizny szerkesztőségében!

Ha a forradalmi pártnak nincs többsége a forradalmi osztályok élenjáró osztagaiban és az országban, akkor szó sem lehet felkelésről. Ezenkívül, szüksége van még: 1. a forradalomnak országos méretekben való érlelődésére; 2. a régi, például a „koalíciós" kormány teljes erkölcsi és politikai csődjére; 3. nagy ingadozásokra a közbülső elemek, vagyis azoknak az elemeknek táborában, akik *nem* támogatják teljesen a kormányt, bár tegnap még teljesen mögötte állottak.

Miért van az, hogy a Novaja Zsizny, amikor beszélni kezdett július 3—5-e „tanulságairól", még csak észre sem vette ezt az igen fontos tanulságot? Azért, mert nem politikusok kezdtek politikai kérdéssel foglalkozni, hanem egy intellektuel körhöz tartozó olyan emberek, akiket megijesztett a burzsoázia.

Továbbá. Harmadszor, a tények azt mutatják, hogy éppen július 3—4-e *után*, éppen azzal kapcsolatban, hogy Cereteli úrék *júliusi* politikájukkal *leleplezték* magukat, éppen azzal kapcsolatban, hogy a *tömegek* a bolsevikokban felismerték *saját* élharcosaikat, a „szociál-blokkistákban" pedig árulóikat, elkezdődik az eszerek és a mensevikek *széthullása*. Ezt a széthullást *már* a Kornyilov-lázadás *előtt* teljesen bebizonyították az augusztus 20-i petrográdi választások, amelyek a bolsevikok győzelmét és a „szociál-blokkisták" szétzúzását eredményezték (a Gyelo Naroda nemrégiben megkísérelte ezt meg-

cáfolni, olyanformán, hogy *eltitkolta* az *egyes* pártokra leadott szavazatok számát; ez azonban öncsalás és az olvasó becsapása; az augusztus 24-i Gyeny adatai szerint, amelyek csak a városra vonatkoznak, a kadetekre leadott szavazatok számaránya 22%-ról 23%-ra emelkedett, ezzel szemben szavazataik abszolút száma 40%-kal csökkent; a bolsevikokra leadott szavazatok számaránya 20%-ról 33%-ra emelkedett, szavazataik abszolút száma viszont csak 10%-kal csökkent; a „középpártokra" összesen leadott szavazatok számaránya 58%-ról 44%-ra esett, ezzel szemben szavazataik abszolút száma 60%-kal csökkent!!).

Az eszerek és a mensevikek széthullását a júliusi napok után és a Kornyilov-lázadás előtt mindkét párt „baloldali" szárnyának megnövekedése is bebizonyította, amely elérte majdnem a 40%-ot: „bosszú" a Kerenszkij úrék által üldözött bolsevikokért.

A proletárpárt, annak ellenére, hogy néhány száz tagját „elvesztette", rendkívül sokat *nyert* július 3—4-e következtében, mert a *tömegek* éppen ezekben a nehéz napokban értették meg és ismerték fel odaadó hűségét és a mensevikek meg az eszerek *árulását*. Szóval a „tanulság" semmiesetre sem az, egyáltalán nem az, amit a Novaja Zsizny von le, hanem más: ne pártolj át a forrongó tömegektől a „demokrácia Molcsalinjainak" oldalára, és ha felkelésre kerül sor, menj át támadásba, amíg az ellenfél erői szét vannak forgácsolva, üss rajta az ellenségen meglepetésszerűen.

Nem így van, „szintén-marxista" urak ott a Novaja Zsizny szerkesztőségében?

Vagy talán az a „marxizmus", ha valaki a taktikát *nem* az *objektív* helyzet pontos számbavételére alapozza, hanem értelmetlenül és kritikátlanul egy halomba dobja a „polgárháborút", a „szovjetkongresszust és az alkotmányozó gyűlés összehívását"?

De hiszen uraim, ez egyszerűen nevetséges, hiszen ez a marxizmus és általában minden logika teljes kigúnyolása!

Ha az *objektív* körülményekben *nincs* meg az osztályharc „polgárháborúig" való kiélezésének alapja, akkor miért kezd-

tek önök „a szovjetkongresszus és az alkotmányozó gyűlés"-sel (ez a címe a Novaja Zsizny szóban forgó vezércikkének) *kapcsolatban* „polgárháborúról" beszélni? Akkor világosan meg kellene mondani az olvasónak és be kellene neki bizonyítani, hogy az objektív helyzet körülményei között a polgárháborúnak *nincs* talaja és ezért a taktikai célkitűzések középpontjába csak afféle békés, alkotmányos-legális, jogi és parlamenti szempontból „egyszerű" feladatokat lehet és kell állítani, mint a szovjetkongresszus és az alkotmányozó gyűlés. Akkor *lehet* hangoztatni azt a véleményt, hogy az ilyen kongresszus és az ilyen gyűlés valóban *dönteni* tud.

Ha azonban ebben a pillanatban az objektív körülmények olyanok, hogy elkerülhetetlenül, vagy legalábbis valószínűleg polgárháborúra vezetnek, ha önök nemcsak azért kezdtek polgárháborúról beszélni, hogy „éppen mondjanak valamit", hanem azért, mert világosan látták, érezték, észlelték, hogy polgárháborús helyzet alakult ki, akkor hogyan lehet a szovjetkongresszust vagy az alkotmányozó gyűlést állítani a célkitűzések középpontjába?? Hiszen ezzel csak gúnyt űznek az éhező és agyongyötört tömegekből! Mit gondolnak, az éhező majd „várni" fog két hónapig? Vagy talán a gazdasági bomlás, amelynek fokozódásáról önök maguk írnak mindennap, „várni" fog a szovjetkongresszusig vagy az alkotmányozó gyűlésig? Vagy talán a német támadás, ha nem teszünk komoly lépéseket a béke érdekében (azaz, ha nem ajánlunk fel hivatalosan valamennyi hadviselő népnek igazságos békét), meg fogja „várni" a szovjetkongresszust vagy az alkotmányozó gyűlést? Vagy talán önök olyan adatokkal rendelkeznek, amelyek alapján azt a következtetést vonhatják le, hogy az orosz forradalom története, mely február 28-tól szeptember 30-ig rendkívül viharosan és hallatlanul gyors ütemben haladt előre, október 1-től november 29-ig[87] olyan csigalassúsággal, békésen, törvényes keretek között, egyenletes ütemben fog előrehaladni, amely kizárja a kirobbanásokat, az ugrásokat, a háborús vereségeket és gazdasági válságokat? Vagy talán a hadsereg a fronton, amelyről Dubaszov, egy *nem* bolsevik tiszt, a front nevében hivatalosan kijelentette, hogy „nem fog harcolni",

majd nyugodtan fog éhezni és fagyoskodni a „kijelölt" időpontig? Vagy talán a parasztfelkelés attól, hogy önök „anarchiának" és „pogromnak" nevezik, hogy Kerenszkij „katonai" erőket küld a *parasztok ellen*, nem lesz többé a polgárháború eleme? Vagy talán lehetséges, *elképzelhető* az, hogy a kormány nyugodtan, annak rendje és módja szerint, hamisítások *nélkül* munkálkodjék az alkotmányozó gyűlés összehívásán egy *paraszti* országban ugyanakkor, amikor ez a kormány *elnyomja* a parasztfelkelést?

Ne nevessenek a „Szmolnij Intézetben tapasztalható zavaron"[88], uraim! Az önök zavara nem kisebb. A polgárháború fenyegető kérdéseire önök zavaros frázisokkal és szánalmas alkotmányos illúziókkal felelnek. Ezért mondom én azt, hogy a bolsevikok, ha engednének az ilyen hangulatnak, romlásba döntenék pártjukat is, forradalmukat is.

1917. október 1. *N. Lenin*

A megírás ideje:
1917. szeptember vége—október 1. (14.)
Megjelent 1917 októberében,
a Proszvescsenyije c. folyóirat
1—2. számában.

Lenin Művei, 26. kötet.

LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁGHOZ, A MOSZKVAI BIZOTTSÁGHOZ, A PETROGRÁDI BIZOTTSÁGHOZ, VALAMINT A PETROGRÁDI ÉS A MOSZKVAI SZOVJET BOLSEVIK TAGJAIHOZ[89]

Kedves elvtársak, az események olyan világosan írják elő feladatunkat, hogy a halogatás határozottan *bűn*.

Az agrármozgalom terjed. A kormány egyre brutálisabb megtorló intézkedéseket léptet életbe, a katonaság soraiban nő irántunk a rokonszenv (Moszkvában a katona-szavazatok 99%-a a mienk, a finnországi haderő és flotta a kormány ellen van, Dubaszov nyilatkozata általában a frontról).

Az, hogy Németországban kitörőben van a forradalom, nyilvánvaló, különösen a matrózkivégzések után. A moszkvai választásokon óriási győzelmet arattunk — 47%-ot kaptak a bolsevikok. A baloldali eszerekkel együtt *nyilvánvalóan* többségünk van az *országban*.

A vasutasok és postaalkalmazottak összeütközésbe kerültek a kormánnyal.[90] A Liber-Danok az október 20-i kongresszus helyett már az október 20-a körüli kongresszusról beszélnek stb.

Ilyen körülmények között „várni" — bűn.

A bolsevikoknak nincs joguk megvárni a szovjetkongresszust, kötelesek *azonnal kézbe venni a hatalmat*. Ezzel megmentik a világforradalmat is (mert máskülönben az a veszély fenyeget, hogy megegyezés jön létre a világ imperialistái között, akik a németországi kivégzések után engedményeket tesznek majd egymásnak és *egyesülnek ellenünk)*, az orosz forradalmat is (máskülönben egy igazi anarchia hulláma

erősebbnek bizonyulhat, *mint amilyenek mi vagyunk)*, és a háborúban részt vevő emberek százezreinek életét.

A halogatás bűn. Megvárni a szovjetkongresszust gyerekes játék a formaságokkal, gyalázatos játék a formaságokkal, a forradalom elárulása.

Ha felkelés nélkül nem lehet kézbe venni a hatalmat, *azonnal meg kell kezdeni a felkelést*. Igen valószínű, hogy éppen most kézbe lehet venni a hatalmat felkelés nélkül: például, ha a Moszkvai Szovjet azonnal, tüstént kezébe venné a hatalmat és (a Petrográdi Szovjettel együtt) kormánynak nyilvánítaná magát. Moszkvában biztos a győzelem, nincs ki harcoljon ellenünk. Petrográdban kivárhatjuk az eseményeket. A kormány nem tud mihez kezdeni és nincs számára menekvés, meg fogja adni magát.

Mert a Moszkvai Szovjet, miután kézbe vette a hatalmat, a bankokat, a gyárakat, a Russzkoje Szlovót,[91] óriási támaszra ér erőre tesz szert, egész Oroszországra szóló agitációt folytathat azzal, hogy a következőképpen teszi fel a kérdést: mi *holnap* felajánljuk a *békét*, ha a bonapartista Kerenszkij megadja magát (ha pedig nem adja meg magát, megdöntjük). A *földet* a parasztoknak *azonnal*, engedményeket a vasutasoknak és a postaalkalmazottaknak *azonnal* stb. Nem kell okvetlenül Petrográdban „elkezdeni". Ha Moszkva „kezdi" vérontás nélkül, egészen biztosan támogatni fogja: 1. a fronthadsereg együttérzéssel, 2. a parasztság mindenütt, 3. a flotta és a finnországi haderő azzal, hogy *Petrográd ellen vonul*.

Kerenszkij, még ha van is Petrográd alatt egy-két lovas hadteste, kénytelen lesz megadni magát. A Petrográdi Szovjet egyelőre várhat, agitálva a moszkvai szovjet kormány mellett. A jelszó: a hatalmat a szovjeteknek, a földet a parasztoknak, békét a népeknek, kenyeret az éhezőknek. A győzelem biztos, és tíz közül kilenc esély van arra, hogy vérontás nélkül.

Várni — bűn a forradalommal szemben.

Üdvözlet *N. Lenin*

A megírás ideje: 1917. október 1. (14.)
Először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének II. részében jelent meg.

Lenin Művei, 26. kötet.

LEVÉL A PETROGRÁD-VÁROSI KONFERENCIÁHOZ

ZÁRT ÜLÉSEN VALÓ FELOLVASÁSRA

Elvtársak! Engedjék meg, hogy felhívjam a konferencia figyelmét arra, hogy a politikai helyzet igen-igen komoly. Csak a szombat reggeli lapok híreire támaszkodhatom. De ezek a hírek arra késztetnek, hogy a következőképpen tegyük fel a kérdést:

Nem azt bizonyítja-e általában az angol flotta, valamint az angol tengeralattjárók teljes tétlensége Öselnek a németek részéről történt elfoglalásakor, s ezzel kapcsolatban a kormánynak az a terve, hogy Petrográdból Moszkvába költözik, nem azt bizonyítja-e, hogy az orosz és az angol imperialisták, Kerenszkij és az angol—francia kapitalisták összeesküdtek, hogy Petrográdot átadják a németeknek, és *ezen az úton* megfojtják az orosz forradalmat?

Úgy gondolom, hogy ezt bizonyítja.

Lehet, hogy nem közvetlenül esküdtek össze, hanem ismét holmi kornyilovisták, (Maklakov, más kadetek, „pártonkívüli" orosz milliomosok stb.) közvetítésével, mindez azonban semmit sem változtat a dolog lényegén.

A következtetés világos:

El kell ismerni, hogy a forradalom elveszett, ha a proletárok és a katonák a legközelebbi jövőben nem döntik meg Kerenszkij kormányát. A felkelés kérdése napirendre került.

Minden erőt mozgósítanunk kell, hogy a munkásokba és a katonákba beleolthassuk a Kerenszkij-kormány megdöntéséért való elkeseredett, végső, döntő harc feltétlen szükségességének gondolatát.

A moszkvai elvtársakhoz kell fordulni, és meg kell győzni őket arról, hogy kézbe kell venni a hatalmat Moszkvában, ki kell hirdetni, hogy a Kerenszkij-kormány meg van döntve, és a Munkásküldöttek Moszkvai Szovjetjét Oroszország Ideiglenes Kormányának kell nyilvánítani a béke azonnali felajánlása és Oroszországnak az összeesküvéstől való megmentése érdekében. Tűzzék a moszkvai elvtársak napirendre a moszkvai felkelés kérdését.

Az Északi Körzet Katonaküldött Szovjetjeinek október 8-ára Helsingforsba egybehívott Területi Kongresszusát ki kell használnunk arra, hogy (amikor a küldöttek Petrográdon át hazautaznak) minden erőnket mozgósítva, a küldötteket megnyerjük a felkelés számára.

Pártunk Központi Bizottságához kell fordulni azzal a kéréssel és javaslattal, hogy siettesse a bolsevikok kivonulását az előparlamentből, és fordítsa minden erejét arra, hogy leleplezze a tömegek előtt Kerenszkij összeesküvését más országok imperialistáival, és előkészítse a felkelést, hogy helyesen lehessen megválasztani a felkelés *pillanatát*.

P. S.* A Petrográdi Szovjet *katonai* szekciójának a kormány Petrográdból való elköltözése ellen[92] hozott határozata megmutatta, hogy a katonák között *érlelődik* a meggyőződés, hogy Kerenszkij összeesküvést sző. Minden erőt meg kell feszíteni annak érdekében, hogy alátámasszuk ezt a *helyes* meggyőződést és agitáljunk a katonák között.

*

Indítványozom, hogy fogadják el a következő határozati javaslatot:

„A konferencia, miután megvizsgálta a most kialakult, általános vélemény szerint a legnagyobb mértékben kritikus helyzetet, a következő tényeket állapítja meg:

1. A német flotta támadó hadműveletei, az angol flotta rendkívül furcsa teljes tétlensége, s ezzel kapcsolatban az

* Postscriptum: utóirat. — *Szerk.*

Ideiglenes Kormánynak az a terve, hogy Petrográdból Moszkvába költözik, azt az igen alapos gyanút kelti, hogy Kerenszkij kormánya (vagy a mögötte álló orosz imperialisták, ami egy és ugyanaz) összeesküdött az angol—francia imperialistákkal Petrográd átadására, a forradalom *ilyen* módon való elnyomása céljából.

2. Ez a gyanú a legnagyobb mértékben megerősítést nyer, és az ilyen esetekben lehetséges legnagyobb mértékben valószínűvé válik annak következtében, hogy:

először, a hadseregben régen erősödik és már szilárd formát öltött az a meggyőződés, hogy a hadsereget elárulták a cári tábornokok és elárulják Kornyilov és Kerenszkij tábornokai is (különösen Riga feladása);

másodszor, az angol—francia burzsoá sajtó nem titkolja a szovjetekkel szemben érzett veszett, az őrülettel határos gyűlöletét és azt, hogy kész bármilyen vérontás árán megsemmisíteni a szovjeteket;

harmadszor, hogy Kerenszkij, a kadetek, Breskovszkaja, Plehanov és a hasonszőrű politikusok akarva nem akarva az angol—francia imperializmus eszközei, ezt az orosz forradalom féléves története teljesen bebizonyította;

negyedszer, a kósza, de makacsul ismételt hírek Anglia és Németország különbékéjéről »Oroszország rovására« nem kaphattak szárnyra ok nélkül;

ötödször, Kornyilov összeesküvésének körülményei, mint a még általában Kerenszkijjel együttérző lapok: a Gyelo Naroda és az Izvesztyija nyilatkozataiból is kitűnik, bebizonyították, hogy Kerenszkij igen nagymértékben belekeveredett a Kornyilov-históriába, hogy Kerenszkij a legveszedelmesebb kornyilovista volt és az is marad; Kerenszkij fedezte a Kornyilov-lázadás olyan főkolomposait, mint Rodzjanko, Klembovszkij, Maklakov és mások.

Ebből kiindulva a konferencia megállapítja, hogy Kerenszkij és az őt támogató burzsoá lapok Petrográd védelme körül csapott lármája — merő ámítás és alakoskodás, és hogy a Petrográdi Szovjet katonai szekciójának teljesen igaza van akkor, amikor élesen elítéli a Petrográdból való elköltözés

tervét; — továbbá, hogy Petrográd védelme és a forradalom megmentése érdekében feltétlenül és fokozott mértékben az szükséges, hogy a kimerült hadsereg meggyőződjék a kormány jóhiszeműségéről, és kenyeret, ruhát meg lábbelit kapjon a kapitalisták ellen életbeléptetett forradalmi rendszabályok útján, akik eddig (még a mensevik—eszer Központi Végrehajtó Bizottság mellett működő Gazdasági Osztály elismerése szerint is) szabotálták a gazdasági bomlás ellen folytatott harcot.

Ezért a konferencia kijelenti, hogy csak a Kerenszkij-kormány és a csalárdul összemesterkedett Köztársasági Tanács megdöntése és munkás-paraszt forradalmi kormánnyal való felváltása esetén lehet:

a) átadni a földet a parasztoknak, a parasztfelkelés elnyomása helyett;

b) azonnal felajánlani az igazságos békét és ezzel elérni, hogy hadseregünk higgyen abban, hogy az igazat mondják neki;

c) a leghatározottabb forradalmi rendszabályokat léptetni életbe a tőkések ellen, a hadsereg kenyér-, ruha- és lábbeliszükségletének kielégítése és a gazdasági bomlás elleni harc céljából.

A konferencia nyomatékosan kéri a Központi Bizottságot, hogy tegyen meg minden intézkedést a munkások, katonák és parasztok Kerenszkij népellenes és reakciós kormányának megdöntését célzó elkerülhetetlen felkelésének vezetése érdekében.

A konferencia elhatározza, hogy haladéktalanul küldöttséget indít útnak Helsingforsba, Viborgba, Kronstadtba, Reválba, a Petrográdtól délre állomásozó katonai egységekhez és Moszkvába, abból a célból, hogy agitáljanak az ehhez a határozathoz való csatlakozás és annak szükségessége érdekében, hogy gyors együttes felkeléssel és Kerenszkij megdöntésével meg kell nyitni a békéhez, Petrográd és a forradalom megmentéséhez, a földnek a parasztok és a hatalomnak a szovjetek kezébe adásához vezető utat."

A megírás ideje: 1917. október 7. (20.)
Először 1924-ben jelent meg.

A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁHOZ

(Részlet)

IV

Az imperialista jellegű háborúk kérdésében Sz.[93] elvtárs tervezete két tekintetben hibás, elméleti helytelensége következtében.

Először, nem tartalmazza a most folyó, a jelenlegi háború értékelését. Az áll benne, hogy az imperialista korszak imperialista háborúkat szül. Ez igaz, és ezt a programban természetesen meg kellett mondani. De ez kevés. Azonkívül feltétlenül meg kell mondani, hogy éppen a jelenlegi 1914—17-es háború — imperialista háború. A német „Spartacus" csoport 1915-ben német nyelven kiadott „téziseiben" azzal az állítással lépett elő, hogy az imperializmus korszakában nemzeti háborúk *nem lehetségesek*.[94] Ez nyilvánvalóan helytelen állítás, mert a nemzetek elnyomását az imperializmus erősen fokozza, s ennek következtében nemcsak lehetségesek és valószínűek, hanem egyenesen elkerülhetetlenek a nemzeti felkelések és a nemzeti háborúk (a felkelések és a háborúk megkülönböztetésére irányuló kísérletek kudarcra volnának kárhoztatva).

A marxizmus megköveteli, hogy minden egyes háborút konkrét adatok alapján feltétlenül pontosan értékeljünk. A jelenlegi háború kérdésének általános megjegyzésekkel való elintézése elméletileg helytelen, gyakorlatilag pedig megengedhetetlen, hiszen éppen ilyen általános megjegyzésekkel takaróznak az opportunisták, akik ezzel kibúvót biztosítanak maguknak: az imperializmus, úgymond, az imperialista há-

borúk korszaka, de *ez* a háború *nem* volt *egészen* imperialista háború (így okoskodott például Kautsky).

Másodszor, Sz. elvtárs úgy kapcsolja *egybe* a „válságokat és a háborukat", mint általában a kapitalizmusnak, és különösen a legujabb kapitalizmusnak holmi olyan két velejáróját, amelyek teljesen elválaszthatatlanok egymástól. A moszkvai brosúra 20—21. oldalán Sz. elvtárs tervezetében *háromszor* ismétlődik a válságoknak és a háborúknak ez az egybekapcsolása. Itt nemcsak arról van szó, hogy a programban nemkívánatosak az ismétlések. Itt elvi helytelenségről van szó.

A válságok, éppen a túltermelés, vagy ha már Sz. elvtárs száműzi a túltermelés szót, az „áruk értékesítésének fennakadása" formájában, olyan jelenséget testesítenek meg, amely *kizárólag* a kapitalizmusra jellemző. A háborúk viszont jellemzők mind a rabszolgaságon, mind a jobbágyságon alapuló gazdasági rendszerre. Imperialista háborúk ugyancsak előfordultak mind a rabszolgaság talaján (Róma és Karthagó háboruja mindkét részről imperialista háború volt), mind a középkorban, mind a kereskedelmi kapitalizmus korszakában. Minden olyan háborút, amelyben *mindkét* hadviselő fél elnyom idegen országokat vagy népeket, és a zsákmány felosztásáért, azért harcol, hogy „ki nyomjon el vagy fosztogasson többet", nem nevezhetünk másnak, mint imperialista háborúnak.

Ha azt mondjuk, hogy csak a legújabb kapitalizmus, csak az imperializmus hozott magával imperialista háborúkat, ez helyes, mert a kapitalizmus *előző* szakaszát, a szabadverseny szakaszát vagy a monopóliumelőtti kapitalizmus szakaszát elsősorban a nyugat-európai *nemzeti* háborúk jellemezték. De ha azt mondjuk, hogy az előző szakaszban egyáltalán nem voltak imperialista háborúk, ez már helytelen lesz, ez először is azt fogja jelenteni, hogy megfeledkezünk a „gyarmati háborúkról", amelyek *szintén* imperialista háborúk.

Másodszor pedig, helytelen éppen a válságok és a háborúk *egybekapcsolása*, mert ezek egészen különböző természetű jelenségek, különböző a történelmi eredetük és különböző az osztályjelentőségük. Így például nem lehet azt mondani, amit Sz. elvtárs mond tervezetében: „Mind a válságok,

mind a háborúk, a maguk részéről, még jobban tönkreteszik a kistermelőket, még jobban növelik a bérmunka függését a tőkétől...” Hiszen *lehetségesek* olyan háborúk, amelyeket a bérmunkának a tőke uralma alól való felszabadítása érdekében folytatnak a bérmunkásoknak a tőkésosztály elleni harca során, nemcsak reakciós-imperialista háborúk, hanem forradalmi háborúk is lehetségesek. „A háború” az egyik *vagy* a másik osztály „politikájának folytatása”; és minden osztálytársadalomban, a rabszolgatartó, a hűbéri és a kapitalista társadalomban egyaránt, előfordultak olyan háborúk, amelyek az elnyomó osztályok politikáját folytatták, s ugyanígy előfordultak olyan háborúk, amelyek az elnyomott osztályok politikáját folytatták. Ugyanannál az oknál fogva nem lehet azt mondani, amit Sz. elvtárs mond, hogy tudniillik „a válságok és a háborúk azt mutatják, hogy a kapitalista rendszer a termelőerők fejlődésének formájából azok fékjévé válik”.

Hogy a jelenlegi imperialista háború reakciós jellege és a velejáró terhek folytán forradalmasítja a tömegeket és sietteti a forradalmat, ez igaz, ezt meg kell mondani. Általában az imperialista háborúkra, mint az imperializmus korszakára nézve *tipikus* háborúkra vonatkozólag is igaz lesz ez, és ezt meg lehet mondani. De nem lehet ezt elmondani általában mindenféle „háborúról”, továbbá, semmiképpen sem szabad egybekapcsolni a válságokat és a háborúkat.

V

Most össze kell foglalnunk annak a legfőbb kérdésnek az eredményeit, amelyet valamennyi bolsevik egyhangúlag elfogadott határozata szerint elsősorban kell megvilágítani és értékelni az új programban. Ez az *imperializmus* kérdése. Szokolnyikov elvtárs amellett van, hogy ez a megvilágítás és ez az értékelés célszerűbb, hogy úgy mondjuk, részletenként, olyanformán, hogy az imperializmus különböző ismérveit elosztjuk a program különböző pontjai között; én úgy gondolom, hogy célszerűbb, ha ezt a program egy külön pontjában

vagy egy külön részében tesszük, s ebben összefoglaljuk mindazt, amit az imperializmusról mondani kell. A párttagoknak most mindkét tervezet rendelkezésére áll, és a kongresszuson határozatot fognak hozni. Mi azonban teljesen egyetértünk Szokolnyikov elvtárssal abban, hogy az imperializmusról beszélni kell, s csak az marad hátra, hogy megvizsgáljuk, nincs-e nézeteltérés abban a tekintetben, *hogyan* kell megvilágítani és értékelni az imperializmust.

Hasonlítsuk össze az új program két tervezetét ebből a szempontból. Az én tervezetemben az imperializmus öt fő megkülönböztető ismertetőjele szerepel: 1. a kapitalisták monopolista szövetségei; 2. a banktőke egybeolvadása az ipari tőkével; 3. az idegen országokba irányuló tőkekivitel; 4. a világ területi felosztása már befejeződött; 5. a világ felosztása a gazdaságilag nemzetközi trösztök között. („Az imperializmus mint a kapitalizmus legújabb szakasza" című brosúrámban, amely később jelent meg, mint az „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához", az imperializmusnak ezt az öt megkülönböztető ismertetőjelét a 85. oldalon sorolom fel.*[95]) Szokolnyikov elvtárs tervezetében alapjában véve ugyanezt az öt fő ismertetőjelet találjuk, úgyhogy az imperializmus kérdésével kapcsolatban pártunkban nyilván tökéletes elvi egyetértés alakul ki, ami várható is volt, hiszen pártunknak ebben a kérdésben mind szóbelileg, mind pedig a sajtó útján kifejtett gyakorlati agitációja már régen, a forradalom kezdetétől fogva megmutatta, hogy ebben a döntő kérdésben a bolsevikok valamennyien teljesen megegyeznek.

Még csak azt kell megvizsgálni, hogy milyen *megfogalmazási* különbségek vannak az imperializmus meghatározása és jellemzése terén a két tervezet között. Mindkét tervezet konkrét utalást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy milyen időponttól kezdve beszélhetünk tulajdonképpen a kapitalizmusnak imperializmussá változásáról, és aligha vitatható, hogy az ilyen utalás a pontosság és a gazdasági fejlődés egész értékelésének történelmi helyessége érdekében szükséges. Sz. elv-

* Lásd Lenin Művei 22. köt., 276. old. — *Szerk.*

társ azt mondja, hogy „a legutóbbi negyedszázad folyamán", nálam arról van szó, hogy „körülbelül a XX. század kezdetétől fogva". Az imperializmusról szóló imént említett brosúrában (például a 10—11. oldalon*) egy közgazdász kijelentéseit idézem, aki a kartelleket és a szindikátusokat speciálisan tanulmányozta, és aki szerint Európában a kartellek *teljes* győzelme felé vezető úton a fordulópont az 1900—1903-as válság volt. Ezért szerintem pontosabb lesz, ha azt mondjuk, hogy „körülbelül a XX. század kezdetétől fogva", mint azt mondani, hogy „a legutóbbi negyedszázad folyamán". Ez helyesebb lesz továbbá azért is, mert mind az a szakíró, akire az imént hivatkoztam, mind általában az európai közgazdászok, leggyakrabban német adatokkal dolgoznak, Németország viszont a kartellek kialakulása terén *túlszárnyalta* a többi országot.

Továbbá. A monopóliumokról az én tervezetemben az áll, hogy „a kapitalisták monopolista szövetségei döntő jelentőségre tettek szert". Sz. elvtárs tervezetében a monopolista szövetségekre való utalás *többször* ismétlődik, de mindezen utalások között csak egyről mondható el, hogy viszonylag határozott, mégpedig a következőről:

„...A legutóbbi negyedszázad folyamán a kapitalista alapon megszervezett termelés fölötti közvetlen vagy közvetett rendelkezés a mindenható, egymással szövetkező bankok, trösztök és szindikátusok kezébe ment át, amelyek a finánctőke maroknyi mágnása által vezetett monopolista világszövetségeket alakítanak."

Úgy vélem, hogy itt túlságosan sok az „agitáció", azaz a programba „a népszerűség kedvéért" olyasmi van betoldva, aminek programban nincs helye. Újságcikkekben, beszédekben, népszerű brosúrákban szükséges az „agitáció", de a pártprogramnak ökonómiai pontossággal kell kitűnnie és semmi fölöslegeset sem szabad tartalmaznia. Hogy a monopolista szövetségek „döntő jelentőségre" tettek szert, ez szerintem a legpontosabb és mindent megmond. A Sz. elvtás tervezе-

* Lásd Lenin Művei 22. köt., 206—208. old. — *Szerk.*

téből idézett bekezdésben viszont nemcsak sok fölösleges dolog van, hanem elméletileg is kétes a „kapitalista alapon megszervezett termelés fölötti rendelkezés" kifejezés. Csak a kapitalista alapon megszervezett fölötti! Nem. Ez túlságosan gyenge. A közismerten *nem* kapitalista alapon megszervezett termelés: a kisiparosoké, a parasztoké, a gyarmatokon a kis gyapottermelőké stb., stb. is függőségbe került a bankokkal és általában a fináncfőkével szemben. Ha általában a „világkapitalizmusról" beszélünk (márpedig, ha nem akarunk hibát elkövetni, csak arról beszélhetünk itt), akkor azt mondva, hogy a monopolista szövetségek „döntő jelentőségre" tettek szert, *semmilyen* termelőt nem zárunk ki az e döntő jelentőségnek való alárendeltségből. A monopolista szervezetek befolyását a „kapitalista alapon megszervezett termelésre" korlátozni — helytelen.

Továbbá, Sz. elvtárs tervezetében a bankok szerepéről egy és ugyanaz a dolog kétszer szerepel: egyszer az imént idézett bekezdésben, másodszor — a válságokról és a háborúkról szóló bekezdésben, amely a meghatározást tartalmazza: „a fináncfőke (a banktőke és az ipari tőke egybeolvadásának terméke)". Az én tervezetemben az áll, hogy „a rendkívül nagymértékben összpontosult banktőke egybeolvadt az ipari tőkével". A programban elég ezt egyszer megmondani.

A harmadik ismertetőjel: „igen nagymértékben kifejlődött az idegen országokba irányuló tőkekivitel" (ez áll az én tervezetemben). Sz. elvtárs tervezetében egy helyen egyszerű utalást találunk a „tőkekivitelre", egy másik helyen egészen más összefüggésben olyan „új országokról" van szó, „amelyek... az extraprofitot hajhászó exportált tőke befektetési területei". Nehezen ismerhetjük itt el helyesnek az utalást az extraprofitra és az új országokra, hiszen a tőkekivitel Németországból Olaszországba, Franciaországból Svájcba stb. szintén kifejlődött. Az imperializmus korszakában a régi országokba irányuló tőkekivitel is elkezdődött, mégpedig nem csupán az *extra*profit kedvéért. Az, ami helytálló az új országok tekintetében, nem állja meg a helyét általában a tőkekivitel tekintetében.

A negyedik ismertetőjel az, amit Hilferding „gazdasági területért folytatott harcnak" nevezett. Ez a megjelölés *nem* pontos, mert nem juttatja kifejezésre a modern imperializmus és a gazdasági területért folytatott harc *megelőző* formái közötti fő különbséget. Gazdasági területért az ókori Rómában is harcoltak, harcoltak a XVI—XVIII. század európai államai is, amikor gyarmatokat hódítottak, harcolt a régi Oroszország is, amikor meghódította Szibériát stb., stb. A modern imperializmus megkülönböztető ismérve az, hogy (mint az én programtervezetemben áll) „a leggazdagabb országok területileg már felosztották egymás között az egész világot", vagyis a földteke felosztása az államok között befejeződött. Éppen ebből a körülményből következik a világ *újrafelosztásáért* folyó harc különös élessége, az összeütközések különös élessége, ami háborúkra vezet.

Sz. elvtárs tervezetében ez igen bőbeszédűen és elméletileg aligha helyesen van kifejezve. Mindjárt idézni fogom az ő megfogalmazását, minthogy azonban ez a megfogalmazás egyben a világ gazdasági felosztásának kérdését is magában foglalja, előbb az imperializmusnak ezt az utolsó, ötödik ismérvét is feltétlenül érinteni kell. Az én tervezetemben ez a következőképpen van megfogalmazva:

„...Megkezdődött a világ gazdasági felosztása a nemzetközi trösztök között." A politikai gazdaságtan és a statisztika adatai nem engedik meg, hogy többet mondjunk. A világ *ilyen* felosztása nagyon fontos folyamat, de ez még csak megkezdődött. A világnak *ezért* a felosztásáért, az *újrafelosztásért*, csak akkor következnek be imperialista háborúk, amikor a területi felosztás befejeződött, vagyis amikor már *nem* maradt olyan „szabad" terület, amelyet el lehet foglalni a versenytárs ellen folytatott háború nélkül.

Most pedig vegyük szemügyre Sz. elvtárs fogalmazását:

„De a tőkés viszonyok uralmának területe szakadatlanul bővül kifelé is, olyan új országokba való átvitelük útján, amelyek a kapitalisták monopolista szövetségei számára árupiacok, nyersanyagszállítók és az extraprofitot hajhászó exportált tőke befektetési

területei. A finánctőke (a banktőke és az ipari tőke egybeolvadásának terméke) rendelkezésére álló felhalmozott értéktöbblet óriási tömegeit a világpiacra dobják. A kapitalisták hatalmas, nemzeti, sőt néha nemzetközi méretekben megszervezett szövetségeinek versengése a piacon való uralkodásért, a gyengébb országok területeinek birtoklásáért vagy ellenőrzéséért, azaz kíméletlen elnyomásuk előjogáért, elkerülhetetlenül oda vezet, hogy kísérleteket tesznek az egész világnak a leggazdagabb kapitalista államok közötti felosztására, az imperialista háborúkra, amelyek általános nyomort pusztulást és elvadulást vonnak maguk után."

Itt túlságosan sok a szó, és számos elméleti helytelenséget takarnak. Nem beszélhetünk arról, hogy „kísérleteket" tesznek a világ felosztására, mert a világ *már* fel van osztva. Az 1914—17-es háború nem a világ „felosztásának kísérlete", hanem harc a már felosztott világ *újrafelosztásáért*. A háború elkerülhetetlenné vált a kapitalizmus számára, mert az imperializmus több évvel a háború előtt *felosztotta* a világot a régi, hogy úgymondjuk, erőnormáknak megfelelően, amelyeken a háború van hivatva „javítani".

A harc a gyarmatokért („új országokért"), a harc „a gyengébb országok területeinek birtoklásáért", mindez megvolt az imperializmus *előtt* is. A modern imperializmust *más* jellemzi, nevezetesen az, hogy a XX. század elején már az egész földet elfoglalták az egyes államok, az egész föld fel volt osztva. Éppen ezért nem mehetett végbe „a világ fölötti uralom" *újrafelosztása* a kapitalizmus alapján másképpen, mint világháború árán. „A kapitalisták nemzetközi méretekben megszervezett szövetségeire" szintén volt példa az imperializmus *előtt* is: minden részvénytársaság, amelyben különböző országok tőkései vesznek részt „a kapitalisták nemzetközi méretekben megszervezett szövetsége".

Az imperializmust *más* jellemzi, az, ami korábban, a XX. század előtt, *nem volt*, nevezetesen: a világ gazdasági felosztása a nemzetközi trösztök között, az országoknak, mint elhelyezési területnek, *szerződés alapján* való felosztása e trösztök között. Éppen ez nem jut kifejezésre Sz. elvtárs ter-

vezetében, úgy hogy az imperializmus ereje *gyengébbnek* van feltüntetve, mint amilyen a valóságban.

Végül, elméletileg helytelen azt mondani, hogy a felhalmozott *értéktöbblet* tömegeit a világpiacra dobják. Ez hasonlít Proudhon realizálási elméletéhez, amely szerint a tőkések könnyen realizálhatják mind az állandó, mind a változó tőkét, de nehézségeik vannak az értéktöbblet realizálása során. A valóságban a tőkések nemcsak az értéktöbbletet, hanem a változó tőkét és az állandó tőkét sem realizálhatják nehézségek és válságok nélkül. A piacra árutömegeket dobnak, amelyek nemcsak felhalmozott értéket testesítenek meg, hanem olyan értéket is, amely a változó tőkét és az állandó tőkét termeli újra. Például, a világpiacra dobnak olyan sín- vagy vastömegeket, amelyeknek a munkások szükségletét szolgáló fogyasztási cikkekre vagy más termelési eszközökre (fa, ásványolaj stb.) való kicserélés útján kell realizálódniuk.

A megírás ideje:
1917. október 6—8. (19—21.)
Megjelent 1917. októberében,
a Proszvescsinyije c. folyóirat
1—2. számában.
Aláírás: N. Len in

EGY KÍVÜL ÁLLÓ TANÁCSAI

Ezeket a sorokat október 8-án írom és kevés reményem van arra, hogy már 9-én a petrográdi elvtársak kezében lesznek. Lehet, hogy elkésnek, mert az északi szovjetek kongresszusa október 10-ére van kitűzve. Mégis megpróbálok hozzászólni „Egy kívül álló tanácsaival", arra az eshetőségre számítva, hogy Petrográd és az egész „körzet" munkásainak és katonáinak várható akciója nemsokára megkezdődik, de még nem kezdődött meg.

Hogy minden hatalomnak a szovjetek kezébe kell átmennie, az világos. Ugyancsak vitán felül kell állnia minden bolsevik számára annak is, hogy a forradalmi-proletár (vagy bolsevik — ez most egy és ugyanaz) hatalom számára biztosítva van minden dolgozó és kizsákmányolt legnagyobb rokonszenve és odaadó támogatása általában az egész világon, kivált a hadviselő országokban, az orosz parasztság soraiban pedig különösen. Nem érdemes foglalkoznunk ezekkel a nagyon is köztudomású és rég bebizonyított igazságokkal.

Foglalkoznunk kell azonban azzal, ami aligha teljesen világos valamennyi elvtárs előtt, mégpedig azzal, hogy a hatalom átmenete a szovjetek kezébe most a gyakorlatban fegyveres felkelést jelent. Azt hinné az ember, hogy ez nyilvánvaló, de nem mindenki gondolta és gondolja ezt át. Lemondani a fegyveres felkelésről most annyit jelentene, mint lemondani a bolsevizmus fő jelszaváról (minden hatalmat a

szovjeteknek) és általában a forradalmi proletár internacionalizmusról.

A fegyveres felkelés azonban a politikai harcnak *különleges* formája, amely külön törvényeknek van alávetve, és ezeket alaposan át kell gondolnunk. Rendkívül találóan fejezte ki ezt az igazságot Marx Károly, amikor azt írta, hogy a fegyveres „*felkelés, akárcsak a háború, művészet*".

E művészet fő szabályai közül Marx a következőket hozta fel:

1. Sohasem szabad *játszani* a felkeléssel, hanem ha megkezdjük, határozottan tudnunk kell, hogy *végig* is kell *vinni*.

2. *Nagy túlerőt* kell összpontosítani a döntő helyen, és a döntő pillanatban, mert különben az ellenség, amelynek jobb a kiképzése és a szervezete, a felkelőket megsemmisíti.

3. Ha a felkelés már megkezdődött, a legnagyobb *határozottsággal* kell cselekedni és okvetlenül, feltétlenül *támadásba* kell átmenni. „A védekezés a fegyveres felkelés halála."

4. Igyekezni kell az ellenséget váratlanul meglepni és kilesni a pillanatot, amíg csapatai szét vannak szórva.

5. Törekedni kell *naponként* (ha egy városról van szó, mondhatnánk óránként) újabb és újabb, bármily csekély sikert is elérni, mindenáron fenntartani az „*erkölcsi fölényt*".

Marx a forradalomnak a fegyveres felkelésre vonatkozó tanulságait „Dantonnak, a forradalmi taktika eddig ismert legnagyobb mesterének" szavaiban foglalta össze: „merészség, merészség, és még egyszer merészség!"[96]

Oroszországra és 1917 októberére vonatkoztatva ez a következőket jelenti: egyidejű, minél váratlanabb és gyorsabb támadás Petrográd ellen, feltétlenül kívülről is, belülről is, a munkásnegyedekből is, Finnországból is, Revalból is, Kronstadtból is, az *egész* hajóhad támadása, *óriási túlerő* összpontosítása a 15—20 000 főből álló (és talán még erősebb) „polgárőrségünkkel" (a hadapródiskolásokkal) és „vendée-i csapatainkkal" (a kozákok egy részével) stb. szemben.

Úgy kell kombinálni *három* fő erőnket: a hajóhadat, a munkásokat és a katonai alakulatokat, hogy feltétlenül megszálljuk és *bármilyen veszteségek árán is* megtartsuk: *a)* a

telefont, *b)* a távírót, *c)* a pályaudvarokat és *d)* a hidakat elsősorban.

A *legelszántabb* elemeket („rohamcsapatainkat" és a *munkásifjúságot*, valamint a legjobb matrózokat) kisebb csapatokba kell osztani azzal, hogy szálljanak meg minden fontosabb pontot és *vegyenek részt* mindenütt, minden fontos hadműveletben, például:

Körülzárni és elvágni Petrográdot, s a hajóhad, a munkások és a katonaság kombinált támadásával elfoglalni — ez az a feladat, amely *művészetet és háromszoros merészséget* követel.

A legjobb munkásokból puskákkal és bombákkal felfegyverzett csapatokat kell alakítani a támadásra és az ellenség „központjainak" (tisztiiskolák, távíró, telefon stb.) bekerítésére ezzel a jelszóval: *mindnyájan elpusztulunk, de nem engedjük át az ellenséget.*

Reméljük, hogy abban az esetben, ha az akciót elhatározzák, a vezetők sikerrel fogják alkalmazni Danton és Marx nagy tanításait.

Az orosz forradalom és a világforradalom sikere két-három napi harctól függ.

A megírás ideje: 1917. október 8 (21).
Először 1920. november 7-én, a Pravda 250. számában jelent meg.
Aláírás: Egy kívül álló.

Lenin Művei, 26. kötet.

LEVÉL AZ ÉSZAKI TERÜLET SZOVJETJEINEK TERÜLETI KONGRESSZUSÁN RÉSZTVEVŐ BOLSEVIK ELVTÁRSAKHOZ

Elvtársak! Forradalmunk a legnagyobb mértékben válságos időt él át. Ez a válság egybeesett azzal a nagy válsággal, amelyet a szocialista világforradalom érlelődése, és a világimperializmus e forradalom ellen folytatott harca idézett elő. Pártunk felelős vezetőire óriási feladat hárul, amelynek nemteljesítése a nemzetközi proletármozgalom teljes csődjével fenyeget. A helyzet olyan, hogy a késedelmeskedés valóban egyértelmű a halállal.

Vessünk egy pillantást a nemzetközi helyzetre. A világforradalom érlelődése vitathatatlan. A cseh munkások elkeseredésének kitörését hihetetlen brutalitással nyomták el, ami azt mutatja, hogy a kormány rendkívül meg van ijedve. Olaszországban szintén odáig ment a dolog, hogy Turinban tömeglázadás tört ki. De mindennél fontosabb a német flottában kitört felkelés. Képzeljük el, milyen hihetetlen nehézségekbe ütközik a forradalom egy olyan országban, mint Németország, méghozzá a mai viszonyok között. Lehetetlen kételkedni abban, hogy a német flottában kitört felkelés a világforradalom érlelődésével kapcsolatos nagy válság jele. A mi sovinisztáink, akik Németország vereségét prédikálják, azt követelik a német munkásoktól, hogy egyszerre keljenek fel, mi orosz forradalmi internacionalisták azonban az 1905—1917-es tapasztalatok alapján tudjuk, hogy a forradalom érlelődésének meggyőzőbb jelét, mint a hadseregben kitört lázadás, el sem lehet képzelni.

Gondoljunk csak arra, hogy milyen szemmel néznek most ránk a német forradalmárok. Azt mondhatják nekünk: nekünk csak egy Liebknechtünk van, aki nyíltan forradalomra szólított fel. Szavát elfojtotta a fegyház. Nincs egyetlen újságunk, amely nyíltan megmagyarázná a forradalom szükségességét, nálunk nincs gyülekezési jog. Nincs egyetlen Munkás- és Katonaküldött Szovjetünk. Hangunk alig-alig jut el az igazán nagy tömegekhez. És mi mégis megkíséreltük a felkelést, bár száz közül talán egy esélyünk volt. Ti pedig, orosz forradalmi internacionalisták, már fél éve szabadon agitáltok, két tucat lapotok van, mögöttetek áll a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek hosszú sora, győztetek mindkét főváros szovjetjében, mellettetek van az egész Balti Flotta és az egész finnországi orosz haderő, és ti nem válaszoltok felkelésre hívó szavunkra, nem döntitek meg saját imperialista Kerenszkijeteket, bár száz közül kilencvenkilenc esélyetek van arra, hogy felkeléstek győzni fog.

Igen, mi az Internacionálé igazi árulói leszünk, ha ilyen pillanatban, ilyen kedvező viszonyok között, a német forradalmárok ilyen felhívására *csak*... határozatokkal válaszolunk.

Tegyük hozzá, hogy mi mindnyájan nagyon jól tudjuk, milyen gyorsan érlelődik a nemzetközi imperialisták paktuma és összeesküvése az orosz forradalom ellen. Megfojtani az orosz forradalmat, ha törik, ha szakad, megfojtani részint katonai rendszabályokkal, részint úgy, hogy békét köt Oroszország rovására — ehhez a célhoz közeledik egyre inkább a nemzetközi imperializmus. Ez az, ami különösen kiélezi a szocialista világforradalommal kapcsolatos válságot, ez az, ami különösen veszélyessé — szinte hajlandó vagyok azt mondani: bűnössé teszi részünkről a felkelés halogatását.

Nézzük továbbá Oroszország belső helyzetét. A kispolgári megalkuvó pártok, amelyek azt juttatják kifejezésre, hogy a tömegek öntudatlanságuk folytán bíznak Kerenszkijben és általában az imperialistákban, teljesen megértek az összeomlásra. A csőd teljes. Az, hogy a demokratikus tanácskozáson a szovjet kúria a koalíció ellen szavazott, az, hogy a parasztküldöttek helyi szovjetjeinek *többsége* (központi szovjetjük

ellenére, ahol az Avkszentyevek és Kerenszkij más barátai ülnek) a koalíció ellen szavazott; a választások Moszkvában, ahol a munkáslakosságnak a legszorosabb kapcsolatai vannak a parasztsággal, és ahol *több mint 49%* (a katonák között pedig 17 000-ből 14 000) szavazott a bolsevikokra — vajon nem azt jelenti-e ez, hogy a néptömegek Kerenszkij és a Kerenszkijjel és társaival megalkuvók iránti bizalma teljesen összeomlott? Vajon elképzelhető-e, hogy a néptömegek ennél a szavazásnál még világosabban is tudtára adhatnák a bolsevikoknak: vezessetek, követni fogunk titeket.

És akkor mi, akik ily módon a magunk oldalára állítottuk a néptömegek többségét, akik meghódítottuk mindkét fővárosi szovjetet, még várjunk. Mire várjunk? Hogy Kerenszkij és kornyilovista tábornokai átadják Petrográdot a németeknek, és ily módon közvetlenül vagy közvetve, nyíltan vagy titokban összeesküvést szőhessenek Buchanan-nel és Vilmossal az orosz forradalom teljes megfojtására.

De nemcsak arról van szó, hogy a nép a moszkvai választásokon és a szovjetek újjáválasztása alkalmából kifejezésre juttatta iránt unk érzett bizalmát. Ugyanakkor vannak olyan jelek, hogy nő a közöny és az egykedvűség. Ez érthető. Ez nem a forradalom hanyatlását jelenti, mint a kadetek és szekértolóik ordítozzák, hanem azt, hogy megrendült a hit a határozatokban és a választásokban. Forradalom idején a tömegek a vezető pártoktól tetteket követelnek, nem pedig szavakat, harcban aratott győzelmeket, nem pedig szószaporítást. Közeledik a pillanat, amikor a tömegekben felmerülhet az a vélemény, hogy a bolsevikok sem jobbak a többieknél, hiszen nem tudtak *cselekedni*, miután tudtukra adtuk, hogy bízunk bennük...

Az egész országban fellángol a parasztfelkelés. A napnál is világosabban látható, hogy a kadetek és a kadetek talpnyalói a parasztfelkelés jelentőségét minden módon kisebbítik, „pogromnak" és „anarchiának" igyekeznek feltüntetni a parasztfelkelést. Ez hazugság, amit megcáfol az, hogy a parasztfelkelés központjaiban hozzákezdtek a föld átadásához a parasztok kezébe: „pogromok" és „anarchia" még sohasem

vezettek ilyen kitűnő politikai eredményekre! A parasztfelkelés óriási erejét az bizonyítja, hogy még a megalkuvók, a Gyelo Naroda eszerjei, *sőt* Bresko-Breskovszkaja is a földnek a parasztok kezébe adásáról kezdtek beszélni, hogy gyengítsék a mozgalmat, még mielőtt az véglegesen fölébük nem kerekedik.

Mi pedig talán várjuk meg, hogy a (maguk az eszerek által éppen a legutóbbi időben a Kornyilov-lázadás bűnrészeseként leleplezett) kornyilovista Kerenszkij kozákosztagainak nem sikerül-e *apránként* elnyomni ezt a parasztfelkelést?

Úgy látszik pártunk sok vezetője nem vette észre annak a jelszónak *különös* jelentőségét, amelyet valamennyien elismertünk és vég nélkül ismételtünk. Ez a jelszó: minden hatalmat a szovjeteknek. A forradalom fél éve alatt voltak olyan időszakok, voltak olyan helyzetek, amikor ez a jelszó *nem* jelentette a felkelést. Lehetséges, hogy ezek az időszakok és ezek a helyzetek elhomályosították az elvtársak egy részének látását és elfeledtették velük, hogy ez a jelszó most számunkra is, legalábbis szeptember közepétől, *egyértelmű a felkelésre való felhívással.*

Ehhez a kétely árnyéka sem férhet. A Gyelo Naroda nemrég „népszerűen" megmagyarázta ezt, amikor azt mondta: „Kerenszkij semmiesetre sem veti magát alá!" Még mit nem!

A „minden hatalmat a szovjeteknek" jelszó nem más, mint felhívás a felkelésre. És teljes egészében, feltétlenül a mi bűnünk lesz, ha mi, akik hónapokon át arra hívtuk fel a tömegeket, hogy lépjenek a felkelés útjára és fordítsanak hátat a paktálás politikájának, a forradalom összeomlásának előestéjén, miután a tömegek tudomásunkra hozták, hogy bíznak bennünk, nem vezetjük ezeket a tömegeket felkelésre.

A kadetek és a megalkuvók július 3—5-e példájával, a feketeszázas agitáció erősödésével stb. ijesztgetnek. De ha július 3—5-én hibát követtünk el, ez csak az volt, hogy nem vettük kézbe a hatalmat. Úgy gondolom, hogy ez akkor nem volt hiba, mert akkor *még* nem volt többségünk, most azonban végzetes hiba lenne, sőt több mint hiba. A feketeszázas agitáció erősödése érthető, mint az ellentétek kiéleződése az érlelődő

proletár-parasztforradalom légkörében. De ebből érvet kovácsolni a felkelés *ellen*, nevetséges dolog, hiszen a kapitalisták zsoldjában álló feketeszázasok tehetetlensége, *a feketeszázak tehetetlensége a harcban* még csak bizonyításra sem szorul. A harcban ezek semmit sem számítanak. A harcban Kornyilov és Kerenszkij csak a vad hadosztályra, no meg a kozákokra támaszkodhat. Most azonban a kozákok soraiban is megkezdődött a bomlás, emellett a kozákokat a belső kozákterületek felől a parasztok polgárháborúval fenyegetik.

Ezeket a sorokat vasárnap, október 8-án írom, önök nem fogják olvasni október 10-e előtt. Egy átutazó elvtárstól hallottam, hogy a varsói vasúti vonal utasainak elbeszélése szerint Kerenszkij kozákokat vonultat fel Petrográdba! Ez egészen valószínű és határozottan a mi hibánk lesz, ha ennek *a legalaposabban* utána nem nézünk és *a második kiadású kornyilovista csapatok* erejét és elosztását *ki nem fürkésszük*.

Kerenszkij újra kornyilovista csapatokat vonultatott fel Petrográd alá, hogy megakadályozza a hatalom átadását a szovjeteknek, hogy megakadályozza a haladéktalan béke felajánlását e hatalom részéről, hogy megakadályozza az egész föld azonnali átadását a parasztság kezébe, hogy Petrográdot átadhassa a németeknek, maga pedig Moszkvába szökjön! Ez a felkelés jelszava, amelyet minél szélesebb körben kell terjesztenünk, s amelynek óriási sikere lesz.

Nem szabad megvárni a szovjetek összoroszországi kongresszusát, amelyet a Központi Végrehajtó Bizottság novemberig is elhúzhat, nem szabad elodázni a dolgokat, és hagyni, hogy Kerenszkij további kornyilovista csapatokat vonultasson fel. A szovjetkongresszuson képviselve van Finnország, a flotta és Reval, s ezek együttesen nyomban útnak indíthatják Petrográdba a kornyilovista ezredek ellen a flottát, útnak indíthatnak tüzérséget, gépfegyvereket és 2—3 haditestet, amelyek például Viborgban bebizonyították, hogy mennyire gyűlölik a kornyilovista tábornokokat, akikkel Kerenszkij ismét összeszűrte a levet.

Súlyos hiba volna, ha elmulasztanánk a második kiadású kornyilovista ezredek azonnali szétverésére kínálkozó lehető-

séget, abból a megfontolásból kiindulva, hogy a Balti Flotta, ha Petrográdba vonul, ezzel állítólag megnyitja a frontot a németek előtt. A kornyilovisták, a rágalmazók mondják ezt, mint ahogy mindenféle más hazugságot is mondanak, de forradalmárokhoz nem méltó az, hogy engedjék magukat megijeszteni hazugsággal és rágalommal. Kerenszkij át fogja adni Petrográdot a németeknek, ez most a napnál is világosabb; semmiféle ellenkező kijelentés sem változtat ezen az események egész menetéből és Kerenszkij egész politikájából fakadó szilárd meggyőződésünkön.

Kerenszkij és a kornyilovisták át fogják adni Petrográdot a németeknek. Éppen Petrográd megmentése érdekében kell Kerenszkijt megdönteni és kell kézbe venni a hatalmat *mindkét fővárosi szovjetnek*, ezek a szovjetek azonnal fel fogják ajánlani a békét valamennyi népnek, és ezzel teljesíteni fogják kötelességüket a német forradalmárokkal szemben, ezzel döntő lépést tesznek az orosz forradalom ellen irányuló bűnös összeesküvéseknek, a nemzetközi imperializmus összeesküvéseinek meghiúsítása felé.

Csak a Balti Flotta, a finnországi csapatok, Reval és Kronstadt azonnali akciója a Petrográdnál összevont kornyilovista csapatok ellen mentheti meg az orosz forradalmat és a világforradalmat. És az ilyen akciónak száz közül kilencvenkilenc eshetősége van arra, hogy *néhány napon belül* a kozák csapatok egy részének kapitulációjára, másik részének teljes szétzúzására, Kerenszkij megdöntésére vezessen, hiszen az ilyen akciót mindkét főváros munkásai és katonái támogatni fogják.

A késlekedés egyértelmű a halállal.

A „minden hatalmat a szovjeteknek" jelszó a felkelés jelszava. Aki ilyen jelszót vesz a szájára, anélkül, hogy ennek tudatában volna, anélkül, hogy ezt átgondolta volna, magára vessen. Ámde értenünk kell ahhoz, hogy a felkelést úgy kezeljük, mint *művészetet* — hangoztattam ezt a demokratikus tanácskozás idején, és hangoztatom most is, mert *ezt* tanítja a marxizmus, ezt tanítja Oroszország és az egész világ jelenlegi helyzete.

Nem szavazásokról, nem a „baloldali eszerek" bevonásáról, nem a vidéki szovjetek szaporításáról, nem azok kongresszusáról van szó. A felkelésről van szó, amit Petrográdnak, Moszkvának, Helsingforsnak, Kronstadtnak, Viborgnak és Revalnak el *lehet* és el is kell határoznia. *Petrográd környékén* és Petrográdban — itt lehet és itt kell elhatározni és végrehajtani ezt a felkelést, minél komolyabban, minél felkészültebben, minél gyorsabban, minél erélyesebben.

A flotta, Kronstadt, Viborg és Reval megteheti, és tegye is meg azt, hogy felvonul Petrográd ellen, szétzúzza a kornyilovista ezredeket, felkelésbe viszi mindkét fővárost, tömegagitációt indít egy olyan hatalom érdekében, amely haladéktalanul átadja a földet a parasztoknak és haladéktalanul felajánlja a békét, megdönti Kerenszkijt és megteremti ezt a hatalmat.

A késlekedés egyértelmű a halállal.

N. Lenin

1917. október 8.

Először 1925. november 7-én, a Pravda 255. számában jelent meg.

AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917. OKTÓBER 10-I (23-I) ÜLÉSE[97]

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

I

ELŐADÓI BESZÉD

Lenin megállapítja, hogy szeptember elejétől bizonyos közöny észlelhető a felkelés kérdésével kapcsolatban. Ez azonban megengedhetetlen, ha komolyan tűzzük ki azt a jelszót, hogy a szovjeteknek meg kell ragadniuk a hatalmat. Ezért a figyelmet már régen a kérdés technikai oldalára kellett volna irányítani. Most azonban nyilván jelentős az időveszteség.

Mindazonáltal a kérdés igen élesen van felvetve és a döntő pillanat közel van.

A nemzetközi helyzet olyan, hogy a kezdeményezésnek a mi kezünkben kell lennie.

Az, amit a Narváig terjedő terület és Petrográd átadásával forralnak, még inkább döntő lépésekre kényszerít minket.

A politikai helyzet szintén határozottan ebben az irányban hat. Július 3—5-én a részünkről tett döntő lépések meghiúsultak volna azon, hogy nem volt mögöttünk a többség. Azóta fellendülésünk óriási lépésekkel halad előre.

A tömegek távolmaradása és közönye azzal magyarázható, hogy már torkig vannak a szavakkal és a határozatokkal.

A többség most mögöttünk van. Politikailag a helyzet teljesen megérett a hatalom átvételére.

Az agrármozgalom szintén ilyen irányban halad, mert világos, hogy óriási erőkre van szükség ahhoz, hogy elnyomják ezt a mozgalmat. Az egész föld átadásának jelszava a parasztok általános jelszavává lett. Ilyenformán a politikai feltételek megvannak. A kérdés technikai oldaláról kell beszélni. Ez a lényeg. Mi ellenben, a „honvédők" nyomán, hajlamosak vagyunk arra, hogy a felkelés rendszeres előkészítését olyasvalaminek tartsuk, ami politikai bűn.

Várni az alkotmányozó gyűlésig, amely nyilvánvalóan nem lesz majd velünk, értelmetlen dolog, mert ez azt jelenti, hogy megnehezítjük feladatunkat.

A területi kongresszust és a minszki javaslatot[98] a döntő akciók megindítására kell felhasználnunk.

2

HATÁROZAT

A Központi Bizottság megállapítja, hogy mind az orosz forradalom nemzetközi helyzete (felkelés a német hadiflottában, mint legkirívóbb megnyilvánulása annak, hogy a szocialista világforradalom egész Európában érlelődik, továbbá az a veszély, hogy az imperialisták békét kötnek egymással, abból a célból, hogy az oroszországi forradalmat megfojtsák), mind a hadihelyzet (az orosz burzsoáziának, valamint Kerenszkijnek és társainak az a kétségen kívül álló elhatározása, hogy Petrográdot átadják a németeknek), valamint az, hogy a proletárpárt megszerezte a többséget a szovjetekben — mindez, kapcsolatban a parasztfelkeléssel és a nép bizalmának pártunk felé fordulásával (a moszkvai választások), végül egy második Kornyilov-lázadás szemmelláthatóan előkészítése (csapatkivonások Petrográdból, kozákcsapatok összevonása Petrográd alatt, Minszk körülzárása kozákokkal stb.) — mindez napirendre tűzi a fegyveres felkelést.

Megállapítva tehát, hogy a fegyveres felkelés elkerülhetetlen és teljesen megérett, a Központi Bizottság felhívja a

pártszervezeteket, hogy vegyék ezt irányadóul, és minden gyakorlati kérdést (az északi terület szovjetkongresszusa, csapatkivonások Petrográdból, a moszkvaiak és a minszkiek akciója stb.) ebből a szempontból tárgyaljanak meg és döntsenek el.

Először 1922-ben,
a Proletarszkaja Revoljucija című folyóirat
10. számában jelent meg.

Lenin Művei, 26. kötet.

AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917. OKTÓBER 16-I (29-I) ÜLÉSE[99]

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

1

Lenin felolvassa a Központi Bizottság előző ülésén elfogadott határozatot. Közli, hogy a határozatot két szavazat ellenében fogadták el. Ha azok az elvtársak, akik nem értettek egyet a határozattal, ki akarják fejteni nézetüket, vitát lehet indítani, előbb azonban megindokolja ezt a határozatot.

Ha a mensevikek és az eszerek pártja szakított volna a megalkuvás politikájával, kompromisszumot lehetett volna nekik felajánlani. Erre javaslatot is tettünk, de világos volt, hogy a szóban forgó pártok ezt a kompromisszumot elvetették.*[100] Másrészt akkor már világosan tisztázódott, hogy a tömegek minket követnek. Ez még a Kornyilov-lázadás előtt volt. Bizonyítékul Lenin ismerteti a petrográdi és moszkvai választások statisztikáját. A Kornyilov-lázadás pedig még határozottabban felénk taszította a tömegeket. Az erőviszonyok a demokratikus tanácskozáson. A helyzet világos: vagy Kornyilov diktatúrája, vagy a proletariátus és a parasztság legszegényebb rétegeinek diktatúrája. Nem tarthatjuk magunkat a tömegek hangulatához, mert ez változékony és kiszámíthatatlan; nekünk a forradalom objektív elemzéséhez és értékeléséhez kell tartanunk magunkat. A tömegek bizalmukkal a bolsevikokat ajándékozták meg és nem szavakat, hanem tetteket, határozott politikát követelnek tőlük

* Lásd Lenin Művei 25. köt., 328—334. old. — *Szerk.*

mind a háborúellenes harcban, mind pedig a gazdasági bomlás elleni harcban. Ha a forradalom politikai elemzését vesszük alapul, teljesen nyilvánvalóvá válik, hogy most még az anarchista akciók is ezt bizonyítják.

Lenin a továbbiakban az európai helyzetet elemzi és bebizonyítja, hogy ott a forradalom még nehezebb, mint nálunk; ha olyan országban, mint Németország, odáig fejlődtek a dolgok, hogy a flottában felkelés tört ki, ez azt bizonyítja, hogy már ott is igen messzire jutottak. A nemzetközi helyzet számos objektív adatot szolgáltat nekünk arra nézve, hogy ha most akcióba lépünk, az egész proletár-Európa mellettünk lesz; Lenin bebizonyítja, hogy a burzsoázia át akarja adni Petrográdot. Ettől csak azzal menthetjük meg, ha Petrográdot a magunk kezébe vesszük. Mindebből világosan következik, hogy napirenden van az a fegyveres felkelés, amelyről a Központi Bizottság határozata szól.

Ami a határozatból adódó gyakorlati következtetéseket illeti, ezeket célszerűbb volna akkor levonni, miután már meghallgattuk a központok képviselőinek beszámolóit.

Az oroszországi és az európai osztályharc politikai elemzéséből az következik, hogy feltétlenül a leghatározottabb és a legaktívabb politikát kell folytatnunk, ami nem lehet más, mint a fegyveres felkelés.

2

Lenin Miljutyinnal és Sotmannal vitatkozik és bebizonyítja, hogy nem a fegyveres erőkről, nem a csapatok elleni harcról van szó, hanem a csapatok egyik részének a másik része elleni harcáról. Nem lát pesszimizmust abban, ami itt elhangzott. Kimutatja, hogy a burzsoázia mellett álló erők nem nagyok. A tények azt bizonyítják, hogy az ellenséggel szemben túlerővel rendelkezünk. Miért ne kezdhetne a Központi Bizottság? Az adatokból ez nem következik. Ahhoz, hogy valaki elvesse a Központi Bizottság határozatát, be kell bizonyítania, hogy nincs gazdasági bomlás, hogy a nemzetközi helyzet nem vezet bonyodalmakra. Ha a szakszervezeti vezetők az egész

hatalmat követelik, nagyon jól tudják, mit akarnak. Az objektív feltételek azt bizonyítják, hogy a parasztságot vezetni kell; a proletariátust követni fogja.

Attól félnek, hogy nem tartjuk meg a hatalmat, de nekünk éppen most különösen kedvező kilátásaink vannak arra, hogy a hatalmat megtartsuk.

Kifejezi azt a kívánságát, hogy a vitát a határozat érdemleges megtárgyalása alapján folytassák.

3

Ha minden határozat így bukna meg, akkor jobbat már kívánni sem lehetne. Most Zinovjev azt mondja, hogy „a hatalmat a szovjeteknek" jelszót vonjuk vissza, és gyakoroljunk nyomást a kormányra. Ha azt mondjuk, hogy a felkelés megérett, akkor nem szabad összeesküvésről beszélni. Ha a felkelés politikailag elkerülhetetlen, akkor a felkelést úgy kell kezelni, mint művészetet. Politikailag a felkelés pedig már megérett.

Éppen azért, mert a kenyér már csak egy napra elég, nem várhatjuk meg az alkotmányozó gyűlést. Javasolja, hogy hagyják jóvá a határozatot, lássanak hozzá határozottan az előkészítéshez, az időpont megválasztását pedig bízzák a Központi Bizottságra és a szovjetre.

4

Lenin azt az ellenvetést teszi Zinovjevnek, hogy ezt a forradalmat nem lehet szembeállítani a februári forradalommal. A következő határozati javaslatot terjeszti elő:

„A gyűlés minden tekintetben helyesli és teljes egészében támogatja a Központi Bizottság határozatát, felhívja a szervezeteket, továbbá a munkásokat és a katonákat a fegyveres felkelés mindenre kiterjedő és sürgős előkészítésére, a Központi

Bizottság által e célból létrehozott központ támogatására, és szilárdan meg van győződve róla, hogy a Központi Bizottság és a szovjet kellő időben fogja kijelölni a támadás kedvező pillanatát és célszerű módjait.”

Először 1927-ben.
a Proletarszkaja Revoljucija című folyóirat
10. számában jelent meg.

Lenin Művei, 26. kötet.

LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁG TAGJAIHOZ

Elvtársak!

Ezeket a sorokat 24-én este írom, a helyzet a végletekig kritikus. Napnál világosabb, hogy a felkelés halogatása most már igazán egyértelmű a halállal.

Minden erőmmel meg akarom győzni az elvtársakat arról, hogy most minden egy hajszálon függ, hogy olyan kérdések vannak napirenden, amelyeket nem tanácskozások, nem kongresszusok döntenek el (még szovjetkongresszusok sem), hanem egyes-egyedül a népek, a tömegek, a felfegyverzett tömegek harca.

A kornyilovisták burzsoá előretörése, Verhovszkij eltávolítása mutatja, hogy nem szabad várni.[101] Le kell tartóztatni, ha törik, ha szakad, még ma este, ma éjjel a kormányt, miután lefegyvereztük (ha ellenállást tanúsítanak — legyőztük) a hadapródiskolásokat stb.

Nem szabad várni! Mindent elveszíthetünk!

A hatalom azonnali kézbevételének díja: *a nép* (nem a kongresszus, hanem a nép, elsősorban a hadsereg és a parasztság) megvédelmezése a kornyilovista kormánnyal szemben, amely elkergette Verhovszkijt és egy második kornyilovista összeesküvést szőtt.

Kinek kell kézbe venni a hatalmat?

Ez most nem fontos: hadd vegye kézbe a Forradalmi Katonai Bizottság,[102] „vagy valamely más intézmény", amely

kijelenti, hogy a hatalmat csak azoknak adja át, akik valóban a nép érdekeit, a hadsereg érdekeit (a béke azonnali felajánlása), a parasztság érdekeit (a földet azonnal el kell venni, meg kell szüntetni a magántulajdont), az éhezők érdekeit képviselik.

Valamennyi kerületet, valamennyi ezredet, minden erőt azonnal mozgósítani kell, menesszenek haladéktalanul küldöttségeket a Forradalmi Katonai Bizottsághoz és a bolsevikok Központi Bizottságához, és követeljék nyomatékosan, hogy semmiesetre se hagyják meg a hatalmat Kerenszkij és társai kezében 25-éig, semmiképpen; a dolgot feltétlenül el kell dönteni ma este vagy éjjel.

A történelem nem bocsátja meg a késedelmeskedést a forradalmároknak, akik ma győzhetnek (és ma egész biztosan győzni fognak), holnap viszont azt kockáztatják, hogy sokat veszítenek, azt kockáztatják, hogy mindent elveszítenek.

Ha ma vesszük kézbe a hatalmat, akkor nem a szovjetek ellenére vesszük azt kézbe, hanem a szovjetek számára.

A hatalom kézbevétele a felkelés feladata; politikai célja a hatalomrajutás után fog tisztázódni.

Végzetes dolog vagy üres formaság volna megvárni az október 25-i ingadozó szavazást; a népnek joga és kötelessége, hogy az ilyen kérdéseket ne szavazásokkal, hanem az erő latbavetésével döntse el; a népnek joga és kötelessége, hogy a forradalom kritikus pillanataiban irányítsa képviselőit, még legjobb képviselőit is, és ne várjon rájuk.

Ezt bizonyította valamennyi forradalom története és mérhetetlen volna a forradalmárok bűne, ha elszalasztanák a pillanatot, amikor tudják, hogy tőlük függ *a forradalom megmentése*, a béke felajánlása, Petrográd megmentése, a menekülés az éhínségtől, a föld átadása a parasztoknak.

A kormány ingadozik. Meg kell neki adni *a kegyelemdöfést*, ha törik, ha szakad!

Az akció halogatása egyértelmű a halállal.

A megírás ideje: 1917. október 24 (november 6).
Először 1924-ben jelent meg.

Lenin Művei, 26. kötet

1917 OKTÓBER—1920 NOVEMBER

A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA[103]

1917. OKTÓBER 25—26. (NOVEMBER 7—8.)

(Részlet)

1

MUNKÁSOK, KATONÁK ÉS PARASZTOK!

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek második összoroszországi kongresszusa megnyílt. Képviselve van a kongresszuson a szovjetek óriási többsége. A kongresszuson jelen van a parasztszovjetek számos küldötte is. A megalkuvó Központi Végrehajtó Bizottság meghatalmazása lejárt. A kongresszus a munkások, katonák és parasztok óriási többségének akaratából, a munkások és a helyőrség Petrográdban végrehajtott győzelmes felkelésére támaszkodva, kezébe veszi a hatalmat.

Az Ideiglenes Kormány meg van döntve. Az Ideiglenes Kormány tagjainak többségét már le is tartóztatták.

A szovjethatalom fel fogja ajánlani valamennyi népnek az azonnali demokratikus békét és az azonnali fegyverszünetet minden fronton. Biztosítani fogja azt, hogy a földesúri földeket, koronabirtokokat és egyházi birtokokat megváltás nélkül a parasztbizottságok rendelkezésére bocsássák, meg fogja védeni a katonák jogait azzal, hogy végrehajtja a hadsereg teljes demokratizálását, be fogja vezetni a termelés munkásellenőrzését, biztosítani fogja az alkotmányozó gyűlés idejében való összehívását, gondoskodik a városok gabonával és a falvaknak elsőrendű szükségleti cikkekkel való ellátásáról, biztosítani fogja az Oroszországban élő valamennyi nemzet számára a valódi önrendelkezési jogot.

A kongresszus határozatilag kimondja: minden hatalom mindenütt a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjet-

jeinek kezébe megy át, amelyek kötelesek biztosítani az igazi forradalmi rendet.

A kongresszus a katonákat a lövészárkokban éberségre és kitartásra hívja fel. A szovjetkongresszus meg van róla győződve, hogy a forradalmi hadsereg a forradalmat az imperializmus minden merénylete ellen meg tudja védelmezni, mindaddig, amíg az új kormánynak sikerülni fog megkötni a demokratikus békét, amelyet minden népnek közvetlenül fel fog ajánlani. Az új kormány minden intézkedést meg fog tenni arra, hogy a forradalmi hadsereget a rekvirálás és a vagyonos osztályok megadóztatásának határozott politikája útján minden szükségessel ellássa, és a katonák családjainak helyzetén is javítani fog.

A kornyilovisták — Kerenszkij, Kalegyin és mások — kísérleteket tesznek arra, hogy csapatokat vonultassanak fel Petrográd ellen. Néhány Kerenszkij által félrevezetett és útnak indított osztag a felkelt nép oldalára pártolt át.

Katonák, tanúsítsatok aktív ellenállást a kornyilovista Kerenszkijjel szemben! Legyetek résen!

Vasutasok, állítsatok meg minden olyan vasúti szerelvényt, amelyeken Kerenszkij katonaságot küld Petrográd ellen!

Katonák, munkások, alkalmazottak — a ti kezetekben van a forradalom sorsa és a demokratikus béke sorsa!

Éljen a forradalom!

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek összoroszországi kongresszusa

A parasztszovjetek küldöttei

Rabocsij i Szoldat 9. sz. 1917. október 26. (november 8.)

2

ELŐADÓI BESZÉD A BÉKÉRŐL OKTÓBER 26. (NOVEMBER 8.)

A béke kérdése égető kérdés, napjaink fájó kérdése. Sokat beszéltek, írtak róla és bizonyára nem keveset foglalkoztak vele önök is. Engedjék meg ezért, hogy áttérjek annak a nyilatkozatnak felolvasására, amelyet az önök által választott kormánynak kell majd kiadnia.

Dekrétum a békéről

A munkás- és parasztkormány, melyet az október 24—25-i forradalom hozott létre, s amely a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeire támaszkodik, valamennyi hadviselő népnek és kormányainak azt javasolja, hogy haladéktalanul kezdjenek tárgyalásokat az igazságos demokratikus békéről.

Igazságos vagy demokratikus békének, mely után minden hadviselő országban a háborútól kimerült, elgyötört és megkínzott munkásság és más dolgozó osztályok túlnyomó többsége sóvárog, s amelyet az orosz munkások és parasztok a cári monarchia megdöntése után a leghatározottabban és a legállhatatosabban követeltek — ilyen békének a kormány az annexiók (vagyis idegen területek erőszakos elfoglalása, idegen népek erőszakos bekebelezése) és hadisarc nélküli azonnali békét tekinti.

Ilyen béke haladéktalan megkötését javasolja Oroszország kormánya valamennyi hadviselő népnek és egyúttal kifejezi azt a készséget, hogy azonnal, a legcsekélyebb halogatás nélkül minden döntő lépést megtesz addig is, amíg az ilyen béke valamennyi feltételét minden ország és minden nemzet népképviselőinek teljhatalmú testülete véglegesen megerősít.

Idegen területek annexióján vagy elfoglalásán a kormány általában a demokrácia és különösen a dolgozó osztály jog-

érzetének megfelelően egy kis vagy gyenge népnek valamely nagy vagy erős állammal való minden néven nevezendő egyesítését érti olyan esetekben, amikor ez a nép nem fejezte ki pontosan, világosan és önként beleegyezését vagy kívánságát, függetlenül attól, mikor ment végbe ez az erőszakos egyesítés, függetlenül továbbá attól, mennyire fejlett vagy elmaradott az erőszakosan beolvasztott vagy erőszakosan az illető állam határain belül visszatartott nemzet. Függetlenül végül attól is, hogy Európában vagy távoli tengerentúli országokban él-e ez a nemzet.

Ha valamely nemzetet erőszakosan visszatartanak egy bizonyos állam határai között, ha ennek a nemzetnek, kifejezett kívánsága ellenére — mindegy, hogy a sajtóban, népgyűléseken, pártok határozataiban, vagy a nemzeti elnyomatás elleni lázongásokban és felkelésekben jut-e kifejezésre ez a kívánság —, nem adják meg azt a jogot, hogy szabad népszavazással, az annektáló vagy általában az erősebb nemzet csapatainak teljes kivonása mellett, a legkisebb kényszer nélkül döntsön államformájáról, akkor az ilyen egyesítés — annexió, vagyis hódítás és erőszak.

A kormány az emberiség elleni legnagyobb gonosztettnek tartja ennek a háborúnak folytatását, amely azért folyik, hogyan osszák fel az erős és gazdag nemzetek között az általuk meghódított gyenge népeket és ünnepélyesen kijelenti, hogy eltökélt szándéka haladéktalanul aláírni egy olyan béke feltételeit, amely ezt a háborút a fentebb megjelölt és kivétel nélkül minden nép számára egyaránt igazságos feltételek alapján megszünteti.

A kormány egyben kijelenti, hogy a fenti békefeltételeket egyáltalán nem tekinti ultimátumszerűeknek, vagyis hajlandó megvizsgálni minden más békefeltételt is, csupán ahhoz ragaszkodik, hogy előterjesztésük bármelyik hadviselő fél részéről a lehető leggyorsabban történjék és teljesen világos legyen, feltétlenül kizárjon minden kétértelműséget és minden titkot a békefeltételek felajánlása során.

A titkos diplomáciát a kormány megszünteti és a maga részéről annak a határozott szándékának ad kifejezést, hogy

minden tárgyalást teljesen nyíltan az egész nép előtt folytat, és hogy haladéktalanul hozzáfog a földbirtokosok és tőkések kormánya által 1917 februártól október 25-éig jóváhagyott vagy megkötött titkos szerződések teljes nyilvánosságra hozásához. E titkos szerződések egész tartalmát, amennyiben az, mint a legtöbb esetben történt, arra irányult, hogy az orosz földbirtokosoknak és kapitalistáknak előnyöket és kiváltságokat nyújtson, hogy megtartsa vagy növelje a nagyoroszok annektált területeit, a kormány feltétlenül és azonnali hatállyal semmisnek nyilvánítja.

Amikor a kormány valamennyi ország kormányához és népéhez azzal a javaslattal fordul, hogy haladéktalanul kezdjék meg a nyilvános béketárgyalásokat, a maga részéről kijelenti, hogy kész ezeket a tárgyalásokat akár írásos érintkezés, akár távíró, akár a különböző országok képviselői közti tárgyalások útján, vagy az ilyen képviselők értekezletén folytatni. Az ilyen tárgyalások megkönnyítése céljából a kormány kijelöli teljhatalmú képviselőjét a semleges országokban.

A kormány valamennyi hadviselő ország kormányának és népének azt javasolja, hogy kössenek haladéktalanul fegyverszünetet, s a maga részéről kívánatosnak tartja, hogy a fegyverszünetet legalább három hónapra, vagyis olyan időtartamra kössék meg, amelynek folyamán teljes mértékben lehetséges részint az, hogy a háborúba bevont vagy a háborúban való részvételre kényszerített kivétel nélkül valamennyi nép vagy nemzet képviselőjének részvételével megtartott béketárgyalások befejeződjenek, részint pedig az, hogy valamennyi ország népképviselőinek teljhatalmú testületeit a békefeltételek végleges jóváhagyása céljából összehívják.

Amikor Oroszország ideiglenes munkás- és parasztkormánya valamennyi hadviselő ország kormányához és népéhez ezzel a békeajánlattal fordul, különösen az emberiség három legelőrehaladottabb nemzete, a mostani háborúban részt vevő három legnagyobb állam: Anglia, Franciaország és Németország öntudatos munkásaihoz is fordul. Ezeknek az országoknak munkásai a haladás és a szocializmus ügyének a legnagyobb szolgálatokat tették: ilyen a chartista mozgalom nagyszerű

példaadása Angliában, ilyen a francia proletariátus által megvívott számos világtörténelmi jelentőségű forradalom, végül, ilyen a német proletár tömegszervezetek megteremtése a németországi kivételes törvények ellen folytatott hősies harcban és az egész világ munkásai számára példaadó, hosszú, kitartó fegyelmezett munkában. A proletariátus hősiességének és történelmi alkotóerejének mindeme példáiban mi zálogát látjuk annak, hogy a nevezett országok munkásai megértik a most rájuk háruló feladatokat, az emberiségnek a háború borzalmaitól és következményeitől való megszabadításában rejlő feladatot, hogy ezek a munkások minden irányú, határozott, odaadó és erőteljes tevékenységükkel segítenek majd nekünk sikeresen tető alá hozni a béke ügyét, s egyszersmind a dolgozó és kizsákmányolt néptömegek minden rabság és minden kizsákmányolás alól való felszabadításának ügyét.

*

A munkás- és parasztkormánynak, melyet az október 24—25-i forradalom hozott létre, s amely a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeire támaszkodik, haladéktalanul meg kell kezdenie a béketárgyalásokat. Felhívásunkat mind a kormányokhoz, mind pedig a népekhez kell intéznünk. A kormányokat nem hagyhatjuk figyelmen kívül, mert akkor a békekötés esetleg elhúzódik, márpedig népi kormánynak ezt nem szabad tennie, de ahhoz sincs jogunk, hogy ne forduljunk egyidejűleg a népekhez is. A kormányok és a népek között mindenütt meghasonlás van, s ezért segítenünk kell a népeknek abban, hogy a háború és a béke kérdéseibe beavatkozhassanak. Mi, természetesen, mindenképpen síkra fogunk szállni az annexiók és hadisarc nélküli békét szolgáló egész békeprogramunkért. Ebből nem fogunk engedni, de meg kell fosztanunk ellenségeinket attól a lehetőségtől, hogy azt mondhassák, hogy nekik mások a feltételeik, s ezért céltalan velünk tárgyalásokat kezdeni. Nem, nem szabad őket ebbe az előnyös helyzetbe juttatnunk, és nem szabad feltételeinket

ultimátumszerűen megszabnunk. Éppen ezért iktattuk be azt a tételt, hogy minden békefeltételt, minden javaslatot megvizsgálunk. Hogy megvizsgáljuk, az még nem jelenti, hogy el is fogadjuk. A békefeltételeket megvitatásra az alkotmányozó gyűlés elé fogjuk terjeszteni, amelynek már joga lesz dönteni arról, hogy miben lehet és miben nem lehet engedményt tenni. Mi harcolunk a kormányok csalása ellen, amelyek mind csak szavalnak a békéről, az igazságról, a valóságban pedig hódító rablóháborúkat viselnek. Egyetlen kormány sem mondja ki mindazt, amit gondol. Mi viszont ellene vagyunk a titkos diplomáciának és nyíltan, az egész nép színe előtt fogunk cselekedni. Mi nem hunyunk és nem hunytunk szemet a nehézség fölött. A háborút nem lehet befejezni visszautasítással, a háborút nem lehet befejezni az egyik félnek. Mi háromhónapos fegyverszünetet javasolunk, de nem utasítunk vissza rövidebb időtartamot sem, hogy az elgyötört hadsereg legalább egy időre szabad lélekzetvételhez jusson, azonkívül minden kultúrországban egybe kell majd hívni a népképviseletet a békefeltételek megtárgyalása céljából.

Amikor a fegyverszünet haladéktalan megkötését javasoljuk, azoknak az országoknak öntudatos munkásaihoz fordulunk, amelyek sokat tettek a proletármozgalom fejlesztéséért. Anglia munkásaihoz fordulunk, ahol chartista mozgalom volt, Franciaország munkásaihoz, akik nem egy alkalommal felkelésekben mutatták meg osztálytudatuk erejét és Németország munkásaihoz, akik megállták a helyüket a szocialistaellenes törvény ellen folytatott harcban és hatalmas szervezeteket hoztak létre.

A március 14-i kiáltványban mi a bankárok megdöntését javasoltuk, de mi magunk nemcsak hogy nem döntöttük meg saját bankárainkat, hanem még szövetségre is léptünk velük. Most megdöntöttük a bankárok kormányát.

A kormányok és a burzsoázia minden erejüket latba fogják vetni, hogy egyesüljenek és vérbefojtsák a munkás- és parasztforradalmat. A háború három éve azonban eléggé felvilágosította a tömegeket. Ott a szovjetmozgalom más országokban, ott a német flotta felkelése, melyet a hóhér Vilmos

junkerei elnyomtak. Végül, ne feledjük, hogy nem Afrika mélyén, hanem Európában élünk, ahol minden gyorsan tudomásra juthat.

A munkásmozgalom felül fog kerekedni és utat tör a béke és a szocializmus felé. (H o s s z a n t a r t ó, s z ű n n i n e m a k a r ó t a p s.)

Izvesztyija CIK 208. sz.
1917. október 27.
Pravda 171. sz.
1917. november 10. (október 28.)

Lenin Művei, 26. kötet.

BESZÉLGETÉS HELSINGFORSSZAL KÖZVETLEN VONALON

1917. OKTÓBER 27. (NOVEMBER 9.)

I

— Beszélhet-e ön a hadsereg és a flotta területi bizottsága nevében!

— Természetesen, beszélhetek.

— Haladéktalanul útnak indíthat-e Petrográdba minél nagyobb számú torpedónaszádot és egyéb hadihajókat!

— Azonnal idehívom a Balti Központ elnökét, minthogy ez tisztán tengerészeti jellegű ügy. — Mi újság önöknél Petrográdban?

— A hírek szerint Kerenszkij seregei előnyomultak és elfoglalták Gatcsinát, s minthogy a petrográdi csapatok egy része kimerült, égető szükség van minél gyorsabb és minél nagyobb erősítésre.

— És még mi újság?

— Az „és még mi újság" kérdés helyett azt a bejelentést vártam, hogy készek útnak indulni és harcolni.

— Nos, azt hiszem, ezt nem kell megismételni; mi közöltük a határozatunkat, tehát valóban meg is fogunk tenni mindent.

— Vannak-e fegyver- és gépfegyverkészleteik, és mennyi?

— Itt van a katonai osztály területi bizottságának elnöke, Mihajlov. Ő majd beszámol a finnországi hadseregről.

II. BESZÉLGETÉS MIHAJLOV ELVTÁRSSAL

— Hány gyalogosra van szükségük?

— A lehető legtöbbre, de csak olyanokra, akik megbízhatók és harcrakészek. Hány ilyen emberük van?

— Mintegy ötezer. Útnak indíthatók, sürgősen, akik harcolni fognak.

— Hány óra múlva lesznek egészen biztosan Petrográdban, a lehető leggyorsabb útnakindítás esetén?

— Legkésőbb 24 óra múlva, mostantól számítva.

— Szárazföldi úton?

— Vasúton.

— No és azt biztosíthatják, hogy szállítanak nekik élelmiszereket?

— Igen. Sok élelmiszer van. Van vagy 35 gépfegyver is; néhány tábori ágyút is küldhetünk kezelőlegénységgel együtt, anélkül, hogy ez az itteni helyzet hátrányára volna.

— A köztársaság kormányának nevében nyomatékosan kérem, hogy lássanak hozzá tüstént az útnakindításhoz és arra is kérem önt, hogy válaszoljon, van-e tudomása az új kormány megalakulásáról, és hogyan fogadták ezt az ottani szovjetek!

— Egyelőre csak az újságokban olvastunk a kormányról. Azt, hogy a hatalom a szovjetek kezébe ment át, nálunk lelkesedéssel fogadták.

— Tehát, a szárazföldi csapatokat haladéktalanul útnakindítják, és biztosítva van számukra az élelmiszerszállítás?

— Igen. Azonnal hozzálátunk az útnakindításhoz, és ellátjuk őket élelemmel. Itt van a telefonnál a Balti Központ elnökhelyettese, Dibenko ugyanis ma este 10 órakor Petrográdba utazott.

III. BESZÉLGETÉS IZMAJLOV ELVTÁRSSAL, A BALTI KÖZPONT ELNÖKHELYETTESÉVEL

— Hány torpedónaszádot és egyéb hadihajót küldhet?

— El lehet küldeni a „Köztársaság" sorhajót és két torpedónaszádot.

— Ezeket is ugyanúgy ellátják majd élelemmel?

— Nálunk a flottának van élelmiszere és el fogjuk látni őket élelemmel. Meggyőződéssel állítom, hogy a küldött torpedónaszádok és a „Köztársaság" sorhajó teljesíteni fogják feladatukat a forradalom védelmében. A fegyveres erőt útnak indítjuk, ebben ne kételkedjenek. Feltétlenül megtesszük.

— Hány óra múlva?

— Legkésőbb 18 óra múlva. Fennforog a szükségessége annak, hogy azonnal küldjük?

— Igen. A kormány teljesen meg van győződve arról, hogy azonnal kell küldeni, azzal a meghagyással, hogy a sorhajó fusson be a tengeri csatornába, minél közelebb a parthoz.

— Mivel a sorhajó nagy hajó, 12 hüvelykes ágyúkkal, nem vethet horgonyt a part közelében: így puszta kézzel elfoghatják. A szóban forgó feladat teljesítésére a kisebb űrméretű ágyúkkal és gépfegyverekkel felszerelt torpedónaszádok hivatottak; ami viszont a sorhajót illeti, ennek körülbelül a horgonyzóhelyen, vagy az Aurora cirkáló mellett kell horgonyoznia, minthogy ágyúinak hatóköre 25 versztre terjed — általában ezt a feladatot a matrózok a parancsnoki karral együtt végre fogják hajtani.

— A torpedónaszádoknak a Névára kell befutniuk, körülbelül Ribackij nagyközségnél, hogy fedezzék a Nyikolajevi utat és az odavezető utakat.

— Rendben van, mindent végrehajtunk. Kíván még valamit mondani?

— Van-e szikratávíró a „Köztársaságon" és fenntarthatja-e a kapcsolatot Petrográddal útközben?

— Nemcsak a „Köztársaságon" van, hanem a torpedónaszádokon is, amelyek kapcsolatban állnak az Eiffel-toronnyal. Általában, biztosítjuk, hogy mindent jól végrehajtunk.

— Tehát számíthatunk rá, hogy a megnevezett hadihajók haladéktalanul útnak indulnak?

— Igen, számíthatnak. Azonnal sürgős rendelkezéseket adunk ki, hogy a megnevezett hajók idejében Petrográdban legyenek.

— Van fegyver- és tölténykészletük? Küldjenek minél többet.

— Van a hajókon, de kevés — ami van, elküldjük.

— A viszontlátásra. Üdvözlöm.

— A viszontlátásra. Ön beszélt? Megmondja a nevét?

— Lenin.

— A viszontlátásra. Hozzálátunk a végrehajtáshoz.

Először 1922-ben, a Proletarszkaja Revoljucija című folyóirat 10. számában jelent meg.

A PETROGRÁDI HELYŐRSÉG EZREDKÉPVISELŐINEK TANÁCSKOZÁSA[104]

1917. OKTÓBER 29. (NOVEMBER 11.)

Újságbeszámoló

I

BESZÁMOLÓ A POLITIKAI HELYZETRŐL

A politikai helyzettel nem szükséges hosszasan foglalkozni. A politikai kérdés most szorosan egybefonódik a katonai kérdéssel. Teljesen világos, hogy Kerenszkij bevonta a kornyilovistákat, rajtuk kívül nincs kire támaszkodnia. Moszkvában elfoglalták a Kremlt, a külvárosok ellenben, ahol munkások és általában szegényebb emberek laknak, nincsenek a kezükben. A fronton senki sem támogatja Kerenszkijt. Még az ingadozó elemek is, mint például a vasutasszövetség tagjai, állást foglalnak a békéről és a földről szóló dekrétum mellett.

A parasztok, katonák és munkások óriási többsége a békepolitika híve.

Ez nem a bolsevikok politikája, ez általában nem „párt"-politika, hanem a munkások, katonák és parasztok, azaz a nép többségének politikája. Mi nem a bolsevikok programját hajtjuk végre, és a földkérdésben programunkat teljes egészében a paraszti választói utasításokból vettük át.

Nem a mi bűnünk, hogy az eszerek és a mensevikek eltávoztak. Felajánlottuk nekik a hatalom megosztását, de ők várni akarnak, amíg véget ér a Kerenszkij ellen folyó harc.

Mi mindenkit felkértünk a kormányban való részvételre. A baloldali eszerek kijelentették, hogy támogatni akarják a szovjet kormány politikáját. Arról, hogy nem értenek egyet

az új kormány programjával, még csak nyilatkozatra sem szánták el magukat.

Vidéken hisznek az olyan újságoknak, mint a Gyelo Naroda. Itt mindenki tudja, hogy az eszerek és mensevikek azért távoztak el, mert kisebbségben maradtak. A petrográdi helyőrség tudja ezt. Tudja, hogy mi koalíciós szovjet kormányt akartunk alakítani. Mi a szovjetből senkit sem zártunk ki. Ha ők nem akartak közösen dolgozni, annál rosszabb rájuk nézve. A katona- és parasztttömegek nem fogják követni a mensevikeket és eszereket. Nem kételkedem abban, hogy bármelyik munkás- és katonagyűlésen a részvevők kilenctizedrésze mellettünk foglal állást.

Kerenszkij kísérlete ugyanolyan szánalmas kaland, mint Kornyilov kísérlete. A helyzet azonban most nehéz. Erélyes rendszabályokra van szükség a közellátás rendezése, a háború szülte nyomor megszüntetése érdekében. Nem várhatunk és egyetlen napig sem tűrhetjük Kerenszkij felkelését. Ha a kornyilovisták újabb támadást szerveznek, úgy fogunk nekik válaszolni, mint ahogy ma a hadapródiskolások felkelésére válaszoltunk. A hadapródiskolások magukra vessenek. Mi majdnem vérontás nélkül vettük kezünkbe a hatalmat. Ha voltak áldozatok, csak a mi részünkről voltak. Az egész nép éppen azt a politikát kívánta, amelyet az új kormány folytat. Az új kormány ezt a politikát nem a bolsevikoktól vette át, hanem a fronton harcoló katonáktól, a falvak parasztjaitól és a városok munkásaitól.

A munkásellenőrzésről szóló dekrétumnak a napokban kell megjelennie. Ismétlem: a politikai helyzet lényege most a katonai helyzet. Nem tűrhetjük, hogy Kerenszkij győzzön: akkor nem lesz sem béke, sem föld, sem szabadság. Nem kételkedem abban, hogy a petrográdi katonák és munkások, akik csak az imént győzelmes felkelést hajtottak végre, el tudják nyomni a kornyilovistákat. Voltak fogyatékosságaink. Ezt ne is tagadjuk. Emiatt vesztettünk egyet-mást. De ezeket a fogyatékosságokat ki lehet küszöbölni. Egyetlen órát, egyetlen pillanatot sem vesztegetve, hozzá kell látnunk soraink megszervezéséhez, vezérkart kell szerveznünk, ezt feltétlenül

még ma meg kell tennünk. Ha megszervezzük sorainkat, biztosítani tudjuk a győzelmet néhány napon belül, sőt lehet, hogy hamarabb is.

A munkás-, katona- és parasztküldöttek akaratából létrejött kormány nem tűri, hogy a kornyilovisták gúnyt űzzenek belőle.

A politika feladata és a katonai feladat a következő: vezérkart kell szerveznünk, összpontosítanunk kell az anyagi erőket, a katonákat el kell látnunk minden szükségessel; ezt, egyetlen órát, egyetlen pillanatot sem vesztegetve, meg kell tennünk, hogy továbbra is minden olyan győzedelmesen menjen, mint eddig.

2

BESZÉD A CSAPATTESTEK FELFEGYVERZÉSÉNEK KÉRDÉSÉRŐL

A nagy szervezetlenség ideje véget ért. A vezérkari főnök ki van nevezve. Erről közlemény fog megjelenni. Az ingadozások időszaka elmúlt. A katonai rend és a kapcsolatok hiányát igen erősen megéreztük. Most megállapítást nyert, hogy a csapattestekben nagy egység és lendület tapasztalható. Önöknek maguknak kell hozzálátniuk a dologhoz, maguknak kell ellenőrizniük minden cselekedetet, hogy megtörtént-e az, amire megbízást kaptak, kapcsolatot teremtettek-e a munkásszervezetekkel stb. A munkások ebben segítségükre lesznek. Hadd adjak önöknek egy tanácsot: az ellenőrző bizottság vagy az ezredek képviselői útján, senkire sem bízva rá magukat, ellenőrizni kell minden egyes jelentést, hogy teljesítették-e a parancsot, helyesek-e a készletekről szóló adatok. Lássanak hozzá a dologhoz maguk, ellenőrizzenek mindent maguk, vegyenek számba minden készletet, gondoljanak meg minden lépést — ez a siker legjobb biztosítéka.

3

FELSZÓLALÁS A VÁROSI REND FENNTARTÁSÁNAK KÉRDÉSÉBEN

Teljesen csatlakozom az elhangzott véleményhez: a város védelmére irányuló munka egy részét a munkásoknak kell magukra vállalni. Ebben az együttes munkában a katonák meg fogják tanítani a munkásokat a fegyverforgatásra. Feladatunk — amelyet egy pillanatra sem szabad szem elől téveszteniink — a nép általános felfegyverzése és az állandó hadsereg megszüntetése. Ha a munkáslakosságot bevonjuk, a munka könnyebben fog menni. Gyakorlatias az elvtársaknak az a javaslata, hogy mindennap össze kell jönni. Igaz az, hogy az orosz forradalom sok olyat mutat fel, ami új, ami eddig egyetlen forradalomban sem volt tapasztalható. Olyan szerv, mint a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje, még nem volt. Szorosan egybe kell forrni a munkásokkal, ők megadják önöknek mindazt, amivel a burzsoázia eddig rosszul látta el önöket. Minden csapattestnek, nem várva utasításokat felülről, gondoskodnia kell a munkások szervezetével együtt arról, hogy e háború, az önök háborúja számára minden szükséges rendelkezésre álljon. Már ma éjjel önállóan neki kell gyürkőzni ennek a feladatnak. Ne várjanak utasításokat a vezérkartól, hanem maga a csapattest tegyen javaslatokat. Olyan eszköz áll rendelkezésükre, amilyen sohasem volt a burzsoázia kezében; a burzsoázia kezében csak egy eszköz van: vásárolni, önök viszont közvetlen kapcsolatot teremthetnek magukkal a munkásokkal, akik mindezt előállítják.

Pravda 174. sz.
1917. november 13. (október 31.)

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK SZIKRATÁVIRATA

1917. OKTÓBER 30. (NOVEMBER 12.)

Mindenkihez! Mindenkihez!

A Szovjetek Összoroszországi Kongresszusa új kormányt, szovjet kormányt jelölt ki. A Kerenszkij-kormány meg van döntve és le van tartóztatva, Kerenszkij megszökött. Minden intézmény a szovjet kormány kezében van. Október 29-én a hadapródiskolások, akiket október 25-én becsületszóra szabadon engedtek, felkelést kezdtek. A felkelést még aznap elnyomták. Kerenszkij és Szavinkov a hadapródiskolásokkal és a kozákok egy részével megtévesztés útján Carszkoje Szelóig jutott. A szovjet kormány erőket mozgósított a Petrográd ellen indított újabb kornyilovista támadás visszaverésére. A flottát, élén a „Köztársaság" páncéloshajóval, a fővárosba vezényelte. A hadapródiskolások és Kerenszkij kozákjai ingadoznak. Kerenszkij táborából foglyok érkeznek hozzánk és azt mondják, hogy a kozákokat félrevezették, és ha megértik, miről van szó, nem fognak lőni. A szovjet kormány minden intézkedést megtesz, hogy megelőzze a vérontást. Ha a vérontást nem sikerül elkerülni, ha Kerenszkij osztagai mégis tüzet nyitnak, a szovjet kormány nem fog visszariadni attól, hogy a legkíméletlenebb rendszabályokkal nyomja el az új kerenszkijista—kornyilovista támadást.

Tudomásulvétel céljából közöljük, hogy a szovjetkongresszus, amelynek részvevői már elutaztak, két fontos dekré-

tumot fogadott el: 1. arról, hogy minden földesúri föld azonnal a parasztbizottságok kezébe megy át és 2. a demokratikus béke felajánlásáról.

Vlagyimir Uljanov (Lenin)
a szovjet kormány elnöke

Izvesztyija CIK 212. sz.
1917. október 31.

Lenin Művei, 26. kötet.

A KORMÁNY BESZÉLGETÉSE A FŐHADISZÁLLÁSSAL KÖZVETLEN VONALON

1917. NOVEMBER 9. (22.)

— A legfelső főparancsnok van a készüléknél?

— Gyityerihsz.

— Legyen szíves, kéresse az ideiglenes legfelső főparancsnokot. Ha Duhonyin tábornok nem tölti be ezt a tisztséget, szíveskedjék kéretni azt az egyént, aki jelenleg helyettesíti. Tudomásunk szerint Duhonyin tábornok még nem mondott le tisztségéről.

A főhadiszállás válaszol: — Duhonyin tábornok, ideiglenes legfelső főparancsnok éjjel egy óráig várt önökre, most alszik. A készülék nem működött, azután pedig a főhadiszállás vette igénybe a főszállásmester vonalával.

— Ha teheti, mondja meg: megkapták-e a Népbiztosok Tanácsának 4 órakor elküldött szikratáviratát, és mit tettek annak érdekében, hogy végrehajtsák a Népbiztosok Tanácsának utasítását?

A főhadiszállás válaszol: — Kaptunk táviratot egy állami fontosságú ügyben, szám és keltezés nélkül, miért is Duhonyin tábornok kérdéssel fordult Manyikovszkij tábornokhoz, hogy megvannak-e a szükséges biztosítékok a távirat hitelessége tekintetében.

— Mit válaszolt erre a kérdésre Manyikovszkij, hány órakor küldték el ezt a kérdést és milyen úton: szikratávíró, telefon vagy távíró útján?

A főhadiszállás válaszol: — Választ még nem kaptunk és egy órával ezelőtt küldött kérésünkben megsürgettük a választ.

— Kérem, mondja meg pontosan: hány órakor és milyen úton küldték el az első megkeresést? Nem lehet kissé gyorsabban?

A főhadiszállás válaszol: — A táviratot készüléken és szikratávíró útján küldtük el Manyikovszkij tábornoknak, hogy hány órakor, azt azonnal megmondják.
— A táviratot 19 óra 50 perckor továbbították.

— Miért nem küldték el ezt a megkeresést egyidejűleg nekem, mint hadügyi népbiztosnak, hiszen a legfelső főparancsnoknak a velem folytatott személyes beszélgetésből tudomása volt arról, hogy Manyikovszkij tábornok hatáskörébe csupán az utánpótlás és az élelmezés technikai munkájának folyamatos biztosítása tartozik, míg a hadügyminisztérium tevékenységének politikai vezetése és az ezért való felelősség rám hárul.

A főhadiszállás válaszol: — Ezzel kapcsolatban semmit sem tudok válaszolni.

— Mi kategórikusan kijelentjük, hogy a késedelmeskedésért egy ennyire fontos államügyben teljes egészében Duhonyin tábornokot tesszük felelőssé és feltétlenül követeljük: először, küldjenek ki haladéktalanul parlamentereket, és másodszor, Duhonyin tábornok jelentkezzen személyesen a készüléknél holnap reggel pontosan 11 órakor. Ha a késedelmeskedés éhségre, felfordulásra vagy veréségre, vagy pedig anarchikus zendülésekre vezet, ezért a felelősség önöket terheli, amit közölni fogok a katonákkal.

A főhadiszállás válaszol: — Ezt jelenteni fogom Duhonyin tábornoknak.

— Mikor fogja jelenteni? — Azonnal? — Akkor várjuk Duhonyint.

A főhadiszállás válaszol: — Azonnal felkeltem.

— A készüléknél Duhonyin tábornok, ideiglenes legfelső főparancsnok.

— A készüléknél népbiztosok, várjuk a válaszát.

— Miután a nekem imént ideadott szalagból, amely a főszállásmesternek önökkel folytatott beszélgetését tartalmazza, meggyőződtem arról, hogy önök a táviratot előbb küldték el nekem, még mielőtt a népbiztosok — Uljanov Lenin, Trockij és Krilenko — aláírásával ellátott távirat lényegére vonatkozóan határozatot hoztak volna, feltétlenül szükségem van a következő ténybeli felvilágosításokra: 1. kapott-e a Népbiztosok Tanácsa valamilyen választ, amikor a békéről szóló dekrétummal a hadviselő államokhoz fordult? 2. mi volt az elgondolásuk, hogyan járjunk el a frontunk keretébe tartozó román hadsereggel? 3. mi az elgondolásuk, külön fegyverszünetről kell-e tárgyalásokat kezdeni, és kivel, csak a németekkel, vagy a törökökkel is, vagy pedig általános fegyverszünetről fogunk tárgyalásokat folytatni?

— Az önnek küldött távirat szövege egészen pontos és világos, arról van benne szó, hogy haladéktalanul meg kell kezdeni a fegyverszüneti tárgyalásokat minden hadviselő állammal, és mi, ugyanakkor, amikor határozottan kijelentjük, hogy nincs joga semmi néven nevezendő előzetes kérdésekkel halogatni ezt az állami fontosságú ügyet, ragaszkodunk ahhoz, hogy tüstént küldjön ki parlamentereket és tájékoztasson minket óránként a tárgyalások menetéről.

A főhadiszállás válaszol: — Az én kérdéseim tisztán technikai jellegűek, amelyek megoldása nélkül lehetetlen tárgyalásokat folytatni.

— Önnek meg kell értenie, hogy a tárgyalások során sok technikai, helyesebben részletkérdés merül fel, amelyekre olyan sorrendben fogunk önnek válaszolni, ahogy ezek a kérdések felmerülnek, illetőleg, ahogy ezeket a kérdéseket az ellenség felveti; ezért ismételten és ultimátumszerűen követeljük, hogy haladéktalanul és fenntartás nélkül kezdjen hivatalos formában fegyverszüneti tárgyalásokat, mégpedig minden hadviselő országgal, mind a szövetségesekkel, mind pedig

azokkal, amelyek ellenségeskedést folytatnak ellenünk. Szíveskedjék pontos választ adni.

— Én csak annyit tudok megérteni, hogy a közvetlen tárgyalások a hatalmakkal az önök számára lehetetlenek. Annál kevésbé lehetségesek számomra az önök nevében. Csak a hadsereg és az ország által támogatott központi kormányhatalomnak lehet elég súlya és jelentősége az ellenfelek szemében ahhoz, hogy ezeknek a tárgyalásoknak az eredmények eléréséhez szükséges tekintélyt biztosítsunk. Nekem is az a véleményem, hogy Oroszországnak érdeke az általános béke mielőbbi megkötése.

— Szóval ön határozottan visszautasítja, hogy pontos választ adjon nekünk, és végrehajtsa azt az utasítást, amit önnek adtunk?

— A pontos választ azokra az okokra vonatkozóan, amelyek folytán lehetetlen számomra a táviratukban foglaltak végrehajtása, megadtam, és még egyszer ismétlem, hogy az Oroszország számára szükséges békét csak egy központi kormány valósíthatja meg. *Duhonyin.*

— Az Oroszországi Köztársaság kormánya nevében, a Népbiztosok Tanácsának megbízásából, felmentjük önt az ön által betöltött tisztség alól, mert nem hajtotta végre a kormány utasításait, és mert magatartásával hallatlan bajokat zúdít valamennyi ország dolgozó tömegeire, különösen pedig hadseregére. A háborús idő törvényei szerinti felelősség terhe alatt utasítjuk önt az ügyek vezetésének további ellátására mindaddig, amíg meg nem érkezik a főhadiszállásra az új főparancsnok, vagy az a személy, akit ő felhatalmaz arra, hogy átvegye öntől az ügyeket. Főparancsnokká Krilenko zászlóst nevezzük ki.

Lenin, Sztálin, Krilenko

Izvesztyija CIK 221. sz.
1917. november 10.

SZIKRATÁVIRAT MINDENKIHEZ

MINDEN EZRED-, HADOSZTÁLY-, HADTEST-, HADSEREG- ÉS MÁS BIZOTTSÁGNAK,
A FORRADALMI HADSEREG MINDEN KATONÁJÁNAK
ÉS A FORRADALMI HAJÓHAD MINDEN MATRÓZÁNAK

A Népbiztosok Tanácsa november 7-én éjjel szikratáviratot küldött Duhonyin főparancsnoknak, amelyben utasította, hogy haladéktalanul és hivatalos formában ajánljon fegyverszünetet valamennyi hadviselő országnak, mind a szövetségeseknek, mind pedig azoknak, amelyek ellenséges műveleteket folytatnak ellenünk.

Ezt a szikratáviratot a főhadiszállás november 8-án reggel 5 óra 5 perckor kapta meg. Duhonyint utasítottuk, hogy állandóan számoljon be a Népbiztosok Tanácsának a tárgyalások menetéről és csak a Népbiztosok Tanácsának jóváhagyása után írja alá a fegyverszüneti egyezményt. Egyidejűleg fegyverszünet kötésére irányuló javaslatot adtunk át hivatalosan a szövetséges országok valamennyi petrográdi teljhatalmú képviselőjének.

A Népbiztosok Tanácsa, miután november 8-án estig nem kapott választ Duhonyintól, felhatalmazta Lenint, Sztálint és Krilenkót, hogy tudja meg Duhonyintól közvetlen vonalon a késedelmeskedés okait.

A beszélgetés november 9-én hajnali 2—½5 óra között folyt le. Duhonyin számos kísérletet tett arra, hogy kitérjen magatartásának megmagyarázása és az elől, hogy pontos választ adjon a kormány utasítására, de amikor határozottan utasítottuk Duhonyint, hogy kezdjen haladéktalanul hivatalos formában tárgyalásokat a fegyverszünetről, válaszában

megtagadta az engedelmeskedést. Ekkor az Oroszországi Köztársaság kormánya nevében és a Népbiztosok Tanácsának megbízásából kijelentettük Duhonyinnak, hogy felmentjük viselt tisztsége alól, mert nem tesz eleget a kormány utasításainak, és mert magatartásával hallatlan bajokat zúdít valamennyi ország dolgozó tömegeire, különösen pedig hadseregére. Egyúttal utasítottuk Duhonyint, hogy lássa el továbbra is az ügyek vezetését mindaddig, amíg meg nem érkezik az új főparancsnok, vagy az a személy, akit az felhatalmaz arra, hogy átvegye az ügyeket Duhonyintól. Új főparancsnokká Krilenko zászlóst neveztük ki.

Katonák! A béke ügye a ti kezetekben van. Ne engedjétek, hogy az ellenforradalmi tábornokok meghiúsítsák a béke nagy ügyét, vegyétek őket körül őrséggel, hogy elkerüljétek a forradalmi hadsereghez nem méltó önbíráskodást és ezzel megakadályozzátok, hogy a tábornokok kivonják magukat a rájuk váró törvényszéki tárgyalás alól. Őrizzétek meg a legszigorúbb forradalmi és katonai rendet.

Válasszanak az állásokban levő ezredek azonnal megbízottakat abból a célból, hogy hivatalos formában fegyverszüneti tárgyalásokat kezdjenek az ellenséggel.

A Népbiztosok Tanácsa feljogosít titeket erre.

A tárgyalások minden egyes lépéséről tájékoztassatok minket akármilyen úton-módon. A végleges fegyverszüneti szerződést csak a Népbiztosok Tanácsának van joga aláírni.

Katonák! A béke ügye a ti kezetekben van! Éberség, kitartás, erély, és a béke ügye győzni fog!

Az Oroszországi Köztársaság kormánya nevében

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

N. Krilenko
hadügyi népbiztos és legfelső főparancsnok

A megírás ideje: 1917. november 9. (22.)
Megjelent 1917. november 10-én, az Izvesztyija CIK 221. számában.

Lenin Művei, 26. kötet.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1917. NOVEMBER 10-I (23-I) ÜLÉSE

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

1

BESZÁMOLÓ A DUHONYINNAL FOLYTATOTT TÁRGYALÁSOKRÓL

Duhonyinnal folytatott tárgyalásunk teljes szövege megjelent nyomtatásban és én rövid bejelentésekre szorítkozhatok. Előttünk világos volt, hogy a nép akaratának ellenfelével és a forradalom ellenségével van dolgunk. Duhonyin különféle kifogásokat tett és különféle kibúvókkal állt elő, hogy elhúzza a dolgot. Kételkedtek táviratunk hitelességében, és hitelessége tárgyában nem Krilenkóhoz, hanem Manyikovszkij tábornokhoz fordultak megkereséssel. Ily módon a tábornokok legalább egy napot loptak el egy olyan fontos és égető kérdésben, mint a béke kérdése. Duhonyin tábornok csak akkor jelent meg a készüléknél, amikor kijelentettük, hogy a katonákhoz fordulunk. Kijelentettük Duhonyinnak, hogy tőle azt, és csakis azt követeljük, hogy kezdjen haladéktalanul fegyverszüneti tárgyalásokat. Nem jogosítottuk fel Duhonyint a fegyverszünet megkötésére. Nemcsak a fegyverszünet megkötésének kérdése nem tartozik Duhonyin hatáskörébe, de a fegyverszüneti tárgyalások folytatása ügyében tett minden lépésének is a népbiztosok ellenőrzése alatt kellett állania. A burzsoá sajtó szemünkre veti, hogy külön fegyverszünetet ajánlunk fel és hogy nem vagyunk tekintettel a román hadsereg érdekeire. Ez merő hazugság. Mi azt javasoljuk, hogy haladéktalanul meg kell kezdeni a béketárgyalásokat és fegyverszünetet kell kötni kivétel nélkül minden országgal. Tudomásunk van arról, hogy szikratáviratainkeljutnak Európába. Így például, Kerensz-

kijen aratott győzelmünkről küldött szikratáviratunkat* az osztrák szikratávíró felvette és közölte. A németek viszont ellenhullámokat bocsátottak ki, hogy feltartóztassák. Megvan a lehetőségünk arra, hogy szikratávíró útján érintkezésbe lépjünk Párizzsal, s amikor a békeszerződés meglesz, módunkban áll majd közölni a francia néppel, hogy alá lehet írni, és hogy a francia néptől függ a fegyverszünet megkötése két órán belül. Meglátjuk, mit szól akkor Clemenceau. Pártunk sohasem tett olyan kijelentést, hogy azonnali békét adhat. Azt mondta, hogy azonnal felajánlja a békét és nyilvánosságra hozza a titkos szerződéseket. És ez meg is történt — kezdődik a harc a békéért. Ez a harc nehéz és szívós lesz. A nemzetközi imperializmus minden erejét mozgósítja ellenünk, de bármilyen nagyok is a nemzetközi imperializmus erői, mi igen kedvező esélyekkel rendelkezünk; ebben a békéért folytatott forradalmi harcban, a békéért folytatott harccal egybekapcsoljuk a forradalmi lövészárok-barátkozást. A burzsoázia azt szeretné, ha valóra válna az imperialista kormányok megegyezése ellenünk.

2

ZÁRSZÓ

Csudnovszkij elvtárs itt azt mondta, hogy „megengedte magának" a népbiztosok működésének éles bírálatát. Itt nem lehet arról szó, hogy valaki megengedheti vagy nem engedheti meg magának az éles bírálatot, ez a bírálat a forradalmár kötelessége, és a népbiztosok nem tartják magukat csalhatatlanoknak.

Csudnovszkij elvtárs azt mondta, hogy a gyalázatos béke elfogadhatatlan számunkra, de egyetlen olyan szót, egyetlen olyan tényt sem tudott felhozni, amelyet úgy lehetne értelmezni, hogy ez a béke elfogadhatatlan számunkra. Mi azt mondtuk: a békét csak a Népbiztosok Tanácsa írhatja alá.

* Lásd ebben a kötetben 299—300. old. — *Szerk.*

Amikor mi Duhonyinnal tárgyalásokba bocsátkoztunk, tudtuk, hogy ellenséggel kezdünk tárgyalni, márpedig, amikor valakinek ellenséggel van dolga, nem szabad a cselekvést halogatnia. Azt, hogy mi lesz az eredménye a tárgyalásoknak, nem tudtuk. De el voltunk szánva. Azon nyomban határozni kellett, ott a távírókészüléknél. Az engedetlen tábornokkal szemben azonnali rendszabályokhoz kellett nyúlni. Nem hívhattuk a közvetlen vonalhoz a Központi Végrehajtó Bizottságot; itt nem forog fenn a Központi Végrehajtó Bizottság előjogainak semmiféle megsértése. Háborúban nem szokás megvárni a kimenetelt, márpedig ez háború volt az ellenforradalmi tábornoki kar ellen, és mi azonnal a katonákhoz fordultunk a tábornoki karral szemben. Elmozdítottuk Duhonyint, de mi nem vagyunk formalisták és bürokraták, és tudjuk, hogy az elmozdítás egymagában kevés. Ő ellenünk jön, mi pedig a katonatömegekhez folyamodunk vele szemben. Feljogosítjuk a katonatömegeket, hogy kezdjenek fegyverszüneti tárgyalásokat. De nem kötjük meg a fegyverszünetet. A katonákat figyelmeztettük: ügyeljenek az ellenforradalmi tábornokokra.* Azon a véleményen vagyok, hogy bármelyik ezred eléggé meg van szervezve ahhoz, hogy fenntartsa a szükséges forradalmi rendet. Ha azt a pillanatot, amikor a katonák a fegyverszüneti tárgyalásokra mennek, árulásra fogják kihasználni, ha a lövészárok-barátkozás idején támadást intéznek, a katonáknak az a kötelességük, hogy formaság nélkül azonnal főbelőjék az árulókat.

Azt mondani, hogy mi most meggyengítettük a frontunkat, arra az esetre, ha a németek támadásba mennének át — hallatlan dolog. Amíg Duhonyint nem lepleztük le és nem mozdítottuk el, a hadseregben nem élt az a meggyőződés, hogy nemzetközi békepolitikát folytat. Most él benne ez a meggyőződés: Duhonyin ellen csak úgy lehet harcolni, ha a katonatömegek szervező és kezdeményező készségéhez fordulunk. A békét nem lehet megkötni csak felülről. A békére alulról kell törekedni. Mi egy cseppet sem bízunk a német tábornoki

* Lásd ebben a kötetben 299—300. old. — *Szerk.*

karban, de bízunk a német népben. A katonák aktív részvétele nélkül a főparancsnokok által megkötött béke — nem tartós. Én nem azért vagyok Kamenyev javaslata ellen, mert elvileg ellene vagyok, hanem azért, mert az, amit Kamenyev javasol, nem elég, ez túlságosan gyenge dolog. Semmi kifogásom a bizottság ellen, de azt indítványozom, hogy ne határozzuk meg előre a munkakörét; ellene vagyok a gyenge rendszabályoknak és azt javasolom, hogy ne kössék meg ebben a tekintetben a kezünket.

Pravda, 188. sz.
1917. november 26. (13.)

Lenin Művei, 26. kötet.

BESZÉD A HAJÓHAD I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN 1917. NOVEMBER 22-ÉN (DECEMBER 5-ÉN)[105]

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

(Részlet)

— Áttérek a háború kérdésére. A háború ellen, amelyet a rablóknak a zsákmányon való összekapása idézett elő, elszánt harcot kezdtünk. Minden párt beszélt eddig erről a harcról, de nem jutottak tovább szavaknál és képmutatásnál. Most a harc a békéért megkezdődött. Ez a harc nehéz. Aki azt hitte, hogy könnyen hozzá lehet jutni a békéhez, hogy csak enyhe célzást kell tenni a békére és a burzsoázia tálcán hozza nekünk, az nagyon naiv ember. Aki ezt a nézetet tulajdonította a bolsevikoknak, az megtévesztette az embereket. A kapitalisták élethalálharcban csaptak össze, hogy felosszák a zsákmányt. Világos: a háborúval végezni annyit jelent, mint legyőzni a tőkét, és a szovjethatalom ebben az értelemben kezdte meg a harcot. Mi nyilvánosságra hoztuk, és ezentúl is nyilvánosságra fogjuk hozni a titkos szerződéseket. Semmiféle dühkitörés és semmiféle rágalom nem tartóztat fel minket ezen az úton. A burzsoá urak azért dühöngenek, mert a nép látja, hogy miért kergették vágóhídra. A burzsoá urak egy újabb háború kilátásával ijesztgetik az országot, amely háborúban Oroszország elszigeteltnek bizonyulna. De minket nem riaszt vissza az a veszett gyűlölet, amellyel a burzsoázia viseltet velünk szemben, a mi békemozgalmunkkal szemben. Próbálja csak meg egymás ellen vinni a népeket egy negyedik háborús évben! Ez nem fog neki sikerülni. Nemcsak nálunk, de minden hadviselő országban érlelődik a harc az ország imperialista

kormánya ellen. Még Németországban is, amelyet az imperialisták évtizedeken át igyekeztek katonai táborrá átváltoztatni, ahol az egész kormányapparátus arra van beállítva, hogy a nép felháborodásának akár a legkisebb megnyilvánulását mindjárt csírájában elfojtsák, még ott is nyílt felkelésre került sor a hajóhadban. Hogy ennek a felkelésnek egész jelentőségét megérthessük, tudnunk kell, milyen hallatlanul nagy Németországban a rendőri önkény. De a forradalmat nem lehet megrendelni; a forradalom annak a következménye, hogy a néptömegek felháborodása kirobban. Az olyan szánalmas és félkegyelmű emberek bandájával, mint Romanov és Raszputyin, könnyen el lehetett bánni, ezzel szemben felmérhetetlenül nehezebb harcolni a német koronás és koronázatlan imperialisták szervezett és erős klikkje ellen. De lehet és kell is szoros együttműködésben munkálkodni valamennyi ország dolgozóinak forradalmi osztályával. És erre az útra lépett a szovjet kormány, amikor nyilvánosságra hozta a titkos szerződéseket és kimutatta, hogy valamennyi ország vezetői — rablók. Ez nem a szavak, hanem a tettek propagandája. (Viharos taps.)

A szónok befejezésül a béketárgyalások kérdésével foglalkozott és a következőket mondta:

Amikor a németek arra a követelésünkre, hogy ne dobjanak át csapatokat a nyugati és az olasz frontra, kitérő választ adtak, mi félbeszakítottuk a tárgyalásokat, és csak bizonyos idő elmúltával kezdjük meg újra. És amikor mi ezt nyíltan közöljük az egész világgal, egyetlen német munkás sem lesz, aki ne tudná, hogy a béketárgyalások nem a mi hibánkból szakadtak meg. Ha viszont az az eset forogna fenn, hogy a német munkásosztály rabló imperialista kormányával tartana, és mi a háború folytatására kényszerülnénk, akkor az orosz nép, amely zúgolódás nélkül ontotta vérét, teljesítette az őt elnyomó kormány akaratát, anélkül, hogy tudta volna miért, milyen célok érdekében, akkor egészen kétségtelenül, tízszeres energiával, tízszeres hősiességgel vonulna harcba, hiszen a harc a szocializmusért folyna, a szabadságért, amelyet meg kell védeni a nemzetközi burzsoázia szuronyaival szemben.

De mi hiszünk a dolgozó tömegek nemzetközi szolidaritásában, amelyek a szocializmusért folytatott harc útján leküzdenek minden akadályt és minden gátat. (Viharos taps.)

Izvesztyija CIK 235. sz.
1917. november 25.

Lenin Művei, 26. kötet.

KENYÉRÉRT ÉS BÉKÉÉRT

Ebben a hónapban valamennyi más politikai kérdés előtt két kérdés lépett az előtérbe: a kenyérkérdés és a béke kérdése!

Az imperialista háború, Anglia és Németország legnagyobb és leggazdagabb bankcégeinek háborúja, az a háború, amely a zsákmány felosztásáért, a kis és gyenge népek kifosztásáért folyik, ez a szörnyű, ez a bűnös háború, amely minden országot tönkretett és minden népet kimerített — ez a háború választ elé állítja az emberiséget: vagy feláldozni az egész kultúrát, vagy pedig forradalmi úton lerázni a tőkés igát, megszüntetni a burzsoázia uralmát és kivívni a szocialista társadalmat és a tartós békét.

Ha nem győz a szocializmus, a kapitalista államok közötti béke csak fegyverszünetet, megszakítást fog jelenteni, felkészülést egy újabb népmészárlásra. Béke és kenyér — ezek a munkások és kizsákmányoltak fő követelései. A háború ezeket a követeléseket a lehető legnagyobb mértékben kiélezte. A háború éhínségbe döntötte a legcivilizáltabb, a legfejlettebb kultúrával rendelkező országokat. Másrészt azonban a háború, mint hatalmas történeti folyamat, hallatlanul meggyorsította a társadalmi fejlődést. Az imperializmussá, azaz monopolkapitalizmussá fejlődött kapitalizmus a háború hatására állammonopolista kapitalizmussá vált. Most elértük a világgazdaság fejlődésének ezt a fokát, és ez a szocializmus közvetlen küszöbe.

Ezért az Oroszországban kitört szocialista forradalom csupán a szocialista világforradalom kezdete. Béke és kenyér, a burzsoázia megdöntése, forradalmi eszközök a háború-ütötte sebek begyógyítására, a szocializmus teljes győzelme — ezek a harc céljai.

Petrográd, 1917. december 14.

Először németül, 1918 májusában, a Jugend-Internationale 11. számában jelent meg. Aláírás: W. Lenin. Orosz nyelven először 1927-ben, a Zapiszki Instituta Lenina című könyv II. kötetében jelent meg.

Lenin Művei, 26. kötet.

BESZÉD A SZOCIALISTA HADSEREG ELSŐ MENETALAKULATAINAK BÚCSÚZTATÁSA ALKALMÁBÓL, 1918. JANUÁR 1-ÉN (14-ÉN)[106]

RÖVID ÚJSÁGTUDÓSÍTÁS

Elvtársak, üdvözlöm a ti személyetekben az orosz proletariátusnak azt az eltökéltségét, hogy harcolni fog az orosz forradalom diadaláért, az orosz forradalom fennkölt jelszavainak diadalmaskodásáért nemcsak a mi földünkön, hanem az egész világ népeinek soraiban is. Üdvözlöm a ti személyetekben a szocialista hadseregnek azokat az első hős önkénteseit, akik meg fogják teremteni az erős forradalmi hadsereget. Ennek a hadseregnek a hivatása, hogy megoltalmazza a forradalom vívmányait, népi hatalmunkat, a Katona-, Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, az egész új, igazán demokratikus rendet a nép valamennyi ellenségével szemben, akik most minden eszközt igénybe vesznek, hogy megássák a forradalom sírját. Ezek az ellenségek — az egész világ kapitalistái, akik most hadjáratot szerveznek az orosz forradalom ellen, amely minden dolgozónak meghozza a felszabadulást. Meg kell mutatnunk, hogy olyan erő vagyunk, amely le tud győzni a világforradalom útjában álló minden akadályt. Azok az elvtársak, akik a lövészárkokba indulnak, támogassák a gyengéket, erősítsék az ingadozókat és lelkesítsék személyes példamutatásukkal a fáradtakat. Már ébredeznek a népek, már hallják forradalmunk lelkes hívó szavát, és rövidesen nem leszünk egyedül, hadseregünkbe özönleni fognak más országok proletárerői.

(Lenin elvtárs szavait éljenzés és sokáig nem szűnő taps követte... A szocialista hadsereg önkéntesei az „Internacionálét" énekelve, az autóig kísérték Lenin elvtársat.)

Pravda, 3. sz. (esti kiadás), 1918. január 17. (4.)

Lenin Művei, 26. kötet.

EGY SZERENCSÉTLEN BÉKE KÉRDÉSÉNEK TÖRTÉNETÉHEZ

Most nem időszerű történelemmel foglalkozni, mondhatják talán egyesek. Igen, ha egy bizonyos kérdésben a múlt és a jelen nem kapcsolódik egybe elválaszthatatlanul, közvetlenül, gyakorlatilag, akkor megengedhető az ilyesfajta állítás. De a szerencsétlen, igen-igen súlyos béke kérdése olyan égetően sürgős kérdés, hogy foglalkoznunk kell megvilágításával. És ezért teszem közzé azokat a téziseket, amelyeket ebben a kérdésben 1918. január 8-án, pártunk mintegy 60 tekintélyes petrográdi funkcionáriusának összejövetelén olvastam fel.

Íme ezek a tézisek:

1918. I. 7.

TÉZISEK AZ ANNEXIOS KÜLÖNBÉKE AZONNALI MEGKÖTÉSÉNEK KÉRDÉSÉRŐL[107]

1. Az orosz forradalom helyzete a jelen pillanatban olyan, hogy szinte valamennyi munkás és a parasztok óriási többsége kétségkívül híve a szovjethatalomnak és az általa megkezdett szocialista forradalomnak. Oroszországban a szocialista forradalom sikere ennyiben biztosítva van.

2. Ugyanakkor a polgárháború, melyet a vagyonos osztályok veszett ellenállása idézett fel, azoké az osztályoké, amelyek kitűnően megértették, hogy a föld és a termelési esz-

közök magántulajdonának megtartásáért folytatott végső és döntő harc előtt állnak — még nem érte el tetőpontját. A szovjethatalom győzelme ebben a háborúban biztosítva van, de okvetlenül elmúlik még bizonyos idő, elkerülhetetlenül nem csekély erőfeszítésre lesz szükség, elkerülhetetlen a minden háborúval, különösképpen pedig a polgárháborúval együttjáró éles gazdasági bomlás és zűrzavar bizonyos időszaka, amíg a burzsoázia ellenállása le lesz verve.

3. Azonkívül ez az ellenállás kevésbé aktív és nem katonai formáiban, amilyenek például: a szabotálás, csavargók felbérelése, a szocialisták soraiba ezek ügyének meghiúsítása céljából befurakodott burzsoá ügynökök pénzelése stb. — ez az ellenállás oly szívósnak és oly különböző formák felvételére alkalmasnak bizonyult, hogy az ellene vívott harc elkerülhetetlenül elhúzódik még egy ideig, és legfőbb formáiban aligha fejeződik be előbb, mint néhány hónap múlva. Márpedig a burzsoáziának és híveinek e passzív és álcázott ellenállása fölött aratott döntő győzelem nélkül a szocialista forradalom sikere lehetetlen.

4. Végül, Oroszországban a szocialista átalakítások szervezeti feladatai oly nagyok és nehezek, hogy megoldásukhoz — a szocialista proletariátus kispolgári útitársainak nagy száma és a szocialista proletariátus alacsony kultúrszínvonala mellett — szintén meglehetősen hosszú idő szükséges.

5. Mindezek a körülmények együttvéve olyanok, hogy azokból egész határozottan következik, hogy a szocializmus sikeréhez Oroszországban bizonyos időszak szükséges, legalább néhány hónap, amelynek folyamán a szocialista kormány kezének teljesen szabadnak kell lennie, hogy legyőzhesse a burzsoáziát először saját országában, és rendes kerékvágásba hozhassa a tömegek közt folytatott széleskörű és mélyreható szervező munkát.

6. Szovjethatalmunk nemzetközi feladatainak megállapításánál mindenkor az oroszországi szocialista forradalom helyzetét kell alapul vennünk, mivel a nemzetközi helyzet a háború negyedik évében úgy alakult, hogy a forradalom kitörésének és valamelyik európai imperialista kormány (kö-

zöttük a német kormány) megdöntésének valószínű időpontját egyáltalán nem lehet kiszámítani. Kétségtelen, hogy Európában be kell következnie a szocialista forradalomnak, és az be is fog következni. A szocializmus *végleges* győzelmébe helyezett minden reményünk ezen a bizonyosságon és ezen a tudományos előrelátáson alapszik. Ki kell fejleszteni és fokozni kell propagandista tevékenységünket általában, és a lövészárok-barátkozás megszervezését a fronton különösképpen. De hiba lenne, ha Oroszország szocialista kormányának taktikáját arra építenénk, hogy megpróbáljuk meghatározni, bekövetkezik-e az európai és főleg a német szocialista forradalom a következő félévben (illetve hasonló rövid határidőn belül) vagy nem. Mivel ezt semmiképpen sem lehet meghatározni, a valóságban minden ilyen kísérlet csak vak hazárdjátékra vezetne.

7. A bresztlitovszki béketárgyalások a jelenlegi pillanatban, 1918. január 7-én, világosan mutatják, hogy a német kormányban (amely pórázon vezeti a négyes szövetség többi kormányát) feltétlenül felülkerekedett a katonai párt, amely lényegében már átnyújtotta az ultimátumot Oroszországnak (mindennap várhatjuk, várnunk kell, hogy hivatalosan is elküldik). Ez az ultimátum a következő: vagy további háború, vagy annexiós béke, azaz béke olyan feltételekkel, hogy mi visszaadjuk az általunk elfoglalt valamennyi területet, a németek megtartanak *m i n d e n* általuk elfoglalt területet és (a hadifoglyok tartásköltségének leple alatt) hadisarcot vetnek ki ránk, mintegy 3 milliárd **rubelt** kitevő hadisarcot, amit néhány év alatt részletekben fizetnénk meg.

8. Oroszország szocialista kormányától halaszthatatlanul döntést követel az a kérdés, hogy elfogadja-e most ezt az annexiós békét, vagy pedig azonnal forradalmi háborút indít. Itt, a dolog lényegét tekintve, semmiféle közbeeső megoldás nem lehetséges. Lehetetlen bármiféle további haladékot kapnunk, mert a tárgyalások mesterséges elhúzására *m á r* minden lehetőt és lehetetlent megtettünk.

9. Ha az azonnali forradalmi háború mellett szóló érveket vizsgáljuk, mindenekelőtt azzal az érvvel találkozunk,

hogy a különbéke most objektíve a német imperialistákkal kötött egyezmény, „imperialista paktum" stb. lenne, és hogy ennek folytán az ilyen béke teljes szakítást jelentene a proletárnemzetköziség alapelveivel.

Ez az érv azonban nyilvánvalóan helytelen. A munkások, akik elvesztenek egy sztrájkot, és aláírják a munka újrafelvételének számukra kedvezőtlen, a kapitalisták számára kedvező feltételeit — nem árulják el a szocializmust. A szocializmust csak azok árulják el, akik cserében a munkások egy részének biztosított előnyökért, előnyöket biztosítanak a kapitalistáknak; csak az ilyen egyezmények megengedhetetlenek elvi szempontból.

A szocializmust az árulja el, aki a német imperializmus elleni háborút védelmi és igazságos háborúnak nevezi, a valóságban azonban az angol—francia imperialistáktól kap támogatást, és eltitkolja a nép elől a velük kötött titkos szerződéseket. Aki semmit sem titkolva el a nép elől, semmiféle titkos szerződést sem kötve az imperialistákkal, hajlandó aláírni a gyenge nemzet számára kedvezőtlen, az imperialisták egyik csoportja számára kedvező békefeltételeket, ha az adott pillanatban nincs ereje a háború folytatására, az a legkisebb árulást sem követi el a szocializmussal szemben.

10. Egy másik érv az azonnali háború mellett az, hogy ha békét kötünk, objektíve nézve, a német imperializmus ügynökei vagyunk, mert egyrészt felszabadítjuk csapatait a mi frontunkon, másrészt visszaadjuk neki a foglyok millióit stb. De ez az érv is nyilvánvalóan helytelen, mert a forradalmi háború a jelenlegi pillanatban objektíve az angol—francia imperializmus ügynökévé tenne bennünket, mert céljai eléréséhez segéderőt biztosítana számára. Az angolok nyíltan havi száz rubelt ajánlottak fel hadseregfőparancsnokunknak, Krilenkónak, minden katonáért, arra az esetre, ha folytatjuk a háborút. Még ha egyetlen kopeket sem fogadunk el az angoloktól és a franciáktól, objektíve akkor is segítünk nekik azzal, hogy lekötjük a német csapatok egy részét.

E tekintetben egyik esetben sem tépjük ki magunkat teljesen az egyik vagy a másik imperialista kötelékből, és

nyilvánvaló, hogy nem is téphetjük ki magunkat teljesen, amíg meg nem döntjük a világimperializmust. Ebből a helyes következtetés az, hogy amikor a szocialista kormány az egyik országban győzött, a kérdéseket nem abból a szempontból kell eldönteni, hogy ezt vagy azt az imperializmust részesítjük-e előnyben, hanem kizárólag abból a szempontból, hogy mi biztosítja a legjobb feltételeket a már megkezdődött szocialista forradalom fejlesztéséhez és megszilárdításához.

Más szóval: ne az az elv szabja most meg taktikánkat, hogy a két imperializmus közül most melyiknek a támogatása előnyösebb, hanem az az elv, hogy hogyan lehet jobban, alaposabban biztosítani a szocialista forradalom megszilárdulásának lehetőségét, vagy legalább azt, hogy tartani tudja magát *egy* országban, amíg más országok csatlakoznak hozzá.

11. Azt mondják, hogy a német szociáldemokraták közül azok, akik ellenzik a háborút, most „vereségpártiakká" váltak, és kérnek minket, hogy ne tegyünk engedményeket a német imperializmusnak. De mi a vereségpolitikát csak a *saját* imperialista burzsoázia irányában ismertük el, viszont az olyan győzelmet az idegen imperializmus fölött, amely csak egy „baráti" imperializmussal való formális vagy tényleges szövetségben érhető el, mindig elutasítottuk, mint elvileg megengedhetetlen és általában nem megfelelő módszert.

Ez az érv tehát csak az előbbi érv változata. Ha a német baloldali szociáldemokraták azt javasolnák nekünk, hogy *meghatározott* ideig húzzuk el a különbéke megkötését, és biztosítanák Németország forradalmi fellépését e határidőn belül, akkor a kérdésnek már értelme *lehetne* számunkra. A német baloldaliak azonban nemcsak hogy nem mondják ezt, hanem ellenkezőleg, kereken kijelentik: „Tartsatok ki, amíg csak tudtok, de döntsetek az *orosz* szocialista forradalom helyzete szempontjából, mert a német forradalomra vonatkozóan semmiféle határozott ígéretet nem lehet tenni."

12. Azt mondják, hogy mi számos pártnyilatkozatban határozottan „megígértük" a forradalmi háborút, és hogy a különbéke megkötésével megszegjük adott szavunkat.

Ez nem igaz. Mi azt mondottuk, hogy az imperializmus korszakában a szocialista kormánynak forradalmi háborút *kell „előkészítenie és indítania"*;*[108] ezt mi azért mondtuk, hogy harcoljunk az elvont pacifizmus ellen, az olyan elmélet ellen, amely teljes egészében elveti a „haza védelmét" az imperializmus korszakában, végül, hogy harcoljunk a katonák egy részének tisztán önző ösztönei ellen, de nem köteleztük magunkat arra, hogy megkezdjük a forradalmi háborút anélkül, hogy számításba vennők, mennyiben lehetséges azt folytatni ebben vagy abban az adott pillanatban.

Most is feltétlenül kötelességünk *előkészíteni* a forradalmi háborút. Ezt az ígéretünket teljesítjük, mint ahogyan általában minden olyan ígéretünket teljesítettük, amelyet azonnal teljesíteni lehetett: érvénytelenítettük a titkos szerződéseket, igazságos békét ajánlottunk fel valamennyi népnek, mindenképpen és többször is elhúztuk a béketárgyalásokat, hogy időt adjunk más népeknek a csatlakozásra.

De azt a kérdést, hogy lehet-e *most, azonnal* forradalmi háborút folytatni, úgy kell eldönteni, hogy csakis a forradalmi háború megvalósíthatóságának anyagi feltételeit és a már megkezdődött szocialista forradalom érdekeit vesszük tekintetbe.

13. Az azonnali forradalmi háború mellett szóló érvek értékelését összefoglalva, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy az ilyen politika talán megfelelne annak az emberi szükségletnek, hogy a szép, a hatásos, a ragyogó felé törjünk, de egyáltalán nem számolna az osztályerők és anyagi tényezők objektív viszonyaival, a már megkezdődött szocialista forradalom jelenlegi pillanatában.

14. Kétségtelen, hogy hadseregünk a jelenlegi pillanatban — és ez a legközelebbi hetekre (de valószínűleg a legközelebbi hónapokra is) vonatkozik — egyáltalán nincs abban a helyzetben, hogy sikeresen visszaverje a német támadást, először, a katonák többségének rendkívüli fáradtsága és kimerültsége, a rettenetes gazdasági bomlás okozta élelmiszerhiány, a

* Lásd Lenin Művei 21. köt., 411. old. — *Szerk.*

kimerültek leváltása stb. következtében; másodszor, a lóállomány teljes használhatatlansága következtében tüzérségünk elkerülhetetlenül pusztulásra van ítélve; harmadszor, annak következtében, hogy a Riga és Reval közötti tengerpart védelme teljesen lehetetlen, ami az ellenségnek a legbiztosabb esélyt nyújtja Livland még meg nem szállt részének elfoglalására, majd Észtország elfoglalására, és arra, hogy csapataink nagy részének hátába kerüljön, végül, Petrográd elfoglalására.

15. Teljesen kétségtelen továbbá az is, hogy hadseregünk paraszttöbbsége jelenleg feltétlenül az annexiós béke mellett foglalna állást, nem pedig az azonnali forradalmi háború mellett, mivel a hadsereg szocialista átszervezése, a Vörös Gárda osztagainak a hadsereg kötelékébe való beolvasztása stb. alighogy megkezdődött.

A hadsereg teljes demokratizálása mellett kalandorpolitika volna háborút viselni a katonák többségének akarata ellenére, ahhoz pedig, hogy valóban szilárd és eszmeileg felvértezett szocialista munkás-paraszt hadsereget teremtsünk, legalábbis hónapokra meg hónapokra van szükség.

16. Oroszországban a szegényparasztság képes támogatni a munkásosztály által vezetett szocialista forradalmat, de nem képes most azonnal komoly forradalmi háborút kezdeni. Végzetes hiba lenne, ha ezeket az objektív osztályerőviszonyokat a szóbanforgó kérdésben figyelmen kívül hagynók.

17. A forradalmi háborúval tehát jelenleg a következő a helyzet:

ha a német forradalom kitörne és győzne a legközelebbi három-négy hónapban, akkor az azonnali forradalmi háború taktikája talán nem sodorná pusztulásba szocialista forradalmunkat.

Ha azonban a német forradalom a legközelebbi hónapokban nem következik be, akkor a háború folytatása esetén az események menete elkerülhetetlenül úgy fog alakulni, hogy a hatalmas vereségek kényszeríteni fogják Oroszországot, hogy még hátrányosabb különbékét kössön, és ezt a békét nem szocialista, hanem valamilyen más kormány fogja meg-

kötni (például a burzsoá Rada és Csernovék blokkja vagy valami ehhez hasonló). Mert a paraszthadsereg, melyet a háború elviselhetetlenül kimerített, már az első vereségek után — valószínüleg nem is hónapok, hanem már néhány hét múlva — megdöntené a szocialista munkáskormányt.

18. Ilyen helyzetben teljesen megengedhetetlen taktika volna kockára tenni az Oroszországban már megkezdődött szocialista forradalom sorsát, csakis azért, mert hátha megkezdődik a legközelebbi, legrövidebb, hetekkel mérhető határidőn belül a német forradalom. Az ilyen taktika kalandorpolitika lenne. Nincs jogunk ilyen kockázatot vállalni.

19. A német forradalmat pedig egyáltalán nem nehezíti meg, objektív alapjait tekintve, ha különbékét kötünk. Valószínű, hogy egy időre a sovinizmus őrülete gyengíteni fogja, de Németország helyzete továbbra is végtelenül súlyos marad, a háború Anglia és Amerika ellen el fog húzódni, az agresszív imperializmus mindkét oldalon teljesen és véges-végig le van leplezve. Az Oroszországi Szocialista Szovjet Köztársaság példája élő példaképként fog állni a világ népei előtt és ennek a példaképnek propagandisztikus, forradalmasító hatása óriási lesz. Itt — burzsoá rend és két rablócsoport pőrére vetkőztetett hódító háborúja. Ott — a béke és a szovjetek szocialista köztársasága.

20. A különbéke megkötésével a *jelen pillanatban lehetséges* legnagyobb mértékben megszabadulunk mindkét egymással ellenségeskedő imperialista csoporttól, kihasználjuk ellenségeskedésüket és háborújukat — amely megnehezíti ellenünk való megegyezésüket —, kihasználjuk és bizonyos időre szabad kezünk lesz a szocialista forradalom folytatására és megszilárdítására. Oroszország átszervezése a proletárdiktatúra alapján, a bankok és a nagyipar államosítása alapján, a város és a kisparasztok falusi fogyasztási szövetkezetei között végbemenő természetbeni *termékcsere* mellett, gazdasági szempontból teljesen lehetséges, feltéve, hogy a békés munka néhány hónapra biztosítva lesz. Az ilyen átszervezés viszont legyőzhetetlenné teszi a szocializmust, mind Oroszországban, mind pedig az egész világon, s egyben tartós gazda-

sági alapot teremt egy hatalmas munkás-paraszt Vörös Hadsereg számára.

21. Valóban forradalmi háború volna a jelenlegi pillanatban a szocialista köztársaság háborúja a burzsoá országok ellen, ha ennek a háborúnak világosan kitűzött és a szocialista hadsereg részéről helyeselt célja más országok burzsoáziájának megdöntése lenne. *Nyilvánvaló* azonban, hogy ezt a célt a *jelenlegi* pillanatban még nem tűzhetjük magunk elé. Mi, objektíve, most Lengyelország, Litvánia és Kurland felszabadításáért harcolnánk. Egyetlen marxista sem tagadhatja azonban, hacsak nem szakít a marxizmus elveivel és a szocializmussal általában, hogy a szocializmus érdekei fontosabbak, mint a nemzetek önrendelkezési jogának érdekei. A mi szocialista köztársaságunk mindent megtett, amit csak tehetett és továbbra is mindent el fog követni Finnország, Ukrajna stb. önrendelkezési jogának megvalósítására. De ha a konkrét helyzet úgy alakult, hogy a jelenlegi pillanatban néhány nemzet (Lengyelország, Litvánia, Kurland stb.) önrendelkezési jogának megsértése miatt a szocialista köztársaság léte van veszélyeztetve, akkor természetes, hogy a szocialista köztársaság fennmaradásának érdekei a fontosabbak.

Ezért, aki azt mondja: „nem írhatjuk alá ezt a szégyenletes, gyalázatos stb. békét, nem árulhatjuk el Lengyelországot stb.", az nem veszi észre, hogy ha a béke Lengyelország felszabadításának feltételével kerülne megkötésre, az *még inkább* megerősítené a német imperializmust Angliával, Belgiummal, Szerbiával és más országokkal szemben. A Lengyelország, Litvánia és Kurland felszabadításának feltételével kötött béke „hazafias" béke lenne *Oroszország szempontjából*, de ez egyáltalán semmit sem változtatna azon, hogy az *annexionistákkal*, a német imperialistákkal kötött béke lenne.

1918. január 21. Ezekhez a tézisekhez hozzá kell fűzni:

22. Az ausztriai és németországi tömegsztrájkok, továbbá a munkástanácsok megalakulása Berlinben és Bécsben, végül a kezdődő fegyveres összecsapások és utcai összeütközések

Berlinben, január 18—20-án, mindez annak tényként való megállapítására késztet, hogy Németországban megkezdődött a forradalom.

Ebből a tényből az következik, hogy még egy bizonyos időn át lehetséges számunkra halogatni és elhúzni a béketárgyalásokat.

Pravda, 34. sz.
1918. február 24. (11.)
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei, 26. kötet.

A MUNKÁS-, KATONA- ÉS PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK HARMADIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA[109]

1918. JANUÁR 10—18. (23—31.)

(Részlet)

1. BESZÁMOLÓ A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK MUNKÁJÁRÓL JANUÁR 11. (24.)

...Ezért, elvtársak, amikor szemrehányásokat tesznek nekünk és terrorral, diktatúrával, polgárháborúval vádolnak minket, jóllehet még korántsem jutottunk el az igazi terrorhoz, mert mi erősebbek vagyunk mint ők — nálunk szovjetek vannak, nekünk elég lesz a bankok államosítása és a vagyonelkobzás ahhoz, hogy engedelmességre szorítsuk őket —, mindezekre a polgárháborúval kapcsolatos vádakra mit azt mondjuk: igen, mi nyíltan meghirdettük azt, amit egyetlen kormány sem hirdethetett meg. A világ egyetlen kormánya, amely nyíltan beszélhet a polgárháborúról — a munkás-, paraszt- és katonatömegek kormánya. Igen, mi háborút indítottunk és folytatunk a kizsákmányolók ellen. Minél nyíltabban hangoztatjuk ezt, annál gyorsabban fog véget érni ez a háború, annál gyorsabban értenek meg bennünket a dolgozók és kizsákmányoltak tömegei, annál gyorsabban értik meg, hogy a szovjethatalom valamennyi dolgozó igazi, életbevágó ügyén munkálkodik.

Én nem hiszem, elvtársak, hogy ebben a harcban gyorsan sikerül majd kivívnunk a győzelmet, de nekünk igen bőséges tapasztalataink vannak: két hónap alatt sikerült sokat elérnünk. Megéltük Kerenszkijnek azt a kísérletét, hogy támadást indítson a szovjethatalom ellen és ennek a kísérletnek legteljesebb csődjét; megéltük az ukrán kerenszkijek hatalmának megszervezését — ott a harc még nem ért

véget, de mindenki előtt világos, aki figyeli ezt a harcot, aki a szovjethatalom képviselőinek legalább egynéhány, a valóságnak megfelelő beszámolóját hallotta, hogy az ukrán Rada burzsoá elemei utolsó napjaikat élik. (Taps.) Abban, hogy az Ukrán Népköztársaságban a szovjethatalom győzelmet arat az ukrán burzsoá Radán, egyáltalán nem lehet kételkedni.

Ami pedig a Kalegyin elleni harcot illeti, Kalegyinnél ténylegesen minden a dolgozók kizsákmányolásának alapján, a burzsoá diktatúra alapján nyugszik, ha ugyan van bármilyen szociális alapja a szovjethatalom elleni harcnak. A parasztkongresszus szemmelláthatóan megmutatta, hogy Kalegyin ügye — reménytelen ügy, a dolgozó tömegek ellene vannak. A szovjethatalommal kapcsolatban szerzett tapasztalat, a tett propagandája, a szovjet szervezetek példaadása, megteszi a magáét és Kalegyin belső támasza a Donvidéken, nem annyira külső hatásra, mint inkább belülről, összeomlóban van.

Ezért, az oroszországi polgárháború frontját tekintve, teljes meggyőződéssel mondhatjuk: itt a szovjethatalom győzelme teljes és tökéletesen biztosítva van. És, elvtársak, a szovjethatalom azzal éri el győzelmét, hogy mindjárt a legelején hozzákezdett a szocializmus régi meghagyásainak valóraváltásához s eközben következetesen és határozottan a tömegekre támaszkodott és azt tartotta feladatának, hogy eleven életre ébressze, a szocialista alkotómunka magaslatára emelje a társadalom legelnyomottabb, örökös rettegésben tartott rétegeit. Ezért merült a múltba a régi hadsereg, a kaszárnyai vakfegyelem és a katonakínzás hadserege. Ezt a hadsereget ízzé-porrá zúztuk, kő kövön nem maradt belőle. (Taps.) Keresztülvittük a hadsereg teljes demokratizálását.

Hadd mondjak el egy esetet, amely velem fordult elő. A dolog a finnországi vasút egyik kocsijában történt, ahol véletlenül fültanúja voltam egy beszélgetésnek, amely néhány finn és egy öregasszony közt folyt le. Én nem vehettem részt a beszélgetésben, mert nem tudtam finnül, de az egyik

finn hozzám fordult és így szólt: „Tudja, milyen eredeti dolgot mondott ez az öregasszony? Azt mondta: most nem kell félni a puskás embertől. Amikor az erdőben jártam, találkoztam egy puskás emberrel és ahelyett, hogy elvette volna a rőzsekötegemet, még hozzátett."

Amikor ezt hallottam, azt gondoltam magamban: hadd ordítozzon száz meg száz szocialista, majdnem-szocialista stb. — akárminek is nevezik magukat — újság, hadd ordítozza felénk száz meg száz bömbölő hang a „diktátorok", „terroristák" és ehhez hasonló szavakat. Mi tudjuk, hogy a néptömegekben most más hang hallatszik, azt mondják: most nem kell félni a puskás embertől, mert megvédi a dolgozókat és kíméletlen lesz a kizsákmányolók uralmának elnyomásában. (Taps.) Ezt érezte meg a nép, és ez az oka annak, hogy az az agitáció, amelyet az egyszerű, tanulatlan emberek fejtenek ki, amikor arról beszélnek, hogy a vörösgárdisták hatalmukat teljes egészében a kizsákmányolók ellen fordítják — ez az agitáció legyőzhetetlen. Ez az agitáció milliókhoz meg százmilliókhoz jut el és szilárdan megteremti azt, aminek megteremtéséhez a francia kommün a XIX. században hozzákezdett, de amit csak rövid időre teremtett meg, mert a burzsoázia szétzúzta — megteremti a szocialista Vörös Hadsereget, valóra váltja azt, amire minden szocialista törekedett — a nép általános felfegyverzését. Megteremti a vörösgárda új kádereit, amelyek lehetővé teszik a dolgozó tömegek nevelését a fegyveres harcra.

Oroszországgal kapcsolatban azt mondták: nem viselhet majd háborút, mert nem lesznek tisztjei, ám ne feledjük, hogy ugyanezek a burzsoá tisztek, amikor megfigyelték a Kerenszkij és Kalegyin ellen harcoló munkásokat, kijelentették: „igen, ezeknek a vörösgárdistáknak a technikai kiképzése csapnivaló, de ha ezek az emberek tanulnának valamit, legyőzhetetlen hadseregük lenne." Mert az egész világ har-

cainak története során először léptek be a hadseregbe olyan elemek, akik nem kaszárnyai tudást visznek magukkal, hanem akiket a kizsákmányoltak felszabadításáért való harc eszméje vezérel. És amikor az a munka, amelyet elkezdtünk, befejeződik, az Oroszországi Szovjet Köztársaság legyőzhetetlen lesz. (T a p s.)

Izvesztyija CIK 9. száma
1918. január 13.

Lenin Művei, 26. kötet.

VESZÉLYBEN A SZOCIALISTA HAZA![110]

Hogy a meggyötört, elkínzott országot megmentsük az újabb háborús megpróbáltatásoktól, vállaltuk a legnagyobb áldozatot és tudattuk a németekkel, hogy hajlandók vagyunk elfogadni békefeltételeiket.[111] Parlamentereink február 20-án (7-én) este elindultak Rezsicából Dvinszkbe, *és mindeddig nem kaptunk választ.* A német kormány nyilván húzza az időt. Világos, hogy nem akar békét. A német militarizmus, a világ kapitalistáinak megbízását teljesítve, *meg akarja fojtani az orosz és ukrán munkásokat és parasztokat, vissza akarja adni a földet a földbirtokosoknak, a gyárakat a bankároknak, a hatalmat a monarchiának.* A német tábornokok saját „rendjüket" akarják bevezetni Petrográdban és Kijevben. *A Szovjetek Szocialista Köztársasága a legnagyobb veszélyben forog.* Mindaddig, amíg be nem következik Németország proletariátusának felkelése és győzelme, Oroszország munkásainak és parasztjainak szent kötelessége, hogy önfeláldozóan védjék a szovjetek köztársaságát a burzsoá-imperialista Németország hordáival szemben. A Népbiztosok Tanácsa elrendeli: 1. *Az ország minden ereje és eszköze teljesen a forradalmi honvédelem szolgálatába állítandó.* 2. *Minden szovjet és minden forradalmi szervezet köteles utolsó csepp véréig védeni minden állást.* 3. A vasúti szervezetek és a velük kapcsolatos szovjetek minden erejükkel kötelesek meggátolni az ellenséget a közlekedési apparátus használatában; visszavonulás esetén szét kell rom-

bolni a pályákat, fel kell robbantani és fel kell gyújtani a vasúti épületeket; az egész gördülőanyagot — vasúti kocsikat és mozdonyokat — haladéktalanul kelet felé, az ország belsejébe kell irányítani. 4. Az összes gabona- és általában élelmiszerkészleteket, valamint minden értékes vagyontárgyat, amit az a veszély fenyeget, hogy az ellenség kezébe juthat, feltétlenül meg kell semmisíteni; ezt a helyi szovjetek tartoznak ellenőrizni — személy szerint a szovjet elnöke felelős érte. 5. Petrográd, Kijev és az új front mentén levő minden város, falu és település munkásait és parasztjait lövészárkok ásása céljából katonai szakértők vezetése alatt zászlóaljakba kell mozgósítani. 6. *E zászlóaljakba vörösgárdisták felügyelete alatt besorozandó a burzsoá osztály minden munkaképes férfi és nő tagja; ez ellenszegülők főbelövetnek.* 7. Minden olyan kiadvány, amely a forradalmi honvédelem ellen irányul és a német burzsoázia oldalára áll, vagy pedig az imperialista hordák betörését a szovjethatalom megdöntésére akarja felhasználni, betiltandó; e kiadványok munkaképes szerkesztőit és munkatársait lövészárkok ásására és más honvédelmi munkákra kell mozgósítani. 8. *Ellenséges ügynökök, spekulánsok, fosztogatók, rablók, ellenforradalmi agitátorok, német kémek a helyszínen főbelövetnek.*

Veszélyben a szocialista haza! Éljen a szocialista haza! Éljen a nemzetközi szocialista forradalom!

A Népbiztosok Tanácsa

1918. február 21-én.
Petrográd.

Pravda, 32. sz.
1918. február 22.

Lenin Művei, 27. kötet.

KIEGÉSZÍTÉS A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK „VESZÉLYBEN A SZOCIALISTA HAZA!" CÍMŰ DEKRÉTUMÁHOZ

A Népbiztosok Tanácsa, február 21-i dekrétumának helyes és feltétlen végrehajtása érdekében, elrendeli:

(1) Minden munkás napi 8 óra munka után köteles nap három órát (vagy napi 4½ órát, úgy hogy minden harmadik nap pihen) katonai vagy közigazgatási téren dolgozni.

(2) A gazdag osztály vagy a jómódú csoportok (legalább 500 rubel havi jövedelem, vagy legalább 1500 rubel készpénztartalék) minden tagja köteles haladéktalanul *munkakönyvet* kiváltani, amelyben hetenként igazolják, hogy a könyv tulajdonosa teljesítette-e a reá kirótt katonai vagy közigazgatási munkát. Az igazolást illetőség szerint a munkások szakszervezete, a munkásküldöttek szovjetje vagy a vörösgárda helyi osztagának parancsnoksága jegyzi be.

A jómódúak a munkakönyvekért darabonként 50 rubelt tartoznak fizetni.

(3) Akik nem munkások, de nem tartoznak a jómódú osztályokhoz, szintén kötelesek munkakönyvet kiváltani, amelyért öt rubelt (vagy egy rubelt, az előállítási költséget) tartoznak fizetni.

A jómódúak munkakönyvében külön erre a célra szolgáló rovatokban fel kell jegyezni bevételeik és kiadásaik összegét.

Mindazok, akiknek nincs munkakönyvük, vagy a munkakönyvben helytelen (sőt, esetleg hamis) bejegyzéseket tesznek, a haditörvények szerint büntettetnek.

Mindazok, akiknek fegyver van birtokukban, kötelesek új engedélyt kérni (a) helyi házbizottságuktól; (b) a 2. §-ban feltüntetett intézményektől. Két engedély nélkül fegyvert tartani tilos; e szabály megszegéséért a büntetés — főbelövetés.

Ugyanez a büntetés élelmiszertartalékok rejtegetéséért.

A közellátás helyes megszervezése érdekében *valamennyi* állampolgár köteles egyesülni *fogyasztási szövetkezetekben*, ház...*

A megírás ideje: 1918. február 21 vagy 22.
Először 1927. december 22-én, a Pravda 293. számában jelent meg.

Lenin Művei, 27. kötet.

* A kézirat itt megszakad. — *Szerk.*

AZ OSZD(BOLSEVIK)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÁLLÁSPONTJA AZ ANNEXIÓS KÜLÖNBÉKE KÉRDÉSÉBEN[112]

Kedves Elvtársak!

A Központi Bizottság Szervező Irodája szükségesnek tartja, hogy megmagyarázza azokat az indokokat, amelyek a Központi Bizottságot a német kormány által javasolt békefeltételek elfogadására késztették. A szervező iroda azért fordul az elvtársakhoz ezzel a magyarázattal, hogy a párt valamennyi tagját részletesen tájékoztassa arról, mi az álláspontja a Központi Bizottságnak, amely a kongresszusok közötti időszakokban az egész pártot képviseli. A szervező iroda szükségesnek tartja, hogy rámutasson arra, hogy a Központi Bizottságban nem volt egyhangúság a békefeltételek aláírásának kérdésében. Az elfogadott határozatokat azonban az egész pártnak támogatnia kell. A legközelebbi napokban összeül a pártkongresszus és csak azon lehet majd eldönteni, hogy mennyire helyesen fejezte ki a Központi Bizottság az egész párt tényleges álláspontját. A kongresszusig valamennyi párttag pártkötelességből, soraink egységének megőrzése érdekében teljesítse központi vezető szervének, a párt Központi Bizottságának határozatait.

A jelen pillanatban (1918. február 24-én) a Németországgal való hihetetlenül súlyos, hódító béke aláírását az teszi feltétlenül szükségessé, hogy nincs hadseregünk, nem tudunk védekezni.

Köztudomású, hogy 1917. október 25-e után, a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának győzelme után, miért lettünk valamennyien honvédőkké, miért vagyunk a haza védelme mellett.

A haza védelme érdekében nem szabad megengednünk, hogy katonai összeütközésbe rántsanak be bennünket, amikor nincs hadseregünk, az ellenség pedig állig fel van fegyverezve, nagyszerűen fel van készülve.

A Szovjet Szocialista Köztársaság nem viselhet háborút, amikor a szovjeteket választó munkás-, paraszt- és katonatömegek óriási többsége, mint köztudomású, ellene van a háborúnak. Ez kaland volna. Más lesz a helyzet, ha ez a háború akár a legsúlyosabb békével is befejeződik, s a német imperializmusnak később kedve támad, hogy újra támadó háborút indítson Oroszország ellen. Akkor a szovjetek többsége minden bizonnyal a háború mellett lesz.

Ha most belemegyünk a háborúba, akkor az a gyakorlatban azt jelenti, hogy felülünk az orosz burzsoázia provokációjának. Az orosz burzsoázia nagyon jól tudja, hogy Oroszország most védtelen, hogy Oroszországot most a legjelentéktelenebb német erők is szétzúzzák, mert csak el kell vágniuk a fő vasútvonalakat, hogy kiéheztetéssel bevegyék Petrográdot és Moszkvát. A burzsoázia akarja a háborút, mert a szovjethatalom megdöntését és a német burzsoáziával való megegyezést akarja. Az a diadalmámor, amellyel Dvinszkben, Rezsicában, Vendenben, Hapsalban, Minszkben és Drisszában a burzsujok a németek bevonulását fogadták, a napnál is világosabban igazolja ezt.

A forradalmi háború védelme ma elkerülhetetlenül nem egyéb, mint forradalmi frázis. Mert hadsereg nélkül, igen komoly gazdasági előkészületek nélkül modern háborút viselni a fejlett imperializmus ellen egy tönkretett paraszti ország számára — lehetetlen dolog. A német imperializmussal szemben, amely, miután foglyul ejtett, eltipor bennünket, feltétlenül ellenállást kell tanúsítanunk. De puszta frázis volna az a követelés, hogy éppen fegyveres felkelés útján álljunk ellent és éppen most, amikor az *ilyen* ellenállás

nyilvánvalóan reménytelen számunkra, s nyilvánvalóan előnyös mind a német, mind az orosz burzsoázia számára.

Ugyanilyen frázis az azonnali forradalmi háború védelme azzal az érvvel, hogy támogatnunk kell a nemzetközi szocialista mozgalmat. Ha elhamarkodva harcba bocsátkozunk és ezzel megkönnyítjük a német imperializmusnak a szovjetköztársaság szétzúzását, akkor ártunk, nem pedig segítünk a német és a nemzetközi munkásmozgalomnak és a szocializmus ügyének. Mindenre kiterjedő, állhatatos, rendszeres munkával segítenünk kell minden ország forradalmi internacionalistáinak — csakis nekik —, de belemenni a fegyveres felkelés kalandjába, mikor az nyilvánvalóan kaland, nem méltó marxistához.

Ha Liebknecht 2—3 héten belül győz (ez lehetséges), ő persze megment bennünket minden nehézségtől. De egyszerűen ostobaság és a világ dolgozói közötti szolidaritás nagy jelszavának megcsúfolása volna, ha kezességet akarnánk vállalni a nép előtt arra, hogy Liebknecht az elkövetkező hetekben múlhatatlanul és okvetlenül győz. Éppen ezzel az érveléssel változtatják üres frázissá a nagy jelszót: „Mi a világforradalomra tettük fel a tétet."

A helyzet tulajdonképpen 1907 nyarára hasonlít. Akkor Sztolipin, az orosz monarchista nyomott el és ejtett foglyul bennünket, most pedig a német imperialista. Akkor az azonnali felkelés jelszava bizonyult üres frázisnak, amely sajnos magával ragadta az egész eszer pártot. Most, a jelen pillanatban, a forradalmi háború jelszava nyilvánvalóan frázis, amely hatalmába kerítette a baloldali eszereket, akik a jobboldali eszerek érveit hajtogatják. Mi a német imperializmus fogságában vagyunk, nehéz és hosszú harcot kell folytatnunk még a világimperializmus e rohamcsapatának megdöntéséért; ez a harc feltétlenül az utolsó és döntő harc a szocializmusért, de ha ezt a harcot most az imperializmus rohamcsapata elleni fegyveres felkeléssel kezdjük meg, az kaland, s a marxisták erre sohasem vállalkoznak.

Az ország védelmi képességének rendszeres, lankadatlan, minden oldalra kiterjedő előkészítése, az önfegyelem meg-

teremtése mindenütt és minden helyen, a súlyos vereség kihasználása a fegyelem megszilárdítására az élet minden területén, az ország gazdasági fellendítése és a szovjethatalom megszilárdítása céljából — ez a nap feladata, így kell a forradalmi háborút ténylegesen, nem pedig csak szavakkal előkészíteni.

Befejezésül a szervező iroda szükségesnek tartja felhívni a figyelmet arra, hogy mivel a német imperializmus mindeddig nem szüntette be támadását, valamennyi párttag köteles megszervezni az együttes ellenállást. Ha még a legsúlyosabb béke aláírásával sem nyerhetünk időt ahhoz, hogy felkészüljünk az újabb ütközetekre, pártunk köteles rámutatni arra, hogy minden erőnket meg kell feszíteni a legnyíltabb ellenállás érdekében.

Ha lehet időt nyerni, ha akár kis időre is lélegzethez juthatunk a szervező munka számára, ezt kötelesek vagyunk kicsikarni. Ha nem kapunk haladékot, pártunk köteles a tömegeket harcra, a legerélyesebb önvédelemre szólítani. Meg vagyunk győződve arról, hogy a párt valamennyi tagja teljesíteni fogja a párttal, országa munkásosztályával, a néppel és a proletariátussal szemben fennálló kötelességét. Ha megőrizzük a szovjethatalmat, a legjobb, legerősebb támogatást nyújtjuk minden ország proletariátusának a saját burzsoáziája ellen folytatott hihetetlenül súlyos, nehéz harcában. És a szocializmus ügyére nézve most nincs és nem is lehet nagyobb csapás, mint az oroszországi szovjethatalom bukása.

Elvtársi üdvözlettel

Az OSZD(bolsevik)MP Központi Bizottságának Szervező Irodája

A megírás ideje: 1918. február 24.
Megjelent 1918. február 26-án, a Pravda 35. számában.

Lenin Művei, 27. kötet.

NEHÉZ, DE SZÜKSÉGES LECKE

Az 1918. február 18-tól 24-ig (11) terjedő hét mint az egyik legnagyobb történelmi fordulat kerül be az orosz — és a nemzetközi — forradalom történetébe.

1917. február 27-én az orosz proletariátus, a parasztságnak a háborús események menetétől felserkentett részével és a burzsoáziával együtt, megdöntötte a monarchiát. 1917. április 21-én megdöntötte az imperialista burzsoázia egyeduralmát, átlökte a hatalmat a burzsoáziával paktáló kispolgári elemek kezébe. Július 3-án az ösztönösen tüntetésbe lendült városi proletariátus megrendítette a megalkuvók kormányát. Október 25-én megdöntötte ezt a kormányt és megteremtette a munkásosztály és a szegényparasztság diktatúráját.

Polgárháborúban kellett megvédelmeznünk ezt a győzelmet. Ez körülbelül három hónapba tellett, előbb legyőztük Kerenszkijt Gatcsinánál, majd legyőztük a burzsoáziát, a hadapródiskolásokat, az ellenforradalmár kozákság egy részét Moszkvában, Irkutszkban, Orenburgban, Kijevben, és végül legyőztük Kalegyint, Kornyilovot és Alekszejevet a Don melletti Rosztovban.

A proletárfelkelés lángja fellobbant Finnországban. A tűz átcsapott Romániára.

A belső fronton viszonylag könnyen vívtuk ki a győzelmeket, mert az ellenség nem volt sem technikai, sem szervezeti fölényben, amellett nem volt semmilyen gazdasági bázis

a talpa alatt, nem volt semmilyen támasza a lakosság tömegeiben. A könnyű győzelmek természetesen sok vezetőt megszédítettek. Felütötte fejét a hangulat: „most már az ördögtől sem félünk".

Nem törődtek azzal, hogy a frontról elvonuló, gyorsan leszerelő hadsereg iszonyú ütemben bomlik. Megittasultak a forradalmi frázistól. Ezt a frázist átvitték a világimperializmus elleni harcra. Normális jelenségnek tekintették, hogy Oroszország ideiglenesen „szabad" a világimperializmus nyomásától, holott ennek a „szabadságnak" valójában csak a német rabló és az angol—francia rabló közötti háborúban beállott szünet volt a magyarázata. Az Ausztriában és Németországban kitört tömegsztrájkokat forradalomnak vették, amely szerintük már meg is szabadított bennünket a német imperializmus részéről fenyegető komoly veszélytől. Ahelyett, hogy komoly, aktív, következetes munkával segítették volna a német forradalmat, amely különösen nehéz, kínos körülmények között születik, csak legyintgettek: „Mit nekünk a német imperialisták — Liebknechttel vállvetve egycsapásra elseperjük őket!"

Az 1918. február 18-tól 24-ig, Dvinszk elfoglalásától Pszkov elfoglalásáig (Pszkovot később visszafoglalták) terjedő hét, amelynek folyamán az imperialista Németország katonai támadást hajtott végre a Szovjet Szocialista Köztársaság ellen, keserű, bántó, nehéz, de szükséges, hasznos, áldásos lecke volt. Milyen végtelenül tanulságos volt az ezen a héten a kormány központjához befutott táviratok és telefonjelentések két csoportját összehasonlítani! Egyfelől féktelenül tobzódik a forradalmi „határozatiság" frázisa — mondhatnók, stejnbergi frázis, ha eszünkbe jut ennek a műfajnak a remekműve, az a beszéd, amelyet a „baloldali" (hm... hm...) eszer Stejnberg mondott a Központi Végrehajtó Bizottság szombati ülésén.[113] Másfelől kínosan szégyenletes jelentések arról, hogy az ezredek nem hajlandók tovább tartani az állásokat, hogy nem hajlandók még a narvai vonalat sem védeni, hogy nem hajtják végre azt a parancsot, amelynek értelmében a visszavonulás idején min-

dent el kell pusztítani; nem is beszélve a szökdösésről, a káoszról, a tanácstalanságról, a tehetetlenségről, a nemtörődömségről.

Keserű, bántó, nehéz — szükséges, hasznos, áldásos lecke!

Az öntudatos, gondolkodó munkás ebből a történelmi leckéből három következtetést von le: a haza védelméhez, az ország védelmi képességéhez, a forradalmi, szocialista háborúhoz való viszonyra; a világimperializmussal való összeütközésünk feltételeire; a nemzetközi szocialista mozgalomhoz való viszonyunk kérdésének helyes feltevésére vonatkozólag.

Mi most, 1917. október 25-e óta honvédők vagyunk, ettől a naptól kezdve a honvédelem mellett vagyunk. Mert mi *tettekkel* bizonyítottuk be, hogy szakítottunk az imperializmussal. Mi felbontottuk és nyilvánosságra hoztuk a szennyes, véres imperialista összeesküvés-szerződéseket. Mi megdöntöttük *saját* burzsoáziánkat. Mi szabadságot adtunk az *általunk* elnyomott népeknek. Mi földet adtunk a népnek és munkásellenőrzést hoztunk létre. Mi — az Oroszországi Szovjet Szocialista Köztársaság védelme mellett vagyunk.

De éppen azért, mert a honvédelem mellett vagyunk, megköveteljük, hogy *komolyan* vegyék az ország védelmi képességének és harci felkészülésének kérdését. Kíméletlen háborút üzenünk a forradalmi háború forradalmi frázisának. A forradalmi háborúra huzamos időn át, komolyan kell felkészülnünk, kezdve azzal, hogy fellendítjük az ország gazdaságát, rendbehozzuk a vasutat (mert nélküle a korszerű háború üres frázis), helyreállítjuk mindenütt a legszigorúbb forradalmi fegyelmet és önfegyelmet.

A haza védelme szempontjából bűn volna, ha vállalkoznánk katonai összecsapásra egy hasonlíthatatlanul erősebb és felkészültebb ellenséggel, amikor jól tudjuk, hogy nincsen hadseregünk. A haza védelme érdekében kötelesek vagyunk aláírni a legsúlyosabb, legelnyomóbb, legkönyörtelenebb, legszégyenletesebb békét — nem azért, hogy „kapituláljunk" az imperializmus előtt, hanem azért, hogy tanuljunk és fel-

készüljünk, hogy komolyan, méltóképpen harcolhassunk ellene.

Az elmúlt hét a világtörténelmi fejlődésnek mérhetetlenül magasabb fokára emelte az orosz forradalmat. A történelem e napok alatt egyszerre több lépcsőfokot lépett előre, felfelé.

Mindeddig nyomorult, megvetett, hitvány (a világimperializmus szempontjából hitvány) ellenséggel álltunk szemben, holmi idióta Romanovval, a hencegő Kerenszkijjel, hadapródiskolások és burzsujcsemeték bandáival. Most a kulturált, technikailag elsőrendűen felszerelt, nagyszerűen szervezett világimperializmus óriása kelt fel ellenünk. Ellene *kell* harcolnunk. Ellene *tudni* kell harcolnunk. A háromesztendős háború következtében hallatlan romlásba döntött paraszti országnak, amely megkezdte a szocialista forradalmat, ki kell térnie a katonai összecsapás elől — amíg lehet, még ha a legsúlyosabb áldozatok árán is, ki kell térnie előle —, éppen azért, hogy lehetősége legyen valami komolyat tenni akkor, amikor majd kitör „a végső harc".

Ez a harc csak akkor tör ki, amikor kitör a szocialista forradalom a fejlett imperialista országokban. Ez a forradalom kétségtelenül, hónapról hónapra, hétről hétre érlelődik és erősödik. Ennek az érlelődő erőnek segítenünk *kell*. *Tudnunk* kell segíteni neki. Nem segítünk, hanem ártunk neki, ha hagyjuk szétzúzni a szomszédos Szovjet Szocialista Köztársaságot olyan pillanatban, amikor köztudomású, hogy nincs hadserege.

Nem szabad frázissá változtatnunk ezt a nagy jelszót: „Mi a szocializmus európai győzelmére tesszük fel a tétet." Ez — igazság, ha a szocializmus teljes győzelmének hosszú és nehéz útjára gondolunk. Ez vitathatatlan, filozófiai-történelmi igazság, ha a „szocialista forradalom korszakát" a maga egészében vesszük. De minden elvont igazság frázissá válik, ha *akármilyen* konkrét helyzetre alkalmazzuk. Vitathatatlan, hogy „minden sztrájkban a szocialista forradalom hidrája rejtőzik". Badarság azt hinni, hogy minden sztrájkból egyszerre át lehet térni a forradalomra. Ha mi abban az

értelemben „tesszük fel a szocializmus európai győzelmére a tétet", hogy kezességet vállalunk a nép előtt, kezességet vállalunk arra, hogy az európai forradalom kitör és az elkövetkező hetek folyamán okvetlenül győz, okvetlenül, még mielőtt a németek elérnek Petrográdig, Moszkváig, Kijevig és „kivégzik" vasúti közlekedésünket, akkor mi nem mint komoly, internacionalista forradalmárok, hanem mint kalandorok cselekszünk.

Ha Liebknecht 2—3 hét alatt legyőzi a burzsoáziát (ez nem lehetetlen), kiránt bennünket minden nehézségünkből. Ez vitathatatlan. De ha a mai imperializmus ellen folytatott harcban mai taktikánkat arra a reményre alapozzuk, hogy Liebknechtnek minden bizonnyal éppen a legközelebbi hetekben kell győznie, akkor csak gúnykacajt érdemlünk. A kor legnagyszerűbb forradalmi jelszavait forradalmi frázissá változtatjuk.

Tanuljatok a forradalom nehéz, de hasznos leckéiből, munkás elvtársak! Készüljetek komolyan, megfeszített erővel, lankadatlanul a haza védelmére, a szocialista szovjetköztársaság védelmére!

Pravda, 35. sz. (esti kiadás),
1918. február 25.
Aláírás: Lenin.

Lenin Művei, 27. kötet

A forradalmi fellendülés, amelyet a német fehérgárdistáknak az orosz forradalom ellen intézett áruló támadása váltott ki, tény. Mindenünnen egyre-másra érkeznek a táviratok, melyek elmondják, hogy a tömegek készek a szovjethatalom védelmére kelni és az utolsó emberig harcolni érte. Nem is várhattunk tőlük más magatartást saját munkás-paraszt hatalmuk irányában.

A lelkesedés egymaga azonban nem elegendő ahhoz, hogy háborút viseljünk egy olyan ellenség ellen, mint a német imperializmus. A legnagyobb együgyűség, sőt bűn lenne, ha félvállról vennők ezt a most folyó *igazi, makacs, véres* háborút.

A háborút vagy komolyan kell viselni, vagy sehogyse. Középút itt nem lehetséges. Ha egyszer a német imperialisták ezt a háborút ránk kényszerítik, szent kötelességünk józanul mérlegelni helyzetünket, számba venni erőnket, megvizsgálni a gazdasági gépezetet. Mindezt a háborús időknek megfelelő gyorsasággal kell elvégezni, mert mostani helyzetünkben minden késlekedés csakugyan „egyértelmű a halállal". Hannibál a kapuk előtt van — ezt egy percre sem szabad elfelejtenünk.

A *komoly* hadviseléshez erős, szervezett hátország szükséges. A legjobb hadsereget, a forradalom legodaadóbb híveit

is azonnal elpusztítja az ellenség, ha nincsenek eléggé felfegyverezve, ha nincsenek kielégítően ellátva élelmiszerrel és nincsenek megfelelően kiképezve. Ez annyira világos, hogy nem szorul magyarázatra.

Milyen állapotban van forradalmi hadseregünk hátországa? — A legsiralmasabb állapotban, hogy többet ne mondjunk. Az előző háború teljesen szétzüllesztette közlekedésünket, megakadt az árucsere a város és a falu között, s ennek egyenes és közvetlen következménye a nagyvárosokban az éhínség.

Hadseregünk az ellenség csapásai alatt gyökeresen átalakul. A régi hadsereg, amely ismerte a korszerű hadviselés feltételeit, nincsen meg. Ez a hadsereg az előbbi háborúban végleg kimerült, halálosan kimerült attól, hogy három és fél évig lövészárokban sínylődött s így harci értéke a semmivel egyenlő. A Vörös Hadsereg feltétlenül nagyszerű, harcos anyag, de még nyers anyag, nincs megmunkálva. Ezt a hadsereget, ha nem akarjuk a német lövegek martalékává tenni, előbb ki kell képezni, fegyelmezni kell.

Óriási nehézségekkel állunk szemben. Valamennyi helyi szovjet, miután táviratilag közölte készségét a külső ellenség elleni harcra, köteles haladéktalanul jelenteni, hány vagon gabonát küldött Petrográdba, mennyi katonát tud azonnal a frontra küldeni, mennyi vöröskatona van jelenleg kiképzés alatt. Számba kell venni minden fegyvert és lőszert, azonnal újból hozzá kell látni új fegyverek és lőszer gyártásához. A vasútról el kell távolítani a batyuzókat és a garázda elemeket. Mindenütt helyre kell állítani a legszigorúbb forradalmi fegyelmet. Csakis akkor beszélhetünk majd *komolyan* a háborúról, ha *mindezeknek* a feltételeknek eleget tettünk. Különben a „legforradalmibb háborúról" tett minden kijelentés is *frázis* marad. A frázis mindig káros, a mostani válságos pillanatban pedig végzetes szerepet játszhat.

Mélységes meggyőződésem, hogy forradalmunk meg fog birkózni a mai óriási nehézségekkel. A forradalom már eddig is hatalmas munkát végzett, de ahhoz, hogy ügyünket siker koronázza, meg kell százszoroznunk energiánkat.

Csak akkor fogunk győzni.

Pravda, 38. sz.
1918. március 1.

Lenin Művei, 27. kötet.

AZ OK(b)P VII. KONGRESSZUSA[114]

1918. MÁRCIUS 6—8.

(Részlet)

1

ELŐADÓI BESZÉD A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL MÁRCIUS 7

...Kezdetben, októberben, novemberben, szakadatlan diadalmenet — azután az orosz forradalom hirtelen, néhány hét alatt vereséget szenved a német ragadozótól és az orosz forradalom kész elfogadni a rablószerződés feltételeit. Igen, a történelem fordulatai rendkívül nehezek — nálunk az ilyen fordulatok mind nehezek. Amikor 1907-ben hallatlanul szégyenletes belpolitikai szerződést kötöttünk Sztolipinnal, amikor kénytelenek voltunk keresztülmenni a sztolipini duma istállóján és kötelezettségeket vállaltunk magunkra azáltal, hogy monarchista okmányokat[115] írtunk alá — kisebb mértékben ugyanazt éltük át, mint most. Akkor egyesek, akik a forradalom legjobb élcsapatához tartoztak, azt mondták (ők szintén nem kételkedtek egy cseppet sem a maguk igazában): „Mi büszke forradalmárok vagyunk, mi hiszünk az orosz forradalomban, mi a legális sztolipini intézményekbe sohasem megyünk be." Be fognak menni. A tömegek élete, a történelem erősebb, mint az önök erősködései. Ha nem mennek, majd a történelem kényszeríti önöket. Ezek nagyon baloldaliak voltak, akiknek, mint frakciónak, a történelem legelső fordulatánál csak hűlt helye maradt meg. Ha mi tudtunk forradalmárok maradni, tudtunk a gyötrelmes feltételek között dolgozni és újból ki tudtunk vergődni ebből a helyzetből, most is ki tudunk jutni belőle, mert ez nem a mi szeszélyünk, mert ez objektív szükségszerűség, amely ebben

a teljesen tönkretett országban azért alakult ki, mert az európai forradalom óhajunk ellenére késni merészelt, a német imperializmus pedig óhajunk ellenére támadni bátorkodott.

Most tudnunk kell visszavonulni. A hihetetlenül keserű, szomorú valóságot frázisokkal nem lehet eltakarni; azt kell mondanunk: adja isten, hogy félig-meddig rendben vonulhassunk vissza. Rendben visszavonulni nem tudunk — adja isten, hogy legalább félig-meddig rendben vonulhassunk vissza, hogy csak egy parányi időt is nyerjünk, hogy szervezetünk beteg része legalább valamennyire meggyógyuljon. Egészében a szervezet egészséges: legyűri a betegséget. Nem követelhetjük azonban azt, hogy egyszerre, egy szempillantás alatt legyűrje, a menekülő hadsereget nem lehet megállítani. Mikor egyik fiatal barátunknak, aki baloldali akart lenni, azt mondtam: elvtárs, menjen ki a frontra, nézze meg, mi megy ott végbe a hadseregben — ezt sértő ajánlatnak tekintette: „bennünket száműzni akarnak, hogy itt ne agitálhassunk a forradalmi háború nagy elvei mellett". Amikor ezt javasoltam, természetesen nem az volt a szándékom, hogy a frakcióellenségeket száműzzem: ez a javaslat azt célozta, hogy nézze meg, milyen eszeveszett menekülésbe kezdett a hadsereg. Eddig is tudtuk ezt, eddig sem hunyhattunk szemet azon, hogy a fronton a bomlás hallatlan jelenségekre vezetett, például arra, hogy néhány garasért eladogatják fegyvereinket a németeknek. Ezt tudtuk, mint ahogy azt is tudjuk, hogy a hadsereget nem lehet együtt tartani, és az a frázis, hogy a német nem fog támadni, a legnagyobb kalandorság volt. Ha az európai forradalom megszületése késik, a legsúlyosabb vereségek várnak ránk, mert nincs hadseregünk, nincs szervezetünk, és mert ezt a két feladatot most nem tudjuk megoldani. Ha nem tudsz alkalmazkodni, ha nincs kedved hason csúszni a sárban, nem vagy forradalmár, hanem fecsegő — és nem azért ajánlom, hogy így közlekedjünk, mert nekem ez tetszik, hanem mert nincs más út, mert a történelem nem alakult olyan kellemesen, hogy a forradalom mindenütt egy időben ért volna meg.

A dolgok úgy alakultak, hogy, a polgárháború mint az imperializmussal való összeütközés kisérlete kezdődött s ez a kísérlet bebizonyította, hogy az imperializmus teljesen megrothadt és hogy a proletárelemek minden hadseregen belül fellázadnak. Igen, mi meg fogjuk érni a nemzetközi világforradalmat, ez azonban egyelőre csak nagyon szép, gyönyörű mese — és én teljesen megértem a gyermekeket, akik szeretik a szép meséket. De kérdezem: szabad-e komoly forradalmárnak mesékben hinni? Minden mesében megvannak a valóság elemei: ha a gyermekeknek olyan mesét mondanának, amelyben a kakas és a macska nem beszél emberi nyelven, nem érdekelné őket a mese. Éppúgy, ha a népnek azt mondják, hogy Németországban a polgárháború eljön, és egyidejűleg kezeskednek arról, hogy az imperializmussal való összeütközés helyett a nemzetközi forradalom nagy csatája jön, akkor a nép azt mondja, hogy önök becsapják. Ezzel önök csak gondolatban, óhajaikban hidalják át azokat a nehézségeket, amelyeket a történelem utunkba állított. Az kitűnő, ha a német proletariátus képes lesz akcióba lépni. De kiszámították önök, találtak olyan készüléket, amely meg tudja mutatni, hogy a német forradalom ezen meg ezen a napon születik meg? Nem, ezt önök nem tudják, mi sem tudjuk. Önök mindent kockára tesznek. Ha a forradalom megszületett — minden meg van mentve. Persze! De ha nem úgy kezdődik, ahogy mi szeretnők, ha megkezdődik, de nem győz holnap — akkor mi lesz? Akkor a tömegek azt fogják önöknek mondani: kalandor módra jártatok el, mindent az eseményeknek erre a szerencsés menetére tettetek fel, amely nem következett be, alkalmatlannak bizonyultatok ebben a helyzetben, amely a nemzetközi forradalom helyett bekövetkezett, mert a nemzetközi forradalom ugyan feltétlenül elérkezik, de egyelőre még nem érett meg.

A legsúlyosabb vereségek szakasza következett be. Ezeket a vereségeket az állig felfegyverzett imperializmus mérte olyan országra, amely leszerelte, amelynek le kellett szerelnie hadseregét. Amit megjósoltam, teljes egészében bekövetkezett: a breszti béke helyett sokkal megalázóbb békét

kaptunk, azok hibájából, akik a breszti békét nem fogadták el. Mi tudtuk, hogy a hadsereg állapota miatt kötünk békét az imperializmussal. Mi nem Liebknechttel, hanem Hoffmannal[116] ültünk egy asztalnál — és ezzel segítettünk a német forradalomnak. Most azonban önök a német imperializmusnak segítenek, mert milliós vagyonokat — ágyúkat, lőszert — adtak oda neki, s ezt mindenki megjósolhatta, aki látta a hadsereg fájdalmasan szörnyűséges állapotát. A német legkisebb támadása esetén elkerülhetetlenül, múlhatatlanul elpusztulnánk — ezt mondta minden lelkiismeretes frontot járt ember. Néhány nap alatt az ellenség zsákmánya lettünk.

Ez után a lecke után a szakadást, a válságot ki fogjuk heverni, bármilyen súlyos is ez a betegség, mert egy összehasonlíthatatlanul megbízhatóbb szövetséges jön a segítségünkre: a világforradalom. Mikor ennek a tilsiti[117] békének, ennek a hallatlan békének, ennek a breszti békénél is megalázóbb, rablóbb békének a ratifikálásáról beszélnek nekünk, én ezt mondom: igen, feltétlenül. Meg kell ezt tennünk, mert a tömegek szempontjából nézzük a dolgot. Ha megkísérelnők, hogy október—november taktikáját, amely érvényes volt egy országban, a forradalom e diadalmas időszakának taktikáját, képzeletünk segítségével átvigyük a világforradalom eseményeinek menetére — ez a kísérlet kudarcra volna kárhoztatva. Amikor azt mondják, hogy a lélegzetvételi szünet — fantázia, amikor egy újság, melynek címe Kommunista[118] — bizonyára a kommünről nevezték el így —, amikor ez az újság egyik hasábot a másik után írja tele abban az igyekezetében, hogy megcáfolja a lélegzetvételi szünet elméletét, akkor én azt mondom: megértem már sok frakciós összeütközést, pártszakadást, ebben tehát nagy gyakorlatom van, de meg kell mondanom, világosan látom, hogy ebből a betegségből nem a frakciós pártszakítások régi módszerével fogunk kigyógyulni, mert az élet maga előbb orvosolni fogja. Az élet igen gyorsan halad. E tekintetben nagyszerűen működik. A történelem olyan gyorsan hajtja előre mozdonyát, hogy még mielőtt a Kommunista szerkesztőségének volna ideje a követ-

kező számot kiadni, a petrográdi munkások többsége már kezd kiábrándulni a Kommunista eszméiből, mert az élet azt mutatja, hogy a lélegzetvételi szünet tény. Mi most aláírjuk a békeszerződést, lélegzethez jutottunk és ezt a lélegzetvételi szünetet jobban felhasználjuk a haza védelmére — mert ha háború lenne, akkor pánikszerűen menekülő hadseregünk volna, amelyet meg kellene állítanunk, megállítani pedig elvtársaink nem tudják és nem tudták, mert a háború erősebb a prédikációknál, erősebb tízezer okoskodásnál. Ha ők nem értették meg az objektív helyzetet, a hadsereget nem tudják megállítani, nem állítanák meg. Ez a beteg hadsereg megfertőzte az egész szervezetet, és újabb súlyos vereség ért bennünket, a német imperializmus újabb csapást mért a forradalomra — súlyos csapást, mert könnyelműen, géppuskák nélkül tettük ki magunkat az imperializmus csapásainak. Ámde mi ezt a lélegzetvételi szünetet kihasználjuk arra, hogy meggyőzzük a népet az egyesülés, a harc szükségességéről, hogy megmondjuk az orosz munkásoknak, parasztoknak: „Teremtsetek önfegyelmet, szigorú fegyelmet, különben a német csizma fog rajtatok taposni, mint ahogy most tapos rajtatok, s mint ahogyan elkerülhetetlenül taposni fog rajtatok mindaddig, amíg a nép nem tanul meg harcolni, míg nem tanul meg olyan hadsereget teremteni, amely nem menekül, hanem a legnagyobb szenvedéseket is el tudja viselni." Ez elkerülhetetlen, mert a német forradalom még nem született meg és nem lehet kezeskedni arról, hogy holnap bekövetkezik.

Ezért helyezi maga az élet előtérbe a lélegzetvételi szünet elméletét, melyet a Kommunista cikkeinek áradatával utasít el. Mindenki látja, hogy a lélegzetvételi szünet tény, hogy ezt a szünetet mindannyian felhasználjuk. Azt hittük, hogy Petrográdot néhány nap alatt elveszítjük, amikor a közeledő német csapatok mindössze néhány napi járóföldre voltak tőle, a legjobb matrózok és a Putyilov-gyári munkások pedig minden nagy lelkesedésük mellett magukra maradtak, amikor hallatlan zűrzavar és pánik keletkezett, amely a csapatokat arra késztette, hogy egészen Gatcsináig fussanak,

amikor az történt velünk, hogy azt foglaltuk vissza, amit fel sem adtunk, ami egyébként abban állott, hogy a távirász megérkezett az állomásra, leült a készülék mellé és máris sürgönyözte: „Németek sehol. Az állomást elfoglaltuk." Néhány óra múlva telefonon közölték velem a Közlekedésügyi Népbiztosságból: „Elfoglaltuk a következő állomást, Jamburghoz közeledünk. Németek sehol. A távirász elfoglalja helyét." Ez történt velünk. Ez a tizenegynapos háború[119] igazi története. Ezt a matrózok és a Putyilov-gyári munkások mondták el nekünk — meg kell őket hívni a szovjetek kongresszusára. Hadd mondják el az igazat. Szörnyen keserű, bántó, kínos, megalázó igazság ez, de százszor hasznosabb, mert ezt megérti az orosz nép.

Ám ábrándozzanak a nemzetközi forradalom nagy csatájáról, mert a nemzetközi forradalom jönni fog. Minden eljön a maga idejében, most azonban teremtsenek önfegyelmet, engedelmeskedjenek minden áron, hogy legyen mintaszerű rend, hogy a munkások, ha csak napi egy órát is, tanulják a fegyverforgatást. Ez valamivel nehezebb, mint bűbájos meséket mondani. Most erről van szó, ezzel segítenek a német forradalomnak, a nemzetközi forradalomnak. Nem tudjuk, hány napunk van a lélegzetvételre, de a lélegzetvételi szünet megvan. Minél előbb le kell szerelni a hadsereget, mert ez beteg szerv, egyelőre pedig a finnországi forradalomnak fogunk segíteni.[120]

Igen, persze, megszegjük a szerződést, már vagy harminc-negyvenszer megszegtük. Talán csak gyermekek nem érik fel ésszel, hogy olyan korszakban, amikor a felszabadulás gyötrelmes, hosszú szakasza kezdődik, amikor a felszabadulás éppen csak megteremtette és fejlődésben vagy három lépcsőfokkal előrelendítette a szovjethatalmat, talán csak gyermekek nem érik fel ésszel, hogy itt hosszú, körültekintő harcra van szükség. A szégyenletes békeszerződés felkelésre ösztönöz, de amikor az elvtársak a Kommunistában a háborúról elmélkednek, az érzelmekhez apellálnak, megfeledkezve arról, hogy az embereknek ökölbe szorult a kezük és vérbefagyott gyermekek lebegtek a szemük előtt. Mit mondanak ezek? „Öntudatos

forradalmár soha nem éli ezt túl, soha nem kapható ilyen szégyenletes tettre." Az újságot Kommunistának nevezik, de „Lengyel Nemes"-nek kellene csúfolni, mert annak a lengyel nemesnek a szempontjából nézi a dolgot, aki haldokolva, kardjával a kezében, gyönyörű pózban ezt kiáltotta: „a béke — szégyen, a háború — becsület." Ők a lengyel nemes szempontjából ítélnek, én — a paraszt szempontjából.

Ha elfogadom a békét, amikor a hadsereg fut s okvetlenül futnia kell, ha nem akarja, hogy az emberek ezrei vesszenek oda, azért fogadom el, hogy még rosszabbul ne járjunk. Szégyenletes a szerződés? Minden komolyan gondolkozó paraszt és munkás igazolni fog engem, mert megérti, hogy a béke az erőgyűjtés eszköze. A történelemből tudjuk — erre nemegyszer hivatkoztam —, a történelemből tudjuk, hogyan szabadultak fel a németek Napóleon uralma alól a tilsiti béke után. Szándékosan neveztem ezt a békét „tilsitinek", habár mi nem írtunk alá olyasmit, ami abban állt: mi nem kötelezték magunkat arra, hogy a hódítónak csapatokat adunk segítségül más népek leigázására — márpedig a történelem már ilyet is megért, és mi is eljutunk idáig, ha csakis a nemzetközi forradalom nagy csatájába vetjük minden reményünket. Vigyázzanak, hogy a történelem ne juttassa el önöket a katonai rabságnak ehhez a formájához is. Mert amíg a szocialista forradalom nem győzött minden országban, a szovjetköztársaság rabságba eshet. Napóleon Tilsitben kimondhatatlanul szégyenteljes békefeltételeket kényszerített rá a németekre. Ott úgy alakult a helyzet, hogy többször is megkötötték a békét. Az akkori Hoffmann — Napóleon — igyekezett rajtakapni a németeket a béke megszegésén, bennünket is rajtakap Hoffmann ugyanezen. Csak nekünk gondunk lesz rá, hogy egyhamar ne kapjon rajta.

A legutóbbi háború keserves, gyötrelmes, de komoly tanulság volt az orosz népnek: megtanította arra, hogy szervezkednie kell, fegyelmeznie kell magát, engedelmeskednie kell, olyan fegyelmet kell teremtenie, hogy az mintaszerű legyen. Tanulják el a fegyelmet a németektől, különben elpusztulunk és örök rabság lesz az osztályrészünk.

Ilyen és csakis ilyen volt a történelem menete. A történelem arra tanít, hogy a béke a háború előtti lélegzetvételi szünet, a háború pedig valamelyest jobb vagy rosszabb béke elérésének módja. Bresztben az erőviszonyoknak a legyőzött békéje, de nem megalázó béke felelt meg. Pszkovban az erőviszonyoknak szégyenteljes, megalázó béke felelt meg, Petrográdban és Moszkvában pedig, a következő szakaszon, sokkal megalázóbb békét írnak majd elő nekünk. Mi nem mondjuk, hogy a szovjethatalom csak forma, mint ahogy fiatal moszkvai barátaink mondták nekünk[121], mi nem mondjuk, hogy ennek vagy annak a forradalmi elvnek a kedvéért fel lehet áldozni a tartalmat, hanem ezt mondjuk: értse meg az orosz nép, hogy fegyelmeznie kell magát, hogy szerveznie kell, akkor kibír minden tilsiti békét. A felszabadító háborúk egész története azt mutatja, hogy amikor ezek a háborúk magukkal ragadták a széles tömegeket, a felszabadulás gyorsan bekövetkezett. Mi azt mondjuk: ha a történelem így fog haladni, akkor a jövőben a békét újból háborúval kell felcserélnünk, és lehet, hogy ezt már a legközelebbi napokban kell megtennünk. Minden embernek készenlétben kell lennie. A legkevésbé sem kételkedem abban, hogy a németek Narva mögött készülődnek, ha igaz, hogy — mint valamennyi újság írja — Narvát nem foglalták el; ha nem Narvában, akkor Narva közelében, ha nem Pszkovban, akkor Pszkov közelében gyűjtik össze a németek reguláris hadseregüket, hozzák rendbe vasútvonalaikat, hogy a következő ugrással bevegyék Petrográdot. Ez a fenevad jól ugrik. Ezt megmutatta. Újból ugrani fog. Ehhez a kétség árnyéka sem fér. Ezért készenlétben kell lennünk, értenünk kell ahhoz, hogy ne handabandázzunk, hanem megragadjunk akár egy napnyi lélegzetvételi szünetet is, mert egy napot is fel lehet használni Petrográd kiürítésére, amelynek elfoglalása proletárjaink százezreinek hallatlan szenvedésébe kerülne. Még egyszer kijelentem, hogy kész vagyok és kötelességemnek tartom még hússzor, százszor megalázóbb szerződést is aláírni, hogy ezzel akár csak néhány napot is nyerjünk Petrográd kiürítésére, mert ezzel könnyítek a munkások szenvedésein,

akik különben a németek igája alá kerülhetnek; megkönnyítem azoknak az anyagoknak, lőpornak stb. Petrográdból való kiszállítását, amelyekre szükségünk van, mert én — honvédő vagyok, mert amellett vagyok, hogy hadsereget teremtsünk, ha másképp nem megy, akár a legtávolabbi hátországban, ahol a jelenlegi leszerelt beteg hadsereget gyógyítják.

Nem tudjuk, meddig tart majd a lélegzetvételi szünet — megpróbáljuk kihasználni a pillanatot. Lehetséges, hogy a lélegzetvételi szünet hosszabb lesz, de az is lehet, hogy csak néhány napig tart. Minden lehetséges, biztosat senki sem tud, nem tudhat, mert valamennyi nagyhatalom le van kötve, szorongatott helyzetben van, kénytelen több fronton harcolni. Hoffmann magatartását először is az szabja meg, hogy szét kell zúzni a szovjetköztársaságot, másodszor az, hogy több fronton visel háborút, harmadszor pedig az, hogy Németországban érik, nő a forradalom, és Hoffmann ezt tudja, és akárhogy állítják is, pillanatnyilag nem vehetik be sem Petrográdot, sem Moszkvát. Holnap azonban megteheti, ez nagyon is lehetséges. Ismétlem, hogy ilyen helyzetben, amikor a hadsereg betegsége tény, amikor minden alkalmat bármi áron kihasználunk arra, hogy akár csak egynapi lélegzetvételi szünethez jussunk, mi azt mondjuk, hogy minden komoly forradalmárnak, akinek kapcsolata van a tömegekkel, aki tudja, mi az a háború, mi az a tömeg, fegyelmeznie kell a tömegeket, meg kell gyógyítania őket, törekednie kell arra, hogy új háborúra mozgósítsa őket — minden ilyen forradalmár igazolni fog bennünket, minden szégyenletes szerződést helyesnek fog tartani, mert ez a proletárforradalom és Oroszország megújhodása érdekében történik, azért, hogy Oroszország megszabaduljon beteg szervétől. Minden józanul gondolkozó ember megérti, hogy amikor ezt a békét aláírjuk, nem szüntetjük be munkásforradalmunkat; mindenki megérti, hogy amikor a németekkel megkötjük a békét, nem szüntetjük be katonai segítségünket: a finneknek fegyvereket küldünk, de nem csapatokat, amelyek hasznavehetetlenek.

Lehet, hogy belemegyünk a háborúba; lehet, hogy holnap Moszkvát is feladjuk, de aztán támadásba megyünk át: el fogjuk indítani hadseregünket az ellenséges hadsereg ellen, amikor a nép hangulatában bekövetkezik az a fordulat, amely érik, amelyhez talán sok idő kell még, de amely be fog következni, amikor majd a széles tömegek nem úgy fognak beszélni, ahogy most beszélnek. Kénytelen vagyok elfogadni akár a legsúlyosabb békét is, mert most nem mondhatom, hogy ez az idő elérkezett. Amikor eljön majd a megújhodás ideje, mindnyájan megérzik ezt, látni fogják, hogy az orosz ember nem ostoba; az orosz ember látja, érti, hogy tartózkodnia kell, hogy ezt a jelszót meg kell valósítania — pártkongresszusunknak és a szovjetek kongresszusának ez a legfőbb feladata.

Tudni kell dolgozni ezen az új úton. Ez a feladat sokkalsokkal nehezebb, de egyáltalán nem reménytelen. Ez egyáltalán nem teszi tönkre a szovjethatalmat, hacsak egy rendkívül ostoba kalanddal mi magunk nem tesszük tönkre. Eljön az idő, amikor a nép majd kijelenti: nem hagyom többé gyötörni magam. Ezt azonban csak akkor érhetjük meg, ha nem bocsátkozunk ebbe a kalandba, hanem tudunk nehéz körülmények között, a napokban aláírt, kimondhatatlanul megalázó szerződés ellenére is dolgozni, mert ilyen történelmi válságot egy háborúval, egy békeszerződéssel úgysem lehet megoldani. A német nép a monarchikus szervezet béklyójában volt 1807-ben, amikor aláírta a maga tilsiti békéjét, több megalázó béke után, amelyek mind lélegzetvételi szünetté váltak, hogy újabb megalázásokat és szerződésszegéseket hozzanak. A tömegek szovjet szervezete megkönnyíti feladatunkat.

Csak egy jelszavunk lehet — igazában megtanulni a hadviselést, rendbehozni a vasutat. Vasút nélkül a szocialista forradalmi háború — a legártalmasabb árulás. Rendet kell teremtenünk, felszínre kell hoznunk azt az energiát, azt az erőt, amely megteremti majd a legjobbat, ami a forradalomban csak lehetséges.

Használják ki a lélegzetvételi szünetet, akár egy órányi időt is, ha egyszer hozzájutottak, arra, hogy fenntartsák az

összeköttetést a távoli hátországgal; ott teremtsenek új hadseregeket. Vessék el az illúziókat, amelyekért az élet megbüntette s még jobban meg fogja büntetni önöket. A legsúlyosabb vereségek időszaka rajzolódik ki előttünk, már itt is van, ezzel tudnunk kell számolni. Készen kell lennünk arra, hogy kitartó munkát végezzünk illegális viszonyok között, tudva azt, hogy a németek rabságában vagyunk: ezen nincs mit szépíteni; ez valóban tilsiti béke. Ha képesek leszünk így cselekedni, akkor a vereség ellenére bátran elmondhatjuk, hogy győzni fogunk. (Taps.)

3

HATÁROZATI JAVASLAT A HÁBORÚRÓL ÉS A BÉKÉRŐL[123]

A kongresszus szükségesnek tartja jóváhagyni a szovjethatalom által Németországgal kötött rendkívül súlyos, megalázó békeszerződést, mert nincs hadseregünk, mert a demoralizált harctéri alakulatok rendkívül leromlott állapotban vannak, és ki kell használnunk minden, még a legcsekélyebb lehetőséget is arra, hogy lélegzethez jussunk, mielőtt az imperializmus megindítja támadását a Szovjet Szocialista Köztársaság ellen.

A szocialista forradalom megkezdődött korszakának mai időszakában történelmileg kikerülhetetlenek az imperialista államok ismételt katonai támadásai (mind nyugatról, mind keletről) Szovjet-Oroszország ellen. Az ilyen támadások történelmi kikerülhetetlensége ma, amikor valamennyi államon belüli viszony, osztályviszony, valamint nemzetközi viszony a lehető legnagyobb mértékben kiéleződött, minden pillanatban, a legrövidebb időn belül, sőt, néhány napon belül is, arra vezethet, hogy újabb imperialista támadó háborúkat indítanak általában a szocialista mozgalom, és különösen az Oroszországi Szocialista Szovjet Köztársaság ellen.

A kongresszus ezért kijelenti, hogy mind pártunknak, mind az öntudatos proletariátus egész élgárdájának, mind a

szovjethatalomnak legelsőrendű és legfőbb feladata az, hogy tegye meg a legerélyesebb, kíméletlenül határozott és drákói rendszabályokat az oroszországi munkások és parasztok önfegyelmének és fegyelmének megszilárdítása érdekében, annak megmagyarázása érdekében, hogy Oroszország történelmileg kikerülhetetlenül közeledik a felszabadító, honvédő, szocialista háborúhoz, annak érdekében, hogy mindenütt megteremtse a legszigorúbb egybekapcsolt és egységes vasakarattal egybeforrasztott tömegszervezeteket, amelyek képesek egységes és önfeláldozó cselekvésre mind a hétköznapokon, mind pedig különösen a nép életének válságos pillanataiban — végül annak érdekében, hogy sokoldalúan, rendszeresen, általánosan megtanítsák a felnőtt lakosságot — nemre való tekintet nélkül — a katonai ismeretekre és a katonai műveletekre.

A kongresszus szerint az Oroszországban győzedelmeskedett szocialista forradalom megszilárdításának egyetlen, legjobb biztosítéka az, hogy ez a forradalom nemzetközi munkásmozgalommá válik.

A kongresszus meg van győződve arról, hogy a nemzetközi forradalom érdekei szempontjából az a lépés, amelyet a szovjethatalom tett — a világporondon fennálló mostani erőviszonyok mellett — elkerülhetetlen és szükséges volt.

A kongresszus abban a meggyőződésében, hogy a munkásforradalom feltartóztathatatlanul érlelődik valamennyi hadviselő országban s előkészíti az imperializmus elkerülhetetlen, teljes vereségét, kijelenti, hogy Oroszország szocialista proletariátusa minden erejével és minden rendelkezésére álló eszközzel támogatni fogja valamennyi ország proletariátusának testvéri forradalmi mozgalmát.

Először 1919. január 1-én, a Kommunar c. lap 1. számában jelent meg.

Lenin Művei, 27. kötet.

NAPJAINK LEGFONTOSABB FELADATA

Te, ki szegény is vagy,
Ó be dúsgazdag vagy,
Te, ki hatalmas vagy,
Ó be erőtlen vagy
— Anyánk, Oroszország![123]

Az emberiség története napjainkban egyik legnagyobb, legnehezebb fordulatát teszi meg, amelynek mérhetetlen nagy — a legkisebb túlzás nélkül mondhatjuk: világfelszabadító — jelentősége van. A háborútól a békéhez; a rablók közötti háborútól, akik azért, hogy megteremtsék a legerősebb rablók által összeharácsolt zsákmány felosztásának új rendjét, a kizsákmányoltak és dolgozók millióit küldik a vágóhídra, az elnyomottaknak elnyomóik elleni háborújához, a tőke járma alól való felszabadulásért folyó háborúhoz; a tömény-telen szenvedéstől, kíntól, éhezéstől és elvadulástól a kommunista társadalom ragyogó jövője, az általános jólét és a tartós béke felé; — nem csoda, hogy egy ennyire éles fordulatnak legválságosabb pontjain, amikor körös-körül recsegve-ropogva összedől és szertemállik a régi, mellette pedig leírhatatlan kínok közepette születik az új, egyesek megszédülnek, egyeseket kétségbeesés fog el, egyesek az olykor túlságosan keserű valósággal szemben a szép, elbűvölő frázisok árnyékában keresnek menedéket.

Oroszország különösen világosan látta, különösen kínosan és fájdalmasan élte át a történelemnek ezt a legélesebb fordulatát, amelyet az imperializmustól a kommunista forradalom felé tett. Néhány nap alatt leromboltuk az egyik legrégibb, leghatalmasabb, legbarbárabb és legvadállatiasabb monarchiát. Néhány hónap alatt megtettük a burzsoáziával

való egyezkedésnek, a kispolgári illúziók szertefoszlásának számos szakaszát, amire más országok évtizedeket pazaroltak. Miután a burzsoáziát megdöntöttük, nyílt ellenállását a polgárháborúban néhány hét alatt legyőztük. A bolsevizmus győzelmes diadalmenetben járta be roppant országunkat széltében-hosszában. Szabadságot és önálló életet adtunk a cárizmus és a burzsoázia által elnyomott dolgozó tömegek legalsóbb rétegeinek. Megteremtettük és megszilárdítottuk a szovjetköztársaságot, az állam új típusát, mely összehasonlíthatatlanul magasabbrendű és demokratikusabb, mint a legjobb burzsoá parlamentáris köztársaságok. Megteremtettük a szegényparasztság által támogatott proletariátus diktatúráját és megkezdtük a szocialista átalakítások széles arányokban elgondolt rendszerének bevezetését. A világ millió és millió munkásának szívében felébresztettük a saját erejébe vetett hitet és felgyújtottuk a lelkesedés lángját. Az egész világot bejárta harci kiáltásunk — a nemzetközi munkásforradalom jelszava. Kesztyűt dobtunk minden ország imperialista rablóinak.

És néhány nap alatt földre tepert bennünket az imperialista rabló, aki fegyvertelenekre támadt. Kényszerített bennünket, hogy hihetetlenül súlyos és megalázó békét írjunk alá — büntetésül azért, mert — bár csak egészen rövid időre — ki mertük tépni magunkat az imperialista háború harapófogójából. A rabló annál bőszebben nyomja el, fojtogatja és marcangolja Oroszországot, minél vészjóslóbban mered rá saját országában a munkásforradalom kísérlete.

Kénytelenek voltunk aláírni a „tilsiti" békét. Nincs szükség önámításra. Legyen bátorságunk egyenesen szembenézni a keserű, kendőzetlen igazsággal. Fel kell mérnünk teljes mélységében a vereségnek, a szétdarabolásnak, a leigázásnak, a megalázásnak azt a szakadékát, amelybe most beletaszítottak bennünket. Minél jobban megértjük ezt, annál keményebben, edzettebben, acélosabban akarjuk a felszabadulást, annál inkább igyekszünk majd ismét felemelkedni a rabszolgaságból az önálló életbe, annál eltökéltebben leszünk rajta azon, hogy bármi áron is elérjük azt, hogy Oroszország ne

legyen többé szegény és erőtlen, hanem a szó igazi értelmében hatalmassá és dúsgazdaggá váljon.

Ilyenné válhat, mert még mindig elég területünk és természeti kincsünk maradt ahhoz, hogy mindenkit elláthassunk, ha nem is bőségesen, de kielégítően, a megélhetéshez szükséges javakkal. Mindenünk megvan hozzá — természeti kincsek, emberi erőtartalék és az a nagyszerű lendület, melyet a nagy forradalom adott a népi alkotóerőnek —, hogy megteremthessük az igazán hatalmas és dúsgazdag orosz hazát.

Oroszország ilyenné válik, ha felhagy a csüggedéssel és szakít a frázissal, ha fogcsikorgatva összeszedi minden erejét, ha megfeszíti minden idegszálát, minden izmát, ha megérti, hogy a szabadulás *csakis* a nemzetközi szocialista forradalomnak azon az útján lehetséges, amelyen elindultunk. Menjünk előre ezen az úton, ne csüggedjünk a vereségek miatt, gyűjtsük és rakjuk egyenként a köveket a szocialista társadalom szilárd alapjához, dolgozzunk fáradhatatlanul, hogy megteremtsük a fegyelmet és az önfegyelmet, hogy megszilárdítsuk mindenütt a szervezettséget, a rendet, a gyakorlatiasságot, az egész nép erőinek harmonikus együttműködését, a termelés és a termékelosztás általános nyilvántartását és ellenőrzését — ez a katonai erő és a szocialista erő megteremtésének útja.

Sem a szájhősködés, sem a kétségbeesés nem méltó az igazi szocialistához, amikor súlyos vereség éri. Nem igaz, hogy nincs kivezető út és legfeljebb a „dicstelen" (a lengyel nemes szempontjából „dicstelen") halál, vagyis a legsúlyosabb béke, és a reménytelen harcban szenvedett „hősi" halál között választhatunk. Nem igaz, hogy elárultuk eszményeinket vagy barátainkat, amikor a „tilsiti" békét aláírtuk. Semmit és senkit sem árultunk el, nem szentesítettünk és nem takargattunk egyetlen hazugságot sem, nem tagadtuk meg segítségünket egyetlen barátunktól vagy bajtársunktól sem, segítettük őket mindennel, ami csak rendelkezésünkre állt. Az a hadvezér, aki szétvert vagy pánikszerűen menekülő seregének maradékát az ország belsejébe vezeti vissza, aki ezt a

visszavonulást végső esetben igen súlyos és igen megalázó békével fedezi, nem követ el árulást a hadsereg azon egységeivel szemben, amelyeknek képtelen segítséget nyújtani és amelyeket az ellenség körülzárt. Ez a hadvezér kötelességét teljesíti, mikor az egyetlen utat választja, hogy megmentse azt, ami még menthető, nem bocsátkozva kalandokba, nem szépítve a nép előtt a keserű igazságot, „területet engedve át, hogy időt nyerjen", kihasználva *minden* szünetet, még a legkisebbet is, hogy összeszedje erejét, hogy lélegzethez juttassa vagy kigyógyítsa hadseregét, amelyet bomlás és demoralizáció emészt.

Aláírtuk a „tilsiti" békét. Amikor I. Napóleon 1807-ben Poroszországot rákényszerítette a tilsiti békére, a hódító szétverte a németek seregeit, elfoglalta a fővárost és a nagyobb városokat, megszervezte saját rendőrségét, kényszerítette a legyőzötteket, hogy kisegítő hadtesteket adjanak neki újabb rablóháborúk viselésére, szétdarabolta Németországot, szövetséget kötött egyes német államokkal más német államok ellen. S a német nép mindennek ellenére, még az *ilyen* béke után is állta a sarat, össze tudta szedni erejét, talpra tudott állni és ki tudta vívni jogát a szabadságra és önállóságra.

Aki akar és tud gondolkozni, annak a tilsiti béke példája (amely pedig csak egy volt a sok súlyos és megalázó szerződés között, melyeket abban az időben a németekre rákényszerítettek) világosan mutatja, hogy gyerekesen naiv gondolat az, hogy a legsúlyosabb béke minden körülmények között a pusztulás örvénye, a háború pedig a dicsőség és a megmenekülés útja. A háborúk korszakai arra tanítanak bennünket, hogy a történelem folyamán a béke gyakran arra szolgált, hogy a harcoló felek lélegzethez jussanak és erőt gyűjtsenek az új harcokra. A tilsiti béke a legnagyobb megaláztatás volt Németország számára, de ugyanakkor fordulat is volt a legnagyobb nemzeti fellendülés felé. A történelmi helyzet akkor nem adott más kiutat e fellendülésnek, csak azt a kiutat, amely a *burzsoá* állam felé vezetett. Akkor, százegynéhány évvel ezelőtt, egy maroknyi nemes és néhány burzsoá intel-

lektuel csinálta a történelmet az álmos és alvó munkás- és paraszttömegek feje fölött. Akkor a történelem, éppen ezért, csak szörnyű lassúsággal cammoghatott.

A kapitalizmus most sokkal magasabbra emelte a kultúrát általában, s a tömegek kultúráját különösen. A háború felrázta a tömegeket, hallatlan borzalmaival és szenvedéseivel felserkentette őket. A háború előrehajtotta a történelmet, mely most a mozdony gyorsaságával száguld előre. A történelmet most önállóan csinálják az emberek milliói és tízmilliói. A kapitalizmus most megérett a szocializmusra.

S ezért, ha most Oroszország a „tilsiti" békétől a nemzeti fellendülés, egy nagy honvédő háború felé halad — és vitathatatlanul ebben az irányban halad —, ez a fellendülés nem a burzsoá államhoz, hanem a nemzetközi szocialista forradalomhoz vezet majd el. 1917. október 25-e óta mi honvédők vagyunk. Mi a „haza védelme" álláspontján vagyunk, de az a honvédő háború, amely felé haladunk, a szocialista hazáért, a szocializmusért mint hazáért, a szovjetköztársaságért, mint a szocializmus világhadseregének *osztagáért* folyó háború lesz.

„Gyűlöld a németet, üsd a németet" — ez volt és maradt a szokásos, vagyis burzsoá hazafiság jelszava. Mi azonban azt mondjuk: „Gyűlöld az imperialista rablókat, gyűlöld a kapitalizmust, halál a kapitalizmusra" és ugyanakkor: „Tanulj a némettől! Maradj hű a német munkásokkal való testvéri szövetséghez. Ők elkéstek, nem tudtak idejében segítségünkre jönni. De mi időt nyerünk, kivárjuk őket, és ők segítségünkre *fognak jönni*."

Igen, tanulj a némettől! A történelem zegzugos és kerülő utakon halad. Úgy történt, hogy éppen a német testesíti most meg a vadállati imperializmus mellett a fegyelem, a szervezettség és a harmonikus együttműködés elvét, a legmodernebb gépi ipar, a legszigorúbb nyilvántartás és ellenőrzés alapján.

Márpedig éppen ez az, ami nálunk hiányzik. Éppen ez az, amit még meg kell tanulnunk. Éppen ez az, amire a mi nagy forradalmunknak még szüksége van, hogy a győzelmes kezdettől sok súlyos megpróbáltatáson át eljusson a győzel-

mes befejezéshez. És ez az éppen, amire szüksége van az Oroszországi Szovjet Szocialista Köztársaságnak, hogy ne legyen többé szegény és erőtlen, hogy végérvényesen hatalmassá és dúsgazdaggá váljék.

1918. március 11.

Lenin Művei, 27. kötet.

Izvesztyija VCIK 46. sz.
1918. március 12.
Aláírás: N. Lenin.
1918. március 11.

BESZÉD A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉBEN, 1918. MÁRCIUS 12-ÉN

GYORSÍRÓI FELJEGYZÉS

Elvtársak! Az orosz forradalom évfordulóját olyan időpontban kell ünnepelnünk, amikor a forradalom súlyos napokat él át, amikor sokan közel állnak a csüggedéshez és a kétségbeeséshez. De ha körülnézünk, ha felidézzük emlékezetünkben, hogy mit végzett forradalmunk ez alatt az év alatt és hogyan alakul a nemzetközi helyzet, egyikünkben sem marad hely — erről meg vagyok győződve — sem a kétségbeesés, sem a csüggedés számára. Nem lehet kétséges, hogy az októberben megkezdődött nemzetközi szocialista forradalom a nehézségek és akadályok ellenére, ellenségeinek minden erőfeszítése ellenére győzni fog.

Elvtársak, emlékezzenek rá, milyen utat tett meg az orosz forradalom... Emlékezzenek rá, hogy februárban, amikor a proletariátus összefogott a burzsoáziával, amely belátta, hogy a cárizmus uralma alatt még a burzsoá társadalom léte is lehetetlen, a munkásoknak és a parasztság legjobban felvilágosodott részének, nevezetesen a háború minden szörnyűségén átment katonáknak együttműködése eredményeképpen néhány nap alatt sikerült megdönteniük a monarchiát, amely 1905-ben, 1906-ban, 1907-ben összehasonlíthatatlanul súlyosabb csapásokat bírt ki és amely vérbe fojtotta a forradalmi Oroszországot. És amikor a februári győzelem után a burzsoázia került hatalomra, a forradalom hihetetlenül gyors fejlődésnek indult.

Az orosz forradalom olyan eredményt ért el, amely gyökeresen megkülönbözteti a nyugat-európai forradalmaktól. Megteremtette a forradalmi tömeget, amelyet 1905 előkészített az önálló fellépésre; megteremtette a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, azokat a szerveket, amelyek mérhetetlenül demokratikusabbak minden előző hasonló szervnél, amelyek lehetőséget nyújtanak arra, hogy neveljük, megnemesítsük a munkások, a katonák és a parasztok jogfosztott tömegét, magunkkal vonjuk ezt a tömeget, s e körülmények eredményeképpen az orosz forradalom néhány hónap alatt átesett a burzsoáziával való paktálásnak azon a korszakán, amely Nyugat-Európában hosszú évtizedeket vett igénybe. A burzsoázia most a munkásosztályt és képviselőit — a bolsevikokat — vádolja amiatt, hogy a hadsereg nem állt feladatának magaslatán. De ma már látjuk, hogy ha akkor, márciusban és áprilisban, nem a megalkuvók lettek volna hatalmon, nem a burzsoázia lett volna hatalmon, amely pozíciókért alkudozott, tőkéseket juttatott hatalomra és ugyanakkor ruhátlanul, éhesen hagyta a hadsereget, ha nem Kerenszkij-féle urak lettek volna hatalmon, akik szocialistáknak nevezték magukat, valójában pedig minden zsebükben titkos szerződéseket rejtegettek, amelyek arra kötelezték az orosz népet, hogy 1918-ig háborúzzon — akkor talán meg lehetett volna menteni az orosz hadsereget és az orosz forradalmat azoktól a hihetetlenül súlyos megpróbáltatásoktól és megaláztatásoktól, amelyeken át kellett esnünk. Ha akkor a hatalom átment volna a szovjetek kezébe, ha a megalkuvók, ahelyett, hogy Kerenszkijnek segítettek tűzbe kergetni a hadsereget, demokratikus békét ajánlottak volna fel, akkor hadseregünket nem verték volna annyira szét. Ezt kellett volna mondaniuk a hadseregnek: állj nyugodtan. Egyik kezében tartsa az imperialistákkal kötött titkos szerződés szétszaggatott foszlányait és a valamennyi néphez szóló demokratikus békejavaslatot, a másik kezében pedig tartsa a fegyvert, és álljon szilárdan a front. Ekkor volt lehetőség arra, hogy megmentsék a hadsereget és a forradalmat. Egy ilyen gesztus mindig segíthetett volna a dolgon, még olyan ellenséggel

szemben is, mint a német imperializmus, még akkor is, ha az egész burzsoázia, a világ valamennyi kapitalistája, a burzsoá pártok valamennyi képviselője a német imperializmus segítségére sietett volna. Ez a lépés az ellenséget olyan helyzetbe hozta volna, hogy egyfelől a neki felajánlott demokratikus békével és a leleplezett szerződésekkel, másfelől — a fegyverrel találta volna szembe magát. Most nincs ilyen erős frontunk. Tüzérség nélkül nem tudjuk megerősíteni. A front helyreállítása túlságosan nehéz, túlságosan lassan folyik, mert ott még nem akadtunk össze az ellenséggel. Más volt harcolni az idióta Romanov vagy a hencegő Kerenszkij ellen, itt azonban olyan ellenséggel van dolgunk, amely minden erejét és az ország egész gazdasági életét megszervezte a forradalom elleni védekezés érdekében. Mi tudtuk, hogy Kerenszkij hatalma ahelyett, hogy felmondta volna az imperialista szerződéseket, 1917 júniusában offenzívába hajszolta a katonákat, és ez után az offenzíva után a hadsereg erői véglegesen legyengültek. És amikor most a burzsoázia jajveszékel és hallatlan bomlást meg nemzeti szégyent emleget, talán azt hiszik, hogy a forradalom, a háború szülötte, a hallatlan pusztulás szülötte, fejlődhet nyugodtan, simán, békésen, kínok nélkül, gyötrelmek nélkül, borzalmak nélkül? Ha valaki így képzelte a forradalom születését, az vagy csak a levegőbe beszélt, vagy pedig olyan gyenge jellemű intellektuelnek a módjára okoskodik, aki nem érti e háború és e forradalom jelentőségét. Igen, ők így okoskodtak. De mi világosan látjuk, hogy ez a folyamat megteremti a nép hatalmas fellendülését, és ezt nem látják azok, akik nemzeti szégyenről ordítoznak.

Bárhogyan is, de kitéptük magunkat a háború karmaiból. Nem mondjuk, hogy úgy téptük ki magunkat, hogy semmit sem áldoztunk, hogy nem fizettünk érte. De kitéptük magunkat a háború karmaiból. Lélegzethez juttattuk a népet. Nem tudjuk, meddig fog tartani ez a lélegzetvételi szünet. Lehetséges, hogy nagyon rövid lesz, mert nyugatról is, keletről is nyúlnak felénk az imperialista rablók és az új háború elkerülhetetlenül megkezdődik. Igen, mi nem hunyunk sze-

met azon, hogy nálunk minden le van rombolva. De a nép meg tudott szabadulni a cári kormánytól, meg tudott szabadulni a burzsoá kormánytól és meg tudta teremteni a szovjet szervezeteket, amelyek csak most, hogy a katonák hazatértek a frontról, csak most jutottak el az utolsó, legeldugottabb falucskába is. És a szovjetek szükségességét, jelentőségét megértette a legalsóbb, a legelnyomottabb réteg, az elnyomott tömeg, amelyből gúnyt űztek a cárok, a földbirtokosok, a tőkések, amelynek ritkán sikerült valamibe beleadni a lelkét, az alkotóerejét. Az elnyomott tömeg elérte azt, hogy a szovjethatalom ma már nemcsak a nagyvárosok és az ipari központok sajátja, hanem eljutott a legeldugottabb zugokba is. Az a paraszt, aki a hatalom részéről eddig csak elnyomást és rablást látott, most a szegények kormányát látja hatalmon, azt a kormányt, amelyet maga választ, amely kivezette az elnyomásból és amely minden hallatlan akadály és nehézség ellenére tovább is tudja vezetni.

Elvtársak! Ha most a súlyos vereség és leigázás napjaival kell szembenéznünk, amikor az orosz forradalmon a porosz földesurak és imperialisták csizmája tapos, meg vagyok győződve, hogy bármilyen nagy is a felháborodás és az elkeseredés egyes körökben, a néptömegek mélyén alakul, gyülemlik az energia, a fegyelem, amely megacéloz bennünket minden csapás elviselésére és azt bizonyítja, hogy nem árultuk el és nem fogjuk elárulni a forradalmat. Ha át is kellett esnünk ezeken a megpróbáltatásokon és vereségeken, ez azért történt, mert a történelem nem olyan sima úton jár és nem olyan kegyes, hogy velünk egy időben valamennyi országban valamennyi dolgozó felkeljen. Nem szabad elfelejtenünk, hogy milyen ellenséggel állunk szemben. Azok az ellenségek, akikkel eddig dolgunk volt — Romanov, Kerenszkij meg az orosz burzsoázia —, ez a sötét, szervezetlen, műveletlen burzsoázia, amely tegnap még Romanov csizmáját csókolgatta és azután titkos szerződésekkel a zsebében futkosott — hát ezek az ellenségek jelentenek valamit ahhoz a nemzetközi burzsoáziához képest, amely az emberi elme minden vívmányát fegyverré változtatta a dolgozók akaratának el-

fojtására és egész szervezetét az emberirtás szolgálatába állította?

Ilyen ellenség tört ránk abban az időpontban, amikor végleg leszereltük a hadsereget, amikor nyíltan meg kellett mondanunk: hadseregünk nincs, annak az országnak pedig, amely elvesztette hadseregét, el kell fogadnia a hallatlanul szégyenletes békét.

Senkihez sem leszünk hűtlenek, senkit sem árulunk el, nem tagadjuk meg a segítséget testvéreinktől. De el kell fogadnunk a hallatlanul súlyos békét, el kell fogadnunk a szörnyű feltételeket, visszavonulást kell kezdenünk, hogy időt nyerjünk, amíg lehet, hogy megérkezzenek a szövetségesek, szövetségeseink pedig vannak. Bármennyire gyűlöljük is az imperializmust, bármennyire erős is vele szemben a harag és a felháborodás jogos érzése, tudatában kell lennünk annak, hogy mi most honvédők vagyunk. Mi nem a titkos szerződéseket védelmezzük, hanem a szocializmust, a szocialista hazát. De hogy megvédelmezhessük, vállalnunk kellett a legsúlyosabb megaláztatásokat. Tudjuk, hogy mindegyik nép történetében vannak olyan időszakok, amikor meg kell hátrálni az erősebb idegzetű ellenfél nyomása elől. Haladékot kaptunk, és ezt a haladékot ki kell használnunk, hogy hadseregünk valamennyire kipihenje magát, hogy hadseregünk a maga tömegében értse meg — nem elég, ha az a néhány tízezer érti meg, akik a nagyvárosokban eljárnak a gyűlésekre, hanem a milliók és tízmilliók, akik szétfutottak a falvakba, azok értsék meg, hogy a régi háború befejeződött, új háború kezdődik, olyan háború, amelyre mi békejavaslattal válaszoltunk, olyan háború, amelyben mi engedtünk, hogy leküzdjük fegyelmezetlenségünket, lomhaságunkat, petyhüdtségünket, amely nem akadályozott meg bennünket abban, hogy legyőzzük a cárizmust és az orosz burzsoáziát, de amellyel nem lehet legyőzni az európai nemzetközi burzsoáziát. Ha ezeket a gyengéinket le tudjuk küzdeni, mi leszünk a győztesek, mert vannak szövetségeseink, erről meg vagyunk győződve.

Bármennyire garázdálkodjanak is most a nemzetközi imperialisták vereségünk láttán, országaikban erősödnek el-

lenségeik, a mi szövetségeseink. Tudtuk és tudjuk biztosan, hogy a német munkásosztályban ez a folyamat halad, talán lassabban, mint ahogy vártuk, mint ahogy talán kívánjuk, de kétségtelen, hogy nő a harag az imperialistákkal szemben, nő azoknak a száma, akik szövetségeseink a munkánkban, és ezek majd segítségünkre jönnek.

Tudjunk erőt adni, tudjunk jelszót adni, teremtsük meg a fegyelmet, ez a mi kötelességünk a szocialista forradalom iránt. Ebben az esetben ki tudunk tartani addig, amíg a szövetséges proletariátus segítségünkre nem siet, vele együtt pedig legyőzünk minden imperialistát és minden kapitalistát.

Izvesztyija VCIK 47. sz.
1918. március 14.

Lenin Művei, 27. kötet.

UTASÍTÁSOK A VLAGYIVOSZTOKI SZOVJETNEK[124]

Irkutszkba (Vlagyivosztok számára) távirattal közlendő közvetlen vonalon:

A helyzetet rendkívül komolynak tartjuk és a legkategórikusabban figyelmeztetjük az elvtársakat. Ne ringassák magukat illúziókban: a japánok biztosan támadni fognak. Ez elkerülhetetlen. Valószínűleg kivétel nélkül valamennyi szövetséges segíteni fog nekik. Ezért haladéktalanul meg kell kezdeni az előkészületeket, komolyan, teljes erejükből készüljenek. A legnagyobb figyelmet a szervezett visszavonulásra, a készletek és a vasúti anyagok szervezett elszállítására fordítsák. Ne tűzzenek ki megvalósíthatatlan célokat. Készítsék elő a vasutak aláaknázását és robbantását, a vagonok és a mozdonyok elszállítását, készítsenek elő aknazárat Irkutszk körül vagy a Bajkálon túl. Értesítsenek bennünket hetenként kétszer pontosan, hány mozdonyt és vagont szállítottak el, hány maradt vissza. Enélkül nem hiszünk és nem fogunk hinni semmiben. Bankjegyeink most nincsenek, de április második felétől lesz sok, segítségünket azonban attól tesszük függővé, hogy önök tudnak-e gyakorlati sikereket felmutatni a vagonoknak és mozdonyoknak Vlagyivosztokból való kivonásában, a hidak stb. robbantásának előkészítésében.

Lenin

Április 7.

Megjelent 1934-ben,
a V. I. Lenin: „A polgárháború korszakából" című gyűjteményben.

Lenin Művei, 27. kötet.

A „BALOLDALI" GYEREKESSÉGRŐL ÉS A KISPOLGÁRIASSÁGRÓL

(Részlet)

II

De talán a „baloldaliaknak" a háborúról hangoztatott frázisai egyszerűen a gyerekes hév eredményei, amely méghozzá a múltba fordul és ezért a legcsekélyebb politikai jelentőséggel sem bír? Így védelmezik egyesek a mi „baloldaliainkat". De ez nem igaz. Ha valaki politikai vezetésre tart igényt, akkor tudjon *gondolkozni* a politikai feladatokon, mivel azonban ennek nyoma sincs náluk, a „baloldaliak" annak az ingadozásnak teljesen gerinctelen prédikátoraivá válnak, amelynek tulajdonképpen csak egy jelentősége van: a „baloldaliak" ingadozásaikkal *segítenek* az imperialistáknak, amikor azok provokációval próbálják belerántani az Oroszországi Szovjet Köztársaságot egy számára nyilvánvalóan előnytelen háborúba, *segítenek* az imperialistáknak becsalogatni bennünket a kelepcébe. Tessék:

„...Az oroszországi munkásforradalom nem »óvhatja magát« azáltal, hogy letér a nemzetközi forradalom útjáról, állandóan kerüli a harcot és visszavonul a nemzetközi tőke nyomása elől, engedményeket téve a »hazai tőkének«.

Ebből a szempontból elengedhetetlen: erélyes nemzetközi osztálypolitika, amely egyesíti a szóval és tettel folytatott nemzetközi forradalmi propagandát, és a nemzetközi szocializmussal (nem pedig a nemzetközi burzsoáziával) való szerves kapcsolat megszilárdítása..."

Azokról a kirohanásokról, amelyeket itt a belpolitika területe ellen intéztek, külön lesz szó. De nézzék meg, hogyan tobzódnak a frázisokban — és ugyanakkor milyen gyávák tetteikben — a külpolitika terén. Milyen taktika *kötelező* mindenkire, aki nem akar az imperialista provokáció eszköze lenni és nem akar beleesni a kelepcébe a *mostani* pillanatban? Erre a kérdésre minden politikusnak világos, őszinte választ kell adnia. A mi pártunk válasza ismeretes: a *mostani* pillanatban *visszavonulni*, kerülni a harcot. „Baloldaliaink" nem merik kimondani az ellenkezőjét és a levegőbe lőnek: „erélyes nemzetközi osztálypolitika"!!

Ez a tömegek becsapása. Ha most akarnak harcolni, mondják meg nyíltan. Ha nem akarnak most *visszavonulni*, mondják meg nyíltan. Különben önök objektív szerepüknél fogva az imperialista provokáció eszközei. Az önök szubjektív „hangulata" pedig annak a megvadult kispolgárnak a hangulata, aki henceg és dicsekszik, de nagyonis jól érzi, hogy a proletárnak *igaza* van, amikor visszavonul és igyekszik szervezetten visszavonulni — a proletárnak igaza van, amikor úgy számít, hogy amíg nincs még erőnk, vissza kell vonulni (a nyugati és keleti imperializmus elől) akár az Urálig is, mert ez az *egyetlen* esély arra, hogy időt nyerjünk a nyugati forradalom érlelődése számára, annak a forradalomnak érlelődése számára, amelynek nem „kell" (a „baloldaliak" fecsegése ellenére) „tavasszal vagy nyáron" megkezdődnie, de amely *hónapról hónapra* közeledik és valószínűbbé válik.

A „baloldaliaknak" nincs „saját" politikájuk; a visszavonulást *most* szükségtelennek nyilvánítani *nem merik*. Szavakkal dobálózva kapkodnak-cikáznak, becsempészik a harc „állandó" kerülgetésének kérdését a harc *jelenlegi* elkerülésének kérdése helyébe. Szappanbuborékokat eregetnek a levegőbe: „tettel folytatott nemzetközi forradalmi propaganda"!! Mit jelent ez?

Ez csak két dolgot jelenthet: vagy nozdrjovizmust, vagy támadó háborút a nemzetközi imperializmus megdöntése céljából. Ilyen dőreséget nyíltan nem lehet kimondani, s éppen ezért kénytelenek a „baloldali" kommunisták a tudatos pro-

letárok gúnykacaja elől a dörgedelmes és üres frázisok árnyékába menekülni: hátha, gondolják, nem jön rá a figyelmetlen olvasó, mit is jelent ez tulajdonképpen: „tettel folytatott nemzetközi forradalmi propaganda".

A hangzatos frázisokkal való hivalkodás a deklasszálódott kispolgári értelmiség tulajdonsága. A szervezett kommunista proletárok ezért a „szokásért" bizonyára legalábbis olyan büntetést fognak kiróni, hogy az ilyen embereket kigúnyolják és elkergetik minden felelős állásból. Meg kell mondani a tömegeknek egyszerűen, világosan, nyíltan a keserű igazságot: lehetséges, sőt valószínű, hogy a háborús párt újra felülkerekedik Németországban (abban az értelemben, hogy azonnal támadást indítanak ellenünk) és hogy Németország Japánnal együtt — hivatalos vagy hallgatólagos megegyezés alapján — osztozkodni fog rajtunk és fojtogatni fog bennünket. A mi taktikánk, ha nem akarunk a szájhősökre hallgatni: várni, húzni az időt, kerülni a harcot, visszavonulni. Ha félretaszítjuk a szájhősöket és „összeszedjük magunkat", ha megteremtjük a valóban proletár, valóban kommunista vasfegyelmet, komoly esélyeink lesznek arra, hogy sok hónapot nyerjünk. És akkor, ha akár az Urálig is visszavonulunk (a legrosszabb esetben), *megkönnyítjük* szövetségesünknek (a nemzetközi proletariátusnak), hogy segítségünkre jöhessen, „behozhassa" (sportnyelven szólva) azt a távolságot, amely elválasztja a forradalmi robbanások kezdetét a forradalomtól.

Az ilyen taktika, és csakis az ilyen taktika, erősíti valóban a nemzetközi szocializmus egyik, ideiglenesen elszigetelődött osztagának kapcsolatát a többi osztaggal, önök ellenben, kedves „baloldali kommunisták", őszintén szólva csak az egyik hangzatos frázisnak másik hangzatos frázissal való „szerves kapcsolatát szilárdítják meg". Szép kis „szerves kapcsolat" ez!

Én meg is magyarázom önöknek, kedves uraim, miért esett meg önökkel ez a szerencsétlenség: azért, mert önök inkább bemagolják és beszajkózzák a forradalom jelszavait, semmint gondolkoznak rajtuk. Ezért teszik önök a „szocia-

lista haza védelmét" idézőjelbe, s ezzel bizonyára gúnyt akarnak kifejezni, de ez a valóságban éppen azt mutatja, hogy zűrzavar van a fejükben. Önök megszokták, hogy a „honvédelmet" aljas és förtelmes dolognak tartsák, ezt beszajkózták és bemagolták, ezt verték a fejükbe olyan buzgón, hogy egyikük-másikuk már azt az ostobaságot is kisütötte, hogy a haza védelme az imperializmus *korszakában* megengedhetetlen (a valóságban csak a burzsoázia által viselt imperialista, reakciós háborúban megengedhetetlen). De önök nem gondolkoztak azon, miért és mikor aljas a „honvédelem".

A haza védelmének elismerése a háború jogos és igazságos voltának elismerését jelenti. Milyen szempontból nézzük, hogy jogos és igazságos-e a háború? Csakis a szocialista proletariátusnak és a proletariátus szabadságharcának szempontjából; más szempontot nem ismerünk el. Ha a háborút a kizsákmányoló osztály viseli uralma, osztályuralma megszilárdítása céljából, ez bűnös háború, és a „honvédelem" az *ilyen* háborúban aljasság, a szocializmus elárulása. Ha a háborút a proletariátus viseli, amely legyőzte országában a burzsoáziát, mégpedig a szocializmus megszilárdítása és fejlesztése érdekében viseli, akkor a háború jogos és „szent".

Mi 1917. október 25-e óta honvédők vagyunk. Ezt én nem egyszer a lehető leghatározottabban kijelentettem, és ezt önök sem merik vitatni. Éppen a nemzetközi szocializmussal való „kapcsolat megszilárdítása" érdekében *kötelező* megvédeni a *szocialista* hazát. A nemzetközi szocializmussal való kapcsolatot rombolja az, aki nem veszi komolyan annak az országnak a védelmét, amelyben már győzött a proletariátus. Amikor az elnyomott osztály képviselői voltunk, nem az volt a helyzet, hogy nem vettük komolyan a haza védelmét az imperialista háborúban, hanem elvileg elutasítottuk az ilyen védelmet. Amikor annak az uralkodó osztálynak a képviselői lettünk, amely megkezdte a szocializmus szervezését, megköveteljük mindenkitől, hogy *komolyan* vegye az ország védelmét. A haza védelmét komolyan venni annyit jelent, mint gondosan felkészülni és szigorúan számba venni az erőviszonyokat. Ha tudjuk, hogy kevés az erőnk, a honvé-

delem legfontosabb módja az, hogy *visszavonulunk mélyen az ország belsejébe* (aki azt hiszi, hogy ez csak a mostani esettel kapcsolatban hajánál fogva előráncigált formula, az elolvashatja az öreg Clausewitznél[125], az egyik nagy katonai írónál, az erre vonatkozó történelmi leckék tanulságait). A „baloldali kommunistáknál" azonban célzást sem találunk arra vonatkozóan, hogy megértették volna az erőviszonyok kérdésének jelentőségét.

Amikor mi elvből ellenségei voltunk a honvédelemnek, joggal gúnyoltuk ki azokat, akik állítólag a szocializmus érdekében „óvni" akarták hazájukat. Amikor azonban jogot kaptunk arra, hogy proletárhonvédők legyünk — egészen másképpen vetődik fel a kérdés. Kötelességünkké válik, hogy a legóvatosabban számba vegyük az erőket, a leggondosabban mérlegeljük azt, hogy idejében segítségünkre jön-e szövetségesünk (a nemzetközi proletariátus). A tőke érdeke — részenként szétverni az ellenséget (a forradalmi proletariátust), még mielőtt minden ország munkásai egyesültek (a valóságban, vagyis megkezdve a forradalmat). A mi érdekünk — minden lehetőt elkövetni, kihasználni a legkisebb eshetőséget is, hogy elhalasszuk a döntő összecsapást addig a pillanatig (vagy a pillanat *„utánig"*), amikor a nagy nemzetközi hadsereg forradalmi osztagai egyesülnek.

Pravda, 1918. május 9.
88. szám.

Lenin Művei, 27. kötet.

TÉZISEK
A JELENLEGI POLITIKAI HELYZETRŐL[126]

I

A bolsevik sajtó már több ízben hangoztatta és a legfelső szovjethatalom szerveinek hivatalos határozatai több ízben elismerték, hogy az imperialista hatalmaktól körülvett szovjetköztársaság nemzetközi helyzete rendkívül labilis.

Az utóbbi napokban, vagyis 1918 májusának első harmadában, a politikai helyzet rendkívül kiélesedett mind külső, mindpedig belső okok következtében:

Először is, a japánok segítségével erősödött az ellenforradalmi csapatok (Szemjonov és mások csapatai) nyílt támadása a Távol-Keleten, ezzel kapcsolatban pedig számos jel mutatott arra, hogy esetleg az egész németellenes imperialista koalíció megegyezésre jut azon az alapon, hogy ultimátumot intéznek Oroszországhoz: vagy harcolj Németország ellen, vagy japán invázió a mi segítségünkkel.

Másodszor, a német politikában Breszt után általában a háborús párt kerekedett felül, amely most is bármely pillanatban felülkerekedhetne az Oroszország elleni, azonnali általános támadás kérdésében, azaz teljesen elvethetné azoknak a német burzsoá-imperialista köröknek másik politikáját, amelyek ugyan újabb annexiókra törekszenek Oroszországban, de ideiglenesen békét akarnak vele, nem pedig általános támadást ellene.

Harmadszor, a burzsoá-földesúri monarchizmus visszaállítása Ukrajnában az összoroszországi burzsoázia kadet—

októbrista elemeinek támogatásával és a német csapatok segítségével szükségképpen ki kellett hogy élezze a hazai ellenforradalom elleni harcot, szükségképpen felbátorította ellenforradalmunkat, szárnyakat adott terveinek.

Negyedszer, rendkívül kiéleződött a közellátási bomlás, ami sok helyen valóságos éhínségre vezetett annak következtében, hogy elvágták tőlünk a Don melletti Rosztovot, valamint, hogy a kispolgárság és általában a tőkések minden erejükkel igyekeznek kijátszani a gabonamonopóliumot, ugyanakkor pedig az uralkodó osztály, vagyis a proletariátus, nem sújt le elég keményen, fegyelmezetten és kíméletlenül ezekre a törekvésekre, erőfeszítésekre és kísérletekre.

II

A szovjethatalom külpolitikáján semmiképpen sem szabad változtatni. A háborúra való felkészülésünk még nem fejeződött be, ezért az általános jelszó változatlanul ez marad: lavírozni, visszavonulni, kivárni, minden erőnkből folytatva ezt a felkészülést.

Korántsem mondunk le általában arról, hogy katonai egyezményeket kössünk valamelyik imperialista koalícióval a másik ellen azokban az esetekben, amikor ez az egyezmény — nem sértve a szovjethatalom alapjait — megszilárdíthatná a szovjethatalom helyzetét és megbéníthatná valamely imperialista hatalomnak ránk gyakorolt nyomását, de a jelen pillanatban nem léphetünk katonai egyezményre az angol—francia koalícióval.

E koalíció számára ugyanis a valóságban az fontos, hogy Németország csapatait elvonjuk nyugatról, vagyis, hogy sok japán hadtest nyomuljon előre európai Oroszország belsejébe, ez a feltétel azonban elfogadhatatlan, mert a szovjethatalom teljes csődjét jelentené. Ha az angol—francia koalíció effajta ultimátumot intézne hozzánk, elutasítanánk, mert a japán előnyomulás veszélyét kisebb nehézségek árán lehet paralizálni (vagy huzamosabb időre lehet elhalasztani), mint

azt a veszélyt, hogy a németek elfoglalják Petrográdot, Moszkvát és európai Oroszország nagy részét.

III

Jelenleg, amikor számba vesszük a szovjethatalom külpolitikájának feladatait, a legnagyobb óvatosságra, körültekintésre és kitartásra van szükség, hogy meggondolatlan vagy elhamarkodott lépéssel ne segítsünk a japán vagy a német háborús párt szélsőséges elemeinek.

A háborús párt szélsőséges elemei ugyanis mindkét országban amellett vannak, hogy azonnal általános támadást indítsanak Oroszország ellen abból a célból, hogy elfoglalják Oroszország egész területét és megdöntsék a szovjethatalmat. És ezek a szélsőséges elemek bármely pillanatban felülkerekedhetnek.

Másrészt azonban kétségtelen tény, hogy Németországban az imperialista burzsoázia többsége ellene van az ilyen politikának, jobbnak látja jelenleg az annexiós békét Oroszországgal, mint a további háborút, abból a megfontolásból, hogy ez a háború elvonná az erőket nyugatról, fokozná a németországi belső helyzetnek már amúgy is érezhető labilitását, megnehezítené a nyersanyagbeszerzést azokról a helyekről, amelyekre kiterjedt a felkelés, vagy amelyek a vasutak pusztulása, a hiányos vetés stb. következtében kárt szenvedtek.

Azt a japán törekvést pedig, hogy megtámadják Oroszországot, fékezi először is a kínai mozgalom és felkelés veszélye; másodszor, Amerika bizonyos antagonizmusa — Amerika ugyanis fél Japán erősödésétől és azt reméli, hogy béke esetén könnyebben szerezhet nyersanyagot Oroszországból.

Persze könnyen lehetséges, hogy a háborús párt szélsőséges elemei mind Japánban, mind Németországban bármely pillanatban felülkerekednek. Ez ellen nem lehet semmilyen biztosítékunk, amíg Németországban nem tört ki a forradalom. Az amerikai burzsoázia esetleg titokban megegyezhet a japán burzsoáziával; a japán burzsoázia pedig a némettel. Ezért fel-

tétlen kötelességünk, hogy a lehető legerőteljesebben készüljünk a háborúra.

De amíg csak némi esély is marad a béke fenntartására, vagy arra, hogy bizonyos újabb annexiók vagy újabb áldozatok árán békét kössünk Finnországgal, Ukrajnával és Törökországgal, semmiképpen sem szabad egyetlen olyan lépést sem tennünk, amely az imperialista hatalmak háborús pártjának szélsőséges elemeit segíthetné.

IV

A háborúra való fokozott felkészülés kérdésében, éppúgy mint az éhínség elleni harc kérdésében is, a szervezés feladata nyomul előtérbe.

Szó sem lehet valamennyire is komoly katonai felkészülésről, ha nem küzdjük le a közellátási nehézségeket, ha nem biztosítjuk a lakosság számára a rendszeres kenyérellátást, ha nem teremtjük meg a legszigorúbb rendet a vasúti közlekedésben, ha a dolgozó lakosság tömegeiben (nem pedig csak élenjáró rétegiben) nem teremtünk valódi vasfegyelmet. Éppen ezen a téren maradtunk el a legjobban.

Éppen ennek az igazságnak a teljes meg nem értése a legnagyobb bűne a baloldali eszer és anarchista elemeknek, akik „felkelési" bizottságokért ordítoznak, akik a „fegyverbe" jelszót üvöltözik stb. Ezek az ordítozások és jajveszékelések a korlátoltság és a legszánalmasabb, legszégyenletesebb és legundorítóbb frázis-netovábbjai, mert nevetséges „felkelésről" és „felkelési bizottságokról" beszélni akkor, amikor a központi szovjethatalom minden erejéből igyekszik meggyőzni a lakosságot, hogy tanulja meg a fegyverforgatást és fegyverkezzék; — amikor sokkal több fegyverünk van, mint amennyit össze tudunk számlálni és ki tudunk osztani; — amikor éppen a bomlás és a fegyelem hiánya akadályoz bennünket abban, hogy felhasználjuk a meglevő fegyverkészletet, kényszerít bennünket arra, hogy elszalasszuk a felkészülés drága idejét.

A komoly háborúra való fokozott katonai felkészülés nem szalmalángot, nem csatakiáltásokat, nem harci jelszót, hanem huzamos, megfeszített, szívós és fegyelmezett munkát követel tömegméretekben. Kíméletlenül le kell sújtani mindazokra a baloldali eszer és anarchista elemekre, akik ezt nem akarják megérteni, nem szabad hagynunk, hogy hisztériájukkal megfertőzzék kommunista proletárpártunk egyes elemeit.

V

A burzsoázia ellen, amely a fentebb említett körülmények következtében az utóbbi napokban erősen mozgolódik, kíméletlen harcot kell folytatnunk, ostromállapotot kell elrendelni, be kell tiltani újságjait, le kell tartóztatni vezetőit stb., stb. Ezek a rendszabályok ugyanolyan szükségesek, mint ahogy szükséges a katonai hadjárat a falusi burzsoázia ellen, amely visszatartja a gabonafeleslegeket és kijátssza a gabonamonopóliumot. A proletariátus vasfegyelme nélkül sem az ellenforradalomtól, sem az éhínségtől nem tudunk menekülni.

Különösen tekintettel kell lennünk arra, hogy a burzsoázia az utóbbi napokban utánozhatatlan művészettel, egy virtuóz ügyességével élt egy olyan fegyverrel a proletárhatalom ellen, mint a pánikkeltés. És egyes elvtársaink, különösen azok közül, akik ingadozók a baloldali eszer és anarchista forradalmi frázis tekintetében, hagyták befonni magukat, pánikba estek vagy túlmentek azon a határon, amely elválasztja a fenyegető veszedelmekre való jogos és szükséges figyelmeztetést a pánikkeltéstől.

Jól meg kell jegyeznünk Oroszország mai gazdasági és politikai helyzetének fő sajátosságait, amelyek lehetetlenné teszik, hogy bármiféle fellángolással segítsünk a dolgon. Jól meg kell értenünk és meg kell értetnünk minden munkással azt az igazságot, hogy csak a proletárvasfegyelem megteremtésének és helyreállításának következetes és türelmes munkája, valamint a gonosztevőkkel, a kulákokkal és a bomlasztó elemekkel való kíméletlen leszámolás képes megvédelmezni

a szovjethatalmat a jelen pillanatban, az egyik legnehezebb és legveszélyesebb átmenetnek a pillanatában, amely elkerülhetetlenné vált a nyugati forradalom késlekedése következtében.

A megírás ideje: 1918. május 12., vagy 13.
Először 1929-ben, a Leninszkij Szbornyik XI. kötetében jelent meg.

Lenin Művei, 27. kötet.

LÁTNOKI SZAVAK

Manapság, hálisten, csodákban nem hisznek. A csodás jelekből való jóslás mese. De a tudományos jövőbelátás tény. És napjainkban, amikor körös-körül gyakran találkozunk szégyenletes csüggedéssel, sőt kétségbeeséssel, hasznos egy beigazolódott tudományos jövőbelátásra emlékeztetnünk.

Engels Frigyes 1887-ben Sigismund Borkheim „Az 1806—1807-es évek hurrá-hazafiainak emlékére" („Zur Erinnerung für die deutschen Mordspatrioten 1806—1807") című brosúrájának előszavában írt a közelgő világháborúról. (Ez a brosúra 1888-ban jelent meg a Hottingen-Zürichben kiadott „Szociáldemokrata Könyvtár" XXIV. füzeteként.)

Engels Frigyes több mint harminc évvel ezelőtt így ítélte meg az eljövendő világháborút:

„...Porosz-Németország számára most már nem lehetséges más háború, mint egy világháború, mégpedig soha nem látott méretű és hevességű világháború. Nyolc-tízmillió katona fogja egymást fojtogatni és emellett oly mértékben fogják felfalni Európa minden készletét, ahogyan azt soha, semmilyen száskahad nem tette. A harmincéves háború okozta pusztulás, három-négy évre összesűrítve és kiterjesztve az egész kontinensre; éhínség, járványok, a hadseregek és a néptömegek általános elvadulása, amit a szörnyű nyomor idéz elő; reménytelen zűrzavar mesterien felépített kereskedelmi, ipari és

hitelgépezetünkben, ami általános csőddel végződik; a régi államok és a hagyományos állambölcsesség összeomlása, olyannyira, hogy a koronák tucatszám fognak az utcán heverni és nem lesz senki, aki ezeket a koronákat felemelje; teljes lehetetlenség előre látni, hogyan végződik mindez és ki lesz a győztes e harcban; csupán egy eredmény teljesen kétségtelen: az általános kimerülés, és az, hogy létrejönnek a munkásosztály végleges győzelmének feltételei.

Ez a távlat, ha a kölcsönös fegyverkezési verseny végsőkig vitt rendszere végül is meghozza elmaradhatatlan gyümölcseit. Íme, uralkodó és államférfi urak, hova vitte bölcsességük a vén Európát. És ha önök számára nem marad más hátra, mint megkezdeni az utolsó nagy háborús táncot — ám legyen (uns kann es recht sein). A háború esetleg egy időre háttérbe fog szorítani bennünket, talán visszahódít tőlünk néhány már kivívott pozíciót. De ha önök felszabadítják az erőket, melyeket azután már nem lesz módjuk megfékezni, akkor történjék bármi, a tragédia végén önök összeomlanak és a proletariátus győzelme vagy már tény, vagy pedig mégiscsak (doch) elkerülhetetlen lesz.

London, 1887. december 15. *Engels Frigyes*"[127]

Micsoda zseniális profécia! És milyen végtelenül gazdag gondolatokban ennek a pontos, világos, rövid, tudományos osztályelemzésnek minden mondata! Mennyit meríthetnének belőle azok, akik most a szégyenletes kishitűségnek, csüggedésnek, kétségbeesésnek adják át magukat, ha ugyan... ha ugyan tudnának gondolkodni, képesek volnának gondolkodni azok az emberek, akik megszokták, hogy a burzsoázia előtt hajlongjanak vagy hagyták magukat megfélemlíteni a burzsoáziától.

Abból, amit Engels előre megmondott, egy s más másképpen történt: hogyisne változott volna meg a világ és a kapitalizmus az eszeveszetten gyors imperialista fejlődés harminc esztendeje alatt. De a legcsodálatosabb az, hogy igen sok dolog, amit Engels megjósolt, úgy történt, „ahogy a könyvben írva áll". Mert Engels kifogástalanul pontos osztály-

elemzést adott, az osztályok és az osztályok kölcsönös viszonyai pedig a régiek maradtak.

„...A háború esetleg egy időre háttérbe fog szorítani bennünket..." A dolog éppen ezen a vonalon indult el, csakhogy még messzebb és még rosszabbul: a „háttérbe szorított" szociálsovinisták és jellemtelen „félellenfeleik", a kautskysták egy része dicsőíteni kezdte visszavonulását, a szocializmus nyílt szökevényeivé és árulóivá váltak.

„...A háború talán visszahódít tőlünk néhány már kivívott pozíciót..." A munkásosztálytól egész csomó „legális" pozíciót elvettek. De ugyanakkor megedzették a megpróbáltatások és kemény, de hasznos leckéket kap az illegális szervezkedésből, az illegális harcból, erőinek a forradalmi rohamra való előkészítéséből.

„...A koronák tucatszám fognak az utcán heverni..." Néhány korona máris porba hullott, köztük egy olyan, amely tucatnyi más koronával felér: az oroszországi önkényuralkodó, Romanov Miklós koronája.

„...Teljes lehetetlenség előre látni, hogyan végződik mindez..." A háború négy éve után, ez a teljes lehetetlenség, ha szabad ezt mondani, még teljesebb.

„...Reménytelen zűrzavar mesterien felépített kereskedelmi, ipari és hitelgépezetünkben..." A háború negyedik évének végén ez teljes egészében megmutatkozott a kapitalisták által háborúba kevert egyik legnagyobb és legelmaradottabb államban — Oroszországban. De vajon a mindinkább fokozódó éhínség Németországban és Ausztriában, a ruha- és nyersanyaghiány, a termelési eszközök elhasználódása nem azt mutatja-e, hogy más országok is óriási sebességgel közelednek ugyanehhez az állapothoz?

Engels csupán egy „külső" háború következményeit ecseteli; nem érinti a belső háborút, azaz a polgárháborút, amely nélkül a történelem folyamán még egyetlen nagy forradalom sem zajlott le, amely nélkül egyetlen komoly marxista sem tudta elképzelni az átmenetet a kapitalizmusból a szocializmusba. És ha a külső háború el is húzódhat még bizonyos ideig, úgy, hogy nem vált ki „reménytelen zűrzavart" a kapitalizmus

„mesterien felépített gépezetében", akkor világos, hogy a polgárháború ilyen következmény nélkül már teljesen elképzelhetetlen.

Milyen tompaelméjűségről, milyen jellemtelenségről — nem is szólva a burzsoázia haszonleső kiszolgálásáról — tesznek tanúságot azok, akik, miközben a Novaja Zsizny híveihez, a mensevikekhez, a jobboldali eszerekhez stb. hasonlóan, továbbra is „szocialistáknak" nevezve magukat, haragosan mutatnak rá ennek a „reménytelen zűrzavarnak" a jelentkezésére és mindenért a forradalmi proletariátust, a szovjethatalmat, a szocializmusra való áttérés „utópiáját" okolják. A „zűrzavart", vagy a kitűnő kifejezés szerint: a bomlást, a háború okozza. Egy súlyos háború feltétlenül bomlással jár együtt. Polgárháború, a szocialista forradalom elengedhetetlen feltétele és kísérője, bomlás nélkül nem lehetséges. Aki megtagadja a forradalmat, a szocializmust, azért, mert az bomlást okoz, az csak eszmei szegénységről tesz tanúságot és a valóságban átpártol a burzsoáziához.

„...Éhínség, járványok, a hadseregek és a néptömegek általános elvadulása, amit a szörnyű nyomor idéz elő..."

Milyen egyszerűen és világosan vonja le Engels ezt a vitathatatlan következtetést, amely nyilvánvaló mindenki számára, aki csak egy kevéssé is képes gondolkodni egy évekig húzódó, súlyos, gyötrelmes háború objektív következményein. És milyen megdöbbentően ostoba az a nagyszámú „szociáldemokrata" és gyász-„szocialista", akik nem akarnak vagy nem tudnak elmélyedni ebben a roppant egyszerű gondolatmenetben.

Elképzelhető-e egy többéves háború a hadsereg és a néptömegek *elvadulása* nélkül? Világos, hogy nem. Feltétlenül elkerülhetetlen, hogy egy többéves háborúnak ez a következménye évekre kihasson, ha ugyan nem egy egész nemzedék életére. De ezek a mi „tokba bújt embereink", a polgári értelmiségnek ezek a pipogyái, akik „szociáldemokratáknak" és „szocialistáknak" nevezik magukat, egy követ fújnak a burzsoáziával, az elvadulás megnyilvánulásaiért vagy az elvadulás különösen kirívó esetei elleni harc rendszabályainak elke-

rülhetetlen könyörtelenségéért a forradalmat hibáztatják — holott világos, mint a nap, hogy ezt az elvadulást az imperialista háború okozta és hogy semmiféle forradalom nem szabadulhat meg hosszú harc nélkül, könyörtelen megtorlások sorozata nélkül a háború *ilyen* következményeitől.

Ők, a Novaja Zsizny, a Vperjod[128] vagy a Gyelo Naroda émelygős írói készek „elméletben" jóváhagyni a proletariátus és a többi elnyomott osztály forradalmát, de csak úgy, hogy ez a forradalom az égből pottyanjon le, vagyis ne azon a földön szülessen és növekedjen, amelyet a népek négyéves imperialista mészárlása vérrel öntözött, ne itt szülessen a között a millió és millió ember között, akiket ebben a mészárlásban megkínoztak, elgyötörtek, elvadítottak.

Ők hallották és „elméletileg" elismerték, hogy a forradalom olyan, mint a szülés folyamata, de mikor tettre került a sor, szégyenszemre inukba szállt a bátorságuk és odáig mentek, hogy ijedt nyavalygásukban átvették a burzsoáziának a proletariátus felkelésére szórt gyűlölködő rágalmait. Nézzük meg a szülési folyamat leírását az irodalomban — azokat a leírásokat, amelyekben a szerzők célja az volt, hogy híven ábrázolják, milyen nehéz, fájdalmas, gyötrelmes ez az aktus, például Emile Zola La joie de vivre (Öröm az élet) vagy Vereszajev Egy orvos feljegyzései című könyvét. Az ember születése olyan aktussal van összekötve, amely a nőt megkínzott, elgyötört, fájdalomtól eszméletlen, véres, félholt húsdarabbá teszi. De hajlandó volna-e valaki embernek elismerni az olyan „egyént" aki *csak* ezt látná a szerelemben, a szerelem következményeiben, a nőnek anyává válásában? Aki *ezen* az alapon lemondana a szerelemről és gyermeknemzésről?

Van könnyű szülés és van nehéz szülés. Marx és Engels a tudományos szocializmus megalapítói mindig *hosszú szülési fájdalmakról* beszéltek, mindig mondták, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenettel elkerülhetetlenül hosszú szülési fájdalmak járnak együtt. És Engels, a világháború következményeit elemezve, egyszerűen és világosan leírja azt a vitathatatlan és nyilvánvaló tényt, hogy az olyan forradalom, amely háború után következik, amely háborúval

kapcsolatos (vagy még inkább — teszem hozzá én —, amely háború idején tör ki s a körülötte dúló világháború idején kénytelen fejlődni és helytállni), hogy az ilyen forradalom — *különösen nehéz* szülési eset.

E tény világos tudatában Engels különösen óvatosan beszél arról, hogy a világháborúban pusztuló kapitalista társadalom hogyan hozza világra a szocializmust. „Csupán egy eredmény (mármint a világháborúnak csupán egy eredménye) — mondja — teljesen kétségtelen: az általános kimerülés és az, hogy *létrejönnek* a munkásosztály végleges győzelmének feltételei."

Még világosabban fejezi ki ezt a gondolatot a szóban forgó előszó végén:

„... A tragédia végén önök (kapitalisták és földesurak, királyok és a burzsoázia államférfiai) összeomlanak és a proletariátus győzelme vagy már tény, vagy pedig mégis csak elkerülhetetlen lesz."

A nehéz szülés sokszorosan megnöveli a halálos betegség, vagy halálos kimenetel veszélyét. De ha egyes emberek el is pusztulnak a szülés következtében, a régi rend szülte új társadalom nem pusztulhat el és csak a születése kínosabb, hosszadalmasabb, csak növése és fejlődése lassúbb.

A háborúnak még nincs vége. Az általános kimerülés már bekövetkezett. A háború két *közvetlen* eredménye közül, amelyeket Engels feltételesen megjósolt (vagy a munkásosztály már kivívott győzelme, vagy az elkerülhetetlen győzelem feltételeinek létrejötte *minden nehézség ellenére)*, e két feltétel közül most, 1918 derekán, *mindkettő* megvan.

Az egyik legkevésbé fejlett kapitalista országban a munkásosztály *már kivívta* győzelmét. A többi országban hallatlan kínok hallatlan erőfeszítéseivel kialakulnak a feltételek, amelyek „mégiscsak elkerülhetetlenné" teszik e győzelmet.

Csak károgjanak a „szocialista" pipogyák, dühöngjön és tomboljon a burzsoázia. Csak aki a szemét behunyja, hogy ne lásson, s fülét befogja, hogy ne halljon, csak az nem veszi észre, hogy a szocializmussal viselős régi kapitalista társadalom számára világszerte megkezdődtek a szülési fájdalmak.

A megindult szülési folyamat első szakaszának kiváltképpen súlyos kínjai most a mi országunkra hárulnak, melyet az események sodra egy időre a szocialista forradalom élvonalába vitt. Minden okunk megvan rá, hogy a legnagyobb elszántsággal és teljes bizalommal nézzünk a jövőbe, amely új szövetségeseket, a szocialista forradalom új diadalait hozza egy sor fejlettebb országban. Joggal lehetünk büszkék és joggal tarthatjuk szerencsésnek magunkat azért, mert nekünk adatott elsőnek a földkerekség egyik darabján leteperni azt a vadállatot, a kapitalizmust, amely vérrel öntözte meg a földet, éhínségbe és elvadulásba kergette az emberiséget s amely múlhatatlanul és hamarosan elpusztul, bármily szörnyen vadállatiasak is halál előtti őrjöngésének megnyilvánulásai.

1918. június 29.

Pravda 133. sz.
1918. július 2.
Aláírás: N. Lenin.

BESZÉD AZ ALEKSZEJ-LOVARDÁBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918. JÚLIUS 2-ÁN

RÖVID ÚJSÁGTUDÓSÍTÁS

Lenin rámutat arra, hogy a hadsereg éppúgy, mint a termelési eszközök, azelőtt az elnyomás eszköze volt a kizsákmányoló osztály kezében. Most azonban Oroszországban mind az egyik, mind a másik a dolgozók érdekeiért folytatott harc eszközévé válik.

Fz a fordulat nem volt könnyű, ezt tudják a régi cári hadsereg katonái abból a fegyelemből, amely azt a hadsereget összefogta. Lenin ezután egy esetet mond el a közelmúltból, amikor Finnországban egy öreg finn parasztasszonytól hallotta, hogy míg régen a puskás ember nem engedte meg neki, hogy rőzsét szedjen az erdőben, most éppen ellenkezőleg, a puskás ember nem veszélyes, sőt óvja őt. Bármennyi rágalmat szórjanak is ránk a burzsoák és híveik — mondja Lenin —, bármennyi összeesküvést rendezzenek is a fehérgárdisták, ha egyszer az a tudat, hogy a mostani hadsereg a dolgozók védelmezője, eljutott még ezekbe a műveletlen, kizsákmányolt tömegekbe is, akkor a szovjethatalom szilárd.

Lenin ezután hangsúlyozza, hogy mint régen is, az éhínség a spekulánsokat és a tőkéseket erősíti. Most ugyanaz történik, úgyhogy az új hadseregnek talán polgárháborúban kell elbánnia ezekkel az emberekkel is, akik az éhínségre spekulálnak. A régi világ, a letűnt társadalom képviselői ám csak igyekezzenek a régi módon segíteni az éhezőknek, az új világ azonban a régiek ellenére új módon segít majd rajtuk. Győzni

fogunk — mondja Lenin —, ha a dolgozók élosztagai, a Vörös Hadsereg, mindig gondolni fognak arra, hogy az egész nemzetközi szocializmus érdekeit képviselik és védelmezik. — Lenin a továbbiakban arról beszél, hogy nem vagyunk egyedül: példa erre — az ausztriai események, valamint elvbarátaink, akik bár most el vannak nyomva, de végzik a maguk dolgát Európa minden országában.

Pravda 135. sz.
1918. július 4.

Lenin Művei, 27. kötet.

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918. JÚLIUS 29-ÉN[129]

(Lenint lelkes tapssal és éljenzéssel fogadják.) Elvtársak, nemegyszer kellett rámutatnunk a pártsajtóban is, a szovjet intézményekben is, a tömegek közt folytatott agitáció során is arra, hogy az új termés betakarításáig hátralevő idő az Oroszországban megkezdődött szocialista forradalom legnehezebb, legsúlyosabb és legválságosabb szakasza. Véleményem szerint most meg kell állapítanunk, hogy ez a válságos helyzet forrpontra jutott. Ez annak következménye, hogy most teljesen és véglegesen tisztázódott, hogy egyrészt kik az imperialista világ, az imperialista országok hívei, másrészt kik a Szovjet Szocialista Köztársaság hívei. Mindenekelőtt meg kell mondanunk, hogy katonai tekintetben csak most tisztázódott véglegesen a szovjetköztársaság helyzete. A csehszlovák felkelést kezdetben sokan úgy tekintették, mint az ellenforradalmi lázadások egyik epizódját. Nem tulajdonítottunk kellő fontosságot azoknak az újsághíreknek, amelyek az angol—francia tőkének, az angol—francia imperialistáknak a felkelésben való részvételéről szólnak. Emlékezzünk most vissza arra, hogyan alakultak az események Murmanban, a szibériai csapatoknál és Kubanyban, hogyan akarták megdönteni a szovjeteket az angolok és a franciák a csehszlovákokkal szövetségben, az angol burzsoázia legközvetlenebb részvételével. Mindezek a tények most megmutatják, hogy a csehszlovák mozgalom egyik láncszeme volt

annak a Szovjet-Oroszország megfojtása céljából kovácsolt láncnak, amelyet az angol—francia imperialisták következetes politikája már régóta arra szánt, hogy Oroszországot ismét beszorítsa az imperialista háborúk gyűrűjébe. Most Szovjet-Oroszország nagy tömegeinek kell megoldaniuk ezt a válságot, mert most nemcsak arról van szó, hogy a csehszlovákok ellenforradalmi merénylete ellen, nemcsak általában az ellenforradalmi merényletek ellen, hanem az egész imperialista világ nyomása ellen kell harcolnunk a Szovjet Szocialista Köztársaság megvédéséért.

Mindenekelőtt szeretnék emlékeztetni arra a tényre, hogy már régen megállapították az angol—francia imperializmus aktív és közvetlen részvételét a csehszlovák zendülésben; emlékeztetek a csehszlovák kommunista párt Prukopnik Svobody című központi lapjában június 28-án megjelent cikkre, amelyet a mi sajtónk is közölt:[130]

„A francia konzul március 7-én kifizette a Nemzeti Tanács Szekciójának az első részletet, 3 millió rubel összegben.

Ezt a pénzt egy Sip nevű úrnak adta át, aki a Nemzeti Tanács Szekciójának munkatársa.

Március 9-én ugyanennek a Sipnek kifizettek további 2 milliót, március 25-én Sip 1 milliót kapott, március 26-án Bohumil Cermak úr, a Nemzeti Tanács elnökhelyettese 1 milliót kapott, április 3-án pedig ismét Sip úr kapott 1 milliót.

A francia konzul a Nemzeti Tanács Szekciójának március 7-e és április 4-e között összesen 8 milliót fizetett ki.

A dátum megjelölése nélkül kifizettek: Sip úrnak 1 milliót, Bohumil Cermak úrnak 1 milliót, Sip úrnak ismét 1 milliót.

Ezenkívül ismeretlen személynek kifizettek 188 000 rubelt. Összesen 3 188 000. A fentemlített 8 millióval együtt összesen 11 millió 188 000-t tesz ki az az összeg, amelyet a francia kormány a Nemzeti Tanács Szekciójának kifizetett.

Az angol konzultól a szekció 80 000 fontsterlinget vett fel. Így tehát március 7-től az akció megindításának napjáig a Cseh Nemzeti Tanács vezetői a francia és az angol kormánytól mintegy 15 milliót kaptak, és ezért a pénzért eladták a csehszlovák hadsereget a francia és az angol imperialistáknak."

Persze, önök közül a legtöbben olvasták annak idején ezt az újsághírt; persze, sohasem kételkedtünk abban, hogy Anglia és Franciaország imperialistái és pénzemberei minden lehetőt és lehetetlent igyekeznek majd megtenni annak érdekében, hogy megdöntsék a szovjethatalmat, hogy mindenféle nehézséget okozzanak neki. De akkor még nem bontakozott ki azoknak az eseményeknek egész láncolata, amelyek megmutatják, hogy nekünk itt rendszeres, következetes katonai és pénzügyi ellenforradalmi hadjárattal van dolgunk, amelyet az angol—francia imperializmus valamennyi képviselője nyilván régen kitervelt, hónapokon át készített elő a szovjetköztársaság ellen. Most, amikor az eseményeket egészükben vizsgáljuk és összevetjük a csehszlovák ellenforradalmi mozgalmat a murmani partraszállással, tudjuk, hogy az angolok ott több mint 10 000 katonát tettek partra, hogy Murman védelmének ürügyén valójában előrenyomultak és elfoglalták Kemet és Szorokit, majd Szorokitól továbbnyomultak kelet felé, hozzáfogtak, hogy kivégezzék a mi szovjet funkcionáriusainkat; olvassuk a lapokban, hogy a Távol-Északon a vasúti munkások és általában a munkások ezrével menekülnek ezek elől a megmentők és megszabadítók elől, azaz, hogy megmondjuk az igazat, ezek elől az új imperialista bitorlók elől, akik Oroszországot a túlsó végén marcangolják — amikor összevetjük mindezeket a tényeket, világossá válik előttünk az események általános összefüggése. S ugyanakkor a legutóbbi időben újabb bizonyítékaink vannak, amelyek megvilágítják az Oroszország elleni angol—francia támadás jellegét.

Már földrajzi okokból is érthető, hogy ennek az Oroszország elleni imperialista offenzívának a formája nem lehet olyan, mint Németországban. Nekik nincs Oroszországgal közös határuk, úgy mint Németországgal; nincs olyan sok csapatuk. Anglia katonai erejének elsősorban gyarmati és tengeri jellege az angolokat már régóta, hosszú évtizedek óta arra kényszerítette, hogy hódító hadjárataikban másként támadjanak, hogy főként arra törekedjenek, hogy elvágják annak az országnak az utánpótlási vonalait, amelyet megtámadtak, és hogy egyenes, közvetlen, gyors, hirtelen katonai

erőszak helyett — megsegítés ürügyén — inkább a megfojtás módszerét alkalmazzák. A legutóbbi időben szerzett értesüléseinkből kiderült, hogy kétségkívül az angol—francia imperializmus segítségét vette igénybe Alekszejev, az orosz katonák és munkások előtt rég ismert Alekszejev, aki legutóbb elfoglalta Tyihoreckaja kozák falut. Ott a felkelés határozottabb formákat öltött, s nyilván ismét csak azért, mert ebben az angol—francia imperializmus keze is benne van.

Végül, tegnap azt a hírt kaptuk, hogy Bakuban az angol—francia imperializmusnak sikerült egy nagyon ügyes sakkhúzása. Sikerült a Bakui Szovjetben megszervezniük egy körülbelül 30 szavazatnyi többséget pártunkkal szemben, a bolsevikokkal szemben, és azzal a sajnos, igen csekély számú baloldali eszerrel szemben, akik nem vettek részt a moszkvai baloldali eszerek ocsmány kalandjában és aljas árulásában,[131] hanem megmaradtak a szovjethatalom mellett, az imperializmus és a háború ellen. Mármost ezzel a szovjethatalomhoz hű maggal szemben, amely ez ideig a Bakui Szovjetben többségben volt, az angol—francia imperializmus ezúttal 30 szavazattal túlsúlyba került, annak következtében, hogy a Dasnakcutjun pártnak,[132] az örmény-félszocialistáknak igen nagy része átállott velünk szemben az ő oldalukra. (Olvassa a sürgönyt.)

„Július 26-án az adzsikabuli osztag Korganov népbiztos parancsára visszavonult Adzsikabultól az aljati állásokhoz. Miután a semahai osztag elvonult Semahából és Marazából, az ellenség támadást intézett a Pirszagat folyócska völgye mentén. Az első összecsapásra az elővéddel Kubala falunál került sor.

Ezzel egyidejűleg Kura felől, délről, nagyszámú lovasság kezdett előnyomulni Pirszagat állomás felé. Ilyen helyzetben Adzsikabul állomás megtartása azt követelte volna, hogy minden rendelkezésre álló erőt három oldalra osszanak szét, Adzsikabultól nyugatra, a Navagi-Pirszagat völgytől északra és délre. A frontnak ez a hosszú vonala megfosztott volna bennünket a tartalékoktól és lovasság híján nem tette volna lehetővé, hogy lesújtsunk az ellenségre, sőt nehéz helyzetbe hozta volna az adzsikabuli csoportot abban az esetben, ha a frontot északról vagy délről áttörik. Tekintetbe véve ezt a körülményt, továbbá a csapatok erejének

megóvása érdekében azt a parancsot adták ki, hogy az adzsikabuli osztag vonuljon vissza az aljati állásokhoz. A visszavonulás teljes rendben történt. Az adzsikabuli úton és állomáson a fontos létesítményeket, valamint a petróleum- és olajtartályokat felrobbantották. Dagesztánban az általános támadással kapcsolatban az ellenfél mozgolódik. Július 24-én az ellenség nagy csapatokkal négy irányban támadott. Huszonnégyórás ütközet után elfoglaltuk az ellenfél lövészárkait, az ellenség szétszóródott az erdőben, az éjszaka megakadályozta a további üldözést. Július 24-én Surából ránk nézve sikeres kimenetelű ütközetekről érkezett hír, a hadműveletek színhelye a város környéke, az ellenség kitartóan, szervezett akciókat hajt végre, az ellenség erőit volt dagesztán tisztek vezénylik, a surai hadműveletekben tevékenyen részt vesznek a dagesztán parasztok.

Bakuban a jobboldali pártok felbátorodtak és erélyes agitációt indítottak az angolok behívása mellett. Az agitációt teljes erejéből támogatja a hadsereg parancsnoki kara és ez átterjed a frontkötelékekre is. Az angolbarát agitáció dezorganizálta a hadsereget. A legutóbbi időben az angol orientációnak nagy sikere volt a kétségbeesett és elgyötört tömegek körében.

A jobboldali pártok hazug provokációs tevékenységének hatására a káspi-tengeri hadiflotta az angolokra vonatkozólag több egymásnak ellentmondó határozatot hozott. Félrevezették az angol bérencek és az önkéntes ügynökök, s a legutóbbi időkig vakon hitt az angol támogatás őszinteségében.

A legfrissebb hírek arról szólnak, hogy az angolok Perzsiában előrenyomultak, és elfoglalták Restet (Giljan). Restben az angolok 4 napig harcoltak Kucsuk kánnal és a hozzá csatlakozott német—török bandákkal, melyeknek élén a Bakuból elmenekült musszavatisták álltak. A resti csata után az angolok tőlünk kértek segítséget, de perzsiai megbízottjaink a segítséget megtagadták. Restben győztek az angolok. De Perzsiában alig van haderejük. Kiderült, hogy Enzeliben mindössze 50 főnyi csapatuk van. Kevés a benzinük és benzinért gépkocsikat kínálnak. Benzin nélkül nem nyomulhatnak előre.

Július 25-én a szovjet ülésén ismét megvitatták a politikai és a katonai helyzetet, és a jobboldali pártok felvetették az angolok kérdését. Saumjan elvtárs, Kaukázus rendkívüli megbízottja, az V. szovjetkongresszus határozatára és Sztálinnak a Központi Népbiztosok Tanácsa nevében küldött táviratára hivatkozva kijelentette, hogy az angolok behívását megengedhetetlennek tartja

és követelte, hogy az angolok behívásának a kérdését vegyék le a napirendről. Saumjan elvtárs követelését jelentéktelen szótöbbséggel elvetették, ami ellen Saumjan elvtárs, mint a központi hatalom képviselője, határozott tiltakozást jelentett be. Meghallgatták a fronton járt küldöttek jelentését. A jobboldali eszerek, jobboldali dasnakok és mensevikek 259 szavazattal — a bolsevikok, baloldali eszerek és baloldali dasnakok 236 szavazatával szemben — szótöbbséggel elfogadták azt a határozatot, hogy behívják az angolokat és kormányt alakítanak mindazokból a szovjet pártokból, amelyek elismerik a Népbiztosok Tanácsának a hatalmát. A határozatot a baloldal élesen elítélte. Saumjan kijelentette, hogy véleménye szerint a határozat elfogadása gyalázatos árulás és rút hálátlanság az oroszországi munkásokkal és parasztokkal szemben, és hogy ő, mint a központi hatalom képviselője, minden felelősséget elhárít magáról a határozat elfogadásával kapcsolatban. A bolsevik, a baloldali eszer és a baloldali dasnak frakció nevében az a bejelentés hangzott el, hogy a koalíciós kormányba nem lépnek be, és hogy a Népbiztosok Tanácsa lemond. Saumjan elvtárs a három baloldali frakció nevében kijelentette, hogy az a hatalom, amely az imperialista angolok behívásával a gyakorlatban szakított az oroszországi szovjethatalommal, Szovjet-Oroszországtól semmiféle támogatást sem fog kapni. A helyi szovjet, amely behívta az angolokat, áruló politikája miatt elvesztette Oroszországot és a szovjethatalmat támogató pártokat.

A jobboldali pártok körében teljes a fejetlenség a Népbiztosok Tanácsának lemondása miatt. A kerületekben és a fronton a hangulat hirtelen megváltozott, amikor értesültek a helyzet alakulásáról. A tengerészek megértették, hogy voltaképpen az történt, hogy árulók félrevezették őket az Oroszországgal való szakítás és a szovjethatalom megsemmisítése céljából. A tömegek más szemmel kezdik nézni az angolokat. Tegnap a Népbiztosok Tanácsának lemondásával kapcsolatban a Végrehajtó Bizottság rendkívüli ülést tartott. Elhatározták, hogy amíg a szovjet július 31-i ülésén a hatalom kérdése meg nem oldódik, valamennyi népbiztos a helyén marad és továbbra is végzi azt a munkát, amelyet eddig végzett. A Végrehajtó Bizottság elhatározta, hogy sürgős rendszabályokat léptet életbe az érlelődő ellenforradalom elleni küzdelem érdekében. Az ellenség munkáját az angol—francia pártok cégére alatt folytatja. A Bakui Népbiztosok Tanácsának Sajtóirodája."

Amint állandóan tapasztalhatják a mi frakciónkban is, amelyek ugyan szocialistáknak nevezik magukat, de sohasem szakították meg a kapcsolatot a burzsoáziával, ott is amellett foglaltak most állást, hogy angol csapatokat hívnak Baku védelmére.[133] Mi már nagyonis jól tudjuk, mit jelent imperialista csapatok behívása a szovjetköztársaság védelmére. Mi tudjuk, mi volt ez a meghívás, amely a burzsoáziától, az eszerek egy részétől és a mensevikektől indult ki. Mi tudjuk, mi volt ez a meghívás, amely a tifliszi, grúziai mensevik vezetőktől indult ki.

Most megállapíthatjuk, hogy az egyetlen párt, amely nem hívott be imperialistákat és nem lépett velük rablószövetségre, hanem csupán visszavonult akkor, amikor a betolakodók támadták, ez az egyetlen párt a bolsevik kommunista párt volt. (Taps.) Tudjuk, hogy a Kaukázusban kommunista elvtársaink helyzete különösen nehéz volt, mert mindenütt elárulták őket a mensevikek, akik szoros szövetségre léptek a német imperialistákkal, persze Grúzia függetlensége védelmének ürügyén.

Önök jól tudják mindannyian, hogy Grúziának ez a függetlensége merő szemfényvesztéssé lett — valójában ez Grúzia megszállása és teljes meghódítása a német imperialisták által, a német szuronyok szövetsége a mensevik kormánnyal a bolsevik munkások és parasztok ellen, és ezért ezerszeresen igazuk volt bakui elvtársainknak, akik, bár egyáltalán nem hagyták figyelmen kívül a veszélyes helyzetet, így okoskodtak: mi sohasem elleneznénk egy imperialista hatalommal való békét annak a feltételnek az alapján, hogy átengedjük nekik területük egy részét, ha ez nem volna katasztrófa ránk nézve, ha ez nem kötné meg csapatainkat a betolakodók szuronyaival kötött szövetséggel, és nem fosztana meg bennünket attól a lehetőségtől, hogy átalakító szocialista tevékenységünket folytassuk.

Ha viszont a kérdés úgy áll, hogy az angoloknak állítólag Baku védelmére való behívásával olyan hatalmat hívnak be, amely most egész Perzsiát felfalta és régóta arra készül, hogy katonai erejével elfoglalja a Kaukázus déli részét, vagyis

kiszolgáltatják magukat az angol—francia imperializmusnak — ez esetben egy pillanatig sem kételkedhetünk vagy ingadozhatunk abban a tekintetben, hogy akármilyen nehéz is a bakui elvtársaink helyzete, ők az ilyen békekötés visszautasításával olyan lépést tettek, amely egyedül méltó azokhoz, akik nem szavakban, hanem valójában szocialisták. A bakui elvtársak részéről az egyedül helyes lépés az angol—francia imperialistákkal való bármilyen megegyezés határozott visszautasítása volt, mert nem lehet az imperialistákat behívni anélkül, hogy az önálló szocialista hatalmat, ha csak egy elvágott területen is, az imperialista háború rabszolgájává ne tennők.

Ezért semmi kétségünk sincs abban a tekintetben, hogy mi a jelentősége a bakui eseménynek az események egész láncolatában. Tegnap értesültünk arról, hogy a közép-ázsiai városok egy részét ellenforradalmi felkelés kerítette hatalmába, s ebben nyilvánvalóan része van az angoloknak, akik Indiában szilárdan megvetették a lábukat, és miután alávetették maguknak Afganisztánt, már régen támaszpontot létesítettek maguknak gyarmati birtokaik kiterjesztése, a nemzetek elnyomása, valamint Szovjet-Oroszország megtámadása céljából. És most, amikor ezeket az egyes láncszemeket már világosan látjuk, köztársaságunk jelenlegi katonai és általános stratégiai helyzetének képe teljesen kialakult. Murman északon, a csehszlovák front keleten, Turkesztán, Baku és Asztrahán délkeleten — látjuk, hogy az angol—francia imperializmus kovácsolta gyűrűnek majd mindegyik láncszeme összekapcsolódott.

Most nagyon jól látjuk, hogy a földbirtokosok, a tőkések és a kulákok, akik valamennyien lángoló gyűlöletet éreznek a szovjethatalom iránt — s ez az ő részükről persze érthető —, most itt is akcióba léptek, majdnem ugyanolyan formákban, mint amilyenekben az ukrajnai és más, Oroszországtól elszakított vidékeken élő földbirtokosok, tőkések és kulákok. Az angol—francia imperializmus lakájaiként hajlandók voltak mindenre, hogy bármi áron, minden lehetőt megtegyenek a szovjethatalom ellen. Magában Oroszországban nem találtak

elég erőt ehhez és elhatározták, hogy nem elégszenek meg szavakkal, felhívásokkal, Martov úrék szellemében, hanem hathatósabb harci módszerekhez, katonai akciókhoz folyamodtak. Erre a körülményre kell önöknek a legjobban felfigyelniök; erre kell összpontosítanunk egész agitációnkat, az egész propagandát, és ennek megfelelően kell áthelyeznünk egész szovjet munkánk súlypontját.

Alapvető tény az, hogy most nem a német koalíciónak, hanem a másiknak, az angol—francia koalíciónak imperialista erői működnek, s ez elfoglalta a terület egy részét és arra támaszkodik. Ha eddigelé a földrajzi viszonyok gátolták ezt a koalíciót abban, hogy Oroszország ellen közvetlen támadást intézzen, most az angol—francia imperializmus — amely már négy éve vérrel áztatja az egész világot, hogy az egész világon uralkodhasson — kerülő úton közvetlenül támadta meg Oroszországot, hogy megfojtsa a szovjetköztársaságot és hogy Oroszországot beletaszítsa az imperialista háborúba. Az elvtársak nagyon jól tudják, hogy az októberi forradalom kezdetétől fogva legfőbb célként azt tűztük magunk elé, hogy megszüntessük az imperialista háborút, de sohasem ringattuk magunkat olyan illúziókban, hogy bármelyik egyedülálló ország proletariátusának és forradalmi tömegeinek az erejével — bármilyen hősiesek is, bármilyen szervezettek és fegyelmezettek is ezek a tömegek —, hogy egyetlen ország proletariátusának az erejével meg lehet dönteni a nemzetközi imperializmust — ezt csak valamennyi ország proletariátusának együttes erőfeszítésével lehet megtenni.

De mi elértük azt, hogy az egyik országban megszakítottunk minden kapcsolatot az egész világ tőkéseivel. A mi kormányunkat egyetlen szál sem fűzi és sohasem is fogja fűzni semmiféle imperialistákhoz, bármilyen úton haladjon is tovább a mi forradalmunk. Elértük azt, hogy az imperializmus elleni forradalmi mozgalom hatalmunk fennállásának nyolc hónapja alatt óriási lépést tett előre, és hogy az imperializmus egyik legfőbb központjában, Németországban, 1918 januárjában a dolgok odáig fejlődtek, hogy fegyveres összetűzésre és a megmozdulás vérbefojtására került sor. Mi meg-

tettük a mi forradalmi kötelességünket, ahogy egyetlen országban, egyetlen forradalmi kormány sem tette meg, megtettük nemzetközi méretekben, világméretekben, de nem ámítottuk magunkat azzal, hogy ezt el lehet érni egyetlen ország erejével. Tudtuk, hogy erőfeszítéseink elkerülhetetlenül a világforradalomhoz vezetnek, és hogy az imperialista kormányok által megkezdett háborút nem lehet befejezni ezeknek a kormányoknak az erejével. Csakis az egész proletariátus erőfeszítésével lehet befejezni, és a mi feladatunk, amikor mint proletár kommunista párt hatalomra jutottunk abban az időpontban, amikor a többi országban még megmaradt a kapitalista burzsoá uralom — a mi legközvetlenebb feladatunk az volt, ismétlem, hogy megtartsuk ezt a hatalmat, a szocializmusnak ezt a fáklyáját, azért, hogy továbbra is minél jobban szítsa a szocialista forradalom elharapózó tüzét.

Ez a feladat mindenütt rendkívül nehéz volt, és hogy ezt a feladatot megoldottuk, annak köszönhetjük, hogy a proletariátus igenis a szocialista forradalom vívmányait védelmezte. Ez a feladat különösen súlyos és válságos helyzetet idézett elő, minthogy a szocialista forradalom, a szó tulajdonképpeni értelmében, még egy országban sem kezdődött meg, bár olyan országok, mint Olaszország és Ausztria, hasonlíthatatlanul közelebb kerültek hozzá. De mivel még mindig nem kezdődött meg, az angol—francia imperializmus, és ennélfogva a világimperializmus újabb sikereinek vagyunk tanúi. Nyugaton a német imperializmus továbbra is ott áll mint imperialista hódító katonai hatalom, Oroszország északkeleti és déli részén viszont az angol—francia imperializmus számára lehetővé vált, hogy erősödjék, s szemléltetően, kézzelfoghatóan bebizonyítja nekünk, hogy ez a hatalom kész arra, hogy Oroszországot ismét belesodorja az imperialista háborúba, kész arra, hogy elnyomja Oroszországot, az önálló szocialista államot, amely szocialista munkáját és propagandáját olyan méretekben folytatja, amilyeneket eddig nem látott a világ. Az angol—francia imperializmus ezzel szemben nagy sikert aratott, és miután körülzárt ben-

nünket gyűrűjével, minden erőt arra összpontosított, hogy eltiporja Szovjet-Oroszországot. Mi nagyon jól tudjuk, hogy az angol—francia imperializmusnak ez a sikere elválaszthatatlanul összefügg az osztályharccal.

Mindig mondottuk — és a forradalmak igazolják ezt —, hogy amikor a gazdasági hatalomnak, a kizsákmányolók hatalmának az alapjai forognak veszélyben, mikor veszélyben forog az ő tulajdonuk, amelynek révén munkások és parasztok tízmillióinak a munkájával rendelkeznek, amely lehetővé teszi a földbirtokosoknak és a tőkéseknek, hogy meggazdagodjanak — amikor, mondom, a tőkések és a földbirtokosok magántulajdona forog veszélyben, akkor megfeledkeznek a hazaszeretetről és a függetlenségről hangoztatott valamennyi frázisukról. Nagyon jól tudjuk, hogy a kadetek, a jobboldali eszerek és a mensevikek az imperialista hatalmakkal kötött szövetség dolgában, a rablószerződések megkötése dolgában, a haza angol—francia imperialistáknak való elárulásában rekordot döntöttek. A példa erre — Ukrajna és Tiflisz. A mensevikek, a jobboldali eszerek szövetsége a csehszlovákokkal elég sokatmondó ebből a szempontból. És a baloldali eszerek akciója, akik azt agyalták ki, hogy az oroszországi köztársaságot háborúba sodorják a jaroszlavi fehérgárdisták kedvéért,[134] elég világosan mutatja, hogy a burzsoázia, ha osztályprofitja forog kockán, eladja a hazát és kalmár paktumot köt népe ellen bármilyen idegenekkel. Ezt az igazságot az orosz forradalom története újra meg újra bebizonyította azok után, hogy a forradalom több mint százéves története megmutatta nekünk, hogy ez — törvénye az osztályérdekeknek, a burzsoázia osztálypolitikájának, minden időben és minden országban. Ezért egy cseppet sem meglepő, hogy a szovjetköztársaság nemzetközi helyzetének mostani kiéleződése kapcsolatban van az országon belüli osztályharc kiéleződésével.

Sokszor mondottuk, hogy ebből a szempontból, az élelmezési válság kiéleződése szempontjából, az új termés betakarítása előtti időszak a legnehezebb. Oroszországra lesújtott az éhség ostora, az éhínség hallatlanul fokozódott, mert az imperialista rablóknak éppen az a tervük, hogy elvágják

Oroszországtól a gabonatermő vidékeket. Ebben a tekintetben törekvéseik teljesen helyes számításokon alapulnak és lényegük az, hogy éppen a gabonatermő határvidékeken biztosítsanak maguknak társadalmi osztálytámaszt, találjanak olyan vidékeket, ahol a kulákok, a gazdag parasztok a hangadók, akik megszedték magukat a háborún, akik más munkájából, a szegények munkájából élnek. Önök tudják, hogy ezek az elemek tíz- és százezer rubeleket halmoztak fel és hogy óriási gabonakészleteik vannak. Önök tudják, hogy ezek az emberek, akik megszedték magukat a nép nyomorán, akiknek annál több módjuk volt arra, hogy fosztogassanak és növeljék a hasznukat, minél jobban nyomorgott a nép a fővárosban — ezek a kulákelemek jelentették Oroszországban az ellenforradalmi mozgalom legfőbb és legkomolyabb támaszát. Az osztályharc itt eljutott legmélyebb gyökeréhez. Nem maradt egyetlen falu sem, ahol a falusi szegényparasztság és a középparasztság egy része, amelynek nincs gabonafeleslege, amely azt már rég felélte, amely a spekulációkban nem vett részt, — ahol a dolgozóknak ezen óriási többsége ne vívna osztályharcot a kulákok jelentéktelen csoportja ellen; ez az osztályharc minden faluba behatolt.

Amikor mi meghatároztuk politikai terveinket és kibocsátottuk rendeleteinket — a jelenlevők túlnyomó többsége persze ismeri ezeket — , amikor, ismétlem, a falusi szegénység szervezésére vonatkozó rendeleteket[135] megírtuk és életbeléptettük, világosan láttuk, hogy az egész forradalom legdöntőbb és legalapvetőbb kérdéséről, a legdöntőbb és legalapvetőbb kérdésről, a hatalom kérdéséről van szó, arról, hogy a hatalom a proletariátus kezében lesz-e, hogy a proletariátus maga mellé tudja-e állítani az egész falusi szegénységet, amellyel semmiféle nézeteltérése sincs, meg tudja-e nyerni magának a parasztokat, akiktől semmiféle véleménykülönbség nem választja el, és egyesíti-e majd ezt az egész tömeget, amely szét van szórva, el van szigetelve, szét van forgácsolva a falvakban, — ebben a tekintetben alacsonyabb fokon áll, mint a városi munkás —, egyesíti-e a másik tábor, a földesurak, az imperialisták és a kulákok tábora ellen?

S a falusi szegényparasztság szemünk láttára rendkívüli gyorsasággal kezdett tömörülni. Azt mondják, hogy a forradalom tanít. Az osztályharc a gyakorlat alapján valóban megtanít arra, hogy ha bármely párt álláspontjában bármiféle hazugság van, ez ezt a pártot azonnal arra a helyre állítja, amelyet megérdemel. Világosan láttuk a baloldali eszerek pártjának politikáját, akik jellemtelenségük és ostobaságuk folytán éppen abban a pillanatban tántorodtak meg, amikor az élelmezési kérdés olyan éles formában vetődött fel, és a baloldali eszerek pártja eltűnt mint párt, mert báb lett a jaroszlavi fehérgárdisták kezében. (Taps.)

Elvtársak, az osztályharcnak ez az élelmezési válsággal összefüggő kiéleződése, éppen akkor, amikor az új termés bősége már világosan látható, de ehhez a terméshez nem lehet hozzájutni, és akkor, amikor a kínzó éhségtől szenvedő petrográdi és moszkvai lakosokat lázítják a kulákelemek és a burzsoázia, amelyek a legkétségbeesettebb erőfeszítéseket teszik, mert azt mondják: most vagy soha — ez a magyarázata annak a felkelési hullámnak, mely egész Oroszországon végighömpölyög. Kitört a jaroszlavi felkelés. És látjuk az angol—francia befolyást; látjuk az ellenforradalmi földbirtokosok és az ellenforradalmi burzsoázia számítását. Ott, ahol felvetődött a gabonakérdés, gátolták a gabonamonopólium megvalósítását, márpedig enélkül szocializmus nem lehetséges. Éppen ez a gabonakérdés az, amely a burzsoáziát szükségképpen összekovácsolja, ebben a burzsoáziának biztosabb támasza van, mint a falusi muzsiknak. A döntő ütközetre a szocializmus erői és a burzsoá társadalom között mindenképpen sor kerül, így vagy amúgy, ma vagy holnap, ezzel vagy egy más kérdéssel kapcsolatban. Bármilyen ingadozás csak az idézőjeles szocialistáknál lehetséges, amilyenek például a mi baloldali eszereink. Ha ebben a kérdésben, ebben az alapvető kérdésben, szocialistáknál ingadozást tapasztalunk, ez azt mutatja, hogy ezek idézőjeles szocialisták, akik egy fabatkát sem érnek. A forradalom az ilyen szocialistákat odajuttatja, hogy valójában egyszerű bábokká lesznek, amelyeket a francia tábornokok rángatnak, olyan

bábokká, amelyeknek szerepét a volt baloldali eszer párt volt központi bizottsága illusztrálta.

Elvtársak, az angol—francia imperializmus és az orosz ellenforradalmi burzsoázia ezen egyesült erőfeszítésének az eredménye az, hogy most nálunk polgárháború van, amely arról az oldalról indult meg, ahonnan ezt nem mindenki várta és nem mindenki volt ennek világosan tudatában, s ez a polgárháború a külső háborúval megbonthatatlan egységbe olvadt össze. A kulákfelkelés, a csehszlovák lázadás, a murmani akció — mindezek részei annak az egyetlen háborúnak, amely Oroszországra tör. Mi az egyik oldalon kitörtünk a háborúból, úgy hogy óriási veszteséget szenvedtünk, hihetetlenül súlyos békét kötöttünk, tudtuk, hogy erőszakos békét kötünk, de azt mondottuk,hogy tudjuk majd folytatni propagandánkat és építésünket, és ezzel bomlasztjuk az imperialista világot. Ezt meg tudtuk tenni. Németország most tárgyalásokat folytat arról, hogy hány milliárdot vegyen el Oroszországtól a breszti béke alapján, de elismerte mindazokat az államosításokat, amelyeket nálunk a június 28-i dekrétum[136] alapján végrehajtottak. Németország nem firtatta, mi a helyzet a föld magántulajdonával a köztársaságban, ezt hangsúlyozni kell annak a párját ritkító hazugságnak ellensúlyozására, amelyet Szpiridonova és a baloldali eszerek hozzá hasonló vezetői terjesztettek, amely hasznára vált a földbirtokosoknak és amelyet most a feketeszázak legsötétebb és legfejletlenebb elemei szajkóznak; ezt a hazugságot meg kell cáfolni és le kell leplezni.

A valóságban, bármennyire súlyos is ránk nézve a béke, kiharcoltuk országunkban a szabad szocialista építést és ezen az úton olyan lépéseket tettünk, amelyekről most tudomást szerez Nyugat-Európa és amelyek hasonlíthatatlanul hathatósabb propagandaanyagot jelentenek, mint amilyennel azelőtt rendelkeztünk.

Mármost úgy áll a dolog, hogy amikor az egyik oldalon kikerültünk az egyik koalícióval viselt háborúból, tüstént tapasztaltuk az imperializmus támadását a másik oldalon. Az imperializmus világjelenség, harc az egész világ, az egész

föld felosztásáért és a rablók egyik vagy másik csoportjának való alárendeléséért. Most a rablók másik, angol—francia csoportja veti ránk magát, mondván: mi újra háborúba sodrunk benneteket. Az ő háborújuk a polgárháborúval egységes egészbe olvad össze, és ez a fő oka a jelenlegi helyzet nehézségeinek, amikor ismét előtérbe került a katonai kérdés, a hadiesemények kérdése, mint a forradalom legfőbb, alapvető kérdése. Ez az oka minden nehézségnek, mert a nép úgy belefáradt a háborúba, úgy el van csigázva a háborútól, mint még soha. A háború által a végsőkig elgyötört, elcsigázott orosz nép állapotát olyan ember állapotával hasonlíthatjuk össze, akit félholtra vertek, akitől sem energia megnyilvánulását, sem munkaképesség megnyilvánulását nem várhatjuk. Így ez a csaknem négyéves háború, amely ráromlott arra az országra, melyet kifosztott, elgyötört, tönkretett a cárizmus, az önkényuralom, a burzsoázia és Kerenszkij, természetesen számos oknál fogva az orosz népben is utálatot keltett, s a legfőbb forrása volt azoknak az óriási nehézségeknek, amelyeket átéltünk.

Másrészt, az események ilyen fordulata elkerülhetetlenül a szóban forgó háborúra vezetett. Újra háborúba keveredtünk, benne vagyunk a háborúban, és ez nemcsak polgárháború — a kulákokkal, a földbirtokosokkal, a tőkésekkel, akik most egyesültek ellenünk —, most már az angol—francia imperializmus áll szemben velünk; még nem képes arra, hogy seregeket vonultasson fel Oroszország ellen, gátolják ebben a földrajzi viszonyok, de mindennel, amivel csak tudja, millióival, diplomáciai kapcsolataival és hatalmával segíti ellenségeinket. Mi hadiállapotban vagyunk, és ebből a háborúból módunkban van győztesen kikerülni; de itt az egyik legnehezebben leküzdhető ellenfél ellen kell harcolnunk: a háborúba való belefáradás, a háború iránti gyűlölet és utálat ellen kell harcolnunk; ezt az állapotot le kell küzdenünk, mert másként nem oldjuk meg azt a kérdést, amely akaratunktól független — a katonai kérdést. Az ország ismét háborúba keveredett, és a forradalom kimenetele most teljes egészében attól függ, hogy ki fog győzni ebben a háborúban,

melynek fő képviselői a csehszlovákok, valójában azonban a vezetői, mozgatói, felbujtói — az angol—francia imperialisták. Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság létének kérdése, az oroszországi szocialista forradalom kérdése lényegében katonai kérdéssé vált. Ez a forrása az óriási nehézségeknek, tekintettel a nép állapotára, amely az imperialista háború következménye. Feladatunkat teljesen világosan látjuk. Minden csalás óriási kárt okozna; ennek a súlyos igazságnak elleplezése a munkások és a parasztok előtt véleményünk szerint bűn. Ellenkezőleg, hadd ismerje meg ezt az igazságot mindenki, minél világosabban és minél plasztikusabban.

Bizony, voltak nálunk esetek, hogy csapataink vétkes gyengeségről tettek tanúságot, például amikor Szimbirszket bevették a csehszlovákok, s a mieink visszavonultak. Tudjuk, hogy a csapatok belefáradtak a háborúba, utálják a háborút, de természetes és elkerülhetetlen az is, hogy amíg az imperializmus nem szenvedett vereséget világméretekben, addig kísérleteket fog tenni arra, hogy Oroszországot imperialista háborúba sodorja, s arra fog törekedni, hogy ezt a háborút vérfürdővé változtassa. Akár akarjuk, akár nem, így vetődik fel a kérdés: háborúba keveredtünk, és a forradalom sorsát ennek a háborúnak a kimenetele dönti el. Ez legyen alfája és omegája agitációnknak, egész politikai, forradalmi és átalakító tevékenységünknek. Rövid idő alatt nagyon sokat tettünk, de mindent végig kell vinni. Tevékenységünket teljes egészében alá kell rendelnünk annak a kérdésnek, amelytől most a forradalom sorsa és kimenetele, az orosz és a nemzetközi forradalom sorsa függ. Persze, a világimperializmus ebből a háborúból nem kerül ki a forradalmak sorozata nélkül; másként, mint a szocializmus végleges győzelmével ez a háború nem fog befejeződni. De a mi feladatunk most az, hogy a szocializmusnak ezt az erejét, ezt a szocialista fáklyát, a szocializmusnak ezt a forrását, amely tevékenyen kihat az egész világra, támogassuk, megvédjük és fenntartsuk; ez a feladat, az események jelenlegi állása mellett, katonai feladat.

Nemegyszer éltünk át ilyen helyzetet, és sokan azt mondották, hogy akármilyen súlyos árat fizettünk is a békéért,

akármennyi áldozatot követelt is tőlünk, akárhogy igyekszik is az ellenség azon, hogy újabb meg újabb területeket vegyen el tőlünk, egyelőre Oroszország mégis, mindennek ellenére, békében él és megszilárdíthatja szocialista vívmányait. Ezen az úton még tovább is jutottunk, mint ahogy sokan közülünk elképzelték volna. Például a mi munkásellenőrzésünk jelentékenyen eltér azoktól a formáktól, amelyek kezdetben kialakultak, és jelenleg ott tartunk, hogy kialakul a közigazgatás szocialista rendje. Nagy utat tettünk meg gyakorlati munkánkban. Az ipar igazgatása már teljesen a munkások kezében van nálunk, de a körülmények nem tették lehetővé, hogy békésen folytassuk ezt a munkát; ismét hadiállapotba kényszerítettek minket, és meg kell feszítenünk minden erőnket és mindenkit fegyverbe kell szólítanunk. Szégyen lenne, ha a kommunisták soraiban valami ingadozást tapasztalnánk ebben a kérdésben.

A parasztok között tapasztalható ingadozás nem lep meg bennünket. A paraszti tömegek nem járták ki az élet olyan iskoláját, amilyet kijárt a proletariátus, amely évtizedeken keresztül hozzászokott ahhoz, hogy a tőkésben osztályellenségét lássa, és amely értett ahhoz, hogy összekovácsolja erejét a tőkések elleni harcra. Tudjuk, hogy a parasztok ezt az egyetemet nem járták ki. Volt idő, amikor együtt haladtak a proletariátussal, most az ingadozás időszakát figyelhetjük meg náluk, amikor a paraszti tömegek két részre szakadnak. Számos esetről tudunk, amikor a kulákok a parasztoknak a szabott árnál olcsóbban adják el a gabonát azért, hogy úgy tüntessék fel a dolgot, mintha a kulákok a parasztok érdekeit védenék. Mindez nem lep meg bennünket; de a kommunista munkás nem fog meginogni, a munkástömegek rendületlenül kitartanak, és ha a parasztság kulák beállítottságú, erre könnyen találunk magyarázatot. Ott, ahol nincsenek bolsevikok és a csehszlovák hatóságok diktálnak, a következő jelenséget figyeltük meg: kezdetben a csehszlovákokat szinte felszabadítókként fogadják, ámde ennek a burzsoáziának néhányhetes uralma után hatalmas fordulat következik be a csehszlovákok ellen a szovjethatalom javára, mert a paraszt-

tok kezdik megérteni, hogy a kereskedelem szabadságáról és az alkotmányozó gyűlésről pufogtatott frázisok mind csak egyet jelentenek: a földbirtokosok és tőkések hatalmát.

A mi feladatunk az, hogy még jobban összekovácsoljuk a proletariátus sorait és olyan szervezetet létesítsünk, hogy a legközelebbi hetekben mindent a katonai kérdés megoldásának szentelhessünk. Mi most az angol—francia imperializmus ellen harcolunk és minden ellen, ami Oroszországban burzsoá, kapitalista, ami megfeszíti erejét, hogy meghiúsíthassa a szocialista forradalom egész ügyét és belesodorjon bennünket a háborúba. Az a helyzet, hogy a munkások és a parasztok valamennyi vívmánya forog kockán. Biztosak lehetünk abban, hogy a proletariátus nagy tömegei rokonszenvezni fognak velünk és támogatnak majd bennünket, a veszélyt teljes egészében elhárítjuk, s a proletariátus újabb osztagai fognak felsorakozni osztályuk védelmére, a szocialista forradalom megmentésére. A kérdés most úgy van feltéve, hogy a küzdelemnek két fő súlypontja van, az egyéb alapvető pártkülönbségek a forradalom tüzében mind feloldódtak. A baloldali eszer, aki fokozottan hangsúlyozza, hogy ő baloldali, aki forradalmi frázisok mögé bújik, valójában pedig felkel a szovjethatalom ellen — ugyancsak a jaroszlavi fehérgárdisták bérence, így ítéli meg a történelem, ez a szerepe a forradalmi harcban! A küzdőporondon most csak két osztály van: az osztályharc a dolgozók érdekeit védő proletariátus és azok között folyik, akik a földbirtokosok és a tőkések érdekeit védik. Az alkotmányozó gyűlésről, a független államról stb. pufogtatott frázisokat, amelyekkel az öntudatlan tömegeket próbálják félrevezetni, a csehszlovák mozgalomnak és a kaukázusi mensevikek mozgalmának a tapasztalatai leleplezték. Mind e frázisok mögött ugyanazok a földbirtokos és tőkés erők állanak, és ugyanúgy, ahogy a német okkupáció a földbirtokosokat és tőkéseket juttatja hatalomra, azokat juttatja hatalomra a csehszlovák felkelés is. Ezért folyik a háború!

Elvtársak! A proletariátusnak még szorosabbra kell zárnia sorait, és példát kell mutatnia ebben a harcban a

szervezettségre és a fegyelemre. Oroszország továbbra is az egyetlen olyan ország, amely minden kapcsolatot megszakított az imperialistákkal. Igaz, vérzünk ezekből a súlyos sebekből. Visszavonultunk az imperialista fenevad elől, úgy, hogy időt nyertünk, s közben hol itt, hol ott mértünk rá egyes csapásokat, de mi, mint Szocialista Szovjet Köztársaság, megőriztük önállóságunkat. Miközben folytattuk szocialista munkánkat, hadba szálltunk az egész világ imperializmusa ellen, és ez a harc érthetőbbé válik az egész világ munkásai számára, és fokozódó felháborodásuk egyre közelebb hozza az eljövendő forradalmat. Éppen azért folyik a harc, mert a mi köztársaságunk az egyetlen ország a világon, amely nem haladt egy sorban az imperializmussal, nem engedte, hogy emberek millióit lemészárolják a franciák vagy a németek világuralma érdekében. A mi köztársaságunk az egyetlen ország, amely erőszakos és forradalmi úton kilépett az imperialista világháborúból, az egyetlen, amely magasra emelte a szocialista forradalom zászlaját, de újra imperialista háborúba akarják sodorni, újra a frontra akarják kényszeríteni. Csak harcoljanak a csehszlovákok a németekkel, válasszon az orosz burzsoázia, döntse el Miljukov azt a kérdést, akár Szpiridonovával és Kamkovval egyetértésben, hogy melyik imperialista csoporttal akar együtthaladni. Mi azonban kijelentjük, hogy ahhoz, hogy ennek a kérdésnek az eldöntését meggátoljuk, késznek kell lennünk életünk feláldozására, mert az egész szocialista forradalom megmentéséről van szó. (Taps.) Tudom, hogy Szaratov, Szamára és Szimbirszk kormányzóság parasztjai körében, akiknél a leginkább volt tapasztalható a fáradtság és a háborúzásra való képtelenség, fordulat észlelhető. Ezek, miután átélték a kozákok és a csehszlovákok betörését, és a gyakorlatban próbálták ki, hogy mit jelent az alkotmányozó gyűlés vagy mit jelentenek az ilyen jelszavak: le a breszti békével, megértették, hogy mindez arra vezet, hogy visszatér a földbirtokos, a tőkés felül a trónra — és most a szovjetek hatalmának legszenvedélyesebb védelmezőivé válnak. Egy pillanatig sem kételkedem abban, hogy a forradalom élén haladó petrográdi és moszkvai

proletártömegek megértik a helyzetet, megértik, milyen rettenetes perceket élünk most át és még elszántabban fognak fellépni, s a proletariátus mind az angol—francia, mind a csehszlovák támadást visszaveri a szocialista forradalom érdekében. (T a p s.)

Megjelent 1919-ben, „Az Ötödik Szovjetkongresszus által választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság. Gyorsírói jegyzet" című könyvben, Moszkva.

Lenin Művei, 28. kötet.

BESZÉD A VARSÓI FORRADALMI EZRED GYŰLÉSÉN, 1918. AUGUSTUS 2-ÁN[137]

ÚJSÁGTUDÓSÍTÁS

(A teremben megjelenik Lenin elvtárs, akit lelkes tapssal fogadnak, majd felcsendülnek az „Internacionálé" hangjai.) Úgy vélem — mondja Lenin elvtárs —, hogy most bennünk, lengyel és orosz forradalmárokban egyaránt csak az a vágy ég, hogy mindent megtegyünk annak érdekében, hogy megvédjük az első hatalmas szocialista forradalom vívmányait, amelyet elkerülhetetlenül más országok forradalmainak hosszú sora fog követni. A nehézséget éppen az okozza számunkra, hogy sokkal előbb kellett akcióba lépnünk, mint a kulturáltabb, civilizáltabb országok munkásainak.

A nemzetközi háborút a nemzetközi tőkének — a rablók két koalíciójának — erői idézték elő. Immár négy esztendeje vérrel áztatják az egész világot, hogy eldöntsék, e két rabló imperializmus közül melyik uralkodjék a földtekén. Érezzük és látjuk, hogy a bűnös háború sem ennek, sem annak a félnek győzelmével nem végződhet. Mindennap világosabban látható, hogy befejezését nem az imperialistáktól, hanem a győzelmes munkásforradalomtól kell várnunk. És minél nehezebbé válik most a munkások helyzete az egész világon, minél dühödtebben üldözik a szabad proletár szót annál nagyobb a burzsoázia kétségbeesése, mert hiszen nem képes megbirkózni az egyre erősödő mozgalommal. Mi egy időre elszakadtunk a szocializmus hadseregének derékhadá-

tól, amely teljes bizalommal tekint ránk és amely azt mondja a maga burzsoáziájának: bármennyire dühöngsz is, mégis követni fogjuk az orosz példát és úgy fogunk cselekedni, mint az orosz bolsevikok.

Mi békét akartunk — folytatja Lenin elvtárs. — Éppen azért, mert Szovjet-Oroszország békét ajánlott az egész világnak, februárban hadba küldték ellenünk a német csapatokat. Most azután saját szemünkkel láthatjuk, hogy az egyik imperializmus — tizenkilenc, a másik — egy híján húsz. Egyik is, másik is azt hazudta és azt hazudja, hogy felszabadító háborút visel. Ahogy korábban leleplezte magát a rabló Németország a breszti béke egész gyalázatosságával, úgy leplezi le magát most az angol—francia tőke. Az angol—franciák most végső erejüket is megfeszítik, hogy háborúba sodorjanak minket. Most 15 millióért — tábornokok és tisztek útján — új rabszolgákat vásároltak, a csehszlovákokat, hogy kalandba kergessék őket, hogy a csehszlovák lázadást fehérgárdista-földbirtokos megmozdulássá változtassák. És különös dolog — amint kiderül —, mindez Oroszország „megvédése" érdekében történik. A „szabadságszerető" és „igazságszerető" angolok mindenkit szorongatnak, megszállják Murmant, az angol cirkálók befutnak Arhangelszkbe és tűz alá veszik az ütegeket — és mindezt Oroszország „megvédése" érdekében. Teljesen világos, hogy Oroszországot körül akarják fogni az imperialista rablók gyűrűjével és meg akarják fojtani azért, mert leleplezte és széttépte titkos szerződéseiket.

A mi forradalmunk elérte azt, hogy Angliában és Franciaországban a munkások kormányuk vádlóiként lépnek fel. Angliában, ahol osztálybéke uralkodott és a legerősebb volt az ellenállás a munkások között a szocializmussal szemben, mert hiszen ők is részt vettek a gyarmatok kirablásában, a munkások most elfordulnak a burzsoáziától és véget vetnek az osztálybékének.

Franciaország munkásai elítélik az Oroszország ügyeibe való beavatkozás politikáját. Ezeknek az országoknak a tőkései éppen ezért mindent kockára tesznek.

Felháborítja őket az a tény, hogy Szovjet-Oroszország létezik és él.

Tudjuk, hogy a háború a végéhez közeledik; tudjuk, hogy nekik nem sikerül azt befejezniük; tudjuk, hogy nekünk megbízható szövetségesünk van — ezért van szükség minden erő megfeszítésére, a végső erőfeszítésre. Vagy a kulákok, a tőkések és a cár hatalma, amint ezt a Nyugat elvetélt forradalmaiban láttuk, vagy a proletariátus hatalma. Az elvtársak feladata, amikor a frontra mennek, az, hogy mindenekelőtt és elsősorban arra gondoljanak, hogy ez az elnyomottak és kizsákmányoltak egyedül jogos, igazságos, szent háborúja a bitorlók és fosztogatók ellen.

Most megvalósul a különböző nemzetek forradalmárainak szövetsége, melyről a legjobbak álmodoztak, a munkások igazi szövetsége, nem pedig az intellektuel álmodozóké.

A nemzeti gyűlölet és bizalmatlanság leküzdése a győzelem záloga.

Az elvtársaknak az a nagy tisztesség jutott osztályrészül, hogy fegyverrel a kezükben védjék a szent eszméket, és hogy együtt harcolva azokkal, akik tegnap a fronton ellenfeleik voltak — németekkel, osztrákokkal, magyarokkal —, gyakorlatilag valósítsák meg a népek közötti testvériséget.

És én, elvtársak, biztos vagyok abban, hogy ha minden katonai erejüket egyesítik egy hatalmas nemzetközi Vörös Hadseregben és ezeket a vaszászlóaljakat felvonultatják a kizsákmányolók ellen, a bitorlók ellen, az egész világ feketeszázai ellen ezzel a harci jelszóval: „halál vagy győzelem!" — akkor az imperialisták semmiféle ereje sem tud nekünk ellenállni! (A szeretett vezér beszéde után hosszan tartó, viharos taps tör ki.)

Megjelent: Vecsernyije Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta 15. sz. 1918. augusztus 3.

MUNKÁSOK! ELVTÁRSAK!
FEL A VÉGSŐ, A DÖNTŐ HARCRA!

A szovjetköztársaságot ellenség veszi körül. De a szovjetköztársaság le fogja győzni mind a külső, mind a belső ellenséget. Már látjuk a munkástömegek győzelmet biztosító lendületét. Már látjuk, hogy Nyugat-Európában egyre gyakoribbak a forradalmi tűzvész szikrái és robbanásai, és ezért biztosak vagyunk abban, hogy nincs messze a nemzetközi munkásforradalom győzelme.

Az Oroszországi Szovjet Szocialista Köztársaság külső ellensége jelenleg az angol—francia és a japán—amerikai imperializmus. Ez az ellenség most Oroszországra támad, fosztogatja földjeinket, megszállta Arhangelszket és Vlagyivosztoktól (ha hinni lehet a francia újságoknak) Nyikolszk-Usszurijszkijig nyomult előre. Ez az ellenség megvásárolta a csehszlovák hadtest tábornokait és tisztjeit. Ez az ellenség éppoly bestiális, rabló módon támad a békés Oroszországra, mint a németek támadtak rá februárban, csupán az a különbség, hogy az angoloknak és japánoknak nemcsak orosz területek elfoglalására és kirablására van szükségük, hanem a szovjethatalom megdöntésére is, hogy „helyreállítsák a frontot", vagyis hogy újból bevonják Oroszországot Anglia és Németország imperialista (egyszerűbben rabló) háborújába.

Az angol—japán tőkések vissza akarják állítani a földbirtokosok és tőkések hatalmát Oroszországban, hogy a háborúban összeharácsolt zsákmányon közösen osztozkod-

janak, hogy az orosz munkásokat és parasztokat alávessék az angol—francia tőkének, hogy kisajtolják belőlük a sokmilliárdos kölcsönök kamatait, hogy eloltsák a szocialista forradalom tüzét, amely nálunk lobbant fel és egyre inkább azzal fenyeget, hogy átcsap az egész világra.

Az angol—japán imperializmus fenevadjainak nincs elég erejük ahhoz, hogy Oroszországot elfoglalják és leigázzák. Ennyi ereje még a velünk szomszédos Németországnak sincs, amint azt Ukrajnában szerzett „tapasztalatai" bebizonyították. Az angolok és a japánok arra számítottak, hogy rajtaütésszerűen megszállnak bennünket. Ez nem sikerült nekik. Petrográd munkásai, utánuk Moszkva munkásai, Moszkva után pedig az egész központi ipari terület munkásai mind egységesebben, mind állhatatosabban, mind nagyobb tömegekben, mind nagyobb odaadással sorakoznak fel. Ez a mi győzelmünk záloga.

Az angol—japán kapitalista rablók, akik haddal vonulnak a békés Oroszország ellen, még mindig számítanak a szovjethatalom belső ellenségével való szövetségükre. Mi jól tudjuk, ki ez a belső ellenség. A tőkések, a földbirtokosok, a kulákok és csemetéik, akik gyűlölik a munkások és a dolgozó parasztok hatalmát, azokét a parasztokét, akik nem szívják falubelieiknek a vérét.

Kulákfelkelések hulláma borítja el Oroszországot. A kulák veszettül gyűlöli a szovjethatalmat és kész arra, hogy a munkások százezreit megfojtsa, legyilkolja. Ha a kulákoknak sikerülne győzniük, tudjuk jól, hogy száz- meg százezer munkást gyilkolnának le könyörtelenül, a tőkésekkel és földbirtokosokkal szövetségben, visszaállítanák a munkások számára a fegyházi viszonyokat, megszüntetnék a nyolcórás munkanapot, újra a tőkések jármába hajtanák a gyárakat.

Így volt ez minden eddigi európai forradalomban, mikor a kulákoknak, a munkások gyöngesége folytán, sikerült a köztársaságtól újra visszafordulniuk a monarchiához, a dolgozók hatalma helyett visszahozták a kizsákmányolók, gazdagok, naplopók teljhatalmát. Ez történt nálunk szemünk láttára Lettországban, Finnországban, Ukrajnában, Grúziá-

ban. A kapzsi, telibendőjű, vadállati kulákbanda mindenütt egyesült a földbirtokosokkal és a tőkésekkel a munkások és általában a szegények ellen. A kulákbanda mindenütt vérszomjas kegyetlenséggel számolt le a munkásosztállyal. Mindenütt *a külföldi tőkésekkel* lépett szövetségre saját országának munkásai ellen. Így jártak el és így járnak el a kadetek, a jobboldali eszerek, a mensevikek; elég, ha csak „csehszlovákiában" elkövetett hőstetteikre emlékeztetünk.[138] Ugyanígy cselekszenek rendkívüli ostobaságuk és gerinctelenségük miatt a baloldali eszerek is, akik moszkvai lázadásukkal segítséget nyújtottak a fehérgárdistáknak Jaroszlavlban, a csehszlovákoknak és a fehéreknek Kazanyban. Nem ok nélkül nyerték el ezek a baloldali eszerek Kerenszkijnek és barátainak, a francia imperialistáknak a dicséretét.

Semmi kétség sem fér hozzá: a kulákok a szovjethatalom veszett ellenségei. Vagy a kulákok irtanak ki megszámlálhatatlanul sok munkást, vagy a munkások fojtják el könyörtelenül a nép kulák, rabló kisebbségének a dolgozók hatalma elleni felkeléseit. Középút itt nem lehetséges. Békéről itt nem lehet szó: a kulákot ki lehet békíteni, mégpedig könnyen ki lehet békíteni a földbirtokossal, a cárral és a pappal, még ha hajbakaptak is egymással — a munkásosztállyal azonban *soha.*

S ezért nevezzük mi a *végső*, a döntő harcnak a kulákok elleni harcot. Ez nem jelenti azt, hogy nem törhetnek ki még gyakran kulákfelkelések, vagy, hogy az idegen kapitalizmus nem folytathat még ismételten hadjáratot a szovjethatalom ellen. „Végső harc" — ez azt jelenti, hogy a *kizsákmányoló* osztályok közül az utolsó és számban a legnagyobb kelt fel ellenünk országunkban.

A kulákok — a legállatibb, legdurvább, legvadabb kizsákmányolók, akik más országokban a történelem folyamán már nemegyszer állították vissza a földbirtokosok, a cárok, a papok, a tőkések hatalmát. A kulákok többen vannak, mint a földbirtokosok és a tőkések. De a kulákság a népnek mégiscsak kisebbsége.

Tegyük fel, hogy nálunk Oroszországban a földművelő parasztcsaládok száma körülbelül 15 millió, ha az előző Oroszországot vesszük számításba, mielőtt még a rablók elszakították tőle Ukrajnát és más területeket. Ebből a 15 millióból valószínűleg mintegy 10 millió a szegényparaszt, aki munkaereje eladásából él, vagy a gazdagok igája alatt nyög, vagy akinek nincs gabonafeleslege és akit a háború terhei különösen tönkretettek. Körülbelül hárommilliót kell középparasztnak számítani, és aligha lehet kétmilliónál nagyobb a kulákság, a gazdagok, a gabonaüzérek közé tartozóknak a száma. A háború alatt ezek a vérszopók megszedték magukat a nép nyomorán, ezreket és százezreket harácsoltak össze azzal, hogy felhajtották a gabona és más termékek árát. Ezek a pókok a háborúban koldusbotra jutott parasztok és az éhező munkások vérén híztak kövérre. Ezek a piócák a dolgozók vérét szívták és annál jobban gazdagodtak, mennél jobban éhezett a munkás a városokban és a gyárakban. Ezek a vámpírok kezükbe kaparintották és kaparintják a földesúri földeket és újra meg újra szolgaságba döntik a szegényparasztokat.

Kérlelhetetlen harcot ezek ellen a kulákok ellen! Halál reájuk! Gyűlölet és megvetés legyen osztályrésze azoknak a pártoknak, amelyek védelmezik őket: a jobboldali eszereknek, a mensevikeknek és a mostani baloldali eszereknek! A munkásoknak vaskézzel kell szétzúzniuk a kulákok felkeléseit, akik országuk dolgozói ellen külföldi tőkésekkel szövetkeznek.

A kulákok kihasználják a falusi szegénység tudatlanságát, széttagoltságát, szétforgácsoltságát. A munkások ellen uszítják, olykor megvesztegetik őket, hagyják, hogy „megszedjék" magukat néhányszáz rubel erejéig a gabonaüzérkedésen (ugyanakkor pedig sok-sok ezerrel rabolják meg a szegényparasztokat). A kulákok igyekeznek a maguk oldalára vonni a középparasztot, s ez néha sikerül is nekik.

A munkásosztály útjának azonban korántsem kell elválnia a középparasztságétól. A munkásosztály nem békülhet ki a kulákkal, de a középparaszttal keresheti és keresi is

a *megegyezést*. A munkáskormány, vagyis a bolsevik kormány *bebizonyította* ezt, nem szavakkal, hanem tettekkel.

Bebizonyítottuk ezt azzal, hogy elfogadtuk és szigorúan végrehajtjuk a „föld szocializálásáról" szóló törvényt; ebben a törvényben *sok* engedményt tettünk a középparaszt érdekeinek és nézeteinek.

Bebizonyítottuk ezt azzal, hogy (a legutóbbi napokban) *háromszorosára emeltük* a gabonaárakat,[139] mert teljes mértékben elismerjük, hogy a középparaszt keresete gyakran nem felel meg az iparcikkek mostani árainak és azt emelnünk *kell*.

Minden öntudatos munkás meg fogja ezt magyarázni a középparasztnak és türelmesen, kitartóan, ismételten befogja bizonyítani neki, hogy a szocializmus összehasonlíthatatlanul előnyösebb a középparaszt számára, mint a cárok, a földbirtokosok, a tőkések hatalma.

A munkáshatalom sohasem bántotta és nem is fogja bántani a középparasztot. A cárok, a földesurak, a tőkések, a kulákok hatalma viszont nemcsak hogy mindig bántotta a középparasztot, hanem egyenesen fojtogatta, kifosztotta, tönkretette minden országban, mindenütt kivétel nélkül, így Oroszországban is.

A legszorosabb szövetség és teljes egyesülés a falusi szegényekkel; engedmények a középparasztnak és megegyezés vele; irgalmatlan elnyomása a kulákoknak, ezeknek a vérszopóknak, vámpíroknak, a nép fosztogatóinak, ezeknek a spekulánsoknak, akik az éhségen szedik meg magukat — ez az öntudatos munkás programja. Ez a munkásosztály politikája.

A megírás ideje: 1918 augusztus első fele.
Először 1925-ben jelent meg.

BESZÉDEK A MOSZKVAI PÁRTBIZOTTSÁG ÜLÉSÉN A SZIMPATIZÁNSOK CSOPORTJAINAK MEGSZERVEZÉSÉRŐL, 1918. AUGUSZTUS 16-ÁN[140]

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

1

Nagy hiány mutatkozik erőkben, holott a tömegekben vannak erők, olyan erők, amelyeket fel lehet használni. Jobban kell bíznunk a munkástömegekben és értenünk kell ahhoz, hogy erőt merítsünk belőlük. Ennek az a módja, hogy az ifjúság közül és a szakszervezetekből bevonjuk a pártba a szimpatizánsokat. Még ha lesz is késés a tagdíjak befizetésében — ez semmiféle veszéllyel nem jár. Ha hatezret a frontra küldünk és helyettük tizenkétezer újat vonunk be — nem lesz nagy a veszély. Az erkölcsi befolyást fel kell használnunk pártunk növelésére.

Gyűléseinken igen kevés új erő szólal fel, pedig ez igen kívánatos volna, mivel beszédeikben friss hangok csendülnek majd meg. Az új erők kipróbálását valahogyan meg kell szervezni. Az ifjúságot a munkásság soraiból kell kiválasztani úgy, hogy a munkástömegek ellenőrzést gyakorolhassanak. Maga az élet követeli, hogy igen sok párttag menjen a frontra, még mielőtt a japánok és az amerikaiak megvetnék a lábukat Szibériában. A régiek helyébe új erőket — fiatal erőket — kell állítani.

2

A párttagoknak fokozott agitációt kell kifejteniük a munkások között. Nem szabad irodai munkán hagyni elvtársakat, ha csak valamit is tudnak tenni.

Ki kell szélesíteni befolyásunkat a munkástömegek körében. Azt tapasztaljuk, hogy a sejtek igen kevéssé kezdeményezőek, felszólalásaik az üzemekben igen hasznosak volnának a pártonkívüliekre gyakorolt hatás szempontjából. Figyelmet kell majd fordítani a klubokra, a tömegből pártmunkásokat kell kiemelni.

Nem szabad olyan embereket kiválasztani, akik pozíció kedvéért jönnek, ezeket ki kell űzni a pártból.

Először megjelent: Pravda 9. sz., 1928. január 22.

Lenin Művei, 28. kötet.

LEVÉL AZ AMERIKAI MUNKÁSOKHOZ[141]

Elvtársak! Egy orosz bolsevik, aki részt vett az 1905-ös forradalomban és azután sok évet töltött az önök országában, felajánlotta nekem, hogy eljuttatja önökhöz levelemet. Nagy örömmel fogadtam el ajánlatát, annál is inkább, mert éppen most különösen fontos feladatok hárulnak az amerikai forradalmi proletárokra, akik engesztelhetetlen ellenségei az amerikai imperializmusnak, a legfrissebb, legerősebb imperializmusnak, amely utolsónak lépett be a kapitalisták profitjának felosztásáért világszerte folyó népmészárlásba. Az amerikai milliárdosok, ezek a modern rabszolgatartók különösen tragikus fejezetet nyitottak a véres imperializmus véres történetében éppen most, amikor beleegyezésüket adták — egyre megy, hogy közvetlenül-e vagy közvetve, nyíltan-e vagy képmutatóan leplezett formában — ahhoz, hogy az angol—japán fenevadak fegyveres hadjáratot indítsanak, amelynek célja az első szocialista köztársaság megfojtása.

A legújabbkori, a civilizált Amerika történetét az olyan nagy, valóban felszabadító, valóban forradalmi háborúknak egyike nyitja meg, amilyenek oly gyéren fordultak elő a rablóháborúk óriási tömegében, amelyeket — a mostani imperialista háborúhoz hasonlóan — a királyoknak, a földbirtokosoknak és a kapitalistáknak az elfoglalt területek vagy az összeharácsolt profit felosztásáért folyó marakodása idézett elő. Ez a háború az amerikai nép háborúja volt az

angol rablók ellen, akik elnyomták és gyarmati rabságban tartották Amerikát,[142] mint ahogyan ezek a „civilizált" vérszopók Indiában, Egyiptomban és a világ minden sarkában még most is az emberek százmillióit nyomják el és tartják gyarmati rabságban.

Azóta mintegy 150 esztendő telt el. A burzsoá civilizáció meghozta pompás gyümölcseit. Amerika, az egyesített emberi munka termelőerőinek fejlettsége tekintetében, a gépek és a legújabb technika minden csodájának alkalmazása tekintetében az első helyet foglalta el a szabad és művelt országok között. Ugyanakkor Amerika azoknak az országoknak a sorába került, melyekben a legmélyebb a szakadék egyrészt az arcátlanná vált, szennyben és fényűzésben fuldokló maroknyi milliárdos, másrészt a dolgozók milliói között, akiket állandóan a nyomor réme fenyeget. Az amerikai nép, amely példát mutatott a világnak a feudális rabság elleni forradalmi háborúra, maroknyi milliárdos modern kapitalista bérrabszolgaságába került, a felbérelt hóhér szerepét játszotta, s a gazdagok siserehada érdekében 1898-ban, „felszabadításuk" ürügyén megfojtotta a Fülöp-szigeteket, 1918-ban pedig az Orosz Szocialista Köztársaságot fojtogatja, azzal az ürüggyel, hogy „megvédi" a németekkel szemben.

De az imperialista népmészárlás négy esztendeje nem volt hiábavaló. Vitathatatlan és nyilvánvaló tények teljesen leleplezték, hogy gazemberek — a rablók mindkét csoportjából, az angolból is, a németből is — becsapták a népet. A négyéves háború eredményeiben megmutatkozott a kapitalizmus általános törvénye, ahogyan az e rablóknak a zsákmány felosztásáért folyó háborújában megnyilvánul: aki a leggazdagabb és legerősebb volt, az szedte meg magát a legjobban, az rabolt a legtöbbet; aki a leggyengébb volt, azt kifosztották, meggyötörték, eltiporták, teljesen megfojtották.

Az angol imperializmus rablói voltak a legerősebbek „gyarmati rabszolgáik" számát tekintve. Az angol kapitalisták talpalatnyi földet sem veszítettek „saját" (azaz évszázadok folyamán összeharácsolt) területükből, ezzel szemben

elraboltak minden afrikai német gyarmatot, elrabolták Mezopotámiát és Palesztinát, megfojtották Görögországot és hozzáláttak Oroszország kirablásához.

A német imperializmus rablói, „saját" haderőik szervezettségét és fegyelmezettségét tekintve a legerősebbek, gyarmatok tekintetében viszont a leggyengébbek voltak. Minden gyarmatukat elvesztették, de kirabolták fél Európát, ők fojtották meg a legtöbb kis országot és gyenge népet. Milyen nagy „felszabadító" háború ez mindkét részről! Milyen jól „védelmezték a hazát" mindkét csoport haramiái, az angol—francia és a német kapitalisták, lakájaikkal, a szociálsovinisztákkal, vagyis a *„saját"* burzsoáziájuk oldalára átpártolt szocialistákkal egyetemben!

Alighanem az amerikai milliárdosok voltak a leggazdagabbak, földrajzilag pedig a legbiztonságosabb helyzetben voltak. Ők szedték meg magukat a legjobban. Minden országot adófizetőjükké tettek, még a leggazdagabbat is. Százmeg százmilliárd dollárt harácsoltak össze. És minden dollárhoz szenny tapad: azoknak a titkos szerződéseknek a szennye, amelyeket Anglia „szövetségeseivel", Németország pedig csatlósaival kötött a rablott javak felosztása céljából, azoknak a szerződéseknek a szennye, melyekkel a felek kötelezik magukat arra, hogy kölcsönösen „segítik" egymást a munkások elnyomásában és az internacionalista szocialisták üldözésében. Minden dollárhoz csomókban tapad a „jövedelmező" hadiszállítások szennye, amelyek minden országban még gazdagabbá tették a gazdagokat és tönkretették a szegényeket. Minden dollárhoz vér tapad, abból a tengernyi vérből, melyet tízmillió meggyilkolt, húszmillió megnyomorított katona hullatott abban a nagy, nemes, felszabadító, szent harcban, amely annak eldöntéséért folyt, hogy az angol vagy a német rablónak jut-e nagyobb zsákmány, az angol vagy a német hóhérok lesznek-e az *e l s ő k* az egész világ gyenge népeinek megfojtásában.

A német rablók ugyan megdöntötték a rekordot a katonai megtorlások állatiassága terén, az angolok viszont nemcsak az összerabolt gyarmatok számával, hanem a vissza-

taszító képmutatás kifinomult módszerei terén is rekordot döntöttek. Az angol—francia és az amerikai burzsoá sajtó éppen most millió meg millió példányban hazugságokat és rágalmakat terjeszt Oroszországról és Oroszország elleni rablóhadjáratát képmutatóan azzal akarja igazolni, hogy meg akarja „védeni" Oroszországot a németekkel szemben!

Ennek az aljas és gyalázatos hazugságnak megcáfolására nem kell sok szót vesztegetnünk: elegendő, ha egyetlen közismert tényre utalunk. Amikor 1917 októberében Oroszország munkásai megdöntötték imperialista kormányukat, a szovjethatalom, a forradalmi munkások és parasztok hatalma, nyíltan igazságos békét, annexiók és hadisarc nélküli békét, valamennyi nép egyenjogúságát teljes egészében figyelembe vevő békét ajánlott fel *minden* hadviselő országnak.

Éppen az angol—francia és amerikai burzsoázia volt az, amely nem fogadta el ajánlatunkat, amely még csak tárgyalni sem volt hajlandó velünk az általános békéről! Éppen *ez* árulta el valamennyi nép érdekeit, éppen ez hosszabbította meg az imperialista mészárlást!

Éppen ez volt az, amely arra számítva, hogy Oroszországot újra belesodorja az imperialista háborúba, távol tartotta magát a béketárgyalásoktól, és ezzel szabad kezet adott Németország ugyanolyan rabló tőkéseinek, akik rákényszerítették Oroszországra az annexiós és erőszakos breszti békét!

Nehéz elképzelnünk undorítóbb képmutatást, mint amilyen az, ahogy az angol—francia és amerikai burzsoázia a breszti békéért ránk hárítja a „felelősséget". Éppen azoknak a tőkései lépnek fel „vádlókként" ellenünk, amelyek miatt a breszti tárgyalásokat nem lehetett az általános békéről folyó általános tárgyalásokká változtatni! Az angol—francia imperializmus dögkeselyűi, akik megszedték magukat a gyarmatok kifosztásán és a népek mészárlásán, most már majdnem egy teljes esztendeje húzzák a háborút Breszt óta, és még ők „vádolnak" *bennünket*, bolsevikokat, akik minden országnak igazságos békét javasoltunk, *bennünket*, akik a volt cár és az angol—francia kapitalisták között

létrejött bűnös titkos szerződéseket széttéptük, nyilvánosságra hoztuk, közmegvetés tárgyává tettük.

A világ munkásai, bármelyik országban éljenek is, üdvözölnek bennünket, együttéreznek velünk, helyeslésüket fejezik ki, mert széttörtük az imperialista kötelékek, a szennyes imperialista szerződések, az imperialista kapcsolatok vasgyűrűjét — mert kitörtünk a börtönből, s ezért a legsúlyosabb áldozatokat vállaltuk magunkra — mert, mint szocialista köztársaság, ha az imperialisták jóvoltából agyongyötörten és kifosztottan is, de *kikerültünk* az imperialista háborúból és az egész világ előtt magasra emeltük a béke zászlaját, a szocializmus zászlaját.

Nem csoda, ha ezért a nemzetközi imperialisták bandája gyűlöl minket, ha „vádolnak" minket, ha az imperialisták lakájai valamennyien, köztük a mi jobboldali eszereink és mensevikjeink is, ugyancsak „vádolnak" bennünket. Az imperializmus e láncos kutyáinak bolsevikgyűlöletéből, akárcsak a világ öntudatos munkásainak együttérzéséből, ismét csak megbizonyosodunk ügyünk igazságáról.

Nem szocialista az, aki nem érti meg, hogy a burzsoázia feletti győzelem érdekében, a munkások hatalomrajutása érdekében, a nemzetközi proletárforradalom *megkezdése* érdekében semmi áldozattól *nem* lehet és nem szabad visszariadni — így területünk egy részének feláldozásától, az imperializmus által ránkmért súlyos vereségektől sem. Nem szocialista az, aki nem bizonyította be *tettekkel*, hogy kész a legnagyobb áldozatra „saját" hazája részéről, csak hogy a szocialista forradalom ügye valóban előbbre jusson.

Anglia és Németország imperialistái, „saját" ügyük érdekében, vagyis a világuralom megszerzése érdekében, nem riadtak vissza attól, hogy számos országot teljesen tönkretegyenek és megfojtsanak, kezdve Belgiumon és Szerbián, folytatva Palesztinával és Mezopotámiával. Hát a szocialistáknak „saját" ügyük érdekében, az egész világ dolgozóinak a tőke igája alól való felszabadítása érdekében, az általános tartós béke kivívása érdekében addig kell vár-

niok, amíg majd áldozatok nélküli út adódik, vissza kell riadniok a harctól, amíg nincs „garantálva" a könnyű siker, többre kell becsülniük „saját", a burzsoázia által létrehozott „hazájuk" biztonságát és területi épségét, mint a szocialista világforradalom érdekeit? A legnagyobb megvetést érdemlik a nemzetközi szocializmusnak azok az árulói, a burzsoá erkölcsnek azok a lakájai, akik így gondolkoznak.

Az angol—francia és amerikai imperializmus ragadozó fenevadai azzal „vádolnak" bennünket, hogy „kiegyeztünk" a német imperializmussal. Ó, a képmutatók! Ő, a gazemberek, akik rágalmazzák a munkáskormányt és reszketnek félelmükben azért, mert „saját" országuk munkásai együttéreznek velünk! De képmutatásukat le fogjuk leplezni. Úgy tesznek, mintha nem értenék, mi a különbség a „szocialistáknak" a burzsoáziával (a saját burzsoáziájukkal és az idegen burzsoáziával) *a munkások ellen*, a dolgozók ellen kötött megegyezése és a között a megegyezés között, amelyet a saját burzsoáziájukon győzelmet aratott munkások *a maguk védelmére* az egyik nemzet burzsoáziájával a másik nemzet *burzsoáziája ellen* azért kötnek, hogy a proletariátus a burzsoázia különböző csoportjai közötti ellentétet kihasználja.

A valóságban minden európai kitűnően ismeri ezt a különbséget, az amerikai nép pedig, amint azt most ki fogom fejteni, különösen közvetlenül „átélte" saját történelme folyamán. Van megegyezés és megegyezés, van fagots et fagots,* amint a franciák mondják.

Amikor a német imperialista rablók csapataikat 1918 februárjában a fegyvertelen Oroszország ellen vezényelték, amely leszerelte hadseregét, amely a proletariátus nemzetközi szolidaritására bízta magát, mielőtt még a nemzetközi forradalom teljesen megérett volna, akkor én a legkevésbé sem ingadoztam, hogy egy bizonyos „megegyezésre" lépjek a francia monarchistákkal. Sadoul francia százados, aki szavakban rokonszenvezett a bolsevikokkal, a valóságban azonban szívvel-lélekkel a francia imperializmust szolgálta,

* Hasonló dolgok közt is van különbség. — *Szerk.*

elhozta hozzám de Lubersac francia katonatisztet. „Én monarchista vagyok, egyetlen célom Németország leverése", jelentette ki nekem de Lubersac. Magától értetődik, válaszoltam (cela va sans dire). Ez egyáltalán nem zavart engem abban, hogy „megegyezzem" de Lubersac-kal azoknak a szolgálatoknak tekintetében, amelyeket francia katonatisztek, robbantási szakemberek, a németek támadásának akadályozása érdekében a vasútvonalak felrobbantásával kívántak nekünk tenni. Ez a „megegyezés" a szocializmus érdekében kötött megegyezés példaképe volt, amelyet minden öntudatos munkás jóváhagy. A francia monarchista meg én kezet fogtunk egymással, bár tudtuk, hogy egyikünk is, másikunk is szívesen felakasztaná „partnerét". De érdekeink egy időre találkoztak. *Mi* a támadó német rablók ellen az orosz és a nemzetközi szocialista forradalom érdekében kihasználtuk *más* imperialisták épp oly rabló jellegű ellentétes érdekeit. Ily módon Oroszország és más országok munkásosztályának érdekét szolgáltuk, az egész világon erősítettük a proletariátust és gyengítettük a burzsoáziát, alkalmaztuk a *minden* háborúban teljesen jogos és kötelező manőverezést, lavírozást, visszavonulást és vártuk azt a pillanatot, amikor a gyorsan érlelődő proletárforradalom több előrehaladott országban *megérik*.

S bármennyire üvöltöznek is dühükben az angol—francia és amerikai imperializmus főkolomposai, bármennyire is rágalmaznak minket, akárhány milliót pazarolnak is a jobboldali eszer, mensevik és más szociálpatrióta újságok megvásárlására, *én pillanatnyi ingadozás nélkül ugyanilyen* „megegyezést" kötök a német imperialista rablókkal az esetben, ha ezt az angol—francia haderők Oroszország elleni támadása megköveteli. És nagyon jól tudom, hogy taktikámat Oroszország, Németország, Franciaország, Anglia, Amerika, egyszóval az egész civilizált világ öntudatos proletariátusa helyeselni fogja. Az ilyen taktika megkönnyíti a szocialista forradalom dolgát, sietteti bekövetkeztét, gyengíti a nemzetközi burzsoáziát, erősíti a nemzetközi burzsoázián győzelmet arató munkásosztály hadállásait.

De alkalmazta ezt a taktikát valamikor az amerikai nép is, mégpedig a forradalom érdekében. Amikor az amerikai nép nagy felszabadító háborúját vívta az angol elnyomók ellen, szemben álltak vele a francia és spanyol elnyomóik is, akik kezükben tartották a jelenlegi Északamerikai Egyesült Államok egy részét. Az amerikai nép a felszabadulásáért vívott nehéz háborújában szintén „megegyezéseket" kötött az elnyomók egyik csoportjával a másik ellen, az elnyomók gyengítésére és azok erősítésére, akik forradalmi harcot folytattak az elnyomás ellen, az elnyomott *tömegek* érdekében. Az amerikai nép kihasználta a franciák, a spanyolok és az angolok közötti viszályt, sőt volt rá eset, hogy együtt harcolt a francia és a spanyol elnyomók seregeivel az angol elnyomók ellen, először legyőzte az angolokat, azután pedig megszabadult (részben váltságdíj ellenében) a franciáktól és a spanyoloktól.

A történelmi cselekvés nem a Nyevszkij proszpekt járdája, mondotta Csernyisevszkij, a nagy orosz forradalmár.[143] Aki a proletárforradalmat csak „azzal a feltétellel" tartja „megengedhetőnek", ha könnyen és simán megy végbe, ha a különböző országok proletárjai egyszerre, együttesen cselekszenek, ha már eleve garanciát kapnak a vereség ellen, ha a forradalom útja széles, szabad, egyenes, ha nem kell a győzelem felé haladva időnként a legsúlyosabb áldozatokat vállalni, „ostromlott erődben kitartani", vagy a legkeskenyebb, legjárhatatlanabb, legkanyargósabb és legveszedelmesebb hegyi ösvényeken átvergődni — az nem forradalmár, az nem szabadult meg a burzsoá intelligenciát jellemző vaskalaposságtól, az valójában állandóan visszacsúszik az ellenforradalmi burzsoázia táborába, mint a mi jobboldali eszereink, mensevikjeink, sőt (bár ritkábban) baloldali eszereink is.

Ezek az urak a burzsoázia nyomdokain haladva szívesen vádolnak minket azzal, hogy „káoszt" vittünk a forradalomba, „tönkretettük" az ipart, munkanélküliséget és kenyérhiányt idéztünk elő. Milyen képmutatás ez a vád azok részéről, akik üdvözölték és támogatták az imperialista

háborút vagy „lepaktáltak" Kerenszkijjel, aki ezt a háborút tovább folytatta! Hiszen az imperialista háború az oka mindezeknek a bajoknak. A háború szülte forradalomnak szükségképpen hihetetlen nehézségeken és gyötrelmeken kell keresztülmennie, amelyeket a sok évig tartó, pusztító, reakciós népmészárlás hagyott örökül. Vádat emelni ellenünk az ipar „tönkretétele" vagy a „terror" miatt — képmutatás vagy otromba vaskalaposság, annak a jele, hogy képtelenek megérteni az alapfeltételeit annak az ádáz, végsőkig kiélezett osztályharcnak, amelynek forradalom a neve.

Alapjában véve az ilyenfajta „vádaskodók", ha „elismerik" is az osztályharcot, arra szorítkoznak, hogy szavakban ismerik el, a valóságban pedig minduntalan beleesnek az osztályok „megegyezésének" és „együttműködésének" kispolgári utópiájába. Forradalmi korszakban ugyanis az osztályharc múlhatatlanul és elkerülhetetlenül mindig és minden országban *polgárháború* formáját öltötte, a polgárháború pedig nem képzelhető el sem a legsúlyosabb pusztítások, sem terror, sem a formális demokráciának a háború érdekében történő korlátozása nélkül. Csak mézes-mázos papok — s egyre megy, hogy keresztény papokról vagy „világi" papokról: a szalonszocialistákról, a parlamenti szocialistákról van-e szó — képesek arra, hogy ne lássák, ne értsék meg, ne fogják fel ennek szükségszerűségét. Csak az életnek hátat fordító „tokbabújt emberek" húzódhatnak félre emiatt a forradalomtól ahelyett, hogy szenvedélyesen és elszántan belevetnék magukat a harcba, amikor a történelem azt követeli, hogy harc és háború útján oldjuk meg az emberiség legnagyobb problémáit.

Az amerikai népnek van forradalmi hagyománya, s ezt tették magukévá az amerikai proletariátus legjobb képviselői, akik nemegyszer kifejezésre juttatták, hogy teljes mértékben rokonszenveznek velünk, bolsevikokkal. Ez a hagyomány — az angolok elleni szabadságharc a XVIII. században, majd a polgárháború a XIX. században. 1870-ben Amerika bizonyos tekintetben elmaradt 1860 *mögött*, ha csak az ipar és a mezőgazdaság néhány ágának „pusztulását"

tekintjük. De milyen vaskalapos, milyen bárgyú lenne az az ember, aki *ezen az* alapon tagadná az 1863—1865-ös amerikai polgárháború óriási, világtörténelmi, haladó és forradalmi jelentőségét!

Azt megértik a burzsoázia képviselői, hogy a négerek rabszolgaságának eltörlése, a rabszolgatartók hatalmának megdöntése megérte az egész országban hosszú évekig tartó polgárháborút, a mérhetetlen pusztulást, rombolást és terrort, ami minden háborúnak velejárója. Most azonban, amikor összehasonlíthatatlanul nagyobb feladatról, a *bér*rabszolgaság, a kapitalista rabszolgaság megdöntéséről, a burzsoázia hatalmának megdöntéséről van szó — most a burzsoázia képviselői és védelmezői, s ugyanígy a szociálreformisták, akiket a burzsoázia megfélemlített, akik viszolyognak a forradalomtól, nem tudják és nem akarják megérteni, hogy a polgárháború szükségszerű és törvényszerű.

Az amerikai munkások nem fogják követni a burzsoáziát. Velünk, a burzsoázia ellen folyó polgárháború mellett lesznek. Alátámasztja ezt a meggyőződésemet a világ munksámozgalmának és az amerikai munkásmozgalomnak egész története. Az amerikai proletariátus egyik legkedveltebb vezérének, Eugen Debsnek szavai is eszembe jutnak, aki — úgy emlékszem 1915 végén — a Felhívás az Értelemhez (Appeal to Reason)[144] című hetilapban „What shall I fight for" („Miért fogok harcolni") c. cikkében (ezt a cikket 1916 elején idéztem Svájcban, egy berni nyilvános munkásgyűlésen)*[145] azt írta —

— hogy ő, Debs, inkább agyonlövetné magát, semhogy megszavazza a hadihitelt a mostani bűnös és reakciós háborúra; hogy ő, Debs, a proletariátus szemszögéből csak egyetlen olyan háborút ismer, amely szent, amely jogos, ez pedig: a kapitalisták elleni háború, az emberiséget a bérrabszolgaság alól felszabadító háború.

Nem csodálkozom, hogy Wilson, az amerikai milliárdosok feje, a kapitalista cápák kiszolgálója, börtönbe vetette

* Lásd Lenin Művei 22. köt., 125. old. — *Szerk.*

Debset. Csak kegyetlenkedjen a burzsoázia az igazi internacionalistákkal, a forradalmi proletariátus igazi képviselőivel! Mennél inkább tombol és kegyetlenkedik, annál közelebb van a győzelmes proletárforradalom napja.

Bűnünkül róják fel a forradalmunk által okozott pusztításokat... De ugyan kik a vádlók? A burzsoáziának, ugyanannak a burzsoáziának az uszályhordozói, amely az imperialista háború négy éve alatt majd az egész európai kultúrát elpusztítva, barbárságba, elvadulásba, éhínségbe döntötte Európát. Most ez a burzsoázia azt követeli tőlünk, hogy a forradalmat ne ezen a feldúlt talajon, ne a kultúra romjai közt, a háború okozta törmelék- és romhalmazon, ne a háborúban elvadult emberekkel vigyük véghez. Ó, milyen emberséges és igazságos ez a burzsoázia!

Kiszolgálói a terrort vetik szemünkre... Az angol burzsoák elfelejtették 1649-üket, a franciák 1793-ukat. A terror igazságos és jogos volt, amikor a burzsoázia alkalmazta saját érdekében a hűbérurakkal szemben. A terror szörnyűséggé és bűntetté vált, amikor a munkások és a szegényparasztok a burzsoáziával szemben merészelték alkalmazni! A terror igazságos és jogos volt, amikor azért alkalmazták, hogy az egyik kizsákmányoló kisebbséget egy másik kizsákmányoló kisebbség váltsa fel. A terror szörnyűséggé és bűntetté vált, amikor *minden* kizsákmányoló kisebbség megdöntése érdekében, a valóban óriási többség érdekében, a proletárok és a félproletárok, a munkásosztály és a szegényparasztság érdekében kezdték alkalmazni!

A nemzetközi imperialista burzsoázia 10 millió embert ölt meg, 20 milliót tett nyomorékká „saját" háborújában, amely annak eldöntéséért folyik, hogy az angol vagy a német rablók uralkodjanak-e az egész világon.

Ha a *mi* háborúnk, az elnyomottak és kizsákmányoltak háborúja az elnyomók és kizsákmányolók ellen, az egész világon félmillió vagy egymillió áldozatot fog követelni, a burzsoázia azt fogja mondani, hogy az előbbi áldozatok jogosak, az utóbbiak bűnösek.

A proletariátus egészen másként fog beszélni.

A proletariátus most, az imperialista háború borzalmai között, tanulja meg igazán és közvetlen tapasztalatok alapján azt a nagy igazságot, amelyre minden forradalom tanít, azt az igazságot, amelyet a munkásokra legjobb tanítóik, a modern szocializmus megalapítói hagytak örökbe. Ez az igazság az, hogy a *kizsákmányolók ellenállásának megtörése* nélkül sikeres forradalom nem lehetséges. Amikor mi, munkások és dolgozó parasztok, kezünkbe vettük az államhatalmat, az volt a kötelességünk, hogy megtörjük a kizsákmányolók ellenállását. Büszkék vagyunk arra, hogy ezt megtettük és megtesszük. Sajnáljuk, hogy nem elég keményen és határozottan tesszük.

Tudjuk, hogy a burzsoázia minden országban elkerülhetetlenül veszett ellenállást fog tanúsítani a szocialista forradalommal szemben, s hogy ellenállása e forradalom növekedése arányában *fokozódni* fog. A proletariátus meg fogja törni ezt az ellenállást, s az ellenszegülő burzsoázia ellen folytatott harc során véglegesen megérik a győzelemre és a hatalomra.

Hadd kürtöljön világgá a megvásárolható burzsoá sajtó minden egyes hibát, melyet forradalmunk elkövet. Nem félünk hibáinktól. Attól, hogy a forradalom elkezdődött, az emberek nem lettek szentek. Hibátlanul nem vihetik végbe a forradalmat azok a dolgozó osztályok, amelyeket évszázadokon keresztül elnyomtak, gyötörtek, akiket erőszakkal a nyomor, a tudatlanság és a züllés vasfogójába szorítottak. A polgári társadalom tetemét, mint erre egy ízben már rámutattam, nem lehet koporsóba zárni és elhantolni.*[146] A megölt kapitalizmus itt, közöttünk rothad és oszlik, miazmáival megfertőzi a levegőt, megmérgezi életünket, s az újat, a frisset, a fiatalt, az élőt a réginek, a rothadónak, a halottnak ezernyi szálával és kötelékével fonja be.

Minden 100 hibánkra, amelyet a burzsoázia és lakájai (köztük a mi mensevikjeink és jobboldali eszereink) világgá kürtölnek, 10 000 nagyszerű és hősi cselekedet jut, annál

* Lásd Lenin Művei 27. köt., 443. old. — *Szerk.*

nagyszerűbbek és hősiesebbek, mert egyszerűek, nem keltenek feltűnést, megbújnak a gyárnegyed vagy az eldugott falu hétköznapi életében, s olyan emberek cselekedetei, akik nem szokták meg azt (s akiknek lehetőségük sincs rá), hogy minden sikerüket világgá kürtöljék.

De még ha fordítva lenne is — noha tudom, hogy ez a feltevés nem helytálló —, még ha minden 100 helyes cselekedetünkre 10 000 hiba jutna is, a mi forradalmunk még akkor is nagy és legyőzhetetlen volna, *s az is lesz a világtörténelem megítélésében*, mert *először* történik meg, hogy nem a kisebbség, nemcsak a gazdagok, nemcsak a műveltek, hanem valóban a tömeg, az óriási többségben levő dolgozók *maguk* építik az új életet, *saját tapasztalataik alapján* oldják meg a szocialista szervezés igen nehéz kérdéseit.

Az ilyen munkában, az egyszerű munkások és parasztok tízmillóinak egész életük átformálását szolgáló hallatlanul lelkiismeretes és odaadó munkájában, minden ilyen hiba felér a kizsákmányoló kisebbségnek a dolgozók kijátszása és rászedése terén elért ezernyi meg milliónyi „hibamentes" sikerével. Mert hiszen a munkások és parasztok csak az ilyen hibák *árán tanulják meg*, hogyan kell építeni az új életet, hogyan kell meglenni a kapitalisták *nélkül*, csak így törnek maguknak utat — ezernyi akadályon át — a győzelmes szocializmushoz.

Hibákat követnek el forradalmi munkájukban parasztjaink, akik az 1917. október 25-éről 26-ára virradó éjszakán (a régi időszámítás szerint) egy csapásra megszüntették a föld mindenfajta magántulajdonát, most pedig hónapról hónapra, mérhetetlen nehézségek leküzdésével, saját hibáikon okulva, gyakorlatilag oldják meg az új gazdasági létfeltételek megteremtésének, a kulákok elleni harcnak, a földet a *dolgozók* (s nem a gazdagok) számára biztosító munkának és a *kommunista* nagyüzemű mezőgazdaságra való átmenetnek igen nehéz feladatát.

Hibákat követnek el forradalmi alkotó munkájukat végző munkásaink, akik most, néhány hónap alatt, majdnem minden nagyüzemet államosítottak, s akik mindennapi nehéz

munkájuk révén tanulják meg a számukra új feladatot, egész iparágak igazgatását, akik megszervezik az államosított vállalatokat, legyűrik a maradiság, a kispolgáriasság, az önzés óriási ellenállását, s téglát téglára rakva építik az *újfajta* társadalmi kapcsolatok, az *újfajta* munkafegyelem, a munkások szakszervezeteinek tagjaikra való *újfajta* befolyásának fundamentumát.

Hibákat követnek el forradalmi munkájukat végző szovjetjeink, amelyeket még 1905-ben a tömegek hatalmas lendülete hozott létre. A munkások és parasztok szovjetjei — az állam új *típusát*, a demokrácia új, magasabb *típusát*, a proletariátus diktatúrájának formáját testesítik meg, segítségükkel az államot a burzsoázia *nélkül* és a burzsoázia *ellen* igazgatjuk. Ez az első eset, hogy a demokrácia a tömegeket, a dolgozókat szolgálja, hogy már nem a gazdagok demokráciája, mint valamennyi burzsoá köztársaság demokráciája — még a legdemokratikusabbaké is. Először oldják meg a néptömegek az emberek százmillióit szolgáló méretekben ezt a feladatot, a proletárok és félproletárok diktatúrájának megvalósítását, s ennek a feladatnak a megoldása nélkül *szó sem lehet* a szocializmusról.

Csak csóválják értetlenül fejüket a szovjetek láttára a szőrszálhasogatók, vagy azok, akik gyógyíthatatlanul megkótyagosodtak a polgári demokratikus vagyis parlamentáris előítéletektől, csak kössenek bele például abba, hogy nincsenek közvetlen választások. Ezek az emberek semmit sem felejtettek és semmit sem tanultak az 1914—18-as nagy átalakulások idején. A proletárdiktatúra összekapcsolása az új, a dolgozók érdekében megvalósított demokráciával, a polgárháború összekapcsolása a tömegeknek a politikába való nagyarányú bevonásával — nem mehet végbe egyszerre és nem fér bele a megcsontosodott parlamentáris demokrácia ütött-kopott formáiba. A szovjetköztársaságban az új világnak, a szocializmus világának a körvonalai bontakoznak ki előttünk. És nem lehet csodálkozni azon, hogy ez a világ nem készen születik meg, nem pattan elő egyszerre, mint Minerva Jupiter fejéből.

A régi polgári demokratikus alkotmányok tüzetesen leírták például a formális egyenlőséget és a gyülekezési jogot, a mi proletár és paraszt szovjet alkotmányunk viszont félredobja a formális egyenlőséggel való képmutatóskodást. Amikor a polgári köztársaságiak trónokat döntöttek meg, nem sokat törődtek a monarchisták és köztársaságpártiak formális egyenlőségével. Amikor a burzsoázia megdöntéséről van szó, csak árulók vagy idióták követelhetnek formális jogegyenlőséget a burzsoázia számára. A „gyülekezési szabadság" egy fabatkát sem ér a munkásoknak és parasztoknak, ha minden jó épületet a burzsoázia foglal el. Szovjetjeink a városokban is, a falvakban is *elvettek* a gazdagoktól minden jó épületet, s *mindezeket* az épületeket *átadták* a munkásoknak és parasztoknak, az *ő* egyesületeik és gyűléseik számára. Íme ez a *mi* gyülekezési szabadságunk — — — a dolgozók érdekében! Ez a mi szovjet, a mi szocialista alkotmányunk értelme és tartalma!

És ezért vagyunk mindnyájan mélyen meggyőződve arról, hogy bármilyen baj szakadjon is még a mi szovjetköztársaságun kra, *a szovjetköztársaság legyőzhetetlen.*

Legyőzhetetlen, mert a veszett imperializmus minden csapása, a nemzetközi burzsoáziától elszenvedett minden vereségünk újabb és újabb munkás- és parasztrétegeket mozgósít a harcra, roppant áldozatok árán neveli őket, megedzi őket, megteremti a tömegek új hősiességét.

Tudjuk, amerikai munkás elvtársak, hogy úgylehet, nem egyhamar érkezik tőletek segítség, mert a forradalom fejlődése a különböző országokban különféle formák között, másmás ütemben megy végbe (és nem is mehet végbe másként). Tudjuk, az is lehetséges, hogy az európai proletárforradalom még nem lángol fel a legközelebbi hetekben, bármilyen gyorsan érlelődik is az utóbbi időben. Mi számítunk arra, hogy a nemzetközi forradalom elkerülhetetlen, de ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy mi ostoba módon arra számítunk, hogy a forradalom *meghatározott* rövid határidőn belül elkerülhetetlen. Mi országunkban két nagy forradalmat éltünk át, 1905-öt és 1917-et, s tudjuk, hogy a forradalmak sem meg-

rendelére, sem megegyezés alapján nem készülnek. Tudjuk, hogy a körülmények a *mi* csapatunkat, a szocialista proletariátus oroszországi osztagát nem érdemeinknél fogva, hanem Oroszország különös elmaradottsága folytán helyezték az élre, és hogy a nemzetközi forradalom kitöréséig az egyes forradalmak számos veresége következhet be.

Ennek ellenére biztosan tudjuk, hogy legyőzhetetlenek vagyunk, mert az emberiséget az imperialista mészárlás nem töri meg, hanem az emberiség győzi le az imperialista mészárlást. S az első ország, amely az imperialista háború rabláncát *széttörte*, a *mi* országunk volt. Mi roppant súlyos áldozatokat hoztunk abban a harcban, melyet ennek a láncnak a szétzúzásáért vívtunk, de *széttörtük* a láncot. *Megszabadultunk* az imperialista függőségektől, s az egész világ előtt magasra emeltük az imperializmus teljes megdöntéséért folyó harc zászlaját.

Mi, mondhatnók, ostromlott erődben vagyunk mindaddig, míg a nemzetközi szocialista forradalom más osztagai segítségünkre nem sietnek. Ámde ezek az osztagok *léteznek*, *számosabbak* mint a mieink, fejlődnek, gyarapodnak, erősödnek olyan mértékben, amint egyre tovább tart az imperializmus állati kegyetlenkedése. A munkások szakítanak szociálárulóikkal, a Gompersekkel, a Hendersonokkal, a Renaudelekkel, a Scheidemannokkal, a Rennerekkel. A munkások lassan, de feltartóztathatatlanul eljutnak a kommunista, bolsevik taktikához, a proletárforradalomhoz, amely egyedül képes arra, hogy a pusztuló kultúrát és a pusztuló emberiséget megmentse.

Egyszóval mi legyőzhetetlenek vagyunk, mert legyőzhetetlen a proletár világforradalom.

N. Lenin

1918. augusztus 20.

Pravda, 178. sz.
1918. augusztus 22.

Lenin Művei, 28. kötet.

BESZÉD AZ ALEKSZEJEV-NÉPHÁZBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918. AUGUSZTUS 23-ÁN

RÖVID ÚJSÁGTUDÓSÍTÁS

(Lenin elvtárs megjelenését viharos, szűnni nem akaró taps fogadja.) Elvtársak, pártunk ma népgyűléseket rendez és ezeken azt a kérdést tárgyaljuk, hogy miért küzdünk mi, kommunisták.

Erre a kérdésre a legrövidebb válasz ez: az imperialista háború megszüntetéséért és a szocializmusért.

Már a háború elején, a reakció és a cárizmus idején kijelentettük, hogy ez bűnös háború, hogy az egyetlen kivezető út a háborúból az imperialista háborúnak polgárháborúvá való változtatása.

Sokan nem értették meg akkor az imperialista háború és a szocializmus közötti összefüggést, még a szocialisták is sokan arra gondoltak, hogy ez a háború, éppúgy, mint a többi, békekötéssel fog befejeződni.

De a háború négy esztendeje sok mindenre megtanította az embereket. Most egyre inkább nyilvánvalóvá válik, hogy más kivezető út nincs. Az orosz forradalom nyomán minden hadviselő országban növekszik a forradalom. Mi az oka ennek? Hogy erre a kérdésre válaszolhassunk, meg kell világítanunk a kommunisták állásfoglalását a háború kérdésében, és a háború megítélését a mi szemszögünkből. Mindazokat a háborúkat, amelyek a cárok és a tőkések rabló törekvései miatt törtek ki, bűnös háborúknak tartjuk, mert pusztulásba taszítják a dolgozó osztályokat és gazdag aratást hoznak az uralkodó burzsoáziának.

De vannak olyan háborúk, amelyeket a munkásosztálynak az egyedüli igazságos háborúknak kell neveznie — az a harc ez, amely a rabszolgaság, a tőkés elnyomás alól való felszabadulásért folyik, és az ilyen háborúkra szükség van, mert másként, mint harc útján a felszabadulást nem vívjuk ki.

Amikor 1914-ben a németek és az angol—franciák között kitört a háború annak eldöntéséért, hogy miként osszák fel maguk között a földkerekséget, melyiküknek legyen joga az egész világ megfojtására, mindkét tábor tőkései azon voltak, hogy rabló törekvéseiket a „haza védelmének" jelszavai mögé rejtsék és ezekkel a dajkamesékkel traktálták a tömegeket.

Emberek milliói estek el ebben a mészárlásban, emberek milliói lettek nyomorékokká. A háború világháborúvá nőtt, és egyre gyakrabban merültek fel ezek a kérdések: miért, minek az érdekében hozzuk ezeket a szükségtelen áldozatokat?

Angliát és Németországot vértenger borítja, de kivezető út a háborúból nincs: ha az imperialista országok egyik csoportja beszüntetné a háborút, folytatná a másik csoport.

A tőkések elszámították magukat, túlságosan sokat harácsoltak össze. Közben a hadsereg bomlik, mindenütt katonaszökevények bukkannak fel; az olasz hegyek tele vannak velük, Franciaországban a katonák nem hajlandók ütközetbe menni, és még Németországban is meglazult a régi fegyelem.

A francia és a német katonák kezdik megérteni, hogy frontot kell változtatniuk és a fegyvert saját kormányuk ellen kell fordítaniuk, minthogy a kapitalista rendszerben a véres háborút befejezni nem lehet; ezért ébrednek tudatára annak, hogy meg kell indítani valamennyi ország munkásainak harcát valamennyi ország tőkései ellen.

A szocialista rend megteremtése nehéz dolog. A polgárháború minden bizonnyal még hosszú hónapokig tart, sőt talán évekig is, és ezt meg kell értenie az orosz embernek, mert ő tudatában van annak, milyen nehéz megdönteni az

uralkodó osztályt és milyen kétségbeesetten harcolnak az orosz földbirtokosok és tőkések.

Nincs Európának egyetlen országa sem, ahol a munkások ne éreznének együtt a bolsevikokkal és ne volnának meggyőződve arról, hogy eljön az az idő, amikor megdöntik kormányukat, amint azt az orosz munkások tették.

Mi, orosz kommunisták, egyelőre még egyedül vagyunk, mert a mi osztagunk megelőzte a többi osztagot, bennünket elvágtak a többi elvtárstól, de nekünk kellett elsőnek fellépnünk, mert a mi országunk volt a legelmaradottabb. A mi forradalmunk általános forradalomként lépett fel, és feladatainkat valamennyi ország munkásainak és parasztjainak a segítségével fogjuk megoldani.

Feladataink súlyosak és nehezek, sok felesleges, kártékony elem sodródik hozzánk, de a munka megkezdődött, és ha elkövetünk is hibákat, nem szabad megfeledkezni arról, hogy minden hiba felvilágosít és tanít.

A kapitalizmus nemzetközi hatalom, és ezért véglegesen csak akkor semmisíthetjük meg, ha nem csak egy országban, hanem minden országban győzelmet arattunk. A csehszlovákok elleni háború — háború az egész világ tőkései ellen.

A munkások felkelnek, felsorakoznak erre a harcra; a petrográdi és a moszkvai munkások beállnak a hadsereg soraiba, és ugyanekkor a hadsereget a szocializmus győzelméért vívott harc eszméje lelkesíti.

A proletártömegek biztosítani fogják a szovjetköztársaság számára a győzelmet a csehszlovákok fölött és lehetővé fogják tenni, hogy kitartson mindaddig, amíg ki nem tör a szocialista világforradalom. (Lenin elvtárs beszédét a gyűlés viharos tapsa és éljenzése közepette fejezte be.)

Izvesztyija VCIK, 182. sz.
1918. augusztus 24.

Lenin Művei, 28. kötet.

BESZÉD A POLITECHNIKAI MÚZEUMBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918. AUGUSZTUS 23-ÁN

(*Viharos éljenzés.*) Mi a mi programunk? A szocializmus kivívása. A világháború jelenlegi helyzetében ebből a háborúból nincs más kivezető út, mint a szocializmus győzelme. De ezt sokan nem értik meg. Ma az emberiség többsége a véres mészárlás ellen van, de ennek közvetlen kapcsolatát a kapitalista rendszerrel nem tudják megérteni. A jelenlegi háború borzalmait még a burzsoázia is látja, de nem az ő dolga véget vetni a háborúnak úgy, hogy véget vet a kapitalista rendszernek is... Márpedig ez az alapvető gondolat mindig megkülönböztette a bolsevikokat és valamennyi többi ország forradalmi szocialistáit azoktól, akik úgy akarnak békét hozni a világnak, hogy a kapitalista rend változatlanul fennmarad.

Miért viselnek háborúkat? Tudjuk, hogy a legtöbb háború egyes dinasztiák érdekeiért folyt és ezeket dinasztikus háborúknak nevezték. De viseltek olykor háborúkat az elnyomottak érdekeiért is. Spartacus a leigázott osztály védelmére indított háborút. Ugyanilyen háborúk folytak a gyarmati elnyomás korszakában, amely még ma sem szűnt meg, a rabszolgaság korában stb. Ezek a háborúk igazságos háborúk voltak, ezek a háborúk nem ítélhetők el.

És amikor mi a mostani európai háborúról beszélünk és azt elítéljük, annak csakis az az oka, hogy ezt a háborút az elnyomók osztálya folytatja.

Milyen célt szolgál a mostani háború? Ha hitelt adunk valamennyi ország diplomatáinak, akkor Franciaország és Anglia azért visel háborút, hogy megvédje a kis nemzeteket a barbároktól, a német hunoktól; Németország a kozák barbárok ellen visel háborút, akik Németország kultúrnépét fenyegetik, s azért visel háborút, hogy megvédje a hazát a rátörő ellenségtől.

Mi azonban tudjuk, hogy ezt a háborút előkészítették, ez a háború érlelődött és elkerülhetetlen volt. Ugyanolyan elkerülhetetlen volt, amilyen elkerülhetetlen a háború Amerika és Japán között. Miért volt elkerülhetetlen?

Azért, mert a kapitalizmus a föld kincseit egyes országok kezében összpontosította, felosztotta a földet az utolsó göröngyig; a további osztozkodás, a további gazdagodás már csak mások rovására történhet, az egyik ország érdekében a másik rovására. Ezt a kérdést kizárólag erőszakkal lehet megoldani — és ezért a világrablók között a háború elkerülhetetlenné vált.

Mostanáig ennek a háborúnak az élén a két nagy cég állott — Anglia és Németország. Anglia volt a leghatalmasabb gyarmatosító ország. Bár magának Angliának csak 40 millió lakosa van, gyarmatainak lakossága több mint 400 millió. Az erősebb jogán már régtől fogva idegen gyarmatokat hódított meg, óriási területeket foglalt el és zsákmányolt ki. De gazdasági tekintetben az utolsó 50 esztendőben elmaradt Németországtól. Németország ipara túlszárnyalta Anglia iparát. Németország hatalmas állami kapitalizmusa egyesült a bürokratizmussal, és Németország megdöntötte a rekordot.

E két óriás között az elsőbbségért folyó vitát nem lehetett eldönteni másként, mint erőszakkal.

Valaha az erősebb jogán Anglia hódított el területeket Hollandiától, Portugáliától stb. — most viszont a színre lépett Németország és kijelentette, hogy elérkezett az ideje, hogy én is megszedjem magam más rovására. Erről van itt szó a világ felosztásáért folyó harcról a legerősebbek között. És mert mindkét félnek sok száz millióra menő tőkéje van, a közöttük folyó küzdelem világméreteket öltött.

Tudjuk, mennyi titkos bűnt követtek el ez alatt a háború alatt. A titkos szerződések, melyeket közzétettünk, bebizonyították, hogy azok a frázisok, amelyekkel a háborút magyarázni akarták, csak szavak voltak, és valamennyi állam, így Oroszország is, szennyes szerződéseket kötött a kis és gyenge nemzetek rovására. Az eredmény az, hogy aki erős volt — még jobban meggazdagodott; aki gyenge volt — azt eltaposták.

A háború kirobbantásával nem lehet egyes embereket vádolni; téved az, aki a királyokat és cárokat vádolja ennek a mészárlásnak az előidézésével — ezt a tőke idézte elő. A kapitalizmus zsákutcába került. Ez a zsákutca nem más, mint az imperializmus, amely háborút idézett elő a konkurrensek közt az egész világon.

Óriási hazugság volt, amikor a kis nemzetek felszabadítása címén üzentek háborút. Mindkét rabló itt áll, még mindig ugyanolyan vérszomjasan néznek farkasszemet egymással, körülöttük pedig jó néhány széttaposott kis nemzet hever. És mi ezt mondjuk: nincs más kivezető út az imperialista mészárlásból, csak a polgárháború.

Amikor 1914-ben beszéltünk erről, azt válaszolták, hogy ez egyáltalán nem célravezető dolog, de elemzésünket teljesen igazolta a további események menete. Jelenleg azt látjuk, hogy a sovinizmus generálisai hadsereg nélkül maradnak. Nemrég Franciaországban, amely a legtöbbet szenvedett a háborútól, amely a legérzékenyebben reagált a haza védelmének jelszavára, hiszen az ellenség Párizs kapujánál állott — ebben az országban a „honvédők" megbuktak; igaz, a sovinizmust olyan ingadozó emberek buktatták meg, mint Longuet — de ez nem olyan fontos.

Tudjuk, hogy az oroszországi forradalom első napjaiban a hatalom olyan urak kezébe került, akik szavaltak ugyan, de ugyanezeket a cári szerződéseket tartották a zsebükben. És ha Oroszországban a pártok balratolódása gyorsabban ment végbe, ezt elősegítette az az átkos rendszer, amely a forradalom előtt fennállott, és elősegítette a mi 1905-ös forradalmunkat.

Európában viszont, ahol okos és körültekintő kapitalizmus uralkodik, ahol a kapitalizmusnak hatalmas és jól kiépített szervezete van, lassabban megy a nacionalista őrülettől való megszabadulás. Mindamellett tagadhatatlan, hogy az imperialista háború hosszú, kínos haldoklással haldoklik.

Teljesen hitelt érdemlő értesülések szerint a német hadseregben megindult a bomlás és elterjedt a spekuláció. Másként nem is lehetséges. Abban a pillanatban, amikor a katonának kinyílik a szeme s kezdi megérteni, hogy kizárólag a burzsoázia érdekeiért kell nyomorékká lennie és meghalnia — a tömegek között feltétlenül meg kell indulnia a bomlásnak.

A francia hadsereg, amely a legtovább és a legállhatatosabban tartott ki, szintén megmutatta, hogy a bomlási folyamat ott sem elképzelhetetlen. A Malvy-per fellebbentette a fátylat a franciaországi eseményekről is és nyilvánosságra hozta, hogy sok ezer katona nem volt hajlandó a frontra menni.[147]

Mindezek — ugyanolyan események előhírnökei, amilyenek Oroszországban is lejátszódtak. Csakhogy a kultúrországokban a polgárháború kegyetlenebb formák közt fog lefolyni, mint Oroszországban. Ezt bizonyítja Finnország, minden európai ország közül a legdemokratikusabb, ahol a nők legelőször kapták meg a választójogot — ez az ország brutális könyörtelenséggel számolt le a vöröskatonákkal, és ezek nem egykönnyen adták meg magukat. Ez a példa mutatja, milyen kegyetlen sors vár ezekre a kultúrországokra.

Láthatják, milyen képtelenség volt azzal vádolni a bolsevikokat, hogy az orosz hadsereg bomlása — az ő művük.

Mi csupán egy osztag vagyunk, amely valamivel megelőzte a munkások többi osztagát, mégpedig nem azért, mert különb a többinél, hanem azért, mert burzsoáziánk ostoba politikája lehetővé tette, hogy Oroszország munkásosztálya gyorsabban lerázza a burzsoázia járma. Amikor mi most azért harcolunk, hogy Oroszországban szocialista rendszer

legyen, az egész világ szocializmusáért harcolunk. Most minden országban, minden munkásgyűlésen, minden munkásösszejövetelen csak a bolsevikokról beszélnek, és ismernek bennünket; tudják, hogy mi most az egész világ dolgát végezzük, értük dolgozunk.

Megszüntettük a föld magántulajdonát, államosítottuk a vállalatokat, a bankokat, amelyek jelenleg az ipar szervezésével foglalkoznak, s mindenfelől azt kiáltják felénk, hogy tömérdek hibát követünk el. Igen, de a munkások maguk teremtik meg a szocializmust, és akármilyen hibákat követünk is el — ebből a gyakorlatból tanulunk és előkészítjük a talajt a forradalom végrehajtásának hiba nélküli művészete számára.

Ez az oka ennek az ádáz gyűlöletnek! Ezért hajlandó a francia imperializmus tíz- meg százmilliókat eltékozolni arra, hogy támogassa az ellenforradalmat, mert ez a milliárdokra menő orosz adósságok visszafizetését jelenti Franciaországnak, amit a munkások és a parasztok megtagadtak.

Jelenleg azzal szórakozik az egész burzsoá sajtó, hogy hasábjait ilyenféle hazugságokkal tölti meg: a Népbiztosok Tanácsa Tulába utazott, tíz nappal ezelőtt meg Kronstadtban látták stb.; hogy Moszkva eleste küszöbön áll és hogy a szovjet hatóságok elmenekültek.

Az egész burzsoázia, valamennyi volt Romanov, valamennyi tőkés és földbirtokos a csehszlovákok pártján van, mert zendülésüket összefüggésbe hozzák a szovjethatalom bukásának lehetőségével. Erről tudnak a szövetségesek, és elszánták magukat egy igen komoly ütközetre. Nem volt derékhaduk Oroszországban, és derékhadra találtak a csehszlovákokban. Ezért ez utóbbiak zendülését nem szabad félvállról vennünk. Ez a zendülés számos ellenforradalmi felkelést vont maga után, számos kulák- és fehérgárdistazendülés tette emlékezetessé forradalmunk történetének legutóbbi lapjait.

A szovjethatalom helyzete komoly, ezt tudomásul kell vennünk. De ha körülnézünk, feltétlenül győzelmünk biztos tudata tölt el bennünket.

Németország számos vereséget szenvedett, és nem titok, hogy ezek a vereségek a német katonák „árulásának" a következményei; a francia katonák a legveszélyesebb pillanatban kijelentették, hogy nem mennek a frontra Andrieu letartóztatása miatt, s a kormánynak Andrieut szabadon kellett engednie, hogy bevethesse a csapatokat stb.

Mi sok áldozatot hoztunk. A breszti béke egyetlen súlyos seb, mi a német forradalmat vártuk, de a német forradalom akkor még nem érett meg. Ez a folyamat most megy végbe, a forradalom feltétlenül közeleg és elkerülhetetlen. De csak egy fajankó teheti fel azt a kérdést, hogy mikor következik be a forradalom nyugaton. A forradalmat nem lehet kiszámítani, a forradalmat nem lehet megjövendölni, a forradalom magától jelenik meg. De nő és ki kell robbannia. Ki tudta egy héttel a februári forradalom előtt, hogy a forradalom ki fog törni? Ki gondolta volna abban a pillanatban, amikor az őrült pap a palotához vezette a népet,[148] hogy kitör a 1905-ös forradalom? De a forradalom érik és elkerülhetetlen.

Nekünk pedig meg kell tartanunk a szovjethatalmat a forradalom kitöréséig, hibáinknak tanulságul kell majd szolgálniuk a nyugati proletaritáus — a nemzetközi szocializmus számára. A csehszlovák front nemcsak az orosz, de a nemzetközi forradalom reménysége is. És már vannak híreink arról, hogy az a hadsereg, amelyet állandóan elárultak a tábornokok, az a hadsereg, amely végtelenül kimerült, ez a hadsereg — amióta elvtársaink, a kommunisták, a munkások megérkeztek — immár győzelmeket arat, immár forradalmi lelkesedéssel folytatja a világburzsoázia elleni küzdelmet.

És mi hisszük, hogy miénk a győzelem, és hogy győzelmünkkel megvédjük a szocializmust. (Viharos éljenzés.)

Rövid tudósítás: Izvesztyija VCIK, 182. sz., 1918. augusztus 23.
A teljes szöveg először 1926-ban jelent meg.

BESZÉD AZ I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZOKTATÁSÜGYI KONGRESSZUSON, 1918. AUGUSZTUS 28-ÁN[149]

(A teremben megjelenik Lenin elvtárs, mindenki feláll. Viharos és hosszantartó taps.) Elvtársak! A mostani időszak a történelemnek egyik legválságosabb, legjelentősebb és legérdekesebb időszaka, a szocialista világforradalom érlelődésének időszaka. Most már világosan látják még azok is, akiknek semmi közük sem volt a szocialista elméletekhez és előrelátáshoz, hogy ez a háború nem olyan szokványos módon fog befejeződni, ahogyan elkezdődött, vagyis nem a régi imperialista kormányok közötti szokványos békekötéssel fog befejeződni. Az orosz forradalom megmutatta, hogy a háború elkerülhetetlenül az egész kapitalista társadalom széthullásához vezet, hogy átalakul a dolgozók háborújává a kizsákmányolók ellen. Ebben rejlik az orosz forradalom jelentősége.

Akármilyen nagyok is azok a nehézségek, amelyek útunkat állják, akármennyire igyekeznek is minden országban tízmilliókat elfecsérelni az orosz forradalom elleni hazugságok és rágalmak terjesztésére, az egész világ munkásosztálya érzi, hogy az orosz forradalom — a saját ügye. Az imperialisták egyik csoportjának a másik csoport ellen viselt háborújával párhuzamosan mindenütt megkezdődik az a háború, amelyet az orosz forradalom példáján fellelkesült munkásosztály üzen meg saját burzsoáziájának. Minden jel

arra mutat, hogy Ausztria és Olaszország forradalom küszöbén állnak, a régi rendszer bomlása ezekben az országokban gyors léptekkel halad. A szilárdabb és erősebb államokban, Németországban, Angliában és Franciaországban, némileg más formában és kevésbé észrevehetően, de ugyanez a folyamat megy végbe. A kapitalista rendszer és a kapitalista háború csődje elkerülhetetlen. A német imperialisták nem tudták megfojtani a szocialista forradalmat. Németország a hadsereg bomlásával fizetett azért, hogy a vörös Lettországban, Finnországban és Ukrajnában elfojtotta a forradalmat. Németország vereségét a nyugati fronton jórészt az idézte elő, hogy a régi hadsereg Németországban már nem létezik. Most kiderült, hogy az, amiről a német diplomaták félig tréfásan beszéltek — a német katonák „eloroszosodása" —, nem tréfa, hanem az ő számukra keserű igazság. A tiltakozás szelleme erősödik, az „árulás" megszokott jelenséggé válik a német hadseregben. A másik fél, Anglia és Franciaország, végső erejét megfeszíti, hogy pozícióját megtarthassa. Az orosz köztársaságra vetik magukat és annyira túlfeszítik a kapitalizmus húrjait, hogy ezek már-már elpattannak. A munkástömegek hangulatában, még a burzsoá sajtó beismerése szerint is, kétségtelen fordulat állott be. Franciaországban csődbe jut a „haza védelmének" eszméje, Anglia munkásosztálya bejelenti az „osztálybéke" beszüntetését. Ez azt jelenti, hogy az angol és francia imperialisták kijátszották utolsó kártyájukat — és mi teljes biztossággal állítjuk —, ezt a kártyát ütni fogják. (Viharos taps.) Akármennyire ordítozzák is bizonyos csoportok, hogy a bolsevikok a kisebbségre támaszkodnak, be kell ismerniük, hogy Oroszországban nem rendelkeznek belső erőkkel a bolsevikok elleni harcra és kénytelenek külföldi beavatkozáshoz folyamodni. Franciaország és Anglia munkásosztálya ily módon kénytelen részt venni egy nyilvánvaló módon hódító háborúban, amelynek célja az orosz forradalom megfojtása. Ez azt jelenti, hogy az angol—francia imperializmus, és ennek folytán a világimperializmus is, dögrovás van. (Viharos taps.)

Bármilyen nehéz volt is ismét hadiállapotot teremteni egy olyan országban, amelyben a nép maga taposta szét a háborút és maga törte össze a régi hadsereget, bármilyen nehéz volt is megszervezni a hadsereget, miközben éles polgárháború dúlt — legyőztünk minden nehézséget. A hadsereg létrejött, és a győzelem a csehszlovákok, a fehérgárdisták, a földbirtokosok, a tőkések és a kulákok felett biztosítva van. (Viharos taps.) A dolgozó tömegek megértik, hogy nem maroknyi tőkés érdekeiért, hanem saját ügyükért viselnek háborút. Az orosz munkások és parasztok számára első ízben vált lehetővé, hogy maguk rendelkezzenek a gyárakkal és a földdel, és ez természetszerűleg mély nyomot hagyott bennük. A mi hadseregünk válogatott elemekből alakult, öntudatos parasztokból és munkásokból. Mindegyik abban a tudatban megy a frontra, hogy nemcsak az orosz, hanem az egész nemzetközi forradalom sorsáért küzd, mert biztosak lehetünk abban, hogy az orosz forradalom csak példa, csak az első lépés azoknak a forradalmaknak sorában, amelyek elkerülhetetlenül befejezik a háborút.

Annak a harcnak, amelyet most folytatunk, egyik alkotórésze a népművelés. Mi a képmutatással és hazugsággal a teljes, leplezetlen igazságot szegezhetjük szembe. A háború szemléltetően megmutatta, hogy mi is az a „többség akarata", amellyel a burzsoázia takarózott, a háború megmutatta, hogy egy maroknyi plutokrata saját érdekeiért viszi vágóhídra a népeket. Az a hit, hogy a polgári demokrácia a többséget szolgálja, most végleg megrendült. A mi alkotmányunk, a mi szovjetjeink, amelyek újdonságot jelentettek Európa számára, de amelyek a mi számunkra már az 1905-ös forradalom tapasztalatai óta érthetők, a legjobb példák az agitációban és a propagandában, s leleplezik az ő demokratizmusuk minden hazugságát és képmutatását. Mi nyíltan proklamáltuk a dolgozók és a kizsákmányoltak uralmát — ebben van az erőnk, ez legyőzhetetlenségünk forrása.

A népművelés terén ugyanez a helyzet: minél kulturáltabb volt a burzsoá állam, annál körmönfontabban hazudott,

mikor azt állította, hogy az iskola kívül állhat a politikán és a társadalom egészét szolgálja.

A valóságban az iskolát teljes egészében a burzsoá osztályuralom eszközévé változtatták, teljesen átitatta a burzsoá kasztszellem, célja az volt, hogy szolgálatkész cselédeket és értelmes munkásokat neveljen a kapitalisták számára. A háború megmutatta, hogyan szolgálnak a modern technika csodái millió meg millió munkás kiirtása és a háborún nyerészkedő kapitalisták mérhetetlen meggazdagodása eszközéül. A háború belülről van aláásva, mert lelepleztük hazugságukat és az igazságot szegeztük vele szembe. Mi megmondjuk, hogy a mi dolgunk az iskola terén is ez: harc a burzsoázia megdöntéséért; mi nyíltan kijelentjük, hogy az életen, a politikán kívül álló iskola — hazugság és képmutatás. Mi volt az a szabotázs, amellyel a régi burzsoá kultúra legműveltebb képviselői hadat üzentek nekünk? A szabotázs akármelyik agitátornál, valamennyi beszédünknél és ezernyi brosúránál szemléltetőbben megmutatta, hogy ezek az emberek a tudást a maguk monopóliumának tartják, s az úgynevezett „alsóbb néprétegek" feletti uralmuk eszközévé teszik. Arra használták fel műveltségüket, hogy meghiúsítsák a szocialista építés ügyét, nyíltan felléptek a dolgozó tömegek ellen.

A forradalmi harc befejezte az orosz munkások és parasztok nevelését. Megértették, hogy csak a mi rendszerünk biztosítja számukra a tényleges uralmat, meggyőződtek arról, hogy az államhatalom fenntartás nélkül támogatja a munkásokat és a falusi szegényeket abban, hogy végleg megtörjék a kulákok, a földbirtokosok és a tőkések ellenállását.

A dolgozókat vonzza a tudás, mert elengedhetetlenül szükség van rá a győzelem érdekében. A dolgozó tömegek kilenctized része megértette, hogy a tudás fegyver a felszabadulásért folytatott harcukban, hogy kudarcaik hiányos képzettségükkel magyarázhatók, és hogy most csak rajtuk áll, hogy a műveltséget valóban mindenki számára hozzáférhetővé tegyék. Ügyünk sikerének az a biztosítéka, hogy a tömegek maguk láttak hozzá az új, szocialista Oroszország

építéséhez. Okulnak saját tapasztalataikon, kudarcaikon és hibáikon, látják, mennyire szükség van a műveltségre harcuk befejezéséhez. Számos intézmény látszólagos széthullása és a szabotáló értelmiség ujjongása ellenére azt látjuk, hogy a harci tapasztalatok megtanították a tömegeket arra, hogy maguk vegyék kezükbe sorsuk intézését. Mindazok, akik a néppel nem szóban, hanem valójában együttéreznek, a tanítók legjobbjai, segítségünkre fognak jönni — és ez biztos záloga annak, hogy a szocializmus ügye győzni fog. (Éljenzés.)

Rövid tudósítás: Vecsernyije Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta 35. sz. 1918. augusztus 29.

A teljes szöveg először az „Első Összoroszországi Közoktatásügyi Kongresszus jegyzőkönyvei" című könyvben, Moszkva, 1919, jelent meg.

Lenin Művei, 28. köt.

LEVÉL A KAZANY ELFOGLALÁSÁBAN RÉSZT VETT VÖRÖSKATONÁKHOZ

Elvtársak! Ti már tudjátok, milyen nagy jelentőségre tett szert az egész orosz forradalom szempontjából Kazany elfoglalása, amely fordulópont volt hadseregünk hangulatában, s kemény, döntő, győzelmes akciókra való áttérésének kezdete volt. Azok a súlyos áldozatok, melyeket az ütközetekben hoztatok, megmentik a szovjetek köztársaságát. A hadsereg megerősödésétől függ a köztársaság szilárdsága az imperialisták ellen vívott küzdelemben, ettől függ a szocializmus győzelme Oroszországban és az egész világon. Szívből üdvözlöm a hős szovjet csapatokat, a kizsákmányolás megdöntéséért harcoló kizsákmányoltak élcsapatának hadseregét, és további sikereket kívánok.

Elvtársi és kommunista üdvözlettel

V. Uljanov (Lenin)

Znamja Revoljucii (Kazany) 177. sz.
1918. szeptember 29.

Lenin Művei, 28. kötet

LEVÉL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGNAK ÉS A MOSZKVAI SZOVJETNEK AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK MEGBÍZOTTAIVAL TARTOTT EGYÜTTES ÜLÉSÉHEZ 1918. OKTÓBER 3.[150]

Németországban politikai válság tört ki. Az egész nép látja, milyen páni fejvesztettség uralkodik a kormányban és valamennyi kizsákmányoló osztályban. A dolgozó tömegek egyszeriben felismerték, hogy a hadihelyzet reménytelen, és hogy az uralkodó osztályoktól semmiféle támogatás sem várható. Ez a válság vagy a forradalom kezdetét jelenti, vagy legalábbis azt, hogy a forradalom elkerülhetetlensége és közelsége most teljesen nyilvánvalóvá vált a tömegek előtt.

A kormány erkölcsileg beadta a lemondását és hisztérikusan kapkod ide-oda a katonai diktatúra és a koalíciós kormány között. Ám a katonai diktatúrát a háború kezdete óta lényegében már kitapasztalták és éppen most nem valósítható meg többé, mert a hadsereg megbízhatatlanná vált. Scheidemannéknak és társaiknak belépése a kormányba pedig csak siettetni fogja a forradalmi robbanást, általánosabbá és tudatosabbá, szilárdabbá és határozottabbá fogja tenni azok után, hogy teljesen lelepleződik majd egész szánalmas tehetetlensége a burzsoázia e lakájainak, e megvásárolható emberkéknek, mint a Hendersonok és Sidney Webbek Angliában, az Albert Thomas-k és Renaudelek Franciaországban stb., akik szakasztott másai a mi mensevikjeinknek és eszereinknek.

Németországban a válság csak most kezdődött. Elkerülhetetlenül azzal fog végződni, hogy a politikai hatalom

átmegy a proletariátus kezébe. Az orosz proletariátus feszült érdeklődéssel és lelkesen figyeli az eseményeket. Most a különböző országokban még a legelvakultabb munkások is ráeszmélnek, mennyire igazuk volt a bolsevikoknak, amikor egész taktikájukat arra építették fel, hogy a munkás világforradalom támogatni fogja őket, és amikor különféle igen súlyos áldozatoktól sem riadtak vissza. Most még a legelmaradottabbak is megértik majd, milyen hihetetlenül aljasul elárulták a szocializmust a mensevikek és az eszerek, akik szövetségre léptek a rabló angol—francia burzsoáziával, állítólag a breszti béke érvénytelenítése érdekében. És a szovjethatalom természetesen nem szándékozik a német imperialistákat segíteni azzal, hogy megkísérli a breszti békét megszegni, felrobbantani egy olyan időpontban, amikor Németország belső antiimperialista erői pezsegni és forrni kezdenek — olyan időpontban, amikor a német burzsoázia képviselői már mentegetőznek népük előtt amiatt, hogy ilyen békét kötöttek, már kutatják a módját annak, hogy politikájukban „irányt változtassanak".

De Oroszország proletariátusa nemcsak érdeklődéssel és lelkesen figyeli az eseményeket. Felveti azt a kérdést, hogy minden erejét meg kell feszítenie a *német munkások megsegítése érdekében*, akikre a legsúlyosabb megpróbáltatások várnak, a legnagyobb nehézségek a rabságból a szabadságba való átmenet során, a legkeményebb *harc mind saját imperializmusuk, mind az angol imperializmus ellen*. A német imperializmus veresége egy időre együtt fog járni az angol—francia imperializmus arcátlanságának, brutalitásának, reakciós jellegének és hódító kísérleteinek fokozódásával.

Oroszország bolsevik munkásosztálya mindig internacionalista volt, nem szóban, hanem tettekben, ellentétben azokkal a gazemberekkel, a II. Internacionálé hőseivel és vezéreivel, akik vagy nyíltan árulókká lettek, úgy, hogy szövetségre léptek burzsoáziájukkal, vagy iparkodtak frázisokkal elintézni a dolgot és (mint Kautsky, Otto Bauer és társaik) kibúvókat kerestek, hogy elkerüljék a forradalmat, szembeszálltak minden merész, nagy forradalmi akcióval, mindennel,

ami szűkkörű nemzeti érdekek feláldozása a proletárforradalom előrehaladása érdekében.

Az oroszországi proletariátus meg fogja érteni, hogy most nemsokára igen nagy áldozatokat kell majd hoznia az internacionalizmus érdekében. Közeledik az az idő, amikor a körülmények megkövetelhetik tőlünk, hogy a saját imperializmusától megszabaduló német népnek az angol—francia imperializmussal szemben segítséget nyújtsunk.

Fogjunk hozzá haladéktalanul a készülődéshez. Bizonyítsuk be, hogy az orosz munkás sokkal nagyobb eréllyel tud dolgozni, sokkal önfeláldozóbban tud harcolni és meghalni, amikor nem csupán az orosz, hanem a nemzetközi munkásforradalomról is szó van.

Mindenekelőtt tízszerezzük meg erőfeszítéseinket a gabonakészletek begyűjtésénél. Hozzunk határozatot arra vonatkozólag, hogy minden nagy elevátorban gabonát tartalékolunk a német munkások megsegítésére, arra az esetre, ha a körülmények folytán nehéz helyzetbe kerülnek az imperializmus szörnyetegeitől és fenevadjaitól való megszabadulásukért vívott harcuk során. Minden pártszervezet, minden szakszervezet, minden gyár, műhely stb. külön vegye fel a kapcsolatot néhány általa kiválasztott járással, hogy megszilárdítsa a szövetséget a parasztokkal, segítse, felvilágosítsa őket, hogy legyőzzék a kulákokat, hogy teljes egészében begyűjtsenek minden gabonafölösleget.

Ugyanígy tízszerezzük meg a proletár Vörös Hadsereg megteremtésével kapcsolatos munkánkat. A fordulat bekövetkezett — ezt mindannyian tudjuk, látjuk és érezzük. A munkások és a dolgozó parasztok magukhoz tértek az imperialista mészárlás borzalmai után, megértették és a gyakorlatban tapasztalták az elnyomók elleni háború szükségességét forradalmuk, a dolgozók forradalma, hatalmuk, a szovjethatalom vívmányainak megvédése érdekében. Megszületik a hadsereg, a szocializmus megvédéséért minden áldozatra kész munkások és szegényparasztok Vörös Hadserege. A hadsereg megerősödik és megedződik a csehszlovákokkal és a fehérgárdistákkal vívott ütközetekben. Leraktuk

a szilárd alapzatot, sietnünk kell magának az épületnek a felhúzásával.

Mi elhatároztuk, hogy tavaszra egymillió főnyi hadseregünk lesz, most hárommillió főnyi hadseregre van szükségünk. Lehet ekkora hadseregünk. *És lesz is.*

Az utóbbi napokban a világtörténelem gyorsuló iramban rohan a munkás világforradalom felé. A leggyorsabb változások lehetségesek, lehetséges, hogy a német és az angol—francia imperializmus szövetkezni próbál a szovjethatalom ellen.

Meg kell gyorsítanunk az előkészületeket nekünk is. Tízszerezzük meg erőfeszítéseinket.

Ez legyen a jelszó a proletariátus Nagy Októberi Forradalmának évfordulóján!

Ez legyen a proletár világforradalom eljövendő győzelmeinek záloga!

N. Lenin

Pravda, 213. sz.
18. október 4.

Lenin Művei, 28 kötet.

ELŐADÓI BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918. OKTÓBER 22-ÉN[151]

(Részlet)

Most a helyzet a mi szempontunkból megváltozott, és az események rohamos gyorsasággal fejlődnek. Eleinte az imperialista rablók két csoportra oszlottak és ezek igyekeztek egymást megsemmisíteni, most azonban észrevették — különösen a német imperializmus példáján, amely még nemrég Angliával és Franciaországgal egyenlő erejű hatalomnak tartotta magát — hogy fő ellenségük — a forradalmi proletariátus. Most, amikor Németországot belülről bomlasztja a forradalmi mozgalom, az angol—francia imperializmus a világ urának tekinti magát. Ott meg vannak győződve arról, hogy a fő ellenség — a bolsevikok és a világforradalom. Minél erősebben fejlődik a forradalom, annál jobban tömörül a burzsoázia. Ezért néhányan közülünk — és különösen sokan a nagy tömegekből, akik most meggyőződtek arról, hogy le tudják győzni ellenforradalmárainkat, a kozákokat, a tiszteket és a csehszlovákokat — feltételezik, hogy ezzel minden el van intézve, és nem vetnek számot azzal, hogy ez most nekünk nem elég, hogy van egy új ellenség, amely sokkal félelmetesebb. Ez az ellenség az angol—francia imperializmus. Eddig nem valami sok sikert mutathat fel Oroszországban — pédául az arhangelszki partraszállásnál. Egy francia író, aki kiadott egy lapot és azt elnevezte „Győzelem"-nek,[152] azt mondta, hogy Franciaország számára nem elég a németeken aratott győzelem, hogy le kell győznie a bolsevizmust is, és hogy az Oroszor-

ság elleni hadjárat — nem Németország elleni támadás, hanem hadjárat a bolsevik forradalmi proletariátus ellen és az ellen a ragály ellen, amely az egész világon elterjed.

Ezért most új veszély fenyeget bennünket, amelyet az angol—francia imperialisták alattomban készítenek elő, amely még nem bontakozott ki egészen, még nem látszik teljes nagyságában, s ezzel mégjobban tisztában kell lennünk, hogy a tömegek vezetőin keresztül e veszély tudatát belevigyük a tömegekbe, mert az angolok és a franciák sem Szibériában, sem Arhangelszkben nem értek el nagy sikert — ellenkezőleg, jónéhányszor vereséget szenvedtek, most azonban megfeszítik erejüket, hogy délről támadjanak Oroszországra, vagy a Dardanellák felől, vagy a Fekete-tenger felől, vagy szárazföldi úton Bulgárián és Románián keresztül. Minthogy ezek az emberek úgy dolgoznak, hogy a hadititkokat megőrzik, nem tudjuk megmondani, mennyire van előkészítve ez a hadjárat, és melyiket választották e két terv közül, vagy talán egy harmadik mellett döntöttek. Éppen abban rejlik a veszély, hogy ezt nem tudhatjuk pontosan. De egészen pontosan tudjuk, hogy ez készülőben van, mert ezeknek az országoknak a sajtója olykor nem valami óvatos, egyik-másik újságíró nyíltan kikürtöli a fő célokat, sutba dobja a népek szövetségéről hangoztatott összes hazugságokat.

A német kormánykörökben most világosan látunk két irányzatot, két menekülési tervet, ha ugyan van még számukra menekvés. Egyesek azt mondják: csak nyerjünk időt, húzzuk ki tavaszig, talán az erődvonalon kifejthetünk még katonai ellenállást. Mások elsősorban Angliában és Franciaországban látják mentsvárukat, minden igyekezetükkel azon vannak, hogy megegyezésre jussanak Angliával és Franciaországgal a bolsevikok ellen — minden figyelmük erre irányul. És ha most Wilson a békejavaslatra durva és megvető elutasítással válaszol, ez még nem bírja rá az Angliával megegyezést kereső német tőkések pártját arra, hogy terveiről lemondjon. Ez a párt tudja, hogy van hallgatólagos megegyezés is, tudja, hogy ha ők szolgálatokat tesznek az angol és francia kapitalistáknak a bolsevikok ellen, ezekért a szolgálatokért esetleg jutalmat

kapnak. Így szokott ez lenni a kapitalista társadalomban — a szolgálatokért fizetnek. Ők így okoskodnak: talán segítünk az angol és a francia kapitalistáknak abban, hogy összeharácsoljanak valamit, akkor a zsákmányból egyet-mást majd meghagynak nekünk. Fizess, hogy neked is fizessenek — ez a kapitalista világ erkölcse. És én azt hiszem, hogy amikor ezek az emberek igényt támasztanak az angol—francia tőke egy bizonyos részére, akkor tudnak számolni, és legalábbis milliárdokra számítanak. Ezeknek az uraknak egy része érti az ilyen számításokat.

Alighanem létre is jött már ez a hallgatólagos megállapodás a német burzsoázia és az antant hatalmak burzsoáziája között. A lényege az, hogy az angol—franciák ezt mondják: mi bemegyünk Ukrajnába, de amíg nincsenek ott megszálló csapataink, addig ti, németek, ne vonjátok ki csapataitokat, mert akkor Ukrajnában a munkások ragadják meg a hatalmat és ott is győzedelmeskedik a szovjethatalom. Így gondolkoznak, mert megértik, hogy valamennyi megszállott ország — Finnország, Ukrajna és Lengyelország — burzsoáziája tudja, hogy ez a nemzeti burzsoázia egy napig sem tarthatja magát, ha kivonulnak a német megszálló csapatok, és ezért ezeknek az országoknak a burzsoáziája, amely tegnap eladta magát a németeknek, kézcsókra járult a német imperialisták elé és szövetségre lépett velük saját munkásai ellen, amint azt az ukrán mensevikek és a tifliszi eszerek tették — ez a burzsoázia most boldog-boldogtalannak árusítja hazáját. Tegnap a németeknek adták el, ma meg eladják az angoloknak és franciáknak. Ez történik a kulisszák mögött, ilyen kufárkodás folyik. Látják, hogy az angol—francia burzsoázia győz, hát valamennyien átpártolnak az ő oldalára és megegyezést készítenek elő az angol—francia imperializmussal ellenünk, a mi rovásunkra.

Amikor ők jövendőbeli gazdájuknak, az angol—francia milliárdosnak kijelentik, hogy átállnak az ő oldalára, ezt mondják: nagyságod le fogja győzni a bolsevikokat, nagyságodnak segítenie kell rajtunk, mert a németek nem mentenek meg bennünket. Valamennyi ország burzsoáziájának ez az összeesküvése a forradalmi munkások és bolsevikok ellen mind

élesebb körvonalakban bontakozik ki és arcátlanul nyílt formát ölt. Elsőrendű kötelességünk, hogy valamennyi hadviselő ország munkásait és parasztjait figyelmeztessük erre a veszélyre.

Példaképpen felhozom Ukrajnát. Gondoljanak Ukrajna helyzetére, gondolják meg, mit tegyenek a jelenlegi helyzetben a munkások és az öntudatos kommunisták. Egyfelől látják, hogy forr a harag a német imperialisták ellen Ukrajna szörnyű kifosztása miatt, másfelől — látják, hogy a német csapatok egy része, sőt talán nagyobb része, kivonult. Lehet, hogy felmerül bennük az a gondolat, hogy kifejezésre juttatják tajtékzó gyűlöletüket és haragjukat, és azonnal, nem törődve semmivel, rátámadnak a német imperialistákra. Mások viszont azt mondják: mi — internacionalisták vagyunk, nekünk meg kell vizsgálnunk a helyzetet mind Oroszország, mind Németország szempontjából. Még ha Németország szempontjából nézzük is a dolgokat, tudjuk, hogy ott a hatalom nem tartja magát, s teljes bizonyossággal tudjuk, hogy, ha a munkások és parasztok ukrajnai győzelme együtt fog járni az oroszországi hatalom megszilárdulásával és sikereivel, akkor a szocialista proletár Ukrajna nemcsak győzni fog, hanem legyőzhetetlen lesz! Az ilyen öntudatos ukrán kommunisták így okoskodnak: nagyon óvatosnak kell lennünk; holnap talán szükség lesz arra, hogy minden erőnket megfeszítsük, és szükség lesz arra, hogy mindent kockára tegyünk az imperializmus és a német csapatok ellen folytatott harc érdekében. Lehet, hogy így lesz holnap, de nem ma, ma viszont tudjuk, hogy a német imperialisták csapatai maguktól bomlanak szét; ők tudják, hogy az ukrán csapatok mellett a keletporosz és a német csapatok is forradalmi lapokat adnak ki.[153] Ugyanakkor legfőbb feladatunk: az ukrán felkelés érdekében folytatott propaganda. Ez a fő feladatunk — az internacionális, a nemzetközi forradalom szempontjából, mert ennek a láncnak legfontosabb szeme a német láncszem, mert a német forradalom már megérett, és mindenekelőtt tőle függ a világforradalom sikere.

Ügyelni fogunk, nehogy beavatkozásunk ártson az ő forradalmuknak. Meg kell érteni minden forradalom változásait

és növekedését. A forradalom minden országban — mi láttuk és átéltük ezt és jobban tudjuk másoknál —, külön úton halad, és ezek az utak annyira különbözőek, hogy a forradalom egyké évig késlekedhet is. A világforradalom nem megy olyan simán, hogy mindenütt, minden országban egyazon úton haladjon — akkor mi már réges-régen győztünk volna. Minden országnak meghatározott politikai szakaszokon kell átmennie. Mindenütt ugyanolyan törekvéseket tapasztalnak a megalkuvók részéről, akik próbálják a burzsoáziával együtt „megmenteni a népet a burzsoáziától", ahogy nálunk Cereteli és Csernov tették, ahogy Németországban a scheidemannisták teszik; Franciaországban ezt a maguk módján csinálják. És ha most, amikor Németország a forradalom küszöbén áll — az az ország, ahol a legerősebb a munkásmozgalom, amelynek a munkásmozgalma kitűnik szervezettségével és szívósságával, ahol a munkások tovább tűrtek, de talán több forradalmi gyűlölet gyülemlett fel bennük és jobban el tudnak majd bánni ellenségeikkel —, ha most olyan emberek avatkoznak be ezekbe az eseményekbe, akik nem ismerik a forradalom növekedésének ütemét, az árthat azoknak az öntudatos kommunistáknak, akik azt mondják: én mindenekelőtt azon igyekszem, hogy ezt a folyamatot tudatossá tegyem. Most, amikor a német katona meggyőződött arról, hogy vágóhídra viszik, s azt mondják, hogy a hazát fogja védeni, holott valójában a német imperialistákat védi — most közeledik az az idő, amikor a német forradalom olyan erővel és szervezettséggel fog kirobbanni, hogy számtalan nemzetközi kérdést megold majd. Ezért mondják az öntudatos ukrán kommunisták: minden áldozatot meg kell hoznunk a nemzetközi forradalom győzelméért, de tudatában kell lennünk annak, hogy miénk a jövő, és lépést kell tartanunk a német forradalommal.

Ezek azok a nehézségek, amelyeket az ukrán kommunisták megfontolásainak a példáján akartam bemutatni. Ezek a nehézségek Szovjet-Oroszország helyzetében is tükröződnek. Meg kell ma állapítanunk, hogy a nemzetközi proletariátus most felébredt és óriási léptekkel halad előre, de a mi helyzetünk annál nehezebb, mert tegnapi „szövetségesünk" ellenünk

támad, mint legfőbb ellensége ellen. Most nem az ellenséges csapatok, hanem a nemzetközi bolsevizmus ellen vonul hadba. Most, amikor a Déli Fronton Krasznov csapata gyülekeznek, mi pedig tudjuk, hogy a németektől kaptak munícióit, amikor mi minden nép előtt lelepleztük az imperializmust, akkor azok az emberek, akik a breszti béke miatt vádat emeltek ellenünk, elküldték Krasznovot a németekhez munícióért és ezzel az orosz munkásokra és parasztokra lőttek, most az angol—francia imperialistáktól kapnak munícióit, és amikor megkapják, új alkuba kezdenek és annak a milliomosnak adják el Oroszországot, aki többet ígér. Ezért nem elég most az a bennünk kialakult általános meggyőződés, hogy beállott a fordulat. Vannak régi ellenségeink, de rajtuk kívül, hátuk mögött éppen most gyülekeznek az új segédcsapatok. Mi mindezt tudjuk és figyeljük. Február vagy március táján, mindössze félesztendővel ezelőtt, nem volt hadseregünk. A hadsereg nem tudott harcolni. Az a hadsereg, amely átélte a négyéves imperialista háborút, amikor nem tudta, miért harcol, és homályosan sejtette, hogy idegen érdekekért harcol — ez a hadsereg megfutamodott és nem volt a világon olyan erő, amely vissza tudta volna tartani.

Minden forradalom csak akkor ér valamit, ha meg tudja védeni magát, ámde a forradalom nem tanulja meg egy csapásra a védekezést. A forradalom milliókat ébresztett új életre. Februárban és márciusban ezek a milliók nem tudták, miért kell folytatniok azt a mészárlást, amelybe a cárok és a Kerenszkijek hajszoltákbele őket, és amelynek célját csak decemberben leplezte le a bolsevik kormány. Világosan megértették, hogy ez nem az ő háborújuk volt, és körülbelül egy félévre volt szükség ahhoz, hogy bekövetkezzék a fordulat. Ez a fordulat bekövetkezett; megváltoztatja a forradalom erejét. A négyéves háborúban kimerült, elgyötört tömegek februárban és márciusban mindent megelégeltek és azt mondták, hogy legyen már béke és legyen vége a háborúnak. Nem voltak képesek felvetni azt a kérdést, miért folyik a háború. Ha ezek a tömegek most megteremtették az új fegyelmet a Vörös Hadseregben, nem a deres fegyelmét, nem a földesúri fegyelmet, hanem a

Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek a fegyelmét, ha most készek a legnagyobb önfeláldozásra, ha új szolidaritás alakult ki köztük, akkor ennek az az oka, hogy tízmilliók tudatában és gyakorlatában első ízben születik és született meg az új, szocialista fegyelem, hogy megszületett a Vörös Hadsereg. Csak akkor született meg, amikor ezek a milliók saját tapasztalatuk alapján látták, hogy a földbirtokosokat és a tőkéseket ők maguk döntötték meg, hogy új élet épül, hogy ők maguk kezdtek hozzá ennek építéséhez és hogy fel fogják építeni ezt az életet, ha külföldi betörés meg nem akadályozza.

Amikor a parasztok felismerték, ki a legfőbb ellenségük, és megkezdték a harcot a falusi kulákok ellen, amikor a munkások lerázták a nyakukról a gyárost, s a népgazdaság proletár elve alapján kezdték építeni az üzemeket, akkor megismerkedtek az átszervezés minden nehézségével, de megbirkóztak vele; hónapok kellettek ahhoz, hogy egyenesbe jöjjön a munka. Ezek a hónapok elmúltak, és bekövetkezett a fordulat; elmúlt az az időszak, amikor tehetetlenek voltunk, és azóta mérföldes lépésekkel haladtunk előre; elmúlt az az időszak, amikor nem volt hadseregünk, amikor nem volt fegyelem; kialakult az új fegyelem, és a hadseregbe új emberek léptek be, akik ezrével áldozzák fel életüket.

Ez azt jelenti, hogy az új fegyelem, az elvtársi szövetség átnevelt bennünket a fronton vívott harcban és a falun a kulákok ellen folytatott harcban. Ez a fordulat, amelyet most átélünk, nehéz volt, de most érezzük, hogy a dolgok rendbejönnek, és mi a meg nem szervezett, dekretált szocializmusról áttérünk a valódi szocializmusra. A legfőbb feladat, amely vár ránk — a harc az imperializmussal, és ebben a harcban győznünk kell. Rámutatunk e harc minden nehézségére és veszélyére. Tudjuk, hogy a Vörös Hadsereg öntudatában beállott a fordulat, már elkezdődtek győzelmei, soraiból ezrével kerülnek ki a tisztek, akik az új, proletár katonai iskolákban végezték tanulmányaikat, és ezrével kerülnek ki más tisztek, akik a háború kegyetlen iskoláján kívül semmiféle iskolát nem jártak ki. Ezért szemernyi túlzás sincs benne, amikor tudatában vagyunk ugyan a veszélynek, de most azt mondjuk, hogy

van hadseregünk; és ez a hadsereg megteremtette a fegyelmet, harcképessé vált. A mi Déli Frontunk nem különálló front, hanem front az egész angol—francia imperializmus ellen, amely a leghatalmasabb ellenség a világon, de mi nem félünk az angol—francia imperializmustól, mivel tudjuk, hogy ő maga nem birkózik meg belső ellenségével.

Három hónappal ezelőtt nevettek, amikor azt mondottuk, hogy Németországban forradalom lehet, kijelentették, hogy csak félőrült bolsevikok hihetnek a német forradalomban. Nemcsak az egész burzsoázia, de a mensevikek és a baloldali eszerek is a hazafiság árulóinak nevezték a bolsevikokat és azt mondották, hogy Németországban nem lehet forradalom. De mi tudtuk, hogy ott szükség van a mi segítségünkre, és ezért a segítségért minden áldozatot vállalnunk kellett, még a súlyos békefeltételeket is. Ezt néhány hónappal ezelőtt mondották és bizonygatták, de Németország néhány hónap alatt, hatalmas birodalomból korhadt fává változott. Az az erő, amely elpusztította, Amerikában és Angliában is működik, ma még gyenge, de minden egyes lépésnél, amellyel az angol—franciák Oroszországban próbálkoznak, amikor próbálják megszállni Ukrajnát, amint a németek tették — minden egyes lépésnél jobban meg fog mutatkozni ez az erő, és még félelmetesebb lesz, mint a spanyol járvány.

Éppen ezért, elvtársak, ismétlem, minden öntudatos munkásnak most az a legfőbb feladata, hogy semmit se titkoljon a nagy tömegek előtt, akik eseteg nem tudják, mennyire kiéleződött a helyzet, hanem ellenkezőleg, tárja fel a teljes igazságot. A munkások elég érettek ahhoz, hogy ismerhessék ezt az igazságot. Nemcsak a fehérgárdistákat kell legyőznünk, hanem a világimperializmust is. Le kell győznünk és le is fogjuk győzni nemcsak ezt, hanem az ennél félelmetesebb ellenséget is. Ezért van szükség mindenekelőtt a Vörös Hadseregre. Tekintse Szovjet-Oroszország minden szervezete továbbra is központi kérdésnek a hadsereg kérdését. Most, amikor minden konszolidálódott, a háborúnak, a hadsereg megerősítésének a kérdése van előtérben. Szilárd meggyőződésünk, hogy az ellenforradalommal megbirkózunk. Tudjuk, hogy vannak erő-

ink, de tudjuk azt is, hogy az angol—francia imperializmus erősebb nálunk, és azt akarjuk, hogy a munkástömegek ezt világosan megértsék. Mi azt mondjuk: a hadsereg erejét tízszeresére és még többszörösére kell fokozni, beszélnünk kell arról, hogy jobban meg kell szilárdítani a fegyelmet és hogy az öntudatos, felvilágosult, szervezett, igazi vezetők tízszerte több figyelmet és gondot fordítsanak erre, s akkor a nemzetközi forradalom növekedése nem fog azokra az országokra korlátozódni, amelyek már vereséget szenvedtek. Most a forradalom már azokban az országokban is megkezdődik, amelyek győztesen kerültek ki a háborúból. Erőinknek napról napra növekedniök kell, és ez a szakadatlan növekedés, mint eddig is, a legfőbb és teljes biztosítéka számunkra annak, hogy a nemzetközi szocializmus győzni fog! (Lenin elvtárs beszédét több ízben lelkes taps szakítja félbe és a beszéd befejezése után éljenzés törki. Az egész terem egy emberként feláll és ünnepli a világforradalom vezérét.)

Újságtudósítások: Pravda, 229. sz., Izvesztyija VCIK 231. sz. 1918. október 23. A teljes szöveg „Az Ötödik Szovjetkongresszus által választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság. Gyorsírói jegyzet" c. könyvben, Moszkva, 1919, jelent meg.

Lenin Művei, 28. kötet.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉNEK 1918. OKTÓBER 22-I HATÁROZATA

A proletártömegek és a parasztság forradalmi mozgalma az imperialista háború ellen az utóbbi időben óriási sikereket ért el minden országban, kivált a Balkánon. Ausztriában és Németországban. De éppen ezek a sikerek gerjesztették különösen nagy haragra a nemzetközi burzsoáziát — amelynek élére most az angol—amerikai és a francia burzsoázia állott —, ezek a sikerek sarkallják arra, hogy gyors ütemben ellenforradalmi erővé szerveződjék a forradalomnak, elsősorban pedig a forradalom jelenlegi gócának, az oroszországi szovjet hatalomnak elfojtására.

A német burzsoázia és a német kormány, amelyek vereséget szenvedtek a háborúban és amelyeket belülről hatalmas forradalmi mozgalom fenyeget, kapkodva keresik a menekülés útját. Németország uralkodó köreinek egyik irányzata még abban reménykedik, hogy huzavonával időt nyernek télig és egy új erődvonalon előkészíthetik az ország védelmét. A másik irányzat lázasan keresi a megegyezést az angol—francia burzsoáziával a forradalmi proletariátus és a bolsevikok ellen. Minthogy ez az irányzat a győztesek, az angol—francia imperialisták rendkívüli konokságába ütközik, igyekszik ezeket a bolsevik veszéllyel rémítgetni és megvásárolni azzal, hogy szolgálatokat tesz nekik a bolsevikok, a proletárforradalom rovására.

A Németországnak alávetett vagy Németország által megszállott országok burzsoáziája még buzgóbban keresi a

megegyezést az antanttal, különösen azokban az esetekben, amikor, mint például Finnországban, Ukrajnában stb., tudatában van annak, hogy teljesen képtelen fenntartani uralmát a kizsákmányolt dolgozó tömegek felett idegen szuronyok segítsége nélkül.

E körülmények folytán a szovjethatalom ilyen sajátságos helyzetben van: egyrészt sohasem voltunk olyan közel a nemzetközi proletárforradalomhoz, mint most; másrészt, sohasem voltunk annyira veszélyes helyzetben, mint most. Most már nem az imperialista rablók két, egymást kölcsönösen marcangoló és gyengítő, körülbelül egyformán erős csoportja áll egymással szemben. Csak a győztesek, az angol—francia imperialisták csoportja maradt a porondon; ez arra készül, hogy az egész világot felossza a kapitalisták között; azt a feladatot tűzi maga elé, hogy ha törik, ha szakad, megdönti az oroszországi szovjethatalmat és ezt a hatalmat burzsoá hatalommal váltja fel; arra készül most, hogy Oroszországot délről támadja meg, például, a Dardanellákon és a Fekete-tengeren, vagy Bulgárián és Románián keresztül, s emellett az angol—francia imperialistáknak legalábbis egy része nyilvánvalóan abban reménykedik, hogy a német kormány, a velük való nyílt vagy hallgatólagos megegyezés alapján, csupán olyan mértékben fogja kivonni csapatait Ukrajnából, amilyen mértékben az angol—francia csapatok Ukrajnát meg fogják szállni, nehogy lehetővé tegye az ukrán munkások és parasztok különben elkerülhetetlen győzelmét és azt, hogy ezek létrehozzák az ukrán munkás-paraszt kormányt.

A munkások és parasztok nagy tömegei közé nem mindenütt és nem a legalsó rétegekig hatolt be annak a tudata, hogy a krasznovista és fehérgárdista ellenforradalmárok háta mögött hasonlíthatatlanul veszedelmesebb erő készül megtámadni bennünket, a nemzetközi ellenforradalmi burzsoáziának, elsősorban az angol—amerikai és a francia burzsoáziának az ereje. Ezt fáradhatatlanul tudatosítanunk kell a tömegekben. A Déli Front megerősítésére, a mostaninál hasonlíthatatlanul erősebb Vörös Hadsereg megteremtésére és felfegyverzésére a legnagyobb figyelmet kell fordítanunk. Minden mun-

kásszervezetnek, minden szegényparaszt-szövetségnek, minden szovjet intézménynek újra meg újra első napirendi pontként kell felvetnie a hadsereg erősítésének kérdését, újra meg újra meg kell vizsgálnia, elég sokat tettünk-e, milyen újabb intézkedéseket hozhatunk és kell hoznunk.

Munkás- és paraszttömegeink hangulatában nyilvánvaló fordulat állott be. A háború okozta rendkívüli kimerültséget a tömegek leküzdötték. A hadsereg létrejön és már létre is jött. Kialakult az új, kommunista fegyelem, a tudatos fegyelem, a dolgozók fegyelme. És ez a tény teljes mértékben feljogosít bennünket arra, hogy bizton reméljük, hogy meg tudjuk védeni és meg fogjuk védeni a szocialista hazát és a nemzetközi proletárforradalom győzelmét.

Izvesztyija VCIK 231. sz.
1918. október 23.

Lenin Művei, 28. kötet.

BESZÉD A „VÖRÖSTISZT NAPJÁN”, 1918. NOVEMBER 24-ÉN[154]

(Dübörgő taps — az „Internacionálét” éneklik.) A népbiztosok nevében üdvözlöm önöket — mondja Lenin. — Amikor hadseregünk és vöröstisztjeink feladataira gondolok, eszembe jut egy eset, melynek nem is olyan régen tanúja voltam a finnországi vasútvonalon, egy vasúti kocsiban.

Láttam, hogy az utasok mosolyogva hallgatnak egy öreg anyókát és megkértem, fordítsák le szavait. A finn asszony a régi katonákat a forradalmi katonákkal hasonlította össze, és arról beszélt, hogy amazok a burzsoázia és a földbirtokosok érdekeit védelmezték, ezek pedig a szegény emberekét. „Azelőtt a szegényember keservesen megfizetett minden engedély nélkül elvett hasáb fáért, most meg — mondotta az öregasszony —, ha az erdőben katonával találkozik az ember, az még segít a rőzsét cipelni.” „Most már nem kell félni — mondotta — a puskás embertől.”

Azt hiszem — folytatja Lenin —, hogy nagyobb elismerést a Vörös Hadsereg számára elképzelni is nehéz.

Lenin a továbbiakban arról beszél, hogy a régi tisztikar főképpen elkényeztetett és elrontott kapitalista csemetékből állott, akiknek semmi közük sem volt az egyszerű katonához. Ezért most, amikor új hadsereget szervezünk, a parancsnoko-

kat csakis a népből vegyük. Csak a vöröstiszteknek lesz tekintélye a katonák előtt és csak ők tudják majd megszilárdítani hadseregünkben a szocializmust. Az ilyen hadsereg legyőzhetetlen lesz.

Izvesztyija VCIK 258. sz.
1918. november 26.

Lenin Művei, 28. kötet.

A PROLETÁRFORRADALOM ÉS A RENEGÁT KAUTSKY

(Részlet)

MI AZ INTERNACIONALIZMUS?

Kautsky a legmélyebb meggyőződéssel internacionalistának tartja és mondja magát. Scheidemannékat „kormányszocialistáknak" minősíti. A mensevikeket védelmezve (Kautsky nem mondja meg nyíltan, hogy szolidáris velük, de teljesen az ő nézeteiket követi), Kautsky rendkívül szemléltető módon mutatta meg, hogy milyen fajtájú ez az ő „internacionalizmusa". Minthogy pedig Kautsky nem egyedülálló személy, hanem egy irányzat képviselője, amelynek kialakulása a II. Internacionálé viszonyai között elkerülhetetlen volt (Longuet Franciaországban, Turati Olaszországban, Nobs és Grimm, Graber és Naine Svájcban, Ramsay MacDonald Angliában stb.), tanulságos lesz kitérni Kautsky „internacionalizmusára".

Kautsky hangsúlyozza, hogy Zimmerwaldban a mensevikek is jelen voltak (ez kétségtelenül diploma, de... megpenészedett diploma), és a következőképpen vázolja a mensevikek nézeteit, melyekkel egyetért:

„...A mensevikek az általános békét akarták. Azt akarták, hogy valamennyi hadviselő fél fogadja el az annexiók és hadisarc nélküli béke jelszavát. Amíg ezt el nem érik, az orosz hadseregnek — eszerint a felfogás szerint — harci készenlétben kellett volna állnia. A bolsevikok viszont azonnali békét követeltek mindenáron, készek voltak szükség esetén különbékét kötni, arra törekedtek, hogy ezt erőszakkal kikényszerítsék,

növelve a hadseregnek amúgy is nagy dezorganizáltságát" (27. old.). A bolsevikoknak Kautsky szerint, nem kellett volna megragadniok a hatalmat és meg kellett volna elégedniük az alkotmányozó gyűléssel.

Tehát Kautsky és a mensevikek internacionalizmusa ebben áll: az imperialista burzsoá kormányoktól reformokat kell követelni, de továbbra is támogatni kell a kormányt továbbra is támogatni kell a kormány által viselt háborút, amíg valamennyi hadviselő fél el nem fogadta az annexiók és hadisarc nélküli béke jelszavát. Turati is, a Kautskysták is (Haase és mások), Longuet és társai is nemegyszer fejtették ki ezt a véleményüket és kijelentették: mi „a haza védelme" *mellett* vagyunk.

Az elméletben ez azt jelenti, hogy teljesen képtelenek arra, hogy a szociálsovinisztáktól különváljanak, és teljesen belezavarodtak a honvédelem kérdésébe. A politikában ez azt jelenti, hogy az internacionalizmust nyárspolgári nacionalizmussal cserélik fel, átpártolnak a reformizmus oldalára, lemondanak a forradalomról.

A „haza védelmének" elismerése annyi, mint a mostani háborúnak a proletariátus szempontjából való igazolása, törvényességének elismerése. Minthogy pedig a háború (akár monarchiáról, akár köztársaságról van szó) imperialista háború marad, függetlenül attól, hogy az ellenséges csapatok jelenleg hol állanak, az én országomban-e vagy idegen országban — a haza védelmének elismerése a *valóságban* az imperialista rabló burzsoázia támogatása, a szocializmus teljes elárulása. Oroszországban Kerenszkij alatt is, a burzsoá-demokratikus köztársaságban, a háború továbbra is imperialista háború maradt, mert a burzsoázia mint uralkodó osztály folytatta (márpedig a háború „a politika folytatása"); s a háború imperialista jellegét különösen szemléltetően fejezték ki a világ felosztására és idegen országok kifosztására vonatkozó titkos szerződések, melyeket a volt cár Anglia és Franciaország kapitalistáival kötött.

A mensevikek gyalázatosan félrevezették a népet, mikor az ilyen háborút védelmi vagy forradalmi háborúnak nevezték, és Kautsky, amikor helyesli a mensevikek politikáját,

a nép becsapását helyesli, azoknak a kispolgároknak a tevékenységét helyesli, akik azzal tettek szolgálatot a tőkének, hogy a munkásokat becsapták, hogy a munkásokat az imperialisták szekerébe fogták. Kautsky tipikusan kispolgári, filiszter politikát folytat, amikor azt képzeli (és a tömegekbe azt az ostoba hiedelmet oltja), hogy a *jelszó kiadása* változtat a dolgon. A burzsoá demokrácia egész története leleplezi ezt az illúziót: a burzsoá demokraták a nép becsapására mindig kiadtak és mindig ki is adnak tetszésszerinti „jelszavakat". A fontos az, hogy ezeknek a jelszavaknak az őszinteségét *ellenőrizzük*, hogy a szavakkal szembeszegezzük a *tényeket*, hogy ne érjük be az idealista vagy sarlatán *frázissal*, hanem tárjuk fel az *osztályrealitást*. Az imperialista háború imperialista mivolta nem akkor szűnik meg, amikor a sarlatánok vagy a frázishősök, avagy a kispolgári filiszterek valami édeskés „jelszót" adnak ki — hanem csak akkor, amikor valóban *megdöntik* azt az *osztályt*, amely az imperialista háborút folytatja, s amelyet e háborúhoz a gazdasági szálak (sőt néha kötelek) millióri fűznek, és amikor ezt az osztályt a valóban forradalmi osztály, a proletariátus váltja fel a hatalmon. *Másként nem szakadhatunk ki az imperialista háborúból és ugyanúgy, nem menekülhetünk meg az imperialista, a rabló békétől.*

Azzal, hogy Kautsky a mensevikek külpolitikáját helyesli, azzal, hogy azt internacionalista és zimmerwaldi politikának nyilvánítja, először megmutatja a zimmerwaldi opportunista többség egész rothadtságát (mi, a Zimmerwaldi *Baloldal*,[155] nem ok nélkül határoltuk el magunkat rögtön ettől a többségtől!), és másodszor — s ez a legfontosabb — Kautsky a proletariátus álláspontjáról a kispolgárság álláspontjára, forradalmi álláspontról reformista álláspontra tér át.

A proletariátus az imperialista burzsoázia forradalmi megdöntéséért harcol, a kispolgárság az imperializmus reformista „tökéletesítéséért", az imperializmushoz való alkalmazkodásért harcol, oly módon, hogy *alárendeli* magát neki. Amikor Kautsky még marxista volt, például 1909-ben, amikor „A hatalomhoz vezető út" című munkáját írta, éppen amellett a gondolat mellett foglalt állást, hogy a háborúval kapcsolat-

ban elkerülhetetlen a *forradalom; a forradalmak korszakának* közeledéséről beszélt. Az 1912-es bázeli kiáltvány világosan és határozottan *proletárforradalomról* beszél, mégpedig éppen a német és az angol csoport közötti imperialista háborúval kapcsolatban, amely 1914-ben ki is tört. 1918-ban pedig, amikor a forradalmak a háború következtében kirobbantak, Kautsky, ahelyett hogy megmagyarázta volna elkerülhetetlenségüket, ahelyett hogy átgondolta és végiggondolta volna a *forradalmi* taktikát, a forradalom előkészítésének módszereit és eszközeit — a mensevikek reformista taktikáját internacionalizmusnak kezdte nevezni. Hát nem renegátság ez?

A mensevikeket Kautsky megdícséri azért, mert a hadsereg harckészségének megőrzését követelték. A bolsevikokat megrója azért, mert fokozták a hadsereg már amúgy is elég nagy „dezorganizáltságát". Ez nem más, mint a reformizmus és az imperialista burzsoázia előtti behódolás dícsérete és a forradalom kárhoztatása, a forradalom megtagadása. Mert a harckészség megőrzése Kerenszkij alatt a *burzsoá* (köztársasági, de burzsoá) vezetésű hadsereg megőrzését jelentette és az is volt. Közismert dolog — és az események menete szemléltetően igazolta —, hogy ez a köztársasági hadsereg megőrizte *kornyilovista* szellemét, mert kornyilovista tisztikara volt. A burzsoá tisztikar szükségképpen kornyilovista volt, szükségképpen hajlott az imperializmus felé, a proletariátus erőszakos elnyomása felé. Az imperialista háború alapjainak, a *burzsoá* diktatúra alapjainak érintetlenül hagyása, az apróságok foltozgatása, a jelentéktelen dolgok szépítgetése („reformok") — ebben merült ki a *valóságban* a mensevik taktika.

És fordítva. A hadsereg „dezorganizálását" egyetlen nagy forradalom sem kerülte el és nem is kerülheti el. Hiszen a hadsereg a régi rendszer támogatásának legmerevebb eszköze, a burzsoá fegyelemnek, a tőkés uralom támogatásának legszilárdabb védőbástyája és arra szolgál, hogy a dolgozókat a tőkésekkel szemben való szolgai engedelmességben és alárendeltségben tartsa és nevelje. A hadsereg mellett az ellenforradalom sohasem tűrte meg, nem tűrhette meg a felfegyverzett munkásokat. Franciaországban — írta Engels — a munkások

minden forradalom után fel voltak fegyverezve: „így tehát az állam kormánykerekénél álló burzsoák legelső feladatuknak a munkások lefegyverezését tekintették".[156] A felfegyverzett munkások egy *új* hadsereg csírái, egy *új* társadalmi rend szervezeti magja voltak. Ennek a magnak széttaposása, kifejlődésének megakadályozása volt a burzsoázia első feladata. Minden győzelmes forradalom első feladata — Marx és Engels több ízben hangsúlyozták ezt — a következő volt: szétzúzni a régi hadsereget, feloszlatni és újjal felcserélni[157]. Az uralomra törő új társadalmi osztály sohasem szerezte és szilárdíthatta meg ezt az uralmat — és nem teheti meg ezt ma sem — másként, mint úgy, hogy teljesen felbomlasztja a régi hadsereget („dezorganizálás" — jajdulnak fel erre a reakciós vagy egyszerűen gyáva kispolgárok), mint úgy, hogy minden hadsereg nélkül átmegy egy igen nehéz, igen kínos szakaszon (ezen a kínos szakaszon átment a nagy francia forradalom is), mint úgy, hogy fokozatosan alakítja ki, súlyos polgárháborúban alakítja ki az új hadsereget, az új fegyelmet, az új osztály új harci szervezetét. A történész Kautsky azelőtt megértette ezt. A renegát Kautsky elfelejtette.

Mi jogon nevezi Kautsky a Scheidemannokat „kormányszocialistáknak", ha *helyesli* a mensevikek taktikáját az orosz forradalomban? A mensevikek, amikor Kerenszkijt támogatták és beléptek kormányába, ugyanúgy kormányszocialisták voltak. Ez elől a következtetés elől Kautsky sehogyan sem fog kibújni, ha megkísérli az imperialita háborút folytató *uralkodó osztály* kérdését felvetni. Kautsky azonban nem akarja felvetni az uralkodó osztály kérdését, ezt a marxistára nézve kötelező kérdést, mert ennek a kérdésnek már puszta felvetése is leleplezné a renegátot.

A kautskysták Németországban, a longuetisták Franciaországban, Turati és társai Olaszországban így érvelnek: a szocializmus feltételezi a nemzetek egyenlőségét és szabadságát, önrendelkezési jogát; *ezért*, amikor megtámadják országunkat, vagy amikor az ellenséges csapatok benyomultak területünkre, a szocialistáknak joguk és kötelességük a hazát védelmezni. Ez az okoskodás azonban elméleti szempontból

vagy teljes kigúnyolása a szocializmusnak, vagy szélhámos kibúvó, a gyakorlati politika szempontjából pedig ez az okoskodás azonos a teljesen tudatlan muzsikocska okoskodásával, aki arra is képtelen, hogy gondolkozzék a háború szociális jellegéről, osztályjellegéről, valamint azokról a feladatokról, amelyek reakciós háború idején a forradalmi párt előtt állanak.

A szocializmus ellene van a nemzetekkel szembeni erőszaknak. Ez vitathatatlan. De a szocializmus általában ellensége az emberekkel szembeni erőszaknak. Ebből azonban a keresztény anarchistákon és tolsztojánusokon kívül még senki sem vont le olyan következtetést, hogy a szocializmus a *forradalmi* erőszak ellen van. Tehát aki „erőszakról" beszél általában, anélkül, hogy elemezné azokat a feltételeket, amelyek a reakciós erőszakot a forradalmitól megkülönböztetik, az kispolgár, aki megtagadja a forradalmat, vagypedig egyszerűen szofizmákkal ámítgatja önmagát és a többieket.

Ugyanez vonatkozik a nemzetekkel szembeni erőszakra is. Minden háború erőszakot jelent nemzetekkel szemben, ez azonban nem akadályozza a szocialistákat abban, hogy a forradalmi háborúnak *hívei* legyenek. A háború osztályjellege: ez az az alapvető kérdés, amely felvetődik a szocialista előtt (ha nem renegát). Az 1914—18-as imperialista háború nem más, mint az imperialista burzsoázia két csoportja között dúló háború a világ felosztásáért, a zsákmány felosztásáért, a kis és gyenge nemzetek kifosztásáért és megfojtásáért. Így ítélte meg a háborút 1912-ben a bázeli kiáltvány; ezt a megítélést igazolták a tények. Aki a háború kérdésében erről az álláspontról letér, az nem szocialista.

Ha a Vilmos uralma alatt élő német, vagy a Clémenceau uralma alatt élő francia azt mondja: nekem, mint szocialistának, jogom és kötelességem a hazát védeni, ha az ellenség betört országomba — akkor ez az okoskodás nem a szocialista, nem az internacionalista, nem a forradalmi proletár, hanem a *nacionalista kispolgár* okoskodása. Mert ebben az okoskodásban elsikkad a munkásnak a tőke ellen vívott forradalmi osztályharca, elsikkad az *egész* háború megítélése a világburzsoázia és a világproletariátus szempontjából a maga egészében,

vagyis eltűnik az internacionalizmus és megmarad a szánalmas, megkérgesedett nacionalizmus. Az én országomat bántják, máshoz semmi közöm — erre lyukad ki ez az okoskodás, ebben rejlik a kispolgári nacionalista szűklátókörűsége. Ez éppen olyan, mintha valaki az egyes emberrel szemben alkalmazott egyéni erőszakról így gondolkozna: a szocializmus az erőszak ellen van, tehát inkább árulást követek el, semhogy börtönben üljek.

Az a francia, német vagy olasz, aki azt mondja: a szocializmus ellene van a nemzetekkel szembeni erőszaknak, *ezért* védekezem én, amikor az ellenség betör országomba — *árulja* a szocializmust és az internacionalizmust. Mert az ilyen ember *csak* a saját „országát" *látja*, mindenek fölé helyezi a „saját"... *burzsoáziáját*, nem gondolva a *nemzetközi kapcsolatokra*, amelyek a háborút imperialista háborúvá, *az ő* burzsoáziáját az imperialista rablás láncának egyik láncszemévé teszik.

Minden kispolgár és minden tompaagyú és tudatlan muzsikocska éppúgy okoskodik, ahogy a renegát kautskysták, longuetisták, Turati és társai okoskodnak, vagyis: az én országomban benn van az ellenség, máshoz semmi közöm.*

A szocialista, a forradalmi proletár, az internacionalista másként gondolkodik: a háború jellege (reakciós-e, vagy forradalmi a háború?) nem attól függ, hogy ki támadott és hogy kinek az országában van benn az „ellenség", hanem attól, *hogy melyik osztály* folytatja a háborút, hogy milyen politika folytatását jelenti a szóban forgó háború. Ha a szóban forgó háború reakciós, imperialista háború, vagyis olyan, amelyet az imperialista, erőszakos, fosztogató, reakciós burzsoázia két világcsoportja folytat egymással, akkor minden burzsoázia (még egy kis országé is) a fosztogatás részesévé válik, és az én

* A szociálsovinisták (a Scheidemannok, Renaudelek, Hendersonok, Gompersek és társaik) teljesen elutasítják azt, hogy a háború alatt az „Internacionáléról" beszéljenek. „*Saját*" burzsoáziájuk ellenségeit a ... szocializmus „árulóinak" tekintik. *Saját* burzsoáziájuk hódító politikáját *támogatják*. A szociálpacifisták (vagyis akik szóban szocialisták, tettekben kispolgári pacifisták) mindenféle „internacionalista" érzelmeket juttatnak kifejezésre, fellázadnak az annexiók ellen stb., *valójában* azonban továbbra is *támogatják s a j á t* imperialista burzsoáziájukat. A két típus között a különbség nem nagy, akkora, mint a durva és a mézes-mázos szavú kapitalista közti különbség.

feladatom, a forradalmi proletariátus képviselőjének feladata a *proletár világforradalomnak*, mint a világháború borzalmaiból való *egyedüli* kiútnak az előkészítése. Nem „saját" országom szempontjából kell okoskodnom (mert ez a korlátolt fajankó okoskodása, a nacionalista kispolgáré, aki nem érti meg, hogy ő csak játékszer az imperialista burzsoázia kezében), hanem a világforradalom előkészítésében, propagálásában, közelebbhozásában való *részvételem* szempontjából.

Ez az internacionalizmus, ez az internacionalista, a forradalmi munkás, az igazi szocialista feladata.

A megírás ideje: 1918 október—november.
Megjelent 1918-ban, külön könyv alakjában, a Kommunyiszt kiadásában, Moszkvában.

Lenin Művei, 28. kötet.

A SZOVJET INTÉZMÉNYEK IGAZGATÁSÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK TERVEZETE

(Részlet)

3

A szovjet köztársaság védelmének érdekei parancsolóan megkövetelik az erőkkel való legnagyobb takarékosságot és a népi munka legtermelékenyebb felhasználását.

Ebből a célból a következő határozatot hozzuk, amely elsősorban valamennyi szovjet intézményre vonatkozik, később azonban kiterjesztendő minden vállalatra és testületre:

1. Kivétel nélkül minden szovjet intézmény minden valamelyest önálló osztálya köteles három napon belül a helyi végrehajtó bizottságnak (Moszkvában pedig ezen kívül az Igazságügyi Népbiztosságnak) rövid tájékoztatást adni a következő pontok alapján: *a)* a hivatal; *b)* az osztály neve; *c)* munkája lényegének egészen rövid ismertetése; *d)* az alosztályok, osztályirodák vagy más részlegek száma és felsorolása; *e)* a férfi- és női alkalmazottak száma; *f)* az ügykezelés nagysága, amennyire ez kifejezhető például az ügyek száma, a levelezés nagysága és más hasonló adatok alapján.

A helyi végrehajtó bizottságok (Moszkvában pedig a szovjet végrehajtó bizottsága az Igazságügyi Népbiztossággal és a Központi Végrehajtó Bizottság elnökségével való megegyezés alapján) kötelesek haladéktalanul (1) intézkedni a fent ismertetett szabály helyes és idejében történő végrehajtásának ellenőrzése iránt; (2) a fent megjelölt adatok benyújtásától számított nyolc napon belül egy tervezetet kidolgozni azoknak az osztályoknak az egybehangolására, egyesítésére és *egybe-*

olvasztására, amelyek azonos vagy hasonló természetű ügyeket intéznek.

Azokba a bizottságokba, amelyeket a fent megjelölt intézmények ezen intézkedések végrehajtásával megbíznak, be kell vonni a belügyi, az igazságügyi, az állami ellenőrzési és a munkaügyi hatóság egy-egy képviselőjét és szükség esetén más hatóságok képviselőit, s a bizottságok kötelesek a a Népbiztosok Tanácsának vagy a Központi Végrehajtó Bizottság Elnökségének *hetenként* röviden jelenteni, mi történt az azonos jellegű osztályok egybeolvasztása és a munkaerőtakarékosság terén.

2. Minden olyan városban, amelyben vannak azonos jellegű osztályok vagy hivatalok, akár központiak, területiek, városiak, kormányzóságiak, kerületiek, a legfelső hatóság mellett azonnal bizottságokat kell alakítani valamennyi ilyen szerv egybehangolására és egyesítésére a lehető legnagyobb munkaerőtakarékosság céljából, és ezeknek a bizottságoknak az 1. cikkelyben megjelölt szabályok és a határidők betartásával kell működniük.

3. Ugyanezeknek a bizottságoknak (1. és 2. cikkely) ugyanezen az alapon az a feladatuk, hogy sürgősen intézkedjenek a férfimunkának női munkával való minél nagyobb mérvű helyettesítése, valamint az iránt, hogy összeállítsák azoknak a férfiaknak a névsorát, akiket át lehet irányítani a hadseregben végzendő vagy a hadsereggel kapcsolatos, vagy más, nem irodai, hanem végrehajtó és gyakorlati jellegű munkára.

4. Ugyanezeket a bizottságokat (1. és 2. cikkely) meg kell bízni azzal, hogy az Oroszországi Kommunista Párt helyi szerveivel egyetértésben olyan személyi változtatásokat eszközöljenek, melyek eredményeképpen az Oroszországi Kommunista Párt tagjai (azok, akiknek legalább kétéves párttagságuk van) csak vezető és felelős helyeken maradnak, a többi állást pedig pártonkívüliekkel vagy más pártok tagjaival kell betölteni, hogy az Oroszországi Kommunista Pártnak minél több tagja más munkákra szabaduljon fel.

A megírás ideje: 1918. december 12.
Először 1928-ban jelent meg.

BESZÉD A PRESZNYA-KERÜLETI MUNKÁSKONFERENCIÁN, 1918. DECEMBER 14-ÉN

Elvtársak, engedjék meg, hogy érintsek néhány kérdést, amely ma napirendre van tűzve. Az első — a nemzetközi helyzet, a második pedig — a kispolgári demokratikus pártokhoz való viszony kérdése.

Szeretnék néhány szót szólni a nemzetközi helyzetről. Az elvtársak tudják, hogy most az Oroszországi Szovjet Köztársaság ellen nagy hadjáratot hirdet az angol—francia—amerikai imperializmus. Ezeknek az országoknak az imperialistái agitációt folytatnak munkásaik között Oroszország ellen, s azzal vádolják a bolsevikokat, hogy a kisebbségre támaszkodnak és megsértik a többség érdekeit. Minthogy Franciaországban és Angliában a lapok óriási többsége a burzsoázia kezében van, itt gyorsan és akadály nélkül terjed a szovjet kormány ellen irányuló hazugság. És ezért az olyan nevetséges és képtelen mesére, hogy a bolsevikok Oroszországban a lakosság kisebbségére támaszkodnak — erre a mesére, amelyet még csak nem is cáfolnak, annyira képtelennek tartja mindenki, aki figyeli, mi megy végbe nálunk — senki ügyet sem vet. De ha megnézzük az angol, francia és amerikai lapokat — mellesleg mondva, ide hozzánk csakis burzsoá lapok jutnak el —, akkor azt látjuk, hogy ott a burzsoázia még ma is terjeszti ezeket a meséket.

Nálunk a választójogtól és attól a jogtól, hogy az ország politikai életében részt vegyenek és arra befolyást gyakorol-

janak, csak a kizsákmányolók vannak megfosztva, akik nem a munkájukból élnek, hanem kizsákmányolnak másokat. Az ilyen embereknek a száma elenyészően csekély az egész lakossághoz képest. Képzelhetik, hány olyan ember van, aki bérmunkát zsákmányol ki a városokban. A földmagántulajdont most megszüntettük. A földbirtokosokat megfosztottuk földbirtokuktól és a különtelkesektől, akik még Sztolipin idején fosztogatták a parasztokat, elvettük a földeket, s a falun elenyészően csekély azoknak a száma, akik idegen munkát zsákmányolnak ki. De a szovjethatalom nem azt mondja nekik, hogy elveszi tőlük a választójogot. Azt mondja: mindenkinek elismerjük azt a jogát, hogy a kormányzásban részt vegyen, aki hajlandó felhagyni az idegen munka kizsákmányolásával. Munkás akarsz lenni — tessék parancsolni. Kizsákmányoló akarsz lenni — ilyen embereket nemcsak hogy nem tűrünk meg magunk között vagy nem választunk meg, hanem azt se fogjuk eltűrni, hogy más munkájából éljenek.

És alkotmányunknak ebből az alapelvéből máris világos, hogy a szovjethatalom azokra támaszkodik, akik dolgoznak, azoknak biztosítja az állami élet berendezésének jogát, a lakosság óriási, túlnyomó többségére támaszkodik. Minden szovjetkongresszus — eddig összesen hat volt — minden kongresszus megmutatja, hogy a munkások, a parasztok és a vöröskatonák képviselői, a lakosság — saját munkájából, nempedig idegen munkából élő — többségének képviselői, hogy éppen ezek képezik a szovjethatalom egyre jobban megszilárduló alapját. Az I. szovjetkongresszust 1917 júniusában tartottuk, amikor Oroszország burzsoá köztársaság volt és imperialista háborút viselt. 1917 júniusában tartottuk, akkor, amikor Kerenszkij offenzívába hajszolta a csapatokat és emberek millióit gyilkoltatta le a csatákban. Ezen a kongresszuson kommunista, vagyis bolsevik csak 13% volt — tehát egyhetedrész. A II. szovjetkongresszuson, amely lerakta a munkás-paraszt hatalom alapjait, már 51% volt a bolsevik — vagyis a képviselők fele, az V. kongresszuson pedig, amely ez év júliusában zajlott le, már 66% bolsevik volt. Akkor a baloldali eszerek, a bolsevizmus gyors növekedése és fejlődése

láttán, már belekezdtek kalandos vállalkozásukba és ennek következményeképpen pártjuk teljesen felbomlott. Ebből a szakadásból három különböző párt keletkezett, és a legutolsó párt — narodnyik kommunisták pártja — átállott a bolsevikokhoz, és számos tekintélyes politikus, mint például Kolegajev, szintén átlépett a bolsevik pártba.

A VI. szovjetkongresszuson 97% volt a bolsevik, vagyis bolsevik volt egész Oroszország munkásainak és parasztjainak majdnem valamennyi képviselője. Ez megmutatja, hogy miként tömörül most a dolgozók óriási többsége a szovjethatalom körül, hogy mennyire nevetséges és képtelen a burzsoáziának az a hazug meséje és az az állítása, hogy a bolsevikok a lakosság kisebbségére támaszkodnak. Ez a burzsoázia azért hazudik így, mert azt a 17 milliárdot, amellyel a cári kormány a tőkéseknek tartozott, ezt a 17 milliárdos adósságot, amelyet mi töröltünk és amelynek kifizetését megtagadtuk (mi helyettük, az előző vezetők helyett, nem szándékozunk fizetni — elismerjük, hogy ezek az adósságok fennállottak és azt mondtuk: rendben van, ezeket az adósságokat ti csináltátok, ti is fizessétek meg őket), — a szövetségesek ezt az adósságot a nyakunkba akarják varrni és vissza akarják állítani a földesúri, cári hatalmat. Tudjuk, mit csináltak Arhangelszkben, Szamárában és Szibériában. Ott még a mensevikek és a jobboldali eszerek is, akik ellenfeleink voltak a breszti béke után és azt hitték, hogy a német forradalomba vetett reményeinkben csalódni fogunk, meggyőződtek róla, hogy őket is szétkergetik és az angol és csehszlovák csapatok segítségével a földesurakat és a magántulajdont állítják vissza.

Angliában és Franciaországban az igazság, bármennyire leplezik is az ottani lapok, most mégis utat tör magának. A munkások érzik és értik, hogy az oroszországi forradalom az ő forradalmuk, munkásforradalom, szocialista forradalom. És még Franciaországban és Angliában is azt látjuk, hogy most a munkásmozgalom jelszava: „Ki a csapatokkal Oroszországból!" „Gonosztevő az, aki haddal támad Oroszország ellen!" Londonban nemrégiben a szocialisták egy gyűlést tartottak az Albert-teremben, és azok szerint a hírek szerint,

amelyek elérkeztek hozzánk, bármennyire igyekezett is az angol kormány meggátolni az igazság kiszivárgását, ezek szerint a hírek szerint a gyűlésen ezt követelték: „Ki a csapatokkal Oroszországból!", és valamennyi munkásvezér úgy nyilatkozott, hogy az angol kormány politikája a fosztogatás és az erőszak politikája. És tudunk arról, hogy MacLean — aki tanító volt Skóciában — azzal szólította fel Anglia legfejlettebb iparvidékein sztrájkra a munkásokat, hogy ez a háború — rablóháború. Őt már akkor börtönbe vetették. Most ismét bebörtönözték. De amikor Európában fellángolt a forradalmi mozgalom, MacLeant szabadon engedték és országgyűlési képviselőnek jelölték Glasgowban, Észak-Anglia és Skócia egyik legnagyobb városában. Ez mutatja, hogy egyre erősödik az angol munkásmozgalom, egyre erősebb forradalmi követelésekkel lép fel. Az angol kormány kénytelen volt szabadlábra helyezni MacLeant, legádázabb ellenségét, aki angol bolseviknak mondja magát.

Franciaországban, ahol a munkások között még ma is erős a sovinizmus, ahol azt hiszik, hogy a háborút csak a haza védelmére folytatják, erősödik a forradalmi hangulat. Most, hogy Anglia és Franciaország legyőzte a németeket, amint tudják, százszorta súlyosabb feltételeket szabnak nekik, mint a breszti békefeltételek. Most az európai forradalom valósággá válik. A szövetségesek, akik azzal kérkedtek, hogy megszabadítják Németországot a császártól és a militarizmustól, odáig süllyedtek, hogy ugyanazt a szerepet töltik be, amelyet az orosz seregek I. Miklós idején betöltöttek, amikor Oroszország reakciós ország volt, amikor I. Miklós az orosz seregeket arra kényszerítette, hogy elfojtsák a magyar forradalmat. Ez a régi feudális rendszer idején, több mint 60 esztendővel ezelőtt történt. De most a szabad Anglia és más szabad országok lettek hóhérokká és azt gondolják, elég hatalmuk van ahhoz, hogy a forradalmat elfojtsák és az igazságot elhallgattassák, de ez az igazság le fog küzdeni minden akadályt Franciaországban is, Angliában is, s a munkások meg fogják érteni, hogy rászedték őket és nem Franciaország és Anglia felszabadítása, hanem egy idegen ország kifosztása érdekében sodorták őket

háborúba. Értesültünk arról, hogy a francia szocialista pártban, amely eddig a haza védelmének hívei közé tartozott, most forró rokonszenvet táplálnak a szovjet köztársaság iránt és tiltakoznak az oroszországi katonai intervenció ellen.

Másrészt az angol—francia imperializmus támadással fenyegeti Oroszországot és a Krasznovokat, a Dutovokat támogatja, támogatja Oroszországban a monarchia visszaállítását és félre akar vezetni egy szabad népet. Tudjuk, hogy katonai tekintetben az imperialisták erősebbek nálunk. Ezt régóta tudjuk és mondjuk. A Vörös Hadsereg segítségére hívtunk mindenkit, hogy védekezhessünk és visszaverhessük a rablókat és a banditákat. De amikor azt mondják: „Ha az angol—francia imperializmus erősebb, akkor a mi ügyünk reménytelen" — akkor ezeknek az embereknek így válaszolunk: „Emlékezzetek csak vissza a breszti békére. Vagy talán akkor nem azt ordította az egész orosz burzsoázia, hogy a bolsevikok eladták Oroszországot a németeknek? Vajon nem ordítoztak-e akkor, hogy a bolsevikok, akik a német forradalomban reménykednek, egy kísértetben, egy ábrándképben reménykednek?" És kiderült, hogy a német imperializmus, amely hasonlíthatatlanul erősebb volt nálunk, amelynek minden lehetősége megvolt Oroszország fosztogatására, mert nekünk nem volt hadseregünk, a régi hadsereg pedig nem bírt és nem is tudott harcolni, mivel az embereket a háború annyira elgyötörte, hogy nem volt erejük a harcra és mindenki, aki tudja, mi történt akkor, az tudja, hogy akkor egyáltalán nem tudtunk védekezni, és ennélfogva a német császár rablói teljesen hatalmukba keríthették volna Oroszországot — kiderült, mondom, hogy alig telt el néhány hónap, és a németek úgy megrekedtek ebben az Oroszországban, olyan ellenállásra találtak, olyan agitációt tapasztaltak a német katonák között, hogy amint azt Zinovjevtől, a petrográdi Északi Kommuna elnökétől hallottam, most, amikor Németország diplomáciai képviselői eliszkoltak Oroszországból, a német konzul ezt mondotta: „Most — mondotta — bizony nehéz határozottan megmondani, hogy ki nyert többet, mi vagy önök." Látta, hogy a német katonákat, akik annyival erősebbek nálunk,

megfertőzte ez a bolsevik ragály. És Németországot most hatalmába kerítette a forradalom, ott a szovjethatalomért folyik a harc. És a breszti békéről, amelyről kijelentették, hogy a bolsevikok teljes csődje, kitűnt, hogy csak átmenet volt ahhoz, hogy mi most, miután Oroszországban megszilárdult a hatalmunk, hozzáfogtunk a Vörös Hadsereg megteremtéséhez, a német csapatokat megfertőzte a bolsevizmus, és látszólagos győzelmeik nem bizonyultak egyébnek, mint egy lépésnek a német imperializmus teljes csődjéhez, átmeneti lépcsőfoknak a világforradalom kiszélesedéséhez és növekedéséhez.

A breszti béke idején egyedül voltunk. Az orosz forradalmat egész Európa kivételes jelenségnek tartotta, így vélekedtek Európában a mi forradalmunkról, erről az „ázsiai forradalomról", amely azért kezdődött ilyen hirtelen és azért döntötte meg a cárt, mert Oroszország elmaradt ország volt és elmaradottsága folytán tért rá olyan gyorsan a magántulajdon megszüntetésére, a szocialista forradalomra — csakhogy megfeledkeztek arról, hogy az orosz forradalomnak volt egy másik oka — Oroszország számára nem volt más megoldás. A háború olyan pusztulást és éhséget idézett elő mindenütt, annyira legyengítette a népet és a hadsereget, hogy megértették, milyen soká vezették őket orruknál fogva, s hogy Oroszország számára egy megoldás maradt — a forradalom.

A németeknek azt mondták, hogy feltétlenül védekezniük kell az orosz invázió ellen. Most pedig ez a hazugság napról napra jobban lelepleződik. Németország kapitalistái és tábornokai akkor is Oroszország ellen vezették csapataikat, amikor Oroszországból szocialista ország lett. És éppen itt, még a legtudatlanabb német katona is világosan látta, hogy a négy éve tartó háború egész ideje alatt félrevezették és azért hajszolták a háborúba, hogy a német tőkések kifoszthassák Oroszországot. Ugyanaz, ami a német imperializmus összeomlását előidézte, ami előidézte a forradalmat Németországban, ugyanaz most napról napra és óráról órára közelebb hozza a forradalmat Franciaországban, Angliában és más országokban. Egyedül voltunk. Most nem vagyunk egyedül. Most forradalom

van Berlinben, Ausztriában, Magyarországon; sőt Svájcban, Hollandiában és Dániában is, ezekben a szabad országokban, amelyek nem ismerték a háborút, még ezekben is növekszik a forradalmi mozgalom, a munkások ott már a szovjetek megszervezését követelik. Most kitűnt, hogy nincs már kivezető út. A forradalom az egész világon érlelődik. Mi elsők voltunk ezen a téren és az a dolgunk, hogy védelmezzük ezt a forradalmat addig, amíg meg nem érkeznek szövetségeseink, ezek a szövetségesek pedig — valamennyi európai ország munkásai. Ezek a szövetségesek annál közelebb lesznek hozzánk, minél nagyobbat buknak kormányaik.

Amikor a németek uraknak hitték magukat, a breszti béke idején, egy lépés választotta el őket a pusztulástól. Most pedig Franciaország és Anglia, amelyek sokkalta súlyosabb és szégyenletesebb békefeltételeket kényszerítettek rájuk, mint amilyeneket annak idején ránk kényszerített Németország, most ezek az országok kerültek a szakadék szélére. Akárhogy is hazudjanak — most csak néhány lépés választja el őket a pusztulástól. Ők félnek ettől a pusztulástól, hazugságuk mindennap jobban lelepleződik, és mi azt mondjuk: akármennyit hazudnak is ezek az imperialisták lapjaikban, a mi ügyünk szilárd, szilárdabb mint az ő ügyük, mert a mi ügyünk minden országban a munkástömegek öntudatára támaszkodik; ez az öntudat a háborúból született meg, mely négy esztendőn át vérrel áztatta a világot. Ebből a háborúból a régi kormányok nem kászolódhatnak ki ép bőrrel. A régi kormányok most azt mondják, hogy ők a világbolsevizmus ellen vannak. A munkások tudják, mi történik Oroszországban: ott üldözik a földbirtokosokat és a tőkéseket, akik zsoldosokat, idegen katonákat hívnak segítségül. A helyzet most mindenki előtt világos. Megértik valamennyi ország munkásai. És akármilyen vadak, elkeseredettek is az imperialisták, mi mégis harcba szállunk velük, és tudjuk, hogy minden egyes lépéssel, amelyet Oroszország földjén tesznek, közelebb kerülnek a pusztuláshoz és ugyanaz lesz a sorsuk, mint a német csapatoknak, amelyek Ukrajnából gabona helyett az orosz bolsevizmust exportálták.

Oroszországban a dolgozók vannak hatalmon és ha a hatalom nem az ő kezükben lesz, senki soha be nem tudja majd gyógyítani a véres, nehéz háború ütötte sebeket. A hatalmat a régi tőkések kezén hagyni — annyi, mint a háború minden terhét a dolgozók osztályának vállára rakni, hogy az fizessen minden sarcot ezért a háborúért.

Anglia, Amerika és Japán között most küzdelem folyik — ki mit kaparintson meg az összeharácsolt zsákmányból. Most minden fel van osztva. Wilson — a világ legdemokratikusabb köztársaságának az elnöke. És mit mond Wilson? Ebben az országban a soviniszta csürhe egyetlen békére hívó szóért agyonlövi az embereket az utcán. Egy lelkészt, aki sohasem volt forradalmár, csak azért, mert a békét hirdette, az utcára vonszoltak és véresre vertek. És ott, ahol a legféktelenebb terror uralkodik — ott a katonaság most arra szolgál, hogy elnyomja a forradalmat, hogy elfojtással fenyegesse a német forradalmat. Németországban a forradalom csak nemrég kezdődött, kitörése óta csak egy hónap telt el, és ott a legvitatottabb kérdés — alkotmányozó gyűlés vagy szovjethatalom. Ott az egész burzsoázia az alkotmányozó gyűlés mellett van és emellett vannak a szocialisták is — azok, akik beálltak a császárhoz lakájnak, akik nem merték megkezdeni a forradalmi háborút. Egész Németország két táborra oszlott. A szocialisták most az alkotmányozó gyűlés mellett vannak, Liebknecht viszont, aki három évet ült börtönben, Rosa Luxemburggal együtt a Rote Fahnet[158] irányítja. Tegnap Moszkvában megkaptuk ennek a lapnak egyik számát. Igen nehéz és kalandos úton jutott el hozzánk. Számos cikket tartalmaz — a forradalom vezérei ebben a lapban valamennyien arról beszélnek, hogy a burzsoázia félrevezeti a népet. Németország a tőkések hatalmában volt. Ők csak saját lapjaikat jelentették meg, és most a Rote Fahne azt mondja, hogy csak a munkástömegeknek van joguk ahhoz, hogy a nemzeti vagyont használják. Németországban már most, noha csak egy hónapja tart a forradalom, az egész ország két táborra szakadt. Valamennyi áruló szocialista azt kiabálja, hogy az alkotmányozó gyűlés mellett van, a szocialisták — az igazi, a becsületes szocialisták

— viszont ezt mondják: „Mi mindannyian a munkások és katonák hatalma mellett vagyunk." Nem mondják, hogy a „parasztok mellett", mert Németországban a parasztság jelentős része ugyancsak alkalmaz bérmunkásokat, hanem azt mondják: „a munkások és a katonák mellett". Azt mondják, „a kisparasztok mellett". A szovjethatalom ott már kormányzati formává vált.

A szovjethatalom — világhatalom. Felváltja a régi burzsoá államot. Nemcsak a monarchia, hanem a köztársaság is, ha meghagyja a tőkések kezében tulajdonukat — a gyárakat, bankokat, nyomdákat —, az ilyen köztársaság egyik formája a nép kifosztásának a burzsoázia által. És igazuk volt a bolsevikoknak, amikor azt mondották, hogy nő a világforradalom. A különböző országokban különbözőképpen fejlődik. Lefolyása mindig hosszú és nehéz. Rossz szocialista az, aki azt gondolja, hogy a kapitalisták egy csapásra lemondanak majd jogaikról. Szó sincs róla. Ilyen derék kapitalisták még nem születtek. A szocializmus csak a kapitalizmus elleni harcban fejlődhet. Nem volt még a világon olyan uralkodó osztály, mely harc nélkül átadta volna a hatalmat. A kapitalisták tudják, mi a bolsevizmus. Azelőtt azt mondták: „az orosz ostobaság és az orosz elmaradottság ott bűvészmutatványokat végez, amelyekből semmi sem fog kisülni. Azok ott Oroszországban mindenféle álomképeket kergetnek, amelyek nem erről a világról valók". Most ellenben ugyanezek a tőkés urak látják, hogy ez a forradalom — világégés, és hogy csak a dolgozók hatalma diadalmaskodhat. Nálunk most áttérnek a szegényparasztbizottságokra. Németországban pedig az óriási többség részben mezőgazdasági munkásokból, részben kisparasztokból áll. A zsírosparasztok Németországban gyakran afféle földbirtokosok.

Tegnap svájci diplomáciai képviselőnket a svájci kormány kiutasította Svájcból, és tudjuk, mivel függ ez össze. Tudjuk, hogy a francia és az angol imperialistákat az tölti el félelemmel, hogy diplomáciai képviselőnk naponta táviratokat és beszámolókat küldött nekünk a londoni gyűlésekről, ahol az angol munkások azt követelték: „Ki a brit csapatokkal Orosz-

országból!" Franciaországról is küldött információkat. Azt mondják, hogy az imperialisták ultimátumot adtak át Oroszország diplomáciai képviselőinek. Svédországból is kikergették a szovjethatalom képviselőit, és ezeknek vissza kell majd térniük Oroszországba. De az imperialisták örömujjongása még korai. Ez olcsó győzelem. Ez a lépés semmiféle eredményre nem vezet. Akárhogy leplezik is a „szövetségesek" az igazságot, akárhogy félrevezetik is a népet, akárhogy igyekeznek is megszabadulni Szovjet-Oroszország diplomáciai képviselőitől — a nép végülis megtudja az igazságot.

És mi azt mondjuk önöknek — minden erőnkkel ellenállni a „szövetségeseknek" és támogatni a Vörös Hadsereget! Érthető mindaz, ami nálunk történt, amikor nem volt Vörös Hadsereg. De látjuk, hogy most a Vörös Hadsereg erősödik és győzelemre tör. Hadseregünkkel az angol csapatok állnak szemben. És a mi hadseregünknek a munkásztályból csak most kiemelt tisztjei vannak, akik csak most végeztek először katonai tanfolyamokat. Amikor hadifoglyok kerülnek hozzánk, számos bizonyítékot szolgáltatnak arra vonatkozólag, hogy amikor ezek a hadifoglyok angol fordításban elolvassák köztársaságunk alkotmányát, ezt gondolják magukban: „Bennünket becsaptak. Szovjet-Oroszország nem az, aminek hittük. A szovjethatalom — a dolgozók hatalma." És mi azt mondjuk: „Igen, elvtársak, mi nemcsak Szovjet-Oroszországért harcolunk — mi az egész világ munkásainak és dolgozóinak hatalmáért küzdünk." Amíg mi az imperializmus nyomását feltartóztatjuk, erősödik a német forradalom. Erősödik a forradalom valamennyi többi országban is. Ezért, akárhogy nevezzék is Európában — a forradalom, ez a világforradalom itt van teljes nagyságában, és a világimperializmus végét járja. És a mi helyzetünk, akármilyen nehéz is, azzal a biztos tudattal tölt el bennünket, hogy nemcsak mi harcolunk az igaz ügyért, de vannak szövetségeseink is — valamennyi ország munkásai.

Elvtársak, ezek után a nemzetközi helyzetünkre vonatkozó megjegyzések után, szeretnék még néhány szót szólni más kérdésekről. Szeretnék beszélni a kispolgári pártokról. Ezek a pártok szocialista pártoknak tartották magukat. De

nem szocialisták. Jól tudjuk, hogy a tőkés társadalomban az olyan intézmények, mint a bankok, takarékpénztárak, segélyegyletek „önsegélyezőknek" nevezik magukat, de ez nem jelent semmit a világon: valójában ez az elnevezés a rablást takarja. Nos, ezek a pártok, amelyek állítólag a nép mellett állottak, ezek a mensevik és jobboldali eszer urak átálltak a burzsoázia oldalára, akkor, amikor az orosz munkásosztály Krasznov támadásait verte vissza (Krasznovot csapataink letartóztatták és, sajnos, szabadon engedték, mert a petrográdiak túlságosan jószívűek). A kisburzsoáziának ezek a pártjai sohasem tudják, kivel tartsanak — a tőkésekkel-e vagy a munkásokkal. Ezek a pártok olyan emberekből állnak, akiket az a remény éltet, hogy valamikor majd meggazdagodnak. Állandóan látják, hogy körülöttük a kistulajdonosok zöme rosszul él — ezek mind dolgozó emberek. Nos, ezek a pártok, amilyenek világszerte vannak, ezek a kispolgári pártok, ingadozni kezdtek. Ez nem újdonság. Ilyesmi mindig volt, nálunk is van. Amikor eljött a breszti béke időszaka — forradalmunk legnehezebb időszaka —, amikor nem volt hadseregünk és békét kellett kötnünk, de mégis így gondolkoztunk: mi a szocialista munkánkat egy percre sem szakítjuk félbe — ekkor ezek mind elfordultak tőlünk. Elfelejtették, hogy Oroszország ezeket az óriási áldozatokat a szocialista forradalom érdekében hozza, és átálltak az alkotmányozó gyűlés híveihez. Felbukkantak alkotmányozógyűlés-pártiak Szamárában, Szibériában. Most onnan kikergetik őket és megmutatják nekik: vagy a földbirtokosok hatalma, vagy a bolsevikok hatalma. Középút nem lehetséges. Vagy az elnyomottak hatalma, vagy az elnyomók hatalma. Az egész szegényparasztság csak bennünket követhet. És csak akkor fog követni bennünket, ha látni fogja, hogy a régi rendszerrel nem bánunk kesztyűs kézzel, a nép jólétéért viszont mindent megteszünk. Csak ilyen szovjethatalmat támogathatott a nép egy esztendőn át, a nehéz viszonyok és az éhínség ellenére. A munkások és a parasztok tudják, hogy akármilyen súlyos is a háború — mindazt, amit meg lehet tenni a tőkések, a kizsákmányolók ellen, hogy a háború minden terhe ne a munkások vállára, hanem ezeknek az uraknak a

vállára nehezedjék — azt a munkás-paraszt kormány meg fogja tenni. És látjuk, hogy a munkások és parasztok hatalmát a nép már több mint egy esztendeje támogatja.

Most, amikor elérkezett a német forradalom, fordulat állott be a mensevikek és az eszerek soraiban. A legjobbak közülük a szocializmusra törekedtek. De azt hitték, hogy a bolsevikok álomképet, ábrándot kergetnek. Most azonban meggyőződtek arról, hogy az, amit a bolsevikok vártak, nem a képzelet szülötte, hanem reális valóság, hogy ez a világforradalom elérkezett és növekszik az egész világon, és a mensevikek és az eszerek legjobbjai kezdik megbánni tévedésüket, kezdik megérteni, hogy a szovjethatalom a munkásoknak nemcsak orosz hatalma, hanem világhatalma, és hogy semmiféle alkotmányozó gyűlés sem jelent menekvést.

Anglia, Franciaország és Amerika tudják, hogy most, amikor kitört a világforradalom, külső ellenségeik nincsenek. Az ellenség minden országon belül van. Most új fordulat következik be, mert a mensevikek és a jobboldali eszerek meginogtak, a legjobbak közülük pedig a bolsevikok felé hajlanak és látják, hogy akármennyire az alkotmányozó gyűlésre esküsznek is, mégis a fehérek oldalán vannak. Az egész világon így vetődik fel most a kérdés: vagy a szovjethatalom, vagy a rablók hatalma, akik tízmillió embert pusztítottak el ebben a háborúban, húszmilliót tettek nyomorékká, most pedig tovább fosztogatnak más országokat.

Ez az a kérdés, elvtársak, amely a kispolgári demokrácia ingadozásait előidézi. Tudjuk, hogy ezek a pártok mindig ingadoznak, mindig meglesz náluk ez az ingadozás. A legtöbb ember meggyőződését élettapasztalataiból meríti, a könyvekben és a szavakban pedig nem hisz. Mi azt mondjuk a középparasztnak: te nem vagy ellenségünk. Nincs okunk arra, hogy megbántsuk a középparasztot, ha pedig valahol a helyi szovjet nagyot üt a középparaszton, úgy hogy az megérzi, akkor ezt a szovjetet le kell váltani, mert nyilván nem tud úgy cselekedni, ahogyan cselekednie kellene. A közbülső, kispolgári demokrácia mindig ingadozni fog. És ha ingamozgásában a mi oldalunkra ért, támogatni kell. Mi azt mondjuk: „Ha rontani fog-

játok munkánkat — nem óhajtunk látni benneteket. De ha segítetek nekünk — szívesen látunk benneteket." A mensevikek között különböző csoportok vannak, egyik az „aktivistáknak" (a cselekvés híveinek) a csoportja. Ez latin elnevezés, és azok bújtak meg mögötte, akik azt mondották: „Nem elég bírálni. Cselekvéssel kell segíteni." Mi azt mondottuk: harcolni fogunk a csehszlovákok ellen, és aki ezeket az embereket segíti, azzal könyörtelenek leszünk. De ha vannak olyan emberek, akik felismerték tévedésüket, akkor ezeket be kell fogadni, meg kell nekik bocsátani. A középréteg, amely a munkás és a tőkés között áll, mindig ingadozni fog. Azt hitte, hogy a szovjethatalom hamarosan megdől. Valójában azonban más történt. Az európai imperializmus nem tudja megdönteni a mi hatalmunkat. A forradalom most nemzetközi méretekben fejlődik. És most azt mondjuk — akik ingadoztatok, akik most megértettétek és beláttátok tévedésteket —, gyertek hozzánk. Mi nem tagadunk meg benneteket. Mindenekelőtt arra kell figyelemmel lennünk, hogy ezek az emberek, akárkik voltak is azelőtt, ha ingadoztak is — ha őszintén mellettünk vannak, csak jöjjenek hozzánk. Elég erősek vagyunk most ahhoz, hogy senkitől se féljünk. Mindenkit átgyúrunk. Ők minket nem fognak átgyúrni. Ne felejtsük el, hogy ezek a pártok szükségképpen ingadozók. Ma az inga arra lengett, holnap erre. Nekünk meg kell maradnunk a munkások és elnyomottak proletárpártjának. De mi most egész Oroszországot kormányozzuk és csak az az ellenségünk, aki más munkájából él. A többi nem ellenségünk. Azok csak ingadozók. De az ingadozó még nem ellenség.

Most még egy kérdést. Az élelmezés kérdését. Mindnyájan tudják, hogy nálunk az élelmezési viszonyok, amelyek ősszel valamicskét javultak, most ismét romlani kezdenek. A nép ismét éhezik, tavaszra pedig még rosszabb lesz a helyzet. És a mi vasúti közlekedésünk most nagyon rossz állapotban van. Most még ráadásul a vasút túl van terhelve a hazatérő hadifoglyokkal. Németországból most kétmillió ember menekül haza Oroszországba. Kétmillió elkínzott, elgyötört ember. Senki így még nem éhezett. Ezek nem is emberek, hanem em-

berek árnyékai, csontvázak. A belháború még jobban szétrombolta közlekedésünket. Mozdonyaink nincsenek, vasúti kocsijaink nincsenek. És az élelmezési viszonyok mind súlyosabbak. Nos, ebben a súlyos helyzetben a Népbiztosok Tanácsa így gondolkozott: ha most van hadseregünk és olyan fegyelem, amely a minden ezredben megalakult pártsejtekre támaszkodik, és a tisztikar most javarészt munkásszármazású tisztekből, nempedig „úri csemetékből" áll; ha ezek olyan tisztek, akik megértették, hogy a munkásosztályból kell kikerülniük azoknak az embereknek, akik az államot kormányozzák, és a vöröstiszteknek is — akkor a szocialista hadsereg valóban szocialista hadsereg lesz, amelynek tisztikarát vöröstisztek segítségével újjáteremtettük. Tudjuk, hogy most bekövetkezett a fordulat. Van hadsereg. És a hadseregben van új fegyelem. A fegyelmet biztosítják a sejtek, a munkások és a politikai biztosok, akik százezrével mentek ki a frontra és megmagyarázták a munkásoknak és a parasztoknak, miért van háború. Ezért állott be fordulat a mi hadseregünkben. Ezért volt a fordulatnak ilyen hatása. Az angol lapok azt írják, hogy Oroszországban most komoly ellenséggel állnak szemben.

Jól tudjuk, milyen rossz a mi közellátási apparátusunk. Befurakodtak oda bizonyos csoportok, amelyek csalnak és csaltak és lopnak. Tudjuk, hogy a vasutasok tömegében mindazok, akik a munka terhét viselik, a szovjethatalom mellett vannak. Felül viszont a régi rendszerhez ragaszkodnak — vagy szabotálnak, vagy lanyhán kezelik az ügyeket. Elvtársak, önök tudják, hogy ez a háború — forradalmi háború. Erre a háborúra minden népi erőt mozgósítani kell. Az egész országnak forradalmi táborrá kell átalakulnia. Mindenki segítsen! És ez a segítség nemcsak abban áll, hogy mindenki kimegy a frontra, hanem abban is, hogy az államnak az az osztálya kormányozzon, amely mindenkit a felszabadulás felé vezet, amely támogatja a szovjethatalmat — mert egyedül ennek az osztálynak van erre joga. Tudjuk, milyen nehéz dolog ez, hiszen a munkásosztály olyan soká el volt zárva nemcsak a kormányzástól, hanem a tudástól is, tudjuk, milyen nehéz mindent egyszerre megtanulni. A munkásosztály katonai té-

ren, a legnehezebb és legveszélyesebb területen, mégis megvalósította ezt a fordulatot. Az öntudatos munkásoknak segítségünkre kell lenniük abban, hogy ugyanilyen fordulatot valósíthassunk meg a közellátás és a vasúti közlekedés terén is. Arra van szükség, hogy minden vasutas és minden közellátási dolgozó egy őrhelyen álló katonának tekintse magát. Arra kell gondolnia, hogy az éhség ellen visel háborút. Le kell vetkőznie a régi bürokratikus szokásokat. Mi a napokban határozatot hoztunk a közellátási munkásinspekció megteremtéséről. Úgy véljük, hogy ahhoz, hogy fordulat álljon be a vasúti apparátusban, hogy azt olyasvalamivé formáljuk, mint a Vörös Hadsereg, a munkások részvételére van szükség. Hívják oda a mi embereinket. Rendezzenek tanfolyamokat, tanítsák őket, tegyék meg őket biztosoknak. Csakis ők, ha soraikból funkcionáriusok fognak kikerülni, csakis ők fogják elérni azt, hogy a régi hivatalnokok seregéből a közellátás terén afféle szocialista vöröshadsereg alakuljon ki, amelyet a munkások irányítanak és amely nem kényszer hatására, hanem önként dolgozik, mint ahogy a fronton is annak tudatában dolgoznak és halnak meg a vöröstisztek, hogy a szocialista köztársaságért halnak meg.

Rövid tudósítás: Pravda 275. sz. 1918. december 18.
A teljes szöveg először e kötet orosz nyelvű kiadásában jelent meg.

FEL MUNKÁRA
A KÖZÉLELMEZÉS ÉS A KÖZLEKEDÉS FRONTJÁN!

A Központi Végrehajtó Bizottság utolsó ülésén már volt alkalmam rámutatni arra, hogy az elkövetkező félév különösen nehéz lesz a szovjetköztársaság számára. 1918 első felében 28 millió pud gabonát gyűjtöttünk be, a másodikban 67 millió pudot. 1919 első fele nehezebb lesz az előző félévnél.

Az éhínség egyre fokozódik. A kiütéses tífusz igen komoly veszéllyé válik. Hősies erőfeszítésekre van szükség, nálunk pedig bizony korántsem tesznek meg mindent.

Van-e remény menekvésre és a helyzet javulására?

Kétségkívül van. Ufa és Orenburg elfoglalása, a déli győzelmek, ezenkívül a szovjet felkelés győzelmei Ukrajnában[159] a legkedvezőbb perspektívákat nyitják meg előttünk.

Most jóval több gabonát tudunk szerezni, mint amennyire az éhezéssel határos élelmezési fejadaghoz szükség van.

A keleti részen már több millió pud gabonát behordtak. Szállítása a közlekedés rossz állapota miatt húzódik el. Délen az egész Voronyezs kormányzóságnak és a Don-vidék egy részének felszabadítása a krasznovista kozákok uralma alól teljes mértékben lehetővé teszi, hogy minden előzetes számításunkat felülmúló mértékben, nagy mennyiségű gabonát kapjunk. Végül, óriási gabonafeleslegek vannak Ukrajnában és Ukrajna szovjet kormánya felajánlja nekünk segítségét.

Most nemcsak hogy megmenekülhetünk az éhínségtől-, hanem a nemföldművelő Oroszország kiéhezett lakosságát valóban jóllakathatjuk.

Az a baj, hogy a közlekedés rossz állapotban van és rendkívül nagy a hiány közélelmezési funkcionáriusokban.

Minden erőnket meg kell feszítenünk, a munkástömegek tetterejét újra meg újra fel kell szítanunk. Erélyesen szakítanunk kell a hétköznapi élet és a hétköznapi munka szokásos formájával. Neki kell gyürkőznünk. Hozzá kell látnunk ahhoz, hogy munkatársakat *mozgósítsunk* a közélelmezés és a közlekedés frontjára, mégpedig *forradalmi módon*, és ebben az ügyben *ne szorítkozzunk* a „folyó" munka kereteire, hanem, azon túlmenően, kutassunk fel újabb munkaerők kiválasztására és bevonására egyre újabb munkamódszereket.

Igen nyomós okaink vannak most, hogy feltételezzük — még ha a „legóvatosabb", sőt pesszimista számításokat vesszük is alapul —, hogy ebben a félévben az éhség és a tífusz fölötti győzelem (ez a győzelem *feltétlenül* lehetséges) meghozza az egész gazdasági helyzet teljes *jobbrafordulását*, hiszen az Ukrajnával és Taskenttel való összeköttetés kiküszöböli a nyersanyag-szűke és nyersanyag-hiány legfőbb és alapvető okait.

Persze, a kiéhezett tömegek elfáradtak, olykor ez a fáradtság emberfelettien nagy, de van kiút, és az energia fokozása mégis feltétlenül lehetséges — annál is inkább, mivel a proletárforradalom növekedése az egész világon egyre nyilvánvalóbbá válik, s nemcsak belső, hanem nemzetközi helyzetünk gyökeres javulását is ígéri.

Neki kell gyürkőznünk.

A párt minden szervezetének, minden szakszervezetnek, a szakmailag szervezett munkások minden csoportjának, sőt, azoknak a nem szervezett munkásoknak is, akikben azonban él az a vágy, hogy „hadat viseljenek" az éhség ellen — általában a szovjet funkcionáriusok és állampolgárok minden csoportjának fel kell vetnie önmaga előtt ezt a kérdést:

mit tehetünk mi annak érdekében, hogy kiszélesítsük és erősítsük az egész nép hadjáratát az éhínség ellen?

nem helyettesíthetnénk-e férfimunkát női munkával, hogy így férfiak újabb meg újabb csapatait szabadítsuk fel a közlekedésügyi és a közélelmezési munka legnehezebb feladatai számára?

nem adhatunk-e biztosokat a mozdony- és vasúti kocsijavító műhelyeknek?

nem adhatunk-e egyszerű közkatonákat a közélelmezés hadseregének?

nem kellene-e környezetünkből, csoportunkból, üzemünkből stb. minden tizedik vagy ötödik embert kiemelnünk a közélelmezés hadseregébe, vagypedig a szokottnál nehezebb és keményebb munkára, a vasúti műhelyekbe?

nem végeznek-e néhányan közülünk olyan szovjet vagy általában bármi más munkát, amely csökkenthető vagy éppen beszüntethető volna anélkül, hogy az állam legfőbb alappillérei megrendülnének? Nem vagyunk-e kötelesek ezeket a funkcionáriusokat azonnal mozgósítani a közélelmezés és a közlekedés érdekében?

Újra meg újra egyre nagyobb tömegekben nekilendülünk, hogy újabb csapást mérjünk a régi kapitalista társadalom átkozott törvényére, arra a törvényre, amelyet ez a társadalom hagyott ránk örökül, arra a törvényre, amely kisebb-nagyobb mértékben mindegyikünket megfertőzött és megrontott, arra a törvényre, amely így hangzik: „ki-ki magáért, isten mindnyájunkért". A rabló, szennyes, véres kapitalizmusnak ez az öröksége fojtogat, szorongat, marcangol, gyötör, pusztít bennünket a legjobban. Ettől az örökségtől nem lehet egy csapásra megszabadulni, szüntelenül küzdeni kell ellene, nem egyszer és nem kétszer, hanem sokszor kell új kereszteshadjáratot hirdetni és folytatni ellene.

A milliókat és tízmilliókat meg lehet menteni az éhségtől és a tífusztól, a menekvés közel van, a fenyegető éhség- és tífuszválságot teljesen le lehet küzdeni és le lehet győzni. Kétségbeeseni bárgyú, ostoba, szégyenletes dolog. Egyenként futni szerteszét, ki merre lát, hogy valahogy egyedül „kivágjuk magunkat", hogy valahogy a gyengébbeket félrelökve egyedül előrejussunk — annyi, mint gyáván megfutamodni,

cserben hagyni beteg és fáradt bajtársainkat, az általános helyzetet súlyosbítani.

Megteremtettük a Vörös Hadsereg szilárd alapjait, s a Vörös Hadsereg most *keresztülvágta magát*, hallatlan nehézségeket legyőzve, a földbirtokosoknak és tőkéseknek az igen gazdag angol—francia milliárdosok által támogatott csapatai vasfalán át, keresztülvágta magát a fő nyersanyagforrásokhoz, a gabonához, a gyapothoz, a szénhez. Megteremtettük ezeket az alapokat új módon végzett munkával, a fronton folytatott politikai propagandával, a kommunisták szervezetével hadseregünkben, a munkástömegek legjobbjainak önfeláldozó szervezetével és az ő küzdelmük árán.

Számos győzelmet arattunk mind a külső fronton, a háború frontján, mind a belső fronton, a kizsákmányolók elleni harcban, a szabotázs elleni harcban, a szocialista építés nehéz, súlyos, tövises, de *helyes* útjáért vívott harcban. Közel vagyunk a teljes és döntő győzelemhez nemcsak orosz, hanem nemzetközi vonatkozásban is.

Még némi erőfeszítés — és kitépjük magunkat az éhség fojtogató karmaiból.

Amit a Vörös Hadseregért tettünk és teszünk, tegyük meg még egyszer és újult erővel a közélelmezési és közlekedési munka felélénkítésére, kiszélesítésére, fokozására. A legjobb munkaerőket mind *ilyen* munkára kell beosztani. Akad hely mindenki számára, aki akar és tud dolgozni, mindenki elő fogja segíteni, ha akarja, a gazdasági bomlás és az éhínség fölötti szervezett tömeggyőzelmet — minden aktív erő, mindenfajta képesség, minden szakma, minden hivatás, minden készséges ember számára lehet és kell találni munkát a közélelmezési és közlekedési dolgozók e *békehadseregében* — ebben a békehadseregben, amelynek most, a teljes győzelem érdekében, támogatnia kell a Vörös Hadsereget, meg kell szilárdítania és fel kell használnia ennek győzelmeit.

Fel munkára a közélelmezés és a közlekedés frontján!

1919. január 26.

N. Lenin

Pravda 19. sz.
1919. január 28.

Lenin Művei, 28. kötet.

A SZOVJETHATALOM SIKEREI ÉS NEHÉZSÉGEI

(Részlet)

Elvtársak, ami a hadügyi tevékenységet illeti, 1918 februárjában és márciusában — egy esztendővel ezelőtt — nem volt semmiféle hadseregünk. Volt talán vagy tízmillió felfegyverzett munkásunk és parasztunk, akik a teljesen szétzüllött régi hadsereget alkották, amelyet az a feltétlen készség és eltökéltség hatott át, hogy szétszéledjen, kereket oldjon és mindent faképnél hagyjon, bármi történjék is.

Ezt akkoriban kizárólag orosz jelenségnek tekintették. Azt gondolták, hogy az oroszok, sajátos orosz türelmetlenség vagy elégtelen szervezettség miatt, nem tartanak ki, a németek pedig kitartanak.

Ezt mondták nekünk. Most pedig azt látjuk, hogy elmúlt néhány hónap — és a német hadsereg szervezetével, amely hadsereg a kulturáltságot, technikát és fegyelmet, a betegek és sebesültek számára biztosított emberségesebb viszonyokat, a szabadságolásokat stb. tekintve hasonlíthatatlanul a mienk fölött állt, hogy a hadsereg szervezetével ott is ugyanez az eset történt meg. Az embermészárlást, a sok éven át tartó embermészárlást, a legkulturáltabb és legfegyelmezettebb tömegek nem bírták elviselni, bekövetkezett a teljes felbomlás időszaka, amikor az elsőrendű német hadsereg is csődöt mondott.

Nyilvánvaló, hogy nemcsak Oroszország számára, hanem minden ország számára vannak bizonyos határok. Ezek a

határok különböző országok számára különbözők, de van egy bizonyos határ, amelyen túl a kapitalisták érdekében nem lehet háborút folytatni. Ez az, amit most tapasztalunk.

A német imperializmus végérvényesen leleplezte magát abban a tekintetben, hogy rabló volt. A legfontosabb az, hogy Amerikában is, Franciaországban is, ezekben a hirhedt demokráciákban (a szocializmus árulói, a mensevikek és az eszerek, ezek a magukat szocialistáknak nevező szerencsétlen fráterek a demokráciákról fecsegnek), a világnak ezekben az előrehaladott demokratikus országaiban, ezekben a köztársaságokban, napról napra egyre arcátlanabbá válik az imperializmus, annyi vadállat és ragadozó bújik elő, mint sehol másutt. Fosztogatják a világot, marakodnak egymás között és fegyverkeznek egymás ellen. Ezt nem lehet sokáig titkolni. Amíg a háborús őrület tartott, ezt el lehetett titkolni. Az őrület múlóban van, a béke közeledik, és a tömegek éppen ezekben a demokratikus országokban minden hazugság ellenére felismerik, hogy a háború újabb rablásra vezetett. A legdemokratikusabb köztársaság sem egyéb, mint parádés öltözet a legállatiasabb, legcinikusabb rabló számára, aki kész tönkretenni száz- meg százmillió embert azért, hogy megfizettesse az adósságokat, azaz fizettessen az imperialista uraknak, a tőkés uraknak azért, mert kegyesen megengedték a munkásoknak, hogy elvágják egymás torkát. A tömegek számára ez napról napra világosabbá válik.

Ez az a helyzet, amelyben lehetségesek az olyan politikai megnyilvánulások, mint egy katonai szemleíró cikke a leggazdagabb és politikailag legtapasztaltabb burzsoázia lapjában — az angol Timesben, aki a következő szavakkal értékeli az eseményeket: „Az egész világon felbomlóban vannak a hadseregek, de olyan ország, ahol a hadsereg kiépül, csak egy van, és ez az ország — Oroszország."

Ezt a tényt kénytelen elismerni a burzsoázia, amely katonai tekintetben sokkal erősebb, mint a szovjet bolsevizmus. És ezzel a ténnyel eljutunk annak értékeléséhez, hogy mit végeztünk a szovjet munkának ez alatt az éve alatt.

Sikerült fordulatot elérnünk, amikor a tízmilliós hadsereg helyén, amely teljesen szétzüllött, amely nem bírta ki a háború borzalmait és megértette, hogy ez a háború bűnös háború, kezdett kiépülni a szocialista hadsereg abban az arányban, ahogy az egyik százezer ember után a másik százezer csatlakozott hozzá; ez a hadsereg tudja, miért harcol, s nagyobb áldozatokat és nélkülözéseket vállal, mint amilyeneket a cárizmus idején kellett vállalni, mert tudja, hogy a saját ügyét, a saját földjét, a saját hatalmát a gyárban, a dolgozók hatalmát védelmezi, más országok dolgozói pedig, ha lassan és nehezen is, de ébredeznek.

Ez az a helyzet, amely a szovjethatalom egyéves munkáját jellemzi.

A háború hihetetlenül súlyos Szovjet-Oroszországra nézve, a háború hihetetlenül súlyos egy olyan népre nézve, amely négy éven át szenvedett az imperialista háború borzalmaitól. A háború Szovjet-Oroszországra nézve igen-igen súlyos. De jelenleg erős ellenségeink is elismerik, hogy hadseregeik felbomlóban vannak, a mienk pedig kiépül. Mert a történelemben először épül hadsereg a szovjeteknek és a hadseregnek szoros kapcsolata, elválaszthatatlan kapcsolata, mondhatni — elválaszthatatlan összeforrottsága alapján. A szovjetek egyesítik valamennyi dolgozót és kizsákmányoltat, s a hadsereg a szocialista védelem és tudatosság elvén épül fel.

Egy XVIII. századbeli porosz uralkodó szájából hangzott el a következő bölcs mondás: „Ha katonáink megértenék, hogy miért hadakozunk, egyetlen háborút sem lehetne viselni." A régi porosz uralkodó nem volt buta ember. Mi azonban most, saját helyzetünket és ennek a porosz uralkodónak helyzetét összehasonlítva, készek vagyunk azt mondani, hogy azért viselhetünk háborút, mert a tömegek tudják, miért harcolnak és akarnak is harcolni, a hallatlan terhek ellenére — ismétlem, a háború terhei most nagyobbak, mint a cárizmus idején voltak —, és tudják, hogy a borzasztó, erőn felüli áldozatokat saját szocialista ügyük védelmében hozzák, egy sorban más országok azon munkásaival,

akik „felbomlóban vannak" és kezdik megérteni a mi helyzetünket.

Vannak ostoba emberek, akik nagy hangon vörös militarizmusról beszélnek; ezek politikai szélhámosok, akik azt a látszatot akarják kelteni, mintha elhinnék ezt az ostobaságot, jobbra-balra szórják az efféle vádakat, felhasználva ehhez prókátori ügyességüket, amely abban áll, hogy hamis érveket tákolnak össze és port hintenek a tömegek szemébe. S a mensevikek és az eszerek azt ordítozzák: „Vigyázzatok, szocializmus helyett vörös militarizmussal ajándékoznak meg titeket!"

Valóban, „szörnyű bűn!" Az egész világ imperialistái rávetették magukat az oroszországi köztársaságra, hogy megfojtsák, mi pedig hozzáláttunk, hogy egy olyan hadsereget teremtsünk, amely, a történelem során először, tudja, miért harcol, miért hoz áldozatokat, és sikerrel áll ellent a nagyobb számú ellenségnek, az ellenállás minden hónapjával közelebb hozva eddig még sohasem látott méretekben a világforradalmat — és ezt elítélik, mint vörös militarizmust!

Ismétlem, ezek vagy ostobák, akik egyáltalán nem érdemlik meg, hogy politikailag komolyan vegyük őket, vagy politikai szélhámosok.

Mindenki tudja, hogy ezt a háborút ránk erőszakolták; mi 1918 elején a régi háborút befejeztük és nem kezdtünk új háborút; mindenki tudja, hogy a fehérgárdisták nyugaton, délen és keleten csak az antant támogatása következtében vonultak ellenünk, amely jobbra-balra szórta a milliókat, s hogy a vezető országokban az imperialista háborúból visszamaradt óriási felszerelés- és hadianyag-készleteket összegyűjtötték és a fehérgárdisták támogatására fordították, mert ezek a milliomos és milliárdos urak tudják, hogy itt a sorsuk dől el, hogy elpusztulnak, ha nem vernek le minket azonnal.

A szocialista köztársaság hallatlan erőfeszítéseket tesz, áldozatokat hoz és győzelmeket arat; s ha most, a polgárháború egy éve után, egy pillantást vetünk a térképre s megnézzük, mi volt Szovjet-Oroszország 1918 márciusában

és mi lett belőle 1918 júliusáig, amikor nyugaton a német imperialisták a breszti békében kijelölt vonalon álltak, Ukrajna a német imperialisták igája alatt volt, keleten Kazanyig és Szimbirszkig a franciák és angolok által megvásárolt csehszlovákok voltak az urak, s megnézzük a térképen, mi a helyzet most, akkor azt látjuk, hogy hallatlanul kiterjeszkedtünk, óriási győzelmeket arattunk.

Ilyen helyzetben csak a legpiszkosabb és legaljasabb politikai szélhámosok mennydöröghetnek ellenünk és vádolhatnak minket vörös militarizmussal.

Olyan forradalmak, amelyeket megvívásuk után befejezetteknek lehetett tekinteni és amelyek után meg lehetett pihenni a babérokon, nem fordultak elő a történelemben. Aki azt hiszi, hogy ilyen forradalmak elképzelhetők, az nemcsak nem forradalmár, hanem a munkásosztály leggonoszabb ellensége. Nem volt egyetlen ilyen forradalom, még másodrendű, még polgári forradalom sem, amikor pedig csak arról volt szó, hogy az egyik vagyonos kisebbség egy másik kisebbségnek adja át a hatalmat. Ismerünk példákat! A francia forradalmat, amely ellen a XIX. század elején hadba vonultak a régi hatalmak, hogy eltiporják, éppen azért nevezzük nagy forradalomnak, mert vívmányainak megvédelmezésére talpra tudta állítani a széles néptömegeket, melyek ellenálltak az egész világnak; éppen ez egyik nagy érdeme.

A forradalomnak a legkomolyabb próbákat kell kiállania a gyakorlatban, a harcban, a tűzben. Ha elnyomott, kizsákmányolt vagy és arra gondolsz, hogy lerázd a kizsákmányolók hatalmát, ha elhatároztad, hogy végigviszed a kizsákmányolók megdöntésének ügyét, akkor tudnod kell, hogy ki kell bírnod az egész világ kizsákmányolóinak rohamát; s ha kész vagy arra, hogy ellenállj ennek a rohamnak és hajlandó vagy újabb áldozatokra azért, hogy helyt állj a harcban, akkor forradalmár vagy; ellenkező esetben eltipornak.

Így tette fel a kérdést minden forradalom története.

Forradalmunk igazi próbája az, hogy mi egy elmaradott országban, másoknál előbb vettük kézbe a hatalmat, vívtuk

ki a kormányzás szovjet formáját, a dolgozók és kizsákmányoltak hatalmát. Meg tudjuk-e tartani a hatalmat, legalábbis addig, amíg más országok tömegei megmozdulnak? S ha nem tudunk vállalni újabb áldozatokat és nem tudjuk tartani magunkat, akkor azt fogják mondani: a forradalom történelmileg jogosulatlannak bizonyult. Az állig felfegyverzett civilizált országok demokratáit azonban félelemmel tölti el az, hogy egy százmilliós szabad köztársaságban, mint mondjuk Amerika, feltűnik mintegy száz bolsevik; ez már amolyan járvány-féle! És az éhező, tönkrement Oroszországból származó mintegy száz olyan ember elleni harc, akik a bolsevizmusról kezdenek beszélni, meghaladja a demokraták erejét! A tömegek velünk rokonszenveznek! A burzsujoknak egy menekvésük van: amíg nem esett ki kezükből a kard, amíg az ágyúk az ő kezükben vannak, Szovjet-Oroszországra kell irányítaniuk ezeket az ágyúkat és el kell tiporniuk néhány hónapon belül, mert azután semmiképpen sem lehet majd eltiporni. Ilyen helyzetben vagyunk, ez határozza meg a Népbiztosok Tanácsának hadügyi politikáját ebben az esztendőben, s amikor a tényekre, az eredményekre rámutatunk, jogunk van azt mondani, hogy csak azért álljuk ki a próbát, mert a háború következtében hallatlanul kimerült munkások és parasztok még borzalmasabb körülmények közt új hadsereget hoznak létre, újabb hősiességről tesznek tanúságot.

Ezek, röviden összefoglalva, a szovjethatalom politikájának eredményei katonai téren. Hadd mondjak itt még néhány szót egy pontra vonatkozóan, ahol a katonai kérdés terén folytatott politika egybekapcsolódik más kérdések terén folytatott politikánkkal, a gazdasági politikával; a katonai szakemberekről beszélnek.

Önök valószínűleg tudják, milyen vitákat idézett elő ez a kérdés, milyen gyakran és hevesen tiltakoztak a legodaadóbb és legmeggyőződésesebb bolsevik kommunisták közé tartozó elvtársak az ellen, hogy a szocialista Vörös Hadsereg építése során felhasználjuk a régi katonai szakembereket, a cári tábornokokat és tiszteket, akik a cárizmus kiszolgálásával,

néha pedig a munkások és parasztok között rendezett vérfürdőkkel is, beszennyezték magukat.

Az ellentmondás kirívó, a felháborodás itt, mondhatni, magától értetődő. Hogyan építsük a szocialista hadsereget a cárizmus szakembereinek segítségével?!

Kiderült, hogy mi éppen így építettük fel. S ha gondolkodunk azon a feladaton, amely itt osztályrészünkül jutott, nem nehéz megérteni, hogy csakis így lehetett felépíteni. Ez az ügy nemcsak katonai ügy, ez a feladat a népélet és a népgazdaság minden területén felmerült előttünk.

A régi utópista szocialisták úgy képzelték, hogy a szocializmust fel lehet építeni más emberekkel, hogy előbb derék, minden tekintetben kifogástalan, nagyon jól képzett embereket nevelnek és ezekből fogják felépíteni a szocializmust. Mi mindig nevettünk ezen, és azt mondtuk, hogy ez bábjáték, finnyás kisasszonyok pepecselése a szocializmussal, nem pedig komoly politika.

Mi a szocializmust abból az emberanyagból akarjuk felépíteni, amelyet a kapitalizmus nevelt, amelyet a kapitalizmus megrontott, elzüllesztett, de amelyet meg is edzett a harcra. Vannak proletárok, akik annyira megedződtek, hogy képesek ezerszer annyi áldozatot hozni, mint bármelyik hadsereg; tíz- meg tízmillióra rúg az elnyomott parasztok száma, akik felvilágosulatlanok, szét vannak szórva, de ha a proletariátus ügyes taktikát folytat, képesek arra, hogy tömörüljenek körülötte a harcban. Vannak továbbá burzsoá világszemlélettel keresztül-kasul áthatott tudományos és műszaki szakemberek, vannak katonai szakemberek, akik burzsoá viszonyok között nevelkedtek — és még jó, ha burzsoá viszonyok között és nem földesúri környezetben, a deres és a feudális viszonyok uralmának körülményei között. Ami a népgazdaságot illeti, az agronómusok, a mérnökök, a tanárok mind vagyonos osztályokból kerültek ki: nem az égből pottyantak! A nincstelen proletár a munkapad mellől és a paraszt az ekeszarv mellől sem Miklós cár idején, sem Wilson köztársasági elnök alatt nem járhatott egyetemre. A tudomány és a technika — a gazdagoké, a vagyonosoké;

a kapitalizmus csak egy kisebbségnek biztosít kultúrát. Márpedig nekünk ebből a kultúrából kell felépítenünk a szocializmust. Más anyaggal nem rendelkezünk. Mi azonnal akarjuk építeni a szocializmust abból az anyagból, amelyet a kapitalizmus hagyott ránk egyik napról a másikra, most mindjárt, nem pedig abból az emberanyagból, amelyet melegágyban készítenek elő, ha egyáltalán foglalkozunk ezzel a mesével. Vannak burzsoá szakembereink, és másfélék nincsenek. Nincsenek más tégláink, nincs miből építenünk. A szocializmusnak győznie kell, és nekünk, szocialistáknak és kommunistáknak, gyakorlatilag kell bebizonyítanunk, hogy képesek vagyunk felépíteni a szocializmust ezekből a téglákból, ebből az anyagból, képesek vagyunk felépíteni a szocialista társadalmat olyan proletárokból, akik csak elvétve jutottak kultúrához, és burzsoá szakemberekből.

S ha önök nem építik fel a kommunista társadalmat ebből az anyagból, akkor üres szájhősök, fecsegők.

Így veti fel a kérdést a világkapitalizmus történelmi hagyatéka! Ez az a nehézség, amely konkrétan felmerült előttünk, amikor kézbe vettük a hatalmat, amikor szovjet apparátushoz jutottunk!

Ez a feladat egyik fele, mégpedig a feladat nagyobbik fele. A szovjet apparátus azt jelenti, hogy a dolgozók úgy vannak egyesítve, hogy tömegszervezetük súlyával eltiporják a kapitalizmust. El is tiporták. De attól, hogy a kapitalizmus el van tiporva, senki sem lakik jól. Birtokba kell venni azt az egész kultúrát, amelyet a kapitalizmus hagyott hátra és fel kell építeni belőle a szocializmust. Birtokba kell venni az egész tudományt, a technikát, minden ismeretet, a művészetet. Enélkül nem építhetjük fel a kommunista társadalom életét. Márpedig ez a tudomány, technika és művészet a szakemberek kezében és az ő fejükben van.

Így állunk a feladattal minden téren — a feladat ellentmondásos, mint ahogy ellentmondásos az egész kapitalizmus, a feladat igen nehéz, de teljesíthető. Nem azért, mert vagy húsz év alatt minden tekintetben kifogástalan kommunista szakembereket fogunk kinevelni: a makulátlan és kifogás-

talan kommunisták első nemzedékét; nem, kérem, nekünk mindent most kell rendbehozni, nem húsz év alatt, hanem két hónap alatt, hogy harcolhassunk a burzsoázia ellen, az egész világ burzsoá tudománya és technikája ellen. Itt győznünk kell. Tömegsúlyunkkal rákényszeríteni a burzsoá szakembereket arra, hogy nekünk szolgáljanak — nehéz feladat, de megvalósítható; és ha ezt megtesszük, győzni fogunk.

Amikor nemrégiben Trockij elvtárs közölte velem, hogy nálunk a hadseregnél a tisztek száma néhány tízezerre rúg, akkor konkrét fogalmat szereztem arról, hogy miben rejlik ellenségünk kihasználásának titka: hogyan szorítsuk rá a kommunizmus építésére azokat, akik ellenségei voltak, hogyan építsük a kommunizmust azokból a téglákból, amelyeket a kapitalisták ellenünk válogattak össze! Más téglák nem állanak rendelkezésünkre! Rá kell szorítanunk a burzsoá szakembereket, hogy a proletariátus vezetésével ezekből a téglákból a mi épületünket építsék. Ez az, ami nehéz, és ez az, ami záloga a győzelemnek!

Persze, ezen az új és nehéz úton számos hibát követtünk el, ezen az úton számos vereség várt ránk; mindenki tudja, hogy a szakemberek egy része rendszeresen elárult bennünket: a szakemberek között a gyárakban, a mezőgazdaságban, az igazgatás terén lépten-nyomon az ügyek rosszindulatú kezelésébe, alattomos szabotázsba ütköztünk és ütközünk.

Mi tudjuk, hogy ezek óriási nehézségek és hogy ezeket a nehézségeket csupán az erőszak eszközével nem lehet legyőzni... Mi, természetesen, nem vagyunk az erőszak ellen; mi azokat, akik elutasító álláspontra helyezkednek a proletariátus diktatúrájával szemben, kinevetjük és azt mondjuk, hogy ezek ostoba emberek, akik képtelenek megérteni, hogy vagy proletárdiktatúrának vagy burzsoá diktatúrának kell lennie. Aki másképpen beszél, az vagy idióta, vagy politikailag annyira tudatlan, hogy nemcsak a szónoki emelvényre, de egyszerűen gyűlésre is szégyen odaengedni. Két dolog lehetséges: vagy erőszak Liebknechttel és Rosa Luxemburggal szemben, a munkások legjobb vezéreinek meggyilkolása,

vagy a kizsákmányolók erőszakos elnyomása, aki pedig középútról álmodik, az a legártalmasabb és legveszélyesebb ellenségünk. Így áll most a kérdés. Úgyhogy amikor a szakemberek felhasználásáról beszélünk, figyelembe kell vennünk a szovjet politika egy évének tanulságát; ez alatt az év alatt megtörtük és legyőztük a kizsákmányolókat, most pedig meg kell oldanunk a burzsoá szakemberek felhasználásának feladatát. Itt, ismétlem, az erőszakkal egymagában semmire sem megyünk. Itt, az erőszak kiegészítéseképpen, a győzelmes erőszak után, a győztes proletariátus szervezettségére, fegyelmére és erkölcsi súlyára van szükség, arra, hogy a győztes proletariátus maga alá rendeljen és bevonjon a munkájába minden burzsoá szakembert!

Azt mondják: Lenin erőszak helyett az erkölcsi befolyásolást ajánlja! De ostobaság azt képzelni, hogy csupán erőszakkal meg lehet oldani a kommunista társadalom építése során az új tudomány és technika megszervezésének kérdését. Badarság! Mi, mint párt, mint olyan emberek, akik tanultunk egyet-mást a szovjet munkának ez alatt az éve alatt, nem fogjuk elkövetni ezt a butaságot és óvni fogjuk ettől a tömegeket. Az a feladat, hogy kihasználjuk a burzsoá, a tőkés társadalom egész apparátusát, nem csupán győzelmes erőszakot követel, ezen felül megköveteli a szervezetet, a fegyelmet, az elvtársias fegyelmet a tömegek soraiban, az egész nem proletár lakosság proletár-befolyásolásának megszervezését, olyan új tömegkörnyezet teremtését, amelyben a burzsoá szakember látja, hogy nincs számára kivezető út, hogy a régi társadalomhoz visszatérni nem lehet, s hogy munkáját csak a kommunistákkal végezheti, akik mellette állnak, vezetik a tömegeket, élvezik a tömegek teljes bizalmát és arra vesznek irányt, hogy a burzsoá tudomány és technika gyümölcsei, a civilizáció évezredes fejlődésének gyümölcsei ne maroknyi olyan embernek jussanak, akik arra használják fel, hogy kiemelkedjenek és meggazdagodjanak, hanem egytől-egyig valamennyi dolgozónak.

Ez roppant nehéz feladat, amelynek teljes megoldására évtizedeket kell fordítani! S ahhoz, hogy megoldhassuk, olyan

erőt, olyan fegyelmet, elvtársias fegyelmet, szovjet fegyelmet, proletárfegyelmet kell teremteni, amely nemcsak azt teszi lehetővé, hogy fizikailag eltiporjuk a burzsoá ellenforradalmárokat, hanem azt is, hogy teljesen körülfogjuk, magunk alá rendeljük őket, rászorítsuk őket arra, hogy a mi útunkon haladjanak, a mi ügyünket szolgálják.

Ismétlem, hogy mind a hadsereg kiépítése, mind a gazdasági építés terén, mind pedig az egyes népgazdasági tanácsok, az egyes üzemi bizottságok és az egyes államosított gyárak munkájában nap nap után ebbe a feladatba ütköztünk. Aligha volt ebben az évben egyetlen olyan hét, hogy a Népbiztosok Tanácsának ülésein így vagy úgy, egy vagy más formában, fel ne vetődött volna ez a kérdés és el ne döntöttük volna. És én biztos vagyok abban, hogy nem volt Oroszországban egyetlen olyan üzemi bizottság, egyetlen olyan mezőgazdasági kommuna, egyetlen olyan szovjet gazdaság, egyetlen olyan kerületi földművelési osztály sem, amely a szovjet munka egy éve alatt százszor is bele ne botlott volna ebbe a kérdésbe.

Látjuk, miben rejlik a feladat nehézsége, de azt is látjuk, hogy mi az igazán hálás feladat, hogy mit kell tennünk mindjárt azután, hogy a proletárfelkelés ereje eltiporta a kizsákmányolókat. Eltiportuk ellenállásukat — ezt meg kellett tenni —, de nemcsak ezt kellett megtenni, hanem egy új szervezet erejével, a dolgozók munkatársi szervezetével rá kell szorítani őket, hogy szolgáljanak nekünk, ki kell őket gyógyítani a régi hibákból, meg kell őket akadályozni abban, hogy visszatérjenek kizsákmányoló életmódjukhoz. Ők régi burzsoák maradtak, s hadseregünkben tiszti állásokat töltenek be és ott ülnek a hadsereg törzskaraiban; ezek a régi burzsoák, akik mensevikeknek és eszereknek nevezik magukat — mérnökök és agronómusok. A név mit sem változtat, ők, világszemléletüket és szokásaikat tekintve, ízig-vérig, tetőtől talpig burzsoák.

Nos, talán dobjuk ki őket? Százezreket nem lehet kidobni! És ha mégis kidobnánk őket, magunk alatt vágnánk a fát. Nincs miből építenünk a kommunizmust, csakis abból

építhetjük, amit a kapitalizmus hozott létre. Nem kidobni kell őket, hanem meg kell törni az ellenállást, figyelemmel kell kísérnünk minden lépésüket, s nem szabad tennünk semmiféle politikai engedményeket, amikre gerinctelen emberek minden pillanatban engedik magukat rávenni. Művelt emberek azért engednek a burzsoázia politikájának és befolyásának, mert egész műveltségükhöz a burzsoá környezetben és annak révén jutottak. Ezért van az, hogy minden lépésnél botladoznak és politikai engedményeket tesznek az ellenforradalmi burzsoáziának.

Az a kommunista, aki azt mondja, hogy nem szabad olyan helyzetbe kerülni, hogy bemocskolja a kezét, hogy neki makulátlan kommunista-kézre van szüksége, hogy makulátlan kommunista-kézzel fogja építeni a kommunista társadalmat és nem fogja felhasználni a megvetett ellenforradalmi burzsoá szövetkezeti embereket — üres szájhős, mert éppen ellenkezőleg, feltétlenül fel kell használni őket.

A feladat gyakorlatilag most úgy alakul, hogy azokat, akiket a kapitalizmus ellenünk nevelt a mi szolgálatunkba kell állítani, tevékenységüket mindennap figyelemmel kell kísérni, a kommunista szervezettség környezetében munkásbiztosokat kell fölébük állítani, mindennap keresztül kell húzni ellenforradalmi mesterkedéseiket és ugyanakkor tanulni kell tőlük.

Mi a legjobb esetben az agitátor, a propagandista, az olyan ember tudományával rendelkezünk, akit megedzett a gyári munkás vagy az éhező paraszt pokolian nehéz sorsa — azzal a tudománnyal, amely arra tanít, hogy sokáig kitartsunk, legyünk szívósak a harcban, arra, ami eddig meg is mentett bennünket; minderre szükség van; de ez kevés, csupán ezzel nem lehet győzni; ahhoz, hogy a győzelem teljes és végleges legyen, birtokba kell vennünk még azt is, ami a kapitalizmusban értékes, birtokunkba kell vennünk az egész tudományt és kultúrát.

De honnan vegyük? Tőlük, ellenségeinktől kell tanulnunk — élenjáró parasztjainknak, öntudatos munkásainknak gyáraikban, a kerületi földművelési osztályon a burzsoá

agronómustól, mérnöktől stb., hogy birtokba vehessék kultúrájuk gyümölcseit.

Ebben a tekintetben az a harc, amely pártunkban tavaly keletkezett, rendkívül hasznos volt; ez a harc számos éles összeütközésre vezetett, de harc nincs is éles összeütközések nélkül; mi azonban gyakorlati tapasztalatokat szereztünk egy olyan kérdésben, amely sohasem merült fel előttünk, de amely nélkül nem sikerül megvalósítani a kommunizmust. Az a feladat, hogyan egyesítsük a győztes proletárforradalmat a burzsoá kultúrával, a burzsoá tudománnyal és technikával, amely eddig kevesek kincse volt, még egyszer mondom, nehéz feladat. Itt minden a szervezeten, a dolgozó tömegek élenjáró rétegének fegyelmén múlik. Ha Oroszországban a millió meg millió megfélemlített, felvilágosulatlan, önálló építésre teljesen képtelen, a földbirtokosok által évszázadokon át elnyomott paraszt élén, mellettük nem volna a városi munkások élenjáró rétege, akiket a parasztok megértenek, akik közel állanak hozzájuk, akik élvezik a bizalmukat, akiknek a paraszt hisz, mint hozzája tartozó munkásembereknek, ha nem volna ez a szervezet, amely képes tömöríteni a dolgozó tömegeket és lelkükre kötni, megmagyarázni nekik, meggyőzni őket, hogy mennyire fontos feladat az egész burzsoá kultúra birtokbavétele — akkor a kommunizmus ügye reménytelen volna.

Ezt nem elvont szempontból mondom, hanem egy egész év folyamán szerzett mindennapi tapasztalat alapján. Ebben a tapasztalatban ugyan sok a jelentéktelen, néha unalmas és kellemetlen apróság, de az ilyen apróságok mögött fel kell ismerni valami mélyebbet, meg kell érteni, hogy a munka e mindennapi apróságainak, az üzemi bizottság és a mérnök, valamelyik vöröskatona és valamelyik burzsoá tiszt, valamelyik paraszt és a burzsoá agronómus közötti összeütközéseknek, hogy ezeknek az összeütközéseknek, súrlódásoknak és mindennapi apróságoknak hasonlíthatatlanul mélyebb tartalmuk van. Mi legyőztük azt az előítéletet, hogy ezeket a polgári szakembereket ki kell dobni. Mi birtokba vettük ezt a masinát, még rosszul megy — ne áltassuk magunkat: léptén-

nyomon elakad, lépten-nyomon hibákat követ el, lépten-nyomon befordul az árokba, mi azonban ismét kihúzzuk —, de elindult, és a helyes útra fogjuk vezetni. Így, csakis így vergődünk ki a gazdasági bomlásnak, a szörnyű nehézségeknek, a pusztulásnak, a züllésnek, a nyomornak és az éhínségnek abból az ingoványából, amelybe a háború vitt bennünket s amelybe a világ imperialistái igyekeznek még jobban beletaszítani minket, hogy ottrekedjünk.

S mi hozzákezdtünk, hogy kivergődjünk belőle. Ezek — az első lépések.

A szovjet munka egy éve megtanított bennünket arra, hogy világosan megértsük ezt a feladatot a gyári gyakorlati munka és a paraszti gyakorlati munka minden egyes esetében és megtanuljuk ezt a munkát. Ez a szovjethatalom hatalmas vívmánya egy év alatt. Erre nem volt kár egy évet áldozni. Mi nem fogunk elméletileg okoskodni általában a burzsoá szakemberek jelentőségéről és a proletárszervezetek jelentőségéről, mint a régi időkben tettük, mi azokat a tapasztalatokat fogjuk felhasználni, amelyeket lépésről lépésre az egyes üzemi bizottságokban és az egyes mezőgazdasági szervezetekben szerzünk. Ha leraktuk a Vörös Hadsereg alapját, ha van valamelyes alapunk, ha vannak olyan államosított vállalatok, amelyekben a munkások megértették feladatukat és hozzákezdtek a munka termelékenységének fokozásához, azoknak a polgári szakembereknek segítségével, akik minden lépésnél megpróbálnak visszafordulni, de akiket a munkások tömegszervezetei rákényszerítenek, hogy a szovjethatalommal lépést tartva előre menjenek — akkor ez a szovjethatalom legnagyobb vívmánya. Ez a munka nem látható, nincs benne semmi tündöklő, nehéz egész jelentőségében méltatni, de mozgalmunk előrehaladása abban mutatkozik meg, hogy a kizsákmányolók egyszerű elnyomásának egyszerű feladatától eljutottunk ahhoz a feladathoz, hogy megtanuljuk mi magunk és megtanítsuk a tömegeket építeni a kommunizmust

a kapitalizmus által ránk hagyott téglákból, rászorítani a kapitalista burzsoá szakembereket arra, hogy nekünk dolgozzanak. Csak ezen az úton vívjuk ki a győzelmet. És most tudjuk, hogy azon az úton haladva, amelyen eddig haladtunk, ezt a győzelmet valóban kivívjuk.

Lenin Művei, 29. kötet.

Megjelent külön brosúrában.
A Munkás- és Vörös Hadsereg-küldöttek
Petrográdi Szovjetjének kiadása,
1919. március—április.

AZ OK(b)P PROGRAMJÁNAK TERVEZETE

(Részlet)

7

BEVEZETÉS A KATONAI KÉRDÉSRŐL SZÓLÓ PROGRAMPONTHOZ

A katonai feladatok és a katonai munka terén a helyzet a szovjetköztársaságban a proletárdiktatúra alatt a következőképpen alakult.

Az imperialista háború, mint azt pártunk régen előre látta, nem végződhetett igazságos békével, sőt általában nem végződhetett úgy sem, hogy a burzsoá kormányok egyszerűen valamennyire is tartós békét kötnek. A demokratáknak, szocialistáknak és szociáldemokratáknak ezt a kispolgári illúzióját az események menete halomra döntötte. Ellenkezőleg, az imperialista háború szemünk láttára csapott át és csap át a proletariátus vezette kizsákmányolt dolgozó tömegeknek a kizsákmányolók, a burzsoázia ellen irányuló polgárháborújába.

Mind a kizsákmányolók ellenállása, amely a proletariátus részéről gyakorolt nyomás növekedése arányában nő és amelyet a proletariátusnak egyes országokban aratott győzelmei különösen fokoztak, mind pedig a burzsoázia nemzetközi szolidaritása és nemzetközi szervezettsége, mindez elkerülhetetlenül oda vezet, hogy az egyes országokon belül folyó polgárháború egybekapcsolódik a proletárországok és a tőke uralmát védelmező burzsoá országok közötti forradalmi háborúkkal. Az ilyen háborúk osztályjellege folytán a védelmi és a támadó háborúk közötti különbség véglegesen elveszti minden értelmét.

Nagyjában és egészében a nemzetközi polgárháborúnak ez a nálunk, a szemünk láttára, 1918 végétől különösen gyorsan kibontakozó fejlődési folyamata a kapitalizmus idején az osztályharc törvényszerű terméke és a nemzetközi proletárforradalom győzelme felé vezető törvényszerű lépcsőfok.

Ezért az Oroszországi Kommunista Párt határozottan elutasítja a kapitalizmus alatti lefegyverzésbe vetett reményeket, mint a kispolgári demokraták reakciós nyárspolgári illúzióit, még akkor is, ha ezek a kispolgári demokraták szocialistáknak és szociáldemokratáknak nevezik magukat, s az efféle jelszavakkal, amelyek valójában csak a burzsoázia kezére játszanak, azt a jelszót állítja szembe, hogy fel kell fegyverezni a proletariátust és le kell fegyverezni a burzsoáziát, maradéktalanul és kíméletlenül el kell nyomni a kizsákmányolók ellenállását, harcolni kell az egész világ burzsoáziáján aratott győzelemig, a belső polgárháborúban és a nemzetközi forradalmi háborúkban egyaránt.

Először 1930-ban jelent meg.
Az OK(b)P programtervezetének fogalmazványa teljes egészében először 1950-ben, Lenin Művei orosz nyelvű kiadásában jelent meg.

Lenin Művei, 29. kötet.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT VIII. KONGRESSZUSA[160]

1919. MÁRCIUS 18—23.

(Részlet)

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA MÁRCIUS 18.

...Most áttérek a belső építés kérdésére, és röviden a legfontosabbal fogok foglalkozni, azzal, ami jellemzi a Központi Bizottság politikai tapasztalatait, ez alatt az idő alatt végzett politikai tevékenységének eredményeit. A Központi Bizottság nap nap után rendkívül fontos kérdésekkel kapcsolatban fejtette ki ezt a politikai tevékenységet. Anélkül a megfeszített, vállvetett munka nélkül, amelyről beszéltem, nem járhattunk volna el úgy, ahogy eljártunk, nem tudtuk volna a harci feladatokat megoldani. A Vörös Hadsereg kérdésében, amely most olyan heves vitákat vált ki és amelynek a kongresszus külön napirendi pontot szentel, egész sereg kisebb jelentőségű határozatot hoztunk, amelyeket pártunk Központi Bizottsága javasolt és a Népbiztosok Tanácsa, illetve az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság útján léptetett életbe. Még nagyobb azoknak az egyes, rendkívül fontos intézkedéseknek a száma, amelyeket az egyes népbiztosok saját hatáskörükben tettek, de amelyek mind rendszeresen, következetesen egy közös vonalat követtek.

A Vörös Hadsereg építésének kérdése teljesen új kérdés volt, ezt a kérdést eddig még elméletben sem vetették fel. Marx valamikor azt mondta, hogy a párizsi kommünárdoknak az volt az érdemük, hogy olyan határozatokat valósítottak meg, amelyeket nem valamiféle elfogult doktrinákból vettek át, hanem amelyeket a tényleges szükségszerűség írt elő.[161]

Marxnak ezekben a kommünárdokra vonatkozó szavaiban volt bizonyos csípősség, mert a kommünben két irányzat volt előtérben — a blanquisták meg a proudhonisták —, és mindkét irányzatnak azzal ellentétben kellett eljárnia, amire a doktrina tanította őket. Mi azonban annak megfelelően jártunk el, amire a marxizmus tanított minket. Ugyanakkor a Központi Bizottság politikai tevékenységét, konkrét megnyilvánulásaiban, teljes egészében a halaszthatatlan, égető szükséglet parancsoló követelményei határozták meg. Állandóan tapogatózva kellett előrehaladnunk. Ezt a tényt különös nyomatékkal fogja hangsúlyozni minden olyan történész, aki képes lesz arra, hogy egészében ismertesse a párt Központi Bizottságának és a szovjethatalomnak egész ez évi tevékenységét. Ez a tény leginkább akkor ötlik szembe, ha egyetlen pillantással próbáljuk átfogni mindazt, amit átéltünk. Ez azonban egy cseppet sem ingatott meg bennünket 1917. október 10-én sem, amikor a hatalom kézbevételének kérdését döntöttük el. Nem kételkedtünk abban, hogy — Trockij elvtárs kifejezésével élve — ekszperimentálnunk, kísérleteznünk kell. Olyan dologba vágtuk a fejszénket, amilyenre ilyen méretekben a világon még senki sem vállalkozott.

Ugyanez a helyzet a Vörös Hadsereggel is. Amikor a háború befejezése után a hadsereg bomlásnak indult, eleinte sokan azt gondolták, hogy ez csak orosz jelenség. De látjuk, hogy az orosz forradalom lényegében a proletár-világforradalom főpróbája vagy egyik próbája volt. Amikor a breszti békét vitattuk meg, amikor 1918 januárjában felvetettük a béke kérdését, még nem tudtuk, mikor és milyen más országokban indul majd meg a hadsereg felbomlása. Egyik kísérletet a másik után hajtottuk végre, megpróbálkoztunk azzal, hogy önkéntes hadsereget hozzunk létre, tapogatózva haladtunk előre, keresgéltünk, próbálgattuk, milyen úton-módon lehet a feladatot az adott körülmények között megoldani. A feladat azonban világos volt. A szocialista köztársaság fegyveres védelme nélkül nem lehettünk meg. Az uralkodó osztály sohasem adja át a hatalmát az elnyomott osztálynak. De az elnyomott osztálynak tettekkel kell bebizonyítania,

hogy nemcsak meg tudja dönteni a kizsákmányolókat, hanem szervezkedni is tud az önvédelemre, hogy mindent fel tud tenni egy lapra. Mindig azt mondtuk: „Háború és háború között különbség van." Elítéltük az *imperialista* háborút, de nem vetettük el *általában a háborút*. Kátyúba jutottak azok az emberek, akik militarizmussal próbáltak bennünket vádolni. S amikor elolvastam a sárgák berni konferenciájáról szóló jelentést,[162] ahol Kautsky azt a kifejezést használta, hogy a bolsevikoknál nem szocializmus van, hanem militarizmus, mosolyogtam és legyintettem. Mintha a történelem során lett volna akár csak egyetlen nagyobb forradalom is, amely nem kapcsolódott egybe háborúval. Ilyen forradalom természetesen nem volt! Nemcsak államban, hanem *államok rendszerében* is élünk, és elképzelhetetlen, hogy a szovjetköztársaság az imperialista államok mellett huzamos ideig fennállhasson. Végül vagy az egyik vagy a másik győz. De amíg ez a vég elkövetkezik, elkerülhetetlen a legborzasztóbb összeütközések sora a szovjetköztársaság és a burzsoá államok között. Ez azt jelenti, hogy az uralkodó osztálynak, a proletariátusnak, ha valóban uralkodni akar és uralkodni fog, ezt a katonai szervezetével is be kell bizonyítania. Hogyan teremtse meg egy olyan osztály, amely eddig igavonó barom volt az uralkodó imperialista osztályból kikerült parancsnokok szemében, hogyan teremtse meg saját parancsnokait, hogyan egyeztesse össze az elnyomottak lelkesedését, új forradalmi alkotóerejét a legrosszabb formáiban jelentkező burzsoá hadtudomány és haditechnika felhasználásával, ami nélkül nem tudja elsajátítani a hadviselés korszerű technikáját és korszerű módszerét?

Itt olyan feladat merült fel előttünk, amely egyéves tapasztalataink alapján általánossá vált. Amikor pártunk forradalmi programjában a szakemberek kérdéséről írtunk, pártunknak az egyik legfontosabb kérdéssel kapcsolatban szerzett gyakorlati tapasztalatait összegeztük. Nem emlékszem, hogy a szocializmus korábbi tanítómesterei, akik igen sokat előreláttak a közelgő szocialista forradalomból és sok mindenre rámutattak ezzel a forradalommal kapcsolatban,

nem emlékszem, hogy nyilatkoztak volna ebben a kérdésben. Számukra ez a kérdés nem létezett, mert csak akkor merült fel, amikor hozzáfogtunk a Vörös Hadsereg kiépítéséhez. Ez azt jelentette, hogy az elnyomott osztályból, amelyet igavonó barommá változtattak, lelkesedéssel teli hadsereget kellett kiépítenünk, és hogy ezzel a hadsereggel fel kellett használtatnunk a legerőszakosabbat, a legvisszataszítóbbat abból, amit a kapitalizmustól örököltünk.

Ez az ellentmondás, amely a Vörös Hadsereg kérdésében merült fel előttünk, építésünk minden területén is megtalálható. Vegyük azt a kérdést, amellyel a legtöbbet foglalkoztak: a munkásellenőrzésről az ipar munkásigazgatására való áttérést. A Népbiztosok Tanácsa és a szovjethatalom helyi szervei által kiadott rendeletek és utasítások után — mindezek gyarapították politikai tapasztalatainkat ezen a téren — a Központi Bizottságnak tulajdonképpen csak az eredményeket kellett összefoglalnia. A Központi Bizottság ilyen kérdésben aligha tudott volna a szó igazi értelmében vezetni. Elég, ha visszaemlékezünk arra, hogy mennyire gyámoltalanok, tapogatózók és alkalomszerűek voltak az ipar munkásellenőrzéséről szóló első rendeleteink és utasításaink. Azt hittük, hogy ez könnyű dolog. A gyakorlatban ez arra vezetett, hogy bebizonyítottuk, hogy építeni kell, de egyáltalán nem válaszoltunk arra a kérdésre, *hogyan* kell építeni. Minden egyes államosított gyár, az államosított ipar minden egyes területe, a közlekedés, különösen a vasúti közlekedés — a kapitalista gépezetnek ez a leghatalmasabb alkotása, amelyet gigantikus anyagi technika alapján a legmesszebbmenően központosított formában hozott létre és amely a legnélkülözhetetlenebb az állam szempontjából —, mindez a kapitalizmus koncentrált tapasztalatát testesítette meg és felmérhetetlen nehézségeket okozott nekünk.

Ezekből a nehézségekből korántsem vergődtünk ki még ma sem. Eleinte teljesen elvontan vizsgáltuk ezeket a nehézségeket, mint olyan forradalmárok, akik prédikálnak, de egyáltalán nem tudják, hogyan lássanak hozzá a dologhoz. Természetesen igen sokan azzal vádoltak és a szocialisták

meg a szociáldemokraták egytől egyig még ma is azzal vádolnak bennünket, hogy hozzáfogtunk a dologhoz anélkül, hogy tudnánk, hogyan kell azt végigvinnünk. Ez azonban halott emberek nevetséges vádja. Mintha lehetne nagyobb forradalmat úgy végrehajtani, hogy már jó előre tudjuk, hogyan kell azt végigvinni! Mintha ezt a tudást a könyvekből szereznék! Nem, a mi megoldásunk csak a tömegek tapasztalatai alapján születhetett meg. És én érdemünknek tekintem azt, hogy hihetetlen nehézségek közepette hozzáfogtunk egy olyan kérdés megoldásához, amelyet eddig csak félig-meddig ismertünk, hogy önálló munkába vontuk be a proletártömegeket, hogy eljutottunk az ipari vállalatok államosításához stb. Még elevenen él emlékezetünkben, hogyan fogadtattunk el a Szmolnijban egyszerre tíz meg tizenkét dekrétumot is. Ebben az az elhatározásunk és kívánságunk jutott kifejezésre, hogy a proletártömegeket tapasztalatgyűjtésre és kezdeményező tevékenységre ösztönözzük. Most már megvannak ezek a tapasztalataink. Most a munkásellenőrzésről áttértünk, illetőleg eljutottunk odáig, hogy áttérjünk az iparban a munkásigazgatásra. Most már nem vagyunk teljesen gyámoltalanok, szépszámú tapasztalatunk van, és amennyire lehetett, összefoglaltuk ezeket a tapasztalatokat programunkban. Erre részletesen ki kell térnünk a szervezeti kérdésben. Nem tudtuk volna ezt a munkát elvégezni, ha nem lettek volna segítségünkre és nem dolgoztak volna velünk vállvetve a szakszervezetekben tevékenykedő elvtársak.

Nyugat-Európában más a helyzet. Az elvtársak ott valami rosszat látnak a szakszervezetekben, minthogy ezekben a szakszervezetekben annyira elhatalmasodtak a régi szocializmus sárga képviselői, hogy a kommunisták nem sok értelmét látják e szakszervezetek támogatásának. Sokan a nyugati kommunisták közül, még Rosa Luxemburg is, a szakszervezetek felszámolását hirdetik.[163] Ez mutatja, hogy mennyivel nehezebb a feladatunk Nyugat-Európában. Mi egy hónapig sem tarthattuk volna magunkat a szakszervezetek támogatása nélkül. Ezen a téren hatalmas, gyakorlati

munka során szerzett tapasztalataink vannak, amelyek lehetővé teszik, hogy hozzálássunk a legnehezebb kérdések megoldásához.

Vegyük a szakemberek kérdését, amelybe minden lépésnél beleütközünk, amely minden kinevezésnél felmerül, amelyet a népgazdaság képviselőinek és a párt Központi Bizottságának egyaránt fel kell vetnie. A párt Központi Bizottsága a jelenlegi körülmények között nem tud úgy dolgozni, hogy közben betartja a formaságokat. Ha nem volna lehetőségünk arra, hogy olyan elvtársakat emeljünk ki, akik munkaterületükön önállóan dolgoznak, akkor egyáltalán nem tudnánk dolgozni. A háború alatt csak azért tudtunk úgy dolgozni, hogy egyetlen figyelemre méltó konfliktusunk sem volt, mert olyan szervezőink voltak, mint J. M. Szverdlov. És ebben a munkában feltétlenül igénybe kellett vennünk azoknak az embereknek a segítségét, akik felajánlották nekünk szolgálataikat és akik a régi időkben szerzett ismeretekkel rendelkeztek.

Vegyük többek között a hadügy intézésének kérdését. Ezen a téren nem lehet megoldani a feladatot, ha nem bízunk a vezérkarban, a nagytudású szervező szakemberekben. Részletkérdésekben voltak ezen a téren nézeteltéréseink, de az alapvető kérdések tekintetében nem lehettek kétségek. Igénybe vettük azoknak a burzsoá szakembereknek a segítségét, akiket teljesen átitatott a polgári gondolkozásmód s akik elárultak és még éveken át el fognak árulni bennünket. Mindamellett gyerekes gondolat úgy tenni fel a kérdést, hogy a kommunizmust csak feddhetetlen kommunisták kezével, nem pedig a polgári szakemberek segítségével építsük fel. Megedződtünk a harcban, van erőnk, egységesek vagyunk, és nekünk a szervező munka útján kell haladnunk, felhasználva ezeknek a szakembereknek a tudását és tapasztalatait. Ez elengedhetetlen feltétel, amely nélkül nem lehet felépíteni a szocializmust. A kapitalista kultúra öröksége nélkül nem építhetjük fel a szocializmust. Nem építhetjük másból a kommunizmust, mint abból, amit a kapitalizmus hagyott ránk.

Most a gyakorlatban kell építőmunkát végeznünk, és ellenségeink kezével kell megteremtenünk a kommunista társadalmat. Ez ellentmondásnak látszik, sőt talán megoldhatatlan ellentmondásnak, de valójában csak ily módon oldható meg a kommunista építés feladata. S amikor tapasztalatainkra tekintünk, amikor figyelembe vesszük azt, hogy nap nap után belebotlunk ebbe a kérdésbe, amikor megnézzük a Központi Bizottság gyakorlati munkáját, akkor úgy látom, hogy pártunk alapjában véve megoldotta ezt a feladatot. Ez óriási nehézségekbe ütközött, de a feladatot csak így lehetett megoldani. A vállvetve végzett alkotó szervező munkának úgy kézben kell tartania a burzsoá szakembereket, hogy a proletariátus soraiban haladjanak, bármennyire ellenkeznek és bármennyire harcolnak is minden egyes lépésnél. Munkába kell őket állítanunk, mint műszaki és kulturális erőket, hogy megtartsuk őket, s hogy a kulturálatlan és vad kapitalista országot kulturált kommunista országgá változtassuk. És én azt gondolom, hogy ez alatt az egy év alatt megtanultunk építeni, helyes útra léptünk és nem térünk le erről az útról.

Megjelent: Pravda
1919. március—április.

Lenin Művei, 29. kötet

A HANGLEMEZRE FELVETT BESZÉDEK[164]

(Részlet)

4

FELHÍVÁS A VÖRÖS HADSEREGHEZ

Elvtársak! Vöröskatonák! Anglia, Amerika és Franciaország tőkései háborút viselnek Oroszország ellen. Bosszút állanak a munkás-paraszt szovjetköztársaságon azért, mert megdöntötte a földbirtokosok és tőkések hatalmát, és ezzel példát mutatott a földkerekség valamennyi népének. Anglia, Franciaország és Amerika kapitalistái pénzzel és hadifelszereléssel támogatják az orosz földbirtokosokat, akik Szibériából, a Donvidékről és Észak-Kaukázusból csapatokat vonultatnak fel a szovjethatalom ellen, mert vissza szeretnék állítani a cár hatalmát, a földbirtokosok hatalmát, a tőkések hatalmát. Nem. Ez nem fog megtörténni. A Vörös Hadsereg felzárkózott, nekilendült, elűzte a földbirtokos seregeket és a fehérgárdista tiszteket a Volga melléről, visszafoglalta Rigát, visszafoglalta csaknem egész Ukrajnát s Ogyesszához és Rosztovhoz közeledik. Még egy kis erőfeszítés, még néhány hónapi harc az ellenséggel és mienk lesz a győzelem. A Vörös Hadsereg erős, mert tudatosan és egy emberként indul harcba a parasztok földjéért, a munkások és parasztok hatalmáért, a szovjethatalomért.

A Vörös Hadsereg legyőzhetetlen, mert egyesítette a dolgozó parasztok millióit a munkásokkal, akik most megtanultak harcolni, megtanulták a bajtársi fegyelmet, nem csüggednek, megedződnek a kis vereségek után, s egyre bátrabban és bátrabban szállnak szembe az ellenséggel, mert tudják, hogy közel van annak teljes veresége.

Elvtársak! Vöröskatonák! A Vörös Hadseregben harcoló munkások és katonák szövetsége szilárd, szoros, megbonthatatlan. A kulákok és a nagyon gazdag parasztok kísérletet tesznek arra, hogy felkeléseket rendezzenek a szovjethatalom ellen, de ők elenyésző kisebbségben vannak. Csak ideig-óráig és ritkán sikerül nekik becsapni a parasztokat. A parasztok tudják, hogy csak a munkásokkal való szövetségben gyűrik le a földbirtokost. Néha a falvakban kommunistának nevezik magukat a munkásnép leggonoszabb ellenségei, mindenféle erőszakoskodó emberek, akik önző célból törleszkedtek a hatalomhoz, a becsapás módszerével dolgoznak, igazságtalanságra ragadtatják magukat a középparaszttal szemben, lépten-nyomon bántják a középparasztot. A munkás-paraszt kormány szilárdan elhatározta, hogy harcolni fog az ilyen emberek ellen és megtisztítja tőlük a falut. A középparaszt nem ellenség, hanem a munkás barátja, a szovjethatalom barátja. A középparasztot az öntudatos munkások és az igazán szovjet emberek barátként kezelik. A középparaszt nem rabolja meg más munkáját, nem gazdagodik más rovására, mint a kulákok, a középparaszt maga dolgozik, saját munkájából él. A szovjethatalom elnyomja a kulákokat, megtisztítja a falut azoktól, akik igazságtalanul járnak el a középparasztokkal szemben, minden áron valóra váltja a munkások szövetségét az egész dolgozó parasztsággal — mind a szegény-, mind a középparasztsággal. Ez a szövetség az egész világon kialakulóban van. A forradalom mindenütt közeledik, érlelődik. A napokban Magyarországon győzedelmeskedett. Magyarországon létrejött a Tanácshatalom — a munkáskormány. Egészen biztosan minden nép el fog jutni ide.

Elvtársak! Vöröskatonák! Tartsatok ki szilárdan, állhatatosan, egy emberként! Bátran előre az ellenség ellen! A győzelem a miénk lesz. A földbirtokosok és tőkések hatalmát, amelyet Oroszországban megdöntöttünk, le fogják győzni az egész világon!

III. 29.

A beszédek 1919 március végén hangzottak el.

LEVÉL A PETROGRÁDI MUNKÁSOKHOZ A KELETI FRONT MEGSEGÍTÉSÉRŐL

A PETROGRÁDI MUNKÁS ELVTÁRSAKHOZ

Elvtársak!

A Keleti Fronton rendkívül megrosszabbodott a helyzet. Kolcsak ma elfoglalta a Votkin-üzemeket, küszöbön áll Bugulma eleste; úgy látszik, Kolcsak még folytatni fogja előnyomulását.

Fenyegető a veszély.

A Népbiztosok Tanácsában ma egész sor rendkívüli intézkedést terjesztünk elő a Keleti Front megsegítésére, fokozzuk az agitációt.

A petrográdi munkásokat arra kérjük, hogy *állítsanak talpra mindenkit, mozgósítsanak minden erőt* a Keleti Front megsegítésére.

A munkás-katonák ott jobban fognak táplálkozni és élelmiszercsomagokkal segíteni fogják családjaikat is. De a legfontosabb, hogy ott dől el a forradalom sorsa.

Ha ott győzünk, *befejezzük a háborút*, mert *külföldről a fehérek nem kapnak többé segítséget*. Délen közel vagyunk a győzelemhez. De délről nem vonhatunk el erőket, amíg nem arattunk ott teljes győzelmet.

Ezért *fel a Keleti Front megsegítésére!*

Mind a szovjeteknek, mind a szakszervezeteknek meg kell feszíteniük minden erejüket, mindenkit talpra kell állítaniuk, mindenképpen segíteniük kell a Keleti Frontnak.

Meg vagyok győződve, elvtársak, hogy a petrográdi munkások példát fognak mutatni egész Oroszországnak.

Kommunista üdvözlettel

Moszkva, 1919. április 10.

Lenin

Petrogradszkaja Pravda 81. sz.
1919. április 12.

Lenin Művei, 29. kötet.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK IRÁNYELVEI A KELETI FRONT HELYZETÉVEL KAPCSOLATBAN

Kolcsak győzelmei a Keleti Fronton rendkívüli fenyegető veszélyt jelentenek a szovjetköztársaságra nézve. A végsőkig meg kell feszítenünk minden erőnket, hogy szétzúzzuk Kolcsakot.

Ezért a Központi Bizottság utasít valamennyi pártszervezetet, hogy minden erőfeszítésüket elsősorban a következő rendszabályok végrehajtására irányítsák, amelyeket mind a pártszervezeteknek, mind pedig különösen a szakszervezeteknek abból a célból kell megvalósítaniuk, hogy a munkásosztály minél nagyobb tömegeit vonják be az ország védelmében való aktív részvételbe.

1. Az 1919. április 11-én kihirdetett mozgósítást minden módon támogatni kell.

A párt és a szakszervezetek erőit azonnal mozgósítani kell, hogy a Népbiztosok Tanácsa által 1919. április 10-én elrendelt mozgósítást már a legközelebbi napokban, minden késedelem nélkül, a legerélyesebben támogassák.

Azonnal el kell érni azt, hogy a mozgósításra várók lássák a szakszervezetek tevékeny részvételét és érezzék a munkásosztály támogatását.

Különösképpen oda kell hatni, hogy minden egyes mozgósított tisztában legyen azzal, hogy azonnali frontraküldése biztosítani fogja élelmezésének megjavulását, először azért, mert a gabonában gazdag hadműveleti területen a katonák

élelmezése jobb; másodszor, annak következtében, hogy az éhínségsújtotta kormányzóságokba szállított gabonát kevesebb fogyasztó között kell elosztani; harmadszor, annak következtében, hogy nagy arányokban meg fogjuk szervezni élelmiszercsomagok hazaküldését a hadműveleti területekről a vöröskatonák családjainak.

A Központi Bizottság minden pártszervezettől és szakszervezettől hetenként, akár a legrövidebb formában is, jelentést követel arról, hogy mit tettek a mozgósítás és a mozgósításra várók érdekében.

2. A hadműveleti területeken, különösen a Volga-vidéken, kivétel nélkül valamennyi szakszervezeti tagot fel kell fegyverezni, abban az esetben pedig, ha nem volna elegendő fegyver, mind egy szálig mozgósítani kell őket arra, hogy különféle módon segítsék a Vörös Hadsereget, hogy felváltsák azokat, akik kidőltek a sorból stb.

Az olyan városok, mint Pokrovszk, ahol a szakszervezetek saját maguk határozták el, hogy haladéktalanul mozgósítják tagjaik 50 százalékát, szolgáljanak például számunkra. A fővárosoknak és a nagy gyáripari központoknak nem szabad elmaradniuk Pokrovszk mögött.

A szakszervezeteknek mindenütt, saját erejükből és eszközeikkel, végre kell hajtaniok tagjaik ellenőrző lajstromozását abból a célból, hogy mindazokat, akikre otthon nincs feltétlen szükség, harcba küldhessék a Volgáért és az Urálvidékért.

3. A legkomolyabb figyelmet kell fordítani az agitáció fokozására, különösen a mozgósítás előtt állók, a már mozgósítottak és a vöröskatonák körében. Nem szabad megelégedni az agitáció szokásos módszereivel, előadásokkal, gyűlésekkel stb., hanem agitációt kell kifejteni a vöröskatonák között egyes munkások és munkáscsoportok útján, az ilyen egyszerű munkások, szakszervezeti tagok csoportjai között fel kell osztani a kaszárnyákat, a Vörös Hadsereg egységeit, a gyárakat. A szakszervezetek szervezzék meg annak az ellenőrzését, hogy minden egyes tagjuk részt vegyen a háziagitációban, a röpiratterjesztésben és az egyéni beszélgetésekben.

4. Valamennyi férfi alkalmazottat nőkkel kell helyettesíteni. E célból újra lajstromozni kell mind a párt-, mind a szakszervezeti tagokat.

Külön nyilvántartást kell vezetni a szakszervezeti tagokról és az alkalmazottakról, annak megjelölésével, hogy milyen mértékben veszik ki részüket személyesen a Vörös Hadsereg támogatásának munkájából.

5. A szakszervezetek, üzemi bizottságok, pártszervezetek, szövetkezetek stb. útján haladéktalanul meg kell alakítani mind a helyi, mind a központi *segítőirodákat* vagy *közreműködési bizottságokat*. Ezek címeit nyilvánosságra kell hozni. A lakosság legszélesebb köreinek is tudomást kell szerezniük róluk. Minden mozgósításra várónak, minden vöröskatonának, mindenkinek, aki délre, a Donvidékre, Ukrajnába kíván utazni közellátással kapcsolatos munkára, tudnia kell, hogy az ilyen, a munkás és paraszt számára közelálló és hozzáférhető segítőirodában vagy közreműködési bizottságban tanácsot, útmutatást kaphat, hogy ott megkönnyítik neki az érintkezést a katonai intézményekkel stb.

Az ilyen irodák elé külön feladatul kell kitűzni azt, hogy működjenek közre a *Vörös Hadsereg ellátásában*. Nagyon erősen megnövelhetjük hadseregünket, ha megjavítjuk fegyverrel, ruházattal stb. való ellátását. A lakosságnál még sok, elrejtett vagy fel nem használt fegyver akad a hadsereg számára. A hadsereg számára szükséges különféle anyagokból még nagyon sok tartalék van a gyárakban, csak sürgősen fel kell kutatni ezeket a készleteket és el kell küldeni a hadseregnek. Magának a lakosságnak sürgős, széleskörű, hathatós segítséget kell nyújtania a hadsereg ellátásával foglalkozó katonai intézményeknek. Ennek a feladatnak a végrehajtásához minden erővel hozzá kell fognunk.

6. A szakszervezetek útján meg kell szervezni a nem gabonatermelő kormányzóságok parasztságának, különösen parasztifjúságának széleskörű bevonását a Vörös Hadsereg soraiba, továbbá a Donvidéken és Ukrajnában megalakítandó élelmezési osztagokba és élelmezési hadseregbe.

Ezt a tevékenységet sokszorosan ki lehet és ki kell szélesíteni; ez egyidejűleg a fővárosok és a nem gabonatermelő kormányzóságok éhező lakosságának megsegítését és a Vörös Hadsereg megerősítését szolgálja.

7. A mensevikek és eszerek tekintetében a párt vonala a mostani helyzetben a következő: börtönbe mindazokkal, akik tudatosan vagy nem tudatosan Kolcsakot segítik. A dolgozók köztársaságában nem tűrünk meg olyan embereket, akik Kolcsak elleni harcunkban nem segítenek nekünk tettekkel. Az eszerek és mensevikek között azonban vannak olyanok is, akik hajlandók ilyen segítséget nyújtani. Ezeket az embereket bátorítani kell azzal, hogy gyakorlati munkát adunk nekik, főleg a hátországban, a Vörös Hadsereg technikai támogatása terén, de szigorúan ellenőriznünk kell ezt a munkát.

A Központi Bizottság azzal a kéréssel fordul a pártszervezetekhez és a szakszervezetekhez, hogy forradalmi módon lássanak munkához és ne érjék be a régi megszokott módszerekkel.

Le tudjuk győzni Kolcsakot. Le tudjuk győzni gyorsan és véglegesen, mert a Déli Fronton aratott győzelmeink és a napról napra javuló, javunkra változó nemzetközi helyzet biztosítják végleges diadalunkat.

Meg kell feszíteni minden erőnket, fokozni kell forradalmi energiánkat, s akkor Kolcsakot mihamar szét fogjuk zúzni. A Volgát, az Urált, Szibériát meg tudjuk védeni és vissza tudjuk hódítani s ezt meg is kell tennünk.

Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága

A megírás ideje: 1919. április 11.
Megjelent: Pravda 79. sz. 1919. április 12.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI SZAKSZERVEZETI TANÁCS TELJES ÜLÉSE[165]

1919. ÁPRILIS 11.

(Részlet)

1

ELŐADÓI BESZÉD A SZAKSZERVEZETEKNEK A KELETI FRONTRA VALÓ MOZGÓSITÁSSAL KAPCSOLATOS FELADATAIRÓL

Elvtársak, önök természetesen mindannyian ismerik a nem gabonatermelő kormányzóságokra vonatkozólag ma megjelent mozgósítási rendeletet, és nincs szükség arra, hogy ezen a tanácskozáson hosszasan foglalkozzam azokkal az okokkal, amelyek ezt a rendeletet szükségessé tették, hiszen önök az újságokból magától értetődően nagyon jól tudják, milyen váratlan, rendkívül súlyos helyzetbe sodort bennünket Kolcsak győzelme a Keleti Fronton.

Önök tudják, hogy ezzel a hadihelyzettel kapcsolatban a kormány minden utasítása már régóta arra irányul, hogy a fő erőket a Déli Frontra dobjuk. A Déli Fronton Krasznov valóban olyan erőket vont össze s ott olyan erős fészke volt a kétségtelenül ellenforradalmi kozákságnak, amely 1905 után ugyanolyan monarchista maradt, mint azelőtt, hogy a Déli Fronton aratott győzelem nélkül szó sem lehetett volna arról, hogy a központban csak valamennyire is megszilárdítsuk a proletár szovjethatalmat. Minthogy a szövetséges imperialisták éppen dél felől, Ukrajna felől próbáltak előrenyomulni és minthogy Ukrajnából támaszpontot akartak csinálni a szovjetköztársaság ellen, a Déli Front jelentősége a mi szempontunkból még jobban megnövekedett és ezért nem kell megbánnunk, hogy minden katonai feladatot oly módon építettünk fel, hogy a legnagyobb figyelmet a Déli Frontra fordítsák és az erőket túlnyomórészben oda irányítsák. Azt

hiszem, hogy ebben a tekintetben nem tévedtünk. Az Ogyessza elfoglalásáról szóló legutóbbi hírek, továbbá a Szimferopol és Jevpatorija elfoglalásáról szóló mai hír mutatják, hogy ott az a helyzet, hogy ezt a vidéket, amelynek az egész háborúban a legdöntőbb szerepe volt, megtisztítottuk az ellenségtől.

Önök nagyon jól tudják, milyen hallatlan erőfeszítéseket követel tőlünk, négyéves imperialista háború után, a polgárháború folytatása, milyen kimerültek a tömegek, milyen hihetetlen nagy áldozatokat hoznak a munkások most, amikor már két éve polgárháborút viselnek. Önök tudják, hogy erőink teljes megfeszítésével folytatjuk a háborút. Amikor tehát minden erőt a Déli Fronton vontunk össze, ezzel rendkívül meggyengült a Keleti Front. Ide nem tudtunk erősítéseket küldeni. A hadsereg a Keleti Fronton hallatlan nehézségekkel küzdött és hallatlan áldozatokat hozott. Hónapokig harcolt, és számos vezető elvtárs távirat útján tudatta velünk, hogy a vöröskatonák mind nehezebben viselik el ezeket a nehézségeket. Az eredmény az, hogy a katonák a Keleti Fronton túlerőltették magukat. Kolcsak közben a cári fegyelem, vagyis botfegyelem segítségével mozgósította a szibériai parasztokat. Kizárta hadseregéből a volt frontharcosokat, mert lehetősége volt arra, hogy hadseregében összegyűjtse a tiszteket mint vezetőket és az egész ellenforradalmi burzsoáziát. Kolcsak ezekre támaszkodva az utóbbi időben olyan területeket hódított meg a Keleti Fronton, hogy már a Volgát fenyegeti, ami arra kényszerít bennünket, hogy kijelentsük: erőinket nem kímélve vissza kell vetnünk Kolcsakot. Az ehhez szükséges erőket itt kell toboroznunk, mert délről nem vonhatjuk el — ez azt jelentené, hogy ott nem verjük meg teljesen a fő ellenséget.

Általános helyzetünk, a délen és a Don mellett aratott győzelmek után és a nemzetközi helyzettel kapcsolatban napról napra javul. Nincs olyan nap, hogy ne kapnánk híreket nemzetközi helyzetünk javulásáról.

Az angol, francia és amerikai tőkések három hónappal ezelőtt nemcsak óriási erőnek tűntek, hanem valóban óriási erőt is képviseltek, amely, természetesen, meg tudott volna

fojtani bennünket, ha akkor fel tudták volna ellenünk használni óriási anyagi erőiket. Ezt megtehették volna. Most világosan látjuk, hogy ezt nem tették meg és nem is tudják megtenni. Legutóbbi ogyesszai vereségük világosan mutatja, hogy bármilyen nagy anyagi erővel rendelkeznek is az imperialisták, tisztán katonai szempontból teljes kudarcot vallottak az Oroszország ellen indított hadjáratban. Ha figyelembe vesszük, hogy Európa szívében tanácsköztársaságok vannak és hogy a szovjet forma feltartóztathatatlanul terjed, teljesen józanul mérlegelve a helyzetet minden túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy győzelmünk nemzetközi méretekben teljesen biztosítva van.

Ha csak ez volna a helyzet, egészen nyugodtan beszélhetnénk, de ha figyelembe vesszük Kolcsak legutóbbi győzelmeit, azt kell mondanunk, hogy még néhány hónapos komoly erőfeszítésre van szükségünk csapatainak teljes szétveréséhez. Kétségtelen, hogy csupán a régi módszerekkel ezt a feladatot nem tudjuk teljesíteni; nálunk ugyanis a szovjethatalom másféléves fennállása alatt annyira szokványos, sőt olykor talán begyepesedett módszerek alakultak ki, hogy azok jelentős mértékben kimerítették a munkásosztály élenjáró rétegeinek erejét. Nem hunytunk szemet afölött, hogy a munkásosztály egyes rétegeiben milyen rendkívüli kimerültség tapasztalható, hogy milyen rendkívüli nehézségekbe ütközik a harcunk, de a számítás most sokkal egyszerűbb és világosabb. Még azok is, akik nem hívei a szovjethatalomnak, és akik eléggé komoly politikai nagyságoknak tekintik magukat, még azok is világosan látják, hogy győzelmünk nemzetközi méretekben biztosítva van.

Kolcsak miatt még át kell esnünk egy szakaszon, amelyben a polgárháború még elkeseredettebbé fog válni. Ezért arra a megállapításra jutottunk, hogy éppen az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanácsnak — a legtekintélyesebb szervezetnek, amely a proletariátus nagy tömegeit egyesíti — a maga részéről több igen erélyes rendszabályt kell javasolnia, amelyek segítségünkre lesznek majd abban, hogy néhány hónap alatt végképpen bejefezzük a háborút.

Erre megvan minden lehetőség, mert nemzetközi helyzetünk javul és ebben a tekintetben teljesen biztosítva vagyunk. Az európai és amerikai hátországban a mi szempontunkból a lehető legkedvezőbb a helyzet, amiről öt hónappal ezelőtt még nem is álmodhattunk. Itt elmondhatjuk, hogy Wilson és Clemenceau úrék azt a feladatot tűzték maguk elé, hogy segítségünkre lesznek: a táviratok, amelyek nap nap után arról számolnak be, hogy viszályok vannak közöttük, hogy egymás előtt be akarják csapni az ajtót, arról tanúskodnak, hogy ezek az urak irgalmatlanul hajbakaptak.

De minél nyilvánvalóbb, hogy nemzetközi méretekben nyert ügyünk van, annál kétségbeesettebben és elkeseredettebben harcolnak az orosz földbirtokosok és tőkések, meg az Uralon túlra menekült kulákok. Ez az egész nem éppen tiszteletre méltó társaság kétségbeesetten harcol. Az újsághírekből bizonyára feltűnt önöknek, milyen hatalmas méreteket öltött Ufában a fehérgárdista terror; kétségtelen, hogy ezek a fehérgárdista elemek, ezek a burzsoák feltették az utolsó tétet. A burzsoázia kétségbeesése is tetőfokára hágott: arra számít, hogy elkeseredett támadásával kényszerít bennünket, hogy a sorsdöntő Déli Frontról elvonjuk erőink egy részét. Mi ezt nem tesszük, és nyíltan megmondjuk a munkásoknak, hogy ez újabb és újabb erőfeszítéseket követel tőlünk keleten.

Engedjék meg, hogy több gyakorlati rendszabályt javasoljak önöknek, amelyeknek, véleményem szerint az erők új csoportosítását, a szakszervezetek részéről újabb meghatározott feladatok kitűzését kell maguk után vonniuk, és amelyeket én, az imént röviden ismertetett helyzetben, szükségszerűeknek tartok. Erre kár több szót vesztegetni — ezt a helyzetet mindenki ismeri. Ez a helyzet, a legjózanabb számítások szerint is, lehetővé teszi, hogy néhány hónapon belül véget vessünk a háborúnak, mind az országon belül, mind nemzetközi méretekben. De ez alatt a néhány hónap alatt feltétlenül nagy erőfeszítésekre van szükség. Az első feladat, amelyet a szakszervezetek előtt fel kellene vetni, a következő:

„1. Az 1919. április 11-én kihirdetett mozgósítást minden módon támogatni kell.

A párt és a szakszervezetek erőit azonnal mozgósítani kell, hogy a Népbiztosok Tanácsa által 1919. április 10-én elrendelt mozgósítást már a legközelebbi napokban, minden késedelem nélkül, a legerélyesebben támogassák.

Azonnal el kell érni azt, hogy a mozgósításra várók lássák a szakszervezetek tevékeny részvételét és érezzék a munkásosztály támogatását.

Különösképpen oda kell hatni, hogy minden egyes mozgósított tisztában legyen azzal, hogy azonnali frontrakküldése biztosítani fogja élelmezésének megjavulását, először, azért, mert a gabonában gazdag hadműveleti területen a katonák élelmezése jobb; másodszor, annak következtében, hogy az éhínségsújtotta kormányzóságokba szállított gabonát kevesebb fogyasztó között kell elosztani; harmadszor, annak következtében, hogy nagy arányokban meg fogjuk szervezni élelmiszercsomagok hazaküldését a hadműveleti területekről a vöröskatonák családjainak...”

A közellátási helyzetre itt természetesen csak néhány szóval utaltam, de önök megértik, hogy ez a legnagyobb belső nehézségünk, és hogy ha nem volna lehetőség arra, hogy a mozgósítással sürgősen a gabonában gazdag frontszakaszokra küldjük az embereket és ott szervezzük meg az alakulatokat, nem pedig itt — ha erre nem volna lehetőség, reménytelen volna a mozgósítás, vagyis nem lehetne számolni annak sikerével. Most azonban megvan erre a lehetőség. A mozgósítás főképpen a nem gabonatermelő kormányzóságokra terjed ki, azokra a vidékekre, ahol a munkások és parasztok a legtöbbet szenvednek az éhínségtől. Ezeket az embereket elsősorban a Don mellé küldhetjük — az egész Don terület most a mi kezünkben van; régen volt, amikor a kozákság ellen harcoltunk, most megvan ott a lehetőség arra, hogy az élenjáró osztagok élelmezését megjavítsuk, mégpedig nemcsak közvetlenül, hanem élelmiszercsomagok küldésének megszervezése útján is. Ebben a tekintetben már történtek lépések és engedélyezték havonta két húszfontos csomag

küldését. Ebben a tekintetben megegyezés jött létre. Így tehát azokat a kedvezményeket, amelyeket a múlt évben a másfélpudos szállítások[166] engedélyezése formájában tennünk kellett, össze lehet majd hasonlítani a nagyobb arányú kedvezménnyel: az élelmiszercsomagokkal, amelyek itt nagy segítséget fognak jelenteni a vöröskatonák családjainak.

Ha ilyen tevékenységet fejtünk ki, a front megsegítésével párhuzamosan megjavítjuk majd azoknak a legfontosabb nem gabonatermelő vidékeknek élelmezését, amelyek ebben a tekintetben a legtöbbet szenvedtek. Világos, hogy a donvidéki előrenyomulás kapcsolatban lesz majd a Volga vidéki előrenyomulással, ahol az ellenség olyan súlyos csapást mért ránk, hogy a Volgán túl, keleten, több millió pud begyűjtött gabona máris elveszett. Ott a háború egészen kézen fekvően, közvetlenül a gabonáért folyik. A szakszervezetek feladata elérni azt, hogy ez a mozgósítás ne a rendes mozgósítások keretei között menjen végbe, hanem egybekapcsolódjék a szovjeteknek a szakszervezetek részéről nyújtott segítséggel. Abban a tézisben, amelyet felolvastam, ez nem jutott eléggé konkrétan kifejezésre. Véleményem szerint ennek a sokoldalú támogatásnak először több hozzávetőleges intézkedés formájában kellene megnyilvánulnia, majd konkrét utasítások és gyakorlati terv kidolgozásában arra vonatkozólag, miképpen kell éppen a szakszervezeteknek, erőik összefogásával, elősegíteniük ezt a mozgósítást, hogy az jellegét tekintve ne csak katonai és az élelmezés megszervezésével kapcsolatos intézkedést jelentsen, hanem egyszersmind hatalmas politikai lépést is, miképpen kell ezt a munkásosztály ügyévé tenniük, amely tudatára ébred annak, hogy néhány hónapon belül véget vethetünk a háborúnak, mert bizonyos, hogy nemzetközi méretekben új szövetségeseink lesznek. Ezt csak proletárszervezetek, csak a szakszervezetek tudják elérni. Én nem tudom ezeket a gyakorlati intézkedéseket felsorolni. Véleményem szerint ezt csak maguk a szakszervezetek tehetik meg. Ezt a feladatot meg tudják oldani, ha számba veszik a helyi sajátosságokat, ha gyakorlatiasan fognak hozzá a dologhoz. A mi feladatunk az, hogy megoldjuk a fő politikai útmutatá-

sokat a munkásosztálynak, amelynek újra egybe kell fornia és fel kell ismernie az igazságot, amely igen keserű, mert újabb nehézségeket jelent, de ugyanakkor megmutatja milyen reális és gyakorlati úton kell járnunk, hogy a legrövidebb időn belül leküzdhessük a nehézségeket. Ha fokozott mértékben küldünk munkásokat a déli gabonatermelő vidékekre, ezzel növeljük az ottani erőket, s ha a fehérgárdisták és földbirtokosok csapatai arra számítanak, hogy keleti győzelmeikkel kényszerítenek bennünket, hogy Déli Frontunkat megbontsuk, ez, véleményem szerint, nem fog nekik sikerülni, és szilárd meggyőződésem, hogy Déli Frontunk megbontása nélkül is támogatást tudunk nyújtani a Keleti Frontnak. Az ellenség — a frontharcosok mellőzésével, akiktől fél — összegyűjtötte a szibériai ifjúságot és mozgósította a szibériai parasztokat. Ez az utolsó tétje, utolsó tartalékja. Sehonnan sem kap segítséget, nincs emberanyaga. A szövetségesek nem tudták segíteni. Ehhez nem volt elég erejük.

Ezért fordulok a szakszervezeti mozgalom képviselőihez azzal a kéréssel, hogy ezt a kérdést a legnagyobb figyelemmel kezeljék és törekedjenek arra, hogy ez a mozgósítás ne úgy menjen végbe, mint régen. Legyen ez a mozgósítás a munkásosztály hatalmas politikai kampánya, ne csak katonai és élelmezési kampány, hanem rendkívül jelentős politikai kampány is. A háborús tényezők és az osztályviszonyok szempontjából egészen józanul mérlegelve a dolgokat, senki sem kételkedik abban, hogy ez a legközelebbi néhány hónapon belül megoldja a problémát. Ehhez az szükséges, hogy a szakszervezetek ne szorítkozzanak a munka régi kereteire. Ha a régi keretek között tevékenykedünk, ez a feladat megoldhatatlan. Itt új lendületre van szükség. A szakszervezeti funkcionáriusoknak nemcsak mint szakszervezeti funkcionáriusoknak kell cselekedniük, hanem mint forradalmároknak is, akik megoldják a szovjetköztársaság legfontosabb kérdését, amelynek megoldásán az októberi forradalom idején dolgoztunk: az imperialista háború befejezésének és a szocialista építés megkezdésének a kérdését. A szakszervezeteknek ma ugyanúgy kell cselekedniük, mint a forradalmároknak:

tömegmunkával, nem szorítkozva a régi keretekre, meg kell oldaniuk az oroszországi polgárháború befejezésének gyakorlati kérdését. Ez a befejezés igen közel van, de rendkívül nehéz. Továbbá:

„2. A hadműveleti területeken, különösen a Volga-vidéken, kivétel nélkül valamennyi szakszervezeti tagot fel kell fegyverezni, abban az esetben pedig, ha nem volna elegendő fegyver, mind egy szálig mozgósítani kell őket arra, hogy különféle módon segítsék a Vörös Hadsereget, hogy felváltsák azokat, akik kidőltek a sorból stb...

3. A legkomolyabb figyelmet kell fordítani az agitáció fokozására, különösen a mozgósítás előtt állók, a már mozgósítottak és a vöröskatonák körében. Nem szabad megelégedni az agitáció szokásos módszereivel, előadásokkal, gyűlésekkel stb., hanem agitációt kell kifejteni a vöröskatonák között egyes munkások és munkáscsoportok útján, az ilyen egyszerű munkások, szakszervezeti tagok csoportjai között fel kell osztani a kaszárnyákat, a Vörös Hadsereg egységeit, a gyárakat. A szakszervezetek szervezzék meg annak az ellenőrzését, hogy minden egyes tagjuk részt vegyen a házi agitációban, a röpiratterjesztésben és az egyéni beszélgetésekben."

Most természetesen valamelyest elszoktunk a régi idők agitációs módszereitől, amikor üldözött vagy a hatalomért küzdő párt voltunk. Az államhatalommal óriási államapparátus jutott a kezünkbe, amelynek segítségével új mederbe tereltük az agitációt. Ezt az agitációt a legutóbbi másfél évben más méretekben folytattuk, de a szörnyű pusztulás közepette, amelyet az imperialista háború hagyott ránk s amelyet a polgárháború még jobban fokozott, a borzalmas nehézségek közepette, amikor Oroszország számos kormányzóságára rázúdult az invázió, mint tudják, agitációnk korántsem tette meg azt, amit meg kellett volna tennie. A korábbi agitációhoz képest csodákat művelt, de nem tett meg mindent és nem vitte végig a dolgot. A parasztok és munkások óriási tömegei között most igen kisméretű agitáció folyik. Ezért itt nem szorítkozhatunk a régi keretekre, semmiképpen sem szabad arra építenünk, hogy erre a célra itt vannak az

állami szovjet szervek. Ha erre bízzuk magunkat, nem oldjuk meg feladatunkat. Ebben a tekintetben nem szabad megfeledkeznünk a múltról, nagy figyelmet kell fordítanunk az egyéni kezdeményezésre, rá kell mutatnunk arra, hogy ha ezt az egyéni kezdeményezést tömegméretekben fogjuk alkalmazni, akkor ma többet valósítunk meg, mint azelőtt, mégpedig azért, mert a munkásosztály most, ha vannak is soraiban olyanok, akik kimerültek, ösztönével mégis felfogta a feladat lényegét. Még azok is — a mensevikek és eszerek —, akik politikai nézeteikben körömszakadtáig harcoltak az ellen, hogy megértsék az ügyek állását, akik vaspáncéllal vették körül magukat és nem értették meg a valóságot — még azok is belátták, hogy itt világszerte a régi, burzsoá rendszer és az új, szovjet rendszer között folyik a harc. Amióta a német forradalom megmutatta, miképpen fest a gyakorlatban, amióta Németország kormánya a többség szociálpatriótáinak támogatásával meggyilkolta a proletariátus legjobb vezetőit és semmi egyebet sem tudott felmutatni, amióta a tanácshatalom számos európai országban győzött — azóta a kérdés gyakorlatilag megoldódott. Tanácshatalom vagy a régi, burzsoá rendszer — ez a kérdés. Történelmi méretekben ez a kérdés gyakorlatilag eldőlt. A munkások ösztöne megoldotta a dolgot; arra van szükség, hogy ez az ösztön megtízszerezett agitációvá alakuljon át.

Nem tudunk több élelmet adni, ha nincs élelem, nem tudjuk megtízszerezni a szakszervezeti agitátorok és értelmiségiek számát, ha nem állnak rendelkezésünkre — ezt nem tudjuk megtenni. De meg tudjuk mondani a munkások nagy tömegeinek: ma már nem vagytok azok, akik tegnap voltatok. Ha hozzáfogtok a munkához az egyéni agitáció módszereivel, mivel sokan vagytok, győzni fogtok.

El fogjuk érni, hogy ez a mozgósítás nemcsak a megszokott mozgósítás lesz, hanem valóságos hadjárat, és ez a hadjárat véglegesen eldönti a munkásosztály sorsát, amely felismerte, hogy ezek a legközelebbi hónapok választanak el bennünket a végső harctól — nem abban az értelemben, amelyben erről a dalban és versekben van szó, hanem a szó

szoros értelmében, mert most a gyakorlatban nemcsak a fehérgárdistákkal mértük össze erőnket.

A háborúnak egy éve alatt a gyakorlatban a nemzetközi imperializmussal mértük össze erőnket. Volt idő, amikor a németek fojtogattak bennünket és mi tudtuk, hogy a németek meg vannak kötve, hogy egyik kezüket az angol—francia imperialisták fogják le. Volt idő, amikor az angolok és franciák álltak szembe velünk; nekik mindkét kezük szabad volt. Ha 1918 decemberében rontottak volna ránk, nem tudtunk volna ellenállni, de most még néhány súlyos hónapon át kitapasztaltuk őket, és tudjuk, hogy mint burzsoá rendszer elrothadtak. Legjobb csapataik is csak arra alkalmasak, hogy még az olyan felkelő osztagokkal szemben is meghátráljanak, amilyenek Ukrajnában működtek. Ezért teljesen világosan látjuk, és a munkásosztály ösztönével megérezte, hogy a végső harc előtt állunk, hogy néhány hónap eldönti, végleges győzelmet aratunk-e itt, vagy pedig továbbra is egyre újabb nehézségekkel kell megbírkóznunk.

A további intézkedések közül felolvasom azokat, amelyeket itt megjelöltek:

„4. Valamennyi férfi alkalmazottat nőkkel kell helyettesíteni. E célból újra lajstromozni kell mind a párt-, mind a szakszervezeti tagokat...

5. A szakszervezetek, üzemi bizottságok, pártszervezetek, szövetkezetek stb. útján haladéktalanul meg kell alakítani mind a helyi, mind a központi *segítőirodákat* vagy *közreműködési bizottságokat*. Ezek címeit nyilvánosságra kell hozni. A lakosság legszélesebb köreinek is tudomást kell szerezniük róluk. Minden mozgósításra várónak, minden vöröskatonának, mindenkinek, aki délre, a Don-vidékre, Ukrajnába kíván utazni közellátással kapcsolatos munkára, tudnia kell, hogy az ilyen, a munkás és paraszt számára közelálló és hozzáférhető segítőirodában vagy közreműködési bizottságban tanácsot, útmutatást kaphat, hogy ott megkönnyítik neki az érintkezést a katonai intézményekkel stb.

Az ilyen irodák elé külön feladatul kell kitűzni azt, hogy működjenek közre a *Vörös Hadsereg ellátásában*. Nagyon

erősen megnövelhetjük hadseregünket, ha megjavítjuk fegyverrel, ruházattal stb. való ellátását. A lakosságnál még sok elrejtett vagy fel nem használt fegyver akad a hadsereg számára. A hadsereg számára szükséges különféle anyagokból még nagyon sok tartalék van a gyárakban, csak sürgősen fel kell kutatni ezeket a készleteket és el kell küldeni a hadseregnek. Magának a lakosságnak sürgős, széleskörű segítséget kell nyújtania a hadsereg ellátásával foglalkozó katonai intézményeknek. Ennek a feladatnak a végrehajtásához minden erővel hozzá kell fognunk."

Katonai feladatainkkal kapcsolatban hadd térjek ki néhány különböző időszakra. Első katonai feladatunkat, amely előttünk áll, ugyanazzal az irreguláris partizánfelkeléssel oldottuk meg, amellyel ma Ukrajnában az ottani elvtársak megoldják. Ott nem is annyira háború van, mint inkább partizánmozgalom és spontán felkelés. Ez olyan gyors előretörésre és olyan nagy zűrzavarra vezet, hogy az élelmiszertartalékok felhasználása mérhetetlenül nehéz feladat. Ott nincs semmiféle régi apparátus. Még olyan sem, mint amilyen hatalmunk Szmolnij-időszakából maradt ránk örökül — ez igen rossz apparátus volt, s inkább ellenünk dolgozott, mint nekünk. De miért nincs Ukrajnában ilyen apparátus? Azért, mert Ukrajna a partizánmozgalom és a spontán felkelések időszakáról nem tért át a reguláris hadseregre, amely minden osztály megszilárdult hatalmának, s így a proletariátus megszilárdult hatalmának is jellemző sajátossága. Mi több hónapig tartó hihetetlen nehézségek után teremtettük meg a reguláris hadsereget.

Az ellátás kérdésében nálunk külön intézmények jöttek létre. Mi az ellátást úgy szerveztük meg, hogy bizonyos mértékig felhasználtuk a szakembereket, pártellenőrzés alá helyeztük őket, s most mindenütt vannak katonai intézményeink, amelyek az ellátást intézik. Amikor a végső erőfeszítés pillanata elérkezik, azt mondjuk: nem térünk vissza a régi tervszerűtlenséghez, túlságosan sokat szenvedtünk tőle, hangoztatjuk, hogy a meglevő szervezett intézményekbe, a Vörös Hadsereg ellátását szolgáló reguláris intézményekbe

a munkásosztályhoz tartozóknak kell bekerülniük. A munkásosztály zöme megteheti ezt. Önök tudják, milyen sok a zűrzavar a javak tekintetében, a javak felkutatása, elszállítása stb. körül. Itt feltétlenül segítséget kell nyújtani a Vörös Hadsereg ellátása terén. Katonai szakemberek azt mondják nekünk, hogy ügyünk akkor fog sikerrel járni, ha nagyszámú katonát mozgósítunk, akik a Keleti Fronton azonnal és véglegesen megoldják a dolgot. Ezt az ügyet leginkább a hiányos ellátás akadályozza. Abban a pusztulásban, amelyet az imperialista háború és a polgárháború hagyott ránk, ez nem is csoda. Ez azonban az új helyzet, az új feladatok tanulmányozását és megértését követeli tőlünk. Még nem tettünk meg mindent azzal, hogy egy évvel ezelőtt reguláris intézményekre tértünk át: ezeket a reguláris intézményeket a munkásosztály tömegmozgalmával, tömegerejével is segíteni kell. Itt hozzávetőlegesen meg van jelölve az az út, amelyen haladva a szakszervezetek ezt megtehetik. Ezt csak a szakszervezetek tehetik meg, mert ezek állnak legközelebb a termeléshez és mert ezek vezetik a munkások millióinak legnagyobb tömegeit. Ez a feladat azt követeli, hogy néhány hónapra változtassuk meg a munka ütemét és jellegét. Így néhány hónap alatt biztosíthatjuk magunknak a teljes győzelmet.

„6. A szakszervezetek útján meg kell szervezni a nem gabonatermelő kormányzóságok parasztságának, különösen parasztifjúságának széleskörű bevonását a Vörös Hadsereg soraiba, továbbá a Don-vidéken és Ukrajnában megalakítandó élelmezési osztagokba és élelmezési hadseregbe.

Ezt a tevékenységet sokszorosan ki lehet és ki is kell szélesíteni; ez egyidejűleg a fővárosok és a nem gabonatermelő kormányzóságok éhező lakosságának megsegítését és a Vörös Hadsereg megerősítését szolgálja."

Már beszéltem arról, hogyan kapcsolódtak nálunk egybe az élelmezési feladatok a katonai feladatokkal, s önök nagyon jól megértik, hogy feltétlenül egybe is kell kapcsolnunk ezeket a feladatokat. Egyik feladatot sem oldhatjuk meg a másik feladat megoldása nélkül.

„7. A mensevikek és eszerek tekintetében a párt vonala a mostani helyzetben a következő: börtönbe mindazokkal, akik tudatosan vagy nem tudatosan Kolcsakot segítik. A dolgozók köztársaságában nem tűrünk meg olyan embereket, akik Kolcsak ellen harcunkban nem segítenek nekünk tettekkel. Az eszerek és mensevikek között azonban vannak olyanok is, akik hajlandók ilyen segítséget nyújtani. Ezeket az embereket bátorítani kell azzal, hogy gyakorlati munkát adunk nekik, főleg a hátországban, a Vörös Hadsereg technikai támogatása terén, de szigorúan ellenőriznünk kell ezt a munkát..."

Itt meg kell mondanunk, hogy az utóbbi időben rendkívül nehéz és kellemetlen megpróbáltatásokon kellett keresztülmennünk. Önök tudják, hogy a mensevikek és eszerek vezető csoportjainak álláspontja a következő volt: „Minden körülmények között parlamenti úton akarunk haladni és egyformán elítéljük mind a bolsevikokat, mind a kolcsakistákat." Bocsánat — voltunk kénytelenek erre válaszolni —, most kisebb gondunk is nagyobb a parlamentnél. Most torkon ragadtak minket és mi az utolsó és döntő csatát vívjuk. Nem fogunk önökkel tréfálni. Ha ilyen sztrájkokat szerveznek, súlyos bűncselekményt követnek el a munkásosztály ellen. Nekünk minden sztrájk ezer meg ezer vöröskatona életébe kerül. Mi ezt a helyszínen látjuk. Ha Tulában leállítjuk a fegyvergyártást, az azt jelenti, hogy ezer meg ezer parasztot és munkást pusztítanak el; ha megfosztanak bennünket néhány tulai gyártól, az azt jelenti, hogy több ezer munkáséletet rabolnak el. Mi azt mondjuk: harcolunk, megfeszítjük minden erőnket, mert ezt a háborút az egyetlen igazságos és jogos háborúnak tartjuk. Itthon és az egész világon lángra lobbantottuk a szocializmus tüzét. Kíméletlenül fogunk harcolni mindazok ellen, akik a legkisebb mértékben is akadályozzák ezt a harcunkat. Ki nincs velünk, az ellenünk van. S ha vannak emberek — márpedig tudjuk, hogy a mensevikek között vannak ilyenek —, akik, mivel nem tudták vagy nem akarták megérteni az Oroszországban végbement eseményeket, még nem győződtek meg arról,

hogy ha Oroszországban ezek a „gonosz" bolsevikok ilyen forradalmat hajtottak végre, úgy Németországban a forradalom még hasonlíthatatlanul nagyobb kínok között születik. Mi az ottani demokratikus köztársaság? Mi a németországi szabadság? — A proletariátus vezérei: Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg és sok más meggyilkolásának szabadsága. A scheidemannisták ezzel késleltetik vereségüket. Világos, hogy kormányozni nem tudnak. November 9-e óta, öt hónapja van már szabadság a német köztársaságban. Ez alatt az idő alatt vagy a scheidemannisták, vagy cinkosaik voltak a hatalom képviselői. De önök tudják, hogy náluk egyre erősebben forr a gyűlölködés. Ez a példa mutatja, hogy két lehetőség van: vagy a burzsoázia diktatúrája, vagy a proletariátus diktatúrája; hogy mennyire nincs itt középút, az látható abból, amit például ma a „Frankfurter Zeitung" c. lapban olvashatunk. A lap azt írja: Magyarország példája bizonyítja, hogy a szocializmus felé kell haladnunk. Magyarország bebizonyította, hogy a burzsoázia önként átadja a hatalmat a tanácsoknak, mert tudja, hogy az ország olyan kétségbeejtő helyzetben van, hogy senki sem mentheti meg, senki sem vezetheti a népet a menekvés ilyen nehéz útján, csak a tanácsok. S azoknak az embereknek, akik a régi és az új között ingadozva azt mondják: bár elvileg nem ismerjük el a proletariátus diktatúráját, mégis készek vagyunk segíteni a szovjethatalmat, anélkül hogy lemondanánk meggyőződésünkről, mert megértjük, hogy amikor a háború tombol, nem okoskodni kell, hanem harcolni — az ilyen embereknek azt válaszoljuk: ha önök politikával akarnak foglalkozni, és politikán azt értik, hogy a kimerült, elcsigázott tömegek előtt szabadon bírálják a szovjethatalmat, anélkül hogy észrevennék, hogy ezzel Kolcsakot segítik, akkor azt mondjuk: könyörtelenül fogunk harcolni az ilyen emberek ellen. Ezt a vonalat nem könnyű egy csapásra elsajátítani és megvalósítani. Velük szemben nem követhetünk egy vonalat. Mi azt mondjuk: ha folytatni óhajtják politikájukat, helyet biztosítunk önöknek a börtönben, vagy más országokban, amelyek kezdik önöket befogadni. Az ilyen országokat megajándé-

kozzuk néhány száz mensevikkel. Vagypedig hajlandók végülis azt mondani: segítséget nyújtunk a szovjethatalomnak, mert különben néhány éven át kell majd még óriási bajokkal küzködnünk, s végül mégiscsak a szovjethatalom győz. Az ilyen embereket mindenképpen segíteni kell és gyakorlati munkával kell őket megbízni. Ezt a politikát nem lehet olyan könnyen és azonnal meghatározni, mint azt a politikát, amely egy irányban halad, de meggyőződésem, hogy minden munkás, aki a gyakorlatban látta, mit jelent egy súlyos háború, mit jelent a Vörös Hadsereg ellátása, mit jelentenek a bestialitások, amelyek a fronton minden vöröskatonára várnak — minden munkás kitűnően megérti a politikának ezeket a tanulságait. Ezért azzal a kéréssel fordulok önökhöz, hogy fogadják el ezeket az irányelveket és hogy a szakszervezetek vessék latba minden erejüket minél erélyesebb és minél gyorsabb megvalósításuk érdekében.

Rövid tudósítás: Izvesztyija VCIK 80. sz. 1919. április 13.
Teljes egészében először 1932-ben jelent meg.

Lenin Művei, 29. kötet.

BESZÉD A MOSZKVAI CSOMÓPONT VASUTASAINAK KONFERENCIÁJÁN, 1919. ÁPRILIS 16-ÁN

Elvtársak! Mindannyian tudjuk, hogy országunk most nehéz időket él át. Mozgósítást kellett hirdetnünk, hogy visszaverjük az ellenforradalom és a nemzetközi imperializmus utolsó rohamát. Most arra van szükség, hogy maguk a dolgozó tömegek hathatós segítséget nyújtsanak a mozgósítás sikeres végrehajtásában.

Elvtársak, önök természetesen nagyon jól tudják, milyen óriási nehézségeket gördít elénk és milyen óriási áldozatokat követel a háború, különösen most, amikor az ország közellátási nehézségekkel és a háborúval összefüggő közlekedési zavarokkal küzd. Ennek folytán most még jobban megnövekedtek azok a szenvedések, amelyek a háború következtében a dolgozó tömegekre zúdulnak.

De alapos okunk van hinni és állítani, hogy helyzetünk megjavult és hogy győztesen kerülünk ki minden nehézségből. Nem áltatjuk magunkat. Tudjuk, hogy most ellenségeink — az angol, francia és amerikai kapitalisták, akik tudvalevőleg együttműködnek az orosz tőkésekkel — az utolsó kísérleteket teszik arra, hogy megdöntsék a szovjethatalmat. Látjuk, hogy a földbirtokosok és tőkések képviselői már régen tanácskoznak Párizsban. Látjuk, hogyan reménykednek napról napra, óráról órára egyre inkább abban, hogy a szovjethatalom nem állja majd meg a helyét. Ugyanakkor azonban azt is látjuk, hogy még mind a mai napig, öt hónappal

a Németországon aratott győzelem után sem tudták megkötni a békét. Miért? Azért, mert marakodnak egymással az inyencfalat felosztása körül — akörül, hogy kinek jusson Törökország, kinek Bulgária, hogyan fosszák ki Németországot, milyen falat jusson Angliának, milyen Franciaországnak és Amerikának, hány milliárd hadisarcot hajtsanak be a németeken. Világos, hogy Németországon valószínűleg semmit sem fognak behajtani, mert a háború tönkretette az országot, és dolgozó tömegei egyre nagyobb és nagyobb erővel szállnak szembe a burzsoá kormány elnyomásával.

Mi, elvtársak, ennek folytán egészen határozottan és szilárdan meg vagyunk győződve arról, hogy jelenleg, Kolcsaknak a Keleti Fronton aratott győzelmével kapcsolatban, az orosz és a külföldi tőkésekben újra felpislákolt valamelyest a reménység. De ha Kolcsaknak sikerül is részleges győzelmeket aratnia, az oroszországi szovjetköztársaságban nem fog sikerülni reményeiket valóra váltani.

Tudjuk, hogy az antant hatalmaknak a Németországon aratott győzelem után megmaradtak a tőkéi, megmaradt sokmilliós hadseregük, megmaradt a flottájuk is, amelynek nincs versenytársa. Mindjárt Németország veresége után teljes mértékben lehetséges volt számukra minden erőt az oroszországi szovjetköztársaság meghódítására küldeni. Mindaz, amire az antant imperialisták Oroszország déli részén vállalkoztak — fekete-tengeri partraszállásuk, Ogyessza elfoglalása —, a szovjethatalom ellen irányult.

És mi a helyzet most, öt hónap elmúltával? Talán nem voltak katonai erőik, nem volt milliós hadseregük, nem volt flottájuk? Miért kellett hát visszavonulniok az ukrán munkások és parasztok rosszul felfegyverzett hadserege elől?

Azért, mert bomlás megy végbe saját csapataik soraiban, amiről a hozzánk eljutott hírek tanúskodnak. Ezek a hírek beigazolódtak. Nem lehet büntetlenül négy éven át háborút folytatni a tőkés profit felosztásáért. És most, miután szétzúzták Vilmost, akinek minden bűnt a nyakába varrtak,

nem képesek folytatni a háborút. Mi tudjuk, hogy katonai tekintetben az antant országok hasonlíthatatlanul erősebbek lehetnének, és hogy szigorúan véve továbbra is hasonlíthatatlanul erősebbek nálunk, de azt mondjuk: elvesztették velünk szemben a háborút. Ez nem csupán a mi elképzelésünk, ez nem csupán a mi vágyálmunk — ezt az ukrajnai események bebizonyították. Nem viselhetnek háborút akkor, amikor már minden országot kimerített és elgyötört a háború, amikor mindenki előtt világossá válik, hogy a háborút csak azért folytatják, hogy továbbra is megmaradjon a tőke hatalma a dolgozók fölött. Az antant hatalmak még mindig húzzák-halasztják a béke megkötését Oroszországgal, ami elkerülhetetlen, aminek megvalósítására mi számos lépést tettünk és amit, még a számunkra legsúlyosabb feltételekkel is, felajánlottunk. Hiszen tudjuk, hogy még a súlyos pénzügyi feltételek is hasonlíthatatlanul enyhébbek, mint a háború folytatása, amely a munkások és parasztok legjobb fiait ragadja el. Az imperialista államok tudják, hogy nem viselhetnek háborút ellenünk. Tudják, hogy mit jelent Kolcsak mozgalma, aki tíz- meg tízezer fiatal szibériai parasztot mozgósított. Nem merte bevenni a hadseregbe a frontharcosokat, tudja, hogy ezek nem követték volna, és botfegyelemmel meg ámításokkal tartja maga mellett az ifjúságot.

Ezért, bár helyzetünk súlyosbodott, teljes meggyőződéssel mondjuk: be tudjuk fejezni ezt a háborút néhány hónap alatt, és az antant hatalmaknak meg kell majd kötniük velünk a békét. Az antant hatalmak Kolcsakra támaszkodnak, arra számítanak, hogy a közellátási nehézségek felborítják a szovjethatalmat, mi azonban azt mondjuk: ez nem fog sikerülni. Persze, közellátási helyzetünk nem könnyű; tudjuk, hogy még nagyobb nehézségek állanak előttünk, de mi mégis azt mondjuk: helyzetünk korántsem olyan rossz, mint tavaly volt; akkor, tavasszal, a közellátási zavarok és a közlekedési zavarok még szörnyűbb súllyal nehezedtek ránk.

1918 első felében közellátási szerveink csak 28 millió pud gabonát tudtak begyűjteni, az év második felében — 67

millió pudot gyűjtöttek be. Az év első fele rendszerint mindig nehezebb és ínségesebb, s tavaly, amikor egész Ukrajna a németek uralma alatt volt, amikor a Don-vidéken Krasznov sok vagon katonai felszerelést kapott a németektől, amikor a csehszlovákok elfoglalták a Volga-vidéket — a közellátási helyzet hasonlíthatatlanul rosszabb volt.

Most az Oroszországi Szocialista Szovjet Köztársasághoz más szocialista szovjetköztársaságok társultak. A Lett Szocialista Szovjet Köztársaság helyzete a legutóbbi időben megszilárdult; a német csapatok között, amelyek olyan gyorsan nyomultak előre, megkezdődött a bomlás, és a német katonák azt mondják, hogy nem mennek harcolni a bárók hatalmának visszaállításáért. Ukrajnát, amelyet a petljuristák rövid időre megszállottak, egészen megtisztítottuk a petljuristáktól, és a vöröscsapatok Besszarábia felé nyomulnak előre. Tudjuk, hogy a szovjetköztársaság nemzetközi helyzete napról napra, mondhatni, óráról órára szilárdul. Önök valamennyien tudják, hogy Magyarországon is szovjethatalom van, hogy ott Tanácsköztársaság létesült, hogy amikor kitűnt, hogy az antant hatalmak meg akarják rabolni az országot, a burzsoázia lemondott a hatalomról és a munkásság állt a helyére.

Most, Ukrajna visszafoglalásával és a szovjethatalom megszilárdulásával a Donvidéken, erősödünk. Most elmondhatjuk, hogy vannak gabona- és élelmiszerforrásaink, van lehetőségünk arra, hogy fűtőanyagot kapjunk a Donyecmedencéből. Biztosak vagyunk abban, hogy bár a közellátási válság kiéleződése, a közlekedési eszközök elhasználódása és a közlekedés leromlása folytán a legnehezebb hónapok előtt állunk — átvészeljük ezt a válságot. Ukrajnában óriási gabonakészletek, gabonafölöslegek vannak, de ezekhez nehéz egyszerre hozzájutni — ott mind a mai napig fejetlenség uralkodik, ott a parasztokat megfélemlítette a németek brutális uralma és félnek elvenni a földesúri földeket. Az építés első lépései Ukrajnában nehezek, akárcsak nálunk abban az időszakban, amikor a szovjet kormány a Szmolnijban volt.

Nekünk legalább háromezer vasúti munkást kell küldenünk Ukrajnába, részben parasztokat az éhező Észak-Oroszországból. Az ukrán kormány már rendeletileg szabályozta annak a 100 millió pud gabonának pontos beszolgáltatását, amit már most be lehet gyűjteni.

A Donyec-medence egyik kerületében a kapott értesítések szerint ugyancsak van egymillió pud gabona, a vasútvonaltól legfeljebb tíz versztnyi távolságra.

Ezek azok a készletek, azok a segélyforrások, amelyekkel tavaly nem rendelkeztünk s amelyekkel most rendelkezünk. Ez azt mutatja, hogy ha egy rövid időn át megfeszítjük minden erőnket, akkor néhány hónap múlva befejezhetjük a háborút. Délen döntő fölényben vagyunk. Az antant hatalmak — a franciák és az angolok — elvesztették a hadjáratot, rájöttek, hogy azokkal a jelentéktelen csapatokkal, amelyekkel rendelkeznek, nem viselhetnek háborút a szovjetköztársaság ellen. A hazugság, amelyet rólunk terjesztenek, szertefoszlik; az olyan meséknek, hogy a bolsevikok erőszakos úton döntötték meg a kormányt, és erőszak útján tartják magukat, már senki sem hisz, és most mindenki tudja, hogy a szovjetköztársaság napról napra erősödik.

Most felhívással fordulunk önökhöz, mert ettől a mozgósítástól — a forradalom sorsa függ. Teljes joggal elmondhatjuk, hogy ez a mozgósítás a mi javunkra dönti el az ügyet, és azt a békét, amelyet az imperialistáknak felajánlottunk, kénytelenek lesznek megkötni velünk, mert napról napra gyengülnek.

Elvtársak, ezért határozta el a szovjethatalom, hogy megfeszíti minden erejét, mozgósítja elsősorban a nem gabonatermelő kormányzóságok munkásait és parasztjait. Arra számítunk, hogy a mozgósítás, gyors frontraküldés esetén, a közellátási helyzet megjavítását is lehetővé teszi azzal, hogy csökkenti a fogyasztók számát a nem gabonatermelő, a leginkább éhező kormányzóságokban, azzal, hogy a fronton a tízezerszámra odaküldött emberek lehetőséget nyernek arra, hogy táplálékhoz jussanak — hiszen a legtermékenyebb és legjobban ellátott vidékeken folytatunk hábo-

rút —, és hogy a postacsomag-forgalom feljesztésével lehetővé válik számukra, hogy azonnal támogatást nyújtsanak otthon maradt családjaiknak, legalább úgy, mint ezelőtt a másfélpudosok, sőt jobban.

Ezzel a mozgósítással függ össze a háború gyors befejezésének lehetősége, ezzel a mozgósítással függnek össze azok a reményeink, hogy Kolcsak előnyomulását megállítjuk és végleg szétzúzzuk. Nem akarunk hozzányúlni azokhoz a csapatainkhoz, amelyek délen most tetőzik be a Krasznovbandák maradványain aratott győzelmet, hogy biztosítsuk magunknak a gabonában leginkább bővelkedő vidékeket. Visszafoglaltuk majdnem az egész Donvidéket, Észak-Kaukázusban pedig még több a gabona, ott a készletek még jelentősebbek, és ezeket biztosítjuk magunknak, ha nem gyengítjük meg a Déli Frontot.

Elvtársak, a világon először nálunk folyik olyan háború, amikor a munkások és parasztok — bár tudják, érzik és látják, hogy a háború terhei mérhetetlenek, és miután végigszenvedték az éhség minden kínját egy olyan országban, amelyet ostromlott vár módjára bekerítettek az imperialisták — megértik, hogy a földért, a gyárakért és üzemekért viselnek háborút. Sohasem fogják legyőzni azt a népet, amelynek munkásai és parasztjai nagy többségükben felismerték, megérezték és tisztába jöttek vele, hogy saját hatalmukat, a szovjethatalmat — a dolgozók hatalmát védelmezik, hogy azt az ügyet védelmezik, amelynek győzelme nekik és gyermekeiknek biztosítja a kultúra minden áldását, mindannak élvezetét, amit az emberi munka létrehozott. És mi biztosak vagyunk benne, elvtársak, hogy ez a mozgósítás hasonlíthatatlanul jobban folyik majd le, mint az előbbiek, hogy támogatásra talál az önök körében, hogy azokon az agitátorokon kívül, akik felszólalnak a gyűléseken, önök közül is mindenki és minden ismerősük maga is agitátorrá válik, elmegy társaihoz, az üzemi munkásokhoz és vasutasokhoz, és érthetően, világosan megmagyarázza nekik, miért kell most megfeszíteni minden erőnket és néhány hónapon belül végezni az ellenséggel. Maguk a tömegek

állnak talpra, és ha mind egy szálig agitátorokká lesznek, olyan törhetetlen erőt hoznak létre, amely biztosítja majd a szovjetköztársaságot nemcsak Oroszországban, hanem az egész világon is.

Pravda 85. sz.
1919. április 23.

Lenin Művei, 29. kötet.

BESZÉD A KOLCSAK ELLENI HARCRÓL A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS SZAKSZERVEZETEK KONFERENCIÁJÁN, 1919. ÁPRILIS 17-ÉN

ÚJSÁGTUDÓSÍTÁS

Lenin lelkes beszédben felszólítja a moszkvai proletariátust, hogy vegyen közvetlenül részt a Kolcsak elleni harcban. Kolcsak utolsó támadását — Lenin szavai szerint — kétségtelenül az imperialista antant hatalmak szervezték meg titokban. — Arról, hogy igenis az antant vezeti valamennyi végvidéki fehérgárdista mozgalmat, az a sürgöny tanúskodik, amely tegnap érkezett Sztucska elvtárstól; kiderül, hogy a németek Kurlandban abbahagyták a támadást, de a velük való békés megegyezés Lettország szovjet kormánya számára lehetetlen, mert Franciaország, Anglia és Amerika azt követeli a németektől, hogy maradjanak Kurlandban és folytassák a háborút; a tábornokok készek engedelmeskedni a győzteseknek, de a katonák határozottan megtagadják a harcot. Az antant hatalmak kijátszották utolsó kártyájukat. A délen aratott győzelmek azt mutatták, hogy az antant hatalmaknak nincs erejük háborút viselni ellenünk, vagy helyesebben, elvesztették hatalmukat haderőik fölött. Az antant hatalmak délvidéki kalandja az Ogyesszából való menekülésük során elkövetett fölöttébb gyalázatos rablással végződött. A „művelt" antant hatalmak, amelyek fosztogatással és erőszakoskodással vádolnak bennünket, teljesen jogtalanul és minden alap nélkül elvitték Ogyesszából egész kereskedelmi flottánkat, s ezzel éhínségre kárhoztatták a békés lakosságot. Ez bosszú volt az imperia-

lizmus terveinek összeomlásáért. A Déli meg a Krími Frontot felszámoltuk, és hamarosan felszámoljuk a Doni Frontot is. A legutóbbi hírek szerint 40 verszt távolságra vagyunk Novocserkasszktól. Győzelmünk biztos.

Kolcsak támadásának, amelyet az antant hatalmak sugalmaztak, az a célja, hogy elvonja erőinket a Déli Frontról, s ezzel lehetővé tegye a déli fehérgárdista csapatok maradványainak és a petljuristáknak, hogy újra erőt gyűjtsenek, de ez nem fog nekik sikerülni. Egyetlen ezredet, egyetlen századot sem viszünk el a Déli Frontról.

A Keleti Front számára új hadseregeket toborzunk, ezért hirdettük ki a mozgósítást. Ez a mozgósítás az utolsó lesz, és lehetővé teszi számunkra, hogy végezzünk Kolcsakkal, azaz, hogy befejezzük a háborút, mégpedig ezúttal egyszer s mindenkorra.

A most kihirdetett mozgósítás a nem gabonatermelő kormányzóságokra, kizárólag az ipari kormányzóságokra terjed ki. A mozgósítási terv kidolgozásánál nemcsak a katonai érdekeket, hanem a mezőgazdaság és a közellátás érdekeit is figyelembe vettük. Az embereket az éhező kormányzóságokból a gabonában bővelkedő vidékekre küldjük. Ez a mozgósítás jelentős mértékben megkönnyíti a fővárosok és az északi kormányzóságok közellátási helyzetét. Azzal, hogy minden mozgósítottnak biztosítjuk azt a jogot, hogy havonta két élelmiszercsomagot küldjön családjának, lehetőséget nyújtunk a munkáslakosságnak arra, hogy kenyeret kapjon a frontra küldött hozzátartozóitól. A postaügyi népbiztos közlése szerint az élelmiszercsomagok jelentős mértékben hozzá fognak járulni a városok ellátásához; egyetlen nap 37 vagon élelmiszercsomag érkezett. Ennek az intézkedésnek az eredményei kétségtelenül jelentősebbek lesznek, mint a múlt évben a „másfélpudosokkal" tett kísérlet eredményei.

A mozgósítást jól meggondoltuk és helyesen dolgoztuk ki, de ahhoz, hogy sikeres legyen, az kell, hogy ne hivatalnoki módszerekkel valósítsuk meg. Gondolni kell arra, hogy ez a mozgósítás döntő szerepet játszik, és megvalósítása minden erő megfeszítését követeli. Minden öntudatos munkásnak,

minden öntudatos munkásnőnek közvetlenül részt kell vennie benne. Kevés az, ha népgyűléseket, tömeggyűléseket tartunk — egyéni agitációra van szükség, fel kell keresni a mozgósításra várókat, mindegyiknek külön-külön alaposan meg kell magyarázni, hogy az ő bátorságától, elszántságától és áldozatkészségétől függ a háború befejezése.

A proletárforradalom a világ valamennyi országát magával ragadja; ha az antant hatalmak ténylegesen lemondtak az Oroszország ügyeibe való nyílt katonai beavatkozásról, ez csak azért történt, mert nem tudnak uralkodni hadseregeiken, amelyek ösztönösen átérezték az orosz forradalmat. Az antant hatalmak félnek saját katonáiktól és munkásaiktól, meg akarják óvni őket az orosz forradalom befolyásától. A legutóbbi időben az antant országokba még a bolsevizmus sikereiről szóló újsághíreket sem engedik be. Olaszországban sorompót állítottak fel, amelyen még az Oroszországból küldött magánlevelek sem jutnak át. Lenin elmondja, hogy a napokban levelet kapott Morgaritól, az ismert olasz szocialistától, aki a zimmerwaldi konferencián igen mérsékelt álláspontot foglalt el. Ezt a levelet titokban küldte, kis papírszeletekre írva, ahogy a cári időkben a pártlevelezést bonyolították le. Ebben a konspiratív levélben Morgari a következőket írja: „Az olasz párt nevében a legforróbb üdvözletet küldöm az orosz elvtársaknak és a szovjethatalomnak." (Viharos taps.) Magyarországon, mint tudjuk, a burzsoá kormány önként lemondott, önként kiengedte a börtönből Kun Bélát, a magyar kommunista tisztet, aki orosz fogságban volt, aktívan harcolt az orosz kommunisták soraiban és részt vett a tavaly júliusi baloldali eszer felkelés leverésében. Ez az üldözéseket, rágalmazásokat és bántalmakat elszenvedett magyar bolsevik most ténylegesen a Magyar Tanácskormány vezetője. Magyarország, Oroszországhoz képest, kis ország, de a magyar forradalom talán nagyobb szerepet játszik a történelemben, mint az orosz forradalom. Ebben a kulturált országban figyelembe veszik az orosz forradalom minden tapasztalatát, keményen végrehajtják a szocializálást, és annak következtében, hogy a

talaj jobban elő van készítve, tervszerűbben épül a szocializmus.

És egy olyan pillanatban, amikor meggyőződéssel mondhatjuk, hogy a nemzetközi imperializmus ügye örökre elveszett, veszély fenyeget minket kelet felől, Kolcsak elkeseredett és kétségbeesett fehérgárdista bandái részéről. Ezzel végezni kell. Ha Kolcsakkal végzünk, egyszer s mindenkorra befejezzük a háborút. Meg kell feszíteni minden erőt, az öntudatos proletariátusnak egy szálig részt kell vennie a mozgósításban. Az öntudatos munkásoknak és munkásnőknek minden szabad napot, minden szabad órát fel kell használniok az egyéni agitációra. Erre az erőfeszítésre nem sokáig van szükségünk, néhány hónapig, talán néhány hétig, és ez lesz az utolsó, ez lesz a végső erőfeszítés, mert győzelmünk kétségtelen.

Izvesztyija VCIK 84. sz.
1919. április 18.

Lenin Művei, 29. kötet.

AZ I. ÖSSZOROSZORSZÁGI ISKOLÁNKÍVÜLI OKTATÁSI KONGRESSZUS[167]

1919. MÁJUS 6—19.

(Részlet)

BESZÉD A SZABADSÁG ÉS EGYENLŐSÉG JELSZAVÁVAL VALÓ NÉPBUTÍTÁSRÓL. MÁJUS 19.

I

Az általam említett kérdések közül az első a minden forradalommal, az új rendre való minden áttéréssel együttjáró nehézségekre vonatkozik. Ha szemügyre veszik azokat a vádakat, amelyekkel olyan emberek halmozzák el a bolsevikokat, akik szocialistáknak és demokratáknak tartják magukat — az ilyen embereket illetően a szerintem teljes joggal és a forradalom érdekében betiltott Vszegda Vperjod! és Gyelo Naroda[168] köré tömörülő irodalmi csoportok tagjait hozhatom fel például, amely lapok képviselői vádaskodásaik során (e vádaskodások teljesen érthetők olyan sajtóorgánumok részéről, amelyeket a mi hatalmunk ellenforradalminak minősített) a leggyakrabban folyamodnak elméleti bírálathoz — ha szemügyre veszik azokat a kirohanásokat, amelyeket ebből a táborból intéznek a bolsevizmus ellen, látni fogják, hogy lépten-nyomon szerepel közöttük a következő: „A bolsevikok nektek, dolgozóknak, kenyeret, békét és szabadságot ígértek; nem adtak sem kenyeret, sem békét, sem szabadságot, becsaptak titeket, mégpedig azzal csaptak be, hogy letértek a demokrácia útjáról." Ami a demokrácia útjáról való letérést illeti, erről külön lesz szó. Most ennek a vádnak egy másik részével kívánok foglalkozni: „A bolsevikok kenyeret, békét és szabadságot ígértek, s amit a bolsevikok a valóságban hoztak, az a háború folytatása, különösen kegyetlen és különösen ádáz harc, valamennyi antant ország,

szóval a legcivilizáltabb és legelőrehaladottabb országok imperialistáinak, kapitalistáinak háborúja a kimerült, meggyötört, elmaradott, elfáradt Oroszország ellen." Ezeket a vádakat, ismétlem, megtalálják mind a két megnevezett lapban, hallják a burzsoá intellektuel minden beszédében, aki természetesen azt képzeli magáról, hogy nem burzsoá, hallják ezt úton-útfélen minden nyárspolgári beszédben. Felszólítom önöket, gondolkozzanak az efféle vádakon.

Igen, a bolsevikok vállalták a forradalmat a burzsoázia ellen, hogy erőszakosan megdöntsék a polgári kormányt, hogy szakítsanak a polgári demokrácia minden hagyományos szokásával, ígéretével és örökségével, megkezdjék a legelkeseredettebb, legerőszakosabb harcot és háborút a birtokos osztályok elnyomása érdekében — azért, hogy kiragadják Oroszországot, azután pedig az egész emberiséget az imperialista mészárlásból és hogy véget vessenek minden háborúnak. Igen, a bolsevikok ezért vállalták a forradalmat, és természetesen sohase gondoltak arra, hogy erről az alapvető, fő feladatukról lemondjanak. És ugyanúgy kétségtelen, hogy azok a kísérletek, hogy kikerüljünk ebből az imperialista mészárlásból, hogy megtörjük a burzsoázia uralmát, Oroszországra zúdították valamennyi civilizált állam hadjáratát. Mert Franciaországnak, Angliának és Amerikának ez a politikai programja, bármennyire erősítgetik is, hogy lemondanak az intervencióról. Bármennyire erősítgetik is ezt a Lloyd George-ok, Wilsonok és Clemenceauk, bármennyire hangoztatják is, hogy lemondanak az intervencióról, mi valamennyien tudjuk, hogy ez hazugság. Tudjuk, hogy az antant hatalmak Ogyesszából és Szevasztopolból kivonult, kivonulásra kényszerített hadihajói ostromzár alatt tartják a Fekete-tenger partvidékét, sőt ágyúkkal fedezik Kercs körül a Krím-félszigetnek azt a részét, ahol az önkéntesek megvetették a lábukat. Azt mondják: „Ezt nem engedhetjük át nektek. Ha az önkéntesek nem bírnak veletek, akkor sem engedhetjük át nektek a Krím-félszigetnek ezt a részét, mert akkor ti uraivá lesztek az Azovi-tengernek, elvágjátok előttünk a Gyenyikinhez vezető utat, nem adtok lehetőséget

arra, hogy utánpótlást küldjünk barátainknak." Vagy támadás készül Petrográd ellen: tegnap harc folyt le egy torpedónaszádunk és az ellenség négy torpedónaszádja között. Talán nem világos, hogy ez intervenció, talán nem az angol flotta vesz részt ebben? Talán nem ugyanez történik Arhangelszkben, Szibériában? Tény az, hogy most az egész civilizált világ Oroszország ellen vonul.

Kérdezem: mi kerültünk-e ellentmondásba önmagunkkal, amikor forradalomra szólítottuk fel a dolgozókat, amikor békét ígértünk nekik, s az egész civilizált világ támadását idéztük fel a gyenge, fáradt, elmaradott, összetört Oroszország ellen, vagy azok kerültek ellentmondásba a demokrácia és a szocializmus elemi fogalmaival, akik arcátlanul ilyen szemrehányást mernek tenni nekünk? Ez itt a kérdés. Hogy a kérdést elméleti, általános formában vessem fel önöknek, egy hasonlathoz folyamodom. Forradalmi osztályról, a nép forradalmi politikájáról beszélünk; nos, vegyenek alapul egy egyedül álló forradalmárt. Vegyük akár Csernyisevszkijt, értékeljük az ő munkásságát! Hogyan értékelheti őt egy egészen tudatlan és felvilágosulatlan ember? Bizonyára azt mondja: „No és aztán, ez az ember tönkretette az életét, Szibériába került, nem ért el semmit." Ezt a példát hozom fel önöknek. Ha ilyen megjegyzést hallunk és nem tudjuk, kitől ered, azt mondjuk: „A legjobb esetben olyan embertől származik, aki reménytelenül ostoba, és talán ártatlan is abban, hogy olyan korlátolt, hogy nem képes felfogni egy egyedül álló forradalmár tevékenységének jelentőségét a forradalmi események általános láncolata szempontjából; vagy pedig holmi gazembertől, a reakció bérencétől származik, aki tudatosan el akarja riasztani a dolgozókat a forradalomtól." Azért vettem Csernyisevszkijt példának, mert bármilyen irányzathoz tartozzanak is a magukat szocialistának nevező emberek, ebben, ennek az egyedülálló forradalmárnak a megítélésében lényeges eltérés nem lehetséges. Mindenki egyetért abban, hogy ha valaki egy egyedülálló forradalmárt az általa hozott látszólag haszontalan, gyakran hiábavaló áldozatoknak szempontjából értékel, figyelmen

kívül hagyva munkásságának tartalmát és munkásságának a korábbi és későbbi forradalmárok tevékenységével való kapcsolatát, ha valaki így értékeli munkásságának jelentőségét — az csak ostobaság és feneketlen tudatlanság, vagy a reakció érdekeinek, a zsarnokságnak, a kizsákmányolásnak és osztályelnyomásnak gonosz, képmutató védelme lehet. E tekintetben nem lehet nézeteltérés.

Most pedig térjünk át az egyedülálló forradalmárról egy egész nép, egy egész ország forradalmára. Vajon van-e a bolsevikok között valaki, aki tagadta volna valaha is, hogy a forradalom véglegesen csak akkor győzhet, amikor magával ragad minden országot, vagy legalábbis egynéhányat a legfontosabb előrehaladott országok közül? Ezt mi mindig mondtuk. Vajon állítottuk-e mi, hogy ki lehet kerülni az imperialista háborúból úgy, hogy egyszerűen földbe döfjük a szuronyokat? Szándékosan választom éppen azt a kifejezést, amelyet mi Kerenszkij idején — jómagam is, elvtársaink is mind — állandóan használtunk a határozatokban, beszédekben és újságokban. Megmondtuk: a háborút nem lehet befejezni úgy, hogy földbe döfjük a szuronyokat; ha vannak tolsztojánusok, akik így gondolkoznak, sajnálkozni kell az ilyen eltévelyedett embereken — bizony, semmi egyebet nem várhatunk tőlük.

Megmondtuk, hogy a kilépés ebből a háborúból forradalmi háborút jelenthet. Ezt mondtuk 1915-től kezdve, majd Kerenszkij idején. És a forradalmi háború, természetesen, szintén háború, ugyanolyan nehéz, véres és gyötrelmes dolog. Ha pedig világméretű forradalommá válik, elkerülhetetlenül ugyanolyan világméretű ellenállást vált ki. S ezért, amikor most olyan helyzetben vagyunk, hogy a világ valamennyi civilizált országa hadba indul Oroszország ellen, nem kell csodálkoznunk, ha egészen felvilágosulatlan parasztok azt a vádat emelik ellenünk, hogy megszegtük ígéreteinket: azt mondjuk — semmi egyebet nem várhatunk tőlük. Teljes felvilágosulatlanságuk, határtalan tudatlanságuk kizárja, hogy vádoljuk őket. Valóban, hogyan is követelhetnők a teljesen felvilágosulatlan paraszttól annak megértését, hogy háború

és háború között különbség van, hogy vannak igazságos és igazságtalan, a haladást szolgáló és reakciós háborúk, olyan háborúk, melyeket haladó osztályok és olyanok, amelyeket maradi osztályok folytatnak, olyan háborúk, melyek az osztályelnyomás megszilárdítását, és olyanok, amelyek annak megdöntését szolgálják? Ehhez ismerni kell az osztályharcot, a szocializmus alapjait és legalább egy egészen kicsit a forradalom történetét. Mi ezt a felvilágosulatlan paraszttól nem követelhetjük.

De ha az olyan ember, aki demokratának, szocialistának nevezi magát, aki a szónoki emelvényre lép, hogy a nyilvánosság előtt beszéljen, függetlenül attól, hogy minek nevezi magát — menseviknek, szociáldemokratának, eszernek, igazi szocialistának, a berni internacionálé hívének — sok mindenféle elnevezés van, az elnevezés olcsó dolog —, ha az ilyen egyén emeli ellenünk a vádat: „Ti békét ígértetek és háborút idéztetek elő!" — mit válaszoljunk neki? Feltételezhető-e, hogy a tudatlanság olyan fokára süllyedt, amilyenen a felvilágosulatlan paraszt van, hogy nem tud különbséget tenni háború és háború között? Feltehető-e, hogy nem érti meg a különbséget az imperialista háború között, amely rablóháború volt és most végérvényesen lelepleződött — a versailles-i béke után csak a megfontolásra és gondolkozásra teljesen képtelen vagy egészen vak emberek nem látják, hogy ez a háború mindkét részről rablóháború volt — feltehető-e, hogy van akár egyetlen olyan írástudó ember, aki nem érti meg a különbséget a között a háború, a rablóháború és a mi háborúnk között, amely azért ölt világméreteket, mert a világburzsoázia megértette, hogy a végső harc folyik ellene? Mindezt nem feltételezhetjük. S ezért mi azt mondjuk: mindenki, aki igényt tart arra, hogy egyik vagy másik árnyalathoz tartozó demokratának vagy szocialistának nevezzék, s ugyanakkor egy vagy más módon, közvetlenül vagy közvetve olyan vádakat terjeszt a nép soraiban, hogy a bolsevikok elhúzzák a polgárháborút, ezt a nehéz és gyötrelmes háborút, holott békét ígértek — a burzsoázia híve, és mi az ilyeneknek úgy fogunk válaszolni, mint Kolcsaknak, és ugyanúgy szembe

fogunk kerülni velük, mint Kolcsakkal — ez a feleletünk. Erről van szó.

A Gyelo Naroda házatájékáról való urak elcsodálkoznak: „De hiszen mi, úgymond, Kolcsak ellen vagyunk; igazán égbekiáltó igazságtalanság, hogy üldöznek bennünket."

Nagy kár, uraim, hogy önök nem akarnak észre térni és nem akarják megérteni azt az egyszerű politikai elemi igazságot, amelyből meghatározott következtetések adódnak. Önök azt erősítgetik, hogy Kolcsak ellen vannak. Előveszem a Vszegda Vperjod! és a Gyelo Naroda című lapokat, szemügyre veszem az ilyenfajta nyárspolgári elmefuttatásokat, ezt a beállítottságot, amely tömegesen észlelhető az értelmiség soraiban, uralkodik az értelmiség soraiban. Azt mondom: önök között mindenki, aki ilyenfajta vádakat terjeszt a nép soraiban — kolcsakista, mert nem érti meg azt az elemi, alapvető, minden értelmes ember számára érthető különbséget, mely az imperialista háború között, amelynek véget vetettünk és a polgárháború között van, amelyet magunkra zúdítottunk. Mi sohasem titkoltuk el a nép előtt, hogy vállaljuk ezt a kockázatot. Megfeszítjük minden erőnket, hogy ebben a polgárháborúban legyőzzük a burzsoáziát és gyökerében ássuk alá az osztályelnyomás lehetőségét. Nem, még nem volt és nem is lehetséges olyan forradalom, amely biztosítva volna a hosszú, nehéz és esetleg a legszörnyűbb áldozatokkal járó harc ellen. Az, aki nem tudja megkülönböztetni a forradalmi harc folyamán, annak győzelme érdekében és akkor hozott áldozatokat, amikor valamennyi vagyonos, valamennyi ellenforradalmi osztáy harcol a forradalom ellen, aki ezeket az áldozatokat nem tudja megkülönböztetni a rabló, kizsákmányoló háborúval járó áldozatoktól, az teljesen tudatlan ember, s azt kell róla mondani, hogy oda kell ültetni az ábécéhez, és az iskolánkívüli oktatás előtt elemiiskolai oktatásra kell fogni, mert az ilyen ember a legálnokabb kolcsakista képmutatás képviselője, akárminek nevezze magát, akármilyen elnevezés mögött bújjon meg. Márpedig a bolsevikok ellen emelt ilyen vádak a legszokásosabb, „legfelkapottabb" vádak. Ezek a vádak valóban utat

találnak a nagy dolgozó tömegekhez, hiszen a felvilágosulatlan parasztnak nehéz megértenie ezt a dolgot. Egyformán szenved a háborútól, akármiért folyjon is ez a háború. Engem nem lep meg, ha a felvilágosulatlan parasztok között ilyen kijelentéseket hallok: „A cár idején háborúskodtunk, a mensevikek idején végig háborúskodtunk, most pedig bolsevikok vannak uralmon és még mindig háborúskodunk." Ez engem nem lep meg. Valóban, a háború — háború, súlyos áldozatokkal jár, amelyeknek se vége, se hossza. „A cár azt mondta, hogy ez a szabadságért és a rabság alóli felszabadulásért van, a mensevikek azt mondták, hogy ez a szabadságért és a rabság alóli felszabadulásért van, most a bolsevikok ugyanazt mondják. Mindenki ezt mondja, nehéz itt kiismerni magunkat!"

Valóban, a felvilágosulatlan paraszt ugyan hogyan ismerje itt ki magát. Az ilyen embernek még tanulnia kell a politikai alapismereteket. De mit mondhatunk az olyan emberről, aki csak úgy dobálózik a „forradalom", „demokrácia" és „szocializmus" szavakkal, aki azt hangoztatja, hogy amikor ezeket a szavakat használja, tisztában van az értelmükkel. Nem bűvészkedhet az efféle fogalmakkal, hacsak nem akar politikai szélhámossá válni, hiszen a különbség a rablók két csoportjának háborúja és a között a háború között, amelyet a mindenféle rablás ellen felkelt elnyomott osztály folytat — elemi, lényegbevágó és alapvető különbség. Nem arról van szó, hogy az egyik vagy a másik párt, az egyik vagy a másik osztály, az egyik vagy a másik kormány a háborút igazolja, hanem arról, hogy mi ennek a háborúnak a tartalma, mi az osztálytartalma, melyik osztály viseli a háborút, milyen politika ölt testet a háborúban.

Megjelent az N. Lenin: „Két beszéd az I. összoroszországi iskolánkívüli oktatási kongresszuson" c. brosúrában. Moszkva, 1919.

Lenin Művei, 29. kötet.

BESZÉD AZ ÁLTALÁNOS KATONAI OKTATÁS ÜNNEPÉN, 1919. MÁJUS 25-ÉN[169]

RÖVID ÚJSÁGTUDÓSÍTÁS

Ma a dolgozók általános katonai oktatásának napját ünnepeljük.

Eddig a katonaság egyik eszköze volt annak, hogy a tőkések és földbirtokosok osztálya fenntartsa a proletariátus kizsákmányolását, és a kapitalisták hatalma egész Európában ma is a burzsoá tisztek vezetése alatt álló régi hadsereg maradványaira támaszkodik. De a burzsoáziának ez a legszilárdabb támasza megdől, amikor a munkások saját kezükbe veszik a fegyvert, amikor hozzálátnak, hogy létrehozzák hatalmas proletárhadseregüket, hozzálátnak, hogy olyan katonákat neveljenek, akik tudni fogják, miért harcolnak, akik védelmezni fogják a munkásokat és parasztokat, a gyárakat és üzemeket, hogy a földbirtokosok és kapitalisták vissza ne állíthassák hatalmukat.

A mai ünnep megmutatja, milyen sikereket értünk el, milyen új erő bontakozik ki a munkásosztály mélyén. Amikor ezt a díszszemlét nézzük, az a szilárd meggyőződés alakul ki bennünk, hogy a szovjethatalom kivívta az egész világ munkásainak rokonszenvét, hogy a nemzetek közötti háború helyén létrejön a nemzetközi szovjetköztársaságok testvéri szövetsége.

Bemutatom önöknek Szamuely Tibor magyar elvtársat, a Magyar Tanácsköztársaság hadügyi népbiztosát.

Éljen a magyar proletariátus!

Éljen a kommunista világforradalom!

Izvesztyija VCIK, 113. sz.
1919. május 27.

Lenin Művei, 29. kötet.

ÓVAKODJATOK A KÉMEKTŐL!

Halál a kémekre!

A fehérgárdisták Petrográd ellen irányuló támadása nyilvánvalóan bebizonyította, hogy a fehérek az egész frontövezetben, minden nagyobb városban nagy szervezettel rendelkeznek, amelynek feladata kémkedés, árulás, hidak felrobbantása, felkelések rendezése a hátországban, a kommunisták és a munkásszervezetek neves tagjainak meggyilkolása. Mindenkinek résen kell lennie. Mindenütt meg kell kettőzni az éberséget, fontolóra kell venni és a legszigorúbban életbe kell léptetni több rendszabályt a kémek és fehér összeesküvők kinyomozása és elfogásuk érdekében.

A vasúti dolgozók és kivétel nélkül valamennyi katonai egység politikai vezetői különösen kötelesek megkettőzni az elővigyázatosságot.

Minden öntudatos munkásnak és parasztnak testével kell védelmeznie a szovjethatalmat, fel kell vennie a harcot a kémekkel és a fehérgárdista árulókkal. Legyen mindenki őrhelyén — állandó, katonai módon megszervezett kapcsolatban a pártbizottságokkal, a rendkívüli bizottságokkal, a legmegbízhatóbb és legtapasztaltabb szovjetfunkcionárius elvtársakkal.

V. Uljanov (Lenin)
a munkás-paraszt honvédelmi tanács elnöke.

F. Dzerzsinszkij
belügyi népbiztos.

Pravda, 116. sz.
1919. május 31.

Lenin Művei, 29. kötet.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG IRÁNYELVEI A KATONAI EGYSÉGRŐL. TERVEZET

Tekintettel arra:

1. hogy az OSZFSZK, szövetségben az Ukrán, Lett, Észt, Litván és Belorusz testvéri szovjetköztársaságokkal, kénytelen védelmi háborút folytatni a közös ellenség — a világimperializmus és az általa támogatott feketeszázas és fehérgárdista ellenforradalom ellen;

2. hogy e háború sikerének elengedhetetlen feltétele a Vörös Hadsereg valamennyi osztagának egységes parancsnokság alá helyezése és a legszigorúbb központosítás a szocialista köztársaságok erőivel és erőforrásaival, különösen a hadsereg egész ellátási apparátusával, továbbá a vasúti közlekedéssel mint a háború olyan igen fontos anyagi tényezőjével való rendelkezés terén, amelynek nemcsak a hadműveletek végrehajtása szempontjából, hanem a Vörös Hadseregnek harci eszközökkel, hadianyaggal és élelmiszerekkel való ellátása szempontjából is elsőrendű jelentősége van —

az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága határozatilag kimondta:

1. a szocialista védelmi háború egész tartamára feltétlenül egyesíteni kell a Vörös Hadsereg egész ellátásügyét az OSZFSZK Honvédelmi Tanácsának és más központi intézményeinek egységes vezetése alatt;

2. a szocialista védelmi háború egész tartamára egyesíteni kell a vasúti közlekedést és a vasúti hálózat igazgatását a

testvéri szocialista köztársaságok egész területén, az OSZFSZK Közlekedésügyi Népbiztosságának vezetése és igazgatása alatt;

3. a honvédelem érdekeivel össze nem egyeztethetőnek kell elismerni azt, hogy a testvéri szovjetköztársaságokban a Vörös Hadsereg ellátására külön szervek, továbbá külön közlekedésügyi népbiztosságok állanak fenn, és ragaszkodni kell ahhoz, hogy ezeket a háború idejére az OSZFSZK Vörös Hadserege ellátási szerveinek és az OSZFSZK Közlekedésügyi Népbiztosságának olyan osztályaivá alakítsák át, melyek az OSZFSZK Vörös Hadserege központi ellátási szerveinek és az OSZFSZK Közlekedésügyi Népbiztosságának közvetlen vezetése alatt állanak és teljesen alá vannak azoknak rendelve;

4. hatályon kívül helyezendő a Vörös Hadsereg ellátására és a vasúti közlekedésre, illetőleg a vasúti hálózat igazgatására vonatkozó minden rendelet, amennyiben ellentétben van az OSZFSZK Vörös Hadseregének ellátását, valamint az OSZFSZK vasúti közlekedésének és vasúti hálózatának igazgatását szabályozó határozatokkal és rendeletekkel.

Lenin, Sztálin

A megírás ideje 1919. május.
Először 1942-ben jelent meg.

Lenin Művei, 29. kötet.

AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA A PETROGRÁDI FRONTRÓL. TERVEZET

A Központi Bizottság határozatilag kimondja:

1. A Petrográdi Frontot elsőrendű fontosságúnak kell elismerni. Ezt kell szem előtt tartani a csapatok elosztásánál stb.

2. A Keleti Frontról elvont hadosztály kétharmad részét Petrográd, egyharmad részét a Déli Front rendelkezésére kell bocsátani.

3. Meg kell bízni a Szervező Irodát, hogy intézkedjen a legerélyesebben és legsürgősebben a kommunistáknak a (központi és helyi) szovjet munkáról való leváltása és katonai munkára irányítása érdekében, különösen a hátország mélyén és a fronthoz közelebb álló mögöttes területen (a szökések elleni harc, katonai kiképzők, raktárak, a mozgósítás meggyorsítása és így tovább).

4. Ugyanilyen megbízatást kell adni a Honvédelmi Tanácsnak és a Népbiztosok Tanácsának.

A megírás ideje: legkésőbb 1919. június 10.
Az első két pont 1941-ben jelent meg.
Teljes egészében e kötet orosz nyelvű kiadásában jelent meg először.

Lenin Művei, 29. kötet.

MIND EGY SZÁLIG HARCRA GYENYIKIN ELLEN!

(AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK LEVELE A PÁRTSZERVEZETEKHEZ)

Elvtársak! Bekövetkezett a szocialista forradalom egyik igen válságos, sőt minden valószínűség szerint a legválságosabb pillanata. A kizsákmányolók, a földbirtokosok és kapitalisták orosz és külföldi (elsősorban angol és francia) védelmezői kétségbeesett kísérletet tesznek arra, hogy visszaállítsák a népi munka fosztogatóinak, a földbirtokosoknak és kizsákmányolóknak uralmát Oroszországban, hogy megszilárdítsák az egész világon bukófélben levő hatalmukat. Kudarcot vallott az angol és francia kapitalistáknak az a terve, hogy saját csapataikkal meghódítsák Ukrajnát; kudarcot vallottak Kolcsak támogatásával Szibériában; a Vörös Hadsereg az egy emberként felkelt uráli munkások támogatásával hősiesen nyomul előre az Urálban, közeledik Szibériához, hogy ezt az ottani urak, a kapitalisták hallatlanul kegyetlen járma alól felszabadítsa. Kudarcot vallott végül az angol és francia imperialistáknak az a terve is, hogy elfoglalják Petrográdot egy ellenforradalmi összeesküvés segítségével, amelyben orosz monarchisták, kadetok, mensevikek és eszerek vettek részt, a baloldali eszereket is beleértve.

Most a külföldi kapitalisták kétségbeesett kísérletet tesznek, hogy visszaállítsák a tőke jármát Gyenyikin hadjárata segítségével, akit, mint valamikor Kolcsakot, tisztekkel, hadianyaggal, lőszerrel, tankokkal stb. stb. segítenek.

A munkásoknak és parasztoknak meg kell feszíteniük minden erejüket, a Szovjet Köztársaságnak meg kell feszítenie minden erejét, hogy visszaverjük Gyenyikin támadását és legyőzzük őt anélkül, hogy a Vörös Hadsereg győzelmes támadását az Urálban és Szibériában megállítanók. Ez

A JELEN PILLANAT LEGFŐBB FELADATA

Mindenekelőtt és legfőképpen minden kommunista, minden velük rokonszenvező, minden becsületes munkás és paraszt, minden szovjet funkcionárius *feszítse meg katonamódra erejét*, hogy *munkája*, ereje és igyekezete *maximumát a háború közvetlen feladataira*, Gyenyikin támadásának gyors visszaverésére fordítsa és e feladatnak megfelelően csökkentse és szervezze át minden egyéb tevékenységét.

A Szovjet Köztársaságot ostrom alá vette az ellenség, A Szovjet Köztársaságnak *egységes harci tábornak* kell lennie. nem szavakban, hanem a valóságban.

Minden intézmény egész munkáját a háborúhoz kell alkalmazni és át kell szervezni a háború követelményeinek megfelelően!

A testületi vezetés elengedhetetlen a munkás- és paraszt-állam ügyeinek intézésénél. De a testületi vezetés minden túlzásba vitele, huzavonára, felelőtlenségre vezető minden eltorzítása, a testületi szerveknek minden átváltoztatása fecsegő intézményekké — igen nagy baj és ennek a bajnak mindenáron, minél hamarább, semmitől vissza nem riadva kell véget vetni.

A testületi vezetés sem a testületek tagjainak száma tekintetében, sem a munka gyakorlati vezetése szempontjából ne terjedjen túl az okvetlen szükséges minimumon; meg kell tiltani a „szónoklatokat", a vitákat a legnagyobb gyorsasággal kell lefolytatni, információira és pontosan megfogalmazott gyakorlati javaslatokra kell korlátozni.

A testületi vezetés alkalmazását minden esetben, amikor arra akár a legkisebb lehetőség van, csakis a legfontosabb

kérdéseknek minél szűkebb körű testületben való legrövidebb megtárgyalására kell korlátozni, az intézmény, a vállalat, az ügyek és feladatok *gyakorlati irányítását* vagy intézését pedig *egyetlen elvtársra* kell bízni, akiről tudjuk, hogy kemény, határozott, merész ember, ért az ügyek gyakorlati vezetéséhez és a legnagyobb bizalomnak örvend. A testületi vezetésnek minden esetben és kivétel nélkül minden körülmények között együtt kell járnia azzal, hogy pontosan megállapítjuk *minden egyes* személy egyéni felelősségét valamely *pontosan* meghatározott munkáért. A testületi vezetésre való hivatkozással leplezett felelőtlenség a legveszedelmesebb baj, amely mindenkit fenyeget, akinek nincs igen nagy tapasztalata a gyakorlati testületi munkában, s amely a katonai ügyekben lépten-nyomon elkerülhetetlenül katasztrófára, zűrzavarra, pánikra, egymásnak ellentmondó parancsolgatásra, vereségre vezet.

Nem kevésbé veszedelmes baj a kapkodás a szervezési kérdésekben, vagy a szervezési tervkovácsolás. A munkának a háború érdekében szükséges átszervezése semmiesetre se vezessen az intézmények átszervezésére és még kevésbé új intézményeknek sebtében való létesítésére. Ez minden körülmények közt megengedhetetlen, ez csak zűrzavarra vezet. A munka átszervezésének abból kell állania, hogy azoknak az intézményeknek működését, amelyek nem feltétlenül szükségesek, ideiglenesen beszüntetjük vagy bizonyos mértékig csökkentjük. De a háború támogatására irányuló minden munkát *teljesen és kizárólag a már létező* katonai intézmények *útján* kell lebonyolítani, oly módon, hogy ezeket az intézményeket megjavítjuk, megerősítjük, kibővítjük, támogatjuk. Külön „honvédelmi bizottságok" vagy „forradalmi bizottságok" (forradalmi vagy katonai-forradalmi bizottságok) alakítása, először, csak kivételesen engedhető meg; másodszor, csak az illetékes katonai hatóság, illetve a szovjethatalom legfelsőbb szerve jóváhagyásával; harmadszor, a jelzett feltétel kötelező teljesítése mellett engedhető meg.

A NÉPNEK MEG KELL MONDANI AZ IGAZAT KOLCSAKRÓL ÉS GYENYIKINRŐL

Kolcsak és Gyenyikin a Szovjet Köztársaság fő és egyedül komoly ellenségei. Ha az antant (Anglia, Franciaország, Amerika) nem segítené őket, már régen összeomlottak volna. Csak az antant segítsége ad nekik erőt. De mégis kénytelenek ámítani a népet, s időnként a „demokrácia", az „alkotmányozógyűlés", a „néphatalom" stb. híveinek tüntetik fel magukat. A mensevikek és eszerek szívesen hagyják magukat félrevezetni.

Most teljesen kiderült az igazság Kolcsakról (márpedig Gyenyikin Kolcsak hasonmása). A munkások *tízezreit* lőtték agyon. Még mensevikeket és eszereket is agyonlőttek. Egész kerületek parasztjait megbotozták. Nyilvánosan vesszőzték meg a nőket. A tisztek, a földbirtokoscsemeték, hatalmuk teljében tobzódnak. A rablásnak se vége, se hossza. Ez az igazság Kolcsakról és Gyenyikinről. Még a mensevikek és eszerek között is, akik maguk is elárulták a munkásokat, maguk is Kolcsak és Gyenyikin hívei voltak, még ő közöttük is egyre többen akadnak, akik kénytelenek elismerni ezt az igazságot.

Egész propaganda- és agitációs munkánk középpontjába kell állítani azt, hogy felvilágosítsuk erről a népet. Meg kell magyarázni, hogy vagy Kolcsak és Gyenyikin, vagy a szovjethatalom, a munkások hatalma (diktatúrája); középút nincs; középút nem lehetséges. Különösen ki kell használni a nem bolsevikok tanúvallomásait: az olyan mensevikekét, eszerekét, pártonkívüliekét, akik Kolcsaknál vagy Gyenyikinnél *voltak egy ideig*. Hadd tudja meg minden munkás és paraszt, miért folyik a harc, mi vár rá Kolcsak vagy Gyenyikin győzelme esetén.

A MOZGÓSÍTANDÓK KÖZÖTTI MUNKA

Gondoskodásunk egyik fő tárgya most a mozgósításra várók közötti munka, a mozgósítást elősegítő munka és a mozgósítottak közötti munka legyen. A kommunistákat és a velük rokonszenvezőket mind egy szálig talpra kell állítani

mindenütt, ahol a mozgósítottakat összpontosítják, vagy ahol helyőrségek és különösképpen ahol tartalék-zászlóaljak stb. vannak. Kivétel nélkül valamennyiüknek össze kell fogniuk és dolgozniuk kell, egyeseknek naponta, másoknak, mondjuk, négy vagy nyolc órát hetenként, a mozgósítás elősegítése érdekében és a mozgósítottak között, a helyőrség katonái között — természetesen, szigorúan szervezetten, oly módon, hogy a helyi pártszervezet és katonai hatóság jelöl ki mindenkit a megfelelő munkára.

A pártonkívüli, vagy nem a kommunista párthoz tartozó lakosság természetesen nem képes eszmei munkát kifejteni Gyenyikin vagy Kolcsak ellen. De megengedhetetlen, hogy ezen az alapon mentesítsük őket minden munka alól. Meg kell találnunk a megfelelő módot arra, hogy mind egy szálig az egész lakosságot (elsősorban pedig a *vagyonosabb réteget*, a városokban és a falvakban) kötelezhessük, hogy egy vagy más módon hozzájáruljon a maga obulusával a mozgósítás, illetve a mozgósítottak támogatásához.

A segítség külön módja legyen a mozgósítottak lehető leggyorsabb és legjobb kiképzésénél való közreműködés. A szovjethatalom behív minden volt tisztet, altisztet stb. A kommunista pártnak s a párt példáját követve minden rokonszenvezőnek és minden munkásnak a munkás-paraszt állam segítségére kell sietnie, először azzal, hogy minden módon közreműködik a jelentkezés alól kibújó volt tisztek, altisztek stb. kézrekerítésénél; másodszor azzal, hogy a pártszervezet ellenőrzése alatt és a pártszervezet mellett megszervezi azok csoportjait, akik elméletileg vagy gyakorlatilag (például úgy, hogy részt vettek az imperialista háborúban) katonai kiképzésben részesültek és hasznunkra lehetnek.

A KATONASZÖKEVÉNYEK KÖZÖTTI MUNKA

Az utóbbi időben szemmelláthatóan fordulat állott be a hadseregből való szökések elleni harcban. Több kormányzóságban a katonaszökevények tömegesen kezdenek vissza-

térni a hadseregbe és túlzás nélkül mondhatjuk, hogy szinte megrohanták a Vörös Hadsereget. Ennek oka, először az, hogy a párttagok ügyesebben és rendszeresebben végzik munkájukat; másodszor, a parasztok körében mindinkább terjed az a meggyőződés, hogy Kolcsak és Gyenyikin a cári rendszernél is rosszabb rendszer visszaállítását hozzák magukkal, visszahozzák a munkások és parasztok *rabszolgaságát*, a botozást, fosztogatást, a tisztek és nemesi csemeték garázdálkodását.

Ezért mindenütt és *minden erőnkből* neki kell látni a katonaszökevények közötti munkának, hogy a szökevények visszatérjenek a hadsereg kötelékébe. Ez egyik legelső és legéletbevágóbb feladatunk.

Csak mellékesen jegyzem meg: az a körülmény, hogy módunkban van a meggyőzés erejével hatni a katonaszökevényekre, valamint ennek a munkának a *sikere* azt mutatja, hogy a munkásállam egészen *különleges*, a földbirtokos és tőkés államétól eltérő magatartást tanúsít a parasztság irányában. Az állam e két utóbbi formájánál a fegyelem egyetlen forrása a botozás, illetőleg az éhség réme. A munkásállam vagy a proletárdiktatúra számára lehetséges a fegyelem *más* forrása: a parasztok meggyőzése a munkások által, a munkások és parasztok testvéri szövetsége. Amikor szemtanúk elbeszéléseit halljuk arról, hogy ebben a kormányzóságban (például Rjazany kormányzóságban) a katonaszökevények ezrei meg ezrei térnek vissza önként a hadseregbe, hogy a népgyűléseken néha a „katonaszökevény-elvtársak" megszólításnak leírhatatlan sikere van, csak akkor kezdjük megérteni, hogy még mennyi, általunk ki nem használt *erő* rejlik a munkásoknak és parasztoknak ebben a baráti szövetségében. A parasztnak *előítéletei* vannak, amelyek a kapitalista, az eszer, a „szabadkereskedelem" felé sodorják, de van *ítélőképessége* is, amely mindinkább a munkásokkal való szövetség felé viszi.

KÖZVETLEN SEGÍTSÉG A HADSEREGNEK

Hadseregünknek legelsősorban arra van szüksége, hogy *ellássuk* egyenruhával, lábbelivel, fegyverrel, lőszerrel. Egy kifosztott országban óriási erőfeszítéseket kell tenni ahhoz, hogy fedezni tudjuk a hadseregnek ezt a szükségletét, Kolcsakot meg Gyenyikint is csak Anglia, Franciaország és Amerika rabló kapitalistáinak bőkezű támogatásai mentik meg az ellátási hiányok nyomában járó elkerülhetetlen csődtől.

Bármennyire tönkre van téve Oroszország, még mindig jócskán vannak olyan erőforrásai, amelyeket még nem használtunk ki, gyakran *nem tudtunk* kihasználni. Még sok olyan hadianyagraktár van, amelyet nem kutattunk fel vagy nem vizsgáltunk át, még sok termelési lehetőséget nem használtunk ki, gyakran a tisztviselők tudatos szabotálása miatt, gyakran a bürokratikus huzavona, a fejetlenség és gyámoltalanság — „a múlt bűnei" miatt, amelyek oly elkerülhetetlenül és oly kegyetlenül nehezednek rá minden forradalomra, amely „ugrást" tesz egy új társadalmi rend felé.

Ebben a tekintetben különösen fontos a hadseregnek nyújtott közvetlen segítség. Azok az intézmények, amelyek ezzel foglalkoznak, különösen rászorulnak a „felfrissítésre", a kívülről jövő támogatásra, a munkások és parasztok önkéntes, erélyes és hősies *helyi kezdeményezésére.*

Minél szélesebb körben fel kell szólítani erre a kezdeményezésre minden öntudatos munkást és parasztot, minden szovjet funkcionáriust, ebben a tekintetben a különböző helyeken és a különböző munkaterületeken a hadsereg megsegítésének *különböző* formáit kell kipróbálni. Itt sokkal kisebb mértékben alkalmazzák a „forradalmi módon végzett munkát", mint más területeken, pedig itt *sokkal nagyobb* szükség van „forradalmi módon végzett munkára".

E munkának egyik szerves része a fegyvergyűjtés a lakosság körében. Hogy egy négyéves imperialista háborút, továbbá két népforradalmat átélt országban a parasztoknál és a burzsoáziánál nagyon sok fegyver van elrejtve, az természetes és elkerülhetetlen. De ez ellen most, Gyenyikin fenye-

gető hadjárata idején, *minden erőnkből* harcolnunk kell. Aki fegyvert rejt el vagy segít elrejteni, a legnagyobb bűnt követi el a munkások és parasztok ellen, megérdemli, hogy főbelőjék, mert bűnös abban, hogy a legjobb vöröskatonák ezrei meg ezrei pusztulnak el a frontokon, gyakran csakis fegyverhiány miatt.

A petrográdi elvtársaknak ezer meg ezer fegyvert sikerült felkutatniuk, amikor — szigorúan szervezett formában — tömeges házkutatást hajtottak végre. Oroszország más részei ne maradjanak Petrográd mögött, hanem minden áron érjék utól és szárnyalják túl Petrográdot.

Másrészt kétségtelen, hogy a legtöbb puskát a parasztok rejtik el, mégpedig gyakran minden rossz szándék nélkül, egyszerűen azért, mert meggyökeresedett bizalmatlansággal viseltetnek mindenféle „államisággal" stb. szemben. Ha értettünk ahhoz, hogy a szökevényeknek a Vörös Hadseregbe való önkéntes visszatérése érdekében (a legjobb kormányzóságokban) sokat, mégpedig nagyon sokat érjünk el *meggyőzéssel*, ügyes agitációval, azzal, hogy jól fogjuk meg a dolgot, akkor nem kétséges, hogy ugyanannyit, ha ugyan nem többet tehetünk és kell is tennünk a fegyverek önkéntes visszaadása érdekében.

Munkások és parasztok! Kutassátok fel az elrejtett puskákat és szolgáltassátok be a hadseregnek! Ezzel megmenekültök attól, hogy Kolcsak és Gyenyikin parancsára halálra gyötörjenek, agyonlőjenek, tömegesen megbotozzanak és kifosszanak benneteket!

A NEM-HÁBORÚS MUNKA CSÖKKENTÉSE

Ahhoz, hogy a fentebb röviden vázolt munkáknak akár egy részét is elvégezhessük, egyre újabb és újabb funkcionáriusokra van szükség, mégpedig a legmegbízhatóbb, legodaadóbb és legerélyesebb kommunisták közül. De honnan vegyük őket, amikor általános a panasz, nogy nincs kellő számú ilyen funkcionárius és a meglevők túlságosan fáradtak.

Kétségtelen, hogy ezek a panaszok sok tekintetben jogosak. Ha valaki pontosan kiszámítaná, hogy a munkás- és paraszttömegek támogatását és rokonszenvét élvező élenjáró munkások és kommunisták milyen vékony rétege kormányozta a legutóbbi húsz hónap folyamán Oroszországot, egyenesen hihetetlennek találná az eredményt. Márpedig óriási sikerrel kormányoztunk, dolgoztunk a szocializmus megteremtésén, példátlan nehézségeket küzdöttünk le és legyőztük a burzsoáziával közvetve vagy közvetlenül kapcsolatban álló ellenséget, amely mindenütt felüti a fejét. És már valamennyi ellenségünket legyőztük egy kivételével: az antant kivételével, Anglia, Franciaország és Amerika világhatalommal rendelkező imperialista burzsoáziája kivételével, de ugyanakkor ennek az ellenségnek is összetörtük már egyik karját — Kolcsakot; csak a másik karja — Gyenyikin — fenyeget bennünket.

Az állam igazgatásához, a proletárdiktatúra feladatainak megvalósításához szükséges új munkáserők gyorsan fejlődnek, annak a munkás- és parasztifjúságnak képében, amely a legőszintébben, leglelkesebben és legodaadóbban tanul, feldolgozza magában az új renddel kapcsolatban szerzett új benyomásokat, levetkőzi a régi, kapitalista és burzsoá demokratikus előítéleteket és még keményebb kommunistákat kovácsol ki soraiból, mint a régi kommunista nemzedék.

De akármilyen gyorsan fejlődik is ez az új réteg, akármilyen gyorsan tanul és érlelődik is a polgárháború és a burzsoázia veszett ellenállásának tüzében, a legközelebbi hónapokban mégsem adhat nekünk az államigazgatáshoz szükséges *felkészült* funkcionáriusokat. Márpedig éppen a legközelebbi hónapokról, 1919 nyaráról meg őszéről van szó, hiszen a Gyenyikin elleni harcban a *döntés haladéktalanul* szükséges és küszöbön áll.

Hogy a katonai munka fokozásához nagy számban kapjunk felkészült funkcionáriusokat, *csökkenteni* kell a szovjet munkának egész sor nem hadicélokat, vagy helyesebben, nem közvetlenül hadicélokat szolgáló területét és intézményét, ebben az irányban (vagyis a csökkentés irányában) kell

átszervezni minden olyan intézményt és vállalatot, amely *nem feltétlenül szükséges.*

Nézzük például a Legfőbb Népgazdasági Tanács tudományos műszaki osztályát. Ez fölöttébb hasznos intézmény, amely szükséges a szocializmus teljes felépítéséhez, valamennyi tudományos és műszaki erő helyes nyilvántartásához és elosztásához. De vajon feltétlenül szükséges-e az ilyen intézmény? Nyilván nem. Ha olyan embereket bocsátanak a rendelkezésére, akiket azonnal fel lehet és fel is kell használni arra, hogy halaszthatatlan és égetően szükséges kommunista munkát végezzenek a *hadseregben* és *közvetlenül* a hadsereg számára, az a jelenlegi helyzetben egyenesen bűn volna.

Ilyenfajta intézmény és intézmény keretében működő osztály, a központban és vidéken, nálunk meglehetősen sok van. Mivel a szocializmus teljes megvalósítására törekszünk, elkerülhetetlen volt, hogy azonnal hozzáfogjunk ilyen intézmények felépítéséhez. De tökfilkók vagy bűnösök volnánk, ha most, amikor Gyenyikin hadjárata fenyegető veszéllyé vált, nem lennénk képesek oly módon *átszervezni sorainkat*, hogy *leállítsunk* és *csökkentsünk mindent*, ami nem feltétlenül szükséges.

Ha nem esünk rémületbe és nem kapkodunk szervezési munkánkban, nem is kell sem átszervezni, sem végleg megszüntetni semmilyen intézményt, sem pedig — ami különösen káros a sebtében végzett munkánál — új intézmények szervezésébe fogni. *Le kell állítanunk* három, négy, öt hónapra *minden* nem feltétlenül szükséges intézményt és intézmény keretében működő osztályt, a központban és a vidéken, vagy, ha munkájukat nem lehet teljesen leállítani, *csökkenteni* kell tevékenységüket (körülbelül) ugyanannyi időre, csökkenteni kell a lehető legnagyobb mértékben, azaz csak minimális, a feltétlenül szükséges munkát szabad folytatni.

Mivel fő célunk az, hogy azonnal nagyszámú felkészült, tapasztalt, odaadó, kipróbált kommunista vagy a szocializmussal rokonszenvező embert kapjunk a katonai munka céljaira, megkockáztathatjuk azt, hogy sok olyan intézményt

(illetőleg intézmény keretében működő osztályt), amelynek tevékenységét erősen csökkentettük, ideiglenesen *egyetlen kommunista nélkül* hagyjunk, kizárólag burzsoá funkcionáriusok kezébe adjunk. Ez a kockázat nem nagy, hiszen csak a nem feltétlenül szükséges intézményekről van szó; tevékenységük leépítése (felére csökkentése) ugyan kárral fog járni, ez a kár azonban nem lesz nagy, semmiesetre sem fogja vesztünket okozni. Ezzel szemben a katonai munka fokozásához, azonnali és jelentős fokozásához szükséges erők hiánya vesztünket okozhatja. Ezt világosan meg kell érteni és le kell vonni belőle a következtetéseket.

Ha a kormányzósági, kerületi stb. hivatalok, vagy hivatali ügyosztályok minden vezetője, minden kommunista sejt, egy percnyi időt sem vesztegetve, felteszi magának a kérdést: feltétlenül szükséges-e ez vagy az az intézmény? ez vagy az az osztály? elpusztulunk-e, ha beszüntetjük vagy kilenctizedére csökkentjük munkáját, ha teljesen kommunisták nélkül hagyjuk? — ha ennek a kérdésnek felvetését az követi, hogy gyorsan és határozottan csökkentik a munkát és kivonják a kommunistákat (feltétlenül megbízható szimpatizáns vagy pártonkívüli segéderőikkel együtt), akkor a legrövidebb időn belül száz meg száz embert kaphatunk a hadsereg politikai osztályain végzendő munkára, a politikai megbízotti és egyéb tisztségekre. S akkor komoly esélyeink lesznek arra, hogy legyőzzük Gyenyikint ugyanúgy, ahogy legyőztük az erősebb Kolcsakot.

A FRONTÖVEZETBEN VÉGZETT MUNKA

Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság frontövezete az utóbbi hetekben hatalmasan megnövekedett és rendkívül gyorsan megváltozott. Ez előhírnöke, illetve velejárója annak, hogy a háború döntő pillanatában vagyunk, hogy közeledik a kibontakozás.

Egyrészt a Vörös Hadsereg győzelmei és Kolcsak bomlása, a forradalomnak Kolcsak területén való érlelődése folv-

tán az urálvidéki és az uráli óriási frontövezet a mi frontövezetünkké vált. Másrészt *még nagyobb* mögöttes terület vált frontövezetté Petrográd alatt és délen, a mi veszteségeink folytán, annak következtében, hogy az ellenség igen közel jutott Petrográdhoz, dél felől pedig betört Ukrajnába és Közép-Oroszországba.

A frontövezetben végzett munka különösen nagy jelentőségre tesz szert.

Az Urálvidéken, ahol a Vörös Hadsereg gyorsan halad előre, a hadseregkáderek, a politikai megbízottak, a politikai osztályok tagjai stb., továbbá a helybeli munkások és parasztok részéről az a természetes kívánság merül fel, hogy az újonnan meghódított területeken letelepedjenek és ott alkotó szovjetmunkát végezzenek, amely kívánság annál természetesebb, minél erősebb a háborús fáradtság, minél lesújtóbb a Kolcsak által véghezvitt pusztítás képe. De semmi sem veszélyesebb, mint e kívánság teljesítése. Ez a támadás gyengülésével, elakadásával, annak az eshetőségnek növekedésével fenyeget, hogy Kolcsak még összeszedi magát. A mi részünkről ez egyenesen bűn lenne a forradalommal szemben.

A keleti hadseregből semmiesetre sem szabad elvinni helyi munkára egyetlen embert sem!* Semmiesetre sem szabad gyengíteni a támadást! Egyetlen esély a teljes győzelemre az, ha az urálvidéki és az uráli lakosság, amely végigszenvedte a Kolcsak-féle „demokrácia" borzalmait, az utolsó emberig részt vesz a harcban, ha folytatjuk a támadást Szibéria ellen, a forradalom *teljes győzelméig* Szibériában.

Hadd szenvedjen késedelmet az építőmunka az Urálvidéken és az Urálban, hadd menjen gyengébben, tisztán helyi, fiatal, tapasztalatlan, gyenge erőkkel ez a munka. Ebbe nem pusztulunk bele. De ha *gyengítjük* az Urál és Szibéria elleni támadást, az *vesztünket okozza — fokoznunk* kell ezt a támadást az uráli felkelő munkások erejével, az urálvidéki parasztok erejével, akik most a saját bőrükön tapasztalták, mit jelentenek a mensevik Majszkij és az eszer

* Végső szükség nélkül általában nem szabad elvinni embereket, hanem a központi kormányzóságokból kell áthelyezni.

Csernov „alkotmányozógyűlési" ígéretei, és mit jelent ezeknek az ígéreteknek valóságos tartalma. *azaz Kolcsak.*

Az Urál és Szibéria elleni támadás gyengítése azt jelentené, hogy eláruljuk a forradalmat, eláruljuk a munkások és a parasztok Kolcsak járma alóli felszabadításának ügyét.

A nemrég felszabadított frontövezetben végzett munka során gondolni kell arra, hogy ott a fő feladat: bizalmat kelteni a szovjethatalom iránt, nemcsak a munkásokban, hanem a parasztokban is, tények alapján megmagyarázni nekik a szovjethatalomnak mint a munkások és parasztok hatalmának lényegét, azonnal abban a helyes irányban indulni el, amelyet a párt húszhónapos munkájának tapasztalatai alapján magáévá tett. Nem szabad megismételnünk az Urálban azokat a hibákat, amelyeket Nagy-Oroszországban néha elkövettünk és amelyekről gyorsan leszokunk.

A Petrográd alatti frontövezetben és abban a hatalmas frontövezetben, amely Ukrajnában és délen oly gyorsan és oly fenyegetően megnőtt, kivétel nélkül mindent a háború szolgálatába kell állítani, egész munkánkat, minden erőfeszítésünket, minden gondolatunkat teljes egészében a háborúnak és csakis a háborúnak kell alárendelni. Máskülönben nem lehet visszaverni Gyenyikin támadását. Ez világos. S ezt világosan meg kell érteni és teljes egészében valóra kell váltani.

Mellékesen jegyzem meg: Gyenyikin hadseregének az a sajátossága, hogy sok benne a tiszt és a kozák. Ez olyan elem, amely mögött nem áll ugyan tömegerő, de amely rendkívül alkalmas gyors rajtaütésekre, kalandokra, kétségbeesett vállalkozásokra abból a célból, hogy pánikot keltsen, hogy a rombolás kedvéért romboljon.

Az ilyen ellenség elleni harcban a legnagyobb fokú katonai fegyelemre és katonai éberségre van szükség. Ha ölbe tett kézzel várunk vagy elvesztjük a fejünket, az annyit jelent, hogy mindent elvesztünk. Minden felelős párt- vagy szovjetfunkcionárius tartsa ezt szem előtt.

Katonai fegyelem a katonai ügyekben és minden ügyben!

Katonai éberség és szigorúság, hajthatatlanság minden elővigyázatossági rendszabály életbeléptetésénél!

MAGATARTÁSUNK A KATONAI SZAKEMBEREK IRÁNYÁBAN

Az a nagyarányú összeesküvés, amely Krasznaja Gorkában tört ki és amelynek célja Petrográd feladása volt, újból különös erővel vetette fel a katonai szakemberek és a hátországi ellenforradalommal vívott harc kérdését. Kétségtelen, hogy az élelmezési és hadi helyzet kiéleződésével elkerülhetetlenül fokozódnak és a közeljövőben fokozódni fognak az ellenforradalmárok kísérletei (a petrográdi összeesküvésben részt vett az „Újjászületés Szövetsége",[170] részt vettek benne a kadetok is, a mensevikek is, a jobboldali eszerek is; bár elvétve, de mégiscsak részt vettek benne a baloldali eszerek is). Ugyanúgy kétségtelen, hogy a katonai szakemberek között a közeljövőben nőni fog az árulók arányszáma, éppúgy mint a kulákok, a burzsoá intellektuelek, a mensevikek és az eszerek között.

Helyrehozhatatlan hiba és megbocsáthatatlan gerinctelenség volna azonban, ha emiatt felvetnők azt a kérdést, hogy meg kell változtatni katonai politikánk alapelveit. Száz meg száz katonai szakember árul el és fog elárulni bennünket, mi ezeket kézre fogjuk keríteni és agyon fogjuk lőni, de nálunk rendszeresen és hosszú ideje dolgoznak a katonai szakemberek ezrei és tízezrei, akik nélkül nem lehetett volna megteremteni azt a Vörös Hadsereget, amely a rosszemlékű partizánságból fejlődött ki és keleten ragyogó győzelmeket aratott. Tapasztalt és hadseregünk élén álló emberek joggal mutatnak rá arra, hogy ott, ahol a legszigorúbban valósult meg a pártnak a katonai szakemberek tekintetében és a partizánmódszerek kiirtása tekintetében követett politikája, ott, ahol a legkeményebb a fegyelem, ahol a leggondosabban végzik a csapatok között a politikai munkát és a leggondosabb a politikai megbízottak munkája — ott, általánosságban

véve, a katonai szakértők között a legkevesebb az olyan ember, akinek kedve kerekedik az árulásra, ott az ilyeneknek a legkevesebb lehetőségük van arra, hogy szándékukat megvalósítsák, ott nincs rendetlenség a hadseregben, ott jobb a hadsereg szervezete és szelleme, ott több győzelmet aratunk. A partizánmódszer és nyomai, maradványai, csökevényei mind a mi hadseregünkben, mind az ukrán hadseregben hasonlíthatatlanul több bajt, bomlást, vereséget, katasztrófát, ember- és hadianyagveszteséget okoztak, mint a katonai szakemberek minden árulása.

A mi pártprogramunk mind a burzsoá szakemberek általános kérdésében, mind ezek egyik fajtája, a katonai szakemberek külön kérdésében, egészen pontosan meghatározta a kommunista párt politikáját. Pártunk harcol és „kíméletlenül harcolni fog az ellen a látszólag radikális, valójában azonban ostoba önhittség ellen, hogy a dolgozók le tudják küzdeni a kapitalizmust és a polgári rendet, anélkül, hogy a burzsoá szakemberektől tanulnának, anélkül, hogy felhasználnák őket, anélkül, hogy kijárnák a velük együtt végzett munka *hosszú iskoláját*".

Magától értetődik, hogy ugyanakkor a párt nem teszi „a legkisebb politikai engedményt sem ennek a burzsoá rétegnek", a párt elnyomja és a jövőben is „el fogja nyomni kíméletlenül e réteg minden ellenforradalmi próbálkozását". Természetes, hogy amikor az ilyen „próbálkozás" bekövetkezik, vagy körvonalai több-kevesebb valószínűséggel kirajzolódnak, akkor ennek a próbálkozásnak „kíméletlen elnyomásához" más tulajdonságokra van szükség, mint a lassúság, a tanulók óvatos magatartása, amit a „hosszú iskola" követel és amit ez az iskola az emberekbe belénevel. Az az ellentmondás, amely a katonai szakemberekkel „együtt végzett munka hosszú iskolájában" elfoglalt emberek magatartása és azoknak a magatartása között áll fenn, akiknek az a közvetlen feladatuk, hogy „kíméletlenül elnyomják" a katonai szakemberek „ellenforradalmi próbálkozását" — ez az ellentmondás könnyen vezethet és vezet is súrlódásokra és összeütközésekre. Ugyanez vonatkozik a szükséges egyéni áthelye-

zésekre, vagy néha nagyobb számú katonai szakember áthelyezésére, amelyet az ellenforradalmi „próbálkozások" és méginkább a nagyobb összeesküvések egyik vagy másik esete idéz elő.

Ezeket a súrlódásokat és összeütközéseket a párt útján oldjuk meg és fogjuk megoldani, ugyanezt követeljük minden pártszervezettől és ragaszkodunk ahhoz, hogy a gyakorlati munka a legkisebb kárt se szenvedje, hogy a szükséges intézkedések megtételében a legkisebb huzavona se forduljon elő, hogy katonai politikánk megállapított alapelveinek végrehajtásában a legkisebb ingadozást se tűrjék.

Ha egyes pártszervek katonai szakemberekkel szemben helytelen hangot ütnek meg (mint nemrégiben Petrográdban történt), vagy ha a katonai szakemberek „bírálata" egyes esetekben odáig fajul, hogy a felhasználásukra irányuló rendszeres és kitartó munka közvetlen akadályává válik, a párt ezeket a hibákat azonnal kijavítja és ki fogja javítani.

E hibák kijavításának legfőbb és alapvető módszere a politikai munka fokozása a hadseregben és a mozgósításra várók között, a hadseregben működő politikai megbízottak munkájának fokozása, összetételük megjavítása, színvonaluk emelése, az, hogy *ténylegesen* megvalósítsák azt, amit a pártprogram követel és amit igen gyakran korántsem eléggé teljesítenek, nevezetesen „a (katonai) parancsnoki kar *minden térre kiterjedő* ellenőrzésének összpontosítását a munkásosztály kezében". A katonai szakemberek illetéktelen bírálata, minden olyan kísérlet, hogy „rajtaütéssel" javítanak az ügyön — túlságosan könnyű, s éppen ezért kilátástalan és káros dolog. Mindenki, aki tudatában van politikai felelősségének, akinek szívügye, hogy hadseregünk kiküszöbölje fogyatékosságait, álljon be a sorba vöröskatonának vagy parancsnoknak, politikai munkásnak vagy politikai megbízottnak, dolgozzék mindegyikük — minden párttag megtalálja a képességeinek megfelelő helyet — a katonai szervezeten belül ennek megjavítása érdekében.

A szovjethatalom már régóta a legnagyobb figyelmet fordítja arra, hogy a munkások, továbbá a parasztok, külö-

nösen pedig a kommunisták, komoly katonai kiképzésben részesülhessenek. A katonai kiképzés ma már több intézetben, katonai intézményben, tanfolyamon folyik, de még korántsem kellő mértékben. A személyes kezdeményezés, a személyes energia számára itt még sok a tennivaló. A kommunistáknak különösen a géppuskák, ágyúk, páncélosok stb. kezelésében kell buzgalommal képezniük magukat, mert ezen a téren elmaradottságunk érezhetőbb, az ellenség fölénye a tisztek nagy számánál fogva jelentősebb, a megbízhatatlan katonai szakember ezen a téren nagy kárt okozhat, itt rendkívül nagy szerepe van a kommunistának.

HARC AZ ELLENFORRADALOMMAL A HÁTORSZÁGBAN

Az ellenforradalom ugyanúgy, mint múlt év júliusában, ismét felüti a fejét nálunk, itt közöttünk, a hátországban.

Az ellenforradalmat legyőztük, de még korántsem semmisítettük meg, és érthető, hogy kihasználja Gyenyikin győzelmeit és az élelmiszerhiány kiéleződését. Márpedig a közvetlen és nyílt ellenforradalom mögött, a feketeszázak és a kadetok mögött, akiket erőssé tesz tőkéjük, az antant imperializmussal való közvetlen kapcsolatuk és az, hogy megértik a diktatúra elkerülhetetlenségét és meg is tudják azt valósítani (Kolcsak módjára) — ezek mögött ott kullognak mint mindig, az ingadozó, a gerinctelen, a cselekedeteiket szavakkal szépítgető mensevikek, jobboldali eszerek és baloldali eszerek.

Ne legyenek e tekintetben illúzióink! Ismerjük, nagyon jól ismerjük azt a „talajt", amely az ellenforradalmi vállalkozásokat, lázadásokat, összeesküvéseket stb. táplálja. Ez a talaj a burzsoázia, a polgári értelmiség, a falvakban a kulákok, szerte mindenfelé — a „pártonkívüli" emberek, továbbá az eszerek és mensevikek. Meg kell háromszorozni, meg kell tízszerezni a felügyeletet e környezet fölött. Meg kell tízszerezni az éberséget, mert az ellenforradalmi próbálkozások erről az oldalról teljesen elkerülhetetlenek éppen a jelenlegi

pillanatban és a közeljövőben. Ezen a talajon az ismételt hídrobbantási kísérletek és sztrájkszervezési kísérletek, mindenféle kémkedési esetek stb. is természetesek. Elengedhetetlenek a legmesszebbmenő, rendszeres, ismételt, tömeges és váratlan elővigyázatossági rendszabályok kivétel nélkül minden olyan központban, ahol az ellenforradalmárok „táptalajának" akár a legcsekélyebb lehetősége van arra, hogy „befészkelje" magát.

A mensevikeket, jobboldali és baloldali eszereket illetően figyelembe kell venni a legutóbbi tapasztalatokat. Az ő „perifériájukon", a hozzájuk húzó emberek körében, kétségtelenül észlelhető eltávolodás Kolcsaktól és Gyenyikintől, közeledés a szovjethatalomhoz. Mi ezt figyelembe vettük és minden alkalommal, amikor csak valamennyire reális formában nyilvánul meg, a magunk részéről egy bizonyos lépést tettünk feléjük. Ezt a politikánkat semmiesetre sem fogjuk megváltoztatni, s a Kolcsakhoz és Gyenyikinhez húzó mensevikek és eszerek táborából a szovjethatalomhoz húzó mensevikek és eszerek táborába való „átszökések" száma, általánosságban szólva, kétségtelenül növekedni fog.

A jelenlegi pillanatban azonban a gerinctelen és ingadozó kispolgári demokrácia, az eszerekkel és mensevikekkel az élén, mint mindig, a széljáráshoz igazodik és a győztes Gyenyikin felé hajlik. Különösen áll ez a baloldali eszerek, a (Martov és társai fajtájából való) mensevikek és a (Csernov és társai fajtájából való) jobboldali eszerek „politikai vezéreire" s általában „irodalmi csoportjaikra", amelyeknek tagjait, minden egyébtől eltekintve, mélységesen bántja teljes politikai csődjük, és éppen ezért szinte lebírhatatlan „vonzalmat" éreznek a szovjethatalom *elleni* kalandok iránt.

Ne engedjük, hogy félrevezessenek bennünket vezéreik szavai és ideológiája, egyéni becsületessége vagy képmutatása. Ennek csak az illetők életrajzának szempontjából van jelentősége. A politika, vagyis az osztályok közötti viszony, az embermilliók egymás közötti viszonya szempontjából ennek nincs jelentősége. Martov és társai a „Központi Bizottság nevében" ünnepélyesen elítélik saját „aktivistáikat" és azzal

fenyegetőznek (örökké fenyegetőznek!), hogy kizárják őket a pártból. Ez azonban egyáltalán nem változtat azon a tényen, hogy ilyen „aktivisták" leginkább a mensevikek között találhatók és az ő hátuk mögé rejtőzve folytatják kolcsakista—gyenyikinista tevékenységüket. Volszkij és társai elítélik Avkszentyevet, Csernovot és társaikat, de ez egyáltalán nem akadályozza ez utóbbiakat abban, hogy erősebbek legyenek Volszkijnál, nem akadályozza Csernovot abban, hogy kijelentse: „Ha nem mi és nem most, akkor ugyan ki és mikor döntse meg a bolsevikokat?" Lehet, hogy a baloldali eszerek „önállóan" „dolgoznak", anélkül, hogy bármilyen megegyezésük volna a reakcióval, a Csernovokkal, a valóságban azonban ugyanolyan szövetségesei Gyenyikinnek és ugyanolyan egyszerű sakkfigurák *Gyenyikin* játszmájában, mint amilyen a megboldogult baloldali eszer, Muravjov, az egykori hadseregfőparancsnok volt, aki „eszmei" okokból nyitotta meg a frontot a csehszlovákok és Kolcsak előtt.

Martov, Volszkij és társaik azt képzelik, hogy ők a két harcoló fél „fölött" állnak, azt képzelik magukról, hogy képesek holmi „harmadik" tábort létrehozni.

Ez az óhaj, még ha őszinte is, a kispolgári demokrata ábrándja marad, aki még most, hetven évvel 1848 után sem tanulta meg az ábécét, vagyis azt, hogy kapitalista környezetben csak vagy a burzsoázia diktatúrája, vagy a proletariátus diktatúrája lehetséges, és nincs semmiféle harmadik eshetőség. A Martovok és társaik, úgy látszik, ezzel az ábránddal fognak meghalni. Ez az ő dolguk. A mi dolgunk viszont gondolni arra, hogy a gyakorlatban elkerülhetetlen az effajta népség elhajlása ma Gyenyikin felé, holnap a bolsevikok felé. És ma a *mai* nap munkáját kell elvégezni.

A mi dolgunk az, hogy nyíltan vessük fel a kérdést. Mi jobb? Kihalászni és börtönbe zárni, sőt olykor agyonlőni néhányszáz árulót a kadetok, pártonkívüliek, mensevikek, eszerek közül, akik a szovjethatalom *ellen, vagyis Gyenyikin mellett* „lépnek fel" (ki fegyverrel, ki összeesküvéssel, ki a mozgósítás elleni agitációval, mint például a mensevik nyomdászok vagy vasutasok stb.)? Avagy hagyni, hogy a

dolgok odáig fejlődjenek, hogy Kolcsak és Gyenyikin a munkások és parasztok tízezreit gyilkolja le, lövesse agyon, botoztassa halálra? A választás nem nehéz.

Ez és csakis ez a kérdés.

Aki ezt a mai napig sem értette meg, aki képes arra, hogy sopánkodjon az ilyen határozat „igazságtalanságán", az menthetetlen, azt köznevetség és közmegvetés tárgyává kell tenni.

AZ EGÉSZ LAKOSSÁG MOZGÓSÍTÁSA A HÁBORÚRA

A Szovjet Köztársaság a világtőke által ostromolt erőd. Menedékjogot Kolcsak üldözései elől itt csak az élvezhet és általában a Szovjet Köztársaságban való tartózkodás jogát csak azok számára ismerhetjük el, akik cselekvően részt vesznek a háborúban és minden módon támogatnak bennünket. Ebből következik az a jogunk és kötelességünk, hogy a háború érdekében az egész lakosságot mozgósítsuk, kit a szó szoros értelmében vett katonai munkára, kit pedig a háború érdekeit szolgáló mindenféle egyéb munkára.

Ennek teljes megvalósítása eszményi szervezettséget követel. Miután pedig államszervezetünk még igen messze van attól, hogy eszményi legyen (amin egyáltalán nincsen semmi csodálnivaló, ha figyelembe vesszük fiatalságát, újszerűségét és fejlődésének rendkívüli nehézségeit), a legkárosabb szervezési tervkovácsolás volna, ha ezen a téren nagy méretben, egyszerre valami egésznek vagy akár csak valami igen nagy dolognak a megvalósításához fognánk hozzá.

Sok olyan részletmunkát azonban, amely ebben a tekintetben közelebb visz az eszményhez, el lehet végezni, és pártfunkcionáriusaink, szovjetmunkásaink „kezdeményezése" ebben a tekintetben még korántsem elegendő.

Itt elég, ha felvetjük a kérdést és ráirányítjuk az elvtársak figyelmét. Nincs szükség arra, hogy konkrét utasításokat adjunk vagy feltevéseket ismertessünk.

Csupán azt jegyezzük meg, hogy a szovjethatalomhoz legközelebb álló kispolgári demokraták, akik a bevett szokás szerint szocialistáknak nevezik magukat, például egyes „baloldali" mensevikek stb., különös előszeretettel háborodnak fel azon a szerintük „barbár" módszeren, hogy túszokat szedünk.

Hát csak háborodjanak fel, de háborút viselni enélkül lehetetlen, és a veszély fokozódása esetén ezt az eszközt minden tekintetben nagyobb arányokban és gyakrabban kell igénybe venni. A mensevik vagy sárga nyomdászok, az „igazgatóságokban dolgozó" és titkos spekulációval foglalkozó vasutasok, a kulákok, a városi (és falusi) lakosság vagyonos része és más hasonló elemek például a Kolcsak és Gyenyikin elleni védekezés ügyével szemben gyakran oly végtelenül bűnös és végtelenül kihívó közömbösséggel viseltetnek, hogy az már szabotálásba csap át. Össze kell állítani az ilyen csoportok jegyzékét (vagy arra kell kényszeríteni őket, hogy ők maguk állítsanak fel csoportokat, egyetemleges kezesség alapján), és nemcsak lövészárkok ásására kell felhasználni őket, ahogy ezt néha teszik, hanem a Vörös Hadsereg legkülönfélébb és legsokoldalúbb anyagi támogatásával is meg kell őket terhelni.

Ha nagyobb méretekben, sokoldalúbban és ügyesebben fogjuk alkalmazni ezt a módszert, akkor a vöröskatonák földjei jobban lesznek megművelve, jobb lesz a vöröskatonák ellátása élelemmel, dohánnyal és más szükséges dolgokkal, jelentősen csökkenni fog annak a veszélye, hogy egyes összeesküvések stb. miatt ezer meg ezer munkás és paraszt pusztul el.

„FORRADALMI MÓDON VÉGZETT MUNKA"

A fentebb elmondottakat összefoglalva, a következő egyszerű eredményre jutunk: minden kommunistától, minden öntudatos munkástól és paraszttól, mindenkitől, aki nem akarja, hogy Kolcsak és Gyenyikin győzzön, most azonnal

és a legközelebbi hónapok folyamán rendkívüli erőkifejtést, „forradalmi módon végzett munkát" követelünk.

Ha az éhes, fáradt és agyongyötört moszkvai vasutasok, a szakmunkások és a tanulatlan munkások egyaránt, a Kolcsak fölötti győzelem érdekében és egészen Kolcsak végleges legyőzéséig be tudták vezetni a „kommunista szombatokat", azt, hogy hetenként néhány órát ingyen dolgozzanak s ugyanakkor példátlan, a rendesnél sokkal magasabb termelékenységű munkát végezzenek, ez azt bizonyítja, hogy még sokat, nagyon sokat lehet tenni.

S ezt a sokat meg is kell tennünk.

Akkor győzni fogunk.

Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága

A megírás ideje: legkésőbb 1919. július 3.
Megjelent: Izvesztyija CK RKP(b) 4. sz. 1919. július 9.

Lenin Művei, 29. kötet.

A SZOVJETHATALOM JELENLEGI HELYZETÉRŐL ÉS LEGKÖZELEBBI FELADATAIRÓL

ELŐADÓI BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MUNKÁS- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJE, A SZAKSZERVEZETEK ÖSSZOROSZORSZÁGI TANÁCSA ÉS A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK KÜLDÖTTEI EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1919. JÚLIUS 4-ÉN[171]

Elvtársak, amikor most azt a feladatot tűzik elénk, hogy mérlegeljük általános helyzetünket, önkéntelenül is felmerül bennünk a gondolat, hogy mindenekelőtt összehasonlítsuk 1919 júliusát 1918 júliusával. Úgy vélem, hogy az ilyen természetesen kínálkozó összehasonlítás alapján, egyrészt, legkönnyebben alkothatunk magunknak helyes fogalmat azokról az új, bizonyos fokig azonban mégis régi nehézségekről, amelyek itt most állandósultak, a helyzetet súlyossá tették és új erőfeszítéseket követelnek tőlünk, másrészt, ez az összehasonlítás megmutatja nekünk, milyen óriási lépést tett a világforradalom ebben az esztendőben, és miért merítünk belőle még a dolog legjózanabb, legóvatosabb megítélése mellett is megint csak teljes bizonyosságot abban a tekintetben, hogy a teljes és végleges győzelem felé haladunk.

Elvtársak, emlékezzenek vissza az egy évvel ezelőtti helyzetre. Éppen 1918 júliusában úgy látszott, hogy a legfenyegetőbb felhők és egészen helyrehozhatatlan bajok tornyosulnak a szovjetköztársaság körül. Akkor, mint most is, rosszabbodott a közellátási helyzet, éppen az új termés előtt, éppen a régi közellátási év végén, amikor kifogynak a készletek. Tavaly a helyzet hasonlíthatatlanul súlyosabb volt. Akárcsak most, a közellátási nehézségekhez a múlt nyáron több belső és külső politikai és katonai nehézség is járult. Amikor a múlt év nyarán összeült a szovjetek kongresszusa,

ez a kongresszus egybeesett a baloldali eszerek moszkvai felkelésével, egybeesett az akkori hadseregparancsnok, a baloldali eszer Muravjov[172] árulásával, aki majdnem megnyitotta a frontunkat. 1918 nyara egybeesett a jaroszlavli hatalmas összeesküvéssel, amelyet, mint most bizonyítást nyert és mint az abban részt vevők beismerték, Noulens francia követ szőtt, aki rábeszélte Szavinkovot, hogy szervezze meg ezt az összeesküvést, és kezességet vállalt azért, hogy az Arhangelszkben partra tett francia csapatok Jaroszlavl megsegítésére mennek, hogy amikor Jaroszlavlban nagyon súlyossá válik a helyzet, egyesülhet Arhangelszkkel, egyesülhet a szövetségesekkel — tehát azért, hogy Moszkva mihamar elesik. Keleten az ellenségnek ebben az időben sikerült elfoglalnia Szamárát, Kazanyt, Szimbirszket, Szizranyt és Szarátovot. Délen a kozákcsapatok, amelyeket a német imperializmus támogatott — ez egészen pontos megállapítást nyert —, igen, amelyeket a német imperializmus támogatott, pénzt és fegyvert kaptak. Ellenségeink ránk támadtak, két oldalról bekerítettek minket, gúnyolódtak rajtunk. A német imperialista körökben így beszéltek: „Ha nem tudtok boldogulni a csehszlovákokkal, próbáljatok velünk boldogulni." Ilyen szemtelen hangot engedtek meg maguknak a német imperialisták.

Úgy látszott akkor, hogy a szovjetköztársaságot reménytelenül bekerítették, a közellátás terén hallatlan nehézségekkel küzdöttünk, s hadseregünk éppen csak kialakulófélben volt. Hadseregünknek nem volt szervezete, nem voltak tapasztalatai, sietve, hevenyében kellett összeállítani egyik osztagot a másik után — egységesen átgondolt rendszeres munkára gondolni sem lehetett. És ha átvészeltük ezt az esztendőt, ha ennek az esztendőnek tapasztalataira támaszkodva s ezeket a tapasztalatokat erősen emlékezetünkben tartva szemügyre vesszük a jelenlegi helyzetet, teljes joggal elmondhatjuk: igen, a helyzet nehéz, de ha azt, amit a múlt évben éltünk át, összehasonlítjuk azzal, hogy milyen a helyzet most, ez az összehasonlítás még a belső egyszerű erőviszonyok szempontjából, még az ideiglenes nehézségekre vonatkozó tények egymás mellé állítása szempontjából is azt mutatja — ez

kétségtelen mindenki számára, aki figyelmesen akar tanulmányozni és megfigyelni, aki nem akarja, hogy a hangulata kerítse hatalmába —, hogy jelenlegi helyzetünk hasonlíthatatlanul szilárdabb, s ezért ezerszeresen bűnös dolog volna, ha pánikba esnénk. Ha egy évvel ezelőtt a helyzet hasonlíthatatlanul súlyosabb volt és mégis leküzdöttük a nehézségeket, akkor teljes bizonyossággal mondhatjuk, anélkül, hogy a legkevésbé is túlbecsülnők erőnket és lebecsülnők a nehézségeket, hogy most is le fogjuk azokat küzdeni. Nekem csak a legfontosabb összehasonlító adatokat kell ismertetnem, mert erről a kérdésről a következő szónokok fognak beszélni.

Tavaly, amikor nyárra a közellátási helyzet kiéleződött, odáig ment nálunk a dolog, hogy júliusban és augusztusban a közellátásügyünket intéző szervezetben, a Közellátási Népbiztosságban, egyáltalán semmi sem volt raktáron, amit a városok és a nem mezőgazdasági vidékek legfáradtabb, legelcsigázottabb, legkiéhezettebb lakosságának odaadhattunk volna. Ez idén apparátusunk óriási lépést tett előre. Az 1917. augusztus 1-től 1918. augusztus 1-ig terjedő év folyamán csak 30 millió pudot tudtunk begyűjteni, ezzel szemben 1918. augusztus 1-től 1919. május 1-ig már 100 millió pudot gyűjtöttünk be. Ez nagyon kevés ahhoz képest, amire szükségünk van, de ez azt bizonyítja, hogy az élelmiszerbegyűjtés terén millió meg millió olyan szervezeti nehézséget kell legyőzni, amelyeket utunkba gördít minden gabonafölösleggel rendelkező paraszt, aki hozzászokott a régi, szabadpiacon folyó gabonakereskedelemhez és elidegeníthetetlen jogának tartja, hogy szabad áron adja el a gabonát, minden olyan paraszt, aki még nem képes megérteni, hogy olyan időben, amikor az ország az orosz és a világtőke ellen harcol, hogy ilyen időben a gabonával való kereskedés az állammal szemben elkövetett legnagyobb bűntett. Ez a szegény és éhező emberek kigúnyolása, ez a legjobb szolgálat, amit valaki a tőkésnek és a spekulánsnak tehet. Tudjuk, hogy minden paraszt, aki a munka súlya alatt görnyedezve véres verejtékkel biztosította megélhetését, tisztában van azzal, mi a kapitalizmus. Rokon-

szenvez, jóllehet határozatlanul és ösztönösen, a proletárral, mert hisz abban, hogy a proletariátus egész életét annak szenteli, minden csepp vérét kész áldozatul hozni azért, hogy megdöntse a tőkét. De a rokonszenvtől addig a képességig, hogy megvédje a szocialista állam érdekeit, ezeket az érdekeket fölébe helyezze a kufár érdekeinek, aki most akarja megszedni magát, amikor hallatlanul és soha nem látott magas áron tudja eladni gabonáját az éhezőnek — eddig igen-igen nagy a távolság. Mi most kezdjük felmérni ezt a távolságot. Ennek az útnak egy részét magunk mögött hagytuk, s ezért biztosan tudjuk, hogy bármilyen nehéz és fáradságos is ez az út, mi képesek vagyunk leküzdeni ezeket a nehézségeket. Óriási lépést tettünk azóta, a múlt évhez képest, de korántsem oldottunk meg minden nehézséget. Nem ígérhetünk azonnali javulást, de tudjuk, hogy a helyzet mégiscsak több reményre jogosít, tudjuk, hogy segélyforrásaink most még sincsenek úgy elvágva, ahogyan azokat tavaly a kozákbandák délkelet felől, a német imperializmus délnyugat felől, a csehszlovákok a gabonában bővelkedő kelet felől elvágták. A helyzet sokkal jobb, és ezért azokat a legközelebbi heteket, amelyek kétségtelenül újabb áldozatokat és terheket hoznak magukkal, átvészeljük és leküzdjük, mert tudjuk, hogy egyszer már megtettük ezt a múlt évben, mert tudjuk, hogy most helyzetünk jobb, mert tudjuk, hogy ez minden szocialista átalakulás legeslegfőbb nehézsége, a gabonakérdés terén felmerült nehézség, amelyet átéltünk a gyakorlatban. És mi, valóban, nem feltevések és remények alapján, hanem saját gyakorlati tapasztalatunk alapján mondjuk és állítjuk, hogy megtanultuk leküzdeni ezt a nehézséget, és megtanuljuk teljesen leküzdeni.

Ha szemügyre vesszük a katonai helyzetet, most, amikor az antant hatalmak a németek után, akik összeomlásuk idején Ogyessza és Szevasztopol birtokában voltak, elfoglalták Ukrajnát, azt látjuk, hogy az a veszély, amely a kisburzsoázia zöme és a megrémült nyárspolgár előtt legyőzhetetlennek látszott, nemlétezőnek bizonyult, azt látjuk, hogy ennek a veszélynek, ennek az óriásnak agyagból voltak a lábai.

Az antant hatalmak minden lehetőt elkövettek, hogy fegyverrel és felszereléssel segítsék a fehérgárdistákat, a földbirtokosokat és tőkéseket. Az angol lapok — és az angol miniszterek is — nyíltan dicsekedtek azzal, hogy támogatásukkal segítséget nyújtottak Gyenyikinnek. Tudomásunkra jutott, hogy 250 000 ember számára küldtek felszerelést és ők adták az egész fegyverzetet. Utóbb megerősítést nyert értesüléseink voltak arról, hogy több tucat tankot küldtek. Ez hozzájárult ahhoz, hogy abban az időben, amikor kelet felől szorongattak minket, Gyenyikin a legsúlyosabb csapásokat mérte ránk. Tudjuk, milyen nehéz időt éltünk át tavaly júliusban. A legkevésbé sem kisebbítjük a veszélyt és egy cseppet sem hunyunk szemet afölött, hogy nyíltan a legszélesebb tömegekhez kell mennünk, ismertetnünk kell előttük a helyzetet, meg kell nekik magyaráznunk a teljes igazságot, fel kell nyitnunk a szemüket, mert minél inkább ismerik az igazságot a munkások és különösen a parasztok — a parasztokat nagyon nehéz meggyőzni az igazságról —, annál határozottabban, eltökéltebben és tudatosabban jönnek majd át a mi oldalunkra. (Taps.)

Elvtársak, tegnap a Központi Bizottságban elhatároztuk, hogy a katonai helyzetről itt Trockij elvtárs fog beszámolót tartani. Sajnos, ma az orvosok határozottan megtiltották neki, hogy megtartsa a beszámolót. Ezért néhány szóban én ismertetem a helyzetet, és bár én semmiképpen sem tartom magamat illetékesnek arra, hogy erről a kérdésről beszámoljak, egészen röviden elmondhatom önöknek, elvtársak, azt, amit tegnap hallottunk Trockij elvtárstól, aki beutazta a Déli Frontot.

A helyzet ott valóban nehéz, a ránk mért csapások rendkívül súlyosak és veszteségeink óriásiak. Valamennyi kudarcunknak két oka van. Igenis, két oka van: az első az, hogy a csapatok jelentős részét el kellett vonnunk onnan, hogy erősítést dobhassunk át keletre, ugyanabban az időben, amikor Kolcsak csapásokat mért ránk. És éppen ebben az időben tért át Gyenyikin az általános mozgósításra. Igaz ugyan, hogy a Déli Front Forradalmi Tanácsának egyik

tagja, aki régen dolgozik ott, azt közölte velünk, hogy éppen ez az általános mozgósítás fogja pusztulásba dönteni Gyenyikint, ahogyan pusztulásba döntötte Kolcsakot. Amíg hadserege osztályhadsereg volt, amíg önkéntesekből, a szocializmust gyűlölő emberekből állott, addig ez a hadsereg erős és szilárd volt. Amikor azonban hozzákezdett az általános sorozáshoz, akkor természetesen gyorsan össze tudott toborozni egy hadsereget, de ez a hadsereg, minél nagyobbra nő, annál kevésbé lesz majd osztályhadsereg, és annál gyengébb lesz. A Gyenyikin hadseregébe besorozott parasztok ugyanazt fogják véghezvinni ebben a hadseregben, amit a szibériai parasztok műveltek Kolcsak hadseregében — teljesen felbomlasztották.

A kudarcok másik oka, Gyenyikin hadseregének óriási megerősödésén kívül, az, hogy a Déli Fronton partizánszellem alakult ki. Tegnap Trockij elvtárs ezt is részletesen ismertette velünk. Önök valamennyien tudják, min mentek keresztül seregeink a Mahno-banditizmus következményét jelentő Grigorjev-kaland miatt, s min mentek keresztül az ukrán parasztok és az egész ukrán proletariátus a hetmanuralom idején. A proletáröntudat rendkívül alacsony színvonala Ukrajnában, a gyengeség és szervezetlenség, Petljura züllesztő munkája és a német imperializmus nyomása — ezen a talajon Ukrajnában spontán kialakult az ellenségeskedés és a partizánszellem. A parasztok minden osztagban fegyverhez nyúltak, saját atamánt vagy „bátyuskát" választottak, hogy gyakorolják a helyi hatalmat, illetőleg helyi hatalmat hozzanak létre. A központi hatalommal egyáltalán nem törődtek, és minden bátyuska azt gondolta, hogy ő a helyi atamán, azt képzelte, hogy maga dönthet el minden ukrán kérdést, nem törődve semmivel, amit a központban kezdeményeznek. Most egészen világos előttünk, hogy a jelenlegi helyzetben a lelkesedéssel egymagában, a rajongással egymagában nem lehet megnyerni a parasztságot — ez a módszer nem megbízható. Mi ezerszer is figyelmeztettük az ukrán elvtársakat arra, hogy amikor a dolog eljut a milliós néptömegek mozgalmáig, akkor már kevés a szó, akkor már

saját élettapasztalatra van szükség, arra, hogy az emberek maguk ellenőrizzék az útmutatásokat, hogy higgyenek saját tapasztalatukban. Ezt a tapasztalatot az ukrán parasztok rendkívül gyötrelmes úton szerezték meg. A német megszállás idején olyan hallatlan bajok érték őket, olyan hallatlan áldozatokat kellett hozniuk, hogy azok sokszorosan felülmúlják mindazt, amin mi mentünk keresztül, de ennek ellenére még nem tudják, hogyan kell kivívni szervezettségüket, függetlenségüket és állami önállóságukat. Eleinte, amikor a német imperializmustól való megszabadulás után Gyenyikin bandái erősödni kezdtek, csapataink korántsem mindig tanúsítottak velük szemben kellő ellenállást, és amikor csapatainkat a folyók gyors tavaszi áradása után megállították, mivel nem lehetett tovább előrenyomulni, innen pedig nem érkezett erősítés, bekövetkezett az a katasztrofális pillanat, amely az első csapást mérte az egész ukrán parasztságra és az Ukrajnával meg a Donvidékkel határos övezet parasztságára, de amely szerencsére megszabadítja majd őket ezektől a hibáktól, a partizánszellemtől és a káosztól. Mi nagyon jól tudjuk, hogy az ukrán parasztság ereje meg fogja dönteni Gyenyikin erőit, tudjuk, hogy azok a csapások, amelyeket az ukrán parasztok szenvedtek, rendkívül súlyosak, de új öntudatra fogják ébreszteni őket és új erőt öntenek beléjük. Trockij elvtárs is, aki saját szemével látta az ott szenvedett hallatlan veszteségeket, határozottan kijelenti, hogy ez a tapasztalat feltétlenül nyomot hagy az ukránokban, hogy ennek át kell alakítania az ukrán parasztok egész gondolkozásmódját — hiszen mi ezt már átéltük. Tudjuk, hogy tavaly a mi helyzetünk nem volt jobb. Tudjuk, hogy az országok egész sora lenézett minket, a fiatal orosz köztársaságot, most pedig sok országban ugyanaz kezdődik, ami nálunk volt, ugyanazok a jelenségek figyelhetők meg.

Ukrajna nehezebben áll talpra, mint mi, de talpraáll. A bomlás, a partizánszellem tanulságait Ukrajna megértette. Ez a fordulat időszaka lesz az egész ukrán forradalomban, ez kihatással lesz Ukrajna egész fejlődésére. Ez olyan fordulat, amelyet mi is átéltünk, fordulat a partizánszellemtől és az

olyasfajta forradalmi frázispufogtatástól, hogy „mi mindennel megbirkózunk!" — a hosszadalmas, tartós, szívós nehéz szervező munka szükségességének felismerése felé. Ez ugyanaz az út, amelyre mi sok hónappal október után léptünk, és amelyen jelentős sikert értünk el. Mi azzal a biztos tudattal tekintünk a jövőbe, hogy minden nehézséget le fogunk küzdeni.

Az egyik azok közül a körülmények közül, amelyeket Trockij elvtárs hangsúlyozott és amely szemléltetően mutatott rá erre a fordulatra, az, amit a katonaszökevényeket illetően figyelt meg. Sok olyan kormányzóságot utazott be, ahová mi elvtársakat küldtünk a szökés elleni harc céljából, és nem értünk el eredményt. Ő maga tartott beszédet népgyűléseken és azt tapasztalta, hogy nálunk a katonaszökevények tízezrei olyan emberek voltak, akik vagy pánikba estek, vagy nagyon könnyen a burzsoázia uszályába kerültek. Mi pedig készek vagyunk levonni olyan következtetéseket, amelyek egyértelműek a kétségbeeséssel. Trockij, aki maga is átutazott Kurszkon meg Rjazanyon, néhány városban meggyőződött erről és beszélt arról a fordulatról, amely ebben a tekintetben bekövetkezett, s amelyet egyszerűen nem lehet leírni. Egyes megbízottak azt mondták, hogy most valósággal elárasztanak minket a Vörös Hadseregbe visszatérő szökevények. Olyan nagy számban mennek vissza a Vörös Hadseregbe, hogy amennyiben elég visszatérni kívánó régi szökevény jelentkezik majd, beszüntethetjük az általunk hirdetett mozgósítást.

A parasztok látták, mit jelentenek a kozákok és Gyenyikin hadjáratai, s a parasztttömeg, amely kétszeres öntudatossággal kezdte figyelni a dolgokat, amely azt kívánta, hogy azonnal biztosítsák számára a békét, nem képes megérteni, hogy a polgárháborút ránk kényszerítették. A parasztok mindent megtettek, hogy megmeneküljenek a sorozástól, elrejtőztek az erdőkben, zöld bandákba verődtek, és utánuk az özönvíz. Ez az az állapot, amely Ukrajnában összeomlásra vezetett, ez az az állapot, amely nálunk olyan helyzetet hozott létre, hogy a katonaszökevények száma sok ezerre rúgott. Trockij arról a fordulatról beszél, amely bekövetkezett, amikor bátrabban nyúltunk hozzá ehhez a dologhoz

és haladékot adtunk a szökevényeknek. Rjazany kormányzóságban száz meg száz elvtárs jelentkezett munkára, és fordulat következett be. Jelen voltak egy népgyűlésen, és a szökevények csak úgy özönlöttek a Vörös Hadseregbe. A helyi megbízottak azt mondják, hogy nem győzték beosztani őket a vöröskatonák soraiba. Ez a körülmény vezetett arra, hogy elkezdődött a Kurszk és Voronyezs melletti állások megszilárdulása, miután a liszki állomást visszafoglaltuk. Ez a körülmény szolgáltatott okot Trockijnak arra a kijelentésre, hogy a helyzet délen súlyos, és meg kell feszítenünk minden erőt. De én azt állítom, hogy *ez a helyzet nem katasztrofális*. Erre a következtetésre jutottunk tegnap este. (Taps.)

E következtetés helyessége egyáltalán nem vonható kétségbe, s mi minden lehetőt elkövetünk, hogy megfeszítsünk minden erőt, és biztosak vagyunk benne, hogy győzni fog a dolgozó tömegek tudatossága, mert a tapasztalat Ukrajnában bebizonyította, hogy minél közelebb jut Gyenyikin, minél világosabb, mit hoz Gyenyikin, mit hoznak a kapitalisták és a földbirtokosok, annál könnyebben harcolunk a szökés ellen, annál bátrabban adhatunk még egy hét haladékot a katonaszökevények jelentkezésére. Tegnapelőtt a Honvédelmi Tanácsban még egy héttel meghosszabbítottuk a szökevények jelentkezésének határidejét, mert teljesen megbizonyosodtunk arról, hogy az a tudatosság, amelyre Gyenyikin ébreszt, nem lesz hiábavaló számukra, és a Vörös Hadsereg gyarapodni fog, ha szem előtt tartjuk, hogy a legközelebbi hónapokban minden erőt a katonai munkának kell szentelnünk. És meg kell mondanunk: ahogy keleten segítettünk, ugyanúgy most is nekigyürkőzünk, hogy segítséget nyújtsunk délnek és ott győzelmet arassunk. Elvtársak, egy olyan ember, aki a hangulat hatása, a vakrémület hangulatának hatása alá került, itt felvetheti a kérdést: ha minden erővel délen gyürkőzünk neki — mondhatja az ilyen ember —, akkor elvesztjük azt, amit keleten kivívtunk. Ezzel kapcsolatban azt mondhatjuk, hogy az, amit csapataink keleten kivívtak, minden valószínűség szerint bele fog torkolni a szibériai forradalomba. (Taps.)

Tegnap Moszkvában egy mensevik előadást tartott. Önök az Izvesztyijában olvashattak Goloszov polgártársnak erről az előadásáról, aki elmondta, hogy a mensevikek azért mentek Szibériába, mert azt gondolták, hogy ott alkotmányozógyűlés és népuralom van, hogy ott általános választójog van és a nép akarata érvényesül, nem pedig *egy* osztály diktatúrája, bitorlás, erőszakoskodás, ahogyan ők a szovjethatalmat titulálják. Ezeknek az embereknek a tapasztalata, akik nyolc hónapon át flörtöltek Kerenszkijjel és mindent Kornyilov rendelkezésére bocsátottak, akik semmit sem tanultak és Kolcsakhoz mentek — most megmutatta, hogy nem valamiféle bolsevikok, hanem a bolsevikok ellenségei, olyan emberek, akik egész tevékenységüket a bolsevizmus ellen irányuló harcnak szentelték, akik száz meg száz versztet jártak be gyalog, szintén azokra a következtetésekre jutottak, amelyekről hallottunk, s amelyekről a közönség a mensevikek beszámolóiból szerzett tudomást — azokra a következtetésekre, amelyek úgy szóltak, hogy ők nemcsak a munkásokat, hanem a parasztokat is, nemcsak a parasztokat, hanem a kulákokat is eltaszították maguktól. Még a kulákok is felkelnek Kolcsak ellen! (Taps.) Mindaz, amit a Kolcsak-kaland elleni felkelésről hallottunk, a legkevésbé sem túlzás. Kolcsak nemcsak a munkásokat és a parasztokat, hanem a hazafias érzelmű értelmiséget is, amely annak idején mind egy szálig szabotált, azt az értelmiséget, amely szövetségben volt az antanttal — ezt is eltaszította. Most azt mondják nekünk, hogy az Urálvidéken felkelés van folyamatban; mi az igazi munkásfelkelés időszaka előtt állunk és ismét azt mondjuk: minden esély és minden alap megvan ahhoz, hogy az uráli győzelemtől a legközelebbi hónapokban fordulatot várjunk, amelynek eredménye a szibériai lakosság egész tömegének Kolcsak fölötti teljes győzelme lesz.

Elvtársak! Tegnap olvashattak az újságokban Motoviliha bevételéről — itt kezdődik az uráli gyárvidék. A Perm elfoglalásáról szóló részletes hírek, ahol több ezred átállt a mi oldalunkra, megerősítik ezt, s mindennap táviratot távirat után kapunk, amelyek mind azt mutatják, hogy az Urál-

vidéken döntő fordulat következett be. Ma egy július 2-ról keltezett táviratot kaptam Ufából, amely erről tanúskodik. Részletesebb híreink is vannak, amelyek alapján joggal állíthatjuk, hogy bekövetkezett a gyökeres fordulat és hogy az Urálvidéken győzni fogunk. Perm, majd Motoviliha elfoglalásával — ezeknek a hatalmas gyárközpontoknak az elfoglalásával, ahol a munkások szervezkednek, százával állnak át a mi oldalunkra és az ellenség mögöttes területén elvágják a vasútvonalakat — sokat értünk el. Önök közül valószínűleg kevesen vannak abban a helyzetben, hogy találkozzanak kolcsakistákkal — onnan kikerült munkásokkal és parasztokkal, de mi azt szeretnők, ha Moszkvában minél többen láthatnák az onnan érkezett embereket. Hiszen egy évvel ezelőtt az urálvidéki és szibériai parasztok készek voltak elfordulni a bolsevikoktól. Elégedetlenkedtek és méltatlankodtak, amikor segítséget követeltek a nehéz háborúban, amikor a bolsevikok azt mondták: „A győzelmet a földbirtokosokon és a kapitalistákon nem adják ingyen, s ha a kapitalisták és a földbirtokosok háborút kezdenek, minden áldozatot meg kell hoznotok, hogy megvédelmezzétek a forradalom vívmányait. A forradalmat nem adják ingyen, s ha ti megtörtök ezeknek az áldozatoknak súlya alatt, ha nem lesztek elég kitartóak ahhoz, hogy meghozzátok ezeket az áldozatokat, tönkreteszitek a forradalmat." A parasztok nem akarták ezt megszívlelni, úgy tűnt nekik, hogy ez csak forradalmi felhívás. S amikor ott békét ígértek és megígérték az antant segítségét, arra az oldalra pártoltak. Hiszen önök tudják, hogy a szibériai parasztok nem ismerték a jobbágyságot. Ezek a legjóllakottabb parasztok, akik hozzászoktak az Oroszországból érkezett száműzöttek kizsákmányolásához, olyan parasztok, akik nem látták, hogy a forradalom javulást hozott volna nekik, és ezek a parasztok vezéreket kaptak az egész orosz burzsoáziától, a mensevikektől és eszerektől — ilyen elemek ott százával meg ezrével voltak. Így például Omszkban most egyesek szerint 900 000, mások szerint pedig 500 000 burzsoá elem van. Az egész burzsoázia mind egy szálig odacsődült, odacsődült mindenki, aki a nép vezetésére tartott igényt azon

az alapon, hogy ismeretekkel, kultúrával, igazgatási gyakorlattal rendelkezik, minden párt, a mensevikektől az eszerekig, odacsődült. Jóllakott, nyakas, a szocializmus felé nem hajló parasztok álltak mögöttük, támogatást kaptak az antant minden államától, azoktól a mindenható államoktól, amelyek az egész világon kezükben tartják a hatalmat. A tenger felé vezető és onnan szabadon megközelíthető vasútvonalaik voltak, márpedig ez teljes uralmat jelent, mert az antant országok lobogójának a világon nincs ellenfele és uralkodik az egész földkerekségen. Mi hiányzott még? Mi az oka annak, hogy ezek az emberek, akik összegyűjtöttek mindent, amit össze lehetett gyűjteni a bolsevikok ellen: olyan vidék állt rendelkezésükre, amelyen nyakas és jómódú parasztok élnek, rendelkezésükre állt az antant segítsége is — mi az oka annak, hogy kétéves kísérletezés után úgy megbuktak, hogy „népuralom" helyett a földesúri csemeték és kapitalisták féktelen uralmára lyukadtak ki, és Kolcsak-ország teljesen összeomlott, amit a napnál is világosabban láthatunk, amikor vörös katonáink, mint felszabadítók, az Urálhoz közelednek. Hiszen egy évvel ezelőtt a parasztok azt mondták: „Le a bolsevikokkal, mert súlyosan megterhelik a parasztokat", és a parasztok átállottak a földbirtokosok meg a kapitalisták oldalára. Akkor a parasztok nem hittek abban, amit mondtunk; most maguk jöttek rá erre, amikor látták, hogy a bolsevikok egy lovat vettek el, a kolcsakisták pedig mindent elvettek — a lovakat is, minden egyebet is, és cári fegyelmet vezettek be. S most a parasztok, a múlt tapasztalata láttán, megmentőként üdvözlik a Vörös Hadsereget és azt mondják, hogy a bolsevikokkal megvalósul Szibéria tartós és teljes szabadsága. (Taps.)

Kolcsak-országnak ez a tapasztalata számunkra igen becses tapasztalat, kis méretekben azt mutatja meg nekünk, ami világszerte történik, megmutatja nekünk a bolsevikok erejének forrásait — mégpedig felülmúlhatatlan forrásait, kiapadhatatlan forrásait. Mi erőtleneknek látszottunk, amikor Szibéria ellenségeink kezében volt. Most ez az egész roppant erő összeomlott. Miért? Azért, mert igazunk volt az

imperialista háborúnak és következményeinek megítélése tekintetében, igazunk volt, amikor azt mondtuk, hogy az emberiség ebből a háborúból a régi módon nem lábol ki — az emberek olyan sokat szenvedtek, annyira kimerültek, annyira felháborodtak a kapitalizmuson, hogy eljön a munkásosztály uralma és megvalósul a szocializmus. Itt „középútról" beszéltek, és én nagyon jól tudom, hogy erről a középútról a jobboldali eszerek és a mensevikek álmodoznak, hogy ezeknek a középső helyen álló pártoknak legjobb emberei egészen őszintén álmodoznak erről a középútról, de mi egész országok tapasztalata alapján, a népek tapasztalata alapján tudjuk, hogy ez hiú ábránd, mert az alkotmányozó gyűlésnek abban a birodalmában, amelyben a Csernovok és Majszkijok ismét megkezdték a miniszteri cselszövéseket és ahol az eredmény a teljes összeomlás volt, nincs középút. Mi ez — véletlen, vagy bolsevik rágalom? De hiszen ezt senki sem fogja elhinni! S ha ők eleinte olyannyira hittek az alkotmányozó gyűlésben és ilyen összeomlás lett a dolog vége, ez ismételten azt bizonyítja, hogy a bolsevikoknak igazuk van, amikor azt mondják: vagy a munkásosztály diktatúrája, valamennyi dolgozó diktatúrája és győzelem a kapitalizmuson, vagy a burzsoázia legpiszkosabb, legvéresebb uralma, egészen addig a monarchiáig terjedően, amelyet Kolcsak hozott létre, mint ahogy ez Szibériában volt. Most pedig, a Szibériával kapcsolatos tanulságok és következtetések levonása után befejezhetem szavaimat azzal, hogy röviden utalok a nemzetközi helyzetre.

Elvtársak, a belpolitikai helyzetet illetően most óriási lépéssel jutottunk előre olyan értelemben, hogy az orosz parasztok milliói, akik egy évvel ezelőtt még egészen öntudatlanul állottak szemben a világ dolgaival, becsületszóra hittek mindenkinek, aki szépen beszélt az alkotmányozó gyűlésről, elcsüggedtek azoknak a terheknek hatására, amelyekkel a bolsevizmus járt, megszöktek, amikor az első harcrahívás elhangzott — azóta átélték a németek példátlanul súlyos megpróbáltatásokkal járó, véres uralmát délen, és ebből a tapasztalatból sokat tanultak. Végtelenül erősek lettünk

azért, mert milliók ismerték fel, hogy mit is jelent voltaképpen Kolcsak; Szibéria parasztjainak milliói eljutottak a bolsevizmushoz — ott kivétel nélkül mindenki várja a bolsevikokat —, nem a mi beszédeink és tanításaink, hanem saját tapasztalataik alapján, annak következtében, hogy hívták és hatalomra juttatták a szociálforradalmárokat, s az eszereknek meg a mensevikeknek ez a hatalomra juttatása a régi orosz monarchia, a régi önkényuralom feltámadására vezetett, ami a „demokrácia" idején a hallatlan erőszakoskodások áradatát zúdította az országra. De a nép ilyen kiábrándulása sokat ér. (Taps.)

Vessenek egy pillantást a nemzetközi helyzetre. Vajon ebben a tekintetben az elmúlt év folyamán nem jutottunk előre óriási lépésekkel ahhoz képest, ami egy évvel ezelőtt volt? Vajon akkor nem fordultak el tőlünk még a forradalom ügye iránt odaadással viseltető emberek is, akik azt mondták, hogy a bolsevikok kiszolgáltatták Oroszországot a német rablóknak, s akik szerint a breszti béke bebizonyította, hogy helyrehozhatatlan hiba történt, és vajon nem úgy vélekedtek ezek az emberek, hogy csak a demokratikus Franciaországgal meg Angliával való szövetség fogja megmenteni Oroszországot? És mi történt? Néhány hónappal a tavalyi válság után a breszti béke összeomlott. Egy fél év telt el 1918. november 9-e óta, amikor Németország végleg vereséget szenvedett, és féléves erőfeszítés után a francia meg az angol imperialisták megkötötték a békét. És mire vezetett ez a béke? Arra vezetett, hogy mindazok a munkások, akik eddig a francia és az angol imperialisták végsőkig való háborút prédikáló híveinek a pártján voltak, most nem napról napra, hanem óráról órára növekvő számban állnak át a mi oldalunkra, s azt mondják magukban: „Minket négy éven át vezettek az orrunknál fogva, vittek a háborúba. A szabadság nevében Németország vereségét, a szabadság, egyenlőség győzelmét és a demokrácia győzelmét ígérték nekünk, ehelyett azonban a versailles-i békével — ezzel a rablás és a profit érdekeit szolgáló méltatlan, erőszakos békével ajándékoztak meg bennünket." Helyzetünk ebben az évben úgy

alakult, hogy nehéz harcot folytattunk a nemzetközi forradalom győzelméért. S a mi helyzetünk, ha ellenségeink helyzetével hasonlítjuk össze, olyan volt, hogy minden lépésnél az egész világon egyre több szövetségesre tettünk szert. S most azt látjuk, hogy az, amit a németek a maguk imperialista szempontjából vereségnek tartanak, az, amit a franciák és az angolok teljes győzelemnek tartanak — az angol és a francia imperialistákra nézve a vég kezdete. A munkásmozgalom most nem napról napra, hanem óráról órára erősödik. A munkások azt követelik, hogy vonják vissza Oroszországból a külföldi csapatokat és semmisítsék meg a versailles-i békét. A breszti béke előtt egyedül voltunk, ez a béke összeomlott és helyébe a versailles-i béke lépett, amely Németországot fojtogatja.

Amikor ezt a mögöttünk levő évet értékeljük, és nyíltan elismerünk minden nehézséget, nyugodtan, magabiztosan és határozottan mondhatjuk önöknek: elvtársak, mint már annyiszor, ismét eljöttünk ide, hogy beszámoljunk önöknek az általános helyzetről és ismertessük Moszkva élenjáró munkásaival az utunkban újólag felmerült nehézségeket; eljöttünk felszólítani önöket, hogy vegyék fontolóra azokat a tanulságokat, amelyeket ennek a nehéz évnek folyamán szűrtünk le, s ennek a megfontolásnak és mérlegelésnek alapján, ennek a tapasztalatnak alapján, velünk együtt arra a törhetetlen és szilárd meggyőződésre jussanak, hogy a győzelem a mienk lesz, mégpedig nemcsak oroszországi méretekben, hanem nemzetközi méretekben is. Újra meg újra megfeszítjük minden erőnket, hogy helyrehozzuk azokat a vereségeket, amelyeket délen szenvedtünk. Latbavetjük kipróbált eszközeinket — a szervezettséget, a fegyelmet és az odaadást, s akkor biztosak vagyunk benne, hogy megtörjük és eltiporjuk Gyenyikint is, akkor Gyenyikin ugyanúgy összeomlik, ahogy összeomlott Kolcsak, s ahogy összeomlanak most a francia és az angol imperialisták. (Viharos taps.)

Rövid tudósítás: Pravda 145. sz. 1919. július 5. Teljes egészében először 1932-ben jelent meg.

Lenin Művei, 29. kötet.

LEVÉL A MUNKÁSOKHOZ ÉS PARASZTOKHOZ A KOLCSAKON ARATOTT GYŐZELEM ALKALMÁBÓL

Elvtársak! A vöröscsapatok az egész Urált felszabadították Kolcsak uralma alól és megkezdték Szibéria felszabadítását. Az Urál és Szibéria munkásai és parasztjai lelkes örömmel fogadják a szovjethatalmat, mert vasseprűvel söpri ki az egész földesúri és kapitalista bandát, amely súlyos adókkal. önkényeskedéssel, botozással, a cári elnyomás visszaállításával gyötörte a népet.

Az általános öröm és lelkesedés, amelyet az Urál felszabadítása és az vált ki belőlünk, hogy a vöröscsapatok Szibéria területére léptek, nem szolgálhat okul arra, hogy megpihenjünk babérjainkon. Az ellenség még koránt sincs megsemmisítve. Sőt meg sincs törve véglegesen.

Minden erőnket meg kell feszítenünk, hogy kiűzzük Kolcsakot, a japánokat és a többi idegen rablót Szibériából, és még nagyobb erőfeszítés szükséges ahhoz, hogy megsemmisítsük az ellenséget és ne engedjük meg, hogy rabló munkáját újból és újból megkezdhesse.

Hogyan érjük el ezt?

Az Urálban és Szibériában szerzett súlyos tapasztalatoknak, s ugyanígy a négyéves imperialista háború meggyötörte országok tapasztalatainak, nem szabad hiábavalóknak lenniük számunkra.

E tapasztalatokból minden munkásnak és parasztnak, minden dolgozónak a *következő öt fő tanulságot* kell levonnia,

hogy biztosítsa magát a Kolcsak-rendszer pusztításainak megismétlődése ellen.

Első tanulság. Ahhoz, hogy a munkások és parasztok hatalmát megvédjük a rablókkal, vagyis a földbirtokosokkal és kapitalistákkal szemben, hatalmas Vörös Hadseregre van szükségünk. Nem szavakkal, hanem tettekkel bizonyítottuk be, hogy tudunk ilyen hadsereget teremteni, hogy megtanultuk annak vezetését, megtanultuk, hogyan kell legyőzni a kapitalistákat annak ellenére, hogy bőkezű támogatást kapnak fegyverben és felszerelésben a világ leggazdagabb országaitól. A bolsevikok ezt tettekkel bizonyították be. Minden munkás és paraszt — ha öntudatos — hinni fog nekik, de nem szavaik (szavaknak hinni ostobaság), hanem azoknak a tapasztalatoknak alapján, amelyeket millió meg millió ember az Urálban és Szibériában szerzett. Az a feladat, hogy a munkások és parasztok felfegyverzését a többnyire a kapitalistákkal és földbirtokosokkal együttérző volt tisztek parancsnoklásával egyesítsük, igen nehéz. Ezt a feladatot csak kitűnő szervezőképességgel, szigorú és öntudatos fegyelemmel és csak abban az esetben lehet megoldani, ha a nagy tömegek bíznak a munkásokból kikerült politikai megbízottak vezető rétegében. Ezt a nagyon nehéz feladatot a bolsevikok megoldották: bár igen gyakran fordul elő nálunk árulás a volt tisztek között, mégis, a Vörös Hadsereg nemcsak hogy a kezünkben van, hanem megtanulta legyőzni a cár tábornokait és Anglia, Franciaország meg Amerika tábornokait.

Ezért mindenkinek, aki komolyan meg akar szabadulni a Kolcsak-uralomtól, minden erejét, minden eszközt, minden tudását teljes egészében oda kell adnia, hogy a Vörös Hadsereget megteremtsük és megerősítsük. Szívvel-lélekkel végre kell hajtani a Vörös Hadseregre vonatkozó minden törvényt, minden parancsot, mindenképpen erősíteni kell a fegyelmet a hadseregben, segíteni kell a Vörös Hadsereget mindennel, amivel ki-ki segítheti — ez az első, legfontosabb és legfőbb kötelessége minden öntudatos munkásnak és parasztnak, aki nem kívánja a Kolcsak-uralmat.

Mint a tűztől, úgy kell irtózni a partizán-módszerektől, az egyes osztagok önkényeskedésétől, a központi hatalommal szemben való engedetlenségtől, mert mindez pusztulásba vezet: ezt bizonyította be az Urál is, Szibéria is, Ukrajna is.

Aki nem segíti odaadóan és önfeláldozóan a Vörös Hadsereget, aki nem támogatja teljes erővel a rendet és a fegyelmet a hadseregben, az áruló és hitszegő, az a Kolcsak-rendszer híve, azt könyörtelenül meg kell semmisíteni.

Erős Vörös Hadsereggel legyőzhetetlenek vagyunk. Erős hadsereg nélkül elkerülhetetlenül Kolcsak, Gyenyikin, Jugyenyics áldozatai leszünk.

Második tanulság. A Vörös Hadsereg nem lehet erős nagy állami gabonatartalékok nélkül, mert enélkül a hadsereget sem szabadon mozgatni, sem a szükséghez mérten előkészíteni nem lehet. És enélkül nem lehet ellátni a munkásokat, akik a hadsereg számára dolgoznak.

Minden öntudatos munkásnak és parasztnak tudnia kell és jól meg kell jegyeznie, hogy Vörös Hadseregünk nem elég gyors és nem elég tartós sikereinek fő oka ma éppen az állami gabonatartalékok elégtelenségében rejlik. Aki nem szolgáltatja be gabonafölöslegét az államnak, az Kolcsakot segíti, az hitszegő, az a munkások és parasztok árulója, az bűnös a Vörös Hadseregben szolgáló munkások és parasztok újabb tízezreinek halálában és szenvedéseiben.

A szélhámosok, a spekulánsok és a teljesen felvilágosulatlan parasztok így okoskodnak: jobb lesz, ha szabad áron adom el a gabonámat, mert akkor sokkal többet kapok érte, mintha megszabott áron az államnak adom el.

De hisz éppen arról van szó, hogy a szabad eladás folytán növekszik a spekuláció, néhányan meggazdagodnak, de csak a gazdagok laknak jól, a munkástömegek pedig éhesek maradnak. Ezt láttuk a valóságban Szibéria és Ukrajna leggazdagabb gabonatermelő vidékein.

Szabad gabonakereskedelem mellett a tőke diadalmaskodik, a dolgozók pedig éheznek és nyomorognak.

Szabad gabonakereskedelem mellett a gabona ára pudonként több ezer rubelre is felszökik, a pénz elértéktelenedik

maroknyi spekuláns meggazdagszik, a nép pedig elszegényedik.

Szabad gabonakereskedelem mellett üresek az állami raktárak, a hadsereg erőtlen, az ipar elpusztul, Kolcsak vagy Gyenyikin győzelme elkerülhetetlen.

Csak a gazdagok, csak a munkás- és paraszthatalom leggonoszabb ellenségei pártolják tudatosan a szabad gabonakereskedelmet. Aki felvilágosulatlansága miatt pártolja a szabad gabonakereskedelmet, annak Szibéria és Ukrajna példájából meg kell tanulnia és meg kell értenie, hogy miért jelenti a szabad gabonakereskedelem Kolcsak és Gyenyikin győzelmét.

Vannak még felvilágosulatlan parasztok, akik így okoskodnak: adjon előbb az állam nekem a gabonámért cserébe jó minőségű árut háború előtti áron, akkor odaadom a gabonafölösleget, másképpen nem. S ilyen okoskodással a szélhámosok és földbirtokosok csatlósai gyakran „lépre csalják" a felvilágosulatlan parasztokat.

Nem nehéz megérteni, hogy a munkásállam most, amikor a kapitalisták az országot a Konstantinápolyért folytatott négyéves rablóháborúval teljesen tönkretették és utána még a Kolcsakok és Gyenyikinek az egész világ kapitalistáinak segítségével, bosszúból pusztítják — nem adhat árut a parasztoknak, mert az ipar áll. Nincs gabona, nincs fűtőanyag, nincs ipar.

Minden értelmes paraszt egyetért azzal, hogy gabonafölöslegét kölcsön kell adnia az éhes munkásoknak, azzal a feltétellel, hogy ipari termékeket kap majd érte cserébe.

Így van ez most is. Minden öntudatos, értelmes paraszt, mindenki, a szélhámosokat és a spekulánsokat kivéve, belátja, hogy *az egész gabonafölösleget* kölcsön kell adnia a munkásállamnak, mert akkor az állam helyre fogja állítani az ipart és fog adni ipari termékeket a parasztoknak.

Megbíznak-e a parasztok a munkásállamban, hogy kölcsönadják neki gabonafölöslegüket? — ezt kérdezhetik tőlünk.

Válaszolunk: először, az állam nyugtát ad a kölcsönről, bankjegyeket ad. Másodszor, minden paraszt tapasztalatból

tudja, hogy a munkásállam, vagyis a szovjethatalom, segíti a dolgozókat, harcol a földbirtokosok és a kapitalisták ellen. Ezért nevezik a szovjethatalmat munkás-paraszt hatalomnak. Harmadszor, a parasztnak nincs más választása: vagy a munkásnak hisz vagy a kapitalistának, vagy a munkásállamban bízik és annak nyújt kölcsönt vagy a kapitalisták államának. Más választás nincs, sem Oroszországban, sem a világ egyetlen más államában. Minél öntudatosabbakká válnak a parasztok, annál szilárdabban állanak a munkások pártján, annál erősebb az az elhatározásuk, hogy mindenképpen segítsék a munkásállamot, hogy lehetetlenné tegyék a földbirtokosok és kapitalisták hatalmának visszatérését.

Harmadik tanulság. Kolcsak és Gyenyikin végleges megsemmisítése érdekében a legszigorúbb forradalmi rendet kell tartani, szentül be kell tartani a szovjethatalom törvényeit és rendeleteit s meg kell követelni, hogy mindenki végrehajtsa azokat.

Kolcsak uráli és szibériai győzelmeinek példáján mindnyájan világosan láttuk, hogy a legkisebb rendetlenség, a szovjethatalom törvényeinek legkisebb megszegése, a legkisebb figyelmetlenség vagy hanyagság feltétlenül a földbirtokosok és kapitalisták megerősödésének, győzelmének malmára hajtja a vizet. Mert a földbirtokosok és a kapitalisták nincsenek megsemmisítve és nem tartják magukat legyőzötteknek: minden értelmes munkás és paraszt látja, tudja és megérti, hogy csak szét vannak verve és elrejtőztek, megbújtak és nagyon gyakran „szovjet" színt — „védő" színt öltöttek. Sok földbirtokos besurrant a szovjet gazdaságokba, a kapitalisták pedig szovjet hivatalnokok képében a különböző „igazgatóságokba" és „központokba"; minden lépésnél lesik a szovjethatalom hibáit és gyengéit, hogy megdöntsék, hogy segítsék ma a csehszlovákokat, holnap Gyenyikint.

Minden erőnkkel ki kell nyomozni és kézre kell keríteni ezeket az elrejtőzött földbirtokos és kapitalista rablókat, *bárhol bújtak is meg*, le kell leplezni és könyörtelenül meg kell büntetni őket, mert ezek a dolgozók leggonoszabb, legkörmönfontabb, legképzettebb és legtapasztaltabb ellenségei, akik türelmesen lesik az összeesküvésre alkalmas pilla-

natot; szabotálók ezek, akik semmilyen gaztettől sem riadnak vissza, csakhogy árthassanak a szovjethatalomnak. A dolgozók ez ellenségeivel, a földbirtokosokkal, a kapitalistákkal, a szabotálókkal, a fehérekkel szemben könyörtelennek kell lennünk.

Ahhoz pedig, hogy kézrekerítsük őket, ügyesnek, óvatosnak, öntudatosnak kell lennünk, a legéberebb figyelemmel kell kísérnünk a legkisebb rendetlenséget, a szovjet törvények lelkiismeretes végrehajtásától való legkisebb eltérést. A földbirtokosokat és kapitalistákat nemcsak tudásuk és gyakorlatuk teszi erőssé, nemcsak a világ leggazdagabb országainak támogatása ad nekik erőt, hanem a nagy tömegek megszokása és tudatlansága is, akik a „régi módon" akarnak élni és nem értik meg annak szükségességét, hogy a szovjethatalom törvényeit szigorúan és lelkiismeretesen betartsák.

A legkisebb törvénytelenség, a szovjet rend legkisebb megszegése már olyan *rés*, amelyet a dolgozók ellenségei azonnal kihasználnak s amely *elősegíti* Kolcsak és Gyenyikin győzelmeit. Bűn volna elfelejteni azt, hogy a Kolcsak-uralom a csehszlovákokkal szemben tanúsított kis vigyázatlansággal, egyes ezredek kisebb engedetlenségével kezdődött.

Negyedik tanulság. Bűn volna megfeledkezni nemcsak arról, hogy a Kolcsak-uralom apró dolgokból keletkezett, hanem arról is, hogy megszületésénél bábáskodtak és közvetlen támogatást nyújtottak a mensevikek (a „szociáldemokraták") és az eszerek (a „szociálforradalmárok"). Ideje már megtanulni, hogy a politikai pártokat tetteik, ne pedig szavaik szerint értékeljük.

A mensevikek és eszerek, akik szocialistáknak nevezik magukat, a valóságban a *fehérek cinkosai*, a földbirtokosok és kapitalisták szekértolói. Nemcsak egyes tények bizonyították be ezt a valóságban, hanem az orosz forradalom történetének két nagy időszaka is: 1. a Kerenszkij-uralom és 2. a Kolcsak-uralom. A mensevikek és eszerek szavakban mindkét esetben „szocialistáknak" és „demokratáknak" vallották magukat, a valóságban azonban a *fehérgárdisták szekértolóinak* szerepét játszották. Hát csak nem leszünk olyan ostobák, hogy hiszünk

nekik most, amikor azt javasolják, hogy még egyszer engedjünk nekik „próbálkozni", s ezt a próbálkozást „egységes szocialista (vagy demokrata) frontnak" nevezik? Csak nem akadnak még a Kolcsak-uralom után olyan parasztok, egyes kivételektől eltekintve, akik nem értették meg, hogy az „egységfront" a mensevikekkel és eszerekkel — a Kolcsak szekértolóival való megegyezést jelenti?

Egyesek azt az ellenvetést teszik, hogy a mensevikek és eszerek belátták hibájukat és lemondtak a burzsoáziával való mindennemű szövetségről. Ez azonban nem igaz. Először is, a jobboldali mensevikek és eszerek még csak le sem mondtak az ilyen szövetségről és *nincs* megállapított határvonal, amely elválasztaná a baloldaliakat ezektől a „jobboldaliaktól", mégpedig a „baloldali" mensevikek és eszerek hibájából nincs; mialatt szavakban „elítélik" a „jobboldalukat", a valóságban még a legjobb mensevikek és eszerek is *tehetetlenek* maradnak velük szemben, minden szóbeli fogadkozásuk ellenére. Másodszor, még a legjobb mensevikek és eszerek is éppen *kolcsakista* eszmékért szállnak síkra, amelyek segítik a burzsoáziát, Kolcsakot és Gyenyikint, fedezik szennyes és véres kapitalista üzelmeiket. Ezek az eszmék: néphatalom, általános, egyenlő, közvetlen választójog, alkotmányozó gyűlés, sajtószabadság és más egyebek. Az egész világon látunk kapitalista köztársaságokat, amelyek éppen ezzel a „demokratikus" hazugsággal igazolják a kapitalisták uralmát és a gyarmatok leigázásáért folytatott háborúikat. Itt nálunk azt látjuk, hogy Kolcsak, Gyenyikin, Jugyenyics és akármelyik tábornok szívesen tesz nyakra-főre ilyen „demokratikus" ígéreteket. Lehet-e hinni annak, aki üres ígéretek fejében támogat egy megrögzött bandát? A mensevikek és eszerek kivétel nélkül valamennyien támogatják a megrögzött banditákat, az egész világ imperialistáit, azáltal, hogy áldemokratikus jelszavakkal kendőzik *azok* hatalmát, *azok* hadjáratát Oroszország ellen, *azok* uralmát, *azok* politikáját. A mensevikek és eszerek mind „szövetséget" ajánlanak fel nekünk, azzal a feltétellel, hogy tegyünk engedményeket a kapitalistáknak és vezéreiknek, Kolcsaknak és Gyenyikinnek, például „mondjunk le a terrorról" (amikor az

egész antant milliárdosainak, a leggazdagabb országok egész szövetségének terrorja áll velünk szemben és ezek az országok összeesküvéseket szőnek Oroszországban), vagy hogy nyissuk meg az utat a szabad gabonakereskedelem számára stb. A mensevikek és eszerek e „feltételei" a következőket jelentik: mi, mensevikek és eszerek, a kapitalisták felé hajlunk, de mi „egységfrontot" akarunk a bolsevikokkal, akik ellen a kapitalisták, minden engedményt felhasználva, harcot folytatnak! Nem, mensevik és eszer urak, most már ne Oroszországban keressenek olyan embert, aki képes hinni önöknek. Oroszországban az öntudatos munkások és parasztok megértették, hogy a mensevikek és eszerek a fehérgárdisták szekértolói, egyesek tudatosan és rossz szándékból, mások pedig megértésből és a régi hibák mellett való makacs kitartásból, de valamennyien — a fehérgárdisták szekértolói.

Ötödik tanulság. Hogy Kolcsakot és az egész Kolcsak-uralmat úgy megsemmisítsük, hogy az újra talpra ne állhasson, az egész parasztságnak ingadozás nélkül a munkásállam mellé kell állania. Ijesztgetik a parasztokat (különösen a mensevikek és eszerek, mind, még a „baloldaliak" is), az „*egy* párt diktatúrájának", a bolsevikok, a kommunisták pártja diktatúrájának mumusával.

Kolcsak példáján a parasztok megtanulták, hogy ne féljenek a mumustól.

Vagy a földesurak és kapitalisták diktatúrája (vagyis vashatalma), vagy a munkásosztály diktatúrája.

Nincs középút. Hiába ábrándoznak középútról a nemesi csemeték, az intellektuelecskék és az úrfiak, akik rossz könyvekből rosszat tanultak. Középút sehol a világon nincs és nem is lehet. Vagy a burzsoázia diktatúrája (amelyet a néphatalomról, alkotmányozó gyűlésről, a szabadságról és egyebekről szóló dagályos eszer és mensevik frázisok takarnak), vagy a proletariátus diktatúrája. Aki ezt nem tanulta meg az egész XIX. század történetéből, az reménytelen idióta. Oroszországban pedig mindnyájan láttuk, miként ábrándoztak a középútról a mensevikek és eszerek a Kerenszkij-uralom és Kolcsak idején.

Kinek használtak ezek az ábrándok? Kinek segítettek? — Kolcsaknak és Gyenyikinnek. A középpártról ábrándozók — Kolcsak cinkosai.

Az Urálban és Szibériában a munkások és parasztok a tapasztalat alapján hasonlították össze a burzsoázia diktatúráját és a munkásosztály diktatúráját. A munkásosztály diktatúráját az a bolsevik párt valósítja meg, amely már 1905-től kezdve, sőt már korábban, összeforrt az egész forradalmi proletariátussal.

A munkásosztály diktatúrája azt jelenti, hogy a munkásállam ingadozás nélkül elnyomja a földbirtokosokat és kapitalistákat, elnyomja és legyőzi az árulókat és hitszegőket, akik ezeket a kizsákmányolókat segítik.

A munkásállam — könyörtelen ellensége a földbirtokosnak és a kapitalistának, a spekulánsnak és a csalónak, ellensége a föld és a tőke magántulajdonának, ellensége a pénz hatalmának.

A munkásállam — egyetlen igaz barátja és segítője minden dolgozónak, a parasztságnak is. Semmiféle ingadozás a tőkével szemben, a dolgozók szövetsége a tőke elleni harcban, *munkás-paraszt hatalom*, *szovjethatalom* — ez a *valóságban* a „munkásosztály diktatúrája".

A mensevikek és eszerek ezekkel a szavakkal ijeszteni akarják a parasztokat. Nem fog sikerülni. Kolcsak után még a legfélreesőbb vidékeken élő munkások és parasztok is megértették, hogy ezek a szavak jelentik *éppen azt*, *ami nélkül nem menekülhetnek meg Kolcsaktól*.

Le az ingadozókkal, a gerinctelenekkel, a tőkét segíteni akarókkal, mindazokkal, akiket elbűvölnek a tőke jelszavai és ígéretei! Könyörtelen harc a tőke ellen és a dolgozók szövetsége, a parasztok szövetsége a munkásosztállyal — ez a Kolcsak-uralom utolsó és legfontosabb tanulsága.

1919. augusztus 24.

N. Lenin

Pravda, 190. sz.
1919. augusztus 28.

Lenin Művei, 29. kötet.

A PETROGRÁDI MUNKÁSOK PÉLDÁJA

A lapok már közölték, hogy a petrográdi munkások fokozottan mozgósítanak és a Déli Frontra küldik legjobbjaikat.

Gyenyikin bevette Kurszkot és Orel ellen indult. Ez teljesen megmagyarázza a petrográdi proletariátus fokozott energiáját. Más ipari központok munkásainak is követniük kell a petrográdi proletariátus példáját.

Gyenyikin bandája arra számít, hogy pánikot kelt sorainkban és arra kényszerít bennünket, hogy csak védelemre, csak erre az irányra gondoljunk. A külföldi szikratávíróadásokból tudjuk, hogy Franciaország és Anglia imperialistái buzgón segítik Gyenyikint ebben is, mint ahogy fegyverzettel és száz- meg százmillió rubellel segítik. A külföldi szikratávírók világgá kürtölik, hogy nyitva áll a Moszkvába vezető út. Így szeretnének megijeszteni bennünket a kapitalisták.

De ez nem fog nekik sikerülni. Csapatainkat átgondolt és szigorúan végrehajtott terv szerint állítottuk fel. Törhetetlenül folytatjuk az ellenség fő erőforrása elleni támadásunkat. A napokban aratott győzelmeink — a bogucsári kerületben 20 ágyút zsákmányoltunk, elfoglaltuk Vesenszkaja állomást — azt mutatják, hogy csapataink sikeresen nyomulnak előre a kozákság központja ellen, amely egyedül tette és teszi lehetővé, hogy Gyenyikin komoly erőt teremtsen. Gyenyikint szétmorzsoljuk, mint ahogy Kolcsakot is szétmorzsoltuk. Bennünket nem félemlítenek meg, és győzelemre juttatjuk ügyünket.

Kurszk bevételével és az ellenség Orel elleni előnyomulásával az a feladat hárul ránk, hogy új erőket vessünk a frontra avégett, hogy itt visszaverjük az ellenséget. A petrográdi munkások megmutatták példájukkal, hogy helyesen látták a feladatot. Anélkül, hogy tagadnók vagy kisebbítenők a veszélyt, ezt mondjuk: Petrográd példája bebizonyította, hogy vannak tartalékerőink. Hogy elhárítsuk az Orel elleni támadást, hogy támadásba menjünk át Kurszk és Harkov ellen, azonkívül, amivel rendelkezünk, mozgósítanunk kell a proletariátus legjobbjait. Kurszk elestével komoly veszély támadt. Az ellenség még sohasem volt ilyen közel Moszkvához. De e veszély elhárítására új erőkkel egészítjük ki csapatainkat, frontra indítjuk az élenjáró munkások újabb osztagait, amelyek meg tudják változtatni a visszavonuló egységek hangulatát.

Déli csapataink közt fontos szerepük volt a hadseregbe visszatért szökevényeknek. Jó részük önként, az agitáció hatása alatt tért vissza, miután megmagyarázták nekik, hogy mi a kötelességük, miután megmagyarázták nekik, hogy komolyan fenyeget a földbirtokos és kapitalista hatalom visszaállításának veszélye. De a katonaszökevény nem állta meg a helyét, nem volt elég szilárd, s gyakran visszavonult, anélkül, hogy felvette volna a harcot.

Elsőrendűen fontos ezért, hogy a hadsereget új proletárerőkkel támogassuk. Az ingadozó elemek megszilárdulnak, a hangulat megjavul, fordulat fog beállani. A proletariátus — miként ez forradalmunkban mindig történni szokott — lelket önt a dolgozó népesség ingadozó rétegeibe. s irányt mutat nekik.

A petrográdi munkásoknak már régóta még nagyobb terhet kell viselniük, mint más ipari központok munkásainak. Éhség, háborús veszély, a legjobb munkások elvonása szovjet tisztségekre szerte egész Oroszországban — a petrográdi proletariátusnak több jutott ebből, mint más városok proletariátusának.

És mindennek ellenére a csüggedés, a kedvetlenség legkisebb nyomát sem látjuk a petrográdi munkásoknál. Ellen-

kezőleg. Megedződtek. Új erő buzog bennük. Új harcosokat állítanak ki. Nagyszerűen teljesítik az élcsapatra háruló feladatot: segítséget és támogatást küldenek oda, ahol a legnagyobb szükség van rá.

Amikor ilyen friss erők indulnak hadseregünk megingott egységeinek megszilárdítására, a dolgozó tömegek, a parasztkatonák új vezéreket kapnak saját embereikből, olyan dolgozókból, akik fejlettebbek, öntudatosabbak, szilárdabbak. Paraszthadseregünk ilyen támogatásával ezért döntő fölénybe jutunk az ellenség fölött, mert az ellenség csak földbirtokos-csemetéket küldhet paraszthadseregének, „támogatására", és mi tudjuk, hogy ez a „támogatás" volt Kolcsak veszte, s ez a „támogatás" lesz Gyenyikin veszte is.

Elvtársak, munkások! A petrográdi elvtársak példájára valamennyien gyürkőzzünk neki ennek az új munkának! Több erőt a hadseregben való munkára, több kezdeményezést és bátorságot, versenyezzünk jobban, hogy lépést tartsunk a petrográdiakkal — és a dolgozóké lesz a győzelem, megsemmisítjük a földbirtokosok és kapitalisták ellenforradalmát.

N. Lenin

P. S.* Most értesültem, hogy a legodaadóbb moszkvai elvtársak közül is vagy félszázan a frontra indultak. Petrográd után megmozdult Moszkva is. Moszkva után a többieknek is meg kell mozdulniuk.

N. L.

1919. október 3.

Pravda, 221. sz.
1919. október 4.

Lenin Művei, 30. kötet.

* Postscriptum: utóirat. — *Szerk.*

BESZÉD A MOSZKVAI MUNKÁS- ÉS PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJÉNEK ERKÉLYÉRŐL A MOZGÓSÍTOTT KOMMUNISTA MUNKÁSOKHOZ, 1919. OKTÓBER 16-ÁN

ÚJSÁGTUDÓSÍTÁS

(Lenint dörgő tapssal üdvözlik.) Elvtársak! Engedjék meg, hogy üdvözöljem Jaroszlavl és Vlagyimir kormányzóságok munkásait, akik hívásunkra újra tettekkel feleltek és legjobb erőiket adták a munkás-paraszt köztársaság védelmére. Az elvtársak tudják a lapokból, amelyekben, semmit sem titkolva, a teljes igazságot írjuk, hogy új, nagy veszély fenyeget bennünket. Gyenyikin cári tábornok bevette Orelt, és Jugyenyics a vörös Petrográdot fenyegeti. Mi azonban úgy ítéljük meg ezt a veszélyt és úgy harcolunk ellene, mint mindig: az öntudatos proletariátushoz és a dolgozó parasztsághoz fordulunk azzal a felhívással, hogy keljenek vívmányaik védelmére.

A helyzet rendkívül súlyos. De nem esünk kétségbe, mert tudjuk, hogy valahányszor nehéz helyzetbe kerül a szovjetköztársaság, munkásaink csodával határos hősiességet tanúsítanak, példamutatásukkal bátorítják és lelkesítik a csapatokat és új győzelmekre vezetik őket.

Tudjuk, hogy az egész világon, kivétel nélkül minden országban, ha lassabban is mint szeretnők, de feltartóztathatatlanul nő a forradalmi mozgalom. És azt is tudjuk, hogy a munkásosztály győzelme az egész világon biztos.

Oroszország tántoríthatatlanul harcol valamennyi munkás ügyéért, bármilyen súlyos áldozatokat kell is hoznia, bármennyire gyötrik és marcangolják. Az imperialisták

letiporhatnak még egy-két köztársaságot, de nem menthetik meg a világimperializmust, mert az halálra van ítélve, mert azt elsöpri a közelgő szocializmus.

Ezért üdvözlöm önöket, Vlagyimir és Jaroszlavl kormányzóságok munkásai, abban a biztos tudatban, hogy személyes példaadásukkal megerősítik a Vörös Hadsereg szellemét és győzelemre viszik a Vörös Hadsereget.

Éljenek a munkások és parasztok!

Éljen a munkás világköztársaság!

Pravda, 232. sz.
1919. október 17.

Lenin Művei, 30. kötet.

PETROGRÁD MUNKÁSAIHOZ ÉS VÖRÖSKATONÁIHOZ

Elvtársak! Elérkezett a döntő pillanat. A cári tábornokok ismét lőszert és hadifelszerelést kaptak Anglia, Franciaország, Amerika kapitalistáitól, és még egyszer megkísérlik, hogy a földbirtokos-csemeték bandáival bevegyék a vörös Petrográdot. Az ellenség akkor támadt ránk, amikor béketárgyalásokat folytattunk Észtországgal, rárontott vöröskatonáinkra, akik hittek ezekben a tárgyalásokban. A támadásnak ez a hitszegő jellege magyarázza részben az ellenség gyors sikereit. Bevették Krasznoje Szelót, Gatcsinát, Viricát. Elvágtak két Petrográdhoz vezető vasútvonalat. Az ellenség el akarja vágni a harmadik, nyikolajevi, és a negyedik, vologdai vonalat is, hogy kiéheztesse és bevegye Petrográdot.

Elvtársak! Mindnyájan tudják és látják milyen óriási veszély fenyegeti Petrográdot. Néhány napon belül eldől Petrográd sorsa, vagyis félig-meddig az oroszországi szovjethatalom sorsa is.

A petrográdi munkásoknak és vöröskatonáknak nem kell beszélnem arról, hogy mi a kötelességük. Ennek az egész világ burzsoáziája ellen folytatott két éve tartó szovjet harcnak története — amelynek során példátlan nehézségekkel kellett megküzdenünk és példátlan győzelmeket arattunk — megmutatta, hogy a petrográdi munkások nemcsak példásan teljesítik kötelességüket, hanem mintaképei a lángoló hősies-

ségnek, a világon eddig nem látott forradalmi lelkesedésnek és önfeláldozásnak is.

Elvtársak! Most dől el Petrográd sorsa! Az ellenség rajtaütéssel akar legyőzni bennünket. Gyenge, sőt egészen jelentéktelen erőkkel rendelkezik, de gyors, tisztjei vakmerőek, jó a technikai felszerelése és a fegyverzete. Segítséget küldtünk Petrográdnak. Már közel a segítség. Mi sokkal erősebbek vagyunk az ellenségnél. Harcoljanak utolsó csepp vérig, elvtársak, védjenek meg minden arasznyi földet, tartsanak ki szilárdan mindvégig, már közel a győzelem! Miénk a győzelem!

X/17.

V. Uljanov (Lenin)

Petrogradszkaja Pravda, 237. sz.
1919. október 19.

Lenin Művei, 30. kötet.

A VÖRÖSKATONA ELVTÁRSAKHOZ

Elvtársak! Vöröskatonák! A cári tábornokok — Jugyenyics északon, Gyenyikin délen — még egyszer megfeszítik erejüket, hogy legyőzzék a szovjethatalmat, hogy visszaállítsák a cár, a földbirtokosok és kapitalisták uralmát.

Tudjuk, hogyan végződött Kolcsak hasonló kísérlete. Kolcsak nem sokáig tudta félrevezetni az uráli munkásokat és a szibériai parasztokat. Amikor az uráli munkások és szibériai parasztok észrevették a csalást és saját bőrükön érezték a tisztek, a földesúri és kapitalista csemeték véget nem érő erőszakoskodásait, a botozást, a fosztogatást — segítettek Vörös Hadseregünknek, hogy leverje Kolcsakot. Az orenburgi kozákok egyenesen a szovjethatalomhoz pártoltak.

Ezért szilárd a hitünk, hogy legyőzzük Jugyenyicset és Gyenyikint. A cári és földbirtokosi uralmat nem sikerül visszaállítaniuk. Soha! Gyenyikin hátában már lázadoznak a parasztok. A Kaukázusban magasra csapott a Gyenyikin elleni felkelés lángja. Zúgolódnak és elégedetlenkednek a kubáni kozákok, akik nem jó szemmel nézik Gyenyikinnek a földbirtokosok és az angolok érdekében elkövetett erőszakoskodásait és rablásait.

Legyetek szilárdak, vöröskatona elvtársak! A munkások és parasztok egyre tömörebben, egyre tudatosabban, egyre határozottabban kelnek a szovjethatalom védelmére.

Előre elvtársak, vöröskatonák! Harcra a munkás- és paraszthatalomért, a földbirtokosok ellen, a cári tábornokok ellen! Mienk a győzelem!

1919. X. 19.

N. Lenin

Megjelent 1919-ben.

Lenin Művei, 30. kötet.

A TULAI FORRADALMI BIZOTTSÁGNAK

1919. X. 20.

Elvtársak!

Tula most rendkívül fontos — de általában is, függetlenül az ellenség közelségétől óriási a jelentősége a köztársaságra nézve.

Ezért *minden* erejüket meg kell feszíteniük a *jól összehangolt* munka érdekében, s *m i n d e n* erőt összpontosítaniuk kell a katonai és a hadtápmunkára.

Nagyon sajnálom az egyrészt önök és Zelikman, másrészt Petyersz közti súrlódásokat, és úgy vélem, hogy itt Zelikman a hibás, mert ha volt valami nézeteltérés, azt azonnal tisztázni kellett volna (ami nem lett volna nehéz), nem pedig engedni, hogy konfliktussá fejlődjön. A legkisebb *nézeteltérést* is eleve tisztázni kell, *időben* jelezve a központnak, s nem szabad engedni, hogy konfliktussá dagadjon.

Tulában teljes erőből fokozni kell a munkát, és *teljesen a háborús helyzetre* kell átállítani. A napokban megjelenik a polgári közigazgatás apparátusának csökkentéséről szóló rendelet; ezt nem csupán betartatni kell, hanem a legnagyobb lelkiismeretességgel és buzgósággal alkalmazni is.[173] Tulában a *tömegek* korántsem állnak mellettünk. Ebből az következik, hogy feltétlenül *rendkívül* intenzív munkát kell végezni a katonaság soraiban, a tartalékosok között, a munkások és munkásnők körében.

Ha kevés az erejük, írjanak — majd segítünk Moszkvából.

A védelmi munkákat állandóan kísérjék figyelemmel: építenek kiserődöket? nem hagy alább a munka? van építőanyag? vannak munkások? tanulnak a vöröskatonák? rendben van az ellátásuk? *Bízzanak meg* értelmes embereket, a párt iránt odaadó elvtársakat azzal, hogy külön *tartsák szemmel ezeket és az ezekhez hasonló kérdéseket*. Teljesen önök felelősek e munka *sikeréért*, önök felelősek mindennemű hanyagságért (ha időben nem tesznek panaszt és nem fordulnak a központhoz). A csapatok felállításának *rendkívül* nagy a jelentősége.

Ha Orelt elfoglaljuk,[174] akkor se gyengítsék, hanem fokozzák *tízszeresére* a munkát, mert enélkül nem fogunk győzni, a támadás leállása pedig a halálunkat jelenti.

Olvassák fel ezt a levelet az *összes* felelős funkcionáriusoknak és párttagoknak, s *rendszeresen, nagyon rövid en* értesítsenek arról, hogy *ténylegesen* mit tettek.

Kommunista üdvözlettel

V. *Uljanov (Lenin)*

Először 1931-ben jelent meg.

A MOSZKVAI PÁRTHÉT EREDMÉNYEI ÉS FELADATAINK

Moszkvában a párthét alatt 13 600 ember jelentkezett felvételre a pártba.

Ez óriási, teljesen váratlan siker. Az egész burzsoázia és különösen a városi kispolgárság, beleértve a kiváltságos, „úri" helyzetük elvesztése miatt bánkódó szakembereket, hivatalnokokat, alkalmazottakat — ez az egész társaság éppen az utóbbi időben, éppen a moszkvai párthét alatt minden erejével azon volt, hogy pánikot keltsen, hogy a szovjethatalom közeli pusztulását — Gyenyikin közeli győzelmét jósolja.

S milyen nagy művészettel kezeli ez az „intellektuel" társaság a pánikkeltés fegyverét! Mert ez valóságos fegyver lett a burzsoáziának a proletariátus ellen folytatott osztályharcában. A kispolgárság, a mostanihoz hasonló nehéz percekben „egyetlen reakciós tömeggé" olvad össze a burzsoáziával és „szenvedéllyel" kap e fegyver után.

Éppen Moszkvában, ahol különösen erős volt a kereskedő elem, ahol leginkább összpontosultak a kizsákmányolók, földbirtokosok, kapitalisták, tőkepénzesek, ahol a kapitalista fejlődés egybeterelte a burzsoá értelmiség tömegeit, ahol a központi államigazgatás különösen nagy hivatalnokseregét gyűjtött össze — éppen Moszkvában kínálkozott kivételesen kedvező alkalom a burzsoá pletykára, a burzsoá rágalomhadjáratra, a burzsoá pánikkeltésre. Gyenyikin és

Jugyenyics sikeres támadásának „pillanata" rendkívül kedvezett a burzsoá fegyver „sikereinek".

S mégis, a proletártömegből, amely látta Gyenyikin „sikereit" és ismerte a nehézségeket, a bajokat, a kommunista névvel és kötelességteljesítéssel éppen most együttjáró veszélyeket, ezren és ezren álltak talpra, hogy megerősítsék a kommunisták pártját, hogy vállukra vegyék az államigazgatás hihetetlenül nehéz terhét.

A szovjethatalom sikere, pártunk sikere valóban nagyszerű!

Ez a siker bebizonyította és szemléltetően megmutatta a főváros lakosságának, az egész köztársaságnak és az egész világnak, hogy éppen a proletariátus mélyén, éppen a dolgozó tömeg igazi képviselőiben van a szovjethatalom erejének és szilárdságának legmegbízhatóbb forrása. Az a tény, hogy a legnagyobb nehézségek és veszély pillanatában ilyen sikerrel járt a pártba való önkéntes jelentkezés, a gyakorlatban *arról az oldaláról* mutatta be a proletárdiktatúrát, amelyet ellenségeink rosszindulatúan nem akarnak látni, de amelyet igazi barátaink, akik üdvözlik a munkának a tőke igájából való kiszabadítását, mindennél többre becsülnek, éppen arról az oldaláról mutatta be, amely a proletariátusnak (az államhatalom birtokában levő proletariátusnak) a tömegekre gyakorolt nagyon erős (a szó legjobb értelmében vett) *morális* befolyásáról tanúskodik és megvilágítja e befolyásolás *módszereit*.

A proletariátus élenjáró rétegei, az államhatalom birtokában, két teljes éven át (ez, politikai fejlődésünk kivételesen gyors ütemét tekintve, igen nagy idő) olyan odaadóan védték a dolgozók érdekeit, olyan energiával harcoltak a dolgozók ellenségei (a kizsákmányolók és különösen a „tulajdonosok" és spekulánsok) ellen, olyan szilárdan álltak a nehéz percekben, olyan önfeláldozóan verték vissza a világimperializmus haramiáit és mindennek során olyan *példát* mutattak a dolgozók tömegének, hogy a munkások és parasztok élcsapatukiránti *rokonszenvének* ereje *egymagában is csodákra* volt képes.

Mert csoda, hogy a munkások, akik az éhség, a fagy, a gazdasági bomlás és a pusztulás hihetetlen gyötrelmein

mentek keresztül, nemcsak töretlenek maradtak lélekben, nemcsak odaadóak maradtak a szovjethatalom iránt, nemcsak megőrizték önfeláldozásuk és hősiességük minden energiáját, hanem — tapasztalatlanságuk és felkészületlenségük ellenére —, még vállukra veszik az állam hajója kormányzásának terhét is! S ezt olyan pillanatban teszik, amikor a vihar veszett erővel tombol...

Proletárforradalmunk egész története tele van ilyen csodákkal. Az ilyen csodák bizonyosan és feltétlenül a szovjet világköztársaság teljes győzelméhez vezetnek — bármilyen súlyosak legyenek is az egyes megpróbáltatások.

Most arról kell gondoskodnunk, hogy *helyesen* használjuk fel az új párttagokat. Ennek a feladatnak különösen nagy figyelmet kell szentelnünk, mert ez nem könnyű feladat, új feladat és ezt nem lehet régi sablonokkal megoldani.

A kapitalizmus tömegestől fojtogatta, elnyomta, összetörte a munkások és dolgozó parasztok közt felbukkanó tehetségeket. Ezek a tehetségek elpusztultak, mert szükséget szenvedtek, mert nincstelenek voltak, mert emberi mivoltukban megalázták őket. A mi kötelességünk most, hogy megtaláljuk és munkába állítsuk ezeket a tehetségeket. A párthét alatt belépett új párttagok többségükben kétségtelenül tapasztalatlanok és járatlanok az államigazgatásban. De az is kétségtelen, hogy ezek a legodaadóbb, leghívebb és legtehetségesebb emberei azoknak a társadalmi rétegeknek, amelyeket a kapitalizmus mesterségesen *leszorított*, „alsó" rétegekké tett, felemelkedni nem engedett. Pedig *több* erő, frisseség, közvetlenség, edzettség, őszinteség van bennük, mint másokban.

Ebből következik, hogy minden pártszervezetnek különösen meg kell fontolnia, mire használja fel ezeket az új párttagokat. *Bátrabban* kell őket a lehető legkülönfélébb állami munkába állítani, gyorsabban kell őket a gyakorlatban kipróbálni.

A bátorságot természetesen nem szabad úgy értelmezni, hogy az újoncokat *azonnal* olyan ismereteket követelő felelős posztokra kell állítani, amelyekkel az újoncok nem rendel-

keznek. Bátorságra a bürokratizmus elleni harc értelmében van szükség: nem hiába veti fel pártunk programja olyan határozottan a bürokratizmus bizonyos fokú újjászületése okainak és az ellene irányuló harc eszközeinek a kérdését. Bátorságra van szükség abban az értelemben, hogy az új párttagok, akik jól ismerik a néptömegek helyzetét, szükségleteit, követeléseit, *ellenőrizzék* az alkalmazottakat, a hivatalnokokat, a szakembereket. Bátorságra van szükség abban az értelemben, hogy ezeknek az újoncoknak *azonnal* módot nyújtsunk arra, hogy képességeiket kifejlesszék és hogy *széleskörű* munkában mutassák meg rátermettségüket. Bátorságra van szükség a szokásos sablonok összetörése értelmében (sajnos, nálunk is nem ritkán észlelhető, hogy túlságosan félve nyúlnak a meghonosodott szovjet sablonokhoz, holott ezeket a sablonokat olykor nem öntudatos kommunisták, hanem régi hivatalnokok és alkalmazottak „honosítják meg"); bátorságra van szükség abban az értelemben, hogy forradalmi gyorsasággal változtassuk az új párttagok munkaterületét, hogy hamarabb kipróbáljuk őket és hamarabb megtaláljuk a nekik megfelelő helyet.

Sok esetben olyan tisztségekkel lehet megbízni az új párttagokat, amelyek kapcsán ellenőrzik, lelkiismeretesen teljesítik-e feladataikat a régi hivatalnokok, s eközben ezek a párttagok hamar megismerik az ügyeket és önállóan átvehetik intézésüket. Más esetekben olyan munkára lehet állítani őket, ahol megújítják, felfrissítik egyfelől a munkás- és paraszttömegek, másfelől az államapparátus közötti közvetítő kapcsolatot. Ipari „csúcsszerveinkben és központjainkban", mezőgazdasági „szovjet gazdaságainkban" sok, még nagyon sok a szabotáló, a megbújt földbirtokos és kapitalista, akik minden módon ártanak a szovjethatalomnak. A központban és a vidéken abban kell megnyilvánulnia a tapasztalt pártmunkások művészetének, hogy az új, friss párterőket fokozott mértékben használják fel e rákfene elleni kemény harc érdekében.

A szovjetköztársaságnak egységes haditáborrá kell válnia, a legnagyobb mértékben meg kell feszítenünk erőin-

ket, a legszigorúbban takarékoskodnunk kell azokkal, a legnagyobb mértékben csökkentenünk kell mindenféle bürokratikus huzavonát, mindenféle fölösleges formaságot, a legnagyobb mértékben egyszerűsítenünk kell az apparátust, a legnagyobb mértékben el kell érnünk nemcsak azt, hogy ez az apparátus lássa, mire van szüksége a tömegeknek, hanem azt is, hogy megértse a tömegeket és elősegítse a tömegek önálló részvételét ebben az apparátusban.

Fokozottan folyik a régi párttagok katonai funkciókra való mozgósítása. Semmi szín alatt sem szabad lazítani ezt a munkát, ellenkezőleg, egyre jobban kell fokozni. Ugyanakkor azonban javítani, egyszerűsíteni kell, fel kell frissíteni polgári közigazgatási apparátusunkat a háború sikerének érdekében is.

Az győz a háborúban, akinek több a tartaléka, több az erőforrása, ahol a néptömegben több a kitartás.

Mindebből több van nekünk, mint a fehéreknek, több, mint a „világbíró" angol—francia imperializmusnak, ennek az agyaglábú kolosszusnak. Több van ebből nekünk, mert mi egyre mélyebben és mélyebben meríthetünk és még sokáig fogunk meríteni a munkások és dolgozó parasztok tömegéből, azokból az osztályokból, melyeket elnyomott a kapitalizmus, s amelyek mindenütt a lakosság túlnyomó többségét alkotják. Mi meríthetünk ebből az óriási medencéből, mert ez adja nekünk a szocializmus építéséhez a leghívebb, az élet bajaiban legjobban megedződött, a munkásokkal és parasztokkal legszorosabb kapcsolatban álló vezéreket.

Ellenségeinknek — az orosz burzsoáziának, a világburzsoáziának — nincs semmijük, ami távolról is ehhez a tartalékhoz lenne mérhető, lábuk alatt egyre erősebben inog a talaj, egyre jobban fogynak munkás és paraszt híveik.

Végső soron ezért biztos és elkerülhetetlen a szovjethatalom győzelme az egész világon.

1919. október 21.

Izvesztyija CK RKP(b) 7. sz. 1919. október 22. Aláírás: N. Lenin.

BESZÉD A SZVERDLOV-EGYETEM FRONTRA INDULÓ HALLGATÓIHOZ, 1919. OKTÓBER 24-ÉN

Elvtársak! Önök tudják, hogy ma nemcsak annak a megünneplésére gyűltünk egybe, hogy többségük befejezte szovjet iskolai tanulmányait, hanem egybegyűltünk azért is, mert a végzettek évfolyamának körülbelül a fele elhatározta, hogy a frontra megy, hogy új, rendkívüli és hathatós segítséget nyújtson a fronton harcoló csapatoknak.

Elvtársak! Jól tudjuk, milyen óriási nehézségekkel küzd egész közigazgatásunk a városban és különösen a falvakban, mert nem rendelkezik elegendő tapasztalt, tájékozott elvtárssal. Jól tudjuk, hogy Petrográd, Moszkva, Ivanovo-Voznyeszenszk és más városok élenjáró munkásai, azok az élenjáró elvtársak, akik eddig hihetetlenül nehéz viszonyok között úgyszólván egyedül viselték vállukon az ország kormányzásának, a munkások és parasztok egyesítésének és vezetésének legfőbb terhét, rendkívül ki vannak merülve, mert a szovjetköztársaság védelme olykor emberfeletti követelményeket támaszt velük szemben. Ezért az a lehetőség, hogy itt egybegyűjthetünk néhány száz munkást és parasztot, módot adhatunk nekik arra, hogy néhány hónapig rendszeresen tanuljanak, elsajátítsák a szovjet ismereteket, hogy innen szervezetten, egybeforrva, öntudatosan elindulhassanak és megkezdhessék munkájukat a közigazgatás vonalán, kiküszöböljék a még meglevő igen nagy fogyatékosságokat — ez a lehetőség igen értékes számunkra és mi csak

nagyon nehezen, nem szívesen és hosszú ingadozás után határoztuk el magunkat, hogy a most végzett évfolyam hallgatóinak mintegy a felét frontmunkára küldjük. A fronton azonban úgy alakult a helyzet, hogy más választásunk nincs. És mi azt gondoltuk, hogy a feltétlen szükségesség körülményei indokolttá teszik azt az önként hozott határozatot, amelynek célja, hogy legjobb képviselőink közül még számosakat — olyanokat, akik nagyon hasznosak volnának közigazgatási és szervezési munkánkban — a frontra küldjünk.

Elvtársak, engedelmükkel röviden kitérek a különböző frontok mostani helyzetére, hogy maguk is megítélhessék, mennyire halaszthatatlan ez a szükségesség.

Nagyon sok, azelőtt igen fontos fronton, amelyekhez óriási reményeket fűzött az ellenség, éppen az utóbbi időben küszöbön áll teljes és minden jel szerint végleges győzelmünk. Úgy látszott, hogy Anglia és Franciaország imperialistáinak ragyogó perspektívái vannak az Északi Fronton, ahol a Murmanszk elleni támadás különösen nagy előnyökkel kecsegtette az ellenséget, ahol az angolok már régen kitűnően felfegyverzett, hatalmas erőket gyűjtöttek össze, ahol nekünk — élelmiszer és hadifelszerelés hiányában — hihetetlenül nehéz volt harcolni. És éppen ott történt, hogy az ellenség egész támadása végleg összeomlott. Az angoloknak ki kellett vonniuk csapataikat, és most teljes mértékben beigazolódott, hogy az angol munkások nem akarnak háborút Oroszország ellen. Sőt most, amikor Angliában még korán sincs forradalmi harc, az angol munkások olyan befolyást tudnak gyakorolni kormányukra — erre a rabló és fosztogató kormányra —, hogy kénytelen visszavonni csapatait Oroszországból. Kénytelenek voltak feladni ezt a frontot, amely különösen veszélyes volt, mert az ottani viszonyok — a tengeri utak — különösen kedveztek az ellenségnek. Ott már csak elenyésző orosz fehérgárdista erők maradnak, de ezeknek alig van jelentőségük.

Nézzük a másik frontot, Kolcsak frontját. Önök tudják, hogy az európai kapitalista sajtó sietve világgá kürtölte, amikor Kolcsak csapatai a Volga felé nyomultak előre, hogy

a szovjethatalom megbukott és hogy Kolcsakot ismerték el Oroszország legfelső kormányzójának. De az elismerésről szóló díszoklevél még el se juthatott Kolcsakhoz és csapataink Szibériába kergették őt; mint tudják, Petropavlovszk és Irtis közelébe értünk, s Kolcsaknak másképp kellett elosztania erőit, mint ahogy elgondolta. Volt idő, amikor kénytelenek voltunk visszavonulni, mert a helyi munkások és parasztok késlekedtek a mozgósítással. De a Kolcsak hátországából kapott hírek arról tanúskodnak, hogy ott kétségtelen a bomlás, a lakosság, sőt még a jómódú parasztság is, egy emberként kel fel ellene. És már közel az idő, amikor Kolcsak erőinek utolsó támasza is összeroppan, és ezzel befejezzük a forradalomnak azt az évét, amikor egész Szibéria Kolcsak hatalmában volt, amikor az eszerek is, a mensevikek is Kolcsakot segítették és még egyszer végigcsinálták a burzsoá kormánnyal való megegyezés históriáját. Az elvtársak tudják, hogy Kolcsaknak az egész európai burzsoázia nyújtott segítséget. Tudják, hogy a szibériai vonalat lengyelek és csehek őrizték, de voltak ott olaszok is és amerikai önkéntes tisztek is. Minden, ami csak bénithatta a forradalmat, Kolcsakot segítette. És mindez összeomlott, mert a parasztok — a szibériai parasztok, akik a legkevésbé engednek a kommunizmus befolyásának, mert a legkevésbé kísérik figyelemmel a kommunizmust — olyan leckét kaptak Kolcsaktól, olyan *gyakorlati* összehasonlítást tehettek (márpedig a parasztok szeretik a gyakorlati összehasonlításokat), hogy bátran mondhatjuk: Kolcsak milliókat tett a szovjethatalom híveivé az ipari központoktól legtávolabbra eső kerületekben, ahol nehezen nyerhettük volna meg őket. Így végződött Kolcsak hatalma, s ezért érezzük magunkat ezen a fronton a legszilárdabbaknak.

A Nyugati Fronton azt látjuk, hogy a lengyelek támadása a végéhez közeledik. A lengyelek segítséget kaptak Angliától, Franciaországtól és Amerikától. Ezek az államok fel akarták szítani Lengyelországnak a nagyorosz elnyomókkal szemben táplált régi gyűlöletét, az orosz munkások és parasztok ellen próbálták irányítani a lengyel munkásoknak

a földbirtokosok és a cárok elleni, százszorosan megszolgált gyűlöletét, a lengyel munkásokkal azt akarták elhitetni, hogy a bolsevikok épp úgy Lengyelország meghódításáról ábrándoznak, mint az orosz soviniszták. S egy ideig ez a csalás sikerült is. A jelek azonban arra mutatnak, hogy vége felé jár az az idő, amikor ez az ámítás hatott, és a lengyel csapatok között is megindult a bomlás. Amerikai hírek — márpedig ezeket semmiképpen sem lehet a kommunizmus iránti rokonszenvvel gyanúsítani — szintén megerősítik, hogy a lengyel parasztok egyre hangosabban követelik a háború feltétlen befejezését október elsejére, és hogy ezeket a törekvéseket egyre nagyobb ellenállást tanúsítva kormányukkal szemben, még a lengyel szociálsoviniszták (PPS)[175] legsovinisztább elemei is támogatják, akik a mi mensevikjeink és eszereink szerepét töltik be. Ez alatt az idő alatt erősen megváltozott a lengyelek hangulata.

Hátra van még két front — a Petrográdi és a Déli Front, ahol a legkomolyabb események játszódnak le. De itt is minden jel arra mutat, hogy az ellenség végső erőit veti latba. Pontos értesüléseink vannak arról, hogy Angliában Churchill hadügyminiszter és a kapitalisták pártja azért vállalkozott a Petrográd elleni háborús kalandra, mert meg akarják mutatni, hogy Szovjet-Oroszországgal gyorsan lehet végezni, és az angol sajtó a soviniszták és Churchill miniszter utolsó tétjének tekinti ezt a kalandot, amelyre a lakosság többségének kétségtelen akarata ellenére vállalkoztak.

A petrográdi támadást Gyenyikin megsegítésére irányuló lépésnek tekinthetjük. Erre következtethetünk a Petrográdi Front helyzetéből.

Az elvtársak tudják, hogy a lett, a litván és az észt kormány elfogadta a béketárgyalások megkezdésére vonatkozó javaslatunkat. Természetes, hogy csapatainknál ezek az utóbbi hírek ingadozást idéztek elő, azt a reményt keltették bennük, hogy a háború befejeződőben van. A tárgyalások már megkezdődtek. Eközben Anglia összeszedte hajóhadának maradványait és néhány ezer, kitűnő technikai eszközökkel felszerelt fehérgárdistát szállított partra. De a

felszerelést nem képesek elszállítani hozzánk, hacsak csalással félre nem vezetik a népet, mert Angliában és Franciaországban volt már rá eset, hogy nem sikerült hajóra rakni a hadifelszerelést, a kikötőmunkások sztrájkba léptek és kijelentették, hogy nem engednek ki olyan hajókat, amelyek Szovjet-Oroszországba pusztító hadifelszerelést szállítanak. És az angol imperialistáknak — népük félrevezetésével — más országokból kellett venni ezt a hadifelszerelést. Nincs mit csodálkozni tehát azon, hogy néhány száz vagy néhány ezer orosz fehérgárdista tisztet szabadítottak Szovjet-Oroszországra. Angliában ezeket a fehérgárdista tiszteket táborokban tartják és élelmezik, kiképzik őket az Oroszországba való betörésre, azután azt mondják, hogy ez — belső háború, amit a bolsevikok terrorja váltott ki. Azok a táborok, amelyek azelőtt a mi hadifoglyainkkal teltek meg, most orosz fehérgárdista tisztekkel vannak tele. Ez az oka annak, hogy amikor mi Litvánia és Lettország részéről fegyverszünetet vártunk, az ellenség a Petrográdi Frontra vetette ezeket az erőket s az első napokban óriási sikereket ért el. Önök most tudják, hogy a Petrográdi Fronton fordulat állott be. Zinovjev és Trockij közléseiből tudják, hogy a veszteséget már pótoltuk, hogy a korábbi ingadozások megszűntek, hogy csapataink támadásba mentek át és sikeresen támadnak, leküzdik a legkétségbeesettebb ellenállást is. Rendkívül elkeseredett harcok ezek. Petrográdból telefonon közölte velem Trockij elvtárs, hogy Gyetszkoje Szelóban, amelyet nemrégen foglaltunk vissza, a fehérgárdisták és az ottmaradt burzsoák egyes házakból tüzeltek ránk, és a legmakacsabb ellenállást fejtették ki, sokkal nagyobb ellenállást, mint az előző harcokban bármikor. Az ellenség érzi, hogy az egész háborúban fordulat áll be, és hogy Gyenyikin olyan helyzetben van, amikor segíteni kell neki és el kell vonni az ellene felvonuló erőinket. Ez nem sikerült nekik, ezt határozottan állíthatom. Mindazt, amivel Petrográdot segítettük, a Déli Front legcsekélyebb meggyengítése nélkül tettük. A Petrográdi Frontra küldött csapatok közül egyetlenegy egységet sem vontunk el délről és azt a győzelmet, amelynek kivívását

megkezdtük és amelyet véglegesen kiharcolunk, elérjük anélkül, hogy a legcsekélyebb mértékben is meggyengítenők a Déli Frontot, mert itt dől el a földbirtokosok és az imperialisták elleni háború sorsa. Ott, a Déli Fronton fog végződni a háború a közeljövőben.

Az elvtársak tudják, hogy a Déli Fronton az ellenség leginkább a kozákokra támaszkodott, akik kiváltságaikért harcoltak, és másfelől ott alakították meg az önkéntes hadsereg legtöbb ezredét. Ezek az ezredek eszeveszett dühvel harcoltak osztályuk érdekeiért, a földbirtokosok és tőkések hatalmának visszaállításáért. Itt kell tehát megvívnunk a döntő ütközetet, és itt is ugyanazt látjuk, amit Kolcsak példáján láttunk, aki kezdetben óriási győzelmeket aratott, de minél tovább folytak a harcok, annál jobban ritkultak a tisztek és az öntudatos kulákság sorai, akik Kolcsak fő erejét alkották és annál több munkást és parasztot volt kénytelen Kolcsak besorozni. Ők értenek ahhoz, hogy más kezével harcoljanak, önmagukat nem szívesen áldozzák fel és jobban szeretik, ha a munkások kockáztatják életüket az ő érdekeikért. És amikor Kolcsaknak is kellett bővítenie hadseregét, ennek az lett a következménye, hogy százezrek pártoltak hozzánk. A fehérgárdista tisztek és kozákok, akik tucatjával szöktek át hozzánk, azt mondották, hogy meggyőződésük szerint Kolcsak nagyban és kicsinyben kiárusítja Oroszországot, és a Vörös Hadsereg mellé álltak, még ha nem is osztották a bolsevikok nézeteit. Így végezte Kolcsak, így fogja végezni Gyenyikin is. A ma esti újságokban olvashatták, hogy Gyenyikin hátában felkelések törtek ki — Ukrajna lángra lobban. A kaukázusi eseményekről kapott hírek szerint a kétségbeesésbe hajszolt hegylakók támadásba mentek át és kifosztották Skuró ezredeit, elszedték tőlük a fegyvereket és a hadifelszerelést. A külföldi szikratávíró kénytelen volt tegnap beismerni, hogy Gyenyikin nehéz helyzetben van: kénytelen legjobb erőit harcba vetni, mert Ukrajna lángokban áll és a Kaukázusban felkelés tört ki. Közeledik a pillanat, amikor Gyenyikinnek mindent kockára kell tennie. Sohasem voltak még olyan véres, elkeseredett

ütközetek, mint Orel alatt, ahol az ellenség legjobb ezredeit, az úgynevezett „Kornyilov-ezredeket" veti tűzbe. Ezeknek az ezredeknek egyharmada a legellenforradalmibb, a legjobban képzett, a munkásokat és parasztokat eszeveszetten gyűlölő tisztekből áll, akik saját földbirtokosi hatalmuk közvetlen visszaállítását védelmezik. Ezért joggal hisszük, hogy most közeleg a döntő pillanat a Déli Fronton. Az a győzelem, amelyet Orelnél és Voronyezsnél arattunk, ahol tovább üldözzük az ellenséget, megmutatta, hogy itt is, mint Petrográd alatt is, fordulat következett be. De kisebb és részleges támadás helyett tömeges, hatalmas támadásba kell átmennünk, amely meghozza a végleges győzelmet.

Ezért, bármilyen súlyos is számunkra ez az áldozat — hogy az itt egybegyűlt néhány száz hallgatót a frontra küldjük, noha jól tudjuk, milyen szükség lenne rájuk az oroszországi munkában —, mégis teljesítjük az önök kívánságát. Ott, a Déli és a Petrográdi Fronton dől el a legközelebbi hetekben, vagy ha nem is a legközelebbi hetekben, de mindenesetre a legközelebbi hónapokban, a háború sorsa. Ilyen pillanatban minden öntudatos kommunistának azt kell mondania: az én helyem ott van a fronton, legelől, ahol minden iskolát járt, öntudatos kommunista kincset ér.

Ha a csapatoknál ingadozás volt észlelhető, ez azért van, mert a nép kifáradt a háborúban. Önök jól tudják, mennyit éhezett, mennyit szenvedett a pusztulás miatt és mennyi gyötrelmen ment keresztül ez alatt a két év alatt a munkás és a paraszt ebben az egész világ imperialistái ellen folytatott küzdelemben. Önök tudják, hogy a nagyon fáradt ember nem bírja sokáig a feszültséget, és az ellenség, amelynek jobb a hírszolgálata, jobb a parancsnoki kara, és nincsenek árulói, ezt kihasználja és minden erejével lecsap. Ez okozta balsikereinket a Déli Fronton. Ezért kell most a munkások és parasztok legöntudatosabb képviselőinek, akik a katonai és az önökéhez hasonló iskolákban kiképzésben részesültek, szervezetten, egybefogva, a katonai hatóságok hozzájárulásával kisebb-nagyobb csoportokra osztva, megállapodva abban, hogy kinek mi a kötelessége, a frontra menniük, hogy

segítségére legyenek azoknak a csapatoknak, amelyek soraiban bizonyos ingadozás észlelhető, ahol erősebb az ellenség nyomása. A szovjethatalom két évi fennállása alatt minden alkalommal, amikor a paraszttömegeknél, amelyek nem látták és nem ismerik tapasztalatból a szovjet munkát, bizonyos ingadozást vettünk észre, a városi proletariátus legszervezettebb részéhez fordultunk segítségért és a leghősiesebb támogatást kaptuk tőle.

Ma láttam az ivanovo-voznyeszenszki munkás elvtársakat, akik a felelős pártfunkcionáriusoknak mintegy felét leváltották és a frontra irányították. Egyikük elbeszélte nekem, milyen lelkesedéssel búcsúztatták őket a pártonkívüli munkások tízezrei. Egy pártonkívülí öregember lépett hozzájuk és azt mondotta: „Ne nyugtalankodjatok, menjetek, a ti helyetek ott van, mi pedig itthon elvégezzük a ti munkátokat is." Amikor a pártonkívüli munkások körében ilyen hangulat észlelhető, amikor a pártonkívüli tömegek, amelyek még nem tudnak teljesen eligazodni a politikai kérdésekben, látják, hogy mi a proletariátus és a parasztság legjobb képviselőit küldjük a frontra, és azok ott a legnehezebb, a legfelelősségteljesebb és legsúlyosabb kötelezettségeket vállalják, a legelső sorokban a legtöbb áldozatot hozzák és elpusztulnak elkeseredett ütközetekben — amikor a pártonkívüli tömegek ezt látják, akkor a fejletlen pártonkívüli munkások és parasztok között megtízszereződik híveink száma és az ingadozó, legyengült, elfáradt katonasággal valóságos csoda történik.

Elvtársak, ilyen nagy, súlyos és nehéz feladat nehezedik vállaikra. Azoknak, akik mint a munkások és parasztok képviselői, a frontra indulnak, nem lehet más választásuk. Jelszavuk ez legyen: halál vagy győzelem. Valamennyiüknek érteniük kell ahhoz, hogy utat találjanak a legelmaradottabb, legfejletlenebb vöröskatonákhoz, hogy érthetően, a dolgozó ember szempontjából világítsák meg a helyzetet, segítsék őket a nehéz pillanatokban, minden ingadozást megszüntessenek, és megtanítsák a vöröskatonákat arra, hogyan kell harcolni a szabotázs, a tunyaság, a csalás vagy árulás számos

megnyilvánulása ellen. Önök tudják, hogy még sok ilyen jelenség észlelhető sorainkban és a parancsnoki kar soraiban. Itt szükség van azokra, akiknek bizonyos tudományos képzettségük van, akik tisztán látják a politikai helyzetet és segíteni tudnak a munkások és parasztok nagy tömegeinek az árulás vagy szabotázs elleni harcban. Személyes bátorságon kívül még azt várja önöktől a szovjethatalom, hogy minden téren segítsenek ezeknek a tömegeknek, hogy véget vessenek minden ingadozásnak e tömegek soraiban, és megmutassák, hogy a szovjethatalom rendelkezik olyan erőkkel, amelyeknek segítségét igénybe veheti minden nehéz pillanatban. Ilyen erőkkel mi elegendő mértékben rendelkezünk.

Most, ismétlem, csak azért kell vállalnunk ezt a nagy áldozatot, mert ez a fő és utolsó front, ahol, minden jel szerint, a legközelebbi hetekben vagy hónapokban eldől az egész polgárháború sorsa. Itt egyszer és mindenkorra olyan súlyos csapást mérhetünk az ellenségre, amelyet nem hever ki többé. És a fehérgárdisták ellen vívott véres harc után, amelyet ránkkényszerítettek, szabadabban, tízszeres energiával hozzáfoghatunk végre munkánkhoz, az igazi építés munkájához. Ezért, elvtársak, üdvözlöm azokat, akik magukra vállalták most azt a rendkívül nehéz és magasztos feladatot, hogy végig kitartanak és harcolnak a front első soraiban és abban a biztos tudatban búcsúzom tőlük, hogy meghozzák nekünk a teljes és végleges diadalt.

Pravda, 240. és 241. sz.
1919. október 26. és 28.

Lenin Művei, 30. kötet.

ELŐADÓI BESZÉD A KELETI NÉPEK KOMMUNISTA SZERVEZETEINEK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1919. NOVEMBER 22-ÉN[176]

(Részlet)

Elvtársak! Nagyon örülök, hogy üdvözölhetem a kommunista elvtársaknak, a keleti mohamedán szervezetek képviselőinek kongresszusát, és néhány szót mondhatok arról, hogyan alakult most a helyzet Oroszországban és az egész világon. Beszédem tárgya a jelen helyzet, és én úgy látom, hogy ebben a kérdésben ez idő szerint Kelet népeinek az imperializmushoz való viszonya és e népek forradalmi mozgalma a legfontosabb. Magától értetődik, hogy Kelet népeinek ez a forradalmi mozgalma most csak úgy fejlődhet sikeresen, csak úgy nyerhet megoldást, ha közvetlenül egybekapcsolódik szovjetköztársaságunknak a nemzetközi imperializmus ellen vívott forradalmi harcával. Több okból — többek közt azért, mert Oroszország elmaradt és kiterjedése beláthatatlan, és mert Oroszország Európa és Ázsia, Nyugat és Kelet határán fekszik — miránk hárult az a nehéz feladat — ami nagy tisztesség számunkra —, hogy az imperializmus elleni világharc úttörői legyünk. Ezért a közeljövőben lejátszódó események egész menete arra mutat, hogy a nemzetközi imperializmus elleni harc még szélesebb, még szívósabb lesz és elkerülhetetlenül egybekapcsolódik a szovjetköztársaságnak az egyesült imperializmus — Németország, Franciaország, Anglia és Amerika — erői ellen vívott harcával.

Ami a kérdés katonai oldalát illeti, önök tudják, hogy milyen kedvezően alakultak most a dolgok minden fronton.

Nem foglalkozom részletesen ezzel a kérdéssel, csak annyit mondok, hogy a polgárháború, melyet a nemzetközi imperializmus erőszakkal kényszerített ránk, két év alatt mérhetetlen nehézségeket okozott az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaságnak, olyan óriási terhet rótt a parasztokra és a munkásokra, hogy sokszor úgy látszott, már-már összeroppannak. Ugyanakkor ez a háború, annak durva erőszaka, az az irgalmat nem ismerő durva nyomás, amelyet úgynevezett „szövetségeseink" gyakorolnak — akik vadállatokká lettek és akik már a szocialista forradalom előtt is fosztogattak bennünket —, ez a háború csodát művelt: azokat, akik kifáradtak a háborúban és úgy látszott, hogy nem bírnak ki még egy háborút, harcosokká tette, olyan harcosokká, akik két évig nemcsak kibírták a háborút, hanem győzelmesen be is fejezik azt. Azok a győzelmek, amelyeket most Kolcsak, Jugyenyics és Gyenyikin felett aratunk, azt jelentik, hogy a világimperializmusnak a szabadságukért harcra kelt országok és nemzetek ellen vívott harca történetében új szakasz következett be. E tekintetben kétéves polgárháborúnk teljesen beigazolta azt a régi történelmi tapasztalatot, hogy a háború jellege és sikere leginkább a háborút viselő ország belső rendjétől függ, hogy a háború az ország háború előtti belpolitikájának tükröződése. Mindez elkerülhetetlenül kihat a hadviselésre.

Az a kérdés, hogy melyik osztály viselt háborút és folytatja a háborút, nagyon fontos kérdés. Csakis azért, mert polgárháborúnkat felszabadult munkások és parasztok viselik, és mert ez a polgárháború annak a politikai harcnak a folytatása, amelynek célja a dolgozók megszabadítása országunk és az egész világ kapitalistáitól, csakis azért akadtak ilyen elmaradt országban, mint a négyéves imperialista háború következtében kimerült Oroszország, akaraterős emberek, akik két éven át, példátlan, hihetetlen nehézségek és bajok közepette tovább viselik ezt a háborút.

Ezt különösen szemléltetően mutatta a polgárháború története Kolcsak példáján. Az olyan ellenség, mint Kolcsak, akit a világ összes, legerősebb hatalmai segítettek, aki kezé-

ben tartotta a vasútvonalat, melyet a külföldi hatalmak százezres seregei őriztek, köztük a nemzetközi imperialisták legjobb csapatai, mint például a japán csapatok, amelyek készülődtek az imperialista háborúra, de alig vettek részt benne és ezért alig voltak veszteségeik — Kolcsak, aki Szibéria parasztjaira támaszkodott, a legtehetősebb parasztokra, akik nem ismerték a jobbágyságot és ezért, természetszerűen, nagyon távol álltak a kommunizmustól — Kolcsak legyőzhetetlennek látszott, mert seregei a nemzetközi imperializmus élcsapatát alkották. Szibériában még most is harcolnak japánok, csehszlovákok és az imperialista nemzetek más csapatai. És mégis, Kolcsak több mint egyéves uralmának kísérlete a rengeteg természeti kincsben bővelkedő Szibériában, ez a kísérlet, amelyet kezdetben a II. Internacionálé szocialista pártjai, a mensevikek és eszerek, akik létrehozták az alkotmányozógyűlési bizottság frontját, támogattak, ilyen viszonyok között tehát nyárspolgári szempontból és a történelem szokásos menetének szempontjából szilárdnak, legyőzhetetlennek látszott, valójában megmutatta, hogy minél tovább nyomult Kolcsak Oroszország belsejébe, annál jobban kimerült, és a szovjethatalom végülis teljes győzelmet aratott Kolcsakon. Ez kétségtelenül gyakorlati bizonyítéka annak, hogy a kapitalisták igájától megszabadult munkások és parasztok, ha összefognak, igazán csodákat művelnek. Ez gyakorlati bizonyítéka annak, hogy a forradalmi háború, ha valóban bevonja és érdekeltté teszi az elnyomott dolgozó tömegeket, ha tudatosítja bennük, hogy a kizsákmányolók ellen harcolnak, az ilyen forradalmi háború annyi energiát vált ki, hogy az csodákra képes.

Azt hiszem, hogy a Vörös Hadsereg tettei, a Vörös Hadsereg harca és győzelmének története Kelet valamennyi népe szempontjából óriási, világtörténelmi jelentőségű. Megmutatja Kelet népeinek, hogy bármilyen gyengék is ezek a népek, bármennyire győzhetetlennek látszik is az európai elnyomók hatalma, akik a technika és a hadiművészet minden csodáját felhasználják harcukban, mindazonáltal az elnyomott népek forradalmi háborúja, ha valóban fel tudja ébresz-

teni a dolgozók és kizsákmányoltak millióit, olyan lehetőségeket rejt magában, olyan csodákra képes, hogy Kelet népeinek felszabadulása most gyakorlatilag teljesen megvalósítható — nemcsak a nemzetközi forradalom távlatainak szempontjából, hanem az Ázsiában, Szibériában közvetlenül szerzett haditapasztalat, a leghatalmasabb imperialista országok katonai inváziója ellen küzdő szovjetköztársaság tapasztalata szempontjából is.

Azonkívül az oroszországi polgárháború tapasztalata megmutatta nekünk és a világ kommunistáinak, hogy a polgárháború tüzében a forradalmi lelkesedés növekedésével együtt erősen fokozódik belső szilárdságunk. A háború minden nemzet összes gazdasági és szervezeti erőinek a próbája. Végeredményben, két évi tapasztalat után, bár a háború végtelenül nehéz megpróbáltatást jelent, a munkásokra és parasztokra nézve, akik éheznek és fáznak, két évi tapasztalat alapján állíthatjuk, hogy győzünk és győzni fogunk, mert van hátországunk, mégpedig szilárd hátországunk, mert a parasztok és a munkások, éhség és fázás ellenére, összeforrtak, megerősödtek és minden súlyos csapásra azzal felelnek, hogy még jobban összefognak és még jobban megfeszítik gazdasági erejüket. Csakis ezért arathattunk győzelmet Kolcsak, Jugyenyics és szövetségeseik, a világ legerősebb hatalmai fölött. Az elmúlt két esztendő egyfelől arról tanúskodik, hogy a forradalmi háború fejlődése lehetséges, másfelől azt mutatja, hogy a szovjethatalom a külföldi invázió súlyos csapásai alatt megerősödött. Ennek az inváziónak az a célja, hogy gyorsan összezúzza a forradalom gócát, összezúzza a munkások és parasztok köztársaságát, amely hadat mert üzenni a nemzetközi imperializmusnak. De ahelyett, hogy összezúzták volna Oroszország munkásait és parasztjait, csak megedzették őket.

Ezek a főbb eredmények, ez a mostani helyzet fő tartalma. Már közel az idő, amikor döntő győzelmet aratunk Gyenyikin fölött, az utolsó ellenség fölött, amely még területünkön maradt. Erőseknek érezzük magunkat és ezerszer elismételhetjük, hogy nem tévedünk, amikor azt mondjuk,

hogy a köztársaság belső építése megszilárdult és a Gyenyikin elleni háborúból sokkal erősebben kerülünk ki, jóval alaposabban felkészülve a szocialista épület építésére, melyre a polgárháború idején nagyon kevés időt és erőt fordíthattunk. Csak most, amikor kijutunk a szabad útra, most szentelhetjük magunkat teljesen ennek az építésnek. És ez kétségtelenül sikerülni fog nekünk.

Nyugat-Európában az imperializmus bomlásának vagyunk a tanúi. Tudjuk, hogy egy évvel ezelőtt még a német szocialisták is azt hitték, mint ahogy a szocialisták óriási többsége, amely nem értette meg az eseményeket, szintén azt hitte, hogy a világimperializmus két csoportja között folyik a harc. Azt tartották, hogy ez a harc tölti be a történelmet, hogy nincs olyan erő, amely ezen változtathatna. Azt hitték, hogy még a szocialistáknak sem marad egyéb hátra, minthogy a hatalmas világrablók egyik csoportjához csatlakozzanak. Így látták a helyzetet 1918 október végén. De látjuk, hogy a világtörténelem azóta, egy éve, soha nem látott, széles és mély mederben hömpölygő jelenségek tanúja volt, amelyek sok olyan szocialistának nyitották ki a szemét, akik az imperialista háború idején patrióták voltak és magatartásukat azzal igazolták, hogy az ellenséggel álltak szemben; igazolták az angol és francia imperialistákkal való szövetséget, akik állítólag szabadulást hoznak a német imperializmustól. Lám, mennyi illúziót oszlatott el ez a háború! Tanúi vagyunk a német imperializmus bomlásának, amely nemcsak köztársasági, hanem szocialista forradalomra is vezetett. Tudjuk, hogy Németországban ez idő szerint még élesebb lett az osztályok harca és egyre gyorsabban közeleg a polgárháború, a német proletariátus harca a német imperialisták ellen, akik köztársaságiaknak mímelik magukat, de az imperializmus képviselői maradtak.

Mindenki tudja, hogy a nyugat-európai szociális forradalom napról napra, óráról órára érik, hogy ugyanez történik Amerikában és Angliában is — a kultúra és a civilizáció állítólagos képviselőinek, a hunok, a német imperialisták legyőzőinek hazájában —, de amikor a versailles-i békére

került a sor, mindenki meggyőződhetett, hogy a versailles-i béke, rabló jellegét tekintve, szászszorosan felülmúlja a breszti békét, melyet a német rablók kényszerítettek ránk, és hogy ez a versailles-i béke a legnagyobb csapás, amelyet ezeknek a boldogtalan győztes országoknak kapitalistái és imperialistái önmagukra mérhettek. A versailles-i béke éppen a győző nemzeteknek nyitotta ki a szemét és bebizonyította, hogy nem a kultúra és civilizáció képviselői állnak előttünk, hanem azzal az Angliával és Franciaországgal van dolgunk, amelyeket — bár demokratikus államok — rabló imperialisták kormányoznak. Ezeknek a rablóknak a belső harca olyan gyorsan fejlődik, hogy ujjonghatunk örömünkben, tudván, hogy a versailles-i béke csak külsőleg győzelme a diadalmaskodó imperialistáknak, valójában pedig azt jelenti, hogy az egész imperialista világ csődbe jutott és hogy a dolgozó tömegek határozottan hátat fordítanak azoknak a szocialistáknak, akik a háború idején a rothadt imperializmus képviselőinek szövetségesei voltak és a harcoló rabló csoportok egyikét védelmezték. Kinyílt a dolgozók szeme, mert a versailles-i béke rablóbéke volt és bebizonyította, hogy Franciaország és Anglia igazán csak azért háborúskodtak Németországgal, hogy megszilárdítsák gyarmati hatalmukat és növeljék imperialista erejüket. Minél tovább tart ez a belső harc, annál nagyobb méreteket ölt. Ma olvastam egy november 21-én kelt londoni szikratáviratot, amelyben amerikai újságírók — akiket nem lehet azzal gyanúsítani, hogy a forradalmárokkal rokonszenveznek — azt mondják, hogy Franciaországban soha nem látott gyűlölet észlelhető az amerikaiakkal szemben, mert az amerikaiak nem akarják jóváhagyni a versailles-i békeszerződést.

Anglia és Franciaország győzött, de Amerika adósai lettek. Amerika pedig elhatározta, hogy ha a franciák és angolok győzőknek tekintik is magukat, de a tejfelt ő fogja leszedni, és bőven kárpótolja magát a háború alatt nyújtott segítségért. Mindezt az amerikai hajóhadnak kell biztosítania, amely most épül és méreteiben túlszárnyalja az angol hajóhadat. S hogy mennyire durva az amerikai rabló imperializ-

mus, ez abból is látható, hogy Amerika ügynökei élő árut, asszonyokat és leányokat vásárolnak össze, Amerikába szállítják őket és terjesztik a prostitúciót. A szabad, művelt Amerika a nyilvánosházak szállítója! Lengyelországban és Belgiumban napirenden vannak az amerikai ügynökökkel való konfliktusok. Ez valamelyest illusztrálja azt, ami nagy méretekben történik minden kis országban, amely segítséget kapott az antanttól. Vegyük, mondjuk, Lengyelországot. Az amerikai ügynökök és spekulánsok elárasztják Lengyelországot, összevásárolják Lengyelország kincseit, amely azzal kérkedik, hogy ma már független hatalom. Amerika ügynökei felvásárolják Lengyelországot. Nincs olyan gyár vagy iparág, amely ne volna az amerikaiak zsebében. Amerika étvágya annyira megnőtt, hogy már hozzáfogott annak a „nagy, szabad, győztes" Franciaországnak leigázásához, amely korábban az uzsorások országa volt, most pedig fülig adósa Amerikának, mert kimerítette gazdasági erejét, nincsen elegendő gabonája, nincsen elegendő szene, nem fejlesztheti nagy arányokban anyagi erőit, Amerika pedig feltétlenül ragaszkodik ahhoz, hogy Franciaország pontosan és maradék nélkül fizesse a sarcot. Így tehát, minél több idő telik el, annál világosabb lesz Franciaország, Anglia és más hatalmas országok gazdasági csődje. A franciaországi választásokon a klerikálisok győztek. A francia nép, amelyet azzal vezettek félre, hogy a szabadság és demokrácia nevében kell latba vetnie minden erejét Németország ellen, most megkapta jutalmát: teljesen eladósodott, az amerikai imperialista rablók megalázzák, s most a legvadabb reakció képviselőiből álló klerikális többség ült a nyakára.

A helyzet sokkal bonyolultabb lett az egész világon. A nemzetközi tőke szolgái: Kolcsak, Jugyenyics fölött nagy győzelmet arattunk, de még sokkal nagyobb, bár nem olyan világos az a győzelem, amelyet nemzetközi méretekben aratunk. Ez a győzelem abban áll, hogy az imperializmus belülről bomlik és csapatait nem küldheti ellenünk. Az antant megpróbálta ezt, de semmire sem ment, mert seregei bomlásnak indulnak, mihelyt érintkezésbe kerülnek csapatainkkal

s katonái anyanyelvükön megismerkednek az oroszországi szovjet alkotmánnyal. Alkotmányunk, a szocializmus rothadt vezéreinek befolyása ellenére is, mindenkor a dolgozó tömegek rokonszenvére talál. Ezt a szót: „szovjet" — most már mindenki megérti; a szovjet alkotmányt lefordították minden nyelvre és minden munkás ismeri. Minden munkás tudja, hogy ez a dolgozók alkotmánya, hogy ez a dolgozók politikai rendje, a dolgozóké, akik a nemzetközi tőke fölötti győzelemre szólítanak; tudja, hogy ez olyan vívmány, amelylyel a nemzetközi imperialisták fölé kerekedtünk. Győzelmünk hatása minden imperialista országban érezhető volt, mert elvettük, elhódítottuk tőlük tulajdon csapataikat, megfosztottuk őket a lehetőségtől, hogy azokat Szovjet-Oroszország ellen indítsák.

Idegen csapatokkal, Finnország, Lengyelország, Lettország csapataival próbáltak hadakozni, de eredménytelenül. Néhány héttel ezelőtt Churchill angol miniszter azzal dicsekedett a parlamentben — és ezt megtáviratozták az egész világnak —, hogy megszervezték tizennégy nemzet hadjáratát Szovjet-Oroszország ellen, és hogy újévre legyőzik Oroszországot. És bizony, sok nemzet vett részt ebben — Finnország, Ukrajna, Lengyelország, Grúzia, részt vettek a csehszlovákok, japánok, franciák, angolok, németek. Mi azonban tudjuk, hogy mi lett ennek a vége! Tudjuk, hogy az észtek cserbenhagyták Jugyenyics seregeit és most eszeveszett vita folyik a lapokban, mert az észtek nem akarják Jugyenyicset segíteni, és Finnország sem segítette, bármennyire akarta is ezt a finn burzsoázia. Ily módon a másodszor megkísérelt nyomás is kudarcot vallott. Az első szakaszban az antant saját csapatait küldte ellenünk, melyek a haditechnika minden szabálya szerint voltak felszerelve, s úgy látszott, legyőzik a szovjetköztársaságot. Azok már elhagyták a Kaukázust, Arhangelszket, Krímet és csak Murman vidékén maradtak még, mint a csehszlovákok Szibériában, de csak kis szigetet alkotnak. Az antant első kísérlete, hogy saját seregeivel győzzön le bennünket, a mi győzelmünkkel végződött. A második kísérlet arra irányult, hogy az antanttól

pénzügyileg teljesen függő, szomszédos nemzeteket küldjék ellenünk, és őket kényszerítsék arra, hogy megfojtsanak bennünket, a szocializmus fészkét. De ezzel a kísérlettel is kudarcot vallottak: kiderült, hogy a kis államok egyike sem képes ilyen háborút viselni. Sőt mi több, minden kis államban fokozódott az antanttal szemben táplált gyűlölet. Ha Finnország nem indult Petrográd bevételére, amikor Jugyenyics már bevette Krasznoje Szelót, ez azért történt, mert Finnország ingadozott, és látta, hogy Szovjet-Oroszország mellett önállóan élhet, de az antanttal nem élhet békében. Minden kis népnek ez a tapasztalata. Ezt érzi Finnország, Litvánia, Észtország, Lengyelország, ahol dühöng a sovinizmus, ahol azonban gyűlölik az antantot, amely egyre jobban kizsákmányolja Lengyelországot. És most, gondosan számolva az események menetével, minden túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a szovjetköztársaság ellen indított nemzetközi háborúnak nemcsak az első, hanem második szakasza is kudarccal végződött. Most már csak az van hátra, hogy legyőzzük Gyenyikin seregeit, amelyeket már félig szétvertünk.

Izvesztyija CK RKP(b) 9. sz.
1919. december 20.

AZ OK(b)P VIII. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJA[177]

1919. DECEMBER 2—4.

(Részlet)

2

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG POLITIKAI BESZÁMOLÓJA DECEMBER 2.

(Taps.) Elvtársak! A Központi Bizottság beszámolójának, formális szempontból, a jelen időpontban főleg annak a tapasztalatnak összefoglalását kellene nyújtania, amelyet ez alatt az idő alatt szereztünk. De meg kell mondanom: ha csak azt a feladatot tűznénk magunk elé, hogy a történelemre szorítkozzunk, vagy ha csak olyan beszámolót tartanánk, amelyben a legfőbb figyelmet a történelemre fordítanók, ez semmiképpen sem felelne meg az idő szellemének és az előttünk álló feladatoknak. Ezért beszámolómban, melyet a szovjetkongresszus elé is kívánok terjeszteni, a súlypontot nem annyira annak a leírására helyezem, amit átéltünk, mint inkább azokra a tapasztalati útmutatásokra, amelyeket közvetlen gyakorlati tevékenységünk számára kapunk és kell kapnunk.

Noha az elmúlt időben — s ezt minden túlzás nélkül elmondhatjuk — igen nagy sikereket arattunk, noha a legnagyobb nehézségen már túl vagyunk, mégis kétségtelen, hogy még igen, igen nagy nehézségek állnak előttünk. A pártnak, természetesen, figyelmét teljes egészében ezeknek a feladatoknak a megoldására kell összpontosítania és a történelemben csak annyira szabad elmélyednünk, amennyire ez feltétlenül szükséges az előttünk álló feladatok megoldásához.

Természetesen, a legfőbb kérdés, amely a szovjethatalomnak ebben az időszakában legtöbbet foglalkoztatott bennün-

ket, elkerülhetetlenül a katonai kérdés volt. A polgárháború, érthetően, minden egyebet háttérbe szorított, és magától értetődik, hogy ebben a létért való harcban pártunk legjobb erőit el kellett vonnunk minden más munkától és tevékenységi ágtól, és katonai munkára kellett küldenünk őket. Háborús viszonyok között nem is lehetett ez másképp. Viszont bármennyire is megszenvedte az alkotó munka szovjet- és párttevékenységünk számos területén a funkcionáriusok elvonását, katonai téren valóban az erőknek olyan összpontosítását sikerült elérnünk, és olyan sikeres eredményeink voltak, amelyeket nemcsak ellenségeink, nemcsak az ingadozók, hanem még saját körünkben is azelőtt a legtöbben valószínűleg lehetetlennek tartottak volna. Mert két évig tartani magunkat, amikor előbb a német imperializmus, majd a még erősebb, az egész világot osztatlanul meghódító antant imperializmus közvetlenül és közvetve támogatta összes ellenségeinket — két évig tartani magunkat egy ennyire tönkretett és ennyire elmaradt országban, ez olyan feladat, amelynek megoldása kétségtelenül „csoda" volt. Ezért, azt hiszem, meg kell tüzetesebben vizsgálnunk, hogyan történhetett ez a „csoda", és melyek az ebből folyó gyakorlati következtetések, amelyek alapján biztosan mondhatnánk — és azt hiszem, valóban biztosan állíthatjuk —, hogy bármilyen nagyok is a belső építés nehézségei, a legközelebbi időben épp olyan sikeresen leküzdjük azokat, mint amilyen sikeresen meg tudtuk oldani a katonai védelem kérdéseit is.

A világimperializmus, amely e polgárháborúnak és a polgárháború elhúzódásának tulajdonképpeni okozója volt, e két év alatt számos vereséget szenvedett. És nekünk mindenekelőtt azt a kérdést kell felvetnünk: hogyan történhetett, hogy a nálunk még most is kétségtelenül sokkal erősebb világimperializmus elleni harcban ilyen óriási sikert tudtunk elérni? Hogy erre a kérdésre választ adhassunk, vessünk egy pillantást az oroszországi polgárháború történetére, az antant beavatkozásának történetére. Ebben a háborúban mindenekelőtt az antant tevékenységének két — módszerét tekintve teljesen különböző — időszakát, illetőleg az antant Orosz-

ország elleni hadműveleteinek két alapvető módszerét kell megkülönböztetnünk.

Az antant, miután legyőzte Németországot, az oroszországi szovjetköztársaság megfojtására irányuló tervének végrehajtásában, elsősorban, természetesen, saját csapataira támaszkodott. S magától értetődik, hogy ha az antant a Németország veresége után felszabadult óriási hadseregeinek legalább kis részét — legalább a tizedrészét annak rendje és módja szerint az oroszországi szovjetköztársaság ellen indíthatta volna, akkor természetesen nem tarthattuk volna magunkat. És az oroszországi polgárháború első időszakát az jellemzi, hogy az antant kísérlete, hogy saját seregeivel zúzza szét a szovjetköztársaságot, hajótörést szenvedett. Az antantnak ki kellett vonnia az Arhangelszki Fronton működő angol csapatokat. A francia csapatok partraszállítása Dél-Oroszországban a francia matrózok felkeléseivel végződött, és ma, bárhogyan dühöngjön is még a hadicenzúra — noha nincs háború, az olyan állítólag szabad országokban, mint Anglia és Franciaország, tovább is fennáll az egykori hadi, most nem hadicenzúra — és bármilyen ritkán jutnak el hozzánk az újságpéldányok, Angliából és Franciaországból mégis egészen pontos, okmányszerű adataink vannak arról, hogy például a francia hadihajók matrózainak fekete-tengeri felkeléséről szóló hírek bejutottak a francia sajtóba, hogy Franciaországban tudomást szereztek több francia matróznak kényszermunkára ítéléséről, hogy Franciaország és Anglia egész kommunista sajtója, egész forradalmi munkássajtója ezekre a tényekre hivatkozik, hogy például, Jeanne Labourbe[178] elvtársnő neve, akit a franciák bolsevik agitációért agyonlőttek Ogyesszában, nemcsak a francia szocialista munkássajtó kommunista szárnyának lett a jelszava, hanem még az olyan újság is, mint a l'Humanité, amely alapelvei szerint, tulajdonképpen, a mi mensevikjeink és eszereink álláspontjához áll legközelebb, még ez az újság is Labourbe nevét tette a francia imperializmus ellen, az Oroszország ügyeibe való be nem avatkozásért folyó harc jelszavává. Az Arhangelszki Fronton járt angol katonák leveleit

szintén megvitatták az angol munkássajtóban. Erről egészen pontos, okmányszerű adataink vannak. Ezért világos, hogy itt valóban igen nagy változás történt. Korábban is mindig jeleztük ezt a változást, szilárdan hittünk benne és ez a változás, bár rendkívül lassan, de az utóbbi időben kétségtelen ténnyé vált.

Ez a változás a dolgok folyásának elkerülhetetlen következménye. Éppen azok az országok, amelyeket a legdemokratikusabb, legcivilizáltabb és legkulturáltabb országoknak tekintettek és tekintenek, éppen azok viseltek háborút Oroszország ellen a legállatiasabb eszközökkel, a törvényesség minden árnyéka nélkül. A bolsevikokat a demokratizmus megsértésével vádolják — ez a mensevikek, az eszerek és az egész európai burzsoá sajtó közkeletű érve ellenünk. De e demokratikus államok egyike sem mert és nem is mer saját országa törvényei szerint hadat üzenni Szovjet-Oroszországnak. Ezzel egyidejűleg külsőleg észrevehetetlen, de nagyon mélyről jövő tiltakozásnak ad kifejezést a munkássajtó, amely ezt kérdezi: hol vannak alkotmányunkban, Franciaország, Anglia és Amerika alkotmányában olyan cikkelyek, amelyek megengedik, hogy hadüzenet nélkül s a parlament megkérdezése nélkül háborút viseljenek? És az angol, francia és amerikai sajtóban azt indítványozták, hogy államellenes bűncselekmény miatt állítsák bíróság elé államaik vezetőit, mert a parlament engedélye nélkül üzentek hadat. Igen, ezt indítványozták. Igaz, ezeket az indítványokat olyan lapokban tették, amelyek legfeljebb egyszer jelennek meg hetenként, amelyeket valószínűleg minden hónapban legalább egyszer elkoboznak, amelyeket néhány száz vagy néhány ezer példányban terjesztenek. A felelős kormánypártok vezérei megtehették, hogy ügyet se vessenek ezekre a lapokra. Itt azonban két fő irányzatot kell megállapítani: az uralkodó osztályok az egész világon naponta millió és millió példányszámban adják ki az ismert kapitalista lapokat, amelyek tele vannak hallatlan bolsevikellenes hazugságokkal és rágalmakkal. Lent azonban, a munkástömegekben, az Oroszországból hazatért katonáktól tudják, hogy ez az egész kampány hazugság.

Így kényszerül az antant arra, hogy kivonja csapatait Oroszországból.

Amikor mi kezdettől fogva azt hangoztattuk, hogy a világforradalomra veszünk irányt, csak nevettek rajta és százszor is elmondották és most is azt hajtogatják, hogy ez elérhetetlen. De két év alatt pontos anyagot kaptunk ennek ellenőrzésére. Tudjuk, hogy ha ezen az irányvételen a gyors közvetlen európai felkelés reményét értették, úgy ez nem vált valóra. De hogy ez az irányvétel alapjában véve mélységesen igaznak bizonyult s hogy ezzel az irányvétellel kezdettől fogva kicsúszott a talaj az antant fegyveres beavatkozása alól, az — két év után és különösen Kolcsak veresége után, az angol csapatoknak Arhangelszkből és az egész Északi Frontról való elvonulása után — vitathatatlan történelmi tény. Az antant hadseregeinek igen kis része is elegendő lett volna, hogy eltiporjanak bennünket. De mi mégis legyőztük az ellenséget, mert e legnehezebb pillanatban az egész világ munkássága kifejezte, hogy velünk érez. És ily módon becsülettel sikerült kikerülnünk az antant invázió első időszakából. Emlékszem, egy cikkben, azt hiszem, Radek egyik cikkében ezt olvastam: ha az antant csapatai érintkezésbe jutnak Oroszország izzó talajával, amely lángra lobbantotta a szocialista forradalmat, ezek a csapatok is lángra lobbannak. A valóság megmutatta, hogy ez tényleg így történt. Kétségtelen, hogy azok a folyamatok, amelyek az angol és francia katonák és matrózok soraiban mennek végbe, akik ismerik a bolsevik agitációért kivégzettek neveit, hogy bármilyen gyengék is ezek a folyamatok, bármilyen gyengék is ott a kommunista szervezetek — óriási munkát végeznek. Az eredmény nyilvánvaló: arra kényszerítették az antantot, hogy vonja ki a csapatait. Csakis ennek köszönhetjük első, hatalmas győzelmünket.

Az antant másik módszere, másik harci rendszere abban állt, hogy kihasználja ellenünk a kis államokat. Ez év augusztus végén egy svéd lap azt újságolta: Churchill angol hadügyminiszter állítólag kijelentette, hogy tizennégy állam fogja megtámadni Oroszországot és a legrövidebb időn belül,

mindenesetre az év végén, Petrográd és Moszkva biztosan elesik. Ha nem tévedek, Churchill később megcáfolta ezt a kijelentést, azt mondotta, hogy bolsevik koholmány. Mi azonban pontosan tudjuk, melyik svéd lap közölte ezt a kijelentést. Ezért állítjuk, hogy ez a közlemény európai forrásból ered. Azonkívül a tények is megerősítik. Finnország és Észtország esetében abszolút bizonyossággal megállapítottuk: az antant mindent elkövetett, hogy Szovjet-Oroszország ellen támadásra kényszerítse őket. Magam olvastam a Times című angol lap egyik vezércikkét, amely Finnország kérdésével foglalkozott abban az időben, amikor Jugyenyics csapatai néhány versztnyire álltak Petrográdtól és Petrográdot a legnagyobb veszély fenyegette. Ez a cikk valósággal tajtékzott a dühtől és felháborodástól, a cikk hangja rendkívül szenvedélyes volt, ami szokatlan az effajta lapnál (az ilyen lapokat rendszerint diplomatikusan írják, úgy mint nálunk írták a Recset, Miljukov lapját). Ez a cikk a legeszeveszettebb felhívás volt Finnországhoz, élére állította a kérdést: Finnországtól függ a világ sorsa, Finnországra tekint az egész civilizált kapitalista világ. Tudjuk, hogy az a pillanat, amikor Jugyenyics seregei néhány versztnyire voltak Petrográdtól, döntő pillanat volt. Egészen mindegy, mondotta-e Churchill az előbb idézett szavakat vagy sem, de ilyen politikát folytatott. Ismeretes, milyen nyomást gyakorolt az antant imperializmus ezekre a sebtében teremtett, erőtlen kis országokra, amelyek teljesen az antanttól függnek még olyan mindennapi kérdésekben is, mint az élelmezés kérdése, és minden más tekintetben. Ezek a kis államok képtelenek kiszakítani magukat ebből a függőségből. A pénzügyi és katonai nyomás minden módját alkalmazták, élelmiszer-megvonással fenyegetőztek, hogy Észtországot, Finnországot, és kétségtelenül Lettországot, Litvániát és Lengyelországot is, az államoknak ezt a gyűrűjét, támadásra bírják ellenünk. Jugyenyics legutóbbi, Petrográd ellen indított hadjáratának története végleg megmutatta, hogy az antant második hadviselési módszere is meghiúsult. Ha Finnország csak némi, vagy ha Észtország valamivel több segítséget nyújt, ez kétségtelenül

elegendő lett volna ahhoz, hogy megpecsételjék Petrográd sorsát. Az antant, a helyzet fontosságának tudatában, kétségtelenül mindent elkövetett, hogy megkapja ezt a segítséget, és mégis kudarcot vallott.

Ez a második óriási nemzetközi győzelmünk, amely bonyolultabb győzelem volt, mint az első. Az első győzelmet azért arattuk, mert kiderült, hogy francia és angol csapatokat valóban lehetetlen Oroszország földjén tartani: nem harcolnak, ellenben Angliát és Franciaországot olyan lázadókkal ajándékozzák meg, akik kormányaik ellen mozgósítják az angol és francia munkásokat. És bár Oroszországot szándékosan olyan kis államok gyűrűjével vették és veszik körül, melyeket a bolsevizmus elleni harc érdekében teremtettek és támogattak, kiderült, hogy ez a fegyver is az antant ellen fordul. Mindezekben az államokban burzsoá kormányok vannak, és a burzsoá kormányokban mindig akadnak burzsoá megalkuvók, akik osztályhelyzetüknél fogva ellenségei a bolsevikoknak. E nemzetek mindegyike kétségkívül határozottan ellenséges szemmel nézi a bolsevikokat, és mégis sikerült ezeket a burzsoákat és megalkuvókat javunkra hangolni. Ez valószínűtlennek látszik, de tény, mert ezeknek az államoknak az átélt imperialista háború után szükségképpen ingadozniok kellett abban a kérdésben: van-e értelme, hogy most a bolsevikok ellen harcoljanak, amikor Oroszországban a hatalom másik, komolynak veendő igénylője csak Kolcsak vagy Gyenyikin, vagyis a régi imperialista Oroszország képviselői — ahhoz pedig, hogy Kolcsak vagy Gyenyikin a régi Oroszországot képviseli, kétség sem férhet. Így tehát lehetőségünk nyílt arra, hogy az imperializmus táborában mutatkozó másik rést is kihasználjuk. Forradalmunk első hónapjaiban azért tarthattuk magunkat, mert a német és az angol imperializmus élethalálharcot vívott egymás ellen, s fél év után még több mint fél évig azért tartottuk magunkat, mert az antant seregei képtelenek voltak ellenünk harcolni, a következő évben pedig — főleg erről kell most beszámolnom — azért sikerült tartanunk magunkat, mert a nagyhatalmaknak az a kísérlete, hogy a feltétlenül és fenn-

tartás nélkül befolyásuk alatt álló kis országokat ellenünk mozgósítsák, meghiúsult a nemzetközi imperializmus és e kis országok érdekellentéte miatt. E kis országok mindegyike már ismeri az antant mancsainak szorítását. Ezek az országok tudják, hogy amikor a francia, amerikai és angol kapitalisták azt mondják: „Mi biztosítjuk a függetlenségeteket" — ez a gyakorlatban azt jelenti: „Mi felvásároljuk gazdagságtok minden forrását és kiuzsorázunk benneteket. Azonkívül úgy bánunk veletek, mint holmi pökhendi tisztek, akik idegen országba jöttek basáskodni, spekulálni, s mindenkire fittyet hánynak." Tudják, hogy az ilyen országban az angol nagykövet igen gyakran többet nyom a latban, mint bármely ottani király vagy parlament. S ha a kispolgári demokraták mindeddig nem tudták ezeket az igazságokat megérteni, most a valóság kényszeríti őket arra, hogy megértsék. Kiderül, hogy a kis országok burzsoá és kispolgári elemei, ha nem is szövetségest, de megbízhatóbb és kívánatosabb szomszédot látnak bennünk, mint az imperialistákban, akik fosztogatják őket.

Ez a második győzelem, amelyet a nemzetközi imperializmus felett arattunk.

Ezért most joggal mondhatjuk, hogy a legnagyobb nehézségeken már túl vagyunk. Az antant kétségtelenül igen sokszor megkísérli még, hogy ügyeinkbe katonai erővel beavatkozzék. Ha Kolcsak, ha Jugyenyics felett aratott legutóbbi győzelmeink arra kényszerítették e hatalmak képviselőit, hogy most az Oroszország elleni hadjárat kilátástalanságáról beszéljenek és békét ajánljanak, tisztában kell lennünk azzal, hogy mi a jelentősége az ilyen beszédeknek. Kérem, most ne jegyezzék szavaimat...

Ha mi a burzsoá értelmiség képviselőit, legádázabb ellenségeinket ilyen vallomásokra tudtuk kényszeríteni, akkor itt is joggal mondhatjuk, hogy nemcsak a munkásosztály, hanem a burzsoá értelmiség széles körei is rokonszenveznek a szovjethatalommal. A nyárspolgárok, a kispolgárság, azok képviselői, akik ingadoztak a munka és a

tőke ádáz harcában, határozottan mellénk álltak, és most részben számíthatunk támogatásukra.

Szem előtt kell tartanunk ezt a győzelmet, s ha kapcsolatba hozzuk azzal, hogy végeredményben miként arattunk győzelmet Kolcsak felett, a következtetés még meggyőzőbb... és itt újból jegyezhetik beszédemet, mert itt véget ért a diplomatizálás.

Nézzük meg, milyen erőktől függött Kolcsak feletti győzelmünk. Nyilvánvaló, hogy bár Kolcsak olyan területen működött, ahol legkevesebb a proletariátus és ahol a földbirtokosok hatalmának megdöntésében nem tudtunk olyan közvetlen, reális segítséget nyújtani a parasztnak, mint Oroszországban, bár Kolcsak azon a fronton kezdte a harcot, ahol támogatást kapott a mensevikektől és eszerektől, az alkotmányozó gyűlés frontjának megalakítóitól, s bár ott a legjobb feltételek voltak a világimperializmus segítségére támaszkodó kormányhatalom megteremtésére — ez a kísérlet mégis Kolcsak teljes vereségével végződött. Ebből joggal következtethetjük: *történelmileg az az osztály győz, amely magával tudja vinni a lakosság tömegét.* Ez a következtetés döntő jelentőségű számunkra, ennek kell vezérelnie bennünket egész tevékenységünk során. A mensevikek és az eszerek máig is alkotmányozó gyűlésről, a nemzet akaratáról stb. beszélnek, mi azonban ez alatt az idő alatt saját tapasztalatunkból meggyőződtünk arról, hogy forradalmi időben az osztályharc, amely a legszörnyűbb formákban folyik, csak akkor vezethet győzelemre, ha az az osztály, amely ezt a harcot vívja, magával tudja vinni a lakosság többségét. E tekintetben az az összehasonlítás, amely nem szavazócédulákkal, hanem egy rendkívül nehéz, véres harc több mint egyévi tapasztalata, olyan harc tapasztalata alapján történt, amely százszor több áldozatot követelt, mint bármely más politikai harc — ez a Kolcsakkal kapcsolatban szerzett tapasztalat azt bizonyította, hogy mi annak az osztálynak az uralmát valósítjuk meg, amelynek többségét magunkkal tudjuk vinni, minden más pártnál jobban barátunkká és szövetségesünkké téve a parasztságot. Ezt bebizonyította Kolcsak

példája. Ez a példa szociális tekintetben a legújabb tanulság számunkra. Megmutatja, kire számíthatunk és ki van ellenünk.

A munkásosztály, bár nagyon legyengült az imperialista háború és a pusztítás következtében, megvalósítja politikai uralmát, de nem tehetné ezt, ha szövetségesül és barátul nem vonná magához a dolgozó népesség többségét, orosz viszonyok között a parasztságot. Ennek megvalósulását látjuk a Vörös Hadseregben, ahol fel tudtuk használni a többségükben ellenséges érzelmű szakembereket, és meg tudtuk teremteni azt a hadsereget, amely — mint ellenségeink, az eszerek, pártjuk legutóbbi tanácsának határozatában beismerik — nem zsoldos, hanem néphadsereg. A munkásosztály csak azért tudta létrehozni ezt a hadsereget, amelynek többsége nem a munkásosztályhoz tartozik, csak azért tudta felhasználni az ellenséges érzelmű szakembereket, mert magával tudta vinni, barátjává és szövetségesévé tudta tenni a dolgozóknak azt a tömegét, mely a kisgazdasághoz van kötve, a tulajdonhoz van kötve, s ezért állandóan szabadkereskedelemre, vagyis kapitalizmusra, a pénz hatalmának visszaállítására törekszik. Ez az alapja mindannak, amit két év alatt elértünk. Egész további munkánkban, egész további tevékenységünkben, abban a tevékenységben, amelyet meg kell indítanunk a felszabaduló Ukrajnában, és abban az építésben, amelynek nehéz és fontos feladatai csak a Gyenyikin felett aratott győzelem után fognak kibontakozni, ezt az alapvető tanulságot kell a legjobban megszívlelnünk, ezt kell legjobban emlékezetünkbe vésnünk. Tevékenységünk politikai eredményei, azt hiszem, leginkább ebben csúcsosodnak ki és ebben foglalhatók össze.

Elvtársak! Már mondottuk, hogy a háború a politika folytatása. Ezt saját háborúnkban is tapasztaltuk. Az imperialista háború, amely az imperialisták, az uralkodó osztályok, a földbirtokosok és a kapitalisták politikájának folytatása volt, ellenséges magatartást váltott ki a néptömegekből és a legjobb eszköze volt e tömegek forradalmasításának. Ez a háború nálunk, Oroszországban megkönnyítette a monarchia megdöntését, a földesúri földtulajdon és a burzsoázia

megdöntését. Mindez csak azért volt oly példátlanul könnyű, mert az imperialista háború az imperialista politika folytatása, kiéleződése, elvadulása volt. A mi háborúnk viszont kommunista politikánknak, a proletariátus politikájának volt a folytatása. Mind a mai napig is azt olvassuk a mensevikek és eszerek sajtójában, azt halljuk a pártonkívüliektől és az ingadozóktól: „Békét ígértetek, és háborút adtatok, becsaptátok a dolgozó tömegeket." Mi pedig azt mondjuk, hogy a dolgozó tömegek, noha nem tanultak marxizmust, de az elnyomott emberek osztályösztönével, olyan emberek ösztönével, akik évtizedeken át saját bőrükön érezték, hogy mi is az a földbirtokos és kapitalista, kitűnően megértették az imperialista háború és a polgárháború közötti különbséget. Azok, akik évtizedeken át saját bőrükön érezték az elnyomást, megértik, hogy mi a különbség a háborúk között. Az imperialista háború az imperialista politika folytatása volt. Ez a háború uraik ellen hangolta a tömegeket. Viszont a földbirtokosok és kapitalisták elleni polgárháború a földbirtokosok és a kapitalisták megdöntésére irányuló politika folytatása volt, s e háború fejlődése folyamán hónapról hónapra erősbödött a dolgozó tömegek és a proletariátus — a polgárháború vezetője — közötti kapcsolat. Bármennyi megpróbáltatáson kellett keresztülmennünk, és ha gyakran igen nagy vereségeket szenvedtünk, bármilyen súlyosak is voltak ezek a vereségek, s ha gyakran voltak is pillanatok, amikor az ellenség óriási győzelmeket aratott és hajszálon függött a szovjethatalom léte — igen, voltak ilyen pillanatok és kétségtelen, hogy az antant még megpróbál ellenünk harcolni —, meg kell mondanunk, hogy azok a tapasztalatok, amelyeket szereztünk — nagyon komoly tapasztalatok. Ezek a tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a háború erősíti a dolgozó tömegek öntudatát és megmutatja nekik a szovjethatalom előnyeit. Naiv emberek, vagy akik egészen a régi kispolgári előítéletek és a régi burzsoá-demokratikus parlamentarizmus rabjai, azt várják a parasztól, hogy szavazócédulával döntsön arról, vajon a kommunista bolsevikokkal, avagy az eszerekkel tartson-e; ezek az emberek nem akarnak más

döntést elismerni, mert a népuralmi rendszer, a szabadság, az alkotmányozó gyűlés stb. hívei. Az élet azonban úgy hozta magával, hogy a parasztnak ezt a kérdést a gyakorlatban kellett ellenőriznie. Azután, hogy az alkotmányozó gyűlésben többségre juttatta az eszereket, azután, hogy az eszerek politikája csődöt mondott és a parasztoknak gyakorlatilag volt dolguk a bolsevikokkal, a paraszt meggyőződött róla, hogy ez a hatalom szilárd, olyan hatalom, amely meglehetősen sokat követel, és amely, ha törik, ha szakad, ki tudja harcolni e követelések teljesítését, hogy olyan hatalom ez, amely azt tartja, hogy a paraszt feltétlenül köteles az éhezőnek kenyeret kölcsönözni, még ha nem is kap érte teljes ellenértéket, hogy olyan hatalom ez, amely, bármi áron, de eléri, hogy az éhezőknek gabonát adjanak. Ezt látta a paraszt; összehasonlította ezt a hatalmat Kolcsak és Gyenyikin hatalmával, és választott, de nem szavazással, hanem a gyakorlatban döntötte el ezt a kérdést, miután kipróbálta mind a két hatalmat. A paraszt javunkra dönti el és ezután is javunkra fogja eldönteni ezt a kérdést.

Ezt bebizonyította Kolcsak vereségének története és ezt bizonyítják délen aratott győzelmeink is. Ezért mondjuk, hogy a tömegek, a falun élő emberek milliói, a parasztok milliói valóban, véglegesen mellénk állnak. Azt hiszem, ez a legfőbb politikai tanulság, mellyel ez alatt az idő alatt gazdagodtunk. Ezt a tanulságot alkalmaznunk kell a belső építés feladataira, amelyek most, Gyenyikin teljes legyőzése után, napirendre kerülnek, minthogy lehetőségünk nyílt arra, hogy erőinket a belső építésre összpontosítsuk.

Az európai kispolgárság eddig leginkább terrorizmussal, az értelmiség és a nyárspolgár durva elnyomásával vádolt bennünket. Mi azt válaszoljuk: „Erre önök, az önök kormányai kényszerítettek bennünket." Amikor terrorról kiabálnak, mi ezt feleljük: „És amikor olyan hatalmak rontanak ránk, amelyek a világ flottájával rendelkeznek, amelyeknek hadereje százszor nagyobb, mint a mienk, és még valamennyi kis államot is arra kényszerítik, hogy ellenünk harcoljanak — vajon ez nem volt terror?" — Igazi terror volt, amikor a

legelmaradottabb és a háborúban leginkább legyengült országok egyike ellen valamennyi hatalom összefogott. Sőt, Németország is állandóan segítette az antantot: már akkor is, amikor még nem volt legyőzve, élelmezte Krasznovot, s egészen a legutóbbi napokig, amikor ostromzár alá vesz bennünket és közvetlenül segíti ellenségeinket. A világimperializmusnak ez a hadjárata, ez az ellenünk indított katonai hadjárat, összeesküvők felbérelése az országban — vajon ez nem volt terror? A mi terrorunkat az idézte elő, hogy olyan haderők rontottak ránk, amelyekkel szemben a végsőkig meg kellett feszítenünk minden erőnket. Sziklaszilárd elhatározással kellett cselekednünk az országon belül, össze kellett szednünk minden erőnket. Mi nem akartunk olyan helyzetbe kerülni — és eltökéltük, hogy nem is kerülünk olyan helyzetbe —, aminőbe a Kolcsakkal megalkuvók kerültek Szibériában, aminőbe holnap a német megalkuvók kerülnek majd, akik azt képzelik, hogy kormányt képviselnek és az alkotmányozó gyűlésre támaszkodnak, valójában pedig száz vagy ezer tiszt bármely percben fejére koppanthat az ilyen kormánynak. Ez érthető is, mert ez a tisztikar képzett, szervezett tömeg, amely nagyszerűen ért a hadászathoz, kezében tartja az összes szálakat, kitűnően van tájékoztatva a burzsoázia és a földbirtokosok terveiről, s a burzsoázia és a földbirtokosok együttéreznek vele.

Az imperialista háború után minden ország története bebizonyította ezt, és most, amikor az antant terrorjával állunk szemben, jogunk volt terrorhoz folyamodni.

Ebből következik, hogy a terrorizmus vádja, amennyiben jogosult, a burzsoázia ellen szól, nem pedig ellenünk. A burzsoázia kényszerítette ránk a terrort. És mi leszünk az elsők, akik azt a lehető legszűkebb keretek közé fogjuk szorítani, mihelyt végzünk a terrorizmus fő forrásával, a világimperializmus inváziójával, a katonai összeesküvésekkel, és a világimperializmusnak országunkra gyakorolt katonai nyomásával.

És itt, amikor a terrorizmusról szólunk, beszélnünk kell a középréteghez, az értelmiséghez való viszonyunkról is,

amely leginkább panaszkodik, hogy a szovjethatalom durván bánik vele, hogy a szovjethatalom alatt rosszabb lett a helyzete, mint azelőtt volt.

Azt, amit az értelmiség érdekében szűkös eszközeink mellett megtehetünk, megtesszük. Persze, tudjuk, milyen keveset ér a papírrubel, de azt is tudjuk, mit jelent a magánspekuláció, amely bizonyos segítséget nyújt azoknak, akik nem tudják ellátni magukat közellátási szerveink segítségével. E tekintetben előnyöket adunk a burzsoá értelmiségnek. Tudjuk, hogy akkor, amikor ránkrontott a világimperializmus, a legszigorúbb katonai fegyelmet kellett bevezetnünk és minden rendelkezésre álló erővel vissza kellett vernünk az imperializmust. És csak természetes, hogy amikor forradalmi háborút viselünk, nem háríthatjuk a háború minden terhét a dolgozó tömegekre, ahogy azt valamennyi burzsoá hatalom tette. Nem, a polgárháború terhében osztoznia kell az egész értelmiségnek, az egész kispolgárságnak, az egész középrétegnek — mindannyian viselni fogják ezt a terhet. Természetesen, ezek sokkal nehezebben fogják viselni, mert évtizedeken át kiváltságokat élveztek, mi azonban a szociális forradalom érdekében kénytelenek vagyunk őket is bevonni a teherviselésbe. Ez a mi véleményünk és így is cselekszünk, másképp nem tehetünk.

A polgárháború befejezése után javulni fog e csoportok helyzete. Díjazási politikánkkal most is azt bizonyítjuk és programunkban is kijelentettük, hogy szükségesnek tartjuk e csoportok helyzetének javítását, mert a burzsoá szakemberek felhasználása nélkül lehetetlen a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet, és minden győzelmünk, minden győzelme Vörös Hadseregünknek — melyet a proletariátus vezet, megnyervén a félig dolgozó, félig tulajdonos parasztságot — részben azért volt lehetséges, mert értettünk a burzsoá szakemberek felhasználásához. Ennek a katonai téren követett politikánknak kell belső építésünk politikájává válnia.

Azok a tapasztalatok, amelyeket ez alatt az idő alatt szereztünk, azt mutatják, hogy az épület alapzatának le-

rakásával egyidejűleg nagyon gyakran hozzáfogtunk a kupola, mindenféle díszítés stb. építéséhez. Ez talán, bizonyos mértékben, szükséges is volt a szocialista köztársaság szempontjából. Talán kellett is a népélet minden területén építenünk. Egészen természetes ez az építési láz minden területen. Ha államépítésünk tapasztalatait nézzük, léptennyomon sok megkezdett, abbahagyott épületet látunk, s láttukra azt mondhatjuk magunkban: talán várni kellett volna ezzel az épülettel, s előbb a legfontosabbal kellett volna végezni. Teljesen érthető, ha munkatársainkat természetszerűen azok a feladatok izgatják, amelyek csak az alapzat lerakása után teljesíthetők. Ezekből a tapasztalatokból kiindulva most kijelenthetjük, hogy ezentúl inkább a legfontosabbra, az alapzatra, azokra a legegyszerűbb feladatokra fogjuk összpontosítani minden erőnket, amelyeket legnehezebb megoldani, de amelyeket mégis meg fogunk oldani. Ezek a feladatok: a gabonakérdés, a fűtőanyag kérdése, az eltetvesedés elleni harc. Ez az a három legegyszerűbb feladat, amelynek megoldása lehetőséget nyújt a szocialista köztársaság felépítésére, és akkor legyőzzük az egész világot, százszor győzedelmesebben, ünnepélyesebben és diadalmasabban, mint ahogy visszavertük az antant támadásait.

Ami a gabona kérdését illeti, messzire haladtunk az egész gabonafelesleg kötelező beszolgáltatásának alkalmazásában. Élelmezési politikánk lehetővé tette, hogy a második évben háromszor annyi gabonát gyűjtsünk be, mint az első évben. A legutóbbi kampány három hónapja alatt több gabonát gyűjtöttünk be, mint a múlt év három hónapja alatt, jóllehet, mint a Közellátási Népbiztosság jelentéséből fogják hallani, kétségtelenül nagyobb nehézségeink voltak. Egymagában Mamontov rajtaütése, aki magához ragadta a központi földművelő terület déli részét, ez is nagyon sok kárt okozott nekünk. De megtanultuk a gabonafelesleg kötelező beszolgáltatásának alkalmazását, vagyis megtanultuk kikényszeríteni, hogy a gabonát megállapított áron szolgáltassák be az államnak, anélkül, hogy egyenértéket kapnának érte. Természetesen jól tudjuk, hogy a bankó nem egyen-

értéke a gabonának. Tudjuk, hogy a paraszt kölcsönbe adja a gabonát; azt mondjuk neki: szabad-e visszatartanod a gabonát, hogy a munkás éhenhaljon, amíg te az egyenértéket várod? Szabad piacon akarsz-e kereskedni, visszavetve bennünket ily módon a kapitalizmusba? Sok intellektuel, aki Marxot olvasta, nem érti, hogy a szabadkereskedelem a kapitalizmushoz való visszatérést jelenti. A paraszt azonban sokkal könnyebben megérti ezt. Megérti, hogy szabad áron eladni a gabonát, amikor az éhező, hogy éhen ne haljon, kész bármilyen árat fizetni, kész mindenét odaadni, a kizsákmányoláshoz való visszatérést, a gazdagok harácsolási szabadságát és a szegények koldusbotra juttatását jelenti. És mi azt mondjuk, hogy ez államellenes bűntett, ez ellen harcolunk és ebben a harcban hajszálnyit sem engedünk.

Az egész gabonafelesleg kötelező beszolgáltatásáért folyó harcban a parasztnak kölcsönt kell nyújtania az éhező munkásnak — ez az egyedüli módja annak, hogy helyesen kezdjük meg az építést, hogy helyreállítsuk iparunkat stb. Ha a paraszt ezt nem teszi, ez a kapitalizmushoz való visszatérést jelenti. Ha a paraszt érzi a munkásokkal való kapcsolatát, akkor megállapított áron, vagyis egyszerű színes papirosért is kész odaadni a gabonafeleslegét — ez szükséges, enélkül nem lehet megmenteni az éhező munkást az éhhaláltól, enélkül nem lehet helyreállítani az ipart. Kimondhatatlanul nehéz feladat ez, amit nem lehet csupán erőszakkal megoldani. Bárhogyan kiabáljanak is, hogy a bolsevikok pártja erőszakot követ el a parasztokon, mi azt mondjuk: uraim, ez hazugság! Ha pártunk olyan párt volna, amely erőszakot követ el a parasztokon, akkor hogyan tarthattuk volna magunkat Kolcsakkal szemben, hogyan teremthettünk volna általános hadkötelezettség alapján olyan hadsereget, amelynek nyolctized része paraszt, amelyben mindenki fel van fegyverezve, s az imperialista háború példáján mindenki látta, hogy ugyanaz a fegyver könnyen másfelé is elsülhet? Hogyan lehetünk mi a parasztokon elkövetett erőszak pártja, mi, az a párt, amely megvalósítja a munkások és a parasztok szövetségét, amely azt mondja a parasztoknak, hogy a

szabadkereskedelemre való áttérés a kapitalizmushoz való visszatérést jelenti és hogy a gabonafelesleg erőszakos behajtását nem a dolgozókkal, hanem a spekulánsokkal szemben alkalmazzuk?

Tevékenységünk alapjául a gabonafelesleg beszolgáltatásának kell szolgálnia. Az élelmezés kérdése valamennyi kérdés alapja. Sok erőt kell elvonnunk és harcba vetnünk Gyenyikin ellen. Amíg nem győztünk teljesen, mindig lehetnek fordulatok, s a legkisebb kételkedést, a legkisebb könnyelműséget sem tűrhetjük. De ha a hadihelyzet csak egy kevéssé is javul, a lehető legtöbb erőt az élelmezési munkára kell vetnünk, mert ez az alapja mindennek. Következetesen végre kell hajtanunk a gabonafelesleg kötelező beszolgáltatását. S ha majd megoldjuk ezt a feladatot és szocialista alapzatunk lesz, csak akkor építhetjük erre a szocialista alapzatra a szocializmusnak azt a gyönyörű épületét, amelyet nemegyszer felülről kezdtünk építeni és amely már nemegyszer omlott össze.

A másik alapvető kérdés — a fűtőanyagnak, építésünk fő alapzatának kérdése. Ebbe a kérdésbe ütköztünk most, amikor nem használhatjuk ki élelmezési sikereinket, mert nem szállíthatjuk el a gabonát, és nem használhatjuk ki győzelmeinket teljesen, mert nincs fűtőanyag. Még nincs igazi apparátusunk, amellyel rendezhetnénk a fűtőanyag kérdését, de megvan rá a lehetőségünk, hogy megbirkózzunk vele.

Most egész Európában szénhiány van. A leggazdagabb győztes országokban, még olyan országokban is, mint Amerika, amely sem háborúktól, sem ellenséges betörésektől nem szenvedett — ha még ott is ennyire kiéleződött a fűtőanyag kérdése, csak természetes, hogy ez ránk is kihat. Széniparunkat, még a legkedvezőbb feltételek mellett is, csak néhány év alatt állíthatjuk helyre.

Fával kell segítenünk magunkon. A párt újabb és újabb erőit vetjük ezért erre a munkára. A Népbiztosok Tanácsában és a Honvédelmi Tanácsban az utóbbi héten erre a kérdésre fordítottuk a legtöbb figyelmet és több olyan intézkedést

tettünk, amelyeknek e téren ugyanolyan fordulatot kell eredményezniük, mint aminőt a Déli Fronton harcoló seregeinknél sikerült elérnünk. Meg kell mondanom, hogy ezen a téren nem szabad gyengítenünk munkánkat, hogy minden lépésünkkel diadalt kell aratnunk a fűtőanyag-hiány elleni harcban. Anyagi eszközeink vannak. Amíg széniparunkat nem hozzuk rendbe, ellehetünk fával is és iparunkat elláthatjuk üzemanyaggal. Elvtársak, a párt minden erejét irányítsuk erre az alapvető feladatra!

Harmadik feladatunk az eltetvesedés elleni harc, mert a tetvek terjesztik a kiütéses tífuszt. Amikor a lakosság legyengült az éhségtől, beteg, nincs kenyere, amikor nincs szappan, nincs fűtőanyag, a kiütéses tífusz olyan csapássá válhat, amely lehetetlenné teszi, hogy megbirkózzunk bárminő szocialista építéssel.

Ez első lépése a kultúráért vívott harcunknak, ez harc a létért.

Ezek a fő feladatok. Elsősorban ezekre a feladatokra szeretném felhívni párttagjaink figyelmét. Eddig aránytalanul kevés figyelmet fordítottunk ezekre a fő feladatokra. Ami erőnk megmaradt azokon kívül, akiket a hadseregben végzett munkára vezényeltünk — a hadsereget egy pillanatra sem szabad gyengítenünk — kilenctized részben ezekre a legfontosabb feladatokra kell irányítanunk. Most világosan látjuk, hogy milyen égető ez a kérdés. Erejéhez képest mindenkinek hozzá kell járulnia ehhez az ügyhöz. Erre kell irányítani minden erőnket.

Ezzel befejezem beszámolóm politikai részét. Ami a nemzetközi helyzetet illeti, azt Csicserin elvtárs fogja részletesen megvilágítani és felolvassa azt a javaslatot, amelyet a szovjetkongresszus nevében a hadviselő hatalmak elé akarunk terjeszteni.

Egészen röviden érintem a pártfeladatokat. A forradalom folyamán pártunkra igen nagy feladat hárult. Egyfelől természetes, hogy az uralkodó párthoz a leghitványabb elemek is csatlakoznak, már csak azért is, mert uralkodó párt. Másfelől a munkásosztály kimerült és természetszerűen le-

gyengült tönkretett országunkban. Viszont csak a munkásosztály legjobb része, csak a munkásosztály élcsapata képes országát vezetni. Hogy az általános államépítésnek ezt a feladatát megoldhassuk, egyik eszközül a kommunista szombatokat alkalmaztuk. Jelszónk ez volt: pártunkba azok jöjjenek, akik mindenekelőtt a frontra mennek; azoknak pedig, akik nem harcolhatnak, a maguk helyén kell bebizonyítaniok, hogy megértik, mi a munkáspárt, a gyakorlatban kell megmutatniuk a kommunizmus elveinek alkalmazását. A kommunizmus pedig, ha a szót szigorú jelentése szerint vesszük, ingyenes munka a köz javára, olyan munka, amely nem számol egyéni különbségekkel, eltörli a mindennapi előítéletek minden emlékét, megszünteti a maradiságot, a megszokást, az egyes munkaágak közötti különbséget, a munka különböző díjazását stb. Egyik legfontosabb záloga ez annak, hogy nemcsak katonai téren, hanem a békés építésbe is bekapcsoljuk a munkásosztályt és a dolgozókat. A kommunista szombatok további fejlődésének iskolául kell szolgálnia. Minden lépésnek együtt kell járnia azzal, hogy bevonjuk pártunkba a munkáselemeket és más osztályok legmegbízhatóbb elemeit. Ezt a tagok átregisztrálásával érjük el. Nem félünk eltávolítani azokat, akik nem egészen megbízhatók. Ezt továbbá azzal érjük el, hogy megbízunk abban a párttagban, aki nehéz időkben jött közénk. Azok a párttagok, mint a Központi Bizottság mai beszámolója bizonyítja, azok az ezrek és százezrek, akik akkor jöttek hozzánk, amikor Jugyenyics néhány versztre állt Petrográdtól, Gyenyikin pedig északról közelítette meg Orelt, amikor már az egész burzsoázia ujjongott, ezek a párttagok megérdemlik bizalmunkat. Mi a pártnak ilyen bővülését becsüljük.

Miután így kibővítettük a pártot, be kell zárnunk a kaput, különösen óvatosaknak kell lennünk. Azt kell mondanunk: most, amikor győz a párt, új párttagokra nincs szükségünk. Nagyon jól tudjuk, hogy a felbomló kapitalista társadalomban sok kártékony elem fog a pártba betolakodni. Olyan pártot kell teremtenünk, amely a munkások pártja lesz, ahol nincs helye a betolakodóknak. De a munkába be

kell vonnunk a párton kívül álló tömegeket is. Hogyan kell ezt tennünk? Ennek eszközei a pártonkívüli munkás- és parasztkonferenciák. A Pravdában nemrégen cikk jelent meg a pártonkívüli konferenciákról. Ez a cikk — Rosztopcsin elvtárs cikke — különös figyelmet érdemel. Nem tudok más eszközt ennek a történelmileg igen fontos feladatnak a megoldására. A párt nem tárhatja szélesre kapuját, mert a kapitalizmus felbomlásának korszakában teljesen elkerülhetetlen, hogy fel ne vegyünk rossz elemeket. A pártnak olyan szűknek kell lennie, hogy a munkásosztályon kívül más osztályokból csak olyanokat vegyen fel, akiket a legnagyobb elővigyázatossággal próbára tehet.

Pártunknak néhány százezer tagja van olyan országban, ahol a lakosság jóval meghaladja a százmilliót. Hogyan kormányozhat egy ilyen párt? Először, a szakszervezetek segítik a pártot; a szakszervezeteknek, amelyek milliókat ölelnek fel, a párt segítőinek kell lenniük. A párt másik segítője — a pártonkívüli konferenciák. Értenünk kell ahhoz, hogy ezeken a pártonkívüli konferenciákon közel kerüljünk a nem proletár környezethez, le kell küzdenünk az előítéleteket és a kispolgári ingadozásokat. Ez egyik leglényegesebb és legfőbb feladatunk.

Pártszervezeteink sikerét nemcsak azzal kell mérnünk, hogy hány párttag dolgozik egyik-másik területen, nemcsak azzal, hogy eredményesen folyik-e a tagok átregisztrálása, hanem azzal is, hogy elég helyesen és gyakran rendeznek-e ilyen pártonkívüli munkás- és parasztkonferenciákat, vagyis közelebb tudnak-e kerülni ahhoz a tömeghez, amely most nem léphet be a pártba, de amelyet be kell vonnunk a munkába.

Ha legyőztük az antantot, ez csak azért történhetett, mert rokonszenvre leltünk a munkásosztály körében, éppen ennek a pártonkívüli tömegnek körében. Ha végülis legyőztük Kolcsakot, ez csak azért volt lehetséges, mert Kolcsak eljátszotta azt a lehetőséget, hogy újabb erőket merítsen a dolgozó tömegekből. Nekünk azonban olyan erőforrásunk van, amellyel a munkásosztály kormányát kivéve, a világ egyetlen

kormánya sem rendelkezik és nem is rendelkezhet, mert csak a munkásosztály kormánya meríthet bátran, a siker biztos tudatában a legelnyomottabb, a legelmaradottabb dolgozók soraiból. Meríthetünk és merítenünk is kell a pártonkívüli munkások és parasztok soraiból, mert ők a mi leghívebb barátaink. A gabonaellátás és a fűtőanyag-ellátás feladatainak megoldására és a kiütéses tífusz leküzdésére éppen ezekből a tömegekből meríthetünk erőket, akiket a leginkább elnyomtak a kapitalisták és a földbirtokosok. És biztosak lehetünk benne, hogy ezek a tömegek támogatnak minket. Továbbra is egyre mélyebben és mélyebben fogunk meríteni ebből a tömegből, és bátran mondhatjuk, hogy végülis legyőzzük összes ellenségeinket. És a békés építés terén, amelyet Gyenyikin legyőzése után széles fronton, igazán megkezdünk, még sokkal nagyobb csodákat fogunk művelni, mint aminőket ez alatt a két év alatt katonai téren vittünk véghez.

Izvesztyija CK RKP(b) 8. sz.
1919. december 20.

Lenin Művei, 30. kötet.

A VII. ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESSZUS[179]

1919. DECEMBER 5—9.

(Részlet)

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGNAK ÉS A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK BESZÁMOLÓJA DECEMBER 5.

...Ha ebből a szempontból vizsgáljuk az antant beavatkozásának történetét és az abból leszűrt politikai tanulságokat, megállapíthatjuk, hogy ez a történet három fő szakaszra oszlik és mindegyikben, egymásután, mélyreható és tartós győzelmet arattunk.

Az első szakaszban, amely az antant számára természetesen közelfekvőbb és könnyebb volt, az antant saját csapatai segítségével próbált leszámolni Szovjet-Oroszországgal. Az antantnak ugyanis Németország legyőzése után természetesen milliós hadseregei voltak, amelyek egyenesen még nem követeltek békét és még nem tértek magukhoz a német imperializmus mumusától való félelemtől, amellyel a nyugati országokban ijesztgették őket. Ilyen körülmények között az antantnak katonai szempontból, külpolitikai szempontból természetesen nem esett túlságosan nehezére, hogy hadseregének tizedrészét Oroszországba küldje. Azt se felejtsük el, hogy az antant korlátlanul uralkodott a tengeren, korlátlan ura volt a hajóhadnak. A csapatok szállítása és ellátása mindenkor teljesen az antant kezében volt. Ha abban az időben az antant — amely úgy gyűlölt bennünket, ahogy csak a burzsoázia gyűlölheti a szocialista forradalmat — hadseregeinek akár csak tizedrészét is némi sikerrel harcba tudta volna vetni ellenünk, egészen kétségtelen, hogy Szovjet-

Oroszország sorsa meg lett volna pecsételve, Szovjet-Oroszország Magyarország sorsára jutott volna.

Miért nem sikerült ez az antantnak? Az antant csapatokat szállított partra Murmanszkban. A szibériai hadjáratot az antant csapatai segítették, a japán csapatok még ma is megszállva tartják Kelet-Szibéria távoli részét, egész Nyugat-Szibériában pedig ott voltak, ha kis számban is, az antant valamennyi országának csapatai. Azután francia csapatok szálltak partra Dél-Oroszországban. Ez volt az ügyeinkbe való nemzetközi beavatkozás első szakasza, az antantnak mintegy első kísérlete, hogy a szovjethatalmat a maga katonaságával, azaz a fejlettebb országok munkásaival és parasztjaival tiporja el. Ezek a csapatok nagyszerűen voltak felszerelve, és általában, a hadjárat technikai és anyagi feltételeit tekintve, nem volt olyan követelmény, amit az antant ne teljesíthetett volna. Semmiféle akadály nem állt az antant útjában. Mivel magyarázható hát, hogy ez a kísérlet kudarcot vallott? Ez a kísérlet azzal végződött, hogy az antantnak ki kellett vonnia csapatait Oroszországból, mert az antant csapatai képtelenné váltak arra, hogy a forradalmi Szovjet-Oroszország ellen harcoljanak. Elvtársak, mindig ez volt a legfontosabb és döntő érvünk. A forradalom első napjaitól kezdve azt mondottuk, hogy mi a nemzetközi proletariátus pártja vagyunk, és bármilyen nagy nehézségekkel kell is megküzdenie a forradalomnak, eljön az idő — és a legdöntőbb pillanatban megmutatkozik a nemzetközi imperializmus által elnyomott munkások rokonszenve, szolidaritása. Ezért utópizmussal vádoltak bennünket. A tapasztalat azonban azt mutatta, hogy ha nem is számíthatunk a proletariátus akciójára mindig és minden formában, mégis megállapíthatjuk, hogy a világtörténelem e két éve alatt ezerszer igazunk volt. Az angolok és franciák arra irányuló kísérlete, hogy saját csapataikkal tiporják el Szovjet-Oroszországot, az a kísérlet, melynek gyors és könnyű sikerében biztosak voltak, kudarcot vallott: az angol csapatok eltávoztak Arhangelszkből, a Délen partraszállott francia csapatokat pedig hazaszállították. S most tudjuk — a blokád ellenére, annak ellené-

re, hogy gyűrűt vontak körénk, mégiscsak átszivárognak a Nyugat-Európából, ha szórványosan is, mégiscsak kapunk angol és francia lapokat, amelyekből megtudjuk, hogy az angol katonák levelei Arhangelszk területéről mégiscsak eljutottak Angliába, és ezeket a leveleket közzétették. Tudjuk, hogy az egész francia proletariátus ismeri már Jeanne Labourbe, francia elvtársnő nevét, aki elindult, hogy kommunista szellemben dolgozzék a francia munkások és katonák között, s akit Ogyesszában agyonlőttek. Jeanne Labourbe nevét az egész francia proletariátus ismeri, neve harci jelszó lett. Labourbe nevével egyesült harcra a menzetközi imperializmus ellen valamennyi francia munkás, bármennyire leküzdhetetlennek látszottak is a szindikalista frakciós áramlatok. Az, amit valamikor Radek elvtárs írt — akit a mai hírek szerint szerencsésen szabadlábra helyeztek Németországban, és akit, úgy lehet, hamarosan látni fogunk —, hogy Oroszország forradalmi tűzben izzó talaja megközelíthetetlen az antant csapatai számára, az, ami csak publicisztikai túlzásnak látszott, ténynek bizonyult, pontosan beteljesedett. Valójában kiderült, hogy bármily elmaradottak vagyunk is, bármily nehézségeket kell is leküzdenünk, az angol és francia munkások és parasztok nem képesek arra, hogy a mi talajunkon ellenünk harcoljanak. A mi javunkra dőlt el a dolog. Az első alkalommal, amikor megpróbálták, hogy nagy katonai erőket vessenek be ellenünk — márpedig enélkül lehetetlen győzni —, ez csak arra vezetett, hogy a francia és az angol katonák, helyes osztályösztönüktől vezéreltetve, magukkal vitték Oroszországból ugyanazt a bolsevik fekélyt, amely ellen a német imperialisták harcoltak, amikor Berlinből kiutasították a követeinket.[180] Azt hitték, hogy ezzel megvédik magukat a bolsevizmus fekélyétől, amely most egész Németországban elterjedt, ahol erősödik a munkásmozgalom. Arra kényszerítettük az antantot, hogy vonja ki az angol és francia csapatokat. Ez volt a legnagyobb győzelmünk, amelyet az antanton arattunk. Elvettük a katonáit. Mérhetetlen katonai és technikai fölényére azzal válaszoltunk, hogy a dolgozók segítségével, akik szolidárisak velünk az imperialista

kormányokkal szemben, megfosztottuk ettől a fölényétől. S itt kitűnt, milyen felületes, milyen zavaros képet kapunk, ha az általában megszokott ismérvek alapján ítéljük meg ezeket az állítólag demokratikus országokat. Parlamentjeikben szilárd burzsoá többség van. Ezt nevezik ők „demokráciának". Hogy a tőke uralkodik és elnyom mindent, hogy máig is működik a hadicenzúra, ezt ők „demokráciának" nevezik. Újságaikban és folyóirataikban, amelyek millió és millió példányszámban jelennek meg, alig akad valami, ami, ha dadogva is, a bolsevikok javára szólna. Ezért mondják: „Mi biztosítva vagyunk a bolsevizmus ellen, nálunk rend van", amit ők „demokráciának" neveznek. Hogyan történhetett, hogy az angol katonák és a francia tengerészek kis része arra tudta kényszeríteni az antantot, hogy vonja ki csapatait Oroszországból? Itt valami nincs rendben. Vagyis a néptömegek, még Angliában, Franciaországban és Amerikában is, velünk vannak; vagyis, mindaz ami a felszínen van, csak szemfényvesztés — mindig is ezt állították azok a szocialisták, akik nem voltak hajlandók elárulni a szocializmust; vagyis a burzsoá parlamentarizmus, a burzsoá demokrácia, a burzsoá sajtószabadság csak a tőkések szabadsága, a közvélemény megvásárlásának szabadsága, szabadság arra, hogy a pénz minden erejével nyomást gyakoroljanak a közvéleményre. Mindig ezt mondották a szocialisták, amíg az imperialista háború nem osztotta őket nemzeti táborokra és nem változtatta a szocialisták minden nemzeti csoportját saját burzsoáziája lakájaivá. Ezt mondották a szocialisták a háború előtt, minduntalan ezt hangoztatták az internacionalisták és bolsevikok a háború alatt — s mindez tökéletesen igaznak bizonyult. Mindez, ami a felszínen van, mindez a kirakati oldal csak szemfényvesztés, s ez egyre nyilvánvalóbb lesz a tömegek előtt. Ezek mind demokratizmusról üvöltöznek, de a világ egyik parlamentjében sem merték kimondani, hogy hadat üzennek Szovjet-Oroszországnak. Ezért olvassuk számos francia, angol, amerikai kiadványban, amelyek eljutottak hozzánk, ezt a követelést: „Állítsák bíróság elé az államok vezetőit, mert megszegték az al-

kotmányt, mert hadüzenet nélkül háborút viselnek Oroszország ellen." Mikor, hol, az alkotmány melyik paragrafusa, melyik parlament engedte meg ezt a háborút? Hol hívták egybe a képviselőket, még ha előzőleg börtönbe vetették is a bolsevikokat és bolsevikoskodókat, ahogy a francia sajtó mondja? Még ilyen körülmények között sem mondhatták meg parlamentjeikben, hogy hadat viselnek Oroszország ellen. Ez volt az oka annak, hogy Anglia és Franciaország nagyszerűen felfegyverzett, veretlen seregei nem tudtak bennünket szétzúzni, és eltávoztak Arhangelszk északi vidékéről meg Délről.

Ez az első és legnagyobb győzelmünk, mert ez nem csupán katonai, sőt egyáltalán nem is katonai győzelem, hanem valójában a dolgozók nemzetközi szolidaritásának győzelme. Ennek a szolidaritásnak a nevében kezdtük a forradalmat, erre utaltunk, amikor azt mondottuk, hogy bármennyi megpróbáltatáson kell is keresztülmennünk, az áldozatok százszorosan megtérülnek azzal, hogy fejlődik a nemzetközi forradalom, amely elkerülhetetlen. Ez abban nyilvánult meg, hogy olyan területen, mint a hadviselés, ahol mindennél nagyobb szerepe van a legdurvább és anyagi tényezőknek, legyőztük az antantot, úgy győztük le, hogy elvettük tőle a katonaruhába bujtatott munkásokat és parasztokat.

Ez után az első győzelem után megkezdődött az antant beavatkozásának második korszaka. Mindegyik nemzet élén olyan politikusok csoportja áll, akik gazdag tapasztalatokkal rendelkeznek, s ezért, miután elvesztették ezt a tétet, más kártyára tettek, latba vetve az egész világ fölötti uralmukat. Ma nincs olyan ország, a földkerekségnek egyetlen olyan darabja sem maradt, ahol ténylegesen ne az angol, francia és amerikai finánctőke uralkodnék teljesen. Erre építették újabb kísérletüket, így próbálták kényszeríteni az Oroszországot körülvevő kis államokat: Lengyelországot, Észtországot, Finnországot, Grúziát, Ukrajnát stb., amelyek legtöbbje csak a háború alatt szabadult fel és nyert lehetőséget arra, hogy függetlennek nyilvánítsa magát — így próbálták arra kényszeríteni ezeket a kis államokat, hogy angol, francia és amerikai pénzen hadat viseljenek Oroszország ellen.

Az elvtársak talán emlékeznek rá, újságjaink hozták a hírt, hogy Churchill, az ismert angol miniszter beszédet mondott és kijelentette, hogy 14 állam fogja megtámadni Oroszországot, és szeptemberre elesik Petrográd, decemberre pedig Moszkva. Úgy hallottam, Churchill később megcáfolta ezt a hírt, amelyet a Folkets Dagblad Politiken című svéd lap augusztus 25-i számából vettünk át. De még ha ez a forrás hamis volna is, nagyon jól tudjuk, hogy Churchill és az angol imperialisták éppen ebben sántikálnak. Nagyon jól tudjuk, hogy Finnországra, Észtországra és több más kis országra minden eszközzel nyomást gyakoroltak, hogy hadat indítsanak Szovjet-Oroszország ellen. Alkalmam volt olvasni a Times, Anglia legbefolyásosabb polgári lapjának vezércikkét, amely abban az időben, jelent meg, amikor Jugyenyics csapatai — köztudomású, hogy ezeket az antant látta el, szerelte fel és antanthajók szállították partra — csak néhány versztnyire álltak Petrográdtól és Gyetszkoje Szelót már bevették. Ez a cikk valóságos hadjárat volt, amelyben a nyomás — a katonai, a diplomáciai, a történelmi nyomás — minden eszközét felhasználták. Az angol tőke rárontott Finnországra és ultimátum elé állította: „Az egész világ Finnországra tekint — mondották az angol tőkések —, „Finnország sorsa attól függ, megérti-e rendeltetését, segít-e elfojtani a bolsevizmus szennyes, zavaros, véres hullámát és felszabadítani Oroszországot." És ezért a „fennkölt és erkölcsös" ügyért, a „kultúra e nemes ügyéért ennyi meg ennyi millió fontot, ennyi és ennyi területet, és mindenféle jót ígértek Finnországnak. S mi lett a vége? Ez akkor volt, amikor Jugyenyics csapatai néhány versztre álltak Petrográdtól, Gyenyikin pedig északról megközelítette Orelt, amikor, ha akár csak a legkisebb segítséget kapják, gyorsan, a legrövidebb idő alatt és a legkisebb áldozatok árán ellenségeink javára döntötte volna el Petrográd sorsát.

Az antant egész nyomása Finnországra zúdult, és Finnország nyakig el van adósodva az antantnál. És nemcsak nyakig úszik az adósságban, de még egy hónapig sem élhet, ha ezek az országok nem segítik. Hogyan történt akkor az a

„csoda", hogy ilyen ellenféllel szemben mi nyertük meg a pert? Pedig megnyertük. Finnország nem lépett be a háborúba, Jugyenyicset szétvertük, Gyenyikint szintén szétvertük olyan időben, amikor közös harcuk biztosan, a leggyorsabban a nemzetközi kapitalizmus javára döntötte volna el az egész harcot. Győztesként kerültünk ki a nemzetközi imperializmussal vívott diadalból, pedig igen komoly, igen kemény volt a próba. Hogyan győztünk? Hogyan történhetett ilyen „csoda"? Azért történt ez a „csoda", mert az antant ugyanazt a tétet játszotta meg, mint minden kapitalista állam, kizárólag és csakis csalás, nyomás segítségével cselekedett, s ezért minden tettének olyan ellenhatása volt, amely javunkra billentette a mérleget. Itt álltunk, gyengén felfegyverezve, elgyötörve és azt mondottuk a finn munkásoknak, akiket legázolt a finn burzsoázia: „Ne harcoljatok ellenünk." Az antant ott állt fegyveres erejének, külső hatalmának teljében, gazdag élelmiszerkészletekkel rendelkezett, melyeket e kis országok rendelkezésére bocsáthatott, s azt követelte tőlük, hogy harcoljanak ellenünk. A kocka javunkra dőlt el. Javunkra, mert az antantnak már nem voltak saját csapatai, amelyeket bevethetett volna ellenünk, tehát a kis népek erőit kellett igénybe vennie, a kis népek azonban — nemcsak a munkások és parasztok, hanem még a munkásosztályt eltipró burzsoázia jórésze sem — végső soron nem jöttek ellenünk.

Amikor az antant imperialistái demokráciáról és függetlenségről beszéltek, ezek a népek komolyan vették ezeket az ígéreteket és a függetlenséget úgy értették, hogy az valóban függetlenség, nem pedig az angol és a francia kapitalisták meggazdagodásának eszköze. Az antant szempontjából ez vakmerőség, a mi szempontunkból ostobaság volt. Ezek a népek úgy gondolták, a demokrácia azt jelenti, hogy szabadon élhetnek, és nem azt jelenti, hogy az amerikai milliárdosok kifoszthatják országukat és minden tisztecske, aki többszáz százalékos profitért a legpiszkosabb dolgokra is kapható, pimaszul viselkedhet és aljasul spekulálhat. Ezért győztünk! Az antant, amely nyomást gyakorolt ezekre a kis országokra, mind a 14 országra, ellenállásba ütközött. A finn burzsoázia,

amely fehérterrorral a finn munkások tízezreit taposta le és tudja, hogy ezt nem felejtik el neki, hogy az a német szurony, amely ezt lehetővé tette, nincs többé — ez a finn burzsoázia kimondhatatlanul gyűlöli a bolsevikokat, ahogy csak kizsákmányoló rablók gyűlölhetik a munkásokat, akik lerázták a rablók igáját. Ez a finn burzsoázia mégis azt gondolta magában: „Ha az antant utasításait követjük, akkor feltétlenül elveszítjük a függetlenség minden reményét." Ezt a függetlenséget pedig a bolsevikoktól kapták 1917 novemberében, amikor Finnországban burzsoá kormány volt. A finn burzsoázia széles körei tehát ingadoztak. Mi győztesként kerültünk ki az antanttal vívott küzdelemből, mert az antant a kis nemzetekre számított, s ugyanakkor eltaszította őket magától.

Ez a tapasztalat óriási, világtörténelmi méretekben igazolja azt, amit mindig mondtunk. A világon két erő határozhatja meg az emberiség sorsát. Az egyik erő: a nemzetközi kapitalizmus, s ha ez győz, ereje végeláthatatlan vadállati barbárságban jut kifejezésre — ezt mutatja minden kis nemzet fejlődésének története. A másik erő: a nemzetközi proletariátus, amely a proletárdiktatúra segítségével harcol a szocialista forradalomért, s ezt a proletárdiktatúrát a munkások demokráciájának nevezi. Az oroszországi ingadozó elemek nem hittek nekünk, nem hitt nekünk a kis országok burzsoáziája sem, utópistáknak vagy rablóknak nyilvánítottak bennünket, sőt még rosszabbat is mondtak rólunk, mert nincs olyan ostobaság és szörnyűség, amivel meg ne vádoltak volna bennünket. De amikor arról kellett dönteniük, hogy az antanttal tartsanak-e, az antantot segítsék-e a bolsevikok eltiprásában, avagy a bolsevikokat segítsék semlegességükkel, akkor a mérleg serpenyője a mi javunkra billent és semlegesek maradtak. Nekünk nem voltak szerződéseink, Angliának, Franciaországnak és Amerikának ellenben mindenféle váltói, mindenféle szerződései voltak, de a kis országok mégis úgy cselekedtek, ahogy mi akartuk, nem azért, mintha a lengyel, a finn, a litván, a lett burzsoáziának kedve telt volna abban, hogy a bolsevikok szép szeméért kövessen

ilyen politikát — ez persze badarság —, hanem azért, mert nekünk volt igazunk, amikor meghatároztuk a világtörténelmi erőket, amikor megmondottuk, hogy vagy a bestiális tőke győz, és akkor akár a legdemokratikusabb köztársaság is fojtogatni fogja a világ minden kis népét; vagy pedig a proletariátus diktatúrája győz — és csakis ebben lehet minden dolgozó és minden kis, elnyomott, gyenge nép reménye. Kitűnt, hogy nekünk volt igazunk, éspedig nemcsak elméletben, hanem a világpolitika gyakorlatában is. Amikor megindult a harc Finnország, Észtország csapataiért, ezt a harcot mi nyertük meg, noha egészen jelentéktelen erőkkel letiporhattak volna bennünket. Jóllehet az antant pénzügyi téren óriási nyomást gyakorolt Finnországra, latbavetette roppant katonai hatalmát és élelmiszerszállítmányait, mindent a mérleg serpenyőjére vetett, hogy Finnországot háborúra kényszerítse, mégis mi győztünk.

Ez volt, elvtársak, a nemzetközi beavatkozás második szakasza, ez a mi második világtörténelmi jelentőségű győzelmünk. Először elhódítottuk Anglia, Franciaország és Amerika munkásait és parasztjait. Ezek a csapatok nem tudtak ellenünk harcolni. Másodszor elhódítottuk tőlük a kis országokat, amelyek egytől-egyig ellenünk vannak, ahol nincs szovjethatalom, ahol mindenütt a burzsoá hatalom az uralkodó. Ezek az államok velünk szemben a baráti semlegesség álláspontjára helyezkedtek és szembeszálltak a világbíró antanttal, mert az antant fenevad volt és meg akarta őket fojtani. Nemzetközi méretekben itt ugyanaz történt, ami a szibériai paraszttal történt, aki hitt az alkotmányozó gyűlésben és segítette az eszereket és mensevikeket, hogy Kolcsakkal egyesüljenek és verjenek bennünket. Amikor saját bőrén tapasztalta, hogy Kolcsak a földbirtokosok és tőkések korlátlanul kizsákmányoló, rabló diktatúrájának, a cárinál is rosszabb diktatúrájának a képviselője, számtalan felkelést szervezett Szibériában. Elvtársaink pontosan értesítettek minket ezekről a felkelésekről és most már biztos, hogy egész Szibéria visszakerül hozzánk. de ezúttal öntudatosan. Ami a fejletlen és politikailag tájékozatlan szibériai paraszttal

történt, nagyobb méretekben, világtörténelmi méretekben ugyanaz történt most minden kis nemzettel. Ezek a kis nemzetek gyűlölték a bolsevikokat, egyesek közülük véres kézzel, vad fehérterrorral nyomták el a bolsevikokat, de amikor meglátták „felszabadítóikat", az angol tiszteket, megértették, hogy mit jelent az angol és amerikai „demokrácia". Amikor az angol és az amerikai burzsáozia képviselői megjelentek Finnországban, Észtországban, az orosz imperialistáknál is arcátlanabbul kezdték fojtogatni a népet — arcátlanabbul azért, mert az orosz imperialisták a régi időket képviselték és nem értettek kellően a fojtogatáshoz, de ezek az emberek értenek hozzá, és a végsőkig fojtogatják a népet.

A második szakaszban aratott győzelem ezért sokkal maradandóbb, mint ahogyan ma látszik. Nem túlzok, ez távol áll tőlem, s a túlzást igen veszélyesnek tartom. Egyáltalában nem kételkedem abban, hogy az antant még többször meg fogja kísérelni, hogy hol az egyik, hol a másik szomszédos kis államot ránk uszítsa. Meg fogja kísérelni, mert a kis államok teljesen az antanttól függnek, mert az a sok szóbeszéd a szabadságról, a függetlenségről és a demokráciáról, puszta képmutatás, s az antant rákényszerítheti őket arra, hogy még egyszer kezet emeljenek ránk. De ha ez a kísérlet meghiúsult, amikor kedvező volt a pillanat és amikor könnyű volt ellenünk harcolni, akkor, azt hiszem, határozottan mondhatjuk, hogy e tekintetben a legnagyobb nehézségen kétségtelenül túl vagyunk. Ezt joggal mondhatjuk, minden túlzás nélkül és teljes tudatában annak, hogy az antant óriási túlerővel rendelkezik. Tartós győzelmet arattunk. Még fognak próbálkozni, de ezeket a próbálkozásokat már könnyebben fogjuk legyőzni, mert a kis államok, jóllehet náluk burzsoá rend uralkodik, meggyőződtek róla, mégpedig nem elméletileg — az elmélet nem kenyere ezeknek az uraknak —, hanem tapasztalatból, hogy az antant arcátlanabb és félelmetesebb fenevad, mint aminőknek a bolsevikokat képzelik, akikkel a gyerekeket és a művelt nyárspolgárokat ijesztgetik egész Európában.

Győzelmeink azonban nem merülnek ki ezzel. Először, az antanttól elhódítottuk saját munkásait és parasztjait, másodszor, kivívtuk azoknak a kis népeknek semlegességét, amelyek az antant rabjai, harmadszor, kezdtük elhódítani az antanttól saját országainak kispolgárait, a művelt kispolgárságot, amely teljes egészében ellenünk volt. Ennek bizonyítékául legyen szabad a l'Humanité október 26-i számára hivatkoznom, amely itt van a kezemben. Ez az újság, amely mindig a II. Internacionáléhoz tartozott, a háború alatt vad soviniszta lap volt, olyan szocialisták álláspontját képviselte, mint a mi mensevikjeink és jobboldali eszereink, most pedig a békéltető szerepében tetszeleg — ez a lap kijelenti, hogy meggyőződött a munkások hangulatában beállott változásról. S nem Ogyesszában, hanem Párizs utcáin és a párizsi gyűléseken győződött meg erről, amikor a munkások belefojtották a szót abba, aki a bolsevik Oroszország ellen mert beszélni. És mint politikusok, akik néhány forradalom alatt egyet-mást megtanultak, mint olyan emberek, akik tudják, hogy mit jelentenek a néptömegek, mukkanni sem mernek a beavatkozás mellett, és mind ellene foglalnak állást. Sőt mi több. Nemcsak a szocialisták beszélnek így (szocialistáknak nevezik magukat, mi azonban már régen tudjuk, hogy miféle szocialisták), hanem a l'Humanité idézett október 26-i számában megjelent a francia értelmiség, a francia közvélemény számos képviselőjének nyilatkozata is, amelyet elsőnek Anatole France írt alá. Az aláírók közt — Ferdinand Buisson is ott szerepel — 71 olyan nevet számoltam össze, akik valamennyien a burzsoá értelmiség képviselői, akiket egész Franciaország ismer. Ebben a nyilatkozatban kijelentik, hogy ellenzik az Oroszország ügyeibe való beavatkozást, mert a blokád, amely a gyermekeket és aggokat éhhalállal sújtja, a kultúra és civilizáció szempontjából megengedhetetlen és ők azt nem tűrhetik. Aulard, ez az ismert, ízig-vérig burzsoá francia történész, azt írja levelében: „Én, mint francia, a bolsevikok ellensége vagyok, mint francia, a demokrácia híve vagyok, engem nevetséges volna az ellenkezőjével vádolni. De amikor azt olvasom, hogy Francia-

ország felhívja Németországot, vegyen részt Oroszország blokádjában, amikor azt olvasom, hogy Franciaország ilyen javaslattal fordul Németországhoz — szégyenpír borítja arcomat." Lehet, hogy ezzel csak az értelmiség egyik képviselője ad kifejezést érzelmeinek, de mondhatjuk, hogy ez a harmadik győzelmünk, amelyet az imperialista Franciaországon magában Franciaországban arattunk.

Erről tanúskodik ez a nyilatkozat, annak az értelmiségnek ingatag, önmagában szánalmas fellépése, amelynek, mint száz és száz példa mutatta, milliószor nagyobb a hangja, mint az ereje, de megvan az a tulajdonsága, hogy jó barométer, mutatja, merre hajlik a kispolgárság, merre hajlik a keresztül-kasul burzsoá közvélemény. Ha ilyen eredményt értünk el Franciaországban, ahol minden burzsoá lap csak hazugságot ír rólunk, akkor azt gondoljuk magunkban: Franciaországban mintha egy újabb Dreyfus-ügy[181] kezdődnék, csakhogy sokkal nagyobb méretekben. Akkor a klerikális és katonai reakció ellen harcolt a burzsoá értelmiség, akkor a munkásosztály nem tekinthette ezt a saját ügyének, akkor nem voltak meg az objektív feltételek, nem volt olyan mély forradalmi hangulat, mint most. S most? Ha a francia burzsoá értelmiség a legvadabb reakció nemrég aratott választási győzelme után, a mostani bolsevikellenes rendszer mellett, azt mondja, hogy pirul a szégyentől a szélső reakciós Franciaország és a szélső reakciós Németország szövetsége miatt, amelynek az a célja, hogy éhhalálra ítélje Oroszország munkásait és parasztjait — akkor azt mondjuk magunkban: ez, elvtársak, a mi harmadik és igen nagy győzelmünk. Szeretném látni, hogyan valósítják meg álmukat, Oroszország ellen irányuló újabb merényleteik tervét, Clemenceau, Lloyd George és Wilson úrék, amikor ez a helyzet országukban. Próbálják meg, uraim! (Taps.)

Elvtársak, ismétlem, igen nagy hiba volna, ha ebből túlságosan elővigyázatlan következtetéseket vonnánk le. Kétségtelen, hogy megismétlik kísérleteiket. De szilárd meggyőződésünk, hogy bármilyen nagy erőkkel vállalkozzanak is erre, kísérleteikkel kudarcot fognak vallani. Állíthatjuk, hogy a polgárháború, amely rengeteg áldozatot követelt, győzel-

mes volt. Győzelmes volt nemcsak orosz, hanem világtörténelmi méretekben is. Az előbbi következtetéseket egytől-egyig a háborús kampány eredményei alapján vontam le. Ezért, ismétlem, nem lesznek sikeresek az újabb kísérletek sem, mert ők sokkal gyengébbek lettek, mint voltak, mi pedig sokkal erősebbek lettünk a Kolcsak felett, a Jugyenyics felett aratott győzelmünk után, s amikor már kezdetét vette, kialakulóban van a Gyenyikin feletti, nyilvánvalóan teljes győzelmünk. Vajon nem ez a világbíró antant segítette Kolcsakot? Vajon az uráli és szibériai parasztok, akik az alkotmányozógyűlési választásokon a legkevesebb bolsevikot választották, nem támogatták-e teljesen az alkotmányozó gyűlés frontját, amely akkor a mensevikek és az eszerek frontja volt, és nem ők szolgáltatták-e a legjobb emberanyagot a kommunisták ellen? Vajon nem Szibéria volt az az ország, ahol nem volt földesúri birtok, és ahol nem segíthettünk mindjárt a paraszti tömegeken úgy, ahogy valamennyi orosz paraszton segítettünk? Mi hiányzott hát ahhoz, hogy Kolcsak legyőzzön bennünket? Az hiányzott, ami minden imperialistában hiányzik. Kizsákmányoló maradt, a világháború örökségének viszonyai között kellett cselekednie, olyan viszonyok között, amikor csak fecsegni lehetett a demokráciáról és szabadságról, amikor csak két diktatúra között választhatott — választhatta vagy a kizsákmányolók diktatúráját, amely körömszakadtáig védi a kizsákmányolók kiváltságait s az utolsó fillérig behajtja a sarcot azok után a váltók után, amelyekkel milliárdokat akarnak kisajtolni a népekből, vagy a mások diktatúráját, amely a tőkések hatalma ellen harcol és szilárdan el van tökélve arra, hogy biztosítja a dolgozók hatalmát. Csakis ezért bukott meg Kolcsak. Ilyen módon döntött saját sorsáról a szibériai és uráli parasztság, nem szavazócédulákkal — persze, ez sem rossz módszer bizonyos körülmények között —, hanem tettekkel. 1918 nyarán elégedetlen volt a bolsevikokkal. Látta, hogy a bolsevikok arra kényszerítik, hogy megszabott, nem pedig spekulációs áron adja be gabonafeleslegét és Kolcsakhoz pártolt. Most jobban megnézte a dolgot, össze-

hasonlítást tett és más következtetésre jutott. Ezt megértette annak a tudománynak ellenére is, amelyre oktatták, mert saját bőrén tanulta meg azt, amit a tudományból sok eszer és mensevik nem akar megérteni (taps), hogy csak két diktatúra lehetséges, hogy vagy a munkások diktatúráját kell választania — s ez annyit jelent, mint segíteni a dolgozókat, hogy lerázzák a kizsákmányolók igáját —, vagy pedig a kizsákmányolók diktatúráját. A parasztot megnyertük. A gyakorlatban, igen nagy nehézségek, hihetetlen megpróbáltatások közepette bebizonyítottuk, hogy mi, a munkásosztály képviselői, jobban, sikeresebben tudjuk magunkkal vonni a parasztságot, mint bármilyen más párt. Más pártok azzal szeretnek vádolni bennünket, hogy mi harcban állunk a parasztsággal és nem értünk ahhoz, hogy helyes szerződést kössünk vele. Mindannyian nemeslelkűen felajánlják jó szolgálataikat, hogy kibékítsenek bennünket a parasztokkal. Nagyon szépen köszönjük, uraim, de mi nem hisszük, hogy önök erre képesek. Mi ellenben, régen bebizonyítottuk, hogy legalább is ezt meg tudjuk tenni. Mi nem ámítottuk a parasztot édeskés mesékkel, hogy vasfegyelem és a munkásosztály vaskezű hatalma nélkül is kijuthat a kapitalista társadalomból, hogy egyszerűen szavazatok gyűjtésével eldönthetjük a tőke elleni harc világtörténelmi kérdését. Mi kereken megmondtuk: a diktatúra — kemény, komoly, sőt véres dolog, de azt is megmondottuk, hogy a munkások diktatúrája biztosítja a paraszt számára a kizsákmányolók igájának szétzúzását. És igazunk lett. A paraszt a gyakorlatban kipróbálta mind a két diktatúrát, s a munkásosztály diktatúráját választotta és azzal halad tovább a teljes győzelem felé. (Taps.)

Elvtársak, a nemzetközi győzelmeinkről mondottakból következik — s azt hiszem, erre nem kell részletesebben kitérnem —, hogy maximális gyakorlatiassággal és nyugalommal meg kell ismételnünk békejavaslatunkat. Ezt meg kell tennünk, mert már több ízben tettünk ilyen javaslatot, s ahányszor ezt tettük, mindannyiszor nőttünk minden művelt ember, sőt még ellenségünk szemében is. A művelt

embernek pirulnia kellett a szégyentől. Így volt ez, amikor idejött Bullitt. Csicserin elvtárs fogadta Bullittot, Bullitt beszélt vele és velem, s néhány óra alatt előzetes békeszerződést kötöttünk. Bullitt azt bizonygatta (ezek az urak szeretnek kérkedni), hogy Amerika — minden, s ki törődik Franciaországgal, ha Amerika, a hatalmas Amerika kimondta a szót? Amikor pedig aláírtuk a szerződést, a francia és az angol miniszterek ilyen mozdulattal feleltek. (Lenin kifejező mozdulatot tesz a lábával. Derültség.) Kiderült, hogy Bullitt kezében üres papír maradt. Azt mondták neki: „Ki gondolta volna, hogy te olyan naiv és ostoba vagy és hittél Anglia és Franciaország demokratizmusában!" (Taps.) S ugyanabban a számban olvasom a Bullitt-tal kötött szerződés teljes szövegét francia nyelven. A szerződés szövege megjelent minden angol és amerikai újságban. Végeredményben saját maguk leplezték le önmagukat. Úgy álltak a világ előtt, mint szélhámosok vagy mint éretlen tacskók — válasszanak! (Taps.) S velünk érez még a kispolgárság is, még a valamelyest művelt burzsoázia is, amelynek eszébe jutott, hogy valaha ő is harcolt császárai és királyai ellen. Megnyertük a rokonszenvét, mert gyakorlati érzékkel még a legsúlyosabb békefeltételeket is aláírtuk, s azt mondottuk: „Nagyon drága nekünk munkásaink és katonáink vére; mint kereskedőknek, súlyos sarcot fizetünk önöknek a békéért; vállaljuk ezt a súlyos sarcot, hogy megóvjuk a munkások és parasztok életét." Ezért gondolom, hogy itt nem kell sokat beszélni, s beszédem végén felolvasom majd azt a határozati javaslatot, amely a szovjetkongresszus nevében kifejezi békepolitikánk folytatására irányuló törhetetlen akaratunkat. (Taps.)

Most pedig engedjék meg, hogy a nemzetközi és katonai kérdésekről áttérjek beszámolóm politikai részére.

Három óriási győzelmet arattunk az antanton, és ezek korántsem voltak csupán katonai győzelmek. Olyan győzelmek voltak ezek, melyeket a munkásosztály diktatúrája aratott, és minden győzelemmel szilárdabb lett a helyzetünk nemcsak azért, mert ellenfelünk gyengült és seregek nélkül

maradt — nemzetközi helyzetünk azért szilárdult meg, mert megnyertük az egész dolgozó emberiségnek, sőt a burzsoázia sok képviselőjének a rokonszenvét. És e tekintetben azok a győzelmek, amelyeket Kolcsak és Jugyenyics felett arattunk és most Gyenyikinen aratunk, lehetővé teszik, hogy ezentúl is békés úton rokonszenvet keltsünk, és sokkal nagyobb mértékben, mint eddig.

Bennünket mindig terrorizmussal vádoltak. Ez a közkeletű vád állandóan ott szerepel a sajtó hasábjain. Azzal vádolnak minket, hogy a terrorizmust elvvé emeltük. Azt feleljük erre: „Önök maguk sem hiszik ezt a rágalmat." Aulard történész a l'Humanitének írt levelében ezt mondja: „Én történelmet tanultam és tanítottam. Amikor azt olvasom, hogy a bolsevikoknál csak elfajult korcsok, szörnyszülöttek és rémek vannak, azt mondom: ugyanezt írták Robespierre-ről és Dantonról is. Ezzel — mondja Aulard — a mostani oroszokat korántsem akarom ezekhez a nagy emberekhez hasonlítani, szó sincs róla; nagyon távol állnak tőlük. De, mint történész, azt mondom: nem szabad minden híresztelésnek hitelt adni." Amikor egy burzsoá történész így kezd beszélni, ez annak a jele, hogy oszladozni kezd az a hazugság, amelyet rólunk terjesztenek. Mi azt mondjuk: a terrort ránk kényszerítették. Megfeledkeznek arról, hogy a terrorizmust a világbíró antant inváziója okozta. Hát nem terror-e az, ha a világot uraló flotta blokád alá vesz egy éhező országot? Nem terror-e az, ha a külföldi képviselők állítólagos diplomáciai sérthetetlenségüket kihasználva, fehérgárdista felkeléseket szerveznek? Mégiscsak valamennyire józanul kellene nézni a dolgokat. Mégiscsak meg kellene érteni, hogy a nemzetközi imperializmus a forradalom elnyomása céljából mindent egy kártyára tett fel, hogy a nemzetközi imperializmus semmitől sem retten vissza és így beszél: „Egy tisztért egy kommunistát, és nyerni fogunk!" És igazuk van. Ha ezekre a nemzetközi haramiák pénzén szervezett, a háborúban elállatiasodott csapatokra szóval, meggyőzéssel, vagy bármilyen más módon, és nem terrorral próbáltunk volna hatni, akkor két hónapig sem tarthattuk volna ma-

gunkat, ostobák lettünk volna. A terrort az antant terrorizmusa, annak a világbíró kapitalizmusnak a terrorja kényszerítette ránk, amely azért fojtogatta, fojtogatja és ítéli éhhalálra a munkásokat és parasztokat, mert országuk szabadságáért harcolnak. És a terror eredendő oka, indítéka fölötti győzelmünk minden lépése elkerülhetetlenül és feltétlenül azzal jár majd, hogy kormányzásunkban mellőzni fogjuk a meggyőzésnek és a ráhatásnak ezt az eszközét.

Amit a terrorizmusról mondunk, ugyanazt mondjuk az ingadozó elemekhez való viszonyunkról is. Azzal vádolnak bennünket, hogy nálunk hallatlanul nehéz lett a középrétegek, a burzsoá értelmiség helyzete. Mi azt mondjuk: az imperialista háború az imperialista politika folytatása volt, ezért forradalomra vezetett. Az imperialista háború idején mindenki érezte, hogy ezt a háborút a burzsoázia saját rablóérdekeiből viseli, hogy ebben a háborúban a nép pusztul, a burzsoázia pedig megszedi magát. Ez a burzsoá politika legfőbb indítéka minden országban, ez teszi tönkre és temeti el végleg a burzsoáziát. A mi háborúnk ezzel szemben a forradalom politikájának a folytatása, és minden munkás, minden paraszt tudja, ha pedig nem tudja, ösztönszerűen érzi és látja, hogy ez olyan háború, amelyet a kizsákmányolóktól való védekezés nevében viselünk, olyan háború, amely a legtöbb áldozatot a munkásoktól és parasztoktól követeli, de semmitől sem riad vissza, hogy az áldozatok egy részét más osztályokra is hárítsa. Tudjuk, hogy ezek az osztályok nehezebben viselik az áldozatokat, mint a munkások és a parasztok, mert a kiváltságos osztályhoz tartoztak. De mi azt mondjuk, amikor arról van szó, hogy a dolgozók millióit kell megszabadítani a kizsákmányolástól, akkor az a kormány, amely visszariadna attól, hogy áldozatokat követeljen más osztályoktól, nem szocialista, hanem áruló kormány volna. Ha terheket róttunk a középosztályokra, ez azért történt, mert az antant kormányok jóvoltából hihetetlenül nehéz helyzetbe kerültünk. És győzelmeink minden lépése együttjár azzal — ezt forradalmunk tapasztalataiból tudjuk, csak most nem foglalkozhatom azzal részletesen —, hogy az ingadozó

elemek képviselői közül, minden ingadozásuk mellett és számos visszafordulási kísérlet után, egyre többen és többen győződnek meg arról, hogy valóban csak a dolgozók diktatúrája és a kizsákmányolók hatalma között választhatnak. Hogy ezeknek az elemeknek nehéz időket kellett átélniük, ennek nem a bolsevik hatalom, hanem a fehérgárdisták az okai, az antant az oka, és a fehérgárdisták, és az antant felett aratott győzelem lesz az igazi és tartós feltétele annak, hogy javítsunk ezeknek az osztályoknak a helyzetén. Ezzel kapcsolatban, áttérve az ország belpolitikai tapasztalatából leszűrt tanulságokra, szeretnék néhány szót mondani arról, hogy mit jelent a háború.

A mi háborúnk a forradalom politikájának, a kizsákmányolók, a kapitalisták és földbirtokosok megdöntésére irányuló politikának a *folytatása*. Ezért a mi háborúnk, amely végtelenül nehéz, felénk fordítja a munkások és parasztok rokonszenvét. A háború nemcsak folytatása a politikának, a háború a politika összegezése, politikai oktatás ebben a hallatlanul nehéz háborúban, amelyet a földbirtokosok és kapitalisták zúdítottak ránk a világbíró antant segítségével. Ebben a tűzben sokat tanultak a munkások és parasztok. A munkások megtanulták, hogyan kell felhasználni az államhatalmat és hogyan kell minden lépésünket a propaganda és művelődés forrásává tenni, hogyan kell a Vörös Hadsereget, amelyben a többség paraszt, a parasztság felvilágosításának eszközévé tenni, hogyan kell a Vörös Hadsereget a burzsoá szakemberek felhasználásának eszközévé tenni. Tudjuk, hogy ezek a burzsoá szakemberek, óriási többségükben, ellenünk vannak — és óriási többségüknek ellenünk is kell lenniük —, mert ebben nyilvánul meg osztálytermészetük. Ez egészen kétségtelen. A szakemberek százai és ezrei elárultak bennünket. De a szakemberek tíz- és tízezrei egyre hűségesebben szolgáltak, mert a harc folyamán megnyertük őket, mert az a forradalmi lelkesedés, amely csodákat művelt a Vörös Hadseregben, onnan származott, hogy a munkások és parasztok érdekeit szolgáltuk és valósítottuk meg. Az a tény, hogy a szakembereket körülvette az egyetértésben cse-

lekvő munkások és parasztok tömege, akik tudják, miért harcolnak, megtette a magáét, és a másik táborból olykor öntudatlanul hozzánk pártoló emberek egyre nagyobb része tudatos hívünk lett, és tudatos hívünkké válik.

Elvtársak, most az a feladat vár ránk, hogy a haditevékenységünk során szerzett tapasztalatokat átvigyük a békés építés terére. Semmi sem tölt el bennünket olyan örömmel, és semmi sem ad jobb alkalmat arra, hogy a VII. összoroszországi szovjetkongresszust Szovjet-Oroszország történelmében fordulópontnak tekintsük, mint az, hogy túl vagyunk a polgárháborúk fő szakaszán, és előttünk annak a békés építésnek a fő szakasza, amely valamennyiünk szívügye, amelyet akarunk, amelyet meg kell valósítanunk és amelynek minden erőnket, egész életünket szenteljük. Most, a háború nehéz megpróbáltatásai után, elmondhatjuk, hogy a legfőbb dologban, hadi és nemzetközi téren, győztünk. Szabad lett a békés építés útja. Természetesen nem szabad elfelejteni, hogy az ellenség lépten-nyomon leselkedik és még nagyon sokszor meg fogja próbálni, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel: erőszakkal, csalással, megvesztegetéssel, összeesküvésekkel stb. eltiporjon bennünket. Az a feladatunk, hogy mindazokat a tapasztalatokat, amelyeket hadi téren szereztünk, most a békés építés fő kérdéseinek megoldásánál hasznosítsuk. Sorra veszem ezeket a fő kérdéseket. Mindenekelőtt *az élelmiszerkérdést, a gabonakérdést.*

Pravda 275. és 276. száma
1919. december 7. és 9-én.

Lenin Művei, 30. kötet.

AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉSI VÁLASZTÁSOK ÉS A PROLETÁRDIKTATÚRA

(Részlet)

II

Hogyan történhetett az a csoda, hogy a bolsevikok, akik a szavazatok egynegyedrészét kapták, legyőzték a kispolgári demokratákat, akik a burzsoáziával szövetségben (koalícióban) haladtak és a burzsoáziával együtt a szavazatok háromnegyedrészét kapták?

Mert tagadni a győzelem tényét, most, miután az antant — a világbíró antant — két éve támogatja a bolsevizmus valamennyi ellenfelét, egyszerűen nevetséges.

Éppen arról van szó, hogy azok, akik vereséget szenvedtek, köztük a II. Internacionálé valamennyi híve, veszett politikai gyűlöletükben még csak fel sem tudják vetni komolyan azt a rendkívül érdekes, történelmi és politikai kérdést, hogy mi volt a bolsevikok győzelmének oka. Éppen arról van szó, hogy csak a vulgáris kispolgári demokrácia szempontjából történt itt „csoda" — ez a kérdés és a rá adott válasz egész mélységében feltárja ennek a demokráciának tudatlanságát és előítéleteit.

Az osztályharc és a szocializmus szempontjából, abból a szempontból, melyet a II. Internacionálé cserbenhagyott, a kérdés kétségtelenül megoldható.

A bolsevikok mindenekelőtt azért győztek, mert a proletariátus óriási többsége, s ezen belül a proletariátus legöntudatosabb, legerélyesebb, legforradalmibb része, ennek a vezető osztálynak igazi élcsapata, őket követte.

Nézzük a két fővárost, Petrográdot és Moszkvát. Itt az alkotmányozógyűlési választásokon összesen 1 765 100-an szavaztak. Ebből:

az eszerek	218 000
a bolsevikok ...	837 000
a kadetok	515 400

szavazatot kaptak.

Bárhogyan esküdözzenek is a kispolgári demokraták, akik szocialistáknak és szociáldemokratáknak nevezik magukat (a Csernovok, Martovok, Kautskyk, Longuet-k, MacDonaldok és társaik), az „egyenlőség", az „általános választójog", a „demokrácia", a „tiszta demokrácia" vagy a „következetes demokrácia" istennőire, ettől még nem tűnik el a város és a falu *egyenlőtlenségének* gazdasági és politikai ténye.

Ez elkerülhetetlen tény a kapitalizmusban általában, és különösen a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet korszakában.

A város nem lehet egyenlő a faluval. A falu nem lehet egyenlő a várossal ennek a korszaknak történelmi feltételei között. A város elkerülhetetlenül *vezeti* a falut. A falu elkerülhetetlenül *követi a várost*. A kérdés csak az, hogy a „városi" osztályok közül *melyik osztály* képes a falut vezetni, melyik tud megbirkózni ezzel a feladattal és milyen formát ölt *a városnak ez a vezető szerepe*.

1917 novemberében a proletariátus óriási többsége a bolsevikok mögött állott. A proletariátus soraiban velünk versenyben álló párt, a mensevikek pártja, ebben az időben teljesen szét volt verve (9 millió szavazat — 1,4 millióval szemben, ha a 668 000 szavazathoz hozzáadjuk a Kaukázusontúl kapott 700—800 000 szavazatot). Ezt a pártot tizenötéves harcban (1903—1917) vertük szét, ez a harc *megedzette*, felvilágosította, megszervezte a proletariátus élcsapatát, valóban forradalmi élcsapatot *kovácsolt ki* belőle. S emellett az első, az 1905-ös forradalom előkészítette a további fejlődést, *gyakorlatilag* meghatározta a két párt kölcsönös viszonyát, főpróbája volt az 1917—19-es évek nagy eseményeinek.

A kispolgári demokraták, akik a II. Internacionálé „szocialistáinak" nevezik magukat, szívesen megkerülik ezt az igen komoly történelmi kérdést, a proletariátus „egységének" hasznosságáról szóló édeskés frázisokkal. Ezeket az édeskés frázisokat hangoztatva, megfeledkeznek arról a történelmi tényről, hogy az 1871—1914-es évek munkásmozgalmában *felgyülemlett az opportunizmus*, elfelejtenek (vagy nem akarnak) *gondolkodni* azon, hogy mi okozta az opportunizmus csődjét 1914 augusztusában, hogy mi okozta a nemzetközi szocializmus szakadását 1914—17-ben.

A proletariátus *forradalmi* részét a legkomolyabban és minden tekintetben elő kell készíteni az opportunizmus kiűzésére és elfojtására. Enélkül a proletárdiktatúrára még gondolni is — badarság. Az orosz forradalomnak ezt a tanulságát jól emlékezetükbe kellene vésniük a német „független" szociáldemokrácia, a francia szocializmus stb. vezéreinek, akik most úgy akarják kivágni magukat, hogy szavakban elismerik a proletárdiktatúrát.

Továbbá. A bolsevikok mögött nemcsak a proletariátus többsége, nemcsak a proletariátusnak az opportunizmussal vívott hosszú és makacs harcában megedzett *forradalmi* élcsapata állt. A bolsevikoknak, ha szabad katonai szakkifejezést használni, hatalmas „rohamcsapatuk" volt a fővárosokban. A döntő pillanatban, a döntő helyen döntő túlerővel kell rendelkezni — a katonai sikereknek ez a „törvénye" a politikai siker törvénye is, különösen az osztályoknak abban az elkeseredett, heves háborújában, amelyet forradalomnak nevezünk.

A fővárosok, vagy általban a legnagyobb kereskedelmi és ipari központok (nálunk, Oroszországban ezek a fogalmak fedték egymást, de nem mindig fedik egymást) jelentős mértékben eldöntik a nép politikai sorsát — feltéve, természetesen, hogy a központokat a vidék, a falu elegendő erővel támogatja, még ha nem is azonnal nyújt támogatást.

A bolsevikok mindkét fővárosban, Oroszország mindkét legnagyobb kereskedelmi és ipari központjában fölényes, döntő túlerővel rendelkeztek. Itt *majdnem négyszer annyi* szavazatot kaptunk, mint az eszerek. Itt *több* szavazatot kaptunk,

mint az eszerek és a kadetok együttesen. Azonkívül ellenfeleink szétforgácsolódtak, mert a dolgozó tömegek úgyszólván teljesen kiábrándultak a kadetoknak az eszerekkel és mensevikekkel kötött „koalíciójából" (a mensevikek Petrográdban is, Moszkvában is a szavazatoknak mindössze 3%-át kapták). Abban az időben szó sem lehetett az eszerek, mensevikek és a kadetok ellenünk irányuló *igazi* egységéről.* Mint ismeretes, 1917 novemberében még az eszerek és mensevikek vezérei is, akik pedig százszor közelebb állnak a kadetokkal való blokk eszméjéhez, mint az eszer és mensevik munkások és parasztok, még ezek a vezérek is azon gondolkoztak (és alkudoztak velünk), hogy koalícióra lépjenek-e a bolsevikokkal a kadetok *nélkül!*

1917 október—novemberében *feltétlenül* meghódítottuk a fővárosokat, mert döntő túlerővel rendelkeztünk és mert a bolsevik „hadseregek" egybegyűjtése, összpontosítása, kiképzése, kipróbálása, edzése, úgyszintén az „ellenség" „hadseregeinek" bomlasztása, gyengítése, megbontása és szétzüllesztése értelmében politikailag a legkomolyabban fel voltunk készülve.

Mivel pedig lehetőségünk volt arra, hogy gyors, döntő csapással feltétlenül meghódítsuk mind a két fővárost, az egész kapitalista államgépezet mindkét központját (mind gazdasági, mind politikai tekintetben), a hivatalnoki kar és az „értelmiség" eszeveszett ellenállása, a szabotázs stb. ellenére, az államhatalom központi apparátusa segítségével *tettekkel* tudtuk *bebizonyítani* a *nem* proletár dolgozó tömegeknek, hogy a proletariátus az egyetlen megbízható szövetségesük, barátjuk és vezetőjük.

III

Mielőtt azonban rátérnénk erre a legfontosabb kérdésre — a proletariátus és a nem proletár dolgozó tömegek viszonyának kérdésére — szólnunk kell még a hadseregről.

* Érdemes kiemelni a proletariátus pártjának a fentemlített adatokból is kitűnő egységét és egybeforrottságát, s ugyanakkor a kispolgárság pártjainak és a burzsoázia pártjainak óriási szétforgácsolódását.

A hadsereg az imperialista háború idején felszívta a nép erőinek szíme-virágát és míg a II. Internacionálé opportunista söpredéke (nemcsak a szociálsovinisták, vagyis a „honvédelem" táborához nyíltan átpártolt Scheidemannok és Renaudelek, hanem a „centristák" is) szóval és tettel közreműködött, hogy a hadsereget mind szorosabban a német, illetőleg az angol—francia csoport imperialista rablóinak vezetése alá rendeljék, addig az igazi proletárforradalmárok sohasem felejtették el Marx 1870-ben mondott szavait: „A burzsoázia megtanítja a proletariátust fegyverforgatásra!"[182] Az imperialista háborúban, azaz abban a háborúban, amely mindkét részről rablóháború volt „honvédelemről" csak a szocializmus osztrák—német és angol—francia—orosz árulói beszélhettek. Ezzel szemben a proletárforradalmárok (1914 augusztusától kezdve) minden figyelmüket arra fordították, hogy a hadsereget forradalmasítsák, felhasználják a burzsoázia imperialista haramiái *ellen*, hogy az imperialista ragadozók két csoportja közt folyó igazságtalan és rablóháborút minden egyes ország proletárjainak és elnyomott dolgozó tömegeinek „saját", „nemzeti" burzsoáziájuk ellen irányuló igazságos és jogos háborújává változtassák.

A szocializmus árulói 1914—17-ben *nem készítették elő* a hadseregek felhasználását *minden egyes* nemzet imperialista kormánya *ellen*.

A bolsevikok, 1914 augusztusától kezdve, egész propagandájukkal, agitációjukkal, illegális szervező munkájukkal előkészítették ezt. Természetesen, a szocializmus árulói, az összes nemzet Scheidemannjai és Kautskyjai ezt a kérdést frázisokkal igyekeztek elintézni, mondván, hogy a bolsevik agitáció bomlasztja a hadsereget, de mi *büszkék vagyunk* arra, hogy teljesítettük kötelességünket, hogy bomlasztottuk osztályellenségünk erőit, hogy elhódítottuk *tőle* a munkások és parasztok felfegyverzett tömegeit a kizsákmányolók elleni *harcra*.

Munkánk eredménye egyébként megmutatkozott az 1917 novemberi alkotmányozó gyűlési választásokon is, amikor Oroszországban a hadsereg részt vett a szavazásban.

Ennek a szavazásnak legfontosabb eredménye, N. V. Szvjatyickij adatai szerint, a következő:

Az 1917 novemberi alkotmányozó gyűlési választásokon leadott szavazatok száma (ezrekben)

A hadsereg és a flotta egységei	Az eszerekre szavaztak	A bolsevikokra szavaztak	A kadetokra szavaztak	A nemzeti és más csoportokra szavaztak	Összesen szavaztak
Északi Front.....	240,0	480,0	?	60,0**	780,0
Nyugati Front....	180,6	653,4	16,7	125,2	976,0
Délnyugati Front..	402,9	300,1	13,7	290,6	1 007,4
Román Front.....	679,4	167,0	21,4	260,7	1 128,6
Kaukázusi Front..	360,0	60,0	?	—	420,0
Balti Flotta.....	—	(120,0)*	—	—	(120,0)*
Feketetengeri Flotta	22,2	10,8	—	19,5	52,5
Összesen.....	1 885,1	1 671,3	51,8	756,0	4 364,5
		+(120,0)*	+?		+(120,0)*
		1 791,3			+?

Végeredmény: az eszerekre 1 885 100, a bolsevikokra — 1 671 300 szavazat esett. Ha pedig az utóbbihoz hozzáadjuk a Balti Flottától (hozzávetőlegesen) kapott 120 000 szavazatot, akkor a bolsevikok összesen 1 791 300 szavazatot kaptak.

Következésképpen a bolsevikok *valamivel kevesebb* szavazatot kaptak, mint az eszerek.

Következésképpen a hadsereg már 1917 október—novemberében *felerészben bolsevik* volt.

Enélkül nem győzhettünk volna.

De ha a hadseregben általában a szavazatoknak majdnem a felét kaptuk, a *fővárosokhoz legközelebb eső* és általában a nem nagyon messze fekvő frontokon túlnyomó többségünk volt. Ha a Kaukázusi Frontot nem számítjuk, akkor a bolse-

* Hozzávetőleges szám: 2 bolsevikot választottak. N. V. Szvjatyickij 1 megválasztottra átlag 60 000 szavazatot számít. Ezért számítok 120 000-et.

** Nincs adatunk arról, hogy a Feketetengeri Flottánál melyik párt kapott 19 500 szavazatot. Ebben az oszlopban a többi szám, nyilván, majdnem teljes egészében az ukrán szocialistákra vonatkozik, mert 10 ukrán szocialistát és 1 szociáldemokratát (azaz menseviket) választottak meg.

vikok általában túlerőben voltak az eszerekkel szemben. Ha pedig az Északi és a Nyugati Frontot nézzük, itt a bolsevikok *több mint 1 millió szavazatot* kaptak az eszerek 420 000 szavazatával szemben.

Következésképpen a bolsevikok már 1917 novemberében a hadseregben is rendelkeztek egy *politikai „rohamcsapattal"*, mely a döntő ponton, a döntő pillanatban, döntő túlerőt biztosított számukra. Szó sem lehetett többé arról, hogy a hadsereg ellenállást tanúsítson a proletariátus októberi forradalmával szemben, azzal szemben, hogy a proletariátus meghódítsa a politikai hatalmat, hiszen az Északi és a Nyugati Fronton a bolsevikok óriási túlerőben voltak, a többi fronton pedig, amely távol esett a központtól, a bolsevikok kellő idővel és lehetőséggel rendelkeztek, hogy *az eszer párttól elhódítsák a parasztokat*, amiről alább lesz szó.

IV

Az alkotmányozó gyűlési választások adatainak tanulmányozása alapján láttuk, hogy a bolsevizmus győzelmének három feltétele volt: 1. túlnyomó többségük volt a proletariátus soraiban; 2. velük tartott a hadseregnek majdnem a fele; 3. döntő túlerővel rendelkeztek a döntő pillanatban, a döntő pontokon, mégpedig: a fővárosokban és a hadseregnek a központhoz közeleső frontjain.

Ezek a feltételek azonban csak igen rövid ideig tartó, ingatag győzelmet eredményezhettek volna, ha a bolsevikok nem tudták volna megnyerni a *nem* proletár dolgozó tömegek többségét, ha az eszerektől és más kispolgári pártoktól nem tudták volna elhódítani ezt a tömeget.

Éppen ez a legfontosabb.

És ha a II. Internacionálé „szocialistái" (olvasd: kispolgári demokratái) nem értik a proletárdiktatúrát, ennek az a legfőbb oka, hogy nem értik, hogy

az államhatalom egy osztály, a proletariátus kezében olyan eszközzé válhat és kell is hogy váljék, amelynek segítségével

a proletariátus megnyeri a nem proletár dolgozó tömegeket, elhódítja ezeket a tömegeket a burzsoáziától és a kispolgári pártoktól.

A II. Internacionáléhoz tartozó „szocialista" urak tele vannak kispolgári előítéletekkel, elfelejtették azt, ami a legfőbb Marx államelméletében, s úgy tekintenek az *államhatalomra*, mint valami szentségre, bálványra, vagy mint a formális szavazások eredőjére, mint a „következetes demokrácia" abszolútumára (és még ahogy ott az efféle ostobaságot nevezik). Nem látják, hogy az államhatalom egyszerűen *eszköz*, melyet a *különböző* osztályok felhasználhatnak és szükségképpen fel is használnak (és fel is kell tudniuk használni) *osztálycéljaik érdekében.*

A burzsoázia az államhatalmat mint a kapitalisták osztályának eszközét felhasználta a proletariátus ellen, valamennyi dolgozó ellen. Így volt ez a legdemokratikusabb burzsoá köztársaságokban. Csak a marxizmus árulói „felejtették el" ezt.

A proletariátusnak (miután elég erős politikai és katonai „rohamcsapatokat" gyűjtött össze) meg kell döntenie a burzsoáziát, el kell vennie tőle az államhatalmat, hogy ezt az *eszközt saját* osztálycéljai érdekében hozza működésbe.

És melyek a proletariátus osztálycéljai?

A burzsoázia ellenállásának az elnyomása.

A parasztság „semlegesítése" és a lehetőséghez képest a parasztságnak — de mindenesetre a dolgozó, nem kizsákmányoló parasztság többségének — a megnyerése.

A gépesített nagyüzemi termelés megszervezése a burzsoáziától kisajátított gyárakban és a termelési eszközökön általában.

A szocializmus megszervezése a kapitalizmus romjain.

LEVÉL UKRAJNA MUNKÁSAIHOZ ÉS PARASZTJAIHOZ A GYENYIKINEN ARATOTT GYŐZELMEK ALKALMÁBÓL

Elvtársak! Négy hónappal ezelőtt, 1919 augusztus végén, levélben fordultam a munkásokhoz és parasztokhoz a Kolcsakon aratott győzelem alkalmából.

Ezt a levelet most teljes egészében újra kinyomatom Ukrajna munkásai és parasztjai számára a Gyenyikinen aratott győzelmek alkalmából.

A vöröscsapatok elfoglalták Kijevet, Poltavát, Harkovot és győzelmesen nyomulnak Rosztov felé. Ukrajna a Gyenyikin elleni felkelés lángjában ég. Egybe kell gyűjteni minden erőt, hogy véglegesen szétzúzzuk Gyenyikin csapatait, melyek a földbirtokosok és kapitalisták hatalmát igyekeznek visszaállítani. Meg kell semmisítenünk Gyenyikint, hogy kizárjuk egy újabb hadjárat minden lehetőségét.

Ukrajna munkásainak és parasztjainak meg kell ismerniük azokat a tanulságokat, amelyeket minden orosz paraszt és munkás tapasztalatból szűrt le akkor, amikor Kolcsak meghódította Szibériát és amikor a vöröscsapatok hosszú hónapokig tartó, földesúri és kapitalista elnyomás után felszabadították Szibériát.

Ukrajnában Gyenyikin uralma ugyanolyan súlyos megpróbáltatás volt, mint Kolcsak uralma Szibériában. Kétségtelen, hogy e súlyos megpróbáltatás tanulságait megszívlelve, az ukrán parasztok és munkások — ugyanúgy, mint az uráli és szibériai munkások és parasztok — világosabban fogják

látni a szovjethatalom feladatait és keményebben védik majd a szovjethatalmat.

Nagy-Oroszországban teljesen eltöröltük a földesúri földtulajdont. Ukrajnában is ugyanezt kell tenni, és az ukrán munkások és parasztok szovjethatalmának meg kell erősítenie a földesúri földtulajdon teljes eltörlését, az ukrán munkásoknak és parasztoknak mindenféle földesúri elnyomástól és maguktól a földesuraktól való teljes megszabadítását.

De ezen és egész sor más feladaton kívül, amelyek a nagyorosz és az ukrán dolgozó tömegeknél ugyanazok voltak és ma is ugyanazok, a szovjethatalomnak Ukrajnában külön feladatai vannak. E külön feladatok egyike jelenleg rendkívüli figyelmet érdemel. Ez a nemzeti kérdés, vagyis az a kérdés: legyen-e Ukrajna az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársasággal szövetségi (föderatív) kapcsolatban álló, külön, független Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság, vagy pedig olvadjon egybe Oroszországgal egységes szovjet köztársasággá? Minden bolseviknak, minden öntudatos munkásnak és parasztnak figyelmesen gondolkodnia kell ezen a kérdésen.

Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottsága és az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt elismerte Ukrajna függetlenségét. Ezért magától értetődik és mindenki elismeri, hogy csakis maguk az ukrán munkások és parasztok dönthetnek és fognak dönteni Összukrajnai Szovjetkongresszusukon arról, egybeolvasszák-e Ukrajnát Oroszországgal, meghagyják-e Ukrajnát önálló és független köztársaságnak, s az utóbbi esetben milyen föderatív kapcsolat legyen e köztársaság és Oroszország között.

Hogyan kell eldönteni ezt a kérdést a dolgozók érdekei szempontjából? A munkának a tőke igájától való teljes megszabadításáért folyó harcuk sikere szempontjából?

Először, a munka érdekei azt követelik, hogy a különböző országok, a különböző nemzetek dolgozói a legteljesebb bizalommal legyenek egymás iránt és a legszorosabb szövetségben forrjanak össze. A földbirtokosok és kapitalisták, a burzsoázia hívei megbontani igyekeznek a munkások egységét,

szítani igyekeznek a nemzeti viszályt és ellenségeskedést, hogy gyöngítsék a munkásokat, hogy erősítsék a tőke hatalmát.

A tőke nemzetközi erő. Hogy legyőzzük, ahhoz a munkások nemzetközi szövetsége, nemzetközi testvérisége szükséges.

Mi ellenségei vagyunk a nemzeti ellenségeskedésnek, a nemzeti viszálynak, a nemzeti elkülönülésnek. Mi nemzetköziek, internacionalisták vagyunk. Arra törekszünk, hogy a világ összes nemzeteinek munkásait és parasztjait szorosan egyesítsük és teljesen egybeforrasszuk az egységes szovjet világköztársaságban.

Másodszor, a dolgozóknak nem szabad elfelejteniük, hogy a kapitalizmus a nemzeteket kisszámú elnyomó, nagyhatalmi (imperialista), teljes jogú, kiváltságos nemzetre és óriási többséget alkotó, elnyomott, függő és félig függő, nem egyenjogú nemzetre osztotta. Az 1914—18-as bűnös és reakciós háború még fokozta ezt a megoszlást, ezen az alapon szította az ellenségeskedést és gyűlölködést. A nem teljes jogú és függő nemzetekben évszázadokon át elégedetlenség és bizalmatlanság gyülemlett fel a nagyhatalmi és elnyomó nemzetekkel szemben — az olyan nemzetekben, mint az ukrán, olyan nemzetekkel szemben, mint a nagyorosz.

Mi a nemzetek *önkéntes* szövetségét akarjuk, olyan szövetséget, amely nem tűrné meg egyik nemzet erőszakosságát sem a másikkal szemben, olyan szövetséget, mely a legteljesebb bizalmon, a testvéri egység világos tudatán, teljesen önkéntes megegyezésen alapulna. Ilyen szövetséget nem lehet egyszerre megvalósítani; a legnagyobb türelemmel és elővigyázatossággal kell ennek elérésére törekedni, nehogy elrontsuk az ügyet, nehogy bizalmatlanságot keltsünk, hogy időt adjunk annak a bizalmatlanságnak a kiküszöbölésére, melyet az évszázados földbirtokosi és kapitalista elnyomás, a magántulajdon és annak elosztása és újraelosztása miatt keletkezett ellenségeskedés hagyott ránk örökül.

Ezért, amikor tántoríthatatlanul a nemzetek egységére törekszünk és könyörtelenül üldözünk mindent, ami elválasztja őket, nagyon óvatosnak, türelmesnek, engedékenynek kell lennünk a nemzeti bizalmatlanság csökevényeivel szem-

ben. Legyünk hajthatatlanok, engesztelhetetlenek minden olyan kérdésben, mely a munka alapvető érdekeit érinti a tőke igájától való megszabadulásért folyó harcban. Az a kérdés viszont, hogy most miképpen állapítsuk meg az országhatárokat, ideiglenesen — hiszen az országhatárok teljes megsemmisítésére törekszünk —, nem alapvető, nem fontos, másodrangú kérdés. Ezzel a kérdéssel várhatunk és várnunk is kell, mert a parasztok és kistulajdonosok nagy tömegeiben gyakran igen szívósan él még a nemzeti bizalmatlanság, s ha elsietjük a dolgot, fokozhatjuk azt, vagyis árthatunk a teljes és végleges egység ügyének.

Az oroszországi munkás-paraszt forradalom, az 1917 október—novemberi forradalom tapasztalata, annak a kétéves győzelmes harcnak a tapasztalata, melyet a forradalom a nemzetközi és az orosz kapitalisták betörése ellen folytat, napnál világosabban megmutatta, hogy a kapitalistáknak ideiglenesen sikerült kihasználniuk a lengyel, lett, észt és finn parasztok és kistulajdonosok nemzeti bizalmatlanságát a nagyoroszokkal szemben, ennek a bizalmatlanságnak az alapján sikerült ideiglenesen viszályt szítaniuk közöttük és közöttünk. A tapasztalat megmutatta, hogy ez a bizalmatlanság csak nagyon lassan enged és múlik el, és mennél óvatosabbak és türelmesebbek a nagyoroszok, akik sokáig elnyomó nemzet voltak, annál biztosabban szűnik meg ez a bizalmatlanság. Azzal, hogy elismerjük a lengyel, lett, litván, észt, finn államok függetlenségét, éppen azzal nyerjük meg lassan, de tántoríthatatlanul a szomszédos kisállamok legelmaradottabb, a kapitalisták által leginkább félrevezetett és megfélemlített dolgozó tömegeinek bizalmát. Éppen ezt az utat követve ragadjuk ki őket a legbiztosabban „saját" nemzeti kapitalistáik befolyása alól, vezetjük őket a legbiztosabban a teljes bizalom, a jövendő egységes nemzetközi szovjetköztársaság felé.

Amíg Ukrajna nem szabadul meg teljesen Gyenyikintől, Ukrajna kormánya az Összukrajnai Szovjetkongresszus összeüléséig az Összukrajnai Forradalmi Bizottság lesz. Ebben a forradalmi bizottságban, az ukrán bolsevik kommunisták mellett, a kormány tagjaiként dolgoznak az ukrán borotv-

bysta kommunisták. A borotybisták többek közt abban különböznek a bolsevikoktól, hogy ragaszkodnak Ukrajna feltétlen függetlenségéhez. A bolsevikok *ebben* nem látnak okot nézeteltérésekre és széthúzásra, *ezt* nem tartják a vállvetett proletármunka akadályának. Csak legyen egység a tőke igája ellen, a proletárdiktatúráért folyó harcban — a nemzeti határok, az államok közötti föderatív vagy más kapcsolatok miatt a kommunistáknak nem kell összekülönbözniük. A bolsevikok közt vannak, akik hívei Ukrajna teljes függetlenségének, vannak, akik hívei a többé vagy kevésbé szoros föderatív kapcsolatnak, vannak, akik hívei Ukrajna és Oroszország teljes egybeolvadásának.

E kérdések miatt nem szabad összekülönbözni. Ezeket a kérdéseket az Összukrajnai Szovjetkongresszus fogja eldönteni.

Ha nagyorosz kommunista ragaszkodik Ukrajna és Oroszország egybeolvadásához, az ukránok könnyen meggyanúsíthatják, hogy ezt a politikát nem a tőke elleni harcban szükséges proletáregység szempontjából védi, hanem azért, mert osztja a régi nagyorosz nacionalizmus, imperializmus előítéleteit. Az ilyen bizalmatlanság természetes, bizonyos fokig elkerülhetetlen és jogos, mert a nagyoroszok évszázadokon át, a földesurak és a kapitalisták elnyomása alatt, magukba szívták a nagyorosz sovinizmus szégyenletes és gyalázatos előítéleteit.

Ha ukrán kommunista ragaszkodik Ukrajna feltétlen állami függetlenségéhez, azzal gyanúsíthatják meg, hogy ezt a politikát nem a tőke igája ellen harcoló ukrán munkások és parasztok időleges érdekeinek szempontjából védik, hanem azért, mert osztja a kispolgárok és kistulajdonosok nemzeti előítéleteit. Mert a tapasztalat százszor megmutatta, hogy a különböző országok kispolgári „szocialistái" — mindenféle lengyel, lett, litván állítólagos szocialista, a grúz mensevikek, eszerek és mások — kizárólag azért tüntették fel magukat a proletariátus híveinek, hogy csalással becsempésszék a „saját" nemzeti burzsoáziájukkal való megalkuvás politikáját, mely a forradalmi munkások ellen irányul. Ezt láttuk Oroszországban

az 1917 februártól októberig terjedő időszakban a Kerenszkij-politika példáján, ezt láttuk és látjuk minden országban.

Ilyenformán igen könnyen megtörténhet, hogy a nagyorosz és az ukrán kommunisták kölcsönös bizalmatlansággal tekintenek egymásra. Miképpen harcoljunk e bizalmatlanság ellen? Hogyan küzdjük le ezt a bizalmatlanságot és hogyan nyerhetjük meg egymás bizalmát?

Ennek az a legjobb eszköze, ha a proletárdiktatúrát és a szovjethatalmat együttes munkával védjük a világ földbirtokosai és kapitalistái ellen folyó harcban, feltétlen hatalmuk visszaállítására irányuló próbálkozásaikkal szemben. Ez az együttes harc világosan megmutatja majd a gyakorlatban, hogy bármint döntsenek is az állami függetlenség vagy az országhatárok kérdésében, a nagyorosz és az ukrán munkásoknak okvetlenül szoros katonai és gazdasági szövetségre van szükségük, mert különben az antant kapitalistái, vagyis a leggazdagabb kapitalista országok, Anglia, Franciaország, Amerika, Japán, Olaszország szövetségének kapitalistái egyenként eltipornak és megfojtanak bennünket. A Kolcsak és Gyenyikin elleni harcunk példája világosan feltárta ezt a veszélyt, hiszen ezek a kapitalisták látták el őket pénzzel és fegyverrel.

Aki megbontja a nagyorosz és az ukrán munkások és parasztok egységét és legszorosabb szövetségét, az a Kolcsakokat, a Gyenyikineket, a világ kapitalista rablóit segíti.

Ezért nekünk, nagyorosz kommunistáknak, a legszigorúbban kell üldözni körünkben a nagyorosz nacionalizmus legkisebb megnyilvánulását is, mert ezek a jelenségek, amelyek általában a kommunizmus elárulását jelentik, a legnagyobb károkat okozzák, éket vernek közénk és az ukrán elvtársak közé, s ezzel Gyenyikin és a gyenyikini ellenforradalom malmára hajtják a vizet.

Ezért nekünk, nagyorosz kommunistáknak, engedékenyeknek kell lenni, ha Ukrajna állami függetlenségét, Oroszországgal való szövetségének formáit, általában a nemzeti kérdést érintő nézeteltérések merülnek fel köztünk és az ukrán bolsevik és borotybista kommunisták között. Mindannyiunk-

nak, nagyorosz, ukrán és bármely más nemzethez tartozó kommunistáknak egyaránt hajthatatlanoknak és engesztelhetetleneknek kell lennünk a proletárharc alapvető, életbevágóan fontos kérdésében, amelyek egyformák minden nemzetnél, a proletárdiktatúra kérdéseiben, abban, hogy ne tűrjük a burzsoáziával való megalkuvást, ne tűrjük azoknak az erőknek a szétforgácsolását, amelyek Gyenyikintől védenek bennünket.

Legyőzni Gyenyikint, megsemmisíteni Gyenyikint, lehetetlenné tenni egy hasonló betörés megismétlődését — ez mind a nagyorosz, mind az ukrán munkások és parasztok életbevágó érdeke. Hosszú és nehéz harc ez, mert az egész világ kapitalistái segítik Gyenyikint és segíteni fogják a különböző Gyenyikineket.

Ebben a hosszú és nehéz harcban nekünk, nagyorosz és ukrán munkásoknak, a legszorosabb szövetségben kell haladnunk, mert külön-külön nem tudunk velük megbirkózni. Bárhogyan szabályozzák is Ukrajna és Oroszország határait, bármilyen formái legyenek is kölcsönös állami viszonyuknak, mindez nem olyan fontos, ebben a kérdésben engedményeket lehet és kell tenni, ebben a kérdésben sorra ki lehet próbálni ezt is, azt is, amazt is, emiatt nem vesz el a munkások és parasztok ügye, a kapitalizmus feletti győzelem ügye.

De ha nem tudjuk megóvni legszorosabb szövetségünket, a Gyenyikin ellen, országaink és a világ kapitalistái és kulákjai ellen kötött szövetségünket, akkor a munka ügye bizonyára elvesz hosszú évekre, abban az értelemben, hogy a kapitalisták akkor eltipor*hatják* és megfojt*hatják* Szovjet-Ukrajnát is, Szovjet-Oroszországot is.

A világ burzsoáziája és mindenféle kispolgári párt, a „megalkuvó" pártok, amelyek készek szövetségre lépni a burzsoáziával a munkások ellen, leginkább a különböző nemzetiségű munkások egységét igyekeztek megbontani, bizalmatlanságot igyekeztek szítani, zavarni igyekeztek a munkások szoros nemzetközi szövetségét és nemzetközi testvériségét. Ha ez sikerül a burzsoáziának, akkor a munkások ügye elveszett. Oroszország és Ukrajna kommunistáinak rajta kell

lenniük, hogy türelmes, állhatatos, szívós, közös munkával meghiúsítsák a burzsoázia nacionalista cselszövéseit, hogy leküzdjenek mindenféle nacionalista előítéletet és példát mutassanak az egész világ dolgozóinak a különböző nemzetekhez tartozó munkások és parasztok igazi, szilárd szövetségére abban a harcban, melyet a szovjethatalomért, a földbirtokosi és kapitalista elnyomás megsemmisítéséért, a föderatív szovjet világköztársaságért folytatnak.

1919. XII. 28.

N. Lenin

Pravda, 3. sz.
1920. január 4.

Lenin Művei, 30. kötet.

BESZÉD A NÉPGAZDASÁGI TANÁCSOK III. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN 1920. JANUÁR 27-ÉN[183]

ÚJSÁGTUDÓSÍTÁS

Lenin elvtárs előrebocsátja, hogy csak futólag fogja érinteni azokat a kérdéseket, melyekkel az utóbbi időben többször kellett foglalkoznia. Egyik ilyen kérdés — az igazgatás szervezése, a testületi vezetés és az egyszemélyi vezetés kérdése. Ezt a kérdést absztrakt elmélkedések alapján vitatják; azt bizonyítják, hogy a testületi vezetés előnyben részesítendő az egyszemélyi vezetéssel szemben. Ez azonban messze visz bennünket a jelen gyakorlati feladataitól. Az ilyen elmélkedések a szovjethatalom építésének arra a kezdeti szakaszára emlékeztetnek bennünket, amelyen már túlestünk. Itt az ideje, hogy gyakorlatiasabban vessük fel a kérdést.

A testületi vezetés, mint a szovjet igazgatás szervezetének alaptípusa, *kezdetleges valami, ami az első szakaszban szükséges*, amikor újonnan kell építeni. De megállapodott, többé vagy kevésbé szilárd formák mellett, a *gyakorlati munkára való átmenet az egyszemélyi* vezetéssel, mint olyan *rendszerrel függ össze, mely leginkább biztosítja az emberi képességek legjobb felhasználását* és a munka reális — nempedig szavakban való — ellenőrzését.

Az a tapasztalat, melyet a szovjethatalom *a hadügyi építés terén szerzett, nem tekinthető elszigetelt* tapasztalatnak. A háború magában foglalja az építés minden területének *minden* formáját. Hadseregünk megszervezése csak azért járhatott sikerrel, mert a hadsereget az általános szovjet építés

szellemében, azoknak az osztályviszonyoknak alapján szerveztük, melyek mindennemű építésben kifejezésre jutnak. A hadsereg megszervezésénél a proletariátusnak, a vezető osztálynak, ugyanazzal a vékony rétegével és a parasztság tömegével van dolgunk. És ha más területeken ennek az aránynak a lényege nem is mutatkozott egészen világosan a hadseregben, mely az ellenséggel áll szemben és drágán fizet minden hibájáért, az osztályoknak ez a viszonya igazi próbán ment át. Ezt a tapasztalatot alaposan fontolóra kell vennünk. Ez a tapasztalat, törvényszerűen fejlődve, az esetleges, szétfolyó testületi elvből indult ki, a szervezeti rendszerré emelt és a hadsereg minden intézményében meghonosodott testületi elven keresztül, most, mint általános tendencia, eljutott az egyszemélyi vezetéshez, mint a munkaszervezés egyedül helyes elvéhez. Bármely szovjet munka területén láthatják, hogy a kisszámú öntudatos proletár mellett ott van a kevésbé fejlettek tömege, és legalul a parasztság óriási tömege, amely megszokta az egyéni gazdálkodást, s ennélfogva a szabad kereskedést és a spekulációt is, amit a mensevikek, az eszerek és a pártonkívüliek szabadságnak neveznek, mi azonban a kapitalizmus örökségének tartjuk. Ez az a helyzet, amelyben cselekednünk kell, s ez a helyzet megfelelő módszereket követel. És a hadsereg tapasztalata megmutatta nekünk, hogy az igazgatás szervezete a testületi vezetés kezdetleges formáiból törvényszerűen átalakul egyszemélyi vezetéssé, amelyet ott most legalább öttized részben meg is valósítanak.

A testületi vezetés a legjobb esetben is nagy erőpazarlással jár, és nem felel meg a központosított nagyipar viszonyainak, amelyek gyors és pontos munkát követelnek. Ha a testületi vezetés védőit nézik, azt látják, hogy határozataikban túlságosan absztrakt formában leszögezik, hogy a kollégium minden tagját személyes felelősség terheli a feladatok teljesítéséért. Ez ma már ábécé nálunk. De akik gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeznek, azok tudják, hogy a gyakorlatban száz közül egy esetben van így. Az esetek óriási többségében ez a felelősség csak papíron marad. Egyetlen kollégiumi tagnak sincs pontosan körülírt feladata és a feladatok végrehaj-

tásáért egyik sem felel személyesen. Nálunk általában nem ellenőrzik a munkát. Képzeljék el, hogy valamely szakszervezet Központi Bizottsága Vaszilij Vasziljevics Vasziljevet jelöli, s önök azoknak a feladatoknak a jegyzékét kérik, melyeket a jelölt teljesített és gyakorlati emberek ellenőrizték. Ezt a jegyzéket nem fogják megkapni. Valamennyien még csak alig-alig kezdjük igazán gyakorlati szemmel intézni a dolgokat.

A mi hibánk az, hogy mindent a magunk erejéből akarunk elvégezni. Legnagyobb fogyatékosságunk, hogy nincsenek munkatársaink, nem tudjuk őket az egyszerű munkások és parasztok közül kiválogatni, pedig rengeteg adminisztráló és szervező tehetség szunnyad sorainkban. Sokkal helyesebb lesz, ha az általános és legtöbbször egészen meddő vitákról mielőbb áttérünk a gyakorlati munkára. Akkor valóban teljesíteni fogjuk az élenjáró osztály szervezőinek kötelességét és az új szervező tehetségek százait és ezreit fogjuk kiemelni. Ki kell emelnünk őket, ki kell próbálnunk őket, egyre bonyolultabb feladatokat kell rájuk bízni. Remélem, elérjük, hogy a népgazdasági tanácsok kongresszusa után, a kongresszusi munka eredményének összefoglalása után erre az útra lépünk, kibővítjük, megsokszorozzuk a szervezők számát, hogy azt az igen vékony réteget, amely ez alatt a két év alatt felőrlődött, kiegészítsük és gyarapítsuk, mert a kitűzött feladatok elvégzésére tízszerannyi, tízmilliók előtt felelős szervezőre van szükségünk, hogy a nyomorgó, éhező és fázó Oroszországot megszabadítsuk ezektől a gyötrelmektől.

A másik, bennünket leginkább érdeklő kérdés — a munkahadseregek kérdése.

Itt olyan feladat előtt állunk, amely tevékenységünknek két egymást leváltó szakaszát érinti. Az a szakasz, melyet a háború töltött be egészen, még nem ért véget. Számos jel arra mutat, hogy az orosz kapitalisták nem folytathatják tovább a háborút. De még meg fognak próbálkozni azzal, hogy haddal törjenek Oroszországra — ehhez kétség sem férhet. Résen kell lennünk. Azt a háborút azonban, amelyet két évvel ezelőtt zúdítottak ránk, nagyjában győzelmesen befejeztük és áttérünk a békés feladatokra.

Meg kell értenünk ennek az átmenetnek a sajátszerűségét Egy teljesen tönkretett ország, egy éhező és fázó ország, ahol kétségbeejtő a nyomor és benne egy nép, amely erejében megnövekedett és biztos lett önmagában, amikor ez a nép meggyőződött arról, hogy az egész világgal, túlzás nélkül — az egész világgal meg tud birkózni, mert hiszen az egész kapitalista világ vereséget szenvedett — lám, ebben a sajátos helyzetben, az elodázhatatlan feladatok megoldása érdekében munkahadsereget szervezünk.

Minden figyelmünket a legfontosabbra — a gabona begyűjtésére és a központba való szállítására — kell összpontosítanunk. Ha a legkisebb mértékben is eltérünk ettől, ha a legkisebb mértékben is szétforgácsoljuk erőnket, ez a legnagyobb veszélyt, ügyünk vesztét jelenti. És hogy a lehető leggyorsabban felhasználjuk apparátusunkat, munkahadsereget kell teremtenünk. Önök már megkapták a Központi Bizottság idevonatkozó téziseit és a megfelelő jelentéseket, ezért nem térek ki ennek a kérdésnek konkrét részleteire. Csak azt szeretném mondani, hogy amikor a polgárháborúról új feladatokra térünk át, mindent a munka frontjára kell vetnünk, ide kell összpontosítanunk minden erőt, s minden erőnket maximálisan meg kell feszítenünk, katonai határozottsággal, könyörtelen határozottsággal. Most nem tűrünk semmiféle kibúvót. Amikor kitűzzük ezt a jelszót, ezzel azt mondjuk, hogy a végsőkig meg kell feszítenünk a munkások és parasztok minden eleven erejét és meg kell követelnünk, hogy ebben fenntartás nélkül segítsenek nekünk. És akkor a munkahadsereg megteremtésével, a munkások és parasztok minden erejének megfeszítésével teljesítjük fő feladatunkat. Sikerülni fog száz- és százmillió pud gabonát gyűjtenünk. Gabona van az országban. De hihetetlen, pokoli erőfeszítés, az ország minden erejének megfeszítése, katonai határozottság és energia kell ahhoz, hogy begyűjtsük és a központba szállítsuk ezt a száz- és százmillió pud gabonát. Itt, a központban, főleg a gabonabegyűjtés és szállítás tervezésével fogunk foglalkozni és főleg erről fogunk beszélni, a többi kérdéssel, a finanszírozás, az ipari építés kérdéseivel és a nagyarányú programokkal összefüggő minden

egyéb kérdéssel nem kell most túlságosan foglalkozni. Most az a fő feladatunk, hogy ellenszegüljünk annak a veszélyes kísérletnek, amely nagyarányú tervekre és feladatokra akarja összpontosítani figyelmünket. Minden figyelmünket a legfőbbre és legfontosabbra kell összpontosítanunk, nem szabad megengednünk, hogy eltérjenek az előttünk álló fő feladattól — állami úton, szabott árakon, a munkásállam szocialista útján, nempedig a spekuláció kapitalista útján, gabonát és élelmiszert kell begyűjteni és ezt be kell szállítani a központba, leküzdve a közlekedés ziláltságát. Bűnt követ el, aki megfeledkezik erről a feladatról.

Hogy legfontosabb feladatunk teljesítését többé vagy kevésbé helyesen szervezzük, az összes állami szervek, különösen a népgazdasági tanácsok vezetőinek munkára kell serkenteniük a munkások és parasztok tízmillióit. Ezt fogja szolgálni Oroszország átépítésének nagyarányú terve. Elegendő eszközzel, anyaggal, technikai lehetőséggel, nyersanyaggal, mindennel rendelkezünk, hogy az összes munkások és parasztok bevonásával, minden téren megkezdjük ennek az átépítésnek a munkáját. Szívós harcba fogunk, elvtársak, fölszítjuk ezt a harcot, amely ebben az időszakban súlyos áldozatokat követel a munka frontján, de ezt a harcot elkerülhetetlenül meg kell vívnunk, mert éhezünk és fázunk, mert a közlekedés tönkre van téve, mert pusztít a kiütéses tífusz. Ezekkel a csapásokkal meg kell küzdenünk, minden téren meg kell kezdenünk államunk építését a nagy gépipar alapján, hogy kulturálttá tegyük országunkat és a helyes szocialista harc útján kijussunk abból a mocsárból, amelyben a világkapitalizmus és imperializmus országai manapság elmerültek.

Pravda, 19. sz.
1920. január 29.

Lenin Művei, 30. kötet.

BESZÁMOLÓ AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÉS A NÉPBIZTOSOK TANÁCSA MUNKÁJÁRÓL A VII. SZOVJETKONGRESSZUSON VÁLASZTOTT ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ELSŐ ÜLÉSSZAKÁN[184]

1920. FEBRUÁR 2.

(Részlet)

Most áttérek építésünk utolsó kérdésére, amely, lényegét tekintve, a legfőbb kérdés: a munkahadseregek és munkamozgósítás kérdésére. A társadalmi élet hirtelen átmenetei és változásai idején a legnehezebb feladat — számolni minden átmenet sajátosságával. Hogy a szocialisták hogyan harcoljanak a kapitalista társadalomban — ez nem nehéz feladat és már régen megoldották. Hogyan képzeljük el a fejlett szocialista társadalmat — ez sem nehéz. Ezt a feladatot szintén megoldották. De hogy gyakorlatilag hogyan valósítsuk meg a régi, megszokott, közismert kapitalizmusból az új, még meg nem született, szilárd bázissal nem bíró szocializmusba való átmenetet — ez a legnehezebb feladat. Ez az átmenet, a legjobb esetben is, hosszú évekig fog tartani. Ezen az időszakon belül politikánknak több, még kisebb átmenetet kell szem előtt tartania. És a ránk háruló feladat minden nehézsége, a politika minden nehézsége, a politika minden művészete abban áll, hogy számot vessen minden ilyen átmenet sajátos feladataival.

Mi fő és nagy vonásaiban, bár még nem véglegesen, éppen hogy megoldottuk a háború feladatát. Az volt a feladatunk, hogy bármi áron visszaverjük a fehérgárdisták rohamát. Azt mondottuk: mindent a háborúnak kell alárendelni. Ez helyes politika volt. Nagyon jól tudjuk, hogy ez a politika hihetetlen nehézségekkel járt együtt a hátországban, éheztünk, fáztunk,

tönkrementünk, de éppen az a körülmény, hogy a Vörös Hadsereg — melyet többek közt úgy értékeltek, mint azt a felolvasott példák mutatják — a legelmaradottabb országban oldotta meg ezt a feladatot, azt bizonyítja, hogy vannak új erők ebben az országban. Enélkül elképzelhetetlen lett volna ennek a mintaszerű hadseregnek a megteremtése, enélkül nem arathattunk volna győzelmet az anyagilag erősebb hadseregek felett. De azután, hogy az egész államapparátust ennek a szolgálatába állítottuk, azután, hogy meg tudtuk oldani ezt a sajátos feladatot — teljes egészében mindent alárendeltünk a háború érdekeinek —, a helyzet gyors és éles átmenetet követel. A háborút még nem fejeztük be. Harci készültségben kell maradnunk, meg kell semmisítenünk Gyenyikin csapatait, meg kell mutatnunk minden ország földbirtokosainak és tőkéseinek, hogy ha még mindig háborúban akarnak leszámolni Oroszországgal, ugyanolyan sorsra jutnak, mint Kolcsak és Gyenyikin. Ezért egyetlen lépést sem szabad tennünk, amely gyengítené haderőnket. És ugyanakkor az egész országot más vágányokra kell átvezetni, át kell építeni az egész mechanizmust. Nem lehet és nem is szükséges tovább kiélezni ezt a jelszót: mindent a háborúra, mert a háború feladatát alapjában véve megoldottuk.

Új feladat előtt állunk: a háborúról át kell térnünk a békés építésre. Az átmenet körülményei azonban annyira sajátosak, hogy nem szerelhetjük le a hadsereget, mert számolnunk kell azzal a lehetőséggel, hogy ugyanaz a Lengyelország, vagy valamely más hatalom, amelyet az antant ezután is reánk uszít, megtámad bennünket. Ez sajátos feladat, mert nem gyöngíthetjük haderőnket, de a szovjethatalom egész gépezetét, amely háborúra van beállítva, át kell vezetni a békés gazdasági építés új vágányaira. A feladatnak ez a sajátossága rendkívüli figyelmet igényel és példája annak, hogy itt nem boldogulhatunk általános formulákkal, általános programtételekkel, a kommunizmus általános elveivel, hanem számolni kell a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet e feltételeinek sajátosságával, egy olyan átmenet feltételeinek sajátosságával, amikor az ország, amelynek minden

figyelmét lekötötte a háború, katonai téren döntő győzelmet aratott, s a helyzet megváltozása után át kell térnie a gazdasági feladatok katonai megoldására; katonai megoldására azért, mert a helyzet, mint valamennyien tudják, rendkívül súlyos. A tél vége hallatlan nehézségeket okoz és okozott a dolgozó tömegeknek — éhséget, fázást, pusztulást jelent és jelentett számukra. De ha törik, ha szakad, ezt le kell küzdenünk. Tudjuk, hogy erre képesek vagyunk. Ezt bebizonyította a Vörös Hadsereg energiája.

Ha mindeddig tudtunk harcolni, amikor minden oldalról körülzártak és elvágtak bennünket a gabona- és szénvidékektől, akkor most, amikor mindezt visszaszereztük, amikor megvan a lehetőségünk arra, hogy Ukrajnával együtt oldjuk meg a gazdasági építés feladatait — megoldhatjuk a fő feladatot: nagy mennyiségű gabonát és élelmiszert gyűjthetünk és elszállíthatjuk az ipari központokba, hogy megkezdjük az ipari építést. Erre a feladatra kell összpontosítanunk minden erőnket. Nem szabad megengednünk, hogy erről a feladatról bármely más gyakorlati feladattal eltereljék a figyelmet. Ezt a feladatot katonai eszközökkel, irgalmat nem ismerve, minden más érdek teljes kizárásával kell megoldanunk. Tudjuk, hogy számos, igen jogos követelésen és érdeken esik csorba emiatt, de ha ezt nem vállaltuk volna, a háborúban nem arattunk volna győzelmet. Most éles és gyors átmenetet kell végrehajtanunk, hogy megteremtsük a békés gazdasági építés alapját. Ez azt jelenti, hogy nagy élelmiszerkészletet kell teremtenünk és el kell szállítanunk a központi területre; a közlekedés feladata: a nyersanyag és az élelmiszer beszállítása. 1917 augusztusától 1918 augusztusáig bezárólag 30 millió pud gabonát gyűjtöttünk, a következő évben 110 milliót, most pedig 5 hónap alatt már 90 millió pudot gyűjtöttünk. Gyűjtöttük pedig a Közellátási Népbiztosságunk apparátusával, nem kapitalista, hanem szocialista módon, szabott árakon, nem a szabad piacon való vásárlással, hanem a parasztok minden gabona fölöslegének kötelező beszolgáltatásával. Vagyis megtaláltuk az utat. Meg vagyunk győződve, hogy ez az út helyes, és ezen az úton haladva olyan eredményeket ér-

hetünk el, amelyek biztosítani fogják roppant arányú gazdasági építésünket.

Minden erőt ennek a feladatnak kell szentelni, a katonai építés terén kitűnt minden katonai erőt ezekre az új vágányokra kell állítani. Ez az a sajátos helyzet, az a sajátos átmenet, amely megszülte a munkahadseregek eszméjét, életre hívta az első uráli munkahadsereg és az ukrajnai munkahadsereg megteremtéséről, majd a tartalékhadsereg erőinek munkafeladatokra való felhasználásáról szóló törvényt, majd a szovjethatalomnak a munkakötelezettségi bizottságokról szóló rendeletét.[185] Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság egyik tagja részletesen fogja ismertetni ezeket a törvényeket. Én, magától értetődően, nem térhetek ki erre, mert ezt csak külön beszámolóban lehet kellően megvilágítani. Én csak hangsúlyozom ennek a jelentőségét általános politikánkban, ennek az átmenetnek a jelentőségét, amely sajátos feladatokat tűz elénk. Ezek a feladatok: katonai módon meg kell feszíteni minden erőt, meg kell szervezni ezeket az erőket, hogy nagy élelmiszerkészleteket gyűjtsünk és az ipari építés központjaiba szállítsunk. Ennek érdekében, ha törik, ha szakad, meg kell teremtenünk a munkahadseregeket, katonailag kell szervezkednünk, számos hivatalt csökkentenünk, szűkítenünk kell, sőt be kell zárnunk, hogy a legközelebbi hónapok folyamán, mindenáron leküzdjük a közlekedés ziláltságát, hogy kijussunk ebből a kétségbeejtő helyzetből, amikor a tél végén éheznünk, fáznunk és nyomorognunk kell. Ki kell jutnunk ebből a helyzetből. Erre képesek vagyunk. És amikor az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság jóváhagyja a munkakötelezettségre és a munkahadseregekre vonatkozó rendszabályainkat, amikor még jobban bevési a lakosság széles tömegeinek tudatába ezt a gondolatot és minden helyi funkcionáriustól megköveteli annak megvalósítását, akkor egészen biztosak lehetünk, hogy megbirkózunk ezzel a rendkívül nehéz feladattal, anélkül, hogy a legkisebb mértékben is gyengítenők harci készültségünket.

Anélkül, hogy harci készültségünket gyengítenők, a szovjetköztársaságot, ha törik, ha szakad, de át kell vezet-

nünk a gazdasági építés új vágányaira. Ezt a feladatot a legközelebbi hetekben, esetleg a legközelebbi hónapokban végre kell hajtani. Minden szovjet szervezetnek, minden pártszervezetnek meg kell feszítenie minden erejét, hogy véget vessünk a közlekedés terén uralkodó zilálságnak, hogy növeljük gabonakészleteinket.

Akkor — és csakis akkor — meglesz a nagyarányú ipari építéshez, Oroszország villamosításához szükséges bázisunk, szilárd alapunk. És hogy megmutassuk a lakosságnak, különösen pedig a parasztságnak, hogy erre vonatkozólag nagyszabású terveink vannak, amelyeket nem a képzeletből merítettünk, hanem a technikára támaszkodva, tudományosan készítettünk elő, azt hiszem, határozatot kell hoznunk — s remélem, hogy ezt a Központi Végrehajtó Bizottság helyeselni fogja —, melyben felhívjuk a Legfőbb Népgazdasági Tanácsot és a Földművelésügyi Népbiztosságot, hogy együttesen dolgozzák ki Oroszország villamosítási tervét.

Az Állami Kiadó segítségével és hála az egykori Kusnyerjov-nyomda, most 17-es állami nyomda, energikus munkásainak, sikerült elérnem, hogy nagyon rövid idő alatt megjelent Krzsizsanovszkij Oroszország villamosításának fő feladatai című brosúrája. Ezt a brosúrát holnap kiosztjuk az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság tagjainak. Krzsizsanovszkij elvtárs, aki a Legfőbb Népgazdasági Tanács elektrotechnikai alosztályán dolgozik, brosúrájában összefoglalja azt, amit már megtettünk, és olyan kérdéseket vet fel, amelyek propagálása — nem gyakorlati alkalmazása, hanem propagálása — most egyik legfontosabb feladatunk.

Remélem, hogy a Központi Végrehajtó Bizottság elfogadja ezt a határozati havaslatot, mely a Központi Végrehajtó Bizottság nevében azt a feladatot tűzi a legfőbb Népgazdasági Tanács és a Földművelésügyi Népbiztosság elé, hogy néhány hónapon belül — ezalatt más gyakorlati feladataink lesznek — a tudomány és technika képviselőinek közreműködésével dolgozzák ki Oroszország nagyarányú és teljes villamosítási tervét. A brosúra szerzőjének tökéletesen igaza van, amikor jelmondatául ezt a mondást választotta: „A gőz

százada — a burzsoázia százada, a villamosság százada — a szocializmus százada." Új technikai alappal kell rendelkeznünk az új gazdasági építéshez. Ez az új technikai alap: a villamosság. Mindent erre az alapra kell majd építenünk. Ez hosszú évekbe kerül. Ha kell, 10—20 évig fogunk dolgozni, de meg kell mutatnunk a parasztságnak, hogy az ipar és a földművelés régi elkülönülése helyett, e legmélyebb ellentmondás helyett, mely a kapitalizmust táplálta, s viszályt szított az ipari munkások és a mezőgazdasági munkások között — azt tűzzük ki feladatunkul, hogy visszaadjuk a parasztságnak azt, amit gabonában kölcsön kaptunk tőle, mert tudjuk, hogy a papírpénz, magától értetődően, nem egyenértéke a gabonának. Ezt a kölcsönt vissza kell fizetnünk oly módon, hogy az ipart megszervezzük és a parasztokat ellátjuk iparcikkekkel. Meg kell mutatnunk a parasztoknak, hogy az ipar megszervezése korunk legmagasabb technikája alapján, a várost és a falut egybekapcsoló villamosítás alapján, véget vet a város és a falu viszályának, megadja a falunak a kulturális felemelkedés lehetőségét, megadja azt a lehetőséget, hogy még a legeldugottabb helyeken is legyőzzük az elmaradottságot, a sötétséget, a nyomort, a betegségeket, és az elvadulást. Ehhez azonnal hozzáfogunk, mihelyt megbirkózunk soronlevő, fő feladatunkkal. Ennek érdekében egy percre sem fogunk eltérni fő gyakorlati feladatunktól.

A legközelebbi hónapokban — minden erőt az élelmiszerszállításra és az élelmiszerbázis kibővítésére. Ettől hajszálnyira sem szabad eltérni. A tudomány és technika szakemberei pedig dolgozzák ki ezalatt egész Oroszország villamosításának sok évre szóló tervét. Az a kapcsolat, melyet a külvilággal, a kapitalista Európával létesítettünk, az az ablak, melyet az Észtországgal kötött békeszerződéssel vágtunk, szolgáljon arra, hogy azonnal megkapjuk a szükséges technikai segítséget. És ha a legközelebbi hónapokban megoldottuk a közlekedés és az élelmezés fő feladatait, ha megoldottuk a munkakötelezettség feladatait — teljes egészében ezekre a feladatokra összpontosítjuk minden erőnket és a legközelebbi időben hajszálnyira sem térünk el tőlük —, ha megoldjuk ezeket a feladato-

kat, akkor bebizonyítjuk, hogy át tudunk térni az évekre szóló építési feladatokra, arra a feladatra, hogy egész Oroszországot átvezessük a legmagasabb technikai alapra. Ezzel megszűnik majd a város és a falu viszálya és lehetővé válik, hogy teljesen és véglegesen legyőzzük azt az elmaradottságot, azt a szétta-goltságot, elaprózottságot, falusi sötétséget, amely máig is legfőbb oka minden megcsontosodásnak, minden maradiság-nak, minden elnyomásnak. Ha ezen a téren, a békés győzelem terén, az ipar újjászervezésének vértelen frontján is felhasz-náljuk katonai jártasságunkat és teljes energiával dolgozunk, minden erőt erre a feladatra egyesítünk — akkor ezen a téren még döntőbb, még nagyobb győzelmeket fogunk aratni, mint aminőket katonai téren arattunk. (T a p s.)

Rövid tudósítás: Pravda 23. sz. és Izvesztyija VCIK 23. sz. 1920. február 3.
A teljes szöveg először Lenin Művei orosz nyelvű kiadásában jelent meg.

Lenin Művei, 30. kötet.

VÁLASZ A NEW YORK EVENING JOURNAL CÍMŰ AMERIKAI LAP TUDÓSÍTÓJÁNAK KÉRDÉSEIRE[186]

1. „Szándékunkban áll-e Lengyelországot és Romániát megtámadni?"

Nincs szándékunkban. Mi a Népbiztosok Tanácsa nevében és az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság nevében a legünnepélyesebben és hivatalosan deklaráltuk békés szándékainkat. Sajnos, a francia kapitalista kormány arra bujtogatja Lengyelországot (valószínüleg Romániát is), hogy támadjon meg bennünket. Erről szól több amerikai szikratávirat is Lyonból.

2. „Terveink Ázsiában?"

Ugyanazok, mint Európában: békés együttélés a népekkel, minden nemzet munkásaival és parasztjaival, akik új életre ébrednek, új életre, amelyben nincsen kizsákmányolás, nincsenek földbirtokosok, nincsenek kapitalisták, nincsenek üzérek. Az 1914—18-as imperialista háború, a kapitalisták angol—francia (és orosz) csoportjának háborúja a kapitalisták német—osztrák csoportja ellen a világ felosztásáért, felébresztette Ázsiát és mint mindenütt, ott is megerősítette a szabadságra, a békés munkára való törekvést, azt a törekvést, hogy ne tűrjünk a jövőben háborúkat.

3. „Az Amerikával való béke alapjai?"

Az amerikai kapitalisták hagyjanak minket békében. Mi nem bántjuk őket. Sőt készek vagyunk arannyal fizetni a köz-

lekedés és a termelés számára hasznos gépekért, munkaeszközökért stb. És nemcsak arannyal, hanem nyersanyaggal is.

4. „Mi akadályozza ezt a békét?"

Részünkről semmi. Akadály az amerikai kapitalistáknak (és bármely más ország kapitalistáinak) imperializmusa.

5. „Mi a véleményünk arról, hogy az orosz forradalmárokat deportálták Amerikából?"

Befogadtuk őket. Itt nem félünk a forradalmároktól. Általában senkitől sem félünk és ha Amerika fél még száz vagy ezer polgárától, készek vagyunk tárgyalást kezdeni minden polgár befogadásáról, akitől Amerika fél (természetesen a közönséges bűnözők kivételével).

6. „Lehetséges-e gazdasági szövetség Oroszország és Németország között?"

Erre sajnos, nincs sok kilátás. Mert a Scheidemannok rossz szövetségesek. Mi szövetséget akarunk kivétel nélkül minden országgal.

7. „Mi a nézetünk arról, hogy a szövetségesek a háborús bűnösök kiadását követelik?"

Ha erről komolyan akarunk beszélni, akkor az egész világ kapitalistái háborús bűnösök. Adják ki nekünk az összes földbirtokosokat (akiknek 100 hektárnál több a földjük) és az összes kapitalistákat (akik 100 000 franknál nagyobb tőkével rendelkeznek), mi majd hasznos munkára neveljük őket, leszoktatjuk őket a kizsákmányolóknak és a gyarmatok felosztásáért folyó háborúk okozóinak gyalázatos, aljas, véres szerepéről. Akkor igen hamar teljesen lehetetlenek lesznek a háborúk.

8. „Milyen hatása lenne a velünk kötött békének Európa gazdasági helyzetére?"

Ha gépeket cserélnek gabonára, lenre, más nyersanyagra — vajon ez nem előnyös Európára nézve? Nyilvánvaló, hogy ez csak előnyös lehet.

9. „Mi a nézetünk a szovjeteknek mint világerőnek jövendő fejlődéséről?"

Az egész világon a szovjet rendszeré a jövő. Ezt bebizonyították a tények: csak össze kell számlálni, hogy mondjuk negyedévenként, mennyire nőtt a szovjeteket védelmező és a szovjetekkel együttérző brosúrák, könyvek, röpiratok, újságok száma bármely országban. Ez nem is lehet másképp: ha a munkások a városokban, a munkások, béresek és napszámosok a falvakban, meg a kisparasztok, vagyis azok, akik nem zsákmányolnak ki bérmunkásokat, ha a dolgozóknak ez az óriási többsége megértette, hogy a szovjetek az ő kezükbe adnak minden hatalmat, megszabadítva őket a földbirtokosok és kapitalisták igájától, akkor hogyan lehet megakadályozni a szovjetrendszer győzelmét az egész világon? Én legalábbis nem ismerek ilyen eszközt.

10. „Tartania kell-e még Oroszországnak kívülről jövő ellenforradalmi beavatkozástól?"

Sajnos, még tartania kell. Mert a kapitalisták ostoba és kapzsi emberek. Ők már több ilyen ostoba és zsákmányra éhes beavatkozási kísérletet tettek, úgy hogy mindaddig tartanunk kell az ismétlésektől, amíg minden egyes ország munkásai és parasztjai *át nem nevelik* kapitalistáikat.

11. „Kész-e Oroszország üzleti kapcsolatba lépni Amerikával?"

Persze, hogy kész; ugyanígy valamennyi országgal is. Az Észtországgal kötött béke, amelyben Észtországnak óriási engedményeket tettünk, bebizonyította, hogy ennek érdekében, bizonyos feltételek mellett, még engedményekre is készek vagyunk.

1920. II/18. *V. Uljanov (N. Lenin)*

Megjelent: New York Evening Journal 12671. sz. 1920. február 21., angolul. Orosz nyelven először megjelent: Pravda 112. sz. 1950. április 22.

Lenin Művei, 30. kötet.

VÁLASZ A DAILY EXPRESS CÍMŰ ANGOL LAP TUDÓSÍTÓJÁNAK KÉRDÉSEIRE[187]

1. „Mi a véleményünk a blokád megszüntetéséről?"

Ezt nagy haladásnak tekintjük. Lehetőségünk nyílik arra, hogy a háborúról, melyet az antant kapitalista kormányai kényszerítettek ránk, áttérjünk a békés építésre. És ez a legfontosabb. Most, amikor megfeszítjük minden erőnket, hogy helyreállítsuk az ország gazdasági életét, melyet előbb a kapitalistáknak a Dardanellákért, a gyarmatokért folyó háborúja, majd az antant és Oroszország kapitalistáinak Oroszország munkásai ellen viselt háborúja tönkretett, most számos tudós és technikus segítségével többek közt egész Oroszország villamosítási tervén dolgozunk. Ez a terv sok évre szól. A villamosítás újjászüli Oroszországot. A villamosítás a szovjetrendszer talaján végleges győzelemre jutatja a kommunizmus alapjait országunkban, a művelt élet alapjait, amikor nem lesznek kizsákmányolók, nem lesznek kapitalisták, sem földbirtokosok, sem üzérek.

A blokád megszüntetésének elő kell segítenie a villamosítási terv megvalósítását.

2. „A szövetségesek elhatározták, hogy lemondanak a támadásról. Milyen hatása lesz ennek a szovjethatalom támadó műveleteire?"

Az antant támadott meg bennünket szövetségeseivel és szolgáival: Kolcsakkal, Gyenyikinnel, a bennünket környező

államok kapitalistáival. Mi nem támadtunk meg senkit. Mi még anyagi áldozatok árán is békét kötöttünk Észtországgal.

Mi türelmetlenül várjuk, hogy a szövetségesek „határozatát" *tetteik* igazolják. Sajnos, a versailles-i békének és következményeinek története azt bizonyítja, hogy a szövetségesek szavai és tettei nagyrészt ellentében állnak, s a szövetségesek határozatai papíron maradnak.

3. „Kielégítőnek tartjuk-e a mai status quot* a szovjet politikai szempontjából?"

Igen, mert a politikában minden status quo a régiről az újra való átmenetet jelenti. A mai status quo, sok tekintetben, átmenet a háborúról a békére. Az ilyen átmenet kívánatos nekünk. Ezért és ennyiben kielégítőnek tartjuk a status quot.

4. „Céljaink a szövetségesek hadműveleteinek beszüntetésével kapcsolatban?"

Célunk, mint már mondottam, a békés gazdasági építés. Ennek részletes tervét, a villamosítás alapján, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság (1920) februári ülésszakának határozata értelmében most dolgozza ki egy tudósokból és technikusokból álló bizottság (pontosabban: több bizottság).

A megírás ideje: 1920. február 18.
Megjelent: Daily Express 6198. sz. 1920. február 23., angolul. Orosz nyelven először megjelent: Pravda, 112. sz. 1950. április 22.

Lenin Művei, 30. kötet.

* Fennálló helyzetet. — *Szerk.*

ELŐADÓI BESZÉD A DOLGOZÓ KOZÁKOK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1920. MÁRCIUS 1-ÉN

Elvtársak! Mindenekelőtt engedjék meg, hogy a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözölhessem kongresszusukat. Nagyon sajnálom, hogy a kongresszus megnyitásának első napján nem lehettem jelen gyűlésükön és nem hallhattam Kalinyin elvtárs előadását. Abból azonban, amit Kalinyin elvtárs elmondott nekem, arra következtetek, hogy beszédében nagyon sok dolgot megvilágított, ami a szovjet építés és különösen a kozákok legközelebbi és közvetlen feladatait érinti. Ezért engedjék meg, hogy előadói beszédemben főleg a szovjetköztársaság nemzetközi helyzetével foglalkozzam és kitérjek azokra a feladatokra, amelyek a nemzetközi helyzettel kapcsolatban az egész dolgozó tömegre, közötte a kozákságra is hárulnak.

A szovjetköztársaság nemzetközi helyzete sohasem volt olyan kedvező és győzelmes, mint most. Ha átgondolják azokat a viszonyokat, hogyan alakult nemzetközi helyzetünk két hihetetlenül nehéz és mérhetetlen áldozatokkal teljes év alatt, ha átgondolják ennek a jelenségnek az okait, akkor minden értelmes ember tisztán fogja látni a fő erőket és a döntő erők kölcsönös viszonyát a megkezdődött világforradalomban.

Amikor több mint két évvel ezelőtt, még az orosz forradalom kezdetén, erről a közelgő nemzetközi világforradalomról beszéltünk, az előrelátás és bizonyos mértékben

jóslás volt, és azoknak az óriási többsége, akik nem éltek nagy városokban, nem járták ki a dolgozó tömegek pártiskoláját, vagy bizalmatlanul, vagy pedig közönyösen, de mindenesetre nem a kellő megértéssel hallgatták a közelgő nemzetközi forradalomról szóló beszédeket. És nem is lehetett, meg természetellenes is lett volna azt várni, hogy a dolgozó népesség, különösen a paraszti, földművelő népesség beláthatatlan messze tereken szétszórt óriási tömegei, előre, valamelyest is helyes fogalmat alkossanak arról, hogy miért közeleg a nemzetközi forradalom és hogy az valóban nemzetközi. Az, amit ez alatt a hihetetlenül nehéz két év alatt átéltünk, az, amit messze végek dolgozó tömegei végigpróbálnak, ez a tapasztalat megérdemli, hogy gondolkodjanak rajta és necsak azzal intézzék el a kérdést, hogy: nehéz idő volt, most pedig könnyebb idő következett. Nem, alaposan át kell gondolni, miért történt úgy minden, ahogyan történt, mit jelent ez, milyen tanulságokat kell belőle levonni, és mely pártok nézetei igazolták azt, amit saját történelmünk és a világtörténelem ez alatt a két év alatt feltárt előttünk. Elsősorban erről a kérdésről szeretnék beszélni.

A nemzetközi helyzet szempontjából ez a kérdés különösen világos, mert ha a dolgot óriási méretekben, nem egy párt vagy egy ország, hanem valamennyi ország szempontjából együttvéve vizsgáljuk, ha a dolgot óriási méretekben nézzük, akkor a részletek és csekélységek elesnek, a világtörténelmet meghatározó, fő hajtóerők pedig világossá válnak.

Amikor elkezdtük az októberi forradalmat, megdöntöttük a földbirtokosok és tőkések hatalmát, kiadtuk a háború befejezésének jelszavát, s ezzel a felhívással ellenségeinkhez fordultunk, amikor azután a német imperialisták járma alá kerültünk, majd amikor 1918 október—novemberében Németországot leteperték, és Anglia, Franciaország, Amerika és más antant országok lettek az egész földkerekség urai — milyen volt akkor a helyzetünk? Az óriási többség így beszélt: hát nem világos-e most, hogy a bolsevikok ügye reménytelen? Sokan pedig hozzáfűzték: nemcsak hogy re-

ménytelen, hanem a bolsevikok becsaptak minket, békét ígértek, ehelyett pedig, a német járom után, amikor Németországot legyőzték, az egész antantnak, vagyis Angliának, Franciaországnak, Amerikának és Japánnak — az egész világ leghatalmasabb államainak ellenségei lettek, és Oroszország, melyet az imperialista háború után még a polgárháború is tönkretett, legyengített, elgyötört, a világ legfejlettebb országai ellen kénytelen harcolni. Ezt könnyű volt elhinni, és nincs mit csodálkozni azon, hogy a bizalmatlanság talaján a közöny és a szovjethatalommal szemben igen gyakran nagyon is reálisan megnyilvánuló ellenséges hangulat mind szélesebb körökben elterjedt. Ezen nincs mit csodálkozni. Csodálatosabb az, hogy a Jugyenyics, a Kolcsak és a Gyenyikin elleni harcból győzelmesen kerültünk ki. Pedig a világ leggazdagabb hatalmai, olyan hatalmak, amelyekhez fogható katonai erő még megközelítőleg sincs sehol a földön, minden lehető módon támogatták őket. S hogy ez így van, ezt mindenki, még a vak is látja, azok is látják, akik rosszabbak a vakoknál, akik sehogy sem akarnak látni, és mégis látják, hogy győzelmesen kerültünk ki ebből a harcból.

Hogyan történt ez a csoda? Főképp erre a kérdésre szeretném felhívni figyelmüket, mert ennek a kérdésnek kapcsán láthatók a legvilágosabban az egész nemzetközi forradalom fő hajtóerői. Amikor gyakorlatiasan vizsgáljuk ezt a kérdést, feleletet is adhatunk rá, mert adva van, amit már átéltünk: utólag számot adhatunk arról, ami volt.

Azért arattunk győzelmet, mert egységesek voltunk és egységesek lehettünk, mert szövetségeseket nyerhettünk ellenségeink táborából. Ellenségeink pedig, akik hasonlíthatatlanul erősebbek voltak, azért szenvedtek vereséget, mert nem voltak, nem lehettek és nem is lesznek egységesek, és minél tovább harcoltak ellenünk, annál inkább széthullott táboruk.

Rátérek a tényre, amely ezeket a tételeket bizonyítja. Önök tudják, hogy Németország legyőzése után Angliának, Franciaországnak és Amerikának nem voltak ellenfelei

a földön. Kirabolták Németország gyarmatait, nem volt olyan földdarab, nem volt egyetlen állam sem, ahol ne az antant katonai erői uralkodtak volna. Fel lehetett tételezni, hogy ezek a hatalmak, amelyek Szovjet-Oroszország ellenségei voltak, ilyen helyzetben világosan megértették, hogy a bolsevizmus célja a nemzetközi forradalom. Mi pedig sohasem titkoltuk, hogy forradalmunk csak kezdet, hogy forradalmunk csak akkor fog végleg győzni, ha az egész világot szintén forradalmi lángba borítjuk, és világosan megértettük, hogy a tőkések a szovjethatalom áldáz ellenségei voltak. Hangsúlyoznunk kell, hogy ezek a hatalmak milliós hadsereggel, hatalmas flottával kerültek ki az európai háborúból, mi pedig nem rendelkeztünk sem flottának nevezhető erővel, sem valamelyest is erős hadsereggel, melyet szembeállíthattunk volna az ellenséges hatalmak erejével. Elegendő lett volna, ha ebből a milliós hadseregből néhány százezer katonát bevetnek az ellenünk indított háborúba, ugyanúgy, mint ahogy a Németország elleni háborúban tették, hogy az antant katonai erővel eltiporjon minket. Ebben senki sem kételkedhetik, aki elméletileg gondolkodott erről a kérdésről, és különösen nem kételkedhetnek azok, akik végigküzdötték ezt a háborút, akik ezt saját tapasztalatukból és megfigyelésük alapján tudják.

Anglia is, Franciaország is megpróbálta, hogy ilyen módon legyűrje Oroszországot. Szerződést kötöttek Japánnal, amely alig vett részt az imperialista háborúban és amely százezernyi katonát adott, hogy a Távol-Kelet felől megfojtsák a szovjetköztársaságot; akkor Anglia is katonákat szállított partra Murmanszkban és Arhangelszkben — a kaukázusi mozgalomról nem is beszélek —, Franciaország pedig délen szállította partra katonáit és matrózait. Ez volt az első történelmi szakasza annak a harcnak, amelyben helytállottunk.

Az antantnak akkor milliós hadserege volt, olyan katonái voltak, akik természetesen nem hasonlíthatók a fehérgárdista csapatokhoz, amelyeket abban az időben szedtek össze Oroszországban, amelyeknek nem voltak sem szerve-

zőik, sem fegyverzetük. És az antant ellenünk irányította ezeket a katonákat. De úgy történt, ahogy a bolsevikok előre megmondották. A bolsevikok azt mondották, hogy nemcsak az orosz forradalomról van szó, hanem a nemzetközi forradalomról is, hogy nekünk szövetségeseink vannak, szövetségeseink: minden civilizált ország munkásai. Ezek a jóslások nem teljesedtek be közvetlen formában, amikor békét ajánlottunk minden országnak.[188] Felhívásunk nem talált általános visszhangra. De az 1918 januári sztrájk Németországban azt mutatta, hogy ott nemcsak Liebknechtünk van, aki még a cárizmus idején nyilvánosan haramiáknak nevezte Németország kormányát és burzsoáziáját, hanem ott meglehetősen jelentékeny munkáserők is mellettünk vannak. Ezt a sztrájkot vérbe fojtották, elnyomták, az antant országokban pedig a burzsoázia természetesen becsapta a munkásokat; az antant burzsoáziája vagy hazugságot terjesztett békefelhívásunkról, vagy pedig közzé sem tette azt, és ezért felhívásunknak, amelyet 1917 novemberében intéztünk az összes népekhez, nem lett közvetlen foganatja, és azok, akik azt hitték, hogy ez a felhívás egymagában is forradalmat fog kirobbantani, természetesen keservesen csalódtak. Mi azonban nem csupán erre a felhívásra építettünk, mélyebb hajtóerőkkel számoltunk, azt mondottuk, hogy a forradalom a különböző országokban más-más úton fog haladni, és természetesen nemcsak arról van szó, hogy elkergessük Raszputyin kreatúráját, vagy az emberi mivoltából kivetkezett földbirtokost, hanem harcot kell folytatnunk a fejlettebb, műveltebb burzsoázia ellen is.

És amikor Anglia északon, Franciaország pedig délen csapatokat szállított partra, elkövetkezett a döntő próba és a végleges kibontakozás. Itt kiderült, kinek volt igaza? Igazuk volt-e a bolsevikoknak, akik azt mondották: hogy kijussunk ebből a harcból, a munkásokra kell számítanunk, avagy a mensevikeknek volt igazuk, amikor azt mondották, hogy ha *egy* országban próbálunk forradalmat csinálni, ez őrület és kaland lenne, mert más országok el fogják tiporni ezt a forradalmat. Ilyen beszédeket hallottunk nemcsak párt-

emberektől, hanem azoktól is, akik csak most kezdenek gondolkodni a politikáról. És elkövetkezett a döntő próba. Sokáig nem tudtuk, mi lesz az eredmény. Sokáig nem mérhettük le az eredményt, de most, utólag, ismerjük azt; már az angol lapokban is, annak ellenére, hogy minden burzsoá lapban eszeveszett hazugságot terjesztenek a bolsevikokról, már ott is közölni kezdik az angol katonák Arhangelszk mellől küldött leveleit, amelyekben elmondják, hogy orosz földön angol nyelvű lapokat láttak, s a lapokban megmagyarázták, hogy félrevezették őket, hogy azok ellen a munkások és parasztok ellen viszik őket hadakozni, akik megalkották a maguk államát. Ezek a katonák azt írták, hogy nem hajlandók harcolni. Ami Franciaországot illeti, tudjuk, hogy ott matrózfelkelés volt, amiért még most is tíz, száz, de lehet, hogy ezernyi francia szenved kényszermunkán. Ezek a matrózok kijelentették, hogy nem mennek a szovjetköztársaság ellen. Most már látjuk, hogy jelenleg miért nem jönnek ellenünk sem francia, sem angol csapatok, hogy miért vonták ki az angol katonákat Arhangelszk alól, és miért nem meri az angol kormány földünkre vetni őket.

Egyik politikai írónk, Radek elvtárs azt írta, hogy az orosz föld olyan föld, amelyen más ország egyetlen katonája sem lesz képes harcolni, ha erre a földre lép. Ez nagyon merész jóslatnak, megvesztegető ígéretnek látszott. Kiderült azonban, hogy így történt. Az a talaj, ahol végbement a szovjet forradalom, nagyon veszélyesnek bizonyult minden országra nézve. Kiderült, hogy az orosz bolsevikoknak volt igazuk, akik még a cárizmus idején egyesíteni tudták a munkásokat, a munkások pedig kis sejteket hoztak létre, s mindenkit, aki hitt nekik, a francia munkásokat is, az angol katonákat is anyanyelvükön agitációval fogadtak. Igaz, csak igen szerény lapokat adtunk ki, s ugyanakkor, amikor az angol és francia sajtóban ezer és ezer lap agitált, és minden mondat tíz- és tízezer hasábon látott napvilágot, nálunk havonként mindössze 2—3, negyedrét alakú lap jelent meg, úgyhogy a legjobb esetben is egy lap jutott tízezer francia katonára.[189] Még azt sem tudom biztosan,

hogy ennyi esett rájuk. Mégis mi volt az oka annak, hogy a francia katonák is, az angol katonák is elhitték mindazt, amiről ezek a lapok írtak? Azért hitték el, mert igazat mondtunk és mert, amikor Oroszországba jöttek, látták, hogy félrevezették őket. Azt mondották nekik, hogy hazájukat kell védelmezniük, de amikor Oroszországba jöttek, kiderült, hogy a földbirtokosok és tőkések hatalmát kell védelmezniük, a forradalmat kell vérbe fojtaniuk. Ha két év alatt meg tudtuk nyerni ezeket az embereket, ez csak azért történhetett, mert, bár régen elfelejtették, hogyan végezték ki királyaikat — azóta, hogy orosz földre léptek, az orosz forradalom és az orosz munkások és parasztok győzelmei eszükbe juttatták Franciaország és Anglia katonáinak saját forradalmaikat, és az oroszországi eseményekkel kapcsolatban visszaemlékeztek arra, hogy mi volt náluk is egykoron.

Itt is beigazolódott, hogy a bolsevikoknak volt igazuk, hogy reményeinknek több alapja volt, mint a kapitalisták reményeinek, jóllehet nem rendelkeztünk sem eszközökkel, sem fegyverzettel, viszont az antantnak fegyvere és legyőzhetetlen hadserege volt. Ezeket a legyőzhetetlen hadseregeket elhódítottuk. Elértük, hogy sem angol, sem francia katonákat nem mernek harcba vetni ellenünk, mert tapasztalatból tudják, hogy ha ezt megkísérelnék, visszájára fordulna a dolog. Ez egyike azoknak a csodáknak, amelyek Szovjet-Oroszországban történtek.

Most, a négyéves háború után, amelyben 10 millió embert megöltek és 20 milliót nyomorékká tettek, most, amikor az imperialisták azt kérdezik: miért is volt ez a háború? — az efféle kérdések nagyon érdekes leleplezésekre vezetnek. Franciaországban nemrégen közzétették az 1916-ban folytatott tárgyalások anyagát. Az osztrák császár már 1916-ban béketárgyalásokat kezdett Franciaországgal, és Franciaország eltitkolta ezt. Albert Thomas, aki szocialistának nevezte magát és abban az időben miniszter volt, ugyanakkor Oroszországba jött, hogy II. Miklósnak odaígérje Konstantinápolyt, a Dardanellákat és Galíciát. Most mindez napfényre került. Francia lap közölte ezeket a lelep-

lezéseket. És a francia munkások most kérdőre vonják Albert Thomas-t: „Te azt mondtad, azért lépsz be a minisztériumba, hogy a francia hazát és a francia munkások érdekeit védelmezzed, 1916-ban pedig, amikor az osztrák császár békét ajánlott, te, Albert Thomas, eltitkoltad ezt, és emiatt milliók pusztultak el, hogy a francia kapitalisták meggazdagodjanak." Ezek a leleplezések még nem értek véget. Mi azzal kezdtük a leleplezéseket, hogy közzétettük a titkos szerződéseket, és az egész világ megláthatta, miért pusztult el millió és millió élet, miért volt millió és millió áldozat. Azért volt mindez, hogy II. Miklós megkapja a Dardanellákat és Galíciát. Ezt az összes imperialisták tudták. Tudták a mensevikek és eszerek is, ha pedig nem tudták, akkor ostobák voltak, ha addig nem tanulták meg annyira a politikát és diplomáciát, hogy nem tudták azt, amit a francia lapok most közzétettek. A leleplezések most mélyebbre hatolnak, és se vége, se hossza nem lesz a leleplezéseknek. Ennek következtében a munkások és parasztok minden országban egyre világosabban látják az igazságot és már tájékozódnak, hogy miért volt az imperialista háború. Ezért egyre inkább kezdik hinni, hogy mi igazat mondtunk, az imperialisták pedig hazudtak, amikor azt mondották nekik, hogy a hazát védeni viszik őket.

Ezért történt az a csoda, hogy mi, akik katonailag erőtlenek és gyengék voltunk, elhódítottuk Anglia és Franciaország katonáit. Ez most már nem előrelátás, hanem tény. Igaz, ezt a győzelmet hihetetlen szenvedések árán érdemeltük ki, rengeteg áldozatot hoztunk. Az utóbbi két év alatt leírhatatlan éhínség gyötört bennünket. Különösen azóta szenvedtünk, mióta a gabonában gazdag kelettől és déltől elvágtak bennünket. És mégis győzelmet arattunk, és ez nemcsak a mi országunk, hanem az egész világ, az egész emberiség győzelme. A történelemben még sohasem fordult elő, hogy a legerősebb katonai államok képtelenek voltak a katonailag erőtlen szovjetköztársaság ellen harcolni. Miért történt ez a csoda? Azért történt, mert mi, bolsevikok, amikor forradalomba vittük az orosz népet, jól tudtuk, hogy ez a forradalom

gyötrő szenvedésekkel jár, tudtuk, hogy millió és millió áldozatot kell hoznunk, de tudtuk azt is, hogy a világ dolgozó tömegei velünk lesznek és hogy a mi igazságunk, leleplezve minden hazugságot, egyre inkább győzedelmeskedni fog.

Miután a hatalmak Oroszország ellen indított hadjárata kudarcba fulladt, más fegyverhez nyúltak: ezeknek az országoknak a burzsoáziája több száz éves tapasztalattal rendelkezik és megtehette, hogy saját megbízhatatlan fegyvere helyett más fegyverrel próbálkozzék. Oroszországot azelőtt az antant saját katonái tiporták, fojtogatták. Most a burzsoázia azzal próbálkozik, hogy a szomszédos államok segítségével fojtsa meg Oroszországot.

A cárizmus, a földbirtokosok, a kapitalisták egész sor határszéli népet fojtogattak — elnyomták Lettországot, Finnországot stb. Évszázados elnyomással gyűlöletet keltettek bennük. A „nagyorosz" szó a leggyűlöltebb szó lett ezeknél az ezer sebből vérző népeknél. És most, mikor az antant saját katonáival kudarcot vallott a bolsevikok elleni harcban, a kis államokra vesz irányt: hadd próbáljuk meg velük vérbe fojtani Szovjet-Oroszországot!

Churchill, aki ugyanolyan politikát folytat, mint Romanov Miklós, úgy akar harcolni, úgy harcol, hogy figyelemre sem méltatja a parlamentet. Azzal dicsekedett — ez 1919-ben történt —, hogy 14 államot vezet Oroszország ellen, és hogy szeptemberben beveszik Petrográdot, decemberben pedig — Moszkvát. Kissé meggondolatlanul kérkedett. Arra tette fel a tétet, hogy ezek a kis államok gyűlölik Oroszországot, de elfelejtette, hogy ezek a kis államok nagyon jól tudják, ki az a Jugyenyics, ki az a Kolcsak, ki az a Gyenyikin. Volt idő, amikor néhány hét választotta el őket a teljes győzelemtől. Jugyenyics hadjárata idején, amikor nem volt messze Petrográdtól, a Timesban, ebben a leggazdagabb angol lapban, cikk jelent meg — magam is olvastam ezt a vezércikket —, amely könyörgött Finnországnak, parancsokat osztogatott Finnországnak, követelőzött: segítsétek Jugyenyicset, az egész világ rátok tekint, megmentitek a szabadságot, a civilizációt, a kultúrát az egész világon — induljatok a bolse-

vikok ellen. Így beszélt Anglia Finnországhoz, Anglia, amelynek mellényzsebében van egész Finnország, mert Finnország nyakig úszik adósságban és moccanni sem mer, hiszen Anglia nélkül egy hétre sincs kenyere.

Így akarták elérni, hogy mindezek a kis államok a bolsevikok ellen harcoljanak. És két ízben is kudarcot vallottak — kudarcot vallottak, mert a bolsevikok békepolitikája komolynak bizonyult, mert ellenségei minden más ország békepolitikájánál őszintébbnek látták a bolsevikok békepolitikáját, mert számos ország ezt gondolta: bármennyire gyűlöljük is Nagy-Oroszországot, amely fojtogatott bennünket, mi azonban tudjuk, hogy nem a bolsevikok fojtogattak minket, hanem Jugyenyics, Kolcsak, Gyenyikin. A fehérgárdista finn kormány egykori feje nem felejtette el, hogy 1917 novemberében ő vette át tőlem személyesen azt az okmányt, amelyben minden habozás nélkül kijelentettük, hogy Finnország függetlenségét feltétlenül elismerjük.[190]

Akkor ez csak egyszerű gesztusnak látszott. Azt hitték, hogy a finn munkások felkelése elfeledteti ezt. Nem, az ilyen dolgokat nem felejtik el, amikor egy párt egész politikája megerősíti azokat. És a finn burzsoá kormány, még ez is azt mondotta: „Gondolkodjunk csak: mégis csak tanultunk valamit az alatt a 150 esztendő alatt, amíg az orosz cárok elnyomtak bennünket. Ha a bolsevikok ellen indulunk, ezzel csak Jugyenyicset, Kolcsakot és Gyenyikint segítjük hatalomra. És kik ők? Talán nem ismerjük őket? Talán nem ők azok a cári tábornokok, akik eltiporták Finnországot, Lettországot, Lengyelországot és egész sor más nemzetet? Ezeket az ellenségeinket segítsük a bolsevikok ellen? Nem, várjunk ezzel."

Nem mertek kereken nemet mondani: hiszen az antanttól függnek. Bennünket sem segítettek közvetlenül, vártak, halogatták a dolgot, jegyzékeket írtak, delegációkat küldtek, bizottságokat alakítottak, konferenciákat hívtak össze és addig üléseztek, amíg Jugyenyicset, Kolcsakot és Gyenyikint szétmorzsoltuk, és az antant a második kampányban is vereséget szenvedett. Mi lettünk a győztesek.

Ha ezek a kis államok mind ellenünk indultak volna — pedig száz- és százmillió dollárt adtak nekik, a legjobb ágyúkkal, fegyverzettel szerelték fel őket, nagy háborús tapasztalattal rendelkező angol instruktorokat küldtek hozzájuk — ha ezek a kis államok ellenünk indultak volna, akkor egészen kétségtelenül vereséget szenvedtünk volna. Ezt mindenki nagyon jól tudja. De nem jöttek ellenünk, mert tudatában voltak annak, hogy a bolsevikok őszintébbek. Amikor a bolsevikok azt mondják, hogy elismerik bármely nép függetlenségét, hogy a cári Oroszország más népek elnyomásán épült fel, és hogy a bolsevikok sohasem támogatták, sohasem támogatják és nem is fogják támogatni ezt a politikát, hogy a bolsevikok sohasem fognak háborút indítani azért, hogy másokat elnyomjanak — amikor a bolsevikok ezt mondják, el is hiszik nekik. Ezt mi nem a lett, nem a lengyel bolsevikoktól, hanem a lengyel, lett, ukrán stb. burzsoáziától tudjuk.

Ebben nyilvánult meg a bolsevik politika nemzetközi jelentősége. Ez próba volt, próba — nem orosz, hanem nemzetközi talajon. Próba volt, nem szavakkal, hanem tűzzel és vassal. Próba volt a végső, döntő harcban. Az imperialisták megértették, hogy nekik nincsenek saját katonáik, hogy a bolsevizmust csak úgy lehet megfojtani, ha nemzetközi erőket gyűjtenek, és lám, a nemzetközi erőket mind legyőztük.

Mi az imperializmus? Ha egy maroknyi leggazdagabb hatalom az egész világot fojtogatja, ha ezek a hatalmak tudják, hogy kezükben tartják és elnyomják a világ másfélmilliárd lakosát, és ez a másfélmilliárd ember érzi, hogy mi is az az angol kultúra, az a francia kultúra és amerikai civilizáció — ez az imperializmus. Ez azt jelenti: raboljon ki-ki képessége szerint. Az amerikai milliárdosok ma már Finnország háromnegyed részét megvásárolták. Azok a tisztek, akik Angliából és Franciaországból jöttek a velünk határos államokba, hogy kiképezzék csapataikat, úgy viselkedtek, mint az arcátlan orosz nemesi csemeték egy legyőzött országban. Jobbra-balra spekuláltak. És minél jobban éheznek a

finn, lengyel és lett munkások, annál jobban szorongatja őket egy maroknyi angol, amerikai és francia milliárdos, annál jobban szorongatják őket a milliárdosok fullajtárjai. És ez így van az egész világon.

Csak az Oroszországi Szovjet Köztársaság lobogtatja fennen az igazi felszabadulásért vívott háború zászlaját, és az egész világ rokonszenve feléje fordul. A kis országok révén megnyertük a föld minden népének, száz- és százmillióknak a rokonszenvét. Ezek a népek most elnyomottak, elgyötörtek. Ők alkotják a föld népességének legfejletlenebb részét, de a háború felvilágosította őket. Óriási néptömegek sodródtak az imperialista háborúba. Anglia Indiából hozott ezredeket, hogy a németek ellen harcoljanak. Franciaország a négerek millióit szólította fegyverbe, hogy a németek ellen harcoljanak. Rohamcsapatokat szerveztek belőlük, őket vetették a legveszélyesebb pontokra, ahol gépfegyverek kaszálták őket, mint a füvet. És egyet-mást megtanultak. Mint a cár idején mondották az orosz katonák: ha már el kell pusztulni, hát menjünk a földbirtokosok ellen — ők is ezt mondották: ha már el kell pusztulnunk, hát pusztuljunk el, de ne azért, hogy a francia haramiáknak segítsünk a német tőkés haramia kirablásában, hanem azért, hogy megszabaduljunk a német és francia kapitalistáktól. A világ minden országában, ugyanabban az Indiában, ahol háromszázmillió ember az angolok zselléreként sínylődik, ébredezik az öntudat és napról napra erősödik a forradalmi mozgalom. Mindannyian egy csillagra, a szovjetköztársaság csillagára néznek, mert tudják, hogy a szovjetköztársaság mérhetetlen áldozatokat vállalt az imperialisták elleni harc érdekében és a kétségbeejtő megpróbáltatások közepette megállotta helyét.

Ez azt jelenti, hogy az antant másodszor is elvesztette a játszmát. Ez azt jelenti, hogy nemzetközi méretekben győztünk. Ez azt jelenti, hogy a föld lakosságának óriási többsége helyesli békepolitikánkat. Ez azt jelenti, hogy szövetségeseink száma nőttön nő minden országban, igaz, sokkal lassabban, mint szeretnénk, de mégis növekszik.

Ezt a támadást, amelyet Churchill készített elő ellenünk, győzelmesen kivédtük, ami azt bizonyítja, hogy politikánk helyes. És ezután harmadik győzelmet arattunk. Győzelmet arattunk a burzsoá értelmiség felett, az eszerek és mensevikek felett, akik minden országban vad gyűlölettel viseltettek irántunk. De ezek is szembefordultak a Szovjet-Oroszország elleni háborúval. A burzsoá értelmiség, az eszerek és mensevikek minden országban — ez a fajta, sajnos, fellelhető minden országban (taps) — elítélték és minden országban gyalázatként bélyegezték meg az Oroszország ügyeibe való beavatkozást.

Amikor Anglia felszólította a németeket, hogy vegyék ostromzár alá Szovjet-Oroszországot, s Németország elutasító választ adott, vége szakadt az angol és más eszerek és mensevikek türelmének. Azt mondották: „Mi ellenségei vagyunk a bolsevikoknak és erőszakoskodóknak, fosztogatóknak tartjuk őket, de nem támogathatjuk azt a németeknek tett ajánlatot, hogy velünk együtt éhségblokáddal fojtogassák Oroszországot." Ily módon az ellenséges táborban, saját országaikban, Párizsban, Londonban stb. — ahol üldözik a bolsevikokat és éppúgy bánnak velük, mint ahogy a cár idején bántak a forradalmárokkal — a burzsoá értelmiség minden városban ezzel a felhívással lépett fel: „El a kezekkel Szovjet-Oroszországtól". Angliában a burzsoá értelmiség ezzel a jelszóval rendez népgyűléseket és bocsát ki felhívásokat.

Ezért kellett megszüntetni a blokádot. Észtországot sem tudták visszatartani, aláírtuk a békeszerződést és most felvehetjük a kereskedelmi kapcsolatokat. Ablakot vágtunk a civilizált világ felé. Velünk rokonszenvez a dolgozók többsége, a burzsoázia pedig azon töri a fejét, hogyan kezdhetne mielőbb Oroszországgal kereskedni.

Az imperialisták most félnek tőlünk, és van is mitől féliük, mert Szovjet-Oroszország ebben a háborúban megerősödött. Angol írók azt írták, hogy a hadsereg az egész világon szétzüllik, és hogy ha van a világon olyan ország, ahol a hadsereg erősödik, úgy ez Szovjet-Oroszország. Meg

akarták rágalmazni Trockij elvtársat és azt mondották, hogy ez azért van, mert az orosz hadseregben vasfegyelem uralkodik s ezt kíméletlen rendszabályokkal és ügyes, széleskörű agitációval tartják fenn.

Mi ezt sohasem tagadtuk. A háború — háború, és vasfegyelmet követel. Önök, kapitalista urak, talán nem alkalmaztak ilyen eszközöket? Önök, kapitalista urak, talán nem fejtettek ki agitációt? Talán nem százszor annyi papír és nyomda áll az önök rendelkezésére? És ha mennyiségileg összehasonlítjuk a mi irodalmunkat az önökével, nem azt látjuk-e talán, hogy a mi elenyésző irodalmunkkal szemben önöknél egész hegyeket írnak össze? Az önök agitációja mégis kudarcot vallott, a mienk pedig győzött.

Az eszerek és mensevikek megpróbálták, nem lehetne-e a kapitalistákkal békésen meglenni, nem lehetne-e így is a szociális reformra áttérni. Oroszországban jószerével akartak áttérni a szociális reformra, csak meg ne bántsák a kapitalistákat. Elfelejtették, hogy a kapitalista urak — kapitalisták és őket csak legyőzni lehet. Azt mondják, hogy a bolsevikok a polgárháborúban vérbe borították az országot. De hát önöknek, eszer és mensevik urak, talán nem volt nyolc hónapjuk a kísérletezésre? Talán nem önök voltak hatalmon Kerenszkijjel együtt 1917 februárjától októberéig és vajon nem önöket segítették az összes kadetok, az egész antant, a világ leggazdagabb országai? Akkor az önök programja ez volt: szociális átalakulás polgárháború nélkül. Akadt volna-e a világon olyan bolond, aki forradalomba rohant volna, ha önök valóban megkezdik a szociális reformokat? Miért nem tették ezt önök? Azért, mert programjuk üres program, balga álmodozás volt. Mert nem lehet megegyezni a kapitalistákkal és nem lehet őket békésen engedelmességre bírni, különösen nem a négyéves imperialista háború után. Mit gondolnak, talán Angliában, Franciaországban, Németországban nincsenek okos emberek, akik világosan látják, hogy ők a gyarmatok elosztása miatt mentek háborúba? Hogy megöltek 10 millió embert és nyomorékká tettek 20 milliót a zsákmányon való osztozkodásért? Ez a kapitaliz-

mus. Hogyan lehet rábeszélni ezt a kapitalizmust, hogyan lehet megegyezni ezzel a kapitalizmussal, amely 20 millió embert nyomorékká tett és 10 milliót meggyilkolt? És mi azt mondjuk a mensevikeknek és eszereknek: „Önöknek módjukban állott ilyen kísérletet tenni, miért végződött az eredménytelenül? Azért, mert az önök programja csak utópia volt, és nemcsak Oroszországban volt ez utópia, hanem még Németországban is, abban a Németországban, ahol most a német mensevikek és eszerek vannak hatalmon, akiknek senki sem engedelmeskedik, abban a Németországban, ahol a német Kornyilov állig felfegyverkezve a reakció útját egyengeti,[191] abban a német köztársaságban, ahol a városok utcáin 15 000 munkást gyilkoltak meg. És ezt nevezik demokratikus köztársaságnak!" És a német mensevikek és eszerek még azt merik mondani, hogy a bolsevikok rossz emberek, hogy a bolsevikok polgárháborúba sodorták az országot, míg náluk szociális béke uralkodik, hiszen csak 15 000 munkást vertek agyon az utcákon!

Azt mondják, hogy nálunk azért van polgárháború és vérontás, mert elmaradt ország vagyunk. De mondják csak, miért történik ugyanez olyan elmaradottnak nem nevezhető országban, mint Finnország? Miért dühöng Magyarországon a fehérterror, amely felháborítja az egész világot? Miért gyilkolták meg Luxemburgot és Liebknechtet a német köztársaságban, ahol a császár megdöntése után a mensevikek és eszerek vannak hatalmon? És miért van az, hogy ott nem a mensevikek erősek, hanem erős Kornyilov, és erősek még az ottani bolsevikok, akiket visszaszorítottak ugyan, de erősek, mert meg vannak győződve ügyük igazáról és befolyásuk van a tömegekre?

Ez az a nemzetközi forradalom, amelyről azt mondották, hogy a bolsevikok becsapják vele a népet, valójában pedig az történt, hogy a megegyezés minden reménye ostobaságnak bizonyult.

A burzsoá országok között nagy a marakodás. Amerika és Japán ugrásra készen állnak, hogy egymásra vessék magukat, mert Japán otthon üldögélt az imperialista háború

alatt és megkaparintotta majdnem egész Kínát, ott pedig 400 millió ember él. Az imperialista urak azt mondják: „Mi a köztársaság, a demokratizmus hívei vagyunk, de hát miért loptak el a japánok az orrunk elől többet a kelleténél?" Japán és Amerika a háború küszöbén áll és nincs rá lehetőség, hogy megakadályozzák ezt a háborút, amelyben még 10 millió embert fognak meggyilkolni és 20 milliót nyomorékká tenni. Franciaország szintén azt mondja: „Kinek jutottak a gyarmatok? — Angliának." Franciaország győzött, de nyakig úszik adósságban, helyzete reménytelen, Anglia viszont meggazdagodott. Ott már újra új kombinációkba és szövetségekbe kezdenek, újra egymásra akarják vetni magukat a gyarmatokon való osztozkodás miatt, és az imperialista háború újra feltartóztathatatlanul közeledik — nem azért feltartóztathatatlanul, mintha a kapitalista egyenként rossz ember lenne — külön-külön mindegyikük csak ember —, hanem azért, mert képtelenek másképp kiszabadulni a pénzügyi béklyókból, mert az egész világ el van adósodva, gúzsba van kötve, mert a magántulajdon mindig háborúra vezetett és fog vezetni.

Mindez egyre jobban érleli a nemzetközi forradalmat. Ezért hódítottuk el a francia és angol katonákat, ezért nyertük meg a kis államok bizalmát, és nemzetközi helyzetünk most olyan jó, mint még soha. Egyszerű számítás alapján azt mondjuk, hogy még sok nehézség áll előttünk, de a legnagyobb nehézségeket már legyűrtük. A világbíró antanttól már nem félünk: döntő ütközetekben győzelmet arattunk felette. (Taps.)

Igaz, még ránk uszíthatják Lengyelországot. A lengyel földbirtokosok és kapitalisták mozgolódnak, fenyegetőznek, követelik az 1772-es területeket, igényt tartanak Ukrajnára. Tudjuk, hogy Franciaország bujtogatja Lengyelországot, szórja a milliókat, mert már úgyis csődbe jutott és Lengyelországra teszi fel utolsó tétjét. És mi azt mondjuk a lengyel elvtársaknak, hogy, mint minden nép szabadságát, Lengyelország szabadságát is megóvjuk, hogy az orosz munkás és paraszt a cárizmus jármát nyögte és jól tudja, hogy mi volt

ez a járom. Tudjuk, hogy a legnagyobb gonosztetteket követték el, amikor Lengyelországot a német, osztrák és orosz tőke között felosztották, mert ezzel hosszú évekre elnyomatásra ítélték a lengyel népet, amikor bűnnek tekintették anyanyelvének használatát, amikor az egész lengyel népet az a tudat éltette, hogy meg kell szabadulnia ettől a hármas elnyomástól. És ezért megértjük a lengyelek lelkében izzó gyűlöletet, és azt mondjuk, hogy mi sohasem lépjük át azt a határt, ahol csapataink jelenleg állnak — azok pedig sokkal messzebb állnak, mint ahol lengyel lakosság él. És ezen az alapon békét ajánlunk, tudva, hogy Lengyelország ezzel nagy területet fog szerezni. Nem akarunk háborút területi határok miatt, mert ki akarjuk irtani az átkozott múltnak még az emlékét is, amikor minden nagyoroszban elnyomót láttak.

De ha Lengyelország hallgatással felel békeajánlatunkra, ha továbbra is szabad utat enged a francia imperializmusnak, amely háborúra uszítja Oroszország ellen, ha naponta újabb és újabb vonatok érkeznek hadifelszereléssel Lengyelországba, ha a lengyel imperialisták azzal fenyegetnek bennünket, hogy háborút indítanak Oroszország ellen, akkor mi azt mondjuk: „Próbálják csak meg! Olyan leckét kapnak, amelyet sohasem felejtenek el." (Taps.)

Amikor az imperialita háborúban azért haltak meg a katonák, hogy a cár és a földbirtokosok meggazdagodjanak, mi egyenesen és nyíltan azt mondottuk, hogy a honvédelem az imperialista háborúban — árulás, az orosz cár védelmét jelenti, akinek meg kell kapnia a Dardanellákat, Konstantinápolyt stb. Amikor azonban közzétettük a titkos szerződéseket, amikor forradalomba mentünk az imperialista háború ellen, amikor ennek a forradalomnak érdekében hallatlan szenvedéseket kellett elviselnünk, amikor bebizonyítottuk, hogy Oroszországban elnyomtuk a kapitalistákat, hogy a kapitalisták még gondolni sem mernek arra, hogy visszatérnek a régi rendszerhez, akkor azt mondjuk, hogy mi nem az idegen népek kirablásának jogát, hanem proletárforradalmunkat védelmezzük és véges-végig védelmezni fogjuk. Azt az

Oroszországot, amely felszabadult, amely két éven át rengeteg szenvedés árán kiküzdötte szovjet forradalmát, ezt az Oroszországot utolsó csepp vérünkig védeni fogjuk. (Taps.)

Tudjuk, hogy túl vagyunk azon az időn, amikor az imperialisták hadseregei minden oldalról szorongattak bennünket és amikor Oroszország dolgozói még nem fogták fel öntudatosan feladatainkat. Partizánszellem uralkodott, amikor mindenki magának akart fegyvert szerzeni és nem számolt a közösség érdekével, amikor a vidéken garázdálkodtak és fosztogattak. Ez alatt a két év alatt egységes, fegyelmezett hadsereget teremtettünk. Ez igen nehéz feladat volt. Önök tudják, hogy nem lehet egyszerre megtanulni a hadügyet. Azt is tudják, hogy a haditudományokat csak a tisztek, a cári hadseregből megmaradt ezredesek és tábornokok ismerik. Természetesen hallottak arról, hogy ezek a régi ezredesek és tábornokok sok árulást követtek el, ami tízezrek életébe került. Ezeket az árulókat mind el kellett távolítani, és ugyanakkor az egykori tisztekből kellett parancsnoki kart szervezni, hogy a munkások és parasztok tanulhassanak tőlük, mert tudomány nélkül lehetetlen korszerű hadsereget szervezni, és ezt a katonai szakemberekre kell bízni. Ez nehéz feladat, de ezzel is megbirkóztunk.

Egységes hadsereget teremtettünk, amelyet most a tapasztalt kommunisták legjobbjai vezetnek, akik mindenütt meg tudták szervezni az agitációt és propagandát. Igaz, az imperialisták is agitálnak, de a parasztok most már kezdenek különbséget tenni agitáció és agitáció között. Ösztönszerűen érezni kezdik, hol az igazság és hol a hazugság. Mindenesetre annak az agitációnak, melyet a mensevikek folytatnak, amelyet Kolcsak és Gyenyikin folytattak, most már nincs olyan sikere. Nézzék csak a plakátjaikat és brosúráikat. Alkotmányozó gyűlésről beszélnek, szabadságról és köztársaságról beszélnek, de a munkások és parasztok, akik vérükkel küzdötték ki szabadságukat, már megértik, hogy az „alkotmányozó" szó mögött a kapitalista búvik meg. És ha valami a mi javunkra döntötte el a Kolcsak és Gyenyikin elleni harc kimenetelét — bár Kolcsakot és Gyenyikint

a nagyhatalmak támogatták —, ez az volt, hogy a parasztok is, a dolgozó kozákok is, akik hosszú ideig csak féllábbal voltak mellettünk, most a munkások és parasztok mellé álltak, és végeredményben csakis ez döntötte el a háborút, csakis így győzhettünk.

Erre a győzelemre támaszkodva, most már más fronton kell azt megszilárdítanunk minden erőnkkel: a vértelen fronton, annak a háborúnak a frontján, amelyet a földbirtokosok, tőkések, a Kolcsak és Gyenyikin háborúja okozta gazdasági pusztulás ellen viselünk. Önök tudják, hogy mibe került nekünk ez a győzelem, tudják, hogy milyen szörnyű harcot kellett kiállanunk, amikor a gabonavidékektől, az Uráltól és Szibériától elvágtak bennünket. Ebben az időben az éhező moszkvai és petrográdi munkások elviselhetetlen szenvedéseken mentek keresztül. Önöket a „proletárdiktatúra" szavával rémítették. Ezzel rémítették a parasztokat és a dolgozó kozákságot, azt akarták velük elhitetni, hogy a diktatúra nem egyéb, mint a munkás arcátlan erőszakoskodása. Valójában pedig ugyanakkor, amikor Anglia és Amerika Kolcsakot és Gyenyikint igyekezett támogatni, a központi városok munkásai diktatúrájuk megvalósításával, példájukkal igyekeztek mindenkinek bebizonyítani, hogy el kell szakadni a földbirtokosoktól és kapitalistáktól és együtt kell haladni a dolgozókkal, mert a munka egyesít, a tulajdon pedig szétválaszt. E mellett a lecke mellett két éven át kitartottunk, s ez vezetett bennünket győzelemre. Igen, a munka egyesített bennünket, míg az antant szüntelenül bomladozik, mert a tulajdon vadállatokká tette az imperialistákat, akik elsősorban és végső soron a zsákmányon marakodnak. Bennünket pedig a munka tett azzá az erővé, amely minden dolgozót egyesít. És a „diktatúra" szó most már csak egészen tudatlan embereket rémíthet, ha vannak még ilyenek Oroszországban.

Nem tudom, akad-e még valaki, akit Kolcsak és Gyenyikin ne tanított volna meg és aki ne értené, hogy a proletárdiktatúra azt jelenti, hogy a fővárosok és az ipari központok proletariátusa még sohasem volt olyan súlyos helyzetben,

mint ez alatt a két év alatt. A termelő kormányzóságok parasztjai most abban a helyzetben vannak, hogy földdel rendelkeznek és az egész termék az övék. Az orosz parasztok ezer év óta először, a bolsevikok forradalma után dolgoznak maguknak, ezer év óta először most javíthatják meg táplálkozásukat. És ugyanakkor a munkás proletariátus, amely megvalósítja diktatúráját, ennek a kétéves harcnak folyamán hihetetlenül éhezik és szenved. Most megértik önök, hogy a diktatúra vezetést jelent, azt jelenti, hogy a szétforgácsolt, szétszórtan élő dolgozó tömegek egyesülnek, egységes egésszé kovácsolódnak a kapitalisták ellen, hogy legyőzzék a kapitalistákat, hogy ne lehessen többé olyan véres mészárlás, amelyben máris 10 millió embert megöltek és 20 milliót nyomorékká tettek. Hogy legyőzzük azt az erőt, amely hatalmas hadseregekre, a modern kultúrára támaszkodik, ehhez minden dolgozó összeforrt egységére, egységes vasakaratra van szükség. És ezt az egységes vasakaratot csak a dolgozó tömegek, csak a munkás proletariátus, csak az öntudatos munkások adhatják, akik évtizedeken át harcban, sztrájkokban, tüntetésekben nevelkedtek, akik meg tudták dönteni a cárizmust, azok a munkások, akik egy iszonyú polgárháború két éve alatt minden terhet vállukon viseltek, akik ott harcoltak az első sorokban, létrehozták az egységes Vörös Hadsereget, amelybe a legjobb munkások, parasztok és parancsnoki tanfolyamhallgatók tízezrei léptek be, akik elsősorban pusztultak el, akik Moszkvában, Petrográdban és Ivanovo-Voznyeszenszkben, Tverben, Jaroszlavlban, az összes ipari központokban hihetetlenül éheztek és szenvedtek. És ezek a szenvedések kovácsolták egybe a munkásokat, ezek a szenvedések késztették a termelő kormányzóságok parasztjait és dolgozó kozákságát arra, hogy higgyenek a bolsevikok igazában, mert ezzel lehetőséget nyújtottak nekik, hogy kitartsanak a fehérgárdisták elleni harcban.

Ezért a munkásosztály joggal mondhatja, hogy a két év alatt hozott áldozatokkal és a háborúval minden dolgozó parasztnak, minden dolgozó kozáknak bebizonyította, hogy egyesülnünk kell, hogy feltétlenül tömörülnünk kell. Harcol-

nunk kell azok ellen, akik az éhségen akarják megszedni magukat, mert előnyösebb a gabonát pudonként ezer rubelért eladni, mint megszabott áron. Ezen meg lehet gazdagodni, de ez visszafelé vezet a régi időkhöz, és mi ismét beleesünk abba az átkozott verembe, amikor a cárizmus uralkodott és amikor a kapitalisták profitjuk érdekében az imperialista vágóhídra hajtották az emberiséget. Ez visszafelé vezet, ez megengedhetetlen. A Kolcsak és Gyenyikin elleni harc után a dolgozó parasztok is, a kozákok is világosan felismerték azt az igazságot, hogy a tömörülés elengedhetetlen, és összefognak a munkásokkal, és a munkásosztályban látják vezetőjüket. A dolgozó parasztok nem láttak és nem is láthatnak semmi bántót a munkáshatalomban; sértőt benne csak a földbirtokosok, a kapitalisták, a kulákok láttak, de ezek a dolgozók leggonoszabb ellenségei, azoknak az imperialistáknak a szövetségesei, akik a népre annyi csapást zúdítottak s véres háborút idéztek elő. Minden munkásnak, az egész dolgozó tömegnek egybe kell fornia, és csakis akkor fogunk győzelmet aratni.

A véres háború véget ért, most vértelen háborút viselünk a gazdasági bomlás és pusztulás ellen, a nyomorúság és betegségek ellen, amelyekkel a négyéves imperialista háború és a kétéves polgárháború sújtott bennünket. Önök tudják, hogy a pusztítás óriási arányú. Oroszország határvidékein, Szibériában, Délen tíz- és tízmillió pud gabona van, már begyűjtöttek és elszállítottak millió és millió pudot, de Moszkvában borzasztó éhínség uralkodik. Az emberek éhenhalnak, mert nem lehet a gabonát odaszállítani, s nem lehet szállítani azért, mert a polgárháború teljesen tönkretette az országot, szétrombolta a közlekedést, igen sok hidat megsemmisített. Rosszak a mozdonyok, és nincs lehetőségünk arra, hogy gyorsan kijavítsuk azokat. Most azon fáradozunk, hogy külföldről kapjunk segítséget. De tudjuk, hogy most megvan a lehetőségünk, hogy áttérjünk az ipar teljes helyreállítására.

De hogyan állítsuk helyre az ipart, amikor a gabonáért nem adhatunk árut cserébe, mert nincsen árunk?

Tudjuk, hogy amikor a szovjethatalom megszabott áron veszi át a gabonát a paraszttól, akkor csak papírt ad érte. Mit ér ez a papír? Ez nem ellenértéke a gabonának, mi pedig csak papírpénzt adhatunk. De azt mondjuk, hogy ez nem lehet másképp, a parasztoknak kölcsön kell adniuk a gabonát. És vajon akad-e egy jóllakott paraszt, aki nem ad az éhező munkásnak gabonát, ha tudja, hogy ez a munkás, ha a táplálléktól erőre kap, visszaadja neki a termékeket? Nincs olyan becsületes, öntudatos paraszt, aki ne lenne hajlandó kölcsönadni gabonát. Azoknak a parasztoknak, akiknek gabonafeleslegük van, papírpénzért kell gabonát adniuk az államnak — ez éppen a kölcsön. Ezt csak az nem érti, csak az nem látja be, aki a kapitalizmus és kizsákmányolás híve, az, aki azt akarja, hogy a jóllakott még jobban meggazdagodjék az éhező rovására. A munkáshatalom ezt nem engedheti meg, és abban a harcban, amelyet ez ellen folytatunk, nem rettenünk vissza semmiféle áldozattól. (Taps.)

Most minden erőt az ipar helyreállítására irányítottunk és tántoríthatatlanul haladunk ebben az új háborúban, amelyben ugyanolyan győzelmet fogunk aratni, mint aminőket eddig arattunk. Azzal bíztunk meg egy tudósokból és technikusokból álló bizottságot, hogy dolgozza ki Oroszország villamosítási tervét. Ez a terv két hónap múlva készen lesz és teljesen világos képet nyújt majd arról, hogy néhány év alatt egész Oroszországot villanyvezetékek hálózata fogja borítani, és hogy Oroszország nem régi módra, hanem új alapon fog helyreállni, s eléri azt a kultúrát, amelyet hadifoglyaink Németországban láttak.

Így kell helyreállítanunk iparunkat, így fogjuk százszorosan megtéríteni azt a gabonakölcsönt, melyet a parasztoktól kapunk. Tudjuk, hogy ezt egy-két év alatt lehetetlen végrehajtani; a villamosítás minimális programja legalább három évre szól, ennek a kulturált iparnak teljes győzelme pedig legalább tíz évet vesz igénybe. De ha két évig helyt tudtunk állni egy rettenetes véres háborúban, akkor minden nehézség ellenére ki tudunk tartani tíz évig és ha kell, tovább is. Már kellő tapasztalattal rendelkezünk arra vonat-

kozólag, hogyan kell a munkásoknak a dolgozó tömegeket vezetniük. Ez a tapasztalat átsegít bennünket minden nehézségen, amely a gazdasági pusztulás elleni harc vértelen frontján felmerülhet és nagyobb győzelmekre fog vezetni, mint aminők győzelmeink a nemzetközi imperializmus ellen viselt háborúban. (T a p s.)

Pravda, 47., 48. és 49. sz.
1920. március 2., 3. és 4.

Lenin Művei, 30. kötet.

BESZÉD A HAJÓZÁSI MUNKÁSOK III. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1920. MÁRCIUS 15-ÉN

A vízi közlekedés munkája ma egészen kivételes fontosságú és jelentőségű Szovjet-Oroszország számára, s ezért meg vagyok győződve róla, hogy a kongresszus a legnagyobb figyelemmel és nagyon gondosan fogja megtárgyalni a hajózási munkásokra háruló feladatokat. Engedjék meg, hogy részletesebben foglalkozzam egy kérdéssel, amely most mindennél jobban érdekli a kommunista pártot és a szakszervezeteket, s amelyről kétségkívül önök is élénken vitatkoznak — az ipari vezetés kérdésével. Ez a kérdés külön szerepel a pártkongresszus napirendjén. Erről a kérdésről téziseket teszünk közzé. Ezt a kérdést az elvtársaknak, a hajózás munkásainak is feltétlenül meg kell vitatniuk.

Önök tudják, hogy az egyik vitás pont, amely a sajtóban és a gyűléseken élénk vitákra ad alkalmat, az egyszemélyi és a testületi vezetés kérdése. Azt hiszem, hogy amikor ebben a kérdésben a testületi vezetés mellett törnek lándzsát, ez nem ritkán arról tanúskodik, hogy nem értik eléggé a köztársaságra váró feladatokat, sőt mi több, gyakran arról tanúskodik, hogy az osztályöntudat foka sem kielégítő. Amikor ezen a kérdésen gondolkodom, mindig azt szeretném mondani: a munkások még nem tanultak eleget a burzsoáziától. Szemléltetően megmutatkozik ez azokban az országokban, ahol demokrata szocialisták vagy szociáldemokraták vannak uralmon, akik most Európában és Amerikában

különböző csomagolásban, ilyen vagy amolyan formában szövetséget kötnek a burzsoáziával és részt vesznek a kormányzásban. Ők bizonyára isten rendeléséből tartanak ki a régi előítéletek mellett. Nálunk ellenben, kétévi proletáruralom után, nemcsak kívánnunk kell, hanem el is kell érnünk, hogy a proletariátus osztályöntudata ne maradjon a burzsoázia osztályöntudata mögött. Nézzék csak meg, hogyan kormányozza a burzsoázia az államot? Hogyan szervezte meg a burzsoá osztályt? Akadhatott-e azelőtt akár egyetlen ember is, aki, ha a burzsoázia álláspontját osztotta és a burzsoázia hű védelmezője volt, ugyanakkor azon töprengett volna: miféle államigazgatás az, amikor egyszemélyi hatalom létezik? Ha akadt volna ilyen ostoba burzsoá, saját osztályának tagjai tették volna nevetségessé és nem beszélhetett, nem bölcselkedhetett volna a tőkés és burzsoá urak egyetlen fontosabb gyűlésén sem. Azt mondták volna neki: mi összefüggése van az egyszemélyi vagy testületi igazgatás kérdésének az osztály kérdésével?

Az angol és az amerikai burzsoázia a legokosabb és leggazdagabb; az angol burzsoázia sok tekintetben tapasztaltabb és jobban ért a kormányzáshoz, mint az amerikai. És vajon nem mutat-e példát az angol burzsoázia a lehető legmesszebbmenő egyéni diktatúrára, a lehető leggyorsabban funkcionáló igazgatásra és arra, hogy emellett teljes egészében megtartja a hatalmat osztálya kezében? Elvtársak, azt hiszem megszívlelendő tanulság ez és ha elgondolkodnak rajta, ha visszagondolnak azokra a nem is olyan távoli időkre, amikor Oroszországban Rjabusinszkij meg Morozov úrék és más tőkések uralkodtak, ha visszagondolnak arra, hogy az önkényuralom megdöntése után Kerenszkij és a mensevikek és eszerek nyolchónapos uralma alatt milyen nagyszerűen, milyen figyelemre méltó gyorsasággal tudtak tetszés szerint köpönyeget forgatni, cégért változtatni akármilyen formai, látszólagos engedményt tenni, és teljes egészében meg tudták tartani a hatalmat osztályuk kezében — azt hiszem, ha elgondolkodnak az angol tanulságon és ezen a konkrét példán, jobban meg fogják érteni az egyszemélyi

igazgatás kérdését, mint sok elvont, elmélet szülte és előre megírt határozatból.

A testületi igazgatás állítólag munkásigazgatást, az egyszemélyi igazgatás pedig nem munkásigazgatást jelent. Már a kérdés feltevése, már az ilyen érvelés is azt bizonyítja, hogy osztályöntudatunk még nem elég világos, sőt nemcsak hogy nem elég világos, hanem kevésbé világos, mint a burzsoá uraké. Ez érthető is. Hiszen ők nem két évig tanulták az igazgatást, hanem kétszáz évig, ha pedig az európai burzsoáziát vesszük, sokkal tovább, mint kétszáz évig. Nem kell kétségbeesnünk amiatt, hogy két év alatt nem tudtunk mindent megtanulni, de fontos — az események követelik —, hogy gyorsabban tanuljunk, mint ellenségeink. Ők több száz évig tanulhattak, módjukban áll, hogy felülvizsgálják a tanultakat és kijavítsák hibáikat, mert világméretekben hasonlíthatatlanul erősebbek, mint mi. Nekünk nincs időnk tanulni, nekünk konkrét, pozitív adatok alapján kell felvetni a testületi igazgatás kérdését. Biztos vagyok benne, hogy önök ebben a kérdésben a párt Központi Bizottságának irányvonalát fogják követni. Ezt az irányvonalat nyilvánosságra hozták[192] és minden pártgyűlésen megvitatják. A hajózás területén már két éve dolgozó gyakorlati emberek szerint vitathatatlan e vonal helyessége. Remélem, hogy a jelenlevők óriási többsége, mely a gyakorlatból ismeri az igazgatást, megérti, hogy nem szabad megelégednünk a kérdés általános felvetésével, hanem komoly gyakorlati emberekké kell válnunk, akik meg fogják szüntetni a vezető testületeket és nélkülük fognak igazgatni.

Minden igazgatási munkához különleges tulajdonságok kellenek. Lehet valaki a legjobb forradalmár és agitátor és egészen rossz vezető. De aki figyelemmel kíséri a gyakorlati életet és akinek vannak élettapasztalatai, az tudja, hogy az igazgatáshoz szakértelem, a termelés minden feltételének teljes és pontos ismerete, a termelés korszerű technikájának ismerete, bizonyos tudományos képzettség szükséges. Ezek azok a feltételek, amelyeknek mindenképpen meg kell felelnünk. És amikor általános határozatokat hozunk, ame-

lyek szakavatott fontoskodással beszélnek a testületi és az egyszemélyi vezetésről, lassanként meggyőződünk róla, hogy az igazgatás területén jóformán teljesen tudatlanok vagyunk, de a tapasztalatok alapján már kezdünk tanulni valamit, már kezdjük mérlegelni minden egyes lépésünket, kezdjük kiemelni a többé-kevésbé tehetséges vezetőket.

A Központi Bizottság vitáiból tudják, hogy mi nem ellenezzük, ha munkásokat neveznek ki vezetőknek; de azt mondjuk, hogy a kérdés megoldását alá kell rendelni a termelés érdekeinek. Nem várhatunk. Az országot annyira tönkretették, annyira elhatalmasodtak a bajok — éhínség, fagy, általános nyomor —, hogy ez így nem mehet tovább. Semmiféle odaadás, semmiféle önfeláldozás nem ment meg bennünket, ha nem mentjük meg a munkások fizikai létét, ha nem adunk nekik kenyeret, ha nem tudunk beszerezni nagy mennyiségű sót, hogy a parasztokat ne színes papírbankóval — ezzel nem tarthatjuk sokáig magunkat —, hanem jól megszervezett árucserével elégítsük ki. A munkások és parasztok egész hatalmának léte, Szovjet-Oroszország léte forog kockán. Ha hozzá nem értő emberek állnak az igazgatás élén, ha a fűtőanyagot nem szállítják le idejében, ha nincsenek kijavítva a mozdonyok, gőzhajók és uszályok, Szovjet-Oroszország léte forog kockán.

Vasúti közlekedésünk állapota hasonlíthatatlanul siralmasabb, mint a hajózásé. Tönkretette a polgárháború, amely leginkább a szárazföldön folyt; mindkét fél főleg a hidakat rombolta össze, s ez visszahatott az egész vasúti közlekedésre, melynek pusztulása kétségbeejtő méreteket öltött. De helyre fogjuk állítani. Csaknem mindennap láthatjuk, hogyan állítjuk helyre apránként. Egyhamar nem állíthatjuk helyre. Ha a fejlett és kulturált országokban is tönkrement a közlekedés, akkor hogyan állítsuk azt helyre Oroszországban? Márpedig gyorsan rendbe kell hozni, mert még egy olyan telet, mint ez a tél volt, nem bírna ki a lakosság. Bármilyen hősiesek, bármilyen önfeláldozóak is a munkások, az éhínség, a fagy, a kiütéses tífusz stb. gyötrelmeit nem lesznek képesek elviselni. Ezért gyakorlati szempontból vessék fel az igazgatás

kérdését. Arra törekedjenek, hogy az igazgatás a legkisebb erőpazarlással járjon, hogy a vezetők — akár szakemberek, akár munkások —, jó képességű emberek legyenek, hogy vállalják a munkát és az igazgatást, hogy bűnnek számítson, ha nem vesznek részt az igazgatásban. Tanuljanak saját gyakorlati tapasztalataikból. Tanuljanak a burzsoáziától is. A burzsoázia fenn tudta tartani osztályuralmát, olyan tapasztalatokkal rendelkezett, amelyek nélkül mi sem lehetünk meg; ezeknek a tapasztalatoknak a semmibevevése igen nagy önhittség lenne és óriási veszélyt jelentene a forradalom számára.

A régebbi forradalmak éppen azért buktak el, mert a munkások nem tudták kemény diktatúrával tartani magukat, és mert nem értették meg, hogy a diktatúra egymaga, az erőszak, a kényszer egymaga nem elég a hatalom megtartásához; csak úgy tarthatják meg a hatalmat, ha átveszik a kulturált, technikailag fejlett, haladó kapitalizmus minden tapasztalatát, ha szolgálatukba fogadják ezeket az embereket. Amikor a munkások első ízben látnak hozzá az igazgatáshoz, és barátságtalanok a szakemberekhez, a burzsujhoz, a tőkéshez, aki tegnap még igazgató volt, milliókat szipolyozott ki, elnyomta a munkásokat, azt mondjuk — és önök is többségükben valószínűleg ugyanazt mondják —, hogy ezek a munkások még csak most kezdenek közeledni a kommunizmushoz. Ha olyan szakemberekkel építhetnénk a kommunizmust, akiket nem hatnak át burzsoá nézetek, igen könnyű dolgunk lenne, de csak a fantáziában lehetséges az ilyen kommunizmus. Mint tudjuk, semmi sem hullik az égből, a kommunizmus a kapitalizmusból nő ki, s csakis a kapitalizmus maradványaiból építhető fel — igaz, rossz maradványaiból, de más maradványok nincsenek. És aki amolyan fantasztikus kommunizmusról álmodozik, azt minden komoly gyűlésről el kell távolítani és csak olyan embereket szabad beengedni az ilyen gyűlésekre, akik a kapitalizmus maradványaiból tudnak építeni. Ez a munka óriási nehézségekkel jár, de termékeny munka, és minden szakemberben meg kell becsülni azt, ami benne technikai és kulturális

érték, ami nélkül semmiféle kommunizmus nem lehetséges.

Ha Vörös Hadseregünk más területen győzelmet aratott, ez csak azért volt lehetséges, mert a Vörös Hadsereggel kapcsolatban meg tudtuk oldani ezt a feladatot. Önök tudják, hogy a cári hadsereg volt tisztjei, tábornokai, ezredesei közül ezren és ezren elárultak, eladtak bennünket, s a legjobb vöröskatonák ezrei pusztultak el emiatt, de a cári tisztek tízezrei szolgálnak bennünket, bár a burzsoázia hívei maradtak, s nélkülük nem volna Vörös Hadsereg. És azt is tudják, hogy amikor két évvel ezelőtt nélkülük próbáltuk megmenteni a Vörös Hadsereget, ennek partizánkodás, bomlás lett a vége, volt ugyan 10—12 millió katonánk, de nem volt egyetlen hadosztályunk sem; nem volt egyetlenegy harcképes hadosztályunk, és a sok millió katonával nem voltunk képesek harcolni a fehérek elenyésző reguláris hadserege ellen. Ezért a tapasztalatért vérünkkel fizettünk, s ezt a tapasztalatot át kell vinni az ipar területére is.

Itt a tapasztalat azt mondja, hogy a burzsoá kultúra, a burzsoá tudás, a burzsoá technika minden képviselőjét meg kell becsülnünk. Nélkülük nem tudjuk felépíteni a kommunizmust. A munkásosztály mint osztály kormányoz, és miután megteremtette a szovjethatalmat, ez a hatalom a munkásosztálynak, mint osztálynak birtokában van, tehát a burzsoá érdekek bármely képviselőjét galléron ra gadhatja és kidobhatja. Ebben áll a proletariátus hatalma. De hogy felépítsük a kommunista társadalmat, őszintén be kell vallanunk, mennyire nem értünk az ügyek intézéséhez, nem értünk a szervezéshez és a vezetéshez; igen óvatosan kell hozzálátnunk a dologhoz, és jegyezzük meg, hogy csak az a proletár öntudatos, aki a burzsoá szakembert elő tudja készíteni a küszöbön álló kampányra és egyetlen percig sem használja feleslegesen az emberi erőt, amelyet a testületi vezetésre mindig feleslegesen pazarolnak.

Ismétlem, sorsunk talán sokkal inkább függ a küszöbön álló hajózási kampánytól, mint a küszöbön álló lengyel háborútól, ha azt ránk kényszerítik. Hiszen a háborút is

kedvezőtlenül befolyásolta a tönkretett közlekedés. Sok a katonánk, de nem tudjuk szállítani, nem tudjuk élelmezni őket, nem tudunk sót szállítani, pedig bővelkedünk benne, és el sem képzelhető, hogy árucsere nélkül helyes kapcsolatunk legyen a parasztsággal. Ez az oka annak, hogy az egész köztársaság, az egész szovjethatalom, a munkás-paraszt hatalom egész léte rendkívüli, óriási fontosságú feladatokat ró a jelenlegi hajózási kampányra. Egyetlenegy hetet, egyetlenegy napot, egyetlenegy percet sem szabad veszítenünk, meg kell állítanunk ezt a bomlást és meg kell háromszoroznunk, meg kell négyszereznünk a lehetőségeket.

Úgy lehet, minden a fűtőanyagtól függ, de a fűtőanyag terén most jobb a helyzetünk, mint az elmúlt évben. Több fát úsztathatunk le, ha nem tűrjük a rendetlenséget. Sokkal jobban állunk a kőolaj dolgában, arról már nem is beszélve, hogy Groznij valószínűleg már a legközelebbi napokban a mi kezünkben lesz, de ha ez még kérdéses is, kezünkben van az embai olajkitermelés, ott pedig most már 10—14 millió pud kőolaj áll rendelkezésünkre. És ha a hajózás segítségünkre lesz abban, hogy idejében és gyorsan nagy mennyiségű építőanyagot szállítsunk Szarátovba, akkor rendbehozzuk az Emba felé vezető vasutat. Már pedig önök tudják, mit jelent az olaj a hajózás számára. A vasutakat nem tudjuk rövid idő alatt talpra állítani. Jó, ha isten segítségével — azaz, természetesen, nem az isten segítségével, hanem a munkások régi előítéleteinek leküzdésével — 4—5 hónap alatt megjavítjuk egy kissé a vasutakat. A hajózásnak ezért hősies munkát kell végeznie a hajózási kampány alatt.

Pusztán hirtelen nekigyürkőzéssel, lendülettel, lelkesedéssel semmire sem megyünk; csak a szervezés, a kitartás, a tudatosság segít — segít az, ha nem annak a szava lesz erősebb, aki fél a burzsoá szakembertől, aki általános frázisokat pufogtat, hanem azé, aki meg tudja szilárdítani és keményen tudja gyakorolni a hatalmat, még ha egyszemélyi is, de gyakorolja azt a proletariátus érdekében, megértve, hogy minden a hajózástól függ.

Hogy valamit magasba vigyünk, lépcsőt kell csinálni; hogy a tamáskodót felvigyük a lépcsőn, rendbe kell hoznunk a dolgokat, ki kell választanunk és ki kell emelnünk azokat, akik rendet tudnak teremteni a hajózás terén. Vannak, akik így beszélnek a katonai fegyelemről: „Még mit nem! Hát ez meg mirevaló?" Ezek az emberek nincsenek tisztában Oroszország helyzetével és nem értik, hogy a véres fronton véget ér a harc, a vértelen fronton pedig most kezdődik, és hogy itt nem kevesebb erőfeszítés és áldozat szükséges, hogy itt sem kisebb a kockázat és az ellenállás, sőt, sokkal nagyobb. Minden jómódú paraszt, minden kulák, a régi közigazgatás minden képviselője, aki nem akar a munkás érdekében dolgozni, egytől egyig ellenség. Ne ringassák magukat illúziókban. A győzelmet csak hatalmas harcok árán, katonai vasfegyelemmel lehet kivívni. Aki ezt nem értette meg, annak fogalma sincs a munkáshatalom megtartásának feltételeiről és nézeteivel nagy kárt okoz a munkás-paraszt hatalomnak.

Ezért, elvtársak, abban a reményben és biztos tudatban zárom szavaimat, hogy a legnagyobb figyelmet szentelik a küszöbön álló hajózási kampány során önökre váró feladatoknak, és nem riadva vissza semmilyen áldozattól, feladatul tűzik maguk elé, hogy igazi, katonai vasfegyelmet teremtsenek és ugyanolyan csodákat műveljenek a hajózás terén, mint aminők a Vörös Hadseregünk csodatettei voltak ez alatt a két év alatt.

Pravda, 59. és 60. sz.
1920. március 17. és 18.

Lenin Művei, 30. kötet.

KÉT, HANGLEMEZRE FELVETT BESZÉD

1

A KÖZLEKEDÉS HELYREÁLLITÁSÁRÓL

Elvtársak! A Vörös Hadsereg nagy győzelmei megszabadítottak bennünket Kolcsak és Jugyenyics betörésétől és csaknem végeztünk Gyenyikinnel is.

Szétvertük a földbirtokosok és tőkések csapatait, akik az egész világ kapitalistáinak segítségével vissza akarták állítani teljes hatalmukat Oroszországban.

De az imperialista háború, majd az ellenforradalommal vívott háború hihetetlenül feldúlta és legyengítette az egész országot.

Minden erőnket meg kell feszítenünk, hogy legyőzzük a pusztulást, hogy helyreállítsuk az ipart és a mezőgazdaságot, hogy a parasztoknak számukra szükséges termékeket adhassunk a gabonáért.

Most, miután legyőztük a földbirtokosokat, felszabadítottuk Szibériát, Ukrajnát és Észak-Kaukázust, teljesen helyreállíthatjuk az ország gazdaságát.

Van sok gabonánk, van már szenünk, kőolajunk is. Most minden a közlekedéstől függ. Vasutainkat szétrombolták. Helyre kell állítanunk a közlekedést. Akkor gabonát, szenet és kőolajat szállíthatunk a gyárakba, akkor sót szállíthatunk, és akkor megkezdhetjük az ipar helyreállítását, és vége lesz a gyári és vasúti munkások éhezésének.

Minden munkás és paraszt fogjon hozzá a közlekedés helyreállításához, dolgozzék a legnagyobb szívóssággal, és önfeláldozással.

A közlekedés helyreállítása megköveteli, hogy minden munkát kitartó buzgalommal, forradalmi energiával, önzetlen odaadással végezzünk.

Győztünk a véres háború frontján.

Győzni fogunk a vértelen fronton, a munka frontján is.

Mind egy szálig fel a munkára, a közlekedés helyreállításáért!

A beszéd 1920 március végén hangzott el.
Először megjelent: Pravda, 18. sz.
1921. január 21.

2

A MUNKAFEGYELEMRŐL

Miért győztük le Jugyenyicset, Kolcsakot és Gyenyikint, jóllehet az egész világ kapitalistái segítették őket?

Miért vagyunk biztosak benne, hogy most legyőzzük a gazdasági pusztulást is, hogy helyreállítjuk az ipart és a mezőgazdaságot?

A földbirtokosokat és tőkéseket azért győztük le, mert a vöröskatonák, a munkások és parasztok tudták, hogy saját legbensőbb ügyükért harcolnak.

Győztünk, mert az egész munkásosztály és az egész parasztság legjobbjai példátlan hősiességet tanúsítottak ebben a kizsákmányolók elleni háborúban, mert a bátorság csodáit művelték, hallatlan nélkülözéseket viseltek el, feláldozták magukat, könyörtelenül kiűzték soraikból a haszonlesőket és a gyávákat.

Most is biztosak vagyunk benne, hogy legyőzzük a gazdasági pusztulást, mert az egész munkásosztály és az egész parasztság legjobbjai épp oly tudatosan, épp oly rendíthetetlenül, épp oly hősiesen kelnek harcra.

Amikor pedig osztályuk legjobbjait követve, egy emberként egyesülnek a dolgozók milliói, akkor biztos a győzelem.

A hadseregből kiűztük a haszonlesőket. Most mindnyájan azt mondjuk:

„Le a haszonlesőkkel, le azokkal, akiknek csak a saját hasznukon és spekuláción jár az eszük, akik kibújnak a munka alól, akik félnek a győzelem érdekében szükséges áldozatoktól!"

Éljen a munkafegyelem, a szorgos munka, a munkások és parasztok ügye iránti odaadás!

Örök dicsőség azoknak, akik a Vörös Hadsereg első soraiban küzdve elestek!

Örök dicsőség azoknak, akik most a legserényebb igyekezettel, a munka hadseregének első soraiban haladva, magukkal ragadják a dolgozók millióit!

A beszéd 1920 március végén hangzott el.
Először megjelent: Pravda, 18. sz. 1928. január 21.

Lenin Művei, 30. kötet.

AZ OK(b)P IX. KONGRESSZUSA[193]

1920. MÁRCIUS 29—ÁPRILIS 5.

(Részlet)

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA MÁRCIUS 29.

... Még nincs itt az ideje, hogy megírjuk a szovjethatalom történetét. De ha már itt volna is, akkor sincs szándékunkban — a magam nevében szólok és azt hiszem, a KB nevében is — történetírással foglalkozni. Bennünket a jelen és a jövő érdekel. Az elmúlt évet anyagnak, tanulságnak, lépcsőfoknak tekintjük, ahonnan feljebb kell lépnünk. Ebből a szempontból a KB munkája két nagy ágra oszlik: arra a munkára, amely a katonai és a köztársaság nemzetközi helyzetét meghatározó feladatokkal függ össze, és a belső békés gazdasági építőmunkára, amely talán csak a múlt év végén, vagy a folyó év elején kezdett előtérbe nyomulni, amikor már teljesen világos volt, hogy a polgárháború döntő frontjain döntő győzelmet arattunk. A múlt év tavaszán katonai helyzetünk rendkívül súlyos volt, mint emlékeznek, nem egy vereséget kellett elszenvednünk, az ellenforradalom és az antant képviselői váratlanul újból, olyan nagy erővel támadtak ránk, amilyent azelőtt fel sem tételeztünk. Így egészen természetes, hogy ebben az időszakban legnagyobbrészt a katonai feladatok, a polgárháború feladatainak végrehajtásával összefüggő munka kötött le bennünket, ami a kishitűek szemében — a mensevikek, eszerek és a kispolgári demokrácia egyéb képviselőinek pártjáról nem is szólva —, a közbülső elemek tömegei szemében kivihetetlennek látszott, és ezért egészen őszintén megmondották: ez a feladat megold-

hatatlan, Oroszország elmaradt és legyengült és nem győzheti le az egész világ kapitalista rendjét, ha egyszer nyugaton így elhúzódott a forradalom. Mi azonban kitartottunk álláspontunk mellett, abszolút bizonyossággal hirdettük, hogy győzni fogunk, és kiadtuk a jelszót: „mindent a győzelemért!" „mindent a háborúért!"

Ennek a jelszónak a megvalósítása érdekében egészen tudatosan és nyíltan mellőznünk kellett egész sor égető szükséglet kielégítését — igen gyakran segítség nélkül hagyva nagyon sok embert — abban a meggyőződésben, hogy minden erőnket a háborúra kell összpontosítanunk és győznünk kell abban a háborúban, amelyet az antant kényszerített ránk. És csakis azért, mert a párt résen volt, mert a pártban a legszigorúbb fegyelem uralkodott, és mert a párt tekintélye minden hatóságot és intézményt egyesített és a KB jelszavát tízek, százak, ezrek és végeredményben milliók egy emberként követték, és mert hihetetlen áldozatokat hoztak érte — csakis ezért történhetett meg az a csoda, amely megtörtént. Csakis ezért tudtunk győzni az antant és az egész világ imperialistáinak kétszeri, háromszori, négyszeri hadjárata ellenére is. És magától értetődik, hogy nemcsak hangsúlyozzuk a dolognak ezt az oldalát, hanem meg kell szívlelnünk a belőle leszűrhető tanulságot is: fegyelem és centralizáció nélkül sohasem valósíthattuk volna meg ezt a feladatot. Azok a hihetetlen áldozatok, melyeket országunknak az ellenforradalomtól való megmentése érdekében, az orosz forradalomnak Gyenyikin, Jugyenyics és Kolcsak feletti győzelme érdekében hoztunk — záloga a szociális világforradalomnak. Ahhoz, hogy ezt megvalósítsuk, pártfegyelemre, a legszigorúbb centralizációra, arra az abszolút biztos tudatra volt szükség, hogy a tíz- és százezrek hihetetlenül súlyos áldozatai segíteni fognak e feladatok megvalósításában, hogy mindez valóban végrehajtható és biztosítható. Ehhez pedig az kellett, hogy pártunk és a diktatúrát megvalósító osztály — a munkásosztály — a dolgozók millióit és millióit egyesítő tényezővé váljék Oroszországban és az egész világon egyaránt.

Ha elgondolkozunk azon, hogy végeredményben mi volt a legmélyebb oka annak a történelmi csodának, hogy egy gyenge, elerőtlenedett, elmaradott ország legyőzte a világ legerősebb országait, azt látjuk, hogy ennek oka — a centralizáció, a fegyelem és a példátlan önfeláldozás. Milyen alapon? A dolgozók milliói ebben az oly kevéssé művelt országban csak azon az alapon érhették el ezt a szervezettséget, csak azon az alapon érhették el a fegyelem és a centralizáció megvalósulását, hogy a munkások, akik kijárták a kapitalizmus iskoláját, akiket a kapitalizmus egyesített, hogy a proletariátus valamennyi fejlett országban, és mennél fejlettebb volt az ország, annál nagyobb méretekben, egyesült; másrészt annak következtében, hogy a tulajdon, a kapitalista tulajdon, a kistulajdon az árutermelés viszonyai között megoszt. A tulajdon megoszt, mi azonban egyesítjük és egyre nagyobb számban egyesítjük a dolgozók millióit az egész világon. Most ezt — mondhatni — már a vakok is látják, legalábbis az olyan vakok, akik akarva nem akarták ezt látni. És mennél tovább tartott, annál nagyobb lett ellenségeink meghasonlottsága. A kapitalista tulajdon, az árutermelés viszonyai között fennálló magántulajdon megosztotta őket, legyenek bár gabonafeleslegükkel spekulálók és az éhező munkások rovására gazdagodó kistulajdonosok, vagy különböző országok kapitalistái, még ha katonai hatalommal rendelkeznek is, még ha „Népszövetséget" alakítanak is, megteremtik a világ összes fejlett nemzeteinek „nagy egységes szövetségét" is. Az ilyen egység merő koholmány, merő csalás, merő hazugság. Mi is láttuk — s ez a legjobb példa —, hogy a hirhedt „Népszövetség", amely államok kormányzására próbált jogokat osztogatni, s megkísérelte, hogy felossza a világot — ez a hirhedt szövetség is buboréknak bizonyult s azonnal szét is pukkant, mert kapitalista tulajdonon alapult. Ezt hatalmas történelmi méretekben láttuk, ez megerősíti azt az alapigazságot, amelynek elismerésére építettük a magunk igazát, abszolút bizonyosságunkat az októberi forradalom győzelmében, abban, hogy olyan dologra vállalkozunk, amelyhez minden országban minden nehézség, minden akadály ellenére

millió és millió dolgozó fog csatlakozni. Tudtuk, hogy vannak szövetségeseink, hogy abban az egy országban, amelyre a történelem ily megtisztelő, rendkívül nehéz feladatot bízott, tudnunk kell olyan önfeláldozást tanúsítani, hogy a példátlan áldozatok százszorosan megtérüljenek, mert minden további hónap, amelyet országunkban megérünk, milliókkal gyarapítja szövetségeseink táborát minden országban.

Ha meggondoljuk, hogyan is történt végeredményben, hogy győzni tudtunk, hogy győznünk kellett, arra az eredményre jutunk, hogy csak azért volt ez lehetséges, mert ellenségeink — bármilyen formális kapcsolatok fűzték is őket a világ legerősebb kormányaihoz és a tőke képviselőihez, akárhogyan egyesültek is formálisan — nem voltak egységesek, belső kapcsolatuk lényegileg szétválasztotta, egymásra uszította őket magukat, a kapitalista tulajdon megbontotta soraikat, szövetségesekből fenevadakká változtatta őket, úgyhogy nem látták, hogy az Arhangelszkben partraszállt angol katonák között, a Szevasztopolban partraszállt francia matrózok között, a munkások között mindazokban az országokban, ahol a szociálmegalkuvók a tőkének fogták pártját, kivétel nélkül minden fejlett országban gyarapodik Szovjet-Oroszország híveinek száma. Végeredményben ez volt a fő oka, a legmélyebb oka annak, hogy győzelmünk egészen bizonyos volt; továbbra is ez maradt a legfőbb, legyőzhetetlen, kimeríthetetlen erőforrásunk, amely feljogosít bennünket arra a kijelentésre, hogy ha országunkban teljesen megvalósítjuk a proletariátus diktatúráját és a legnagyobb mértékben egyesítjük a proletariátus erőit élcsapata, élenjáró pártja segítségével, akkor várhatjuk a világforradalmat. És ez valóban a harci akarat, a proletár harci elszántság megnyilvánulása, annak a proletár elszántságnak megnyilvánulása, amely minden országban megteremti a munkások millióinak és tízmillióinak szövetségét.

A burzsoá urak és a II. Internacionálé állítólagos szocialistái ezt agitációs frázisnak nyilvánították. Nem! — ez történelmi valóság, amelyet csak megerősítettek az orosz-

országi polgárháború véres és súlyos tapasztalatai, mert ez a polgárháború a világtőke ellen folyt, és ez a tőke önmagától hullott szét a marakodásban, önmagát falta fel, mi pedig edzettebben, erősebben kerültünk ki abból egy olyan országban, ahol a proletariátus sorait éhínség és kiütéses tífusz tizedeli. Ebben az országban egyre újabb dolgozók csatlakoztak hozzánk. Amit a megalkuvók azelőtt agitációs frázisnak láttak, amin a burzsoázia csak gúnyolódni szokott, azt forradalmunknak ez az éve, és még inkább a beszámolómban tárgyalt időszak végérvényesen, vitathatatlan történelmi ténnyé változtatta. Ennek alapján egészen határozott bizonyossággal mondhatjuk: ha ezt megtettük, ez csak azt igazolja, hogy olyan egész világra kiterjedő bázisunk van, amely sokkal szélesebb, mint bármely korábbi forradalomé volt. Olyan nemzetközi szövetségünk van, amelyet sehol sem foglaltak írásba, sehol sem iktattak törvénybe, amely „államjogi" szempontból semmi, de a valóságban, a bomladozó kapitalista világban — minden. Minden hónapban, amikor újabb pozíciókat hódítottunk meg, vagy amikor csak tartani tudtuk magunkat a roppant hatalmas ellenséggel szemben, bebizonyítottuk az egész világnak, hogy igazunk van és ez az emberek újabb millióit hozta közénk.

Nehéznek látszott, óriási vereségekkel járt együtt ez a folyamat. A finnországi hallatlan fehérterror után, éppen az elmúlt évben a magyar forradalom veresége következett, amelyet az antant képviselői fojtottak vérbe a parlamentjeik háta mögött Romániával kötött titkos szerződés alapján.

Ez a legalávalóbb árulás, a nemzetközi antant összeesküvése volt arra, hogy a magyar forradalmat fehérterrorral megfojtsák. Arról már nem is beszélek, hogyan siettek minden úton-módon megegyezni a német megalkuvókkal a német forradalom vérbefojtására, s hogy ezek az emberek, akik Liebknechtet becsületes németnek nevezték, a német imperialistákkal együtt veszett kutyák módjára vetették rá magukat erre a becsületes németre. Minden képzeletet felülmúló véres munkájuk azonban minden esetben csak bennünket tett szilárdabbá, bennünket erősített, és aláásta az ő talajukat.

S én azt hiszem, nagyon alaposan meg kell szívlelnünk ezt az igen fontos tapasztalatot, amelyet leszűrtünk. Itt leginkább arra kell gondolnunk, hogy agitációnk és propagandánk alapja annak az elemzése, megvilágítása legyen: miért győztünk, miért térültek meg százszorosan a polgárháborúban hozott áldozatok és hogyan kell cselekednünk ezeknek a tapasztalatoknak alapján, hogy győzelmet arassunk a másik háborúban, a vértelen fronton folyó háborúban, abban a háborúban, amely csak formájában változott, de a régi kapitalista világnak ugyanazok a régi képviselői, szolgái és vezérei viselik ellenünk továbbra is, csakhogy még ádázabbul, még dühödtebben és hevesebben. A mi forradalmunk minden más forradalomnál jobban igazolta azt a törvényt, hogy a forradalom ereje, a roham ereje, a forradalom győzelmének energiája, elszántsága és diadala egyben a burzsoázia ellenállásának erejét is fokozza. Mennél inkább győzünk, annál jobban megtanulják a kapitalista kizsákmányolók, hogy egyesüljenek és elszántabb támadásba mennek át. Hiszen valamennyien igen jól emlékeznek rá — időben nem is olyan régen volt ez, de régen volt a folyó események szempontjából —, emlékeznek rá, hogy az októberi forradalom kezdetén valami furcsaságnak tekintették a bolsevizmust; és ha Oroszországban nagyon hamar szakítani kellett ezzel a nézettel, most Európában is szakítottak ezzel a nézettel, amely a proletárforradalom fejletlenségének, gyengeségének volt a kifejezője. A bolsevizmus világjelenség lett, a munkásforradalom felemelte fejét. A szovjet rendszer, amelyet, 1905 tanítását követve, tulajdon tapasztalatainkat leszűrve teremtettünk meg októberben — ez a szovjet rendszer világtörténelmi jelenségnek bizonyult.

Most két tábor áll egészen tudatosan egymással szemben, a legcsekélyebb túlzás nélkül mondhatjuk, világméretekben. Megjegyzendő, hogy e két tábor csak ebben az évben került egymással szemtől-szembe elszánt és végső harcban, és lehetséges, hogy éppen most, a kongresszus munkájával egyidejűleg a háborúból a békébe való átmenet egyik legfontosabb, legválságosabb, még be nem fejezett pillanatát éljük át.

Mindnyájan tudják, hogyan vallottak kudarcot az imperialista antant hatalmak vezérei, akik telekiabálták a világot, hogy „sohasem hagyjuk abba a bitorlók, a haramiák, a hatalomrablók, a demokrácia ellenségei, a bolsevikok elleni háborút" — önök tudják, hogy előbb a blokádot szüntették meg, hogy a kis államok egyesítésére irányuló kísérletük is meghiúsult, mert mi nemcsak a világ munkásságát tudtuk megnyerni, de sikerült megnyernünk a kis országok burzsoáziáját is, mivel az imperialisták nemcsak a saját országaik munkásságát, hanem a kis államok burzsoáziáját is elnyomják. Önök tudják, hogy megnyertük a fejlett országok ingadozó burzsoáziáját, és most bekövetkezett az a pillanat, amikor az antant megszegi korábbi ígéreteit és fogadkozásait, megszegi azokat a szerződéseit, amelyeket ki tudja hányszor kötött már különböző orosz fehérgárdistákkal, és most összetört reményein kesereg, mert százmilliókat dobott ki ezekre a szerződésekre és mégsem tudta dűlőre vinni a dolgot.

Most, a blokád megszüntetése után, ténylegesen béketárgyalásokat kezdett a szovjetköztársasággal, és most sem juttatja tető alá ezeket a tárgyalásokat, aminek következtében a kisebb hatalmak elvesztették az antantba, az antant erejébe vetett hitüket. Látjuk, hogy az antant helyzete, külső helyzete sehogy sem határozható meg a szokásos jogtudományi fogalmakkal. Az antant államai nem élnek békében a bolsevikokkal, de háborút sem viselnek ellenük, el is ismertek bennünket, meg nem is. Ellenfeleink meg voltak róla győződve, hogy ők nem kis legények, de ez a teljes bomlásuk azt mutatja, hogy ők csak marakodó kapitalista fenevadak maroknyi csoportja és teljesen erőtlenek ahhoz, hogy bármit is tegyenek ellenünk.

Most az a helyzet, hogy Lettország hivatalosan békét ajánlott nekünk; Finnország táviratot küldött, amelyben hivatalosan a demarkációs vonalról van szó, ez a lépésük azonban lényegében a békés politikára való átmenetet jelenti. Végül Lengyelország, az a Lengyelország, amelynek képviselői különösen erősen csörtették és csörtetik kardjukat,

az a Lengyelország, ahova a legtöbb tüzérséget küldték, amely a legtöbb ígéretet kapta, hogy mindennel segíteni fogják, csak folytassa a harcot Oroszország ellen — még ez a Lengyelország is, amelyet kormányának ingatag helyzete mindenféle háborús kalandra késztet, még ez a Lengyelország is meghívott bennünket, hogy kezdjünk béketárgyalásokat. A legnagyobbfokú óvatosságot kell tanúsítanunk. Politikánk a legnagyobb figyelmet igényli. Itt a legnehezebb megtalálni a helyes vonalat, mert még senki sem ismeri azt a vágányt, amelyen a vonat áll — maga az ellenség sem tudja, mit fog tenni ezután. Sem a francia politikát képviselő urak, akik legjobban uszítják Lengyelországot, sem a földbirtokosi-burzsoá Lengyelország vezérei nem tudják, hogy mi legyen ezután, nem tudják, mit akarnak. Ma azt mondják: „Uraim, néhány szerelvény ágyút, néhány százmilliót — és készek vagyunk harcolni a bolsevikok ellen." Eltitkolják azokat a híreket, amelyek a Lengyelországban egyre növekvő sztrájkokról szólnak, szigorítják a cenzúrát, hogy eltitkolják az igazságot. A forradalmi mozgalom azonban egyre nő Lengyelországban. A forradalom növekedése Németországban, annak új fázisában, azon az újabb fokán, amikor a munkások a német Kornyilov-puccs után vöröshadseregeket alakítanak, egyenesen arról tanúskodik (a legújabb németországi táviratok szerint), hogy a munkások egyre jobban tűzbe jönnek. Még a burzsoá-földbirtokosi Lengyelország képviselőinek tudatában is derengeni kezd az a gondolat, hogy „Vajon nem késő-e már, nem lesz-e Lengyelországban szovjetköztársaság, még mielőtt hivatalosan döntenének a békéről vagy háborúról"? Nem tudják, mitévők legyenek. Nem tudják, mit hoz számukra a holnap.

Mi tudjuk, hogy erőink hónapról hónapra óriási arányokban növekednek és még jobban fognak növekedni. Ezért nemzetközi tekintetben most szilárdabban állunk, mint valaha. A nemzetközi válságot azonban a lehető legnagyobb figyelemmel kell kísérnünk és fel kell készülnünk minden eshetőségre. Lengyelországtól formális békeajánlatot kaptunk. Ezek az urak kétségbeejtő helyzetben vannak, annyira

kétségbeejtő helyzetben, hogy barátaik, a német monarchisták, akik tanultabbak, több politikai tapasztalattal rendelkeznek, már kalandra, Kornyilov-puccsra vetemedtek. A lengyel burzsoázia békeajánlattal dobálózik, tudván azt, hogy a kaland lengyel Kornyilov-históriává válhat. Tudva azt, hogy ellenfelünk helyzete kétségbeejtően nehéz — ellenfelünk nem tudja, mit akar, mit fog tenni holnap —, a leghatározottabban számot kell adnunk magunknak arról, hogy a háború a békeajánlat ellenére is lehetséges. Nem láthatjuk előre további magatartásukat. Láttunk mi már ilyen embereket, ismerjük ezeket a Kerenszkijeket, mensevikeket és eszereket. E két év alatt láttuk, hogy ma Kolcsakhoz, holnap csaknem a bolsevikokhoz, majd Gyenyikinhez sodródtak, és mindezt a szabadságról és demokráciáról szóló frázisokkal leplezték. Ismerjük ezeket az urakat, s ezért kapva-kapunk a békeajánlaton, készek vagyunk a legnagyobb engedményekre is abban a meggyőződésben, hogy a kis hatalmakkal kötött béke összehasonlíthatatlanul jobban előre lendíti az ügyet, mint a háború, mert az imperialisták a háború segítségével csapták be a dolgozó tömegeket, e mögé rejtették az igazságot Szovjet-Oroszországról; ezért bármilyen béke százszor nagyobb és szélesebb utat nyit befolyásunk számára. Ezekben az években így is nagy befolyásra tettünk szert. A III. Kommunista Internacionálé példátlan győzelmeket aratott. Ugyanakkor azonban azt is tudjuk, hogy bármely pillanatban háborúba kényszeríthetnek bennünket. Ellenfeleink még maguk sem tudják, mire képesek ebben a tekintetben.

Hogy háborúra készülődnek, az egészen kétségtelen. Oroszország sok szomszédja, és lehetséges, hogy sok nem szomszédos állam is fegyverkezik most. Főképpen ezért kell annyit manővereznünk nemzetközi politikánk terén, ezért kell szilárdan kitartanunk kitűzött irányvonalunk mellett és minden eshetőségre készen kell állnunk. A békéért folytatott háborút rendkívüli energiával vívtuk. Ez a háború nagyszerű eredményekkel jár. Ezen a harci területen tüntettük ki magunkat legjobban, mindenesetre nem rosszabbul, mint

a Vörös Hadsereg tevékenysége területén, a véres fronton. Csakhogy nem a kis államok akaratától függ, hogy békét kössenek velünk, még ha valóban akarnának is békét kötni. A kis államok nyakig úsznak az adósságokban, adósai az antant országoknak, az antant táborában pedig kétségbeesett marakodás és versengés dúl. Ezért szem előtt kell tartanunk, hogy a polgárháború által és az antant ellen viselt háború által indokolt világtörténelmi mérték szemszögéből a béke, természetesen, lehetséges.

A béke érdekében tett lépéseinkkel egyidejűleg azonban fokoznunk kell harci készültségünket, semmi esetre sem szabad leszerelni hadseregünket. Hadseregünk a reális biztosítéka annak, hogy az imperialista országok a legcsekélyebb támadási kísérletet se tegyék ellenünk, mert ha kezdetben számíthatnának is némi múló sikerre, Szovjet-Oroszország végülis egytől-egyig összezúzná őket. Ezzel tisztában kell lennünk, erre kell alapoznunk agitációnkat és propagandánkat, fel kell tudnunk készülni erre, meg kell tudnunk oldani azt a feladatot, amely a növekvő kimerültség mellett arra kényszerít bennünket, hogy az egyiket épp úgy elvégezzük, mint a másikat.

Áttérek azokra a legfontosabb elvi meggondolásokra, amelyek arra késztettek bennünket, hogy a legfontosabb és aktuális feladatok megoldása érdekében határozottan a hadsereg felhasználásának útjára irányítsuk a dolgozó tömegeket. A fegyelem régi forrása, a tőke, meggyengült, eltűnt az egyesülés régi forrása. Más fegyelmet, a fegyelem és az egyesülés más forrását kell megteremtenünk. A burzsoá demokrácia, amely lépten-nyomon „szabadságról" és „egyenlőségről" szaval, felháborodással, kiabálással, lármával, jajveszékeléssel fogad minden kényszert, és nem érti meg, hogy ami a tőke számára szabadság, az bűn a munkások ellen, hogy a jóllakott és az éhező egyenlősége bűn a dolgozók ellen. Mi a hazugság elleni harc nevében arra az álláspontra helyezkedtünk, hogy megvalósítjuk a munkakötelezettséget és egyesítjük a dolgozókat, cseppet sem félve a kényszer alkalmazásától sem, mert sehol sem volt forradalom kényszer

nélkül s a proletariátusnak joga van kényszert alkalmazni, hogy minden akadály ellenére megtartsa a magáét. Amikor a burzsoá urak, a megalkuvó urak, a német független szocialista, az osztrák független szocialista és a francia longuetista urak a történelmi tényezőről vitatkoztak, mindig megfeledkeztek egy olyan tényezőről, mint a proletariátus forradalmi elszántsága, szilárdsága és hajthatatlansága. Ilyen tényező a mi országunk proletariátusának hajthatatlansága és edzettsége is. Munkásosztályunk tisztán látta, másoknak is megmondotta és a gyakorlatban is bebizonyította, hogy inkább mind egy szálig elveszünk, semhogy átengedjük területünket, semhogy feladjuk elvünket — a fegyelem és szilárd politika elvét, amelyért mindent fel kell áldoznunk. A kapitalista országok és a kapitalista osztály bomlása, a kapitalista osztály kétségbeejtő helyzete és válsága pillanatában csakis ez a politikai tényező a döntő. A kisebbségről és többségről, a demokráciáról és szabadságról szóló frázisok semmit sem döntenek el, bármennyire hangoztassák is a letűnt történelmi időszak hősei. Itt a munkásosztály öntudatossága és szilárdsága a döntő. Ha a munkásosztály önfeláldozásra kész, ha bebizonyította, hogy meg tudja feszíteni minden erejét, akkor megoldja a feladatot. Mindent vessünk latba a feladat megoldása érdekében! A munkásosztály elszántsága, hajthatatlan akarata, hogy megvalósítja azt a jelszavát, hogy „inkább elveszünk, de magunkat meg nem adjuk", nemcsak történelmi tényező, hanem a győzelem döntő tényezője is.

Ebből a győzelemből, ebből a szilárd meggyőződésből kiindulva térünk át a békés gazdasági építés feladataihoz — és már el is érkeztünk hozzájuk —, amelyek megoldása kongresszusunk legfőbb teendője.

Megjelent: Az Oroszországi Kommunista Párt kilencedik kongresszusa. Gyorsírói feljegyzés. könyvben. Moszkva 1920.

Lenin Művei, 30. kötet.

BESZÉD
A BÁNYAMUNKÁSOK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI ALAKULÓ KONGRESSZUSÁN[194]

(Részlet)

Szemrehányást tesznek nekünk a proletárdiktatúra miatt, a munkások kíméletlen, kemény, vashatalma miatt, amely nem riad vissza semmitől és amely azt mondja: aki nem velünk — az ellenünk, s aki a legkisebb mértékben is ellenszegül ennek a hatalomnak, azt összezúzzuk. De mi erre a hatalomra büszkék vagyunk, és azt mondjuk: ha nem lett volna a munkásoknak ez a vashatalma, ha nem lett volna ilyen munkásélcsapat, akkor nemhogy két évig, de még két hónapig sem tarthattuk volna magunkat. Ennek a diktatúrának köszönhetjük azt, hogy valahányszor nehéz helyzetbe kerültünk a háborúban, a párt mozgósította a kommunistákat, s ők hullottak elsőkként az első sorokban, pusztultak ezrével Jugyenyics és Kolcsak frontján; elhullottak a munkásosztály legjobb fiai, feláldozták magukat, mert megértették, hogy ők elpusztulnak ugyan, de nemzedékeket mentenek meg, megmentik a munkások és parasztok ezreit. Kíméletlenül megbélyegezték és üldözték a haszonlesőket, azokat, akik a háborúban csak magukra gondoltak, és irgalmat nem ismerve agyonlőtték őket. Mi büszkék vagyunk erre a diktatúrára, a munkásoknak erre a vashatalmára, amely azt mondotta: mi megdöntöttük a kapitalistákat, és akár életünk feláldozásával is visszaverjük bármely arra irányuló kísérletüket, hogy hatalmukat visszaállítsák. Senki sem éhezett úgy e két év alatt mint Petrográd, Moszkva és Ivanovo-Voznyeszenszk

munkásai. Most kiszámították, hogy a munkások ez alatt a két év alatt nem kaptak többet évente hét pud kenyérnél, ugyanakkor a gabonatermelő kormányzóságok parasztjai legalább 17 pudot fogyasztottak. A munkások nagy áldozatokat hoztak, betegségek pusztították őket, soraikban emelkedett a halandóság, mégis be fogják bizonyítani, hogy nem bosszúérzetből keltek fel a kapitalisták ellen, hanem azért, mert sziklaszilárdan elhatározták, hogy olyan társadalmi rendet teremtenek, amelyben nem lesznek földbirtokosok és kapitalisták. Ezért hozták az áldozatokat, s csakis ilyen példátlan, emellett tudatosan, önként vállalt áldozatokkal, a Vörös Hadsereg fegyelmével s nem a régi fegyelem eszközeivel alátámasztott óriási áldozatokkal tarthatták meg az élenjáró munkások diktatúrájukat és érdemelték ki az egész világ munkásságának tiszteletét. Azok, akik különösképpen rágalmazzák a bolsevikokat, ne felejtsék el, hogy a diktatúra a legtöbb áldozatot, a legnagyobb éhínséget éppen a munkások számára jelentette, akik a diktatúrát megvalósították. Az ivanovo-voznyeszenszk-i, petrográdi és moszkvai munkások ez alatt a két év alatt annyit szenvedtek, amennyit a vörösfrontokon vívott harcban senki nem szenvedett.

Megjelent: A bányamunkások I. összoroszországi alakuló kongresszusának határozatai és rendelkezései c. brosúrában. Moszkva, 1920.

Lenin Művei, 30. kötet.

„BALOLDALISÁG“ — A KOMMUNIZMUS GYERMEKBETEGSÉGE[195]

(Részlet)

X.

NÉHÁNY KÖVETKEZTETÉS

... A történelem általában, a forradalmak története pedig különösen, mindig gazdagabb tartalmú, változatosabb, sokoldalúbb, elevenebb, „ravaszabb“, mint ahogy azt akár a legelőrehaladottabb osztályok legjobb pártjai, legöntudatosabb élcsapatai képzelik. Ez érthető is, mert hiszen a legjobb élcsapatok tízezrek öntudatát, akaratát, szenvedélyét, képzelőerejét juttatják kifejezésre, míg a forradalmat minden emberi képesség különös fellendülésének és megfeszítettségének pillanatában a legélesebb osztályharc által felkorbácsolt tízmilliók képessége, öntudata, akarata, szenvedélye, képzelőereje váltja valóra. Ebből két igen fontos gyakorlati következtetés adódik: az első az, hogy a forradalmi osztálynak ahhoz, hogy feladatát megvalósíthassa, alaposan tisztába kell jönnie a társadalmi tevékenység kivétel nélkül *minden* formájával és oldalával (s a politikai hatalom meghódítása után, néha nagy kockázattal és roppant veszéllyel, pótolnia kell azt, amit a hatalom meghódítása előtt elmulasztott); a második az, hogy a forradalmi osztálynak készen kell állnia arra, hogy az egyik formát a legnagyobb gyorsasággal és a legváratlanabbul egy másik forma fogja felváltani.

Mindenki el fogja ismerni, hogy oktalanság, sőt bűn az olyan hadsereg magatartása, amelyik nem készül fel arra, hogy bánni tudjon mindazokkal a fegyverfajtákkal, harci eszközökkel és harci módszerekkel, amelyekkel az ellenség

rendelkezik vagy rendelkezhet. De ez a politikára még nagyobb mértékben vonatkozik, mint a hadviselésre. A politikában még kevésbé lehet előre tudni, milyen harci eszköz lesz számunkra bizonyos eljövendő viszonyok között alkalmazható és előnyös. Ha nem tudunk bánni minden harci eszközzel, akkor óriási — néha egyenesen döntő — vereséget szenvedhetünk, ha bizonyos, más osztályok helyzetében beállott és akaratunktól független változások a tevékenység olyan formáját tűzik napirendre, amelynek alkalmazásában mi különösen gyengék vagyunk. Ha minden harci eszközzel tudunk bánni, akkor biztosan győzünk, minthogy a valóban élenjáró, valóban forradalmi osztály érdekeit képviseljük, biztosan győzünk még akkor is, ha a körülmények nem engedik meg, hogy az ellenség számára legveszedelmesebb fegyvert, azt a fegyvert vegyük igénybe, amellyel leggyorsabban mérhetünk halálos csapásokat.

A megírás ideje: 1920 május.
1920-ban jelent meg, önálló könyv formájában.

Lenin Művei, 31. kötet.

BESZÉD AZ ÜVEG- ÉS PORCELÁNIPARI MUNKÁSOK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1920. ÁPRILIS 29-ÉN

A tegnapi nap két újságot hozott: az első fölöttébb szomorú — a lengyel kormány fejének, Pilsudskinak felhívásáról szóló hír. Ennek a felhívásnak a szövegét még nem láttam, telefonon értesítettek róla, de az az egy kétségtelen, hogy egyértelmű azzal, hogy Lengyelország hadat üzen Ukrajnának. Nyilvánvaló, hogy Lengyelország kormánykörein a francia imperialisták befolyása kerekedett felül. A lengyel kormány úgy határozott, hogy elveti az utóbbi időben követett politikáját, amely a velünk való béketárgyalások körül folytatott lavírozásból állt és szélesebb fronton indítja meg a hadműveleteket. Lengyelország már elfoglalta Zsitomirt és Kijev ellen vonul. Ez a proletariátus érdekeinek legerélyesebb és haladéktalan védelmét követeli tőlünk. Nem kételkedünk abban, hogy meg tudjuk védelmezni ezeket az érdekeket, nem kételkedünk abban, hogy az antant imperialistáinak Szovjet-Oroszország megfojtására irányuló ez az újabb kísérlete ugyanúgy csődöt fog mondani, mint Gyenyikin és Kolcsak kalandja. Nyilvánvaló, hogy Lengyelország Franciaország, Anglia és az egész antant részéről teljes katonai támogatást kap. Ebben a tekintetben nagyon jellemző, hogy az angol kormány a Krímmel kapcsolatban velünk folytatott tárgyalások utolsó szakaszában jelentékenyen megváltoztatta eredeti jóindulatú álláspontját. Angliának arra az indítványára, hogy legyünk emberségesek Gyenyikin tengernek szo-

rított katonáihoz, azt feleltük, hogy készek vagyunk megkegyelmezni a krími fehérgárdisták életének, ha az antant is emberséges lesz a legyőzött magyar kommunistákhoz, s kiengedi őket Szovjet-Oroszországba. Nekünk nem kell ezeknek a krími fehérgárdistáknak a vére, bennünk nem él bosszúvágy. Jegyzékünkre azonban nem kaptunk választ az angol kormánytól, amely Lengyelország fellépése miatt, úgy látszik, nem siet a válasszal. De biztosak vagyunk abban, hogy az angol munkások között, még a legopportunistább beállítottságú munkások között sem akadnak olyanok, akik hívei az intervenciónak.

Értesüléseink vannak arról, hogy még Lengyelországban is, a lengyel szocialista párt, amely Lengyelországban üldözte a kommunistákat, sajtószervében kijelenti, hogy nem szabad megszakítani a Szovjet-Oroszországgal folytatott béketárgyalásokat azzal a Lengyelország részéről elhangzott ultimátumszerű követeléssel, hogy tartsák ezeket a tárgyalásokat Boriszovban. Ez a lap a lengyel kormánynak ezt az eljárási módját bűnnek tekinti. A lengyelek azt javasolták nekünk, hogy tartsuk a tárgyalásokat Boriszovban anélkül, hogy a hadműveleteket beszüntetnők, holott éppen ha a tárgyalásokat ezen a helyen tartanók, elesnénk attól a lehetőségtől, hogy a tárgyalások ideje alatt folytassuk a hadműveleteket, s ugyanakkor Lengyelországnak teljesen szabad keze volna ebben a tekintetben. Természetesen ilyen körülmények között nem folytathattunk béketárgyalásokat és azt javasoltuk, hogy Lengyelországgal való közös megegyezés alapján tegyék át ezeknek a tárgyalásoknak a színhelyét Párizsba, Revelbe, Varsóba, Moszkvába vagy valamely más városba. Erre a javaslatra az volt a válasz, hogy a lengyel csapatok az egész fronton általános támadást indítottak. Számunkra nem kétséges, hogy a lengyel kormány saját munkásainak akarata ellenére indította meg ezt a támadó háborút. Ezért fogadjuk mi teljes nyugalommal ezt az új kalandot; tudjuk, hogy győztesként kerülünk ki belőle, de önök tudják, elvtársak, hogy minden háború óriási nehézségekkel jár, amelyeknek a leküzdése érdekében nemegyszer fordultunk támogatásért a mun-

kástömegekhez. A Lengyelországgal való háborút ránkkényszerítették, nekünk egyáltalán nincs szándékunkban megsérteni Lengyelország függetlenségét, ugyanúgy, ahogy nem áll szándékunkban megsérteni Litvánia és Belorusszia függetlenségét, de minden engedékenységünk ellenére mégis háborút kényszerítenek ránk, és ha már így van, akkor egy emberként kell sorompóba állnunk, hogy megvédelmezzük magunkat is, Ukrajnát is a lengyel imperialisták támadásával szemben. (Viharos taps.) Ennek érdekében újra bizonyos fordulatot kell végrehajtanunk. Bármennyire kívánatos volna is számunkra, hogy minél előbb hozzáfogjunk a békés építéshez és azt minél szélesebb alapokon folytassuk, ha már egyszer háborút erőszakoltak ránk, mindent alá kell rendelnünk e háború érdekeinek, a számunkra legkedvezőbb és leggyorsabb eredmények elérése céljából. Meg kell magyaráznunk minden munkásnak és parasztnak, hogy miért kezdett ellenünk háborút az antant által felbujtott Lengyelország. Meg kell magyaráznunk, hogy ezt azért tették, hogy még magasabbra emeljék a válaszfalat, kimélyítsék azt a szakadékot, amely elválasztja tőlünk Németország proletariátusát.

Másrészt ugyancsak tegnap kaptunk hírt Bakuból, amely azt mutatja, hogy Szovjet-Oroszország helyzete jobbra fordul; tudjuk, hogy iparunk itt áll fűtőanyag nélkül, és most azt a hírt kaptuk, hogy a bakui proletariátus kezébe ragadta a hatalmat és megdöntötte az azerbajdzsán kormányt. Ez azt jelenti, hogy most olyan gazdasági bázisunk van, amely új életet önthet egész iparunkba. Bakuban sok millió pud ásványolaj van, amire a legutóbbi időkig nem volt kereslet, s ennek következtében még Nobel olajipari vállalkozó is tárgyalásokba próbált bocsátkozni velünk, ennek az olajnak Szovjet-Oroszországba szállításáról. Ilyképpen közlekedésünk és iparunk igen lényeges segítséget kap a bakui olajtelepektől.

Cjurupa elvtárs közellátásügyi népbiztos ma közölte velem, hogy a Kubán területén és a Kaukázusban óriási gabonakészletek vannak, amelyeknek az ideszállítására számíthatunk. Tehát lesz fűtőanyagunk az ipar és gabonánk az emberek számára. Ha minden erőnket megfeszítjük a köz-

lekedés helyreállítása érdekében, megszerezzük a gabonát és az ásványolajat, ami jó gazdasági alapot szolgáltat majd a munkások és parasztok kölcsönös viszonyához. Azt mondjuk, hogy a parasztnak oda kell adnia gabonafölöslegét a munkásoknak, mert a mai időkben bűn volna eladni ezeket a fölöslegeket és mert, mihelyt helyreállítottuk iparunkat, minden erőnket latba fogjuk vetni, hogy a város ipari késztermékeivel kielégítsük a parasztokat.

Miután, amennyire most az időmből futja, e néhány szóval vázoltam önök előtt a köztársaság mai általános helyzetét, befejezésül még csak annyit mondok, hogy meg vagyok győződve róla, hogy a szakszervezetekben tömörült négymillió munkás, akik révén — a parasztok széles rétegeire támaszkodva — a szovjet politikát folytattuk, mint eddig, úgy ma sem, a Lengyelországgal való viszonyunk új szakaszában sem fog bezárkózni szakmai életének szűk keretei közé, amikor már hozzáférhetővé vált számunkra a kubáni gabona is, a bakui ásványolaj is, és minden módon segítséget fog nyújtani a közös proletár ügy további sikerei és fejlődése érdekében. Tudjuk, hogy csak a munkások tudatossága, egysége, a szakszervezetek teljes egybeforrottsága az az erő, amely biztosította Vörös Hadseregünk ragyogó győzelmeit, azét a hadseregét, amely oly sikeresen vitte be a tudatosságot a parasztok soraiba, és megtanította a parasztokat arra, hogyan ebrudalják ki soraikból a a haszonlesőket, hogy a hatalom a munkások kezében maradjon. Most is, a Lengyelországgal folytatott háborúban és az ipar helyreállításában is szükségünk van a szakszervezeteknek erre a tudatosságára, egységére és egybeforrottságára. Most tovább kell fejlesztenünk és meg kell szilárdítanunk a fegyelmet, amelyre minden üzemben szükségünk van. Az öntudatos munkások tudják, hogy ha önök, munkások, mindeddig nem lettek volna fegyelmezettek, Magyarország sorsára juthattunk volna. Ne feledjék ezt, elvtársak, és ki-ki a maga helyén igyekezzék mindent teljesen alárendelni az egyetlen fő feladatnak: búcsút kell mondani, minél előbb véget kell vetni annak az átkozott jelszónak, hogy ki-ki magáért, isten mindnyájunkért. Vas-

fegyelemmé kell fejleszteni a proletár munkafegyelmet és akkor legyőzhetetlenek leszünk. Be fogjuk bizonyítani, hogy a szovjetköztársaságot nem lehet megdönteni és hogy biztosítani tudjuk magunknak a világ valamennyi többi köztársaságának támogatását. (Lenin elvtárs beszédét a kongresszus részvevői sokáig nem szűnő tapsviharral és „Éljen vezérünk, Lenin elvtárs!" felkiáltásokkal fogadták.)

Pravda, 92. sz.
1920. április 30.

Lenin Művei, 31. kötet.

BESZÉD A LENGYEL FRONTRA INDULÓ VÖRÖSKATONÁKHOZ, 1920. MÁJUS 5-ÉN[196]

ÚJSÁGBESZÁMOLÓ

Elvtársak! Tudjátok, hogy az antant által felbujtott lengyel földbirtokosok és tőkések újabb háborút erőszakoltak ránk. Ne feledjétek elvtársak, hogy nekünk nincs ellentétünk a lengyel parasztokkal és munkásokkal, mi a lengyel függetlenséget és a lengyel népköztársaságot elismertük és elismerjük. Lengyelországnak felajánlottuk a békét határai sértetlenségének biztosításával, noha ezek a határok sokkal messzebbre tolódtak ki, mint ameddig a tiszta lengyel lakosság terjed. Mi minden engedményt megtettünk, emlékezzetek erre valamennyien a fronton. A lengyelek irányában tanúsított magatartásotokkal bizonyítsátok be ott, hogy ti a munkás-paraszt köztársaság katonái vagytok, hogy ti nem elnyomókként, hanem felszabadítókként mentek hozzájuk. Most, amikor a lengyel pánok a mi törekvéseink ellenére szövetséget kötöttek Petljurával, amikor támadásba mentek át, amikor Kijev felé nyomulnak, és a külföldi sajtóban olyan híreket terjesztenek, hogy már el is foglalták Kijevet — ami szemenszedett hazugság, hiszen még tegnap közvetlen vonalon beszéltem a Kijevben tartózkodó F. Konnal —, most azt mondjuk: elvtársak, el tudtuk látni a baját ennél szörnyűbb ellenségnek is, le tudtuk győzni saját földbirtokosainkat és tőkéseinket — le fogjuk győzni a lengyel földbirtokosokat és tőkéseket is! Ma itt valamennyiünknek meg kell esküdnünk, ünnepélyesen meg kell fogadnunk, hogy emberként fogunk

harcolni azért, hogy ne győzhessenek a lengyel pánok és tőkések. Éljenek a szabad, független lengyel köztársaság parasztjai és munkásai! Le a lengyel pánokkal, földbirtokosokkal és tőkésekkel! Éljen vörös munkás-paraszt hadseregünk! (Lenin elvtárs utolsó szavait túlharsogják az „Internacionálé" hangjai és a „hurrá" kiáltások.)

Pravda, 96. sz.
1920. május 6.

Lenin Művei, 31. kötet.

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJE, A SZAKSZERVEZETEK ÉS AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1920. MÁJUS 5-ÉN[197]

(T a p s.) Elvtársak, szeretném felhívni figyelmüket egy jellemző vonásra, amely a mostani háborút nemzetközi szempontból, vagy helyesebben, Oroszország nemzetközi helyzete szempontjából megkülönbözteti az előző háborúktól. Persze, önök közül senki sem vonja kétségbe és nem is lehet kétségbevonni, hogy ez a háború az egyik láncszem azoknak az eseményeknek hosszú láncolatában, amelyek azt jelentik, hogy a nemzetközi burzsoázia eszeveszett ellenállást tanúsít a győzelmes proletariátussal szemben, hogy a nemzetközi burzsoázia eszeveszett kísérleteket tesz Szovjet-Oroszország megfojtására, arra, hogy bármi áron, bármilyen eszközökkel, megdöntse az első szovjethatalmat. Persze, egy cseppet sem kétséges, hogy okvetlenül van összefüggés e jelenségek között, a nemzetközi burzsoázia előző kísérletei és a mostani háború között. De ugyanakkor azt is látjuk, hogy milyen óriási különbség van e háború és az előző háborúk között, nemzetközi helyzetünk szempontjából milyen óriási lökést adott harcunk a nemzetközi munkásmozgalomnak, hogyan fogadja a világproletariátus Szovjet-Oroszország győzelmeit, hogyan fejlődik és erősödik a világproletariátus harca és milyen óriási munkát végeztünk az alatt a két esztendő és néhány hónap alatt, amióta a szovjetköztársaság fennáll.

Önök emlékeznek rá, hogy a legnagyobb, sehol a világon vetélytársakat nem ismerő kapitalista hatalmak legfelelősebb,

legnagyobb hatalommal bíró miniszterei nem is olyan nagyon régen bejelentették, hogy tető alá hozták 14 hatalom szövetségét Oroszország ellen; tudomásuk van arról, hogyan tömörítette ez a szövetség Franciaország és Anglia mindenható kapitalistáinak nyomására Jugyenyicsot, Kolcsakot és Gyenyikint és hogyan építette fel katonai tekintetben valóban nagyszabású és mindenre kiterjedő tervét. És ha mi ezt a tervet halomra döntöttük, ez azért történt, mert az imperialisták egysége csak látszólagos volt és a nemzetközi burzsoázia erői nem állnak ki egyetlen próbát sem, amikor arról van szó, hogy valóban fel kell áldozniuk magukat. Kiderült, hogy a négy esztendeig tartó imperialista vérfürdő után a dolgozó tömegek nem tekintik igazságosnak az ellenünk viselt háborút és nekünk ezekben a dolgozó tömegekben nagy szövetségesünk van. Az antant terve valóban pusztulással fenyegetett, de ez a terv halomra dőlt, mert a tőkés hatalmak, rendkívül erős szövetségük ellenére, nem tudták megvalósítani: nem volt elég erejük ahhoz, hogy megvalósítsák. Azok közül a hatalmak közül: amelyeknek mindegyike fölényben lehetett volna velünk szemben, egyetlen egy sem léphetett fel egységesen, mert a szervezett proletariátus nem támogatja; egyetlen egy hadsereg sem tudta elérni — sem a francia, sem az angol — hogy katonái orosz földön harcolni tudjanak a szovjetköztársaság ellen.

Ha gondolatban nyomon követjük, hogy gyakran milyen kétségbeejtő helyzetben volt köztársaságunk, amikor valóban egyedül állt szemben az egész világgal, a nálunk mérhetetlenül erősebb hatalmakkal, és arra gondolunk, hogy mindezekből a súlyos megpróbáltatásokból győztesen kerültünk ki, akkor ezeknek a visszaemlékezéseknek alapján pontos fogalmat alkothatunk arról, hogy most mivel állunk szemben. Egy olyan tervvel állunk szemben, amely nem új, ugyanakkor azonban semmiben sem hasonlít a fél évvel ezelőtti, valóban mindent felölelő egységes tervhez. A régi tervnek csak töredékei vannak meg, és ez a nemzetközi erőviszonyok szempontjából a legfőbb biztosítéka annak, hogy ez a mostani kísérlet reménytelen. A régi terv azt jelentette, hogy az imperialista

hatalmak, szövetségben a volt Orosz Birodalommal határos valamennyi kis állammal, amelyeket azelőtt Nagy-Oroszország cári és kapitalista kormánya gyalázatosan és szemérmetlenül elnyomott, együttes kísérletet tettek arra, hogy megfojtsák a munkás-paraszt köztársaságot; most viszont egyes hatalmak egyes határos államokkal szövetségben próbálják megtenni azt, amit az imperialista hatalmak együttesen, szövetségben valamennyi határos állammal nem tudtak megtenni és amire egy évvel, másfél évvel ezelőtt Kolcsakkal, Gyenyikinnel stb. szövetkezve vállalkoztak. Most az imperialista terv töredékeivel állunk szemben. Az imperialista terveket az jellemzi, hogy a burzsoázia itt különös szívósságot tanúsít. Tudja, hogy azért küzd, hogy megtartsa hatalmát saját portáján, tudja, hogy itt nem az orosz vagy a lengyel kérdés, hanem saját létének kérdése dől el. Ezért várható, hogy a terv töredékeiből igyekszik majd felújítani a régi, halomra dőlt tervet.

Mindannyiunk számára világosak az imperialista államok érdekellentétei. Bár a miniszterek különböző nyilatkozatokat tesznek a vitás kérdések békés rendezéséről, az imperialista hatalmak valójában egyetlen komoly lépést sem tudnak tenni a politikai kérdésekben anélkül, hogy nézeteltérés ne támadna közöttük. A franciáknak erős Lengyelország és erős cári Oroszország kell, és ők ezért a célért készek minden áldozatra. Anglia viszont, földrajzi helyzetéből kiindulva, másra törekszik — Oroszország feldarabolására, Lengyelország gyengítésére, hogy Franciaország és Németország között meglegyen az egyensúly, amely biztosítaná a győztes imperialistáknak a világháború eredményeképpen Németország megrablásával szerzett gyarmatok igazgatását. Itt kiáltó érdekellentét van és bármennyire is biztosítanak minket az imperialista hatalmak San-Remóban egybegyűlt képviselői[198] arról, hogy a szövetségesek között teljes egyetértés uralkodik, mi tudjuk, hogy nincs közöttük semmiféle egyetértés.

Tudjuk, hogy Lengyelország támadása — töredéke annak a régi tervnek, amely valamikor egyesítette az egész nemzetközi burzsoáziát, és ha akkor nem sikerült ez a nagyszabású terv, amely tisztán katonai szempontból feltétlen sikerrel

kecsegtetett, úgy most a terv még ebből a szempontból is reménytelen. Ezenkívül tudjuk, hogy a lengyel burzsoáziával szövetségre lépett imperialista hatalmak és a lengyel kormány úgy megzavarodtak, mint még soha. A lengyel burzsoázia a legutóbbi hónapokban, hetekben és napokban követett politikájának minden lépésével leleplezi magát saját dolgozó tömegei előtt, hajbakap saját szövetségeseivel és politikájában egyetlen következetes lépésre sem képes. Az imperialisták hol azt hirdetik, hogy engesztelhetetlenek Szovjet-Oroszországgal szemben és hogy lehetetlen vele bármilyen tárgyalásba is kezdeni, hol megszüntetik az ellene életbeléptetett blokádot és ünnepélyes nyilatkozatot adnak ki erről az állítólag fennálló szövetség, az állítólag létező Népszövetség nevében, hol újra kezdik az ingadozó politikát — s ezzel lehetővé tették és teszik számunkra, hogy bebizonyítsuk békepolitikánkat, bebizonyítsuk, hogy nemzetközi politikánknak semmi köze sincs sem a cári politikához, sem az orosz tőkések vagy akár a demokratikus orosz burzsoázia politikájához. Bebizonyítottuk az egész világ előtt, hogy külpolitikánknak semmi köze sincs ahhoz a politikához, amelyet a burzsoá lapok nekünk folyvást tulajdonítanak. Ilyenformán Lengyelország politikájában nem maradt egyetlen egy turpisság sem, amelyet ők maguk le nem lepleztek volna. A három orosz forradalom tapasztalatából tudjuk, hogyan készítettük elő ezeket a forradalmakat és hogyan fejlődött tovább mindegyik forradalom talaján a belpolitika és a nemzetközi politika. Ez a tapasztalat azt mutatja, hogy a forradalom előkészítésében ezek az uralkodó osztályok a legbiztosabb segítőtársaink, akik mindenféle koalíció, alkotmányozó gyűlés stb. szükségességét hirdetik, azt hirdetik, hogy ők fejezik ki a nép akaratát, de valójában politikájukból a nemzet életének minden komoly, nehéz és felelősségteljes pillanatában kiütközik az egymással vetélkedő burzsoá csoportoknak, a tőkések egymással versengő és kibékülésre képtelen csoportjainak önzése, amelyek százszor jobban leleplezik önmagukat, mint azt a kommunista propaganda tehetné. Sehol, egyetlen országban, egyetlen államban, még a legforradalmibb munkásosztályt sem tudná forradal-

masítani soha semmiféle propaganda és agitáció, ha ezt az agitációt saját országának uralkodó osztályai nem támasztanák alá gyakorlati magatartásukkal.

Abból, ami most történik valamennyi tőkés országban, még hozzá a fejleményekkel fokozódó mértékben, különösen az olyan országban, mint Lengyelország, azt a meggyőződést merítjük, hogy ha győztesként kerültünk ki egy kétségtelenül nehezebb háborúból, ha helyesen vettük számba a burzsoázia különböző csoportjai és pártjai közötti viszálykodást és ezek kibékülésének lehetetlenségét abban a pillanatban, amikor az egyesülésre különösen szükségük van — akkor nemzetközi helyzetünk most óriási mértékben megjavult. Ezt a meggyőződést merítjük nemcsak a belső erőviszonyok szempontjából, hanem nemzetközi szempontból is. Ha a mai imperialista államok egész rendszerét, törekvéseiket nézzük — mint tudjuk, ezek az államok javíthatatlanok abban a törekvésükben, hogy minden alkalmat kihasználjanak Oroszország megtámadására —, és ezt a rendszert teljesen tárgyilagosan, az utóbbi évek és különösen a legutóbbi félév történetének megcáfolhatatlan tényei alapján ítéljük meg, azt látjuk, hogy a nemzetközi ellenség gyengül, hogy az imperialisták egyesítésére irányuló kísérletek egytől-egyig egyre reménytelenebbek lesznek, és hogy ebből a szempontból győzelmünk biztosítva van.

De, elvtársak, amikor most a közelgő újabb háború előtt állunk, bár gazdasági feladat foglal le minket és minden figyelmünket a békés gazdasági építésre összpontosítjuk, elengedhetetlenül szükséges, hogy gyorsan átcsoportosítsuk sorainkat. Egész hadseregünknek, amely az utóbbi időben munkahadsereg volt[199], most a másik irányba kell fordítania figyelmét; mindent abba kell hagynunk és minden figyelmünket erre az újabb háborúra kell összpontosítanunk. Nagyon jól tudjuk, hogy az az ellenség, amellyel most állunk szemben, nem félelmetes számunkra azok után, amiket már átéltünk, de újabb súlyos áldozatokat követelhet a munkásoktól és a parasztoktól, sokszorosan megnehezítheti gazdasági építésünket, tönkreteheti, elpusztíthatja a parasztgazdaságok tucat-

jait, százait meg ezreit, továbbá átmeneti sikerével újjáéleszteti az általunk szétvert imperialisták szertefoszlott reményeit, akik persze nem mulasztják el az alkalmat, hogy az ellenség mellé álljanak. Ezért meg kell mondanunk, hogy annak a szabálynak, amelyhez minden előző háborúban tartottuk magunkat, most is változatlanul újra érvényt kell szereznünk. Ha saját békés szándékaink ellenére, annak ellenére, hogy óriási engedményeket tettünk, hogy lemondtunk minden nemzeti igényről, a lengyel földbirtokosok és a lengye burzsoázia háborút erőszakoltak ránk, ha biztosak vagyunk, márpedig biztosaknak kell lennünk abban, hogy a világ burzsoáziája, még az is, amelyik most nem segít a lengyeleknek, amint fellobban a háború lángja, segíteni fog nekik, mert itt nemcsak az orosz vagy a lengyel kérdés, hanem az egész burzsoázia létének kérdése dől el — akkor nekünk fel kell elevenítenünk emlékezetünkben és minden áron követnünk kell, illetőleg életbe kell léptetnünk azt a szabályt, amelyet politikánkban követtünk és amely mindig biztosította számunkra a sikert. Ez a szabály abban foglalható össze, hogyha már háborúra került sor, mindent alá kell rendelni a háború érdekeinek, az ország egész életét alá kell rendelni a háborúnak, ezen a téren nem szabad tűrni a legkisebb ingadozást sem. Bármilyen nehéz is elszakadni az elvtársak óriási többségének attól a munkától, amelyet nem is olyan régen állítottunk át más, a békés építés feladatai szempontjából megfelelőbb és szükségesebb vágányokra, gondolnunk kell arra, hogy a legkisebb mulasztás, figyelmetlenség gyakran legjobb elvtársaink, fiatal munkás- és parasztnemzedékünk, most is mint mindig, az első sorokban harcoló kommunistáink tízezreinek fölösleges halálát jelenti. Ezért még egyszer — mindent a háborúért. Ne legyen egyetlen gyűlés, egyetlen tanácskozás, amelyen a napirendi pontok megvitatása során első helyen nem az a kérdés áll, hogy megtettünk-e mindent a háború támogatása érdekében, eléggé megfeszítettük-e erőnket, elegendő segítséget küldtünk-e a frontra? Csak azok maradjanak itt, akik a fronton nem képesek segíteni! Hozzunk meg minden áldozatot a front érdekében, adjunk meg

minden segítséget a frontnak, minden tétovázás nélkül. És ha minden erőnket összpontosítjuk, ha meghozunk minden áldozatot, nem kétséges, hogy ezúttal is győzni fogunk. (T a p s.)

Megjelent 1920-ban,
„Munkás-, Paraszt- és Vöröskatona-küldöttek Moszkvai Szovjetje plenáris üléseinek gyorsírói jegyzetei" c. könyvben.

Lenin Művei, 31. kötet.

BESZÉD A ROGOZSSZKIJ-SZIMONOVSZKIJ KERÜLET SZÉLESKÖRŰ MUNKÁS- ÉS KATONA-KONFERENCIÁJÁN, 1920. MÁJUS 13-ÁN

ÚJSÁGBESZÁMOLÓ

A szovjetköztársaság ismét nehéz órákat él át. Az orosz proletariátusnak, miután megszabadult Kolcsaktól és Gyenyikintől, az volt a szándéka, hogy minden szellemi és fizikai erejét az ország gazdasági életének helyreállítására fordítja. Azt gondoltuk, hogy a lengyel burzsoá kormány nem merészel újabb kalandba bocsátkozni. Igaz, a lengyel kommunisták azt mondták, hogy éppen, mert a lengyel kormánynak nincs több vesztenivalója, nem riad vissza attól, hogy bármilyen kalandba belekergesse munkásait és parasztjait. De mi feltételezzük, hogy a lengyel proletariátus, Lettország és Belorusszia proletariátusával vállvetve, gondoskodik a lengyel burzsoázia és a lengyel pánok elűzéséről. Az orosz munkás-paraszt kormány óriási engedményeket tett Lengyelországnak, mert be akarta bizonyítani a lengyel népnek, hogy véglegesen szakított a cárizmusnak a kis államokkal szemben folytatott politikájával.

A lengyel burzsoázia háta mögött a francia tőkések mesterkednek, akik szeretnék jó áron eladni Lengyelországnak hadianyagukat és kárpótolni szeretnék magukat mindazért, amit Kolcsakon és Gyenyikinen vesztettek.

Figyelemre méltó dolog az, hogy az antant egyetlen állama sem merészel nyíltan fellépni Szovjet-Oroszország ellen, mert félnek megmutatni a munkásoknak igazi arcukat. Ez idő szerint számunkra az a legfontosabb, hogy megértessük a

politikailag iskolázatlan és elmaradott polgártársakkal, hogy mi mindent elkövettünk az újabb vérontás elkerülése érdekében és hogy a lengyel munkás és paraszt nem ellenségünk, de hogy ha a Petljurával egyesült lengyel burzsoázia háborút akar, mi harcolni fogunk és könyörtelenek leszünk. A győzelmet minden háborúban végeredményben azoknak a tömegeknek harci szelleme határozza meg, amelyek a csatatéren vérüket ontják. Az a meggyőződés, hogy a háború igazságos, annak tudata, hogy fel kell áldoznunk életünket testvéreink boldogulásáért, fokozza a katonák harci szellemét és hallatlan nehézségek elviselésére készteti őket. A cári tábornokok azt mondják, hogy vöröskatonáink olyan terheket viselnek el, amilyeneket a cári rendszer hadserege sohasem bírt volna el. Ennek az a magyarázata, hogy minden egyes fegyverbe szólított munkás és paraszt tudja, miért harcol és tudatosan ontja vérét az igazság és a szocializmus diadala érdekében.

Az a körülmény, hogy a tömegek ismerik a háború céljait és okait, óriási jelentőségű és biztosítja a győzelmet.

Országunkat elgyötörte a háború, s mi óriási engedmények árán meg akarjuk szüntetni a vérontást és hozzá akarunk fogni a békés munkához. Ezért, amikor Bullitt Oroszországba jött és felajánlotta a súlyos békét, a szovjet kormány aláírta azt[200], csakhogy lehetővé tegye a szovjethatalom megszilárdulását.

Jelenleg ismét kénytelenek vagyunk kiadni a jelszót: „Mindent a háborúért". Minden szervezetnek, a szakszervezeteknek és a pártszervezeteknek egyaránt, minden erejét latba kell vetnie a hősies Vörös Hadsereg támogatása érdekében.

Arról, hogy az igazság a mi oldalunkon van, mihamar meggyőzzük az egész világot.

Tegnap megérkeztek Petrográdba az angol tradeunionok küldöttei, akik közül vajmi kevesen rokonszenveznek velünk, de mi biztosak vagyunk abban, hogy amikor a küldöttség tagjai visszatérnek hazájukba, ők lesznek a legjobb agitátoraink. Még a volt cári tábornokok is igazságtalannak minősítik

Lengyelország követeléseit és segítségünkre sietnek. „Mindent a háborúért, mindent a győzelemért", mondjuk mi és az orosz munkások meg parasztok. Feszítsük meg hát minden erőnket a győzelem biztosítása érdekében. (Viharos taps.)

Kommunyisztyicseszkij Trud
44. sz. 1920. május 14.

Lenin Művei, 31. kötet.

BESZÉD A FALUSI MUNKA FELELŐS SZERVEZŐINEK 2. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJÁN, 1920. JÚNIUS 12-ÉN[201]

Elvtársak, nagyon örülök, hogy üdvözölhetem önöket, akik összegyűltek a falusi munkával kapcsolatos kérdések megvitatására egybehívott konferencián. Engedjék meg, hogy előbb röviden a szovjetköztársaság nemzetközi helyzetére és ezzel kapcsolatos feladatainkra térjek ki, majd pedig néhány szót szóljak arról, hogy szerintem milyen feladatok nyomulnak most a faluban különösen előtérbe a pártfunkcionáriusok számára.

Ami a köztársaság nemzetközi helyzetét illeti, önök, természetesen jól ismerik a lengyel támadással kapcsolatos fő tényeket. Külföldön hallatlanul sok hazugságot terjesztenek ezzel a kérdéssel kapcsolatban, és ez az úgynevezett sajtószabadságnak köszönhető, amely abban áll, hogy a vezető külföldi lapokat lepénzelték a kapitalisták és azokat 99 százalékban megvesztegethető tintakulik cikkei töltik meg. Náluk ezt sajtószabadságnak nevezik és ennek a sajtószabadságnak tudható be, hogy nincs olyan hazugság, amelyet ne terjesztenének el. Többek között a lengyel támadást illetően úgy tüntetik fel a dolgot, hogy a bolsevikok teljesíthetetlen követeléseket terjesztettek Lengyelország elé és megkezdték a támadást, holott önök kitűnően tudják, hogy mi még azokhoz a lehetetlen határokhoz is teljes egészében hozzájárultunk, amelyeket a lengyelek a támadás megkezdése előtt elfoglaltak. Mi vöröskatonáink életének megóvását fontosabbnak tartot-

tuk a lengyelek által elfoglalt Belorussziáért és Litvániáért való háborúnál. Mi nemcsak a Népbiztosok Tanácsa nevében, hanem az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak, szovjetköztársaságunk legfelsőbb intézményének külön kiáltványában[202] is a legünnepélyesebben kijelentettük a lengyel kormánynak, ennek a burzsoá-földbirtokos kormánynak, függetlenül a lengyel munkásokhoz és parasztokhoz intézett felhívásunktól, hogy béketárgyalásokat indítványozunk annak a frontnak az alapján, amely akkor fennállt, vagyis amely Litvániát és Belorussziát, ezeket a nem lengyel területeket, a lengyelek kezén hagyta; meg voltunk győződve és még ma is meg vagyunk győződve arról, hogy a lengyel földbirtokosok és kapitalisták nem tudják megtartani az idegen területeket, és hogy még a számunkra legkedvezőtlenebb béke esetén is többet nyerünk, ha megóvjuk vöröskatonáink életét, hiszen a béke minden egyes hónapja tízszeres erősödést jelent számunkra, ezzel szemben minden más kormány, így Lengyelország burzsoá kormánya is, a béke minden egyes hónapjával egyre jobban bomlik. Annak ellenére, hogy rendkívül messzemenő békejavaslatokat tettünk, annak ellenére, hogy egyes hűbelebalázs és szavakban igen-igen forradalmi forradalmárok egyenesen tolsztojista javaslatoknak nevezték javaslatainkat, noha valójában a bolsevikok tevékenységükkel azt hiszem eléggé bebizonyították, hogy senki sem találhat bennünk szemernyi tolsztojizmust sem, ennek ellenére, amikor szemtől szembe kerültünk a háborúval, mi kötelességünknek tartottuk bebizonyítani, hogy hajlandók vagyunk minden engedményre, ami csak lehetséges.

Mi olyan engedményeket tettünk, amilyeneket egyetlen kormány sem tehet; olyan területet adtunk Lengyelországnak, amelyet érdemes összehasonlítani azzal az — azt hiszem tegnap — nyilvánosságra hozott okmánnyal, amely a szövetségesek, az angolok, a franciák és egyéb imperialisták legfőbb szervétől indult ki és amelyben a lengyelek számára kijelölik a keleti határokat.

Ezek az angliai és franciaországi tőkés urak azt képzelik, hogy ők döntenek a határok kérdésében, de, hálistennek,

vannak még, akik nélkülük döntik el a határok kérdését: a munkások és a parasztok megtanulták, hogy nekik maguknak kell megszabni ezeket a határokat.

Ezek az urak megszabják a lengyel határokat, úgy szabják meg, hogy a lengyelek hasonlíthatatlanul messzebbre húzódnak vissza nyugat felé annál, amit mi javasoltunk. Ez az okirat, amely a párizsi szövetségesektől indult ki, élesen világít rá arra, hogy összejátszanak Vrangellal. Azt hajtogatják, hogy békét akarnak a szovjetköztársasággal, azt hajtogatják, hogy nem támogatják sem Lengyelországot, sem Vrangelt, mi pedig azt mondjuk, hogy ez szemérmetlen hazugság, s ezzel a hazugsággal takaróznak, amikor azt mondják, hogy most nem adnak fegyvert, pedig ugyanúgy adnak, mint néhány hónappal ezelőtt. A mai jelentésekben azt olvassuk, hogy nagy kincset zsákmányoltunk — elfogtunk egy vasúti kocsit, amely vadonatúj angol géppuskákkal volt megrakva; Trockij elvtárs azt jelentette, hogy a napokban vadonatúj francia töltényeket zsákmányoltak. Milyen tényekre van még szükségünk annak bizonyításához, hogy Lengyelország angol és francia felszereléssel, angol és francia lőszerrel dolgozik, hogy angol és francia pénzzel dolgozik. Ha most kijelentik, hogy Lengyelország határait keleten maga Lengyelország fogja megállapítani, ez közvetlen összejátszás Vrangellal, ezzel mindenki tisztában van. Az egész helyzetből mindenki világosan látja, hogy a lengyel földbirtokosság és a lengyel burzsoázia tisztán az angolok és a franciák segítségével folytatja a háborút, hogy szemérmetlenül hazudnak, ugyanúgy, mint ahogy akkor hazudtak, amikor azt hangoztatták, hogy nem küldtek semmiféle Bullitt-ot, míg végül Bullitt meg nem érkezett Amerikába, ki nem állt és nyilvánosságra nem hozta azokat az okmányokat, amelyeket itt gyűjtött össze.

De ezek az urak, a tőkés kereskedő urak, nem tagadhatják meg önmagukat. Ez világos. Nem tudnak gondolkozni másként, mint kereskedők módjára, és amikor a mi diplomáciánk nem kereskedő módszerekkel lép fel, amikor azt mondjuk, hogy számunkra vöröskatonáink élete drágább az óriási

határváltozásoknál, ők, akik vérbeli kereskedők módjára gondolkoznak, ezt természetesen nem tudják megérteni. Amikor egy évvel ezelőtt Bullittnak olyan szerződést ajánlottunk fel, amely rendkívül kedvező volt az ő számukra és rendkívül hátrányos számunkra, olyan szerződést, amelynek értelmében óriási terület maradt Gyenyikin és Kolcsak kezében, ezt abban a biztos tudatban ajánlottuk fel, hogy ha a békét megkötnénk, a fehérgárdista kormány semmiképpen sem tudná fenntartani magát.

Ők a maguk kereskedő eszével ezt csak úgy értelmezhették, hogy beismerjük gyengeségünket. „Ha a bolsevikok hozzájárulnak az ilyen békéhez, az azt jelenti, hogy a tönk szélén állanak", és az egész burzsoá sajtó örömmámorban úszik, a diplomaták a kezüket dörzsölik örömükben, és millió meg millió font sterlinget adnak kölcsön Kolcsaknak és Gyenyikinnek. Igaz, nem aranyban adták, hanem fegyverben, uzsoraáron és egészen biztosak voltak abban, hogy a bolsevikok egyáltalán nem tudnak megbirkózni velük. Ennek az lett a vége, hogy Kolcsakot meg Gyenyikint izzé-porrá zúztuk és ők futhatnak százmilliókra menő sterlingjük után. És most egymás után érkeznek hozzánk a vonatok nagyszerű angol felszereléssel, gyakran találkozunk az orosz vöröskatonák egész hadosztályaival, amelyek nagyszerű angol ruhában vannak, a napokban pedig egy elvtárs, aki a Kaukázusból érkezett, elbeszélte nekem, hogy egy egész hadosztály vöröskatonának olasz alpesivadász egyenruhája van. Nagyon sajnálom, hogy nem tudom fényképen megmutatni önöknek ezeket az olasz egyenruhába öltözött orosz vöröskatonákat. Azt azonban el kell ismernem, hogy az angol felszerelés mégis csak jó valamire, és az orosz vöröskatonák hálásak az angol kereskedőknek, akik felöltöztették őket és akik kereskedők módjára fogták fel a kérdést, s akiket a bolsevikok vertek, vernek és még sokszor fognak verni ezután is. (Tapsok.)

Ugyanezt látjuk a lengyel támadásnál is. Ez a támadás jó példa arra, hogy akit az isten (persze, ha van) meg akar verni, annak elveszi az eszét. Nem kétséges, hogy az antant

élén rendkívül okos emberek, kitűnő politikusok állnak, mégis ezek az emberek ostobaságot ostobaságra halmoznak. Egyik országot a másik után állítják csatasorba ellenünk, és így lehetővé teszik számunkra, hogy külön-külön, egyenként bánjunk el velük. Hiszen ha sikerült volna egyesülniük; — pedig hát ott a Népszövetség, nincs odaát egyetlen talpalatnyi föld, amelyre ne terjedne ki katonai hatalmuk, azt hihetnők, hogy senkinek sem könnyebb egyesíteni és a szovjethatalom ellen zúdítani minden ellenséges erőt. De nem tudják ezeket az erőket egyesíteni. Külön-külön mennek harcba. Csak fenyegetőznek, dicsekednek, szélhámoskodnak — fél évvel ezelőtt kijelentették, hogy 14 államot állítottak talpra a szovjethatalom ellen, hogy egy-két hónap múlva Moszkvában és Petrográdban lesznek. Ma azután egy kis brosúrát kaptam Finnországból, egy fehér tiszt megemlékezéseit a Petrográd elleni támadásról, és már régebben az északnyugati kormány néhány kadetforma orosz tagjának tiltakozó nyilatkozatát is megkaptam, amelyben arról van szó, hogy az angol tábornokok megbeszélésre hívták őket össze és tolmács segítségével, néha pedig ékes orosz nyelven felszólították őket, hogy ott helyben, azon melegében alakítsanak kormányt, persze orosz és okvetlenül demokratikus kormányt, az alkotmányozó gyűlés szellemében és hogy írják alá azt, amit javasolni fognak nekik. És hogy ők, ezek az orosz tisztek, akik a bolsevikok áldáz ellenségei, ezek a kadetok, mennyire fel voltak háborodva az angol tisztek hallatlan arcátlanságán, akik előírták nekik, akik egy kozákőrmester hangján megparancsolták nekik (már pedig parancsolni csak az orosz tud), hogy üljenek le és írják alá azt, amit elébük adnak, a továbbiakban pedig elmondják, hogyan dőlt mindez halomra. Sajnálom, hogy nincs módunkban minél szélesebb körökben terjeszteni ezeket az okmányokat, a Petrográd elleni támadást vezető fehérgárdista tisztek e beismeréseit.

Miért történik ez így? Azért, mert odaát a Népszövetség csak papíron szövetség, valójában azonban ragadozók csoportja, amelyek csak verekszenek és egy cseppet sem bíznak egymásban.

Valóban, most is azzal dicsekszenek, hogy Lengyelországgal együtt fog támadni Lettország, Románia meg Finnország, és mi a diplomáciai tárgyalásokból teljesen világosan látjuk, hogy amikor Lengyelország megkezdte a támadást, azoknak a hatalmaknak, amelyek béketárgyalásokat folytattak velünk, megváltozott a hangjuk és néha már hallatlanul arcátlan nyilatkozatokkal léptek fel. Kereskedők módjára gondolkoznak — kereskedőtől nem is várhatunk mást. Lengyelország úgy vélte, hogy most van esélye arra, hogy leszámoljon Szovjet-Oroszországgal, és egyszerre magasan hordja az orrát. Oda se neki. Láttuk ezt más, jelentősebb államoknál is és rá sem hederítettünk, mert meggyőződtünk róla, hogy Finnország, Románia, Lettország és minden más, teljesen az antanttól függő burzsoá állam fenyegetőzése csak szájhősködés. Lengyelország csak Petljurával, a hadsereg nélküli tábornokkal kötött szerződést és ez a szerződés még nagyobb elkeseredést váltott ki az ukrán népesség körében, a szerződés megkötése után a félburzsoá és teljesen burzsoá elemek egész sora még fokozottabb mértékben állt át Szovjet-Oroszország oldalára, és ezért az eredmény ismét az, hogy közös támadás helyett — csupán Lengyelország fejt ki közülük elaprózott hadműveleteket. Most pedig már azt látjuk, hogy bár csapatainknak természetesen jókora időt kell fordítaniuk az átcsoportosításra, mert ők messzebb voltak a határtól, mint a lengyelek, s így nekünk több időre volt szükségünk, hogy felvonultassuk csapatainkat, csapataink megkezdték a támadást és a napokban úgy alakult a helyzet, hogy lovasságunk elfoglalta Zsitomirt; az utolsó utat, amely Kijevet a lengyel fronttal összekötötte, csapataink délről és északról már átvágták, s így Kijev a lengyelek számára reménytelenül elveszett; ugyanakkor megtudtuk, hogy Skulski lemondott, Lengyelország kormánya már ingadozik és habozik, és már kijelenti, hogy újabb békefeltételeket fognak nekünk felajánlani. Nos, csak tessék földbirtokos és tőkés urak, mi sohasem zárkózunk el a lengyel békefeltételek tanulmányozása elől. De látjuk, hogy odaát a kormány saját burzsoáziája ellenére visel háborút, hogy a lengyel nemzeti demokraták, akik megfelelnek

a mi kadetjainknak és októbristáinknak — a legádázabb ellenforradalmi földbirtokosok és a burzsoázia —, ellenzik a háborút, mert tudják, hogy ebben a háborúban győzni nem lehet és hogy a háborút a lengyel kalandorok, eszerek, a lengyel szocialisták pártja, olyan emberek vezetik, akiknél leginkább tapasztalható az, ami az eszereknél megfigyelhető, tudniillik — a forradalmi frázis, a szájhősködés, a hurráhazafiság, a sovinizmus, a bohóckodás és a legteljesebb gondolatszegénység. Ezeket az urakat ismerjük. Most, miután belebuktak a háborúba, cserélgetni kezdik a miniszteri tárcákat a kormányukban, és arról beszélnek, hogy béketárgyalásokat fognak nekünk javasolni, mi azt mondjuk: tessék, uraim, próbálják meg. De mi csak a lengyel munkásokra és a lengyel parasztokra számítunk; mi is fogunk beszélni a békéről, de nem önökkel, lengyel földbirtokosok és lengyel burzsoák, hanem a lengyel munkásokkal és parasztokkal, és majd meglátjuk mire vezet ez a beszélgetés.

Elvtársak, most, a lengyel fronton aratott sikereink ellenére, mégis olyan a helyzet, hogy minden erőnket meg kell feszítenünk. Az olyan háborúban, amely olyan viszonyok között kezdődik, mint most a Lengyelországgal viselt háború, a legveszélyesebb az, ha lebecsüljük az ellenséget és azzal nyugtatjuk meg magunkat, hogy mi erősebbek vagyunk. Ez igen veszélyes dolog, ami vereségre vezethet a háborúban, és ez a legrosszabb orosz jellemvonás, amely szalmalángban és akaratgyengeségben nyilvánul meg. Nem elég, ha elkezdünk valamit, ki is kell tartani és állni kell a sarat, a mi fajtánk azonban ehhez nem ért. És csak hosszas nevelőmunkával, a tétovázás és az ingadozás ellen folytatott fegyelmezett proletárharccal, csak kitartó ráhatással lehet az oroszországi dolgozó tömegeket odáig vinni, hogy ettől a rossz szokástól megszabaduljanak.

Megvertük Kolcsakot, Gyenyikint és Jugyenyicset, méghozzá derekasan, de véglegesen megsemmisíteni — erre már nem futotta, és így Vrangel megmaradt a Krímben. Azt mondtuk: „no, most már aztán mi vagyunk az erősebbek!" és ennek következménye a lazaság, a nemtörődömség

egész sor megnyilvánulása, közben pedig Vrangel segítséget kap Angliától. Ez a kereskedők útján történik, és bizonyítani nem lehet. A napokban csapatokat tett partra és elfoglalta Melitopolt. Igaz, a legutóbbi hírek szerint Melitopolt visszavettük, de elkaparintani azért engedtük a legszégyenletesebb módon, mert erősek voltunk. Mert Jugyenyicset, Kolcsakot és Gyenyikint szétvertük, az orosz ember természete kezd kiütközni, elhagyja magát, közben pedig a dolog szétesik; ezzel a nemtörődömségével később tíz- meg tízezer elvtársának halálát okozza. Az orosz jellemhez hozzátartozik az a tulajdonság, hogy akár minden dolga befejezetlenül is áll, rögtön elhagyja magát, ha nem tartják teljes erővel kézben. Kérlelhetetlenül küzdeni kell ez ellen a tulajdonság ellen, mert a legjobb vöröskatonák és parasztok tízezreinek halálát s az éhség minden kínszenvedésének folytatódását okozza. Ezért a ránk erőszakolt háborúval kapcsolatban, annak ellenére, hogy erősebbek vagyunk a lengyeleknél, az legyen a jelszavunk, hogy véget kell vetni minden fegyelmezetlenségnek. Ha már egyszer a háború elkerülhetetlennek bizonyult — mindent a háborúért és a legkisebb fegyelmezetlenséget és az erély legkisebb hiányát is a háborús idők törvényei szerint kell büntetni. A háború — háború, és a hátországban vagy bármilyen békés munkakörben ne merjen senki kibújni ez alól a kötelesség alól.

Jelszavunk legyen az, hogy — mindent a háborúért! Enélkül nem birkózunk meg a lengyel slahtával és a lengyel burzsoáziával; véget kell vetnünk a háborúnak, egyszer s mindenkorra meg kell leckéztetnünk az utolsó szomszédos hatalmat, amely még könnyelműsködni merészel a háborúval. Meg kell leckéztetnünk őket úgy, hogy gyermekeiknek, unokáiknak és dédunokáiknak is megtiltsák, hogy ilyen fába vágják a fejszéjüket (t a p s) és ezért, elvtársak, a falusi funkcionáriusok, propagandisták, agitátorok és a békés munka területén most bármivel is foglalkozó elvtársak legelső kötelessége az, hogy minden gyűlésen, népgyűlésen és szakmai értekezleten, minden pártintézmény minden csoportjában, minden szovjet testületben első helyen említsék és ha

törik, ha szakad, keresztülvigyék a jelszót: „mindent a háborúért".

Amíg a háború teljes győzelemmel véget nem ért, biztosítanunk kell magunkat azok ellen a hibák és ostobaságok ellen, amelyeket több éven át elkövettünk. Nem tudom, mennyi ostobaságot kell elkövetnie az orosz embernek, hogy leszokjék róluk. Egyszer már befejezettnek tartottuk a háborút, amikor az ellenséget még nem semmisítettük meg teljesen és Vrangelt a Krímben hagytuk. Ismétlem, a „mindent a háborúért" jelszónak el kell hangzania minden egyes értekezleten, minden egyes ülésen, minden egyes vezetőségben; a napirend első és legfontosabb pontjának annak kell lennie, hogy vajon megtettünk-e mindent, meghoztunk-e minden áldozatot a háború befejezése érdekében? Ezen múlik a fronton az első sorokban harcoló legkiválóbb elvtársaink tízezreinek megmentése. Ezen múlik az, hogy megmeneküljünk az éhségtől, amely csak azért fenyeget bennünket, mert a háborút nem visszük végig, márpedig végig tudjuk vinni és meg is tesszük ezt, mégpedig gyorsan. Ennek érdekében, ha törik, ha szakad, el kell érnünk, hogy kérlelhetetlen szigorúsággal vezessük be a fegyelmet és az engedelmességet. A legkisebb mulasztás, amelyet itt a hátországban, bármely békés munkában elkövetünk, a legkisebb határozatlanság — ezrek pusztulását és az itthoni éhséget jelenti.

Ezért kell kérlelhetetlenül szigorúaknak lennünk az ilyen mulasztásokkal szemben. Ez az első és legfontosabb tanulság, amely Szovjet-Oroszország egész polgárháborújából adódik; ez az első és legfontosabb tanulság, amelyet minden körülmények között szem előtt kell tartania minden pártmunkásnak, különösen ha agitációs és propagandista munka a feladata; tudnia kell, hogy mihaszna kommunista és a szovjethatalom árulója lesz, ha ezt a jelszót nem viszi keresztül törhetetlen szilárdsággal és kíméletlen állhatatossággal a legkisebb mulasztásokkal szemben is. Ha mindent megteszünk ennek a jelszónak megvalósítása érdekében, biztosak lehetünk abban, hogy a győzelem hamarosan elérkezik, hogy teljesen biztosítjuk magunkat az éhség ellen.

A távoli vidékekről érkező elvtársaktól értesülünk arról, hogy mi történik a végvidékeken. Találkoztam Szibériából érkezett elvtársakkal, Lunacsarszkij és Rikov elvtárssal, akik Ukrajnából és Észak-Kaukázusból érkeztek. Roppant csodálattal beszélnek ezeknek a vidékeknek gazdagságáról. Ukrajnában búzával etetik a disznókat, Észak-Kaukázusban a tejet áruló asszonyok tejjel öblítik ki a bögrét. Szibériából gyapjúval, bőrrel és más kincsekkel megrakott szerelvények érkeznek; Szibériában tízezer pud számra hever a só, nálunk viszont a parasztság kimerül és nem hajlandó odaadni a gabonát papírpénzért, mert úgy okoskodik, hogy papírral a gazdaságot nem lehet helyreállítani, itt pedig, Moszkvában, találkozhatnak olyan munkásokkal, akik összeesnek az éhségtől a munkapad mellett. Annak, hogy a munkásokat megrendült egészségük helyreállítása érdekében jobban tudjuk táplálni, a legfőbb akadálya a háború elhúzódása. Azért, mert a Krímmel késlekedtünk, több tízezer ember egy félévvel tovább fog éhezni. Szervezettségünk és fegyelmünk fogyatékossága miatt áll a munka. Itt emberek pusztulnak el, míg Ukrajnában, Észak-Kaukázusban és Szibériában hallatlan kincsekkel rendelkezünk, amelyek elláthatják élelemmel az éhező munkásokat és hozzájárulhatnak az ipar helyreállításához. Ahhoz, hogy a gazdaságot helyreállíthassuk, fegyelemre van szükség. A proletárdiktatúrának leginkább abban kell állnia, hogy a városi és ipari munkások élenjáró, legöntudatosabb és legfegyelmezettebb része, amely a legtöbbet éhezik és amely ez alatt a két év alatt hallatlan áldozatokat hozott, nevelje, tanítsa és fegyelemre szoktassa a gyakran öntudatlan többi proletárt, valamennyi munkást és a parasztságot egyaránt. Itt fel kell hagyni minden érzelgősséggel, mindenféle olyan fecsegéssel, hogy így meg úgy a demokrácia. Bízzuk rá az ilyen fecsegést az eszer és mensevik urakra, ők Kolcsakkal, Gyenyikinnel és Jugyenyiccsel eleget beszélgettek a demokráciáról. Szedjék csak az irhájukat és menjenek Vrangelhez, majd ő megtanítja őket. De meg kell tanítani őket, ha van még közöttük olyan, aki nem tanult eleget.

Mi azt akarjuk, hogy azok a munkások, akik magukra vállalták a terheket, akik hallatlan áldozatok árán vásárolták meg a szovjethatalom nyugalmát és szilárdságát, úgy nézzenek magukra, mint élcsapatra, amely felvilágosítás és fegyelemre szoktatás útján mozgósítja az egész dolgozó népet, hiszen tudjuk, hogy a kapitalizmus teljesen elgyötörten, teljesen felvilágosulatlanul hagyta ránk örökül a dolgozót, aki éppen ezért nem érti, hogy nemcsak a tőke igája alatt, hanem a szervezett munkás vezetése alatt is lehet dolgozni. De tud hinni ebben, ha mindezt a gyakorlatban bizonyítjuk be neki. Könyvből a dolgozó ezt nem tanulja meg. De megtanulhatja akkor, ha mindezt a gyakorlatban mutatjuk meg. Dolgoznia kell majd az öntudatos munkás vezetése alatt, vagy mehet Kolcsakhoz, Vrangelhez stb. Ezért ha törik, ha szakad, vasfegyelmet kell tartani és tudatosan teljesíteni kell mindent, ami a proletariátus élcsapatára hárul, aminek felismerésére a proletariátus saját keserves tapasztalatai árán jutott. Ha minden eszközt megragadunk célunk elérése érdekében, ha ezeket a rendszabályokat megvalósítjuk, teljes mértékben biztosítottuk, hogy kikerülünk az imperialista háború okozta gazdasági romlásból és ziláltságból. Az 1917. augusztus 1-én elkezdődött gabonabegyűjtés eredménye 30 millió pud volt, az 1918 augusztusában elkezdődött begyűjtésé — 110 millió pud. Ez azt mutatja, hogy kezdtünk kilábalni a nehézségekből. 1919. augusztus 1-től a mai napig több mint 150 millió pudot gyűjtöttünk be. Ez azt mutatja, hogy kilábalunk. De Ukrajnát, Észak-Kaukázust és Szibériát még nem vettük a szó igazi értelmében kézbe; ha ez megtörténik a szó igazi értelmében és lelkiismeretesen, biztosítani fogjuk a munkás számára a napi két font kenyeret.

Ki szeretnék még térni, elvtársak, arra a kérdésre, amelynek komoly jelentősége van az önök, a falusi funkcionáriusok szempontjából, akiket részben sikerült megismernem a pártokmányok alapján. Azt akarom mondani önöknek, hogy fő munkájuk instruktori, párt-, agitációs és propagandista munka lesz. Ennek a munkának az az egyik legfőbb fogyatékossága, hogy nem tudjuk megszervezni az állami

ügyeket, hogy nálunk elvtársi körökben, még a munkát itt vezető elvtársak köreiben is, túlságosan erősen él a régi illegalitás szokása, amikor kis körökben dolgoztunk itthon vagy külföldön és még csak gondolkozni, töprengeni sem tudtunk azon, hogy miként szervezzük meg az állami munkát. Most önöknek tudniuk kell ezt és nem szabad elfeledniük, hogy milliókat kell kormányoznunk. Minden meghatalmazott, aki a faluba kerül, mint küldött, mint a Központi Bizottság meghatalmazottja, gondoljon arra, hogy óriási államapparátusunk van, amely még rosszul dolgozik, mert nem tudjuk, nem vagyunk képesek jól vezetni. A falvakban százezrével vannak tanítók, akiket megfélemlítettek, megijesztettek a kulákok vagy félholtra nyomorítottak a régi cári hivatalnokok, akik nem tudják, nem képesek megérteni a szovjethatalom elveit. Óriási katonai apparátusunk van. Ha nem volnának katonai biztosaink, nem volna Vörös Hadseregünk.

Rendelkezésünkre áll továbbá az általános katonai kiképzés apparátusa, amelynek a katonai természetű munkával párhuzamosan kulturális munkát is kell végeznie, emelnie kell a parasztság tudatosságának színvonalát. Ez az állami apparátus nagyon rossz, nincsenek benne valóban odaadó, meggyőződéses, igazi kommunisták, és önöknek, akik a faluba mennek, mint kommunistáknak nem szabad ettől az apparátustól elszakadva dolgozniuk, hanem ellenkezőleg, együtt kell dolgozniuk velük. Minden pártagitátornak, aki megjelenik a faluban, egyszersmind a népiskolák felügyelőjének is kell lennie, felügyelőnek, nem a szó régi értelmében, nem olyan értelemben, hogy bele kell avatkoznia az oktatás kérdéseibe — ezt nem lehet megengedni, de felügyelőnek kell lennie abban az értelemben, hogy összhangba kell hoznia munkáját a közoktatásügyi népbiztosság munkájával, az általános katonai kiképzés munkájával, a katonai biztos munkájával, hogy az államhatalom, az Oroszországot kormányzó párt képviselőjének kell tekintenie magát. Hogy amikor a faluban megjelenik, ne csak mint propagandista, mint tanító lépjen fel, hanem ugyanakkor arra is ügyeljen, hogy azok a tanítók, akik eddig teljesen magukra voltak hagyatva, vagy a katonai

biztosok tucatjai és százai, egytől-egyig vegyék ki részüket ennek a pártagitátornak a munkájából. Minden egyes tanítónak legyenek agitációs tartalmú brosúrái; és ne csak legyenek, hanem köteles is legyen azokat felolvasni a parasztoknak. Ha ezt nem fogja megtenni, tudnia kell, hogy elveszti állását. Ugyanígy a katonai biztosok kezében is kell lenniük ilyen brosúráknak, s nekik is fel kell olvasniuk azokat a parasztoknak.

A szovjethatalomnak százezrekre menő olyan szovjetalkalmazottja van, akik vagy burzsujok, vagy félburzsujok, vagy annyira el vannak butítva, hogy egyáltalán nem hisznek a mi szovjethatalmunkban, vagy annyira távol állnak ettől a hatalomtól, amely valahol ott van Moszkvában, de itt van a nyakukon a kulák paraszt, akinek van gabonája, amit rejteget és nem ad oda nekik, ők pedig éheznek. Itt kettős feladata van a pártfunkcionáriusnak. Gondolnia kell arra, hogy ő nemcsak igehirdető, hogy nemcsak segítségére kell sietnie a lakosság legelgyötörtebb rétegeinek — ez a fő feladata, enélkül ő nem pártfunkcionárius, enélkül nem nevezhető kommunistának. De mindezeken kívül egyszersmind a szovjethatalom képviselőjének is kell lennie, fel kell vennie a kapcsolatot a tanítókkal, össze kell hangolnia a közoktatásügyi népbiztosság munkáját a saját munkájával. Nem kell felügyelőnek lennie az ellenőrzés és a felügyelet értelmében, de ő annak a kormányzó pártnak a képviselője, amely most a proletariátus egy része segítségével egész Oroszországot kormányozza, és mint ilyennek, gondolnia kell arra, hogy az ő munkája az instruálás munkája és hogy neki be kell vonnia munkájába, meg kell tanítania munkájára a tanítókat és a katonai biztosokat, hogy ők is ugyanolyan munkát végezzenek, mint ő. Ők nem ismerik ezt a munkát, önöknek kell megtanítaniuk rá őket. Ők most védtelenek a jóllakott paraszttal szemben. Önöknek segíteniük kell nekik, hogy kikerüljenek ebből a függő helyzetből. Önöknek jól emlékezetükbe kell vésniük, hogy nemcsak propagandisták és agitátorok, hanem egyszersmind az államhatalom képviselői és nem az a dolguk, hogy összetörjék a fennálló apparátust, nem az, hogy beavat-

kozzanak, nem az, hogy felborítsák ennek az apparátusnak a szervezetét, hanem munkájukat úgy kell megszervezniük, hogy a jól dolgozó propagandistának, instruktornak és agitátornak, akár rövid ideig tartó falusi munka után is, ne csak az általa felvilágosított kommunista parasztok igazolványa formájában maradjon nyoma, hanem hogy nyomot hagyjon azoknak a funkcionáriusoknak a tudatában is, akiket önök ellenőriznek és vezetnek, akiknek feladatokat adnak; követeljék meg, hogy minden egyes tanító, minden egyes katonai biztos okvetlenül szovjet szellemben dolgozzék, tudja, hogy ez kötelessége, legyen tudatában annak, hogy ha ezt nem fogja teljesíteni, nem marad meg állásában, hogy tudják és érezzék valamennyien, hogy minden egyes agitátor a szovjethatalom teljhatalmú képviselője.

Ilyen feltételek mellett, ha helyesen használják fel a rendelkezésre álló erőket, megtízszerezik őket és elérik, hogy minden száz agitátor nyomot hagy maga után szervezett apparátus formájában, amely már megvan, de amely még tökéletlenül és nem kielégítően dolgozik.

Ezen a téren, mint a többi területen is, sok sikert kívánok önöknek. (H o s s z a n t a r t ó t a p s.)

Megjelent 1920-ban, a V. I. Lenin beszéde a falusi munka felelős szervezőinek 2. összoroszországi konferenciáján című brosúrában.

Lenin Művei, 31. kötet.

BESZÉD
AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT IX. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJÁN, 1920. SZEPTEMBER 22-ÉN[203]

UJSÁGBESZÁMOLÓ

A Lengyelországgal folytatott háború, helyesebben, a júliusi—augusztusi hadjárat, gyökeresen megváltoztatta a nemzetközi politikai helyzetet.

A lengyelek támadását egy, az akkori nemzetközi viszonyokra jellemző epizód előzte meg. Amikor mi januárban felajánlottuk Lengyelországnak a számára rendkívül előnyös, számunkra nagyon hátrányos békét, a világ diplomatái ezt a maguk módján értelmezték: „a bolsevikok módfelett sokat engednek — tehát módfelett gyengék." Ismét beigazolódott az az igazság, hogy a burzsoá diplomácia képtelen megérteni a nyílt és őszinte kijelentéseken alapuló új diplomáciánk módszereit. Javaslataink ezért Lengyelországban, Franciaországban és más országokban csak eszeveszett sovinizmust robbantottak ki és támadásra indították Lengyelországot. Lengyelország először elfoglalta Kijevet, majd a mi csapataink ellentámadást kezdtek és Varsóig nyomultak előre; ezután fordulat következett be és több mint száz versztel visszavetettek bennünket.

Az ennek következtében kialakult kétségtelenül súlyos helyzet azonban egyáltalán nem tiszta veszteség számunkra. Kegyetlenül keresztülhúztuk a diplomatáknak gyengeségünkhöz fűzött számításait, és bebizonyítottuk, hogy Lengyelország nem győzhet le bennünket, mi viszont sem nem voltunk, sem nem vagyunk messze attól, hogy legyőzzük Lengyel-

országot. Továbbá, most is van még vagy száz verszt kiharcolt területünk. Végül, Varsó felé való előnyomulásunk olyan óriási hatással volt Nyugat-Európára és a világhelyzetre, hogy teljesen felborította a viszonyt a harcoló belső és külső politikai erők között.

Hadseregünk Varsó felé közeledése vitathatatlanul bebizonyította, hogy valahol Varsó közelében van a versailles-i szerződésen nyugvó egész imperialista világrendszer középpontja. Lengyelország, ez az utolsó bástya a bolsevikokkal szemben, amely teljes egészében az antant kezében van, annyira hatalmas tényezője ennek a rendszernek, hogy amikor a Vörös Hadsereg veszélyeztetni kezdte ezt a bástyát, az egész rendszer megrendült. A szovjetköztársaság elsőrendű fontosságú tényezővé vált a nemzetközi politikában.

A kialakult új helyzetben elsősorban az az óriási jelentőségű tény mutatkozott meg, hogy az antant igája alatt élő országok burzsoáziája inkább mellettünk áll, márpedig ezek az országok az egész emberiség 70%-át teszik. Már régebben is láttuk, hogy a kis államok, amelyeknek rosszul ment a soruk, az antant gyámsága alatt (Észtország, Grúzia stb.), amelyek felakasztják saját bolsevikjaikat, az antant akarata ellenére békét kötnek velünk. Most ez különös erővel mutatkozott meg a világ minden sarkában. Csapataink Varsó felé való közeledésére egész Németország forrongani kezdett. Németország olyan képet mutatott, amilyet nálunk 1905-ben figyelhettünk meg, amikor a feketeszázasok talpra állították és politikai életre ébresztették a parasztság legelmaradottabb széles rétegeit, amelyek az egyik nap még szemben álltak a bolsevikokkal, másnap pedig az egész földet követelték a földbirtokosoktól. Németországban is a feketeszázasok és a bolsevikok ilyen természetellenes blokkjának voltunk tanúi. Megjelent a feketeszázas forradalmár furcsa típusa, amely hasonlít ahhoz a felvilágosulatlan kelet-poroszországi falusi legényhez, aki, mint a napokban olvastam egy nem bolsevik német újságban, azt mondja, hogy Vilmost vissza kell hozni, mert nincs rend, de a bolsevikokat kell követni.

Varsó alatti táborozásunk másik következménye az az óriási hatás volt, amelyet Európa, kiváltképpen Anglia forradalmi mozgalmára gyakorolt. Míg Lengyelország ipari proletariátusához, amely a Visztulán túl és Varsóban él, nem tudtunk közelférkőzni (és ez az egyik fő oka vereségünknek), addig az angol proletariátushoz hozzáférkőztünk és mozgalmát soha nem látott magas színvonalra, a forradalom teljesen új fokára emeltük. Amikor az angol kormány ultimátumot intézett hozzánk, kiderült, hogy ebben az ügyben előbb ki kell kérnie az angol munkások véleményét. Ezek a munkások pedig, akiknek a vezérei kilenctizedrészben rosszindulatú mensevikek, azzal válaszoltak erre, hogy megalakították az „Akcióbizottságot.[204]

Az angol sajtóban riadalom támadt, hogy ez — „kettőshatalom". És igazuk volt. Anglia a politikai viszonyoknak abba a fejlődésszakaszába lépett, amely Oroszországban 1917 februárja után volt, amikor a szovjetek kénytelenek voltak ellenőrizni a polgári kormány minden egyes lépését. Az „Akcióbizottság" pártállásra való tekintet nélkül egyesíti a munkásokat, mint a mi Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságunk azokban az időkben, amikor Goc, Dan és mások diktáltak benne — olyan egyesülés, amely versenyez a kormánnyal és amelyben a mensevikek félig-meddig mint bolsevikok kénytelenek fellépni. És ahogy a mi mensevikjeink végül is megzavarodtak és segítettek hozzánk vezetni a tömegeket, ugyanúgy az „Akcióbizottság" mensevikjeit is kényszerítette az események ellentmondást nem tűrő menete, hogy szabaddá tegyék az utat az angol munkástömegek számára a bolsevik forradalom felé. Az angol mensevikek, illetékes személyek tanúsága szerint, már úgy érzik magukat, mintha övék volna a kormányhatalom, és arra készülnek, hogy a közeljövőben a polgári kormány helyébe lépjenek. Ez az angol proletárforradalom általános folyamatának további foka lesz.

Ezek az angol munkásmozgalomban végbement óriási eltolódások óriási hatással vannak a világ munkásmozgalmára és elsősorban a francia munkásmozgalomra.

Ezek legutóbbi lengyel hadjáratunk eredményei a nemzetközi politika terén és a Nyugat-Európában kialakulóban levő viszonyok terén.

Most a Lengyelországgal való háború és béke kérdése vár megoldásra. El akarjuk kerülni a számunkra súlyos téli hadjáratot és ismét felajánljuk Lengyelországnak a számukra előnyös, számunkra hátrányos békét. De lehetséges, hogy a burzsoá diplomaták, régi szokásukhoz híven, ismét a gyengeség jelének tekintik majd nyílt kijelentésünket. A téli hadjáratot minden valószínűség szerint már előre elhatározták. És itt tisztáznunk kell, hogy melyek azok a körülmények, amelyek között a valószínű új háborús szakaszba kell lépnünk.

Vereségünk bizonyos változásokat idézett elő Nyugat-Európában és tömörítette ellenünk a velünk szemben ellenséges érzületű különféle elemeket. De mi már nemegyszer láttunk magunkkal szemben ennél hatalmasabb tömböket és nekibuzdulásokat is, amelyek azonban nem döntötték el a dolgot.

Lengyelország, Franciaország és Vrangel blokkja áll velünk szemben, s Franciaország Vrangelbe veti minden reményét. Ez a blokk azonban a régi betegségben szenved — abban, hogy elemei kibékíthetetlenek, hogy Lengyelország kispolgársága retteg a feketeszázas Oroszországtól és annak tipikus képviselőjétől, Vrangeltől. A kispolgári, patrióta Lengyelország, a Lengyel Szocialisták Pártja, a parasztpárt, a jómódú parasztok pártja — békét akar. Ezeknek a pártoknak képviselői Minszkben azt mondták: „Tudjuk, hogy Varsót és Lengyelországot nem az antant mentette meg — az antant nem tudott megmenteni bennünket —, hanem a patriotikus felbuzdulás." Ezeket a tanulságokat nem lehet elfelejteni. A lengyelek világosan látják, hogy pénzügyi tekintetben teljesen tönkre fognak menni, mire a háborúból kikerülnek. Hiszen a háborúért fizetni kell, márpedig Franciaország a „szent magántulajdon" alapján áll. A kispolgári pártok képviselői tudják, hogy Lengyelország helyzete már a háború előtt is válság küszöbén volt, hogy a háború további pusztításokkal jár, s ezért inkább választják a békét. Éppen ezt

az esélyt akarjuk kihasználni, amikor békét ajánlunk Lengyelországnak.

Egy rendkívül fontos új tényező is napvilágra jutott: a lengyel hadsereg társadalmi összetételének megváltozása. Kolcsakot és Gyenyikint csak azután győztük le, hogy hadseregük társadalmi összetétele megváltozott, amikor az erős alapkáderek felolvadtak a mozgósított paraszttömegben. Ez a folyamat megy most végbe a lengyel hadseregben, amelybe a kormány kénytelen volt behívni a szörnyűbb imperialista háborúban részt vett parasztok és munkások idősebb korosztályait. Ez a hadsereg már nem ifjoncokból áll, akiket könnyen lehetett „átgyúrni", hanem felnőttekből, akiket nem lehet úgy idomítani, ahogy akarják. Lengyelország már átlépte azt a határt, amelyen túl biztosítva volt számára eleinte a lehető legnagyobb győzelem, majd pedig a lehető legnagyobb vereség.

Ha kénytelenek leszünk belemenni a téli hadjáratba, kimerültségünk és fáradtságunk ellenére sem kétséges, hogy mi győzünk. Kezeskedik ezért gazdasági helyzetünk is. Gazdasági helyzetünk jelentékenyen megjavult. A múlt esztendőhöz képest szilárd gazdasági alapra tettünk szert. Míg 1917-18-ban 30 millió, 1918—19-ben 110 millió pud, 1919—20-ban pedig 260 millió pud gabonát gyűjtöttünk be, addig a jövő esztendőben 400 millió pud gabona begyűjtésére számítunk. Ezek már nem azok a számok, amelyekkel az éhínséges esztendőkben viaskodtunk. Már nem fogjuk olyan rettegéssel nézni a tarka papirosokat, amelyek milliárdszám röpdösnek és most világosan elárulják, hogy ezek — a régi burzsoá ruharongyai, foszlányai.

Több mint százmillió pud ásványolajunk van. A Donyecmedence immár 20—30 millió pud szenet termel havonta. Jelentékenyen javult a helyzet a tűzifával is. Ezzel szemben tavaly csak fánk volt, nem volt ásványolajunk és szenünk.

Mindezek alapján joggal mondhatjuk, hogy ha összeszedjük és megfeszítjük minden erőnket, miénk lesz a győzelem.

Pravda, 216. sz.
1920. szeptember 29.

Lenin Művei, 31. kötet

BESZÉD A BŐRIPARI MUNKÁSOK ÉS ALKALMAZOTTAK KONGRESSZUSÁN, 1920. OKTÓBER 2-ÁN

Elvtársak, előadói beszédemben kongresszusuk rendezőinek és szervezőinek kívánsága szerint, köztársaságunk politikai helyzetével kell foglalkoznom. Ebből a szempontból a legfontosabb, amire ki kell térnem, kétségtelenül a Lengyelországgal viselt háborúnk, az események menete ezzel a háborúval kapcsolatban, és az, ami ezúton tisztázódott köztársaságunk belső és nemzetközi helyzete tekintetében.

Önök természetesen valamennyien tudják, milyen súlyosra fordult most katonai helyzetünk, és ezzel kapcsolatban természetesen meg kell néznünk, hogy milyen körülmények következtében éleződött ki, romlott le a helyzet ennyire. Természetesen emlékeznek rá, hogy folyó év áprilisában, amikor a lengyelek támadása még nem kezdődött meg, az arcvonal keletebbre, számos helyen jóval keletebbre húzódott, mint most. Az arcvonal úgy alakult, hogy Minszk és egész Belorusszia a lengyelek kezén volt. És nemcsak a Népbiztosok Tanácsa, hanem az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság Elnöksége — az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság legfőbb szerve — is ünnepélyesen, külön felhívásban kijelentette a lengyel népnek, hogy békét ajánl, lemond arról, hogy fegyverrel döntse el Belorusszia sorsát, amely sohasem volt lengyel és amelynek a lengyel földbirtokosoktól sokat szenvedett paraszti népessége nem tartotta lengyelnek magát. De mi ennek ellenére hivatalosan, a leg-

ünnepélyesebben kijelentettük, hogy békét ajánlunk az akkori vonal alapján, mert mi azokat a munkásokat, akikre ebben a háborúban halál várt, olyan nagyra becsültük, hogy semmilyen engedményt nem tartottunk fontosabbnak. Belorusszia kérdését nem fegyver erejével, hanem csakis a Lengyelországon belül folyó harc fejlesztése útján akartuk megoldani. Tudtuk, hogy a lengyel dolgozók felszabadításához korántsem annyira, sőt, nem is elsősorban katonai erővel, mint inkább propagandánk erejével tudunk támogatást nyújtani.

Ez idén áprilisban volt és önök tudják, hogy Lengyelország ünnepélyes békejavaslatunkra először manőverezéssel válaszolt, azt javasolta, hogy a békét Boriszovban kössük meg, amely az ő kezén volt, és stratégiailag rendkívül fontos volt, mert a lengyelek tartották megszállva és ha ott folytattuk volna a tárgyalásokat, a lengyelek számára lehetővé vált volna, hogy délnyugaton támadjanak és megfosszanak bennünket az északnyugati támadás lehetőségétől. Mi azt feleltük: bármely városban, csak nem Boriszovban. A lengyelek elutasító választ adtak. Erre azért emlékeztetem önöket, hogy azokban a beszédeikben, amelyeket ezzel a kérdéssel kapcsolatban fognak tartani, erélyesebben hangsúlyozzák, hogy mi előbb felajánlottuk a békét a mainál keletibb vonalon, vagyis mi beleegyeztünk a számunkra leghátrányosabb békébe.

A lengyelek ránkerőszakolták a háborút, és mi tudjuk, hogy ebben mégcsak nem is a lengyel földbirtokosok, nem is a lengyel tőkések játszották a főszerepet, mert hiszen Lengyelország helyzete, mint most is, kétségbeejtő volt. Lengyelország kétségbeesésében vállalkozott erre a kalandra. De a fő erő, amely a lengyeleket ebbe az ellenünk viselt háborúba belesodorta, természetesen a nemzetközi, mégpedig elsősorban a francia tőke ereje volt. Azóta kiderült, hogy százával működtek és működnek francia tisztek a lengyel hadseregben, hogy a hadifelszerelést, a pénzügyi és katonai segítséget teljes egészében Franciaország adta Lengyelországban.

Ilyen körülmények között kezdődött meg ez a háború. Ez a háború a szövetségesek újabb kísérlete volt arra, hogy

szétzúzzák a szovjetköztársaságot, hogy Jugyenyics tervének kudarca után Lengyelország segítségével még egyszer felvessék a szovjetköztársaság megfojtásának kérdését, és önök ismerik ennek a Lengyelországgal viselt háborúnak — amely akaratunk ellenére kezdődött — döntő mozzanatát. Önök tudják, hogy a lengyelek eleinte sikereket értek el, délnyugaton elfoglalták Kijevet, majd elég sok idő telt el, amíg a Vörös Hadsereg összpontosítani tudta erőit, és meg tudta kezdeni a támadást, s ekkor a lengyelek egyik pontot a másik után vesztették el. Elvesztették Polockot stb. De csak júliusra kezdődött meg a Vörös Hadsereg döntő támadása, és ez annyira sikeresnek bizonyult, hogy mi a hadtörténelemben szinte példátlan hadjáratot folytattunk le. A Vörös Hadsereg megállás nélkül nyomult előre 500, sőt 600, sok helyen pedig 800 versztet és csaknem Varsóig jutott. Varsót Lengyelország számára már majdnem elveszettnek tartották. Legalábbis így vélekedett az egész nemzetközi sajtó. Ezután fordulat állott be. Amikor elérkeztünk Varsóhoz, csapataink annyira ki voltak merülve, hogy nem volt erejük ahhoz, hogy továbbra is győzzenek, a lengyel csapatok viszont, amelyeket a varsói patriótikus felbuzdulás támogatott és amelyek otthon érezték magukat, támogatásra találtak, újra lehetővé vált számukra az előnyomulás. Kiderült, hogy a háború lehetővé tette Lengyelország majdnem teljes szétzúzását, de a döntő pillanatban ehhez nem volt elég erőnk.

Beszélhetnék erről tovább is, de előadásom témájának megfelelően arra a politikai helyzetre kell kitérnem, amely arra az időre kialakult. Láttuk, hogy amikor az áprilisi támadás előtt a lengyelek számára a lehető legelőnyösebb, de számunkra hátrányos feltételekkel békét ajánlottunk a lengyel köztársaságnak, a világ egész polgári sajtója lármát csapott és őszinte nyilatkozatunkat gyengeségünk jelének tekintették. Ha a bolsevikok békét ajánlanak azon a vonalon, amelyen akkor a lengyel csapatok álltak, ha a bolsevikok még Minszket is odaadják, akkor gyengék. A háború elején még az angol király is üdvözölte a lengyel földbirtokos kormány fejét.

Július 12-én, mint bizonyára emlékeznek rá, váratlanul táviratot kaptunk a Népszövetség titkárától, amelyben közölte, hogy a lengyel kormány hajlandó béketárgyalásokba bocsátkozni a néprajzi határok és egész Galíciának Lengyelországhoz csatolása alapján. Az egész nemzetközi sajtó hallatlan lármát csapott. Ezúttal mindenki a béke mellett volt. Amikor mi áprilisban vagy még korábban, 1920 tavaszán, felajánlottuk a békét, az egész sajtó hallgatott vagy háborúra bujtogatta Lengyelországot. Amikor azonban legyőztük Lengyelországot és Lengyelország ajánlott békét, mi pedig erre az ajánlatra azzal válaszoltunk, hogy nyíltan és őszintén kifejtettük nézetünket, amely szerint a Népszövetség mögött nem áll semmiféle erő, szavára nem támaszkodhatunk, hangoskodnak és azt követelik, hogy álljunk meg. Most, amikor fordult a hadiszerencse, amikor tegnap kijelentettük, hogy előnyösebb feltételekkel ajánlunk Lengyelországnak békét, mint annak idején a Népszövetség, ha ezt a békeszerződést október 5-ig aláírják, megint elhallgatott az egész burzsoá sajtó. Hallgat a békéről akkor, amikor a bolsevikokat támadják és hangoskodik akkor, amikor a bolsevikok támadnak. Ezek után azt akarja elhitetni, hogy a polgári sajtó a békét kívánja. Pártunk néhány nappal ezelőtt véget ért konferenciáján hallhattuk egy lengyel munkásnak, az egyik nagy lengyel szakszervezet képviselőjének beszédét, aki megszökött Varsóból és elmondta, hogyan üldözték a munkásokat Varsóban, és hogy a varsói munkások a Vörös Hadsereget megmentőjüknek tekintették, nem nézték ellenségnek, hanem ellenkezőleg, barátjuknak tekintették a pánok, Lengyelország burzsoá elnyomói ellen folytatott harcukban. Világos dolog, hogy itt az antant eszközként használta fel Lengyelországot a szovjetköztársaság szétzúzására tett újabb kísérlete során és amikor ez a kísérlet azon a ponton volt, hogy visszafelé sül el, mi pedig a küszöbén álltunk annak, hogy segítsünk a lengyel munkásoknak kormányuk megdöntésében, az egész európai polgári sajtó ellenünk volt. Kamenyev elvtárs, aki Londonban járt, elmondta itt a Nagy Színházban, hogy napnap után hallania kellett az angol kormány ultimátumait és

fenyegetéseit, amely már-már mozgósítani akarta Petrográd ellen és Kronstadtban akarta összpontosítani egész flottáját, állítólag azért, hogy megvédje Lengyelországot velünk szemben. Most, amikor a hadiszerencse megfordult, amikor törlünk feltételeink közül mindent, amit Lengyelország elfogadhatatlannak minősített, a polgári sajtó elhallgatott. A dolog teljesen világos: a francia és az angol imperializmus bujtogatja Lengyelországot, hogy tegyen újabb kísérletet a szovjethatalom megdöntésére.

És ez (ami, kétségtelenül, fontos), azt hiszem, már az utolsó kísérlet Szovjet-Oroszország megtámadására. Itt kiderült, hogy Lengyelország túlságosan szorosan egybe van fonódva a nemzetközi imperializmus egész rendszerével. Önök tudják, hogy a szövetséges imperialisták — Franciaország, Anglia, Amerika és Japán —, miután leverték Németországot, megkötik a versailles-i békét, amely mindenesetre hasonlíthatatlanul barbárabb, mint a hírhedt breszti béke, amely miatt olyan nagy hűhót csináltak. És ugyanakkor, amikor a franciák, amerikaiak és angolok világgá kürtölték, hogy ez felszabadító háború, hogy ennek a háborúnak az a célja, hogy megszabadítsa Európát és az egész világot a hunok, ahogy ők a németeket nevezték, barbárságától, hogy megszabadítsák a világot a német militarizmustól és a német császártól, kiderült, hogy a versailles-i béke felülmúl minden kegyetlenséget, amire a császár képes volt, amikor ő volt a győztes. Az angol és a francia tisztek beavatkozása a gazdasági életbe valamennyi legyőzött országnak, Németországnak és az Osztrák-Magyar Birodalomhoz tartozott országoknak, bebizonyítja, hogy ilyen viszonyok között élni nem lehet. Az egyik oka annak, hogy ehhez a szörnyű békéhez ragaszkodnak, az a körülmény, hogy Lengyelország két részre osztja Németországot, minthogy a lengyel területek a tengerig érnek. Németország és Lengyelország között most igen kiéleződött a viszony. A lengyeleket, amikor a német lakosságot sanyargatják, az antant csapatai és tisztjei támogatják. A versailles-i béke Lengyelországból ütközőállamot csinált, amelynek meg kell óvnia Németországot a szovjet kommunizmussal való érint-

kezéstől és amelyet az antant fegyvernek tekint a bolsevikok ellen. A franciák Lengyelország által és Lengyelország segítségével remélik visszaszerezni azt a néhány tízmilliárdot, amit a cári kormány vett fel kölcsönképpen. Ez az oka annak, hogy amikor kitört Lengyelországgal a háború, amelyet még nagy engedmények árán is annyira szerettünk volna elkerülni, ez a Lengyelországgal viselt háború közvetlenebbül irányult az antant ellen, mint az előző háborúk. Az előző háborúkat, amikor Kolcsak, Gyenyikin és Jugyenyics lépett fel ellenünk, ugyancsak a szövetségesek tisztjeinek, százmillióinak, ágyúinak és tankjainak segítségével folytatták. Az előző háborúk ugyancsak az antant ellen irányuló háborúk voltak, de ezek a háborúk orosz területen folytak a fehérgárdista orosz tisztek és az általuk mozgósított parasztok ellen, és ezek a háborúk nem változhattak át olyan háborúkká, amelyek megingathatták volna a versailles-i békét. Ebben különböznek ezek a háborúk a Lengyelországgal viselt háborútól. A Jugyenyics, Kolcsak és Gyenyikin ellen folytatott háború ugyancsak az antant elleni háború, és a munkás Oroszországnak az egész burzsoá Oroszország ellen viselt háborúja volt. És amikor ez a háború győzelmesen véget ért, amikor szétzúztuk Jugyenyicset, Kolcsakot és Gyenyikint, ez nem volt közvetlen támadás a versailles-i béke ellen. Lengyelország esetében ellenkezőleg történt, és ez a Lengyelország ellen viselt háború megkülönböztető vonása, ebben van Lengyelország nemzetközi jelentősége.

Amikor győzelmes támadást folytattunk Lengyelország ellen, akkor egész Európa felüvöltött, hogy békét akar, hogy az egész világ kimerült a háborútól és ideje megbékélni. Amikor viszont a lengyelek támadnak, senki sem kiabál, hogy kimerültek a háborútól. Miről van szó? Arról, hogy amikor legyőztük Jugyenyicset, Kolcsakot és Gyenyikint, nem tudtuk széttépni a versailles-i békét, mi csak Jugyenyicsre, Kolcsakra és Gyenyikinre vetettük rá magunkat és visszaszorítottuk őket a tengerhez, amikor viszont Lengyelországot támadjuk, ezzel magát az antantot támadjuk; amikor szétverjük a lengyel hadsereget, azt a versailles-i békét borítjuk fel, amelyen a mostani nemzetközi viszonyok egész rendszere nyugszik.

Ha Lengyelország szovjet országgá válna, ha a varsói munkások megkapnák Szovjet-Oroszországtól a segítséget, amelyet vártak és amelyet üdvözöltek, a versailles-i béke felborulna, és az egész nemzetközi rendszer, amelyet a Németországon aratott győzelmekkel vívtak ki, összeomlana. Akkor Franciaországnak nem volna ütközőállama, amely elzárja Németországot Szovjet-Oroszországtól. Nem volna faltörő kosa a szovjetköztársaság ellen. Nem volna reménysége arra, hogy visszaszerzi tízmilliárdjait és még rohamosabban közeledne a katasztrófa felé, mint most. Franciaország nyakig van az adósságban. Azelőtt a leggazdagabb uzsorás volt. Most háromszor annyival adósa Amerikának, mint a többi állam. Csőd felé tart. Helyzete kilátástalan. Ezért robbantott ki a vöröshaderők előnyomulása Varsó felé nemzetközi válságot, ezért hozta ez annyira izgalomba az egész polgári sajtót. Az volt a helyzet, hogy ha a Vörös Hadsereg még néhány napig győzelmesen támad, akkor nemcsak Varsót foglaljuk el (ez nem lett volna olyan fontos), hanem a versailles-i békét is felborítjuk.

Ez a lengyel háború nemzetközi jelentősége. Önök tudják, hogy nem voltak hódító terveink. Beszédem elején hangsúlyoztam, hogy 1920 áprilisában Minszktől keletre álltunk és mégis az említett feltételekkel ajánlottuk fel a békét, csak azért, hogy megmentsük Oroszország munkásait és parasztjait az újabb háborútól. De ha már ránk kényszerítették a háborút, győzelmesen kell azt befejeznünk. A versailles-i béke a lakosság százmillióit hajtja igába. Németországtól elveszi a szenet, elveszi a fejősteheneket és így Németországot hallatlan, példátlan rabszolgaságba dönti. Németország paraszti lakosságának legfejletlenebb rétegei kijelentették, hogy a bolsevikok pártján vannak, hogy ők a bolsevikok szövetségesei, és ez érthető, mert az élethalálharcban álló szovjetköztársaság az egyetlen erő a világon, amely harcol az imperializmus ellen, márpedig az imperializmust most — Franciaország, Anglia és Amerika szövetsége jelenti. A jelenlegi nemzetközi rendszer középpontja felé közeledünk. Amikor a vöröshaderők a lengyel határ közvetlen közelébe jutottak, a Vörös Hadsereg

győzelmes támadása hallatlan politikai válságot robbantott ki. Erre a válságra az volt a legjellemzőbb, hogy az angol kormány háborúval fenyegetett meg bennünket, kijelentette nekünk: ha tovább mentek, háborúskodni fogunk veletek — ellenetek küldjük a flottánkat. De az angol munkások akkor kijelentették, hogy nem engedik meg ezt a háborút. Meg kell mondanom, hogy a bolsevizmus tért hódít az angol munkások között. De most ott a kommunisták olyan gyengék, amilyen gyengék nálunk 1917 márciusában, áprilisában és májusában voltak, amikor a konferenciákon és a kongresszusokon a szavazatok egytizede volt a mienk. Az I. összoroszországi szovjetkongresszuson, 1917 júniusában, a szavazatoknak legfeljebb 13%-a esett ránk. És most ugyanez a helyzet Angliában: a bolsevikok ott elenyésző kisebbségben vannak. De a lényeg az, hogy az angol mensevikek mindig szemben álltak a bolsevizmussal meg a közvetlen forradalommal, és a burzsoáziával való szövetség mellett kardoskodtak. Most azonban az angol munkások régi vezérei meginogtak és más álláspontra helyezkedtek: ellenségei voltak a munkásosztály diktatúrájának, most azonban mellénk álltak. Megalakították Angliában az „Akcióbizottságot". Nagy fordulat ez az egész angol politikában. A parlament mellett, amelyet Angliában most majdnem általános választójog alapján választanak (ami csak 1918 óta van így), létrejön az önhatalmú „Akcióbizottság", amely a munkás szakszervezetekre, vagyis a trade-unionokra támaszkodik, ezek pedig több mint 6 millió tagot számlálnak. A munkások, válaszképpen a kormánynak arra a kívánságára, hogy háborút viseljen Szovjet-Oroszország ellen, kijelentették, hogy ezt nem fogják megengedni, és azt mondták: a franciáknak sem fogjuk megengedni, hogy háborúskodjanak, mert a franciák angol szénből élnek és ha a széntermelés leáll, az nagy csapás lesz Franciaországra nézve.

Ismétlem, ez nagy fordulat volt az egész angol politika szempontjából. Anglia szempontjából ennek ugyanolyan jelentősége van, mint nálunk az 1917-es februári forradalomnak. Az 1917-es februári forradalom megdöntötte a cárizmust és megteremtette Oroszországban a burzsoá köztársaságot.

Angliában nincs köztársaság, de a monarchia ott minden ízében burzsoá monarchia, és ez a monarchia már sok évszázad óta fennáll. A munkások ott részt vehetnek a parlamenti választásokban, de az egész nemzetközi külpolitikát a parlament megkerülésével intézik, a minisztertanács intézi. Régóta tudott dolog, hogy Anglia kormánya leplezett háborút folytat Oroszország ellen és segíti Jugyenyicset, Kolcsakot meg Gyenyikint. Az angol sajtóban nemegyszer olvashattunk olyan kijelentést, hogy Angliának egyetlen katonát sincs joga Oroszországba küldeni. És ugyan ki szavazta meg, hogy mégis ezt tegyék? Milyen parlamenti határozatok alapján engedték meg, hogy háborút indítsanak Oroszország ellen Jugyenyics és Kolcsak megsegítése érdekében? Ilyen határozatok nem voltak és ezekkel a cselekedetekkel Anglia megsértette saját alkotmányát. Mi tulajdonképpen az „Akcióbizottság"? Az „Akcióbizottság" a parlament megkerülésével ultimátumot nyújt be a kormánynak a munkások nevében — ez áttérés a diktatúrára és más kiút nincs a helyzetből. Pedig Anglia imperialista ország, amely 400—500 millió főnyi népességet tart igája alatt a gyarmatokon. Ez a legjelentősebb ország, amely a földkerekség népességének legnagyobb részén uralkodik. A Lengyelország ellen indított támadás olyan fordulatot idézett elő, hogy az angol mensevikek szövetségre léptek az orosz bolsevikokkal. Ilyen hatása volt ennek a támadásnak.

Az egész angol polgári sajtó azt írta, hogy az „Akcióbizottság" ugyanaz, mint a szovjetek. És igaza volt. Nem nevezték szovjeteknek, de lényegében ugyanaz. Ez ugyanaz a kettőshatalom, amely nálunk Kerenszkij idejében volt, 1917 márciusától kezdve, amikor az Ideiglenes Kormányt tartották az egyetlen kormánynak, de valójában a munkás- és parasztküldöttek szovjetje nélkül nem tehetett semmi komolyat, és amikor azt mondtuk a szovjeteknek: „vegyetek kezetekbe minden hatalmat". És ugyanez a helyzet alakult ki most Angliában, és a mensevikek kénytelenek ebben az „Akcióbizottságban" alkotmányellenes útra lépni. Ennek alapján önök valamelyes fogalmat alkothatnak maguknak arról, hogy mit jelentett a Lengyelországgal viselt háborúnk. És jóllehet

a nemzetközi burzsoázia jelenleg is hasonlíthatatlanul erősebb, mint mi, és jóllehet az angol kormány azt mondta, hogy itt mindenben Kamenyev a hibás és kiutasította Kamenyevet Angliából azzal, hogy nem engedi be még egyszer — ez meddő és nevetséges fenyegetőzés, hiszen az amerikai és angol tőkések legjobb védelmezői, a mérsékelt angol munkásvezérek, a jobboldali mensevikek és a jobboldali eszerek beléptek az „Akcióbizottságba" és most Anglia újabb válság előtt áll. Most általános szénbányász-sztrájk fenyegeti, s a sztrájkolók nemcsak a bérek emelését, hanem a szén árának leszállítását is követelik. Angliában egyik sztrájkhullám a másikat éri. A sztrájkolók béremelést követelnek. De ha a munkások ma 10%-os béremelést érnek el, holnap az árak 20%-kal emelkednek. Az árak emelkednek és a munkások látják, hogy harcuk meddő, hogy a béremelés ellenére ők a vesztesek, mert az árak emelkednek. És a munkások erre azt mondják: nemcsak béremelést követelünk a szénbányászok számára, hanem a szén árának leszállítását is követeljük. S az angol polgári sajtó még rémültebben jajveszékel, mint akkor, amikor a Vörös Hadsereg bevonult Lengyelországba.

Önök tudják, milyen hatása volt az európai válságnak Olaszországra. Olaszország győztes ország és amikor a Vörös Hadsereg győzelmei Németországban mozgolódást, az angol politikában pedig fordulatot idéztek elő, Olaszországban annyira kiéleződött a harc, hogy a munkások kezdték elfoglalni a gyárakat, elvenni a lakásokat a gyárosoktól, harcba vinni a falu népét, és Olaszország most olyan helyzetben van, amely semmiképpen sem nevezhető békésnek.

Így alakult a lengyel háború. Ez volt az oka annak, hogy mivel tudtuk, hogy a lengyel háború szorosan összefügg a nemzetközi imperializmus egész helyzetével, a legnagyobb engedményeket tettük, csakhogy a munkásokat és parasztokat megszabadítsuk ennek a háborúnak a terheitől. Azután összeütközésbe kerültünk a versailles-i békével, és kiderült, hogy a burzsoázia ugyanolyan ádáz ellenségünk, mint régebben, de az is kiderült, hogy a munkásság fejlődését nemcsak napról napra, hanem óráról órára lehet lemérni, a munkás-

forradalom felé mennek a dolgok, megállás nélkül, de az oroszországi fejlődés gyorsaságához képest mégis túlságosan lassan. Oroszországban azért lehetett olyan gyorsan véghezvinni a forradalmat, mert a mi forradalmunk a háború idejére esett. A háború alatt az orosz munkások és parasztok tízmilliói fel voltak fegyverezve, s a burzsoázia meg a tisztikar ezzel az erővel szemben tehetetlen volt. Az októberi napokban azzal fenyegettek bennünket, hogy csapatokat vezényelnek Petrográd ellen. Tízezrével kaptuk a táviratokat a frontokról — megyünk ellenetek és elsöprünk titeket. Gondoltuk: próbáljátok meg, és amikor megérkeztek az egyes hadseregek küldöttei, elég volt egy félórás beszélgetés és kiderült, hogy a katonák mellettünk vannak és a tisztikarnak hallgatnia kellett. Az ellenállási kísérletek, Jugyenyics, Kolcsak, Gyenyikin összeesküvései — ez mind később jött, amikor a hadsereg már leszerelt. Ezért arathatott olyan gyorsan győzelmet a forradalom Oroszországban. A nép fel volt fegyverezve. A munkások és a parasztok egy szálig mellettünk voltak. Európában viszont véget ért a háború. A hadseregeket leszerelték. A katonák hazamentek. A munkásokat és a parasztokat lefegyverezték. Ott most lassan halad előre a fejlődés, de előrehalad. Mihelyt a nemzetközi burzsoázia kezet emel ránk, saját munkásai fogják le a kezét. Ebben rejlik a Lengyelországgal viselt háború nemzetközi jelentősége. Ez a nemzetközi válság forrása. Ez mostani új nehézségeink forrása. Amikor, mint tudják, nem volt elég erőnk ahhoz, hogy eljussunk egészen Varsóig és átadjuk a hatalmat a varsói munkásoknak, hogy összehívjuk a munkás- és parasztküldöttek varsói szovjetjeit és azt mondhassuk nekik: „azért jöttünk, hogy segítsünk nektek", amikor a hadsereg hallatlan és példa nélkül álló hősies erőfeszítések után teljesen kimerült — bekövetkezett a katonai vereség.

Keleten most nagyon-nagyon messzire vonultunk vissza. Északon még Lida városát is elvesztettük, délen már majdnem azon a vonalon állunk, amelyen 1919 áprilisában álltunk — a Pilsudski-vonalon, északon rendkívül sokat vonulunk vissza, Vrangel pedig ezalatt egyre újabb és újabb kísérleteket

tesz a támadásra. Vrangel nemrégiben Jekatyerinoszlávot fenyegette, Szinyelnyikovóig nyomult előre és kezében tartotta. Most elfoglalta Szlavgorodot. Keleten elfoglalta Mariupolt, Taganrog felé nyomul előre, a Donyec-medencét fenyegeti. Ismét nehéz helyzet előtt állunk, és a nemzetközi imperialisták ismét, még egyszer kísérletet tesznek arra, hogy két kézzel: a lengyel támadással és Vrangel támadásával megfojtsák a szovjetköztársaságot. Alapjában véve Lengyelország és Vrangel — a francia imperialisták két keze; mind a lengyel, mind a Vrangel-féle csapatokat ők látják el fegyvereikkel, lőszerükkel. De ez a három erő sem fér meg túlságosan egymással. Franciaország azt mondja a lengyeleknek: ne tegyetek túlságosan nagy erőfeszítést, ne vegyetek el túlságosan nagy területet, mert a cári Oroszország ezt sohasem adja oda nektek. Franciaország azt mondja Vrangelnek: úgy kell intéznie a dolgot, hogy ne kerüljön vissza a hatalom a régi földbirtokosok kezébe, mivel Gyenyikin, Kolcsak és Jugyenyics példája azt mutatja, hogy a régi földbirtokosok, amikor fehérgárdista hadseregeket vezetnek vagy amikor tisztjeik hadseregeket vezényelnek, annál előbb döntik seregüket pusztulásba, minél nagyobb területet foglalnak el, mert a parasztság végül is fellázad ellenük.

Amíg Vrangel válogatott tiszti csapatokkal harcolt, támaszkodhatott ezekre a csapatokra, és Vrangelnek éppen az az erős oldala, hogy a legújabb technikán alapuló kitűnő hadifelszereléssel rendelkezik és válogatott tiszti csapatai vannak. Amikor a Kubánvidéken partra szállt, partra szállított csapatai úgy voltak megszervezve, hogy mindegyik század és ezred egész hadosztállyá fejlődhetett, mert kizárólag tisztekből állították őket össze. De mihelyt meg fogja kísérelni, mint annak idején Kolcsak, Gyenyikin és Jugyenyics, hogy nagyobb területet foglaljon el, számottevőbb paraszti népességet mozgósítson és általános hadkötelezettségen alapuló hadsereget hozzon létre — akkor sikere nyomban vereségévé változik, mert ahogyan a parasztokból toborzott hadsereg mindig szemben állt Kolcsakkal, Gyenyikinnel és Jugyenyiccsal, ugyanúgy Vrangel tiszti csapataival sem mehet

együtt sohasem. Az a varsói munkás, aki beszámolót tartott a pártkonferencián, ezt így fogalmazta meg: az a lengyel hadsereg, amely fiatalokból állt (újoncokat, gyerekeket hívtak be katonának), most meg van semmisítve. A mozgósítás most harmincötéves korig terjed ki: most felnőtt emberek vannak a hadseregben, akik végigharcolták az imperialista háborút s ez a hadsereg korántsem olyan megbízható a lengyel földbirtokosok és tőkések szempontjából, mint a fiatalokból álló hadsereg.

Ilyen a nemzetközi helyzet. Az antant ellen viselt háborúban, a Varsó alatt szenvedett vereség, továbbá a nyugati és a Vrangel-fronton folytatódó támadás következtében, helyzetünk ismét rendkívül rosszra fordult és ezért rövid beszámolómat azzal kell befejeznem, hogy felhívom a bőrmunkás elvtársak figyelmét arra, hogy most megint minden erőnket meg kell feszítenünk, hogy most legfőbb és legelső feladatunk — Vrangel legyőzése. Ez a feladat óriási erőfeszítést és kezdeményező tevékenységet követel éppen a munkásságtól, éppen a szakszervezetektől, éppen a proletártömegtől és elsősorban azoktól a munkásoktól, akik közel állnak a honvédelemmel kapcsolatos iparágakhoz. A mostani háborúban nem az emberanyag tekintetében mutatkozik a legfőbb nehézségünk — ember van elég —, hanem az ellátás terén. A legfőbb nehézség minden fronton — az elégtelen ellátás, az, hogy nincs elég meleg ruha és lábbeli. Köpeny és csizma — elsősorban ebben szenvednek hiányt katonáink, emiatt hiúsultak meg olyan gyakran teljes győzelemmel kecsegtető támadásaink. Ez a nehézség akadályoz meg bennünket abban, hogy a győzelmes támadás érdekében gyorsan felhasználjuk az új alakulatokat, amelyekkel kellő számban rendelkezünk, de amelyekből kielégítő ellátás hiányában nem tudunk menetalakulatokat formálni, és amelyek nem jelentenek csak valamelyest is harcképes haderőt.

Erre mind a bőrmunkások szakszervezetének, mind pedig ennek a gyűlésnek, amely az egész bőrmunkás-proletariátust képviseli, a legnagyobb figyelmet kell fordítania. Elvtársak! Önöktől függ, hogy a Vrangel elleni küszöbön álló támadást, amelyre minden erőnkkel felkészülünk, a lehető

legsikeresebben és leggyorsabban hajtsuk végre. Önöktől függ ez azért, mert azok a rendszabályok, amelyeket a szovjethatalom és a kommunista párt foganatosít, nem elegendők. Ahhoz, hogy a vöröskatonáknak valóban segítséget nyújtsunk, ahhoz, hogy döntőbb fordulat következzék be, ahhoz, hogy az ellátás megjavuljon, nem elegendő a szovjet intézmények segítsége, nem elegendők a Népbiztosok Tanácsának és a Honvédelmi Tanácsnak a rendeletei: szükség van a szakszervezetek segítségére is. A szakszervezeteknek meg kell érteniük, hogy ismételt békejavaslatunk ellenére újra meg újra a munkás-paraszt hatalom létéről van szó. Önök tudják, mennyire megerősödött ez a hatalom Gyenyikin, Kolcsak és Jugyenyics leverése után. Önök tudják, mennyire fokozódott a gabonabegyűjtés, amikor visszaszereztük Szibériát meg a Kubánvidéket, tudják, hogy Baku visszaszerzése tette lehetővé, hogy most több mint 100 millió pud ásványolajat szállítsunk fel, végül, hogy iparunk kezdett hozzájutni ahhoz az alaphoz, amelyen lehetővé válik, hogy gabonatartalékokat teremtsünk és újra bevigyük a munkásokat a gyárakba, hogy nyersanyagot gyűjtsünk és fűtőanyagot adjunk, hogy üzembe helyezzük a gyárakat, hogy végre helyreállítsuk a gazdasági életet. De ahhoz, hogy mindezekkel a lehetőségekkel élhessünk, minden áron be kell fejeznünk a háborút, siettetnünk kell a Vrangel elleni támadást. A közelgő tél beállta előtt délen vissza kell szereznünk a Krímet, ez pedig maguknak a munkásoknak, és talán elsősorban minden egyes orosz bőripari munkásnak és a bőripari munkások szakszervezetének az erőfeszítésétől, kezdeményezésétől függ.

Felhívással fordulok önökhöz: kövessék petrográdi munkásaink példáját, akik nemrégiben, a Kommunista Internacionálé képviselőjének a fronthelyzetről szóló beszámolója után, egyre újabb óriási erőfeszítést tettek, hogy ismételten segítséget nyújtsanak, ismét javítsák a vöröskatonák ellátását és élelmezését, gyarapítsák Vörös Hadseregünk erejét. Önök tudják, hogy minden olyan segítség, amelyet a Vörös Hadseregnek a hátországban nyújtanak, azonnal megmutatkozik

a vöröskatonák hangulatán. Tudják, hogy az őszi hidegek befolyásolják a vöröskatonák hangulatát, csökkentik harckedvüket, újabb nehézségeket támasztanak, növelik a megbetegedések számát és nagy bajokra vezetnek. Ezen a téren minden segítség, amelyet a hátországban nyújtanak a Vörös Hadseregnek, azonnal megmutatkozik a Vörös Hadsereg erősödésében, harci kedvének növekedésében, a megbetegedések számának csökkenésében és a támadóképesség fokozódásában. Arra van szükség, hogy minden egyes munkás minden gyűlésen, minden műhelyben, beszédeinek, előadásainak és a gyűléseknek középpontjába állítsa a mindent a Vörös Hadsereg megsegítésére jelszót.

Tegyük fel magunknak a kérdést: megtettünk-e minden tőlünk telhetőt, hogy segítsünk a Vörös Hadseregnek? Mert ettől a segítségtől függ az, hogy milyen gyorsan végzünk véglegesen Vrangellel, milyen gyorsan biztosítjuk magunknak a teljes békét és a gazdasági építés lehetőségét. (T a p s.)

Pravda, 225. és 226. sz.
1920. október 9. és 10.

Lenin Művei, 31. kötet.

BESZÉD A MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI KERÜLETI, JÁRÁSI ÉS FALUSI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGOK ELNÖKEINEK KONFERENCIÁJÁN, 1920. OKTÓBER 15-ÉN

Elvtársak! A köztársaság belső és külső helyzetének kérdésével kapcsolatban, amelyről önök előadást kívántak hallani, természetesen leginkább a Lengyelországgal viselt háborúra és annak okaira kell kitérnem. A legfőbb tényező, amely az utóbbi félévben a köztársaság külső és belső helyzetét meghatározta, éppen ez a háború volt. És éppen most, amikor éppen hogy aláírtuk Lengyelországgal az előzetes békeszerződést, éppen most lehet és kell is általános visszapillantást vetnünk erre a háborúra, annak jelentőségére, és éppen most kell megkísérelnünk átgondolni azokat a tanulságokat, amelyeket a csak a minap befejeződött, és még nem tudni, vajon valóban tartósan befejeződött háború mindannyiunk számára jelent. Ezért én elsősorban arra akarom emlékeztetni önöket, hogy a lengyelek ez év április 26-án kezdték meg támadásukat. A szovjetköztársaság békét ajánlott; mi ünnepélyesen és a formai előírások legpontosabb betartásával felajánlottuk a békét a lengyeleknek, a lengyel földbirtokosoknak és a lengyel burzsoáziának, előnyösebb feltételekkel, mint amilyeneket most kaptak tőlünk, azoknak az óriási vereségeknek ellenére, amelyeket csapataink Varsó alatt szenvedtek és azoknak a még nagyobb vereségeknek ellenére, amelyek a Varsó alól való visszavonulás során érte őket. Amikor a lengyelek folyó év április végén 50—150 verszttel keletre álltak attól a vonaltól, amelynek alapján

most az előzetes békeszerződés létrejött, mi, annak ellenére, hogy ez a vonal akkor nyilvánvalóan igazságtalan volt, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság nevében ünnepélyesen felajánlottuk nekik a békét, mert, mint önök természetesen mindannyian tudják és emlékeznek rá, a szovjethatalom legfőbb gondja akkor a békés építésre való áttérés biztosítása volt. Semmi okunk nem volt arra, hogy háború útján kívánjuk eldönteni a köztünk és a lengyel állam között fennálló vitás kérdéseket. Jól tudtuk, hogy a lengyel állam akkor a földbirtokosok és tőkések állama volt, mint ahogy ma is az, hogy teljes mértékben függ az antant, az antant-országok, különösen Franciaország tőkéseitől. Jóllehet Lengyelország akkor nemcsak egész Litvániát, hanem Belorussziát is befolyása alatt tartotta, nem is szólva Kelet-Galíciáról, kötelességünknek tartottuk, hogy megtegyünk minden tőlünk telhetőt a háború elkerülése érdekében, hogy Oroszország munkásosztálya és parasztsága legalább valamennyire kipihenhesse az imperialista háborút meg a polgárháborút és végre teljes erejével hozzáfogjon a békés építéshez. Az történt, ami már nem egy ízben történt meg: azt a nyílt és őszinte kijelentésünket, hogy békét ajánlunk a lengyeleknek azon a vonalon, amelyen akkor álltak, a gyengeség jelének tekintették. A világ burzsoá diplomatái nem szoktak hozzá az ilyen őszinte kijelentésekhez és azt, hogy mi hajlandók voltunk belemenni a békébe egy számunkra oly hátrányos vonal alapján, úgy fogadták és magyarázták, mint annak bizonyítékát, hogy mi hihetetlenül gyengék vagyunk. A francia tőkéseknek sikerült háborúba hajszolni a lengyel tőkéseket. Emlékeznek rá, hogy rövid szünet után, a lengyel támadás után, ellentámadást indítottunk és majdnem Varsóig nyomultunk előre, majd csapataink súlyos veresége következett, amelynek folytán vissza kellett vonulniuk.

Csapataink több mint egy hónapon át és az egész legutóbbi idő folyamán visszavonultak és vereségeket szenvedtek, mert hihetetlenül kifárasztotta és kimerítette őket a Polocktól Varsóig tartó hallatlan menetelés. De e súlyos helyzet ellenére, ismétlem, olyan feltételekkel írtuk alá a

békét, amelyek Lengyelország számára kevésbé előnyösek, mint az akkori feltételek. Az akkori határ 50 verszttel keletre húzódott, most pedig 50 verszttel nyugatra húzódik. Eszerint annak ellenére, hogy olyan időben kötöttünk békét, amely csak az ellenfél számára előnyös, amikor csapataink visszavonultak és Vrangel fokozta támadását, a békét előnyösebb feltételekkel kötöttük meg. Ez újólag azt bizonyítja, hogy amikor a szovjethatalom békejavaslatot tesz, szavait és kijelentéseit komolyan kell venni, mert ellenkező esetben az történik, hogy számunkra rosszabb feltételekkel ajánlunk békét, s a békét mégis jobb feltételekkel kötjük meg. Ezt a leckét a lengyel földbirtokosok és tőkések természetesen nem felejtik el, belátják, hogy kudarcot vallottak, most kisebb területhez jutottak a béke révén, mint amennyit régebben ajánlottunk nekik. És ez már nem az első lecke. Önök valószínűleg mindannyian emlékeznek rá, hogy 1919 tavaszán Moszkvába érkezett az amerikai kormány képviselője, aki kormánya nevében azt javasolta, hogy kössünk előzetes békét valamennyi akkori fehérgárdista főparancsnokkal: Kolcsakkal, Gyenyikinnel és a többivel, olyan békét, amely számunkra rendkívül hátrányos lett volna. Amikor hazautazott és elmondta ennek a békének a feltételeit, a mi feltételeinket hátrányosaknak találták és a háború folytatódott. Ennek a háborúnak az eredményeit önök ismerik. Tehát a szovjethatalom már nem először bizonyítja be azt, hogy sokkal erősebb, mint amilyennek látszik, azt, hogy jegyzékeinkben nincs meg a burzsoá kormányoknál szokásos gőg és fenyegetőzés, és azt, hogy ha nem hajlandók békét kötni Szovjet-Oroszországgal, az annyit jelent, hogy egy bizonyos idő múlva rosszabb feltételekkel jutnak a békéhez. Ilyen dolgokat nem szoktak elfelejteni a nemzetközi politikában és azzal, hogy bebizonyítottuk a lengyel pánoknak, hogy most rosszabb békéhez jutottak, mint amilyet mi ajánlottunk nekik, hozzászoktatjuk a lengyel néptömegeket, a lengyel parasztokat és munkásokat, hogy mérlegeljék, összehasonlítsák saját kormányuk és a mi kormányunk kijelentéseit.

Önök közül talán sokan látták az újságokban az amerikai kormány jegyzékét, amelyben kijelenti: „Nem akarunk szóba állni a szovjethatalommal, mivel megszegi a kötelezettségeit." Mi ezen nem csodálkozunk, mert már sok éve halljuk, de az eredmény csak az, hogy Szovjet-Oroszország ellen megkísérelt minden hadjáratuk kudarccal végződik. A lengyel újságok, amelyeket majdnem kivétel nélkül megvásároltak a földbirtokosok és tőkések — náluk ezt sajtószabadságnak nevezik —, azt mondják, hogy a szovjethatalomnak nem lehet hinni, hogy ez a hatalom erőszakoskodók és szédelgők hatalma. Valamennyi lengyel újság ezt mondja, de a lengyel munkások és parasztok a tettek alapján ellenőrzik a szavakat, a tettek pedig azt mutatták, hogy amikor mi először ajánlottuk fel nekik a békét, mi ezzel már bebizonyítottuk békeszeretetünket, és amikor októberben békét kötöttünk, ugyancsak békeszeretetünkről tettünk bizonyságot. Ilyen bizonyítékot önök egyetlen burzsoá kormány történetében sem találnak, és ez a tény nem tévesztheti el hatását a lengyel munkások és parasztok gondolkodására. A szovjethatalom akkor írta alá a békét, amikor az számára hátrányos volt. Csakis ezen az úton szoktatjuk le a hazudozásról azoknak a hatalmaknak a kormányait, amelyek a földbirtokosok és tőkések kezében vannak, csakis ezen az úton ingatjuk meg munkásaik és parasztjaik beléjük vetett hitét. Ezt kell leginkább fontolóra vennünk. Az oroszországi szovjethatalmat számtalan ellenség veszi körül, és ezek az ellenségek mégis tehetetlenek. Gondolkozzanak a lengyel háború egész menetén és kimenetelén. Most már tudjuk, hogy Lengyelország háta mögött a francia kapitalisták álltak, hogy ők adtak Lengyelországnak pénzt, felszerelést, egyenruhát és lőszert, ők küldtek francia tiszteket. Csak most nemrégiben kaptunk híreket arról, hogy a lengyel fronton fekete csapatok, vagyis francia gyarmati csapatok jelentek meg. Tehát a háborút Franciaország viselte, Anglia és Amerika pedig segített neki. Franciaország ugyanakkor Vrangelt Oroszország törvényes kormányának ismerte el — tehát Vrangelt is Franciaország támogatta, Franciaország adott neki pénzt a fegyverzetre és a hadsereg fenntartására. Anglia és Amerika

szintén ad pénzt Vrangel hadseregének. Eszerint három szövetséges állt velünk szemben: Franciaország, amelyet a világ minden gazdag országa támogatott, Lengyelország és Vrangel — és mi úgy kerültünk ki ebből a háborúból, hogy előnyös békét kötöttünk. Tehát, mi maradtunk a győztesek. Aki a térképre néz, megláthatja, hogy mi győztünk, hogy nagyobb földterülettel kerültünk ki a háborúból, mint amekkora a háború előtt volt. De vajon ez az ellenség gyengébb, mint mi, gyengébb a mi fegyveres erőinknél, kevesebb embere, hadikészlete és lőszere van? Az ellenségnek mindebből több van. Ez az ellenség erősebb nálunk, és mégis megvertük. Ezt kell fontolóra vennünk, hogy megérthessük, milyen helyzetben van Szovjet-Oroszország a világ minden államához képest.

Amikor a bolsevikok megkezdték a forradalmat, azt mondták, hogy meg tudjuk kezdeni és meg kell kezdenünk; de ugyanakkor nem feledkeztünk meg arról, hogy a forradalmat sikeresen befejezni és feltétlenül győzelemre vinni csak akkor lehet, ha nem szorítkozunk csupán Oroszországra, hanem szövetségre lépünk egész sereg országgal és legyőzzük a nemzetközi tőkét. Az oroszországi tőke összefügg a nemzetközi tőkével. És amikor ellenségeink azt mondják: ha ti győztetek is Oroszországban, mégis elpusztultok, mert más tőkés államok megfojtanak benneteket — most erre egy igen komoly tapasztalatunkkal válaszolhatunk, mégpedig a Lengyelországgal folytatott háború tapasztalatával, amely megmutatja, mi lett a dolog vége a valóságban. Valóban, miért történhetett meg az, hogy Franciaországot, Lengyelországot és Vrangelt, holott erősebbek nálunk, el vannak telve gyűlölettel a bolsevizmussal szemben és el vannak szánva arra, hogy megdöntik a szovjethatalmat, egy félév alatt — sőt, ha a támadás kezdetének áprilist tekintjük, még ennél is kevesebb idő alatt — legyőztük, hogy a háború a mi javunkra dől el? Hogyan történhetett meg az, hogy az imperialista háborútól és a polgárháborútól elgyötört, ellenségektől körülvett, a katonák beöltöztetésének és felszerelésének minden forrásától elvágott Szovjet-Oroszország lett a győztes? Ezt kell fontolóra vennünk, mert ha mélyére nézünk ennek a kér-

désnek, lassan nemcsak az orosz forradalomnak, hanem a nemzetközi forradalomnak a törvényszerűségeit is megértjük. Igazolva látjuk azt, hogy az orosz forradalom csak egy láncszem a nemzetközi forradalom láncolatában és hogy a mi ügyünk biztos és legyőzhetetlen ügy, mert az egész világon érlelődik a forradalom, a gazdasági viszonyok úgy alakulnak, hogy ellenségeinket gyengítik, bennünket ellenben napról napra erősítenek és hogy ez nem volt sem túlzás, sem kérkedés, sem elbizakodottság, azt most még egyszer bebizonyította önöknek a lengyel háború. Három szövetséges háborúskodott ellenünk. Azt hitte volna az ember, hogy ezt a három szövetségest nem nehéz egyesíteni egymással, de kiderült, hogy a Jugyenyics, Kolcsak és Gyenyikin háborújának soksok tapasztalatán okult három szövetséges nem tudott egyesülni ellenünk, lépten-nyomon összevesztek egymással és ez különösen tanulságos az éppen hogy véget ért lengyel háború történetében. Varsói hadjáratunk, a Vörös Hadseregnek ez a hadjárata, amelynek során a fáradt, elcsigázott, rosszul öltözött katonák több mint 600 versztet tettek meg és csapást csapás után mértek a lengyel haderőkre, ezekre a pompásan kiképzett és száz meg száz kiváló francia tanácsadó tiszttel rendelkező haderőkre — ez a hadjárat felfedte előttünk ellenségeink egymáshoz való viszonyát. Amikor a Vörös Hadsereg haderői elérték Lengyelország határát, július 12-én táviratot kaptunk Curzon angol külügyminisztertől, aki a Népszövetség nevében, a hírhedt Népszövetség nevében, annak a szövetségnek a nevében, amely állítólag egyesíti Angliát, Franciaországot, Amerikát, Olaszországot és Japánt, azokat az államokat, amelyek katonai erővel, óriási erővel rendelkeznek, amelyek kezükben tartják a világ egész hajóhadát, amellyel szemben a katonai ellenállás — azt hitte volna az ember — teljesen lehetetlen, ostoba dolog, ennek a Népszövetségnek nevében azt javasolta nekünk, hogy szüntessük be a háborút és kezdjünk a lengyelekkel tárgyalásokat Londonban. E szerint a távirat szerint a határnak körülbelül a Grodno, Belosztok, Breszt-Litovszk vonalon és a kelet-galíciai Szan folyó mentén kellett volna húzódnia. Mi erre a javaslatra

azt feleltük, hogy mi nem törődünk semmiféle Népszövetséggel, mert láttuk ennek a Népszövetségnek a komolytalanságát, hiszen még saját tagjai sem hallgatnak rá. A francia kormány kihívónak minősítette válaszunkat és azt hitte volna az ember, hogy ennek a Népszövetségnek fel kell lépnie ellenünk. De mi derült ki? A Népszövetség ettől az első kijelentésünktől elemeire bomlott, és Anglia meg Franciaország szembehelyezkedett egymással.

Churchill angol hadügyminiszter már több éve minden eszközt igénybe vesz, törvényes eszközöket is, és még inkább az angol törvények szempontjából törvénytelen eszközöket, hogy támogassa a fehérgárdistákat Oroszországgal szemben, hogy ellássa őket katonai felszereléssel. Churchill rettenetesen gyűlöli Szovjet-Oroszországot, mindamellett Anglia nyomban a mi nyilatkozatunk után összekülönbözött Franciaországgal, mivel Franciaországnak szüksége van a fehérgárdista Oroszország erőire, hogy azok megvédhessék Németországgal szemben, Angliának viszont semmiféle védelemre nincs szüksége, Anglia tengeri ország, nem fél semmilyen támadástól, mert igen erős hajóhada van. Ilyképpen már az első lépésnél kiderült, hogy a Népszövetség, amely ilyen hallatlanul megfenyegette Oroszországot, tehetetlen. Lépten-nyomon megmutatkozik, hogy e Népszövetség alkotó elemeinek érdekei kölcsönösen ellentétesek. Franciaország Anglia vereségét kívánja és fordítva. És amikor Kamenyev elvtárs Londonban tárgyalásokat folytatott az angol kormánnyal, s amikor kijelentette az angol miniszterelnöknek: „Tegyük fel, hogy ön csakugyan teljesíti azt, amit mond, de mi van Franciaországgal?" — akkor az angol miniszterelnök kénytelen volt azt válaszolni, hogy Franciaország a maga útján jár, „mi nem járhatunk egy úton Franciaországgal". Kiderült, hogy Népszövetség nem létezik, hogy a tőkés hatalmak szövetsége puszta ámítás, és hogy ez a szövetség valójában rablók szövetsége, akik közül mindegyik arra törekszik, hogy kitépjen valamit a másik kezéből. És most, amikor Rigában a békekötés alkalmával megtudtuk, mi választotta el egymástól Lengyelországot, Angliát, Franciaországot és Vrangelt,

miért nem tudtak egyesülni, megtudtuk, hogy különböző érdekeik voltak, mert Anglia befolyása alatt akarja tartani az új kis államokat — Finnországot, Észtországot, Lettországot és Litvániát, és Angliának egyáltalán nem érdeke, sőt hátrányos a cári, illetőleg egy fehérgárdista, vagy akár egy burzsoá Oroszország visszaállítása. És ezért húzza keresztül Anglia Franciaország számításait, ezért nem tud egyesülni Lengyelországgal és Vrangellel. Franciaország pedig gondoskodik arról, hogy saját érdekeiért, saját kinnlevőségeiért az utolsó szálig halálba kergesse a lengyel katonákat. Franciaország azt reméli, hogy megfizetjük neki azt a 20 milliárdnyi adósságot, amit a volt cár csinált és a Kerenszkij-kormány jóváhagyott, pedig most minden értelmes ember előtt világos, hogy a francia tőkések akkor látják ezt a pénzt, mikor a hátuk közepét, s a francia tőkések is belátják, hogy a francia munkásokat és parasztokat nem tudják háborúba küldeni, a lengyelekből viszont annyit küldhetnek, amennyit csak akarnak, hadd pusztuljanak a lengyel katonák, hogy a francia tőkések hozzájussanak milliárdjaikhoz. Csakhogy a lengyel munkások is látják, hogy a francia, angol és más tisztek úgy viselkednek Lengyelországban, mint valami meghódított országban, és ezért lehettünk tanúi a rigai tárgyalások folyamán annak, hogy a lengyel munkások és parasztok pártja, amely feltétlenül patrióta párt, feltétlenül ellensége a bolsevizmusnak, olyan, mint nálunk a jobboldali mensevikek és eszerek pártja volt, hogy ez a párt a béke mellett foglalt állást és szembehelyezkedett a lengyel földbirtokosok és tőkések kormányával, akik az utolsó pillanatig igyekeztek meghiúsítani a békét, igyekeznek erre még most is és még sokáig igyekezni fognak, amiről majd akkor kell beszélnem, amikor áttérek arra a kérdésre, hogy vajon tartós-e ez az előzetes béke, amelyet éppen most kötöttünk meg.

A harmadik szövetséges, aki azért harcolt, hogy egész Oroszországot visszaadja a földbirtokosoknak és a tőkéseknek, Vrangel, Oroszországhoz számítja Lengyelországot is. Hiszen az orosz cárok, az orosz földbirtokosok és tőkések hozzászoktak ahhoz, hogy saját zsákmányuknak tekintsék Lengyel-

országot, ők nem felejtették el, hogy Lengyelországot már az orosz jobbágyparasztok fojtogatták, amikor háborúba küldték őket, a cárral az élükön, tehát, ha Vrangel győzne, azért győzne, hogy visszaadja a hatalmat a földbirtokosoknak Oroszországban is, Lengyelországban is. De az történt, hogy amikor a három szövetséges ellenünk készülődött, azzal kezdték, hogy hajbakaptak egymással. És azt, amit Franciaország akar, nem akarja sem a lengyel paraszt, sem a lengyel munkás, azt pedig, amit Vrangel akar, még csak egyetlenegy lengyel földbirtokos sem akarja. És most, amikor eljut hozzánk Vrangel rádiójának egy-egy híre, vagy a párizsi rádió híranyaga a francia kormány közleményeivel, azt látjuk, hogy Vrangel és Franciaország a fogukat csikorgatják, mert megértik, hogy mit is jelent voltaképpen az a béke, amelyet most kötöttünk Lengyelországgal, habár azt hajtogatják, hogy ez nem béke, hogy Lengyelország ezt nem írhatja alá. Mi viszont majd meglátjuk — a békét egyelőre aláírták. Ugyanakkor azonban, akárcsak Vrangel, Franciaország sem érti, hogy miről is van itt szó tulajdonképpen. Nem tudják felérni ésszel azt a csodát, hogy a tönkretett Szovjet-Oroszország legyőzi a nála erősebb civilizált államokat. Nem értik meg azt, hogy ezeknek a győzelmeknek ereje az a sarkalatos kommunista tantétel, amely szerint a tulajdon megoszt, a munka pedig egyesít. A magántulajdon — rablás, és az az állam, amely a magántulajdonon alapul, a zsákmány elosztásáért háborúskodó rablók állama. És ezek a rablók, bár még be sem fejezték ezt a háborút, máris marakodni kezdenek egymással. Egy évvel ezelőtt 14 állam fenyegetett bennünket. Csakhogy ennek a 14 államnak a szövetsége rögtön felbomlott. No és miért bomlott fel? Hát azért, mert ezeknek az államoknak a szerződése csak papíron volt meg, és a szerződő felek közül egyik sem lépett háborúba. Most pedig, amikor megkezdődött a háború és Franciaország, Lengyelország meg Vrangel egyesült, szövetségük azért bomlott fel, mert gáncsot vetnek egymásnak. Előre osztozkodtak a medve bőrén, amelyet még nem öltek meg, és nem is fognak megölni. De ezért a medvéért már javában folyik közöttük a civakodás.

A világpolitika tapasztalatai bebizonyították, hogy a Szovjet-Oroszország ellenes szövetség múlhatatlanul kudarcra van kárhoztatva, mert ez a szövetség imperialista szövetség, olyan rablók szövetsége, akiket semmi sem egyesít, és akiknek nincsenek olyan igazi, tartós érdekeik, amelyek egyesítenék őket. Náluk nem található meg az, ami a munkásosztályt egyesíti, nekik nincsenek ilyen érdekeik, és ez újólag kitűnt a lengyel háború idején. Amikor Vörös Hadseregünk megtörte a lengyelek ellenállását, amikor elfoglalta Belosztokot és Breszt-Litovszkot, amikor elérte a lengyel határt, ezzel már fel is borult az egész nemzetközi politika, mivel a nemzetközi politika a versailles-i szerződésen nyugszik, a versailles-i szerződés pedig rablók és útonállók szerződése. Amikor ránkerőszakolták a breszti békét, amelynek igáját annyi ideig nyögtük, akkor telekürtölték az egész világot, hogy ez rablóbéke. Amikor Németországot legyőzték, a Népszövetség, amely Németország ellen hadakozott, azt kiabálta, hogy ez a háború felszabadító, demokratikus háború. Németországra ráerőszakolták a békét, de ez a béke uzsorás béke, gyilkosok, mészárosok békéje volt, mert kirabolták és feldarabolták Németországot és Ausztriát. Megfosztották őket az élet minden lehetőségétől, a gyermekeket éhezésre és éhhalálra kárhoztatták, ez hallatlan béke, rablóbéke volt. Tehát mi voltaképpen a versailles-i szerződés? Hallatlan béke, rablóbéke, amely az emberek tízmillióit, köztük a legcivilizáltabb embereket is, rabszolgasorba taszítja. Ez nem béke, ezek olyan feltételek, amelyeket fegyveres útonállók diktálnak a védtelen áldozatnak. Ezek az ellenfelek a versailles-i szerződés alapján Németországtól elvették minden gyarmatát. Törökországot, Perzsiát és Kínát rabszolgákká változtatták. Olyan helyzet alakult ki, hogy a világ lakosságának hét tizede leigázott helyzetben van. Szerte a világon mindenütt rabszolgák vannak és ezek a rabszolgák ki vannak szolgáltatva egy maroknyi országnak. Angliának, Franciaországnak és Japánnak, hogy marcangolja szét őket. Ez az oka annak, hogy az az egész nemzetközi rendszer, az az építmény, amelyet a versailles-i béke tart fenn, vulkánra épül, mivel a földkerekség lakosságának az a hét

tizede, amelyet leigáztak, várva-várja, hogy jöjjön valaki, aki harcra kel, várva-várja, hogy mindezek az államok meginogjanak. Franciaország azt reméli, hogy hozzájut régi kinnlevőségeihez, maga pedig adósa Amerikának és nincs miből megfizetnie adósságait, mivel magának semmije sincs, a magántulajdon pedig szent náluk. Mi is tulajdonképpen a lényege ennek a szent magántulajdonnak? Az, hogy a cárok és a tőkések kölcsönöket vesznek fel, a munkásoknak és a parasztoknak pedig vissza kell fizetniök ezeket a kölcsönöket. Odaát a csőd szélén állanak. Nem tudnak kimászni az adósságból. És ugyanebben az időben a Vörös Hadsereg átlépte a lengyel határt és a német határ felé nyomult előre. Ez akkor történt, amikor Németországban mindenki, még a feketeszázasok és a monarchisták is azt mondták: a bolsevikok fognak minket megmenteni, amikor rájöttek arra, hogy a versailles-i béke minden eresztékében recseg, ropog, hogy van Vörös Hadsereg, amely megüzente a háborút a tőkéseknek. És mi derült ki ekkor? Az derült ki, hogy a versailles-i béke Lengyelországon nyugszik. Igaz, nem volt elég erőnk ahhoz, hogy ezt a háborút végigvigyük. Ám ne feledjük, hogy munkásaink és parasztjaink mezítláb voltak és le voltak rongyolódva, de mégis előrementek és olyan nehézségeket küzdöttek le, olyan viszonyok között harcoltak, amilyenek között a világ egyetlen hadseregének sem kellett harcolnia. Nem volt elég erőnk, nem tudtuk bevenni Varsót és teljesen leverni a lengyel földbirtokosokat, fehérgárdistákat és tőkéseket, de hadseregünk megmutatta az egész világnak, hogy a versailles-i szerződés nem olyan erős, amilyennek feltüntetik, hogy most az emberek százmilliói arra vannak ítélve, hogy évtizedeken át fizessék maguk és fizettessék unokáikkal meg dédunokáikkal a kölcsönöket, hogy gazdagítsák a francia, angol és más imperialistákat. A Vörös Hadsereg megmutatta, hogy a versailles-i szerződés nem olyan szilárd. Ez után a versailles-i szerződés után a mi hadseregünk megmutatta, hogy a tönkretett szovjetországot 1920 nyarán — hála a Vörös Hadseregnek — csak néhány lépés választotta el a teljes győzelemtől. Az egész világ rájött arra, hogy van olyan erő, amely

nem ijed meg a versailles-i szerződéstől, és hogy semmiféle versailles-i szerződés nem töri meg a munkások és a parasztok erejét, ha le tudnak számolni a földbirtokosokkal és a tőkésekkel.

Tehát az a hadjárat, amelyet a versailles-i béke ellen, a világ tőkései és földbirtokosai ellen és az ellen folytattunk, hogy egyes országok fojtogassák a többi országot — nem volt hiábavaló. Látták ezt és gondolkoztak ezen a világ munkásainak és parasztjainak milliói és tízmilliói, s most a szovjetköztársaságban látják felszabadítójukat. Azt mondják: a Vörös Hadsereg bebizonyította, hogy vissza tud vágni a csapásokra, csakhogy békés építésének első évében, sőt, azt lehet mondani, első hónapjában nem volt elég ereje a győzelemre. De a békés építésnek ezekre az első hónapjaira évek következtek és a szovjetköztársaság minden évben tízszerte erősebb lesz. Azt hitték, hogy a versailles-i szerződés a mindenható imperialisták békéje, 1920 nyara után pedig meggyőződtek arról, hogy az imperialisták gyengébbek, mint akár egy gyenge ország munkásai és parasztjai, ha a munkások és parasztok össze tudják szedni minden erejüket és vissza tudnak vágni a tőkéseknek. És Szovjet-Oroszország 1920 nyarán nemcsak olyan hatalomként lépett fel, amely védekezett a lengyel fehérgárdisták erőszakoskodásával, támadásával szemben, hanem valójában olyan világhatalomként, amely képes széttépni a versailles-i szerződést és felszabadítani a földkerekség országainak többségében élő emberek százmillióit. Ez a jelentősége a Vörös Hadsereg ez év nyarán lezajlott hadjáratának. Ez az oka annak, hogy Angliában ennek a háborúnak idején olyan események mentek végbe, amelyek fordulatot jelentenek Anglia egész politikájában. Amikor mi nem voltunk hajlandók megállítani csapatainkat, Anglia fenyegetőzni kezdett: „Petrográd ellen küldjük hajóhadunkat." Parancsot adtak Petrográd megtámadására. Ezt jelentette ki az angol miniszterelnök Kamenyev elvtársnak és ezt közölték minden országgal. De egy nappal ez után a távirat után egész Angliában nyilvános gyűléseket tartottak, és megjelentek, mintha csak a föld alól bújtak volna elő, az „Akcióbizottságok". A munkások csatlakoztak. Az angol men-

sevikek, akik még az orosz mensevikeknél is aljasabbak, akik még nagyobb buzgalommal hajlonganak a tőkések előtt, még ők is kénytelenek voltak csatlakozni, mert ezt követelték a munkások, márpedig Anglia munkásai azt mondták: „Nem engedjük meg a háborút Oroszország ellen!" És szerte egész Angliában „Akcióbizottságok" alakultak, az angol imperialisták háborúja meghiúsult és ismét kiderült, hogy Szovjet-Oroszországnak a világ imperialistái ellen folytatott háborújában szövetségesei vannak a világ minden országában. Amikor a bolsevikok azt mondták: „Nem vagyunk egyedül, miközben felkelünk az oroszországi földbirtokosok és tőkések ellen, mert minden országban van szövetségesünk, ez a szövetséges — a munkás, a dolgozó, márpedig a munkások, a dolgozók minden országban többségben vannak" — erre gúnnyal válaszoltak és azt mondták: „Hol hallatták hangjukat ezek a dolgozók?" Igen, Nyugat-Európában, ahol a tőkések sokkal erősebbek, ahol a tőkések a kirabolt gyarmatok százmilliós néptömegeinek rovására élnek — ott sokkal nehezebb megmozdulni, ott a munkásforradalom hasonlíthatatlanul lassabban érlelődik. De érlelődik. Amikor azonban Anglia 1920 nyarán háborúval fenyegette meg Oroszországot, az angol munkások meghiúsították ezt a háborút. Az angol mensevikek az angol bolsevikokat követték. Kénytelenek voltak az angol bolsevikokat követni és az alkotmány, a törvény ellenére azt mondani: „Nem engedjük meg a háborút. Ha ti holnap hadat üzentek, mi sztrájkot hirdetünk és nemcsak nektek nem adunk szenet, hanem Franciaországnak sem." Az angol munkások kijelentették, hogy ők akarják csinálni a nemzetközi politikát, és ezt a nemzetközi politikát úgy csinálják, mint a bolsevikok Oroszországban, nem pedig úgy, mint a tőkések más országokban.

Ez példa arra, hogy mit fedett fel a lengyel háború. Ezért lettünk mi fél év alatt győztesek. Ezért győzi le a kimerült, gyenge, elmaradott Szovjet-Oroszország a nála hasonlíthatatlanul hatalmasabb államok szövetségét, azért győzi le őket, mert ezek az államok belsőleg nem erősek, mert a munkások és más dolgozók ellenük vannak és ez minden

egyes válság során megmutatkozik. Megmutatkozik azért, mert ezek rablók, akik egymásnak esnek és nem tudnak egyesülni ellenünk, legvégül pedig azért, mert a tulajdon szembeállítja egymással és vadállatokká változtatja az embereket, ezzel szemben a munka egyesíti őket. És a munka nemcsak Oroszország munkásait és parasztjait egyesítette, hanem egyesítette őket a világ munkásaival és parasztjaival is, úgy hogy most minden országban látják, hogy Szovjet-Oroszország az az erő, amely megsemmisíti a versailles-i békét. Megerősödik Szovjet-Oroszország és megdől a versailles-i szerződés, mint ahogy majdnem megdőlt 1920 júliusában a Vörös Hadsereg első csapására. Ezért ért véget a lengyel háború úgy, ahogy egyik imperialista állam sem várta. És ez a tanulság számunkra rendkívül nagy tanulság, amely a világpolitikában részt vevő hatalmak példáján, magatartásán mutatja meg, hogy a mi ügyünk biztos ügy, hogy az Oroszország elleni hadjárat, az Oroszország elleni katonai vállalkozás minden néven nevezendő kísérlete csődöt mond; ilyen kísérlet pedig bizonyára nem egy lesz még, de minket már megedzettek tapasztalataink, és ténybeli tapasztalatok alapján tudjuk, hogy mindezek a kísérletek csődöt mondanak. És ellenségeink minden egyes kísérlete után erősebbek leszünk, mint a kísérletek előtt voltunk.

Most a nemzetközi politikáról, amely a versailles-i békével való összeütközés során bebizonyította erőnket, rátérek a közelebb álló, gyakorlati feladatokra, rátérek a versailles-i szerződéssel kapcsolatban kialakult helyzetre. Nem térek ki arra, hogy mi volt a jelentősége a Kommunista Internacionálé júliusban, Moszkvában tartott második kongresszusának, a kommunisták világkongresszusának, továbbá a keleti népek kongresszusának, amelyet ez után tartottak Bakuban[205]. Ezek azok a nemzetközi kongresszusok, amelyek egybeforrasztották a kommunistákat és megmutatták, hogy minden civilizált országban és minden elmaradott keleti országban a bolsevik lobogó, a bolsevizmus programja, a bolsevikok tetteinek példája az, ami a civilizált országok munkásai számára, az elmaradott gyarmati országok parasztjai számára

a menekvés, a harc lobogója, hogy a valóságban Szovjet-Oroszország ez alatt a három év alatt nemcsak visszaverte azokat, akik vesztére törtek, de kivívta a világ dolgozóinak rokonszenvét, hogy nemcsak szétvertük ellenségeinket, de szövetségeseket is szereztünk és szerzünk, nem nap mint nap, hanem óránként. Azt, amit a kommunisták moszkvai kongresszusa és a keleti népek kommunista képviselőinek bakui kongresszusa végzett, nem lehet rögtön felmérni, nem lehet közvetlenül kiszámítani, de ez olyan vívmány, amely többet jelent minden katonai győzelemnél, mert azt mutatja nekünk, hogy a bolsevikok tapasztalatai, tevékenységük, programjuk, a tőkések és az imperialisták elleni forradalmi harcra szólító felhívásuk világszerte elismerést vívott ki magának, és azt, amit júliusban Moszkvában, szeptemberben pedig Bakuban végeztünk, még hosszú hónapokig fogják tanulmányozni és alaposan mérlegelni a munkások és parasztok a világ minden országában. Olyan erő ez, amely minden összeütközés, minden válság esetén, mint már nemegyszer láttuk, Szovjet-Oroszország oldalára áll, ez az a legfőbb tanulság, amely a lengyel háborúból a világon uralkodó erőviszonyok szempontjából következik.

Rátérve arra, ami most nálunk történik, azt kell mondanom, hogy a fő erő, amely még szemben áll velünk — Vrangel. Franciaország, Lengyelország és Vrangel együtt indult ellenünk. Amikor csapatainkat teljesen lekötötte a nyugati fronton folytatott háború, Vrangel összevonta erőit s ebben a francia és angol hajóhad segítségére volt. Amikor Vrangel behatolt a Kubánvidékre, az ottani jómódú kozák kulákban reménykedett. Ki segített akkoriban Vrangelnek, ki adott neki fűtőanyagot, hajóhadat, hogy ott tarthassák a Donyec-medencében? Az angol és az amerikai hajóhad. De tudjuk, hogy a partraszállás meghiúsult, mert a kubáni kozák, akinek ugyan bőven van gabonája, igen jól látta, hogy mit jelentenek az alkotmányozó gyűlések, a néphatalom és más gyönyörű dolgok, amiket ígérgetnek, amikkel az eszerek, mensevikek stb. a bolondok szemét kitörlik. A kubáni parasztok talán hittek nekik, amikor olyan szépen beszéltek,

de végeredményben nem a szavaknak, hanem a tetteknek hittek, és rájöttek, hogy ha a bolsevikok szigorú emberek is, azért velük mégiscsak jobb az élet. Ennek eredményeképpen Vrangel kirepült a Kubánvidékről, csapatainak sok száz és sok ezer katonáját agyonlőtték. Vrangel ennek ellenére egyre nagyobb erőket vont össze a Krímben, csapatait majdnem teljesen tisztekből toborozta, abban a reményben, hogy ezeket az első kedvező alkalommal sikerül feltölteni, ha ugyan a parasztok követni fogják.

Vrangel csapatait bőségesebben látták el ágyúkkal, harckocsikkal és repülőgépekkel, mint az Oroszországban harcoló többi hadsereget. Amikor mi a lengyelek ellen harcoltunk, Vrangel összeszedte erőit, és ezért mondom, hogy a Lengyelországgal kötött béke nem szilárd béke. A 12-én aláírt előzetes béke szerint a fegyverszünet csak 18-án kezdődik, ezt a fegyverszünetet a lengyelek két nap múlva még elutasíthatják. Az egész francia sajtó és a francia tőkések azon igyekeznek, hogy újabb háborúba hajszolják Lengyelországot Szovjet-Oroszországgal, Vrangel siet felhasználni minden összeköttetését, hogy meghiúsítsa ezt a békét, mert tisztában van azzal, hogy ha a háború Lengyelországgal véget ér, a bolsevikok ellene fordulnak. Ezért most számunkra az egyetlen gyakorlati következtetés: minden erővel Vrangel ellen. Ez év áprilisában ránk nézve hátrányos feltételekkel javasoltuk a békét csak azért, hogy megmentsük a munkások és parasztok tízezreit az újabb háborús vérfürdőtől. Nekünk nem olyan fontosak a határok, hadd veszítsünk a határokon valami kisebb földterületet, nekünk fontosabb a munkások és a parasztok tízezreinek élete, a békés építés lehetőségének biztosítása, mint valami kis földterület. Ezért ajánlottuk fel ezt a békét és most ismételjük, hogy Vrangel a fő veszély, hogy Vrangel csapatai, amelyek rendkívül megerősödtek ez alatt az idő alatt, most elkeseredett harcokat folytatnak, egyes esetekben átkelnek a Dnyeperen és támadásba lendülnek ellenünk. A Vrangel-front — a lengyel front, a Vrangel ellen folytatott háború kérdése — a Lengyelország ellen folytatott háború kérdése, és ahhoz, hogy a Lengyelországgal kötött előzetes

békét végleges békévé változtassuk át, a legrövidebb időn belül végeznünk kell Vrangellal. Ha ezt nem tesszük meg, nem lehetünk biztosak benne, hogy a lengyel földbirtokosok és tőkések a francia földbirtokosok és tőkések nyomására és azok segítségével nem igyekeznek még egyszer ránk erőszakolni a háborút. Ezért, ezt a széleskörű gyűlést kihasználva, fel kell hívnom a figyelmüket erre a fontos kérdésre és meg kell kérnem önöket arra, hogy ragadjanak meg a helyzetükből és befolyásukból adódó minden lehetőséget, hassanak a munkások és parasztok nagy tömegeire és feszítsék meg minden erejüket soronlevő feladatunk teljes megoldása érdekében: ha törik, ha szakad, a legrövidebb időn belül el kell taposnunk Vrangelt, mivel csak ettől függ az, hogy mikor foghatunk hozzá a békés építés munkájához.

Tudjuk, hogy tönkretett országunkban teljesen le van züllve a parasztgazdaság, hogy a parasztnak iparcikkekre van szüksége, nem pedig papírpénzre, ami garmadával ömlik hozzá, de ahhoz, hogy a parasztnak iparcikkeket, petróleumot, sót, ruhát stb. adhassunk, helyre kell állítani az ipart. Nincs már messze az az idő, amikor megtehetjük ezt. Tudjuk, hogy most több gabonánk van, mint a múlt évben, van fűtőanyagunk az ipar számára, több mint százmillió pud olajat kaptunk Bakuból, helyreállítottuk a Donyec-medencét, amely óriási mennyiségű fűtőanyagot termel és jóllehet akkor, amikor Vrangel a Donyec-medence déli része felé nyomult, egyes üzemeket kénytelenek voltunk onnan kiüríteni, a donyeci ipart teljesen helyreállítottnak tekinthetjük. A fakitermelés jobban folyik: míg a múlt évben 7 millió köbmétert termeltünk, addig ez idei termelésünk sokkal nagyobb. Iparunk kezd ismét felélénkülni, Ivanovo-Voznyeszenszk kormányzóságban, ahol több éven át álltak a gyárak, ami elcsüggesztette a munkásokat, a gyárak most el vannak látva üzemanyaggal és működni kezdenek. A turkesztáni győzelmek eredményeképpen turkesztáni gyapotot kaptak és az üzemekben megindult a munka. Óriási területe áll most előttünk a termelő munkának és minden erőnket latba kell vetnünk azért, hogy helyreállítsuk az ipart, ruhát, cipőt és más ipar-

cikkeket adjunk a parasztnak, s ezzel megkezdjük a falusi gabona rendszeres kicserélését városi cikkekre. Meg kell kezdenünk a mezőgazdaság támogatását. Tegnap a Népbiztosok Tanácsában határozatot hoztunk arról, hogy külön élelmiszeradaggal támogatjuk annak a gyárnak a munkásait, amelyik elkészíti az olyan első ekét, amely a legjobban megfelel a mi orosz viszonyainknak, hogy ily módon fellendítsük és a jószághiány ellenére magasabb színvonalra emeljük a mezőgazdaságot.

A munkások és a parasztok a földbirtokosok és a tőkések nélkül vállvetve dolgoznak, és ebben a tekintetben sikereket érnek el, de ahhoz, hogy ezzel teljes erőnkkel foglalkozhassunk, egy dologra van szükségünk: semmi szín alatt sem szabad elfelejtenünk, hogy a munkások és a parasztok tízezrei halnak meg a Vrangel-fronton, hogy az ellenség jobban van felfegyverezve, mint mi, hogy ott, a Vrangel-fronton, az utolsó elkeseredett harc folyik, hogy ott dől el az a kérdés, lesz-e lehetősége Szovjet-Oroszországnak annyira megerősödnie a békés munkához, hogy ne csak a lengyel fehérgárdistáktól, hanem semmilyen imperialista világszövetségtől se kelljen félnie. Ez önöktől függ, elvtársak! Önöknek minden erejüket latba kell vetniük és gondolniuk kell arra, hogy Szovjet-Oroszország a harc legkülönbözőbb kérdéseit nem úgy oldotta meg, hogy a központból parancsok mentek ki, hanem úgy, hogy ezeket a parancsokat a munkás- és paraszttömegek mindenütt a legmelegebb és leglelkesebb együttérzéssel fogadták. A munkások és a parasztok csak akkor nyújtottak messzemenő támogatást, segítséget a Vörös Hadseregnek, amikor látták, hogy földjükért és gyáraikért harcolnak Kolcsak, Gyenyikin és Vrangel ellen, hogy saját érdekeikért harcolnak a földbirtokosok és a tőkések ellen. Amikor a vöröskatonák látták, hogy a hátországban gondoskodnak róluk, akkor a Vörös Hadsereget teljesen áthatotta az a szellem, amely biztosította számára a győzelmet. Az a fontos, hogy Vrangelt legyőzzük, és felhívom önöket, hogy szervezeteikben, gyáraikban, falujukban ragadjanak meg minden lehetőséget annak érdekében, hogy a munkások és parasztok Orosz-

ország-szerte önként és saját érdekeiknek megfelelően segítséget nyújtsanak a Vrangel-frontnak, és akkor mind a Vrangel-fronton, mind a nemzetközi fronton győzni fogunk. (V i h a r o s t a p s.)

Megjelent 1920-ban,
„A munkás-, paraszt- és vöröskatonaküldöttek moszkvai szovjetje plenáris üléseinek gyorsírói jegyzőkönyve" c. könyvben.

Lenin Művei, 31. kötet.

BESZÉD A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉNEK, AZ OK(b)P MOSZKVAI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS A MOSZKVAI VÁROSI SZAKSZERVEZETI TANÁCSNAK PLÉNUMA ÁLTAL AZ OKTÓBERI FORRADALOM HARMADIK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL TARTOTT ÜNNEPI ÜLÉSEN, 1920. NOVEMBER 6-ÁN

(Hosszas taps.) Elvtársak, ma azért gyűltünk itt össze, hogy megemlékezzünk proletariátusunk harci napjairól, hogy megemlékezzünk forradalmi vívmányainkról. Ma megünnepelhetjük győzelmünket. Az élet hallatlan nehézségei között, ellenségeink hallatlan erőfeszítései ellenére, mégiscsak győztünk. Három év óta győzünk. Ez óriási győzelem, amelyben azelőtt senki sem hitt volna közülünk. Három évvel ezelőtt, amikor ott ültünk együtt a Szmolnijban, a petrográdi munkások felkelése megmutatta nekünk, hogy a felkelés sokkal egységesebb, mint várhattuk, de ha azon az éjszakán azt mondták volna nekünk, hogy három év múlva az lesz, ami ma van, ez a győzelem — senki, még a legszertelenebb optimista sem hitte volna ezt el. Mi tudtuk akkor, hogy győzelmünk csak akkor válik tartós győzelemmé, amikor ügyünk az egész világon győz, mert hiszen ügyünket feltétlenül a világforradalomra számítva kezdtük el. Az imperialista háború megváltoztatott minden formát, amelyek között eddig éltünk, s mi nem tudhattuk, milyen formákat ölt a harc, amely sokkal hosszabban húzódott el, mint várható volt. Most, három év múltán, nyilvánvaló, hogy hasonlíthatatlanul erősebbek vagyunk, mint eddig voltunk, de a világburzsoázia még ugyancsak igen erős és bár hasonlíthatatlanul erősebb nálunk, mégis elmondhatjuk, hogy mi győztünk. Mi minden erőnket arra fordítottuk, hogy ezt a burzsoáziát bomlasszuk s ebben

a tekintetben nem dolgoztunk sikertelenül. Ez azért van, mert mi a nemzetközi forradalomba vetettük reményünket és ez a tét feltétlenül helyes volt. Tudtuk, hogy az egész világ a pusztulás útját járja, tudtuk, hogy az imperialista háború után nem lehet majd a régi módon élni, mert az imperialista háború halomra döntötte a régi gazdasági és jogi viszonyokat, halomra döntötte annak az életnek minden feltételét, amelyen a régi rend mindeddig nyugodott. És ha ebben az időpontban, amikor ezerszerte inkább maga az imperialista háború, mint a mi propagandánk előkészítette a csődöt, akár csak egy országban is győzelmesen felkelne a proletariátus, úgy ez a feltétel elegendő volna ahhoz, hogy aláássa a nemzetközi burzsoázia erejét.

Ha most egy pillantást vetünk a nemzetközi helyzetre, — márpedig mi mindig hangsúlyoztuk, hogy nemzetközi szempontból nézzük a dolgokat — és áttekintjük a Szovjet-Oroszország ellen viselt háborúk történetét, akkor azt látjuk, hogy békében éünk majdnem mindegyik minket határoló kis burzsoá állammal, amelyek saját területükön lemészárolják és üldözik a bolsevikokat. Ezek az államok teljesen az antant szolgái és rabjai és szeretnék tönkretenni és megsemmisíteni Szovjet-Oroszországot, de mi ennek ellenére mégis békét kötöttünk velük, az antant óhaja ellenére. Három olyan óriási hatalom, mint Anglia, Franciaország és Amerika, nem tudott ellenünk egyesülni és vereséget szenvedtek abban a háborúban, amelyet ők kezdtek el ellenünk egyesült erővel. Miért? Mert gazdaságuk, országaik élete alá van ásva, mert félig hullák, mert nem tudnak a régi módon élni, mert az az osztály, amelynek akaratából fennmaradnak — a burzsoá osztály —, rothadt. A burzsoá osztály több mint 10 millió embert taszított az imperialista háborúba és pusztított el. Miért? A világnak maroknyi tőkés közötti felosztásáért. Ebbe szakadt bele, emiatt ásta alá saját alapjait és bármilyen erősnek látszik is most katonailag, belsőleg erőtlen. Ez most már nem bolsevik szellemben írt kiáltvány — ez tűzzel és vassal bebizonyított tény. Ők egy pusztuló osztályt képviselnek, bármilyen gazdagok, bármilyen erősek, mi ellenben egy olyan osztályt képvi-

selünk, amely a győzelem felé halad. És jóllehet gyengébbek vagyunk, mint ők, három év óta győzünk s jogunk van minden kérkedés nélkül azt mondani, hogy győztünk.

Amikor így beszélünk, az érem másik oldaláról sem szabad megfeledkeznünk: nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy győzelmünk félgyőzelem. Azért győztünk, mert tudtuk tartani magunkat, helyt álltunk olyan államokkal szemben, amelyek erősebbek nálunk és még egyesültek is emigrált kizsákmányolóinkkal — földbirtokosainkkal és tőkéseinkkel. Mi mindig tudtuk és nem felejtjük el, hogy ügyünk nemzetközi ügy, és amíg minden államban — a leggazdagabb és a legcivilizáltabb államokat is beleértve — nem megy végbe a forradalom, addig győzelmünk csak félgyőzelem, vagy talán még kevesebb. Csak most folynak nálunk a Vrangel elleni győzelmes harcok; napról napra várjuk azokat a híreket, amelyek igazolják várakozásainkat. Bizonyosak vagyunk abban, hogy ha a legközelebbi napokban nem sikerül elfoglalnunk a Krimet, úgy a következő napokban sikerülni fog, de nincs semmi biztosítékunk arra nézve, hogy ez a világburzsoázia utolsó kísérlete ellenünk. Ellenkezőleg, olyan adataink vannak, amelyek amellett szólnak, hogy ezt a kísérletet tavasszal megismétlik. Tudjuk, hogy elenyészően csekély esélyük lesz, azt is tudjuk, hogy haderőink szilárdabbak és hatalmasabbak lesznek bármely más hatalom haderőinél, mindamellett a veszély nem tűnt el, a veszély fennáll és fennmarad, amíg a forradalom egy vagy egynéhány előrehaladott országban nem győz.

Tudjuk, hogy a dolog ilyen irányban halad, tudjuk, hogy a III. Internacionálé nyáron Moszkvában megtartott II. kongresszusa valami soha nem látott óriási tettet vitt végbe. Egyesek önök közül talán ott voltak Zinovjev elvtárs beszámolóján és hallották az ő részletes beszámolóját a német függetlenek hallei kongresszusáról.[206] Valószínűleg látták, mi megy végbe konkrét formában az egyik országban, amelyben a forradalom esélyei a legnagyobbak. Hasonló dolgok azonban most minden országban történnek. A kommunista mozgalom kifejlődött, megerősödött, párttá tömörült

valamennyi előrehaladott országban. Ugyanakkor a nemzetközi forradalom ügye több vereséget szenvedett a kis országokban, amelyekben az óriási ragadozók segítettek a mozgalmat leverni, mint ahogyan például Németország segítette elnyomni a finnországi forradalmat, vagy ahogyan a kapitalizmus óriásai, Anglia, és Franciaország, továbbá Ausztria, elnyomták a forradalmat Magyarországon. De miközben a forradalmat elnyomták, ezerszeresen növelték a forradalom elemeit saját országaikban. És most annak, hogy a harcban erőtlenek, fő oka az, hogy hátországuk nem biztos, mert a munkások és parasztok egyetlen országban sem akarnak harcolni ellenünk, mert nemcsak nálunk voltak tengerészhősök, Kronstadtban, de náluk is akadtak. Azoknak a matrózoknak neve, akik a mi Fekete-tengerünkön voltak, egész Franciaországban az orosz forradalomról való megemlékezéssel kapcsolódik egybe; a francia munkások tudják, hogy azok, akik ma Franciaországban fegyházbüntetésüket töltik, azért lázadtak fel a Fekete-tengeren, mert nem akartak az orosz munkások és parasztok hóhérai lenni. Ezért gyengült meg most az antant, ezért mondjuk nyugodtan, hogy nemzetközi viszonylatban biztosítva vagyunk.

Győzelmünk azonban, elvtársak, korántsem teljes, még fél győzelmet sem arattunk. Igen, óriási győzelmet arattunk az orosz munkások és parasztok önfeláldozása és hősiessége folytán, sikerült megmutatni, hogy Oroszország nemcsak egyes, önmagukra utalt hősöket tud szülni, akik olyan időben harcoltak a cárizmus ellen és haltak meg, amikor a munkások és parasztok nem támogatták őket. Nem, nekünk igazunk volt, amikor azt mondtuk, hogy Oroszország ki fog termelni a tömegekből ilyen hősöket, hogy Oroszország százszámra, ezerszámra tud szülni ilyen hősöket. Azt mondtuk, hogy ez be fog következni, s hogy akkor a kapitalizmus befejezte pályafutását. Győzelmünk legfőbb oka, legfőbb forrása — az a hősiesség, önfeláldozás, a harcban való az a hallatlan kitartás, amelyet a Vörös Hadsereg hősi halált halt harcosai tanúsítottak, amelyet a munkások és parasztok tanúsítottak, akik szenvedtek, különösen az ipari munkások, akiknek zöme

ez alatt a három év alatt többet szenvedett, mint a tőkés rabszolgaság első éveiben. Vállalták az éhséget, a hideget, a gyötrelmeket, csak hogy megtarthassák a hatalmat. És ezzel a kitartással, ezzel a hősiességgel olyan hátországot teremtettek, amely a jelen pillanatban egymás ellen harcoló erők egyetlen erős hátországának bizonyult. Ezért vagyunk mi erősek és szilárdak ugyanakkor, amikor az antant omlófélben van, mégpedig szemünk láttára omladozik.

De csupán ezzel a lelkesedéssel, lendülettel, hősiességgel nem lehet a forradalom ügyét befejezni, nem lehet azt teljes győzelemre vinni. Ezzel lehetséges volt visszaverni az ellenséget akkor, amikor ránktámadt és fojtogatott minket, ezzel lehetséges volt győzelmet aratni a véres összecsapásban, ez azonban kevés ahhoz, hogy célhoz jussunk. Kevés, mert előttünk áll most a feladat második, nagyobb része, nagyobb — nehézségeit tekintve. És mai diadalunkat, a győzelembe vetett hitünket olyan tényezővé kell avatnunk, hogy feladatunknak ezt a felét is ugyanilyen döntő siker koronázza. A feladat e második részénél a lelkesedés egymagában az, hogy a munkások és a parasztok készek meghalni — kevés, mert ez a második a legnehezebb, az építő, az alkotó feladat. Mi a kapitalizmustól nemcsak szétrombolt kultúrát, nemcsak szétrombolt gyárakat, nemcsak elkeseredett értelmiséget kaptunk örökségbe, hanem egy szétforgácsolt, tudatlan tömeget, egyéni gazdálkodókat, olyan embereket kaptunk örökségbe, akik nem értenek, nem szoktak hozzá a közös, egyetértő munkához és nem értik meg, hogy a múltra keresztet kell vetni.

Ez az, amit most helyre kell ütnünk. Ne feledjük: a mai hangulatot munkánk tartós hajtóerejévé kell avatnunk, hogy gazdasági életünk egész kuszáltságát megszüntethessük. A régihez visszatérni már nem lehet. Azzal, hogy a kizsákmányolók uralmát megdöntöttük, a munka nagyobbik felét már elvégeztük. Most minden dolgozó nőt és férfit össze kell fognunk és arra kell késztetnünk őket, hogy együtt dolgozzanak. Mi erre a területre úgy léptünk, mint a hódító az új terepre, de mindama körülmények ellenére, amelyek között dolgozunk, mégis győztünk a fronton. Látjuk, hogy ma

jobban megy a munkánk, mint a múlt évben ment. Tudjuk, hogy nem vagyunk képesek mindenkit ellátni, nem vagyunk bizonyosak abban, hogy az éhség és a hideg nem fog-e a házakba, viskókba és kunyhókba bekopogtatni, de ennek ellenére tudjuk, hogy győztünk. Tudjuk, hogy még most, a súlyos imperialista és polgárháború után is óriási termelőerővel rendelkezünk, tudjuk, hogy mind a munkásokat, mind a parasztokat képesek vagyunk biztosítani az éhséggel és hideggel szemben, ehhez azonban az szükséges, hogy számba vegyük, amink van, és úgy osszuk szét, ahogy kell. Ezt nem tudjuk megtenni, mert a kapitalizmus arra tanított, hogy minden önálló gazdálkodó elsősorban magára gondoljon, arra, hogy hogyan gazdagodjék meg, hogyan kapaszkodjék fel minél gyorsabban a gazdagok közé, nem pedig arra, hogy együttesen harcoljon egy bizonyos eszméért. Nekünk most más elveket kell követnünk. Most feladatunk másik, nehezebb fele áll előttünk. Az a lelkesedés, amely most áthat minket, eltarthat még egy évig, még öt évig. De gondolnunk kell arra, hogy abban a harcban, amelyet folytatnunk kell, csupa kicsinyesség vesz minket körül. Körös-körül apró gazdasági ügyek. Azonkívül tudják, hogy az az apparátus, amely ezt a kis egységekből álló gazdasági életet mozgatja, a múlt embereiből — kishivatalnokokból, kisbürokratákból tevődik össze, akik megszokták a régi, önző irányzatot. A mai helyzetünkben az a feladatunk, hogy harcoljunk ez ellen. Az ünnepségek napjaiban, győzelmi hangulatunk napjaiban, a szovjethatalom harmadik évfordulója napján át kell hatnia bennünket annak a munka iránti lelkesedésnek, annak a munkaakarásnak, állhatatosságnak, amelytől most a munkások és parasztok lehető leggyorsabb megmentése, a népgazdaság megmentése függ; és akkor meglátjuk, hogy ennek a feladatnak a terén még biztosabban, még tartósabban fogunk győzni, mint az eddigi véres ütközetekben. (Hosszas taps.)

Megjelent 1920-ban,
„A munkás-, paraszt- és vöröskatona-küldöttek moszkvai szovjetje plenáris üléseinek gyorsírói jegyzőkönyve" c. könyvben.

Lenin Művei, 31. kötet.

1920 DECEMBER — 1923 MÁRCIUS

A VIII. ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESSZUS[207]

1920. DECEMBER 22—29.

(Részletek)

BESZÁMOLÓ A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK TEVÉKENYSÉGÉRŐL DECEMBER 22.

...Önök természetesen valamennyien tudják, hogyan erőszakolták ránk a lengyel földbirtokosok és tőkések a háborút a nyugat-európai, és nemcsak a nyugat-európai tőkés országok nyomására és sürgető unszolására. Tudják, hogy folyó év áprilisában olyan feltételekkel ajánlottunk fel békét a lengyel kormánynak, amelyek hasonlíthatatlanul kedvezőbbek voltak számára a mostaniaknál, és csak a végszükség, a Lengyelországgal folytatott fegyverszüneti tárgyalások teljes kudarca kényszerített rá minket arra, hogy belemenjünk a háborúba, amely, annak ellenére, hogy csapataink a háborútól való kétségtelen kimerülésük következtében Varsó alatt igen súlyos vereséget szenvedtek, mégis úgy végződött, hogy előnyösebb békét kötöttünk annál, amelyet áprilisban mi ajánlottunk fel Lengyelországnak. Az előzetes békeszerződést aláírtuk Lengyelországgal, és most a végleges béke aláírásával kapcsolatban folynak a tárgyalások. Egyáltalán nem hunyunk szemet afölött a veszély fölött, hogy egyes konok tőkés országok, továbbá az orosz fehérgárdisták bizonyos körei nyomást gyakorolnak olyan értelemben, hogy ezek a tárgyalások ne vezessenek békére. De meg kell mondanunk, hogy az antant politikája, amely katonai beavatkozásra és a szovjethatalom katonai elnyomására irányul, egyre inkább csődöt mond, és egyre több olyan államot nyerünk meg békepolitikánknak, amelyek a szovjethatalommal szemben feltétlenül ellenséges állás-

ponton voltak. Azoknak az államoknak a száma, amelyek békeszerződést írnak alá velünk, növekszik és nagyon valószínű, hogy a közeljövőben aláírjuk a végleges békeszerződést Lengyelországgal, s ily módon további súlyos csapást mérünk azoknak a tőkés erőknek a szövetségére, amelyek katonai úton próbálják kiragadni kezünkből a hatalmat.

Elvtársak, önök természetesen tudják azt is, hogy a lengyel háború átmeneti balsikereinek és a háború egyes időpontjaiban kialakult súlyos helyzetünknek az volt az oka, hogy harcolnunk kellett Vrangel ellen is, akit egy imperialista hatalom hivatalosan elismert[208] és aki óriási anyagi, katonai és más segítséget kapott. És nekünk a háború mielőbbi befejezése érdekében gyorsan össze kellett vonnunk csapatainkat, hogy döntő csapást mérhessünk Vrangelre. Önök természetesen tudják, milyen rendkívüli hősiességről tett tanúságot a Vörös Hadsereg, amely olyan akadályokat és olyan erődítményeket küzdött le, amilyeneket még katonai szakértők és tekintélyek is bevehetetlennek tekintettek. A Vörös Hadsereg történetének egyik legragyogóbb lapja — az a teljes, döntő és rendkívül gyors győzelem, amelyet Vrangel fölött aratott. Ily módon a fehérgárdisták és az imperialisták által ránk erőszakolt háborút felszámoltuk.

Ma már sokkal magabiztosabban és több erővel foghatunk hozzá a gazdasági építéshez, amely szívügyünk, amely szükséges és már régen vonz bennünket, azzal a biztos tudattal foghatunk hozzá, hogy a tőkések már nem tudják olyan könnyen meghiúsítani ezt a munkát, mint azelőtt. De, magától értetődően, résen kell lennünk. Semmiesetre sem mondhatjuk azt, hogy már biztosítva vagyunk a háború ellen. És ennek oka egyáltalán nem az, hogy még nincsenek szabályszerű békeszerződéseink. Nagyon jól tudjuk, hogy Vrangel hadseregének maradványai nincsenek megsemmisítve, hogy a tőkés hatalmak védőszárnyai alatt nem is olyan messze rejtőzködnek és a tőkés hatalmak segítségével magukhoz térnek, hogy az orosz fehérgárdista szervezetek fokozott igyekezettel dolgoznak azon, hogy egy vagy más formában ismét kísérletet tehessenek egyes katonai alakulatok létrehozására és

Vrangel erőivel együtt előkészíthessék ezeket arra, hogy alkalmas pillanatban újabb támadást indítsanak Oroszország ellen.

Ezért mindenesetre továbbra is fenn kell tartanunk a katonai készenlétet. Nem szolgálhat megnyugvásunkra az, hogy csapásokat mértünk az imperializmusra, Vörös Hadseregünket továbbra is minden áron teljes harci készenlétben kell tartanunk és fokoznunk kell harcképességét. Ennek persze nem áll útjában az, hogy a hadsereg egy bizonyos részét mentesítjük és gyorsan leszereljük. Számításunk szerint az az óriási tapasztalat, amelyet a Vörös Hadsereg és vezetői a háború alatt szereztek, most megkönnyíti számunkra a hadsereg minőségének megjavítását. És el fogjuk érni, hogy a hadsereg létszámának csökkentése esetén megőrizzük azokat a kádereit, amelyek fenntartása nem fog mértéken felüli terheket róni a köztársaságra, és ugyanakkor a kisebb létszámú hadsereg mellett jobban biztosítjuk, mint eddig, hogy szükség esetén ismét talpra állíthassuk a hadsereget és még nagyobb katonai erőt mozgósíthassunk.

És mi biztosak vagyunk abban, hogy a szomszéd államok, amelyek már sokat veszítettek az ellenünk szőtt fehérgárdista összeesküvések támogatása miatt, eléggé számításba vették a tapasztalat megcáfolhatatlan tanulságát és helyesen értékelték békülési készségünket, amelyben eddig mindenki gyengeségünk jelét látta. Három esztendei tapasztalat után meg kellett győződniük arról, hogy ugyanakkor, amikor törhetetlen békeakaratunkról teszünk tanúságot, katonai tekintetben készen állunk. És minden háborús kísérlet azt fogja jelenteni a háborút kezdeményező állam számára, hogy azok a feltételek, amelyekhez a háború eredményeképpen és a háború után jutott, rosszabbak lesznek azoknál a feltételeknél, amelyekhez háború nélkül és a háború előtt juthattak volna. Ez bebizonyosodott több állam tekintetében. Ez az a vívmány, amelyről nem mondunk le, és amelyet nem felejt el egyetlen hatalom sem azok közül, amelyek körülöttünk vannak vagy politikai érintkezést tartanak fenn Oroszországgal. Ennek következtében viszonyunk a szomszédos államokkal egyre javul. Önök tudják, hogy véglegesen megkö-

töttük a békét számos olyan állammal, amelyek az orosz állam nyugati határain fekszenek és azelőtt az Orosz Birodalomhoz tartoztak, s amelyek függetlenségét és szuverénitását most a szovjethatalom, politikánk alapelveinek megfelelően, fenntartás nélkül elismerte. Ezen az alapon minden esély megvan arra, hogy a béke tartósabb legyen, mint a tőkések és egyes nyugat-európai államok kívánnák.

.....

Ha felvetjük háromesztendős tapasztalatunk eredményének kérdését (egyes döntő területeken ugyanis nehéz egy év eredményeit összegezni), ha feltesszük magunknak a kérdést, hogy végső fokon mivel magyarázhatók a nálunk sokkal erősebb ellenségen aratott győzelmeink, azt kell felelnünk: azzal, hogy a Vörös Hadsereg szervezetében a munkásoknak és a dolgozó parasztságnak a kizsákmányolók összessége ellen irányuló szövetségén belül nagyszerűen érvényesült a következetes és szilárd proletár vezetés. Hogyan történhetett ez? Miért vállalta a parasztság zöme ezt olyan szívesen? Azért, mert ez a túlnyomó többségében pártonkívüli tömeg meg volt győződve arról, hogy az egyetlen menekvés számára a szovjethatalom támogatása. És persze nem könyvekből, nem a propaganda hatására, hanem saját tapasztalata alapján győződött meg erről. Meggyőzte a polgárháború tapasztalata, különösen mensevikjeinknek és eszereinknek a kisparaszti gazdaság bizonyos jellemző vonásaihoz közelebb álló szövetsége. A kistulajdonosok e pártjainak a földbirtokosokkal és tőkésekkel való szövetsége kapcsán szerzett tapasztalatok, valamint a Kolcsakkal és Gyenyikinnel kapcsolatban szerzett tapasztalatok meggyőzték a paraszttömegeket arról, hogy nincs középút, hogy a következetes és erélyes szovjetpolitika a helyes politika, hogy a proletariátus vaskezű vezetése az egyetlen eszköz, amely megmenti a parasztot a kizsákmányolástól és az erőszaktól. És csak azért, mert megtudtuk győzni erről a parasztot, csak azért járt politikánk, a szüntelen és minden módon való meggyőzéssel párosult kényszer politikája ilyen sikerrel.

ZÁRSZÓ A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK TEVÉKENYSÉGÉRŐL TARTOTT BESZÁMOLÓHOZ DECEMBER 23.

... Mi csak az imént végeztünk Vrangellel, de Vrangel csapatai még megvannak valahol, nem is nagyon messze köztársaságunk határaitól, és várnak valamire. Ezért az, aki megfeledkezik a bennünket állandóan fenyegető veszélyről, amely nem szűnik meg, amíg csak fennáll a világimperializmus, aki erről megfeledkezik, az a mi munkásköztársaságunkról feledkezik meg. Aki viszont azt mondja nekünk, hogy titkos diplomáciát folytatunk, hogy nekünk védekező háborúra kell szorítkoznunk, amikor még most is torkunkon a kés, amikor száz meg száz javaslatunk és hallatlan engedményeink ellenére mindeddig egyetlen nagyhatalom sem kötött békét velünk, aki ezt mondja nekünk, az a kispolgári pacifizmus régi, régen értelmüket vesztett frázisait szajkózza. Ha mi, amikor ilyen velünk szemben állandóan aktívan ellenséges erőkkel van dolgunk, megfogadnánk, ahogyan javasolják, hogy sohasem folyamodunk bizonyos akciókhoz, amelyek katonai-stratégiai tekintetben támadó akcióknak minősülhetnének, akkor nemcsak buták volnánk, hanem egyenesen bűnt követnénk el. Erre akarnak rávenni bennünket ezek a pacifista beszédek és határozatok. Ezek azt jelentik, hogy a szovjethatalomnak, amely az ellenség gyűrűjében van, kezére, lábára béklyót akarnak rakni és prédául akarják odadobni az imperialista világrablóknak.

Lenin Művei, 31. kötet.

Először 1921-ben, A nyolcadik összoroszországi szovjetkongresszus gyorsírói jegyzőkönyve c. könyvben jelent meg.

AZ OK(b)P X. KONGRESSZUSA[209]

1921. MÁRCIUS 8—16.

(Részlet)

2

BESZÁMOLÓ AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK POLITIKAI TEVÉKENYSÉGÉRŐL MÁRCIUS 8.

...Munkánknak azok közül a csomópontjai közül, amelyek ebben az esztendőben a leginkább magukra vonták figyelmünket, és amelyekkel kapcsolatban, nézetem szerint, a legtöbb hibát követtük el, az első — a háborúról a békére való áttérés. Önök mindannyian, vagy legalábbis a legtöbben bizonyára emlékeznek arra, hogy három és fél év alatt már többször megkezdtük ezt az áttérést, de egyetlenegyszer sem fejeztük be, és úgy látszik, most sem fogjuk befejezni, mert a nemzetközi kapitalizmusnak nagyon is életbevágó érdekei fűződnek ahhoz, hogy ne engedje meg ezt az áttérést. Emlékszem, hogy már 1918 áprilisában, vagyis három évvel ezelőtt, beszéltem az összoroszországi központi végrehajtó bizottság előtt feladatainkról, s abban az időben ezeket úgy fogalmaztuk meg, hogy a polgárháborút lényegében befejeztük, pedig valójában csak megkezdődött. Mindannyian emlékeznek arra, hogy az előző pártkongresszuson minden számításunkat erre a békés építésre való áttérésre alapoztuk, mert feltételeztük, hogy azok az óriási engedmények, amelyeket abban az időben Lengyelországnak tettünk, biztosítják számunkra a békét. De már áprilisban megindult a lengyel burzsoáziának a támadása, mert a tőkés országok imperialistáival együtt a gyengeség jelének tekintette békeszeretetünket, amiért aztán kegyetlenül meglakolt: kedvezőtlenebb békéhez jutott. Mi azonban nem térhettünk át a békés építésre, és legfőbb figyel-

münket ismét a Lengyelország ellen viselt háborúra, utóbb pedig Vrangel megsemmisítésére kellett fordítanunk. Ez határozta meg a múlt kongresszus óta végzett munkánk tartalmát. Ismét a katonai feladatok teljesítése került munkánk középpontjába.

Amikor sikerült elérnünk, hogy az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság területéről az ellenséges hadseregek utolsó katonája is kivonuljon, akkor megkezdődött a háborúról a békére való áttérés.

Ez az áttérés olyan megrázkódtatásokkal járt, amilyenekkel korántsem számoltunk. Kétségtelen, hogy ez egyik fő oka annak a sok hibának és tévedésnek, amelyeket politikánkban a múlt kongresszus óta elkövettünk, és amelyek miatt ma is szenvedünk. Annak a hadseregnek a leszerelése, melyet egy hallatlanul nagy erőpróbát kiállt országban, több évig tartó imperialista háború után kellett megteremteni, annak a hadseregnek a leszerelése, amelynek szállítása a mi közlekedési viszonyaink mellett hihetetlen nehézségekbe ütközött, akkor, amikor ezt a helyzetet még a rossz termés előidézte éhínség és a közlekedést jelentékenyen megbénító fűtőanyaghiány is súlyosbította — ez a leszerelés, amint most látjuk, olyan feladatok elé állít bennünket, amelyeket túlságosan lebecsültünk. Számos válságnak — gazdasági, társadalmi és politikai válságnak — jórészt ez a forrása. Már a múlt év végén rámutattam arra, hogy a következő tavasz egyik legnagyobb nehézségét a hadsereg leszerelése fogja előidézni. Erre utaltam december 30-án is azon a nagy vitán,[210] amelyen önök közül valószínűleg sokan részt vettek. Meg kell mondanom, hogy akkoriban aligha volt világos képünk e nehézségek nagyságáról; akkoriban még nem láttuk, hogy itt nemcsak roppant nagy technikai nehézségeink lesznek, hanem hogy mindazok a bajok, amelyek a korábbi imperialista háború és az új polgárháború által elgyötört szovjetköztársaságra zúdultak, éppen a leszerelés során hallatlan méretekben fokozódni fognak. Bizonyos fokig helyes lesz, ha azt mondjuk, hogy ezek a bajok éppen a leszerelés során mutatkoznak meg nagyobb mértékben. Az ország több éven

át kizárólag katonai feladatokra fordította minden erejét, minden eszközzel támogatta e feladatok megvalósítását és nem sajnálta erre a célra felhasználni utolsó erőforrásait, szűkös készleteit és tartalékait — s csak a háború befejezése után láttuk, mekkora a pusztulás és a nyomor, amely arra kárhoztat bennünket, hogy hosszú ideig pusztán sebeink gyógyításával foglalkozzunk. De még ezeknek a sebeknek a gyógyítására sem térhetünk át egészen. A hadsereg leszerelésével kapcsolatos technikai nehézségek jelentős mértékben megmutatják, milyen mélyreható a pusztulás, amely többek között elkerülhetetlenül számos gazdasági és társadalmi jellegű válságot idéz elő.

Kétségtelenül hiba volt a Központi Bizottság részéről, hogy nem mérte fel a leszereléssel kapcsolatos nehézségek nagyságát. Persze meg kell állapítanunk, hogy ennek felméréséhez nem lehetett semmiféle támpontunk, mert a polgárháború olyan súlyos volt, hogy itt csak egyetlen szabályt követtünk: mindent a győzelemért a polgárháború frontján — és semmi mást. A Szovjet-Oroszországba betört imperialistákat csakis úgy győzhettük le, hogy ehhez a szabályhoz tartottuk magunkat és hogy a Vörös Hadsereg olyan hallatlanul megfeszítette minden erejét a Kolcsak, Jugyenyics stb. ellen folytatott harcban.

Miután megállapítottuk, hogy ez az alapvető körülmény határozza meg számos hibánkat és élezi ki a válságot, szeretnék rátérni arra, hogy a párt munkájában és az egész proletariátus harcában hogyan mutatkozott meg számos még kirívóbb aránytalanság és fogyatékosság a nyilvántartás vagy terv vonalán. Itt nemcsak tervezési hibákról van szó, hanem a mi osztályunk és azon osztályok közötti erőviszonyok megállapítása körül elkövetett hibákról is, amelyekkel együttműködve vagy amelyek ellen olykor harcolva kell osztályunknak a köztársaság sorsát eldöntenie. Ebből a szempontból kiindulva kell foglalkoznunk a múlt eredményeivel, a politikai tapasztalatokkal, azzal, amit a Központi Bizottságnak, minthogy az irányította a politikát, tisztáznia kell önmaga előtt és igyekeznie kell megvilágítani az egész

párt előtt. Olyan különféle jelenségekről van itt szó, mint a Lengyelország ellen viselt háborúk menete, mint a közellátási és a fűtőanyagkérdés. Támadásunk során azzal, hogy túlságos gyors ütemben csaknem Varsóig nyomultunk előre, kétségtelenül hibát követtünk el. Nem fogom most kutatni, stratégiai vagy politikai hiba volt-e ez, mert ez túlságosan messze vezetne — azt hiszem, ez majd a történetírók feladata lesz, azoknak az embereknek azonban, akiknek továbbra is nehéz harcokban kell védekezniük az ellenséggel szemben, nincsen idejük arra, hogy történelmi kutatásokkal foglalkozzanak. De mindenesetre hibát követtünk el, és ennek a hibának az volt az oka, hogy túlbecsültük erőfölényünket. Túlságosan bonyolult dolog volna megállapítani, hogy mennyire függött ez az erőfölény a gazdasági viszonyoktól, mennyire függött attól, hogy a Lengyelország ellen viselt háború hazafias érzelmeket ébresztett még a kispolgári elemek körében is, azoknak az elemeknek a körében, amelyek egyáltalán nem proletárelemek, egyáltalán nem rokonszenveznek a kommunizmussal, a proletariátus diktatúráját nem feltétlenül támogatják, sőt, őszintén szólva, olykor egyáltalán nem támogatják. Mindenesetre tény, hogy a Lengyelország ellen viselt háborúban elkövettünk bizonyos hibát.

A teljes szöveg először „Az Oroszországi Kommunista Párt tizedik kongresszusa. Gyorsírói feljegyzés (1921. március 8—16)" c. könyvben jelent meg. Moszkva, 1921.

Lenin Művei, 32. kötet.

A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLÉ III. KONGRESSZUSA[211]

1921. JÚNIUS 22—JÚLIUS 12.

(Részlet)

1

A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLÉ III. KONGRESSZUSÁN AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT TAKTIKÁJÁRÓL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉD TÉZISEI

(EREDETI TERVEZET)

1. Az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság nemzetközi helyzete

Az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság nemzetközi helyzetét jelenleg bizonyos egyensúly jellemzi, amely ugyan rendkívül labilis, de mégis sajátszerű világpolitikai helyzetet hozott létre.

Ez a sajátszerűség a következőkben rejlik: egyrészt, a nemzetközi burzsoázia tajtékzó gyűlölettel és ellenséges érzülettel tekint Szovjet-Oroszországra és kész bármely pillanatban rávetni magát, hogy megfojtsa. Másrészt, a katonai beavatkozás minden kísérlete, mely a nemzetközi burzsoáziának sok százmillió frankjába került, teljes kudarccal végződött, jóllehet a szovjethatalom akkor gyengébb volt, mint most, az orosz földbirtokosok és kapitalisták pedig egész hadseregekkel rendelkeztek az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság területén. A Szovjet-Oroszország elleni háború ellenzéke minden kapitalista országban rendkívül megerősödött, táplálta a proletariátus forradalmi mozgalmát és magával ragadta a kispolgári demokrácia igen széles rétegeit. A különböző imperialista országok érdekellentétei kiéleződtek s napról napra jobban elmélyülnek. A Kelet elnyomott népeinek százmilliói között bámulatos erővel növekszik a forradalmi mozgalom. Mindezen körülmények következtében a nemzetközi imperializmus képte-

lennek bizonyult arra, hogy Szovjet-Oroszországot megfojtsa, noha sokkal erősebb nála, és kénytelen volt egy időre elismerni vagy félig elismerni Szovjet-Oroszországot és kereskedelmi szerződéseket kötni vele.

Bár nagyon is bizonytalan, nagyon is ingatag, de mégis olyan egyensúlyi helyzet jött létre, amely lehetővé teszi a szocialista köztársaság számára, hogy — természetesen, nem hosszú időre — a kapitalista környezetben fennmaradhasson.

2. Az osztályerőviszonyok nemzetközi viszonylatban

Ennek a helyzetnek alapján az osztályerőviszonyok nemzetközi viszonylatban a következőképpen alakultak:

A nemzetközi burzsoázia, megfosztva annak lehetőségétől, hogy nyílt háborút viseljen Szovjet-Oroszország ellen, most várakozó álláspontot foglal el, lesi azt a pillanatot, amikor a körülmények megengedik neki, hogy felújítsa ezt a háborút.

A fejlett kapitalista országok proletariátusa már mindenütt megteremtette élcsapatát, a kommunista pártokat, amelyek növekednek és rendületlenül haladnak előre abban az irányban, hogy a proletariátus többségét minden országban megnyerjék, s a régi trade-unionista bürokratáknak, valamint az amerikai és európai munkásosztály imperialista kiváltságokkal korrumpált felső rétegének befolyását megtörjék.

A kapitalizmus fő támasza a jelenlegi helyzetben a kapitalista országok kispolgári demokráciája — melynek élgárdáját a II. Internacionálé és a II½-es Internacionálé képviseli —, mert az iparban és a kereskedelemben foglalkoztatott munkások és alkalmazottak többsége vagy jelentékeny része továbbra is a kispolgári demokrácia befolyása alatt van, és ezek attól félnek, hogy forradalom esetén megszűnik az imperializmus kiváltságai által megteremtett viszonylagos kispolgári jómódjuk. A növekvő gazdasági válság azonban mindenütt súlyosbítja a nagy tömegek helyzetét, s ez a

körülmény, valamint az, hogy egyre nyilvánvalóbb, hogy a kapitalizmus fennmaradása esetén újabb imperialista háborúk elkerülhetetlenek — ezt a támaszt egyre jobban megingatja.

A gyarmati és félgyarmati országok dolgozó tömegei — a föld népességének óriási többsége — már a XX. század elején politikai életre ébredtek, különösen az oroszországi, törökországi, perzsiai és kínai forradalom hatására. Az 1914—18-as imperialista háború és az oroszországi szovjethatalom ezeket a tömegeket végleg a világpolitikának és az imperializmus forradalmi szétzúzásának aktív tényezőivé teszik, noha Európa és Amerika művelt kispolgárai, köztük a II. és a II½-es Internacionálé vezérei ezt semmiképpen sem akarják tudomásul venni. Ezeknek az országoknak az élén Brit-India áll, ahol a forradalom annál gyorsabban érik, mennél nagyobb jelentőségre tesz szert egyrészt az ország ipari és vasutas proletariátusa, másrészt mennél kegyetlenebb formákat ölt az angolok terrorja, akik egyre gyakrabban folyamodnak a tömeggyilkosságok (Amritsar)[212] és nyilvános megvesszőzések stb. módszeréhez.

3. Az osztályerőviszonyok Oroszországban

Szovjet-Oroszország belső politikai helyzetét az határozza meg, hogy itt — a világtörténelemben először — évek óta csak két osztály van: a proletariátus, melyet évtizedeken át a nagyon fiatal, de mégis korszerű, gépi nagyipar nevelt, és a kisparasztság, mely a lakosság túlnyomó többsége.

A nagybirtokosok és a kapitalisták Oroszországban nem tűntek el, de mint osztályt teljesen kisajátították és politikailag tökéletesen szétzúzták őket, és ennek az osztálynak a maradványai megbújtak a szovjethatalom állami alkalmazottai között. Osztályszervezetüket megőrizték külföldön, az emigráció formájában, amely valószínűleg 1,5—2 millió embert számlál, amelynek a burzsoá és a „szocialista" (vagyis kispolgári) pártok ötvennél több napilapja s a hadsereg ma-

radványai rendelkezésére állnak, és amelynek igen sok kapcsolata van a nemzetközi burzsoáziával. Ez az emgiráció teljes erejével és minden eszközzel azon van, hogy a szovjethatalmat szétzúzza és a kapitalizmust Oroszországban visszaállítsa.

4. A proletariátus és a parasztság Oroszországban

Oroszország ilyen belső helyzetében az oroszországi proletariátusnak mint uralkodó osztálynak legfőbb feladata mindazoknak az intézkedéseknek helyes megállapítása és végrehajtása, amelyek a parasztság vezetéséhez, a vele való szilárd szövetséghez és a társadalmasított, gépesített nagyüzemű mezőgazdaságra való fokozatos átmenetnek hosszú sorához szükségesek. Ez a feladat Oroszországban különösen nehéz, mind országunk elmaradottsága, mind a hétéves imperialista és polgárháború okozta hallatlan pusztítás következtében. De ez a feladat még e különleges körülménytől eltekintve is egyike a szocialista építés ama rendkívül nehéz feladatainak, amelyekkel minden kapitalista országnak meg kell majd birkóznia — talán csak az egy Anglia kivételével. Angliával kapcsolatban sem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy ott ugyan különösen csekély számú a földművelő kisbérlők osztálya, ezzel szemben a munkások és az alkalmazottak között rendkívül nagy a kispolgárok módjára élők arányszáma annak következtében, hogy az Angliához „tartozó" gyarmatokon az emberek százmilliói ténylegesen rabszolgaságban élnek.

Ezért a proletár-világforradalomnak, mint egységes folyamatnak fejlődése szempontjából annak az időszaknak, amelyet Oroszország most átél, az a jelentősége, hogy az államhatalmat kezében tartó proletariátusnak a kispolgári tömegek irányában követett politikáját a gyakorlatban kipróbálja és megvizsgálja.

5. A proletariátus és a parasztság katonai szövetsége az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaságban

Szovjet-Oroszországban a proletariátus és a parasztság helyes viszonyának alapját az 1917—21-es évek teremtették meg, amikor az egész világburzsoázia, valamint a kispolgári demokrácia valamennyi pártja (az eszerek és a mensevikek) által támogatott kapitalisták és földbirtokosok támadó hadjárata a szovjethatalom védelmére létrehozta, megszilárdította és megpecsételte a proletariátus és a parasztság katonai szövetségét. A polgárháború az osztályharc legélesebb formája, s minél élesebb ez a harc, annál gyorsabban égnek el tüzében a kispolgári illúziók és előítéletek, annál szemléltetőbben mutatja meg maga a gyakorlat még a parasztság legelmaradottabb rétegeinek is, hogy a parasztságot csakis a proletariátus diktatúrája mentheti meg, hogy az eszerek és a mensevikek valójában csupán a földbirtokosokat és tőkéseket szolgálják ki.

A proletariátus és a parasztság szilárd szövetségének első formája ugyan a katonai szövetség volt — és ez nem is lehetett másképpen —, de ez a szövetség még néhány hétig sem maradhatott volna fenn az említett osztályok bizonyos gazdasági szövetsége nélkül. A paraszt megkapta a munkásállamtól az egész földet és védelemben részesült a földbirtokossal és a kulákkal szemben; a munkások a parasztoktól hitelbe kaptak élelmiszert a nagyipar helyreállításáig.

Az előadói beszéd téziseinek teljes szövege először 1921-ben „A Kommunista Internacionálé III. kongresszusán az OKP taktikájáról mondott előadói beszéd tézisei" címmel külön brosúrában jelent meg.

Lenin Művei, 32. kötet.

ÚJ IDŐK, RÉGI HIBÁK ÚJ KÖNTÖSBEN

(Részlet)

A történelem minden sajátos fordulata bizonyos változásokat idéz elő azoknak a kispolgári ingadozásoknak a formájában, amelyek a proletariátus körül mindig megvannak, kisebb-nagyobb mértékben mindig beszivárognak a proletariátus soraiba.

Egyfelől kispolgári reformizmus, azaz jámbor demokrata és „szociál"-demokrata frázisokkal meg tehetetlen óhajokkal leplezett talpnyalás a burzsoáziának, másfelől kispolgári forradalmárkodás, mely szavakban fenyegetőző, felfuvalkodott és kérkedő, a valóságban azonban szétforgácsolt, szétfoszló, fejetlen és üres — ez a kispolgári ingadozások két „áramlata". Ezek az áramlatok elkerülhetetlenek mindaddig, amíg a kapitalizmus legmélyebbre hatolt gyökereit is ki nem irtottuk. Most, a szovjethatalom gazdasági politikájának ismert fordulatával kapcsolatban, ezeknek az ingadozásoknak a formája megint megváltozik.

A mensevikeskedők vezérszólama: „A bolsevikok visszatáncoltak a kapitalizmushoz, ez lesz a haláluk. A forradalom mint kiderül, az októberi forradalmat is beleértve, mégiscsak polgári forradalom! Éljen a demokrácia! Éljen a reformizmus!" Akár színtiszta mensevik módra, akár eszer módra, akár a II., akár a II½-es Internacionálé szellemében mondják ezt, a lényeg ugyanaz.

A fél-anarchistáknak, például a német „kommunista munkáspárt" tagjainak, vagy a mi volt munkásellenzékünk pártunkból kilépett vagy a párttól eltávolodó részének vezérszólama: „A bolsevikok nem hisznek most a munkásosztályban!" Az ebből eredő jelszavak többé-kevésbé 1921 tavaszának „kronstadti" jelszavaihoz hasonlítanak.

A marxisták feladata az, hogy a reformizmus és az álforradalmiság filisztereinek siránkozásával és pánikjával minél józanabbul és minél pontosabban szegezzék szembe a tényleges osztályerők számbavételét és a vitathatatlan tényeket.

Idézzük emlékezetünkbe forradalmunk fő szakaszait. Az első, úgyszólván tisztán politikai szakasz október 25-től január 5-ig, az alkotmányozó gyűlés szétkergetéséig terjed. Rövid tíz hét alatt százszor többet tettünk az oroszországi feudalizmus maradványainak tényleges és teljes megsemmisítése érdekében, mint a mensevikek és eszerek az *ő* uralmuk nyolc hónapja alatt (1917 februártól októberig). Abban az időben a mensevikek és eszerek, külföldön pedig a II½-es Internacionálé hősei a reakció szánalmas szekértolói voltak. Az anarchisták vagy fejvesztetten kívülről szemlélték az eseményeket, vagy nekünk segítettek. Polgári jellegű volt-e akkor a forradalom? Természetesen az volt — annyiban, amennyiben a polgári-demokratikus forradalmat végigvittük, s amennyiben a „parasztságon" belül még nem volt osztályharc. Ugyanakkor azonban rengeteget tettünk a polgári forradalmon *túlmenően* a szocialista, a proletárforradalom *érdekében:* 1. Soha nem látott mértékben kifejlesztettük a munkásosztály erőit, hogy az államhatalmat a *munkásosztály* gyakorolhassa. 2. A nyárspolgári demokrácia bálványaira, az alkotmányozó gyűlésre és a gazdagok számára biztosított sajtószabadsághoz hasonló polgári „szabadságjogokra" olyan csapást mértünk, amely az egész világon éreztette hatását. 3. Megteremtettük az állam szovjet *típusát,* ami 1793-hoz és 1871-hez képest óriási haladás.

A második szakasz. A breszti béke. Békeellenes forradalmi frázisok tobzódása — félpatrióta frázisok az eszereknél és mensevikeknél, „baloldali" frázisok a bolsevikok egy

részénél. „Ha egyszer kibékültek az imperializmussal, végük van" — hajtogatta fejvesztetten vagy kárörömmel a nyárspolgár. Csakhogy az eszerek és mensevikek úgy békültek ki az imperializmussal, mint a munkások ellen irányuló burzsoá rablás részesei. Mi úgy „békültünk" ki, hogy odaadtuk a rablónak vagyonunk egy részét, azért, hogy megmentsük a munkások hatalmát, hogy még erősebb csapásokat mérhessünk a rablóra. Olyan frázisokat, hogy mi „nem hiszünk a munkásosztály erőiben", akkoriban eleget hallottunk, de nem hagytuk magunkat frázisokkal félrevezetni.

A harmadik szakasz. Az 1918—20-as évek. Polgárháború, kezdve a csehszlovákok és az „alkotmányozó gyűlés hívei" elleni harctól egészen Vrangelig. A háború elején Vörös Hadseregünk még nem volt. A Vörös Hadsereg az anyagi erők tekintetében az antant-országok bármelyik hadseregéhez képest ma is egészen jelentéktelen. És mégis mi győztünk a világhatalommal rendelkező antant ellen vívott harcban. A parasztok és a munkások szövetségét a proletárállamhatalom vezetésével olyan színvonalra emeltük, mint még soha — s ez világtörténelmi jelentőségű vívmány. A mensevikek és eszerek a monarchia szekértolói voltak, mind nyíltan (mint miniszterek, szervezők, propagandisták), mind burkoltan (a „legkörmönfontabb" és a legaljasabb volt e téren a Csernovok és Martovok állásfoglalása, akik színleg kezüket mosták, a valóságban pedig tollukkal ellenünk dolgoztak). Az anarchisták szintén gyámoltalanul kapkodtak ide-oda: egyik részük nekünk segített, másik részük a katonai fegyelem elleni ágálásával vagy szkepticizmusával ártott a munkának.

A negyedik szakasz. Az antant kénytelen (vajon hosszú időre-e?) beszüntetni az intervenciót és a blokádot. A hallatlanul tönkretett ország alig-alig kezd magához térni, csak most látja egész nagyságában a pusztulást, a leggyötrelmesebb bajokkal küszködik, az ipar áll, a termés rossz, éhínség dúl, járványok dühöngenek.

Világtörténelmi jelentőségű harcunkban elérkeztünk a legmagasabb s egyben legnehezebb fokra. Az ellenség ebben

a pillanatban és ebben az időszakban nem az, ami tegnap volt. Ellenségünk ma nem a fehérgárdista banda, amelyet a mensevikek, az eszerek és az egész nemzetközi burzsoázia által támogatott földbirtokosok vezényelnek. Ellenségünk — a gazdasági élet sivár, rideg valósága egy kisparaszti országban, amelynek nagyipara tönkrement. Ellenségünk — a kispolgári ösztönösség, amely körülvesz bennünket, mint a levegő, és igen erősen behatol a proletariátus soraiba. A proletariátus pedig deklasszálódott, azaz kizökkent osztálylétének megszokott vágányából. Állnak a gyárak — a proletariátus meggyengült, szétforgácsolódott, elerőtlenedett. Az államon belüli kispolgári ösztönösséget pedig támogatja az egész nemzetközi burzsoázia, amelynek még mindig világhatalom van a kezében.

Hát hogyne hagyná cserben az embereket a bátorság? Kiváltképpen az olyan hősöket, mint a mensevikek és az eszerek, mint a II½-es Internacionálé lovagjai, mint a gyámoltalan anarchisták, mint a „baloldali" frázisok kedvelői. „A bolsevikok visszatáncolnak a kapitalizmushoz, a bolsevikoknak befellegzett, az ő forradalmuk sem lépte túl a polgári forradalom kereteit." Éppen elég ilyen óbégatást hallunk.

De mi ezt már megszoktuk.

Mi a veszedelmet nem kisebbítjük. Bátran szembenézünk vele. Azt mondjuk a munkásoknak és a parasztoknak: a veszély nagy — fokozottabb tömörülésre, kitartásra, hidegvérre van szükség, megvetéssel lökjétek félre az útból a mensevikeskedőket, az eszereskedőket, a pánikterjesztőket és a szájhősöket.

Pravda, 190. sz.
1921. augusztus 28.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei, 33. kötet.

AZ OKTÓBERI FORRADALOM NEGYEDIK ÉVFORDULÓJÁRA

(Részlet)

Az imperialista háborúk kérdése, a finánctőke nemzetközi politikájának kérdése, amely politika ma az egész világon uralkodó szerepet játszik s amely *elkerülhetetlenül* újabb imperialista háborúkat szül, elkerülhetetlenül hallatlan mértékben fokozza a nemzeti elnyomást, a rablást, a garázdálkodást, s amely elkerülhetetlenül arra vezet, hogy a maroknyi „élenjáró" hatalom még jobban fojtogatni fogja a gyenge, elmaradott kis népeket — ez a kérdés 1914 óta a földkerekség minden országában az egész politika sarkalatos kérdésévé lett. Élet-halál kérdése ez emberek tízmilliói számára. Arról van itt szó, hogy a következő imperialista háborúban, amelyet szemünk láttára készít elő a burzsoázia, amely szemünk láttára nő ki a kapitalizmusból, lemészárolnak-e 20 millió embert (10 millió helyett, amennyit az 1914—1918-as háborúban s a „kisebb" pótháborúkban öltek meg, melyek a mai napig sem értek véget); hogy ebben az elkerülhetetlen (a kapitalizmus fennmaradása esetén elkerülhetetlen) jövendő háborúban nyomorékká tesznek-e 60 millió embert (30 millió helyett, amennyit az 1914—1918-as háborúban tettek nyomorékká). A mi októberi forradalmunk ebben a kérdésben is a világtörténelem új korszakát nyitotta meg. A burzsoázia szolgái és másodhegedűsei — az eszerek és mensevikek, valamint az egész világ kispolgári, úgynevezett „szocialista" demokráciája — gúnyt űztek „az

imperialista háború polgárháborúvá való átváltoztatásának" jelszavából. Pedig ez a jelszó bizonyult az egyedüli *igazságnak* — meg kell adni: kellemetlen, durva, meztelen és kegyetlen igazságnak, de mégis *igazságnak* a legkörmönfontabb soviniszta és pacifista ámítások tömkelege közepette. Az ámítások szertefoszlanak. A breszti békéről lehullott a lepel. Minden egyes nap egyre könyörtelenebbül leplezi le a bresztinél is rosszabb versailles-i béke jelentőségét és következményeit. S a tegnapi háború okain és a közelgő holnapi háborún töprengő milliók és tízmilliók előtt egyre világosabban, egyre élesebben, egyre parancsolóbban tárul fel a rideg igazság: nem szabadulhatnak ki másképp az imperialista háborúból és az elkerülhetetlenül imperialista háborút szülő imperialista békéből (ha érvényben volna a régi helyesírás, ezt a szót — „mir" — mindkét értelemben használnám: „imperialista békéből" és „imperialista világból"), nem szabadulhatnak ki *másképp* ebből a pokolból, *mint bolsevik harccal és bolsevik forradalommal.*

A burzsoázia és a pacifisták, a tábornokok és a nyárspolgárok, a tőkések és a filiszterek, a hívő keresztények s a II. és a II½-es Internacionálé lovagjai ám átkozzák habzó szájjal ezt a forradalmat. Nincs az a düh-, rágalom- és hazugságáradat, mellyel el tudnák homályosítani azt a világtörténelmi tényt, hogy a rabszolgák évszázadok és évezredek alatt először, válaszképpen a rabszolgatartók egymásközötti háborújára, nyíltan kiadták ezt a jelszót: változtassuk a rabszolgatartók között a zsákmány elosztásáért folyó háborút minden nemzet rabszolgáinak minden nemzet rabszolgatartói elleni háborújává.

Évszázadok és évezredek alatt először változott át ez a jelszó homályos és tehetetlen várakozásból világos és szabatos politikai programmá, az elnyomottak millióinak aktív harcává a proletariátus vezetésével, a proletariátus első győzelmévé, az első győzelemmé a háború megszüntetéséért folytatott harcban, a világ munkásai szövetségének első győzelmévé a különböző nemzetek burzsoáziájának szövetsége felett, annak a burzsoáziának a szövetsége felett, amely

akár békét köt, akár háborúskodik, a tőke rabszolgáinak, a bérmunkásoknak, a parasztoknak, a dolgozóknak rovására teszi.

Ez az első győzelem *még nem végleges győzelem* s ezt a győzelmet októberi forradalmunk mérhetetlen akadályok és nehézségek leküzdése árán, hallatlan szenvedések árán vívta ki, s közben többször is súlyos kudarcot vallottunk és egy csomó nagy hibát követtünk el. Hogyan is tudta volna egy elmaradott nép kudarcok és hibák nélkül legyűrni a földkerekség leghatalmasabb és legfejlettebb országainak imperialista háborúit! Mi nem félünk beismerni hibáinkat és józanul ítéljük meg őket, hogy megtanuljuk, hogyan kell őket kijavítani. A tény azonban tény marad: évszázadok és évezredek alatt mi vagyunk az elsők, akik azt az ígéretet, hogy a rabszolgatartók egymásközti háborújára a „válasz" a rabszolgáknak a minden néven nevezendő rabszolgatartók *elleni* forradalma lesz, *maradéktalanul valóra váltottuk* — — — és valóra váltjuk minden nehézség ellenére.

Mi elkezdtük ezt a művet. Hogy mikor, mennyi idő alatt és melyik nemzet proletárjai fogják befejezni — lényegtelen kérdés. A lényeges az, hogy a jég megtört, hogy az út megnyílt, az irány ki van jelölve.

Csak folytassák a képmutatást, kapitalista urak, akik a „hazát védelmezik" — a japán hazát az amerikaival szemben, az amerikai hazát a japánnal szemben, a francia hazát az angollal szemben és így tovább! Ám „üssék el" ezután is a II. és II½-es Internacionálé vitéz urai, az egész világ összes pacifista nyárspolgáraival és filisztereivel egyetemben az imperialista háborúk elleni harc eszközeinek kérdését újabb „bázeli kiáltványokkal" (az 1912-es bázeli kiáltvány mintájára)! *Az első bolsevik forradalom* kiragadta az imperialista háborúból, az imperialista békéből *az első százmillió embert*. Az elkövetkezendők ki fogják ragadni az ilyen háborúkból és az ilyen békéből az egész emberiséget.

Pravda, 234. sz.
1921. október 18.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei, 33. kötet.

A VII. MOSZKVA—KORMÁNYZÓSÁGI PÁRTKONFERENCIA[213]

1921. OKTÓBER 29—31.

AZ ÚJ GAZDASÁGI POLITIKÁRÓL

(Részletek)

I

ELŐADÓI BESZÉD AZ 1921. OKTÓBER 29-I ÜLÉSEN

Elvtársak! Amikor hozzákezdek az új gazdasági politikáról szóló beszámolóhoz, mindenekelőtt előre kell bocsátanom, hogy én ezt a témát nem úgy értelmezem, ahogy a jelenlevők közül talán sokan várják tőlem, vagy helyesebben, én ennek a témának csak egy kicsiny részét vállalhatom. Természetes, hogy ezzel a kérdéssel kapcsolatban a legnagyobb érdeklődésre a szovjethatalom által az új gazdasági politikáról hozott legutóbbi törvényeknek és rendeleteknek az ismertetése és megítélése tarthat számot. Ez az érdeklődés annál jogosabb, minél több ilyen rendeletünk van és minél égetőbb szükség van e rendeletek szentesítésére, rendszerezésére és összefoglalására, s ez a szükséglet, amennyire a Népbiztosok Tanácsában szerzett megfigyeléseim alapján meg tudom ítélni, ma már nagyon is érezhető. Ugyanilyen jogos volna, ha meg akarnának ismerkedni azokkal a tényekkel és adatokkal, amelyek az új gazdasági politika eredményeinek kérdésében már rendelkezésünkre állnak. Persze, az igazolt és ellenőrzött tényeknek a száma még nagyon kicsiny, de mégis vannak ilyen tények. És kétségtelen, ahhoz, hogy megismerjük az új gazdasági politikát, elengedhetetlenül szükséges, hogy ezeket a tényeket figyelemmel kísérjük és megpróbáljuk őket összefoglalni. De én sem az egyik, sem a másik témát nem vállalhatom, és ha önök mégis érdeklődnek irántuk, meg vagyok győződve, hogy ezekhez a témákhoz is

találnak előadókat. Engem viszont egy másik téma érdekel, mégpedig a taktikának, vagy ha szabad ezzel a kifejezéssel élnem, annak a forradalmi stratégiának a kérdése, melyet a politikánkban végrehajtott fordulattal kapcsolatban alkalmazunk, valamint egyrészt annak megítélése, mennyire van összhangban ez a politika feladataink általános értelmezésével, másrészt annak felmérése, hogy pártunk mai ismeretei, mai tudata mennyira alkalmazkodott ennek az új gazdasági politikának a szükségességéhez. Kizárólag ezzel a külön kérdéssel szeretnék foglalkozni beszédemben.

Mindenekelőtt az a kérdés érdekel, hogy új gazdasági politikánk megítélésekor milyen értelemben beszélhetünk az előző gazdasági politika hibás voltáról, helyes lesz-e, ha előző gazdasági politikánkat hibának minősítjük, és végül, ha ez helyes, akkor milyen értelemben lehet hasznosnak és szükségesnek elismerni az ilyen megítélést.

Ez a kérdés szerintem fontos annak megítélése szempontjából, hogy pártunkban mennyire értünk egyet mostani gazdasági politikánk sarkalatos kérdéseiben.

Kizárólag e gazdasági politika egyes konkrét kérdéseire irányítsuk-e most a párt figyelmét, vagy pedig, legalábbis időnként, e politika általános feltételeinek megítélésére és arra, hogy mennyire van összhangban a párt öntudata, a párt érdeklődése és figyelme ezekkel az általános feltételekkel? Azt hiszem, jelenleg éppen az a helyzet, hogy pártunk széles körei számára új gazdasági politikánk még nem eléggé világos, s hogy ha nem volna tiszta képünk az előző gazdasági politika hibás voltáról, nem tudnók sikeresen teljesíteni azt a munkánkat, amely új gazdasági politikánk alapjainak megteremtését és e politika irányának végleges meghatározását célozza.

Hogy megvilágítsam gondolatomat és válaszoljak arra a kérdésre, hogy szerintem milyen értelemben lehet és kell is beszélnünk előző gazdasági politikánk hibás voltáról, bátorkodom hasonlat kedvéért az orosz—japán háború egyik epizódjához folyamodni, amely véleményem szerint segít nekünk abban, hogy pontosabb képet alkossunk a különböző politikai rendszerek és módszerek viszonyáról egy

olyan forradalomban, amilyen a nálunk lezajló forradalom. A példa, amelyről beszélek, Port-Artur, melyet Nogi japán tábornok foglalt el. A legfontosabb, ami ebben a példában engem érdekel, az, hogy Port-Artur elfoglalásának két teljesen különböző szakasza volt. Az első szakasz elkeseredett rohamokból állt, amelyek mind kudarccal végződtek és a híres japán hadvezérnek rengeteg áldozatba kerültek. A második szakasz az volt, amikor át kellett törnie az erőd rendkívül súlyos, rendkívül nehéz és lassú ostromára a hadművészet szabályai szerint, s bizonyos idő múlva éppen ezen az úton oldották meg az erőd elfoglalásának feladatát. Ha szemügyre vesszük ezeket a tényeket, természetszerűen felmerül a kérdés: milyen értelemben lehet hibának minősíteni a japán tábornok Port-Artur erődje elleni hadműveleteinek első módját? Hiba volt-e az erőd rohamozása? És ha hiba volt, milyen körülmények között kellett a japán hadseregnek feladata helyes végrehajtása érdekében beszélnie erről a hibáról és milyen mértékben kellett ezt a hibát felismernie?

Persze, első pillantásra mi sem egyszerűbb, mint válaszolni erre a kérdésre. Ha a Port-Artur ellen intézett számtalan roham eredménytelennek bizonyult — már pedig ez tény —, ha a támadók e rohamok során hihetetlenül nagy veszteségeket szenvedtek — ez pedig megint vitathatatlan tény —, már ebből is nyilvánvaló, hogy a Port-Artur erődje elleni közvetlen és nyílt roham taktikájának hibás volta nem szorul semminő bizonyítékra. De másrészt könnyű megérteni, hogy egy ilyen feladat megoldásakor, amelyben nagyon sok ismeretlen tényező volt, megfelelő gyakorlati tapasztalat nélkül nehéz abszolút pontossággal vagy akár csak megközelítő pontossággal is megállapítani, hogy milyen módszert lehet alkalmazni az ellenséges erőd ellen. Nem lehetett megállapítani ezt addig, amíg ki nem tapasztalták a gyakorlatban, hogy milyen erőt képvisel az erőd — milyen a falak ellenállóképessége, milyen állapotban van a helyőrség stb. Azt a kérdést, hogy mi az erőd elfoglalásának helyes módszere, enélkül nem tudta eldönteni még Nogi

tábornok sem, aki pedig kétségtelenül a legjobb hadvezérek közé tartozott. Másrészt, az egész háború célja és sikeres befejezésének feltételei e feladat lehetséges megoldásai közül a leggyorsabb megoldást követelték; ugyanakkor óriási valószínűség szólt amellett, hogy ha nagyon nagy áldozatok váltak volna szükségessé az erődnek rohammal való bevételéhez, még azok is busásan kifizetődtek volna. Felszabadították volna a japán hadsereget más hadszíntereken való hadműveletekhez, sikeresen megoldották volna a háború egyik leglényegesebb feladatát, még mielőtt az ellenség, vagyis az orosz hadsereg nagy katonai erőket tudott volna átdobni a távoli hadszíntérre, jobban elő tudta volna készíteni ezeket az erőket, és talán olyan helyzetet teremthetett volna, hogy sokkalta erősebbnek bizonyul a japán hadseregnél.

Ha szemügyre vesszük az egész hadművelet fejlődését és azokat a feltételeket, amelyek között a japán hadsereg működött, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a Port-Artur elleni rohamok nemcsak egy óriási áldozatokra képes hadsereg roppant hősiességét jelentették, hanem az akkori viszonyok között, vagyis a hadműveletek elején azt az egyetlen lehetséges megoldást is, amely szükséges és hasznos volt, mert ha nem próbálták volna ki erejüket az erőd rohammal való bevételének gyakorlati feladatán, ha nem puhatolták volna ki az ellenállás erejét, akkor nem lett volna okuk huzamosabb és nehezebb harcot kezdeni, olyan harcot, amely már huzamossága folytán is számos más természetű veszélyt rejtegetett. Az egész hadművelet szempontjából a hadművelet első részét, a rohamokat is szükségesnek és hasznosnak kell tekintenünk, mert, ismétlem, ilyen kísérlet nélkül a japán hadsereg nem ismerhette volna meg eléggé a harc konkrét feltételeit. Milyen helyzetben volt ez a hadsereg, amikor befejezte az ellenséges erőd rohamozásának szakaszát? Ezreket meg ezreket hagytak a csatatéren, ott hagyhatnak még újabb ezreket, de az erődöt ilyen úton nem lehet bevenni — ez volt a helyzet, amikor a hadvezetőség egy része vagy többsége arra a következtetésre jutott, hogy

le kell mondani a rohamozásról és át kell térni az ostromra. Ha a taktikába hiba csúszott be, ezzel a hibával végezni kell, és mindazt, ami vele kapcsolatos, a cselekvés akadályának kell tekinteni, tehát változtatásra van szükség: abba kell hagyni a rohamozást és át kell térni az ostromra, a csapatok átcsoportosítására, a felszerelés újra-elosztására, nem is szólva az egyes módszerekről és műveletekről. Azt, ami azelőtt volt, határozottan, pontosan és világosan hibának kell elismerni, hogy ne legyenek akadályok az új stratégia és taktika kialakításában, a hadműveletek kifejlesztésében, amelyeket most teljesen új módon kellett megszervezni és amelyek, mint tudjuk, teljes sikerrel fejeződtek be, jóllehet az eredetileg tervezettnél jóval hosszabb idő alatt.

. . . . . .

Ha egy hadsereg, miután meggyőződött arról, hogy az erődöt képtelen rohammal bevenni, azt mondaná, hogy nem hajlandó elhagyni a régi állásokat, nem foglalja el az újakat és nem tér át a feladat megoldásának új módszereire, az ilyen hadseregről azt mondanák: az, aki megtanult támadni, de nem tanulta meg, hogy bizonyos nehéz körülmények között, e körülményekhez alkalmazkodva, visszavonuljon, az nem fogja a háborút győzelmesen befejezni. Olyan háború, amely elejétől végig győzelmes támadásokból állt, még nem volt a világtörténelemben, vagy ha volt is, az kivétel volt. Így van ez, ha közönséges háborúkról van szó. Hát még egy ilyen háborúban, amelyben egy egész osztály sorsa dől el, az a kérdés dől el, hogy szocializmus-e vagy kapitalizmus, van-e komoly alapunk feltételezni, hogy a nép, amely első ízben old meg ilyen feladatot, egycsapásra megtalálhatja az egyedül helyes, hibátlan módszert? Milyen alapunk van ennek feltételezésére? Semmilyen! A tapasztalat éppen az ellenkezőjét mutatja. Már megoldott feladataink között nem volt egyetlen olyan feladat sem, amely ne követelte volna meg tőlünk, hogy ismételten, újból foglalkozzunk vele. Miután vereséget szenvedtünk, kezdjünk hozzá másodszor

is, alakítsunk át mindent, győződjünk meg róla, milyen módon juthatunk közelebb a feladat megoldásához, nem okvetlenül a véglegesen helyes megoldáshoz, hanem a legalábbis kielégítő megoldáshoz; így dolgoztunk s így kell dolgoznunk ezután is. Ha az előttünk feltáruló távlatok ellenére soraink-ban nem lenne egyetértés, ez a legszomorúbb jele volna annak, hogy a csüggedés rendkívül veszélyes szelleme befészkelődött pártunkba. És ellenkezőleg, ha nem fogunk félni attól, hogy nyíltan kimondjuk még a keserű és súlyos igazságot is, megtanuljuk, feltétlenül és kétségtelenül megtanuljuk, hogyan győzzük le a nehézségeket.

2

A ZÁRSZÓBÓL

...Most pedig hadd válaszoljak röviden néhány írásban benyújtott kérdésre.

Az egyik így hangzik: „Ön Port-Arturra hivatkozik, de nem gondolja-e, hogy talán mi vagyunk az a Port-Artur, amelyet a nemzetközi burzsoázia vesz körül?"

Igen, elvtársak, már utaltam arra, hogy a háború eleme a veszély, hogy nem szabad háborút kezdeni, ha nem számolunk a vereség lehetőségével. Ha vereséget szenvedünk, természetesen Port-Artur szomorú sorsára jutunk. Én egész beszédemben a nemzetközi kapitalizmus Port-Arturjára gondoltam, amely ostrom alatt áll, mégpedig nemcsak a mi hadseregünk ostroma alatt. Minden tőkés országon belül egyre jobban növekszik az a hadsereg, mely a nemzetközi kapitalizmusnak ezt a Port-Arturját ostromolja.

Egy másik feljegyzésben azt kérdezik: „De mi lesz taktikánk közvetlenül a szociális forradalom után, ha ez a forradalom egy vagy két év múlva kitör?" Ha ilyen kérdésekre válaszolni lehetne, nagyon könnyű volna forradalmakat csinálni, és mindenütt egyre-másra csinálnánk a forradalmakat. Ilyen kérdésekre nem lehet válaszolni, mert nemhogy azt nem tudjuk megmondani, mi lesz egy vagy két év múlva,

hanem még azt sem, hogy mi lesz fél év múlva. Ezek a kérdések ugyanolyan hiábavalóak, mintha azt a kérdést próbálnák eldönteni, hogy a harcoló felek közül melyik jut Port-Artur szomorú sorsára. Csak azt az egyet tudjuk, hogy a nemzetközi Port-Artur erődöt végülis mulhatatlanul be fogjuk venni, mert minden országban növekednek azok az erők, amelyek majd megrohamozzák. Nálunk viszont az a fő kérdés, mit tegyünk, hogy mai rendkívül nehéz viszonyaink között megőrizzük a nagyipar helyreállításának lehetőségét. Ne idegenkedjünk a kereskedelmi számvetéstől, hanem értsük meg, hogy csak ezen a talajon teremthetünk tűrhető viszonyokat, amelyek kielégítik a munkásokat mind a munkabér, tekintetében, mind a munka mennyisége stb. tekintetében. Csakis a kereskedelmi számvetésnek ezen a talaján lehet építeni a gazdaságot. Ezt gátolják az előítéletek és a tegnapra való visszaemlékezések. Ha ezt nem vesszük számításba, az új gazdasági politikát nem tudjuk kellőképpen megvalósítani.

Feltesznek még ilyen kérdéseket is: „Hol a visszavonulás határa?" Néhány feljegyzésben hasonló kérdéseket tesznek fel: meddig lehet még visszavonulnunk? Ezt a kérdést előre láttam és néhány szót szóltam róla már első beszédemben is. Ez a kérdés bizonyos csüggedést és elkedvetlenedést fejez ki, és egyáltalán semmi alapja sincs. Ugyanolyan kérdés ez, amilyet a breszti béke megkötése idején hallottunk. Ezt a kérdést helytelenül vetették fel, mert csak az általunk végrehajtott fordulat további fejleményei adhatnak anyagot megválaszolásához. Addig fogunk visszavonulni, amíg nem tanuljuk meg, nem készülünk fel arra, hogy tartós támadásba menjünk át. Ennél többet erre nem lehet válaszolni. Visszavonulni fölöttébb kellemetlen, de amikor verik az embert, nem szokták kérdezni, hogy kellemes-e vagy kellemetlen, a csapatok visszavonulnak, és ezen senki sem csodálkozik. Nincs annak semmi teteje, ha azt kérdezgetik, hogy mennyi ideig fogunk folyton csak visszavonulni. Minek előre kigondolni magunknak olyan helyzeteket, amelyekből nem lehet kijutni? Ehelyett fogjunk hozzá a konkrét munkához. Vizs-

gáljuk meg figyelemmel a konkrét körülményeket, a helyzetet, határozzuk meg, miben lehet megkapaszkodnunk — folyóban, hegyben, mocsárban, valamilyen vasútállomásban, mert csak akkor mehetünk át támadásba, ha valamiben meg tudunk kapaszkodni. És ne csüggedjünk, ne térjünk ki a kérdés elől agitációs jelszavakkal, amelyek nagyon értékesek a maguk helyén, de a szóban forgó kérdésben egyesegyedül csak kárt okozhatnak.

Megjelent: Pravda, 248. és 249. sz. 1921. november 3. és 4.

Lenin Művei, 33. kötet.

A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT AGRÁRTÉZISEIRŐL

A Parasztok Hangja (La Voix Paysanne)[214] 1921. XI. 19-i, 95. számában „A Francia Kommunista Párt Központi Vezetősége (Le comité directeur)" aláírással megjelent *agrártézisekről* a következőket mondhatom:

Véleményem szerint teljes mértékben helyesek, összhangban vannak a Kommunista Internacionálé kongresszusainak határozataival és nagyon sikerülten vannak megfogalmazva a tézisek alapgondolatai, mégpedig: 1. ahhoz, hogy az újabb imperialista háborúkat elkerülhessük, feltétlenül forradalomra van szükség; 2. a pacifista és wilsoni ideológia csődje; 3. feltétlenül ki kell dolgozni az agrárkérdés terén a kommunizmusra való áttérés olyan „átmeneti rendszabályainak programját" (un programme transitoire), amelyek abból indulnak ki, hogy a parasztok *önként* térnek át a mezőgazdaság társadalmasítására, s amelyek ugyanakkor *azonnal* javítanak a falusi lakosság óriási többségének, a bérmunkásoknak és a kisparasztoknak a helyzetén; 4. mind parlagon heverő (les terres arables en friche), mind a colonusok,[215] bérlők vagy bérmunkások által megművelt földek (les terres mises en valeur par les colons, fermiers ou salariés) azonnali *elkobzása*, vagyis kártalanítás nélküli (sans indemnité) kisajátítása; 5. e földek átadása a földeket most megművelő munkások összességének azzal, hogy ezek a munkások „termelőszövetkezeteket" (coopératives de production)

alakítsanak az új agrártörvények rendelkezéseinek megfelelően; 6. a „földjüket maguk művelő kistulajdonosok" (les petits propriétaires exploitant eux-memês) számára feltétlenül biztosítani kell az állandó (és örökölhető) földhasználat jogát; 7. biztosítani kell a „termelés folyamatosságát és növekedését" a mezőgazdaságban („continuité et augmentation de la production"); 8. számos rendszabállyal biztosítani kell, hogy a „parasztság kommunista nevelése" („éducation communiste de la classe paysanne") következetesen megvalósuljon.

Mivel a tézisek alapgondolataival teljesen egyetértek, csupán a következő megjegyzéseket fűzhetem ezekhez a tézisekhez általánosságban:

1. A tézisek első része a „háború vagy forradalom" kérdésével foglalkozik. Itt egyebek között nagyon helyesen szó van arról, hogy az „utóbbi évek eseményei halálos csapást mértek a pacifista és wilsoni ideológiára" (les événements des derniéres années ont tué l'idéologie pacifiste et wilsonienne").

Ezeknek a pacifista illúzióknak teljes szétzúzásához nézetem szerint a háborúról nemcsak általában kellene beszélni, hanem rá kellene mutatni arra is, hogy az 1914—18-as háború imperialista háború volt, mint ahogy imperialista jellegű az Amerika és Japán között most készülő haború is, amelyben valószínűleg Anglia és Franciaország is részt fog venni.

Nem kétséges, hogy csak a proletariátus forradalma vethet véget és kétségtelenül véget is fog vetni általában minden háborúnak. De pacifista illúzió volna azt gondolni, hogy a proletariátus győzelmes forradalma egy országban, például Franciaországban, egyszerre és minden bizonnyal megszüntet minden háborút.

Az oroszországi tapasztalat szemléletesen megcáfolta ezt az illúziót. Az oroszországi tapasztalat megmutatta, hogy csak forradalom útján lehetett kilépni az imperialista háborúból, s hogy az orosz munkások és parasztok, a világ kapitalistái által rájuk erőszakolt *polgárháború ellenére* is mérhe-

tetlenül sokat nyertek a forradalmukkal. Amennyire bűnösek és pusztítóak a reakciós háborúk és különösen az imperialista háborúk (amilyen volt Franciaország részéről is az 1914—1918-as háború: a versailles-i béke különösen világosan megmutatta ezt), annyira jogosak és igazságosak a forradalmi háborúk, vagyis azok a háborúk, amelyeket azért viselnek, hogy megvédjék az elnyomott osztályokat a kapitalistákkal szemben, a néhány ország imperialistái által elnyomott népeket az elnyomókkal szemben, a szocialista forradalmat a külföldi támadásokkal szemben. Minél világosabban ismeri fel ezt a francia munkások és parasztok tömege, annál kevésbé valószínűek és annál kevésbé tartósak lesznek azok a múlhatatlanul bekövetkező kísérletek, amelyekkel a francia, angol és más kapitalisták megpróbálják majd háború útján elnyomni a francia munkások és parasztok forradalmát. A mai Európában, miután Szovjet-Oroszország legyőzte a Gyenyikint, Kolcsakot, Vrangelt, Jugyenyicset és Pilsudskit támogató *valamennyi* kapitalista országot, ma, amikor Németországot mérhetetlenül és gyalázatosan fojtogatja a versailles-i béke, a francia tőkések polgárháborúja a győzelmes franciaországi szocialista forradalom ellen csak nagyon rövidéletű lehet, s a polgárháború ezerszer könnyebb lesz a francia munkások és parasztok számára, mint az oroszok számára volt. De feltétlenül szükséges, hogy világosan megkülönböztessük az imperialista háborúkat, amelyek a tőkés zsákmány elosztásáért, a kis és gyenge nemzetek megfojtásáért folynak — a forradalmi háborúktól, amelyeket azért viselünk, hogy megvédjük a forradalmat az ellenforradalmár kapitalistákkal szemben, hogy lerázzuk a tőkések igáját.

A kifejtett meggondolások alapján helyesebbnek tartanám, ha ahelyett, amit a tézisekben a „háború vagy forradalom" kérdéséről mondanak, körülbelül a következőket mondanák:

Az utóbbi évek eseményei teljes mértékben leleplezték a pacifista és wilsoni ideológia hazugságait, ámításait. Ezt a hazugságot véglegesen le kell rombolni. Az 1914—18-as háború imperialista, rabló, reakciós háború volt nemcsak

Németország részéről, hanem Franciaország részéről is; ezt különösen világosan megmutatta a versailles-i béke, amely még a bresztlitovszki békénél is könyörtelenebb és aljasabb. Az Amerika és Japán (vagy Anglia) között készülő új háború, amely elkerülhetetlen, ha a kapitalizmus fennmarad, múlhatatlanul magával rántja a kapitalista Franciaországot is, mert Franciaország bele van keveredve minden imperialista bűnténybe, az imperialista korszak minden gaztettébe és aljasságába. Vagy új háború és háborúk sorozata a francia imperializmus „védelmében", vagy szocialista forradalom — más választásuk nincs a francia munkásoknak és parasztoknak. És ők nem ijednek meg, amikor az ellenforradalmár tőkések a Szovjet-Oroszországra erőszakolt polgárháború súlyos megpróbáltatásaira hivatkoznak. A francia munkások és parasztok képesek voltak jogos, igazságos, forradalmi háborút viselni hűbéruraik ellen, amikor azok a XVIII. század nagy francia forradalmát fojtogatták. A francia munkások és parasztok képesek lesznek ugyanilyen jogos, igazságos és forradalmi háborút viselni a francia tőkések ellen is, amikor majd azok emigránsokká válnak és külföldi hadjáratot szerveznek a szocialista francia köztársaság ellen. A francia munkásoknak és parasztoknak annál is könnyebb lesz eltaposni kizsákmányolóikat, mert a megtépázott, meggyötört, az aljas versailles-i béke által balkánizált *egész* Európa közvetlenül és közvetve az ő oldalukon lesz.

2. Tévesnek tartom a tézisek következő részében azt az állítást, hogy „A küszöbönálló franciaországi forradalom (cette révolution que nous devons faire)... bizonyos mértékig időelőtti forradalom lesz" (sera én quelque sorte une révolution avant terme), valamint a következő állítást:

„A tulajdonnak a marxizmus teoretikusai által hirdetett koncentrációja a mezőgazdaságban nem ment végbe szabályszerűen" (La concentration de la propriété annoncée par les théoriciens du marxisme ne s'est pas produite avec régularité dans l'agriculture).

Ez nem áll. És ezek nem Marx nézetei, nem a marxizmus nézetei, hanem a *mondvacsinált* „marxizmus" azon

„teoretikusainak" nézetei, akik 1914-ben szégyenletes csődbe döntötték a II. Internacionálét. Azoknak az ál-marxistáknak a nézetei ezek, akik 1914 óta „saját" nemzeti burzsoáziájukat támogatják s akiket nem más, mint Jules Guesde már régesrégen alaposan kigúnyolt, amikor Millerand ellen azt írta, hogy a jövő millerandjai „saját" tőkéseik oldalán lesznek a kapitalista zsákmány elosztásáért folytatott jövő háborúban.

Marx nem leegyszerűsítve és nem egy oldalról szemlélte a mezőgazdaságban végbemenő koncentrációs folyamat formáit. Bizonyíték — a „Tőke" harmadik kötete. Bizonyíték — Engels cikke, melyet a múlt század kilencvenes éveiben írt az akkori francia agrárprogram ellen. Marxnak nem az volt a véleménye, hogy a proletariátus forradalma csak akkor „időszerű", amikor már az utolsó parasztot is kisajátították. Marx nézeteinek ilyen értelmezését bízzuk csak a Hyndmanokra, Renaudelekre, Vanderveldékre, Südekumokra, Turati meg Serrati urakra.

Én azt tanácsolnám, hogy dobják félre ezeket a helytelen, felesleges, a francia kommunistákat kompromittáló állításokat. Nincs rájuk szükség azon gyakorlatilag és elméletileg fontos és helyes alapgondolat bizonyításához, hogy a *teljes* kommunizmus azonnali alkalmazása (l'application immédiate) a *kisparaszti gazdaság* viszonyaira (koránsem csak Franciaországban, hanem minden országban, ahol kisparaszti gazdaság van) *súlyos* hiba volna.

E helytelen állítások helyett jobb lenne részletesebben beszélni arról, hogy miért nem tartós a francia parasztok háború alatti meggazdagodása; miért értéktelenedik el az a pénz, amit ezek a parasztok a háború alatt összegyűjtöttek; miért nehezednek a nagybankok egyre jobban mind a francia munkásokra, mind a francia parasztokra; miben fejeződik ki ez a fokozódás stb. stb.

3. A tézisekben továbbá azt olvassuk, hogy a háború előtti statisztika szerint Franciaországban 5 700 000 falusi gazdaság (exploitations rurales) volt; ebből 4 850 000 kisgazdaság (10 hektárnál kisebb), 850 000 pedig 10 hektáron felüli gazdaság. Ezek a számok megmutatják — olvassuk

a tézisekben —, hogy milyen egyenlőtlenül oszlik meg a föld Franciaországban. „De ezek az adatok — olvassuk tovább — egyáltalán nem adnak pontos képet („mais ils [ces chiffres] ne fournissent aucune précision"...) arról, hogy milyen az arány a tulajdonosok által megművelt földek nagysága és azoknak a földeknek a nagysága között, amelyek tőkés profit forrásául szolgálnak" („...sur le rapport qui existe entre l'étendue des terres travaillées par leurs propriétaires et des terres source de profit capitaliste").

Először is, Franciaországban (mint minden más kapitalista országban) a saját tulajdonosaik által megművelt földek *is* „tőkés profit forrásául" szolgálnak. Elméletileg helyesebb és gyakorlatilag hasznosabb volna, ha a Francia Kommunista Párt téziseiben ennek a profitnak a formáiról beszélnének, mint arról, hogy a tulajdon koncentrációja a mezőgazdaságban — állítólag — nem „szabályszerűen" („avec régularité") megy végbe.

Másodszor. Igaz, hogy a francia agrárstatisztika rossz, rosszabb a németnél, az amerikainál, a svájcinál, vagy a dánnál, és hogy nem állapítja meg *pontosan* annak a földterületnek a *nagyságát*, amelyen kapitalista gazdálkodás folyik. Igaz az a tézisekben később említett körülmény is, hogy néha 10 hektárnál kisebb gazdaságokat bérmunkások, viszont olykor „20, 30 hektáros és még ennél is nagyobb gazdaságokat" („des fermes de 20, 30 hectares et audessus") maguk a tulajdonos parasztok művelnek meg.

De ha nem is teljesen pontos, *megközelítő* képet mégiscsak alkothatunk a francia agrárstatisztika alapján is a tőkés gazdálkodással művelt földterület nagyságáról. Nincsenek a kezemben sem Compère-Morel könyvei, sem más forrásmunkák, de arra emlékszem, hogy a francia statisztika különválasztja a 40 hektáros vagy ennél nagyobb gazdaságokat. Nagyon hasznos volna idézni ezeket az adatokat, hogy szemléltetőbben mutassák meg a francia kisparasztoknak, milyen rengeteg földet ragadtak magukhoz (a munkásoktól és tőlük) a francia tőkések és földbirtokosok. Az agrártézisekben szemléltetőbben lehet (és szerintem kell is) megmutatni,

ugyancsak a francia agrárstatisztika adatai alapján (és Compère-Morel abból az időből származó adatai alapján, amikor még szocialista volt, nem pedig a kapitalistáknak, a kapitalisták 1914—18-as rablóháborújának és rabló versailles-i békéjének védelmezője), hogy a franciaországi falusi lakosság milyen óriási többsége nyerne nagyon sokat, mégpedig azonnal, a proletárforradalomtól.

4. Utolsó megjegyzésem a téziseknek azokra a részeire vonatkozik, amelyekben arról van szó, hogy fokozni kell a mezőgazdasági termelést, hogy milyen nagy a korszerű gépek (des machines modernes), többek között a cséplőgépek (les batteuses), traktorekék (les charrues à tracteur) stb. jelentősége.

A tézisek mindezen utalásai feltétlenül helytállóak és gyakorlatilag szükségesek. Csak azt hiszem, hogy nem szabad a kapitalista technika teljesen megszokott keretein belül maradni, hogy tovább kellene menni egy lépéssel. Néhány szót kellene mondani arról, hogy egész Franciaországot tervszerűen és teljesen villamosítani kell, hogy ezt a munkát semmiképpen sem lehet elvégezni *a munkások és parasztok javára*, ha nem döntik meg a burzsoázia hatalmát, ha a proletariátus nem vívja ki a hatalmat. A francia irodalomban jócskán találunk adatokat arról, hogy milyen nagy jelentőségű a villamosítás Franciaország szempontjából. Én csak annyit tudok, hogy ezeknek az adatoknak egy kis részét felhasználták abban a munkában, amelyet kormányunk megbízásából Oroszország villamosítási tervével kapcsolatban végeztek és hogy a háború után a villamosítás kérdésének technikai előkészítése Franciaországban nagyot haladt előre.

Véleményem szerint mind elméleti, mind pedig gyakorlati agitációs szempontból rendkívül fontos leszögezni a tézisekben (és általában többet írni róla a kommunista irodalomban), hogy a korszerű fejlett technika parancsolóan megköveteli *az egész ország — és számos szomszédos ország — villamosítását egy* terv alapján; hogy ez a munka ez idő szerint teljesen megvalósítható; hogy ennek legtöbb hasznát a mezőgazdaság és különösen a parasztság látná; hogy amíg

megmarad a kapitalizmus és a termelési eszközök magántulajdona, egy egész ország és több ország villamosítása, először, nem lehet gyors és tervszerű; másodszor, *nem hajtható végre* a munkások és parasztok *javára*. A kapitalizmusban a villamosítás múlhatatlanul arra vezet, hogy *a nagybankok* fokozzák mind a munkások, mind *a parasztok elnyomását*. Nem valami „szűklátókörű marxista", hanem maga Lysis, aki most „hazafiasan" hajbókol a kapitalisták előtt, bizonyította be már a háború előtt, hogy Franciaország valójában *fináncoligarchia*.

Franciaországban a villamosítás számára nagyszerű lehetőségek vannak. Ha Franciaországban győz a proletariátus, a tervszerűen és a nagybirtokosok és nagytőkések magántulajdonával nem számolva végrehajtott villamosításnak különösen a *kisparasztság* látja majd *óriási* hasznát. Ha fennmarad a tőkések hatalma, a villamosítás elkerülhetetlenül tervszerűtlen és lassú lesz; s ha egyáltalán lesz villamosítás, az újabb járom, újabb rabszolgaság lesz a parasztok számára, akiket kirabol a „fináncoligarchia".

Ezt a néhány megjegyzést fűzném a nézetem szerint nagyjában és egészében teljesen helyes francia agrártézisekhez.

1921. XII. 11.

Először 1922 márciusban jelent meg. *Lenin Művei, 33. kötet.*

A IX. ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESZUS[216]

1921. DECEMBER 23—28.

(Részlet)

1

A KÖZTÁRSASÁG BEL- ÉS KÜLPOLITIKÁJÁRÓL

Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa beszámolója a IX. összoroszországi szovjetkongresszusnak, 1921. december 23-án

(Viharos éljenzés. Felkiáltások: „Hurrá!", „Éljen vezérünk, Lenin elvtárs!", „Éljen a nemzetközi proletariátus vezére, Lenin elvtárs!" Sokáig nem szűnő taps.) Elvtársak! A köztársaság kül- és belpolitikai helyzetéről kell beszámolnom. Ez a mai az első alkalom, hogy olyan helyzetben kell beszámolnom, amikor az orosz és külföldi kapitalisták teljes egy év óta egyetlen nagyobb támadást sem intéztek szovjethatalmunk ellen. Ez volt az első olyan esztendő, amikor kihasználtuk — ha nem is teljesen — a támadások után bekövetkezett viszonylagos pihenőt, és legalábbis valamelyest arra fordíthattuk erőinket, ami a legfőbb és alapvető feladatunk: a háborúk által tönkretett gazdaság helyreállítására, az uralkodó kizsákmányoló osztályok által Oroszországon ütött sebek begyógyítására, a szocialista építés alapjának lerakására.

Köztársaságunk nemzetközi helyzetének kérdésével foglalkozva mindenekelőtt azt kell leszögeznem, amit az imént már mondtam, nevezetesen azt, hogy a nemzetközi viszonyok terén bizonyos egyensúly jött létre, amely a legnagyobb mértékben ingatag ugyan, de mégiscsak egyensúly. Ennek az egyensúlynak vagyunk tanúi most. Azok számára, akik kezdettől fogva átélték a forradalmat, akik tudták és közvetlenül figyelték, milyen hallatlan nehézségekkel járt az imperialista frontok áttörése, felettébb különösnek tetszik

most, hogyan alakult a helyzet. Bizonyára senki sem várta és nem is várhatta akkor, hogy a helyzet úgy alakul, mint ahogy alakult.

Akkoriban egyszerűbbnek, egyenesebbnek képzeltük a várható fejlődést, mint ahogy azután bekövetkezett (és ezt ma talán nem árt megemlíteni, mert mind a mi szempontunkból, mind a főbb gazdasági kérdésekkel kapcsolatos gyakorlati következtetéseink szempontjából hasznos lesz). Azt mondottuk magunknak, azt mondottuk a munkásosztálynak, azt mondottuk Oroszország és a többi ország minden dolgozójának: nincs más kivezető út az átkozott és bűnös imperialista vérfürdőből, mint a forradalmi út, és a forradalommal véget vetve az imperialista háborúnak, megnyitjuk minden nép számára az egyedül lehetséges kivezető utat ebből a förtelmesen bűnös vérfürdőből. Akkor úgy véltük — és nem is vélhettük másképp —, hogy ez az út világos, egyenes és a legkönnyebb. Kiderült, hogy más népeknek nem sikerült — legalábbis olyan gyorsan nem sikerült, ahogy mi számítottuk — rálépniük erre az egyenes útra, az egyetlenre, amely valóban kiszabadított bennünket az imperialista kapcsolatokból, az imperialista bűnök hálójából és az imperialista háborúból, amely továbbra is fenyegeti rajtunk kívül az egész világot. És ha most mégis látjuk a történteket, látjuk az egész sor ádázul ellenséges imperialista hatalom gyűrűjében álló egyetlen szocialista szovjetköztársaságot, feltesszük magunknak a kérdést: hogyan történhetett ez?

Minden túlzás nélkül válaszolhatjuk: azért történt, mert alapjában helyesen értettük meg az eseményeket, mert alapjában helyesen ítéltük meg az imperialista vérfürdőt és az imperialista hatalmak között kialakult zűrzavart. Csakis ezért jött létre ez a furcsa helyzet, ez az ingatag, érthetetlen és bizonyos mértékig mégis kétségtelen egyensúly, amelyet most látunk, és amely abban áll, hogy noha minden oldalról mind gazdasági, mind katonai tekintetben mérhetetlenül erősebb hatalmak vesznek körül bennünket, amelyek léptennyomon nyíltan kifejezésre juttatják velünk szemben táplált ádáz gyűlöletüket, mégsem sikerült megvalósítaniuk azt,

amire három éven át annyi pénzt és erőt pazaroltak, nem sikerült Szovjet-Oroszországot közvetlenül és azonnal megfojtaniuk. Amikor feltesszük magunknak a kérdést, hogyan lehetséges, hogyan történhetett meg, hogy az egyik kétségkívül legelmaradottabb és rendkívül gyenge állam, amellyel nyílt ellenségként állnak szemben a világ legerősebb hatalmai, nem rogyott össze a ránehezedő nyomás alatt — ha megvizsgáljuk ezt a kérdést, világosan látjuk, mi volt a nyitja ennek: a legfontosabb kérdésben nekünk lett igazunk. Beigazolódtak előrelátásaink és számításaink. Kiderült, hogy ugyan nem kaptuk meg azt a gyors, egyenes és közvetlen támogatást a világ dolgozó tömegeitől, amelyre számítottunk, s amelyre egész politikánkat építettük, de másmilyen támogatást, nem egyenes és nem gyors támogatást annyit kaptunk, hogy éppen ez a támogatás, éppen a dolgozó tömegeknek — mind a munkás, mind a paraszti, földművelő tömegeknek — az egész világon, még a legellenségesebb országokban is megnyilvánuló rokonszenve — éppen ez a támogatás és ez a rokonszenv volt az utolsó, döntő forrása, döntő oka annak, hogy az ellenünk intézett támadások egytől egyig kudarcba fulladtak, hogy az összes országok dolgozóinak szövetsége, amelyet meghirdettünk, megszilárdítottunk és köztársaságunk határain belül meg is valósítottunk, minden országra kihatott. Bármilyen ingatag is ez a támasz, amíg más országokban fennáll a kapitalizmus (ezt persze világosan kell látnunk és nyíltan be kell ismernünk), bármilyen ingatag is ez a támasz, meg kell mondanunk, hogy ma már lehet rá támaszkodnunk. Ez a rokonszenv és ez a támogatás megmutatkozott abban az értelemben, hogy még egy olyan támadás, amilyen három éven át sújtott bennünket, s hallatlan pusztulást és kínokat okozott nekünk, hogy még egy ilyen támadás, nem mondom, hogy lehetetlen — ezen a téren nagyon óvatosnak és elővigyázatosnak kell lennünk —, de mégis nagy nehézségekbe ütközik ma már ellenségeink számára. És végső fokon ezzel magyarázható az a furcsa, első pillantásra érthetetlen helyzet, amelynek tanúi agyunk ma.

Ha teljes hidegvérrel mérlegeljük a bolsevizmus és a szocialista forradalom irányában megnyilvánuló rokonszenvet, ha egyszerűen az erők felmérése szempontjából vizsgáljuk a nemzetközi helyzetet, függetlenül attól, hogy ezek az erők igaz vagy igaztalan ügy mellett, a kizsákmányoló osztály vagy a dolgozó tömegek mellett állnak-e — ezt most nem vizsgáljuk, hanem azt próbáljuk mérlegelni, hogyan csoportosulnak ezek az erők nemzetközi méretekben —, azt látjuk, hogy ezek az erők úgy csoportosultak, hogy alapjában beigazolódtak előrelátásaink és számításaink, hogy a kapitalizmus felbomlóban van, és a háború után, amelyet előbb a Breszt Litovszk-i, majd a versailles-i béke zárt le — nem is tudom, melyik rosszabb —, ahogy múlik az idő, egyre jobban nő a gyűlölet és az undor a háborúval szemben még azokban az országokban is, amelyek győztesként kerültek ki belőle. És minél jobban távolodunk a háborútól, annál világosabbá válik — nemcsak a dolgozók, hanem igen nagymértékben a győztes országok burzsoáziája előtt is —, hogy a kapitalizmus bomladozik, hogy a gazdasági válság az egész világon elviselhetetlen helyzetet teremtett, hogy minden győzelem ellenére nincs kiút ebből. Ez az oka annak, hogy bár mind gazdasági, mind politikai, mind katonai tekintetben mérhetetlenül gyengébbek vagyunk valamennyi többi hatalomnál, ugyanakkor erősebbek is vagyunk náluk, mert mi tudjuk és helyesen ítéljük meg azt, ami ki fog sülni és ki kell, hogy süljön ebből az imperialista kavarodásból, ebből a véres gomolyagból és azokból az ellentmondásokból (nézzék akár a valutaügyekben fennálló ellentmondást, hogy a többiről már ne is beszéljek), amelyekbe belekeveredtek és egyre jobban belekeverednek, nem látva sehol kivezető utat.

Látjuk például, mennyire más hangon beszélnek annak a legmérsékeltebb burzsoáziának a képviselői, amely határozottan és feltétlenül távol áll a szocializmusnak még a gondolatától is — „erről a szörnyű bolsevizmusról" már nem is szólva —, amikor még olyan emberek is másképp beszélnek, mint Keynes, a híres közgazdász, akinek könyvét minden nyelvre lefordították, aki maga is részt vett a versailles-i

tárgyalásokon, aki szívét-lelkét beleadta, hogy segítsen kormányainak — még ő is kénytelen volt letérni később erről az útról, szakítani vele, miközben persze tovább átkozta a szocializmust. Ismétlem, Keynes nem beszél bolsevizmusról, sőt, még csak gondolni sem akar rá, csak annyit mond a tőkés világnak: „Amit csináltok, reménytelen helyzetbe juttat benneteket", s tetejébe még olyasmit ajánl nekik, hogy annulláljanak minden adósságot.

Nagyon jól van, uraim! Régen ideje már, hogy kövessék példánkat.

Csak a napokban olvastunk az újságokban egy rövid hírt arról, hogy az egyik tőkés kormány tapasztalt, rendkívül ügyes és okos vezetője, Lloyd George, szintén hasonló rendszabályt kezd ajánlgatni, Amerika pedig mintha ilyen választ kívánna adni neki: már bocsánatot kérünk, de mi maradéktalanul meg akarjuk kapni azt, ami jár nekünk. S mi erre azt mondjuk: jól állhat a szénájuk azoknak a fejlett, erős nagyhatalmaknak, amelyek ennyi évvel a háború után egy ilyen egyszerű rendszabályon vitatkoznak. Számunkra ez volt a legkönnyebb — mi sokkal nagyobb nehézségeket is leküzdöttünk! (Taps.) Ha egy ilyen kérdésben is egyre növekvő kavarodást látunk, azt kell mondanunk — cseppet sem feledkezve meg a ránk leselkedő veszélyről —, hogy bármennyire gyengék vagyunk is gazdasági és katonai tekintetben a velünk szemben táplált gyűlöletüket léptennyomon nyíltan kifejezésre juttató államok bármelyikéhez képest, ettől a propagandától nem félünk. Amikor ellenben mi hangoztatunk kissé más nézeteket a földbirtokosok és a tőkések létezésének igazságos voltát illetőleg, akkor ez nem tetszik nekik és bűnös propagandának nyilvánítják ezeket a nézeteket. Sehogy sem tudom ezt megérteni, mert ezt a propagandát legálisan folytatják mindazokban az államokban, amelyek nem osztják gazdasági nézeteinket. De az olyan propagandát, hogy a bolsevizmus valami szörnyűséges, bűnös és bitorló dolog — már nincs is elég szavuk, hogy kifejezzék ezt a szörnyűséget —, az ilyen propagandát nyíltan űzik valamennyi országban. Nemrégiben volt alkalmam

találkozni Christensennel, akit az Egyesült Államok elnöki tisztére jelölt az ottani munkás-paraszt párt. Ne tévessze meg az elvtársakat ez az elnevezés. Ez a párt egyáltalán nem hasonlít ahhoz, amit nálunk, Oroszországban neveznek munkás-paraszt pártnak. Ott ez igazi burzsoá párt, amely nyíltan és határozottan ellensége minden néven nevezendő szocializmusnak, s amelyet valamennyi burzsoá párt teljesen tisztességesnek tart. És ez a dán származású amerikai, aki az elnökválasztásokon mintegy egymillió szavazatot kapott (s ez az Egyesült Államokban mégiscsak jelent valamit), elmondta nekem, hogy amikor Dániában olyan közönség előtt, mely „úgy volt öltözve, mint én" — így mondta, márpedig igen jól, burzsoá módon volt öltözve —, azt próbálta mondani, hogy a bolsevikok nem bűnözők, „kis híján agyonvertek" — mondta. Azt mondták neki, hogy a bolsevikok szörnyetegek, bitorlók, s hogy juthat eszébe, hogy tisztességes társaságban ilyen emberekről beszéljen? Ilyen légkört teremtett körülöttünk a propaganda.

És ennek ellenére azt látjuk, hogy bizonyos egyensúly jött létre. Objektív, győzelmeinktől független politikai helyzet ez, amely azt mutatja, hogy az imperialista háborúval kapcsolatos ellentmondások mélységét helyesebben értékeltük és mértük fel, mint valaha, helyesebben mértük fel, mint a többi hatalmak, amelyek minden győzelmük és minden erejük ellenére mind ez ideig nem találtak és nem is találnak kivezető utat. Ez a nemzetközi helyzet lényege, amely magyarázatot ad arra, amit most látunk. A legnagyobb mértékben ingadozó egyensúly, de mégis kétségtelenül, vitathatatlanul bizonyos egyensúly jött létre. Sokáig fog-e tartani, nem tudom, s azt hiszem, ezt nem is lehet tudni. S ezért részünkről a legnagyobb óvatosságra van szükség. Politikánk első parancsolata, egyévi kormányzati tevékenységünk legelső tanulsága, amelyet minden munkásnak és parasztnak el kell sajátítania, úgy hangzik, hogy résen kell lennünk, nem szabad elfelednünk, hogy olyan emberek, osztályok, kormányok vesznek körül bennünket, amelyek nyíltan kimutatják, hogy határtalanul gyűlölnek bennünket. Ne feled-

jük el, hogy mindig csak egy hajszál választ el bennünket attól, hogy ránk törjenek. Mindent megteszünk, ami csak erőnkből telik, hogy ennek a bajnak elejét vegyük. Az imperialista háború ránk olyan súllyal nehezedett, amilyennel aligha nehezedett bármelyik más népre. Ezután a polgárháború súlyos terhét kellett elviselnünk, amelyet az emigráns Oroszországot, a földbirtokosok és a tőkések Oroszországát védelmező uralkodó osztályok képviselői erőszakoltak ránk. Tudjuk, nagyon is jól tudjuk, milyen hallatlan szenvedéseket jelent a munkások és parasztok számára a háború. Ezért kell a legnagyobb óvatossággal és körültekintéssel kezelnünk ezt a kérdést. A legnagyobb engedményekre és áldozatokra is hajlandók vagyunk, csak hogy megőrizzük a békét, amelyért oly drága árat fizettünk. A legnagyobb engedményekre és áldozatokra is hajlandók vagyunk, de nem mindenféle, nem végnélküli engedményekre és áldozatokra, ezt jól jegyezze meg a finn, lengyel és román háborús pártok és hódító klikkek szerencsére kisszámú képviselője, aki erre épít. (Taps.)

Aki mint politikus valamennyire is ésszerűen és józanul gondolkodik, azt mondja, hogy a szovjet kormányon kívül nem volt és nem lehet más kormány Oroszországban, amely ilyen engedményeket és áldozatokat hozna mind az államunkon belül élő nemzetiségek, mind a volt oroszországi birodalom többi nemzetisége tekintetében. Nincs és nem is lehet még egy kormány, amely ilyen világosan felismeri, ilyen félreérthetetlenül hangoztatja és jelenti ki mindenki fülehallatára, hogy a régi Oroszország, a cári Oroszország, a háborús pártok Oroszországa bűnös módon bánt az Oroszországot benépesítő népekkel, hogy ez tűrhetetlen, hogy ez az elnyomott nemzetiségek legnagyobb mértékben jogos tiltakozását, elégedetlenségét és felháborodását váltotta ki. Nincs és nem is lehet más kormány, amely ilyen nyíltan elismerné ezt a helyzetet, amely ilyen propagandát, antisoviniszta propagandát folytatna — olyan propagandát, hogy el kell ismerni a régi Oroszországnak, a cárizmus Oroszországának és Kerenszkij Oroszországának bűnös voltát, nincs és nem is lehet még egy olyan kormány, amely propa-

gandát folytatna az ellen, hogy erőszakosan Oroszországhoz csatoljanak más nemzetiségeket. Nem szavak ezek — egyszerű politikai tény ez, amelyet mindenki világosan lát, amely teljesen vitathatatlan. Amíg a nemzetiségek nem szőnek intrikákat ellenünk, amelyek megkötik, imperialista rabságba taszítják ezeket a nemzetiségeket, amíg nem készítenek hidat ahhoz, hogy megfojtsanak bennünket, a formaságok nem fognak gátolni minket. Nem feledjük, hogy forradalmárok vagyunk. (Taps.) De vannak olyan tények, amelyek cáfolhatatlanul, vitathatatlanul bizonyítják, hogy Oroszországban, amely legyőzte a mensevikeket és az eszereket, a legkisebb, teljesen fegyvertelen és gyenge nemzetiség is tökéletesen nyugodt lehet és legyen nyugodt afelől, hogy kizárólag békés szándékaink vannak irányában, hogy nem fog gyengülni a régebbi kormányok régi politikájának bűnösségét hirdető propagandánk, továbbra is szilárdan él bennünk az az óhaj, hogy bármi áron, óriási áldozatok és engedmények árán is, fenntartsuk a békét mindazokkal a nemzetiségekkel, amelyek tagjai voltak az orosz birodalomnak, de nem akarnak velünk maradni. Ezt bebizonyítottuk. És bármennyire átkozzanak is bennünket mindenfelől, be fogjuk bizonyítani. Az a benyomásunk, hogy ragyogóan bebizonyítottuk ezt, és az oroszországi munkások és parasztok képviselőinek gyűlése előtt, a sokmilliós oroszországi munkás- és paraszti tömeg előtt kijelentjük, hogy továbbra is minden erőnkből őrködünk a béke felett, s a legnagyobb engedményektől és áldozatoktól sem fogunk visszariadni, hogy megvédjük ezt a békét.

De van egy határ, amelynél tovább nem mehetünk. Nem tűrjük, hogy gúnyt űzzenek a békeszerződésekből, nem tűrjük a békés munkánk megzavarására irányuló kísérleteket. Semmiképpen sem fogjuk tűrni ezt és egy emberként fogunk felkelni, hogy megvédelmezzük létünket. (Taps.)

Elvtársak, amit az imént mondottam, teljesen érthető és világos önök előtt, és bárki számolna is be az elvtársaknak politikánkról, nem várhatnának mást tőle. Az elvtársak tud-

ták, hogy a politikánk ilyen és csakis ilyen. De most sajnos két világ van ezen a világon: egy régi világ — a kapitalizmus, amely zűrzavarba jutott, amely sohasem vonul vissza, és a növekvő új világ, amely még nagyon gyenge, de meg fog erősödni, mert legyőzhetetlen. A régi világnak megvan a maga régi diplomáciája, amely képtelen elhinni, hogy lehet nyíltan és őszintén is beszélni. A régi diplomácia úgy véli, itt biztos megint valami huncutság van a dologban. (Taps és derültség.) Amikor ennek a gazdasági és katonai tekintetben mindenható régi világnak a képviselője elküldte hozzánk — jó ideje már ennek — az amerikai kormány egyik megbízottját, Bullittot, azzal a javaslattal, hogy kössünk békét Kolcsakkal és Gyenyikinnel, mégpedig számunkra a legteljesebb mértékben előnytelen békét, és amikor mi azt mondtuk, hogy számunkra annyira drága a munkások és a parasztok vére, amely már oly rég folyik Oroszországban, hogy ha még olyan előnytelen is a béke, készek vagyunk elfogadni, mert biztosak vagyunk benne, hogy Kolcsak és Gyenyikin belülről fog felbomlani; amikor ezt nyíltan megmondtuk, mégpedig a választékos diplomáciai hangnem meglehetős mellőzésével — úgy vélték, hogy minden bizonnyal szédelgők vagyunk. És mihelyt Bullitt, aki jóindulatúan egy asztalnál beszélgetett velünk, hazaérkezett, elmondták mindennek és nyugdíjazták — csodálkozom, hogy nem ültették fegyházba jó imperialista szokás szerint, mondván, hogy titokban a bolsevikokkal rokonszenvez. (Derültség. Taps.) A vége az lett, hogy noha akkor a mi szempontunkból rosszabb békét ajánlottunk fel, utóbb számunkra jobb feltételekkel kaptunk békét. Jó kis lecke ez. Tudom, nekünk nem kell megtanulnunk a régi diplomáciát, mint ahogy nem is kell átgyúrnunk magunkat, de azok a leckék, amelyeket ez alatt az idő alatt a diplomáciából adtunk más hatalmaknak, mégsem múlhattak el teljesen nyomtalanul, egyesek minden bizonnyal emlékeznek rájuk. (Derültség.) És ezért azt az őszinte kijelentésünket, hogy Oroszország munkásai és parasztjai mindennél többre becsülik a béke áldásait, de csak bizonyos határig tűrik

ezen a téren a visszavonulást, ezt a kijelentésünket úgy értelmezték, hogy egyetlen percre, egyetlen pillanatra sem felejtették el, milyen súlyos terheket viseltek az imperialista háborúban és a polgárháborúban. És ez az emlékeztetőnk, amelyet meggyőződésem szerint az egész kongresszus, a munkások és a parasztok egész tömege, egész Oroszország megerősít és kifejezésre juttat, meggyőződésem szerint ez az emlékeztető, bárhogyan fogadják is, bármilyen diplomáciai huncutságot gyanítsanak is itt a régi diplomáciai szokás szerint, kétségkívül nem múlik el nyomtalanul és mégiscsak lesz legalább valamicske szerepe.

Ennyi az, elvtársak, amit szükségesnek tartottam elmondani nemzetközi helyzetünk kérdéséről. Bizonyos mértékig ingatag egyensúlyt értünk el. Gazdasági és katonai tekintetben anyagilag mérhetetlenül gyengék vagyunk, erkölcsileg azonban — persze nem az elvont morál szempontjából, hanem valamennyi állam valamennyi osztálya reális erőinek viszonya szempontjából — mindenkinél erősebbek vagyunk. Gyakorlatilag bebizonyosodott, nem szavakkal, hanem tettekkel bizonyítottuk be, egyszer már bebizonyítottuk, és bizony, ha úgy fordul a történelem, nemegyszer be fogjuk még bizonyítani. Ezért mondjuk: miután hozzáláttunk a békés építéshez, minden erőnket latbavetjük, hogy megállás nélkül folytassuk. Ugyanakkor, elvtársak, legyenek résen, úgy vigyázzanak országunk és Vörös Hadseregünk védelmi képességére, mint a szemük fényére, és ne feledjék, hogy nincs jogunk lankadni egy pillanatra sem, mert munkásaink, parasztjaink és vívmányaik kötelezneknek. (T a p s.)

Pravda, 292. sz.
1921. december 25.

Lenin Művei, 33. kötet.

AZ OK(b)P XI. KONGRESSZUSA[217]

1922. MÁRCIUS 27—ÁPRILIS 2.

(Részlet)

2

AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK POLITIKAI BESZÁMOLÓJA MÁRCIUS 26.

...Most puskaporos a levegő. Egyes munkásszervezetek, például a reformista szakszervezetek, határozatokat hoznak a háború ellen és háborúellenes sztrájkkal fenyegetőznek. Nemrég, ha nem tévedek, egyik újságban olvastam egy táviratot, hogy a francia képviselőházban egyik kiváló kommunista beszédet mondott a háború ellen és kijelentette, hogy a munkások inkább a felkelést választják, semmint a háborút. Nem szabad a kérdést úgy feltenni, mint ahogy mi tettük fel 1912-ben, amikor a bázeli kiáltványt közzétették. Csakis az orosz forradalom mutatta meg, hogyan lehet kikerülni a háborúból s hogy milyen erőfeszítéssel jár és mit jelent az — reakciós háborúból forradalmi úton kikerülni. A reakciós imperialista háborúk a világ minden táján elkerülhetetlenek. Az emberiség nem tudja és nem is fogja soha elfelejteni, hogy akkor tízmilliókat mészároltak le és hogy most minden effajta kérdés eldöntésénél újabb tízmilliókat fognak lemészárolni. Hiszen a XX. században élünk, s az egyetlen nép, amely forradalmi úton került ki a reakciós háborúból — nem egyik vagy másik kormánynak a javára, hanem megdöntve a kormányokat — az orosz nép, s az orosz népet az orosz forradalom vezette ki a háborúból. S az, amit az orosz forradalom kivívott, elidegeníthetetlen. Semmiféle erő el nem veheti ezt, mint ahogy nincs a világon

az az erő, amely el tudná venni azt, amit a szovjetállam alkotott. Világtörténelmi győzelem ez. Az államokat évszázadokon keresztül burzsoá típus szerint építették, és először találtunk olyan államformát, amely nem burzsoá államforma. Lehet, hogy rossz az apparátusunk, de mondják, hogy az első gőzgép, mikor feltalálták, szintén rossz volt, sőt nem is tudni, működött-e egyáltalán. De nem ez a lényeg, hanem az, hogy feltalálták. Ha hasznavehetetlen volt is a gőzgép első formájában, ma mégis van gőzmozdonyunk. Ha csapnivalóan rossz is államapparátusunk, mégis megszületett a legnagyobb szabású történelmi találmány, létrejött a proletártípusú állam — s ezért hirdesse bár egész Európa, ezernyi burzsoá újság, hogy milyen nyomor és milyen borzalmas állapotok uralkodnak nálunk, hogy a dolgozó nép élete nálunk csupa gyötrelem, mégis minden munkás a világ minden táján a szovjetállamhoz vonzódik. Íme, ezek azok a nagy vívmányok, amelyeket elértünk, s amelyeket senki tőlünk el nem vehet. Számunkra azonban, a kommunista párt képviselői számára, ez csak a kezdet kezdete. Most az a feladat vár ránk, hogy felépítsük a szocialista gazdaság alapzatát. Felépítettük? Nem, még nem építettük fel. A szocialista alapzat még nem készült el. Azok a kommunisták, akik azt képzelik, hogy már elkészült, óriási hibát követnek el. Minden azon fordul meg, hogy azt, ami az orosz forradalom világtörténelmi érdeme, határozottan, világosan és józanul meg tudjuk különböztetni attól, amit a legnagyobb mértékben rosszul teljesítünk, amit még nem végeztük el s amit még sokszor át kell még alakítanunk.

A politikai események mindig nagyon zavarosak és bonyolultak. Lánchoz lehet őket hasonlítani. Hogy az egész láncot kézben tarthassuk, meg kell ragadnunk a fő láncszemet. Nem választhatjuk ki önkényesen akármelyik láncszemet. Mi volt a döntő mozzanat 1917-ben? A háborúból való kilépés, ezt követelte az egész nép, s ez minden egyebet háttérbe szorított. A forradalmi Oroszország csakugyan kilépett a háborúból. Nagy erőfeszítésbe került, viszont számoltunk a nép legfőbb szükségletével, s ez hosszú évekre

biztosította számunkra a győzelmet. S a nép megérezte, a paraszt látta, a frontról hazaérkező katona tökéletesen megértette, hogy a szovjethatalom demokratikusabb, a dolgozókhoz közelebb álló hatalom. Akármennyi ostobaságot és helytelen dolgot követtünk is el más területeken, minthogy ezt a legfőbb feladatot teljesítettük, minden rendben volt.

Mi volt a döntő mozzanat 1919-ben és 1920-ban? — A fegyveres ellenállás. Akkor egy világhatalmasság, az antant támadt ránk és fojtogatott bennünket, és nem volt szükség propagandára — minden pártonkívüli paraszt megértette, mi történik. Jön a földesúr. A kommunisták tudnak harcolni ellene. Ezért volt a parasztság tömege a kommunisták mellett, ezért győztünk.

1921-ben a rendezett visszavonulás volt a döntő mozzanat. Ezért volt szükség a legszigorúbb fegyelemre. A „munkásellenzék" azt mondta: „Ti lebecsülitek a munkásokat, a munkásoknak többet kell kezdeményezniük." A kezdeményezésnek abban kell megnyilvánulnia, hogy rendezetten vonuljunk vissza és szigorú fegyelmet tartsunk. Aki pánikhangulatot kelt vagy megszegi a fegyelmet akár csak a legkisebb mértékben, pusztulásba dönti a forradalmat, mert nincs nehezebb, mint visszavonulni olyan emberekkel, akik megszokták az előnyomulást, akiket forradalmi nézetek és eszmék fűtenek s akik lelkük mélyén minden visszavonulást majdnem aljasságnak tartanak. A legnagyobb veszély az, ha a rend felbomlik, a legnagyobb feladat pedig, hogy a rendet fenntartsuk.

S mi a döntő mozzanat ma? Ma a döntő mozzanat — s beszámolómban éppen ehhez akartam eljutni, ezt a következtetést szeretném levonni — nem a politika, abban az értelemben, hogy irányt változtatunk; erről az új gazdasági politikával kapcsolatban szerfelett sokat beszélnek. A levegőbe beszélnek. A legártalmasabb fecsegés ez. Az új gazdasági politikával kapcsolatban igen nagy nálunk a sürgés-

forgás, kezdik az intézményeket átalakítani, új intézményeket létesítenek. Ártalmas fecsegés ez. Eljutottunk oda, hogy a döntő — az ember, az emberek kiválasztása.

Megjelent: „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt tizenegyedik kongresszusa. Gyorsírói jegyzet" c. könyvben. Moszkva, 1922. Az OKP Központi Bizottságának kiadói osztálya.

Lenin Művei, 33. kötet.

ÜDVÖZLET
A FELSZABADÍTOTT TENGERMELLÉKNEK[218]

Csita. A Távolkeleti Köztársaság Minisztertanácsa elnökének

A győzelmes októberi forradalom ötödik évfordulójára Vörös Hadseregünk még egy döntő lépést tett abban az irányban, hogy teljesen megtisztítsa az OSZFSZK és a vele szövetséges köztársaságok területét a külföldi megszállók csapataitól. A Távolkeleti Köztársaság forradalmi néphadserege Vlagyivosztok elfoglalásával újra egyesíti Oroszország dolgozó tömegeivel azokat az orosz állampolgárokat, akik a japán imperializmus súlyos járma alatt szenvedtek. Amikor ez újabb győzelem alkalmából üdvözlöm Oroszország minden dolgozóját és a hős Vörös Hadsereget, kérem a Távolkeleti Köztársaság kormányát, adja át a felszabadított területek és Vlagyivosztok minden munkásának és parasztjának az OSZFSZK Népbiztosok Tanácsának üdvözletét.

V. Uljanov (Lenin)
az OSZFSZK Népbiztosok Tanácsának elnöke

Moszkva, 1922. X. 26.

Pravda, 243. sz.
1922. október 27.

Lenin Művei, 33. kötet.

MEGJEGYZÉSEK HÁGAI DELEGÁCIÓNK FELADATAINAK KÉRDÉSÉHEZ[219]

A háborús veszély elleni harc kérdését illetőleg a hágai konferenciával kapcsolatban úgy vélem, a legnagyobb nehézség annak az előítéletnek a leküzdése, hogy ez a kérdés egyszerű, világos és aránylag könnyű.

— Feleljünk a háborúra sztrájkkal vagy forradalommal — rendszerint ezt mondja a munkásosztálynak a reformisták minden neves vezére. S ezeknek a feleleteknek látszólagos radikalizmusa igen gyakran kielégíti és megnyugtatja a munkásokat, szövetkezeti tagokat és parasztokat.

A leghelyesebb módszer talán az volna, ha e felfogás legerélyesebb megcáfolásával kezdenők a dolgot, és kijelentenénk, hogy különösen most, a nemrég befejeződött háború után, csak a legostobább vagy menthetetlenül hazug emberek állíthatják, hogy a háború elleni harc kérdésére adott ilyen válasz bármit is ér, kijelentenénk, hogy a háborúra sztrájkkal „felelni" lehetetlen, éppúgy, mint ahogy lehetetlen a háborúra forradalommal „felelni", e kifejezések legegyszerűbb és betűszerinti értelmében.

Meg kell magyarázni az embereknek a reális körülményeket, azt, hogy milyen nagy titokzatosság veszi körül a háború születését és hogy milyen tehetetlen a munkások szokásos szervezete, ha forradalminak nevezi is magát, a ténylegesen közelgő háborúval szemben.

A legkonkrétabb módon újból és újból meg kell magyaráznunk az embereknek, hogy milyen volt a helyzet a legutóbbi háború idején és miért nem lehetett másmilyen.

Különösen annak a körülménynek a jelentőségét kell megvilágítani, hogy a „haza védelmének" kérdése elkerülhetetlenül felmerül, és hogy ezt a kérdést a dolgozók többsége elkerülhetetlenül saját burzsoáziája javára fogja eldönteni.

Ezért először is tisztáznunk kell a „haza védelmének" kérdését; másodszor ezzel kapcsolatban tisztáznunk kell a „defetizmus" kérdését, és végül tisztáznunk kell a háború elleni harc egyetlen lehetséges módját, vagyis azt, hogy illegális szervezetet kell fenntartani illetve alakítani abból a célból, hogy a háborúban részt vevő minden forradalmár *tartósan* dolgozhasson a háború ellen — mindezeket előtérbe kell helyezni.

A háború bojkottálása: ostoba frázis. A kommunistáknak bármily reakciós háborúban részt kell venniük.

Kívánatos akár a háború előtti irodalomból vett példák alapján, és kivált az 1912-es bázeli kongresszus példája alapján különösen konkrétan kimutatni, hogy annak elméleti elismerése, hogy a háború bűnös dolog, hogy a háború szocialista számára megengedhetetlen stb. — üres szóbeszédnek bizonyul, mert a kérdés ilyen feltevésében nincs semmi konkrétum. Ezzel nem adunk a tömegeknek semmiféle valóban eleven fogalmat arról, hogy milyen módon törhet ki és tör majd ki a háború. Viszont az uralkodó sajtó napról napra mérhetetlen példányszámban elhomályosítja a kérdést és olyan hazugságokat terjeszt vele kapcsolatban, amelyekkel szemben a gyenge szocialista sajtó teljesen tehetetlen, már csak azért is, mert erről a dologról békeidőben is a legnagyobb mértékben helytelen nézeteket hirdet. A kommunista sajtó a legtöbb országban bizonyára szintén szégyent fog vallani.

Úgy vélem, hogy küldötteinknek a nemzetközi szövetkezeti és szakszervezeti kongresszuson fel kellene osztaniuk egymás közt a feladatokat és a legmesszebbmenő részletes-

séggel kellene elemezniük azokat a szofizmákat, amelyekkel jelenleg a háborút igazolni igyekeznek.

Lehet, hogy a tömegek háborúra való megnyerésének legfőbb eszközei éppen azok a szofizmák, amelyekkel a burzsoá sajtó operál, s a legfontosabb körülmény, amely a háborúval szembeni tehetetlenségünket megmagyarázza, az, hogy vagy nem elemezzük jó előre ezeket a szofizmákat, vagypedig, ami még gyakoribb, azzal az olcsó, kérkedő és teljesen üres frázissal intézzük el őket, hogy mi ellenezzük a háborút, hogy mi teljes mértékben megértjük a háború bűnös voltát és így tovább — az 1912-es bázeli kiáltvány szellemében.

Azt hiszem, ha a hágai konferencián lesz néhány emberünk, aki egyik vagy másik nyelven fel tud szólalni a háború ellen, akkor legfontosabb feladatuk annak a véleménynek megcáfolása lesz, hogy az ott jelenlevők a háború ellenfelei, akik állítólag tudják, hogy a háború a legváratlanabb pillanatban kitörhet és ki is fog törni, hogy a jelenlevők akárcsak némiképpen is ismerik a háború elleni harc módját és akárcsak némiképpen is képesek megtalálni a háború elleni harc ésszerű és célravezető útját.

A nemrég befejeződött háború tapasztalatai alapján meg kell magyaráznunk, hogy mindjárt a hadüzenetet követő napon az elméleti kérdéseknek és a mindennapi élet kérdéseinek olyan tömege fog felmerülni, hogy a behívottak óriási többsége képtelen lesz csak valamennyire is tiszta fejjel és valamennyire is lelkiismeretes elfogulatlansággal mérlegelni őket.

Úgy vélem, hogy ezt a kérdést rendkívül részletesen kell kifejteni, mégpedig kétféle módon:

Először is, el kell mondani és elemezni kell, hogy mi ment végbe az elmúlt háború alatt, s ki kell jelenteni a jelenlevőknek, hogy ők ezt nem tudják, vagy úgy tesznek, mintha tudnák, valójában azonban behunyják a szemüket és nem akarják látni, mi a kérdésnek a magva, melynek ismerete nélkül szó sem lehet semmiféle háborúellenes harcról. Ami ezt illeti, azt hiszem, elemezni kell minden árnyalatot, minden véleményt, amely az orosz szocialisták

között annak idején a háború kérdésében felmerült. Be kell bizonyítani, hogy ezek az árnyalatok nem véletlenül keletkeztek, hanem általában maga a modern háborúk természete hozta őket létre. Be kell bizonyítani, hogy ha nem elemzik ezeket a véleményeket és nem magyarázzák meg, hogy milyen elkerülhetetlenül jönnek létre ezek a vélemények és milyen döntő jelentőségűek a háború elleni harc kérdése szempontjából — ilyen elemzés nélkül nem lehet szó a háborúra való semmiféle felkészülésről, sőt még a háborúval szemben való tudatos állásfoglalásról sem.

Másodszor, példákat kell felsorakoztatni a jelenlegi konfliktusokból, akár a legjelentéktelenebbeket is, s e példák alapján meg kell magyarázni, hogyan törhet ki akármelyik napon a háború Anglia és Franciaország között a Törökországgal való szerződés valamilyen részletével kapcsolatos vitájuk miatt, vagy pedig Amerika és Japán között a Csendes-óceánra vonatkozó bármilyen kérdésben felmerülő egészen jelentéktelen nézeteltérés miatt, vagy bármely más nagyhatalmak között gyarmati viták miatt, vagy a vámés általában a kereskedelmi politikával kapcsolatos viták miatt stb., stb. Úgy vélem, hogy ha a legkisebb kétség is felmerül majd abban a tekintetben, vajon Hágában teljesen szabadon elmondhatjuk-e beszédünket a háború ellen, akkor ki kell találnunk néhány ravaszságot, hogy legalább a legfőbb dolgokat elmondhassuk, azt pedig, amit nem sikerült elmondani, röpiratokban kell majd kiadnunk. Fel kell készülnünk arra, hogy az elnök a szónokot esetleg félbeszakítja.

Úgy vélem, hogy ugyanebből a célból a küldöttségbe a szónokokon kívül — akik képesek és kötelesek lesznek a háború ellen összefoglaló, azaz a háború elleni harc valamennyi legfontosabb érvét és valamennyi feltételét kifejtő beszédet tartani — még olyan embereket is meg kell hívni, akik ismerik a három fő idegen nyelvet, s azzal foglalkoznak, hogy a küldöttekkel beszélgetnek és kipuhatolják, mennyire értették meg a küldöttek a fő érveket, s hogy mennyire szükséges ilyen vagy amolyan érveket felvetni vagy példákat felhozni.

Lehetséges, hogy több kérdésben csak az elmúlt háborúból felhozott tényleges példákkal lehet majd komoly hatást elérni. Lehetséges, hogy számos más kérdésben viszont csak azzal érhetünk el komoly hatást, ha az államok közti jelenlegi konfliktusokat és azoknak az esetleges fegyveres összeütközéssel való kapcsolatát magyarázzuk meg.

Ami a háború elleni harc kérdését illeti, úgy emlékszem, hogy kommunista képviselőink a parlamentekben és a parlamenten kívül beszédeikben számos szörnyen helytelen és szörnyen meggondolatlan kijelentést tettek a háború elleni harcról. Úgy vélem, hogy az ilyen kijelentések ellen, különösen, ha azok már a háború után hangzottak el, teljes határozottsággal fel kell lépnünk és kíméletlenül nevén kell neveznünk minden szónokot. Az ilyen szónokokról való véleményt, különösen, ha a szükség úgy kívánja, tetszés szerint lehet enyhíteni, de egyetlen ilyen eset mellett sem szabad szó nélkül elmenni, mert e kérdés könnyelmű kezelése olyan baj, amely minden másnál súlyosabb és amellyel szemben lehetetlen elnézőnek lenni.

Munkáskongresszusokon már számos megbocsáthatatlanul ostoba és meggondolatlan határozatot hoztak.

Haladéktalanul össze kell gyűjteni minden elképzelhető anyagot és gondosan meg kell vitatni a témának minden egyes részét és részecskéjét, valamint a kongresszuson követendő egész „stratégiát".

Ebben a kérdésben a mi részünkről nemcsak bármely hiba, de bármely lényeges hiányosság is megengedhetetlen.

1922. XII. 4.

Először megjelent:
Pravda, 96. sz. 1924. április 26.
Aláírás: Lenin.

Lenin Művei, 33. kötet.

INKÁBB KEVESET, DE JOBBAN

(Részlet)

Életünk fő vonásai ma a következők: leromboltuk a kapitalista ipart, igyekeztünk földig rombolni a középkori intézményeket, a földesúri földtulajdont, és ezen az alapon olyan kis- és törpeparasztságot hoztunk létre, amely követi a proletariátust, mert bízik forradalmi munkájának eredményeiben. Pusztán erre a bizalomra támaszkodva azonban nem lesz könnyű addig tartani magunkat, amíg a fejlettebb országokban is bekövetkezik a szocialista forradalom győzelme, mert a kis- és középparasztság, különösen a „nep" idején, gazdasági szükségszerűség folytán a munka termelékenységének rendkívül alacsony fokán áll. No meg a nemzetközi helyzet is hozzájárult ahhoz, hogy Oroszország visszaesett, hogy a népi munka termelékenysége nagyjában és egészében jóval alacsonyabb ma, mint a háború előtt volt. A nyugateurópai kapitalista hatalmak — részben tudatosan, részben ösztönösen — minden tőlük telhetőt elkövettek, hogy visszavessenek bennünket, hogy az oroszországi polgárháború elemeit felhasználják az ország lehető legteljesebb tönkretételére. Az imperialista háborúnak éppen ilyen kimenetele természetesen jelentékeny előnyöket ígért: ha nem is döntjük meg Oroszországban a forradalmi rendet, legalábbis megnehezítjük számára a fejlődést a szocializmus felé — körülbelül így okoskodtak ezek a hatalmak és a saját szem-

pontjukból nem is okoskodhattak másként. Végeredményben feladatukat csak félig oldották meg. A forradalom teremtette új rendet nem döntötték meg, de arra sem adtak neki lehetőséget, hogy azonnal olyan lépést tegyen előre, amely igazolta volna a szocialisták jövendöléseit és módot nyújtott volna arra, hogy rendkívüli gyorsasággal fejlessze a termelőerőket, mindazokat a lehetőségeket, melyekből kialakult volna a szocializmus s ezzel mindenki számára szemléltetően, kézzelfoghatóan bebizonyíthatta volna, hogy a szocializmus gigászi erőket rejt magában, és hogy az emberiség most fejlődésének új szakaszába lépett, amely csodálatosan ragyogó lehetőségeket hoz magával.

A nemzetközi viszonyoknak most olyan rendszere alakult ki, hogy Európában a győztes államok rabságban tartják az egyik államot, Németországot. Azonfelül több állam — mégpedig a legrégibb nyugati államok — a győzelem következtében olyan viszonyok közé került, hogy ezt a győzelmet arra használhatja fel, hogy elnyomott osztályainak bizonyos engedményeket tegyen — lényegtelen engedményeket, amelyek azonban ezekben az országokban mégis késleltetik a forradalmi mozgalmat és valami „társadalmi béke"-félét hoznak létre.

Ugyanakkor számos más ország: a Kelet, India, Kína stb. éppen a legutóbbi imperialista háború következtében végleg kizökkent a kerékvágásból. Fejlődésük véglegesen az általános európai kapitalista méretekben indult meg. Megkezdődött bennük az általános európai erjedés. S most az egész világ látja, hogy olyan fejlődésbe sodródtak, amelynek szükségképpen az egész világkapitalizmus válságára kell vezetnie.

Jelenleg tehát ez a kérdés áll előttünk: sikerül-e kis- és törpeparaszti termelésünkkel, gazdaságunk ziláltsága ellenére is addig kitartanunk, amíg a nyugateurópai kapitalista országok el nem jutnak fejlődésük során a szocializmushoz? Ez a fejlődés azonban nem úgy megy végbe, mint ahogy azelőtt vártuk. Nem oly módon megy végbe, hogy a szocializmus egyenletesen „megérik" bennük, hanem úgy, hogy

egyik állam kizsákmányolja a másikat, kizsákmányolják az imperialista háború idején elsőnek legyőzött államot s ugyanakkor az egész Keletet is kizsákmányolják. A Kelet viszont éppen az első imperialista háború következtében végleg bekapcsolódott a forradalmi mozgalomba, végleg belesodródott a világforradalmi mozgalom általános forgatagába.

Milyen taktikát ír elő ez a helyzet országunk számára? Nyilvánvalóan a következőt: a lehető legnagyobb óvatosságot kell tanúsítanunk, hogy munkáshatalmunkat fenntarthassuk, megőrizzük tekintélyét kis- és törpeparasztságunk előtt s a kis- és törpeparasztságot továbbra is a munkáshatalom vezetése alatt tartsuk. Javunkra szól az a körülmény, hogy ma már az egész világ bekerül abba a mozgalomba, amelyből meg kell születnie a szocialista világforradalomnak. Ellenünk szól viszont az, hogy az imperialistáknak sikerült a világot két táborra szakítaniuk s ezt a szakadást még bonyolultabbá teszi az a körülmény, hogy Németországnak, a valóban előrehaladott kulturális kapitalista fejlődés országának, rendkívül nehéz most talpraállnia. Az úgynevezett Nyugat valamennyi kapitalista hatalma marja és nem engedi talpraállni. Másrészről az egész Kelet, a legmélyebb emberi nyomorba taszított több százmilliós kizsákmányolt dolgozó lakosságával, olyan körülmények közé került, hogy fizikai és anyagi erői semmiképpen sem hasonlíthatók össze egyetlenegy nálánál jóval kisebb nyugateurópai állam fizikai, anyagi és katonai erőivel sem.

Megmenekülhetünk-e attól, hogy a jövőben összeütközésbe kerüljünk ezekkel az imperialista államokkal? Van-e reményünk arra, hogy a Nyugat virágzó imperialista államai és a Kelet virágzó imperialista államai közötti belső ellentmondások és összeütközések másodszor is haladékot adnak nekünk — úgy, mint először, amikor a nyugateurópai ellenforradalomnak az orosz ellenforradalom támogatására irányuló hadjárata kudarccal végződött a Nyugat és a Kelet ellenforradalmárainak táborában, a keleti kizsákmányolók

és a nyugati kizsákmányolók táborában, a Japán és Amerika táborában meglevő ellentmondások miatt?

Erre a kérdésre, azt hiszem, úgy kell válaszolnunk, hogy a megoldás itt rendkívül sok körülménytől függ s a harc kimenetelét nagyjában és egészében csak azon az alapon lehet előre látni, hogy a föld lakosságának óriási többségét végeredményben maga a kapitalizmus tanítja és neveli a harcra.

A harc kimenetelét végeredményben az határozza meg, hogy Oroszország, India, Kína stb. a világ lakosságának óriási többségét alkotja. S az utóbbi évek folyamán éppen a föld lakosságának ez a többsége sodródik bele rendkívüli gyorsasággal a felszabadulásáért folyó harcba, úgyhogy ebben az értelemben a kételynek még csak árnyéka sem férhet ahhoz, hogy mi lesz a világot átfogó harc végső megoldása. Ebben az értelemben a szocializmus végleges győzelme tökéletesen és feltétlenül biztosítva van.

Bennünket azonban nem a szocializmus végleges győzelmének elkerülhetetlensége érdekel. Bennünket az érdekel, hogy nekünk, az Oroszországi Kommunista Pártnak, nekünk, az oroszországi szovjethatalomnak, milyen taktikát kell követnünk, hogy megakadályozzuk a nyugateurópai ellenforradalmi államokat abban, hogy eltiporjanak bennünket. Ahhoz, hogy biztosítsuk fennmaradásunkat az ellenforradalmi imperialista Nyugat és a forradalmi nacionalista Kelet, a világ legcivilizáltabb államai és a keleti módra elmaradt, de többséget alkotó államok közti következő háborús összeütközésig — ahhoz ennek a többségnek idejében civilizálódnia kell. Mi sem vagyunk eléggé civilizáltak ahhoz, hogy közvetlenül térjünk át a szocializmusra, bár a politikai előfeltételeink megvannak hozzá. A következő taktikát kell követnünk, illetve megmentésünk érdekében a következő politikát kell folytatnunk:

Igyekezzünk felépíteni olyan államot, amelyben a munkások megőrzik a vezetést a parasztság irányában, megőrzik a parasztság bizalmát, s a legnagyobb takarékossággal társadalmi viszonyaikból a pazarlásnak még a nyomait is kiirtják.

Államapparátusunkban a legnagyobb takarékosságot kell elérnünk. Ki kell irtanunk belőle minden nyomát annak a tékozlásnak, amiből oly sokat örökölt a cári Oroszországtól, a cári Oroszország bürokratikus-kapitalista apparátusától.

Nem lesz-e ez a paraszti korlátoltság birodalma?

Nem. Ha a munkásosztály vezetni fogja a parasztságot, akkor az államháztartásunkban érvényesített nagy és lehető legnagyobb takarékossággal elérhetjük azt, hogy minden, még a legkisebb megtakarítást is félre tudjuk tenni gépi nagyiparunk fejlesztésére, a villamosítás és tőzegtermelés fejlesztésére, a Volhov-művek építésének befejezésére stb.

Ebbe és csakis ebbe vessük reménységünket. Csakis így tudunk majd, képletesen szólva, egyik lóról a másikra, mégpedig a nyomorúságos parasztgebéről, a muzsik lováról, a tönkretett parasztország viszonyainak megfelelő takarékosság lováról arra a lóra átnyergelni, amelyet a proletariátus keres és feltétlenül keresnie is kell a maga számára: a gépi nagyipar, a villamosítás, a Volhov-művek stb. lovára.

Így kapcsolom össze gondolatban munkánk, politikánk, taktikánk, stratégiánk általános tervét az újjászervezett Munkás-Paraszt Felügyelet feladataival. Ebben látom annak a rendkívüli gondoskodásnak, rendkívüli figyelemnek az igazolását, amelyben a Munkás-Paraszt Felügyeletet kell részesítenünk azáltal, hogy rendkívüli magasságba emeljük, élére a Központi Bizottság jogaival felruházott vezetőséget állítunk stb.

Ez az igazolás abban áll, hogy csakis úgy tudjuk egész bizonyosan tartani magunkat, ha apparátusunkat a lehető legnagyobb mértékben megtisztítjuk, a lehető legkisebbre csökkentjük benne mindazt, amire nincs feltétlen szükség. Akkor viszont nem egy kisparaszti ország színvonalán, nem ennek az általános korlátozottságnak a színvonalán tudjuk majd tartani magunkat, hanem olyan színvonalon, amely feltartóztathatatlanul egyre magasabbra emelkedik a gépi nagyipar színvonala felé.

Ilyen nagyszerű feladatokat álmodok én Munkás-Paraszt Felügyeletünknek. Ez vitt engem arra, hogy egyik legtekintélyesebb felső pártfórumunknak egy „közönséges" népbiztossággal való egybeolvasztását tervezzem.

1923. március 2.

Pravda, 49. sz.
1923. március 4.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei, 33. kötet.

[1] *„Az 1917. március 4-i (17-i) tézisek fogalmazványát"* Lenin Zürichben írta, azután, hogy megkapta a februári burzsoá-demokratikus forradalomról szóló első híreket. A vázlatot Stockholmba küldte az Oroszországba visszatérő bolsevikoknak, vezérfonalképpen. — *11*

[2] A burzsoá Ideiglenes Kormányról van szó, amely 1917. március 2-án (15-én) alakult, annak a megegyezésnek alapján, amelyet az állami duma ideiglenes bizottsága kötött a munkás- és katonaküldöttek pétervári szovjetje végrehajtó bizottságának eszer és mensevik vezéreivel, a bolsevikok tudta nélkül. Az Ideiglenes Kormány tagjai Lvov herceg, Miljukov, a kadetok vezére, Gucskov, az októbristák vezére és a burzsoá meg a földbirtokosok más képviselői voltak. A „demokrácia" képviselőjeként az eszer Kerenszkijt vették be a kormányba. — *11*

[3] *Levelek a távolból.* Öt levél, amelyet Lenin Svájcból írt 1917 március végén és április elején, a Pravda című bolsevik lapnak, amelyet a februári forradalom után újra kiadtak Pétervárott. — *16*

[4] Lásd Lenin Művei 23. kötet, 336—347. old. — *16*

[5] *Frankfurter Zeitung (Frankfurti Újság)* — német burzsoá lap; 1856-tól 1943-ig jelent meg Frankfurt am Mainban. — *16*

[6] *Vossische Zeitung (Voss-féle Újság)* — német burzsoá lap; 1704-ben alapították Berlinben. — *16*

[7] *The Times* (Az idők) — az angol konzervatív burzsoá körök befolyásos napilapja; Londonban adják ki, 1785 óta. — *17*

[8] *Le Temps* (Az Idő). Burzsoá napilap. Párizsban jelent meg 1861-től 1942-ig. — *17*

[9] *Szervező bizottság* — a mensevikek vezető központja. A mensevik likvidátorok, trockisták és más pártonkívüli csoportok és áramlatok augusztusi konferenciáján alakult 1912-ben; 1917 augusztusáig, a mensevik párt központi bizottságának választásáig működött. — *18*

[10] Lásd Lenin Művei 21. köt., 410. old. — *21*

[11] Lásd Lenin Állam és forradalom című munkáját. (Lenin Művei 25. kötet.) — *22*

[12] *Die Glocke* (A Harang). Kéthetenként megjelenő folyóirat. Münchenben, majd Berlinben adta ki 1915-től 1925-ig Parvus (Helphand) szociálsoviniszta, a német szociáldemokrata párt tagja, a német imperializmus ügynöke. — *30*

[13] Lásd Lenin Művei 23. köt. 321—368. old. — *32*

[14] Lásd Lenin Művei 21. köt. 297—342. old. — *32*

[15] *Kommunyiszt* (A Kommunista). Folyóirat, szerkesztette Lenin, megjelent Genfben, a Szocial-Demokrat kiadásában. Egy kettős számban közölték Leninnek: A II. Internacionále csődje, Egy francia szocialista becsületes hangja és az Imperializmus és szocializmus Olaszországban című cikkeit. (Lenin Művei 21. kötet.) — *32*

[16] A Szbornyik Szocial-Demokratát az OSZDMP központi lapját a Lenin közvetlen vezetése alatt álló Szociál-Demokrat című újság adta ki. Két száma jelent meg, az első szám 1916 októberében, a második szám 1916 decemberében. — *32*

[17] Lenin „Néhány tézis" című cikkéről van szó (lásd Lenin Művei 21. köt., 409—412. old.). — *32*

[18] *Pravda* (Igazság) — legális bolsevik napilap; Pétervárott jelent meg; Lenin útmutatásai szerint és Sztálin kezdeményezésére alapították 1912 áprilisában. „Az 1912-es Pravda — a bolsevizmus 1917-es győzelmének alapkőletétele" *(Sztálin)*. Az első szám megjelenését 1912. április 22 (május 5) követő két év alatt a cári kormány nyolcszor tiltotta be a Pravdát, de a lap más-más címmel továbbra is megjelent. Az imperialista háború előestéjén, 1914. június 8-án (21-én), az újságot betiltották. A Pravda kiadását a februári forradalom után 1917. március 5-én (18-án) újra megkezdték. Az újság ettől kezdve mint a bolsevik párt központi lapja jelent meg. Március 15-én (28-án), az OSZD(b)MP Központi Bizottsága irodájának kibővített ülésén, a Pravda szerkesztőbizottságába beküldték Sztálint. Oroszországba való visszatérése után, 1917 áprilisában, Lenin vette át a Pravda vezetését. 1917. július 5-én (18-án) hadapródiskolások és kozákok szétrombolták a Pravda szerkesztőségét. A júliusi napok után, amikor Leninnek illegalitásba kellett vonulnia, Sztálin lett a párt központi lapjának felelős szerkesztője. 1917 július—októberben az Ideiglenes Kormány által üldözött Pravda több ízben is megváltoztatta címét és Lisztok Pravdi, Proletarij, Rabocsij, Rabocsij Puty címmel jelent meg. Október 27-től (november 9-től) az újság ismét régi címével — Pravda — jelent meg. — *34*

[19] *Kuba* — J. Sz. Ganyeckij, a Lengyel Szociáldemokrata Párt balszárnyának tagja. — *35*

[20] „A köztársasági soviniszták üzelmei" című Lenin-cikkről van szó (lásd Lenin Művei 23. köt. 391—394. old.). — *35*

[21] *„A proletariátus feladatai a jelenlegi forradalomban"* című cikk a Pravda 1917. április 7-i, 26. számában jelent meg, *N. Lenin* aláírással. Ez a cikk tartalmazza Lenin híres áprilisi téziseit, melyeket 1917. április 4-én

(17-én) a tauriai palota helyiségében két gyűlésen olvasott fel (a munkás- és katonaküldöttek összoroszországi tanácskozására delegált bolsevikok gyűlésén, illetve a bolsevik és mensevik delegátusok együttes gyűlésén). A cikket a moszkvai Szocial-Demokrat, a harkovi Proletarij, a krasznojarszki Krasznojarszkij Rabocsij, az ufai Vperjod, a bakui Bakinszkij Rabocsij, a tifliszi Kavkazszkij Rabocsij és más bolsevik lapok közölték.

Lenin áprilisi téziseinek jelentőségéről lásd A SZK(b)P története. Rövid tanfolyam. (VII. fej. 1. pont, ill. Tanulságok.) 6. kiad. 1951. 224—228., ill. 430—431. old. — *39*

[22] *Jegyinsztvo* (Egység) — napilap. Petrográdban jelent meg 1917 márciustól novemberig, majd — más címmel — 1917 december — 1918 januárban. G. V. Plehanov szerkesztette. A „honvédő" mensevikek szélsőjobboldali szárnyát egyesítette és fenntartás nélkül támogatta a burzsoá Ideiglenes Kormányt. Elkeseredett harcot folytatott a bolsevik párt ellen. — *43*

[23] *Russzkaja Volja* (Orosz Akarat) burzsoá napilap, amelyet a nagybankok pénzén alapítottak és tartottak fenn. Pogromagitációt folytatott a bolsevikok ellen. Lenin az egyik leggyalázatosabb burzsoá lapnak nevezte. Petrográdon jelent meg 1916 decemberétől 1917 októberéig. — *43*

[24] Marx—Engels. Válogatott művek. 1949. 1. köt. 3—4, 498—514. old. és 2. köt. 35—36, 462—464. old. — *44*

[25] Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 35. old. — *57*

[26] Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 505. old. — *58*

[27] Lenin M. E. Szaltikov-Scsedrinnek a Külföldön című karcolatokban a franciákról mondott szavaira gondol. Lásd M. E. Szaltikov-Scsedrin. Külföldön. Művelt Nép Könyvkiadó. 1951. 254. old. — *64*

[28] Marx—Engels. Válogatott művek. I. köt. 503. old. — *66*

[29] *Az OSZD(b)MP hetedik (áprilisi) összoroszországi konferenciáját* 1917 április 24—29-én (május 7—12-én) tartották Petrográdban. A konferencián 133 szavazati és 18 tanácskozási joggal bíró küldött vett részt, 80 000 párttag képviseletében. Ez volt a bolsevikok első legális konferenciája, amelynek olyan jelentősége volt, mint egy pártkongresszusnak. Lenin a konferencia napirendjének valamennyi fő kérdéséhez hozzászólt: vagy előadói beszédet tartott, vagy beszédet mondott. A konferencia elfogadta Lenin határozati javaslatait a háborúról, az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról, a politikai helyzetről, a pártprogram felülvizsgálásáról, az agrárkérdésről, az internacionalistáknak a kispolgári „honvédő" blokk elleni egyesüléséről, a szovjetekről, a nemzeti kérdésről és Borgbjerg javaslatával kapcsolatban. Sztálin a konferencián beszédet mondott a politikai helyzettel kapcsolatban Lenin által beterjesztett határozati javaslat védelmében, és előadói beszédet tartott a nemzeti kérdésről. Lenin és Sztálin a konferencián leleplezték a szocialista forradalom ellen fellépő Kamenyev és Rikov kapituláns, mensevik álláspontját. Kíméletlen bírálat alá vették Pjatakov nézeteit, aki a pártnak a nemzeti kérdésben követett politikája ellen lépett fel és Buharinnal együtt már a háború alatt nacionalista-soviniszta álláspontra helyezkedett. Pjatakov és Buharin a nemzetek önrendelke-

zési joga ellen voltak. Lenin élesen elítélte Zinovjev fellépését, aki a bolsevikoknak a zimmerwaldistákkal való együttműködéséért és az új, kommunista internacionálé szervezése ellen szállt síkra. Az áprilisi konferencia munkájának alapjává Lenin áprilisi téziseit tette meg. A konferencia meghatározta a párt vonalát a forradalom valamennyi alapvető kérdésében és a párt tevékenységét a burzsoá-demokratikus forradalomnak szocialista forradalommá való átfejlesztésére irányította. Az áprilisi konferencia jelentőségéről lásd A SZK(b)P története. Rövid tanfolyam. (VII. fej. 2. pont) 229—233. old. — *73*

[30] *Recs* (A Szó) — a kadet párt központi napilapja; 1906 februártól jelent meg Pétervárott. A petrográdi szovjet forradalmi katonai bizottsága 1917. október 26-án (november 8-án) betiltotta a lapot; megjelent más címekkel 1918 augusztusig. — *73*

[31] *Gyelo Naroda* (A Nép Ügye) — az eszer párt napilapja; 1917 márciustól 1918 júniusig jelent meg Petrográdban, címét többször változtatta. A lapot újra megindították 1918 októberben Szamárában (három számát adták ki), majd 1919 márciusban Moszkvában (tíz száma jelent meg). Ekkor az újságot ellenforradalmi tevékenysége miatt betiltották. — *75*

[32] *Blanquizmus* — a francia szocialista mozgalom egyik irányzata, amely a kiváló forradalmár Louis-Auguste Blanqui (1805—1881) nevéhez fűződik. Blanqui aktívan részt vett Franciaországban a forradalmi mozgalomban, kétszer ítélték halálra, életének majdnem felét börtönben töltötte. A marxizmus—leninizmus klasszikusai, akik Blanquit kétségtelen forradalmárnak és a szocializmus lelkes hívének tekintették, egyszersmind élesen bírálták szektássága és összeesküvő módszerei miatt. „A blanquizmus — írta Lenin 1906-ban „A kongresszus eredményeihez" című cikkében — olyan elmélet, amely tagadja az osztályharcot. A blanquizmus az emberiségnek a bérrabszolgaságtól való megváltását nem a proletariátus osztályharcától, hanem egy maroknyi értelmiségi kisebbség összeesküvésétől várja". — *73*

[33] *Birzsovka — Birzsevije Vedomosztyi* (Tőzsdei Tudósítások) — burzsoá napilap, Pétervárott jelent meg 1880-tól. A Birzsovka elnevezés az elvtelen és megvásárolható burzsoá sajtó jelzőjévé lett. Az újságot a petrográdi szovjet mellett működő forradalmi katonai bizottság 1917 október végén betiltotta. — *89*

[34] *Borgbjerg*, dán szociáldemokrata 1917 áprilisában Petrográdra jött és a dán, norvég, svéd munkáspártok egyesített bizottsága nevében meghívta az oroszországi szocialista pártokat, vegyenek részt azon a konferencián, amelyet Stockholmba hívtak össze a békekötés ügyében. A mensevikek és eszerek elfogadták Borgbjerg meghívását. Az áprilisi konferencia Lenin kezdeményezésére határozottan elutasította ezt a javaslatot és kijelentette, hogy Borgbjerg közvetlenül, vagy közvetve, de lényegében a német imperialista kormány ügynöke. — *91*

[35] *Trudovikok*, „trudovik csoport" — kispolgári demokraták csoportja; 1906 áprilisában alakult az I. állami duma parasztképviselőiből.

A trudovikok követelték minden rendi és nemzetiségi korlát ledönté-

sét, a zemsztvo-önkormányzat és a városi önkormányzat demokratizálását, az általános választójog biztosítását az állami duma választásain. A trudovikok agrárprogramja az egyenlősítő földhasználat narodnyik elveiből kiindulva kimondta, hogy a kincstári földekből, az uralkodóház birtokaiból, a koronabirtokokból, a kolostori földekből és azokból a magánbirtokokból, amelyeknek a nagysága meghaladja a megállapított munkanormát, népi tulajdonban levő földalapot kell képezni; az elidegenítendő magánbirtokokért kártérítést akartak adni. A földreform végrehajtását a helyi parasztbizottságokra bízták volna. — *103*

[36] *Nasa Zarja* (Hajnalunk) — a likvidátor mensevikek legális havi folyóirata, 1910—14-ben jelent meg Pétervárott. A Nasa Zarja körül jött létre Oroszországban a likvidátorok központja. 1915 januárjától, a Nasa Zarja betiltása után a Nase Gyelo (Ügyünk) című folyóirat jelent meg. — *103.*

[37] Lásd Lenin Művei 21. köt., 411—412. old. — *104*

[38] *Clausewitz.* — A háborúról. I. köt. 5. kiad. 1941. 43. old. (oroszul). — *107*

[39] *l'Humanité* (Az Emberiség) — napilap, J. Jaurès alapította 1904-ben, a Francia Szocialista Párt központi lapja volt. A lap az imperialista világháború éveiben (1914—18) a Francia Szocialista Párt szélsőjobboldali szárnyának kezében volt és szociálsoviniszta álláspontot képviselt. Kevéssel azután, hogy a szocialista párt az 1920 decemberi kongresszuson kettészakadt és a Francia Kommunista Párt megalakult, a lap ennek sajtószerve lett; most is megjelenik Párizsban; a kommunista párt központi lapja. — *111*

[40] Lásd Lenin Művei 24. köt., 17—18. old. — *114*

[41] *Zemlja i Volja* (Föld és Szabadság) — az eszerek lapja; Moszkvában jelent meg 1917 márciustól 1918 májusig. — *116*

[42] *Gyeny* (A Nap) — liberális-burzsoá irányzatú napilap; Pétervárott adták ki 1912-től a bankok pénzén és a likvidátor mensevikek részvételével. 1917 februárja után a lap teljesen az ő kezükbe került. A lapot a petrográdi szovjet forradalmi katonai bizottsága 1917 október 26-án (november 8-án) betiltotta. Ez után más címekkel jelent meg 1918 májusig. — *119*

[43] A kadetok gyakran nevezték pártjukat a „népi szabadság" pártjának. — *120*

[44] *Civillistának* nevezik az alkotmányos-monarchikus államokban az állami költségvetésnek azt a részét, amelyet az uralkodó és az udvar eltartására fordítanak. — *121*

[45] *Ljahov,* V. P. — a cári hadsereg ezredese; parancsnoka volt azoknak az orosz csapatoknak, amelyek 1908-ban Perzsiában elfojtották a polgári forradalmat. — *121*

[46] Lásd Lenin Művei 24. köt., 317. old. — *123*

[47] *Polgárháború* az Egyesült Államok északi államai, és a lázadó rabszolgatartó déli államok között 1861-től 1865 júniusáig. Ebben a háborúban

két társadalmi rendszer ütközött meg egymással; a bérmunka kapitalista rendszere és a rabszolgarendszer, amely a feudális-jobbágyi termelési mód maradványa volt és visszatartotta az ország gazdasági fejlődését. A háború az északiak részéről haladó és forradalmi jellegű volt a munkások, a néger rabszolgák és a farmerek aktív részvétele miatt. Függetlenül az északiak számbeli fölényétől, a háború első szakaszában a déliek egész sor győzelmet értek el. A polgárháború folyamán a délieket Anglia és Franciaország fegyverrel és felszereléssel támogatta. Az északiak katonai veresége a háború első szakaszában és a lakosság demokratikus rétegeinek nyomása néhány olyan rendszabály bevezetésére kényszerítette az északi államok kormányát, amely a hadsereg harcképességének növelését célozta. 1863. január 1-én bevezették a lázadásban résztvevő ültetvényesek néger rabszolgáinak földnélküli felszabadítását. A haladóbb társadalmi rend, a gazdasági és megélhetési alap jelentős túlsúlya, ugyanakkor a hadsereg erkölcsi fölénye előre meghatározták az északiak győzelmét. 1865 júniusában a fronton és a lázadó hátországban tapasztalt nagy veréségek sorozata után a déliek csapatai megszüntették az ellenállást. Az északiak győzelme, amely bevezette az országban a nagyburzsoázia uralmát, megtisztította az Egyesült Államokban a kapitalizmus gyors fejlődésének útját. Ugyanakkor a dolgozók, különösen a szabadnak nyilvánított négerek helyzete a háború után rendkívül súlyos lett. Erősödött a nagytőkések, a részvénytársaságok, a bankok gyűlölete ellenük. A déli államok néger és más nemzetiségű lakosságát a volt rabszolgatartók kíméletlenül kizsákmányolták és alávetették őket a barbár faji megkülönböztetésnek.

A polgárháború nagy ösztönzést adott a haditechnika és a fegyveres harc új eszközei fejlődéséhez. E háború idején alkalmazták a páncélhajót, számtalan területen használták katonai célokra a vasúti szállítóoszlopot és a távírókapcsolatot. — *127*

[48] A háborúról szóló *bázeli kiadványt* 1912-ben a II. Internacionálé bázeli rendkívüli kongresszusán fogadták el (lásd Lenin Művei 21. köt. 202—212. és 310. old.). — *129*

[49] *Debs, Eugene* (1855—1926) — az Egyesült Államok forradalmi munkásmozgalmának harcosa, az Egyesült Államok szociáldemokrata pártjának (1898), később szocialista pártjának (1900) egyik szervezője. A szocializmus eszméjének terjesztése és a kapitalista társadalom leleplezése közben Debs opportunista hibákat követett el. 1914—18-ban az első világháború idején internacionalista álláspontot foglalt el és élesen elítélte a szociálsoviniszta árulókat. Az imperialista háború elleni felszólalása miatt 1918 áprilisában Debset elítélték és börtönbe zárták. Az 1920-as elnökválasztás idején börtönben volt, de jelölték a választásokra és 920 ezer szavazatott kapott. Debs életének utolsó éveiben hűtlenné vált forradalmi múltjához és opportunista nézeteket hirdetett. — *130*

[50] *A munkás- és katonaküldöttek szovjetjeinek I. összoroszországi kongresszusa* Petrográdon 1917. június 3-a és 24-e (június 16-a és július 7-e) között

zajlott le. A kongresszuson több, mint 1000 küldött vett részt. A bolsevikoknak, akik ebben az időben kisebbségben voltak a szovjetekben, 105 küldöttük volt. Az eszerek és a mensevikek voltak többségben. A kongresszus napirendjén a következő kérdések szerepeltek: Az Ideiglenes Kormányhoz való viszony, a háború, az alkotmányozó gyűlés előkészítésének kérdése stb. Lenin a kongresszuson beszédet mondott az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról és a háborúról. A bolsevikok valamennyi fő kérdésben határozati javaslatokat nyújtottak be. Leleplezték a háború imperialista jellegét, a burzsoáziával való megalkuvás végzetes voltát és követelték, hogy minden hatalom a szovjetek kezébe menjen át. A kongresszus határozataiban az Ideiglenes Kormány támogatásának álláspontjára helyezkedett, jóváhagyta a fronton levő orosz csapatok offenzíváját, amelyet az Ideiglenes Kormány készített elő és állást foglalt az ellen, hogy a hatalom a szovjetek kezébe menjen át. — *132*

[51] A *Kiaocsou* területet (Észak-Kínában, Santung tartományban), és néhány *csendes-óceáni szigetet:* a Karolina-szigeteket, a Mariana-szigeteket és a Marshall-szigeteket, amelyek 1914-ig Németország birtokában voltak, az imperialista világháború alatt (1914—18) Japán hódította meg. — *141*

[52] Arról van szó, hogy Kerenszkij, az Ideiglenes Kormány hadügyminisztere betiltotta az ukrán nagygyűlést; a kongresszust a tilalom ellenére 1917 júniusában Kijevben mégis megtartották. Lenin élesen bírálta az Ideiglenes Kormánynak, valamint a mensevik és eszer pártnak Ukrajnával szemben folytatott ellenforradalmi politikáját „Ukrajna" és „Ukrajna, és az oroszországi kormánypártok veresége" című cikkeiben (lásd ebben a kötetben 141. old.). — *141*

[53] Az 1905—1907-es oroszországi forradalom a keleti népek között forradalmi mozgalmat idézett elő. 1908-ban burzsoá forradalom játszódott le Törökországban. Perzsiában 1906-ban tört ki a burzsoá forradalom, s ez 1909-ben a perzsa sah uralmának megdöntésére vezetett. 1910-ben Kínában forradalmi mozgalom lángolt fel a kínai feudálisok és a külföldi imperialisták ellen, amely a kínai forradalomra és 1911 decemberében a burzsoá köztársaság megalakulására vezetett. — *145*

[54] *Szocial-Demokrat* (A Szociáldemokrata) — napilap, a bolsevik párt Moszkva területi irodájának, moszkvai bizottságának, később emellett Moszkva kerületi bizottságának lapja; 1917 márciustól 1918 márciusig jelent meg. Amikor a párt Központi Bizottsága átköltözött Moszkvába, az újság egybeolvadt a Pravdával. — *148*

[55] *Rabocsij* (A Munkás) — a bolsevik párt központi lapja, napilap; 1917 augusztus 25-től szeptember 2-ig (szeptember 7-től 15-ig) jelent meg az Ideiglenes Kormány által betiltott Pravda helyett. 12 száma jelent meg. A Rabocsij első számaiban megjelent vezércikkek: „A sárgák szövetsége", „Követeljük", „Az összeesküvés folytatódik" és a „Vagy-vagy" cikkek Sztálin tollából származnak (lásd Sztálin Művei 3. köt. 273—292. old.). — *153*

[56] Arról van szó, hogy a szovjetek átmentek a bolsevikok kezébe: Petrográdban 1917. augusztus 31-én (szeptember 13-án) és Moszkvában szeptember 5-én (18-án). — *159*

[57] Az „*Állam és forradalom*" című könyvet Lenin illegalitásban írta 1917 augusztus—szeptemberben. Azt a gondolatot, hogy az állam kérdését elméletileg ki kell dolgozni, Lenin 1916 második felében vetette fel. Ugyanakkor megírta „Az Ifjúsági Internacionálé" című cikkét (lásd Lenin Művei 23. köt. 171—175. old.), amelyben Buharinnak az állam kérdésében elfoglalt antimarxista álláspontját bírálta, és megígérte, hogy részletes cikket ír a marxizmusnak az államhoz való viszonyáról. Lenin 1917. február 17-én A. M. Kollontajhoz intézett levelében közölte, hogy csaknem teljesen előkészítette az anyagot az állammal kapcsolatos marxista álláspont tisztázásához. Ezt az anyagot Lenin apróbetűs sűrű kézírással egy kékfedelű füzetbe írta s a füzetnek a következő címet adta: A marxizmus az államról. A füzetben össze voltak gyűjtve Marx és Engels műveiből vett idézetek, továbbá részletek Kautsky, Pannekoek és Bernstein könyveiből Lenin kritikai megjegyzéseivel, következtetéseivel és általánosításaival.

A kitűzött tervnek megfelelően, az Állam és forradalom című könyvnek hét fejezetéből kellett volna állnia, de az utolsó, a hetedik, „Az 1905-ös és az 1917-es orosz forradalom tapasztalatai" című fejezetet Lenin nem írta meg; ennek a fejezetnek csak részletesen kidolgozott terve maradt fenn. (lásd Leninszkij Szbornyik. XXI. köt. 1933. 25—26. old. oroszul.) A könyv kiadásával kapcsolatban Lenin a kiadóhoz intézett levelében azt írta, hogy ha „túlságosan elkésnék ennek a VII. fejezetnek a befejezésével, vagy ha az túlságosan felduzzadna, akkor az első hat fejezetet ki kell adni külön, mint *első részt*..."

A könyv szerzője a kézirat első oldalán „F. F. Ivanovszkij" álnéven szerepel. Lenin ezen az álnéven akarta kiadni könyvét, mert különben az Ideiglenes Kormány elkobozta volna azt. A könyvet csak 1918-ban adták ki, s ekkor már nem volt szükség erre az álnévre. A könyv második kiadása, amelybe Lenin „Hogyan tette fel a kérdést Marx 1852-ben" címmel egy új pontot iktatott be a második fejezetbe, 1919-ben jelent meg. — *161*

[58] *Fábiánusok* — a reformista, szélsőséges opportunista „fábiánus társaság" tagjai; ezt a társaságot az angol polgári értelmiség egy csoportja alapította 1884-ben. A társaságot Fabius Cunctator (a „Halogató") római hadvezérről nevezték el; ez a hadvezér kivárási taktikájáról volt nevezetes, arról, hogy kitért a döntő harcok elől. A fábiánus társaság — Lenin kifejezése szerint — „az opportunizmus és a liberális munkáspolitika legtökéletesebb kifejezője". A fábiánusok elvonták a proletariátust az osztályharctól, azt hirdették, hogy a kapitalizmusból reformok útján lehetséges a békés, fokozatos átmenet a szocializmusba. Az imperialista világháború idején (1914—18) a fábiánusok szociálsoviniszta álláspontot képviseltek. A fábiánusok jellemzését lásd Lenin következő műveiben: „Előszó a J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx

és mások levelei F. A. Sorgéhoz és másokhoz című könyv orosz kiadásához" (Lenin Művei 4. kiad. 12. köt. 330—331. old. oroszul); „A szociáldemokrácia agrárprogramja az orosz forradalomban" (Lenin Művei 4. kiad. 15. köt. 154. old. oroszul.); „Az angol pacifizmus és az angol idegenkedés az elmélettől" (Lenin Művei 21. köt. 1951. 258—264. old.) stb. — *161*

[59] Engels. A család, a magántulajdon és az állam eredete. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek 2. köt. 1949. 314. old. — *164*

[60] Lásd Engels. Anti-Dühring. 1950. 289—290. old. Lejjebb a kötet 428. oldalán Lenin Engelsnek ugyanezt a művét idézi (lásd ugyanott 189. old.). — *175*

[61] Lásd Marx. A filozófia nyomora. Francia kiadás: Editions Sociales, Párizs, 1947. Német kiadás: Dietz Verlag, Berlin 1952. — *180*

[62] Marx—Engels. A Kommunista Párt kiáltványa. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 3—42. old. — *180*

[63] Marx. A gothai program kritikája. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 7—42. old.

A *gothai program* — a Németországi Szocialista Munkáspárt programja, amelyet 1875-ben fogadtak el a gothai kongresszuson, amikor az addig külön működő két német szocialista párt — az eisenachiak és lassallisták — egyesültek. A program keresztül-kasul opportunista volt, mivel az eisenachiak minden fontosabb kérdésben engedményeket tettek a lassallistáknak és elfogadták a lassallista megfogalmazásokat. Marx és Engels megsemmisítő bírálat alá vették a gothai programot. — *180*

[64] Marx—Engels. A Kommunista Párt kiáltványa. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 4. old. — *182*

[65] Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 308. old. — *183*

[66] Lásd Lenin: Marx, Engels, marxizmus. Szikra, 1949. 163—170. old. — *183*

[67] Marx. Polgárháború Franciaországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 501—502. old. — *187*

[68] Lenin *„A bolsevikoknak kézbe kell venni a hatalmat"* és *„Marxizmus és felkelés"* című leveleit a bolsevik párt Központi Bizottságának 1917. szeptember 15-i (28-i) ülésén vitatták meg. Kamenyev felszólalt azok ellen az útmutatások ellen, amelyeket Lenin ezekben a történelmi jelentőségű levelekben a fegyveres felkeléssel kapcsolatban adott és azt javasolta, hogy ezeket a leveleket titkolják el a párt előtt és a levelek minden példányát semmisítsék meg. Sztálin visszautasította Kamenyev áruló felszólalását és Lenin leveleinek megőrzése mellett foglalt állást. Sztálin javaslatára a Központi Bizottság Lenin leveleit megküldte a bolsevik párt legnagyobb szervezeteinek. — *191*

[69] A Lenin által idézett adatok a következő eseményekre vonatkoznak: május 6-án nyilvánosságra hozták az első koalíciós Ideiglenes Kormány összetételét; augusztus 31-én a munkás- és katonaküldöttek petrográdi szovjetje szovjet kormány alakítását követelő bolsevik határozati javaslatot fogadott el; szeptember 12-re a Munkás- és Katonaküldöttek

Szovjetjeinek eszer-mensevik Központi Végrehajtó Bizottsága és a Paraszt küldöttek Összoroszországi Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága egy demokratikus tanácskozás összehívását tűzte ki. A tanácskozás Petrográdban, 1917. szeptember 14—22-én (szeptember 27 — október 5-én) zajlott le. A demokratikus tanácskozásról lásd ebben a kötetben 27—35, 36—43. old. és A SZK(b)P története. Rövid tanfolyam. (VII. fej. 5. pont.) 6. kiad. 1951. 247—248. old. — *191*

70 Az Ideiglenes Kormány az alkotmányozó gyűlés összehívását 1917. március 2-i (15-i) deklarációjában jelentette be; a választásokat 1917. szeptember 17-re (30-ra) tűzték ki. Az Ideiglenes Kormány azonban halogatta az összehívást és bejelentette, hogy a választásokat elhalasztja 1917. november 12-re (25-re). Az alkotmányozó gyűlést a szovjet kormány nyitotta meg 1918. január 5-én (18-án) Petrográdban. Mivel az alkotmányozó gyűlés nem volt hajlandó megvitatni „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatását" és megerősíteni a szovjetek II. kongresszusának a békéről, a földről, a hatalomnak a szovjetek kezébe való átmeneténél szóló dekrétumait, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság javaslatára 1918. január 6-án(19-én) feloszlatták. Az alkotmányozó gyűlésről lásd ebben a kötetben 391—396, 450—452, 453—457. old. — *192*

71 Marx és Engels. „Forradalom és ellenforradalom Németországban". Lásd K. Marx. Selected Works. Vol. 2. London 1945. 135. old. — *193*

72 Lenin a mensevikeknek és eszereknek arra a nyilatkozatára gondol, amelyet a Kornyilov-lázadás szétzúzása után a kadetokkal való koalíció kérdésében tettek. A mensevikek és eszerek, akik megpróbálták gyengíteni a növekvő forradalmi fellendülést és megtartani saját híveik utolsó maradványait, kénytelenek voltak szavakban fellépni a kadetokkal való koalíció ellen, valójában azonban a mensevikek és eszerek továbbra is védték a kadetokkal való szövetséget, tovább folytatták a kadetok politikáját, az imperialista burzsoázia képviselőinek a politikáját. (Lásd erről Sztálin következő cikkeit: „A válság és a direktórium", „A kadetokkal való szakításról", „A Demokratikus Tanácskozásról". Sztálin Művei. 3. köt. 1950. 295—298, 302—306, 318—323. old. — *201*

73 *Rabocsaja Gazeta* (Munkás Újság) — a mensevikek központi lapja; naponta jelent meg Petrográdban, 1917 márciustól novemberig. — *203*

74 *Gyelo Naroda* (A Nép Ügye) — az eszer párt napilapja; 1917 márciusától 1918 júniusig jelent meg Petrográdban, címét többször változtatta. A lapot újra megindították 1918 októberben Szamarában (három számát adták ki), majd 1919 márciusban Moszkvában (tíz száma jelent meg). Ekkor az újságot ellenforradalmi tevékenysége miatt betiltották. — *203*

75 *Proletarszkoje Gyelo* (Proletár Ügy) — a munkás- és katonaküldöttek kronstadti szovjetje bolsevik frakciójának napilapja; 1917-ben jelent meg a Golosz Pravdi (Az Igazság Hangja) c. kronstadti bolsevik újság helyett, amelyet az Ideiglenes Kormány a júliusi napokban betiltott. — *203*

76 A *moszkvai tanácskozás*, amelyet az Ideiglenes Kormány azért hívott

össze, hogy mozgósítsa a burzsoázia és a földbirtokosok erőit, 1917. augusztus 12-én (25-én) nyílt meg. A moszkvai „állami tanácskózás" összetétele meghatározta annak ellenforadalmi lényegét. A tanácskozás részvevőinek többségét a kereskedők, gyárosok, földbirtokosok és bankárok képviselői, a cári duma tagjai, mensevikek és eszerek alkották. A tanácskozáson a négy állami duma részéről — 488, a szovjetek és társadalmi szervezetek részéről — 129 képviselő vett részt, a városi dumák — 129, a zemsztvók — 118, a kereskedelmi és ipari körök, valamint a bankok — 150, a tudományos szervezetek — 99, a hadsereg és flotta — 177, a papság — 24, a nemzetiségi szervezetek — 58, a parasztság — 100, a szövetkezetek — 313, a szakszervezetek — 176 stb. helyet kaptak. A szovjetek küldöttsége mensevikekből és eszerekből állt. A tanácskozáson Kornyilov, Alekszejev meg Kalegyin tábornok és mások a forradalom elnyomásának programjával léptek fel. Kerenszkij beszédeiben azzal fenyegetőzött, hogy elnyomja a forradalmi mozgalmat és fegyveres erővel vet véget a parasztok azon kísérleteinek, hogy elvegyék a földesúri földeket. A bolsevik párt Központi Bizottsága egy Sztálin által írt felhívásban felszólította a proletariátust, hogy tiltakozzék a moszkvai tanácskozás ellen. Moszkvában a bolsevikok a tanácskozás megnyitása napján egynapos általános sztrájkot szerveztek, amelyben több mint 400 000 munkás vett részt. Több más városban tiltakozó gyűlések és sztrájkok zajlottak le. Az állami tanácskozásról lásd Sztálin Művei 3. köt. 1950. 212—215, 220—225, 231—238. old. — *207*

77 Lenin az orosz hadsereg júniusi támadására céloz, amelyet az Ideiglenes Kormány vállalt az antant imperialistái kedvéért. Július elején a támadás kudarcba fulladt és a német és osztrák csapatok ellentámadásba mentek át. A júniusi támadás eredménye az lett, hogy az orosz hadsereg körülbelül 60 000 embert vesztett a dél-nyugati fronton. — *214*

78 *Izvesztyija* CIK (A Központi Végrehajtó Bizottság Hírei) — napilap; 1917. február 28-tól (március 13-tól) Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov (A Munkás és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének Hírei) címmel jelent meg. Miután az I. összoroszországi szovjetkongresszuson megalakult a Mumkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Központi Végrehajtó Bizottsága, az újság a Központi Végrehajtó Bizottság lapja lett és 1917. augusztus 1-től (14-től) (a 132. számtól kezdve) Izvesztyija Centralnovo Iszpolnyityelnovo Komityeta i Petrogradszkovo Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov (A Központi Végrehajtó Bizottság és a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének Hírei) címmel jelent meg. Ebben az időszakban az újság a mensevikek és az eszerek kezében volt és elkeseredett harcot folytatott a bolsevik párt ellen. 1917. október 27-től (november 9-től), a II. összoroszországi szovjetkongresszus után, az Izvesztyija CIK a szovjethatalom hivatalos lapjává lett. 1918 márciusban az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa átköltöztetése alkalmával, az újság kiadási helyét Petrográdból Moszkvába tették át. — *215*

[79] *Ino erőd* — a finn határon levő erődítmény, amely Kronstadttal együtt a Petrográd felé vezető utakat védte. Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság és a Finnországi Szocialista Munkásköztársaság között 1918-ban megkötött szerződés értelmében Ino erődöt az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársasághoz csatolták. A finnországi forradalom leverése után a fehérgárdisták megkísérelték bevenni az erődöt. A kronstadti vár parancsnokának rendeletére az erődöt 1918 májusban levegőbe repítették. — *218*

[80] A *válság megérett* című cikk I—III. és V. fejezete a Rabocsij Puty 1917. október 20-i (7-i), 30. számában jelent meg. Csak az V. és VI. fejezet kézirata maradt meg. A IV. fejezet kéziratát nem találták meg. — *221*

[81] Lenin egy Dubaszov nevű tisztnek a petrográdi szovjet 1917. szeptember 22-i (október 5-i) ülésén elhangzott felszólalására gondol. — *226*

[82] *Russzkije Vedomosztyi* (Orosz Közlöny) — napilap; Moszkvában adták ki 1863-tól kezdődően a moszkvai egyetem liberális professzorai és zemsztvopolitikusok; a liberális földbirtokosok és a burzsoázia érdekeit képviselte. 1905-től a jobboldali kadetok lapja volt; röviddel az 1917-es Októberi Szocialista Forradalom után betiltották. — *227*

[83] Trockij, Kamenyev, Zinovjev és jelentéktelen számú híveik álláspontjáról van szó. Kamenyev és Zinovjev konokúl azt hangoztatták, hogy a bolsevikoknak részt kell venniük az előparlamentben, mert arra törekedtek, hogy ezzel elvonják a pártot a fegyveres felkelés előkészítéséről. Mivel azonban nem mertek nyíltan fellépni a felkelés ellen, azt ajánlották, hogy meg kell várni a szovjetkongresszust. Trockij a petrográdi szovjet 1917. szeptember 20-i (október 3-i) ülésén kijelentette, hogy a hatalom kérdéséről csak a szovjetkongresszus határozhat. A felkelésnek a bolsevik párt Központi Bizottsága által megjelölt időpontját kifecsegte az ellenségnek.

Sztálin a demokratikus tanácskozás bolsevik frakciójában határozottan síkraszállt az ellen, hogy a bolsevikok részt vegyenek az előparlamentben, és az előparlamentet „a Kornyilov-lázadás elvetélt magzatának" nevezte. A bolsevik párt Központi Bizottsága elhatározta, hogy bojkottálja az előparlamentet. Lenin és Sztálin még a bolsevikoknak az előparlamentben való rövid ideig tartó részvételét is komoly hibának tartotta. Lenin és Sztálin javaslatára a felkelést a II. szovjetkongresszus előtt kezdték meg. A szovjetkongresszus csak átvette a hatalmat a petrográdi szovjet kezéből. — *229*

[84] *Liberdánok* — gúnynév, amely azután ragadt rá Liber és Dan mensevik vezérekre és követőikre, hogy a Szocial-Demokrat című moszkvai bolsevik újság 1917. augusztus 25-i (szeptember 7-i) 141. száma közölte Gyemján Begnij Liberdan című tárcáját. — *230*

[85] *Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?* című cikk előszava először 1917 októberben a Proszvescsenyije (Felvilágosodás) című folyóirat 1—2. számában jelent meg. *Proszvescsenyije* — bolsevik elméleti folyóirat; legálisan jelent meg Pétervárott, 1911 decembertől 1914 júniusig. Lenin és Sztálin közvetlenül részt vettek a folyóirat

munkájában. A folyóiratot a kormány közvetlenül az első világháború előtt betiltotta. 1917 őszén újra megkezdték a Proszvescsenyije kiadását, de csak egy (kettős) száma jelent meg. Ezzel a folyóirat megszűnt. — *233*

[86] *Novaja Zsizny* (Új élet) — mensevik irányzatú napilap, az ún. „internacionalista" szociáldemokrata csoport lapja. Ebben a csoportban Martov mensevik hívei és egyes félmensevik irányzatú értelmiségiek egyesültek. A Novaja Zsizny Petrográdban jelent meg 1917 áprilisától; az Októberi Szocialista Forradalom után ellenséges álláspontra helyezkedett a szovjethatalommal szemben; 1918 júliusában betiltották. — *233*

[87] Azok a dátumok, amelyeket Lenin a szövegben idéz, a következőket jelentik: február 28 (március 13) — a februári burzsoá-demokratikus forradalom dátuma; szeptember 17 (30) — az alkotmányozógyűlési választások eredeti időpontja, melyet az Ideiglenes Kormány tűzött ki; a november 29-i (december 12-i) dátummal Lenin az alkotmányozó gyűlés összehívásának feltételezett dátumát jelöli meg, az Ideiglenes Kormány az alkotmányozó gyűlés összehívását 1917. november 28-ra (december 11-re) tűzte ki. — *238*

[88] A Szmolnij Intézet épületében 1917 októberében a bolsevik párt Központi Bizottsága és a petrográdi szovjet mellett működő Forradalmi Katonai Bizottság székelt. A Szmolnij a forradalom főhadiszállása lett. A Szmolnij dísztermében tartották meg 1917. október 25—27-én (november 7—9-én) a szovjetek II. összoroszországi kongresszusát. — *239*

[89] *A Központi Bizottsághoz, a moszkvai bizottsághoz, a petrográdi bizottsághoz, valamint a petrográdi és moszkvai szovjet bolsevik tagjaihoz intézett levelet* a petrográdi bizottság 1917. október 5-i ülésén vitatták meg. A lenini vonal védelmében, amely abban állt, hogy irányt kell venni a fegyveres felkelésre, V. M. Molotov, M. I. Kalinyin és mások szólaltak fel. Moszkvában ezt a levelet a párt moszkvai bizottságában és a vezető pártfunkcionáriusok gyűlésén vitatták meg. A petrográdi és moszkvai bolsevik szervezetek teljes mértékben támogatták Lenin levelét. A levélben kifejtett tételeket vezérfonalul fogadták el. — *240*

[90] Lenin a vasúti munkások és alkalmazottak összoroszországi sztrájkjára gondol, akik fizetésemelést követeltek az Ideiglenes Kormánytól. A sztrájk 1917. szeptember 23-áról 24-ére (október 6-áról 7-ére) virradó éjjel kezdődött és 1917. szeptember 27-én (október 10-én) éjjel ért véget, miután az Ideiglenes Kormány részben eleget tett a vasutasok követeléseinek. — *240*

[91] *Russzkoje Szlovo* (Orosz Szó) — irodalmi és politikai folyóirat; Pétervárott jelent meg 1859-től 1866-ig; D. I. Piszarev és N. V. Selgunov is munkatársa volt. A folyóirat nagy hatással volt a hatvanas évek haladó ifjúságára. A Szovremennyik után ez volt korának leghaladóbb folyóirata. A cári kormány 1866-ban betiltotta. — *241*

[92] *A petrográdi szovjet katonai szekciójának határozatát* 1917. október 6-án

(19-én) fogadták el a fronton végbement eseményekkel és a Kerenszkij-kormánynak Petrográdból Moszkvába költözésével kapcsolatban, ami készülőben volt. A szekció tiltakozása, amelyet a főváros munkásai és katonái támogattak, arra kényszerítette az Ideiglenes Kormányt, hogy Petrográdban maradjon. — *243*

93 Lenin a G. J. Szokolnyikov által javasolt pártprogram-tervezetre céloz. — *246*

94 *A „Spartacus" csoport*, amelyet az első világháború elején szerveztek meg, Németország baloldali szociáldemokratáit egyesítette, akiknek élén K. Liebknecht, Rosa Luxemburg, Klara Zetkin és F. Mehring állt.

A „Spartacus" csoportnak „A nemzetközi szociáldemokrácia feladatairól szóló téziseit" Rosa Luxemburg írta 1915-ben. 1916 januárjában a németországi baloldali szociáldemokraták országos konferenciáján elfogadták a téziseket, amelyek először a Spartacus-levelek (Spartakusbriefe) 14. számában, 1916. február 3-án jelentek meg. A német baloldaliak hibáit Lenin Junius brosúrájáról, A marxizmus karikatúrájáról és az imperialista ökonomizmusról című munkáiban (lásd Lenin Művei 22. köt., 1951. 317—333. old. és 23. köt., 18—74. old.) és más írásaiban, Sztálin A bolsevizmus történetének néhány kérdése című levelében (lásd Sztálin Művei 13. köt., 1951. 88—107. old.) bírálta. — *246*

95 Lásd Lenin Művei 22. köt., 276. old. — *249*

96 Marx és Engels. Forradalom és ellenforradalom Németországban. Lásd K. Marx. Selected Works. Vol. 2. London, 1945. 135. old. — *256*

97 A párt Központi Bizottságának 1917. október 10-i (23-i) történelmi jelentőségű ülésén a fegyveres felkelés haladéktalan előkészítésének kérdését vitatták meg. A Lenin által beterjesztett határozati javaslat ellen a kapituláns Kamenyev és Zinovjev szólalt fel és szavazott. Trockij ezen az ülésen nem mert nyíltan fellépni a fegyveres felkelés ellen, de azt indítványozta, hogy a felkelést ne kezdjék meg a II. szovjetkongresszus előtt, ami a felkelés ügyének halogatását, kudarcra kárhoztatását és az Ideiglenes Kormány figyelmének a felkelésre való felhívását jelentette. A Központi Bizottság erélyesen visszautasította a kapitulánsokat. Lenin határozati javaslata, amelyet tíz szavazattal kettő ellenében elfogadtak, irányelv lett az egész bolsevik párt számára. — *265*

98 Lenin Szverdlovnak a Központi Bizottság 1917. október 10-i (23-i) ülésén, a „Minszk és az Északi Front" című harmadik napirendi ponttal kapcsolatban tett bejelentésére gondol. Szverdlov közölte, hogy Minszkben megvan a fegyveres felkelés technikai lehetősége, és hogy Minszkből felajánlották, hogy egy forradalmi hadtestet küldenek Petrográd segítségére. — *266*

99 A párt Központi Bizottságának 1917. október 16-i (29-i) kibővített ülését a Lesznovszki-kerületi dumában tartották meg, melynek elnöke M. I. Kalinyin volt. Zinovjev és Kamenyev az ülésen a felkelés ellen szólaltak fel. Lenin és Sztálin élesen bírálta a kapitulánsok áruló magatartását.

A gyűlés 19 szavazattal 2 ellenében elfogadta Lenin határozati ja-

vaslatát, négyen tartózkodtak a szavazástól. A párt Központi Bizottságának zárt ülésén pártközpontot választottak a felkelés vezetésére. A pártközpont élén Sztálin állt. A pártközpont a petrográdi szovjet mellett működő forradalmi katonai bizottság vezető magva volt és gyakorlatilag vezette a fegyveres felkelést. — *268*

100 Lásd Lenin Művei 25. köt., 328—334. old. — *268*

101 *Verhovszkij, A. I.* — hadügyminiszter volt az Ideiglenes Kormány utolsó időszakában. Néhány nappal az Októberi Szocialista Forradalom előtt nyugdíjba ment. — *272*

102 *A petrográdi szovjet mellett működő forradalmi katonai bizottságot* 1917. október 12-én (25-én) alakították, a bolsevik párt Központi Bizottságának útmutatása szerint. A forradalmi katonai bizottság vezető magva a pártközpont volt, melynek élén Sztálin állt. Miután a szovjetek II. kongresszusán megalakult a szovjet kormány, a forradalmi katonai bizottság, teljesítve a Népbiztosok Tanácsának megbízását, az ellenforradalom elleni harcot és a forradalmi rend megóvását tekintette központi feladatának. Olyan mértékben, ahogyan a szovjet apparátus létrejött és megszilárdult, a forradalmi katonai bizottság fokozatosan leépítette és átadta funkcióit a megszervezett népbiztosságoknak. 1917. december 5-én (18-án) a forradalmi katonai bizottságot megszüntették. — *272*

103 *A munkás- és katonaküldöttek szovjetjeinek II. összoroszországi kongresszusát* 1917. október 25-én (november 7-én) este 10 óra 40 perckor nyitották meg a Szmolnijban. A kongresszus 649 küldötte közül 390 bolsevik volt. A kongresszuson 318 vidéki szovjet volt képviselve. 241 szovjet küldöttei bolsevik választói utasítással érkeztek a kongresszusra. A mensevikek, jobboldali eszerek és bundisták a kongresszus megnyitása után elhagyták a kongresszust, nem akarták elismerni a szocialista forradalmat. A szovjetkongresszus elfogadta a Lenin által írt „Munkások, katonák és parasztok!" című felhívást (lásd ebben a kötetben 245—246. old.). A kongresszus fő kérdései a következők voltak: szovjet kormány alakítása, továbbá a békéről és a földről szóló dekrétumok elfogadása. A béke és a föld kérdéséről Lenin tartott előadói beszédet.

A II. szovjetkongresszus kimondta, hogy a hatalom átment a szovjetek kezébe, elfogadta a békéről és a földről szóló dekrétumokat és megalakította az első szovjet kormányt — a Népbiztosok Tanácsát. A Népbiztosok Tanácsának elnökévé Lenint, a nemzetiségi ügyek népbiztosává Sztálint választották meg.

A kongresszus 101 tagú Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságot választott, amelybe 62 bolsevik, 29 baloldali eszer és mások kerültek be. A kongresszus 1917. október 27-én (november 9-én) reggel 5 óra 15 perckor ért véget. — *277*

104 *A petrográdi helyőrség ezredképviselőinek 1917. október 29-i (november 11-i)* tanácskozásán, melyet a forradalmi, katonai bizottság hívott össze, azt a kérdést vitatták meg, hogyan lehet Petrográdot megvédeni az ellenforradalmi erőkkel szemben. A konferencián negyvenen vettek részt. A konferencia meghallgatta Leninnek, a Népbiztosok Tanácsa elnökének

beszámolóját a politikai helyzetről és a következő kérdéseket vitatta meg: 1. Vezérkar szervezése. 2. A csapattestek felfegyverzése. 3. A rend fenntartása a városban. Lenin ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban felszólalt a konferencián. A konferencia ellenőrző bizottságot választott a helyőrségi csapatok képviselőiből a vezérkar tevékenységének ellenőrzésére, és egyhangúlag felhívást fogadott el Petrográd katonáihoz, amely harcra, a forradalom vívmányainak megvédésére szólította fel őket. — *289*

105 *A hajóhad első összoroszországi kongresszusát* 1917. november 18—25-én (december 1—8-án) tartották. A kongresszus napirendjén a következő kérdések szerepeltek: a politikai helyzet és a hatalom kérdése; a Központi Flotta tevékenysége; a tengerészeti hatóság reformja és más kérdések. A kongresszuson Lenin beszédet mondott a politikai helyzetről. A kongresszus jóváhagyta a tengerészeti hatóság igazgatóságának tervét, 20 küldöttet választott a munkás- és parasztküldöttek szovjetje összoroszországi központi végrehajtó bizottságába, ahol tengerészeti szekciót alkottak. A volt tengernagyi tanács valamennyi funkcióját átadták ennek a szekciónak. A kongresszus üdvözletet küldött a népbiztosok tanácsának és felhívással fordult egész Oroszországhoz. — *305*

106 A szocialista hadsereg első menetalakulatainak búcsúztatása a Mihálylovardában volt. Amikor Lenin visszatért a Szmolnijba, merényletet követtek el ellene. A golyó átütötte a gépkocsi üvegét és Lenin feje fölött repült el. — *310*

107 *Az annexiós különbéke azonnali megkötésének kérdéséről szóló téziseket* a párt Központi Bizottsága 1918. február 23-án fogadta el. A közzététel alkalmával Lenin a tézisekhez bevezetést írt és az okmánynak a következő címet adta: „Egy szerencsétlen béke kérdésének történetéhez". — *312*

108 Lásd Lenin Művei 21. köt., 411. old. — *317*

109 *A munkás-, katona- és parasztküldöttek szovjetjeinek harmadik összoroszországi kongresszusát* 1918. január 10-én (23-án) nyitották meg. A kongresszuson 317 munkás-, katona- és parasztküldött szovjet, továbbá 110 hadsereg-, hadtest- és hadosztálybizottság volt képviselve. A kongresszuson összesen 707 küldött vett részt. Három nappal később a kongresszushoz csatlakoztak több mint 250 parasztküldött szovjet képviselői — a parasztküldött szovjetek január 13-án (26-án) megnyitott III. összoroszországi kongresszusának részvevői. A kongresszus 441 küldöttje bolsevik volt. Lenin a kongresszuson beszámolót tartott a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről, zárszót mondott a beszámolóhoz és beszédet tartott a kongresszus berekesztése előtt. A bolsevik frakció javaslatára a kongresszus határozatot fogadott el, amelyben teljes egészében jóváhagyta az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa politikáját. — *322*

110 A *Veszélyben a szocialista haza!* című dekrétumot a Népbiztosok Tanácsa 1918. február 21-én fogadta el, és Népbiztosok Tanácsa aláírásával február 22-én jelent meg a Pravdában és az Izvesztyija CIK-

ben; kiadták ezenkívül külön röplapként is. A dekrétumot Lenin írta a bresztlitovszki béketárgyalások félbeszakadásával és a német imperialisták által megkezdett támadással kapcsolatban. Január 28-án (február 10-én) Trockij, aki akkor a bresztlitovszki szovjet békeküldöttség vezetője volt, áruló módon megszegte Leninnek és Sztálinnak azt az utasítását, hogy írja alá a német békefeltételeket. Trockij válaszul a német ultimátumra nyilatkozatot olvasott fel, amelyben kijelentette: a békét nem írjuk alá, a hadsereget leszereljük, háborút nem viselünk. Trockij provokációs lépése kitette a szovjet köztársaságot a német imperializmus csapásainak. Február 16-án a német hadvezetőség hivatalosan bejelentette a szovjet köztársasággal való fegyverszünet megszakítását és február 18-án katonai offenzívát indított az egész fronton. A német imperialisták több várost elfoglaltak a szovjet területen és Petrográdot fenyegették.

A párt és a szovjet kormány felhívására a forradalmi nép tömegei harcra keltek a német imperialisták ellen. Az új, a Vörös Hadsereg gyorsan megalakított fiatal osztogai hősiesen visszaverték a német megszállók támadását. Narva és Pszkov alatt a német rablókra döntő csapást mértek. A német hadsereg Petrográd elleni támadását megállították. — *326*

111 Amikor a német hadvezetőség bejelentette, hogy a fegyverszünetet megszakítja és február 18-án újra megkezdi a hadműveleteket, Lenin 1918. február 17-én este a párt Központi Bizottságának ülésén javasolta, hogy haladéktalanul kezdjenek új tárgyalásokat Németországgal a béke megkötése céljából. Lenin javaslatát hat szavazattal öt ellenében elutasították.

Február 18-án megkezdődött a németek offenzívája. Ezen a napon a párt Központi Bizottságának ülésén újra megvitatták a Németországgal való békekötés kérdését. Trockij és Buharin bűnös módon továbbra is védelmezte a háború folytatásának provokációs politikáját. A második, esti ülésen Lenin újra kategorikusan követelte a békekötést, Sztálin és Szverdlov is felszólalt a békekötés mellett és csak ezután fogadták el Lenin javaslatát, amely szerint szikratáviratban értesítik a német kormányt, hogy hajlandók aláírni a békét a Breszt-Litovszkban javasolt feltételekkel. A szikratávirat tervezetét Lenin nyomban megírta, a bolsevik párt Központi Bizottságának ülése jóváhagyta és a Népbiztosok Tanácsa nevében február 18-áról 19-ére virradó éjjel elküldték Berlinbe (lásd Lenin Művei 26. köt. 551. old.). — *326*

112 Az *„OSZD(bolsevik)MP Központi Bizottságának álláspontja az annexiós különbéke kérdésében"* című okmány nem teljes egészében Lenin munkája. Az első és a két záró bekezdést J. M. Szverdlov írta. — *330*

113 *„A központi végrehajtó bizottság szombati ülése"* — az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság bolsevik és „baloldali" eszer frakciójának 1918. február 23-i együttes ülése. — *335*

114 *Az OK(b)P hetedik kongresszusa* Petrográdban ülésezett 1918. március 6-tól 8-ig. A kongresszuson 46 szavazati és 58 tanácskozási joggal bíró küldött volt jelen. A küldöttek több mint 170 000 párttagot képviseltek, a párt teljes taglétszáma pedig a kongresszus idején legalább 300 000 fő

volt. A szervezetek jelentős része nem tudta küldötteit elküldeni a kongresszus gyors összehívása miatt, Szovjet-Oroszország néhány területén pedig nem volt rá lehetőség az ideiglenes német megszállás miatt.

A kongresszust mint rendkívüli kongresszust hívták össze a béke kérdésének végleges eldöntése végett. A háborúról és a békéről Lenin mondott előadói beszédet. A trockisták és a „baloldali kommunisták" külön tézisekkel léptek fel, amelyeket Buharin adott elő. A kongresszus 30 szavazattal 12 ellenében — négyen tartózkodtak a szavazástól — Lenin határozati javaslatát fogadta el a breszti béke kérdésében. A kongresszus elítélte Trockij és Buharin áruló politikáját és megbélyegezte a „baloldali kommunistákat", akik magán a kongresszuson is folytatni próbálták egységbontó munkájukat. A „baloldali kommunistákat" és a trockistákat szétzúzták. A párt számára lehetővé vált, hogy kivezesse az országot az imperialista háborúból, hogy kiharcolja a lélekzetvételi szünetet a Vörös Hadsereg és a szocialista építés megszervezése érdekében. 1918 novemberében a breszti szerződést annullálták.

A kongresszus megtárgyalta a pártprogram felülvizsgálásának és a párt neve megváltoztatásának kérdését. Ezekről a kérdésekről Lenin mondott előadói beszédet. Lenin javaslatára a kongresszus határozatot hozott arról, hogy a párt nevét Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspártról — OSZD(b)MP-ről — Oroszországi Kommunista (bolsevik) Pártra — OK(b)P-re változtatják. Az új pártprogram végleges kidolgozására a kongresszus bizottságot választott, amelynek Lenin és Sztálin is tagja lett. A program alapjául a kongresszus elfogadta Lenin tervezetét („A programtervezet vázlatos fogalmazványa"). — *342*

115 Arról a hűségesküről van szó, amelyet a III. állami duma tagjai aláírásukkal megerősítve tettek a cárnak a duma megnyitásának napján, 1907. november 1-én (14-én). Azt a képviselőt, aki megtagadta az aláírást, a dumából kilépettnek tekintették. Mivel az eskü megtagadása arra vezetett volna, hogy elvesztik a duma szószékét, amelyre feltétlenül szükség volt a proletariátusnak a forradalmi harcra való mozgósítása érdekében, a szociáldemokrata képviselők valamennyi dumaképviselővel együtt aláírták az esküt. — *342*

116 *M. Hoffmann* — német tábornok; az imperialista Németország képviselője Breszt-Litovszkban, a béketárgyalások második szakaszában (1917 december vége—1918. január 28 (február 10). — *345*

117 Lenin összehasonlítja a breszti békét a tilsiti békével, amelyet az 1806—07-es katonai hadjárat befejezése után 1807 júliusában kötött a napóleoni Franciaország Oroszországgal és Poroszországgal. A békefeltételek rendkívül súlyosak és megalázók voltak Poroszországnak. A jelentős területvesztesség ellenére (beleértve az Elbától nyugatra fekvő valamennyi birtokot) Poroszország megszállt ország volt, úgyhogy a francia csapatok kivonását a 100 millió frank hadisarc kifizetésétől tették függővé. Oroszországnak a tilsiti békefeltételek szerint semmiféle területvesztesége nem volt, sőt nyugaton jelentéktelen területet is kapott, azonban mind Oroszországra, mind pedig Poroszországra szárazföldi blokádot terjesztettek

ki, amely lehetetlenné tett mindenfajta kereskedelmet Angliával. — *345*

118 *Kommunyiszt* (A Kommunista) — napilap, a „baloldali kommunisták" frakciós lapja; Petrográdban jelent meg 1918 márciusában, mint az OSZDMP pétervári bizottságának és pétervár-környéki bizottságának lapja. A lap kiadását a Petrográd-városi pártkonferencia 1918. március 20-i határozatával megszüntette. A konferencia megállapította, hogy a petrográdi bizottság politikája, amely a frakciós Kommunyiszt hasábjain jutott kifejezésre, velejéig hibás volt és egyáltalán nem lehetett a kommunista párt petrográdi szervezetének a politikája. A konferencia a Kommunyiszt helyett a Petrogradszkaja Pravdát nyilvánította a petrográdi pártszervezet lapjának. — *345*

119 Lenin nyilvánvalóan a német támadás megkezdésétől — 1918. február 18-tól — a szovjet küldöttségnek Breszt-Litovszkba való megérkezéséig — február 28-ig — eltelt napokra gondol. A német megszállók offenzívája 14 napig tartott: február 18-tól március 3-ig, a békeszerződés aláírásának napjáig. — *347*

120 *A finnországi forradalom* 1918 január közepén kezdődött az ország déli ipari vidékein, ahol számos nagy központra terjedt ki: Helsingforsra, Viborgra stb. A forradalmat megelőzte a novemberi általános politikai sztrájk, amely 1917. október 31-én (november 13-án) tört ki s egy hétig tartott, s amelynek élén a központi forradalmi munkástanács állott. 1918. január 15-én (28-án) a finn Vörös Gárda elfoglalta Finnország fővárosát, Helsingforst; itt január 16-án (29-én) forradalmi kormányt alakítottak — Finnország Népi meghatalmazottainak (vagy Népbiztosainak) Tanácsát. Svinhufvud burzsoá kormánya segítségért folyamodott a svéd és a német burzsoáziához. A burzsoá kormány Finnország északi részén megerősödött és fehérgárdista kulák osztagokat szervezett, január végén a németek, a svédek és orosz fehér tisztek támogatásával megkezdte előnyomulását dél felé. Májusban, három napig tartó heves polgárháború után, a finnországi munkásforradalmat a partra szállított húszezer főnyi német expedíciós hadtest segítségével leverték. — *347*

121 Arról a pártellenes határozatról van szó, amelyet az OSZD(b)MP-nek ideiglenesen a „baloldali kommunisták" hatalmába került moszkva-területi irodája hozott az iroda szűkebb testületének 1918. február 24-i ülésén. E határozatnak a taglalását és bírálatát lásd Lenin „Különös és szörnyűséges"című cikkében (lásd e kötetben 53—61. old.). — *349*

122 *A háborúról és a békéről szóló határozati javaslatot*, melyet a VII. pártkongresszus elfogadott, a kongresszus döntése értelmében abban az időben nem hozták nyilvánosságra. A határozat először 1919. január 1-én jelent meg a Kommunar című napilapban, amelyet az OK(b)P Központi Bizottsága adott ki Moszkvában 1918. október 9-től 1919. március 5-ig. — *352*

123 A „*Napjaink legfontosabb feladata*" című cikket, valamint Lenin „A »baloldali« gyerekességről és a kispolgáriasságról" című munkáját (lásd ebben a kötetben 323—355. old.) 1918 májusában együtt adták ki brosúrá-

ban a következő címmel: Napjaink legfontosabb feladata. A brosúrához Lenin a következő előszót írta:

„Ez a brosúra két újságcikket foglal magában: az egyik az Izvesztyija CIK 1918. III. 12-i számában, a másik a Pravda 1918. V. 9—11-i számában jelent meg. A két cikk különböző oldalról foglalkozik ugyanazzal a témával, azzal, amelyet a brosúra címe fejez ki.

Moszkva, 1918. V. 17. *A szerző.*"

Mottóként Lenin N. A. Nyekraszov „Ki boldog Oroszországban?" című költői elbeszélésének egy versszakát idézi (Nyekraszov válogatott költeményei. Franklin kiadás, 157. old.). — *354*

124 Az itt közölt okmány kéziratában Lenin szavait: „Irkutszkba (Vlagyivosztok számára) távirattal közlendő közvetlen vonalon" — Sztálin a következő szavakkal helyettesítette: „Sürgős, soronkívül. Irkutszk, Közép-Szibéria, a vlagyivosztoki szovjet részére."

Az okmány címe a Marx—Engels—Lenin Intézettől származik. — *366*

125 Lenin K. Clausewitz „A háborúról" szóló munkájának egyik helyére gondol (lásd Clausewitz. A háborúról. II. köt., 3. kiad. 157. old. oroszul). — *371*

126 *A jelenlegi politikai helyzetről szóló téziseket* Lenin 1918. május 10-én írta s még aznap megtárgyalták az OK(b)P Központi Bizottságának ülésén. A téziseket végleges szerkesztésben 1918. május 13-án hagyta jóvá a Központi Bizottság. E tézisek alapján Lenin a Központi Bizottság megbízásából még aznap előadói beszédet mondott a Moszkva-városi pártkonferencián. A konferencia szótöbbséggel határozatként elfogadta Lenin „Téziseit".

A „Téziseket" Lenin május 14-én az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a moszkvai szovjet együttes ülésén a külpolitikáról mondott előadói beszédében fejtette ki a legrészletesebben (lásd ebben a kötetben 366—384. old.). A lenini „Téziseket" május 14-én elfogadta az OK(b)P Moszkva-környéki konferenciája és május 15-én az OK(b)P Moszkva-területi konferenciája Leninnek a politikai helyzetről mondott előadói beszéde alapján (lásd Lenin Művei 27. köt., 385. old.). — *372*

127 F. Engels. Über die Gewaltstheorie. Dietz, Berlin 1946. 87—88. old. (németül). — *379*

128 *Vperjod* (Előre) — illegális bolsevik hetilap; Genfben adták ki 1904. december 22-től (1905. január 4-től) 1905. május 5-ig (18-ig). 18 száma jelent meg. A lap szervezője, eszmei irányítója és vezetője Lenin volt. A lap szerkesztőségének tagja volt V. V. Vorovszkij, M. Sz. Olminszkij és A. V. Lunacsarszkij.

Az OSZDMP III. kongresszusa külön határozatban méltatta a Vperjodnak a mensevizmus ellen, a párt helyreállításáért folytatott harcban, a megkezdődött forradalom által napirendre tűzött kérdések feltevésében és megvilágításában betöltött kimagasló szerepét, és köszönetét fejezte ki a lap szerkesztőségének. — *382*

129 *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a moszkvai szovjet, a moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek együttes ülését* 1918. július 29-én a szovjet köztársaság súlyos helyzetével kapcsolatban hívták össze; a Szovjet Köztársaság ugyanis a külföldi katonai intervenció és a fehérgárdista zendülések következtében el volt vágva fő élelmezési, nyersanyag- és fűtőanyagforrásaitól. Az együttes ülés Lenin előadói beszéde alapján a kommunista frakció által előterjesztett határozatot egyhangúlag elfogadta. — *387*

130 Lenin a „Francia milliók" című cikkre gondol, amelyet a csehszlovák kommunista csoport Prukopnik Svobody (Szabadság Zászlaja) című, Moszkvában 1918—19-ben megjelent központi lapja 1918. június 28-án közölt; a cikk még aznap megjelent a Pravdában és részben az Izvesztyija VCIK-ban. — *388*

131 Lenin arra az ellenforradalmi zendülésre gondol, amelyet a „baloldali" eszerek Moszkvában 1918. július 6-án, az V. összoroszországi szovjetkongresszus tanácskozásának idején szerveztek. A zendülést huszonnégy óra alatt elfojtották.

A szovjetellenes „jobboldali és trockista blokk" ügyében lefolytatott bírósági eljárás 1938-ban megállapította, hogy ez a zendülés része volt annak az ellenforradalmi összeesküvésnek, amelyet Buharin és Trockij a „baloldali" és jobboldali eszerekkel együtt a szovjethatalom megdöntésére szervezett. — *390*

132 *Dasnakcutjun* (dasnakok) — örmény burzsoá-nacionalista párt; a XIX. század kilencvenes éveinek elején alakult, harcolt a munkások és parasztok forradalmi mozgalma ellen.

Az 1918—20-as években a dasnakok álltak Örményország burzsoá-nacionalista kormánya élén, s arra törekedtek, hogy Örményországot az angol—francia intervenciósok és az orosz fehérgárdisták támaszpontjává tegyék a szovjethatalom elleni harcban.

1920 novemberében Örményország dolgozóinak fegyveres felkelése a Vörös Hadsereg támogatásával megdöntötte a dasnak-kormányt. — *390*

133 A bakui szovjet 1918. július 25-i ülésén a dasnak—eszer—mensevik árulóknak sikerült elfogadtatniuk egy áruló határozatot, amelynek értelmében Baku védelme ürügyén a támadó török csapatok ellen angol imperialistákat hívnak segítségül. Bakuban az ellenforradalmi aknamunkát, a város ellátásának szabotálását, az ellenforradalmi agitációt a hadseregben és a flottában MacDonald angol konzul vezette.

I. V. Sztálin, aki ekkor Caricinban tartózkodott, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa nevében 1918. július 20-án táviratot küldött Sz. G. Saumjannak, a Bakui Népbiztosok Tanácsa elnökének, amelyben kategorikusan követeli a bakui szovjettől, hogy fenntartás nélkül folytasson független külpolitikát és erélyesen harcoljon a külföldi tőke ügynökei ellen. Ezt a követelést a Népbiztosok Tanácsa nevében Lenin, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság nevében pedig J. M. Szverdlov erősítette meg. A bakui szovjet július 25-i ülésén a bolsevik frakció határozati javaslatot terjesztett

elő, amelyben követelte, hogy haladéktalanul hozzanak intézkedéseket Bakunak saját erőikkel való megvédése érdekében. A bakui szovjet bolsevik tagjai, miután kisebbségben maradtak, visszaadták megbízatásukat, s ezután a hatalom ténylegesen az ellenforradalmi kormány kezébe ment át, amely „a Káspitengeri Hajóhad Központi Bizottsága diktatúrájának" nevezte magát. Az angol intervenciósok — a mensevikek és eszerek közvetlen részvételével — bestiális kegyetlenséggel megölték a bakui szovjet bolsevik tagjait — a huszonhat bakui biztost. (Lásd Sztálin. „Az angol imperializmus ügynökei agyonlőtték huszonhat bakui elvtársunkat." Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 266—270. old.) — *393*

134 A jaroszlavli fehérgárdista-lázadásról van szó, amely 1918. július 6-án kezdődött. A lázadást egy ellenforradalmi szövetség — „A haza és a szabadság védelmére alakult szövetség" — szervezte, amelynek élén a jobboldali eszer B. Szavinkov állt. A jaroszlavli lázadást, éppúgy, mint ez időben a többi ellenforradalmi lázadást is Szovjet-Oroszországban, az angol—francia imperialisták készítették elő, a mensevikek és eszerek aktív részvételével. A lázadást a Vörös Hadsereg csapatai 1918. július 21-én leverték. — *397*

135 *„A falusi szegénység szervezéséről és ellátásáról"* szóló dekrétumról van szó, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918. június 11-én erősített meg. — *398*

136 A Népbiztosok Tanácsának 1918. június 28-i dekrétumával az egész nagyipart államosították. — *400*

137 A *kormányzósági szovjetek elnökeinek kongresszusát* 1918. július 30—augusztus 1-én tartották Moszkvában. A kongresszuson 122 küldött vett részt. Lenin a július 30-i esti ülésén a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözölte a kongresszust. A kongresszus határozatot fogadott el a szocialista építés kérdéseiről és a szocialista haza védelmére fegyverbe hívott minden munkást és parasztot. — *407*

138 Lenin a csehszlovák csapatok által elfoglalt városokra és vidékre gondol, ahol a mensevikek és eszerek részvételével fehérgárdista kormányok alakultak, amelyek bestiális mészárlásokat rendeztek a dolgozók között. — *412*

139 Lenin a Népbiztosok Tanácsának 1918. augusztus 6-i rendeletére gondol, amely az 1918-ban termelt gabona szabott begyűjtési árát háromszorosára emelte. — *414*

140 Az OK(b)P moszkvai bizottságának 1918. augusztus 16-i ülésén Lenin kezdeményezésére megvitatták a szimpatizánsok csoportjainak szervezését. A vitában Lenin kétszer felszólalt. Lenin javaslata alapján határozatot fogadtak el arról, hogy meg kell kezdeni a szimpatizánsok csoportjainak megalakítását és ki kell dolgozni ennek a szervezetnek alapszabályait. — *415*

141 A *„Levél az amerikai munkásokhoz"* rövidített formában Moszkva Baszmann (ma: Bauman) kerületében, a gabonatőzsde helyiségében mondotta el. — *417*

142 Lenin arra a forradalmi felszabadító háborúra céloz, amelyet az amerikai

nép folytatott 1775-től 1783-ig a 13 észak-amerikai angol gyarmat függetlenségéért. A háború alapvető okai a következők voltak: a kialakult amerikai burzsoá nemzet önállóságra törekvése és azon kapitalizmus fejlődését gátló akadályok megszüntetésére való törekvések, amelyeket az Angliától való gyarmati függőség hozott létre. A háború kezdetén a farmerekből, munkásokból és városi polgárságból álló amerikai forradalmi hadsereg rosszul szervezett és képzetlen volt, de erkölcsi és taktikai szempontból jelentősen felülmúlta Anglia zsoldos hadseregét. 1776-ban az angolok nagy csaták egész sorát nyerték meg, elfoglalták New Yorkot és 1777 szeptemberében Filadelfiát. Októbertől kezdve azonban az angol csapatok Saratoga alatti veresége után a kezdeményezés az amerikaiak kezébe ment át. 1778. június 18-án az amerikai hadsereg visszafoglalta Filadelfiát. Az amerikai forradalmi hadsereg sikerei megyorsították Franciaország (1778), Spanyolország (1779) és Hollandia (1782) belépését az Anglia elleni háborúba. 1781. október 19-én az amerikai csapatok Yorktownnál hatalmas vereséget mértek az angol csapatokra. 1782. november 30-án az Egyesült Államok és Anglia közti tárgyalások eredményeként Párizsban megkötötték az előzetes békeszerződést, amely szerint Anglia elismerte az Egyesült Államok függetlenségét. Ezt a szerződést véglegesen 1783. szeptember 3-án Versaillesben írta alá Anglia, az Egyesült Államok, Franciaország, Spanyolország és Hollandia. Az Egyesült Államok népe megnyerte ezt a háborút, de a győzelem gyümölcseit az amerikai ültetvényesek és nagyburzsoák aratták le, akik megszilárdították a dolgozókat kíméletlenül kizsákmányoló rendszert és a déli államokban megőrizték a néger rabszolgaságot. — *418*

143 Lásd N. G. Csernyisevszkijnek H. C. Carey „Politikai gazdaságtani levelek az Amerikai Egyesült Államok elnökéhez" című könyvéről írt ismertetését (N. G. Csernyisevszkij. Válogatott közgazdasági művek. II. köt. 1948. 550. old., oroszul). — *424*

144 *Appeal to Reason* (Felhívás az Értelemhez) — az amerikai szocialisták lapja; Kansas államban (Északamerikai Egyesült Államok) alapították 1895-ben; az első világháború idején internacionalista álláspontot képviselt. — *426*

145 Lásd Lenin Művei 22. köt., 125. old. — *426*

146 Lásd Lenin Művei 27. köt., 443. old. — *428*

147 1917 tavaszán (május—júniusban) a francia csapatok soraiban az imperialista háború folytatása ellen tiltakozó forradalmi mozgalom indult meg. A szociálsovinisták — a jobboldali szocialisták és a szindikalisták — segítségével a kormánynak sikerült elnyomnia a hadseregben a forradalmi mozgalmat. A francia belügyminisztert, Louis Jean Malvyt a felkelés elnyomása után a francia kormány azzal a váddal, hogy nem elég erélyesen harcolt a „vereségpártiak" ellen, bíróság elé állította. — *439*

148 Gapon pópáról, az ohrana ügynökéről van szó, aki 1905. január 9-én provokációs céllal megszervezte a munkások békés felvonulását a Téli Palotához, hogy a cárnak petíciót adjanak át. A cár parancsára

a katonaság a fegyvertelen munkások közé lőtt. Január 9-e volt az 1905—07-es forradalom kezdete. — *441*

149 Az *I. összoroszországi közoktatásügyi kongresszust* 1918. augusztus 26—szeptember 4 között tartották Moszkvában. A kongresszuson a nép művelési osztályok küldöttei, tanítók és népművelési funkcionáriusok vettek részt. A kongresszus Lenint megválasztotta díszelnöknek és meghívta a kongresszusra. Lenin a kongresszus harmadik napján, 1918. augusztus 28-án mondott beszédet. — *442*

150 Ezt a levelet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a moszkvai szovjet, az üzemi bizottságok és a szakszervezetek megbízottainak együttes ülésén, 1918. okt*ó*ber 3-án olvasták fel; az ülést Lenin javaslatára hívták össze a német politikai válsággal kapcsolatban. — *448*

151 *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a moszkvai szovjet, az üzemi bizottságok és a szakszervezetek együttes ülését* 1918. október 22-én a szakszervezetek házának oszloptermében tartották. Az ülést a nemzetközi helyzettel és a VI. rendkívüli szovjetkongresszus összehívásával kapcsolatos kérdések megvitatására hívták egybe. A nemzetközi helyzetről Lenin mondott előadói beszédet; Leninnek ez volt első beszéde felgyógyulása óta. Az ülés elfogadta a Lenin által írt határozatot (lásd ebben a kötetben 121—123. old.), amelyet aztán a VI. szovjetkongresszus, Leninnek a nemzetközi helyzetről mondott előadói beszéde alapján, jelentéktelen változtatásokkal jóváhagyott. — *452*

152 *La Victorie* (A Győzelem) című napilapról van szó, amely a szociálsoviniszta, félanarchista Gustav Hervé szerkesztésében 1916-tól jelent meg Párizsban. — *452*

153 Lenin a német keleti hadsereg egységei közt megalakult katonai forradalmi tanácsra gondol, amely újságot adott ki Vörös Katona címmel — *455*

154 A *vörös tiszt napját* azért szervezték meg, hogy a dolgozó tömegek figyelmét a szovjet parancsnoki kar káderei megteremtésének és nevelésének kérdésére irányítsák. A Vörös téren 1918. november 24-én délután két órakor volt a katonai tanfolyamok hallgatóinak díszszemléje. A díszszemle után a növendékek a Szovjet térre vonultak. Itt a moszkvai szovjet épületének erkélyéről mondta el Lenin üdvözlő beszédét. — *464*

155 A *zimmerwaldi baloldal* csoportot Lenin alakította meg az internacionalisták első konferenciáján, amelyet 1915 szeptember elején tartottak Zimmerwaldban (Svájcban). Lenin ezt a konferenciát a háborúellenes nemzetközi mozgalom fejlődésében megtett „első lépésnek" nevezte. A zimmerwaldi baloldal csoporton belül csakis a bolsevikok foglaltak el — élükön Leninnel — helyes, mindvégig következetes háborúellenes álláspontot. Ebben a csoportban következetlen internacionalisták is voltak. Hibáik bírálatát lásd Lenin „Junius brosúrájáról" és „Az önrendelkezés körül folyó vita eredményei" című cikkében (Lenin Művei 22. köt. 1951. 317—333., 334—377. old.), valamint Sztálinnak a Proletarszkaja Revoljucia (Proletárforradalom) című folyóirat szerkesztőségének, „A bolsevizmus történetének néhány kérdéséről" írt levelében (Sztálin. A leninizmus kérdései. 1951. 452—465. old.). — *468*

156 Lenin Engels „Bevezetés"-éből idéz, melyet Marx Polgárháború Franciaországban című művéhez írt (lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 456. old.). — *470*

157 Marx. A polgárháború Franciaországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 501. old. — *470*

158 *Die Rote Fahne* (Vörös Zászló) — napilap, melyet K. Liebknecht és R. Luxemburg alapítottak. A „Spartacus" szövetség központi sajtóorgánuma volt. Később a Németországi Kommunista Párt központi lapja lett. A lap 1918 november 9-től jelent meg Berlinben. A Scheidemann—Noske-kormány nem egyszer megtorló intézkedéseket alkalmazott vele szemben, nem egyszer lefoglalták. Hitler hatalomrajutásával, 1933-ban betiltották, de illegálisan továbbra is megjelent. 1935-től Prágában, Csehszlovákiában adták ki. 1936 októberétől 1939 őszéig a Die Rote Fahne Brüsszelben (Belgium) jelent meg. — *483*

159 Az ukrán munkások és parasztok 1918 november—december hónapokban keltek fel a német megszállók és kreatúrájuk, Szkoropadszkij hetman ellen. December 14-én Szkoropadszkij hetman elmenekült Kijevből, 1919. január 3-án a Vörös Hadsereg elfoglalta Harkovot, február 5-én pedig Ukrajna fővárosát, Kijevet. — *491*

160 „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt programjának tervezetéhez" a következő dokumentumok tartoznak: „Az OKP programtervezetének fogalmazványa", valamint a programtervezet különböző részei és pontjai Lenin változtatásaival. A programtervezet fogalmazványának „A proletárdiktatúra fő feladatai Oroszországban" című része jelent meg egész terjedelmében.

Ezenkívül először jelent meg a Művekben „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt programjának tervezete", amely „Az Oroszországi Kommunista Párt programtervezete fogalmazványának" első részeit foglalja magában Lenin változtatásaival és kiegészítéseivel, továbbá a „Toldalék a nemzeti kérdésről szóló programpont végleges tervezetéhez".

A pártprogram kidolgozására az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt VII. kongresszusán választott bizottság, amelynek Lenin, Sztálin és mások voltak a tagjai, a pártprogram összeállításánál az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt programtervezetére vonatkozóan a Lenin által előterjesztett anyagot és dokumentumokat fogadta el munkája alapjául. — *512*

161 Engels bevezetése Marx A polgárháború Franciaországban című művéhez. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 462—463. old. — *512*

162 Lenin a berni nemzetközi konferenciára gondolt, amelyet 1919 februárban tartottak a szocialista pártok. Több szociáldemokrata párti küldött is részt vett rajta, hogy az 1914-ben csődbe jutott és széthullott II. Internacionálét újjászervezze. A konferencián megalakult az államszocialista, úgynevezett Berni Internacionálé, amely 1923-ban egyesült a Bécsi (kétésfeles) Internacionáléval, amelybe a különböző opportunista,

centrista pártok tartoztak. (A berni sárga konferenciáról. Lenin Művei 28. köt., Budapest, Szikra, 1952. 490—496. old.) — *514*

163 Rosa Luxemburgnak a Németországi Kommunista Párt alakuló kongresszusán mondott beszédéről van szó, amelyet Berlinben, 1918. december 30. és 1919. január 1. között tartottak meg. Rosa Luxemburg támogatta a kongresszus néhány küldöttjének a szakszervezetek feloszlatásának kérdésében elhangzott hibás felszólalását. Véleménye szerint a szakszervezetek feladatait a munkás- és katonaküldöttek tanácsainak, valamint a munkások és alkalmazottak üzemi tanácsainak kellett átvenniük. — *516*

164 Lenin beszédeinek hanglemezekre való felvételét a sajtóközpont (az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság központi ügynöksége a sajtó hírellátására és a sajtótermékek terjesztésére) szervezte meg. 1919—21-ben Lenin 13 beszédét vették fel lemezre. — *519*

165 *Az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács plénuma* 1919. április 11-én ülésezett Moszkvában. Lenin beszámolója után, melyben a keleti frontra való mozgósítással kapcsolatban a szakszervezetekre háruló feladatok kérdésével foglalkozott, a plénum elfogadta Lenin javaslatát: „Az OK(b)P Központi Bizottságának irányelvei a keleti front helyzetével kapcsolatban", melyek másnap megjelentek a Pravdában (lásd Lenin Művei 29. köt. 278—281. old.). — *527*

166 Lenin a moszkvai szovjet 1918. augusztus 24-i és a petrográdi szovjet szeptember 5-i rendeletére utal, amelyek értelmében a moszkvai és petrográdi munkásoknak és alkalmazottaknak a nehéz élelmezési helyzetre való tekintettel megengedték, hogy másfél pud súlyig élelmiszert hozzanak fel személyes fogyasztás céljaira. A Népbiztosok Tanácsának határozata értelmében e rendeletek 1918. október 1-ig maradtak é vényben. — *532*

167 Moszkvában 1919. május 6—19-ig tartották meg az I. összoroszországi iskolánkívüli oktatási kongresszust, ahol Lenin két beszédet mondott, ezeket később külön brosúrákban kiadták. — *553*

168 *Vszegda Vperjod* (Mindig Előre) — újság, a mensevik párt sajtószerve; Moszkvában jelent meg 1918-ban (egy szám jelent meg) és 1919. január 22-től február 25-ig.

Gyelo Naroda (A Nép Ügye) — újság, az eszer párt sajtószerve; megszakításokkal 1917—1919-ben jelent meg. Mind a két lapot betiltották ellenforradalmi tevékenységük miatt. — *553*

169 *Az általános katonai oktatás ünnepén, 1919. május 25-én mondott beszédet* Lenin a Vörös téren tartotta Moszkva munkásezredeinek, kommunista zászlóaljainak és a moszkvai katonaiskolák hallgatóinak díszszemléjén. Ezt az ünnepet az általános katonai oktatás első évfordulójával kapcsolatban rendezték. Az általános katonai oktatást az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918. április 22-én kelt rendelete alapján vezették be a munkások és idegen munkát ki nem zsákmányoló parasztok számára. Egy év leforgása alatt a dolgozók százezrei nyertek katonai kiképzést, akikkel feltöltötték a Vörös Hadsereg sorait. — *560*

170 Lenin arra az összeesküvésre gondol, amelynek célja Petrográd átadása volt és amelyet egy kadetokból, mensevikekből és eszerekből álló ellenforradalmi kém- és kártevő szervezet irányított. Ezt a szervezetet az ún. „nemzeti központ" vezette, amely külföldi kémközpontok utasításai szerint működött. E szervezet rendezte a Krasznaja Gorka erődítmény helyőrségében 1919. június 13-án kirobbant felkelést. Sztálin közvetlen vezetésével, aki abban az időben a párt Központi Bizottságának megbízásából a Petrográdi Fronton tartózkodott, a parti hadseregcsoportot és a Balti Flotta egységeit vetették be a lázadók leverésére. A támadás a szárazföldről és a tenger felől egyszerre indult meg. Június 16-án a szovjet csapatok elfoglalták az erődítményt. Az összeesküvést vezető ellenforradalmi szervezetet leleplezték és felszámolták. — *578*

171 Az ülést a Nagy Színházban tartották 1919. június 4-én, amikor a szovjetköztársaság Gyenyikin támadása következtében egyik legnehezebb időszakát élte át. Lenin előadói beszéde után elfogadták „A munkásokhoz, parasztokhoz, vöröskatonákhoz és matrózokhoz" szóló felhívást, amelyben felszólították őket, hogy minden erejüket feszítsék meg az ellenség visszaverésére, Kolcsak, Gyenyikin és az ellenforradalom valamennyi kreatúrája fölötti végleges győzelem érdekében. — *587*

172 *Muravjov M. A.* — a cári hadsereg ezredese, 1917 nyarán a Kornyilov-féle összeesküvés idején a baloldali eszerekhez közeledett. Az októberi forradalom után a szovjethatalmat támogatta; amikor Kerenszkij és Krasznov megtámadta Petrográdot, ő volt a petrográdi katonai terület főparancsnoka. 1918 június[ban] Muravjovot kinevezték a Keleti (csehszlovák) Front parancsnokának. Megkísérelt felkelést szítani moszkvai baloldali eszer lázadás támogatására a fronton levő csapatok között és megegyezésre jutni a fehérgárdista csehszlovák hadtest parancsnokával. Muravjov összeesküvését időben leleplezték és őt magát 1918. július 11-én Szimbirszkben kivégezték. — *588*

173 *„A szovjethatalom polgári apparátusának egyszerűsítéséről"* szóló dekrétumot, amelyet Lenin megemlít, a Népbiztosok Tanácsának 1919. november 25-i és december 15-i ülésén vitatták meg. — *620*

174 A Vörös Hadsereg éppen aznap szabadította fel Orelt a fehérgárdista megszállás alól, amikor Lenin ezt a levelet írta: 1919. október 20-án. — *621*

175 *PPS* — Lengyel Szocialista Párt — kispolgári nacionalista párt; 1892-ben alapították. Az első oroszországi forradalom hatása alatt a PPS 1906-ban két frakcióra szakadt: a PPS „levicára" (baloldal) és a PPS „pravicára" (jobboldal). Az első világháború alatt a „levica" nagyobb része internacionalista álláspontra helyezkedett és a Lengyel Szociáldemokrata Párthoz közeledett; 1918 decemberében együtt alakították meg a Lengyelországi Kommunista Munkáspártot.

A „pravica", melynek élén Pilsudski állt, továbbra is nacionálsoviniszta politikát folytatott; később ebből kelt új életre a PPS. Amikor 1918-ban megalakult a lengyel burzsoá állam, a PPS kormánypárt lett, és szovjetellenes politikát folytatott. A második világháború idején a

PPS két csoportra szakadt. A PPS reakciós-soviniszta része a fasisztákkal való együttműködés útjára lépett. Másik része, amely „Lengyel Szocialisták Munkáspártja"-nak nevezte magát, a Lengyel Munkáspárt befolyása alatt a hitleri megszállók elleni egységfronthoz csatlakozott és harcot folytatott Lengyelországnak a fasiszta igától való megszabadításáért és a Szovjetunióval való baráti kapcsolatok megteremtéséért. 1948 decemberében, a PPS-nek a jobboldali elemektől való megtisztítása után, a Lengyel Munkáspárt és a PPS a marxizmus—leninizmus alapján egyesült és megalakították a Lengyel Egyesült Munkáspártot (PZPR). A jobboldali PPS-isták elmenekült bandája az angol amerikai kémszolgálat ügynöksége, és bomlasztó munkát folytat a népi demokratikus Lengyelország ellen. — *630*

176 *A keleti népek kommunista szervezeteinek II. összoroszországi kongresszusát* Moszkvában, 1919. november 22-től december 3-ig tartották. A kongresszus előestéjén, november 21-én, Lenin elnöklete alatt és Sztálin részvételével a párt KB-nak tagjai előzetes értekezletet tartottak a kongresszusi küldöttek egy csoportjával. A kongresszuson körülbelül 80 küldött — Turkesztán, Azerbajdzsán, Hiva, Buhara, Kirgizia, Tatária, Csuvasföld, Baskiria, a Kaukázus stb. muzulmán kommunista szervezeteinek képviselője — volt jelen. A kongresszust az OK(b)P KB-nak megbízásából Sztálin nyitotta meg; Sztálin megnyitó beszédében a kongresszus feladatairól beszélt (lásd Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 295—297. old.). Lenin a kongresszus első napján a helyzetről tartott beszámolót.

A kongresszus meghallgatta és megvitatta a keleti népek kommunista szervezetei Központi Irodájának munkájáról tartott beszámolót, megválasztotta az új irodát és kitűzte a párt- és szovjetmunka feladatait a Keleten. — *636*

177 *Az OK(b)P VIII. összoroszországi konferenciáját* Moszkvában, 1919. december 2-ától 4-ig tartották. A konferencián 45 szavazati joggal és 73 tanácskozási joggal bíró küldött volt jelen. A konferencia napirendje: 1. A KB (politikai és szervezeti) beszámolója; 2. A nemzetközi helyzet; 3. A VII. összoroszországi szovjetkongresszus napirendje; 4. Az ukrajnai szovjethatalomról; 5. A párt szervezeti szabályzatáról; 6. Az új párttagokról.

A konferenciát Lenin nyitotta meg. A második ülésen Lenin beszámolt a KB politikai munkájáról, és zárszót mondott a beszámolóval kapcsolatban. Lenin készítette elő a nemzetközi politika kérdéséről szóló határozati javaslatokat (lásd Lenin Művei 30. köt., 180—181. old.). A harmadik és negyedik ülésen Lenin beszédet mondott az ukrajnai szovjethatalomról, és zárszót tartott hozzá. A konferencián, az OK(b)P VIII. kongresszusának határozata értelmében, elfogadták a párt új szervezeti szabályzatát. — *645*

178 *Labourbe, Jeanne* — 1879-ben franciaországi parasztcsaládban született. Részt vett a párizsi kommünben. 1896-ban munkát keresve Oroszországba ment és ott tanítónő lett.

1905-ben bekapcsolódott a forradalmi munkába. 1917—18-ban Moszkvában dolgozott.

1919 februárjában Jeanne Labourbe Ogyesszába ment, hogy illegális munkát végezzen az intervenciós csapatok között. Egyik vezetője lett a kommunista párt ogyesszai bizottsága mellett működő külföldi kollégiumnak. Agitációs röplapokat írt, a le Communiste (A Kommunista) című újságot szerkesztette a francia katonáknak és tengerészeknek.

Labourbe közvetlen kapcsolatban állt a francia tengerészekkel, akik azzal a forradalmi követelésekkel készültek fellépni, hogy szüntessék meg a Szovjet-Oroszország elleni intervenciót. A felkelés előestéjén az intervenciósok letartóztatták és a külföldi kollégium más tagjaival együtt agyonlőtték. — *647*

179 *A VII. összoroszországi szovjetkongresszust* Moszkvában, 1919. december 5-től 9-ig tartották. A kongresszuson 1366 küldött volt jelen, köztük 1278 kommunista. A kongresszus napirendjén a következő kérdések szerepeltek: 1. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Népbiztosok Tanácsának beszámolója; 2. A hadi helyzet; 3. A kommunista internacionálé; 4. A közellátás helyzete; 5. A fűtőanyag kérdése; 6. Szovjetépítés a központban és a vidéken; 7. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság megválasztása.

Lenin a kongresszus megnyitása napján előadta az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Népbiztosok Tanácsának beszámolóját; a rákövetkező napon zárszót mondott a beszámolóhoz; december 8-án beszédet mondott a kongresszus szervezési szekciójában és a kongresszus berekesztésének napján záróbeszédet tartott. — *666*

180 A német kormány 1918. november 5-én megszakította a diplomáciai viszonyt az OSZFSZK-val és a szovjet követséget kiutasította Berlinből azzal a hazug ürüggyel, hogy a hivatalos szovjet képviselők német államintézmények ellen agitáltak. A diplomáciai viszonyt Németország és az OSZFSZK között csak 1922-ben állították helyre. — *668*

181 *A Dreyfus-ügy* provokációs célzatú per volt, amelyet 1894-ben a francia katonai klikk reakciós-monarchista körei szerveztek Dreyfus zsidó vezérkari tiszt ellen, akit hazug módon kémkedéssel és hazaárulással vádoltak meg. A hadbíróság Dreyfust életfogytiglani szabadságvesztésre ítélte. A Dreyfus-per újrafelvétele érdekében kibontakozott franciaországi társadalmi mozgalom kiélezte a köztársaságpártiak és monarchisták harcát, s elérte, hogy Dreyfust 1906-ban felmentették. Lenin azt mondta, hogy a Dreyfus-ügy „a reakciós katonai klikk sok ezer becstelen csalásának egyike." — *677*

182 Lenin Marx L. Kugelmannhoz 1870. december 13-án írt levelének szavaira gondolt. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 297. old. — *689*

183 *A népgazdasági tanácsok III. összoroszországi kongresszusa* Moszkvában, 1920. január 23-tól 29-ig ülésezett. Napirendjén a következő kérdések voltak: Szovjet-Oroszország gazdasági helyzete; a hadiipar és a Vörös Hadsereg ellátása; a gazdasági élet vezetésének szervezése; a munka

szervezése; az általános munkakötelezettség; a közlekedés mai helyzete; a fűtőanyagról stb. Lenin a kongresszus január 27-i teljes ülésén tartotta beszédét. — *701*

184 *A VII. szovjetkongresszuson választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság első ülészakán*, mely 1920. február 2—7-ig tartott, a következő határozatokat fogadták el: az általános munkakötelezettség rendjéről, Oroszország villamosításáról, az általános népszámlálásról, A munkás-paraszt felügyeletről stb. Elhatározták, hogy az OSZFSZK föderatív szervezetével összefüggő kérdések kidolgozására az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság Elnöksége mellett külön bizottságot alakítanak; a bizottságba beválasztották Sztálint is, aki akkor a Délnyugati Fronton tartózkodott. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésszaka jóváhagyta a lengyel néphez intézett felhívást és határozatot hozott az Észtországgal kötött békeszerződés ratifikálásáról. — *706*

185 Lenin azokra a kormányrendeletekre gondol, melyek a gazdasági bomlás elleni harcot és a népgazdaság helyreállítását tűzték ki feladatul. A Népbiztosok Tanácsa 1920. január 13-án elrendelte, hogy a III. hadsereget, amelyet I. Forradalmi Munkahadseregnek neveztek el, munkára használják fel az Urálban. Az OSZFSZK Népbiztosi Tanácsa az Összukrajnai Forradalmi Bizottsággal egyetértően, 1920. január 20-án elfogadta a Munkahadsereg Ukrajnai Tanácsának szabályzatát; a Munkahadsereg Ukrajnai Tanácsának elnökévé Sztálint nevezték ki. A Honvédelmi Tanács 1920. január 23-án elrendelte, hogy a köztársaság tartalékhadseregének erőit és eszközeit a Moszkva—Kazán vasút körzetében a vasúti közlekedés javítására használják fel. A Népbiztosok Tanácsa 1920. január 29-én határozatot hozott az általános munkakötelezettség rendjéről és megállapította az általános munkakötelezettségi bizottságok szabályzatát. — *709*

186 A kérdéseket a New York Evening Journal (New York-i Esti Lap) című amerikai burzsoá újság berlini képviselője szikratávírón intézte Leninhez. Lenin válaszának szövegét radiogrammal adták át Berlinbe, onnan 1920. február 21-én továbbították New Yorkba. A New York Evening Journal még aznap este közölte Lenin válaszát. Lenin radiogramját közölte a német kommunista és szocialista sajtó is. — *713*

187 A Daily Express (Napi Express) londoni konzervatív újság Koppenhágában tartózkodó különtudósítója azzal a kéréssel fordult Leninhez, hogy válaszoljon négy kérdésére. Lenin válaszát Koppenhágában február 22-én kapták meg és másnap megjelent a Daily Expressben. — *716*

188 Lenin a békedekrétumra gondol, melyet a munkás- és katonaküldöttek szovjetjeinek II. összoroszországi kongresszusa 1917. október 26-án (november 8-án) hozott (lásd Lenin Művei 26. köt. 1952. 247—250. old). — *722*

189 Lenin azokra a lapokra gondol, melyeket az OK(b)P külföldi csoportjai 1918—19-ben angol, német és francia nyelven adtak ki; ezeket a lapokat

az intervenciós csapatok és a hadifoglyok közt terjesztették. A The Call (Felhívás) című angol nyelvű lapot az északi fronton terjesztették. Német nyelven két lap jelent meg: Der Völkerfriede (A Népek Békéje) és a Weltrevolution (Világforradalom). Ezt a két lapot a német hadifoglyok közt és Ukrajnában terjesztették. Francia nyelven a La Lanterne (Lámpás) című hetilapot adták ki, ezt Dél-Oroszországban terjesztették. — *723*

190 Lenin a Népbiztosok Tanácsának 1917. december 18-i (31-i) dekrétumára gondol, melyben elismerik Finnország függetlenségét. Ezt a dekrétumot Lenin személyesen adta át Svinhufvudnak a finn burzsoá kormány fejének. 1917 december 22-én (1918. január 4-én) az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság jóváhagyta a Finnország függetlenségéről szóló dekrétumot; a kérdés előadója Sztálin volt (lásd Sztálin Művei 4. köt. 1950. 23—25. old.). — *727*

191 Lenin a németországi katonai-monarchista puccs előkészítésére gondol. Ezt az ellenforradalmi akciót, az úgynevezett „Kapp-puccsot", a reakciós német katonai klikk, Kapp-pal az élen végre is hajtotta. Ebert szociáldemokrata kormánya semmit sem tett az államcsíny szeme láttára folyó előkészítése ellen. Az összeesküvők 1920. március 13-án Berlin ellen indították csapataikat, és a kormány részéről nem találván ellenállásra, a kormányt megfosztották hatalmától és új kormányt alakítottak. A berlini munkások általános sztrájkkal feleltek az államcsínyre. A munkások rohama március 17-én elsöpörte a Kapp-kormányt; újból a szociáldemokraták kerültek hatalomra, akik megtorló politikát kezdtek a munkások ellen. — *732*

192 Lenin a „Gazdasági építés soronlevő feladatai" című tézisekre gondol, melyeket az OK(b)P Központi Bizottsága dolgozott ki a IX. kongresszusra. — *743*

193 *Az OK(b)P IX. kongresszusát* 1920. március 29-től április 5-ig Moszkvában tartották. A kongresszuson 554 szavazati joggal és 162 tanácskozási joggal bíró küldött volt jelen, akik 611 978 párttagot képviseltek. A kongresszus főleg a gazdasági építés kérdéseivel foglalkozott. A kongresszus napirendje a következő volt: 1. A Központi Bizottság beszámolója; 2. A gazdasági építés soron levő feladatai; 3. A szakszervezeti mozgalom; 4. Szervezeti kérdések; 5. A Kommunista Internacionálé feladatai; 6. A szövetkezetekhez való viszony; 7. Átmenet a milícia-rendszerre; 8. A Központi Bizottság megválasztása.

A kongresszust Lenin nyitotta meg a Nagy Színházban. Lenin tartotta a párt Központi Bizottságának politikai tevékenységéről szóló beszámolót, zárszót mondott a beszámolóhoz, beszédet mondott a gazdasági építésről, a szövetkezetekről, záróbeszédével berekesztette a kongresszust, javaslatot terjesztett elő a párt Központi Bizottságába jelölt póttagok névsorával kapcsolatban. A IX. kongresszus meghatározta a közlekedés az élelmezés, a fűtőanyag és az ipar terén a soronlevő gazdasági feladatokat; a kongresszus rámutatott arra, hogy a szakszervezeteknek feltétlenül részt kell venniük a gazdasági építésben. A kongresszus

különös figyelmet fordított az egységes gazdasági terv kérdésére; a tervben az ország egész népgazdaságának villamosítása állt homloktérben. A kongresszus erélyesen visszautasította a „demokratikus centralizmus" pártellenes csoportot (Szapronov, Oszinszkij stb.), amely Rikovval és Tomszkijjal egyetemben az egyszemélyi vezetés, a vállalati vezetők személyes felelőssége ellen lépett fel és igyekezett aláásni az ipari vezetés alapjait. 1927-ben az SzK(b)P XV. kongresszusa a „demokratikus centralizmus" csoportot a trockizmus főkolomposaival együtt kizárta a pártból.

A IX. kongresszus Lenint, Sztálint, F. E. Dzerzsinszkijt, M. I. Kalinyint, A. A. Andrejevet és másokat az OK(b)P KB-nak tagjává, V. M. Molotovot, J. M. Jaroszlavszkijt és másokat a KB póttagjává választotta.

A kongresszus befejezése után Lenin küszöbönálló 50. születésnapja alkalmából ünnepséget rendeztek. M. I. Kalinyin, E. M. Jaroszlavszkij, F. J. Kon és mások mondottak beszédet. Elhatározták, hogy kiadják V. I. Lenin Műveinek teljes gyűjteményét. — *752*

194 *A bányamunkások I. összoroszországi alakuló kongresszusát* 1920. április 1-től 6-ig Moszkvában tartották. A kongresszuson 173 küldött volt jelen körülbelül 200 000 bányaipari munkás képviseletében. Lenin április 4. és 6. között szólalt fel a kongresszuson. — *763*

195 Lenin a *„Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége* című könyvet 1920 áprilisában, a kiegészítést 1920. május 12-én írta; június 8—10-én jelent meg oroszul, s ezzel majdnem egyidejűleg, júliusban — német, francia és angol nyelven. Lenin személyesen ügyelt a könyv szedésének és nyomásának ütemére, hogy a könyv még a Kommunista Internacionálé II. kongresszusa előtt megjelenhessen. A könyvet a II. kongresszus minden küldötte megkapta. 1920 július—november folyamán a könyvet német nyelven Lipcsében, francia nyelven Párizsban és angol nyelven Londonban újra kiadták.

A „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége című könyv kéziratában a következő alcímet találjuk: „(Népszerű beszélgetés a marxista stratégiáról és taktikáról)". A Lenin életében megjelent kiadásokban nem szerepelt ez az alcím. Ebben a kiadásban a „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegségét a könyv első kiadása alapján közöljük, amelynek korrektúráját Lenin végezte el. — *765*

196 Lenin ezt a *beszédet a lengyel frontra induló vöröskatonákhoz* 1920. május 5-én a Színház téren (a mai Szverdlov téren) mondta el, ahol a moszkvai helyőrség csapatainak díszszemléjét tartották. A díszszemlén a lengyel frontra induló petrográdi kommunisták is részt vettek. — *772*

197 *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak, a moszkvai szovjet, a moszkvai szakszervezetek és üzemi bizottságok képviselőinek együttes ülését,* amelyet 1920. május 5-én tartottak, a fehérlengyeleknek Szovjet-Oroszország ellen indított támadásával kapcsolatban hívták össze. Az ülésen a lengyel frontra induló 300 petrográdi munkás-kommunista is részt vett. Az ülés egyetlen kérdést vitatott meg — a lengyel front helyzetének

kérdését. Egyhangúlag határozatot hoztak, amely arra szólította fel a munkásokat és a parasztokat, hogy mozgósítsanak minden erőt a burzsoá-földesúri Lengyelország szétzúzására. — *774*

198 Az antanthatalmak 1920 áprilisi sanremói (Olaszország) konferenciájáról van szó. A konferencia napirendjén a Törökországgal való békeszerződés tervezete, a versailles-i szerződés Németország által való teljesítésének kérdése és más kérdések szerepeltek. — *776*

199 1920 elején a Vörös Hadsereg egyes alakulatait munkahadseregekké alakították át a gazdasági építés terén való felhasználás céljából. A burzsoá-földesúri Lengyelország és Vrangel ellen viselt háború miatt a munkahadseregeket ismét harci készenlétbe kellett hozni. — *778*

200 Lenin itt arra gondol, hogy Bullitt 1919 márciusában Wilsonnak, az Egyesült Államok elnökének és Lloyd Georgenak, Anglia miniszterelnökének megbízásából Moszkvába érkezett és azt javasolta a szovjet kormánynak, hogy kössön békét az akkoriban Oroszország területén levő fehérgárdista kormányokkal. Kidolgozták az egyezménytervezetet. Az imperialisták azonban, akik a szovjetköztársaság szétzúzásában reménykedtek, a Kolcsak-hadsereg átmeneti sikerei láttára visszaléptek a béketárgyalásoktól. — *782*

201 *A falusi munka felelős szervezőinek második összoroszországi konferenciáját*, amelyet az OK(b)P Központi Bizottsága hívott össze, 1920. június 10-től 15-ig tartották. A konferencián részt vettek a falusi munka kormányzósági, kerületi és járási szervezői, összesen több mint 300 küldött 61 kormányzóságból. Lenin június 12-én mondta el beszédét. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság nevében M. I. Kalinyin mondott üdvözlő beszédet.

A konferencia kiáltványt intézett „A világ munkásaihoz", amelyben üdvözölte az angol, magyar, olasz és más országbeli dolgozókat, akik elhatározták, hogy megakadályozzák a Szovjet-Oroszországgal hadban álló burzsoá-földesúri Lengyelország megsegítésére szánt hadianyagok és csapatok útnakindítását. — *784*

202 Lenin az OSZFSZK Népbiztosainak Tanácsa által a lengyel kormányhoz és a lengyel néphez intézett 1920. január 28-i nyilatkozatra és az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak 1920. február 2-án a lengyel néphez intézett felhívására gondol. — *785*

203 *Az OK(b)P kilencedik összoroszországi konferenciáját* Moszkvában tartották 1920. szeptember 22-től 25-ig. A konferencián 241 küldött vett részt (116 — szavazati joggal és 125 — tanácskozási joggal). A konferencia napirendjén a következő kérdések szerepeltek: a Központi Bizottság politikai beszámolója, a Központi Bizottság szervezeti beszámolója, a pártépítés soron levő feladatainak kérdése, a párttörténet tanulmányozására alakított bizottság jelentése, a Kommunista Internacionálé II. kongresszusáról szóló beszámoló. A konferencián a lengyel kommunisták képviselőjének beszámolóját is meghallgatták. A konferenciát Lenin nyitotta meg, ő tartotta a Központi Bizottság politikai beszámolóját és felszólalt a pártépítés soron levő feladatainak vitájában. A Központi Bizottság poli-

tikai beszámolójának központi problémája a Lengyelországgal való háború és béke kérdése, továbbá Vrangel szétzúzása megszervezésének kérdése volt. A Központi Bizottság politikai beszámolójának vitájában Sztálin is felszólalt. A Lengyelországgal való békekötés feltételeiről szóló határozatot egyhangúlag elfogadták. A konferencia jóváhagyta az Oroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak a Lengyelországgal való béke konkrét feltételeiről szóló nyilatkozatát, amelyet Lenin közvetlen vezetésével állítottak össze és Lenin szerkesztett. „A pártépítés soron levő feladatairól" szóló határozatban a konferencia több gyakorlati rendszabályt dolgozott ki a pártonbelüli demokrácia fejlesztésével, a pártegység és a pártfegyelmének erősítésével, a szovjet és gazdasági intézményekben észlelhető bürokrácia elleni harccal, és a fiatal párttagok kommunista nevelésére irányuló munka fokozásával kapcsolatban. A konferencia leszegezte, hogy ellenőrző bizottságot kell alakítani, amelyet a pártkongresszus választ, és a kormányzósági pártbizottságok mellett bizottságokat kell alakítani, amelyeket a kormányzósági konferenciákon választanak. A konferencia erélyesen fellépett a pártellenes „demokratikus centralizmus" csoporttal szemben, amely szembehelyezkedett a pártfegyelemmel és tagadta a párt vezetőszerepét a szovjetek és a szakszervezetek tekintetében. — *798*

204 Lenin arra az *„akcióbizottságra"* gondol, amelyet az angol munkások 1920 augusztusában alakítottak Londonban a trade-unionok kongresszusa, a Munkáspárt végrehajtó bizottsága és parlamenti csoportja képviselőinek együttes konferenciáján. Az „akcióbizottságot" abból a célból alakították, hogy megszervezze a munkások harcát Angliának a Szovjet-Oroszország elleni háborúba való beavatkozása ellen. — *800*

205 Lenin a keleti népek első kongresszusára gondol, amelyet 1920. szeptember 1—7-e között tartottak Bakuban. A kongresszuson 1891 küldött vett részt, akik 37 nemzetiséget képviseltek. A küldöttek között 1273 kommunista volt. A kongresszus a nemzeti és gyarmati kérdéssel kapcsolatban kijelentette, hogy egyetért a Kommunista Internacionálé II. kongresszusának határozatával. — *831*

206 *A Németországi Független Szociáldemokrata Párt rendkívüli kongresszusát* Halleban tartották 1920. október 12—17-e között. A kongresszus fő kérdése a Kommunista Internacionáléba való felvétel feltételeinek kérdése volt. Elkeseredett harc után a „függetlenek" pártja ketté szakadt: 237 szótöbbséggel 156 ellenében a kongresszus állást foglalt a Kommunista Internacionáléhoz való csatlakozás mellett. A jobboldaliak külön kongreszust hívtak egybe és a régi elnevezés megtartásával Központi Vezetőséget választottak. A független párt baloldali része a Németországi Kommunista Párttal együtt (spartakisták) megalakította a Németországi Egyesült Kommunista Pártot. — *839*

207 *A VIII. összoroszországi szovjetkongresszust* Moszkvában tartották 1920. december 22-től 29-ig. A kongresszuson 2537 küldött vett részt, ebből 1728 szavazati joggal, 809 pedig tanácskozási joggal.

Leninnek a Népbiztosok Tanácsa tevékenységéről tartott beszá-

molója alapján a kongresszus egyhangúlag hozott határozattal jóváhagyta a szovjet kormány tevékenységét.

A VIII. szovjetkongresszus elfogadta a Lenin által benyújtott villamosítási tervet — a GOELRO (Oroszország Állami Villamosítási Bizottsága) tervét, valamint a villamosításról mondott előadói beszéddel kapcsolatos határozatot, amelyet Lenin írt (lásd Lenin Művei 31. köt., 550—551. old.). A kongresszus folyamán Lenin több ízben felszólalt az OK(b)P-frakció ülésein. A frakció ülésén, december 21-én Lenin a koncessziókról mondott előadói beszédet. A frakció december 22-i ülésén a kül- és belpolitika kérdéseiről mondott beszédet.

Megvitatás végett a kongresszus elé terjesztették a parasztgazdaság talpraállítására és fejlesztésére irányuló intézkedésekről szóló törvényjavaslatot, amelyet a Népbiztosok Tanácsa 1920. december 14-én fogadott el. A törvényjavaslat alaptételeit Lenin részvételével vitatták meg a parasztküldöttek 1920. december 22-én tartott tanácskozásán, továbbá a kongresszus OK(b)P frakciójának december 24-én és 27-én tartott ülésén. A törvényjavaslatot a kongresszus 1920. december 28-án egyhangúlag elfogadta.

A VIII. szovjetkongresszus jóváhagyta az OSZFSZK és az Ukrajnai Szocialista Szovjet Köztársaság szövetségi szerződését. — *845*

208 1920. augusztus 10-én a francia kormány hivatalosan elismerte Vrangelt Dél-Oroszország kormányzójának. — *846*

209 *Az OK(b)P X. kongresszusát* 1921. március 8—16 között tartották Moszkvában. A kongresszuson 732 521 párttag képviseletében 694 szavazati joggal és 296 tanácskozási joggal bíró küldött vett részt.

A kongresszus meghallgatta és megtárgyalta a KB politikai tevékenységéről szóló beszámolót, az Ellenőrző Bizottság beszámolóját, valamint a következő kérdésekről szóló előadói beszédeket: a párt soron levő feladatai a nemzeti kérdésben, az egész terményfelesleg kötelező beszolgáltatásának terményadóval való helyettesítése, a pártegység és az anarcho-szindikalista elhajlás stb.

A kongresszuson több bizottság dolgozott a határozatok előkészítésén; a nemzeti kérdést tárgyaló bizottság élén Sztálin állt.

Lenin a kongresszus megnyitásakor beszédet mondott és a kongresszus egész munkáját vezette. Lenin volt az előadója a napirend valamennyi fő kérdésének, beszámolót tartott az OK(b)P Központi Bizottsága politikai tevékenységéről, az egész terményfelesleg kötelező beszolgáltatásának természetbeni adóval való helyettesítéséről, a párt egységéről és az anarcho-szindikalista elhajlásról; mindezekben a kérdésekben zárszót is mondott. Lenin a kongresszuson ezenkívül beszédet mondott a szakszervezetekről, a fűtőanyagkérdésről is. Lenin készítette elő a szövetkezetekről, a munkások és az ínséges parasztok helyzetének megjavításáról, a párt egységéről, a pártunkban észlelhető szindikalista és anarchista elhajlásról szóló határozati javaslatok tervezetét.

A kongresszuson a párt egységéért és a helyes határozatok elfogadásáért vívott harcban Lenin fő támasza Sztálin volt. A kongresszus

meghallgatta Sztálin előadói beszédét a párt soron levő feladatairól a nemzeti kérdés terén, és az előadói beszédhez mondott zárszavát (lásd Sztálin Művei 5. köt. 33—52. old.).

A kongresszus összegezte a szakszervezeti vita eredményeit és döntő szótöbbséggel jóváhagyta a lenini platformot. A kongresszus elfogadta a Lenin által javasolt határozatokat „A pártegységről" és „A szindikalista és anarchista elhajlásról pártunkban" (lásd Lenin Művei 31. köt., 251—254, 255—259. old.). A kongresszus leszögezte, hogy az anarcho-szindikalista elhajlás eszméinek propagálása nem egyeztethető össze a kommunista párthoz való tartozással.

A kongresszus elfogadta az egész terményfelesleg kötelező beszolgáltatásának terményadóval való helyettesítéséről és az új gazdasági politikára való áttérésről szóló határozatot.

A kongresszus egyhangúlag elfogadta a Sztálin elvtárs által a bizottság nevében előterjesztett határozatot a párt soron levő feladatairól a nemzeti kérdés terén. A X. pártkongresszus új Központi Bizottságot választott, melyben a leninisták többsége biztosítva volt. A Központi Bizottság tagjául megválasztották Lenint, Sztálint, Molotovot, Vorosilovot, Kalinyint, Dzerzsinszkijt, Ordzsonikidzét, Frunzét és másokat; a Központi Bizottság póttagjaiul megválasztották Kirovot, Kujbisevet és másokat. — *850*

210 Lásd Lenin Művei 32. köt., 16. old. — *851*

211 *A Kommunista Internacionálé III. kongresszusát* 1921. június 22-től július 12-ig tartották Moszkvában. A kongresszus munkájában 48 ország kommunista, baloldali szocialista és szocialista pártjainak képviselői és a nemzetközi ifjúsági és nőszövetség küldöttei vettek részt. A kongresszusra meghívták a Kommunista Internacionáléhoz közelálló csoportok képviselőit is.

A kongresszuson az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Pártot 72 küldött képviselte. A küldöttséget Lenin vezette.

Lenint megválasztották a kongresszus tiszteletbeli elnökévé. Ő vezette a kongresszus egész munkáját. Lenin dolgozta ki „A Kommunista Internacionálé III. kongresszusán az OKP taktikájáról mondott előadói beszéd téziseit". Lenin a kongresszuson beszédet mondott az olasz kérdésről; beszédet mondott a Kommunista Internacionálé taktikájának védelmében; előadói beszédet mondott az OK(b)P taktikájáról. Július 11-én Lenin néhány kongresszusi küldöttség képviselőinek tanácskozásán mondott beszédet.

A Komintern III. kongresszusa, miután meghallgatta Lenin előadói beszédét az OK(b)P taktikájáról, egyhangúlag jóváhagyta az OK(b)P taktikáját; jóváhagyta az OK(b)P-nek a proletárdiktatúra megszilárdítására irányuló gazdasági politikáját, felhívta az egész világ proletariátusát, hogy a szovjet köztársaság munkásai és parasztjai mellé álljon és az ő útjukon haladjon. — *854*

212 Lenin arra céloz, hogy az angol csapatok 1919. április 13-án Amritsar városában sortüzet nyitottak a fegyvertelen hindu tömegekre. A mészár-

lásnak 400 áldozata volt, s 1200 ember megsebesült. Ugyanilyen mészárlásokat rendeztek India más városaiban is. — *856*

213 *A VII. moszkva-kormányzósági pártkonferenciát* 1921. október 29—31-ig tartották meg. A konferencián 637 küldött vett részt. Az első nap, október 29-én a konferencia meghallgatta Lenin előadását az új gazdasági politikáról.

A konferencia ugyanakkor megvitatta a kormányzósági gazdasági tanácskozás munkájáról szóló előadói beszédet, az OK(b)P moszkvai bizottságának munkájáról szóló előadói beszámolót, a párttisztításról, a revíziós bizottságról, az ellenőrző bizottságról, a szervezeti és más kérdésekről szóló előadásokat. — *866*

214 *A Parasztok Hangja* (La Voix Paysanne) — a dolgozó parasztok központi egyesülésének hetilapja, amelyet a Francia Kommunista Párt Párizsban adott ki 1920-tól 1937-ig. — *874*

215 *Kolonusok* (colons) — telepesek Franciaországban, akik olyan feltétellel bérelték a földet, hogy jövedelmük, illetőleg a termés egy részét a földbirtokosnak adták fizetésképpen. — *874*

216 *A IX. összoroszországi szovjetkongresszust* 1921. december 23—28-a között tartották Moszkvában. A kongresszuson 1991 küldött vett részt. Lenin december 23-án este mondotta el az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa beszámolóját a köztársaság bel- és külpolitikájáról. Lenin beszámolója alapján a kongresszus egyhangúlag jóváhagyta a szovjet kormánynak a beszámolási időszak alatt végzett munkáját. A kongresszus elfogadta az OSZFSZK nemzetközi helyzetéről szóló nyilatkozatot, amelyet Lenin a „Levél a Politikai Irodához a IX. összoroszországi szovjetkongresszusnak a nemzetközi helyzetről szóló határozatával kapcsolatban" című levelében foglalt útmutatásai alapján állítottak össze. (Lenin Művei 33. köt., Budapest. Szikra, 1953. 126. old.). A kongresszus továbbá elfogadta a Lenin által összeállított Utasítást a gazdasági munka kérdéseivel kapcsolatban (Uo. 167—170. old.) és több más döntést hozott az ipar és a mezőgazdaság kérdéseiről. — *882*

217 *Az OK(b)P XI. kongresszusát* Moszkvában tartották 1922. március 27—április 2 között. Ez volt az utolsó pártkongresszus, amelyen Lenin részt vett. A kongresszuson 522 szavazati joggal és 165 tanácskozási joggal bíró küldött vett részt. A kongresszus a következő kérdéseket vitatta meg: 1. A Központi Bizottság politikai beszámolója; 2. a Központi Bizottság szervezeti beszámolója; 3. A revíziós bizottság beszámolója; 4. A Központi Ellenőrző Bizottság beszámolója; 5. A Kommunista Internacionálé beszámolója; 6. A szakszervezetek; 7. A Vörös Hadsereg; 8. A pénzügyi politika; 9. A párttisztítás eredményei és a párt sorainak megszilárdítása; korreferátumok: az ifjúság körében végzett munkáról, a sajtóról és a propagandáról; 10. A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság megválasztása.

Lenin megnyitotta a kongresszust, előadói beszédet tartott az OK(b)P Központi Bizottságának tevékenységéről, zárszót mondott az

előadói beszédhez, a kongresszus berekesztése alkalmával beszédet mondott.

A kongresszus összegezte az új gazdasági politika első évének eredményeit.

Az OK(b)P Központi Bizottságának 1922. április 3-i plénumán Lenin javaslatára Sztálint választották a párt Központi Bizottságának főtitkárává. — *892*

[218] A Távolkeleti Köztársaság csapatai 1922. október 25-én bevonultak Vlagyivosztokba és a partizánokkal együtt felszabadították a fehérgárdista és japán megszállás alól. A Tengermellék dolgozói Lenin táviratára válaszolva üdvözletet küldtek, amelyben megköszönték a szovjet kormány segítségét. — *896*

[219] A *Hágai Nemzetközi Békekongresszust*, amelyet 1922. december 10—15 között tartottak, a munkástömegek nyomására az amszterdami szakszervezeti internacionálé hívta egybe a háborús veszély elleni harc céljából. A szovjet küldöttség, amelyet a szakszervezetek és szövetkezetek forradalmi érzelmű munkásainak követelésére hívtak meg a kongresszusra, a kongresszus opportunista többségének ellenállása ellenére, Lenin utasításai szellemében kifejtette a proletariátus feladatait a háborúval kapcsolatban. A kongresszus a szovjet küldöttség által javasolt akcióprogramot elvetette. — *897*

TARTALOM

Előszó 5

1917 március — október

AZ 1917. MÁRCIUS 4-I (17-I) TÉZISEK FOGALMAZVÁNYA .. 11
LEVELEK A TÁVOLBÓL. Harmadik levél 16
A proletár-milíciáról 16
J. GANYECKIJNEK 30
BÚCSÚLEVÉL A SVÁJCI MUNKÁSOKHOZ (Részlet) 36
A PROLETARIÁTUS FELADATAI A JELENLEGI FORRADALOMBAN 39
Tézisek 39
A PROLETARIÁTUS FELADATAI FORRADALMUNKBAN
A proletárpárt platformjának tervezete (Részlet) 45
A lezajlott forradalom osztályjellege 45
Az új kormány külpolitikája 47
A sajátos kettőshatalom és osztályjelentősége 48
A taktikának az eddigi fejtegetésekből következő sajátszerűsége 51
A forradalmi „honvédelem" és osztályjelentősége 53
Hogyan lehet befejezni a háborút? 55
A forradalmunkból kinövő új államtípus 56
BESZÉD A KATONÁKHOZ AZ IZMAILI-EZRED GYŰLÉSÉN, 1917. ÁPRILIS 10-ÉN (23-ÁN) 61
A PROLETÁRMILÍCIÁRÓL 64
FELHÍVÁS A HADVISELŐ ORSZÁGOK KATONÁIHOZ 69
AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT VII. (ÁPRILISI) ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJA 1917. ÁPRILIS 24—29. (MÁJUS 12.) 73
Előadói beszéd a politikai helyzetről április 27. (május 10.) (Részletek) 73
8. *Beszéd a háborúról szóló határozati javaslat védelmében április 27.* (május 10.) 80
9. *Határozat a háborúról* I—II—III 94

A LÖVÉSZÁROK-BARÁTKOZÁS JELENTŐSÉGE 99
MILYEN NYILATKOZATOKAT TETT PÁRTUNK A HÁBORÚRÓL A FORRADALOM ELŐTT 103
A HÁBORÚ ÉS A FORRADALOM. Felolvasás 1917. május 14-én (27-én) 105
A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA. 1917. JÚNIUS 3—24. (JÚNIUS 16—JÚLIUS 7.) (Részlet) 132
2. *Beszéd a háborúról. Június 9. (22.)* 132
AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 149
A FENYEGETŐ KATASZTRÓFA ÉS HOGYAN HARCOLJUNK ELLENE (Részlet) 154
Harc a gazdasági bomlás ellen és a háború 154
A forradalmi demokrácia és a forradalmi proletariátus 158
ÁLLAM ÉS FORRADALOM. A marxizmus tanítása az államokról és a proletariátus feladatai a forradalomban (Részletek) 161
Előszó az első kiadáshoz 161
I. fejezet. *Osztálytársadalom és állam* 163
1. Az állam — az osztályellentétek kibékíthetetlenségének terméke 163
2. Felfegyverzett emberek külön alakulatai, börtönök stb. 166
3. Az állam — az elnyomott osztály kizsákmányolásának eszköze 170
4. Az állam „elhalása" és az erőszakos forradalom 174
III. fejezet. *Állam és forradalom. Az 1871-es párizsi kommün tapasztalatai. Marx elemzése* 181
1. Miben áll a kommünárdok kísérletének hősiessége? 181
2. Mivel kell helyettesíteni a szétzúzott államgépezetet? 185
A BOLSEVIKOKNAK KÉZBE KELL VENNIÜK A HATALMAT Levél a Központi Bizottsághoz, az OSZDMP Petrográdi és Moszkvai Bizottságához 191
MARXIZMUS ÉS FELKELÉS. Levél az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Központi Bizottságához 194
AZ OROSZ FORRADALOM ÉS A POLGÁRHÁBORÚ 201
Polgárháborúval ijesztgetnek 201
LEVÉL A FINNORSZÁGI HADSEREG, FLOTTA ÉS MUNKÁSOK TERÜLETI BIZOTTSÁGA ELNÖKÉHEZ (Részlet) 217
A VÁLSÁG MEGÉRETT 221
I 221
II 222
III 224
IV 227
V 227
VI 229
MEGTARTHATJÁK-E A BOLSEVIKOK AZ ÁLLAMHATALMAT? (Részlet) 233

Utószó 233
LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁGHOZ, A MOSZKVAI BIZOTTSÁGHOZ, VALAMINT A PETROGRÁDI ÉS A MOSZKVAI SZOVJET BOLSEVIK TAGJAIHOZ 240
LEVÉL A PETROGRÁD-VÁROSI KONFERENCIÁHOZ. Zárt ülésen való felolvasására 242
A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁHOZ (Részlet) 246
IV 246
V 248
EGY KÍVÜL ÁLLÓ TANÁCSAI 255
LEVÉL AZ ÉSZAKI TERÜLET SZOVJETJEINEK TERÜLETI KONGRESSZUSÁN RÉSZT VEVŐ BOLSEVIK ELVTÁRSAKHOZ 258
AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917. OKTÓBER 10-I (23-I) ÜLÉSE. Jegyzőkönyvi feljegyzés 265
1. *Előadói beszéd* 265
2. *Határozat* 266
AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917. OKTÓBER 16-I (29-I) ÜLÉSE. Jegyzőkönyvi feljegyzés 268
LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁG TAGJAIHOZ 272

1917 október—1920 november

A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA 1917. október 25—26. (November 7—8.) (Részlet) 277
1. *Munkások, katonák és parasztok!* 277
2. *Előadói beszéd a békéről. Október 26. (november 8.)* 279
Dekrétum a békéről 279
BESZÉLGETÉS HELSINGFORSSZAL KÖZVETLEN VONALON 1917. október 27. (november 9.) 285
I 285
II *Beszélgetés Mihajlov elvtárssal* 286
III *Beszélgetés Izmajlov elvtárssal, a Balti Központ elnökhelyettesével* 287
A PETROGRÁDI HELYŐRSÉG EZREDKÉPVISELŐINEK TANÁCSKOZÁSA 1917. október 29. (november 11.) Újságbeszámoló 289
1. *Beszámoló a politikai helyzetről* 289
2. *Beszéd a csapattestek felfegyverzésének kérdéséről* 291
3. *Felszólalás a városi rend fenntartásának kérdésében* 292
A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK SZIKRATÁVIRATA 1917. október 30. (november 12.) 293
A KORMÁNY BESZÉLGETÉSE A FŐHADISZÁLLÁSSAL KÖZVETLEN VONALON 1917. november 9. (22.) 295
SZIKRATÁVIRAT MINDENKIHEZ. Minden ezred-, hadosztály-, hadtest-, hadsereg- és más bizottságnak, a forradalmi hadsereg minden katonájának és a forradalmi hajóhad minden matrózának 299

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1917. NOVEMBER 10-I (23-I) ÜLÉSE. Jegyzőkönyvi feljegyzés 301
1. *Beszámoló a Duhonyinnal folytatott tárgyalásokról* 301
2. *Zárszó* 302
BESZÉD A HAJÓHAD I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN 1917. NOVEMBER 22-ÉN (DECEMBER 5-ÉN). Jegyzőkönyvi feljegyzés. (Részlet) 305
KENYÉRÉRT ÉS BÉKÉÉRT 308
BESZÉD A SZOCIALISTA HADSEREG ELSŐ MENETALAKULATAINAK BÚCSÚZTATÁSA ALKALMÁBÓL, 1918. JANUÁR 1-ÉN (14-ÉN). Rövid újságtudósítás 310
EGY SZERENCSÉTLEN BÉKE KÉRDÉSÉNEK TÖRTÉNETÉHEZ 312
Tézisek az annexiós különbéke azonnali megkötésének kérdéséről 312
A MUNKÁS-, KATONA- ÉS PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK HARMADIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA 1918. január 10—18. (23—31.) Részlet 322
1. *Beszámoló a Népbiztosok Tanácsának munkájáról. Január 11. (24.)* 322
VESZÉLYBEN A SZOCIALISTA HAZA! 326
KIEGÉSZÍTÉS A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK „VESZÉLYBEN A SZOCIALISTA HAZA!" CÍMŰ DEKRÉTUMÁHOZ 328
AZ OSZD(BOLSEVIK)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÁLLÁSPONTJA AZ ANNEXIÓS KÜLÖNBÉKE KÉRDÉSÉBEN 330
NEHÉZ, DE SZÜKSÉGES LECKE 334
A GYAKORLAT TALAJÁN 339
AZ OK(b)P VII. KONGRESSZUSA 1918. MÁRCIUS 6—8. (Részlet) 342
1. *Előadói beszéd a háborúról és a békéről. Március 7* 342
3. *Határozati javaslat a háborúról és a békéről* 352
NAPJAINK LEGFONTOSABB FELADATA 354
BESZÉD A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉBEN, 1918. MÁRCIUS 12-ÉN Gyorsírói feljegyzés 360
UTASÍTÁSOK A VLAGYIVOSZTOKI SZOVJETNEK 366
A „BALOLDALI" GYEREKESSÉGRŐL ÉS A KISPOLGÁRIASSÁGRÓL (Részlet) 367
II 367
TÉZISEK A JELENLEGI POLITIKAI HELYZETRŐL 372
I 372
II 373
III 374
IV 375
V 376
LÁTNOKI SZAVAK 378
BESZÉD AZ ALEKSZEJ-LOVARDÁBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918. JÚLIUS 2-ÁN. Rövid újságtudósítás 385

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918. JÚLIUS 29-ÉN 387
BESZÉD A VARSÓI FORRADALMI EZRED GYŰLÉSÉN, 1918. AUGUSZTUS 2-ÁN. Újságtudósítás 407
MUNKÁSOK! ELVTÁRSAK! FEL A VÉGSŐ, A DÖNTŐ HARCRA! 410
BESZÉDEK A MOSZKVAI PÁRTBIZOTTSÁG ÜLÉSÉN A SZIMPATIZÁNSOK CSOPORTJAINAK MEGSZERVEZÉSÉRŐL, 1918. AUGUSZTUS 16-ÁN. Jegyzőkönyvi feljegyzés 415
LEVÉL AZ AMERIKAI MUNKÁSOKHOZ 417
BESZÉD AZ ALEKSZEJEV-NÉPHÁZBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918. AUGUSZTUS 23-ÁN. Rövid újságtudósítás 433
BESZÉD A POLITECHNIKAI MÚZEUMBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918. AUGUSZTUS 23-ÁN 436
BESZÉD AZ I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZOKTATÁSÜGYI KONGRESSZUSON, 1918. AUGUSZTUS 28-ÁN 442
LEVÉL A KAZANY ELFOGLALÁSÁBAN RÉSZT VETT VÖRÖSKATONÁKHOZ 447
LEVÉL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGNAK ÉS A MOSZKVAI SZOVJETNEK AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK MEGBÍZOTTAIVAL TARTOTT EGYÜTTES ÜLÉSÉHEZ. 1918. OKTÓBER 3... 448
ELŐADÓI BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918. OKTÓBER 22-ÉN (Részlet) 452
AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉNEK 1918. OKTÓBER 22-I HATÁROZATA 461
BESZÉD A „VÖRÖSTISZT NAPJÁN", 1918. NOVEMBER 24-ÉN 464
A PROLETÁRFORRADALOM ÉS A RENEGÁT KAUTSKY (Részlet) 466
Mi az internacionalizmus? 466
A SZOVJET INTÉZMÉNYEK IGAZGATÁSÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK TERVEZETE (Részlet) 474
BESZÉD A PRESZNYA-KERÜLETI MUNKÁSKONFERENCIÁN, 1918. DECEMBER 14-ÉN 476
FEL MUNKÁRA A KÖZÉLELMEZÉS ÉS A KÖZLEKEDÉS FRONTJÁN! 491
A SZOVJETHATALOM SIKEREI ÉS NEHÉZSÉGEI (Részlet) 495
AZ OK(b)P PROGRAMJÁNAK TERVEZETE (Részlet) 510
7. *Bevezetés a katonai kérdésről szóló programponthoz* 510
AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT VIII. KONGRESSZUSA. 1919. március 18—23. (Részlet) 512

A Központi Bizottság beszámolója. Március 18. 512
A HANGLEMEZRE FELVETT BESZÉDEK (Részlet) 519
4. *Felhívás a Vörös Hadsereghez* 519
LEVÉL A PETROGRÁDI MUNKÁSOKHOZ A KELETI FRONT MEGSEGÍTÉSÉRŐL 521
A petrográdi munkás elvtársakhoz 521
AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK IRÁNYELVEI A KELETI FRONT HELYZETÉVEL KAPCSOLATBAN 523
AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI SZAKSZERVEZETI TANÁCS TELJES ÜLÉSE. 1919. április 11. (Részlet) 527
1. *Előadói beszéd a szakszervezeteknek a Keleti Frontra való mozgósítással kapcsolatos feladatairól* 527
BESZÉD A MOSZKVAI CSOMÓPONT VASUTASAINAK KONFERENCIÁJÁN, 1919. ÁPRILIS 16-ÁN 542
BESZÉD A KOLCSAK ELLENI HARCRÓL A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS SZAKSZERVEZETEK KONFERENCIÁJÁN, 1919. ÁPRILIS 17-ÉN. Újságtudósítás 549
AZ I. ÖSSZOROSZORSZÁGI ISKOLÁNKÍVÜLI OKTATÁSI KONGRESSZUS, 1919. május 6—19. (Részlet) 553
Beszéd a szabadság és egyenlőség jelszavával való népbutításról. Május 19. 553
BESZÉD AZ ÁLTALÁNOS KATONAI OKTATÁS ÜNNEPÉN, 1919. MÁJUS 25-ÉN. Rövid újságtudósítás 560
ÓVAKODJATOK A KÉMEKTŐL! 561
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG IRÁNYELVEI A KATONAI EGYSÉGRŐL. TERVEZET 562
AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA A PETROGRÁDI FRONTRÓL. TERVEZET 564
MIND EGY SZÁLIG HARCRA GYENYIKIN ELLEN! (Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának levele a pártszervezetekhez) 565
A jelen pillanat legfőbb feladata 566
A népnek meg kell mondani az igazat Kolcsakról és Gyenyikinről 568
A mozgósítandók közötti munka 568
A katonaszökevények közötti munka 569
Közvetlen segítség a hadseregnek 571
A nem-háborús munka csökkentése 572
A frontövezetben végzett munka 575
Magatartásunk a katonai szakemberek irányában 578
Harc az ellenforradalommal a hátországban 581
Az egész lakosság mozgósítása a háborúra 584
„Forradalmi módon végzett munka" 585
A SZOVJETHATALOM JELENLEGI HELYZETÉRŐL ÉS LEGKÖZELEBBI FELADATAIRÓL. Előadói beszéd az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Munkás- és Vöröskatona-

küldöttek Moszkvai Szovjetje, a Szakszervezetek Összoroszországi Tanácsa és a Moszkvai Üzemi Bizottságok küldöttei együttes ülésén, 1919. július 4-én ... 587
LEVÉL A MUNKÁSOKHOZ ÉS PARASZTOKHOZ A KOLCSAKON ARATOTT GYŐZELEM ALKALMÁBÓL ... 602
A PETROGRÁDI MUNKÁSOK PÉLDÁJA ... 611
BESZÉD A MOSZKVAI MUNKÁS- ÉS PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJÉNEK ERKÉLYÉRŐL A MOZGÓSÍTOTT KOMMUNISTA MUNKÁSOKHOZ, 1919. OKTÓBER 16-ÁN. Újságtudósítás ... 614
PETROGRÁD MUNKÁSAIHOZ ÉS VÖRÖSKATONÁIHOZ ... 616
A VÖRÖSKATONA ELVTÁRSAKHOZ ... 618
A TULAI FORRADALMI BIZOTTSÁGNAK ... 620
A MOSZKVAI PÁRTHÉT EREDMÉNYEI ÉS FELADATAINK ... 622
BESZÉD A SZVERDLOV-EGYETEM FRONTRA INDULÓ HALLGATÓIHOZ, 1919. OKTÓBER 24-ÉN ... 627
ELŐADÓI BESZÉD A KELETI NÉPEK KOMMUNISTA SZERVEZETEINEK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1919. NOVEMBER 22-ÉN (Részlet) ... 636
AZ OK(b)P VIII. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJA. 1919. december 2—4. (Részlet) ... 645
2. *A Központi Bizottság politikai beszámolója. December 2.* ... 645
A VII. ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESSZUS. 1919. december 5—9. (Részlet) ... 666
Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Népbiztosok Tanácsának beszámolója. December 5. ... 666
AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉSI VÁLASZTÁSOK ÉS A PROLETÁRDIKTATÚRA (Részlet) ... 685
II ... 685
III ... 688
IV ... 691
LEVÉL UKRAJNA MUNKÁSAIHOZ ÉS PARASZTJAIHOZ A GYENYIKINEN ARATOTT GYŐZELMEK ALKALMÁBÓL ... 693
BESZÉD A NÉPGAZDASÁGI TANÁCSOK III. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1920. JANUÁR 27-ÉN. Újságtudósítás ... 701
BESZÁMOLÓ AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÉS A NÉPBIZTOSOK TANÁCSA MUNKÁJÁRÓL A VII. SZOVJETKONGRESSZUSON VÁLASZTOTT ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ELSŐ ÜLÉSSZAKÁN. 1920. február 2. (Részlet) ... 706
VÁLASZ A NEW YORK EVENING JOURNAL CÍMŰ AMERIKAI LAP TUDÓSÍTÓJÁNAK KÉRDÉSEIRE ... 713
VÁLASZ A DAILY EXPRESS CÍMŰ ANGOL LAP TUDÓSÍTÓJÁNAK KÉRDÉSEIRE ... 716

ELŐADÓI BESZÉD A DOLGOZÓ KOZÁKOK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1920. MÁRCIUS 1-ÉN 718
BESZÉD A HAJÓZÁSI MUNKÁSOK III. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1920. MÁRCIUS 15-ÉN 741
KÉT, HANGLEMEZRE FELVETT BESZÉD 749
1. *A közlekedés helyreállításáról* 749
2. *A munkafegyelemről* 750
AZ OK(b)P IX. KONGRESSZUSA. 1920. március 29—április 5. (Részlet) 752
A Központi Bizottság beszámolója. Március 29. 752
BESZÉD A BÁNYAMUNKÁSOK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI ALAKULÓ KONGRESSZUSÁN (Részlet) 763
„BALOLDALISÁG" — A KOMMUNIZMUS GYERMEKBETEGSÉGE (Részlet) 765
X. *Néhány következtetés* 765
BESZÉD AZ ÜVEG- ÉS PORCELÁNIPARI MUNKÁSOK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1920. ÁPRILIS 29-ÉN ... 767
BESZÉD A LENGYEL FRONTRA INDULÓ VÖRÖSKATONÁKHOZ, 1920. MÁJUS 5-ÉN. Újságbeszámoló 772
BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJE, A SZAKSZERVEZETEK ÉS AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1920. MÁJUS 5-ÉN 774
BESZÉD A ROGOZSSZKIJ-SZIMONOVSZKIJ KERÜLET SZÉLESKÖRŰ MUNKÁS- ÉS KATONAKONFERENCIÁJÁN, 1920. MÁJUS 13-ÁN. Újságbeszámoló 781
BESZÉD A FALUSI MUNKA FELELŐS SZERVEZŐINEK 2. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJÁN, 1920. JÚNIUS 12-ÉN 784
BESZÉD AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT IX. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJÁN, 1920. SZEPTEMBER 22-ÉN. Újságbeszámoló 798
BESZÉD A BŐRIPARI MUNKÁSOK ÉS ALKALMAZOTTAK KONGRESSZUSÁN, 1920. OKTÓBER 2-ÁN 803
BESZÉD A MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI KERÜLETI, JÁRÁSI ÉS FALUSI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGOK ELNÖKEINEK KONFERENCIÁJÁN, 1920. OKTÓBER 15-ÉN 818
BESZÉD A MUNKÁS-, PARASZT- ÉS VÖRÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉNEK, AZ OK(b)P MOSZKVAI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS A MOSZKVAI VÁROSI SZAKSZERVEZETI TANÁCSNAK PLÉNUMA ÁLTAL AZ OKTÓBERI FORRADALOM HARMADIK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL TARTOTT ÜNNEPI ÜLÉSÉN, 1920. NOVEMBER 6-ÁN 837

1920 december—1923 március

A VIII. ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESSZUS. 1920. december 22—29. (Részletek) 845
Beszámoló a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről. December 22. 845
Zárszó a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről tartott beszámolóhoz. December 23. 849
Az OK(b)P X. KONGRESSZUSA. 1921. március 8—10. (Részlet).. 850
2. *Beszámoló az OK(b)P Központi Bizottságának politikai tevékenységéről. Március 8.* 850
A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLÉ III. KONGRESSZUSA. 1921. június 22—július 12. (Részlet) 854
1. *A Kommunista Internacionálé III. kongresszusán az Oroszországi Kommunista Párt taktikájáról mondott előadói beszéd tézisei* (Eredeti tervezet) 854
1. Az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság nemzetközi helyzete 854
2. Az osztályerőviszonyok nemzetközi viszonylatban 855
3. Az osztályerőviszonyok Oroszországban 856
4. A proletariátus és a parasztság Oroszországban 857
5. A proletariátus és a parasztság katonai szövetsége az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaságban 858
ÚJ IDŐK, RÉGI HIBÁK ÚJ KÖNTÖSBEN (Részlet) 859
AZ OKTÓBERI FORRADALOM NEGYEDIK ÉVFORDULÓJÁRA (Részlet) 863
A VII. MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI PÁRTKONFERENCIA 1921. október 29—31. AZ ÚJ GAZDASÁGI POLITIKÁRÓL (Részletek) 866
1. *Előadói beszéd az 1921. október 29-i ülésen* 866
2. *A zárszóból* 871
A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT AGRÁRTÉZISEIRŐL..... 874
A IX. ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESSZUS. 1921. december 23—28. (Részlet) 882
1. *A köztársaság bel- és külpolitikájáról* 882
Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa beszámolója a IX. összoroszországi szovjetkongreszszusnak, 1921. december 23-án 882
Az OK(b)P XI. KONGRESSZUSA. 1922. már. 27—ápr. 2. (Részlet) 892
2. *Az OK(b)P Központi Bizottságának politikai beszámolója. Március 26.* 892
ÜDVÖZLET A FELSZABADÍTOTT TENGERMELLÉKNEK.... 896
MEGJEGYZÉSEK HÁGAI DELEGÁCIÓNK FELADATAINAK KÉRDÉSÉHEZ 897
INKÁBB KEVESET, DE JOBBAN (Részlet) 902

Jegyzetek 909

Felelős kiadó a Zrínyi Honvéd Kiadó parancsnoka

Felelős szerkesztő: Kokas Sándor

Műszaki vezető: Olajos Tibor

Készült az MNOSZ 5601—54. sz. szabvány szerint

60 (A/5) ív terjedelemben, 4000 példányban

574—8964/1 — Zrínyi nyomda, Budapest. Felelős: Bolgár Imre